

Hoe populisten het journalistieke potlood hebben geslepen

Masterscriptie Journalistiek & Nieuwe Media
Universiteit Leiden

Auteur

Thomas Borst

2240240

thomasborst@outlook.com

06-44617183

Scriptiebegeleider

Prof. Dr. J.C. (Jaap) de Jong

Tweede lezer

Dr. J.P. Burger

25 maart 2019

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie, die is geschreven in het kader van de master Journalistiek & Nieuwe Media aan de Universiteit Leiden. In deze studie is onderzoek gedaan naar de journalistieke berichtgeving van *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* over het thema Europese integratie.

Er is gekozen om de artikelen hierover te analyseren die zijn gepubliceerd in de periode tussen juni 2016 en maart 2018. In de genoemde onderzoeksperiode is de publieke en politieke steun voor het thema Europese integratie flink gegroeid. Waar de Britten in juni 2016 per referendum nog voor een vertrek uit de EU kozen en eurosceptische partijen daarna groeiden in de peilingen, bleken verkiezingen in Frankrijk, Nederland, Oostenrijk en Duitsland (in maart 2018), niet tot verdere desintegratie te leiden, het tegenovergestelde gebeurde: pro-Europese regeringen vormden zich en het idee dat andere lidstaten ook zouden vertrekken, ebde langzaam weg uit de Europese kranten. Deze maatschappelijke ontwikkelingen maken het relevant en interessant om de journalistiek over bovenstaande processen grondig te onderzoeken en analyseren.

Dit tijdperk bruist van interessante waarnemingen en ik ben blij dat de Universiteit Leiden mij de kans en ruimte heeft gegeven om dit zelf geïnitieerde onderzoek van begin tot einde te mogen uitvoeren. Speciaal wil ik mijn begeleider Jaap de Jong bedanken, die zeer enthousiaste en deskundige adviezen heeft gegeven gedurende dit onderzoeksproces. Ook wil ik mijn ouders, vrienden en lieve vriendin bedanken voor de warme steun en brede belangstelling voor dit project. Van begin tot einde heb ik dit onderzoek interessant gevonden; de studie heeft mijn academische bagage en politieke kennis gevoed. Ik hoop dat dit onderzoek u als lezer nieuwe inzichten oplevert.

Abstract

Na het Britse referendum op 23 juni 2016, waarbij voor een vertrek uit de Europese Unie werd gekozen, steeg de populariteit van eurosceptische en nationalistische partijen in verschillende Europese landen. Met verkiezingen in Nederland, Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk op de agenda, hielden veel Europese media rekening met een verdere desintegratie van de Europese Unie. Maar het tegenovergestelde gebeurde: in de vier landen werden (relatief) pro-Europese regeringen samengesteld, die niet de ambitie hadden de EU te verlaten. In Duitsland en Frankrijk – twee invloedrijke lidstaten – spraken de leiders de wens uit voor meer Europese politieke en financiële integratie. De kanteling van politieke en publieke steun voor Europese samenwerking kan te maken hebben met de wijze waarop deze processen zijn beschreven in de media. Voor Europese burgers zijn traditionele media (radio, televisie en kranten) de belangrijkste bron voor informatie over Europese politieke actualiteit. Na het Brexit-referendum en uitverkiezing van Donald Trump tot Amerikaanse president, woedde in het Nederlandse medialandschap een discussie over de vele journalisten die beide ontwikkelingen niet zagen aankomen. Hoewel de debatten ook op krantenredacties werden gevoerd, is er geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de inhoudelijke wijze waarop journalisten de fluctuerende maatschappelijke gebeurtenissen hebben beschreven. Dit onderzoek concentreert zich mede daarom op de vraag hoe twee invloedrijke Nederlandse dagbladen – *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* – de journalistieke berichtgeving over Europese politiek hebben vormgegeven en gepresenteerd. Op basis van relevante theorieën over framing en de issue-ownershiptheorie is voor een deductieve onderzoeksmethode gekozen, waarmee de volgende onderzoeksvraag is beantwoord.

In hoeverre zijn er dominante frames geïdentificeerd en overheersende aandacht aangetoond voor specifieke partijpolitieke standpunten over Europese integratie in de journalistieke informatievoorziening van de Volkskrant en NRC Handelsblad tussen juni 2016 en maart 2018?

Met een kwantitatieve inhoudsanalyse is onderzocht in hoeverre er frames te identificeren zijn in de artikelen. Kwantitatief is het aantal frames gemeten, kwalitatief is gekeken welke frames er inhoudelijk te identificeren zijn; dit is onderzocht op basis van een bestaand analysemodel dat eerder frames onderzocht in artikelen over Europese integratie. Uit die analyse blijkt dat in het grootste deel van de artikelen – 65,2% - in beide kranten geen frames zijn geïdentificeerd. Dat betekent dat in 34,8% van het totale corpus wel frames zijn geïdentificeerd. In *NRC Handelsblad* zijn meer frames geïdentificeerd dan in *de Volkskrant*, in absolute en relatieve context. De meest voorkomende frames zijn het conflictframe in *NRC Handelsblad* (39,4%). In *de Volkskrant* werd het verantwoordelijkheidsframe het vaakst geïdentificeerd (30,3%). In beide dagbladen kwam het economische gevolgenframe daarna het vaakst voor. Politiekinhoudelijk geeft het conflictframe relatief negatieve berichtgeving over Europese integratie weer; het economische gevolgenframe is neutraal en het verantwoordelijkheidsframe relatief positief. *NRC Handelsblad* schreef dus overwegend negatiever over Europese integratie dan *de Volkskrant*.

Naast een inhoudelijke analyse is ook onderzocht hoeveel aandacht er was voor het standpunt omtrent Europese integratie van Nederlandse politieke partijen. In de artikelen is gemeten hoe vaak bepaalde standpunten worden geciteerd of beschreven. In *NRC Handelsblad* werd meer ruimte vrijgemaakt voor de 'Europese' standpunten van Nederlandse partijen dan in *de Volkskrant*. In laatstgenoemde krant werden slechts vijf keer aandacht besteed aan de Europese standpunten. Liefst 56 keer werd een Nederlandse partij in *NRC* geciteerd of beschreven over zijn EU-standpunt. Politiekinhoudelijk kregen de partijen die selectieve Europese integratie (op bepaalde beleidsterreinen samenwerken, op andere nationale soevereiniteit) nastreven, de meeste aandacht en werd dit standpunt 23 keer genoemd. De grootste tegenhangers – federalisten en aanhangers van natiestaten – werden respectievelijk 11 en 10 keer genoemd. Er kan worden gesproken van een inhoudelijke balans, waarbij de journalistiek van *NRC Handelsblad* relatief politiek-neutraal was: de lezer werd niet unaniem richting één partij, denkrichting of ideologie genavigeerd door de krant. Datzelfde kan worden geconcludeerd over *de Volkskrant*.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1. Maatschappelijke aanleiding	5
1.2. Journalistieke relevantie	6
1.3. Wetenschappelijke relevantie	7, 8
1.4. Hoofdvraag onderzoek	9
2. Theoretisch kader	10
2.1. Europese integratie	11 - 12
2.2. Framing	13 - 15
2.3. Connectie met Nederlandse politiek	16
2.4. Issue-ownershiptheorie	17
2.5. Agenda-settingtheorie	18
2.6. Theoretische verantwoording	18, 19
3. Onderzoeksmethodiek	20
3.1. Onderzoeksfasering	20
3.2. Kwantitatieve inhoudsanalyse	20
s 3.3. Dataverzameling	21
3.4. Corpus	21 - 23
3.5. Analyse	24 - 26
3.6. Hypothesen	27, 28
3.7. Dataverwerking	29
4. Resultaten	30
4.1. Frequentie artikelen met geïdentificeerde frames	30
4.2. Vaakst voorkomende frames per krant	31, 32
4.3. Vaakst geciteerde partij per krant	33 - 35
4.4. Frames per periode	36 - 40
4.5. Hypothesen	41 - 43
5. Conclusie	44, 45
6. Discussie	46, 47
Literatuur	48 - 51
Bijlage	52 - 1333

1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd welke maatschappelijke, journalistieke en wetenschappelijke relevantie ten grondslag hebben gelegen aan deze studie. Bij aanvang wordt de maatschappelijke context en aanleiding geschetst, gevolgd door de functionele en inhoudelijke relevantie van het onderzoek voor het journalistieke vakgebied. De paragraaf die wordt gewijd aan de wetenschappelijke relevantie presenteert een overzicht van eerder uitgevoerd onderzoek en relevante literatuur, waar in het theoretisch kader (hoofdstuk 2) uitgebreider op wordt ingegaan.

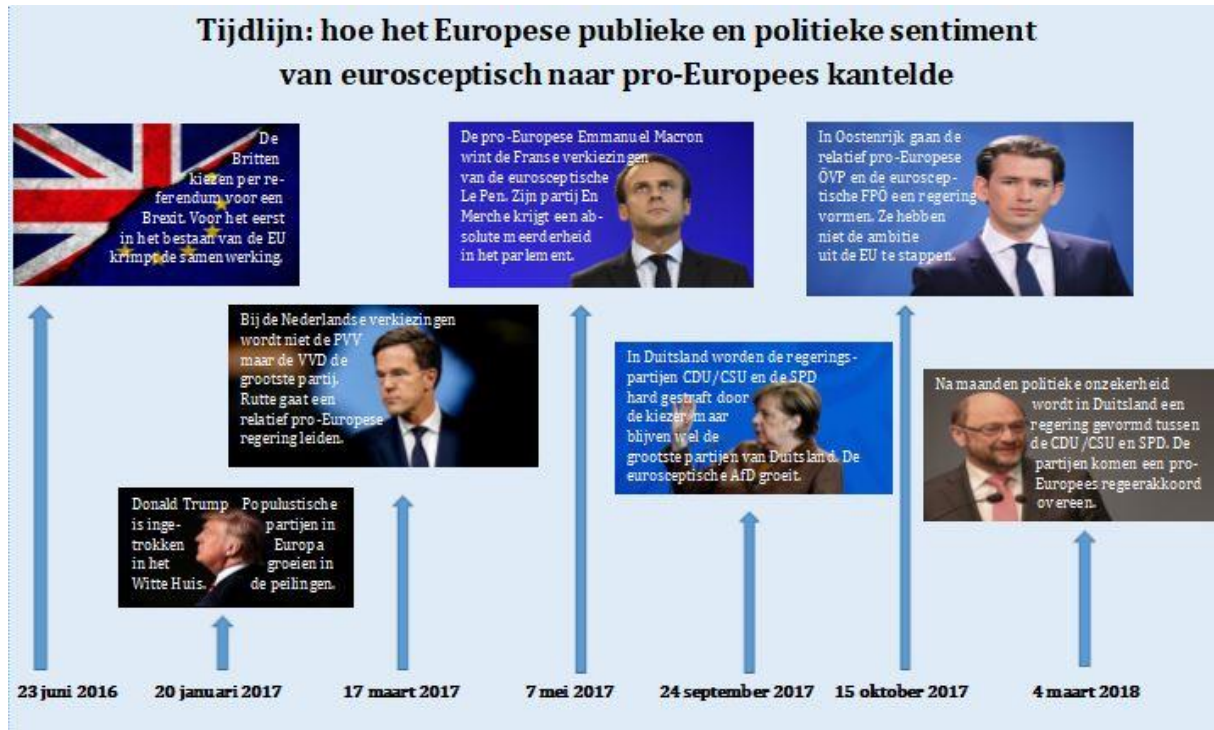
1.1. Maatschappelijke aanleiding

Op 23 juni 2016 vond een historische gebeurtenis plaats: een meerderheid van de Britse stemmers koos per referendum voor een vertrek uit de Europese Unie (Brexit). Voor het eerst sinds de oprichting betekende dit dat het Europese samenwerkingsverband ging krimpen in plaats van groeien (Becker, 2017). De Brexit was niet alleen een overwinning voor de Britse tegenstanders van Europese integratie, maar ook voor de eurosceptici in andere EU-landen. Na het Brexit-referendum groeiden 'eurosceptische' partijen in een aantal Europese landen in de peilingen: de Nederlandse PVV, het Franse Front National, het Duitse AfD en het Oostenrijkse FPÖ (Mounk, 2018). Deze vier partijen zijn zeer 'eurokritisch' en fel tegenstander van Europese integratie (Stokes, 2015). De PVV en het AfD bepleiten zelfs een vertrek uit de EU. Viereneenhalve maand na de Brexit werd Donald Trump verkozen tot nieuwe president van Amerika, met een relatief vergelijkbare politieke agenda als de vier eurosceptische partijen: nationalisme, protectionisme en anti-immigratiebeleid waren belangrijke thema's in Trumps campagne. De verkiezingswinst van Trump blies zuurstof in het door de Brexit aangewakkerde eurosceptische sentiment. Amerika is als westerse bondgenoot immers zeer belangrijk voor Europa op het wereldtoneel.

Veel Europese media hielden rekening met een verdere ontbinding van de EU met verkiezingen in Nederland, Frankrijk, Oostenrijk en Duitsland in het verschiet (Seth & Von Kulesa, 2017). Bij de verkiezingen boekten de PVV, AfD, FPÖ en Front National electorale groei, maar alleen de FPÖ kwam tot regeringsdeelname, zonder daarbij een vertrek uit de EU na te streven. De Oostenrijkse regering ambieert Europese politiek zonder vergaande integratie – geïntensiveerde Europese samenwerking tussen individuele lidstaten – en houdt een vergelijkbare Europese koers aan als het Nederlandse kabinet (Verbeek, 2018). De Duitse regering beoogt al meer Europese samensmelting en de Franse regering bepleit de meest intensieve Europese integratie van de vier landen. Van het kwartet lidstaten werd in Duitsland de regering als laatst gevormd: in maart 2018. Tegen de verwachting in kantelde het politieke en publieke sentiment over Europese integratie van eurosceptisch tot relatief pro-Europees (Stokes, Wike & Manevich, 2017). De Brexit en de verkiezing van Trump leidden niet tot een verdere desintegratie van de EU. In Oostenrijk, Frankrijk, Nederland en Duitsland werden relatief pro-Europese regeringen gevormd.

In deze studie is de berichtgeving van Nederlandse kranten in de periode van juni 2016 (toen de Brexit tot stand kwam) tot maart 2018 (toen de pro-Europese Duitse regering werd gevormd) geanalyseerd middels kwantitatief onderzoek. Voor deze periode is gekozen omdat geconstateerd is dat het publieke en politieke sentiment over Europese integratie in vier landen (Frankrijk, Oostenrijk, Nederland en Duitsland) is ontwikkeld van relatief eurosceptisch tot relatief pro-Europees (Stokes, Wike, & Manevich, 2017). In het onderzoek wordt geanalyseerd hoe de journalistieke berichtgeving van *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* bovengenoemde politieke gebeurtenissen inhoudelijk heeft beschreven. Middels een framinganalyse is onderzocht in hoeverre de beeldvorming over Europese integratie contrasteerde of

correspondeerde met het politieke en publieke sentiment in Nederland. De berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018 is onderzocht. In dit tijdsbestek kozen de Britten voor een vertrek uit de EU en werden in Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk en Nederland relatief pro-Europese kabinetten gevormd, deze gebeurtenissen worden geïllustreerd in figuur 1.1. De methodiek van de inhoudsanalyse zal verder in dit onderzoek nader worden toegelicht.

Figuur 1.1 Het tijdperk waarin het eurosceptische sentiment langzaam uit Europa verdween.

1.2. Journalistieke relevantie

De berichtgeving over Europese integratie van de Nederlandse dagbladen *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* zal is onderzocht. Beide dagbladen worden getypeerd als kwaliteitskranten (Kussendrager, 2014). Kwaliteitskranten leggen de focus in de regel meer op economische, politieke en wetenschappelijke thematiek dan populaire dagbladen, waar ook ruimte wordt gemaakt voor luchtiger onderwerpkeuze (Van Gorp, 2004). Journalistieke berichtgeving over Europese integratie raakt het meest aan economische en politieke thematiek, niet alleen op Europees maar ook op nationaal niveau – en daarom wordt in dit onderzoek de Europese berichtgeving van twee grote Nederlandse kwaliteitskranten onderzocht. Ondanks de teruglopende papieren oplagen van beide dagbladen hebben kranten nog altijd een invloedrijke rol in het politieke en publieke debat (Lund & Willing, 2010; Van Aelst, Van Santen, Melenhorst, & Helfer, 2015). De journalistieke praktijk wijst uit dat Nederlandse dagbladen regelmatig een sturende rol spelen in het politieke debat: het kabinet moest zich in april in allerlei bochten wringen om het formatieproces over de afschaffing van de dividendbelasting te verdedigen nadat *Trouw* naar buiten trad met artikelen over bestaande – maar eerder verzwegen – memo's over de maatregel. Niet veel later bracht *NRC Handelsblad* hetzelfde kabinet in de problemen met artikelen over verzwegen geldstromen vanuit het Midden-Oosten naar Nederlandse moskeeën. In februari 2018 trad toenmalig minister Halbe Zijlstra van Buitenlandse Zaken af na berichtgeving in *de Volkskrant* over een gelogen ontmoeting met de Russische president Vladimir Poetin. De Nederlandse kranten kunnen het politieke klimaat sterk beïnvloeden. Een van de onderwerpen die regelmatig wordt behandeld – in de katernen buitenland, binnenland of economie – is de Europese Unie en de integratieprocessen die binnen dat project worden geïnitieerd en uitgevoerd.

Voor het journalistieke vakgebied is het gezond als er regelmatig een evaluatie of reflectie plaatsvindt over de werkwijze, zeker bij politiek beladen onderwerpen als Europese integratie. Op 23 mei 2019 vinden de Europese parlementsverkiezingen plaats; deze verkiezingen zullen de nieuwsagenda domineren. Mede daarom is het belangrijk dat er wordt onderzocht hoe twee invloedrijke kranten hun publiek hebben geïnformeerd over deze thematiek in een (relatief korte) periode waarin het publieke sentiment aan fluctuatie onderhevig was (Seth & Von Kulesa, 2017). De uitkomsten van dit kwantitatieve onderzoek kunnen een bijdrage leveren aan het reflectieproces van de journalistiek. Hoogwaardige en inhoudelijk sterkere journalistiek biedt niet alleen waarde voor de kranten en journalisten zelf, maar bevat ook op maatschappelijk vlak toegevoegde waarde.

Er is gekozen voor een vergelijking tussen het *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* omdat beide kranten een vergelijkbaar aantal artikelen hebben gewijd aan het onderwerp Europese integratie in de periode tussen juni 2016 en maart 2018. Uit een analyse op basis van relevante zoektermen in LexisNexis is gebleken dat beide dagbladen duidelijk meer aandacht aan het thema hebben besteed dan alle andere Nederlandse dagbladen. Niet alleen in kwantiteit bleken *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* af te wijken van de andere kranten, maar ook in het type artikelen. Een onderwerp als de eurozone wordt in beide kranten vaak behandeld middels lange achtergrondartikelen, waarin duiding, context en analyse de journalistieke mix vormen. Dagbladen als *De Telegraaf* of het *Algemeen Dagblad* beschreven het onderwerp de euro juist in kortere berichten, waarin bijvoorbeeld het consumentenvertrouwen werd beschreven, maar de politieke component onderbelicht bleef. Om een inhoudelijk gelijkwaardige vergelijking te maken in de manier waarop de Nederlandse nieuwsconsument is geïnformeerd over het thema Europese integratie, is daarom voor een corpus van artikelen uit *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* gekozen. Hoofdstuk 3 bevat een uitgebreide motivatie van de mediakeuze voor deze studie.

1.3. Wetenschappelijke relevantie

Uit experimenteel onderzoek van Baldwin Van Gorp blijkt dat framing in kranten een mentale connectie tussen onderwerpen en bepaalde ideeën kan bewerkstelligen (Van Gorp, 2004). Doordat kranten bepaalde frames namelijk meer aanwenden dan andere frames, wordt het lezerspubliek aangemoedigd op een bepaalde wijze over zaken en fenomenen te denken. Kranten spelen dus een invloedrijke rol bij de denkwijze en meningsvorming van het publiek.

Er is veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar framing in journalistieke berichtgeving. Op basis van deze studies zijn aanbevelingen gedaan voor een ander soort journalistiek, waarbij werkwijze, inhoud en presentatie van politiek beladen of controversiële onderwerpen transparanter werden gepresenteerd. Ook over Europese integratieprocessen als de euro, Schengen of de Europese Unie in het algemeen, is veel onderzoek gedaan, in relatie tot framing en journalistiek. Maar een onderzoek naar recente Nederlandse berichtgeving over Europese integratie ontbreekt nog in de huidige politieke en journalistieke wetenschap. Het is relevant dit te onderzoeken, omdat het recente politieke klimaat aan flinke verandering onderhevig is geweest (Stokes, Wike, & Manevich, 2017), van eurosceptisch naar pro-Europees. Voor het vakgebied is het interessant om de rol van de journalistiek hierin nader te analyseren.

In de stortvloed aan kritiek die de internationale pers over zich heen kreeg nadat de Britten voor een vertrek uit de EU stemden en Donald Trump tot Amerikaanse president werd verkozen, kwam vaak één vraag bovendrijven: waarom hadden journalisten de electorale potentie van de populistische krachten totaal verkeerd ingeschat? Zij voorspelden dat de Britten voor een langer verblijf in de EU stemden en vrijwel zeker werd Hillary Clinton de Amerikaanse president, zo schreef het merendeel van de Europese kranten. Na Trumps presidentschap bleef ook de Nederlandse Publieke Omroep niet onbetuigd in zelfkritiek. 'De Publieke Omroep gaat leren van Trump,' schreef NPO-bestuurder Shula Rijxman in *de Volkskrant*. Het is goed als journalisten regelmatig hun werkzaamheden evalueren, zeker op wetenschappelijke basis. Onderzoekers en

hoogleraren wijden menig onderzoek aan de journalistieke praktijk, maar er is nog geen recente studie uitgevoerd naar de Nederlandse berichtgeving over Europese integratie in een tijdperk waarin de internationale verhoudingen zo flexibel als elastiek leken. Daarom is de Nederlandse verslaggeving van *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* op wetenschappelijk niveau onderzocht.

Middels een kwantitatieve inhoudsanalyse is onderzocht of er sprake is van framing in de teksten en welke van deze frames dominant voorkomen in de berichtgeving over Europese integratie over de gehele periode tussen juni 2016 en maart 2018; zo kan worden geconstateerd of bepaalde frames vaker terugkwamen in de periode dat het eurosceptische politieke discours invloedrijk was en of dit frame-gebruik terugliep, toen pro-Europese partijen in populariteit groeiden. Daaruit kan worden geconcludeerd op welke wijze *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* de informatievoorziening over dit onderwerp hebben vormgegeven en op welke wijze het lezerspubliek van beide kranten is beïnvloed (Van Gorp, 2004). Ook is geanalyseerd of het framegebruik correspondeerde met het publieke en politieke sentiment over Europese integratie. Ter illustratie een voorbeeld: er is onderzocht of de frames waarbij Europese integratie als positief proces is omschreven toenamen op het moment dat pro-Europese partijen in populariteit groeiden. Verder is geanalyseerd of er meer pro-Europese opiniëring of juist eurosceptische opiniëring de ruimte heeft gekregen en of dit is veranderd tussen juni 2016 en maart 2018.

De frame-analyse is uitgevoerd met behulp van een analysemodel met vastgestelde frames die zijn ontwikkeld door Semetko en Valkenburg. Zij hebben de Nederlandse berichtgeving rond Europese integratie onderzocht rond de eeuwwisseling. Het medialandschap is sindsdien radicaal veranderd, maar het dominante framegebruik in berichtgeving niet. Deze frames worden namelijk in veel recent onderzoek en literatuur – ook naar andere onderwerpen als immigratie – nog steeds geanalyseerd. Het toont aan dat de matrix van Semetko en Valkenburg een geschikt instrument is om frame-onderzoek mee toe te passen, dit wordt uitgebreider toegelicht in het theoretisch kader (hoofdstuk 2). De frames van Semetko en Valkenburg zijn toepasbaar in onderzoek naar het thema Europese integratie. Bij eerdere framinganalyses werden onderwerpen onderzocht als de invoering van de euro of arbeidsmigratie. Doordat deze onderwerpen specifiek van aard zijn dan het overkoepelende thema *Europese integratie* werden alternatieve vooraf vastgestelde frames onderzocht – een veelgebruikte matrix is ontwikkeld door Van Gorp – die meer waren toegespitst op het desbetreffende onderwerp. Omdat deze studie zich richt op het overkoepelende thema Europese integratie wordt de matrix van Semetko en Valkenburg als meest relevant en geschikt geacht als onderzoeksinstrument.

De journalistieke berichtgeving van beide kranten wordt ook geanalyseerd op basis van de issue-ownershiptheorie. Deze theorie schrijft voor dat politieke partijen een bepaald thema kunnen ‘adopter’, door dit thema met hoge regelmaat te agenderen via externe en interne mediakanalen (Petrocik, 1996). Als dat thema vervolgens in het nieuws verschijnt, maakt de lezer automatisch de connectie met de partij, wat uit electoraal oogpunt zeer aantrekkelijk kan zijn (Ruigrok, Van Atteveld, Gagestein, & Van Keulen, 2017). In paragraaf 2.4 word nader ingegaan op deze theorie. Met de Europese Parlementverkiezingen in mei 2019 op de agenda is het dus relevant om te onderzoeken over welke Nederlandse politieke partijen vaak wordt geschreven rondom het thema Europese integratie. Zo kan worden onderzocht of er ook een partij is die dit thema ‘adopteert’, door vervolgens te onderzoeken welke frames in die partijberichtgeving dominant zijn, kunnen conclusies worden getrokken over de journalistieke informatievoorziening. De aandacht voor Nederlandse politieke partijen rondom Europese integratie met bovenstaande theorie, is in combinatie met frame-onderzoek niet eerder toegepast. In het theoretisch kader wordt verder uitgelegd waarom voor deze combinatie is gekozen.

1.4. Hoofdvraag onderzoek

Op basis van bovenstaande theoretische fundering is een hoofdvraag geformuleerd. Deze hoofdvraag zal worden beantwoord naar aanleiding van de resultaten van de kwantitatieve inhoudsanalyse. In het theoretisch kader zijn de onderzoeksvragen geformuleerd, waarmee antwoord op de hoofdvraag zal worden gegeven. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

In hoeverre zijn er dominante frames geïdentificeerd en overheersende aandacht aangetoond voor specifieke partijpolitieke standpunten over Europese integratie in de journalistieke informatievoorziening van de Volkskrant en NRC Handelsblad tussen juni 2016 en maart 2018?

2. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk vormt de theoretische aanleiding voor het onderzoek, waarin op basis van eerder uitgevoerd onderzoek en literatuur onderzoeksvragen zijn geformuleerd. In dit hoofdstuk worden relevante theorieën gepresenteerd waarop de vervolgstudie is gebaseerd. Daarnaast worden veelvoorkomende begrippen geoperationaliseerd en verklaard.

2.1. Europese integratie

Als wordt gesproken over Europese integratie, dan behelst dat een vorm van bovenstatelijke of supranationale samenwerking in continentaal verband (Segers, 2013). Bovenstatelijke samenwerking houdt in dat staten gezamenlijk opereren om grensoverschrijdende oplossingen te realiseren. Dit kan uitgroeien tot een intergouvernementeel samenwerkingsverband; waarbij nationale regeringen samensmelten in hun besluitvorming (Misset, 1991). Deze samenwerkingsverbanden kunnen tot stand komen op onder meer politiek, sociaaleconomisch, financieel, monetair of justitieel niveau. In dit onderzoek staan recente integratieprocessen binnen de Europese Unie (EU) centraal. Bij deze processen smelten individuele lidstaten samen om als collectief Europees machtsblok te opereren (Segers, 2013). In de volgende alinea's wordt toegelicht welke politieke en financieel-economische integratieprojecten zijn onderzocht.

Europese Unie

De Europese Unie (EU) is een samenwerkingsverband van 28 Europese landen. Vanaf 30 maart 2019 gaat de EU verder met 27 lidstaten, omdat het Verenigd Koninkrijk zal uittreden (Becker, 2017). De EU zal dan voor het eerst in haar bestaan krimpen in plaats van groeien. De Europese Unie is in 1993 opgericht met de ondertekening van het Verdrag van Maastricht door 28 lidstaten. De handtekeningen van de lidstaten bezegelden een statenverband waarbij individuele lidstaten op politiek en economisch niveau gingen samenwerken (Rijksoverheid, 2018).

De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en de Europese Economische Gemeenschap (EEG) vormden de basis voor de EU in huidige opzet. De EEG bestond in 1958 uit zes landen en is sindsdien gegroeid doordat andere landen zich ook verbonden aan de samenwerking. De Europese samenwerking is in de jaren na de Tweede Wereldoorlog geïntensiveerd, met als doel continentale vrede te stichten, om zo de nationalistische invloed in afzonderlijke Europese landen te reduceren (Nugent, 2017).

Europese organen en instellingen

De EU bestaat uit een aantal organen en instellingen, die politieke, monetaire of justitiële verantwoordelijkheden hebben (Rijksoverheid, 2018). De negen invloedrijkste organen zijn de volgende:

1. De *Europese Commissie* heeft een uitvoerend takenpakket, zo dient de commissie onder meer wetsvoorstellen in en beheert het de EU-begroting. De commissie wordt geleid door Jean-Claude Juncker, die leiding geeft over 28 eurocommissarissen.
2. De *Europese Raad* is een orgaan dat bestaat uit de 28 staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten binnen de Europese Unie. De Europese Raad bepaalt de politieke en beleidstechnische zaken omtrent de EU en wordt geleid door Donald Tusk.
3. De Europese Raad bepaalt het beleid in samenspraak met de *Raad van de Europese Unie* en het Europees Parlement. De Raad van de Europese Unie wordt gevormd door 28 vakministers die worden afgevaardigd door de lidstaten. Per onderwerp kan dit verschillen; als er een migratievraagstuk wordt behandeld, zal de minister van Asiel worden afgevaardigd. De Raad van de Europese Unie wordt ieder halfjaar door een ander lidstaat voorgezeten. De Raad van de Europese Unie besluit op basis van stemmingen over beleidstechnische, politieke of integratie-initiatieven.

4. Het *Europees Parlement* vormt de rechtstreeks gekozen volksvertegenwoordiging van de EU. Het heeft een wetgevende en controlerende taak binnen de EU en bestaat uit 751 Europarlementariërs. Zij stemmen over Europese wetgeving, maar kunnen zelf geen wetten indienen. Dit recht ligt bij de Europese Commissie.
5. Het *Europees Hof van Justitie van de Europese Unie* controleert en toetst Europese wetgeving en de uitvoering van Europese verdragen door lidstaten.
6. De *Europese Rekenkamer* controleert of de financiën van de instellingen binnen de Europese Unie voldaan aan de standaarden van Europese wet- en regelgeving. Ook taxeert de Rekenkamer de betrouwbaarheid van de financiën en bepaalt het mede hoe de begroting van de Unie wordt besteed en beheerd.
7. De *Europese Centrale Bank (ECB)* is de centrale bank van de Europese Monetaire Unie (EMU). De bank wordt geleid door Mario Draghi en zijn voornaamste taak is het faciliteren van een gezond economisch klimaat van de eurozone (de 19 lidstaten die de euro als munteenheid hanteren). De ECB probeert de prijsstabiliteit binnen de eurozone constant te houden door het officiële rentetarief af te stemmen op de economische situatie van de muntunie.
8. De *eurogroep* wordt niet gezien als een officiële instelling van de Europese Unie, maar speelt wel een belangrijke rol binnen de Europese Monetaire Unie. De eurogroep bestaat uit de negentien ministers van Financiën van de eurolanden. Gezamenlijk wordt het financieel-economische en fiscale beleid bepaald om de EMU stabiel en gezond te laten functioneren. Als een lidstaat in economisch zwaar weer komt te zitten, kan het proberen een beroep te doen op het *Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)*. Dit fonds verstrekt noodkredieten en is gefinancierd door eurolanden. Frankrijk en Duitsland hebben de ambitie om het ESM om te bouwen in een *Europees Monetair Fonds (EMF)*. Het EMF moet dankzij technische expertise en meer financiële daadkracht eerder in staat worden gesteld om noodlijdende landen (financieel) te ondersteunen, met onder meer hervormingsplannen voor de economie. De komst van een EMF lijkt over voldoende politiek draagvlak binnen de EU te beschikken, maar over de precieze invulling, de investeringen die het vergt en de verantwoordelijkheden van het fonds zal de komende jaren stevig gedebatteerd worden.

Huidige en potentiële Europese integratieprojecten

Naast een monetair samenwerkingsbeleid, voert de EU ook Europees beleid uit op het gebied van landbouw, visserij, handelspolitiek, milieu, ontwikkelingsbeleid, hulpverlening bij natuurrampen en een vrije binnenmarkt (Rijksoverheid, 2018). De exportmogelijkheden van lidstaten binnen de EU zijn vergemakkelijkt door de komst van een gemeenschappelijke interne markt, waarvan alle lidstaten onderdeel uitmaken.

Dankzij de open grenzen binnen de interne markt werd vrij verkeer van handel, goederen, diensten en kapitaal mogelijk. Het Europese gebied met open grenzen (hier worden geen paspoortcontroles bij de grenzen uitgevoerd) is de Schengenzone. De opzet van de Schengenzone is het gevolg van verhevigde Europese integratie, evenals de totstandkoming eurozone. Dergelijke integratieprojecten worden binnenkort wellicht aangevuld met een Europees Openbaar Ministerie, Europees asielsysteem en Europees Defensie Initiatief. Voor de drie initiatieven zijn concrete plannen ontwikkeld, maar de politieke toekomst moet nog uitwijzen in welke vorm en uitvoering ze worden gerealiseerd. De Europese integratiemotor staat nimmer stil (Nugent, 2017).

Politieke verhoudingen

De meeste macht binnen de EU ligt bij de politiek leiders lidstaten zelf. Zij beslissen uiteindelijk middels stemmingen hoe Europese crises (vluchtelingen crisis, euro crisis) worden opgelost en hoe verhevigd de Europese integratie op politiek, financieel-economisch en justitieel niveau

wordt doorgevoerd. Iedere stem telt even zwaar, maar dat betekent niet dat de machtsverhoudingen gelijk zijn. Duitsland en Frankrijk zijn van oudsher de machtigste en meest invloedrijke lidstaten. Lang behoorde Groot-Brittannië daar ook bij, maar de Britten hebben gekozen voor een vertrek uit de Unie. De Brexit maakt de weg vrij voor meer integratie-initiatieven, aangezien het Verenigd Koninkrijk vaak dwarslag bij meer Europese samensmelting (Seth & Von Kulesa, 2017; Stokes, Wike & Manevich, 2017). Frankrijk en in mindere mate Duitsland ambiëren verstrekkende Europese eenwording op verschillende gebieden. Ook de Europese Commissie en een meerderheid van het Europees Parlement scharen zich hier achter.

Dat geldt niet voor alle lidstaten: Nederland heeft een alliantie gesmeed met zeven EU-lidstaten – Denemarken, Estland, Finland, Ierland, Letland, Litouwen en Zweden – om politieke weerstand te bieden tegen de integratieplannen van Frankrijk (en in mindere mate Duitsland) betreffende de euro (Rijksoverheid, 2018). Op andere gebieden als migratie, justitie, duurzaamheid en veiligheid is meer politiek draagvlak voor Europese integratie, ook bij de Nederlandse regering.

Journalistieke berichtgeving over Europese integratie

Uit eerder onderzoek van Aalberts en De Vreese blijkt dat media de belangrijkste publieke nieuwsbronnen zijn waaruit informatie over de Europese Unie wordt vergaard (Aalberts, 2008; De Vreese, 2007: 8). Hoe de burgers worden geïnformeerd over Europese integratie ligt voor een groot deel in handen van de journalisten die deze actualiteit analyseren, beschrijven en commentariëren. Mede op basis van mediarepresentatie construeren burgers een reputatie voor de EU. Deze reputatie fluctueert de laatste jaren. In 2014 is geconcludeerd dat Nederlandse media een invloedrijke rol speelden bij de negatieve reputatie die de Unie op dat moment had in ogen van veel Nederlandse burgers (De Jong, et al., 2014: 32). Het is evident dat de beeldvorming over de EU voor een groot deel wordt bepaald door redacties.

De directe betrokkenheid van Nederlandse burgers bij Europese politiek is niet hoog door de afhankelijkheid van de media-aandacht. De Europese Unie, Europese politiek of Europese integratie hebben als thema een enorme invloed en relevantie in het dagelijks leven van de Nederlander. Dit contrasteert echter met de nieuwsvoorziening, waarin de Europese Unie niet als groot thema wordt weergegeven (De Vreese, 2007). Mediaconsumenten kiezen voor informatie over Europese politiek vaak voor nationale media, maar deze media schrijven over een omvangrijk scala aan onderwerpen, waardoor de Europese politiek zelden als los onderdeel uitgebreid wordt toegelicht. Er is daardoor nauwelijks sprake van een publiek debat over de Europese toekomst (Van de Donk, et al., 2007: 120-122). Het financiële klimaat in de eurozone beïnvloedt de economische situatie van individuele lidstaten sterk, maar de toekomst van de munt is in veel eurolanden zelden onderwerp van gesprek in de parlementen en journalistiek (De Vreese, 2007). De euro is in dat opzicht geen uitzondering.

In het Nederlandse medialandschap heeft het aanbod – of gebrek aan – fundamentele informatievoorziening over de EU invloed op het vertrouwen in de instellingen die de EU vertegenwoordigen (De Jong, et al., 2014: 24-28). Momenten waarop de Europese Unie wel wordt weergegeven in het nieuws zijn naar aanleiding van grote gebeurtenissen of crisioverleggen – zogeheten Europese of EU-toppen. Nederlandse media verkiezen liever een binnenlandse invalshoek boven een Europese: het nieuwsbericht dient het Nederlandse belang of de nationale gevolgen uit te leggen om voldoende relevantie en nieuwswaardigheid te bieden aan de lezer, kijker of luisteraar (De Jong, et al., 2014: 24).

Voor informatievoorziening over maatschappelijke en politieke thematiek zijn massamedia de belangrijkste bron van informatie voor Europese burgers. Journalisten bepalen voor veel

mensen het beeld dat ze krijgen van internationaal en nationaal beleid (Lund & Willing, 2010). De wijze waarop parlementariërs en politici worden beschreven, afgebeeld en geïnterviewd, beïnvloedt het maatschappelijke debat en de stemkeuze.

2.2. Framing

Het begrip framing speelt een belangrijke rol in dit onderzoek. Een in relevante literatuur vaak terugkomende definitie van het begrip framing is geformuleerd door Robert Entman. In *Journal of Communication* typeert Entman framing als volgt: 'To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular definition of a problem, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described'. Resumerend: het selecteren en uitlichten van bepaalde aspecten van in een waargenomen situatie in een tekst, op een dusdanige manier dat de uitgelichte aspecten een bepaalde definitie aan de situatie geven (Entman, 1993: 51). De nadruk ligt niet op wat er letterlijk in het artikel staat, maar op de inkadering van de inhoud – de keuze van een journalist en eindredactie om bepaalde aspecten te belichten; welke informatie wordt weergegeven en welke feiten, citaten, opinies en sfeerelementen hebben de krant niet gehaald? Door middel van framinganalyse kan worden nagegaan waar en hoe journalisten de nadruk leggen op bepaalde aspecten binnen een thema.

Daarnaast selecteert framing communicatieve elementen in boodschappen. Daardoor komt framing voor bij iedere communicatieve uiting: bij iedere boodschap komen bepaalde frame-elementen terug en andere niet. Journalisten maken dus vrijwel altijd gebruik van frames in hun berichtgeving (Scheufele, 1999: 103-122). Communicatiewetenschappelijk onderzoek naar framing wijst uit dat een boodschap met een frame individuele denkprocessen beïnvloedt (Cappella & Jamieson, 1997; Vliegenthart, et al., 2008). In veel gevallen is het denkkader van de ontvanger van de boodschap vrijwel gelijk aan de zender van de boodschap. Journalisten die boodschappen met frames construeren, beïnvloeden de meningsvorming van lezers (Scheufele, 1999; Van Gorp, 2004). Eerder onderzoek naar framing heeft uitgewezen dat de overheersing van bepaalde frames kan leiden tot processen die het publieke debat beïnvloeden. Een cynische houding ten aanzien van de politiek (Capella & Jamieson, 1997) kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van journalistieke berichtgeving met te veel negatieve subjectieve elementen. Effectstudies naar framing hebben uitgewezen dat journalisten een mentale verband tussen onderwerpen en ideeën kunnen ontwikkelen (Van Gorp, 2004). Bij dit cognitieve proces koppelt de lezer een maatschappelijke visie aan een politieke ideologie. Door negatieve of positieve frames duidelijk vaker te etaleren in nieuwsverslaggeving, wordt lezerspubliek gestimuleerd weerstand of steun voor beleid te creëren.

Dat journalisten vrijwel altijd frames toepassen in hun producties, hoeft niet te betekenen dat de lezers ook een frame ontwaren in de boodschap. In de politieke verslaggeving bepalen drie terugkerende kenmerken of een frame effectief is en of de juiste interpretatie van de boodschap overkomt bij de lezers. Een frame moet toegankelijk en beschikbaar zijn; daarnaast moet het frame relevant genoeg zijn voor de opinievorming (Slothuus & De Vreese, 2010). De Amerikaanse taalkundige George Lakoff omschrijft als volgt: 'een frame is een specifieke bundel van talige en visuele elementen waarmee men bij een boodschap bepaalde delen naar voren brengt en andere delen verbergt, om de luisteraar naar de gewenste interpretatie van de boodschap te leiden' (Lakoff, 2004). De definitie van Lakoff houdt in dat journalisten door woordgebruik bepaalde reacties of gevoelens bij de lezer kunnen losmaken en zo het wereldbeeld te beïnvloeden. Journalisten filteren voor hun publiek welke informatie toegankelijk wordt en welke in nevelen gehuld blijft. Dit betekent dat niet iedere journalistieke uiting geframed is of als zodanig frames bevat. Feitelikheden worden aangekleed met visuele

aspecten en bijvoeglijke naamwoorden. De zin 'Juncker treedt af als voorzitter van de Europese Commissie', wordt anders geïnterpreteerd als 'De vaak onhandig ogende Juncker, die regelmatig in chaotische taferelen belandde tijdens het voorzitterschap van de Europese Commissie, stopt aan het einde van zijn termijn' – de hoofdboodschap is hetzelfde (het afscheid van Juncker), maar de tweede zin zal de denkwijze van de lezer over Juncker sterker beïnvloeden. De eerste zin kan als neutraal en 'framevrije' zin worden beschouwd; in de tweede zin schuilt duidelijk een frame. In deze studie is door middel van een bestaand analysemodel van Semetko en Falkenburg onderscheid gemaakt tussen artikelen waarin frames zijn geïdentificeerd en artikelen die 'framevrij' zijn.

Relevante frames

Semetko en Valkenburg (2000) hebben eerder onderzoek gedaan naar de framing van Nederlandse berichtgeving over Europese integratie. Hiervoor maakten zij onderscheid in vijf frames die het vaakst werden aangetroffen in relevante nieuwsberichten van *de Volkskrant*, *De Telegraaf*, *Algemeen Dagblad* en *NRC Handelsblad* in de periode tussen 1 mei en 30 juni 1997. Deze framematrix is vaak toegepast in recente studies en wordt ook relevant geacht voor dit onderzoek, omdat de matrix volledig is gericht op berichtgeving naar Europese integratie – net als dit onderzoek. In bovenstaande studies waar alternatieve framedevices of een andere framematrix is toegepast, werd vaak onderzoek gedaan naar een specifiek onderwerp, zoals de eurocrisis. Deze studie richt zich op Europese integratie als overkoepelend begrip van verschillende politieke initiatieven, processen en gebeurtenissen. Door gebruik te maken van onderstaande overzicht, wordt een deductieve analyse toegepast (Bryman, 2016). De vijf frames in tabel 2.1 werden het vaakst aangetroffen en voorzien van stellingen waaraan de frames te herkennen zijn in de tekst (Semetko & Valkenburg, 2000: 100):

Conflict-frame	Human Interest-frame	Responsibility-frame	Economic consequences-frame	Morality
<ul style="list-style-type: none"> - Het artikel beschrijft onenigheid tussen individuen, groepen of landen; hierbij maken de groepen, individuen of landen elkaar verwijten. - Er worden verschillende kanten van het conflict belicht en er wordt onderscheid gemaakt in winnaars en verliezers. 	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt een voorbeelden geschetst uit de dagelijkse praktijk met 'menselijke' voorbeelden. - Het artikel benadrukt het thema dat relevant is voor een individu of menselijke groep. - Er komen bijvoeglijke naamwoorden of visualisaties in het artikel voor die wijzen op een belediging, empathie, sympathie of medelijden. - Persoonlijke omstandigheden van de groep of individu komen terug in het 	<ul style="list-style-type: none"> - Het artikel beschrijft een probleemsituatie waaraan overheidsverantw oordelijkheid ten grondslag ligt en die door de overheid kan worden opgelost. - In het artikel worden mogelijke oplossingen gepresenteerd. - Het artikel bevat een urgente toon waaruit kan worden opgemaakt dat er moet worden ingegrepen. 	<ul style="list-style-type: none"> - In het artikel worden scenario's beschreven voor financieel gewin of verlies, dit kan zich voordoen op lange of korte termijn. - De gevolgen van de te volgen – of te negeren – koers wordt beschreven. De scenario's hiervoor worden uiteengezet. - Kosten of investeringen worden inhoudelijk 	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt een morele beoordeling geschetst in positieve of negatieve bewoordingen. - In het artikel wordt gewezen op sociale voorschriften voor wenselijk gedrag. - In de passage wordt een verband gelegd tussen de politieke situatie en moraal op religieus

	artikel.		ingekaderd.	leiderschap.
--	----------	--	-------------	--------------

Tabel 2.1 Framingmatrix Semetko en Valkenburg.

Er is veel kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop journalisten de Europese politiek presenteren. Vaak vormde de invoering van de euro als Europese munteenheid de aanleiding; de muntunie is een van de meest omvangrijke en fundamentele integratietrajecten geweest in de geschiedenis van de EU. Een vaak terugkerend onderdeel van de inhoudsanalyses is de toetsing van dominante frames. In de journalistieke berichtgeving over Europese integratie – belicht vanuit politiek of economische invalshoek – komen twee dominante frames het vaakst terug, zo blijkt uit een uitgebreide inhoudsanalyse van Semetko en Valkenburg. Het conflictframe en het frame waarachter economische gevolgen schuilgaan, domineerden zo'n zeventien jaar geleden de Europese berichtgeving (Semetko & Valkenburg, 2000). Uit vervolgonderzoek van De Vreese naar de invoering van de euro blijkt dat het economische gevolgenframe vaker voorkwam in de periode dat de munt werd ingevoerd, maar in de jaren daarna kwam het conflictframe vaker voor (De Vreese, Peter, & Semetko, 2001).

Niet alleen rondom de invoering van de euro is onderzoek gedaan naar beeldvorming en framing door journalisten over Europese politiek en economie. De wijze waarop Belgische kranten de eurocrisis beschreven van 1 oktober 2009 tot eind 2011, is vrij recent op basis van framing geanalyseerd. Er werd voor een tijdvak gekozen omdat de eurozone destijds in crisissferen was beland (Joris, d'Haenens, Van Gorp, & Vercruyssen, 2013). Er is onderzoek gedaan naar de vier grootste kranten in België: *De Standaard*, *De Morgen*, *Het Laatste Nieuws* en *Het Nieuwsblad*. Op basis van een inductieve inhoudsanalyse werden frames geïdentificeerd; via deductieve wijze werd vervolgens nagegaan hoe vaak de geïdentificeerde frames terugkwamen in de berichtgeving. In tegenstelling tot de onderzoeken die in bovenstaande alinea zijn beschreven, werd in dit onderzoek geen gebruik van de framematrix van Semetko en Valkenburg. Op basis van de inductieve analyse is de aanwezigheid van drie dominante frames aangetoond, te weten het strijdframe, ziekteframe en natuurrampenframe. Bij het strijdframe worden situaties beschreven waarin conflicten of verdeeldheid de boventoon voeren (dit frame heeft raakvlakken met het conflictframe en bepaalde componenten komen ook terug in het economische gevolgenframe van Semetko en Valkenburg); onder het ziekteframe ligt het idee dat de oorzaak van de eurocrisis ten grondslag ligt aan een kwaal of ziekte van een lidstaat of Europese instelling, door landen als 'ziek' te typeren, wordt gesuggereerd dat er een risicosituatie kan ontstaan (ook voor de 'gezonde' landen, die immers samen met de 'zieke' landen de muntunie vormen); het derde dominante frame is het natuurrampframe, waarbij wordt geschreven dat lidstaten te maken hebben met natuurlijke rampen of verschijnselen ('door de stagnerende economie zakt Griekenland steeds verder weg in het moeras van de eurozone'), ook dit frame heeft overeenkomsten met het economische gevolgenframe van Semetko en Valkenburg. Uit het onderzoek blijkt dat het strijdframe het vaakst terugkomt, gevolgd door het ziekteframe; het natuurrampframe komt het minst vaak voor in de Belgische kranten tussen 2009 en 2011 (Joris, d'Haenens, Van Gorp, & Vercruyssen, 2013).

Dominante frames in nieuwsvoorziening over Europese integratie sorteren vooral effect op de meningsvorming van lezers over politieke vraagstukken. Zo kunnen de frames beleid specifieke en publieke steun voor Europese integratie laten groeien, maar ook laten dalen. Dat wordt geconcludeerd in een omvangrijke studie in zeven EU-lidstaten in de periode 1990-2006, waarin de dynamiek tussen mediamechanismen en publieke opinie is onderzocht. Nieuwsberichten waarin het voordeelframe schuilt (het is gunstig om lid van de EU te zijn) zorgden in de lidstaten voor een groei van publieke steun voor Europese integratie (Vliegenthart, et al., 2008). Een

dominant conflictframe in de berichten zorgt er echter voor dat de publieke afkeer toeneemt. Er is dus een causaal verband tussen dominante frames in nieuwsberichten en publieke steun van de lezers voor politieke kwesties (Vliegthart, et al., 2008). Journalisten kunnen dus een zeer sterke invloed uitoefenen op het publieke en politieke debat door – bewust of onbewust – bepaalde frames te laten domineren in hun berichtgeving. Ook kleinschaliger onderzoek wijst uit dat dominante frames de meningsvorming van lezers sterk kunnen beïnvloeden (Van Gorp, 2004).

Het is relevant om te onderzoeken welke frames over Europese integratie worden toegepast door journalisten van het *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant*, omdat zij daarmee het publieke debat en informatievoorziening beïnvloeden. Het gebruik van een bepaalde invalshoek, woordkeuze, retoriek en visuele presentatie bepaalt deels hoe lezers de Europese integratieprocessen in de afgelopen twee jaar hebben begrepen (Van Gorp, 2004) en welke mening zij hierover hebben gevormd (Scheufele, 1999: 103). Het gebruik van dominante frames kan aantonen of de informatievoorziening over Europese integratie op een overwegend positieve of juist negatieve wijze is vormgegeven en gepresenteerd.

Met een inhoudsanalyse is de gehele periode tussen juni 2016 en maart 2018 onderzocht op dominante frames. Het startpunt van de onderzoeksperiode is de Brexit; het eindpunt de vorming van de pro-Europese Duitse regering. Er is voor deze periode gekozen omdat eerder onderzoek heeft uitgewezen dat het publieke en politieke sentiment in dit tijdperk van eurosceptisch naar relatief pro-Europees kantelde (Stokes, Wike & Manevich, 2017). Onderzocht wordt of deze omwenteling ook aantoonbaar is in de journalistieke informatievoorziening van *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant*.

Zo kan beoordeeld worden of de beeldvorming en invalshoeken in de berichtgeving over Europese integratie dezelfde omwenteling hebben gemaakt als het politieke discours over Europa, of dat het gebruik van frames constant is gebleven en niet contrasteerde met het politieke klimaat en publieke sentiment in Nederland. Dit is relevant omdat de publieke steun voor de EU in Nederland en Europa is gegroeid in de onderzoeksperiode (Stokes, Wike, & Manevich, 2017); door de framinganalyse is nagegaan of de journalistiek van *de Volkskrant* en het *NRC Handelsblad* over dit onderwerp strookt met die ontwikkeling.

Onderzoeksvragen over framing

Op basis van bovenstaand literatuuroverzicht en theoretische onderbouwing zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd, waarmee antwoord wordt gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek door middel van kwantitatief, deductief onderzoek.

OV1: Hoeveel artikelen van de Volkskrant en NRC Handelsblad over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018 bevatten geïdentificeerde frames?

OV2: Welk frames zijn het vaakst geïdentificeerd in de berichtgeving over Europese integratie van NRC Handelsblad en de Volkskrant tussen juni 2016 en maart 2018?

2.3. Connectie met Nederlandse politiek

Naast de framing-analyse wordt ook de aandacht voor Nederlandse politieke partijen over Europese integratie onderzocht. Het doel hiervan is aantonen of de aandacht voor eurosceptische, gematigde EU-voorstanders en pro-Europese partijen toeneemt, afneemt of stabiliseert naarmate de politieke situatie in Europa fluctueert. Op basis van de

partijprogramma's zijn de politieke partijen die in de huidige Tweede Kamer zetelen gestructureerd t.a.v. standpunten over Europese integratie, zoals weergegeven in tabel 2.2.

Nexit	Euroseptisch	Selectieve Europese integratie	Geïntensiveerde Europese samenwerking	Streven naar federaal Europa
- <u>PVV</u> - <u>Forum voor Democratie</u>	- <u>SP</u> - <u>Partij voor de Dieren</u> - <u>SGP</u>	- <u>VVD</u> - <u>CDA</u> - <u>ChristenUnie</u> - <u>50PLUS</u>	- <u>PvdA</u> - <u>DENK</u>	- <u>D66</u> - <u>GroenLinks</u>

Tabel 2.2 De Europese visies van het Nederlandse parlement.

Op basis van dit schema is de aandacht voor partijen in *de Volkskrant* en het *NRC Handelsblad* geanalyseerd. In de inhoudsanalyse is gemeten hoe vaak de standpunten van de verschillende partijen over Europese integratie terugkomen in de artikelen. Met een handmatige analyse zijn de standpunten geïdentificeerd en bijgehouden in de teksten. Op die manier is geconcludeerd of er overmatige aandacht is voor de Europese opvattingen van bepaalde Nederlandse fracties en of deze aandacht stabiliseert, fluctueert of afneemt in de periode tussen juni 2016 en maart 2018.

In politieke context gaan vergaderingen of debatten in algemene zin over huidig of toekomstig beleid. Fracties binnen het parlement initiëren voorstellen om beleid te continueren of veranderen. Een beleidsvoorstel gaat gepaard met een standpunt, in algemene zin wordt dat geformuleerd als zijnde een bepaalde beleidsdaad die moet worden verricht (Braet, 2007: 30). Volgens de klassieke retorica zijn de volgende verdedigingslijnes in een politiek debat te ontwaren (Braet, 2007: 30):

1. Er is een serieus probleem dat om een oplossing vraagt.
2. Het bestaande probleem is wel of niet inherent aan het huidige beleid.
3. Mocht er al een probleem opgelost worden, dan zal dat niet met het ingediende voorstel lukken wegens gebrek aan effectiviteit of doeltreffendheid.
4. De voorgestelde aanpak biedt meer nadelen dan voordelen; onze aanpak biedt minder nadelen.

Aan deze kenmerken is een politiek standpunt te identificeren in de journalistieke artikelen. Deze identificatie heeft niet alleen plaatsgevonden op basis van bovengenoemde (retorische) criteria, maar ook op basis van een analyse van de verkiezingsprogramma's. Door een combinatie te maken kunnen standpunten over Europese integratie herkend worden. Als een standpunt over dit thema werd herkend in een artikel, is deze gecodeerd. Alle handmatig geanalyseerde artikelen zijn zo controleerbaar en repliceerbaar.

2.4. Issue-ownershiptheorie

Volgens de issue-ownership theorie (Petrocik, 1996) kunnen partijen een monopolie op bepaalde thematiek 'claimen' binnen de nieuwsagenda. Door in debatten en campagnes vaak hetzelfde thema te agenderen, wordt dit onderwerp als het ware toegeëigend aan de partij. Als dit thema vervolgens in het nieuws verschijnt, wordt onbewust of bewust het verband naar de partij gelegd door de nieuwsconsument, wat uit electoraal oogpunt aantrekkelijk kan zijn. Voorbeelden die door deze theorie te verklaren zijn: de PVV die het thema islamitische immigratie claimt, tijdens de vluchtelingen crisis verscheen dit thema zeer regelmatig in het

nieuws en groeide de PVV in de peilingen (Ruigrok, Van Atteveld, Gagstein, & Van Keulen, 2017). Andere partijen die bepaalde thema's proberen te 'adopter' zijn de SP (zorg) en Partij voor de Dieren (bio-industrie).

Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat journalisten zich door marktwerking richten op (politieke) primeurs en snelle, toegankelijke berichtgeving die 'verkoopbaar' is aan een groot publiek' (Van de Donk, et al., 2007: 119) als het gaat om EU-verslaggeving. Hierdoor is de afhankelijkheid van nieuwsmedia en politici toegenomen. EU-nieuws van tien jaar geleden werd in Nederland relatief negatief geframed, omdat de focus in de verslaggeving zich toespitste op interne en externe conflicten. Hierdoor hadden politici en ambtenaren weinig belang om Europese standpunten te adresseren aan journalisten (Van de Donk et al., 2007: 121). Dit gold vooral voor pro-Europese politici, omdat zij bang waren voor negatieve publiciteit over de EU.

Aan de hand van de kwantitatieve analyse en de theorie van Petrocik is onderzocht of Europese integratie ook wordt 'geclaimd' door bepaalde partijen en of dit afwijkt van de bovengenoemde resultaten. De maatschappelijke steun voor de EU is in de onderzoeksperiode aan fluctuatie onderhevig geweest – het is relevant in hoeverre dit terugkomt bij het benoemen van Europese standpunten van Nederlandse partijen.

2.5. Agenda-settingtheorie

In de journalistieke wetenschap wordt de agenda-settingtheorie van McCombs en Shaw regelmatig aangehaald. Deze theorie beschrijft de wisselwerking tussen massamedia en de publieke agenda; als journalisten een specifiek item in televisieprogramma's, radio-items of krantenartikelen regelmatig terug laten komen, dan zal dit het publieke debat beïnvloeden (McCombs & Valenzuela, 2007). Deze theorie heeft zeker raakvlakken met de issue-ownershiptheorie. Verschil is dat de issue-ownershiptheorie specifiek is toegespitst op politieke thema's en de agenda-settingtheorie voor een breed scala aan onderwerpen kan worden aangehaald. Ook is er een recent onderzoek waarin een verband wordt gelegd tussen de issue-ownershiptheorie en het electorale succes van de PVV (Ruigrok, Van Atteveld, Gagstein, & Van Keulen, 2017). Omdat deze studie gericht is op een politiek-journalistiek vraagstuk wordt de issue-ownershiptheorie daarom toegepast in het vervolg van dit onderzoek.

Onderzoeksvragen over issue-ownershiptheorie

Op basis van bovenstaand literatuuroverzicht en theoretische onderbouwing zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd, waarmee antwoord wordt gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek.

OV3: Is er een verschil aantoonbaar in geïdentificeerde frames in de periode tussen juni 2016 en maart 2018 in de berichtgeving van NRC Handelsblad en de Volkskrant over Europese integratie?

OV4: Is er een verschil aantoonbaar in de redactionele aandacht voor Nederlandse politieke partijen in de berichtgeving van NRC Handelsblad en de Volkskrant over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018?

2.6. Theoretische verantwoording

In recent onderzoek naar de effecten van berichtgeving over Europese integratie is geen combinatie gemaakt tussen verschillende framingtheorieën en de issue-ownershiptheorie. In dit onderzoek vormen beide theorieën de basis voor het methodische deel. Door een combinatie te maken, kan een gefundeerd antwoord op de hoofdvraag van de dit onderzoek worden

geformuleerd, dat op verschillende wetenschappelijke theorieën leunt. Door zowel de mate van aandacht als de journalistieke inhoud te onderzoeken, kan een oordeel worden gevormd over de journalistiekinhoudelijke berichtgeving over Europese integratie. Alleen een framinganalyse zou onvoldoende zijn om hier antwoord op te kunnen geven, daarom wordt de issue-ownershiptheorie ook betrokken in het onderzoek.

3. Onderzoeksmethodiek

In het vorige hoofdstuk is verantwoord op welk voorgaand onderzoek deze studie is gefundeerd en in welk kader deze studie nieuwe inzichten tracht op te leveren. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet op welke methodische wijze het onderzoek is uitgevoerd, waarom deze corpusselectie is gemaakt en waarom voor een kwantitatieve inhoudsanalyse is gekozen. De onderzoekseenheden zijn verantwoord en er is uitgelegd op welke wijze de onderzoeksdata zijn verzameld, geanalyseerd en verwerkt. Dit hoofdstuk verklaart hoe een antwoord wordt geformuleerd op de onderzoeksvragen die in het vorige hoofdstuk zijn gepresenteerd en wordt een hypothetische voorspelling gedaan van de te verwachten resultaten.

3.1. Onderzoeksfasering

Deze studie richt zich op de vraag of bepaalde frames vaker voorkomen dan andere frames. De artikelselectie wordt bepaald doordat de artikelen van *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* zijn geselecteerd uit een tijdvak van juni 2016 tot maart 2018. Qua relevantie worden de artikelen geselecteerd op basis van relevante zoekwoorden over het onderwerp Europese integratie; dit wordt in paragraaf 3.3. nader toegelicht.

Voordat de kwantitatieve inhoudsanalyse plaatsvindt, is de artikelselectie eerst aan een kwalitatieve verkenning onderworpen. In deze onderzoeksfase werd beoordeeld of de artikelen inhoudelijk aansluiten bij de vastgestelde frames van Semetko en Valkenburg. Als een afwijkend of contrasterend beeld ontstaat tussen de artikelselectie en de vooraf vastgestelde frames, wordt het overzicht van frames aangepast. Dit bleek niet nodig te zijn.

De framinganalyse is dus grotendeels kwantitatief en deductief van aard, omdat een bestaande theorie (de vastgestelde frames van Semetko en Valkenburg) wordt gemeten op nieuwe onderzoeksdata (de artikelen van *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant*). Het vervolg van de studie is ook kwantitatief en deductief van aard (Bryman, 2016), omdat op basis van de issue-ownershiptheorie de aandacht voor partijpolitieke standpunten is geanalyseerd in de berichtgeving.

3.2. Kwantitatieve inhoudsanalyse

Er is een deductieve kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd, omdat vooraf vastgestelde tekstuele kenmerken worden gemeten (Van Gorp, 2006). Doordat vooraf vastgestelde kenmerken zijn geanalyseerd in de tekst krijgt het onderzoek een systematisch karakter en kan een frequent aantal frames worden gemeten. Deze frequenties tonen aan of bepaalde journalistieke berichtgeving geframed wordt gepresenteerd en zo de meningsvorming van de lezer zou kunnen beïnvloeden. In deze studie is niet alleen onderzocht of er sprake is van framing; er is ook een analyse over de lange termijn uitgevoerd, hierdoor kan worden geconstateerd of bepaalde frames vaker terugkomen op het moment dat het publieke en politieke sentiment kantelde van eurosceptisch naar pro-Europees. De analyse is handmatig uitgevoerd; alle 440 artikelen uit het corpus zijn behandeld. Er is gekozen voor een handmatige methodiek omdat de interpretatie van bepaalde artikelen op die manier goed kan worden herkend. Een sarcastische of ironische toonzetting (die menigmaal voor is gekomen in columns) kan zo worden geïdentificeerd en op de juiste wijze worden gecodeerd. Bij een geautomatiseerde analyse is dit onmogelijk en daarom is niet voor deze uitvoering gekozen.

Naast een framinganalyse is ook de aandacht voor Nederlandse politieke partijen getoetst in de berichtgeving over Europese integratie; hiermee kan worden vastgesteld of Nederlandse populistische en eurosceptische partijen meer werden belicht op het moment dat de Britten voor de Brexit stemden en de Amerikanen voor Trump. Zo is gemeten of de internationale

politieke agenda door de journalistiek wordt gereflecteerd op de Nederlandse politieke verhoudingen. Als wordt aangetoond dat in de 'eurosceptische' periode van juni 2016 tot februari 2017 meer dominante frames terugkomen in berichtgeving waarin de EU in negatief daglicht wordt gesteld; en in de 'pro-Europese' periode van maart 2017 tot maart 2018 meer dominante frames terugkomen die gunstig zijn voor de (relatief) pro-Europese partijen, dan is hiermee voor een groot deel te verklaren op welke wijze beide media het lezerspubliek hebben beïnvloed en hoe de berichtgeving inhoudelijk is samengesteld.

In voorgaande studies werd bij framinganalyse geen direct onderscheid gemaakt tussen journalistieke genres, niet in de methodiek en dus ook niet in de resultaten. Zo wordt de framing in nieuwsberichten, analyses, interviews, opiniestukken, commentaren en columns op dezelfde wijze onderzocht. Een van de onderzoekers wiens studies vaak worden geciteerd in dit theoretisch kader, Baldwin van Gorp, laat desgevraagd weten waarom hij hierin geen onderscheid heeft gemaakt (Van Gorp, B., 2018). "Opiniërende artikelen en neutrale nieuwsberichten zijn natuurlijk twee verschillende genres, absoluut. Maar welke opinieberichten aandacht krijgen, blijft een redactionele keuze. Bovendien zit er in die 'neutrale' nieuwsberichten ook veel opinie, vooral dan in de vorm van citaten die journalisten opnemen. Die citaten hoeven helemaal niet de 'framing' vanwege de journalist te reflecteren. Ook hier is er een maar: journalisten parafraseren bovendien ook, of nemen ideeën en opinies van hun bronnen over in hun bijdragen," zegt Van Gorp. "Die grenzen zijn heel moeilijk strikt van elkaar te onderscheiden, en zouden de analyses bovendien erg complex maken (citaat, parafrase, idee van journalist, of redactie, bron expliciet aangegeven of niet?). Vandaar dat ik het bekijk vanuit het standpunt van de lezer: met welke 'frames' wordt een lezer van een bepaald medium geconfronteerd (hetzij in de vorm van klassieke berichtgeving, hetzij in de vorm van opiniebijdragen)? Aan die frames liggen altijd journalistieke keuzes aan de grondslag (welke opinie wordt wel of niet opgenomen?) en vandaar dat ik al die frames toch op het conto van het desbetreffende medium schrijf." Aan de redactionele keuze om een bepaalde uitspraak te citeren van een politicus, gebeurtenis rondom een partij te beschrijven in een reportage of verslag of een redactioneel commentaar te wijden aan een politiek standpunt, liggen dus altijd subjectieve elementen ten grondslag; de redactie bepaalt immers welke elementen wel of niet worden opgenomen in de publicatie. Om die reden wordt in deze studie geen onderscheid gemaakt in journalistieke genres. Een column, commentaar, recensie of opiniestuk zal op dezelfde wijze worden geanalyseerd als een achtergrondartikel, nieuwsbericht, interview of nieuwsanalyse. In zowel de 'opiniërende' als de 'neutrale' berichtgeving zijn subjectieve elementen verwerkt.

3.3. Dataverzameling

Om een antwoord op de onderzoeksvraag te formuleren, is een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd. In deze inhoudsanalyse wordt de berichtgeving over Europese integratie van de Nederlandse dagbladen *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* onderzocht op framing. Voor de dataverzameling krantenartikelen van het onderzoek is gebruik gemaakt van de databank LexisNexis. Dit is een verzamelstelsel voor teksten, waarmee ook analyses kunnen worden uitgevoerd. Relevante stukken uit het *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* uit de besproken tijdspanne worden geselecteerd met bruikbare zoektermen: Europese integratie, Schengen, eurozone, muntunie, EU en Europees leger. De selectie artikelen is vervolgens inhoudelijk geanalyseerd op framing. Met dezelfde selectie wordt de aandacht voor Nederlandse politieke partijen over dit thema onderzocht.

3.4. Corpus

Voor het onderzoekscorpus is een artikelselectie gemaakt van artikelen over het thema Europese integratie, gepubliceerd tussen 23 juni 2016 en 4 maart 2018. Via een mediaselectie in

de databank LexisNexis is geanalyseerd welke printmedia het debat over dit onderwerp sterk beïnvloeden; dat zijn *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad*. Eerstgenoemde heeft 195 artikelen gepubliceerd over Europese integratie in het algemeen, of een belangrijke specifiek politiek of financieel integratieproces als de euro of Schengenzone. *NRC Handelsblad* publiceerde 245 artikelen over dit onderwerp in de uitgekozen periodisering. Beide kranten besteedden duidelijk meer redactionele aandacht aan het thema Europese integratie dan andere Nederlandse dagbladen: *De Telegraaf*, *Algemeen Dagblad*, *Financieele Dagblad*, *Trouw*. De artikelselectie in LexisNexis is gemaakt op basis van zoektermen die betrekking hadden op de belangrijkste politieke en financiële integratieprocessen die tussen juni 2016 en maart 2018 actueel waren. De artikelselectie is gevormd op basis van de specifieke zoektermen 'De Euro', 'eurozone', 'Schengen', 'Europees leger' en de algemene zoekterm 'Europese integratie'. Naast de relatief vergelijkbare frequentie van het aantal relevante artikelen, is ook gekeken naar het journalistieke genre en de lengte van de stukken over dit onderwerp. Kranten als het *Algemeen Dagblad* en *De Telegraaf* behandelen het onderwerp 'de euro' vaak in korte artikelen over consumentenvertrouwen of beurswaarde; in *De Telegraaf* zijn dit zelfs vaak letterlijke persberichten. Het onderwerp 'euro' wordt in *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* daarentegen behandeld in lange, informatieve achtergrondartikelen of interviews. Deze stukken bevatten veel context, duiding en analyse en bieden een andere informatievoorziening dan korte feitelijke nieuwsberichten of persberichten. Om een qua informatievoorziening gelijkwaardige vergelijking – in frequentie en qua inhoud van de artikelen – te kunnen maken, is daarom gekozen om de artikelen van *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* met elkaar te vergelijken.

In het hoofdredactioneel commentaar van *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* wordt dagelijks een opiniërend artikel geschreven door leden van de hoofdredactie, waarin de krant aantoont welk standpunt wordt ingenomen in het maatschappelijke of politieke debat. Het dagelijkse commentaar is een goede richtlijn om de redactionele en ideologische koers van beide dagbladen te ontwaren. Uit een analyse van de verschillende commentaren van de kranten over het thema Europese integratie blijkt dat er een aantal overeenkomsten, maar ook veel verschillen zijn tussen *NRC* en *de Volkskrant*. Zo bepleitten beide kranten een langer verblijf van Groot-Brittannië in de EU, maar is *NRC Handelsblad* een stuk pro-Europeser in haar signatuur ten opzichte van *de Volkskrant*.

De volgende voorbeelden illustreren het verschil in opvatting rond dit thema: op 8 juli 2016 (vlak na de Brexit) publiceerde *de Volkskrant* een commentaar onder de kop 'Noord-Zuid tegenstelling plaagt muntunie'. In dit artikel werden de culturele, politieke en economische verschillen tussen Noord- en Zuid-Europese lidstaten uitvoerig beschreven; de conclusie van het commentaar luidde dat de EU serieus moet nadenken over een noordelijk en zuidelijk deel van de eurozone, omdat beide machtsblokken teveel van elkaar afwijken om een geheel te smeden – een overduidelijk voorbeeld van een kritisch stuk over Europese integratie. *NRC* is daarentegen inhoudelijk en in toon een stuk positiever over Europese eenwording. In het commentaar van 29 september 2017 worden de Europese ambities van de Franse president Emmanuel Macron toegelicht: 'Macron wil bijvoorbeeld een gezamenlijk begroting voor eurolanden, een Europese interventiemacht met meer slagkracht en operationele snelheid dan de huidige *Battlegroups*. Hij wil meer samenwerking bij terrorismebestrijding en voedselveiligheid en een openbaar aanklager die de Europese markt beschermt tegen (Chinese) dumping. Hij wil de Commissie verkleinen van 28 naar 15 leden, waardoor niet meer alle landen in dagelijks bestuur van de Unie vertegenwoordigd zijn. Voor veel plannen bestaan goede argumenten. Als de VS zich terughoudender opstellen in wereld, moet Europa meer aan defensie doen. Als terroristen opsporingsautoriteiten te snel af zijn, ligt uitwisseling van informatie, en een versterking van Europol voor de hand.'

Vlak voor de Franse verkiezingen – 22 april 2017 – etaleert *NRC Handelsblad* haar hoofdredactioneel standpunt over de presidentskandidaten. De voorkeur voor de pro-Europese Emmanuel Macron ten opzichte van de eurokritische Marine Le Pen wordt duidelijk toegelicht in het commentaar. ‘De twee koplopers staan voor volstrekt andere werelden. Het regressief nationalisme van Le Pen, een Trumpiaans France First, aan de ene kant. Een optimistisch, modern, geïntegreerd en open Frankrijk onder aanvoering van de jeugdig ogende voormalig bankier Macron aan de andere kant.’ De keuze voor Macron werd een maand eerder in het commentaar ook al toegelicht: ‘Met een keuze tussen het anti-Europese, pro-Franse populisme van Le Pen en het pro-Europese liberalisme van nieuwkomer Emmanuel Macron, voormalig minister van economie en financiën, nu aanvoerder van beweging En Marche! Voilà, de nieuwe Franse politiek. Een keuze tussen een gemoderniseerde variant van een oude splinterbeweging, het Front National van vader Le Pen, en een nieuwe politieke beweging die pas vorig jaar werd opgericht. De Fransen kunnen kiezen tussen twee outsiders, oftewel oetsidère. Het is een nieuwe keuze, maar wel een échte keuze. Tussen een open Europees land met een gematigd liberaal economisch beleid en een protectionistisch, Frans Frankrijk, op afstand van Europa. De Fransen kunnen de EU dus een nieuwe impuls geven óf haar in hopeloze verwarring storten.’

De ambities van Emmanuel Macron voor verhevigde financiële integratie binnen de eurozone contrasteren met de Europese visie van het Nederlandse kabinet. *De Volkskrant* neemt in het commentaar van 10 februari 2018 stelling tegen Macron en voor de Nederlandse regering: ‘Dit kabinet pleit er terecht voor dat risico's verkleind worden alvorens ze gedeeld kunnen worden; en dat lidstaten gehouden worden aan de oorspronkelijke afspraken binnen de eurozone. Maar juist op dit cruciale punt zou Nederland wel eens in de knel kunnen komen te zitten - en zal het dus al te dierbare voorstellen tot het bittere eind moeten weerstaan.’ Er wordt niet alleen stelling genomen tegen de pro-Europese Macron. Ook de Europese Commissie, fervent voorstander van meer Europese integratie op het gebied van veiligheid, economie, migratie en justitie, wordt door de hoofdredactie van *de Volkskrant* fel becommentarieerd voor de integratie-initiatieven. Op 13 september 2017 concludeert de krant: ‘De Europese Commissie moet minder hoog van de toren blazen en kritischer naar zichzelf kijken’. In de laatste alinea van het commentaar bepleit *de Volkskrant* zelfs een Commissie die in politiek opzicht een stap terug moet doen: ‘In plaats van gas geven, moet de Europese Commissie gas terugnemen. Onderzocht moet worden waar de Brusselse bemoeizucht kan worden teruggeschroefd. Subsidiariteit is een beginsel dat vooral plechtig wordt beleden. Frans Timmermans, de tweede man achter Juncker, heeft al in 2013 beloofd te gaan werken aan 'minder Brussel'. We hebben er nog weinig van gezien.’

In tegenstelling tot *NRC* is *de Volkskrant* een stuk terughoudender in het steunen van Europese integratie. Vooral in economisch opzicht is laatstgenoemde krant een stuk sceptischer en bepleit het zelfs desintegratie in het commentaar, zoals op 2 juni 2017: ‘Als een euroland elke financiële afspraak schendt, moet het tijdelijk buiten de euro worden gezet’. Datzelfde standpunt wordt in het commentaar van 11 februari 2017 herhaald door *de Volkskrant*: ‘Griekenland kan alleen opkrabbelen als het kan devalueren. Dat betekent een tijdelijk vertrek uit de euro.’ Op 28 juli 2016 spreekt *de Volkskrant* zich opnieuw uit tegen financiële integratie tussen Noord- en Zuid-Europa: ‘Het is mooi dat Europa keer op keer mededogen toont met de landen rond de Middellandse Zee. Maar het is nu tijd dat de Europese Commissie zich drukker gaat maken over het draagvlak voor de euro in Noord-Europa en het gevoel wegneemt dat de euro er vooral toe leidt dat Noord-Europa Zuid-Europa grootschalig subsidieert.’

NRC Handelsblad is een stuk positiever over Europese integratie en prevaleert globalisering boven nationalistisch protectionisme. Dat komt ook tot uiting in commentaren die niet specifiek

over de Europese Unie gaan. Op 1 februari koopt de hoofdredactie: 'Trumps visie vrijhandel is riskant en destabiliserend'. Maar ook over de EU is de krant duidelijk en bepleit het een continent met open grenzen, zodat internationale samenwerking en handel kan worden ontwikkeld: 'Schengen wordt een illusie met nieuwe reiscontroles'. Op 27 mei 2017 concludeerde *NRC Handelsblad* in haar commentaar vol opluchting dat de nationalistische electorale perikelen niet tot Europese desintegratie hebben geleid. 'De begin dit jaar gevreesde populistische revolutie is vooralsnog uitgebleven, gezien de verkiezingsuitslagen in achtereenvolgens Oostenrijk, Nederland en Frankrijk. Ook Bondskanselier Merkel lijkt stevig in het zadel te zitten in de aanloop naar de Duitse verkiezingen van september. Het continent kiest intussen gezamenlijk positie in de onderhandelingen over de Britse uittreding uit de EU - ook dat verbreedert. En rond de euro heerst een rust die jarenlang ongebruikelijk was. Zoals dat vaak gaat met economische succesverhalen, hoe pril ook, nu lijkt het wachten op een herwaardering van het Europese, of Rijnlands, model.'

Het verschil in inhoudelijke signatuur van beide kranten maakt het relevant en interessant om een vergelijking te maken en te onderzoeken of er verschil is in framing. Bij dit fenomeen sturen media hun lezers richting een bepaalde opiniërende kant door woordgebruik, zinsbouw en presentatie van artikelen. Door het contrast in 'Europese' opvatting in de commentaren is het interessant om te analyseren of dit verschil ook tot uiting komt in de andere journalistieke genres van de dagbladen. Daarvoor zijn de afgelopen maanden ruim vierhonderd artikelen handmatig geanalyseerd.

3.5. Analyse

Alle 440 artikelen zijn in het data-analyseprogramma Atlas IT geïmporteerd. Alle 440 artikelen zijn handmatig geanalyseerd; het grootste deel van de stukken bevatte geen frames. Een aantal artikelen bleek niet relevant voor het corpus. Bij deze analyse is onderzocht in hoeverre bestaande frames: conflictframe (CA), economische gevolgenframe (EA), human interest-frame (HA), moraliteitsframe (MA) en verantwoordelijkheidsframe (VA) van beide kranten in onderzoeksperiode zijn aangetoond. Dit is gedaan op basis van het onderstaand codeboek van Semetko en Valkenburg, waarmee zij eerder framing naar Europese integratie onderzocht hebben.

Conflictframe

1. Geeft het artikel onenigheid/meningsverschil/conflict weer tussen individuen, groepen of instituties?
2. Maken individuen, groepen of instituties in het artikel elkaar verwijten?
3. Geeft het artikel meerdere kanten van eenzelfde onenigheid/meningsverschil/conflict weer?
4. Spreekt het artikel over winnaars of verliezers?

Human-interest frame

1. Geeft het artikel geeft een menselijk gezicht aan het onderwerp?
2. Maakt het artikel gebruik van bijvoeglijke naamwoorden of persoonlijke kenschetsen die betrekking hebben op belediging, empathie, sympathie of medelijden?
3. Legt het artikel nadruk op hoe het probleem/onderwerp individuen of groepen raakt?
4. Duikt het artikel in het privéleven of de persoonlijke omstandigheden van de actoren?

Verantwoordelijkheidsframe

1. Suggereert het artikel dat de overheid het probleem kan verzachten?
2. Suggereert het artikel dat de overheid verantwoordelijk is voor het probleem/onderwerp?

3. Behandelt het artikel mogelijke oplossingen voor het probleem/onderwerp?
4. Suggereert het artikel dat een individu of groep verantwoordelijk is voor het probleem/onderwerp?
5. Veronderstelt het artikel dat het probleem/onderwerp dringend om actie vraagt?

Economische gevolgenframe

1. Refereert het artikel aan financiële winst of verlies, op dit moment of in de toekomst?
2. Worden kosten en investeringen (moeite) behandeld in het artikel?
3. Bevat het artikel de economische gevolgen van het wel of niet vervolgen van de handelswijze?

Moraliteitsframe

1. Bevat het artikel een boodschap met een moraal?
2. Refereert het artikel aan moraliteit, God, of andere religieuze grondstellingen?
3. Biedt het artikel sociale voorschriften over gewenst gedrag?

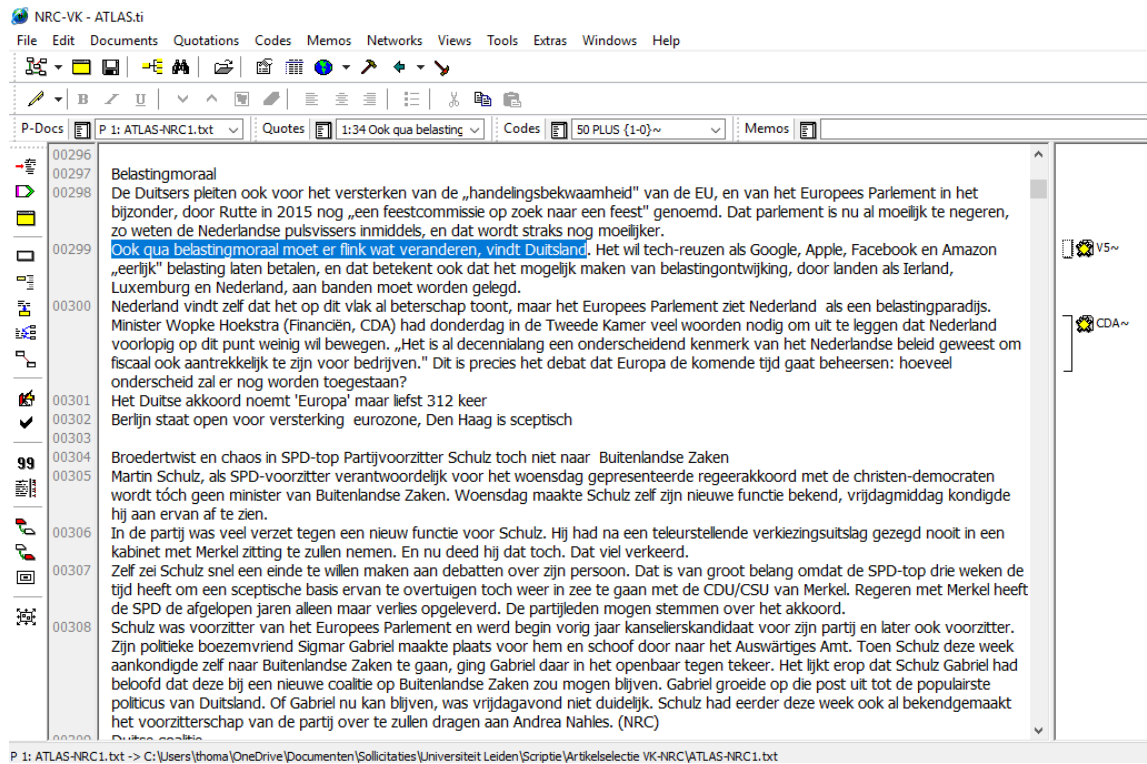
Per frame zijn een aantal vragen opgesteld; als deze met 'ja' beantwoord kunnen worden, is er sprake van een aangetoond frame. In de ene studie is één bevestigend antwoord voldoende om een frame te constateren; in andere studies moeten soms vijf vragen met 'ja' zijn beantwoord. Omdat geen sprake is van een wetenschappelijke consensus over dit schema, is besloten om per frame minimaal drie vragen met 'ja' te moeten beantwoorden, om te kunnen constateren dat sprake is van een frame. Er is dus onderscheid gemaakt tussen artikelen die frames bevatten (waarbij minimaal drie vragen uit het analysemodel bevestigend zijn beantwoord) en artikelen die geen frames bevatten. Artikelen waarin frames gedeeltelijk aanwezig zijn, blijven buiten beschouwing omdat de opinievorming van de lezers in dit proces slechts heel beperkt wordt beïnvloed. Omdat deze studie zich richt op journalistieke informatievoorziening is de keuze gemaakt onderscheid te maken tussen teksten met frames en teksten zonder frames.

Ter illustratie drie voorbeelden uit de analyse. Het eerste voorbeeld in figuur 3.1 is een passage uit een tekst waarbij het conflictframe is geïdentificeerd doordat minimaal drie – in dit geval vijf – bijpassende stellingen zijn aangetroffen in de tekst. De code 'CA' geeft aan dat het conflictframe aanwezig is. De codes C1, C2 en C4 geven aan dat deze frame-onderdelen zijn aangetroffen.

The screenshot shows the ATLAS.ti software interface. The main window displays a text document with several paragraphs. On the right side, there is a list of codes assigned to different parts of the text. The codes include V3, VA, C1, C2, C4, and CA. The code CA is highlighted, indicating the presence of a conflict frame. The text in the document discusses the Italian economy and the impact of the Eurozone crisis.

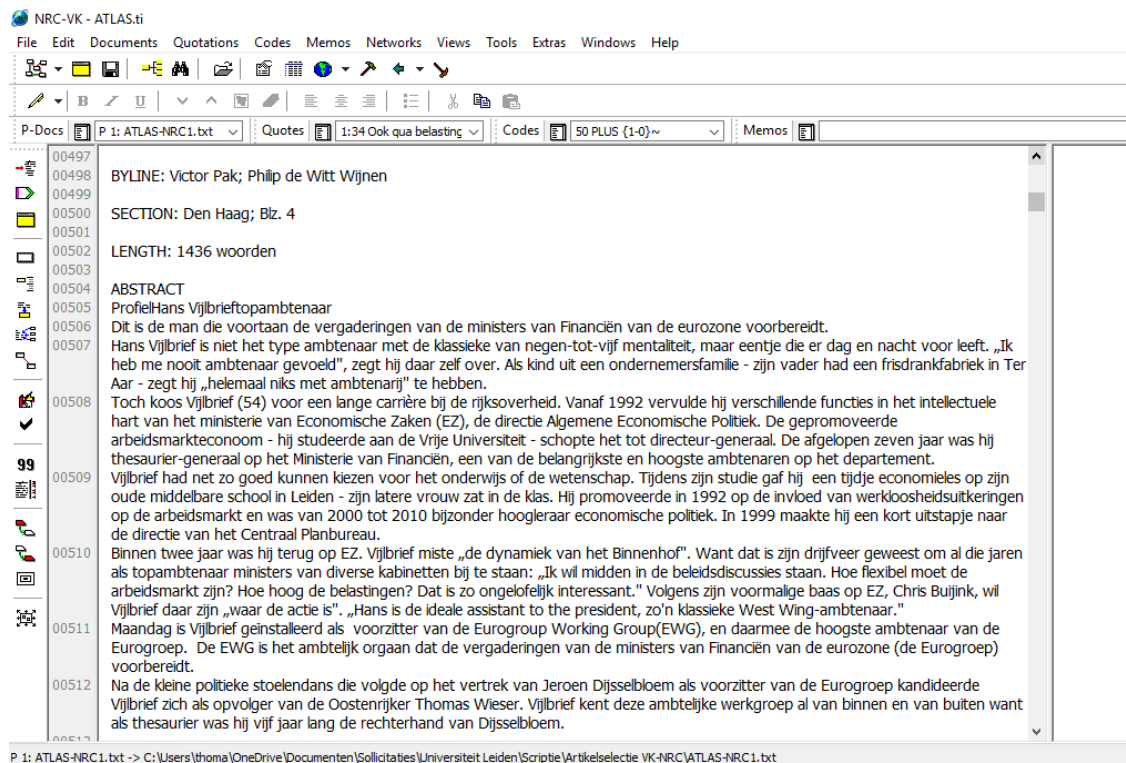
Figuur 3.1 Analysevoorbeeld NRC geïdentificeerd frame

Het tweede voorbeeld in figuur 3.2 is een passage waarbij het verantwoordelijkheidsframe gedeeltelijk is geïdentificeerd, maar onvoldoende stellingen bevestigd kunnen worden om het frame ook daadwerkelijk toe te kennen.

Figuur 3.2 Analysevoorbeeld NRC deels geïdentificeerd frame

Het derde voorbeeld in figuur 3.3 is een artikel waarbij geen frame is geïdentificeerd, omdat geen van de framestellingen bevestigd kon worden.

Figuur 3.3 Analysevoorbeeld NRC zonder frame

Het analysemodel van Semetko en Valkenburg is in veel onderzoeken een relevant en bruikbaar instrument gebleken om frames te identificeren. Ook in deze studie bleek het codeboek zeer relevant en bleek de vraagstelling zodanig geformuleerd dat deze ook op de onderzochte data kon worden toegepast.

3.6. Hypothesen

Deze studie heeft voor een groot deel een kwantitatief karakter. Er is onderzoek gedaan om te identificeren of er sprake is van significante verschillen in enerzijds dominant framegebruik in de periodisering tussen juni 2016 en maart 2018; en anderzijds of er verschillen aantoonbaar zijn in de redactionele aandacht voor partijpolitieke standpunten over Europese integratie. Hiervoor analyses uitgevoerd. Voordat de statistische analyses worden uitgevoerd, zijn hypothesen opgesteld (Field, 2015). De alternatieve en nulhypothese omvatten de te verwachten onderzoeksresultaten en zijn geformuleerd op basis van de onderzoeksvragen.

OV1: Hoeveel artikelen van de Volkskrant en NRC Handelsblad over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018 bevatten geïdentificeerde frames?

H0: Het merendeel van de door beide kranten gepubliceerde artikelen over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018 bevat geen geïdentificeerde frames.

H1: Het merendeel van de door beide kranten gepubliceerde artikelen over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018 bevat geïdentificeerde frames.

Met deze onderzoeksvraag wordt een antwoord geformuleerd op de vraag of er sprake is van framing in de artikelen van *NRC* en *de Volkskrant* over Europese integratie. Op basis van het codeboek van Semetko en Valkenburg is geanalyseerd welke frames voorkomen in de berichtgeving van beide dagbladen. De data is uit Atlas IT geëxporteerd naar Excel.

OV2: Welke frames zijn het vaakst geïdentificeerd in de berichtgeving over Europese integratie van NRC Handelsblad en de Volkskrant tussen juni 2016 en maart 2018?

H0: Er zijn geen duidelijke verschillen aangetoond in de frequentie van de vijf geïdentificeerde frames in de berichtgeving over Europese integratie van beide kranten tussen juni 2016 en maart 2018.

H1: Er zijn duidelijke verschillen aangetoond in de frequentie van de vijf geïdentificeerde frames: in *NRC Handelsblad* werd het verantwoordelijkheidsframe het vaakst geïdentificeerd en in *de Volkskrant* werd het conflictframe het vaakst geïdentificeerd.

Op basis van de kwalitatieve analyse van de hoofdredactionele commentaren van beide kranten is geconcludeerd dat de stellingname in de commentaren van *NRC Handelsblad* meer pro-Europees en dus positiever over Europese integratie is, dan *de Volkskrant*, die kritischer is over Europese samenwerking. Daarom is de hypothese geformuleerd dat *NRC* in de berichtgeving de EU vaker beschrijft als politiek orgaan met hoge verantwoordelijkheid, dat grensoverschrijdende problemen kan oplossen, waar nationale regeringen niet toe in staat zijn. Door veel verantwoordelijkheid bij de EU te leggen, worden instellingen binnen de Unie (zoals omschreven in het theoretisch kader) ook aangewezen op problemen die niet worden opgelost. In het analyseschema van Semetko en Valkenburg zijn beide kenmerken – de overheid als oplossing of als oorzaak voor het probleem of vraagstuk – onderdeel van het verantwoordelijkheidsframe. In vergelijking met *NRC* is *de Volkskrant* in de hoofdredactionele commentaren een stuk eurokritischer en minder positief over Europese samenwerking in politiek of economisch verband. In de commentaren is vaker gewezen op de discrepanties in de

EU, dan op de overeenkomsten tussen lidstaten. Mede om die reden is de hypothese geformuleerd dat het conflictframe het vaakst wordt geïdentificeerd in *de Volkskrant*.

OV3: Is er een verschil aantoonbaar in geïdentificeerde frames in de periode tussen juni 2016 en maart 2018 in de berichtgeving van NRC Handelsblad en de Volkskrant over Europese integratie?

H0: Er is geen verschil aangetoond in het gebruik van frames door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018.

H1: Er is een verschil aangetoond in het gebruik van dominante frames door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018: in de eerste maanden zijn meer negatieve frames geïdentificeerd en in de laatste maanden zijn meer positieve frames geïdentificeerd.

De alternatieve hypothese is opgesteld op basis van eerder onderzoek naar het maatschappelijk draagvlak in verschillende Europese landen voor de Europese Unie. In het tijdperk tussen het Brexit-referendum (juni 2016) en de Amerikaanse verkiezingswinst van Trump (november 2016) stegen eurokritische en nationalistische partijen in populariteit en met verkiezingen in Nederland, Frankrijk, Oostenrijk en Duitsland op de agenda was een verdere desintegratie van de EU een reëel scenario (Mounk, 2018). Het tegenovergestelde gebeurde: relatief pro-Europese partijen boekten electorale winsten en de EU werd niet langer met inkrimpen bedreigd. De maatschappelijke steun voor de EU nam dan ook toe (Stokes, Wike & Manevich, 2017). Op basis van bovenstaande politieke ontwikkelingen is de hypothese opgesteld dat de journalistiek van *NRC* en *de Volkskrant* de electorale golfbewegingen hebben gevolgd en dat is terug te zien in de geïdentificeerde frames: de eerste maanden van de onderzoeksperiode overwegend negatief, de daaropvolgende maanden juist inhoudelijk positiever.

OV4: Is er een verschil aantoonbaar in de redactionele aandacht voor Nederlandse politieke partijen in de berichtgeving van NRC Handelsblad en de Volkskrant over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018?

H0: Er is geen verschil aangetoond in de redactionele aandacht voor Nederlandse politieke partijen door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018.

H1: Er is een verschil aangetoond in de redactionele aandacht voor Nederlandse politieke partijen door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018: de Europese standpunten van eurokritische partijen zijn in de eerste maanden vaker beschreven, terwijl pro-Europese standpunten na 15 maart 2017 (Nederlandse verkiezingen) vaker worden genoemd.

De alternatieve hypothese is opgesteld op basis van eerdere studies naar de steun voor de Europese Unie en opiniepeilingen naar de populariteit van eurokritische en pro-Europese partijen. In het tijdperk tussen het Brexit-referendum (juni 2016) en de Amerikaanse verkiezingswinst van Trump (november 2016) scoorden nationalistische en eurokritische partijen hoog in peilingen, terwijl hun populariteit daalde naarmate verkiezingen in Nederland, Frankrijk, Oostenrijk en Duitsland werden gehouden. Alleen in Oostenrijk trad een eurosceptische partij toe tot de regering, maar het kabinet heeft niet de ambitie de EU te verlaten en volgt een vergelijkbare Europese koers als de Nederlandse regeringscoalitie (Verbeek, 2018). Op basis van de politieke processen zoals hierboven omschreven is de hypothese opgesteld dat *NRC* en *de Volkskrant* de populariteit van Nederlandse partijen hebben

vertaald naar de journalistieke berichtgeving door in de eerste maanden eurosceptische partijen vaker te citeren en naarmate de steun voor de EU toenam, de standpunten van pro-Europese partijen vaker te tonen.

3.5. Dataverwerking

Voor deze studie zijn 440 artikelen over Europese integratie handmatig geanalyseerd en gecodeerd op basis van geïdentificeerde frames en de frequentie van partijpolitieke standpunten van Nederlandse Kamerleden, fractievoorzitters, staatssecretarissen en ministers. Beide elementen zijn geanalyseerd in artikelen die zijn geschreven in een langere periode – van juni 2016 tot maart 2018 – zodat geconstateerd kon worden of er journalistieke trends zijn te ontwaren. Als bepaalde trends geïdentificeerd zijn, kan worden bepaald of deze parallel lopen of contrasteren met maatschappelijke en politieke trends die zijn aangetoond in eerder onderzoek. Omdat dit onderzoek zich richt op het beschrijven van politieke en journalistieke structuren en trends, zijn de resultaten niet onderzocht met toetsende statistiek, maar met beschrijvende statistiek. De frequenties zijn in Excel gestructureerd en berekend per maand, de verschillen tussen beide kranten, verschillende frames en verschillende politieke partijen zijn berekend en in lijngrafieken weergegeven.

3.6. Betrouwbaarheid

Doordat vooraf vastgestelde kenmerken door kwantitatief onderzoek worden gemeten, heeft het onderzoek een deductief karakter en is de onderzoeksaanpak repliceerbaar (Bryman, 2016). Dit betekent dat meetbaar is of dezelfde resultaten worden gegenereerd bij herhaling van dezelfde onderzoeksopzet. In de wetenschap heerst veel discussie over de betrouwbaarheid van frameanalyses, omdat het analyses voor een groot deel zijn gebaseerd op het subjectieve oordeel van de onderzoeker. Mede om een deel van die twijfel weg te nemen, is gekozen voor een deductieve aanpak, waarbij vooraf vastgestelde kenmerken van frames worden gemeten. Deze vooraf vastgestelde frame-kenmerken zijn vaak toegepast in eerder uitgevoerde relevante studies en daarbij efficiënt en relevant gebleken, zonder dat er discussie ontstond over de betrouwbaarheid van de gegenereerde data. De ervaring bij deze studie heeft geleerd dat het gebruikte analysemodel uitstekend aansluit op de onderzoeksdata en methodiek en dus als geschikt onderzoeksinstrument kan worden bestempeld. Mocht er twijfel zijn over de betrouwbaarheid van deze studie, kan een beroep worden gedaan op een reproductie van de onderzoeksopzet. De onderzoeksmethode is gebaseerd op bestaande, bewezen onderzoeksanalyses die ook bij deze data bruikbaar en effectief zijn gebleken. Alle onderzochte data en resultaten zijn in de bijlage van dit document terug te vinden.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten uit de inhoudsanalyse naar frames en politieke aandacht beschreven. Het totaal aantal artikelen (N=440) van *NRC Handelsblad* (N=245) en *de Volkskrant* (N=195) zijn geanalyseerd en gecodeerd in Atlas TI. De frequenties van de verschillende onderzoeksvariabelen zijn in Excel berekend en gepresenteerd. Per onderzoeksvraag zullen de resultaten worden weergegeven en is beschreven welke hypothesen worden aangenomen.

4.1 Frequentie artikelen met geïdentificeerde frames

In de analyse is onderscheid gemaakt tussen artikelen waarin frames zijn geïdentificeerd (N=153) en artikelen waarin geen frames zijn geïdentificeerd (N=287); deze frequenties gelden voor het totaal aantal artikelen van beide kranten. Er is een frame geïdentificeerd in een artikel op het moment dat een frame-element minimaal drie keer is herkend in een tekst. Zodra minimaal drie vragen per los frame uit het analyseschema van Semetko en Valkenburg bevestigend zijn beantwoord, werd een los frame geïdentificeerd en als zodanig gecodeerd. Op het moment dat een frame-element minder dan drie keer terug kwam, of helemaal niet werd geïdentificeerd, werd de tekst als ongeframeerd beschouwd. In 34,8% van de artikelen zijn frames geïdentificeerd; in 65,2% van de artikelen zijn geen frames geïdentificeerd. Deze artikelen zijn feitelijk en neutraal beschreven, zonder dat de opinievorming van de lezer zou kunnen worden beïnvloed.

Er is ook een onderscheid per krant gemaakt. In het corpus zijn 245 artikelen van *NRC Handelsblad* geanalyseerd; bij 94 artikelen zijn frames geïdentificeerd. In 38,4% van de artikelen zijn frames geïdentificeerd. In de 195 artikelen die *de Volkskrant* publiceerde, zijn in 30,3% van de artikelen frames geïdentificeerd. In de meerderheid van de gepubliceerde artikelen van zowel *de Volkskrant* als *NRC Handelsblad* zijn geen frames geïdentificeerd.

In tabel 4.1 het overzicht van aangetoonde frames per maand. CA is de code voor het conflictframe aanwezig; HA voor humaniteitsframe aanwezig; MA voor moraliteitsframe aanwezig; VA voor verantwoordelijkheidsframe aanwezig. Het moraliteitsframe (MA) is in geen enkel artikel geïdentificeerd en daarom niet verwerkt in dit overzicht. NRC is de afkorting van *NRC Handelsblad*; VK voor *de Volkskrant*. Achter de maand de frequentie van het aantal geïdentificeerde frames; bij een lege kolom is het frame die maand niet of onvoldoende geïdentificeerd. Onder de rijen staat het totaal aantal frames over de gehele onderzoeksperiode. De gele tabel onder het overzicht biedt een overzicht van het totaal aantal artikelen met en zonde frames; daaronder het onderscheid per krant.

1. Aantal (on)geframeerde artikelen per krant en in totaal

Datum

	<u>CA</u>	NRC	VK	<u>EA</u>	NRC	VK	<u>HA</u>	NRC	VK	<u>MA</u>	NRC	VK	<u>VA</u>	NRC	VK
jun-16	616CA			616EA			616HA			616MA			616VA	1	
jul-16	716CA			716EA			716HA			716MA			716VA	1	
aug-16	816CA	1		816EA			816HA			816MA			816VA		
sep-16	916CA	1	1	916EA	1		916HA			916MA			916VA	3	2
okt-16	1016CA	2		1016EA			1016HA	1		1016MA			1016VA		3
nov-16	1116CA		1	1116EA		1	1116HA			1116MA			1116VA	4	1
dec-16	1216CA	2		1216EA			1216HA			1216MA			1216VA	1	1
jan-17	117CA	2	1	117EA	2		117HA			117MA			117VA		2
feb-17	217CA	1	4	217EA	1		217HA			217MA			217VA	1	6
mrt-17	317CA	1	3	317EA		1	317HA			317MA			317VA		2
apr-17	417CA	1	1	417EA			417HA			417MA			417VA	2	
mei-17	517CA	4		517EA	1		517HA	1		517MA			517VA	2	
jun-17	617CA	3		617EA	2		617HA			617MA			617VA	1	1

jul-17	717CA		1	717EA	2	717HA		717MA		717VA		6		
aug-17	817CA		1	817EA	3	817HA		817MA		817VA				
sep-17	917CA	1	2	917EA	3	1	917HA	917MA		917VA	1			
okt-17	1017CA	1	2	1017EA	2	2	1017HA	1017MA		1017VA	4	2		
nov-17	1117CA	2	1	1117EA	3	1	1117HA	1117MA		1117VA	1	1		
dec-17	1217CA	7	1	1217EA	4		1217HA	1217MA		1217VA		1		
jan-18	118CA	4	1	118EA	1	2	118HA	118MA		118VA	2			
feb-18	218CA	4		218EA	2	3	218HA	1	218MA	218VA	3			
mrt-18	318CA			318EA			318HA		318MA	318VA				
		37	20	0	27	11	0	3	0	0	0	0	27	28

Aantal geframede artikelen in totaal	153
Aantal ongeframede artikelen	287
Aantal geframede artikelen NRC	94
Aantal geframede artikelen VK	59

Tabel 4.1 Frequentie geïdentificeerde frames per krant

4.2 Vaakst voorkomende frames per krant

Op basis van het analysemodel van Semetko en Valkenburg zijn vijf frames te identificeren in journalistieke artikelen over Europese integratie: het conflictframe (CA), economische gevolgenframe (EA), humaniteitsframe (HA), moraliteitsframe (MA) en verantwoordelijkheidsframe (VA). Het moraliteitsframe is in geen van de artikelen van beide kranten geïdentificeerd.

NRC Handelsblad

In *NRC Handelsblad* is het conflictframe het vaakst geïdentificeerd (37 keer). In 39,4% van de artikelen met frames is het conflictframe geïdentificeerd. In 15,9% van het totaal aantal artikelen dat *NRC Handelsblad* over Europese integratie publiceerde, werd de nadruk gelegd op interne verschillen, onenigheden en contrasterende meningen in en tussen lidstaten, met betrekking tot Europese integratie. Het conflictframe is een relatief negatief frame in deze context.

Na het conflictframe zijn twee frames het vaakst geïdentificeerd: het verantwoordelijkheidsframe en economische gevolgenframe zijn beide 27 keer geïdentificeerd. In 28,7% van de artikelen met frames was dit het geval; in 13,8% van het totaal aantal artikelen. Het humaniteitsframe (3 keer geïdentificeerd) komt in 3,2% van de artikelen met frames voor en in 1,2% van het totaal aantal artikelen. Het overzicht wordt weergegeven in tabel 4.2.

Frame	Frequentie	Percentage in artikelen met frames	Percentage in totaal aantal artikelen
Conflictframe	37	39,4%	15,9%
Economische gevolgenframe	27	28,7%	13,8%
Verantwoordelijkheidsframe	27	28,7%	13,8%
Humaniteitsframe	3	3,2%	1,2%

Tabel 4.2 Frequenties en percentages geïdentificeerde frames in NRC

De Volkskrant

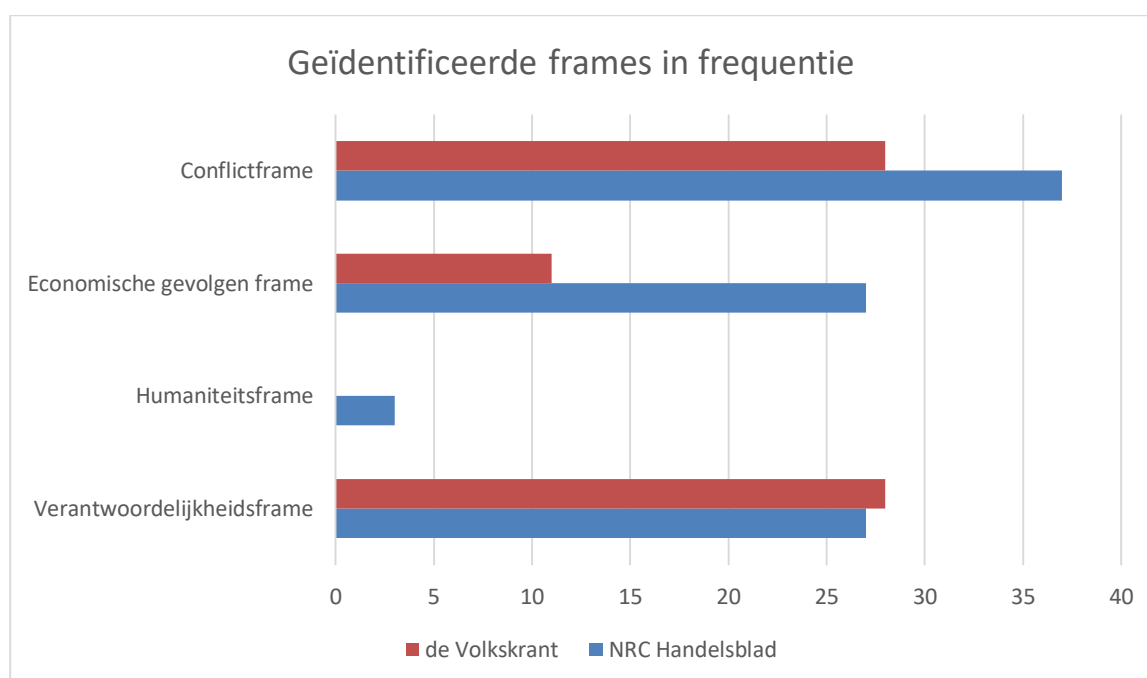
In *de Volkskrant* is het verantwoordelijkheidsframe het vaakst geïdentificeerd (28 keer). In 47,5% van de artikelen met frames komt dit frame naar voren; in 19,3% van het totaal aantal gepubliceerde artikelen van *de Volkskrant*. In de artikelen van *de Volkskrant* over Europese

integratie wordt de Europese Unie als geheel, of één van zijn lidstaten of politiek orgaan als de Europese Commissie, Europees Parlement of Europese Raad hoge verantwoordelijkheid toegeschoven. De (Europese) overheid wordt verantwoordelijk gehouden voor problemen, maar ook als aangewezen als sleutel voor de oplossing. Het verantwoordelijkheidsframe is een relatief positief frame in deze context.

Het conflictframe is 20 keer geïdentificeerd en komt in 33,9% van de geframede artikelen terug en in 10,2% van het totaal aantal gepubliceerde artikelen. Het economische gevolgenframe is 11 keer geïdentificeerd; in 18,6% van de geframede artikelen en in 5,6% van het totaal aantal artikelen gepubliceerd door *de Volkskrant*, zoals wordt getoond in tabel 4.3. Figuur 4.4 toont een vergelijking tussen *de Volkskrant* en *NRC* in de aantallen geïdentificeerde frames.

Frame	Frequentie	Percentage in artikelen met frames	Percentage in totaal aantal artikelen
Conflictframe	20	33,9%	10,2%
Economische gevolgenframe	11	18,6%	5,6%
Verantwoordelijkheidsframe	28	47,5%	19,3%
Humaniteitsframe	0	0%	0%

Tabel 4.3 Frequenties en percentages geïdentificeerde frames in *Volkskrant*

Figuur 4.4 Geïdentificeerde frames van *NRC* en *Volkskrant* vergeleken met elkaar

In de tabel 4.5 het overzicht van aangetoonde frames per maand. CA is de code voor het conflictframe aanwezig; HA voor humaniteitsframe aanwezig; MA voor moraliteitsframe aanwezig; VA voor verantwoordelijkheidsframe aanwezig. Het moraliteitsframe (MA) is in geen enkel artikel geïdentificeerd en daarom niet verwerkt in dit overzicht. *NRC* is de afkorting van *NRC Handelsblad*; *VK* voor *de Volkskrant*. Achter de maand de frequentie van het aantal geïdentificeerde frames; bij een lege kolom is het frame die maand niet of onvoldoende geïdentificeerd. Onder de rijen staat het totaal aantal frames.

2. Vaakst voorkomende frame per krant

Datum

	<u>CA</u>	NRC	VK	<u>EA</u>	NRC	VK	<u>HA</u>	NRC	VK	<u>VA</u>	NRC	VK	
jun-16	616CA			616EA			616HA			616VA	1		
jul-16	716CA			716EA			716EA			716VA	1		
aug-16	816CA	1		816EA			816HA			816VA			
sep-16	916CA	1	1	916EA	1		916HA			916VA	3	2	
okt-16	1016CA	2		1016EA			1016HA	1		1016VA		3	
nov-16	1116CA		1	1116EA		1	1116HA			1116VA	4	1	
dec-16	1216CA	2		1216EA			1216HA			1216VA	1	1	
jan-17	117CA	2	1	117EA	2		117HA			117VA		2	
feb-17	217CA	1	4	217EA	1		217HA			217VA	1	6	
mrt-17	317CA	1	3	317EA		1	317HA			317VA		2	
apr-17	417CA	1	1	417EA			417HA			417VA	2		
mei-17	517CA	4		517EA	1		517HA	1		517VA	2		
jun-17	617CA	3		617EA	2		617HA			617VA	1	1	
jul-17	717CA		1	717EA	2		717HA			717VA		6	
aug-17	817CA		1	817EA	3		817HA			817VA			
sep-17	917CA	1	2	917EA	3	1	917HA			917VA	1		
okt-17	1017CA	1	2	1017EA	2	2	1017HA			1017VA	4	2	
nov-17	1117CA	2	1	1117EA	3	1	1117HA			1117VA	1	1	
dec-17	1217CA	7	1	1217EA	4		1217HA			1217VA		1	
jan-18	118CA	4	1	118EA	1	2	118HA			118VA	2		
feb-18	218CA	4		218EA	2	3	218HA	1		218VA	3		
mrt-18	318CA			318EA			318HA			318VA			
		37	20		0	27	11	0	3	0	0	27	28
	NRC	37	CA										
	VK	28	VA										

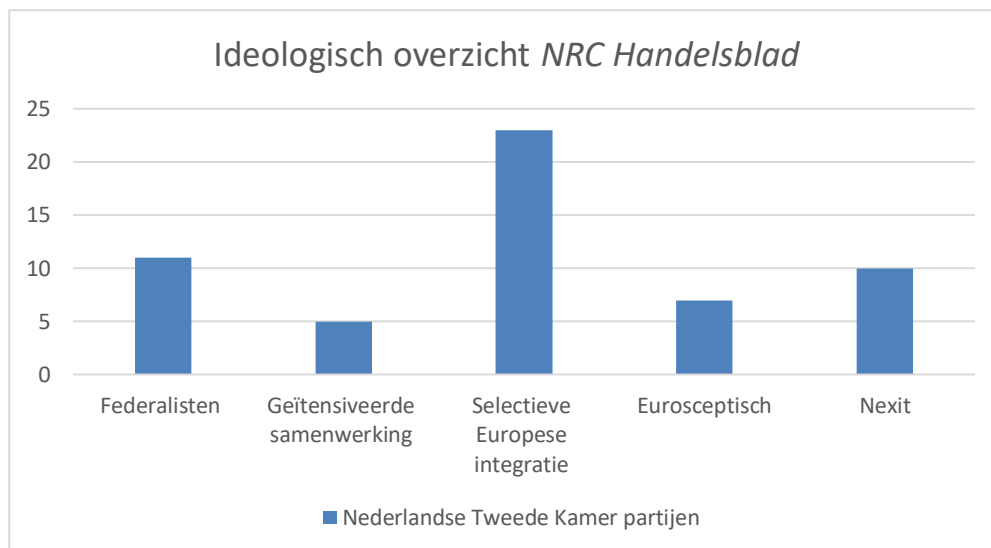
Tabel 4.5 Geïdentificeerde frames per periode in NRC en de Volkskrant

4.3 Vaakst geciteerde politieke partij per krant

In de handmatige analyse zijn de Europese standpunten van de dertien Nederlandse partijen in de Tweede Kamer per artikel, maand en krant bijgehouden. Het werd bijgehouden op het moment dat een partij werd geciteerd over de Europese visie. Op basis van de verkiezingsprogramma's voor de verkiezingen in maart 2017 is een overzicht gemaakt van de verschillende standpunten over Europese integratie. Zodra een politiek standpunt over Europese integratie door een parlementariër van de partij werd geciteerd of beschreven, werd dit gecodeerd.

In *NRC Handelsblad* werd de meeste aandacht besteed aan de Europese visie van de VVD. Dat heeft mede te maken met het feit dat premier Mark Rutte Nederland en de VVD vertegenwoordigt en vaak wordt afgevaardigd naar Europese toppen en conferenties. Het Europese standpunt van de liberalen werd 14 keer beschreven of geciteerd, gevolgd door GroenLinks (7 keer), CDA en Forum voor Democratie (6 keer).

De ideologische verdeling in *NRC Handelsblad* wordt getoond in figuur 4.6 en is relatief gelijkwaardig: het nexit-standpunt (PVV en FvD) wordt in totaal 10 keer omschreven; één keer minder dan het meest pro-Europese geluid (D66 en GroenLinks – samen 11 keer). De eurosceptische partijen (SP, Partij voor de Dieren en SGP) worden 7 maal geciteerd; de partijen die geïntensiverde Europese samenwerking nastreven (PvdA, DENK) 5 keer. De meeste partijen (VVD, CDA, CU en 50PLUS) bepleiten een gematigd pro-Europees beleid en worden samen het vaakst genoemd: 23 keer. Er kan dan ook niet worden geconstateerd dat er één partij is die in *NRC Handelsblad* het thema 'Europese integratie' claimde, zoals de PVV het thema 'vluchtelingen' tijdens de migratiecrisis claimde volgens de issue-ownershiptheorie.

Figuur 4.6 Politiek-inhoudelijke verdeling van standpunten in NRC

Het totale overzicht wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Partij	Frequentie Europees standpunt
VVD	14
GroenLinks	7
Forum voor Democratie	6
CDA	6
PvdA	5
SP	5
PVV	4
D66	4
ChristenUnie	2
Partij voor de Dieren	1
SGP	1
50PLUS	1
DENK	0

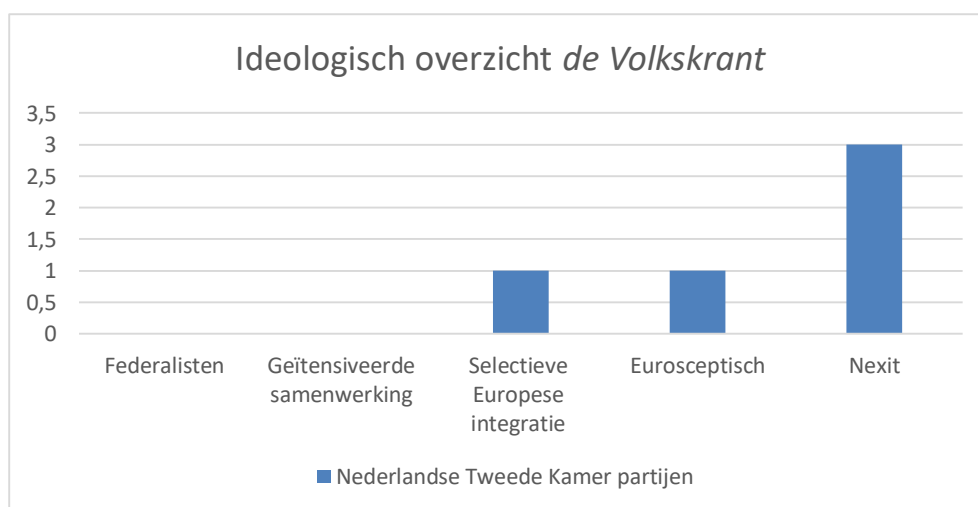
Tabel 4.7 Frequenties Nederlandse standpunten in NRC

In vergelijking met *NRC Handelsblad* citeert en beschrijft *de Volkskrant* een stuk minder vaak Nederlandse politieke partijen als het gaat om hun Europese standpunten. Waar *NRC Handelsblad* 56 keer een Nederlands partijpolitic standpunt etaleerde, deed *de Volkskrant* dat slechts 7 keer. Opvallend is dat het Europese standpunt van de kleinste fractie van het parlement – het Forum voor Democratie met twee zetels – het vaakst is genoemd: 2 keer. Het overzicht van *de Volkskrant* wordt in tabel 4.8 weergegeven.

Partij	Frequentie Europees standpunt
Forum voor Democratie	2
PVV	1
SGP	1
VVD	1
GroenLinks	0
SP	0
PvdA	0
D66	0
ChristenUnie	0
Partij voor de Dieren	0
SGP	0
50PLUS	0
DENK	0

Tabel 4.8 Frequenties Nederlandse standpunten in de Volkskrant

Verder wordt in figuur 4.9 duidelijk dat er geen sprake is van ideologische balans in *de Volkskrant*: vooral partijen met een rechts-conservatieve signatuur worden benoemd in EU-gerelateerde artikelen. Twee partijen die een Nederlands vertrek uit de EU nastreven, het Forum voor Democratie en de PVV worden geciteerd. De eurosceptische SGP die zeer kritisch is ten aanzien van Europese integratie wordt benoemd en de gematigde VVD, die op bepaalde vlakken eurosceptisch is en op andere beleidsterreinen juist Europese integratie nastreeft wordt geciteerd.

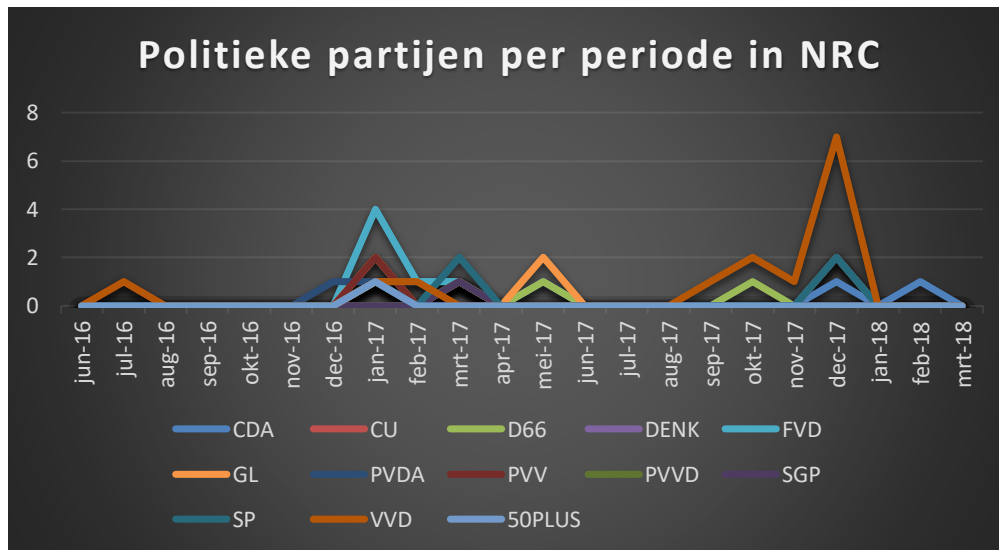

Figuur 4.9 Politiek-inhoudelijke verdeling van standpunten in de Volkskrant

Aandacht voor politieke standpunten per periode

Niet alleen de frequentie van de politieke partijen is geanalyseerd, ook is periodiek onderzocht

of er de aandacht in bepaalde perioden is verschoven van Nederlandse eurosceptische partijen naar relatief pro-Europese partijen, deze worden geïllustreerd in figuur 4.10.

Figuur 4.10 Politiek-inhoudelijke verdeling van standpunten per periode in NRC

De Europese standpunten van de Nederlandse politieke partijen werden het vaakst beschreven tussen december 2016 en april 2017. In deze periode waren de campagnes voor de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017 in volle gang. Het valt op dat Forum voor Democratie (op dat moment nog geen fractie in de Tweede Kamer) de meeste aandacht krijgt voor haar standpunten. Dit heeft mede te maken met gepubliceerde opiniestukken van partijleider Thierry Baudet, die hiermee een parlementaire enquête voor de totstandkoming van de euro wilde afdwingen. De VVD wordt duidelijk het vaakst benoemd of geciteerd in haar Europese standpunten. Voor de rest zijn er geen overduidelijke verschillen wat betreft politieke aandacht; de maatschappelijke trend waarin steun voor Europese integratie groeide, is niet terug te zien in bovenstaande grafiek.

In *de Volkskrant* is beduidend minder aandacht voor de standpunten van Nederlandse politieke partijen dan in *NRC Handelsblad*. Slechts vier partijen – allen rechts-conservatief – worden benoemd in de artikelen over Europese integratie. De kleinste fractie – Forum voor Democratie – het vaakst. Deze aantallen zijn echter te beperkt om te kunnen spreken over een trend (Bryman, 2016).

4.4 Frames per periode

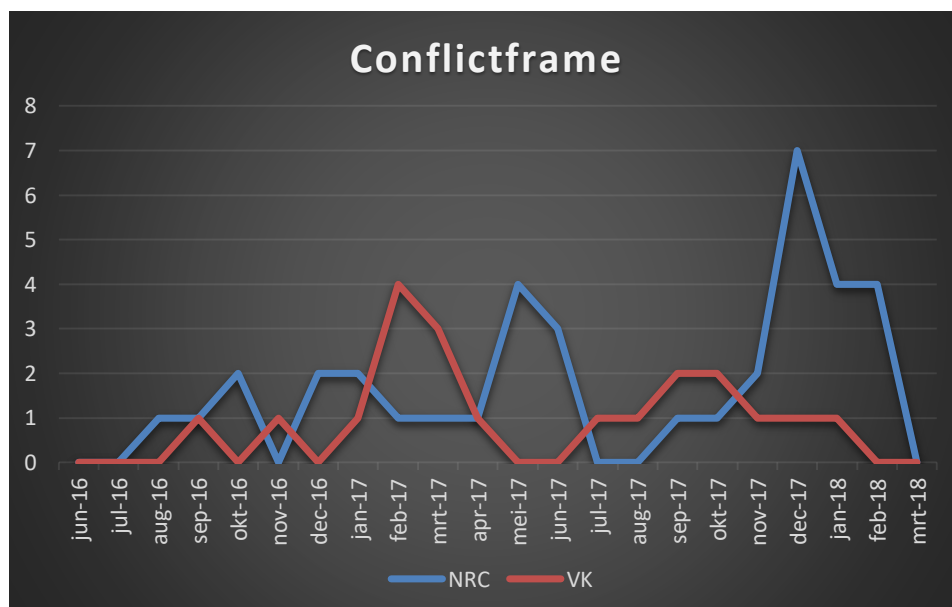
In de analyse is niet alleen rekening gehouden met de grove aantallen. Er is ook gekeken of overwegend vaak voorkomende frames bepaalde maatschappelijke of journalistieke trends laten zien. Zo is de publieke steun voor Europese integratie in de periode tussen juni 2016 en maart 2018 gegroeid en tegelijkertijd is de populariteit van eurosceptische en nationalistische partijen gedaald. In deze paragraaf wordt aangetoond of die ontwikkelingen contrasteren of gelijklopen met bepaald trendgebruik.

Onderstaande lijngrafieken geven per maand weer hoe vaak het frame is geïdentificeerd. Van het moraliteitsframe is geen grafiek ontwikkeld, omdat dit frame in beide kranten niet is geïdentificeerd. In de lijngrafieken is een vergelijking gemaakt tussen het framegebruik van *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant*. De blauwe lijn toont de geïdentificeerde frames van de eerstgenoemde krant; de oranje lijn die van *de Volkskrant*. CA is de afkorting voor 'conflictframe

aanwezig', EA voor 'economische gevolgenframe aanwezig', HA voor 'humaniteitsframe aanwezig' en VA voor 'verantwoordelijkheidsframe aanwezig'.

Conflictframe

Het conflictframe beschrijft vooral de interne verschillen tussen en over de EU. De discrepanties, meningsverschillen, economische onevenwichtigheden en culturele botsingen die terugkomen in artikelen zijn te herleiden tot het conflictframe. Er wordt ook wel gesproken over 'winnaars en verliezer'. Dit komt vooral tot uiting in artikelen over de eurozone, waarbij Noord-Europese lidstaten met nette overheidsfinanciën en goed draaiende economieën als winnaars worden beschreven. De Zuid-Europese lidstaten met hoge begrotingstekorten, groeiende werkloosheid en stagnerende economieën zijn in die context als verliezers aangeduid. Het conflictframe werd ook vaak gebruikt bij artikelen over onenigheden tussen West- en Oost-Europese lidstaten over de democratische rechtsstaat en de opzet van een Europees asiel- en migratiebeleid. Ook bestonden er tussen lidstaten meningsverschillen over de mate van financiële en politieke integratie binnen de EU; in andere woorden: hoeveel nationale soevereiniteit een lidstaat 'afstaat' aan Brussel. Het conflictframe werd het vaakst geïdentificeerd in kritische stukken over Europese integratie en kwam minder vaak voor bij pro-Europese stukken.

Figuur 4.11 Geïdentificeerde conflictframe in NRC en Volkskrant

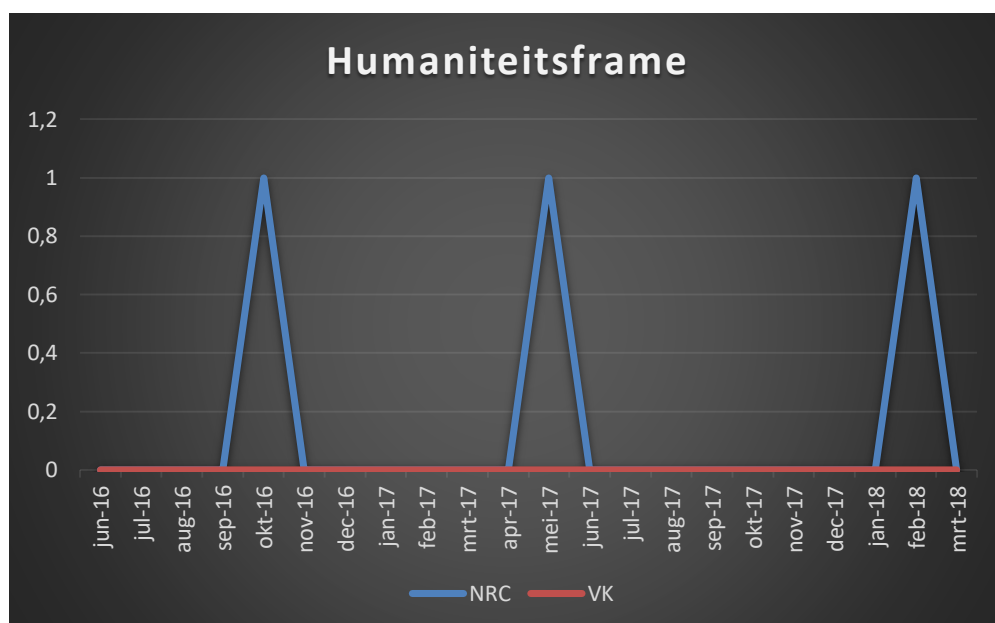
Zoals getoond in figuur 4.11 is het conflictframe in *de Volkskrant* in de eerste drie maanden – het 'eurosceptische' tijdperk – niet geïdentificeerd. In september en oktober is het frame één keer geïdentificeerd en vlak voor de Nederlandse Tweede Kamerverkiezingen in februari 2017 is het frame het vaakst geïdentificeerd: 4 keer. In maart 2017, de maand van de verkiezingen, is het frame 3 maal geïdentificeerd en daarna liep het terug naar één in april en 0 in mei en juni. Tussen juli 2017 en januari 2018 is vervolgens weer een kleine piek te constateren, maar niet zo groot als die van december 2016 en april 2017. Het framegebruik van het conflictframe contrasteerde met de publieke opinie: maatschappelijk gezien zou het logisch zijn als het conflictframe in de eerste maanden van de onderzoeksperiode vaak terug zou komen, maar de stijging ontwikkelt zich juist op een moment dat de maatschappelijke steun voor Europese integratie groeit.

In *NRC Handelsblad* is het frame vaker geïdentificeerd dan in *de Volkskrant* en zit de grootste stijging juist in het einde van de onderzoeksperiode. In de eerste maanden negen maanden werd

het conflictframe relatief weinig gebruikt, waarna een stijging ontstond in mei 2017, twee maanden na de Nederlandse verkiezingen en de maand van de Franse parlamentsverkiezingen. Vanaf juli 2017 werd een daling ingezet. De hoogste piek zette zich in vanaf november 2017 (2 keer geïdentificeerd) tot december 2017 (liefst zeven keer). Opvallend is dat *de Volkskrant* in de berichtgeving aandacht maakte voor interne verschillen en onenigheden op het moment dat het maatschappelijke draagvlak voor meer Europese samenwerking groeide.

Humaniteitsframe

Bij een humaniteitsframe worden menselijke karaktereigenschappen en kenmerken toegekend aan een politiek, economisch of technocratisch thema. Er wordt veel gebruik gemaakt van metaforen en het onderwerp 'krijgt een menselijk gezicht'. Er komen bijvoeglijke naamwoorden of visualisaties in het artikel voor die wijzen op een belediging, empathie, sympathie of medelijden. Persoonlijke omstandigheden van de groep of individu komen terug in het artikel.

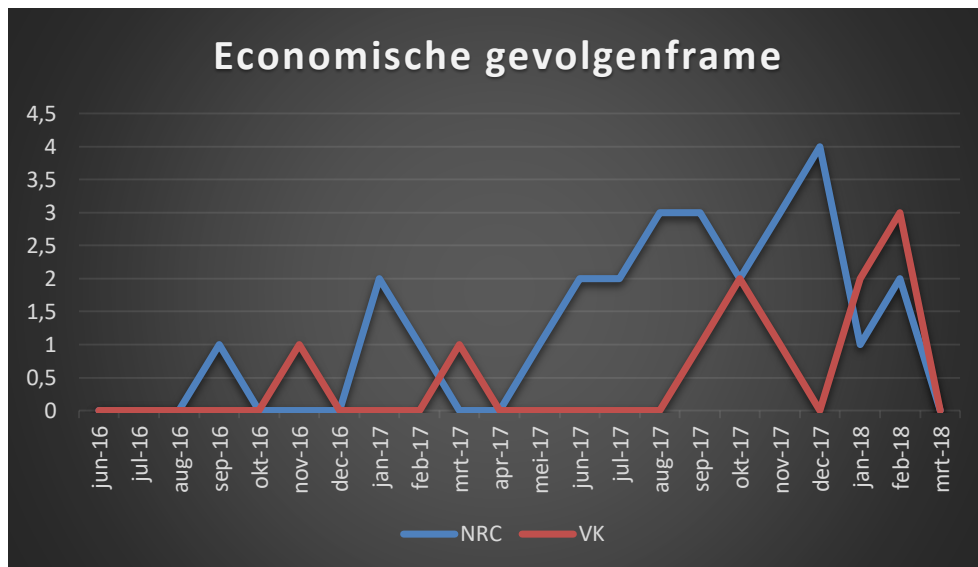
Figuur 4.12 Geïdentificeerde humaniteitsframe in NRC en Volkskrant

Volgens figuur 4.12 is het frame in *de Volkskrant* niet geïdentificeerd; *NRC Handelsblad* liet het frame 3 keer terugkomen in de artikelen: in oktober 2016, mei 2017 en februari 2018. Er wordt in EU-journalistiek nauwelijks gebruik gemaakt van 'menselijke' metaforen en vergelijkingen en het belang van Europese samenwerking worden nauwelijks gepersonaliseerd.

Economische gevolgenframe

Achter het economische gevolgenframe schuilen investeringen, winsten, verliezen en het beschrijft de gevolgen van een te kiezen handelsstrategie. Het beschrijft directe economische ontwikkelingen, maar ook toekomstige processen. Het economische gevolgenframe is vooral geïdentificeerd in artikelen over de eurozone. In de onderzoeksperiode heerste een discussie over het stabiliseren van de muntunie voor toekomstige financiële crises. In dit debat speelde Emmanuel Macron een belangrijke rol, die meer economische samensmelting tussen lidstaten voorstaat en gedeelde verantwoordelijkheden en schulden propageert. Noord-Europese lidstaten als Nederland en in mindere mate Duitsland vinden dat individuele landen nationale economische problemen zelf moeten oplossen. Het verschil in opvatting was terug te zien in de geïdentificeerde frames: het economische schuldenframe ging vaak gepaard met het conflictframe. Inhoudelijk is het economische gevolgenframe relatief neutraal; het frame komt

niet vaker terug bij uitgesproken voor- of tegenstanders van Europese integratie.

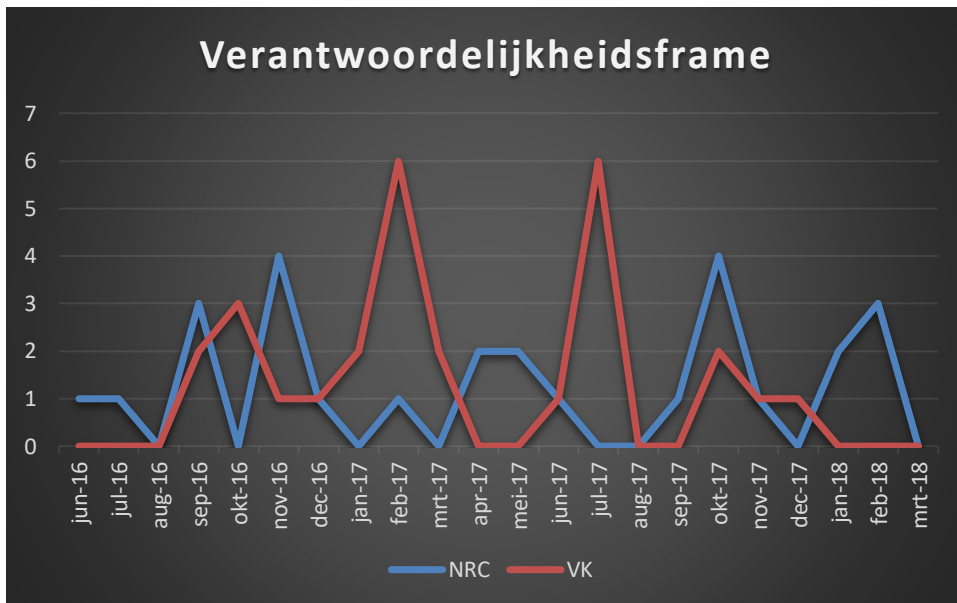

Figuur 4.13 Geïdentificeerde economische gevolgenframe in NRC en Volkskrant

Het economische gevolgenframe is vaker geïdentificeerd, zoals staat in figuur 4.13, in *NRC Handelsblad* dan in *de Volkskrant*. De trends van beide kranten in dit framegebruik zijn relatief vergelijkbaar met elkaar. In de eerste maanden ging de berichtgeving nauwelijks over de economische gevolgen van een bepaalde handelswijze. Pas vanaf mei 2017 – de maand dat Macron de Franse president werd en de discussie over de eurozone op gang kwam – werd dit frame door beide kranten vaker aangewend. In december 2017 werd het frame het vaakst geïdentificeerd in *NRC Handelsblad* (4 keer), in februari 2018 gebruikte *de Volkskrant* dit frame het vaakst (3 keer). Dit heeft te maken met de formatiegesprekken in Duitsland, de verkiezingen waren in september, maar werd een halfjaar later pas definitief gevormd. Duitsland is samen met Frankrijk het invloedrijkste lidstaat binnen de EU. In de kranten werd ook wel gesproken dat ‘er werd gewacht op het Duitse antwoord op de Franse europannen’. Dit is terug te zien in het framegebruik. Ook het verantwoordelijkheidsframe werd vaak geïdentificeerd in combinatie met het economische gevolgenframe.

Verantwoordelijkheidsframe

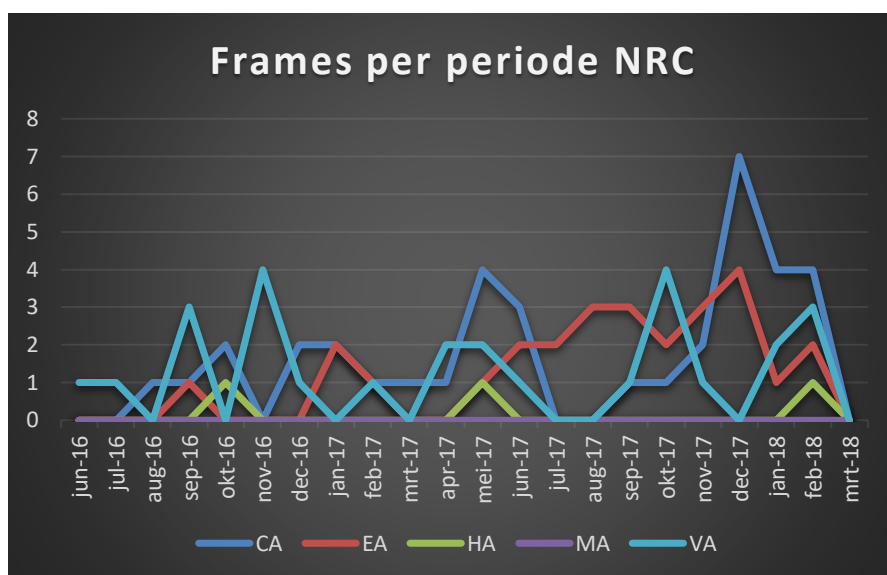
Artikelen met het verantwoordelijkheidsframe beschrijven een probleemsituatie waaraan overheidsverantwoordelijkheid ten grondslag ligt en die door de overheid kan worden opgelost. Hiervoor kunnen in het artikel mogelijke oplossingen worden gepresenteerd. Het artikel bevat een urgente toon waaruit kan worden opgemaakt dat er moet worden ingegrepen. Dit frame is vaak geïdentificeerd in artikelen waarin Europese integratie wordt bepleit, omdat meer grensoverschrijdende samenwerking een oplossing biedt om overheidsproblemen die op nationaal niveau niet kunnen worden beslecht, beter en effectiever te kunnen bestrijden. Politiekinhoudelijk staat het verantwoordelijkheidsframe recht tegenover het conflictframe als het gaat om artikelen over Europese integratie – in teksten waar het verantwoordelijkheidsframe is geïdentificeerd, wordt over het algemeen een relatief positief oordeel over Europese samenwerking geveld.

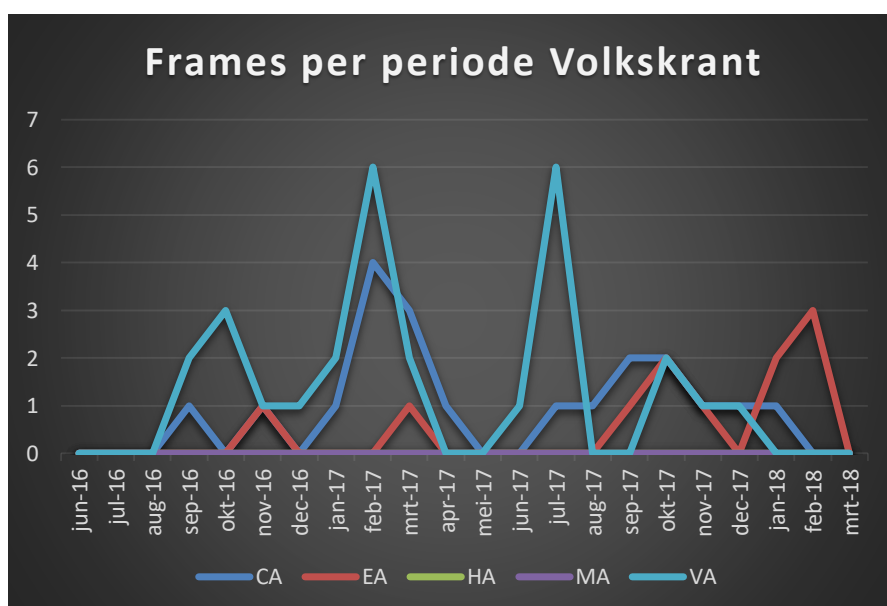
Figuur 4.14 Geïdentificeerde verantwoordelijkheidsframe in NRC en Volkskrant

Het verantwoordelijkheidsframe is het eerste frame dat vaker is geïdentificeerd in *de Volkskrant* dan in *NRC Handelsblad*, al is het verschil minimaal. In eerstgenoemde krant is het frame 28 keer gecodeerd, in *NRC* 27 keer, zoals wordt getoond in figuur 4.14. Beide dagbladen presenteren de Europese Unie of een van zijn instellingen relatief vaak als antwoord op mondiale vraagstukken als migratie, veiligheid, klimaat en economische stabiliteit. In *NRC* zijn twee grote stijgingen te constateren: in november 2016 en oktober 2016. Daartussen wordt het frame minder geïdentificeerd, maar verdwijnt het niet uit de artikelen. In de eerste twee maanden na het Brexit-referendum wordt er door beide kranten minder over EU-verantwoordelijkheid geschreven, maar daarna etaleert het frame regelmatig in de artikelen. *De Volkskrant* presenteert het frame het vaakst in februari 2017 en juli 2017 (beide maanden 6 keer). Maatschappelijk gezien gebruikt *de Volkskrant* dit frame het vaakst in de overgangperiode waarin de populariteit voor eurosceptische partijen geleidelijk afneemt en die voor relatief pro-Europese partijen groeit. In de periode van absolute groei van EU-weerstand (de laatste zes maanden van 2016) en toename van EU-steun (van september 2017 tot maart 2018) werd het frame minder aangewend.

In figuur 4.15 en figuur 4.16 wordt een totaaloverzicht van de geïdentificeerde frames per krant getoond.

Figuur 4.15 Geïdentificeerde frames in NRC over gehele periode

Figuur 4.16 Geïdentificeerde frames in Volkskrant over gehele periode

4.5 Hypothesen

In deze paragraaf wordt gepresenteerd welke in het theoretisch kader geschetste hypothesen zijn aangenomen of verworpen, op basis van de in voorgaande alinea's gepresenteerde resultaten.

OV1: Hoeveel artikelen van de Volkskrant en NRC Handelsblad over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018 bevatten geïdentificeerde frames?

H0: Het merendeel van de door beide kranten gepubliceerde artikelen over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018 bevat geen geïdentificeerde frames.

H1: Het merendeel van de door beide kranten gepubliceerde artikelen over Europese integratie

tussen juni 2016 en maart 2018 bevat geïdentificeerde frames.

De nulhypothese wordt aangenomen en de alternatieve hypothese verworpen. Uit de statistische analyse blijkt dat het grootste deel van de artikelen geen frames bevat en als neutraal kan worden beschouwd, dit geldt voor beide kranten. De nadruk in de artikelen zonder frames ligt op een feitelijke weergave van de gebeurtenissen, zonder bijvoeglijke naamwoorden of sfeerelementen die de lezer een opiniërende richting opsturen.

OV2: Welk frames zijn het vaakst geïdentificeerd in de berichtgeving over Europese integratie van NRC Handelsblad en de Volkskrant tussen juni 2016 en maart 2018?

H0: Er zijn geen duidelijke verschillen aangetoond in de frequentie van de vijf geïdentificeerde frames in de berichtgeving over Europese integratie van beide kranten tussen juni 2016 en maart 2018.

H1: Er zijn duidelijke verschillen aangetoond in de frequentie van de vijf geïdentificeerde frames: in *NRC Handelsblad* werd het verantwoordelijkheidsframe het vaakst geïdentificeerd en in *de Volkskrant* werd het conflictframe het vaakst geïdentificeerd.

De nulhypothese wordt verworpen en de alternatieve hypothese wordt deels aangenomen. Er zijn duidelijke verschillen aangetoond tussen in dominante frames tussen beide dagbladen: in *de Volkskrant* is het verantwoordelijkheidsframe het vaakst geïdentificeerd; in *NRC Handelsblad* het conflictframe. Omdat uit een kwalitatieve analyse is gebleken dat de redactionele koers van *NRC Handelsblad* pro-Europeser en positiever over Europese integratie is, dan die van de eurokritischere *Volkskrant*, is de hypothese geformuleerd dat het verantwoordelijkheidsframe vaker geïdentificeerd zou worden in eerstgenoemde krant en het conflictframe in laatstgenoemde. Uit de resultaten blijkt het tegenovergestelde: juist het pro-Europese *NRC* blijkt het conflictframe vaker te gebruiken als ook de andere journalistieke genres zijn onderzocht. Opvallend is dat *de Volkskrant* in columns, nieuwsberichten, analyses, interviews, reportages en achtergrondartikelen de nadruk legt op de Europese Unie als Europees overheidsorgaan dat oplossingen biedt voor grensoverschrijdende problematiek. Dit contrasteert met de commentaren, omdat daar meer waarde werd gehecht aan nationale soevereiniteit en menigmaal werd opgeroepen niet meer 'meer macht aan Brussel af te staan'.

OV3: Is er een verschil aantoonbaar in geïdentificeerde frames in de periode tussen juni 2016 en maart 2018 in de berichtgeving van NRC Handelsblad en de Volkskrant over Europese integratie?

H0: Er is geen verschil aangetoond in het gebruik van frames door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018.

H1: Er is een verschil aangetoond in het gebruik van dominante frames door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018: in de eerste maanden zijn meer negatieve frames geïdentificeerd en in de laatste maanden zijn meer positieve frames geïdentificeerd.

De nulhypothese wordt verworpen en de alternatieve hypothese deels aangenomen. Beide dagbladen etaleren het verantwoordelijkheidsframe frequent door de gehele onderzoeksperiode. Ditzelfde geldt voor het economische gevolgenframe. Deze komt niet vaker voor in een bepaalde periode. Beide frames volgen geen maatschappelijke trend. Het conflictframe komt in de artikelen in de laatste maanden van *NRC Handelsblad* vaker voor dan in de eerste maanden; dit contrasteert met de maatschappelijke trend, omdat de EU-steun groeide

op het moment dat *NRC Handelsblad* juist interne conflicten en verschillen beschreef. Ook *de Volkskrant* behandelt in de berichtgeving regelmatig het conflictframe, maar vooral in de periode dat de nationalistische steun langzaam veranderde naar Europese.

OV4: Is er een verschil aantoonbaar in de redactionele aandacht voor Nederlandse politieke partijen in de berichtgeving van NRC Handelsblad en de Volkskrant over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018?

H0: Er is geen verschil aangetoond in de redactionele aandacht voor Nederlandse politieke partijen door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018.

H1: Er is een verschil aangetoond in de redactionele aandacht voor Nederlandse politieke partijen door *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* in de berichtgeving over Europese integratie tussen juni 2016 en maart 2018: de Europese standpunten van eurokritische partijen zijn in de eerste maanden vaker beschreven, terwijl pro-Europese standpunten na 15 maart 2017 (Nederlandse verkiezingen) vaker worden genoemd.

Beide hypothesen worden verworpen. Er is een duidelijk verschil aangetoond in de aandacht voor specifieke Europese standpunten: *NRC Handelsblad* heeft hier in het geheel meer artikelen over gepubliceerd dan *de Volkskrant*. Het aantal artikelen van *de Volkskrant* is te beperkt om een maatschappelijke trend te volgen. Bij de artikelen van *NRC Handelsblad* is sprake van een relatief ideologische balans tussen nationalistische, eurosceptische, gematigde, pro-Europese en federalistische partijen. Zo is gebleken uit de resultaten in paragraaf 4.3.

5. Conclusie

Na een interpretatie van de onderzoeksresultaten is een antwoord geformuleerd op de hoofdvraag van dit onderzoek: *In hoeverre zijn er dominante frames geïdentificeerd en overheersende aandacht aangetoond voor specifieke partijpolitieke standpunten over Europese integratie in de journalistieke informatievoorziening van de Volkskrant en NRC Handelsblad tussen juni 2016 en maart 2018?*

In het grootste deel van de artikelen over Europese integratie, gepubliceerd tussen juni 2016 en maart 2018 door *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant*, zijn geen frames geïdentificeerd, op een wijze waarop de lezer opiniërend wordt beïnvloed. Dat betekent dat het merendeel van het corpus uit neutrale en onpartijdige journalistiek bestaat, waaruit geen duidelijke ideologische steun voor of weerstand tegen dit thema kan worden opgemaakt. In 65,2% van de artikelen zijn geen frames geïdentificeerd.

Dat houdt in dat in 34,8% van het totale corpus wel frames zijn geïdentificeerd. In *NRC Handelsblad* zijn meer frames geïdentificeerd dan in *de Volkskrant*, zowel in absolute als in relatieve zin: 38,4% van de artikelen van *NRC Handelsblad* bevatte frames; 30,3% van *de Volkskrant*. Dominante frames zijn in beide dagbladen aangetroffen: in *NRC Handelsblad* was dit verrassend het conflictframe, in 39,4% van de artikelen met frames werd het conflictframe geïdentificeerd. Ook het verantwoordelijkheidsframe en economische gevolgenframe werden relatief vaak geïdentificeerd: beide frames in 28,7% van de artikelen. Politiekinhoudelijk is het conflictframe relatief negatief over Europese integratie; het economische gevolgenframe neutraal en het verantwoordelijkheidsframe relatief positief. Qua framing zijn de artikelen van *NRC Handelsblad* overwegend neutraal tot negatief over dit onderwerp, maar wordt hiermee geen maatschappelijke trend gevolgd. Het is namelijk niet zo dat het conflictframe vaker werd geïdentificeerd in de periode dat eurosceptische partijen populariteit wonnen.

Van de 30,3% geframede artikelen van *de Volkskrant*, werd – ook verrassend – het verantwoordelijkheidsframe het vaakst geïdentificeerd. In bijna de helft van de artikelen – 47,5% – werd de Europese Unie, of een van de Europese instellingen een verantwoordelijke rol toegedicht. Politiekinhoudelijk was *de Volkskrant* relatief positief over Europese integratie. In de onderzoeksperiode tussen juni 2016 en maart 2018 doorging Europa een vrijwel crisisloos tijdperk. In de jaren daarvoor had de EU te maken met een financiële crisis, eurocrisis en vluchtelingen crisis – hierna volgde een periode van relatieve stabiliteit en hiervoor worden de EU en de lidstaten verantwoordelijk gehouden. Het negatievere conflictframe komt in 33,9 van de geframede artikelen terug. Qua framing was *de Volkskrant* overwegend neutraal tot positief over dit onderwerp, hiermee wordt deels een maatschappelijke trend gevolgd: het frame is het vaakst aangetoond in de periode dat de steun voor Europese integratie begon toe te nemen, maar op het moment dat de steun daadwerkelijk groeide, daalde het framegebruik. Het conflictframe volgt geen maatschappelijke trend in de *Volkskrant*-artikelen.

In *NRC Handelsblad* was duidelijk meer aandacht voor Nederlandse partijpolitieke standpunten over Europese integratie dan in *de Volkskrant*. In laatstgenoemde krant werden slechts vijf keer aandacht besteed aan de Europese standpunten: Forum voor Democratie (2), PVV (1), SGP, (1) en VVD (1) – deze frequenties zijn zo beperkt dat er niet kan worden gesproken over trends. Dat geldt niet voor *NRC Handelsblad*. Liefst 56 keer werd een Nederlandse partij geciteerd of beschreven over zijn EU-standpunt. Politiekinhoudelijk kregen de partijen die selectieve Europese integratie (op bepaalde beleidsterreinen samenwerken, op andere nationale soevereiniteit) nastreven, de meeste aandacht en werd dit standpunt 23 keer genoemd. De grootste tegenhangers – federalisten en aanhangers van natiestaten – werden respectievelijk 11

en 10 keer genoemd. Er kan worden gesproken van een ideologische balans, waarbij de journalistiek van *NRC Handelsblad* relatief politiek-neutraal was, de lezer werd niet unaniem richting één partij, denkrichting of ideologie genavigeerd door de krant. Er was ook geen sprake van een partij die in *NRC Handelsblad* het thema 'Europese integratie' claimde, zoals de PVV het thema 'vluchtelingen' eerder claimde volgens de issue-ownershiptheorie.

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* onpartijdige en neutrale journalistieke stukken hebben gepubliceerd over Europese integratie in het tijdperk na de Brexit. In de artikelen waar wel frames zijn geconstateerd, was *de Volkskrant* neutraal tot positief over dit thema; *NRC Handelsblad* neutraal tot negatief. Dit kan de lezer enigszins hebben beïnvloed in zijn politieke steun of weerstand voor bepaalde partijen, maar uit de resultaten zijn geen absolute maatschappelijke of politieke trends waar te nemen.

6. Discussie

In dit hoofdstuk wordt de uitvoering van het onderzoek besproken, waar nodig een kritische noot geplaatst en zijn aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

Dit onderzoek heeft een deductief karakter en is vormgegeven op basis van bestaande, in het verleden succesvol gebleken, onderzoeksmethoden. Onderdelen van die bestaande methoden zijn toegepast op nieuwe data, waarvan het analyseschema van Semetko en Valkenburg een relevant en bruikbaar onderzoeksinstrument is gebleken. De meeste analyse is kwantitatief van aard, maar er zitten ook kwalitatieve componenten aan deze studie, zoals de inhoudsanalyse van de hoofdredactionele commentaren waarmee de hypothesen inhoudelijke invulling hebben gekregen.

Ook de analyse van de verkiezingsprogramma's van de Nederlandse Tweede Kamerfracties om te constateren welke Europese visie zij er op nahouden, heeft een kwalitatief karakter. Een deel van de aanleiding voor dit onderzoek heeft een kwalitatieve en inductieve inkleuring. Een andere component dat de aanleiding voor deze studie was, is het bestaande onderzoek naar maatschappelijke steun voor Europese integratie. Toen werd geconstateerd dat dit fluctueerde na de Brexit, is het idee ontstaan om de rol van de journalistiek in deze trend tegen het licht te houden. Zonder deze bestaande onderzoeken, had deze studie nooit tot uitvoering gebracht kunnen worden.

Deze studie richt zich op een inhoudelijke beoordeling van gepubliceerde artikelen en heeft dus een reflectief karakter. Interessant en relevant voor vervolgonderzoek zou zijn te analyseren welke redactionele processen er plaatsvinden voor een journalistiek artikel wordt gepubliceerd. Houden redacties rekening met een inhoudelijke balans? Wanneer acht een redacteur voldoende actuele aanleiding een artikel te maken? Vindt er een wisselwerking tussen lezers en redactie plaats? Deze ontwikkelingen kunnen het best worden onderzocht met observatieonderzoek op de redactievloer, waarbij de onderzoeker als 'fly on the wall' anoniem de sociale processen, machtsstructuren en journalistieke keuzes analyseert (Bryman, 2016).

Dergelijk vervolgonderzoek biedt een completer beeld van de journalistieke werkwijze en transparantie dan deze studie schetsen. Ook kwalitatief onderzoek in de vorm van open interviews met betrokkenen en beleidsmakers zouden een welkome aanvulling op dit onderzoek kunnen zijn, omdat zij hierbij de kans krijgen redactionele en inhoudelijke keuzes toe te lichten. In het kader van transparantie – een kernwaarde in het journalistieke vakgebied – biedt dit toegevoegde waarde.

Daarnaast kan een inhoudsanalyse van de visuele kenmerken en presentatie een waardevolle toevoeging zijn. Deze studie concentreert zich uitsluitend op de tekstuele frames, maar daarbij is niet gericht op de presentatie. Een beeld, foto, cartoon of andere visuele voorstelling kan een invloedrijk effect hebben op de interpretatiewijze van lezers. Een artikel dat inhoudelijk relatief positief is over Europese samenwerking, dat wordt gepresenteerd met een foto van ruzie makende politici, kan de meningsvorming negatief beïnvloeden.

Ook een effectstudie waarbij lezerspubliek wordt ondervraagd naar hoe zij de journalistiek van beide kranten hebben ervaren en hoe dit hen heeft beïnvloed in politieke opiniëring is relevant voor vervolgonderzoek. Deze studie richt zich vooral op de vraag hoe het publiek zou kunnen worden beïnvloed door onder meer framing, maar er ontbreekt een analyse over het cognitieve proces dat lezers doormaken. Door tijdsdruk – er moesten in dit onderzoek 440 artikelen handmatig geanalyseerd worden – zijn deze wetenschappelijke methoden niet uitgevoerd

binnen dit onderzoekstraject.

De resultaten van dit onderzoek bieden maatschappelijke waarde, omdat ze een goed beeld schetsen van de wijze waarop journalisten van gerenommeerde kranten hun informatievoorziening over een belangrijk onderwerp inkaderen en presenteren. In aanloop naar de Europese verkiezingen in mei 2019, kan dit onderzoek een reflectieve functie hebben voor journalisten en hoofdredacties. Het geeft weer hoe media hun lezerspubliek kunnen beïnvloeden door structureel bepaalde frames aan te wenden. Effectonderzoek naar het stemgedrag van lezers van beide kranten kan in kaart brengen in hoeverre framegebruik politieke voorkeuren beïnvloedt, maar dit onderzoek biedt vooral waarde voor mediawetenschappers en journalisten in de praktijk. De wetenschappelijke waarde van dit onderzoek is de conclusie dat een deductieve combinatie tussen framinganalyse en de issue-ownershiptheorie veelzijdige, interessante en nuttige onderzoeksresultaten kunnen opleveren, maar ook hiervoor geldt dat een effectonderzoek naar de gevolgen van de resultaten wetenschappelijke meerwaarde zal bieden.

Literatuur

- Aalberts, C. (2008). *Altijd ver weg? De moeizame relatie tussen burgers en de Europese Unie*. Diemen: AMB Press.
- Becker, S. (2017, maart 17). *Overhandigen Brexit-brief is 'historisch moment'*. Opgehaald van Trouw: <https://www.trouw.nl/home/overhandigen-brexit-brief-is-historisch-moment~af18ebac/>
- Braet, A. (2007). *Hoe beoordeel je overtuigingskracht?* Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Brandenburg, T. (2018, juni 5). *Historische mijlpaal voor het Financieele Dagblad*. Opgehaald van Villamedia: <https://www.villamedia.nl/artikel/historische-mijlpaal-voor-het-financieele-dagblad>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Cappella, J., & Jamieson, K. (1997). *Spiral of Cynicism. The Press and the Public Good*. New York: Oxford University Press.
- De Jong, J., Van der Lubben, S., Van Alphen, K., Oosters, M., Schouten, I., Van der Valk, T., Wouterse, S. (2014). *Europa in het Nieuws*. Leiden: Universiteit Leiden.
- De Vreese, C. (2007). A spiral of Euroscepticism: The media's fault? *Acta Politica*, 271-286.
- De Vreese, C. (2007). *No news is bad news! The role of the media and news framing in embedding Europe*. Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid.
- De Vreese, C., Peter, J., & Semetko, H. (2001). Framing politics at the launch of the Euro: a cross national comparative study of frames in the news. *Political Communication*, 107-122.
- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 51-58.
- Field, A. (2015). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. Londen: SAGE Publications Ltd.
- Joris, W., d'Haenens, L., Van Gorp, B., & Vercruyse, T. (2013). De eurocrisis in het nieuws. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 162-183.
- Kussendrager, N. (2014). *Basisboek Journalistiek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers B.V.
- Lakoff, George. (2004). *Don't think of an elephant! : know your values and frame the debate: the essential guide for progressives*. White River Junction, Vt.: Chelsea Green Pub. Co.
- Lund, A., & Willing, I. (2010). *One Week of News 1999-2008*. Aarhus: Ajour.
- McCombs, M., & Valenzuela, S. (2007). The Agenda-Setting Theory. *Cuadernos de Información*, 44-50.
- Misset, R. (1991, september 12). *Supranationaal*. Opgehaald van NRC: <https://www.nrc.nl/nieuws/1991/09/12/supranationaal-6980020-a1302049>
- Mounk, Y. (2018). *The People vs. Democracy. Why Our Freedom is in Danger and How to Save It*. Harvard : Harvard University Press.
- Nugent, N. (2017). *The Government and Politics of the European Union*. Londen: Pacmillan Publishers.

- Petrocik, J. (1996). Issue Ownership in Presidential Elections, with a 1980 Case Study. *American Journal of Political Science*, 825-850.
- Rijksoverheid. (2018, maart 6). *Minister Hoekstra smeedt alliantie van acht EU-landen voor een sterker economisch Europa*. Opgehaald van Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/03/06/minister-hoekstra-smeedt-alliantie-van-acht-eu-landen-voor-een-sterker-economisch-europa>
- Rijksoverheid. (2018, juni 7). *Wat is de Europese Unie?* Opgehaald van Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/europese-unie/vraag-en-antwoord/wat-is-de-europese-unie>
- Ruigrok, N., Van Atteveld, W., Gagestein, S., & Van Keulen, R. (2017). *15 minutes of fame: De invloed van Nederlandse media tijdens de verkiezingen van 2017*. Amsterdam: LJS Nieuwsmonitor. Opgehaald van LJS Nieuwsmonitor.
- Scheufele, D. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*, 9-20.
- Segers, M. (2013). *Reis naar het Continent. Nederland en de Europese Integratie 1950-heden*. Amsterdam: Prometheus.
- Semetko, H., & Valkenburg, P. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 93-109.
- Seth, C., & Von Kulesa, R. (2017). *The Idea of Europe: Enlightenment Perspectives*. Cambridge: Open Book Publishers.
- Slothuus, R., & de Vreese, C. H. (2010). Political Parties, Motivated Reasoning, and Issue Framing Effects. *The Journal of Politics*, 72, 3, p. 630-645
- Stokes, B. (2015, juni 2). *Faith in European Project Reviving*. Opgehaald van Pew Research Center: <http://www.pewglobal.org/2015/06/02/chapter-4-the-rise-of-nontraditional-eurosceptic-parties/>
- Stokes, B., Wike, R., & Manevich, D. (2017, juni 15). *Post-Brexit, Europeans More Favorable Toward EU*. Opgehaald van Pew Research Center: <http://www.pewglobal.org/2017/06/15/post-brexit-europeans-more-favorable-toward-eu/>
- Van Aelst, P., Van Santen, R., Melenhorst, L., & Helfer, L. (2015). Van de krant naar de Kamer en terug? Een studie naar media-aandacht als inspiratie voor en resultaat van het Nederlandse vragenuur. *Tijdschrift voor Politieke Wetenschappen*, 433-457.
- Van de Donk, W., Hancher, L., Van Lieshout, P., Nooteboom, B., Pelkmans, J., De Vries, G., & Winsemius, P. (2007). *Europa in Nederland*. Amsterdam-Den Haag: Amsterdam University Press.
- Van Gorp, B. (2004). *Framing en het interpreteren van nieuws*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Van Gorp, B. (2006). Een constructivistische kijk op het concept framing. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 246-254.
- Van Gorp, B. (2018, juni 1). Onderscheid journalistieke genres bij framinganalyse. (T. Borst, Interviewer)

- Verbeek, F. (2018, januari 1). *Rutte 'op één lijn' met Kurz over Europa*. Opgehaald van Elsevier Weekblad:
<https://www.elsevierweekblad.nl/buitenland/achtergrond/2018/01/572740-572740/>
- Vliegenthart, R., Andreas, R., Schuck, T., Hajo, G., Boomgaarden, C. H., & De Vreese, C. (2008). News Coverage and Support for European Integration, 1990–2006 . *International Journal of Public Opinion Research*, 415-239.

Bijlage

Bijlage 1: codeschema's frames en politieke aandacht

50PLUS	Het 50 PLUS-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
CDA	Het CDA-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
CU	Het CU-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
D66	Het D66-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
DENK	Het DENK-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
FvD	Het FvD-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
GL	Het GL-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
PvdA	Het PvdA-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
PVV	Het PVV-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
PvvD	Het PvvD-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
SGP	Het SGP-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
SP	Het SP-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel
VVD	Het VVD-standpunt over Europese integratie wordt verwoord in het artikel

ANR	Dit artikel is niet relevant voor dit corpus
C1	Het artikel geeft onenigheid/meningsverschil/conflict weer tussen groepen/individuen/instituties
C2	In het artikel maken individuen/groepen of instituties elkaar verwijten
C3	Het artikel geeft meerdere kanten van dezelfde onenigheid/meningsverschil/conflict weer
C4	Het artikel spreekt over winnaars en verliezers
CA	Conflictframe aanwezig omdat drie frame-items zijn gemeten
E1	Het artikel refereert aan financiële winst, nu of in de toekomst
E2	Kosten en investeringen komen aan bod in het artikel
E3	Het artikel bevat de economische gevolgen van het wel of niet vervolgen van een bepaalde handelswijze
EA	Economische gevolgenframe aanwezig omdat drie frame-items zijn gemeten
H1	Het artikel geeft een menselijk gezicht aan het onderwerp
H2	Het artikel maakt gebruik van bijvoegelijke naamwoorden of kenschetsen die betrekking hebben op belediging, empathie, sympathie of medelijden
H3	Het artikel legt de nadruk op hoe het probleem/onderwerp individuen of groepen raakt
H4	Het artikel duikt in het privéleven of de persoonlijke omstandigheden van actoren
H5	Het artikel bezit bijvoegelijke naamwoorden of persoonlijke elementen die voor sympathie, empathie, medelijden of belediging zorgen
HA	Human Interest-frame aanwezig omdat drie frame-items zijn gemeten
M1	Het artikel bevat een boodschap met een moraal
M2	Refereert het artikel aan moraliteit, God of andere religieuze grondinstellingen
M3	Het artikel biedt sociale voorschriften over gewenst gedrag
MA	Moraliteitsframe aanwezig omdat drie frame-items zijn gemeten
V1	Het artikel suggereert dat de overheid het probleem kan verzachten
V2	Het artikel suggereert dat de overheid verantwoordelijk is voor het probleem/onderwerp
V3	Het artikel behandelt mogelijke oplossingen voor het probleem/onderwerp
V4	Het artikel suggereert dat een individu of groep verantwoordelijk is voor het probleem/onderwerp
V5	Het artikel veronderstelt dat het probleem/onderwerp om onmiddellijke actie vraagt
VA	Verantwoordelijkheidsframe aanwezig omdat drie frame-items zijn gemeten

Bijlage 2: geanalyseerde artikelen met toegekende codes en frames in tekst

De blokjes rechts naast de tekst geven aan dat er een frame-item of politiek standpunt is geïdentificeerd. In de tekst zelf staat met bovenstaande codes aangegeven om welk item het gaat.

00024 1 of 195 DOCUMENTS

00025

00026

00027

00028 de Volkskrant

00029

00030 3 maart 2018 zaterdag

00031

00032 Het goede, het ware, het juiste

00033

00034 BYLINE: MARTIN SOMMER

00035

00036 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 5

00037

00038 LENGTH: 933 woorden

00039

00040

00041 HIGHLIGHT: Rationaliteit van de EU laat maar één oplossing toe:
meer Europese integratie.

00042

00043 Vrij zicht

00044 Het zijn de dagen van de visies op Europa. Rutte deed het in Duitsland, May thuis in Engeland. Maar vlak ook de Staatkundig Gereformeerde Partij niet uit. De SGP presenteerde onlangs een notitie onder de noemer 'Naar een radicaal andere Europese Unie'. De SGP en radicaal, daar moest ik het mijne van hebben. Wel, met die radicaliteit valt het alles mee. De SGP wil niet uit de EU en zelfs de euro mag blijven. Wel moet het begrip 'steeds SGP~ hechter verbond'- ever closer union - op de helling. Een verstandig idee.

Wij leven in een permanent voorgeborchte van een Europese Natie. Dat schept aanhoudende onzekerheid en onbehagen, en dat kunnen we ons domweg niet meer veroorloven.

00045

00046

00047 Ik bewonder de vasthoudendheid van de SGP, maar de nota stemt ook een beetje droef. Het is immers onwaarschijnlijk dat het verbond ophoudt steeds hechter te worden. Duitsland heeft een nieuwe regering die méér Europa wil, de Europese Commissie vindt dat de westelijke Balkan ook wel lid kan worden en het Europarlement laat geen kans onbenut om zichzelf

breder te maken, ook weer nu de Britse zetels vacant komen.

00048

00049 Waarom is dit zo hardnekkig? Wij willen toch ook niet méér Nederland? Weerstand onder de bevolking maakt kennelijk weinig indruk. Hoe moet ik anders begrijpen dat de Brexit leidde tot de slotsom dat er in Brussel nog een tandje bij moet? Gisteren zei Aart-Jan de Geus van de BertelsmannStiftung, gastheer van Rutte, zelf warm voorstander van een grote sprong voorwaarts, dat de bevolking méér Europa wil. Opmerkelijke uitleg van

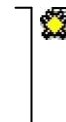
recente verkiezingen, ook die van Duitsland of Frankrijk. SPD-leider Martin Schulz voerde inderdaad campagne voor de Verenigde Staten van Europa. c4~

Zijn partij werd weggevaagd, hijzelf is van de aardbodem verdwenen. De Fransen stemden niet zozeer voor Macron alswel

00050 Maar laten we het over de argumenten hebben. Die zijn
00051 overbekend. Een steeds hechtere unie moet herhaling van oorlog op Europese grond voorkomen, Europa is de enige schaal om grensoverschrijdende vraagstukken aan te pakken en alleen als machtsblok kan Europa

arine le Pen, maar dat is iedereen nu vergeten.

weerwerk bieden aan Rusland, China, en de VS. Dit zijn rationele motieven v4~ en daar moet dan ook het antwoord op de vraag naar de hardnekkigheid worden gezocht.

t
e
g
e
n

M

goede.

00062

└

00063 Daar valt weinig tegen in te brengen. Behalve dan de praktijk van het leven zelf. Niet alleen de SGP heeft het moeilijk met het Verlichtingsideaal van de EU. Isaiah Berlin waarschuwde tegen het gevaar van de ware vrijheid. Ik parafraseer uit zijn briljante rede Twee opvattingen van vrijheid (1958). Wie weet wat het belang is van anderen terwijl zij dat zelf vanwege hun onverlichte staat niet inzien, die veronderstelt een ware wil, een ware intentie. En die hoeft alleen daarmee rekening te houden en niet langer met wat mensen zelf zeggen over hun opvattingen. Zo wordt de ware vrijheid 'slechts een verleidelijke vermomming van wrede tirannie'.

00064

00065 MARTIN SOMMER is politiek commentator van de Volkskrant

00066 Voorstanders van meer Europa als Aart-Jan de Geus weten wat de bevolking eigenlijk wil: meer Europa

00067

00068

00069 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00070

00071 LOAD-DATE: 2 March 2018

00072

00073 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00074

00075 GRAPHIC: De Geus: de ware volkswil...

00076 Martin Schulz: VS van Europa...

00077 Timmermans: nu met baard...

00078

00079 PUBLICATION-TYPE: Krant

00080

00081

00082 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00083 All Rights Reserved

00084

00085

00086

00087

00088 2 of 195 DOCUMENTS

00089

00090

00091

00092 de Volkskrant

00093

00094 20 februari 2018 dinsdag

00095

00096 'Politicus' De Guindos wordt tweede man ECB

00097

00098 BYLINE: MARC PEEPERKORN

00099

00100 SECTION: Ten Eerste; Blz. 12

00101

00102 LENGTH: 504 woorden

00103

00104

00105 HIGHLIGHT: De Spaanse minister van Financiën Luis de Guindos wordt de nieuwe vicevoorzitter van de Europese Centrale Bank. De keuze voor een Spanjaard als tweede man van de ECB vergroot volgens betrokkenen de kans dat ECB-baas Mario Draghi volgend najaar wordt opgevolgd door een 'noorderling'.

00106

00107 De keuze van de Eurogroep voor De Guindos kwam maandag zonder stemming tot stand. De enige andere kandidaat - de Ierse nationale bankvoorzitter Philip Lane - trok zich vlak voor de vergadering van de ministers van Financiën van de eurozone terug. Naar verluidt werd hij alleen door zijn eigen land gesteund. 'Omwille van de consensus' maakte Dublin de weg vrij voor De Guindos. Vandaag wordt de voordracht bekrachtigd door de ministers van Financiën, eind

maart geven de Europese regeringsleiders er naar verwachting zonder verdere discussie hun goedkeuring aan.

00108

00109

00110 De komst van De Guindos naar de ECB-directie in Frankfurt is niet onomstreden. Vorige week sprak de economisch-monetaire commissie van het Europees Parlement haar voorkeur uit voor Lane. De Guindos zou als 'politicus' de onafhankelijkheid van de bank ondermijnen. Ook bij de ECB bestaat volgens betrokkenen deze vrees. Het parlement en de bank hebben geen stemrecht bij de benoeming, ze worden alleen geraadpleegd.

00111

00112 De Franse minister van Financiën Le Maire bestreed maandag dat de eurolanden met De Guindos goedkeuring geven aan een politisering van de ECB. 'Er wordt hier geen enkele rode lijn overschreden', aldus Le Maire. Net als Eurogroepvoorzitter Centeno noemde Le Maire zijn Spaanse collega 'een excellente kandidaat'.

00113

00114 De Guindos is sinds 2011 minister van Economie en Financiën. Hij staat bekend als begrotingshavig. Onder zijn ministerschap bezuinigde Spanje ingrijpend nadat de crisis in 2009 de Spaanse huizenbubbel had laten knallen en banken failliet dreigden te gaan. De Guindos zag zich in 2012 genoodzaakt 40 miljard euro te lenen van het Europees noodfonds om de banksector te saneren. Sinds enkele jaren groeit de Spaanse economie sneller dan die in de meeste andere EU-landen en lost Madrid de lening vervroegd af.

00115

00116 De Guindos probeerde in 2013 voorzitter van de Eurogroep te worden, maar hij verloor de stemming van Jeroen Dijsselbloem. De Spanjaard volgt bij de ECB de Portugees Vitor Constancio op, wiens mandaat eind mei eindigt. De benoeming van De Guindos bij de ECB is voor acht jaar. Sinds 2012 zat er geen Spanjaard meer in de zeskoppige ECB-directie, tot grote onvrede van Madrid.

00117

00118 De Ierse minister van Financiën Donohoe liet doorschemeren dat de Ierse centrale bankier Lane mogelijk volgend jaar alsnog naar Frankfurt gaat. Hij zou dan de Belg Peter Praet opvolgen, de huidige hoofdeconoom in de ECB-directie.

00119

00120 Met De Guindos als vicevoorzitter belandt de lobby voor het ECBvoorzitterschap - Draghi vertrekt eind oktober 2019 - in een hogere versnelling. Talloze namen circuleren - van de Duitse Bundesbankpresident Jens Weidmann en zijn Franse collega François Villeroy de Galhau tot voorzitter Klaas Knot van De Nederlandsche Bank. Maar de keuze valt pas volgend jaar en wordt mede bepaald door de verdeling van andere EUtopposities die dan vrijkomen: die van EU-president, EU-chef Buitenland en de nieuwe voorzitter van de Europese Commissie.

00121

00122 pagina 21

00123

00124 Commentaar: geldkraan moet dicht

00125

00126

00127 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00128

00129 LOAD-DATE: 19 February 2018

00130

00131 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00132

00133 GRAPHIC: Luis de Guindos na zijn benoeming tot vicevoorzitter van de ECB maandag in Brussel.

00134

00135 PUBLICATION-TYPE: Krant

00136

00137

00138 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00139 All Rights Reserved

00140

00141

00142

00143

00144 3 of 195 DOCUMENTS

00145

00146

00147

00148 de Volkskrant

00149

00150 15 februari 2018 donderdag

00151

00152 Vergeet lessen van invoering euro niet

00153

00154 BYLINE: RUUD VAN NOORT

00155

00156 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 22

00157

00158 LENGTH: 507 woorden

00159

00160 In de Volkskrant van 8 februari waarschuwen oud-fractievoorzitter Bolkestein en oud-financieel woordvoerder Hoogervorst van de VVD voor

Franse plannen voor vergaande risicodeling in de eurozone. In de praktijk: €3~ budgetoverdrachten van Noord- naar Zuid-Europa.

00161

00162

00163 Bolkestein en Hoogervorst schrijven dat zij in 1996 met vrees en hoop instemden met de invoering van de euro. Er waren toen al veel waarschuwingen, zoals een oproep van een zestigtal Nederlandse economen in deze krant (13 feb. '97).

00164

00165 Met de vrees van Bolkestein en Hoogervorst én de waarschuwingen van velen had verwacht mogen worden dat Nederland het europroject kritisch zou volgen. Aanvankelijk leek het erop dat de VVD-fractie dit deed: 'Italië zou niet direct tot de eurozone kunnen toetreden.' Staatsschuld en begrotingstekort weken er nog sterk af van de beoordelingscriteria. De VVD-fractie liet zich echter in het Kamerdebat van 15 januari 1998 door VVD-minister Zalm overtuigen van de 'indrukwekkende voortgang die Italië op het gebied van

zowel begrotingsanering als inflatie en rente gemaakt zou hebben'. De zorgelijke situatie heden ten dage in Italië mag ik bekend veronderstellen.

00166

00167 Het verder te weinig kritisch volgen van het europroject blijkt uit het debat in de Tweede Kamer op 31 mei 2000, toen gedebatteerd werd over de motie van CDA-lid De Haan waarin wordt opgeroepen niet in te stemmen met het per 2001 toelaten van Griekenland tot de eurozone. Het ging hierbij behalve om het niet voldoen aan de convergentie-eisen, ook om 'de vele eenmalige kunstgrepen die waren toegepast om het begrotingstekort te reduceren'. De motie kreeg alleen steun van CDA, GPV, RPF, en de SGP - de VVD stemde tegen.

00168

00169 Dat Griekenland op oneigenlijke gronden toetrad is later wel duidelijk geworden. Net als het feit dat in de door Griekenland veroorzaakte eurocrisis de aan Griekenland toegekende omvangrijke steun primair tot doel had Franse en Duitse banken te redden die aan Griekenland te ruime kredieten verstrekt hadden. 00170

00171 Het is te prijzen dat Bolkestein en Hoogervorst nu waarschuwen voor een nieuw drama als de Franse plannen voor een overdrachtsunie worden doorgezet. Geleerd moet worden van de fouten bij de invoering van de

euro. De Tweede Kamer zal zelf een discussie op gang moeten brengen welk antwoord op de Franse plannen gegeven moet worden. Er zijn €3~

duidelijke grenzen te stellen. De benarde positie waarin de Nederlandse pensioenfondsen zijn terechtgekomen door de

00172 Ik hoop dat vooraanstaande Nederlandse economen, zoals in
00173 1997, bereid zijn de discussie aan te zwengelen. Ik vrees dat de politiek daartoe niet in staat is. Het zou Bolkestein en Hoogervorst sieren hieraan een verdere bijdrage te leveren: zij hebben immers ervaren hoe vrees, door

alarterende waarschuwing.

onvoldoend kritisch volgen, bewaarheid werd. Ik hoop ook dat er lessen EA~

geleerd zijn uit de gekleurde informatie die toen over het Griekse begrotingstekort verstrekt werd.

00174

00175 , oud-directeur-generaal van de statistiek ('99-'04).

00176

00177

00178 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00179

00180 LOAD-DATE: 14 February 2018

00181

00182 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00183

00184 PUBLICATION-TYPE: Krant

00185

00186

00187 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00188 All Rights Reserved

rente
politi
ek
van
de
ECB is
een

00189

00190

00191

00192

00193 4 of 195 DOCUMENTS

00194

00195

00196

00197 de Volkskrant

00198

00199 10 februari 2018 zaterdag

00200

00201 EU-plannen

00202

00203 BYLINE: ARNOUT BROUWERS

00204

00205 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 5

00206

00207 LENGTH: 391 woorden

00208

00209

00210 HIGHLIGHT: Het ambitieuze Duitse regeerakkoord zal alarmbellen doen rinkelen in Den Haag.

00211

00212 Commentaar

00213 Terwijl Nederland zich van politiek relletje naar relletje lijkt voort te slepen, staan de ontwikkelingen in Europa niet stil. In Brussel, Parijs en Berlijn lijkt men 2017 - ietwat voorbarig - als het 'jaar waarin het populisme werd verslagen' te beschouwen. Dat sentiment, gekoppeld aan de aankomende Brexit en het besef dat de euro slechts tijdelijk gered is, heeft tot ambitieuze nieuwe Europese plannen geleid.

00214

00215

00216 Het startsignaal werd gegeven door Emmanuel Macron - die Marine Le Pen versloeg en nu met de belofte van binnenlandse hervormingen een op Franse leest geschoeid reddingssysteem voor de euro en zwakke eurolanden eist. De Europese Commissie liet zich sindsdien evenmin onbetuigd. Maar het wachten was tot nu toe op Duitsland - eerst op de verkiezingen, daarna op een Duitse regering.

00217

00218 Met het deze week gesloten coalitieakkoord tussen CDU-CSU en de SPD is het bijna zover (bijna, want de leden van de SPD mogen zich nog uitspreken). Van alle kanten is het akkoord onder vuur genomen: de coalitie 'doet geen recht aan de verkiezingsuitslag' en wordt geleid door twee partijleiders 'die hun beste tijd hebben gehad'.

00219

00220 Al deze wijsheden ontnemen het zicht op wat kale feiten: dat Duitsland een representatieve democratie is, dat de kiezers hebben gesproken, en dat de politici van grote middenpartijen het land uiteindelijk niet hebben overgeleverd aan nieuwe verkiezingen, maar een regering hebben gevormd met een grote meerderheid in het parlement. Dat stemt tot tevredenheid - omdat Europa nu geen behoefte heeft aan een richting- of stuurloos Duitsland.

00221

00222 Ook Nederland is gebaat bij een EU die kan optreden, zijn buitengrenzen kan bewaken en efficiënter kan samenwerken op defensiegebied. Maar inzake de grootste kwesties die op de agenda staan - de plannen ter versterking van de eurozone - zal het ambitieuze Duitse regeerakkoord alarmbellen in Den Haag doen rinkelen. Dit kabinet pleit er terecht voor E3~

dat risico's verkleind worden alvorens ze gedeeld kunnen worden; en dat lidstaten gehouden worden aan de oorspronkelijke afspraken binnen de eurozone. Maar juist op dit cruciale punt zou Nederland wel eens in de knel kunnen komen te zitten - en zal het dus al te dierste voorstellen tot het bittere eind moeten weerstaan.

00223 Europa heeft nu geen behoefte aan een stuurloos Duitsland

00224

00225

00226 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00227

00228 LOAD-DATE: 9 February 2018

00229

00230 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00231

00232 PUBLICATION-TYPE: Krant

00233

00234

00235 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00236 All Rights Reserved

00237

00238

00239

00240

00241 5 of 195 DOCUMENTS

00242

00243

00244

00245 de Volkskrant

00246

00247 9 februari 2018 vrijdag

00248

00249 Fatsoenlijk, maar niet fatsoenlijk genoeg

00250

00251 BYLINE: ARIEJAN KORTEWEG

00252

00253 SECTION: Ten Eerste; Blz. 7

00254

00255 LENGTH: 1299 woorden

00256

00257

00258 HIGHLIGHT: Een vakantie naar de Maldiven tijdens een belangrijk debat over de donorwet deed Marleen Barth gisteren de das om. De PvdA-senator maakte wel meer vreemde keuzes voor iemand die zo hamerde op onkreukbaarheid.

00259

00260 Analyse De val van Marleen Barth

00261 Marleen Barth (53) legde zelf de lat voor fatsoenlijk politiek handelen hoog. In een interview uit 2011 zei de PvdA-senator over Mark Rutte: 'Een premier die naar Dance Valley gaat terwijl we de slachtpartij in Noorwegen hebben gehad, de triple A-status van Amerika is afgewaardeerd en de euro wankelt - ik kan daar niks mee.' In de interviewbundel De neergang van de PvdA van Wilco Boom noemt ze de PvdA 'guilty as hell' aan de 'woede van de 'laagopgeleide witte man''.

00262

00263

00264 Haar eigen gedrag riep de laatste twee weken precies die woede op. Haar politieke loopbaan strandde donderdag op een zonvakantie naar de Maldiven in de Indische Oceaan. Barth was daardoor dinsdag in de Eerste Kamer afwezig bij het belangrijke vervolgdebat over de wet op orgaandonatie. Eerder had ze beloofd die vakantie te annuleren.

00265

00266 Zo bracht ze niet alleen zichzelf, maar ook haar partij in grote verlegenheid. Het debat over orgaandonatie wordt gezien als een van de belangrijkste opdrachten die de senaat dit zittingsjaar heeft. De meeste senatoren zijn bij dit onderwerp niet gebonden aan een partijstandpunt.

00267

00268 Kort voor het eerste debat, vorige week dinsdag, bleek dat Barth, fractievoorzitter van de PvdA in de senaat, een vakantie had gepland in de week dat over de orgaanwet zou worden gestemd. Ze zou de stemming missen. Nog voor het debat begon, maakte ze in paniek bekend de reis te zullen annuleren. Ze was inmiddels overtuigd dat ze bij de stemming aanwezig moest zijn. Ook omdat ze er niet in slaagde te pairen om haar eigen stem - vóór - te laten wegvallen tegen die van een tegenstander die dan ook geen stem zou uitbrengen.

00269

00270 Toch bleef op de tweede debatdag over orgaandonatie haar stoel in de Eerste Kamer leeg. Nadat op de eerste debatdag duidelijk was geworden dat de stemming een week zou worden doorgeschoven tot minstens 13 februari, had Barth haar fractie gemeld dat ze alsnog met vakantie ging. Een besluit dat binnen de partij onbegrip en ergernis veroorzaakte; partijprominenten en gewestelijk bestuurders begrepen niets van die afwezigheid, temeer omdat de gemeenteraadsverkiezingen naderen. Bovendien heeft de senaat zeventien vergaderloze weken per jaar ; waarom niet iets eerder of later op duikvakantie?

00271

00272 Barth boekte haar vakantie in september. In haar verklaring schrijft ze dat de vakantie bedoeld was 'om bij te komen van een zwaar en persoonlijk ook verdrietig jaar'. Ze zegt dat ze het debat via internet vanaf de Maldiven kon volgen en via telefoon en WhatsApp contact heeft gehouden met haar collega's.

00273

00274 Wellicht had ze deze affaire overleefd als ze niet al om een andere reden onder vuur lag. Ze kwam in opspraak omdat via de NRC een mail uit 2017 uitlekte aan de gemeentesecretaris van Wassenaar, waar haar man, Jan Hoekema (D66), tot 2017 burgemeester was. In de mail drong ze aan op een verlaging van de toch al lage huur van de kapitale burgemeesterswoning van 1.400 naar 1.000euro. Toen die 'stekelige' mail aan het licht kwam, noemde Barth haar verzoek 'niet handig'. In haar verklaring legt Barth zelf een verband tussen beide kwesties. 'Het spijt me

enorm dat deze twee zaken samen nu zo'n negatief licht werpen op de partij waar ik zo lang en met zoveel liefde actief voor ben.'

00275

00276 De affaire straalt op twee manieren negatief af op de PvdA. Allereerst door de figuur Barth zelf, al vele jaren behorend tot de partijtop. In Booms interviewbundel vertelt ze dat Diederik Samsom haar vroeg zich in 2016 te kandideren als lijsttrekker. Omwille van haar privéleven zag ze daar van af.

00277

00278 Daarnaast stond Barth in Den Haag te boek als de helft van een van de zeldzame politieke societystellen. Het duo Hoekema & Barth heeft een groot netwerk en kan leunen op twee partijen. Dat daarbij een extravagante levensstijl zou horen, bestreden ze fel. 'Wij hebben echt geen gouden kranen' was in 2011 de kop boven een Volkskrant-interview met het koppel.

00279

00280 De PvdA, zo reikhalzend uitkijkend naar nieuw elan, lijkt tot in lengte van dagen gedwongen de demonen in eigen gelederen te bestrijden. Nog maar drie weken geleden was er de affaire-Moorlag: een Kamerlid dat door de rechtbank op de vingers werd getikt wegens het afsluiten van schijncontracten met werknemers in zijn sociale werkplaats. Partijbestuur en leiding reageerden snel: ze keurden Moorlags handelwijze ferm af. Na tussenkomst van een commissie moesten ze dat overhaaste oordeel herroepen. Bij Barth gebeurde het omgekeerde: de partijleiding liet de beslissing over al dan niet aanblijven aan de senator zelf. Zowel na de Wassenaarse mail als na de vakantie buiten reces was het Barth die contact opnam met het partijbestuur om te bekennen dat ze onhandig was geweest. Partijleider Lodewijk Asscher noch partijvoorzitter Nelleke Vedelaar greep in bij haar vakantieplannen, terwijl ze die vorige week met haar senaatsfractie deelde.

00281

00282 De PvdA-top reageerde gisteren zuinig op Barths aftreden. Asscher zei begrip te hebben 'voor het moeilijke besluit dat Marleen heeft genomen. Ze heeft zich de afgelopen jaren op verschillende posities met veel passie ingezet voor de partij. Ik heb daar waardering voor.' Vedelaar gebruikt vergelijkbare bewoordingen: 'Ik heb begrip voor het besluit dat Barth nam.'

00283

00284 OOK MAN IN OPSpraak

00285 Barths echtgenoot Hoekema kwam de afgelopen weken eveneens in opspraak. Hij bleek in een onderhandse regeling 17.800 euro bovenop zijn wachtgeld als burgemeester te hebben bedongen. Dat geld heeft hij inmiddels teruggestort. Hoekema is sinds juli 2017 waarnemend burgemeester van Langedijk. De plaatselijke D66-fractie heeft het vertrouwen in hem opgezegd; ook andere partijen uitten twijfels.

00286

00287 PEILING: ACHTERBAN WEIFELLENDE SENATOREN VERDEELD OVER DONORWET

00288 De met de donorwet worstelende partijen in de Eerste Kamer voelen de stemming in hun achterban goed aan. Althans in de meeste gevallen. Onder de kiezers van de meest uitgesproken tegenstanders SGP, PVV en

ChristenUnie is het overgrote deel tegen de nieuwe wet. De kiezers van D66 en GroenLinks zijn overwegend net zo duidelijk voor als hun fracties in de senaat. Onder alle kiezers tezamen is 51 procent voor de nieuwe wet, 43 procent is tegen.

00289

00290 Dit blijkt uit representatief onderzoek van I&O Research onder 3.576 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek liep van 2 tot en met 6 februari 2018, tussen de twee cruciale debatten in de Eerste Kamer in. De resultaten werden gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017.

00291

00292 Aanstaande dinsdag stemt de Eerste Kamer over de nieuwe wet op de donorregistratie. Op dit moment is in Nederland niemand na overlijden orgaandonor, tenzij hij of zij daar expliciet toestemming voor heeft gegeven. Onder druk van de lange wachtlijsten voor donororganen draait initiatiefnemer Pia Dijkstra (D66) in haar wetsvoorstel het principe om: straks is iedereen na overlijden potentieel orgaandonor, tenzij hij of zij expliciet bezwaar heeft aangetekend.

00293

00294 Het donorregister kent dan vier categorieën: bewuste ja-zeggERS, bewuste nee-zeggERS, mensen die het aan hun nabestaanden overlaten en mensen die niets van zich hebben laten horen. Die laatsten vallen in de categorie 'geen bezwaar'.

00295

00296 In de Eerste Kamer zijn PVV, SGP, ChristenUnie en de Partij voor de Dieren tegen de nieuwe donorwet. SP, D66 en GroenLinks zijn voor.

00297

00298 De doorslag moet komen van individuele senatoren van CDA, VVD en PvdA. Die fracties zijn onderling verdeeld. Dat geldt ook voor hun kiezers, zo blijkt uit de peiling. Van de CDA-stemmers is 45 procent voor de nieuwe wet, van de PvdA-kiezers 59 procent en van de VVD-kiezers 62 procent.

00299

00300 Opvallend detail: de Partij voor de Dieren is in de Tweede én de Eerste Kamer uitgesproken tegen de nieuwe wet, maar van de eigen kiezers is de helft (51 procent) voor.

00301

00302 Pagina 21

00303

00304 Commentaar

00305

00306

00307 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00308

00309 LOAD-DATE: 8 February 2018

00310

00311 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00312

00313 GRAPHIC: Marleen Barth in het gebouw van de Eerste Kamer tijdens een debat in september.

00314

00315 PUBLICATION-TYPE: Krant

00316

00317

00318 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00319 All Rights Reserved

00320

00321

00322

00323

00324 6 of 195 DOCUMENTS

00325

00326

00327

00328 de Volkskrant

00329

00330 8 februari 2018 donderdag

00331

00332 Weersta risicodeling in eurozone

00333

00334 BYLINE: FRITS BOLKESTEIN EN HANS HOOGERVORST

00335

00336 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 22

00337

00338 LENGTH: 869 woorden

00339

00340

00341 HIGHLIGHT: Voordat we verdergaan met risicodeling in de eurozone, E3~

moeten de bestaande risico's door elke lidstaat worden verkleind,

00342 Verdieping monetaire unie

betogen
Frits

00343

00344

In 1996 hebben wij als voorzitter en financieel woordvoerder van de Tweede Kamerfractie van de VVD met vrees en hoop ingestemd met de invoering van de euro. Onze belangrijkste vrees was dat de budgettaire spelregels van de monetaire unie om politieke redenen niet goed zouden worden toegepast. Dat die vrees bewaarheid is geworden, heeft geen betoog.

Bolkest
ein en
Hans
Hooger
vorst.

00345 Europese lidstaten konden de begrotingsregels jaar in, jaar uit

van
Maastricht.

00346 overtreden zonder ooit te worden gesanctioneerd.

De 'no bail-
out'-

00347

Onze hoop was gestoeld op twee belangrijke bepalingen in het Verdrag

clause
moest
garanderen

financiering van overheidsschuld door de Europese Centrale Bank.

00348 Onze hoop dat deze disciplinerende verdragsbepalingen zouden
00349 worden nageleefd, is echter tijdens de financiële crisis verdampt.
Bail-outs zijn zelfs geïnstitutionaliseerd door de oprichting van het
Europese
Stabiliteitsmechanisme. Bovendien heeft de ECB in de afgelopen
jaren voor
als ze in de problemen kwamen. Deze garantie werd versterkt door een
verdragsverbod op

dat E3~
schulden
landen
hun
eigen
boontjes
zouden
doppen

meer dan 1.500 miljard euro aan staatsobligaties aangekocht. De
ECBE2~

aankopen bevorderden dat Europese lidstaten met torenhoge
schulden konden blijven voortmodderen.

00350

00351 Er kan geen twijfel over bestaan dat de geest van het Verdrag van

Maastricht met voeten is getreden. Voor Nederland is dit een bittere EA~

ervaring.

00352 De directe financiële risico's voor Nederland zijn toegenomen
00353 door de mechanismen voor risicodeling die de afgelopen jaren
binnen de eurozone in het leven zijn geroepen, zoals het
Europese Stabiliteitsmechanisme van 500 miljard euro.

onhoudbaar
hoog
blijft. De
gemiddelde
overheidsschuld

Bovendien zijn de biljoenen aan schuldtitels die de ECB op de
balans heeft genomen zeker niet risicovrij. De liquiditeitssteun
die de ECB via het Target2-systeem aan met name het Zuid-
Europese bankwezen verstrekt, herbergt ook forse risico's. ABN

00354 Amro heeft becijferd dat in geval van uiteenvallen van de
00355 muntunie de schade voor Nederland zou kunnen oplopen tot 130
miljard euro, oftewel 20 procent van ons bbp.

binnen
de E2~
eurozone
ligt nog

Ten slotte mag niet worden vergeten dat het ruimhartige
monetaire beleid van de ECB, naast voordelen, ook forse risico's

altijd
boven de
90

00356 veroorzaakt. De aanhoudend lage rente bedreigt de
00357 winstgevendheid van verzekeraars en banken en wakkert
zeepbellen in de financiële en onroerend-goedmarkten aan.
Bovendien is het extreem lage renteniveau zeer belastend voor
onze pensioenfondsen.

procent
van het
bbp. In
sommige
landen is
de
schuldenlast
alleen
maar

Het grootste nadeel van de aanhoudend lage rente is dat deze
het zeer aantrekkelijk maakt om schulden aan te gaan. In Europa
blijft het belangrijkste probleem dat de schuldenlast van een
aantal overheden

draagbaar vanwege de kunstmatig lage rente. Dit is precies de reden

00358 Waar in Nederland vele pijnlijke maatregelen zijn genomen, zijn
00359 in andere landen onvoldoende hervormingen gepleegd. In de
komende maanden zal Europa voorstellen tot verdere
verdieping van de de monetaire unie bespreken. Er liggen vele
voorstellen op tafel die alle tot nog meer
toekomst van de euro.

waarom
vele
marktpart
ijen
nervus
blijven
over de

risicodeling in Europa zullen leiden: een vangnet voor
bankresoluties, een Europese depositoverzekering en
stabilisatiefonds in de Europese begroting. Frankrijk wil een
Europese minister van Financiën die over een eigen begroting
beschikt. Aangezien Nederland een van de weinige landen met gezonde
overheidsfinanciën is, zullen de risico's van deze voorstellen
disproportioneel op onze schouders rusten.

een

00360

00361 Frankrijk wil eerst met Duitsland tot een akkoord komen.
Vervolgens mogen Italië en Spanje meepraten en dan pas mogen
de overige 15 eurolanden, waaronder Nederland, aanschuiven. De
druk op Nederland zal immens worden.

00362

00363 Gelukkig is voor al deze voorstellen unanimité vereist.
Bovendien spreekt ϵ het Nederlandse regeerakkoord van het
huidige kabinet duidelijke taal. Het kabinet eist een
geloofwaardig herstel van de 'no bail-out'-clausule die moet
voorkomen dat schulden van het ene land worden overgenomen
door andere landen. Een stabilisatiefunctie van de Europese
begroting wordt afgewezen. Een Europees
depositogarantiestelsel kan pas worden ingevoerd als de
bankensector in iedere lidstaat gezond is.

00364

00365 Deze ferme taal is niet alleen in het belang van Nederland, maar ook in het
 ϵ belang van Europa. De in dit artikel genoemde financiële risico's vormen
tezamen een veelvoud van de kosten van de Griekse bail-out. Mocht het tot
brokken leiden, dan zal de publieke verontwaardiging immens zijn. Het
draagvlak voor Europa zal dan heel snel verdampen.

00366

00367 Alvorens nieuwe voorstellen tot risicodeling te ontplooiën, moeten de bestaande risico's binnen Europa worden verkleind. Het meeste van dit werk zal door nationale regeringen en nationale parlementen moeten gebeuren. Europa zal dit onplezierige werk niet van ze over kunnen nemen. Alleen de lidstaten zelf kunnen de muntunie echt gezond maken.

00368

00369

00370

00371

00372 FRITS BOLKESTEIN was lid van de Europese Commissie.

00373 HANS HOOGERVORST was minister van Financiën.

00374 Voor Nederland kan de schade oplopen tot 130 miljard euro

00375

00376

00377 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00378

00379 LOAD-DATE: 7 February 2018

00380

00381 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00382

00383 PUBLICATION-TYPE: Krant

00384

00385

00386 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00387 All Rights Reserved

00388

00389

00390

00391

00392 7 of 195 DOCUMENTS

00393

00394

00395

00396 de Volkskrant

00397

00398 26 januari 2018 vrijdag

00399

00400 Draghi praat euro omhoog

00401

00402 SECTION: Economie; Blz. 28

00403

00404 LENGTH: 220 woorden

00405

00406 Onbedoeld heeft president Mario Draghi van de Europese Centrale Bank de eurokoers donderdagmiddag omhoog gepraat. De waarde van de euro steeg tijdens zijn persconferentie na afloop van de zeswekelijkse ECBvergadering tot boven de 1,25 dollar. Liever had Draghi de koers wat laten zakken. 'De dagen van het Draghi-effect, waarbij de president van de ECB de markten wist te orkestreren met woorden, zijn geteld', aldus analist Bart Hordijk van Monex Europe.

00407

00408 Draghi zei dat een stijgende eurokoers de economische en financiële stabiliteit verslechtert. Een sterke euro ondermijnt niet alleen de concurrentiepositie van Europese bedrijven, maar leidt ook tot een lagere inflatie omdat importgoederen goedkoper worden. De ECB staat onder druk het huidige stimuleringsbeleid verder af te bouwen en een begin te maken met renteverhogingen. Maar daar is inflatie voor nodig. Vooralsnog koopt de ECB nog voor 30 miljard euro per maand aan obligaties op en is de officiële rente 0 procent. Draghi zei in een reactie op uitspraken van Amerikaanse minister van Financiën Steven Mnuchin, die onlangs de waarde van de dollar omlaag praatte, dat de ECB niet zal meedoen aan een valuta-oorlog. 'We zullen onze wisselkoersen niet gebruiken om onze concurrentiepositie te verbeteren', aldus Draghi.

00409

00410

00411 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00412

00413 LOAD-DATE: 25 January 2018

00414

00415 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00416

00417 PUBLICATION-TYPE: Krant

00418

00419

00420 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00421 All Rights Reserved

00422

00423

00424

00425

00426 8 of 195 DOCUMENTS

00427

00428

00429

00430 de Volkskrant

00431

00432 25 januari 2018 donderdag

00433

00434 'Davos is een forum voor narcisten'

00435

00436 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

00437

00438 LENGTH: 819 woorden

00439

00440

00441 HIGHLIGHT: De kloof tussen enkele superrijken en de rest groeit snel. Kan het World Economic Forum deze week in het Zwitserse ski-oord Davos daar iets aan doen?

00442

00443 Is het World Economic Forum een onderonsje van de rijken en de machtigen in de wereld of is het juist het goede moment voor

actiegroepen om aandacht voor de armen te vragen? Dat deed Oxfam met een geruchtmakend rapport: de 1 procent rijksten

zouden vorig jaar 82 procent van alle inkomsten in de wereld hebben binnengehaald. Wat denkt de internationale pers ervan?

00444

00445 Corriere della sera

00446 'Een forum voor narcisten' is de kop boven een commentaar in de Italiaanse krant. 'Tientallen leiders zullen hun opwachting maken en in de meeste gevallen zal het onmogelijk zijn onderscheid te maken tussen hun persoonlijke narcisme en hun (gerechtaardigde) liefde voor hun land. Vrijdag, bijvoorbeeld, zal de Amerikaanse president uitleggen wat hij bedoelt met zijn slogan 'America First'. Daarna zullen de leiders van Italië, Frankrijk en Duitsland het gemakkelijk hebben hun toehoorders te overtuigen dat hun benadering juist is. Zij zullen volgens plan op dezelfde dag spreken en applaus krijgen voor hun inspanningen de mondiale markten open te houden. Maar zonder de aankopen uit het 'protectionistische Amerika' van Trump en met een handelstekort van 450 miljard euro zou de eurozone een nieuwe recessie te wachten kunnen staan. Maar daarover zal Merkel het waarschijnlijk niet hebben in Davos.'

00447

00448 The Guardian

00449 De Britse krant grijpt Davos aan voor een uithaal naar het egoïsme van de superrijken.

00450

00451 'De rijken,' zoals F. Scott Fitzgerald opmerkte, 'zijn anders dan u en ik'. Hun weelde, schreef hij maakt hen 'cynisch waar wij van goed vertrouwen zijn' en hun rijkdom doet hen denken dat 'ze beter zijn dan wij'. Die woorden klinken bovenal als waar voor de miljardairs en bestuurders van multinationale bedrijven die deze week in het Zwitserse ski-oord Davos zijn samengestroomd. De hoogtereords op de aandelenmarkten, de enorme monopolie-macht van de technologische titanen en de pieken in de prijzen van consumptiegoederen sterken de rijke kosmocratische klasse in haar overtuiging dat ze de storm van de economische crisis heeft doorstaan. De moguls kunnen zorgeloos praten over ongelijkheid en armoede. Maar ze zullen er weinig tegen doen, omdat ze niet menen dat hun belangen overeenkomen met die van de burgers. Dit is een misvatting van historische proporties.'

00452

- 00453 'Oxfam berekende dat sinds 2015 de rijkste 1 procent meer rijkdom hebben vergaard dan de rest van de planeet. De welgestelden menen dat zij niet langer een gedeelde toekomst met de armen delen.'
- 00454
- 00455 L'Opinion
- 00456 Het Franse dagblad is juist kritisch over het Oxfam-rapport.
- 00457 'We hadden gehoopt op een levendig debat over de gedachte dat grote weelde de strijd tegen armoede ondergraaft. We hadden ook graag een opmerking gezien over het feit dat het supertrio dat onder vuur ligt (Bill Gates, Jeff Bezos en Warren Buffett) helemaal geen club van rijke families is en dat twee van de leden een morele belofte hebben gedaan - 'the giving pledge' - om afstand te doen van de helft van hun fortuin. Maar diegenen die Davos aanvallen zijn niet geïnteresseerd in zulke nuances. Dat is jammer, want met hun te zeer versimpelde argumenten hinderen ze het debat over de noodzakelijke stappen om mondialisering inclusiever te maken. Ligt de schuld werkelijk bij de miljardairs?'
- 00458
- 00459 Frankfurter Allgemeine
- 00460 Davos is een plek voor de grote vraagstukken meent de Duitse krant.
- 00461 'In een gefragmenteerde wereld is de vraag naar antwoorden op de prangende vragen groot. Hoe kunnen zoveel mogelijk mensen profiteren van de mondialisering en de vrijhandel? Wat gebeurt er met de schijnbare verliezers? Welk nut hebben digitalisering en automatisering voor de grote massa en wie strijkt de winsten van de vooruitgang op? Wie daarop geen overtuigende antwoorden weet te vinden, kan de sneltrein van het protectionisme moeilijk tegenhouden. Eenvoudige antwoorden zijn er niet, er is een breed maatschappelijk debat nodig. Davos is daarvoor een goede plek.'
- 00462
- 00463 Le Temps
- 00464 De Zwitserse krant vindt de techno-giganten het grote probleem.
- 00465 'Veel mensen hadden gehoopt dat technologie een nieuw paradigma zou scheppen door iedereen toegang tot kennis te geven. Dat project is mislukt. Technologie is niet langer de oplossing maar een zoveelste probleem. De ondernemingen die de wereld van innovatie domineren leggen hun leden consensus op,

stimuleren verslavende consumptie van hun producten en verstoren het publieke debat. Dus hoe kunnen we de krachten verzamelen voor duurzame ontwikkeling met respect voor individuele vrijheden? Het is tijd voor een nieuw sociaal contract.'

00466

00467 La Reppublica

00468 De Italiaanse krant wijst erop dat de macht van het Westen tanende is.

00469 'De Indiase premier Narendra Modi verscheen in Davos. Toen Modi in het Hindi begon te spreken, grepen honderden handen naar de hoofdtelefoons. Een tafereel dat symbool staat voor een wereld die nauwelijks kan geloven dat zij haar centrum, dat ooit zo zeker leek, verliest.'

00470

00471 Met medewerking van Wim Bossema.

00472

00473

00474 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00475

00476 LOAD-DATE: 24 January 2018

00477

00478 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00479

00480 PUBLICATION-TYPE: Krant

00481

00482

00483 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00484 All Rights Reserved

00485

00486

00487

00488

00489 9 of 195 DOCUMENTS

00490

00491

00492

00493 de Volkskrant

00494

00495 23 januari 2018 dinsdag

00496

00497 Nederlandse eurokoers blijft in nevelen gehuld

00498

00499 BYLINE: THOMAS BORST

00500

00501 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

00502

00503 LENGTH: 825 woorden

00504

00505

00506 HIGHLIGHT: Het kabinet is tegen een transferunie, maar een realistisch v2~ alternatief ontbreekt. Ook de oppositie houdt zich op de vlakte.

00507

00508 eurotandem merkel-macron van start

00509 De politieke hereniging tussen CDU/CSU en SPD verbindt Parijs en Berlijn

met elkaar. Het Duitse coalitieakkoord is het startsein van een organisatorische hervorming van de eurozone. Een proces dat het financiële klimaat in Nederland structureel zal beïnvloeden, maar toch nauwelijks doordringt tot het publieke debat.

00510

00511

00512 Het bevriezen van het eigen risico in de zorg, het opschroeven van het lage belastingtarief en het opheffen van de dividendbelasting - maatregelen van kabinet Rutte III die, voorzien van een karrevracht aan journalistieke en parlementaire aandacht, door partijen van links tot rechts zijn bediscussieerd in de gemeenschappelijke electorale zoektocht naar 'de gewone

Nederlander'. Bij de presentatie van het regeerakkoord kon premier Rutte niet vaak genoeg benadrukken dat zijn kabinet er vooral is voor de 'gewone man'. GroenLinks-leider Jesse Klaver strijdt vanuit de oppositie voor de stem van de middenklasse: zijn partij moet met een heldere economische boodschap 'politieagenten, buschauffeurs en leraren' overtuigen. Zo wendt Klaver zich tot het overvol rakende vaarwater waarin de SP en PvdA al jaren dobberen.

00513

00514 Hoewel de in vorige alinea benoemde beslissingen zeker tastbare consequenties zullen hebben voor groepen Nederlanders, zijn het futiliteiten in vergelijking tot de gevolgen van een hervormde eurozone en Europees monetair beleid. De naderende regering in Duitsland is de politieke reïncarnatie van de Frans-Duitse as. Eerste agendapunt: renovatie van de muntunie. SPD-leider Martin Schulz deelt de de pro-Europese visioenen van de Franse president Emmanuel Macron: verhevigde economische integratie, een onafhankelijk bestuurlijke instelling voor de eurozone met minister van Financiën met budgettaire verantwoordelijkheid voor een Europees begrotingsbeleid, gecontroleerd door een eurozoneparlement.

00515

00516 Zo ver lijkt het vooralsnog niet komen. SPD en CDU/CSU zijn in een voorlopig coalitieakkoord overeengekomen over een investeringsfonds en de uitbouw van het Europees Stabilisatie Mechanisme (ESM) tot een €3~

Europees Monetair Fonds (EMF) om de eurozone te verdiepen, financieel te steunen en crisisbestendig te maken. Duitsland kent onvoldoende maatschappelijk en politiek draagvlak om Macron volledig zijn zin te geven, maar wil Merkel de eurozone duurzaam verstevigen dan zal ze voorzichtig voorsorteren op een vorm van mutualisering: de financiële situatie van de €3~ muntunie als collectieve verantwoordelijkheid van de eurolanden.

00517 De eurokoers van de komende jaren is fundamenteel voor de
00518 toekomst van Europa. Maar onze politici bevechten elkaar
verbaal vooral over politieke details. Het reduceren van
potentieel electoraat tot 'gewone Nederlander' heeft een
verlamme Date: 31-01-19 P.3: ATLAS-VK.txt Page: 83/292
werkend op het publieke debat, waarin discussies
over tien euro meer of minder op jaarbasis voor het eigen risico
of het aantal verplichte Wilhelmus-coupletten in het onderwijs

00519 tot uit den treure worden besproken. Elementaire thema's als
00520 de euro krijgen nog geen fractie van die aandacht.

Nederlan
der'.
Sparend
Nederlan
d
ondervind
t dagelijks
de

Ondertussen worden in Duitsland langzaam maar zeker de
machtsstructuren zichtbaar die de toekomst van Europa
bepalen. Een proces dat grote invloed heeft op de financiën van
de 'gewone

gevolgen van het E3~

lagerentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Om de euro te
redden, kocht voorzitter Mario Draghi grote hoeveelheden staats- en
bedrijfssobligaties op en schroefde de rentetarieven ver terug. Draghi
reanimeerde zo de muntunie, maar liet de eurozone tegelijkertijd verder
uiteensplijten tussen Noord en Zuid.

00521

00522 Door het ECB-beleid wordt de discussie over de houdbaarheidsdatum van EA~

potentiële splijtzwam Italië op de lange baan geschoven. Gevolg is dat de
middenklasse van Noord-Europese landen als Nederland de dupe is van
deze koers. De lage rente treft spaarders en pensionado's die hun spaargeld
zien verdampen.

00523

00524 Het financiële klimaat ondermijnt het pensioenstelsel en de lage
rente is een van de oorzaken van de ongeremde groei die zich
meester maakt van E3~ de Nederlandse woningmarkt. Record op
record wordt gebroken, maar het aantal gezinswoningen beperkt zich door
de voortwoekerende vraagprijzen.

00525

00526 Waar partijen van links tot rechts de mond vol hebben van de
economische belangen van de doorsnee burger, blijft hun
eurokoers in nevelen gehuld. Het kabinet is tegen een transferunie
en eurobonds, maar een realistisch alternatief wordt niet
aangedragen in de summiere Europaparagraaf van het
regeerakkoord. Ook oppositiepartijen houden zich op de vlakke.
De komende maanden wordt duidelijk op welke politieke
fundering de muntunie zal gaan rusten. Als de 'gewone
Nederlander' daadwerkelijk zo alom vertegenwoordigd wordt in
het parlement, dan verdient hij op z'n minst een helder en
realistisch toekomstperspectief over de euro.

00527 De naderende regering in Duitsland is de politieke reïncarnatie van de
Frans-Duitse as

00528

00529

00530 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00531

00532 LOAD-DATE: 22 January 2018

00533

00534 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00535

00536 GRAPHIC: De Franse president Macron verwelkomt bondskanselier
Merkel op het Élysée, 19 januari 2018.

00537

00538 PUBLICATION-TYPE: Krant

00539

00540

00541 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00542 All Rights Reserved

00543

00544

00545

00546

00547 10 of 195 DOCUMENTS

00548

00549

00550

00551 de Volkskrant

00552

00553 23 januari 2018 dinsdag

00554

00555 Voor Vijfsterrenbeweging is lire niet langer heilig

00556

00557 BYLINE: JARL VAN DER PLOEG

00558

00559 SECTION: Ten Eerste; Blz. 18

00560

00561 LENGTH: 329 woorden

00562

00563

00564 HIGHLIGHT: De meest eurosceptische partij van Italië is zes weken voor de verkiezingen een stuk minder eurosceptisch geworden. In het zondag gepresenteerde partijprogramma van de Vijfsterrenbeweging, de volgens peilingen grootste partij van Italië, is een terugkeer naar de lire niet langer een speerpunt. 00565

00566 De Italiaanse verkiezingen van 4 maart, die gelden als de eerste grote Europese test van dit kalenderjaar, lijkt dankzij deze koerswijziging op voorhand minder zwaar te worden.

00567

00568 Een referendum over de Europese munt was altijd een van de belangrijkste verkiezingsbelofte van de in 2009 opgerichte protestpartij. Maar sinds de 31-jarige Luigi Di Maio in september tot lijsttrekker werd verkozen, wordt het anti-Europese sentiment binnen de club langzaam afgebouwd. Het dit weekend gepresenteerde programma vormt daartoe het voorlopig hoogtepunt. Voor het eerst sinds de beweging werd opgericht, staat daarin niets over de Italiaanse deelname aan de eurozone.

00569

00570

00571 Die ommezwaai heeft volgens Italiaanse kranten vooral te maken met de deplorabele toestand van de economie. Het aantal mensen onder de armoedegrens is in tien jaar verdrievoudigd, het jeugdwerkloosheidscijfer schommelt rond de 33 procent, met uitschieters tot boven de 50 procent in het zuiden. Vrijwel iedere kiezer beseft dat het er niet beter op wordt als Italië de euro verlaat.

00572

00573 Niet voor niets zei Silvio Berlusconi, die zich weer opwerpt als leider van rechts, dat het verlaten van de euro 'niet houdbaar zou zijn voor de economie'. Zelfs zijn coalitiepartner, de extreemrechtse en anti-Europese Lega, zegt niet langer een referendum tegen de euro te ambiëren. In plaats daarvan buitelen die partijen over elkaar heen met de belofte de armoede zo snel

mogelijk terug te dringen en de werkgelegenheid tegelijkertijd op te schroeven.

00574

00575 De partij die daarbij het meeste vertrouwen wekt, is volgens de peilingen de Vijfsterrenbeweging. De club kan op een kleine 30 procent van de stemmen rekenen, ongeveer 5 procentpunt meer dan de huidige regeringspartij de Partito Democratico. Die voorsprong betekent niet dat Di Maio straks ook premier wordt. In Italië moet een partij of een coalitie van partijen 40 procent van de stemmen verzamelen voor een parlementaire meerderheid.

00576

00577

00578 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00579

00580 LOAD-DATE: 22 January 2018

00581

00582 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00583

00584 PUBLICATION-TYPE: Krant

00585

00586

00587 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00588 All Rights Reserved

00589

00590

00591

00592

00593 11 of 195 DOCUMENTS

00594

00595

00596

00597 de Volkskrant

00598

00599 22 januari 2018 maandag

00600

00601 Spanje geldt weer als kredietwaardig land

00602

00603 SECTION: Ten Eerste; Blz. 4

00604

00605 LENGTH: 155 woorden

00606

00607 Na zes jaar crisis

00608 Na zes jaar crisis heeft Spanje zijn status van betrouwbare debiteur terug.

Kredietbeoordelaar Fitch heeft het land een zogeheten A-rating gegeven. Pensioenfondsen en andere grote beleggers kunnen hierdoor weer probleemloos in Spaanse staatsobligaties stappen. De rating van Spanje was voor het weekeinde nog BBB+. Dat de kredietwaardigheid nu is verhoogd, dankt Spanje aan het economisch herstel en de beperkte economische impact van de politieke crisis rond de afscheidingsplannen van Catalonië. In 2017 groeide de Spaanse economie met 3,1 procent. Op staatsobligaties met een looptijd van tien jaar betaalt Spanje nu een rente van 1,48 procent, nog geen vol procentpunt hoger dan Duitsland - het meest kredietwaardige land in de eurozone - op zulke obligaties moet betalen. Verwacht wordt dat ook Standard & Poor's en Moody's Spanje binnenkort weer de A-status geven.

00609

00610

00611 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00612

00613 LOAD-DATE: 21 January 2018

00614

00615 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00616

00617 PUBLICATION-TYPE: Krant

00618

00619

00620 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00621 All Rights Reserved

00622

00623

00624

00625

00626 12 of 195 DOCUMENTS

00627

00628

00629

00630 de Volkskrant

00631

00632 13 januari 2018 zaterdag

00633

00634 Bulgarije dringt zich naar hart Europese Unie

00635

00636 BYLINE: MARC PEEPERKORN

00637

00638 SECTION: Ten Eerste; Blz. 8

00639

00640 LENGTH: 594 woorden

00641

00642 Bulgarije gebruikt zijn eerste EU-voorzitterschap om zich in het hart van de

Europese Unie te manoeuvreren: het wil de euro én lid worden van de

Schengenzone. 'We zijn er klaar voor', zei de Bulgaarse premier Bojko v5~

Borisov vrijdag. Hij vindt dat Bulgarije - EU-lid sinds 2007 - lang genoeg op de tweede rij in de Unie heeft gezeten.

00643

00644

00645 Borisov kan rekenen op de steun van 'zijn vriend' Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Europese Commissie. Die staat 'vierkant achter Bulgarije', verklaarde Juncker deze week bij de aftrap van het voorzitterschap. Lidstaten als Nederland, Duitsland en Oostenrijk betwijfelen of Bulgarije er klaar voor is.

00646

00647 Op papier heeft Borisov gelijk. Om met de euro te beginnen: Sofia voldoet aan alle financiële eisen om tot de eurozone toe te treden. De Bulgaarse staatsschuld bedraagt circa 25 procent van het bruto binnenlands product (bbp), ruim onder het europlafond (60 procent schuld). De begroting is in evenwicht, iets waar veel andere eurolanden alleen van kunnen dromen.

00648

00649 De Bulgaarse munt (de lev) is sinds 1997 aan de euro gekoppeld, dus wisselkoersrisico's zijn er niet. Verder heeft de Bulgaarse regering onlangs de laatste wetswijzigingen doorgevoerd om de onafhankelijkheid van de nationale bank te garanderen. Tot slot: de Bulgaarse economie groeit met 3 à 4 procent per jaar, bijna twee keer zo snel als het gemiddelde van de eurolanden.

00650

00651 Dan de toetreding tot de Schengenzone, de groep van 26 Europese landen waartussen de controle aan de binnengrenzen is opgeheven: ook hier voldoet Bulgarije al jaren aan alle technische vereisten. De paspoortlezers aan de Europese buitengrenzen functioneren en de douaniers zijn geschoold. 'Wij controleren de Europese buitengrenzen beter dan de andere Schengenlanden', aldus Borisov vrijdag.

00652

00653 De twijfel bij sommige lidstaten betreft dan ook niet de kwalificaties op papier maar de praktijk. Binnenskamers plaatsen Duitsland en Oostenrijk vraagtekens bij de concurrentiekracht van de Bulgaarse economie. Is die sterk genoeg voor de eurozone? Zijn de statistieken wel correct? Het laatste waar Berlijn en Wenen op zitten te wachten, is een nieuwe 'Griekse crisis' die de eurozone meesleept. Al is de kans op zo'n megacrisis gering: het Bulgaarse bbp bedraagt circa 50 miljard euro, minder dan eenderde van het Griekse bbp.

00654c1~

00655 Nederland - op de achtergrond gesteund door Duitsland en Frankrijk - is het land dat het meest dwarsligt bij het Schengenlidmaatschap voor Bulgarije. Dat begon al in 2011 met toenmalig minister voor Migratie Gerd Leers. Die haalde zich de woede van zijn Bulgaarse collega op de hals met de uitspraak dat je niets opschiet met technisch hoogstaande paspoortlezers als de persoon die het apparaat bedient corrupt is. En corruptie is nog steeds wijdverbreid in Bulgarije.

00656

00657 De nieuwe regering van Borisov heeft echter besloten dat het land in de kopgroep van de EU moet zitten en pakt de aandacht die het EUvoorzitterschap biedt. Nog voor de zomer komt Sofia met het officiële verzoek om tot de euro toe te treden. Invoering van de munt laat overigens nog wel even op zich wachten: Bulgarije moet eerst twee jaar in het officiële Europese wisselkoersmechanisme zitten.

00658

00659 Voor het Schengenlidmaatschap toont Borissov minder geduld: nog dit jaar. Hij heeft premier Rutte uitgenodigd voor een bezoek begin volgende maand aan de Bulgaarse-Turkse grens om te laten zien hoe strikt de controles zijn. Een groot deel van die grens bestaat uit een stevig en hoog hekwerk.

00660 Nederland ligt in Schengenzone het meest dwars bij wens Bulgarije

00661

00662

00663 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00664

00665 LOAD-DATE: 12 January 2018

00666

00667 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00668

00669 GRAPHIC: Paspoortcontroles De Bulgaarse premier Bojko Borisov wil dat zijn land nog dit jaar lid wordt van de Schengenzone. Zijn kabinet suggereert allereerst de paspoortcontroles op te heffen voor Bulgaarse reizigers die per vliegtuig of boot naar een ander EU-land gaan. Zo'n compromis is eerder door Berlijn en Parijs voorgesteld, maar Den Haag blokkeerde dat.

00670

00671 PUBLICATION-TYPE: Krant

00672

00673

00674 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00675 All Rights Reserved

00676

00677

00678

00679

00680 13 of 195 DOCUMENTS

00681

00682

00683

00684 de Volkskrant

00685

00686 12 januari 2018 vrijdag

00687

00688 Olieprijs boven 70 dollar

00689

00690 SECTION: Economie; Blz. 28

00691

00692 LENGTH: 234 woorden

00693

00694 De olieprijs is weer boven de 70 dollar (58,14 euro) per vat. Voor een vat Brent-olie van 159 liter werd donderdag op de Londense oliemarkt 70,05 dollar betaald. Dat is de hoogste prijs sinds december 2014.

00695

00696 Politieke onrust in Iran en Venezuela en de extreme koude in de VS zijn de oorzaken. Sinds Rusland en de Opec een akkoord hebben bereikt over een verlenging van de productiebeperking is de prijs van olie al sterk gestegen. Door de zwakke dollar is het effect aan de pomp nog beperkt.

00697

00698 De kans bestaat dat de duurdere olie een spaak steekt in het economisch herstel van landen die zelf geen olie of gas hebben. De hogere prijzen voor energie zullen daar leiden tot een stijgende inflatie. De prijsstijging van de olie gaat al gepaard met oplopende rendementen op de markt voor staatsobligaties. Het rendement op Amerikaanse obligaties met een looptijd van tien jaar naderde deze week zelfs de 2,6 procent. In september vorig jaar was dat nog 2,1 procent.

00699

00700 Obligatiegoeroe Bill Gross, de voormalige baas van Pimco, adviseerde beleggers deze week wegens de oplopende rente uit de huidige obligaties met een lage rente te stappen. Ook in de eurozone lopen de rendementen op obligaties op. Gross denkt aan een ommekeer op de financiële markten en verwacht dat vastrentende waarden komende tijd aantrekkelijker worden en de aandelenkoersen daardoor zullen gaan dalen.

00701

00702

00703 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00704

00705 LOAD-DATE: 11 January 2018

00706

00707 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00708

00709 PUBLICATION-TYPE: Krant

00710

00711

00712 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00713 All Rights Reserved

00714

00715

00716

00717

00718 14 of 195 DOCUMENTS

00719

00720

00721

00722 de Volkskrant

00723

00724 10 januari 2018 woensdag

00725

00726 Centrale bank verwacht enorme winst uit valuta

00727

00728 SECTION: Economie; Blz. 31

00729

00730 LENGTH: 150 woorden

00731

00732 Zwitserland

00733 Het zijn cijfers die normaal gesproken voorbehouden zijn aan sterbedrijven als Apple, maar in dit geval gaat het om SNB, de centrale bank van Zwitserland. Die verwacht over vorig jaar een recordwinst te hebben gemaakt van 54 miljard frank (46 miljard euro). Dat komt vooral door de grote voorraad buitenlandse valuta die de bank heeft. Die voorraad (aan het eind van het jaar 774 miljard frank) werd vorig jaar flink meer waard, onder meer doordat de euro ten opzichte van de frank 8,4 procent meer waard werd. Dit soort valutawinst was goed voor het leeuwendeel (49 van de 54 miljard frank) van de recordwinst. De rest kwam onder meer van koerswinst op aandelen die SNB in bezit heeft. De centrale bank van Zwitserland is beursgenoteerd en heeft onder meer de Zwitserse kantons als aandeelhouder. Die verwachten nu ook een recordhoge winstuitkering.

00734

00735

00736 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00737

00738 LOAD-DATE: 9 January 2018

00739

00740 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00741

00742 PUBLICATION-TYPE: Krant

00743

00744

00745 Copyright 2018 De Persgroep Nederland BV

00746 All Rights Reserved

00747

00748

00749

00750

00751 15 of 195 DOCUMENTS

00752

00753

00754

00755 de Volkskrant

00756

00757 30 december 2017 zaterdag

00758

00759 AEX overtroeft andere beursindices

00760

00761 SECTION: Economie; Blz. 17

00762

00763 LENGTH: 254 woorden

00764

00765 De Amsterdamse beurs heeft de concurrentie in omliggende landen van de eurozone in 2017 afgetroefd. De AEX, de indicator van de grootste 25 fondsen, steeg in 2017 met 13 procent. De Duitse beursindex DAX won 12

procent, de Franse CAC40 9 procent en de FT100 in Londen 7 procent.

00766

00767

00768 De AEX sloot vrijdag het jaar af op 544,58 punten. In 2016 steeg de beursindex ook al met 9 procent tot 483,17 punten. Bij de fondsen in de AEX was DSM de absolute uitblinker met een stijging van 40 procent en kabel- en telecomconcern Altice de grote verliezer met een min van meer dan 53 procent.

00769

00770 De zogenoemde Midkap-fondsen, de Jupiler-league van de Amsterdamse beurs, deden het nog beter met een jaarwinst van 21 procent. Hier lukte het Air France-KLM met een stijging van 162 procent van de koers de kritiek op de fusie te laren verstommen. Bij de kleinere bedrijven was metalenspecialist AMG uitschieter met een jaarstijging van meer dan 183 procent. Hiermee was het ook het best presterende aandeel op het Damrak. Het Duitse biotechbedrijf Probiodrug was het slechtst presterende aandeel bij de kleinere fondsen.

00771

00772 Overigens moest de markt het afleggen tegen de beursaap Jacko van beleggerswebsite Beursgorilla.nl, die 27 procent won. Jacko selecteert zijn aandelenportefeuille op grond van het oppeuzelen van bananen die corresponderen met namen van beursfondsen. Sinds 2000 heeft Jacko het veertien keer beter gedaan dan de markt. Maar de laatste drie jaar had de beursaap telkens de strijd verloren.

00773

00774

00775 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00776

00777 LOAD-DATE: 29 December 2017

00778

00779 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00780

00781 GRAPHIC: Beursaap Jacko

00782

00783 PUBLICATION-TYPE: Krant

00784

00785

00786 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

00787 All Rights Reserved

00788

00789

00790

00791

00792 16 of 195 DOCUMENTS

00793

00794

00795

00796 de Volkskrant

00797

00798 23 december 2017 zaterdag

00799

00800 Onrust in eurozone na uitslag in Catalonië

00801

00802 SECTION: Economie; Blz. 17

00803

00804 LENGTH: 114 woorden

00805

00806

00807 HIGHLIGHT: euro

00808

00809 De koers van de euro kreeg vrijdag een tik door de uitslag van de Catalaanse regionale verkiezingen. Beleggers zijn bang voor oplopende spanningen in de eurozone nu de onzekerheid toeneemt over de toekomst

van Catalonië. De euro was vrijdag 1,1842 dollar waard, tegen 1,1871 dollar een dag eerder.

00810

00811 Ook nam het verschil - de zogenoemde spread - tussen het rendement op Spaanse staatsleningen en die in de rest van Europa toe. De index van de beurs in Madrid zakte 1,2 procent. Vooral de Spaanse banken moesten het ontgelden. Banco de Sabadell en CaixaBank verloren rond de 3,5 procent. Santander, de grootste bank van het land, zakte 2,2 procent.

00812

00813

00814 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00815

00816 LOAD-DATE: 22 December 2017

00817

00818 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00819

00820 PUBLICATION-TYPE: Krant

00821

00822

00823 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

00824 All Rights Reserved

00825

00826

00827

00828

00829 17 of 195 DOCUMENTS

00830

00831

00832

00833 de Volkskrant

00834

00835 13 december 2017 woensdag

00836

00837 Amerikaanse rente doet stap omhoog

00838

00839 SECTION: Economie; Blz. 31

00840

00841 LENGTH: 187 woorden

00842

00843 De Fed, het stelsel van de Amerikaanse centrale banken, zal vanavond voor de derde keer dit jaar en de vijfde keer sinds de crisis de officiële rente verhogen. Daar zijn analisten zeker van. Het monetaire comité komt vandaag in Washington bijeen. De officiële rente komt dan op 1,25 tot 1,5 procent. Verwacht wordt dat daar volgend jaar onder de opvolger van de huidige voorzitter Janet Yellen nog zeker drie renteverhogingen bijkomen. Maar zekerheden daarover zijn er niet. Weliswaar is de arbeidsmarkt in de VS krap, maar dat heeft nog niet tot loonstijgingen geleid. Van inflatie - laat staan oververhitting van de economie - is nog steeds geen sprake. 'Maar de Fed moet ook rekening houden met Trumps belastingplannen. Het is eigenlijk gek om met belastingverlagingen de economie te stimuleren, omdat de economie al goed loopt. De Fed zou daarom kunnen reageren met verhoging van de rente', zegt analist Luke Bartholomew van Aberdeen Standard Investments. Donderdag vergadert het bestuur van de ECB over de rente in de eurozone, maar in Europa wordt nog geen rentestap verwacht.

00844

00845

00846 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00847

00848 LOAD-DATE: 12 December 2017

00849

00850 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00851

00852 PUBLICATION-TYPE: Krant

00853

00854

00855 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

00856 All Rights Reserved

00857

00858

00859

00860

00861 18 of 195 DOCUMENTS

00862

00863

00864

00865 de Volkskrant

00866

00867 8 december 2017 vrijdag

00868

00869 68 Procent

00870

00871 SECTION: Economie; Blz. 28

00872

00873 LENGTH: 45 woorden

00874

00875 van de Nederlanders houdt van de euro, volgens een enquête van de EU. Dat is 7 procent meer dan vorig jaar. In alle landen van de eurozone schat ϵ 1~ een meerderheid van de bevolking de voordelen van de euro hoger in dan de nadelen.

00876

00877

00878 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

00879

00880 LOAD-DATE: 7 December 2017

00881

00882 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00883

00884 PUBLICATION-TYPE: Krant

00885

00886

00887 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

00888 All Rights Reserved

00889

00890

00891

00892

00893 19 of 195 DOCUMENTS

00894

00895

00896

00897 de Volkskrant

00898

00899 7 december 2017 donderdag

00900

00901 Zo wil Brussel het dak repareren

00902

00903 BYLINE: MARC PEEPERKORN

00904

00905 SECTION: Ten Eerste; Blz. 8, 9

00906

00907 LENGTH: 1009 woorden

00908

00909

00910 HIGHLIGHT: De Europese Commissie heeft woensdag plannen
gepresenteerd om de eurozone te versterken. Die stuitten meteen
op felle

kritiek van zowel links als rechts. De grote vraag is: wat vindt Duitsland?

00911

00912 De Europese regeringsleiders beloofden het eendrachtig tijdens de crisis:

als straks de zon weer schijnt, repareren we het eurodak. Inmiddels gaat v3~

het economisch een stuk beter en slaat de verdeeldheid toe: lekt het dak echt wel zo erg? Wat moet er dan gerepareerd worden? Wanneer

00913 De voorstellen die de Europese Commissie woensdag begin
00914 presenteerde, bevatten een duidelijk bouwplan. Een nieuwe, nen
00915 post-crisisarchitectuur voor de eurozone, noemt ze het zelf. Er we?
moet een Europees Monetair Fonds En
boven
al:

hoeveel mag de verbouwing kosten?

(EMF) komen, een Europese superminister voor Economie en Financiën, E3~ een nieuw 'schokfonds' voor landen met acute economische problemen en extra geld om de zes niet-eurolanden te verleiden hun eigen munt op te geven (zie rechts). 'Hét pakket', zei Commissaris Moscovici (Economische en Financiële Zaken) met gepaste trots. De Duitse Commissaris Oettinger

00916 Hoewel verre van af - de Commissie komt pas volgend jaar met (Begroting) naaste
00917 een raming van het benodigde budget - stuitten de voorstellen hem,
onmiddellijk op felle kritiek in het Europees Parlement. knikte
'Kabbelende ideetjes', instemmen
'onvoldoende' en 'ontoereikend' volgens links, een 'slecht plan' nd: het
en 'te vergaand' volgens rechts. Eerder deze week bespraken de klonk
Europese naar Das
Auto.

concludeerde Eurogroepvoorzitter Dijsselbloem.

00918 Het meeste enthousiasme voor de Commissieplannen zit - niet ministers
00919 onverwacht van
- in het zuiden. De Franse president Macron heeft zich Financiën
opgeworpen als dé de ideeën.
'We staan
nog ver uit
elkaar', c1~

Europese pleitbezorger en hij weet zich gesteund door Italië, op het op
Portugal, te richten
Griekenland en Cyprus. Het was Macron die eerder wel een schokfon
ds: twee
bedrag plakte keer het
huidige

EU-budget, oftewel E2~ 280 miljard euro. Deze landen grijpen de verbouwing van de eurozone aan als middel naar verdere Europese integratie.

00920

00921 Daartegenover staan de noordelijke landen, met Nederland in de c3~

voorhoede. Het kabinet voelt bitter weinig voor hetgeen de Commissie op tafel heeft gelegd. Premier Rutte keek alsof hij water zag branden toen hij

schokken' in Europa, wel 'veel achterstallig onderhoud', zoals in

Griekenland voor de crisis daar losbarstte. 'Wij hebben zelf hervormd in Nederland, op eigen kosten. Laat de rest dat ook gewoon doen.'

vvd~ vorige
maand tijdens
de Sociale Top
in Göteborg
gevraagd
werd naar de
noodzaak van
een Europees
schokfonds.
Rutte ziet

00922 In een brief aan de Tweede Kamer formuleren de ministers

00923 Hoekstra

helemaal geen 'grote

(Financiën) en Zijlstra (Buitenlandse Zaken) het iets netter: bij een c3~ dergelijk fonds moeten 'serieuze kanttekeningen' worden geplaatst. Ook de superminister ('onduidelijk wat een dergelijke ministerspost inhoudt') en het ombouwen van het bestaande Europese noodfonds tot een EMF, leiden niet tot ovationeel applaus in de Trêveszaal.

00924 CA~

00925 Wie straks wint in Europa - Noord of Zuid - hangt af van Duitsland, zoals wel vaker. Zolang in Berlijn geen regering zit, valt er geen besluit. De verwachtingen zijn dan ook niet hoog gespannen van de speciale eurotop van de regeringsleiders volgende week. EU-president Tusk overweegt de leiders te vragen welke van de voorstellen überhaupt uitgewerkt moeten worden. Zonder acute crisis 'is de politieke wil verzwakt om nog voortgang te maken', concludeert Tusk in zijn nog vertrouwelijke ontwerpuitnodiging aan de leiders.

00926

00927 Voor Nederland is een grote coalitie van CDU en SPD in Duitsland zorgwekkend. SPD-leider Schulz is zeer gecharmeerd van het discours van Macron en de SPD heeft de sleutel tot de coalitie in handen. Als Duitsland

de 'zuidelijke' kant kiest in de eurodiscussie, moet Rutte zijn knopen tellen. Hij heeft eerder laten zien dat goed te kunnen. Nederland wilde geen extra geld voor Turkije en geen versnelling van de toetredingsonderhandelingen met Ankara, maar leverde dat in 2016 in toen het een vergaand migratieakkoord kon sluiten.

00928

00929 De grote wens van Nederland in de eurodiscussie is de introductie van een mechanisme dat landen dwingt hun staatsschuld te saneren (ten koste van beleggers) vóór ze Europese noodhulp kunnen krijgen. Daarvoor is de Europese 'superminister' wisselgeld.

00930

00931

00932 Wat de Europese Commissie wil

00933

00934 Europees monetair fonds

00935 Het huidige noodfonds wordt uitgebreid tot een Europees Monetair Fonds (EMF). Dat verstrekt straks niet alleen noodleningen aan landen die anders failliet gaan; het werkt ook mee aan de daaraan gekoppelde saneringsprogramma's. Het EMF wordt een EU-instituut en moet

verantwoordelijkheid afleggen aan het Europees Parlement. De lidstaten blijven EA~

de baas in het EMF maar besluiten over noodleningen vergen geen unanimiteit meer. De Commissie verwacht dat dit tot snellere besluiten leidt, nodig bij acute crises. Het EMF fungeert ook als vangnet voor het faillissementsfonds van de Europese banken als dat tekort schiet om een bank ordelijk te liquideren. Volgens de Commissie is er geen nieuw geld nodig voor het EMF, het bestaande noodfonds heeft nog genoeg in kas.

00936

00937 Schokfonds

00938 Een nieuw 'stabiliteitsfonds' moet landen helpen die getroffen worden door grote economische of andere (natuur, politiek) schokken. Wat groot is, wordt pas volgend jaar ingevuld, net als de omvang van het fonds. Commissaris Oettinger (Begroting) zei dat het EU-budget niet zal verdrievoudigen. Het nieuwe fonds moet met leningen en giften de investeringen in het getroffen land op peil houden en daarmee voorkomen dat het afglijdt naar de afgrond en bij het EMF aanklopt voor een veel grotere lening. Mogelijk gaat het EMF het schokfonds wel beheren.

00939

00940 Europese minister van Economie en Financiën

00941 De Europese minister van Economie en Financiën wordt een spin in het euroweb. De 'superminister' is zowel vicevoorzitter van de Europese Commissie, voorzitter van de Eurogroep als voorzitter van de raad van bestuur van het EMF. Volgens de Commissie komt dit de eenheid van

beleid ten goede. De Europese minister wordt geacht beleidsvoorstellen voor de hele eurozone te doen. EA~

00942 Zolang in Berlijn geen regering zit, valt er geen besluit

00943

00944

00945 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

00946

00947 LOAD-DATE: 6 December 2017

00948

00949 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00950

00951 GRAPHIC: Aan de gevel van de Nederlandsche Bank in Amsterdam prijkt rond de invoering van nieuwe eurobriefjes in mei 2013 een groot 5eurobiljet.

00952

00953 PUBLICATION-TYPE: Krant

00954

00955

00956 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

00957 All Rights Reserved

00958

00959

00960

00961

00962 20 of 195 DOCUMENTS

00963

00964

00965

00966 de Volkskrant

00967

00968 6 december 2017 woensdag

00969

00970 [POLITICO Het Portugese satirische programma Donos ...]*

00971

00972 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 25

00973

00974 LENGTH: 532 woorden

00975

00976

00977 HIGHLIGHT: Volgens Schäuble is de nieuwe president van de Eurogroep 'de Cristiano Ronaldo van de eurozone', maar daar denkt de Financial Times heel anders over.

00978

00979 POLITICO

00980

00981 Het Portugese satirische programma Donos Disto Tudo nam onlangs Mário Centeno's reputatie als ijdeltuit op de hak, schrijft Politico over de nieuwe president van de Eurogroep. Het programma liet de Portugese minister van Financiën zien met tientallen aanbiedingen voor een baan: van een verzoek van NASA om een missie naar Mars te leiden, de romantische hoofdrol in een soap, deelname aan de Braziliaanse schoonheidswedstrijd 'Miss Bumbum', tot het samen met Lionel Messi opzetten van een aanval van FC Barcelona. In de echte wereld won hij de race wie president zou worden van de Eurogroep.

00982

00983

00984 Centeno wordt de eerste president uit Zuid-Europa. Dat is opmerkelijk gezien het ongemakkelijke gevoel waarmee het Brusselse establishment de Portugese socialistische regering bezag. Die kwam twee jaar geleden aan de macht met steun van de communistische partij en het radicale Linkse Blok.

00985

00986 Maar Centeno hield vast aan zijn plan de Portugese economie te herstellen met inachtneming van de financiële regels in de eurozone. Met die balanceerkunst won hij zowel de steun van de ultralinkse bondgenoten in de regering als van de haviken van de financiële discipline in Brussel. De

Duitse minister Wolfgang Schäuble noemde zijn Portugese collega de Cristiano Ronaldo van de eurozone en gaf daarmee voeding aan speculaties dat Centeno voorbestemd was voor het presidentschap.

00987

00988 Door hem is het begrotingstekort het laagste sinds 1974 : 1,4 procent, en de werkloosheid daalde tot onder het gemiddelde van de eurozone.

00989

00990 FINANCIAL TIMES

00991 De benoeming van de centrumlinkse Mário Centeno uit Portugal betekent op het eerste gezicht voor zijn aanhangers een overwinning op het bezuinigingsbeleid, betoogt Mehreen Khan in de Financial Times. 'Zeker is het geven van deze baan aan een socialistische minister van een economie die gered moest worden beladen met symboliek. Linkse critici hebben de Eurogroep lang beschuldigd van het behartigen van de belangen van zijn grote Noord-Europese crediteuren.'

00992

00993 Schijn bedriegt, want volgens Khan was de benoeming een kwestie van

'naakte politieke calculatie in de belangrijkste hoofdsteden van de eurozone'. Centeno wordt niet als een geboren leider ervaren, maar als een compromiskandidaat. 'Het gebrek aan goede kandidaten was zodanig, dat er sprake van was Dijsselbloem tijdelijk te laten blijven.'

00994

00995 Zwaardere kandidaten blijken geïnteresseerd in andere functies: de Spaanse minister van Financiën Luis de Guindos aast op het vicevoorzitterschap van de Europese Centrale Bank. Zijn Italiaanse collega Pier Carlo Padoan, die wordt gezien als één van de beste ministers van Financiën in de eurozone, wordt in beslag genomen door aanstaande verkiezingen in zijn land. De Fransman Bruno Le Maire loopt zich warm voor het voorzitterschap van de Europese Commissie.

00996

00997 Volgens Khan moeten de antibezuinigingsneigingen van Centeno met een flinke dosis zout worden genomen. 'Portugals linkse minister van Financiën heeft een inspanning geleverd waarop de meeste Duitsers trots zouden zijn geweest.' Een linkse revolutie in de Eurogroep zit er dan ook niet in.

00998

00999 Commentaar: Mário Centeno

01000

01001 Met medewerking van Henk Müller en Hans Wansink.

01002

01003

01004 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01005

01006 LOAD-DATE: 5 December 2017

01007

01008 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01009

01010 PUBLICATION-TYPE: Krant

01011

01012

01013 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01014 All Rights Reserved

01015

01016

01017

01018

01019 21 of 195 DOCUMENTS

01020

01021

01022

01023 de Volkskrant

01024

01025 5 december 2017 dinsdag

01026

01027 Duwend en trekkend naar het compromis

01028

01029 BYLINE: MARC PEEPERKORN

01030

01031 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10, 11

01032

01033 LENGTH: 731 woorden

01034

01035

01036 HIGHLIGHT: Jeroen Dijsselbloem wordt als Eurogroepvoorzitter opgevolgd door de Portugees Mário Centeno, werd maandag bekend. Wat staat hem te wachten? En hoe blikken (oud-)collega's terug op vijf jaar Dijsselbloem?

01037

01038 Eurogroep

01039 Mário Centeno is de nieuwe voorzitter van de Eurogroep. De Portugese minister van Financiën versloeg maandagmiddag in twee stemronden zijn concurrenten uit Luxemburg, Letland en Slowakije. Maar verandert met het vertrek van Dijsselbloem het beleid van de eurozone? Zijn

bezuinigingen verleden tijd als de linkse Centeno vanaf januari met de voorzittershamer zwaait? Worden de begrotingsteugels gevierd?

01040

01041

01042 De Eurogroep is de machtigste informele club in de EU na de EU-toppen van de regeringsleiders. Ze bestaat uit de financiënministers van de negentien landen die (op papier althans) allemaal even belangrijk zijn. Besluiten worden met consensus genomen. Dat beperkt de speelruimte van de voorzitter, de druk om een compromis te vinden werkt als een korset. Of zoals een betrokken EU-ambtenaar het formuleert: 'De voorzitter zit niet aan het stuur, hij kan niet opeens naar links of rechts afslaan.'

01043

01044 Tegelijkertijd geeft de noodzaak van compromissen de voorzitter macht: ze moeten namelijk wel gevonden worden. 'Het gaat om leiderschap, niet om ideologie', zegt Europees Commissaris Moscovici (Economische en Financiële Zaken) over de rol van de voorzitter. Centeno onderhoudt straks als enige permanent contacten met alle eurolanden, soms ook met de premiers. Hij heeft het overzicht, kent (als hij zijn werk goed doet) de verlangens en veto's van de lidstaten.

01045

01046 Met die informatie bepaalt hij het openingsbod van elk compromis, zowel qua inhoud als tijdstip. Loopt de discussie stroef of vast - nogal vaak het geval in de Eurogroep - dan wordt de voorzitter geacht de zaak los te trekken met nieuwe ideeën. Dijsselbloem wordt door zijn collega's geroemd om zijn volharding de partijen tot elkaar te brengen. 'Anderen geven op na de negentiende keer, Jeroen niet', zegt een betrokkene.

01047

01048 Op weg naar het compromis geniet de voorzitter een informatievoorsprong. Natuurlijk heeft hij rekening te houden met de andere ministers, zeker die van Duitsland en Frankrijk. Maar als hij zijn rol behendig vervult, doet hij zeker niet voor hen onder. 'De voorzitter duwt en trekt, soms is dat net het laatste zetje. Een klein beetje bijsturen met grote effecten', zegt een diplomaat.

01049

01050 De voorzitter is verder het gezicht van de Eurogroep. Tijdens de afsluitende persconferentie zet hij de toon, zoals premier Rutte dat na afloop van de ministerraad doet. De nationale ministers staan 'hun' nationale journalisten te woord, de Eurogroepprovoorzitter heeft het podium met de hele Europese pers.

01051

01052 Dat de voorzitter een stempel kan drukken op het beleid, blijkt uit de Griekse crisis. Alle betrokkenen - inclusief de Griekse minister van Financiën Tsakalotos - beamen dat mede dankzij Dijsselbloems geduld en compromisvaardigheid Griekenland in de eurozone is gebleven. En het was kantje boord in de zomer van 2015. Ook daarna kwamen akkoorden met Athene over het vrijgeven van financiële steun pas tot stand na eindeloos overleg, met Dijsselbloem als oliemannetje.

01053

01054 Waar Dijsselbloem eveneens duidelijk meestuurde was bij de oprichting van de Bankenunie, het stelsel van afspraken om de Europese banksector solider te maken. Zowel de criteria voor sterkere financiële buffers als de opzet voor een faillissementsfonds, kwamen uit de koker van Dijsselbloem en zijn team.

01055

01056 Tot slot en zeker niet in het minst was er de Europese noodlening (9 miljard euro) voor Cyprus in 2013 waarvoor twee Cypriotische banken werden gesaneerd en de grotere spaarders een stevige prijs betaalden. Het besluit kwam van de hele Eurogroep maar Dijsselbloem presenteerde de afgedwongen bijdrage van spaarders als een trendbreuk, hetgeen hem op grote kritiek kwam te staan. Hij kreeg wel gelijk: in de nieuwe EUregels worden vermogende spaarders en aandeelhouders eerst geschoren voor het Europees noodfonds geld verstrekt.

01057

01058 Waar Dijsselbloem vijf jaar lang crisismangement voerde als Eurogroepvoorzitter - houd de zaak bijeen! - treedt zijn opvolger Centeno aan onder een gesternte van opbouw: hoe de eurozone te versterken. Zijn eerste taak is met Athene een soepele terugkeer van Griekenland op de financiële markt te organiseren na acht jaar financieel infuus van het noodfonds. Maar bovenal moet Centeno de eurolanden op één lijn krijgen over de hervorming van de eurozone, een operatie die zeker niet minder complex is als het beteugelen van crises in de eurozone.

01059

01060

01061 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

01062

01063 LOAD-DATE: 4 December 2017

01064

01065 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01066

01067 GRAPHIC: Mário Centeno, de nieuwe Eurogroepvoorzitter. De Portugese minister van Financiën versloeg maandag in twee stemronden zijn concurrenten uit Luxemburg, Letland en Slowakije.

01068

01069 PUBLICATION-TYPE: Krant

01070

01071

01072 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01073 All Rights Reserved

01074

01075

01076

01077

01078 22 of 195 DOCUMENTS

01079

01080

01081

01082 de Volkskrant

01083

01084 5 december 2017 dinsdag

01085

01086 'Briljant en soms bot': Dijsselbloem in Brussel

01087

01088 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10, 11

01089

01090 LENGTH: 1054 woorden

01091

01092 Zes vragen aan vijf (oud-)collega's

01093

01094 1 Wat was de belangrijkste bijdrage van Dijsselbloem aan de euro en de eurozone?

01095

01096 2 Als u afgelopen vijf jaar Eurogroepvoorzitter was geweest, wat had u anders gedaan?

01097

01098 3 Luisterde Dijsselbloem te veel naar de Duitse minister Schäuble?

01099

01100 4 Kon u merken dat hij ook de Nederlandse minister van Financiën was?

01101

01102 5 Wat is de stijl van Dijsselbloem?

01103

01104 6 Welke kwaliteit van Dijsselbloem moet zijn opvolger zeker hebben?

01105

01106 Wolfgang Schäuble

01107

01108 Duitse oud-minister van Financiën

01109

01110 1 'Hij heeft onder zeer moeilijke omstandigheden bijgedragen aan een stabiele eurozone en een sterke euro. De meningen waren verdeeld, het was zeer complex. Dat de euro en de eurozone er nu zo veel beter voor staan, dat de economische groei weer teug is, is zeker ook aan Dijsselbloem toe te schrijven. Zijn rol daarin is groot geweest.'

01111

01112 2 'Ik heb een zeker copyright op Dijsselbloem. Het was destijds mijn idee om hem naar voren te schuiven als voorzitter. Het leek mij niet handig en haalbaar als een Duits minister de Eurogroep zou leiden. Natuurlijk hadden we meningsverschillen, maar de samenwerking was uitstekend.'

01113

01114 3 'Hij kan natuurlijk niets beters doen dan naar mij luisteren, dat kan nooit te veel zijn. Serieus: het gaat steeds om argumenten, als die van mij beter waren dan van de andere collega's, luisterde hij naar mij.'

01115

01116 4 'Dijsselbloem hield die rollen strikt gescheiden. Hij misbruikte zijn voorzittersrol nooit om het Nederlands belang door te duwen. Vergeet niet dat er naast Dijsselbloem een andere Nederlander in de zaal zat.'

01117

01118 5 'Zeer competent, uiterst goed geïnformeerd en besluitgericht. Ook in moeilijke omstandigheden als Duitsland iets anders wilde dan de rest. Hij handelt met energie, soms ongeduldig en streng. Maar hij had ook van iedereen het meeste geduld met Varoufakis (vorige Griekse minister van Financiën, red.). Wij hadden allemaal allang genoeg van die man maar Dijsselbloem bleef praten.'

01119

01120 6 'Zijn opvolger doet er goed aan veel van Jeroen over te nemen. Vooral zijn compromisbereidheid en heldere lijn.'

01121

01122 Pierre Moscovici

01123 Europees Commissaris (financiële zaken)

01124

01125 1 'Onder Jeroens voorzitterschap heeft de Eurogroep zich ontwikkeld tot het belangrijkste economische beleidsorgaan van de eurozone. Jeroen heeft deze verandering zeer efficiënt geleid. Hij is een zeer sterke voorzitter geweest.'

01126

01127 2 'Jeroen heeft belangrijke stappen gezet naar een transparantere werkwijze van de Eurogroep. Ik denk echter dat we verder hadden kunnen gaan, vooral door in overleg met het Europees Parlement meer verantwoording af te leggen. Onze opvattingen over het Griekse begrotingsbeleid verschilden, maar we slaagden er altijd in een compromis te bereiken.'

01128

01129 3 'Schäuble had een unieke positie in de Eurogroep, door zijn persoon en het economisch gewicht van Duitsland. Het is normaal dat Dijsselbloem hem als voorzitter veel aandacht gaf. Maar hij was ook kortaf als hij vond dat Schäuble onredelijk was.'

01130

01131 4 'Dat was geen geheim.'

01132

01133 5 'Direct, efficiënt, deskundig. Briljant maar soms bot.'

01134

01135 6 'Zijn vermogen discussies naar een bruikbare conclusie te leiden. Dat vergt goede relaties met de Commissie en geduld, aandacht en begrip voor de nationale beperkingen van elke minister.'

01136

01137 Euclides Tsakalotos

01138 Griekse minister van Financiën

01139

01140 1 'Dat hij een eerlijke bemiddelaar was, niet in de laatste plaats voor

Griekenland. Daarnaast deinsde hij er niet voor terug het economische en financiële bouwwerk van de eurozone te hervormen.'

01141

01142 2 'We verschillen in stijl maar ook van mening. Ik wilde veel meer aandacht voor de sociale en economische gevolgen van de hervormingen, de toenemende ongelijkheid en uitsluiting. De sociale kwestie is een tijdbom die de cohesie in de eurozone bedreigt. Of ik een betere Eurogroepvoorzitter was geweest, blijft natuurlijk te bezien.'

01143

01144 3 'Misschien, maar Schäuble was vele jaren dominant aanwezig in de Eurogroep.'

01145

01146 4 'Ja en nee. Hij is typisch Nederlands en tegelijk een erg Europees politicus.'

01147

01148 5 'Hard maar altijd op zoek naar een compromis als dat politiek haalbaar was.'

01149

01150 6 'Geduld, besluitvaardigheid en moed. De komende hervorming van de eurozone is echt een enorme uitdaging.'

01151

01152 Luis de Guindos

01153 Spaanse minister van Financiën

01154

01155 1 'Het zijn zeer moeilijke tijden geweest waarin we de structuur en het functioneren van de eurozone fundamenteel hebben veranderd. De eurozone is nu sterker en veerkrachtiger en Dijsselbloem heeft dat als voorzitter ondersteund.'

01156

01157 2 'Ik was kandidaat voor het voorzitterschap toen Dijsselbloem werd herkozen (2015). Natuurlijk had ik andere voorstellen voor de Eurogroep. Volgens mij werkt de monetaire unie alleen als de eurolanden verder integreren, al moeten tegelijkertijd de financiële risico's daarvan verminderen. Dijsselbloem won echter en ik heb hem hartelijk gefeliciteerd. Per slot van rekening willen we allemaal dat de eurozone de burger stabiliteit en welvaart brengt.'

01158

01159 3 'Als voorzitter luisterde hij naar ons allemaal. Schäuble was de langstzittende in de Eurogroep, dus natuurlijk besteedden we aandacht aan wat hij te zeggen had.'

01160

01161 4 'Nee, eerlijk is eerlijk: hij handelde totaal onafhankelijk.'

01162

01163 5 'Gedisciplineerd, harde werker, bot, vasthoudend. En met een goed gevoel voor humor.'

01164

01165 6 'Ik hoop dat hij net zo toegewijd is als Dijsselbloem.'

01166

01167 Johan Van Overtveldt

01168 Belgische minister van Financiën

01169

01170 1'De Griekse crisis was en is een zware beproeving voor de eurozone. Dijsselbloem is er in geslaagd tot compromissen te komen zonder het wezenlijke van de monetaire unie te verloochenen. Hij combineerde tactisch diplomatiek inzicht met grote vasthoudendheid.'

01171

01172 2 'Qua vorm en vergaderstijl verschillen Belgen en Nederlanders weleens. Maar inhoudelijk zou ik het niet anders aangepakt hebben.'

01173

01174 3 'Het in acht nemen van de Duitse bekommernissen is onvermijdelijk, gegeven het economische en politieke gewicht van Duitsland. Dijsselbloem is daar correct en evenwichtig mee omgegaan. Ik herinner me ook situaties waarin hij tegen de visie van Schäuble inging.'

01175

01176 4 'In de Eurogroep vervulde hij zijn rol van neutrale voorzitter bijna perfect.'

01177

01178 5 'Nederlands-vlot, dus een beetje hoekig. Principieel. Altijd bereid tot dialoog, maar moeilijk van zijn standpunt te brengen eens hij overtuigd is.'

01179

01180 6 'Dialoog aangaan, standpunten bij elkaar brengen, maar de kritische ondergrens voor de monetaire unie bewaken.'

01181

01182

01183 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

01184

01185 LOAD-DATE: 4 December 2017

01186

01187 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01188

01189 GRAPHIC: Foto EPA

01190

01191 PUBLICATION-TYPE: Krant

01192

01193

01194 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01195 All Rights Reserved

01196

01197

01198

01199

01200 23 of 195 DOCUMENTS

01201

01202

01203

01204 de Volkskrant

01205

01206 2 december 2017 zaterdag

01207

01209

01210 BYLINE: LAURA DE JONG

01211

01212 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 4

01213

LENGTH: 895 woorden

01214

01215

01216 HIGHLIGHT: Economisch journalist Hella Hueck (45)

01217 veranderde van mening over de euro. 180 graden

01218

De oude opvatting

01219

01220 'De euro is een kroon op hoe goed we het doen in Europa en hoe

01221 fantastisch we zijn. De euro zorgt voor meer integratie, meer

01222 economische

01208 De
euro

drijft ons
verder uit
elkaar, hij
splijt

Europa

☐ ☀️ C1~

groeï en
werkgele
genheid.

Een
Europese
economis
che
eenheid
is het v3~

belangrijkste doel. Door de euro zullen Europese landen meer naar elkaar toe groeien. Alle Menschen werden Brüder!'

01223

01224 Het Kantelpunt

01225

01226 'Mijn opvatting over de euro veranderde toen de Europese leiders in 2012 het begrotingspact ondertekenden. Voor RTL Z deed ik in die tijd verslag van de Griekse crisis. De euro spatte toen bijna uit elkaar en alle eurolanden kwamen bijeen om het begrotingspact aan te scherpen. Binnen

Europa maakten we in 1992 in het Verdrag van Maastricht al regels over hoe groot onze begrotingstekorten mogen zijn: maximaal 3 procent van het bbp. Een al vrij strenge norm waar grote landen als Duitsland en Frankrijk zich lang niet altijd zelf aan hielden. In het nieuwe begrotingspact werden die eisen nog eens aangescherpt. Tekorten zijn nu helemaal uit den boze: begrotingen van landen moeten in evenwicht zijn of een overschot hebben. Dat

betekent dat het structurele begrotingstekort niet meer dan 0,5 procent van het bbp mag zijn.

01227

01228 'Ik was in Brussel toen onze toenmalige minister van Financiën De Jager hier trots over zei dat dit 'misschien wel het strengste budgettaire pact ter wereld' was. Toen ik vervolgens premier Rutte zijn handtekening zag zetten, dacht ik: het is alsof we ons hoofd nu vrijwillig in de strop hangen. We leveren wéér een stuk soevereiniteit in. Voor wat? Waarom mag je als overheid niet wat meer geld uitgeven als het economisch slecht gaat? Het beleid is voor Griekenland dramatisch gebleken. De Europese Commissie c2~ heeft harde bezuinigingen doorgevoerd, maar veel te weinig gekeken hoe het land weer tot groei kan komen. Er is helemaal geen rekening gehouden met de sociale

01229 De nieuwe opvatting

gevolgen

01230

'De euro drijft ons verder uit elkaar. Het was de bedoeling dat land als je

voor een

01231

we erdoor

zo hard op

de rem

gaat staan. Ik zag in: niet alleen de euro maar het hele stelsel eromheen klopt niet.'

zouden integreren maar hij splijt Europa. In Noord, in Zuid, in euroland en c3~ niet euroland. Daarbij heeft de euro geleid tot meer ongelijkheid: de

zwakkere landen zijn zwakker geworden en de sterke landen sterker. CA~

Nederland doet het economisch gezien goed, maar de werkloosheid in

Griekenland is nog steeds 21 procent, in Spanje is die 17 procent, in

van jongeren in die landen.

Italië

11

01232 'In het debat over de euro lijkt het soms alsof er maar twee procent

01233 smaken zijn:

t. Laat

eens

op je inwerken wat dat betekent voor de toekomst

óf we moeten van de euro af óf we moeten nog meer integreren. Ik denk v3~

dat er nog een derde weg is: een flexibelere euro waarbij nationale regeringen meer zeggenschap hebben over hun groeimagenda en monetaire beleid. Een munt is een belangrijk nationaal beleidsinstrument, dat hebben we onderschat. De Italiaanse regering kon vroeger snel schakelen als de export

afnam door de munt te devalueren. Dat is met de euro niet mogelijk.

01234

01235 'Ik denk niet dat de euro uit elkaar klapt, maar als we niet veranderen, zal de euro imploderen. Iedereen denkt altijd dat het Griekenland zal zijn die v2~
er als eerste uitstapt, maar dat geloof ik niet. Het zullen juist de sterke landen zijn die op een gegeven moment niet meer in de euro geloven. Die landen hebben ook de kracht om economisch zelfstandig verder te gaan. Het zal dus eerder Duitsland zijn dat het bijltje erbij neergooit.

01236

01237 'Ik zie Europa niet meer als een economisch, maar als een politiek en va~
sociaal project. De EU heeft te lang de agenda van de grote bedrijven opgevolgd die vrij verkeer van goederen, personen en kapitaal wilden. Terwijl dat ook veel instabiliteit heeft opgeleverd. Het doet iets met je samenleving als je opeens arbeiders uit Polen, Hongarije en Bulgarije hebt die onder heel andere voorwaarden werken. Er is te zeer door een vrijemarkt-economiebril naar Europa gekeken.'

01238

01239 Het effect

01240 'Vroeger dacht ik dat globalisering voor iedereen goed was, maar nu zie ik dat ze ook verliezers kent. Een bepaald deel van de samenleving profiteert, maar ook veel mensen niet. Daar ben ik kritischer op geworden. Uiteindelijk moeten beleidsmaatregelen niet gaan over de vraag of banken lekker makkelijk kunnen handelen maar of we een betere samenleving krijgen. Ik ben er meer op gaan letten of economische groei die politici voorspiegelen ook duurzame groei is. Als die alleen maar in de Zuidas, de Randstad, of in de hoofdsteden van Europa valt, doen we het niet goed. 01241

01242 'Ik ben ook nuchterder naar de euro gaan kijken. Uiteindelijk is het ook maar een munt. De euro moet een middel naar meer welvaart zijn, de munt is geen doel op zich. De toekomst van Europa in de wereld is belangrijker. De econoom en Nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz heeft daar een mooi boek over geschreven. Stiglitz is bezorgd maar ook rationeel. Hij zegt: Misschien moet je de euro opgeven om het project Europa te redden. Zelf heb ik liever niet dat de euro verdwijnt, maar ik vind niet dat we er ten koste van alles aan moeten blijven vasthouden. Er is nu geen stevige eurocrisis maar de problemen zijn niet weg. In die zin ben ik het met Stiglitz eens: het project Europa is belangrijker dan die munt.'

01243 Ik denk niet dat de euro uit elkaar klapt, maar als we niet veranderen, zal de euro imploderen

01244

01245

01246 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01247

01248 LOAD-DATE: 1 December 2017

01249

01250 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01251

01252 GRAPHIC: Hella Hueck: 'Niet alleen de euro, maar het hele stelsel eromheen klopt niet.'

01253

01254 PUBLICATION-TYPE: Krant

01255

01256

01257 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01258 All Rights Reserved

01259

01260

01261

01262

01263 24 of 195 DOCUMENTS

01264

01265

01266

01267 de Volkskrant

01268

01269 1 december 2017 vrijdag

01270

01271 8, 8

01272

01273 SECTION: Economie; Blz. 28

01274

01275 LENGTH: 55 woorden

01276

01277 PROCENT is de werkloosheid in de eurozone nu. Dat is het laagste niveau sinds januari 2009. Voor de gehele Europese Unie werd een werkloosheid gemeten van 7,4 procent. In Tsjechië, Malta en Duitsland werd de laagste werkloosheid gemeten. Griekenland en Spanje hadden de hoogste werkloosheid.

01278

01279

01280 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01281

01282 LOAD-DATE: 30 November 2017

01283

01284 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01285

01286 PUBLICATION-TYPE: Krant

01287

01288

01289 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01290 All Rights Reserved

01291

01292

01293

01294

01295 25 of 195 DOCUMENTS

01296

01297

01298

01299 de Volkskrant

01300

01301 18 november 2017 zaterdag

01302

01303 Een land met een opdracht

01304

01305 BYLINE: MARTIN SOMMER

01306

01307 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 4

01308

01309 LENGTH: 912 woorden

01310

01311

01312 HIGHLIGHT: Hoe Halbe Zijlstra het eigenbelang verruilde voor de mensenrechten.

01313

01314 Vrij zicht

01315 Iemand moet iets in de koffie van Halbe Zijlstra hebben gedaan.
Immers, na Wilders en Baudet is Zijlstra de meest gehate man van

het Binnenhof. Liefhebber van Motorhead, onthoofder van de kunsten. De man die

Griekenland uit de euro wilde duwen. Die vond dat met de roetpiet het

Sinterklaasfeest werd vermoord. Deze man kwam aanlopen nadat hij bij Mark Rutte op belet was geweest als aanstaand minister van Buitenlandse Zaken en sprak: jullie gaan een heel andere Halbe Zijlstra zien.

01316

01317

01318 Dat is geen woord te veel gezegd. Bij Buitenlandse Zaken stonden ze sidderend te wachten op Halbe de hulk. Hij wond een heel departement met een praatje van vijf minuten om zijn vinger. Dat was misschien nog tactiek. Voor-voorganger Uri Rosenthal had zich geïntroduceerd met de uitspraak dat diplomatie niet langer een rustiek tijdverdrijf zou zijn. Met Uri is het niet meer goed gekomen. Maar dit was het andere uiterste. In zijn maidenspeech voor de EU-ambassadeurs beloofde Zijlstra continuïteit. Ook bij de ambassadeurs een zucht van verlichting. Hij roemde de EU als waardengemeenschap, Den Haag als de stad van het internationale recht. Was het misschien een speech die Bert Koenders had laten slingeren?

01319

01320 Zijlstra's echte vuurdoop als minister kwam woensdagavond in de Kamer. In 2015 had hij zijn omstreden artikel 'Realistisch buitenlandbeleid' gepubliceerd. De strekking was dat Nederland niet langer kon schuilen onder de Amerikaanse paraplu. Wij moesten ons meer richten op ons eigen belang, in onze eigen regio. Dat hadden de Kamerleden allemaal gelezen. Zoals ze ook het portret hadden gelezen in het Algemeen Dagblad, waarin een voormalige voorlichter over Zijlstra zei: 'Waar hij echt hoorndol van wordt, dat zijn mensenrechtenverdragen die de vrijheid van het Nederlandse handelen in de weg staan.'

01321

01322 Zodoende was het alsof de ouderlingen het nieuwe kerklid Zijlstra de nieren proefden, onder aanvoering van ChristenUnievolsvertegenwoordiger benevens 76ste pijler onder het regeerakkoord Joël Voordewind. Hij bracht psalm 7 te berde: 'Maak een einde aan het kwaad en wees de rechtvaardige tot steun.' Voorwaar andere koek dan eigen regio en eigen belang.

01323

01324 Hoezo wilde Zijlstra dictators de hand schudden? Zo zagen we een debat dat voor meer dan driekwart over mensenrechten ging. Hoe staat de minister tegenover de lgbti's in de wereld, waaraan je trouwens tegenwoordig ook nog een q moet toevoegen? Wat doet de minister voor homo's in Oeganda? Kan de minister ervoor zorgen dat onze plaats in de Veiligheidsraad straks wordt ingevuld door een vrouw? En de subsidie voor de stichting die multinationals kritiseert, die wil de minister toch niet intrekken?

01325

01326 Het leek wel een aflevering van Andere Tijden over de jaren zeventig. Hier sprak een land met een opdracht. De nieuwe Halbe wist aan welke kant zijn boterham was gesmeerd. Zeker Kamer, hij wist dat van de lgbti's vooral de t's en de i's aandacht en subsidie behoeften. Het leed van de Rohingya was hem niet ontgaan, net zo min als de mensonterende toestand in Jemen. Over handen geven aan dictators: je moet in gesprek blijven. Daarbij zou hij zeker de mensenrechten aan de orde stellen. Dat had hij bij het eerste contact met de Egyptische collega trouwens al gedaan. Tussen twee haakjes: de twee collega's die hij het meest bewondert zijn Max van der Stoep (PvdA) en Frans Timmermans (PvdA). Mannen die uitmuntten in ijver voor de mensenrechten.

01327

01328 Tevredenheid alom. Dit is hoe Nederland zichzelf nog altijd graag ziet. Buitenlandse politiek was hier altijd al de spiegel van het binnenland. Hoe minder internationale invloed, des te indrukwekkender de preek. Over de eigen regio heb ik weinig vernomen, over het eigen belang minder. Over de brexit: één vraag. Die had Zijlstra al beantwoord in zijn speech voor de EU-ambassadeurs. De brexit is betreurenswaardig en moet op een nette manier worden afgehandeld. Punt.

01329

01330 Over de door Brussel afgekondigde verdeling van vluchtelingen waar ze in Oost-Europa beslist niet aan willen: ze moeten solidair zijn, anders gaan

we korten op de centen. Geen woord over de breuklijnen in Europa, tussen c1~ Noord en Zuid wat betreft de euro, tussen Oost en West wat betreft vluchtelingen en democratische cultuur. Over de positie van Nederland tegenover de nieuwe tandem Macron en Merkel: nada. We zijn intussen de derde economie na Duitsland en Frankrijk, even gesteld dat de Spanjaarden en de Italianen vooral met zichzelf overhoop liggen. Uit Brussel stijgt het ene rooksignaal op na het

andere dat Nederland zijn positie moet bepalen en zijn invloed aanwenden.
Wij zijn lekker bezig met een vrouw in de Veiligheidsraad.

01331

01332 De EU moet geen transferunie worden, zei Zijlstra tegen de verzamelde ambassadeurs. Hoe dan? Deze week kwam ook het jaarlijkse nieuws dat Nederland de grootste nettobetaler van de Unie is. Het kan natuurlijk best zijn dat Zijlstra zijn grootste overwinning al binnen heeft. Het plan-Azmani, dat asielzoekers niet meer in Europa worden toegelaten en in Afrika asiel moeten aanvragen, is regeringsbeleid geworden. Die kluif had hij al binnengesleept bij de onderhandelingen over het regeerakkoord. De relevantste vraag stelde dan ook het Kamerlid Martin van Rooijen (50Plus): of Buitenlandse Zaken niet bezig is in snel tempo irrelevant te worden.

Zijlstra was zichtbaar zielstevreden met zijn nieuwe baan. Antwoord kreeg Van Rooijen niet.

01333 Uit Brussel komen dringende rooksignalen dat Nederland zijn positie moet bepalen

01334

01335

01336 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01337

01338 LOAD-DATE: 17 November 2017

01339

01340 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01341

01342 GRAPHIC: De oude Halbe...

01343en de nieuwe Halbe...

01344 ...de allernieuwste Halbe...

01345 Martin Sommer is politiek commentator van de Volkskrant

01346

01347 PUBLICATION-TYPE: Krant

01348

01349

01350 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01351 All Rights Reserved

01352

01353

01354

01355

01356 26 of 195 DOCUMENTS

01357

01358

01359

01360 de Volkskrant

01361

01362 17 november 2017 vrijdag

01363

01364 'Griekenland dure les voor Europa'

01365

01366 SECTION: Economie; Blz. 28

01367

01368 LENGTH: 256 woorden

01369

01370 Griekenland wordt een dure les voor de EU. Van de 45 miljard euro die in het Griekse bankwezen is gepompt zal waarschijnlijk weinig meer worden teruggezien. Dit concludeert de Europese Rekenkamer, die een onderzoek heeft gedaan naar de vele steunoperaties aan Griekenland na de eurocrisis in 2010. De steun moest het land overeindhouden en voorkomen dat de rest van de eurozone zou worden besmet.

01371

01372 Volgens het onderzoek had de Europese Commissie te weinig ervaring met dergelijke steunoperaties, waardoor hervormingen werden vertraagd of niet doeltreffend waren. Dat geldt met name voor de leningen aan de financiële sector.

01373

01374 In ruil voor de steun heeft Griekenland, zo erkent de Rekenkamer, zwaar bezuinigd, de bankensector gesaneerd en hervormingen op arbeidsmarkt en in de belastingen doorgevoerd. Het laatste

aanpassingsprogramma loopt nog tot in 2018. Dan moet het land weer op eigen benen kunnen staan en tegen normale tarieven op de financiële markten kunnen lenen. 'Maar het vermogen van Griekenland zichzelf volledig te financieren op de markten blijft een uitdaging', concludeert de Rekenkamer.

01375

01376 In totaal is sinds het begin van de crisis 386 miljard euro aan leningen beschikbaar gesteld aan Griekenland. De eerste twee steunprogramma's van ruim 282 miljard volstonden niet. Pas bij het derde steunpakket ging het wat beter. De commissie onderbouwde daarnaast vaak onvoldoende belangrijke maatregelen als de verhogingen van de btw en accijnzen.

01377 Grieken hebben 386 miljard geleend van Europa

01378

01379

01380 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01381

01382 LOAD-DATE: 16 November 2017

01383

01384 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01385

01386 PUBLICATION-TYPE: Krant

01387

01388

01389 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01390 All Rights Reserved

01391

01392

01393

01394

01395 27 of 195 DOCUMENTS

01396

01397

01398

01399 de Volkskrant

01400

01401 11 november 2017 zaterdag

01402

01403 Chaos, lawaai en drama: dat is wat Europa te wachten staat volgens
Luuk van Middelaar

01404

01405 BYLINE: HANS WANSINK

01406

01407 SECTION: Sir Edmund; Blz. 33

01408

01409 LENGTH: 663 woorden

01410

01411

01412 HIGHLIGHT: De politiek filosoof is een scherpzinnige gids in de
Brusselse jungle.

01413

01414 NON-FICTIE

01415

01416 Luuk van Middelaar: De nieuwe politiek van Europa

01417 ****

01418 Historische Uitgeverij; 371 pagina's; € 25.

01419

01420 Luuk van Middelaar (44) promoveerde in 2009 op een originele
geschiedenis van de Europese integratie: De passage naar Europa.
Het was meteen zijn internationale doorbraak als politiek filosoof.
Het boek leverde hem een plek in de machinekamer van de Unie
op, namelijk als tekstschrijver van de eerste voorzitter van de
Europese Raad van regeringsleiders: Herman Van Rompuy.

01421

01422

01423 Die unieke positie benut Van Middelaar, inmiddels hoogleraar in
Leiden en Leuven, nu om uit de eerste hand verslag te doen van en

commentaar te geven op wat hij 'de metamorfose van de EU' noemt. De eurocrisis, de oorlog in Oekraïne, de vluchtelingenstroom en de Brexit maakten korte metten met de gedepolitiseerde regelfabriek Europa. Gedaan was het ook met de natte droom van de bureaucraten in Brussel en de

europarlementariërs in Straatsburg: die ene Europese regering over die 'steeds hechtere unie' - die 'Brusselse teleologie' is voorgoed 'in de crisisgolven verdwenen', constateert Van Middelaar met enige opluchting.

01424

01425 In De passage naar Europa had Van Middelaar al beschreven hoe het zwaartepunt van de besluitvorming van de Europese Commissie was verschoven naar de Europese Raad. Door de opeenvolging van onverwachte uitdagingen is ook de Europese politiek van karakter veranderd. Van Middelaar noemt het 'gebeurtenissenpolitiek'. Al improviserend moesten de regeringsleiders harde keuzen maken: tussen solidariteit en verantwoordelijkheid in de eurocrisis en tussen gastvrijheid en veiligheid in de vluchtelingen crisis. Het vrije verkeer van personen in de C2~

Unie, een steunpilaar van de interne markt, blijkt opeens geen vanzelfsprekendheid meer. Het zijn strijdpunten waarin de verdelende rechtvaardigheid van de visquota niet langer werkt, al constateert Van Middelaar dat menig Brusselse functionaris nog gelooft dat er geen wezenlijk verschil is tussen het verdelen van visserijgronden en vluchtelingen.

01426

01427 In de eurocrisis waren de politieke leiders 'overdonderd door de voorstelling waarin ze terecht kwamen', schrijft Van Middelaar in De nieuwe politiek van Europa. Ze hadden niet in de gaten dat ze behalve voor hun thuispubliek 'ook speelden voor een geheel nieuwe Europese openbaarheid, die juist in en met die gebeurtenissen ontstond'. Eindelijk stroomde een omvangrijk en bont publiek toe dat een stem in de gang van zaken opeiste.

01428

01429 En hier wringt de schoen: de Europese politiek weet zich geen raad met de belangrijkste consequentie van de nieuwe gebeurtenissenpolitiek: het ontwaken van de oppositie. Van Middelaar constateert dat er in de Europese arena eigenlijk geen plaats is voor tegenspraak. Het gevolg is dat die oppositie via referenda, nationale verkiezingen en de opkomst van populistische bewegingen de vorm aanneemt van het afwijzen van de Europese Unie als zodanig.

01430

01431 Van Middelaar moet niets hebben van het 'kapotmaken' van de EU door politieke vandalen als Marine Le Pen en Geert Wilders, en geeft daarvoor overtuigende argumenten. Maar hij houdt de rest van zijn publiek wel een spiegel voor. 'Oppositie, tegenspraak en dissensus kunnen Europa opnieuw de dynamiek geven waarzonder de gebeurtenissenpolitiek zich niet verder kan ontplooiën', schijft hij.

01432

01433 Hij attendeert ons erop dat die 'dissensus' zich niet zozeer manifesteert in strijd tussen politieke stromingen, als wel in strijd tussen naties met verschillende belangen en prioriteiten. Het zijn vooral 'de grote monden c3~ van het moment': Tsipras en Varoufakis in de eurocrisis en Viktor Orbán in de vluchtelingen] crisis, die de harde politieke keuzes voor het Europese publiek zichtbaar maken. 'Ze doorbreken de moedeloos makende logica van de depolitisering.' Chaos, lawaai en drama: dat is wat Europa te wachten staat. En Van Middelaar ontpopt zich als de scherpzinnige gids in de Brusselse jungle.

01434 Oppositie, tegenspraak en dissensus kunnen Europa opnieuw dynamiek geven

01435

01436

01437 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01438

01439 LOAD-DATE: 10 November 2017

01440

01441 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01442

01443 GRAPHIC: Luuk van Middelaar: De nieuwe politiek van Europa

01444

01445 PUBLICATION-TYPE: Krant

01446

01447

01448 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01449 All Rights Reserved

01450

01451

01452

01453

01454 28 of 195 DOCUMENTS

01455

01456

01457

01458 de Volkskrant

01459

01460 9 november 2017 donderdag

01461

01463 BYLINE: JOOST DE VRIES

01464

01465 SECTION: Ten Eerste; Blz. 6

01466

01467 LENGTH: 580 woorden

01468

01469 HIGHLIGHT: Eurolanden die erin slagen hun economie te

01470 hervormen, zouden hiervoor financieel moeten worden

01471 beloond. Dit stelt de Raad van

01462

'Beloon

eurolande

n die

economie

hervorme

n']

v3~

State in

een advies

aan de

Tweede Kamer. Een wortel voor goed v3~

presterende landen zou de eurozone kunnen verstevigen, denkt de

01472 De Europese Commissie beschikt wel over een stok voor het

01473 geval landen hun afspraken niet nakomen, maar heeft nog nooit

een lidstaat een boete opgelegd. Volgens de raad zou er ook oog

moeten zijn voor goede

belan

grijkst

e

advise

ur van

de

regering.

prestaties: beloon landen die het goed doen, bijvoorbeeld door hun vorderingen te koppelen aan de hoogte van subsidies uit de Europese structuur- en cohesiefondsen.

01474

01475

] v3~

] VA~ C1~

meermaals gezegd geen heil te zien in het belonen van het nakomen van afspraken. Wie zijn economie hervormt, beloont zichzelf, meent Rutte. De reactie van de raad is: dit is niet een advies aan het kabinet, maar aan het parlement.

01476

O
p dit punt
botst de
Raad van
State met

premier Rutte. Die heeft

01478 Ook de Europese Commissie gelooft niet in een financiële pluimverbetering van de eurozone. Een voorstel zal zijn om, net als de Raad van State bepleit, de EU-subsidies te koppelen aan het nakomen van begrotings- en hervormingsafspraken, maar enkel op negatieve wijze, als sanctie voor falende landen.

voor
goed c1~
gedrag.
Op 6
decembe

01479 Het rapport van de Raad van State is een voorzet voor het debat dat de Commissie in december hoopt te ontketenen. Het adviescollege boog zich over de toekomst van de eurozone op verzoek van de Tweede Kamer, die hier begin dit jaar naar vroeg.

r
presente
ert de
Commissi
e
voorstell
en ter

01481 De Raad formuleert immer zorgvuldig, maar is toch stellig over een aantal zaken. Een terugkeer naar de gulden zou rampzalig zijn. Nederland is gebaat bij een 'vanzelfsprekend onomkeerbare euro'. Mocht één land de eurozone verlaten dan zou dat nog als 'bedrijfsongeval' kunnen worden gezien, maar vertrekken er meer, dan dreigt het uiteenvallen van de muntunie. 'Dit zou met hoge economische en politieke kosten gepaard gaan.'

Raad no-
regret,
onder
alle
omstandi
gheden
zal
Nederlan

01483
01484 Verder met de euro dus. Maar hoe? Enkele maatregelen zijn volgens de

der geen spijt van €3~ krijgen. De begrotings- en hervormingsafspraken moeten eenvoudiger, ze moeten strenger worden gehandhaafd en landen die zich eraan houden moeten financieel worden beloond.

01485

01486 Gedwongen door de economische crisis die in 2007 uitbrak, hebben de EU-lidstaten het afgelopen decennium een complex stelsel aan regels opgetuigd om hun economieën robuuster te maken voor nieuwe crises. De Europese Commissie treedt op als scheidsrechter en heeft de mogelijkheid een boete uit te delen als een land zijn economie niet structureel hervormt of de begroting niet op orde krijgt. Dit moet simpeler en strenger, vindt de Raad. Pas sancties ook daadwerkelijk toe.

01487

01488 Wat betreft de toekomst van de eurozone, schetst de Raad voor- en nadelen van meer Europa enerzijds en meer nationale

zeggenschap anderzijds. Simpelweg betekent een centraler aangestuurde eurozone meer economisch voordeel. Het samenballen van economische afspraken ϵ_3 en de handhaving daarvan in Brussel is effectiever dan dit grotendeels overlaten aan de lidstaten. Maar dit gaat ten koste van het democratisch gehalte van de eurozone en de EU.

01489

01490 Andersom zouden Europese afspraken op meer nationaal draagvlak kunnen rekenen als de lidstaten meer zelf over de uitvoering gaan. De ϵ_3

economische risico's zijn in dat geval groter. In een meer decentrale eurozone adviseert de Raad van State daarom de oprichting van een Europees monetair fonds. Zo'n EMF moet zonder tussenkomst van nationale parlementen landen financieel kunnen steunen als ze dreigen te ϵ_A bezwijken onder grote schulden.

01491 Volgens Raad van State verstevigt financiële pluim de eurozone

01492

01493

01494 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01495

01496 LOAD-DATE: 8 November 2017

01497

01498 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01499

01500 PUBLICATION-TYPE: Krant

01501

01502

01503 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01504 All Rights Reserved

01505

01506

01507

01508

01509 29 of 195 DOCUMENTS

01510

01511

01512

01513 de Volkskrant

01514

01515 3 november 2017 vrijdag

01516

01517 1958

01518

01519 BYLINE: BART JUNGSMANN

01520

01521 SECTION: V Opening; Blz. 16

01522

01523 LENGTH: 661 woorden

01524

01525

01526 HIGHLIGHT: Omdat ook de naoorlogse Nederlandse popcultuur een geschiedschrijving verdient: 100 voorwerpen uitgekozen, belicht en verklaard. Een lijst die lekker langzaam groeit.

01527

01528 Een Geschiedenis van de Nederlandse popcultuur in 100 voorwerpen

01529

01530 Toegangsk kaartje Efteling

01531 Opening: 31 mei 1952

01532 Datering kaartje: 1958

01533 Plaats: Kaatsheuvel

01534 Laatste attractie: Symbolica

01535 Recordaantal bezoekers: 4,76 miljoen in 2016

01536

01537 ---

01538

01539 In 1958 heeft Annie de Reuver een hit met Veel bittere tranen, komt er een eind aan het tijdperk van premier Willem Drees en kost een kaartje voor De Efteling 85 cent. Dat zou, omgerekend naar de euro, nu zo'n 40 cent zijn.

01540

01541

01542 Voor dat luttele bedrag mag de bezoeker rekenen op een bosrijk park met een kanovijver en een zwembad. Attracties beperken zich vooralsnog tot het Sprookjesbos.

01543

01544 De Efteling is in 1958 zes jaar oud, maar de wordingsgeschiedenis gaat verder terug. Al voor de Tweede Wereldoorlog beginnen pastoor De Klijn en kapelaan Rietra van de Brabantse gemeente Loon op Zand een sport- en wandelpark in de zandduinen. Voetbalclub Desk, nog altijd actief, verricht op 19 mei 1935 de aftrap.

01545

01546 Dezelfde mannen komen na de oorlog tot de conclusie dat recreëren niet hoeft te eindigen bij sporten en wandelen. Burgemeester Van der Heiden wordt erbij betrokken. Diens zwager Peter Reijnders geeft de aanzet tot wat De Efteling zal worden.

01547

01548 Filmmaker Reijnders is betrokken geweest bij een jubileumfeest van Philips, waar sprookjes tweedimensionaal worden verbeeld. Hij roept de hulp in van illustrator Anton Pieck om daaraan een dimensie toe te voegen. Frieke Hazendonk, hoofd Archief, vertelt dat Pieck als 'een milde dictator' toezicht hield op de realisering van zijn schetsen.

01549

01550 'Het moest echt zijn, maar niet perfect. Het verhaal gaat dat Anton Pieck graag zag dat de bouwers eerst een borreltje achterover sloegen, voordat ze aan de slag gingen. Een muur kon het best een beetje schots en scheef staan. Als Pieck vond dat ze te recht stonden, liet hij de muren gewoon weer afbreken.'

01551

01552 Is De Efteling het oudste pretpark van Nederland? 'Hangt van de definitie af', zegt Goof Lukken, die als docent aan de toeristische hogeschool in Breda gespecialiseerd is in dagjes uit. Feitelijk had het Hengelose familiepark De Waarbeek de primeur in 1924. 'Maar als je uitgaat van een afgesloten ruimte, dan is De Efteling de eerste.'

01553

01554 In het land met het grootste aantal pretparken per bewoner is De Efteling toonaangevend, in alle opzichten. Het aantal bezoekers steeg van 240 duizend in 1952 naar 4,76 miljoen in 2016. Over drie jaar moeten dat er 5 miljoen zijn.

01555

01556 Met de introductie van de Python, een achtbaan, vond het pretpark in 1981 aansluiting bij jongeren die meer spektakel verlangen dan de vraatzucht van Holle Bolle Gijs. De koerswijziging was destijds tegen het zere been van Anton Pieck. Hij vond dat zijn erfenis te grabbel werd gegooid. Nu, 36 jaar later, moet de conclusie juist zijn dat De Efteling die erfenis van nostalgische romantiek koestert.

01557

01558 Onlangs liep Goof Lukken met Chinese studenten door het park. 'Ze waren verbaasd over de sombere kleuren in De Efteling. Bij Disney ziet alles er juist flitsend uit. Maar die wat groenige kleuren maken De Efteling zo onderscheidend. Daar wordt in pretparkland echt met jaloezie naar gekeken.'

01559

01560 Van alle Nederlandse attractieparken slaat De Efteling internationaal dan ook het meest aan. Met Disneyland Parijs en Europapark behoort het park tot de Europese top. De groei wordt nu vooral geboekt bij Duitsers en Belgen.

01561

01562 Tegelijkertijd is De Efteling uitgegroeid tot een vaderlandse traditie. Lukken: 'De meeste Nederlanders gaan zeker drie keer in hun leven naar De Efteling. Eerst worden ze meegenomen door

hun ouders. Daarna gaan ze met hun eigen kinderen. En uiteindelijk nemen ze nog een keertje hun kleinkinderen mee.'

01563

01564 In 2017 heeft Boef een hit met Habiba, plakt premier Rutte er nog een kabinet aan vast en kost een kaartje online 35,50 euro.

01565

01566 Bestudeer de voorwerpen (sommige zelfs van alle mogelijke kanten) ook op internet: volkskrant.nl/popcanon

01567

01568 Opmerkingen en suggesties: honderdvoorwerpen@volkskrant.nl

01569 Productie Dorien van Linge

01570

01571

01572 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01573

01574 LOAD-DATE: 2 November 2017

01575

01576 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01577

01578 PUBLICATION-TYPE: Krant

01579

01580

01581 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01582 All Rights Reserved

01583

01584

01585

01586

01587 30 of 195 DOCUMENTS

01588

01589

01590

01591 de Volkskrant

01592

01593 25 oktober 2017 woensdag

01594

01595 Overleeft Rutte-III Europa?

01596

01597 BYLINE: DERK JAN EPPINK

01598

01599 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 26

01600

01601 LENGTH: 760 woorden

01602

01603 Derk Jan Eppink column

01604 Het kabinet Rutte-III treedt aan in een Europa op een glijdend vlak. EUleiders willen de 'Grote Sprong Voorwaarts'. Door onenigheid bouwen zij enkel breuklijnen. Een kloof Noord-Zuid over de euro; een Oost-Westkloof over migratie. Brexit zit vast, Catalonië klem en Turkije onder de knoet. Kiezers willen al evenmin 'meer Europa'. Rutte-III stevent recht op dit Europees stormgebied af.

01605

01606

01607 Regeerakkoorden richten zich op 'voorzienbaarheden' maar de geschiedenis brengt verrassingen. Het kabinet Lubbers-III trad aan op 7 november 1989. Twee dagen later viel de Berlijnse Muur. De wereld veranderde, maar niet het regeerakkoord. Dat timmert immers alles dicht. Ook bij Rutte-III.

01608

01609 Europa staat op barsten omdat Europees centralisme het integratievermogen van Europese burgers overstijgt. Regeringsleiders zijn het over weinig eens. Toch begint Brussel te forceren. Publieke weerstand maakt de EU-regeerstijl autoritairder. Voorzitter Juncker van de Europese Commissie werpt zich op als eigentijdse Napoleon. Schotland mag eventueel bij de EU, maar Catalonië niet. Op basis van welk criterium? Juncker wil

geen 'EU met 98 staten' waarvan veel 'dwergstaatjes'. Catalonië telt 7,5 miljoen inwoners; het Luxemburg van Juncker 350.000. Waarover praat hij? De Oostenrijkse regeringsvorming moet volgens hem uitmonden in een 'proEuropese regering'. Waar bemoeit hij zich mee?

01610

01611 De EU ondergraaft haar eigen legitimiteit bij een bevolking die kregelig v4~ wordt. Hoe meer 'top down' vanuit EU-

01612 Inzake Europa probeert Rutte-III het regeerakkoord dicht te

01613 timmeren met ferme taal. De EU 'dient geen schuldengemeenschap te worden'. Prima.

Maar het zegt niets over een volgende stap naar die schuldenunie: een Europese minister van Financiën. Het voorstel komt eigenlijk van exvoorzitter Trichet van de Europese Centrale Bank die nu denktank 'Bruegel' leidt. De naam van schilder Pieter Bruegel doet onschuldig aan, maar de denktank is het verlengstuk van het Franse ministerie van Buitenlandse Zaken. De Franse diplomatie is de meesteres van de

dus Parijs - bepleit eurobonds. Precies wat Rutte-III c1~ niet wil.

hoofdkw
artieren
hoe
sneller
de EU
van
onderop
opensch
eurt.

maskera
de.
Bruegel -

01614 Zo'n EU-minister van Financiën zal niet zozeer
01615 begrotingsdiscipline afdwingen. Dat doet de Europese
Commissie al, zonder succes. Hij zal landen met 'onevenwichtige
exportoverschotten', zoals Duitsland en Nederland, dwingen
meer geld uit te geven. Beide landen hebben net hun
begrotingstekorten weggewerkt. Nu moeten ze weer schulden
maken omdat dit de economie in Zuid-Europa zou helpen.
Overigens, een onbewezen stelling. Wat zegt Rutte-III? We
01616 weten het niet. De Duitsers voelen zich snel moreel verplicht
01617 'iets te doen' voor Frankrijk. Moet Nederland mee? Rutte-III zeilt
zonder kompas.

Volgend jaar beginnen de intriges over de Europese
banencarrousel in 2019. In 2014 polste bondskanselier Merkel
premier Rutte met de vraag voorzitter van de Europese Raad te
01618 worden. Dat ging toen niet want Rutte-II zou niet overleven
01619 zonder Rutte. Nu is er Rutte-III en premier Rutte is uitermate
geschikt voor die baan. Hij is energiek, wendbaar en kan met
iedereen overweg. De droomkandidaat voor een EU met haar
barsten en breuken.

Maar aan elke topositie hangt een prijskaartje. Vraag ex-
premier Lubbers die voorzitter van de Europese Commissie wilde
worden. In 1992 stemde Nederland in met een enorme
01620 verhoging van EU-structuurfondsen. Een eis uit Zuid-Europa en
01621 belangrijke reden waarom Nederland een grote nettobetaler van
de EU werd. Volgens ingewijden zocht Lubbers politieke steun
voor zijn Europese ambitie. Hij ontkende. Maar minuten na het
sluiten van de stembussen bij de Tweede Kamerverkiezingen van
3 mei 1994 diende hij zijn kandidatuur in. Hij liep de baan mis
door verzet van bondskanselier Kohl. Nederland betaalde voor
een baan die Lubbers nooit kreeg.

Anders dan Lubbers heeft Rutte de Duitse zegen. Maar president
Macron zal het prijskaartje aan de topbaan hangen: meewerken
aan de Europese

Transferu
nie.
Nederlan
d moet
dan weer
betalen.
Rutte
positione
ert zich

alvast behendig. Oogappel van Merkel, bonhomie met Macron en
een veelzeggend korte verklaring over Catalonië: 'Spanje staat in
zijn recht'. Aan het thuisfront wordt Halbe Zijlstra de
'gedoodverfde opvolger', een overigens niet ongevaarlijke titel. Een stugge
Fries in de wijde wereld; dat CA~

wordt een gewaagd experiment. Overleeft Rutte-III Europa?
Rutte wel; Rutte-III niet.

01622

01623 Derk Jan Eppink is senior fellow bij het London Policy Center in

01624 New York. ATLAS-VK.txt Page: 144/292

01625

01626 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01627

01628 LOAD-DATE: 24 October 2017

01629

01630 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01631

01632 GRAPHIC: Derk Jan Eppink

01633

01634 PUBLICATION-TYPE: Krant

01635

01636 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01637

01638 All Rights Reserved

01639

01640

01641

01642 31 of 195 DOCUMENTS

01643

01644

01645 de Volkskrant

01646

01647 21 oktober 2017 zaterdag

01648

01649 Heel Holland haat Mario

01650

01651 BYLINE: DOOR KOEN HAEGENS

01652

01653 SECTION: Zaterdag; Blz. 12, 13

01654

01655 LENGTH: 1965 woorden

01656

01657 HIGHLIGHT: Vergeet het regeerakkoord: de invloed van de ECB op

01658 onze economie is misschien wel veel groter. De centrale bankiers

01659 zijn de nieuwe masters of the universe - en de ultieme

01660 zondebokken.

01661

01662 De macht van de ECB

01663

'Het is niet mijn taak om een held te zijn', zegt de misschien wel

01664 machtigste man van Europa. Op een woensdagmiddag in mei

01665 gaat het Nederlandse parlement de discussie aan met president

01666 Mario Draghi van

zal doen om de monetaire unie te redden, wordt van alle kanten
aangevallen. 'Hier in Holland bent u geen held', zet PVV'er Tony van
Dijck de toon. Alleen D66 en GroenLinks delen een bescheiden
complimentje uit. De overige Tweede Kamerleden zijn onverdeeld

de
Europese
Centrale
Bank
(ECB).
Hoewel:
verbale
lynchpart
ij komt
meer c1~
in de
buurt
. De
banki
er die
in
2012
de
euro
heeft
gered
,
door
de
panie
k
onde
r
beleg
gers
te
bezw
eren
met
de
mede
delin
g dat
hij
what
ever
it
takes

negatief. Even lijkt politieke kleur er niet toe te doen: iedereen haat Mario.

01664

01665

01666 Welkom in de wereld van de centrale bankiers, de nieuwe masters of the

universe. In de loop van de crisis hebben zij de zakenbankiers van hun rots gestoten als de alfadieren van de financiële sector. Met hun kordate ingrijpen behoedden mensen als 'Super Mario' Draghi het economische systeem voor de ondergang. Vroeger beperkte de ECB zich net als de meeste andere centrale banken tot sleutelen aan de rente. Dreigde een recessie, dan werd die verlaagd. Kwam de economie op stoom, dan kon ze weer omhoog. Nu doet de ECB oneindig veel meer.

01667

01668 Als ware alchemisten creëerden de centrale bankiers de afgelopen jaren biljoenen euro's en dollars uit het niets. Een van hun rentetarieven is zelfs negatief gemaakt - geld sparen kost geld. En tijdens de eurocrisis las de ongekozen ECB democratisch gelegitimeerde overheden de les over hoe zij hun arbeidsmarkt moeten hervormen en op welke

posten verder bezuinigd €3~ kan worden. Zonder centrale banken, geven vriend en vijand toe, kwam het kapitalisme ook anno 2017 piepend en krakend tot stilstand. Nederland mag dan in rep en roer zijn over het nieuwe regeerakkoord, de invloed van de ECB op onze economie is misschien wel veel groter.

01669 Maar dat succes brengt de centrale bankiers niet in een
01670 juichstemming. Dat blijkt onder meer uit gesprekken met
betrokkenen - grotendeels op de achtergrond, want ze houden
niet van de schijnwerpers. Tien jaar na het begin van de grootste
crisis sinds de jaren dertig, op het moment dat de ECB vergadert
Date: 31-01-19 P.3: ATLAS-VK.txt Page: 146/292
over het einde van de monetaire noodtoestand, heersen er grote
twijfels over de toekomst. In een poging lenen goedkoper te

01671 maken en zo de Europese economie uit het slop te trekken, heeft
01672 de ECB voor meer dan 2.000 miljard euro aan staats- en
bedrijfsobligaties opgekocht. Populair gezegd: zij heeft de
geldpers aangezet. Maar hoe komen de centrale bankiers nu ooit
nog af van die schuldenberg? Is dit de nieuwe economische
01671 werkelijkheid? Of doet de ECB er beter aan terug te keren naar
01672 haar oorspronkelijke mandaat en zich te beperken tot sleutelen
aan de rente?

De skyline van Frankfurt is inmiddels aangepast aan het nieuwe
tijdperk. Terwijl in de kantoorflats van de banken crisisstemming
heerste, verrees verderop aan het water van de Main een
nieuwe, 210 meter hoge toren. Eind 2014 trok de Europese
01673 Centrale Bank erin. Het oude kantoor in hartje 'Bankfurt' is
01674 intussen niet verlaten. In de 148 meter hoge 'Eurotoren' zitten
nu de ECB'ers die toezicht houden op de grote banken. Nog zo'n
herculestaak die de centrale bank er midden in de eurocrisis bij
kreeg. Waar in de rest van de financiële sector tienduizenden
ontslagen vielen, is het personeelsbestand van de ECB dan ook
01675 bijna verdubbeld naar een kleine drieduizend fte.

01676 Met die macht komt ook kritiek. In Nederland domineren de
klachten van spaarders over de extreem lage rente als gevolg van
het ECB-beleid. Daar ondervinden ook de pensioenfondsen de
nadelen van. Hoe lager de rente, zo schrijven de Nederlandse
regels voor, hoe meer geld zij opzij moeten zetten om in de
toekomst alle pensioenen te kunnen betalen. Het gevolg: de
uitkeringen kunnen al jaren niet meestijgen met de inflatie en
zijn soms zelfs verlaagd.

Maar eigenlijk liggen de centrale bankiers van de ECB van alle
kanten

t. Beleggers bulken hierdoor van het geld en jagen steeds wanhopiger op
rendement. Op de Nederlandse huizenmarkt bijvoorbeeld, waar de prijzen
dan ook razendsnel stijgen. Onder Zuid-Europeanen heerst juist het idee dat
'Frankfurt' nog veel te weinig doet om het economisch herstel aan te jagen.

01677

01678 Allemaal delen zij één overtuiging: de ECB heeft het gedaan. De centrale
CA~ bankiers als ultieme zondebok. Misschien nog wel meer veracht dan de
graiende bankiers die tien jaar geleden de wereld in een crisis stortten. 'De ECB lijkt
in haar eigen bubbel te leven', stelde Corporate Europe Observatory begin deze
maand in een rapport. De ngo wijst op de talrijke adviseurs die de centrale bank onder
meer gebruikt om voeling te houden met de buitenwereld: 98 procent zou uit de
private financiële sector komen.

onder
vuur. Links
vindt dat
zij met
haar
schuldaank
open de
zakken van
c1~ rijke
aandeelho
uders,
obligatiebe
zitters en
vastgoedh
andelaren
spekt.
Rechts
vreest voor
hyperinflat
ie. In
Noord-
Europa
wordt
gewaarsch
uwd c3~
dat de
volop
draaiende
geldpers
nieuwe
financiële
zeepbellen
veroorzaak

01679

01680 Toch ontgaat de kritiek vanuit de rest van de maatschappij de ECB'ers niet. Via intranet kunnen zij dagelijks kennis nemen van de verontwaardigde krantenkoppen, van boulevardkrant Bild tot de chique Frankfurter Allgemeine Zeitung. En voor zover dat niet gelezen wordt, meldt de buitenwacht zich wel aan de poort. Zoals rond de officiële opening van het nieuwe hoofdkwartier in 2015, toen een coalitie van linkse actiegroepen tienduizenden mensen op de been bracht. Zij demonstreerden tegen de door de ECB gepropageerde liberale politiek van bezuinigingen en hervormingen in crisistanden. Enkele honderden actievoerders werden gearresteerd toen ze het complex probeerden binnen te komen. Auto's gingen in vlammen op.

01681

01682 Op een zonnige nazomerochtend in september is van zulk luidruchtig protest geen sprake in Frankfurt. Voor het oude hoofdkwartier aan de Willy-Brandt-Platz staat het gigantische euroteken er ongenaakbaar bij. Enthousiast laten Aziatische toeristen zich ermee op de foto zetten. De alomtegenwoordige verkiezingsposters aan de lantaarnpalen, van Die Linke tot de neonazistische NPD, negeren de Europese eenheidsmunt grotendeels.

01683

01684 Die schijnbare rust is bedrieglijk. Het debat over hoe het verder moet nu het economische herstel eindelijk lijkt door te zetten, speelt buiten én binnen de muren van de ECB. Bijna een decennium van koortsachtige crisispolitiek is de centrale bankmedewerkers niet in de koude kleren gaan zitten, verzekert Carlos Bowles, de Franse econoom die namens de personeelsvertegenwoordiging het woord voert. De ludieke campagneposters aan de muren van de vijfde verdieping waar hij en zijn collega's kantoor houden, vormen een schril contrast met het zo zakelijk ingerichte gebouw.

01685

01686 Over de ECB wordt nogal eens gesproken als een 'gouden kooi'. De salarissen zijn riant. Volgens de officiële salaristabel verdient een receptionist of beveiliging (mits in eigen dienst) netto minimaal 2.650 euro, terwijl een directeur-generaal begint bij 11.349 euro per maand. Toch helpt het volgens Bowles weinig tegen hét probleem waar hij en zijn collega's de laatste jaren tegenaan lopen: de torenhoge werkdruk. In 2014 gaf bijna één op de drie ECB'ers in een enquête aan te kampen met burnout-klachten. In 2016 bleek dat vrijwel onveranderd. De belangrijkste redenen?

Bowles somt op: machtspelletjes, overwerk en hardnekkige klachten over vriendjespolitiek, vaak op basis van nationaliteit.

01687

01688 Die stress is niet alleen beroerd voor de ECB-medewerkers zelf, benadrukt hij. Ook de rest van Europa moet zich zorgen maken. 'Meer dan de helft van de mensen hier werkt inmiddels op een tijdelijk contract. Dat leidt tot een angstcultuur. We hebben een probleem met jaknikkerij.' Levensgevaarlijk, oordeelt Bowles. 'De reden dat wij als centrale bank politiek onafhankelijk zijn, is dat we een organisatie vormen van experts. Die specialisten moeten de top voorzien van de best mogelijke informatie en analyses. Als mensen slechts zeggen wat ze denken dat hun leidinggevende wil horen, kan dat leiden tot verkeerde beslissingen.' Zuchtend: 'Op dit moment is de ECB als een staat, maar dan zonder democratische controle.' Met zijn bezwaren staat Bowles niet alleen. Ook de Europese Rekenkamer heeft gewaarschuwd dat personeelstekorten het banktoezicht onder druk zetten. 01689

01690 Niet alleen op de werkvloer, ook in de bovenste regionen van de bank heeft de crisis diepe sporen nagelaten. Want president Draghi en zijn medebestuurders houden kantoor op de hoogste etages. Samen met de nationale bankpresidenten nemen zij daar de belangrijke beslissingen. De eerste jaren na de oprichting van de ECB in 1998 gebeurde dat vrijwel altijd met consensus. Maar in de loop van de crisis is het spel politieker geworden. Onaangenamer ook. Er zijn ruzies geweest, de meningsverschillen zijn zelfs openlijk uitgevent in de pers. Hoogst ongebruikelijk in het wereldje van de doorgaans zo kalme en beheerste centrale bankiers.

01691

01692 Het goede nieuws voor de ECB is dat zij komende week eindelijk een punt kan zetten achter deze beladen geschiedenis. Eind dit jaar loopt het monetaire stimuleringsprogramma af. Reden voor DNB-president Klaas Knot om afgelopen maand in een lezing in Brussel opnieuw te pleiten voor het stopzetten van de geldpers. De Federal Reserve heeft dat al gedaan. In de crisis kocht zij voor meerdere biljoenen dollars aan Amerikaanse staatsobligaties en hypotheeklen op. Sinds deze maand bouwt zij die schuldenberg beetje bij beetje af. De ECB is nog niet zover. Maar gehoopt wordt dat Draghi donderdag, op zijn periodieke persconferentie, in elk geval duidelijkheid gaat geven over hoe Europa op den duur afscheid kan nemen van zijn omstreden crisismaatregelen.

01693

01694 Keren we daarmee na een monetaire noodtoestand van bijna een decennium terug naar normale tijden? Binnen de ECB zijn er

grofweg twee kampen. Het ene ziet weliswaar de risico's van de steeds prominentere rol die de ECB is gaan spelen, bijvoorbeeld met het opleggen van omstreden hervormingen aan crisislanden. Toch moet de centrale bank volgens hen, naast het klassieke rentebeleid, ook politiek een vinger in de pap houden. Al was het alleen omdat sommige eurolanden anders nooit de door de ECB gewenste economische maatregelen doorvoeren.

01695

01696 Anderen vrezen dat de centrale bank zich met zo'n opstelling te kwetsbaar maakt voor kritiek. Is de ongekozen ECB niet juist onafhankelijk bij gratie van haar beperkte bevoegdheden? Hoe valt zo'n nadrukkelijke politieke bemoeienis te rijmen met de spelregels van een democratie? De relatieve rust die dit jaar is neergedaald over de economie biedt kans een uitweg te vinden. Zo denken regeringsleiders hardop na over een Europees Monetair Fonds. Die regionale variant van het mondiale IMF zou in het geval van een nieuwe crisis geld kunnen lenen aan landen voor wie een bankroet dreigt, in ruil voor economische shocktherapie. Dan hoeft de ECB de hete kastanjes niet meer uit het vuur te halen.

01697

01698 Zover is het nog lang niet. Het doemscenario, geven alle betrokkenen toe, is dat de crisis voor die tijd alweer oplaait. Of de ECB wil of niet, dan zullen politici opnieuw naar de centrale bankiers kijken om de brand te blussen. Waarop ze nog meer onder vuur komen te liggen over de uitkomsten. 'Idealiter geef je een centrale bank heel veel macht over heel weinig beleid', zo vatte oud-DNB-bestuurder Lex Hoogduin het dilemma samen in een interview. 'Stel dat centrale banken wél invloed zouden uitoefenen op bijvoorbeeld de inkomensverdeling, of economisch beleid. Dan is je argument voor onafhankelijkheid meteen een stuk wankeler.' Uitgerekend hun supersterrenstatus kan Mario Draghi en de zijnen daarmee op de langere termijn fataal worden.

01699

01700

01701 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

01702

01703 LOAD-DATE: 20 October 2017

01704

01705 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01706

01707 PUBLICATION-TYPE: Krant

01708

01709

01710 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01711 All Rights Reserved

01712

01713

01714

01715

01716 32 of 195 DOCUMENTS

01717

01718

01719

01720 de Volkskrant

01721

01722 17 oktober 2017 dinsdag

01723

01724 Het nieuwe pond lijkt warempel wel wat op de vermaledijde euro

01725

01726 BYLINE: PATRICK VAN IJZENDOOORN

01727

01728 SECTION: Ten Eerste; Blz. 2

01729

01730 LENGTH: 378 woorden

01731

01732 Het Verenigd Koninkrijk is ondanks zichzelf een klein beetje Europeeser geworden. Nee, de eilandbewoners blijven links rijden, in mijlen rekenen en geloven in de Brexit. De verandering zit hem in de nieuwe munt van een pond, die de oude nu officieel heeft vervangen en verdacht veel lijkt op de euro. Er is een troost voor traditioneel ingestelde Britten: de meeste supermarkten blijven de oude sterling voorlopig accepteren.

01733

01734

01735 Eind maart reeds verscheen 'de Britse euro' in het betaalverkeer. De twaalfhoekige munt is, net als de euro, zilverkleurig met een gouden rand. Op de ene zijde staat koningin Elizabeth en op de andere een roos, een prei, een distel en een klavertje. De planten van de vier Britse naties groeien uit de kroon. Dit deel van de munt is ontworpen door een 15jarige scholier. Britten was gevraagd typisch Britse symbolen te tekenen. Tot de inzendingen behoorden kopjes thee, een weerkaart en de rode tong van de Rolling Stones.

01736

01737 Verdwenen is het koninklijke wapen, dat het pond sierde dat in 1983 in omloop was gekomen. Ook de Latijnse tekst Decus et Tutamen ('een ornament en een hoeder') op de zijkant is weggelaten.

01738

01739 De munt moest worden vervangen omdat er te veel valse ponden in omloop zouden zijn. Een op de dertig was nep, raamde de Koninklijke Munt. De overgang is niet vlekkeloos verlopen, wat met het oog op de Brexit zorgen moet baren. Er zijn nog steeds 400 miljoen oude ponden in omloop (en rustend in 's lands sofa's). Dat heeft supermarkten, waaronder voordeelwinkel Poundland, ertoe gebracht om oude ponden te blijven accepteren, hoewel dat officieel niet meer hoeft. En er zijn nog tal van parkeerautomaten, supermarktkarretjes en kopieermachines die de oude munten accepteren en de nieuwe weigeren.

01740

01741 Veel Britten zullen de klassieke ponden bewaren als aandenken, terwijl anderen speuren naar zeldzame varianten die geld opleveren, zoals het oude Gibraltar-pond.

01742

01743 Middenstanders, vooral pubbazen, merken ondertussen dat mensen stiekem met euro's proberen te betalen, die tien procent minder waard zijn. Dat probleem kan vanzelf verdwijnen als het pond verder in waarde begint te dalen. Op het eiland Man blijft de oude munt, het Manx Pound, gewoon in gebruik, net als de briefjes van een pond.

01744

01745

01746 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01747

01748 LOAD-DATE: 16 October 2017

01749

01750 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01751

01752 GRAPHIC: De nieuwe munt van een pond.

01753

01754 PUBLICATION-TYPE: Krant

01755

01756

01757 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01758 All Rights Reserved

01759

01760

01761

01762

01763 33 of 195 DOCUMENTS

01764

01765

01766

01767 de Volkskrant

01768

01769 14 oktober 2017 zaterdag

01770

01771 Wintersporter meer geld kwijt aan skipas

01772

01773 BYLINE: ANP

01774

01775 SECTION: Economie; Blz. 14

01776

01777 LENGTH: 152 woorden

01778

01779

01780 HIGHLIGHT: skipistes

01781

01782 Veel skigebieden in de Alpen hebben de prijzen voor hun skipassen verhoogd met gemiddeld bijna 2 procent. Dat komt neer op 4,30 euro voor een pas die zes dagen toegang geeft tot de skiliften. Dat blijkt uit een inventarisatie door de wintersportsite Snowplaza. Vooral in de grotere gebieden in Oostenrijk gaan de prijzen omhoog. In Frankrijk zijn de stijgingen beperkter. Zwitserland is goedkoper dan vorig jaar, doordat de prijzen gelijk blijven en de koers van de Zwitserse frank is gedaald ten opzichte van de euro. Dat neemt niet weg dat de duurste skigebieden nog altijd in Zwitserland liggen. De prijsbewuste skiër kan voor een fors lager bedrag (125 euro) zes dagen terecht in het Duitse Winterberg. Vanwege de ligging is het gebied bij Nederlanders populair. Maar daar is de pas bijna 9 procent duurder dan vorig jaar. Het is de sterkste stijging van alle skipistes.

01783

01784

01785 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01786

01787 LOAD-DATE: 13 October 2017

01788

01789 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01790

01791 PUBLICATION-TYPE: Krant

01792

01793

01794 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01795 All Rights Reserved

01796

01797

01798

01799

01800 34 of 195 DOCUMENTS

01801

01802

01803

01804 de Volkskrant

01805

01806 10 oktober 2017 dinsdag

01807

01808 Turkse lira lager door diplomatieke rel

01809

01810 SECTION: Economie; Blz. 29

01811

01812 LENGTH: 242 woorden

01813

01814 De Turkse lira staat onder grote druk. Ook de koersen van aandelen en obligaties kelderen maandag nadat een diplomatieke ruzie tussen de VS en Turkije was geëscaleerd.

01815

01816 De koers van de dollar ten opzichte van de lira steeg met 4 procent tot 3,77 lira - de hoogste stand in zeven maanden. Ook de euro werd duurder voor de Turken. Een euro is nu 4,24 lira waard. In mei hoefden Turken slechts 3,88 lira voor een euro te betalen. Analisten op de valutamarkt vrezen dat de centrale bank van Turkije zal worden gedwongen te interveniëren en lira's op te kopen in een poging te voorkomen dat de lira te ver wegzakt. Ook zou de rente kunnen worden verhoogd. Turkije heeft een groot tekort op de handelsbalans van 4,5 miljard euro per maand dat extern moet worden gefinancierd.

01817

01818 Het geschil tussen beide Navolanden draait om de arrestatie van een medewerker van het Amerikaanse consulaat. Deze Metin Topuz werd vorige week woensdag opgepakt op verdenking van betrokkenheid bij terrorisme. Volgens de Turkse justitie heeft Topuz banden met de organisatie van de geestelijke Fethullah

Gülen, die volgens de regering Erdogan achter de mislukte coup van vorige zomer zat.

01819

01820 Washington heeft inmiddels besloten Turken die de VS willen bezoeken voorlopig geen toeristenvisum meer te geven. Andersom kunnen Amerikanen tijdelijk geen reispapieren krijgen voor Turkije.

01821 De VS en Turkije geven elkaars burgers geen toeristenvisa meer

01822

01823

01824 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01825

01826 LOAD-DATE: 9 October 2017

01827

01828 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01829

01830 PUBLICATION-TYPE: Krant

01831

01832

01833 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01834 All Rights Reserved

01835

01836

01837

01838

01839 35 of 195 DOCUMENTS

01840

01841

01842

01843 de Volkskrant

01844

01845 5 oktober 2017 donderdag

01846

01847 Hoeveel heeft Nederland aan de euro verdiend?

01848

01849 SECTION: Economie; Blz. 31

01850

01851 LENGTH: 502 woorden

01852

01853 De kwestie Peter de Waard

01854 Het bbp van Nederland is een slordige 700 miljard euro. Als
Nederland in €~ 1997 had besloten de gulden te houden - wat

01855

Frits

01856 De Nederlandse economie zou 85 miljard oude florijnen of Bolkestein

01857 38,5 miljard

en Jan

Marijnissen

toen wilden - was dat 5,5 procent lager geweest.

euro zijn misgelopen. Dat is ruim 2.000 euro per Nederlander.
Het is €~

hetzelfde bedrag dat nu jaarlijks wordt uitgegeven aan onderwijs
in Nederland. En dat is de meest conservatieve schatting. Het zou zelfs
het dubbele kunnen zijn.

01858 De euro is zozegd voor Nederland een godsgeschenk geweest.

01859 Anders was de situatie in de verpleeghuizen echt ten hemel schreiend geweest en had het hele leger met ondeugdelijk materiaal gewerkt.

01860

01861 De berekening is gemaakt door drie economen van de Universiteit van Tilburg die haar hebben gepubliceerd in een Europa-special van het vakblad ESB dat deze week is gepubliceerd. Wilders, die nog altijd de gulden terug wil, zal het in een tweet wel afdoen als nepnieuws. Ten slotte schrijft ook eurocommissaris Frans

(+ 4,25
procent)

01862 Timmermans hartverwarmende woorden in dit nummer.

en
Oostenrij

01863

Maar het onderzoek zelf is zeker geen europropaganda. Er is voor een model gekozen dat Groot-Brittannië heeft gebruikt om de baten en kosten van deelname aan de euro te berekenen. En de conclusie is niet dat de euro een zegen is voor iedereen.

k (+ 7,18
procent)

01864

- zijn er
ook

01865

verliezer
s. De c4~

Behalve dat er winnaars zijn van de muntunie - naast Nederland ook België

groot
ste

verliezer is Italië. Het land heeft door de euro een extra krimp opgelopen van 5,25 procent. En na de crisis van 2008 hebben ook de andere zuidelijke landen en Finland meer nadeel dan voordeel van de euro gehad.

01866

01867 Maar de opvallendste conclusie is dat Duitsland er nauwelijks van heeft geprofiteerd. Tot de crisis heeft de euro het land zelfs geld gekost. Pas na de crisis van 2008 is Duitsland ervan gaan profiteren - juist toen er grote bedragen aan steun moesten worden overgemaakt aan de zwakke eurolanden.

01868

01869 De beschuldiging van president Trump dat Duitsland een ondergewaardeerde euro heeft misbruikt om zijn export op te voeren, houdt op lange termijn ook geen stand.

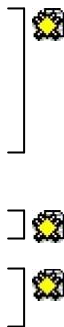
01870

01871 De kenmerken van landen die het meeste voordeel van de euro hebben gehad, zoals Nederland, zijn lage arbeidskosten door een flexibele arbeidsmarkt, een lage staatsschuld en een relatief grote handel.

01872

01873 Over de hele periode heeft ook Frankrijk er meer last dan voordeel van gehad. Als het land de franc had gehouden zou de economie nu 0,34 procent groter zijn geweest. Dat is voor de Fransen een pijnlijke conclusie omdat de euro vooral een Frans idee en project is geweest. Hiermee wilden de Fransen de financiële macht van Duitsland na een hereniging inperken.

01874

01875 Nederland heeft niets te klagen. Als er een volgende exit zou moeten zijn, is dat een Frexit of een Italexit. Geen Nexit.

01876

01877 Reageren?

01878

01879 p.dewaard@volkskrant.nl

01880 De opvallendste conclusie is dat Duitsland nauwelijks van de euro heeft geprofiteerd

01881

01882

01883 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01884

01885 LOAD-DATE: 4 October 2017

01886

01887 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01888

01889 PUBLICATION-TYPE: Krant

01890

01891

01892 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01893 All Rights Reserved

01894

01895

01896

01897

01898 36 of 195 DOCUMENTS

01899

01900

01901

01902 de Volkskrant

01903

01904 4 oktober 2017 woensdag

01905

01906 Inkomensverschillen nemen steeds sneller toe

01907

01908 BYLINE: HELEEN MEES

01909

01910 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 26

01911

01912 LENGTH: 738 woorden

01913

01914 Heleen Mees column

01915 Na de verkiezingsuitslagen in Oostenrijk, Nederland en Frankrijk haalde Europa opgelucht adem. De euro steeg in een paar maanden tijd van 1,05 dollar per euro tot bijna 1,20 dollar per euro. De verkiezingszege van Emmanuel Macron, de bevlogen Franse politicus met een handdruk die zelfs Donald Trump van kleur doet verschieten, gaf Europa vleugels.

01916

01917

01918 Inmiddels ligt Europa als een geknakt vogeltje op de grond. De overwinning van de extreemrechtse AfD in Duitsland heeft niet alleen een einde gemaakt aan het Duits exceptionalisme maar ook de bubbel van hervonden Europees zelfvertrouwen doen leeglopen. Op de financiële markten is de euro alweer ver onder de 1,18 dollar gedoken.

01919

01920 Het is ook niet zo verwonderlijk dat het populisme een veelkoppig monster blijkt te zijn. Aan de oorzaak, de verschuiving van arbeid naar kapitaal, is

namelijk hoegenaamd niets veranderd. Hoewel zowel de Amerikaanse als Europese economieën op volle toeren draaien, stijgen de lonen nauwelijks.

Het modale Amerikaanse huishouden is nu slechter af dan het was in 1998. De meest kwetsbare groepen op de Amerikaanse arbeidsmarkt, dat zijn degenen zonder middelbareschooldiploma en de groep niet-witten,

zagen de afgelopen drie jaar weliswaar hun inkomen harder stijgen dan modale huishoudens, maar dat was dankzij een toename van het aantal ϵ_3 ~ gewerkte uren, niet dankzij een stijging van de lonen. En de inkomens van de top 1 procent stegen de

afgelopen

01921 Verdienden huishoudens in de laagste 90 procent van de

drie jaar

01922 inkomensverdeling in 1990 nog ruim 60 procent van het totale inkomen,

het snelst.

01923 Het verlies van de huishoudens in de onderste 90 procent

nu is dat
nog slechts 50
procent.

01924 van de inkomensverdeling is vrijwel geheel ten goede gekomen aan de top 1

ϵ_3 ~

procent aan huishoudens. Begin jaren negentig verdienden die slechts 10 ϵ_3 ~ procent van het totale inkomen; nu is dat bijna 20

01925 De top 1 procent aan huishoudens zag ook zijn vermogen hard
01926 groeien.

procent.

Terwijl twintig jaar geleden bijna 35 procent van het vermogen in handen

van de
onderste
90

procent van de huishoudens was, is dat gedaald tot ϵ_A ~

iets meer dan 20 procent, terwijl het vermogen in handen van de top 1 procent bijna 40 procent van het totale huishoudensvermogen bedraagt.

01927

01928 Als de door president Trump aangekondigde belastingherziening doorgaat, zal de vermogens- en inkomensongelijkheid alleen maar verder toenemen. Niet alleen wil Trump de vennootschapsbelasting verlagen van 35 naar 20 procent en het toptarief voor de inkomstenbelasting verlagen van 39,5 naar 35 procent. Hij wil ook de estate tax, dat zijn successierechten op hoge nalatenschappen, afschaffen. Daarvan zullen louter de allerrijkste families, onder wie de familie Trump, profiteren. Het door Thomas Piketty beschreven proces waarbij de rijkste families steeds rijker worden, zal zich zo sneller voltrekken.

01929

01930 Bovendien is, zoals Peter de Waard terecht opmerkte, Trumps belastingplan het startsein voor een internationale belastingwedloop, waarbij andere landen uit

concurrentieoverwegingen het voorbeeld van de VS volgen. Zo heeft de Britse premier Theresa May aangekondigd dat het vennootschapsbelastingtarief omlaag moet naar 15 procent en wil de Franse president Macron dat tarief naar 20 procent verlagen. De belastingontvangsten die de schatkist daardoor misloopt, moeten worden opgevangen door hogere belastingen op arbeid. Maar door de hogere lasten op arbeid wordt het voor bedrijven aantrekkelijk om de productie te offshoren of te automatiseren, waardoor de positie van arbeid verder wordt uitgehold en het populisme een nieuwe impuls krijgt.

01931

01932 De ironie is dat linkse politieke partijen doorgaans goed scoren op het moment dat de positie van arbeid toch al sterk is omdat arbeid schaars is. Het omgekeerde geldt ook. De PvdA had in de jaren zeventig maar liefst 53 zetels in de Tweede Kamer. Nu de factor arbeid uitgeteld in de ringen hangt, zijn de linkse partijen vrijwel overal weggevaagd, met de 9 Kamerzetels voor de PvdA als voorlopig dieptepunt.

01933

01934 Xenofobie lijkt de ontbrekende schakel. Als het mensen niet voor de wind gaat, is het niet ongebruikelijk om daarvan de ander, zeg maar nieuwkomers, de schuld te geven. En de partijen op rechts staan nou eenmaal een meer stringent immigratiebeleid voor.

01935

01936 Dat je met een stem op rechts juist de mond voedt die je bijt, lijken de meeste kiezers zich niet te realiseren.

01937

01938 Heleen Mees is econoom.

01939

01940

01941 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01942

01943 LOAD-DATE: 3 October 2017

01944

01945 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01946

01947 PUBLICATION-TYPE: Krant

01948

01949

01950 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01951 All Rights Reserved

01952

01953

01954

01955

01956 37 of 195 DOCUMENTS

01957

01958

01959

01960 de Volkskrant

01961

01962 3 oktober 2017 dinsdag

01963

01964 Spaanse rente loopt op door crisis Catalonië

01965

01966 SECTION: Economie; Blz. 29

01967

01968 LENGTH: 121 woorden

01969

01970 Het straatgeweld en de uitslag van het referendum over een onafhankelijk Catalonië heeft zijn weerslag gehad op de financiële markten. Spaanse aandelen en obligaties werden maandag minder waard. Hierdoor steeg het rendement op Spaanse obligaties met een looptijd van tien jaar voor het eerst in vele maanden tot boven de 1,7 procent - een stijging van negen basispunten. Spanje hoopte dat de zogenoemde kredietbureaus zoals Moody's en Standard & Poor's de komende weken de kredietwaardigheid van het land zouden opwaarderen. Door de crisis in Catalonië lijkt daar weinig van terechtgekomen. De euro zakte mede door alle politieke onrust tot 1,1742 dollar, van 1,1814 dollar op vrijdag.

01971

01972

01973 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

01974

01975 LOAD-DATE: 2 October 2017

01976

01977 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01978

01979 PUBLICATION-TYPE: Krant

01980

01981

01982 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

01983 All Rights Reserved

01984

01985

01986

01987

01988 38 of 195 DOCUMENTS

01989

01990

01991

01992 de Volkskrant

01993

01994 30 september 2017 zaterdag

01995

01996 [Mino, zoon van een Haarlemse pizzabakker, zit zijn...]*

01997

01998 SECTION: Sport; Blz. 28

01999

02000 LENGTH: 198 woorden

02001

02002 Mino, zoon van een Haarlemse pizzabakker, zit zijn miljoenen te tellen in zijn landhuis aan zee, maar gaat er zo op uit, in zijn eigen gouden vliegtuig met ingebouwde pizzaoven. Vandaag gaat hij een stad kopen in Brazilië. Gek wordt hij van al die gasten die hem bellen - Pronto! -- dat ze weer een kopsterke spits of een tweebeelige doordekkende middenvelder op het oog hebben. Er zijn meer voetbalscouts in de wereld dan pizza-bakkers. Kan hij nooit rustig zijn volkoren pasta met kaviaar-roomsaus eten. Capisci?

02003

02004 Als hij die stad bezit zijn alle spelers die er wonen van hem. Geeft hij de bewoners wat reals en pakt hij zelf de euro's. Va bene! In het gouden vliegtuig herleest hij Napoleon Hills standaardwerk, Denk groot & word rijk: 'Wie alles heeft, heeft altijd de bal.'

02005

02006 'Pronto!', zegt hij als hij één van zijn vier gouden telefoons oppakt. 'Ahh, Overmarsie, ouwe reus. Jij wilt een linksback? Molto rapido? Rustig, rustig, geen paniek. Ik ga zoeken. Belissimo! Ik ga hangen, we landen! Ik heb een wisselgesprek. Ciao! Ciao! Ja, pronto! Come va? Is mijn pizza Margherita klaar? Met extra kaas? Bennne! Benne! Pizza! Pizza! Ohhhhh pizza!'

02007

02008

02009 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02010

02011 LOAD-DATE: 29 September 2017

02012

02013 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02014

02015 PUBLICATION-TYPE: Krant

02016

02017

02018 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02019 All Rights Reserved

02020

02021

02022

02023

02024 39 of 195 DOCUMENTS

02025

02026

02027

02028 de Volkskrant

02029

02030 27 september 2017 woensdag

02031

02032 Ander Commentaar

02033

02034 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 25

02035

02036 LENGTH: 910 woorden

02037

02038

02039 HIGHLIGHT: Een gevaar voor Europa en het einde voor Merkel. Dit schrijven Duitse kranten over de verkiezingsuitslag.

02040

02041 S

02042

02043 üddeutsche Zeitung

02044 'Twee weken geleden zei Juncker nog dat de EU de wind in de zeilen heeft. In Brussel dacht men dat er bij de Duitse verkiezingen niets mis kon gaan. Maar uitgerekend de verkiezingen waar de EU zich het minst zorgen over maakte, bezorgen nu de meeste last. De koers die Juncker met zijn schip wilde zeilen - snelle Frans-Duitse plannen over hervorming van de eurozone - kan hij voorlopig vergeten.

02045

02046 In Nederland zijn ze al een half jaar bezig een coalitie te smeden. Dat beïnvloedt de loop der dingen in de EU nauwelijks. Maar zolang Duitsland naar een regering zoekt, hult heel Europa zich in een nevel. Niet alleen omdat Duitsland het grootste en economisch

sterkste land van de Unie is. Maar ook omdat Merkel in de loop der jaren een leiderspositie is gaan innemen waarvoor vervanging niet in zicht is.

02047

02048 De aanwezigheid van extreemrechts in het parlement is in veel EU-landen normaal. Dat uitgerekend Duitsland geen uitzondering meer is, maakt de zaak er niet beter op, maar slechter. Belangrijk wordt de vraag in hoeverre de rechtse minderheid erin slaagt de Europese agenda te bepalen. Het einde van de pro-Europese consensus in Duitsland zou het einde betekenen van de EU. In welke richting het EU-schip vaart, is na de Duitse verkiezingen onduidelijker geworden.'

02049

02050 Daniel Brössler

02051

02052 Der Spiegel

02053

02054 'Voordat Merkel überhaupt kan denken aan een Jamaica-coalitie met de liberale FDP en de Groenen, moet zij eerst tot een vergelijk komen met de Beierse CSU van Horst Seehofer. Die staat onder zeer zware druk omdat zijn partij met meer dan 10 procent de grootste verliezer is. Seehofer moet dan ook op het partijcongres van de CSU vechten voor zijn politieke leven. Vandaar dat hij van Merkel eist dat zij het midden opgeeft en opschuift naar rechts.

02055

02056 Concreet houdt dat in dat Merkel akkoord moet gaan met een bovengrens aan het aantal vluchtelingen dat Duitsland zal toelaten. Want zonder die bovengrens verliest de CSU volgend jaar gegarandeerd de absolute meerderheid in Beieren, realiseert Seehofer zich.

02057

02058 Het is steeds moeilijker om het strategische conflict tussen de CDU, een vooruitstrevende middenpartij die met iedereen een coalitie kan aangaan, en de CSU, een centrumrechtse partij die aanspraak maakt op de absolute meerderheid, op te lossen. Als dat de komende weken niet lukt, gaat het helemaal niet meer om Jamaica. Want dan is de unie tussen CDU en CSU in gevaar.'

02059

02060 Sebastian Fischer

02061 B.Z.

02062 'Het is Merkel dus weer gelukt. Ze is goed op weg richting Helmut Kohls 16-jarige kanselierschap, in de huidige tijd een eeuwigheid. Maar ze kreeg een flinke klap: meer dan 8 procent verlies vergeleken met de vorige verkiezingen, dat is een duidelijk signaal van ontevredenheid met haar politiek. Leidend daarin zou Merkels omstreden migratie- en vluchtelingenbeleid zijn geweest, die onder veel burgers onrust veroorzaakt.

02063

02064 Waarom werd ze dan toch weer herkozen? Het makkelijkste antwoord is: omdat er geen overtuigende alternatieven waren. In elk geval niet de brave Martin Schulz. Merkel profiteert al tien jaar van de zwakke concurrentie om het bondskanselierschap.

02065

02066 Tegelijk vertegenwoordigt Merkel nog altijd die pragmatische Duitse consensus, waarin zekerheid, betrouwbaarheid en welvaart hoge ogen gooien. Adenauers 'Keine Experimente' werkte ook nu weer. Zijn we dan zo aartsconservatief? Wie naar de burens kijkt, ziet wat anders: vooral Frankrijk en Italië verkeren al vele jaren in stagnatie. Dus misschien is het uiteindelijk gewoon die in Europa zo bijzondere stabiliteit, die de Duitsers sinds 1945 zo zeer op waarde schatten, waarop de huidige maatschappelijke veranderingen zich voltrekken.

02067

02068 Een overmaat aan persoonlijke en politieke continuïteit kan de wil tot een abrupte wissel versterken, Adenauer ervoer dat in 1963, Kohl in 1998. Merkel zou het de komende jaren kunnen beleven.'

02069

02070 Reinhard Mohr

02071

02072 Handelsblatt

02073 'Duitsland wordt overspoeld door een golf van polarisering: men wil zijn tegenstander niet overtuigen, maar 'opjagen' (Gauland). De SPD revancheert zich al te graag met een retoriek van verzet. Men wil in de Bondsdag een 'bolwerk' (Schulz) opwerpen, om van daaruit de AfD te 'verdrijven' (Stegner). Sinds zondagavond wordt teruggehaast. En haast terloops bouwt Schulz de SPD om tot een niet-regeringsorganisatie.

02074

02075 Maar in een democratie moeten verkiezingsresultaten niet slechts geaccepteerd, maar ook begrepen worden. Hierbij een wegwijzer:

02076

02077 1. De energie die de opkomst van de rechts-populistische partij heeft bevorderd, is ontstaan in het midden van de samenleving. Als de meerderheid der kiezers haar zin zou krijgen, kan de Bondsdag al besluiten tot een rem op de huurprijzen, het aantal vluchtelingen en de modernisering. Zoals Bernd Ulrich van Die Zeit schrijft, correspondeert de woede van een minderheid ondergronds met de angsten van een meerderheid.

02078

02079 2. De vluchteling is het symbool van een diffuus onbehagen. Een wereld met een hoge snelheid en van een grote complexiteit roept wantrouwen en verzet op, ook bij degenen die er objectief gezien van profiteren.

Angsten worden niet in geld omgerekend.

02080

02081 3. Al op de verkiezingsdag werd duidelijk dat het bij de AfD niet om een partij gaat maar om een 'indigestie'. Zonder haar medestrijders een blik waardig te keuren, ging partijvoorzitter Petry ervandoor. Ze belichaamt een groepering die mogelijk zelf een vluchtbeweging is. Misschien bestrijdt men deze troepen het best door hun verval niet al te zeer te storen.'

02082

02083 Gabor Steingart

02084

02085

02086 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02087

02088 LOAD-DATE: 26 September 2017

02089

02090 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02091

02092 PUBLICATION-TYPE: Krant

02093

02094

02095 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02096 All Rights Reserved

02097

02098

02099

02100

02101 40 of 195 DOCUMENTS

02102

02103

02104

02105 de Volkskrant

02106

02107 27 september 2017 woensdag

02108

02109 Macron belooft de EU nieuw leven in te blazen

02110

02111 BYLINE: PETER GIESEN

02112

02113 SECTION: Ten Eerste; Blz. 16

02114

02115 LENGTH: 753 woorden

02116

02117

02118 HIGHLIGHT: 'De Europese Unie is te zwak, te inefficiënt en te langzaam', zei de Franse president Emmanuel Macron gistermiddag in het grote amfitheater van de Sorbonne, waar hij zijn toespraak over Europa hield. 'We moeten het enige pad vinden dat onze toekomst verzekert, dat van de herstelling van een soeverein, verenigd en democratisch Europa', aldus Macron.

02119

02120 De Franse president deed een groot aantal voorstellen, onder meer op het gebied van een gezamenlijke asiel- en migratiebeleid en een gezamenlijke defensie, maar bleef vaag over het heetste hangijzer: de versterking van de eurozone. Macron herhaalde zijn plan om de eurozone een eigen budget, een eigen minister van Financiën en een eigen parlement te geven.

02121

02122

02123 Berlijn en Brussel wachten echter op een concrete invulling van deze plannen. Hoe groot moet het budget voor de eurozone zijn? Eerder sprak Macron over 'meerdere procenten' van het bruto binnenlands product van de eurolanden, gisteren noemde hij geen enkel cijfer. Ook zei hij niets over de bevoegdheden van de minister van Financiën voor de eurozone. Moet die een veredelde voorzitter van de Eurogroep worden of een Europese superminister die afzonderlijke lidstaten zijn wil kan opleggen?

02124

02125 Veel economen geloven, net als Macron, dat de euro meer politieke integratie nodig heeft. Bovendien zou Zuid-Europa moeten worden gesteund met geld uit het Noorden, om te zorgen dat de economieën van de eurozone naar elkaar toe groeien.

02126

02127 Politiek ligt dit echter gevoelig, zeker in Duitsland. Duitsland en andere c1~ noordelijke lidstaten zullen niet accepteren dat een Europese superminister een aanzienlijk budget krijgt waarmee hij geld kan overhevelen van Noord naar Zuid.

02128

02129 De uitslag van de Duitse verkiezingen van zondag is een tegenvaller voor Macron. Hij heeft de afgelopen maanden flink geïnvesteerd in zijn relatie met bondskanselier Merkel, ogenschijnlijk met enig succes. Merkel is echter verzwakt uit de verkiezingen gekomen. Haar CDU heeft vooral kiezers verloren aan de liberale FPD en de nationalistische AfD. Dat zal haar bereidheid om concessies te doen aan Macron niet groter maken.

02130

02131 De toespraak van Macron was tevoren met Merkel afgestemd, zeiden bronnen in het Elysée in de Franse media. Al te ambitieuze Franse voorstellen voor de eurozone zouden de onderhandelingspositie van Merkel alleen maar schaden. 02132

02133 In eerste instantie zal Merkel proberen een coalitie met de FPD en Die Grünen te vormen. De liberale FPD is fel tegen een verdere Europese integratie en wil niet dat Duitsland meer gaat betalen aan Zuid-Europa. Volgens Le Monde zou Macron in september al in besloten kring hebben gezegd: 'Als zij (Merkel, red.) zich verbindt met de liberalen, ben ik dood.'

02134

02135 Met zijn toespraak in de Sorbonne wilde Macron de Duitse coalitieonderhandelingen beïnvloeden en Frankrijk weer een leidende rol in Europa geven. 'We moeten laten zien waar we staan. Frankrijk moet weer een kracht worden die voorstellen doet', zei een hoge ambtenaar van het Elysée.

02136

02137 Tijdens zijn redevoering deed Macron een groot aantal voorstellen, deels over beleid dat reeds is ingezet. De bescherming van de burger speelde daarbij een centrale rol. Europa moet een gezamenlijke militaire

interventiemacht krijgen met een gemeenschappelijke militaire doctrine, een gemeenschappelijk asielbeleid met een Europese

02138 Ook wil hij Europa dichterbij de burger brengen, onder meer door
02139 een uitbreiding van het Erasmusprogramma, waardoor niet alleen studenten maar alle jonge Europeanen een half jaar in een ander Europees land kunnen doorbrengen.

grenspolitië die v5~

02140 In een tijdperk van globalisering leggen de afzonderlijke
02141 natiestaten slechts

uitgeprocedeerde asielzoek

ers de grens over zet. Daarnaast wilde hij onder meer de Europese Commissie terugbrengen tot vijftien leden en de fiscale en sociale wetgeving in de lidstaten harmoniseren. Lidstaten die te veel afwijken, zouden geen recht meer hebben op steun van noodfondsen.

gewicht in de schaal als zij zich in Europees verband organiseren, is v3~ Macrons overtuiging. Nationale soevereiniteit is een illusie, alleen Europa kan tegenwicht bieden tegen de Verenigde Staten of China.

02142

02143 Uit angst voor het populisme 'zijn we echter vergeten Europa te verdedigen', zei Macron. Volgens de president 'moet het afgelopen zijn met v3~

de angst voor het volk'. Hij riep alle lidstaten op volgend jaar een

'democratische conventie' te organiseren, een nationaal debat over de toekomst van Europa.

02144

02145 Het initiatief herinnert aan de rondvraag die Macron voor de presidentsverkiezingen onder de Franse bevolking hield. Zoals hij de verkiezingen won, zo kan ook Europa de burger overtuigen, gelooft hij. 'We moeten ons niet laten afschrikken door mensen die de illusie van een terugkeer naar de natiestaat aanhangen.'

02146 Het moet afgelopen zijn met de angst voor het volk

02147 We moeten het enige pad vinden dat onze toekomst verzekert

02148

02149

02150 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02151

02152 LOAD-DATE: 26 September 2017

02153

02154 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02155

02156 GRAPHIC: Macron dinsdag bij zijn toespraak over Europa. Merkel mocht die vooraf lezen.

02157

02158 PUBLICATION-TYPE: Krant

02159

02160

02161 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02162 All Rights Reserved

02163

02164

02165

02166

02167 41 of 195 DOCUMENTS

02168

02169

02170

02171 de Volkskrant

02172

02173 22 september 2017 vrijdag

02174

02175 Front National wipt linksige 'raspoetin'

02176

02177 BYLINE: PETER GIESEN

02178

02179 SECTION: Ten Eerste; Blz. 14

02180

02181 LENGTH: 834 woorden

02182

02183

02184 HIGHLIGHT: Florian Philippot, de rechterhand van Marine Le Pen, heeft het Front National verlaten. Philippot was de drijvende kracht achter het linkse sociaal-economische programma van Le Pen. Ook was hij groot voorstander van de Frexit en het verlaten van de euro, punten die haar veel stemmen hebben gekost bij de presidentsverkiezingen. Le Pen en Philippot vormden vijf jaar lang een onafscheidelijk duo.

02185

02186 Florian Philippot zat Le Pen in de weg bij terugkeer naar thema immigratie

02187 Binnen het Front National werd Philippot door velen gezien als een raspoetin die Marine Le Pen wegvoerde van de kernpunten waarmee het Front groot was geworden: immigratie, islam en identiteit. Zijn vertrek opent de weg naar een 'herstichting' van het Front als een harde rechtse anti-immigratiepartij.

02188

02189

02190 Het vertrek van Philippot is een gevolg van de verloren presidentsverkiezingen, die het FN een trauma hebben bezorgd. Na de Brexit en de zege van Trump dacht Marine Le Pen serieus kans op het Elysée te maken. Ondanks een recordscore, 33 procent

in de tweede ronde, bleef ze ver van het presidentschap verwijderd.

02191

02192 De grootste schuldige aan het echec was Marine Le Pen zelf. Ze voerde een zwakke campagne, culminerend in een mislukt tv-debat met Emmanuel Macron, waarin ze volgens velen liet zien de statuur van een president te missen. Maar binnen de partij werd ook Florian Philippot als zondebok aangewezen.

02193

02194 Onder invloed van Philippot maakte het Front National een ruk naar links. De partij keerde zich tegen globalisering, liberalisme en Europa. Zij maakte zich sterk voor het onverkort handhaven van het Franse sociale model. Deze koers was populair in de verlopen industriegebieden in Noord- en Oost-Frankrijk. Maar vooral in het Zuiden vonden veel Front-kiezers en politici dat de partij zijn historische kernthema's immigratie en identiteit begon te verwaarlozen.

02195

02196 Marine Le Pen heeft een 'herstichting' van de partij aangekondigd, waarbij waarschijnlijk ook de besmette naam Front National wordt veranderd. Op een congres in 2018 zal ook over de koers worden beslist. Blijft de partij zich richten op 'de verliezers van de globalisering' of keert zij terug naar haar rechtse wortels? Veel kiezers in het Zuiden hopen dat Marion Maréchal-Le Pen haar politieke comeback zal maken, om haar tante Marine te vervangen als leider van een vernieuwde, rechtse anti-immigratiepartij. Maréchal maakt echter geen aanstalten. Voorlopig is er geen alternatief voor Marine Le Pen als partijleider, hoezeer zij ook is verzwakt door de

verkiezingen.

02197

02198 Skinheads

02199 Florian Philippot (35) speelde een hoofdrol in Marine Le Pens strategie van de dédialisation, de 'ontdemonisering' van het Front. De partij moest zich bevrijden van haar fascistische wortels, van het antisemitisme en de Holocaustgrappen van mede-oprichter Jean-Marie Le Pen, Marines vader. Zij gooide de skinheads en neonazi's eruit en haalde keurige, hoogopgeleide jongeren binnen. Philippot, afgestudeerd aan de Ecole Nationale d'Administration, de eliteschool voor politici en hoge ambtenaren, was er een exponent van. Toch is Philippot nooit echt bij de partij

gaan horen. Zijn positie was onaantastbaar zolang hij beschermd werd door Marine Le Pen, die hem als een onmisbare strateeg beschouwde. Maar de afgelopen maanden vond een verwijdering plaats tussen Le Pen en Philippot.

02200

02201 Koers

02202 In mei richtte Philippot zijn eigen beweging op, Les Patriotes, tot ongenoegen van Le Pen. Dinsdag vroeg zij hem af te treden als voorzitter van deze partij binnen de partij. Toen Philippot weigerde, degradeerde zij hem van vicevoorzitter strategie en communicatie tot vicevoorzitter zonder portefeuille. Daarop verliet hij de partij. Volgens hem was de affaire slechts een voorwendsel. De echte strijd ging over de koers van de partij.

02203

02204 'Dat werd tijd', reageerde Robert Ménard, de burgemeester van Béziers, op het vertrek van Philippot. Zoals veel andere zuidelijke Frontisten gelooft hij dat de partij veel beter zal scoren door ondubbelzinnig op immigratie en identiteit te hameren. De politicoloog Pascal Perrineau zegt echter dat het Front in dat geval veel kiezers dreigt te verliezen onder de 'vergeten' arbeidersbevolking in het Noorden. Voor de beweging van Philippot ziet hij geen grote toekomst.

02205

02206 Florian Philippot noemde zijn vertrek 'een verschrikkelijke terugkeer naar vroeger. Het Front National wordt ingehaald door zijn oude demonen.'

02207

02208 SOCIALISTEN MOETEN PARTIJZETEL VERKOPEN

02209 Niet alleen het Front National likt zijn wonden na twee verloren verkiezingen. De socialisten, die werden weggevaagd bij de presidents- en parlementsverkiezingen, zijn gedwongen hun historische zetel aan de chique Rue Solférino, vlak bij het Musée d'Orsay, te verkopen. De partij betrok het pand in 1980, aan de vooravond van de overwinning van François Mitterrand. 'Solférino' werd zo het symbool van een triomferend socialisme. In 2013 kwam de film La Bataille de Solférino uit, die zich afspeelt op de feestelijke overwinningavond van François Hollande, nog maar vijf jaar geleden.

02210

02211 Ook de Republikeinen, die eveneens fors verloren, overwegen de verkoop van hun dure hoofdkwartier, aan de Rue Vaugirard in het zuiden van Parijs. Na het debacle van presidentskandidaat Fillon is de partij stuurloos. Waarschijnlijk wordt in december Laurent Wauquiez tot nieuwe leider gekozen, een politicus die een harde rechtse lijn voorstaat, dicht bij het Front National.

02212

02213

02214 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02215

02216 LOAD-DATE: 21 September 2017

02217

02218 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02219

02220 GRAPHIC: Florian Philippot vormde in het Front National een tandem met de leider, Marine Le Pen. De laatste tijd trad verwijdering op.

02221

02222 PUBLICATION-TYPE: Krant

02223

02224

02225 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02226 All Rights Reserved

02227

02228

02229

02230

02231 42 of 195 DOCUMENTS

02232

02233

02234

02235 de Volkskrant

02236

02237 21 september 2017 donderdag

02238

02239 [De Brexit gaat pijn doen voor het Verenigd Koninkr...]*

02240

02241 SECTION: Economie; Blz. 31

02242

02243 LENGTH: 60 woorden

02244

02245 De Brexit gaat pijn doen voor het Verenigd Koninkrijk, althans volgens de OESO. Volgens nieuwe ramingen van woensdag zakt de groei volgend jaar terug tot 1 procent, waarmee de Britten achterblijven bij onder meer Frankrijk, Italië en de eurozone als geheel. De (gunstige) ramingen voor Nederland zijn niet bijgesteld.

02246

02247

02248 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02249

02250 LOAD-DATE: 20 September 2017

02251

02252 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02253

02254 PUBLICATION-TYPE: Krant

02255

02256

02257 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02258 All Rights Reserved

02259

02260

02261

02262

02263 43 of 195 DOCUMENTS

02264

02265

02266

02267 de Volkskrant

02268

02269 20 september 2017 woensdag

02270

02271 Natuurlijk hoeven wij geen Fransen te worden

02272

02273 BYLINE: FRED VAN STADEN EN CARLO TROJAN

02274

02275 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 24

02276

02277 LENGTH: 680 woorden

02278

02279

02280 HIGHLIGHT: euro

02281 Martin Sommer vergeet dat een crisisbestendige euro een levensader is voor de Nederlandse economie.

02282

02283 De monetaire unie is de kern van de Europese samenwerking.

02284 Martin Sommer gaat er in zijn rubriek in de Volkskrant van 16
02285 september geheel aan voorbij dat een crisisbestendige euro een
02286 levensader voor de Nederlandse economie is.

Het rapport van de Adviesraad Internationale Vraagstukken
02287 (AIV) waarschuwt dat zonder verdere verdieping de eurozone
02288 onvoldoende bestand is om op de langere termijn het hoofd te
bieden aan majeure financiële en economische schokken. Het
rapport benadrukt dat de eerste

procent van de v1~

Europese economie. Het opbreken van de euro zou vergaande gevolgen hebben voor de interne markt, voor de Europese economie en uiteindelijk voor onze welvaart. Nederland heeft er, zeker als exportland, alle belang bij de monetaire stabiliteit in de eurozone te verzekeren.

verantwoordelijkheid bij nationale overheden ligt om hun v2~

begrotingstekorten terug te dringen, hun staatsschuld omlaag te brengen en structurele hervormingen door te voeren. Niemand ontkent dat met name zuidelijke landen hierin schromelijk tekort zijn geschoten.

02289

02290 Indien het Frankrijk van Macron erin slaagt hervormingen door te voeren op het gebied van de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen alsook v1~

het begrotingstekort weet terug te dringen, kan dit een nieuwe dynamiek teweegbrengen. Om te beginnen in de Frans-Duitse samenwerking, maar ook in wijder Europees verband. Moeten wij dan Fransen worden zoals Martin Sommer stelt? Natuurlijk niet. Maar wij moeten wel openstaan voor verdieping.

Zonder
het
Verenigd
Koninkrijk
vertegenw
oordigt de
eurozone
85

02291 Krijgen wij dan een op Franse leest geschoeide euro? Dat zal niet

Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 181/292

02292 het geval zijn en daar zijn wij zelf bij. Het vereist wel dat

Nederland zich pro-actief moet opstellen in de komende onderhandelingen. Dus niet alleen de

zand zetten zoals Sommer schijnt te suggereren.

hakken
in het

02293

02294 Er zijn tal van terreinen waar verdieping van de muntunie een Nederlands belang dient. Het voltooiën van de bankenunie en kapitaalunie is zonder meer wenselijk. Dat is ook de opvatting van minister Dijsselbloem. Het optuigen van het Europees Stabilisatie Mechanisme (ESM) en het op termijn omvormen hiervan in een Europees Monetair Fonds staan zeker niet haaks op het Nederlands belang. Ook de Duitse minister Schäuble is hier een pleitbezorger van.

02295

02296 Een aparte eurobegroting zoals Frankrijk voorstaat, roept tal van vragen op. Niet alleen in Nederland, maar ook in Duitsland.

02297

02298 Is er behoefte aan een stabilisatiemechanisme, bijvoorbeeld om asymmetrische schokken op te vangen? Nederland meent van niet en ook het AIV-rapport houdt hier de nodige slagen om de arm. Wel oordeelt het rapport dat voorstellen in deze richting serieuze overweging verdienen. Daarbij moet ook de vraag worden gesteld dat als er al zo'n mechanisme zou komen het niet ondergebracht moet worden in het ESM. Het is in elk geval geen zaak van vandaag of morgen maar vergt wel nadere discussie.

02299

02300 Kan het bestuur van de eurozone verbeterd worden? Een vaste voorzitter van de eurogroep met meer bevoegdheden, zoals ook door Frankrijk voorgestaan, moet bespreekbaar zijn.

02301

02302 Om zo'n functie als Europees minister van Financiën te bestempelen, lijkt aanmatigend zoals ook letterlijk in het AIV-rapport wordt gesteld.

02303

02304 Aan een apart europarlement als door Frankrijk voorgesteld, zitten heel wat haken en ogen. Maar er is zeker veel voor te zeggen om de verantwoordingsplicht naar het Europees Parlement (en trouwens ook nationale parlementen) toe te versterken.

02305

02306 Over deze en andere onderwerpen kan Nederland in de komende onderhandelingen een belangrijke inbreng leveren. Dat moet ook de

inzet zijn van het nieuwe kabinet. Het is zeker niet ons belang aan de zijlijn te staan en ons erop te laten voorstaan de beste van de klas te zijn.

02307

02308 Fred van Staden en Carlo Trojan zijn respectievelijk voorzitter en lid van de commissie die het AIV-rapport Is de eurozone stormbestendig? heeft voorbereid.

02309

02310 Carlo Trojan was van 1987 tot 1997 plaatsvervangend secretaris-generaal van de Europese Commissie en van 1997 tot 2000 secretaris-generaal van de Europese Commissie.

02311

02312

02313 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02314

02315 LOAD-DATE: 19 September 2017

02316

02317 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02318

02319 PUBLICATION-TYPE: Krant

02320

02321

02322 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02323 All Rights Reserved

02324

02325

02326

02327

02328 44 of 195 DOCUMENTS

02329

02330

02331

02332 de Volkskrant

02333

02334 16 september 2017 zaterdag

02335

02336 Moeten wij Fransen worden?

02337

02338 BYLINE: MARTIN SOMMER

02339

02340 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 5

02341

02342 LENGTH: 946 woorden

02343

02344

02345 HIGHLIGHT: Tien jaar eurocrisis leidde tot de slotsom dat Zuid-Europa niet hervormt.

02346

02347 Vrij zicht

02348 Het was een indrukwekkend rijtje voornemens van Commissievoorzitter Juncker in zijn jaarrede van woensdag. Meer landen bij Schengen, nieuwe EU-lidstaten, een minister van Financiën, een Europese begroting en zo nog een en ander. Terwijl onze welingelichte man in Brussel de dag tevoren schreef dat Mark Rutte de Commissievoorzitter nog op het hart c1~ had gedrukt zich een beetje in te houden.]

02349

02350

02351 Dat beloofde Juncker, dus stel je voor als hij zich niet had ingehouden. Achteraf zag ik Rutte op het Journaal sussen dat de voorzitter van de Europese Commissie ook maar een ambtenaar is die er niet over gaat. Wel, deze ambtenaar noemt zijn jaarrede State of the (European) Union, vindt dat zijn Commissie 'politieker' moet worden en wekt ook verder niet de indruk van ambtelijke bescheidenheid.

02352

02353 Eerder dit jaar had de Europese Commissie vijf scenario's voorgelegd voor de toekomst van de EU. Daarvan is er kennelijk nu

nog één over: veel meer samendoen. Je maakt mij niet wijs dat dit verhaal niet is voorbesproken met de Franse president Macron, die het onlangs, staand voor de Akropolis, had over de 'wedergeboorte' van Europa. En met Merkel uiteraard, die al langer geleden tekenen had gegeven dat ze na haar herverkiezing toe is aan een sprong voorwaarts.

02354

02355 Wat is het Nederlands belang hier? Het toeval wil dat de deftige Adviesraad Internationale Betrekkingen AIV pas geleden is bevallen van een rapport over de toekomst van de euro. Het advies sluit niet alleen nauw aan bij de State of the Union, het lijkt wel of de raad voorinzage heeft gehad in de Junckertekst. Meer nog dan Juncker is de Adviesraad euforisch over de verkiezing van Macron - het is bijna grotesk hoe vaak zijn naam voorbijkomt - alsmede over de kansen die dit presidentschap Europa kan bieden.

02356

idee hangt in de Kamer alleen de SP aan.

02358 Ogenschoonlijk past het advies in de Nederlandse traditie.

02359 Nederland steunde altijd de Europese Commissie, die tot taak heeft de afgesproken regels te bewaken. Gezamenlijke regels moesten immers de kleine landen beschermen tegen de machtspolitiek van de groten. Maar de bordjes zijn verhangen en de AIV zingt nu, in het kielzog van Juncker, het lied van het nieuwe liefdespaar Mercron. Alsof met twee verkiezingen waarin populist

02357

]
Ook
gaan de
voorstel
en van
de Raad
gelijk op
met die
van

Juncker, zij het nog wat radicaler. De gedachte is dat de euro nooit is afgemaakt; zonder Europese begroting gaat het niet, zonder gedeelde financiële risico's evenmin. Als klapstuk moeten de Nederlandse en Duitse lonen omhoog om c4~ de arme Fransen en Italianen een steuntje in de rug te geven. Dat laatste

werden verslagen (Nederland en Frankrijk), de twijfels over het Europese c4~ project ineens zijn verdamp

]
]

02360 CA~

02361 Steeds meer tekenen wijzen erop dat we een op Franse leest geschoeide euro krijgen. Dat dat in het Nederlandse belang is, zoals de AIV betoogt, mag als een nieuw inzicht gelden. De redenering gaat als volgt. Tien jaar ervaring met de eurocrisis heeft het inzicht opgeleverd dat de zuidelijke landen niet hervormen. Veertig keer is vastgesteld dat afspraken werden overtreden. Nimmer is er wat aan gedaan. Dat kon volgens de AIV ook niet, omdat de landen economisch al aan de grond zaten; van een kale

kip valt niet veel te plukken. Intussen profiteren de noordelijke landen van een lage eurokoers. Wat ligt meer voor de hand dan dat Duitsland en Nederland meer uitgeven, zodat de zuidelijken ook een graantje meepikken?

02362

02363 Dit wordt een afruil genoemd. De veronderstelling is dat de Fransen onder Macron als tegenprestatie écht gaan hervormen, en dan in hun kielzog - hopelijk - de zwakke Italianen. Het klinkt plausibel, maar de onderliggende gedachte dat hún tekorten ónze overschotten zijn, deugt niet. Net zo min als het idee van veel economen dat het Nederlandse gedram over zuidelijke schulden alleen maar is ingegeven door onze calvinistische inborst.

02364

02365 Waar het om gaat, is dat alleen landen met een bescheiden schuld voldoende veerkracht hebben, om als het misgaat hun eigen problemen op te lossen. Zo heeft Nederland het inderdaad gedaan, eerst met de banken,

daarna met het Kunduz-akkoord en 'het sprintje naar de 3 procent'; ten slotte met de megabezuinigingen van het demissionaire kabinet. Dat was pijnlijk genoeg. Maar de suggestie van zowel de Commissie als de AIV is dat de zuidelijke landen niet kunnen wat wij wel kunnen, en dat ze zich daarom niet aan de afspraken houden die werden gemaakt toen de euro begon.

02366

02367 Het is na tien jaar eurocrisis niet gelukt van Fransen of Italianen Duitsers of Nederlanders te maken. Dan maar andersom, zal men hebben gedacht, c1~ dan moeten Nederlanders en Duitsers maar Fransen worden. Qua wijn en restaurant is dat zeker een goed idee. Maar het raakt aan een realiteit waarover niet gesproken wordt: Duitsland en Nederland presteren gewoon beter, hun instellingen zijn betrouwbaarder en werken sneller, en een afspraak is een afspraak. Ooit, bij het instellen van de euro, was er sprake van 'benchmarking', met de bedoeling dat achterblijvers zich zouden optrekken aan de koplopers.

02368

02369 Nu is het andersom. De ECB is onder Draghi een politieke, 'zuidelijke' bank geworden; de rente moet wel laag blijven anders is het over en uit voor Italië; noordelijke landen moeten de risico's van hun zuidelijke broeders delen; in Brussel wordt hard gewerkt aan een steeds centralistischer - Franser - regime. Dit alles met de zegen van de deftige Adviesraad

Internationale Vraagstukken. Maar dat dit in het Nederlands belang is, gaat er bij mij beslist niet in.

02370

02371 MARTIN SOMMER is politiek commentator van de Volkskrant

02372 De lonen omhoog om de Italianen te helpen, dat vindt in de Kamer alleen de SP.

02373

02374

02375 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02376

02377 LOAD-DATE: 15 September 2017

02378

02379 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02380

02381 GRAPHIC: Juncker: een ambtenaar...

02382 Macron: hoop in bange dagen...

02383 Wat meer Frans worden...

02384

02385 PUBLICATION-TYPE: Krant

02386

02387

02388 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02389 All Rights Reserved

02390

02391

02392

02393

02394 45 of 195 DOCUMENTS

02395

02396

02397

02398 de Volkskrant

02399

02400 16 september 2017 zaterdag

02401

02402 Invoering euro wordt niet verplicht voor EU-landen

02403

02404 BYLINE: MARC PEEPERKORN

02405

02406 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10

02407

02408 LENGTH: 506 woorden

02409

02410

02411 HIGHLIGHT: Geen enkel niet-euroland in de EU wordt gedwongen de munt in te voeren. De Europese ministers van Financiën maakten vrijdag korte metten met de oproep van Commissievoorzitter Juncker om de monetaire tweedeling in de EU snel op te heffen.

02412

02413 Oproep Juncker strandt op breed verzet

02414 'Van dwang of drang kan geen sprake zijn', zei Eurogroepvoorzitter Dijsselbloem na afloop van overleg met zijn collega-ministers. 'Invoering van de euro is een ingrijpend besluit, een land geeft een deel van zijn monetaire vrijheid op. Dat kan niet zonder grote steun van de bevolking.' Andere euroministers deelden deze mening. Alleen de Italiaanse minister Padoan schaarde zich achter Junckers suggestie.

02415

02416

02417 De Commissievoorzitter benadrukte woensdag in zijn Europese 'Troonrede' dat alle EU-landen de plicht hebben de euro in te voeren. Van de negen niet-eurolanden zijn alleen Groot-Brittannië en Denemarken vrijgesteld van deze plicht, zij bedongen die uitzondering bij de start van de euro. Juncker maakte duidelijk dat de tweedeling in de EU geen goede zaak is, hamerde op de

invoeringsplicht en stelde een nieuw fonds voor om de niet-eurolanden te helpen bij de benodigde hervormingen.

02418

02419 Volgens Dijsselbloem kan de EU 'de invoering van de euro niet van bovenaf versnellen'. Net als de Duitse en Oostenrijkse ministers wees hij erop dat de landen aan de eurocriteria moeten voldoen (eisen tekort, schuld, inflatie). Geen van de niet-eurolanden is al zo ver.

02420

02421 De Duitse minister Schäuble bezwoer dat er niet gerommeld wordt met de criteria. Hij wil geen tweede Griekenland: Athene vervalste bij de introductie van de euro de statistieken om op papier de eisen te vervullen. Toen de economische crisis uitbrak, sleurde het bijna de hele eurozone de financiële afgrond in.

02422

02423 Na de afwijzing van de ministers gaf Juncker vrijdagmiddag een verklaring uit dat het nooit zijn bedoeling is geweest de niet-eurolanden de euro op te dringen. Ook Commissaris Moscovici (Economische en Financiële Zaken), aanwezig bij de Eurogroepvergadering, probeerde de ministers gerust te stellen. 'Iedereen is welkom in de eurozone, niemand wordt gedwongen.'

02424

02425 De ministers toonden evenmin groot enthousiasme voor Junckers plan voor een Europees minister van Financiën die de beschikking krijgt over een eigen budget. Deze superminister zou zowel Commissaris zijn als de Eurogroep voorzitten. Schäuble, Dijsselbloem en Schelling (Oostenrijk) willen dat eerst gesproken wordt over wat de eurozone moet doen (groei, veerkracht) en pas daarna over de poppetjes en structuren. Dijsselbloem acht de huidige constructie - met besloten vergaderingen - van belang voor de besluitvaardigheid.

02426

02427 De Franse minister Le Maire hield zich op de vlakte. President Macron presenteert zijn Europese ideeën eind deze maand, na de Duitse verkiezingen. Le Maire geldt als serieuze kandidaat om in januari Dijsselbloem op te volgen als Eurogroepvoorzitter. Volgens betrokkenen heeft Le Maire verschillende EU-collega's laten weten dat hij beschikbaar is.

02428

02429 Sinds zijn aantreden in mei dit jaar ontpopt Le Maire zich als een actieve speler in de Eurogroep. Eerder deze maand nam hij het initiatief voor een EU-wet die internetgiganten als Google, Apple, Facebook en Amazon verplicht meer belasting te betalen.

02430

02431

02432 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02433

02434 LOAD-DATE: 15 September 2017

02435

02436 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02437

02438 GRAPHIC: geen gerommel De Duitse minister Wolfgang Schäuble

02439

02440 PUBLICATION-TYPE: Krant

02441

02442

02443 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02444 All Rights Reserved

02445

02446

02447

02448

02449 46 of 195 DOCUMENTS

02450

02451

02452

02453 de Volkskrant

02454

02455 15 september 2017 vrijdag

02456

02457 Adviezen

02458

02459 BYLINE: ARNON GRUNBERG

02460

02461 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

02462

02463 LENGTH: 166 woorden

02464

02465 VOETNOOT

02466 'Alles wordt woede', staat deze week op de cover van Der Spiegel. De rust is bedrieglijk, aldus het weekblad. De AfD zweeft in de opiniepeilingen rond de 10 procent. Veel, maar ze stonden op 15 procent.

02467

02468 AfD is begonnen als 'professorenpartij' tegen de euro onder leiding van econoom Bernd Lucke. Inmiddels is Lucke geen lid meer van de partij en is de AfD verworpen tot extreem-rechtse partij met neonazistische tendensen.

02469

02470 Uit het artikel blijkt dat de aanhang van de AfD economie minder belangrijk vindt dan identiteit. Minderwaardigheidsgevoelens lijken doorslaggevend. De 'elite' - Merkel, media, SPD, Grünen - wordt minstens zo gehaat als de 'buitenlander'.

02471

02472 Der Spiegel geeft adviezen: bestrijden waar de partij nazistisch en racistisch is, maar waar mogelijk ook een dialoog voeren. De partij naar het midden rukken of doen verdwijnen zoals met andere extreem-rechtse partijen in Duitsland is gebeurd.

02473

02474 Adviezen die ook geldig zijn voor Nederland.

02475

02476

02477 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02478

02479 LOAD-DATE: 14 September 2017

02480

02481 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02482

02483 PUBLICATION-TYPE: Krant

02484

02485

02486 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02487 All Rights Reserved

02488

02489

02490

02491

02492 47 of 195 DOCUMENTS

02493

02494

02495

02496 de Volkskrant

02497

02498 14 september 2017 donderdag

02499

02500 Linguïstische plaagstoot

02501

02502 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 21

02503

02504 LENGTH: 144 woorden

02505

02506

02507 HIGHLIGHT: stekel

02508

02509 Over het verleden sprak Jean-Claude Juncker tijdens zijn troonrede in het Engels; over de toekomst in het Frans. Ondanks deze linguïstische plaagstoot bereikte zijn visie het eiland: meer eurozone, meer Schengen en meer Brussel. Zelfs eurogezinde Britten begonnen een beetje sympathie te voelen voor de Brexit-

gedachte. Eerder deze week liepen ze nog te hoop tegen de machtswellust van 10 Downing Street, dat ministers de macht wil geven om uit Brussel geïmporteerde wetgeving te schrappen: de 'Hendrik VIII-clausule', vernoemd naar de almachtige Tudor-koning. 'Hendrik VIII was een schurk', verdedigde Brexiteer Edward Leigh, 'maar wel mijn soort schurk.' Deze Engelse vader des vaderlands liet zich als halfgod afbeelden op wandtapijten die werden gemaakt in Brussel. Laat Juncker het niet horen.

02510

02511 Patrick van IJzendoorn

02512

02513

02514 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02515

02516 LOAD-DATE: 13 September 2017

02517

02518 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02519

02520 PUBLICATION-TYPE: Krant

02521

02522

02523 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02524 All Rights Reserved

02525

02526

02527

02528

02529 48 of 195 DOCUMENTS

02530

02531

02532

02533 de Volkskrant

02534

02535 14 september 2017 donderdag

02536

02537 Huiver bij dadendrang van Juncker

02538

02539 BYLINE: DOOR MARC PEEPERKORN

02540

02547 Méér Europa en méér macht voor de Europese Commissie. Met

02541

02548 deze boodschap in zijn 'Europese Troonrede' nam

S

Commissievoorzitter Juncker woensdag afstand van de trend
afgelopen jaren naar minder Brussel en meer macht voor de
lidstaten. Wat beweegt Juncker - die sowieso niet terugkeert - en

CTION:

Ten

Eerste;

Blz. 7

02549 voor welk probleem zoekt hij een oplossing?

02550

Juncker voelt zich gesteund door de recente geschiedenis. De
onheilsscenario's over het einde van de Unie en de euro zijn
gelogenstraft; de Europese economie groeit harder dan die van
de VS; de migratiestroom komt onder controle; de populisten
grepen naast de macht in Nederland en Frankrijk; en de
Brexiteers worden steeds stiller. Niet onbelangrijk ook: dit

02542

02543

02551 voorjaar hernieuwden de Europese leiders (minus de Britse

L

02552 premier) hun 'Europese geloften' tijdens een top in Rome. 'Laten

ENGTH:

02553 we de deze kans grijpen', aldus Juncker woensdag.

979

02554

woorden

Euro

02544

02545

Juncker wil dat alle EU-landen de euro invoeren. Van de huidige

0254

28

6

HIGHLIGHT: Gesterkt door de recente geschiedenis pleit Jean-Claude

Juncker, voorzitter van de Europese Commissie, in zijn 'Troonrede' voor c1~
uitbreiding van de EU. Sommige lidstaten vinden dat geen prettig
vooruitzicht.

lidstaten hebben 19 dat al gedaan, zoals het Europees Verdrag
ook E3~

voorschrijft. Van de twee landen die een uitzondering op de
plicht bedongen (Groot-Brittannië, Denemarken), vertrekt de grootste.
Juncker wil af van de monetaire tweedeling in Europa. Als Londen in
2019 is uitgezwaaid zit 85 procent van het Europese bruto product in de
eurozone.

De hele EU aan de euro maakt het afstemmen van economische en financieel beleid eenvoudiger, geen gedoe meer met moeizame constructies om de niet-euro's gerust te stellen. Het euroblok zou geleid moeten worden door een Europese minister van de Economische en

Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 195/292

Financiële Zaken die tegelijk Europees Commissaris is. De

Eurogroepvoorzitter (die de lidstaten zelf kiezen) wordt dus 02556
ingeruild voor iemand met een dubbele pet, net zoals de huidige D
EU-buitenlandchef. De eurominister krijgt een aparte begroting e
in het EU-budget om de landen te ondersteunen bij pijnlijke lidstaten
02555 hervormingen en zware crises. huiveren
bij deze

Junckeriaanse dadendrang. Ja, de eurozone €3~ moet anders, het noodfonds mag een Europees Monetair Fonds worden en

Berlijn en Parijs staan niet afkerig tegen een Europees minister van Financiën. Maar het enthousiasme neemt af bij de vraag of die superminister lid moet zijn van de Commissie. Dwang bij het invoeren van

de euro, stuit helemaal op verzet. De Poolse regering ontploft bij het idee dat Brussel de zloty afpakt en ook Hongarije, Tsjechië en Zweden gruwen c2~

van zo'n soevereiniteitsoverdracht. De boosheid en woede over Brusselse asielquota - waarbij de Oost-Europese landen werden overstemd - zijn een teken aan de wand.

02557

02558 Banken

02559 Met de euro schuift Juncker alle landen ook onder de bankenunie. Alle

grotere banken moeten zich dan onderwerpen aan het toezicht van de ECB en betalen mee aan het bankenfaillissementsfonds waaruit de afwikkeling van wrakke banken wordt gefinancierd. Juncker acht dit mede nodig omdat kapitaal zich snel verplaatst en nu al de zwakke schakels in de bankenketen kan uitzoeken.

02560c1~

02561 Nederland, Duitsland, Oostenrijk en Finland zijn zeer op hun hoede bij deze uitbreiding van de bankenunie. Zij eisen dat eerst de lijken uit de kluizen van de zwakke banken worden geschud, pas daarna kan er sprake zijn van gezamenlijk de lasten dragen bij een faillissement. Juncker

beloofde dit, maar de noordelijke lidstaten willen dit zien vastgelegd én

CA~ ingevoerd.

02562

02563 Grenzen

02564 Juncker acht het de hoogste tijd dat alle EU-landen lid worden van de Schengenzone, de club landen waartussen geen paspoortcontrole meer bestaat. Roemenië en Bulgarije voldoen volgens Juncker aan de criteria, de rest moet snel volgen (Cyprus, Kroatië) of zijn principiële bezwaren opgeven (Ierland). Een grotere Schengenzone versterkt volgens Juncker de controle aan de Europese buitengrenzen omdat de Unie eisen kan stellen.

02565

02566 Nederland blokkeert al jaren het Schengenlidmaatschap van Roemenië en Bulgarije. Volgens Den Haag (gesteund door Berlijn en Parijs) zijn beide landen te corrupt. De vraag is verder of de buitengrenzen van Europa echt veiliger worden als het meer nog dan nu grenst aan Turkije en Oekraïne.

02567

02568 Uitbreiding

02569 Juncker wil het moratorium op uitbreiding van de EU - door hemzelf in 2014 ingesteld - opheffen. Omwille van de rust de vrede aan de oostelijke grenzen, moeten de onderhandelingen met Montenegro (gestart in 2012) en Servië (2014) nieuw leven worden ingeblazen. Hiermee volgt Juncker de beproefde Europese strategie dat EU-lidmaatschap stabiliteit oplevert, geen overbodige luxe op de Balkan.

02570

02571 De EU-landen zullen de onderhandelingen nauwgezet volgen. Nogal wat hoofdsteden zijn van mening dat bij eerdere uitbreidingen een oogje is toegeknepen waardoor de EU corruptie en misdaad importeerde.

02572

02573 Unie

02574 Opvallend is Junckers oproep voor één EU-president. Die zou zowel voorzitter van de Commissie als van de EU-toppen met de regeringsleiders zijn. Volgens Juncker is dat efficiënter en democratischer. 'Europa is beter te begrijpen met één kapitein op het schip.' Uit oogpunt van efficiency pleit hij ook voor het afschaffen van het vetorecht van de lidstaten bij buitenlands beleid en voor maatregelen om multinationals te belasten en btw-fraude aan te pakken. De burger vraagt daarom en het voorkomt concurrentievervalsing.

02575

02576 De regeringsleiders zijn juist zeer gehecht geraakt aan hun vaste voorzitter, momenteel de Pool Donald Tusk. De EU-toppen waren afgelopen jaren, mede dankzij die eigen voorzitter, de Europese reddingsboei bij grote crisis: door gezamenlijk optreden van de leiders werden de Griekse, de euro- en migratiecrisis bedwongen. Ze willen hun toegenomen macht niet uit handen geven, noch delen met het parlement dat de Commissievoorzitter moet goedkeuren. Bovendien vergt de komst van één president wijziging van het Europees Verdrag, een langdurige en riskante operatie. Het opgeven van veto's is eveneens een gevoelige zaak voor de hoofdsteden. Alle lidstaten vinden hun belastingregime het beste van de EU.

02577

02578

02579 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02580

02581 LOAD-DATE: 13 September 2017

02582

02583 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02584

02585 GRAPHIC: Voorafgaande aan zijn speech kust commissievoorzitter JeanClaude Juncker de Nederlandse eurocommissaris Frans Timmermans.

02586

02587 PUBLICATION-TYPE: Krant

02588

02589

02590 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02591 All Rights Reserved

02592

02593

02594

02595

02596 49 of 195 DOCUMENTS

02597

02598

02599

02600 de Volkskrant

02601

02602 13 september 2017 woensdag

02603

02604 Junckers agenda

02605

02606 BYLINE: HANS WANSINK

02607

02608 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 21

02609

02610 LENGTH: 375 woorden

02611

02612

02613 HIGHLIGHT: De Europese Commissie moet minder hoog van de toren blazen en kritischer naar zichzelf kijken.

02614

02615 Commentaar

02616 De voorzitter van de Europese Unie, Jean-Claude Juncker, gebruikt vandaag zijn laatste 'State of the Union' om zijn plannen voor verdere integratie van de EU en van de eurozone onder de aandacht te brengen. De ambitieuze Luxemburger slaat toe voordat een herkozen Merkel en een beproefde Macron die Europese agenda naar zich toetrekken.

02617

02618

02619 Na de Duitse verkiezingen van 24 september is duidelijk met welke coalitiepartner Merkel verdergaat. Rond die tijd weten we ook of de Franse president de straatacties tegen zijn hervormingsprogramma zonder al te veel kleerscheuren heeft doorstaan. Als de as Parijs-Berlijn opnieuw wordt gesmeed, is er voor Brussel weinig eer meer te behalen.

02620

02621 De problemen die Juncker in zijn pakket adresseert zijn relevant genoeg. Zo wil hij regelen dat de internetreuzen Google, Apple, Facebook en E2~

Amazon eindelijk belasting gaan betalen. Dat doet het goed bij de Europese burger. Maar hij overvraagt vervolgens door een nieuwe industriepolitiek af te kondigen die, uiteraard onder regie van Brussel, moet zorgen voor 'economische groei en goede banen'.

02622

02623 Hetzelfde geldt voor de eurozone. Ook hier wordt een verstandig voorstel om het noodfonds meer body te geven overschaduwed door een pleidooi voor euro-obligaties. Duitsland en Nederland zullen dat opvatten als een provocatie vanuit het vermaledijde Brussel richting een transferunie. Dat is, zacht gezegd, onverstandig in een tijd waarin nationalisme en populisme welig tieren.

02624

02625 Daar komt nog bij dat de EU zijn handen vol heeft om de Brexit-schade zo beperkt mogelijk te houden. Hier moet de Europese Commissie alle zeilen bijzetten. Een goede verhouding met de Britten, die van hun kant steeds meer gaan beseffen dat hooghartigheid jegens Brussel contraproductief is, moet het agendapunt met de hoogste prioriteit zijn.

02626

02627 In plaats van gas geven, moet de Europese Commissie gas terugnemen. v4~ Onderzocht moet worden waar de Brusselse bemoeizucht kan worden teruggeschroefd. Subsidiariteit is een beginsel dat vooral plechtig wordt beleden. Frans Timmermans, de tweede man achter Juncker, heeft al in 2013 beloofd te gaan werken aan 'minder Brussel'. We hebben er nog weinig van gezien.

02628 Soepele afwikkeling Brexit is topprioriteit

02629

02630 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02631

02632 LOAD DATE: 12 September 2017
Date: 31-09-2017 15:11:53 ATLAS VLEXX Page: 201/292

02633

02634 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02635

02636 PUBLICATION-TYPE: Krant

02637

02638 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02639

02640 All Rights Reserved

02641

02642

02643

02644 50 of 195 DOCUMENTS

02645

02646

02647 de Volkskrant

02648

02649 2 september 2017 zaterdag

02650

02651 Plan voor eurozoneparlement zwak onderbouwd

02652

02653 BYLINE: HANS WANSINK

02654

02655 SECTION: Sir Edmund; Blz. 35

02656

02657 LENGTH: 296 woorden

02658

02659 NON-FICTIE

02660

02661 Thomas Piketty, Stéphanie Hennette, Guillaume Sacriste en

02662

02663 Antoine Vauchez: Naar een democratischer Europa

02664

02665 ***

02666

02667 De Bezige Bij; 96 pagina's; € 12,99.

02668

02669 In zijn bestseller Kapitaal in de 21ste eeuw pleitte de Franse
02670 econoom

02671

02672 Thomas Piketty al voor een apart parlement voor de eurozone,

02673

02674 naast het

02675

bestaande
Europees
Parlement.
Samen met
drie
collega's
presenteer
t v1~
Piketty nu
een
complete
verdragste
kst waarin
de
instelling
van dat
parlement
voor de
eurolanden
wordt
geregeld.

02669

02670

02671

Piket
ty c.s. denkt
aan een
parlement
van 400
leden,
waarvan er
320

moeten komen uit de nationale parlementen van de 19 eurolanden en 80 uit het Europees Parlement. De zetels worden naar rato van het inwonertal verdeeld, zodat Duitsland 72 zetels krijgt en Nederland 15. Het parlement v1~

gaat de eurogroep (de club van ministers van Financiën) controleren en bemoeit zich ook met het beleid van de Europese Centrale Bank.

02672

02673 Op zichzelf is het idee van Piketty c.s. zeker het overwegen waard. Maar de presentatie van het plan had overtuigender gekund. Zo gedetailleerd als het voorstel is in zijn juridische uitwerking, zo summier is de argumentatie. Simpelweg wordt ervan uitgegaan dat de eurozone het financieeleconomische beleid steeds meer naar zich toe zal trekken, ook op het gebied van belastingen, herstructurering van schulden en begrotingsbeleid, en dat de nationale staten dus zonder slag of stoot hun soevereiniteit verder zullen inleveren. Of dit gaat gebeuren, is nog maar de vraag.

02674

02675 De auteurs hopen dat hun parlement 'een democratisch kader verschaft, waarbinnen de bezuinigingsvoorstellen teruggedrongen kunnen worden, of in ieder geval de huidige machtsverhoudingen wezenlijk veranderd kunnen worden'. Maar waarom dat nodig is, blijft onbenoemd.

02676

02677

02678 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02679

02680 LOAD-DATE: 1 September 2017

02681

02682 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02683

02684 GRAPHIC: Thomas Piketty, Stéphanie Hennette, Guillaume Sacriste en Antoine Vauchez: Naar een democratischer Europa

02685

02686 PUBLICATION-TYPE: Krant

02687

02688

02689 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02690 All Rights Reserved

02691

02692

02693

02694

02695 51 of 195 DOCUMENTS

02696

02697

02698

02699 de Volkskrant

02700

02701 2 september 2017 zaterdag

02702

02703 Macron pakt door

02704

02705 BYLINE: HANS WANSINK

02706

02707 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 5

02708

02709 LENGTH: 389 woorden

02710

02711

02712 HIGHLIGHT: Hervorming van de Franse arbeidsmarkt kan niet langer wachten.

02713

02714 Commentaar

02715 Met de deze week gepresenteerde besluiten tot liberalisering van de arbeidsmarkt neemt de regering-Macron noodzakelijke stappen om de vastgelopen Franse economie te reanimeren. De hervormingen dienen ook

een politiek-Europees doel: zij vormen een absolute voorwaarde voor een vruchtbare samenwerking tussen Parijs en Berlijn inzake Europese integratie.

02716

02717

02718 De modernisering van de arbeidsverhoudingen vormde het pièce de résistance van Macrons verkiezingscampagne. Hoewel veel Fransen hem vooral als president hebben gekozen om te voorkomen dat Marine Le Pen van het Front National zich van het Elysée meester zou maken, wisten de kiezers waar ze met Macron aan toe waren. Het besef groeit dat een werkloosheidspercentage van 9,6 onaanvaardbaar is. Het handhaven van de verworven rechten en pensioenen van de oudere werknemers zet jongeren, migranten en laagopgeleiden buitenspel en is funest voor het nemen van nieuwe initiatieven door bedrijven.

02719

02720 De kern van het programma van Macron bestaat uit het wegnemen van blokkades voor mobiliteit van arbeidskrachten. Regelgeving moet worden geschrapt, sociale bescherming moet plaatsvinden op het niveau van de individuele werknemers in plaats van de hele beroepsgroep en omscholing moet prioriteit krijgen. De onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden moeten liefst op bedrijfsniveau plaatsvinden.

02721

02722 Uniek voor de aanpak van Macron is dat hij werkgevers- en werknemersorganisaties bij zijn besluiten heeft betrokken. Daardoor speelt hij de vakcentrales uit elkaar; alleen de oud-linkse CGT roept op om op 12 september tegen Macron de straat op te gaan.

02723

02724 Macron onderstreept zelf dat Frankrijk in Europa achteraan loopt bij het aanpassen van de economie aan de concurrentie op de wereldmarkten. Dat geldt natuurlijk vooral ten opzichte van Duitsland. Zowel in economisch als in politiek opzicht is het zwaartepunt in de EU van Parijs richting Berlijn verschoven.

02725

02726 Merkel wil graag samenwerken met Macron, maar verbindt daaraan wel de voorwaarde dat hij zijn hervormingsprogramma ook uitvoert. De Franse plannen ter hervorming van de EU (een Europese minister van Financiën, euro-obligaties) worden in Berlijn

welwillend aangehoord, maar Merkel komt pas in beweging als Macron levert. Heel verstandig.

02727 Merkel komt pas in beweging als Macron levert

02728

02729

02730 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02731

02732 LOAD-DATE: 1 September 2017

02733

02734 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02735

02736 PUBLICATION-TYPE: Krant

02737

02738

02739 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02740 All Rights Reserved

02741

02742

02743

02744

02745 52 of 195 DOCUMENTS

02746

02747

02748

02749 de Volkskrant

02750

02751 1 september 2017 vrijdag

02752

02753 procent

02754

02755 SECTION: Economie; Blz. 28

02756

02757 LENGTH: 46 woorden

02758

02759 is de inflatie in de eurozone in augustus. In juli was die 1,3 procent. De kerninflatie, waarbij de sterk schommelende prijzen van zaken als energie en voeding buiten beschouwing worden gelaten, bleef in augustus gelijk op 1,2 procent.

02760 1 , 5

02761

02762

02763 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02764

02765 LOAD-DATE: 31 August 2017

02766

02767 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02768

02769 PUBLICATION-TYPE: Krant

02770

02771

02772 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02773 All Rights Reserved

02774

02775

02776

02777

02778 53 of 195 DOCUMENTS

02779

02780

02781

02782 de Volkskrant

02783

02784 30 augustus 2017 woensdag

02785

02786 Trump, Yellen en Draghi jagen koers euro omhoog

02787

02788 SECTION: Economie; Blz. 27

02789

02790 LENGTH: 130 woorden

02791

02792 De euro sloot dinsdag voor het eerst sinds 2015 boven de 1,20 dollar. Een 'psychologische grens', schrijft Petr Krpata van ING, die vindt dat investeerders overdrijven. Volgens rekenmodellen van de ING is de euro nu eigenlijk te duur. Waarom beleggers dat anders zien, laat zich lastig raden. Ze zijn in elk geval op zoek naar rendement en zekerheid. En wat dat laatste betreft, zit de euro volgens analisten al langer in de lift door het zwalkende beleid van Trump, dat de dollar een minder veilige haven maakt. Janet Yellen, voorzitter van de Amerikaanse centrale bank, liet zich op de jaarlijkse brancheconferentie in Jackson Hole, niet uit over renteverhogingen in de VS. De hoop is nu gevestigd op stappen van ECBbaas Mario Draghi.

02793

02794

02795 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02796

02797 LOAD-DATE: 29 August 2017

02798

02799 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02800

02801 PUBLICATION-TYPE: Krant

02802

02803

02804 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02805 All Rights Reserved

02806

02807

02808

02809

02810 54 of 195 DOCUMENTS

02811

02812

02813

02814 de Volkskrant

02815

02816 30 augustus 2017 woensdag

02817

02818 Zal straks ook een sterke euro worden vervloekt?

02819

02820 SECTION: Economie; Blz. 27

02821

02822 LENGTH: 506 woorden

02823

02824 De kwestie - Peter de Waard

02825 De euro is zeven jaar lang vervloekt als een bananenrepubliekvaluta. Dat deden niet alleen populistische eurosceptici, maar ook befaamde Nobelprijswinnaars als Paul Krugman en Joseph Stiglitz, die van de overkant van de grote plas gehakt maakten van de muntunie.

02826

02827

02828 Het was slechts een kwestie van tijd dat de munt eerst minder waard zou worden dan een dollar en dan volledig zou instorten in de richting

van de Venezolaanse bolivar. Toen het niet in 2011 gebeurde, zou het wel in 2012 zijn. En zo ging het elk jaar door.

02829

02830 Dinsdag kwam de koers van de euro boven de 1,20 dollar, terwijl die vlak voor het einde van 2016 nog maar 1,04 dollar waard was. Met lede ogen zien de Britten hoe hun trotse pond sterling straks nog minder waard is dan het symbool van de tot voor kort zo gehate EU.

02831

02832 Critici zien de euro nog altijd als een rammelkast die slechts overeind wordt gehouden door de geldsmijterij en het lagerentebeleid van Mario Draghi's ECB. Alleen hebben de centrale banken van de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Japan hetzelfde gedaan of doen ze dat nog. Daarnaast zou door elke maand 60 miljard euro in het financiële systeem te pompen de waarde van de euro niet moeten stijgen maar juist moeten dalen.

02833

02834 Uiteraard zou de muntunie beter werken als de eurozone ook een politieke unie of federale staat zou zijn, iets wat voorlopig een utopie is. Afgezien van het feit dat de VS en Groot-Brittannië ook allesbehalve perfecte federaties zijn (in beide landen is men tot op het bot verdeeld over Trump en Brexit), hoeft zo'n politieke unie geen noodzaak te zijn. In 1433 werd in de Bourgondische Nederlanden een eenheidsmunt geïntroduceerd. Zowel de eigen munt als de koersen van buitenlandse muntstukken waren overal in de unie gelijk. Die hield stand tot het begin van de Tachtigjarige Oorlog, 135 jaar later.

02835

02836 Ook de taler-unie van de Duitse staten in de 19de eeuw, waarvan de stabiliteit werd gewaarborgd door de Pruisische centrale bank, bleef lang in stand. De eurozone viert 1 januari al weer het 19-jarig bestaan en is daarmee ouder dan bijvoorbeeld eerdere initiatieven als 'de slang' van de jaren zeventig of het Europees Monetair Stelsel van de jaren tachtig en begin jaren negentig. 02837

02838 Als los verband van landen met een eigen economisch beleid staat de zone nog steeds overeind. Blijkbaar wordt de politieke wil van de landen om eraan vast te houden telkens onderschat. Duitsland en Frankrijk - samen met Jeroen Dijsselbloem - slagen er toch altijd weer in leden die uit de pas lopen uiteindelijk weer in het gareel te krijgen. Deze politieke wil is, met de verkiezing van Macron en de

herverkiezing van Merkel ophanden, voorlopig weer
gegarandeerd.

02839

02840 De grootste bedreiging van de euro is niet meer de zwakte maar de
stijgende koers die de Europese concurrentiepositie en export kan
gaan ondergraven.

02841

02842 Binnenkort wordt de euro ineens om een heel andere reden vervloekt.

02843

02844 Reageren?

02845 p.dewaard@volkskrant.nl

02846 Muntunies zonder politieke unies kunnen heel lang bestaan

02847

02848

02849 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02850

02851 LOAD-DATE: 29 August 2017

02852

02853 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02854

02855 PUBLICATION-TYPE: Krant

02856

02857

02858 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02859 All Rights Reserved

02860

02861

02862

02863

02864 55 of 195 DOCUMENTS

02865

02866

02867

02868 de Volkskrant

02869

02870 21 augustus 2017 maandag

02871

02872 Geen toeristenvisum nodig voor Europeanen na Brexit

02873

02874 BYLINE: PATRICK VAN IJZENDOORN

02875

02876 SECTION: Ten Eerste; Blz. 17

02877

02878 LENGTH: 467 woorden

02879

02880

02881 HIGHLIGHT: Europese burgers kunnen ook na de Brexit moeiteloos naar het Verenigd Koninkrijk reizen. Dat heeft de Britse regering laten weten. Net zoals nu hoeven bezoekers aan het eiland, dat geen deel uitmaakt van Schengen, slechts hun paspoort te tonen aan de grens. Wie er wil gaan wonen of werken heeft wel een visum nodig.

02882

02883 Terwijl 'Brussel' met vakantie is, publiceren de Britten hun voorstellen om de Brexit zo geruisloos mogelijk te laten verlopen. Dat geldt voor het vrije verkeer van personen. Het verschil met nu zal zijn dat EU-burgers niet meer zonder meer in Groot-Brittannië kunnen werken, maar er zal niet moeilijk worden gedaan over werkvergunningen voor sectoren waar vraag is naar Europese arbeidskrachten.

02884

02885

02886 Toegang tot de sociale zekerheid zal in de toekomst zeer lastig worden.

02887

02888 De Britten zijn niet bang dat EU-migranten via de Ierse 'achterdeur' binnenkomen, want ze verwachten dat er maar weinig Europeanen zullen zijn die een illegaal bestaan willen opbouwen op het eiland. Londen vertrouwt erop dat de Ierse douane goed in de gaten zal houden of er geen onwelgevallige migranten langskomen, mensen bijvoorbeeld met een flink strafblad. Hiermee besteden de Britten een deel van hun grenscontrole feitelijk uit aan Dublin.

02889

02890 Een grotere uitdaging is het vrije verkeer van goederen tussen Ierland en Noord-Ierland wanneer de Britten de Europese douane-unie hebben verlaten. De Britten denken aan een 'onzichtbare grens', waarbij grote ondernemingen van tevoren precies online moeten aangeven welke goederen de 500 kilometer lange grens passeren, terwijl het mkb daarvan wordt vrijgesteld.

02891

02892 Critici voorzien technologische proberingen en voorspellen dat dit een paradijs gaat worden voor smokkelaars.

02893

02894 In The Guardian schreef de Ierse commentator Fintan O'Toole dat de Ieren het kind van de rekening dreigen te worden. 'Zonder grenscontroles kunnen Amerikaans rundvlees, Chinees staal, Australisch lam en Indiase auto's in Belfast aankomen, om vervolgens via Ierland hun weg te vinden naar Frankrijk, Duitsland of elk ander Europees land. De enige manier om dit te voorkomen is om de Ierse export te onderwerpen aan grenscontroles op het vasteland. Hierdoor stapt Ierland met een been uit de EU. Waarom zou Dublin daarmee instemmen?'

02895

02896 Een procedureel geschilpunt is dat Brussel het Ierse vraagstuk eerst wenst op te lossen alvorens te spreken over een mogelijk handelsakkoord met het Verenigd Koninkrijk.

02897

02898 De Britten zijn ervan overtuigd dat deze twee zaken onafscheidelijk met elkaar verbonden zijn. Er kan, zo beweerde een medewerker van Brexitminister David Davis, pas een praktische oplossing worden uitgewerkt als duidelijk is wat voor een soort handelsakkoord er komt. Deze week zullen de Britten nog meer post-Brexit voorstellen publiceren.

02899

02900 Ondertussen groeit de argwaan bij de oude vrienden in het Gemenebest. De Australische buitenlandminister liet The Times weten dat Gemenebestlanden alleen trek hebben in handelsakkoorden als hun onderdanen zich makkelijker kunnen vestigen in het oude moederland.

02901 Werken in Groot-Brittannië wordt wel een stuk moeilijker voor EU-burgers

02902

02903

02904 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02905

02906 LOAD-DATE: 20 August 2017

02907

02908 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02909

02910 PUBLICATION-TYPE: Krant

02911

02912

02913 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02914 All Rights Reserved

02915

02916

02917

02918

02919 56 of 195 DOCUMENTS

02920

02921

02922

02923 de Volkskrant

02924

02925 16 augustus 2017 woensdag

02926

02927 Duits hof twijfelt sterk aan crisisaanpak ECB

02928

02929 BYLINE: KOEN HAEGENS

02930

02931 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

02932

02933 LENGTH: 608 woorden

02934

02935 De hoogste rechter van het belangrijkste land van de eurozone heeft ernstige bedenkingen bij de crisisaanpak van de ECB. In een ultieme

poging de eurocrisis te bezweren, heeft de Europese Centrale Bank sinds maart 2015 voor meer dan 2 biljoen (2.000 miljard) euro aan schulden €2~

opgekocht. Het Duitse constitutioneel hof vreest nu dat de ECB daarmee haar mandaat - zorgen voor een stabiele euro - overschrijdt.

02936

02937

02938 De uitlatingen van het machtige Bundesverfassungsgericht vergroten de druk op ECB-president Mario Draghi om een punt te zetten achter het omstreden beleid. Onder zijn leiding is de centrale bank volgens tegenstanders verworpen tot een pinautomaat voor politici met een gat in hun hand.

02939

02940 Om dat te voorkomen heeft Europa ooit een hoog hek om de geldpers gezet. Dit staat bekend als het verbod op 'monetaire stimulering'. De Duitse rechters betwijfelen nu of de ECB zich hieraan houdt. In een dinsdag verschenen verklaring stellen zij dat er 'gegronde redenen zijn om aan te nemen dat (...) het schuldenopkoopprogramma indruist tegen het verbod op monetaire stimulering'. De kwestie wordt nu op het bordje van het Europees Hof gelegd. Pas als dat opheldering heeft gegeven over een aantal vragen, komen de Duitse rechters met hun definitieve oordeel.

02941

02942 In een reactie ontkent de ECB de beschuldigingen. Volgens president Mario Draghi heeft zijn onorthodoxe aanpak Europa uit het dal getrokken. Landen als Italië en Spanje kunnen weer makkelijker lenen. Bedrijven zouden als gevolg van het goedkope

geld extra investeren en banen scheppen. Ook huiseigenaren profiteren. De 10-jaars hypotheekrente is in Nederland onder de 2 procent gezakt.

02943

02944 Spaarders en pensioengerechtigden zijn daarentegen de pineut: zij zien hun appeltje voor de dorst verschrompelen als gevolg van de extreem lage rentes. Critici vrezen daarnaast voor nieuwe zeepbellen. Overheden, het bedrijfsleven en huizenkopers kunnen dankzij de ECB immers bijna gratis geld lenen, ook wanneer dat niet verstandig is.

02945

02946 De klagers bij het constitutioneel hof - waaronder de inmiddels opgestapte oprichter van het rechts-populistische Alternative für Deutschland, Bernd Lucke - eisen een verbod voor de Duitse Bundesbank om hier nog langer aan mee te werken. Dat zou een bom leggen onder Draghi's ECB - en onder de relatieve rust en stabiliteit in de eurozone.

02947

02948 Zo heet hoeft de soep niet gegeten te worden. Het regent al jaren klachten over de Europese crisispolitiek bij het Duitse constitutioneel hof. Hoewel de rechters meermaals begrip toonden voor die grieven, zijn de eurosceptici keer op keer in het ongelijk gesteld. Eén keer eerder werd een zaak doorverwezen naar het Europees Hof. Ook daar vingen de ECB-critici

bot.

02949

02950 De openlijk beleden twijfel van de Duitse rechters kan niettemin van groot belang zijn in de oploaiende discussie over de toekomst van het omstreden ECB-opkoopprogramma. Hoewel de inflatie laag blijft, groeit de economie van de eurozone weer. De werkloosheid neemt af. En er is nog een andere reden voor 'Frankfurt' om er een punt achter te zetten: de ECB heeft zoveel staats- en bedrijfsobligaties opgekocht, dat zij door de voorraad heen dreigt te raken.

02951

02952 Verwacht wordt daarom dat Draghi in september of oktober gaat zinspelen op een voorzichtig einde van de monetaire noodtoestand. De definitieve uitspraak van het Duitse constitutioneel hof in deze zaak wordt niet veel eerder verwacht. Ze kan daarmee weleens als stok achter de deur gaan dienen. Voor het geval 'Super Mario' zich onverhoopt nieuwe avonturen in het hoofd haalt.

02953 2.000 miljard euro aan schulden heeft de Europese Centrale Bank sinds maart 2015 opgekocht

02954

02955

02956 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

02957

02958 LOAD-DATE: 15 August 2017

02959

02960 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02961

02962 PUBLICATION-TYPE: Krant

02963

02964

02965 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

02966 All Rights Reserved

02967

02968

02969

02970

02971 57 of 195 DOCUMENTS

02972

02973

02974

02975 de Volkskrant

02976

02977 5 augustus 2017 zaterdag

02978

02979 Het voetbal, dat zijn wijzelf

02980

02981 BYLINE: ARIE ELSHOUT

02982

02983 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 14, 15

02984

02985 LENGTH: 1658 woorden

02986

02987

02988 HIGHLIGHT: Met het vertrek van Neymar bij Barcelona is 550 miljoen euro gemoeid. De euro's rollen harder dan de ballen. Maakt het grote geld alles kapot?

02989

02990 Hypocrisie

02991 Er was eens een man die elke vrijdagavond aan hetzelfde ritueel begon. Hij ging zitten, dutte in en kwam pas weer bij zijn positieven als op tv de eerste voetbalsamenvattingen van het weekend begonnen. De volgende ochtend volgde hij op de berijpte velden de F-pupillen, 'coachte' zijn zoon en ruziede met de vaders van de tegenpartij. 's Middags speelde hij zelf in VDO-6. Na afloop zat hij in de kantine eindeloos te theoretiseren over voetballen, aan formicatafels vol meters bier. Thuisgekomen liet hij de roes langzaam uitwerken en zette hij de zintuigen pas weer

op scherp bij de zaterdagavondssamenvattingen. Zondag luisterde hij onderweg naar opa en oma naar Langs de Lijn. 's Avonds waren er Studio Sport en wedstrijden in Spanje en Italië. Tegen twaalfen was het op. Weer was een volledig met voetbal gevuld weekeinde verstreken.

02992

02993

02994 Speciaal waren de wedstrijden voor de Europa Cup, het WK of EK. De spanning liep dan bij de man zo hoog op dat kat en hond angstig wegslopen, zoals dieren doen voor een naderende aardbeving, vulkaanruptie of vloedgolf. Ja, nuchterheid sneuvelde bij de man het eerst als het om voetbal ging. Een van zijn memorabelste momenten beleefde hij toen hij op het schoolplein een balletje trapte met zijn piepjonge zoon. Wat komt die bal hard terug, dacht hij. Hij keek en zag dat het mannetje met links en rechts trapte. Zijn zoon - tweebenig! Van nature! De voetbalgoden hadden hem een godenzoon geschonken!

02995

02996 O, volslagen gek was die man.

02997

02998 Dit kon niet goed aflopen.

02999

03000 En ik kan het weten.

03001

03002 Want die man was ik.

03003

03004 Inmiddels ben ik twintig jaar en een huwelijk verder. Mijn zoon maakte bij de E'tjes in een seizoen honderd doelpunten, maar hij knapte af op het rauwe voetbalmilieu en ging hockeyen. Mijn overbelaste achillespees gaf er de brui aan op het na een stortbui spekgladde gras van het Amsterdamse Bos. Nooit meer zagen mijn vrienden daar mij terug. Het voetbal op het veld ontglipte me omdat mijn zoon en pees rebelleerden. Ook begon een daling van het aantal uren voor de buis. Dat was vanwege het moderne voetbal zelf.

03005

03006 Het rollen van het geld lijkt belangrijker geworden dan het rollen van de bal. Mijn favoriete club is een doorgangshuis geworden.

Aankomende sterren worden weggekocht voor er internationaal iets is gewonnen. Steeds beginnen we weer van voren af aan. Je krijgt niet meer de tijd je met een ploeg te identificeren. De clubvoetballer verdween, de voetbalnomade kwam. Soms overlijdt er zo'n oude held. Het voelt als een persoonlijk verlies. Het wel en wee van de nieuwe allemansvrienden raakt je minder, ze zijn een soort junkfood, even snel verorberd als verteerd.

03007

03008 Barcelona-aanhangers reageerden deze week zuur op het vertrek van hun Braziliaanse spits Neymar. Zelfs hun rijke club kan geen trouw meer afdwingen. Het afkopen van het contract kost 220 miljoen euro. Alles bij elkaar is naar verluidt met de voorgenomen transactie 550 miljoen euro gemoeid. Een nieuwe grens is overschreden: we beginnen bij transfers te tellen in kwart- en halve miljarden. De schatrijke emir van Qatar heeft Neymar naar 'zijn' club Paris Saint-Germain gehaald uit, wordt gezegd, wraak voor het schrappen door Barcelona van Qatar Airways als shirtsponsor. Voetbal is dus nog steeds oorlog. Maar voetbal is ook handel geworden.

03009

03010 Geld is tegenwoordig de grote spelmaker, dominanter dan vroeger de Willem van Hanegems en Günter Netzers. Televisiezenders, Arabische sjeiks, Russische oliemiljardairs en Chinese investeerders pompen miljoenen in de sector. Wie het meeste geld heeft is het sterkst en het aantrekkelijkst. Met televisierechten, advertentiecontracten en gesponsorde trips in verre oorden kunnen geldschietters hun investeringen terugverdienen, met roem in 's werelds grootste sport als bonus.

03011

03012 Voetbal gaat niet meer alleen over bekeken steekballetjes, frêle pingelaars en harige rousers, voetbal is ook rekenen geworden. Na de introductie van de Champions League in 1992 gaan voorbeschouwingen vaak over clubbegrotingen. Gortdroge AEX-kopij. Het voorspellen van de laatste vier is verworden tot een boekhoudkundige exercitie, er worden tien ronden gespeeld, maar steevast staan clubs uit de kapitaalkrachtigste voetballanden in de halve finale.

03013

03014 Het vervreemdt mij van de sport waarmee ik zo vertrouwd ben. Begin 60 nu, sla ik samenvattingen en wedstrijden over. Eerlijk gezegd is het ook de chauvinist in me: al die nederlagen van Nederlandse clubs prikkelen mijn ergernis-gen. Ik explodeer niet

meer maar implodeer. Zachtjes lig ik op de bank te kreunen, de hond doet even één oog open en slaapt vervolgens rustig verder. Ook is mijn verminderde voetbalbeleving een smaakkwestie: die verwijfde vreugdedansjes, die tattoos die van spelers lopende totempalen maken, die schuimbekkende trainers langs het veld, rijp voor verpleegster Ratched uit One Flew Over the Cuckoo's Nest.

03015

03016 Stel je niet aan, roept mijn ingebouwde tegenspreker, die al een paar keer vergeefs probeerde ertussen te komen. Je bedient je van valse romantiek, bent schijnheilig en klampt je vast aan een geïdealiseerd verleden. Niet het voetbal ontglipt je, maar de tijd, zegt hij streng. En inderdaad. Topvoetballers kunnen intense momenten van geluk en genot schenken, net als film- en popsterren. Er is geen enkele reden waarom ze niet net zo veel mogen verdienen, geef ik toe.

03017

03018 In mijn hyperperiode schreef ik in Het Parool over Johan Cruijff: 'Voor verfijnde geesten is het misschien moeilijk te verkroppen, maar het genie waarop landen van tijd tot tijd aanspraak kunnen maken, nestelde zich deze eeuw in Nederland niet in het hoofd van een schrijver of schilder maar in de benen van een jochie uit Betondorp.' Deze virtuoos vond dat het afgelopen moest zijn met het onderbetalen van spelers, de publiekshelden. Hij had gelijk en kreeg zijn zin. Als voetbal geld is geworden dan begon het met onze Cruijff.

03019

03020 Voor 6 miljoen gulden (2,7 miljoen euro) ging hij naar Barcelona, als toen duurste voetballer aller tijden. Dat etiket droeg Paul Pogba van Manchester United met 105 miljoen euro, maar die wordt nu dus opgevolgd door Neymar. Van 6 miljoen gulden naar 550 miljoen euro. Op het eerste gezicht krankzinnig hoe vaak gaandeweg de transferbedragen over de kop zijn gegaan.

03021

03022 Maar geldt dat niet ook voor ons dertig jaar geleden gekochte huis? Iedereen doet als het even kan aan waardencreatie, iedereen is dol op overwaarde, als begin van een eigen vermogen, als opstap naar een groter huis. Geld moet rollen. Toen het dat niet meer deed in 2008 was er crisis. De Europese Centrale Bank laat de geldpersen draaien om het geld weer volop aan het rollen te krijgen. In het voetbal gaat dat gesmeerd. We kunnen ons beklagen over de spelers die vallen voor de rollende euro's, maar

wie honkvast is als hij zich kan verbeteren, werpe de eerste steen. Laat ons, kortom, niet hypocriet doen over voetbal. De verhoudingen zijn anders, de instincten hetzelfde.

03023

03024 In voetbal is alles groter, maar het is geen aberratie, het is een spiegel. We zien daarin onszelf terug, de samenleving, het marktdenken, de globalisering, de migratiebewegingen, de poreuzer wordende grenzen, de ongelijkheid. Het voetbal - dat zijn wijzelf.

03025

03026 De dronken miljoenendans is weinig verheffend, maar het is de vraag die het aanbod bepaalt. De massa houdt van voetbal, en massa is handel, massa is geld. Ook in Nederland. Dit seizoen keken gemiddeld bijna 1,1 miljoen Nederlanders op televisie naar de Champions Leaguewedstrijden. Een jaar daarvoor, toen PSV het goed deed, was dat ruim 1,5 miljoen. De

Europa Leaguefinale tussen Ajax en Manchester United trok 3,6 miljoen kijkers.

03027

03028 Ter compensatie van het Nederlandse voetbalverval, zoeken we voldoening in kleinere dingen: een incidentele goeie Europese reeks van Ajax of PSV, de spanning in de Eredivisie. Gemiddeld trekken wedstrijden daarin al jaren rond de 19 duizend toeschouwers, menig stadionnetje zit lekker vol. De verbondenheid met de clubs blijft. Als dat moeilijker via spelers gaat, zoeken we alternatieve bronnen van identificatie en trots: de aanvallende speelstijl, de werklust, de opleiding en doorbraak van nieuwe talenten.

03029

03030 Ook is er om de twee jaar een WK of een EK. De Champions League mag de beste teams hebben, deze toernooien zijn onvervangbaar als nationaal bindmiddel en uitlaatklep. De voetbalnomaden komen thuis om te spelen voor hun land. De identificatie is even ouderwets totaal.

03031

03032 Hoe dat werkt, merkte ik tijdens het WK van 2014. Ik verbleef al enige jaren in voetbalquarantaine in Amerika. Toch kroop door het onverwachte succes van Nederland het bloed waar het niet gaan kon. Het was de zondag van Oranje tegen Costa Rica. Bij een ochtendwandeling langs New York Harbor kwamen mijn vrouw en

ik bij ons vaste koffietentje. Juan veegde de stoep. We praatten over voetbal en de Mexicaan zei met een grijns: de keeper van Costa Rica is erg goed. Had-ie niet moeten zeggen. Die opmerking groeide die middag in mijn bijgelovige hoofd uit tot een vloek. Bij elk Nederlands schot dat de keeper stopte, zei ik: 'Ik had Juan niet moeten aanspreken. Die kleine Mexicaan met de bezem is een boze geest, de aanzegger van onze nederlaag.' Toen de penalty's kwamen, wist ik het zeker: we zijn gedoemd net als de Britse consul uit dat Mexicaanse stadje in Onder de Vulkaan. 'Het is de keeper, Juan wist het', riep ik. 'Doe niet zo idioot', zei mijn vrouw bozig over mijn aanval van magisch realisme.

03033

03034 Ze had gelijk, ik was weer volledig in de ban van het bijgeloof, de onafscheidelijke metgezel van iedere sportbeoefenaar en -liefhebber. De voetbalfan in mij was niet dood, hij leefde.

03035

03036 Nu, na terugkeer in Nederland, pak ik mijn voetballiefde weer op. Voorzichtig en gedoseerd. Dit voorjaar genoot ik van een paar duels in de Champions League, meeslepend in scherppte, snelheid en hardheid. Feyenoords kampioenschap was geweldig, maar als Ajacied zeg ik: nu weer voor achttien jaar terug in het hok, jongens.

03037

03038 Voetbal blijft voetbal. Ondanks alles.

03039

03040

03041 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

03042

03043 LOAD-DATE: 4 August 2017

03044

03045 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03046

03047 PUBLICATION-TYPE: Krant

03048

03049

03050 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03051 All Rights Reserved

03052

03053

03054

03055

03056 58 of 195 DOCUMENTS

03057

03058

03059

03060 de Volkskrant

03061

03062 21 juli 2017 vrijdag

03063

03064 Euro naar hoogste koers na rentebesluit ECB

03065

03066 SECTION: Economie; Blz. 23

03067

03068 LENGTH: 137 woorden

03069

03070

03071 HIGHLIGHT: Mario Draghi

03072

03073 De euro steeg donderdag naar 1,1634 dollar, de hoogste koers in bijna twee jaar. Dat gebeurde na opmerkingen van president Draghi van de Europese Centrale Bank (ECB), dat in het najaar zal worden gepraat over een eventuele afbouw van het stimuleringsbeleid. Draghi zei dat na de bestuursvergadering van de ECB, waarop werd besloten de rentetarieven niet te veranderen. De herfinancieringsrente blijft 0 procent, wat betekent dat banken gratis geld kunnen lenen bij de centrale bank. De depositorente blijft min 0,4 procent, waardoor banken geld toeleggen op de middelen die ze bij de ECB stallen. Ook zal de ECB nog minimaal tot het einde van dit jaar voor 60 miljard euro per maand obligaties blijven opkopen, maar dat programma zou volgens analisten in 2018 kunnen worden afgebouwd.

03074

03075

03076 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03077

03078 LOAD-DATE: 20 July 2017

03079

03080 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03081

03082 PUBLICATION-TYPE: Krant

03083

03084

03085 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03086 All Rights Reserved

03087

03088

03089

03090

03091 59 of 195 DOCUMENTS

03092

03093

03094

03095 de Volkskrant

03096

03097 8 juli 2017 zaterdag

03098

03099 Even meeslepend als indiscreet rekent de Griekse oud-minister van Financiën Yanis Varoufakis af met zijn tegenstanders.

03100

03101 BYLINE: HANS WANSINK

03102

03103 SECTION: Sir Edmund; Blz. 28, 29

03104

03105 LENGTH: 863 woorden

03106

03107

03108 HIGHLIGHT: Het resultaat is een fascinerende rondleiding in de machinekamer van de eurozone.

03109

03110 NON-FICTIE

03111

03112 Yanis Varoufakis

03113 Adults in the Room - My Battle With Europe's Deep Establishment

03114 *****

03115 The Bodley Head; 550 pagina's; € 23,-

03116 De Nederlandse vertaling verschijnt in oktober bij De Geus.

03117

03118 Voor de gelegenheid had Danae Stratou haar mooiste zijden jurk aangetrokken. De flamboyante kunstenares vergezelde haar man Yanis Varoufakis, de al even flamboyante minister van Financiën van het bankroete Griekenland, naar de Chinese ambassade in Athene voor een diner met de ambassadeur.

03119

03120

03121 Het was in het vroege voorjaar van 2015, kort nadat Varoufakis, een gerenommeerde hoogleraar economie, uit de Verenigde Staten was ingevlogen om namens Syriza-premier Alexis Tsipras de onderhandelingen met de beruchte trojka (de Europese Commissie van Jean-Claude Juncker, de Europese Centrale Bank van Mario Draghi en het IMF van Christine Lagarde) vlot te trekken.

03122

03123 De Chinezen waren zo ongeveer de enige overgebleven buitenlandse investeerders, maar dreigden de Griekse haven Piraeus te verlaten nadat het linkse Syriza aan de macht was gekomen. Varoufakis wilde de privatisering van Piraeus juist versnellen om Chinese mega-investeringen in de containeroverslag, de aftandse scheepsbouw en de verwaarloosde spoorwegen veilig te stellen. Varoufakis vroeg de ambassadeur tijdens het dessert ook nog flink wat kortetermijnobligaties van de Griekse staat op te kopen om de lege staatskas te spekken. Alleen al in maart 2015 moest de Griekse regering namelijk 1,5 miljard euro aflossen aan het IMF.

03124

03125 China zag Piraeus als een belangrijk knooppunt in de nieuwe Zijderoute: een buitenkans om in het hart van Europa door te dringen. Met de aankoop van die obligaties zou het in Peking wel goedkomen, meende de ambassadeur. Bij wijze van goodwill kocht China alvast voor 200 miljoen euro van deze 'T-bills' op. Tot verbijstering van Tsipras en Varoufakis bleef het daarbij. Wat bleek? Peking had een

telefoontje gehad uit Berlijn met het verzoek af te zien van het financieren van de Griekse verplichtingen aan de trojka. Want de Grieken mochten niet ontkomen aan het draconische bezuinigingspakket dat aan Athene was opgelegd.

03126

03127 Berlijn: dat was Wolfgang Schäuble, de Duitse minister van Financiën. Schäuble wilde het liefst de Grieken de euro uitjagen. Maar, zo vertrouwde hij Varoufakis toe, bondskanselier Merkel vond een Grexit te riskant. Om de discipline in de eurozone te handhaven, moesten de Grieken dus blijven bloeden. Dat de bezuinigingen en de belastingverhogingen de Griekse economie verder in de vernieling zouden helpen en daarmee de terugbetaling van de leningen in feite onmogelijk maken, deerde niemand.

'In terugbetaling van de leningen is de trojka niet geïnteresseerd', stelt Varoufakis droogjes vast. Syriza, juist aan de macht gekomen als protestbeweging tegen de wurggreep van de trojka, moest op de knieën worden gedwongen - desnoods via Peking.

03128

03129 Varoufakis beschrijft van dag tot dag hoe dat, gedurende het halve jaar dat hij namens Griekenland met de schuldeisers in Brussel, Washington en Frankfurt in de clinch lag, in z'n werk ging. Zonder medeweten van zijn tegenspelers nam Varoufakis met zijn iPhone cruciale gesprekken op. Het resultaat is een fascinerende rondleiding in de machinekamer van de eurozone. Even indiscreet als meeslepend, want Varoufakis' afrekening met zijn tegenstanders in Europa en in zijn thuisbasis Athene leest als een trein. Als een volleerde schrijver kruidt hij zijn verhaal met zelfspot, rake

anekdotes en treffende karakterschetsen van de hoofdrolspelers.

03130

03131 Onder hen waren ook medestanders: Varoufakis stond helemaal niet alleen in zijn opvatting dat schuldsanering een absolute voorwaarde was om de Griekse economie zuurstof te geven. Collega-economen hielpen hem bij het opstellen van zijn voorstellen en leden van de Europese Commissie deden halfslachtige pogingen de Grieken wat tegemoet te komen. Maar Schäuble en zijn trouwe secondant Jeroen Dijsselbloem, de voorzitter van de eurogroep van ministers van Financiën, joegen Juncker en de zijnen steevast terug in hun Brusselse hok. Emmanuel Macron, de Franse minister van economische zaken die president zou worden, deed nog het meest z'n best voor Varoufakis. Macron omschreef het ondraaglijke eisenpakket aan

Griekenland als 'een moderne versie van het verdrag van Versailles'. Maar Merkel instrueerde president Hollande eind juni 2015 dat Macron zich niet meer met de Griekse kwestie mocht bemoeien.

03132

03133 Tussen Varoufakis en Dijsselbloem zal het nooit meer goedkomen. Bij de eerste kennismaking gaf Dijsselbloem meteen toe dat het programma van de trojka niet werkte, maar dat er niettemin niet over te onderhandelen viel. Dijsselbloem bemoeide zich vervolgens zonder gêne met de samenstelling van de Griekse onderhandelingsdelegatie en niet veel later drong de Nederlandse voorzitter van de eurogroep er bij Tsipras op aan Varoufakis te vervangen. Tsipras liet Varoufakis in de zomer van 2015 vallen en zou nog dieper voor de trojka op de knieën gaan dan zijn rechtse voorganger Samaras.

03134 Om de discipline in de eurozone te handhaven, moesten de Grieken blijven bloeden.'In terugbetaling van de leningen is de trojka niet geïnteresseerd.'

03135

03136

03137 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

03138

03139 LOAD-DATE: 7 July 2017

03140

03141 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03142

03143 GRAPHIC: Yanis Varoufakis. Tussen hem en Jeroen Dijsselbloem zal het nooit meer goedkomen.

03144

03145 PUBLICATION-TYPE: Krant

03146

03147

03148 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03149 All Rights Reserved

03150

03151

03152

03153

03154 60 of 195 DOCUMENTS

03155

03156

03157

03158 de Volkskrant

03159

03160 8 juli 2017 zaterdag

03161

03162 Duitsland moet leren delen

03163

03164 BYLINE: JONATHAN HOLSLAG

03165

03166 SECTION: Zaterdag; Blz. 8

03167

03168 LENGTH: 799 woorden

03169

03170 De week van Jonathan Holslag

03171 Tijdens de G-20-top in Hamburg nam de Duitse bondskanselier Angela Merkel het Amerikaanse protectionisme op de korrel. 'Globalisering kan een win-winsituatie zijn', zei zij. 'Er hoeven niet altijd winnaars en verliezers te zijn.' Het zit de Duitsers hoog dat Trump hen er recentelijk van betichtte als handelspartner vals te spelen. Maar er zit meer achter Merkels lof voor de globaliserings. Sinds Trump in het Witte Huis zit, is zij de morele leider van de vrije wereld, de belangrijkste voorvechter van vrijhandel, menselijkheid ten aanzien van vluchtelingen, matiging in de diplomatieke relaties en Europese integratie. Dat engagement siert haar, maar als zij die leidende rol wil waarmaken, is er na het pleidooi voor vrijheid vooral behoefte aan meer generositeit. Duitsland moet leren delen.

03172

03173

03174 Vrijheid is in het voordeel van de sterksten. De politieke denker Hans Morgenthau stelde zelfs ooit dat vrijheid in de internationale politiek de ultieme vorm van dominantie is. 'Er gaapt een wezenlijk verschil', zo merkte hij daarbij op, 'tussen de wijze waarop intellectuelen vrijheid beschouwen als een voorwaarde voor emancipatie en de wijze waarop vrijheid wordt gebruikt door hen die in het bezit zijn van de macht.' In dat laatste schuilt een groot risico: als vrijheid te zeer leidt tot onevenwichtige partnerschappen, groeit het verzet: zowel tegen de politieke manipulatie van de vrijheid als tegen de oorspronkelijke nobele intenties. Dat verzet neemt dan doorgaans de vorm aan van protectionisme, nationalisme en conservatisme.

03175

03176 Vandaag, net zoals goed een eeuw geleden, is Duitsland de dominante macht in Europa. Het controleert bijna 40 procent van de Europese maakindustrie en 30 procent van de Europese uitvoer naar buiten de interne markt. In Berlijn zijn ze zich goed bewust van dat economische leiderschap, maar té weinig van de politieke gevolgen. Zeker, de Duitsers zijn er voorlopig als de dood voor om die economische macht zichtbaar om te zetten in militaire slagkracht. Dat verklaart ook waarom ze niet thuis geven als de Amerikanen oproepen om 2 procent van het bruto binnenlands product in defensie te investeren. Ik denk niet dat de Fransen en de Belgen dat zouden waarderen, opperde generaal Jörg Vollmer onlangs. Hij verwees daarmee bijna expliciet naar een van de grote thema's in de geopolitiek: een continentale macht die groeit, wekt steevast argwaan van de buurlanden.

03177

03178 Duitsland heeft dat lesje goed geleerd. De grootste uitdaging voor Duitsland blijft vreedzame groei. Zolang het land terrein wint op de andere lidstaten, zal het zich moeten inspannen om het wantrouwen te temperen. Grondbeginsel daarbij is terughoudendheid in militaire opbouw. Het streven naar vreedzame groei was ook wat Duitsland de Europese integratie deed aanvaarden, van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal tot Helmut Kohl die accepteerde dat de Fransen de sterke D-Mark neutraliseerden in een muntunie. Duitsland zal niet langer groeien door expansie, maar door integratie, verantwoordde Kohl dat. Sindsdien staan de Duitsers mee aan de wieg van veel belangrijke Europese projecten, van technologie tot energie. Het belangrijkste doel: Duitse eenmaking én groei realiseren door zich in het midden van een grote, vrije interne markt te plaatsen.

03179

03180 Niet langer punthelmen dus, maar technocraten en zakenmannen. De muntunie heeft de D-mark misschien geneutraliseerd, maar allerm minst de Duitse economische macht. Dankzij de muntunie blijft de Duitse export disproportioneel profiteren. De spanning blijft dus bestaan. Neem de G20top in Hamburg. Er werd een handelsverdrag met Japan aangekondigd, maar het wordt vooral Duitsland dat profiteert. Het voert nu reeds meer naar Japan uit dan Frankrijk, Italië, België en Nederland samen. Of neem de Hamburgse haven: het havenbedrijf is erop uit om meer verkeer te trekken door de sterke Duitse industrie te koppelen aan logistiek. Je kunt

het de Duitsers misschien niet kwalijk nemen, maar de verliezers zullen zich blijven verzetten. Andere lidstaten zullen niet aanvaarden dat Duitsland de baten van de eurozone opstrijkt en de solidariteit jegens andere lidstaten beperkt tot het uitwerpen van een financiële reddingsboei na een crisis.

03181

03182 Duitsland moet meer oprechte bezorgdheid tonen voor het wedervaren van de andere landen. Ook bij het kwart van de Duitse bevolking dat nauwelijks heeft geprofiteerd van de groei, kan het liberalisme van Merkel niet op sympathie rekenen. Niets is dodelijker voor vreedzame groei, zo weten we, dan een combinatie van gemor in het binnenland en wantrouwen in het buitenland. Ik hoop alvast dat ze in Berlijn meelesen.

03183

03184

03185 Jonathan Holslag is docent internationale politiek aan de Vrije Universiteit Brussel. Dit is zijn laatste column.

03186

03187

03188 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03189

03190 LOAD-DATE: 7 July 2017

03191

03192 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03193

03194 PUBLICATION-TYPE: Krant

03195

03196

03197 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03198 All Rights Reserved

03199

03200

03201

03202

03203 61 of 195 DOCUMENTS

03204

03205

03206

03207 de Volkskrant

03208

03209 7 juli 2017 vrijdag

03210

03211 Valutahandelblijft in londen

03212

03213 SECTION: Economie; Blz. 28

03214

03215 LENGTH: 104 woorden

03216

03217 Een voetganger passeert een scherm met wisselkoersen in Londen. Die stad hoeft niet bang te zijn dat het na de Brexit de valutahandel naar de EU ziet verhuizen. Volgens een studie van de Europese Centrale Bank is de infrastructuur van andere Europese steden onvoldoende om die handel over te nemen. Londen is met veel betere en meer kabels verbonden met alle delen van de wereld voor het dataverkeer, wat voor deze handel van het grootste belang is. Ook is de Londense tijdzone gunstiger. Bijna de helft van de mondiale valutahandel vindt in Londen plaats, waaronder die in de euro.

03218

03219

03220 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03221

03222 LOAD-DATE: 6 July 2017

03223

03224 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03225

03226 PUBLICATION-TYPE: Krant

03227

03228

03229 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03230 All Rights Reserved

03231

03232

03233

03234

03235 62 of 195 DOCUMENTS

03236

03237

03238

03239 de Volkskrant

03240

03241 1 juli 2017 zaterdag

03242

03243 EU zit niet in de lift, het is de stilte in de storm

03244

03245 BYLINE: ARNOUW BROUWERS

03246

03247 SECTION: Opinie zaterdag; Blz. 4

03248

03249 LENGTH: 938 woorden

03250

03251

03252 HIGHLIGHT: Met de komst van president Macron lijkt de Europese integratie weer de wind in de rug te krijgen. Maar Adriaan Schout, Europaexpert van Instituut Clingendael, heeft zijn feestmuts nog niet uit de kast gehaald.

03253

03254 twistgesprek

03255

03256 Net een achtbaan, die Europese integratie. Eerst de populistische revolte, nu zit Europa weer in de lift.

03257 'We zitten niet in de lift, al grijpen velen dit moment aan om te doen alsof. Het is meer de stilte in het midden van de storm. Maar politici willen uitstralen dat zij de crisis overwonnen hebben en nu kunnen doorpakken.'

03258

03259 Macron brengt toch licht op het Europese toneel?

0

03261 Is Macron niet de ideale populist: Polen weren, gehuld in EU-vlag? 3

03262 'Macron komt weer met het l'Europe qui protège van De Gaulle - 2

03263 precies waar Nederland altijd tegen is geweest. Wij wilden de EU 6

zo open mogelijk houden, met de Britten erbij, zonder Franse 0

veiligheidsdominantie of protectionistische intenties. Nu dreigen]

we terecht te komen in een Europa dat niet ons Europa is. Daar

heeft Nederland vooralsnog geen antwoord op. Wij zijn

03264 afhankelijk van het Duitse antwoord.' ,

03265 D

03266 Macrons 'beschermende Europa' zal veel Nederlanders e

aanspreken.

'Nederland heeft Europa nodig voor heel veel zaken, maar de e

vraag is: wat u

f

o

rie was vorige week van korte duur: twee dagen tijdens de EUtop.

De redding daarna van twee Italiaanse banken bracht rap een

dosis realisme terug. Italië heeft al 150 jaar te kampen met

dezelfde problemen

in het staatsbestel. Europa bestaat helaas niet uit landen met keurig

aangeharkte voortuintjes. Ook betwijfel ik of het populisme nu echt c4~

verslagen is - vreemd hoe graag mensen dat willen geloven.'

voor Europa? Tegen het Europa van Draghi is in Nederland veel]

c2~

weerstand. Op belangrijke terreinen gebeuren dingen die

Nederland niet wil. Een Pool vertelde me dat ze nu ook nadenken over

de euro: 'Als de eurozone een overdrachtsunie wordt, dan willen we daarbij zijn'. In 20 van de 27 lidstaten gelooft men meer in de EU dan in het eigen land. Hoe meer de EU wordt opgetuigd met beleid, hoe meer er valt te halen voor die landen.'

03267

03268 U bent helemaal niet solidair met uw mede-Europeanen.

03269 'Het is geen kwestie van solidariteit: als de EU economisch verzwakt door slecht beleid, verzwakt haar positie en die van de lidstaten. '

03270

03271 Maar een federaal Europa straalt toch juist kracht uit?

03272 'Hangt ervan af. De bedoeling van Mitterrand was om greep te krijgen op de harde Duitse munt. Frankrijk verspeelde met zwak economisch beleid zijn politieke macht en moest devalueren. Het had Duitsland nodig om een vuist te maken. Als we nu een Franse eurozone krijgen die niet op het oude Duitse concurrentiepad zit, dan gaat het Europese gewicht Frankrijk achterna.

03273

03274 'Maar veel is nog onzeker. Gaat Merkel met de liberalen regeren of met de SPD? Het wordt haar laatste termijn: gaat ze een 'Helmut Kohl' doen, als grote Duitse leider de geschiedenis in gaan? Kohl leverde ons de premature euro op. Is Merkel zich voldoende bewust dat ze ons een premature verdiepte euro kan geven?

03275

03276 'We staan aan de vooravond van monumentale stappen, die we nu heel klein noemen. Zoals 'nieuwe vormen van Europese financiering'. Niemand wil het belastingen noemen. Maar het opent de weg ernaar toe. Een klein stapje in die richting is een structurele ontwikkeling: dan krijgt het Europees Parlement belastingen. En dan zal er veel meer volgen. Dit is geen noodklok, maar we moeten wel goed weten waar we mee bezig zijn.'

03277

03278 De Brexit biedt de Nederlandse diplomatie veel kansen om nieuwe coalities te bouwen, hoor je wel.

03279 'Het vertrek van de Britten valt niet te compenseren met twaalf Finlands. We moeten realistisch zijn over coalities. Het lijkt op het stapelen van dwergen. Makkelijk uit elkaar te spelen.

03280

03281 'De Britse manier van opereren in Europa was uniek: cruel but fair. Vaak goede dossierkennis, interventies vroeg in het proces en een hardere lijn. Daar moeten wij van leren: investeer in kennis en verscherp de analyses vroeg in de beleidsprocessen. We moeten erkennen dat departementale bezuinigingen juist op het gebied van kennis zwaktes hebben gecreëerd.'

03282

03283 De 'storm', is dat de euro die smeekt om nieuwe stappen?

03284 'Er wordt bewust gekozen voor geleidelijke integratie. Rigoureuze stappen komen er niet. Maar de kans op de uitbraak van een nieuwe eurocrisis is groot juist omdat wordt ingezet op kleine stapjes. Draghi heeft veel geld in het systeem geïnjecteerd, maar die Italiaanse banken hebben dat weer geïnvesteerd in Italiaans overheidspapier. Die giftige cocktail is alleen maar groter geworden. En als de rente stijgt, heeft Italië een probleem - en Macron ook.'

03285

03286 'Wat er moet gebeuren, is schulden herstructureren. Van landen met onacceptabel hoge schulden zullen we moeten zeggen: spelers die daarin belegd hebben, inclusief centrale banken, moeten hun verliezen nemen. Ik zie weinig alternatieven. Dat moet samengaan met duidelijke afspraken: Italië, we gaan de schulden herstructureren, maar jullie zullen tijdens dat proces geen stemrecht binnen de ECB kunnen hebben, een pakket maatregelen moeten doorvoeren, inclusief Europees toezicht, en binnen zes jaar opnieuw volwaardig euro-lidmaatschap aanvragen. Want de dood voor het Europese integratieproject zou zijn als we schulden afschrijven maar bijvoorbeeld Italië over tien jaar weer in dezelfde problemen zit.'

03287

03288 Nu heeft u qua grootse plannen Macron ingehaald!

03289 'De schuldensituatie waar we nu in zitten, is onhoudbaar. Dat is politiek moeilijk te verkopen, maar dat is de realiteit. Griekenland, Italië, Portugal

└ C4~

en Frankrijk - vier van de 19 eurolanden - zijn het probleem, niet de euro.

Man en paard moeten genoemd worden. Er is verkeerd geïnvesteed, en CA~

soms moet je verlies nemen en de bijbehorende lessen trekken.'

03290 De schulden-situatie waar sommige eurolanden nu in zitten, is onhoudbaar - dat is politiek moeilijk te verkopen, maar het is de realiteit

03291

03292

03293 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03294

03295 LOAD-DATE: 1 July 2017

03296

03297 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03298

03299 GRAPHIC: Adriaan Schout

03300

03301 PUBLICATION-TYPE: Krant

03302

03303

03304 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03305 All Rights Reserved

03306

03307

03308

03309

03310 63 of 195 DOCUMENTS

03311

03312

03313

03314 de Volkskrant

03315

03316 1 juli 2017 zaterdag

03317

03318 Toerist is goed af met harde euro, zeker in Sierra Leone

03319

03320 BYLINE: JORIS VAN VENROOIJ

03321

03322 SECTION: Economie; Blz. 16

03323

03324 LENGTH: 303 woorden

03325

03326 De euro bereikte vrijdag zijn hoogste koers in twaalf maanden. Met welke landen is het verschil het grootst geworden in deze periode? In Sierra Leone blijkt je, gelet op de wisselkoersen en vergeleken met een jaar geleden, de meeste extra valuta voor een euro te krijgen.

03327

03328

03329 Het West-Afrikaanse land werd deze week door de toerismeorganisatie van de VN, de UNWTO, uitgeroepen tot de snelstgroeiende vakantiebestemming ter wereld. Het aantal bezoekers aan de witte stranden van het land is desondanks bescheiden. Een langdurige burgeroorlog en een ebola-epidemie, beide inmiddels bedwongen, bezorgden Sierra Leone een slechte reputatie. Niettemin groeit het aantal toeristen er snel: in 2015 kwamen er 24 duizend, in 2016 ruim 75 duizend.

03330

03331 Sinds 1 juni 2016 is de waarde van de euro met 93 procent gestegen ten opzichte van de leone, de lokale munteenheid. Kreeg je vorig jaar nog bijna 4,5 duizend leone voor een euro, nu is dat ruim 8,5 duizend.

03332

03333 Ook een vakantie in Turkije is veel goedkoper geworden voor wie in euro's betaalt. Datzelfde geldt voor Argentinië en Mongolië. De euro is ook meer waard geworden in het Verenigd Koninkrijk, waar het pond door de Brexit is verzwakt. 03334

03335 Andere vakantielanden zijn juist duurder geworden. IJsland spant de kroon: sinds vorig jaar is de euro er 17 procent minder waard geworden. Ook ten opzichte van de Zuid-Afrikaanse rand, de Russische roebel, de Israëlische sjekel en de Braziliaanse real verloor de euro aan waarde. 03336

03337 Vakantielanden waar de euro de laatste twaalf maanden het meest in waarde is gestegen (%)

03338 Sierra Leone 93

03339

03340 Turkije 22

03341

03342 Argentinië 20

03343

03344 Mongolië 20

03345

03346 Groot-Brittannië 13

03347

03348 Vakantielanden waar de euro de laatste twaalf maanden het meest in waarde is gedaald (%)

03349 IJsland 17

03350

03351 Zuid-Afrika 14

03352

03353 Rusland 10

03354

03355 Israël 8

03356

03357 Brazilië 7

03358

03359 wat doet de euro?

03360

03361

03362 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03363

03364 LOAD-DATE: 1 July 2017

03365

03366 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03367

03368 PUBLICATION-TYPE: Krant

03369

03370

03371 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03372 All Rights Reserved

03373

03374

03375

03376

03377 64 of 195 DOCUMENTS

03378

03379

03380

03381 de Volkskrant

03382

03383 28 juni 2017 woensdag

03384

03385 Euro naar hoogste koers sinds september 2016

03386

03387 SECTION: Economie; Blz. 31

03388

03389 LENGTH: 197 woorden

03390

03391

03392 HIGHLIGHT: draghi-ologie

03393

03394 Mario Draghi kan de koers van de euro nog altijd omhoog praten. Dat bewees de president van de ECB dinsdag. Hij suggereerde tijdens een speech in Portugal dat de ECB het huidige monetaire beleid van een rente van nul procent en het massaal opkopen van obligaties zal kunnen gaan aanpassen nu de economisch herstel van de eurozone sterker wordt en breder wordt gedragen.

03395

03396 Meteen schoot de eurokoers met bijna 0,6 dollarcent omhoog tot 1,1240. Later klom de euro zelfs boven de 1,13 dollar - het hoogste niveau sinds september vorig jaar. Dat kan de concurrentiekracht van de eurozone ondermijnen.

03397

03398 Draghi-ologen denken dat de uitspraken van de president een voorzetje zijn om de markt een beetje te laten wennen aan veranderingen van beleid, hoewel de Italiaan uitdrukkelijk een voorbehoud maakte. Het zal zeer geleidelijk gaan en voorlopig blijven steunoperaties nodig. Draghi stelde verder dat het gevaar voor deflatie is geweken en dat het een kwestie van tijd is dat de inflatie zal aantrekken. Dat de prijzen nog altijd minder sterk stijgen dan waar de ECB op aanstuurt, komt door onder meer de lage olieprijsen. Dat effect is tijdelijk.

03399

03400

03401 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03402

03403 LOAD-DATE: 27 June 2017

03404

03405 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03406

03407 PUBLICATION-TYPE: Krant

03408

03409

03410 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03411 All Rights Reserved

03412

03413

03414

03415

03416 65 of 195 DOCUMENTS

03417

03418

03419

03420 de Volkskrant

03421

03422 27 juni 2017 dinsdag

03423

03424 Staatssteun voor Italiaanse banken ondermijnt Europese bankunie

03425

03426 BYLINE: KOEN HAEGENS

03427

03428 SECTION: Ten Eerste; Blz. 8

03429

03430 LENGTH: 614 woorden

03431

03432

03433 HIGHLIGHT: analyse

03434

03435 Nog geen drie weken duurde het succes van de Europese bankenunie. De voorbeeldige afwikkeling van de Spaanse Banco Popular kostte de belastingbetaler geen cent. Nu staan de nieuwe afspraken in de eurozone, die er na de financiële crisis voor moesten zorgen dat burgers nooit meer bloeden voor falende banken, toch weer op de tocht.

03436

03437

03438 Zondag kondigde de Italiaanse regering aan maximaal 17 miljard euro uit v3~ te trekken voor twee kleine, noodlijdende banken in langverwachte doodvonnis uitgesproken over Banca Popolare di Vicenza en Veneto Banca. Daarop nam Italië een noodwet aan.

03439 Beide banken worden opgesplitst, waarbij het gezonde deel voor
03440 een

eerder had de Europese Centrale Bank het

symbolisch bedrag naar rivaal Intesa Sanpaolo gaat. De op een na
v1~

grootste bank van Italië lijkt goede zaken te doen: de Italiaanse overheid sponsort de overname met bijna 5 miljard euro. Bovendien worden de

]
het
noorden
van het
land.
Twee
dagen

]
]

slechte stukken van de twee concerns in een bad bank
geparkeerd. Daarvoor is de resterende 12 miljard euro bestemd,
in de vorm van garanties. Gisteren werd bekend dat mogelijk
3.900 medewerkers hun baan verliezen.

Date: 21-01-19 P3: ATLAS VK tot Page: 244/292

- 03441 Buitengewoon teurdstellend, noemt de Tilburgse hoogleraar
03442 banken Harald Benink de staatssteun. 'Zo wordt het hele idee
achter de bankenunie ondermijnd. Deze twee eenvoudige
bankjes waren bij uitstek geschikt om te laten zien dat het
menens is met de nieuwe Europese regels. Maar als het zelfs hier
niet lukt om de belastingbetaler uit de wind te houden, hoe moet
het dan als er straks een grote bank op omvallen staat?'
- 03443 desonda
nks
03444 De problemen bij Banca Popolare di Vicenza en Veneto Banca
spelen al jaren. De berg giftige kredieten waarmee zij kampen is
nog hoger dan in de rest van de Italiaanse bankensector. Op 37
procent van hun leningen wordt niet, deels of te laat afgelost. Ter
03445 vergelijking: bij een Nederlandse bank als ING is dat 2 procent. groen
licht
voor de
plannen.
03446 Grote verliezers zijn nu de Italiaanse belastingbetaler en de
andere eurolanden. De eersten zien de staatsschuld, die met ruim
132 procent van het BBP tot de hoogste ter wereld behoort,
03447 verder aanzwellen. De eurozone wordt opgezaaid met een
03448 ernstig geloofwaardigheidsprobleem. 'Italië
beschou
wt
staatsste
un als v1~
- Het idee achter de nieuwe bankenunie was dat de rekening
03449 voortaan naar de directe belanghebbenden van een
03450 probleebank gaat. Dit mechanisme staat bekend als de bail in.
Anders dan bij een bail out betalen niet de gewone burgers, maar
aandeelhouders, schuldeisers en grote spaarders. nood
zakel
ijk
om
een
regio
nale
econ
omis
che
verst
oring
te
voor
kom
en',
- Die laatste twee groepen gaan in het geval van Banca Popolare di
Vicenza en Veneto Banca grotendeels vrijuit. De Europese
Commissie geeft
stelde de verantwoordelijke eurocommissaris Margrethe Vestager. Zij
benadrukt dat aandeelhouders en professionele beleggers die riskante,
achtergestelde leningen bezitten wél worden aangeslagen. vA~
- 03451
- 03452 Een doekje voor het bloeden, oordeelt hoogleraar Benink, die als
voorzitter van een Europese adviescommissie voor financiële
regelgeving van begin af aan kritisch was over de nieuwe aanpak.
'Dit toont de enorme onwil bij sommige lidstaten om de bail in
daadwerkelijk toe te passen. Afgelopen weekeinde is een heel
gevaarlijk precedent geschapen. Stel dat er straks een instelling in
Duitsland dreigt om te vallen. Waarom zouden onze oosterburen
dan geen belastinggeld in hun probleebanken stoppen?'
- 03453
- 03454 Italiaanse banken
- 03455

03456 In strijd met alle goede crisisvoornemens pompt Italië maximaal 17 miljard euro aan belastinggeld in twee banken. De Europese bankenunie wankelt.

03457 Italiaanse belastingbetaler en de eurolanden zijn de verliezers

03458

03459

03460 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

03461

03462 LOAD-DATE: 26 June 2017

03463

03464 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03465

03466 PUBLICATION-TYPE: Krant

03467

03468

03469 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03470 All Rights Reserved

03471

03472

03473

03474

03475 66 of 195 DOCUMENTS

03476

03477

03478

03479 de Volkskrant

03480

03481 20 juni 2017 dinsdag

03482

03483 'Als Macron niet breekt met tradities zal er verzet komen'

03484

03485 BYLINE: INGE SCHOUTEN

03486

03487 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

03488

03489 LENGTH: 686 woorden

03490

03491

03492 HIGHLIGHT: Europa gaat vooruit. Het zijn de VS die zich terugtrekken van het wereldtoneel, schrijft Sylvie Kauffmann, oud-hoofdredacteur van de Franse krant Le Monde in een opiniestuk.

03493

03494 ANDER COMMENTAAR Overwinning Macron

03495 'De eurozone is niet ingestort. De Brexit, die de Unie vorig jaar schokte en destabiliseerde, wordt nu gezien als kans om de 27 overgebleven lidstaten te hergroeperen. De meest spectaculaire ommezwaai kwam van de overweldigende overwinning van Macron tijdens de Franse presidentsverkiezingen, gevolgd door het succes van zijn nieuwe partij. Hoewel het nog een sprong in het onbekende is, lijkt Frankrijk klaar voor experimenten om een defect systeem te vervangen. Hun pessimistische stemming heeft plaatsgemaakt voor een nieuw begin. Macrons hervormingen zijn van cruciaal belang om de Frans-Duitse relatie nieuw leven in te blazen. Een andere factor in Europa's wederopstanding: Donald Trump. 'We hebben een probleem met wat Trump zegt, denkt en doet. We moeten een manier vinden om vooruit te komen zonder de VS', zegt een Frans topambtenaar. Franse ambtenaren wijzen erop dat partners aan beide kanten van de oceaan afhankelijk van elkaar zijn, maar zullen blijven samenwerken.'

03496

03497 Wat betekent Emmanuel Macrons overwinning in het parlement voor Frankrijk en voor Europa?

03498

03499 Frederik Dhondt rechtshistoricus verbonden aan universiteiten van Brussel, Antwerpen en Gent:

03500

03501 'Zijn verhaal over uitoefening van de macht is erg traditioneel. Macron omarmt het Franse technocratische systeem, dat erg topdown is ingericht. Er is veel kritiek op die manier van werken en

op de Franse instellingen die voorbijgaan aan actief burgerschap en participatieve democratie. Ik ben

benieuwd of Macron erin zal slagen om die oude gewaden af te werpen. Als hij zijn hervormingen van bovenaf gaat opleggen, dan zal dat veel verzet opleveren.

03502

03503 Ik denk dat Macron het been stijf kan houden. Hij heeft van binnenuit meegemaakt hoe zijn voorganger François Hollande de fout maakte door sociale hervormingen pas aan het einde van zijn termijn door te voeren, wat op veel verzet stuitte. Macron zal dezelfde fout niet maken.

03504

03505 Deze verkiezingen tonen dat Frankrijk gespleten is in grote steden die vooruitgaan en streken die achterblijven. Als zijn beleid een beleid blijkt voor de winnaars van de liberalisering en niet voor iedereen, dan zal de verdeeldheid toenemen en dan zal men de link maken met de instituties.

03506

03507 Hij is heel vaag geweest over zijn programma. De vraag is hoe lang het duurt voordat de traditionele verwijten tegen hem gebruikt worden. Als hij niets verandert aan de werking van de staatsinstellingen, moet je niet verbaasd zijn dat er beschuldigingen gaan komen van excessieve macht en van beslissen zonder overleg.'

03508

03509 Hoe kan president Macron succesvol worden?

03510

03511 'Ik denk dat hij naar de Franse geschiedenis kijkt en daaruit momenten herhaalt die goed klinken bij de kiezers. Het is verstandig om hervormingen in de lijn van voorgaande staatshoofden te plaatsen. Dat is een truc die Franse presidenten veel gebruiken. Macron kopieert bijvoorbeeld elementen van oud-president Mitterrand. Hij wandelde voor zijn overwinningsspeech op de tonen van Beethovens Ode an die Freude door de tuin van het Louvre. Mitterrand deed een gelijkaardige plechtige wandeling in het Panthéon. Macron probeert kiezers stukjes van de ander te laten herkennen in zichzelf. Zo vermijdt hij dat men hem niet geschikt vindt als president. Iemand die in Frankrijk alles overboord gooit, is vaak geen lang leven beschoren.'

03512

03513 Hoe bijzonder is deze absolute meerderheid in de Franse geschiedenis?

03514

03515 'Sinds 1958 is een parlementaire meerderheid alleen belangrijk voor de vestiging van een nieuwe regering en voor het geven van vertrouwen. Het parlement heeft daarna zeer weinig instrumenten om het de regering lastig te maken. Het feit dat de verkiezingen een grote meerderheid creëren is niet uitzonderlijk. Dat is wat men bedoeld heeft met het opstellen van de grondwet. Frankrijk had na de instabiele Vierde Republiek (1946-1958) een systeem nodig dat duidelijke beslissingen mogelijk maakte. Het zwaartepunt daarvan ligt bij de Franse president. Het parlement kan zijn regering slechts bij hoge uitzondering ten val brengen. Vanuit dat oogpunt heeft de kiezer de logica van het systeem gerespecteerd.'

03516

03517

03518 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03519

03520 LOAD-DATE: 19 June 2017

03521

03522 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03523

03524 GRAPHIC: Sylvie Kauffman

03525

03526 PUBLICATION-TYPE: Krant

03527

03528

03529 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03530 All Rights Reserved

03531

03532

03533

03534

03535 67 of 195 DOCUMENTS

03536

03537

03538

03539 de Volkskrant

03540

03541 19 juni 2017 maandag

03542

03543 Gelukstreffer

03544

03545 BYLINE: ARNON GRUNBERG

03546

03547 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

03548

03549 LENGTH: 163 woorden

03550

03551 Voetnoot

03552 'Helmut Kohl was een gelukstreffer voor ons Duitsers', sprak Angela Merkel. En Rolf Bos schrijft in een mooi in memoriam in de Volkskrant dat Kohl een voorstander was van een verenigd Europa omdat hij het zijn moeder had beloofd.

03553

03554 Er was veel op Kohl aan te merken, maar uiteindelijk was hij inderdaad een gelukstreffer; voor alle Europeanen. De opheffing van de DDR en de Wiedervereinigung hebben Europa niet ontworcht - Mitterrand en Thatcher vreesden een verenigd Duitsland - wat mede aan Kohl te danken is. Als wisselgeld voor de Wiedervereinigung kwam de euro.

03555

03556 De reactionaire krachten die de euro wensen te bestrijden hebben, anders dan Kohl en zijn moeder, de Europese geschiedenis niet begrepen.

03557

03558 Kohl sprak zoals bekend over 'de genade van de late geboorte'. Laat in 2089 niet weer een Europees politicus moeten reppen van deze genade. Veel meer hoeven de informateur en de andere Europeanen niet te bewerkstelligen. Arnon Grunberg

03559

03560

03561 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

03562

03563 LOAD-DATE: 18 June 2017

03564

03565 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03566

03567 PUBLICATION-TYPE: Krant

03568

03569

03570 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03571 All Rights Reserved

03572

03573

03574

03575

03576 68 of 195 DOCUMENTS

03577

03578

03579

03580 de Volkskrant

03581

03582 13 juni 2017 dinsdag

03583

03584 [Het is een uitdaging voor de nieuwe Franse preside...]*

03585

03586 SECTION: Economie; Blz. 29

03587

03588 LENGTH: 77 woorden

03589

03590 Het is een uitdaging voor de nieuwe Franse president Macron. Het Franse v2~ overheidstekort is gestegen tot 96 procent van het bruto binnenlands product, terwijl maximaal 60 procent is toegestaan volgens het in 1997 afgesproken Stabiliteits- en Groeipact bij de oprichting van de eurozone. Nadat die afspraak werd gemaakt is het tekort onder bijna alle Franse presidenten verder opgelopen. De vraag is of Macron erin slaagt de trend te keren.

03591

03592

03593 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03594

03595 LOAD-DATE: 12 June 2017

03596

03597 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03598

03599 PUBLICATION-TYPE: Krant

03600

03601

03602 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03603 All Rights Reserved

03604

03605

03606

03607

03608 69 of 195 DOCUMENTS

03609

03610

03611

03612 de Volkskrant

03613

03614 8 juni 2017 donderdag

03615

03616 Europa zoekt naar eigen slagkracht

03617

03618 BYLINE: ARIE ELSHOUT

03619

03620 SECTION: Ten Eerste; Blz. 17

03621

03622 LENGTH: 1027 woorden

03623

03624

03625 HIGHLIGHT: Trump, Brexit, terreur en oorlog aan de flanken - ineens krijgt de EU haast om zichzelf te kunnen verdedigen. Wat kunnen de taken voor een Europees leger worden, naast de Navo? En is dat te betalen?

03626

03627 Analyse Europese defensie

03628 Europa is ruw ontwaakt uit de droom van de eeuwige vrede. Van alle kanten belaagd, wil het meer zijn dan een markt en een munt; het wil ook een militaire macht worden. Die ambitie koestert de Europese Unie al langer, maar het ging zo traag dat het was alsof men lag te kijken naar het groeien van gras. Dat is aan het veranderen, zegt EU-commissaris Jyrki Katainen. 'In zes maanden is er meer gebeurd dan in zestig jaar.'

03629

03630

03631 Trump, Brexit, Poetin, Erdogan, terreur, migratiestromen, cyberaanvallen en oorlogen aan zuid- en oostflank zijn als kunstmest die de grond vruchtbaar maken voor een grote sprong voorwaarts. De Europese Commissie presenteerde woensdag een discussienota met drie scenario's

voor meer militaire samenwerking op weg naar een Europese
Defensie

Unie. In de meeste EU-landen leeft men al zeventig jaar in vrede,
zo lang v5~

dat we denken dat het iets natuurlijk en blijvends is, maar dat is niet zo,

03632 Europa komt van ver. Zijn veiligheid is sinds 1945 uitbesteed
03633 aan de Amerikanen. Zij namen het leeuwendeel van de Navo-
uitgaven voor hun rekening terwijl de West-Europeanen hun
verzorgingsstaten opbouwden.

vrede
moet
worde
n
verded
igd,

waarschuwt de Commissie.

Al vroeg knaagde het schuldbesef dat Europa minder afhankelijk
moest zijn v2~ van de VS, maar de EU bleef een papieren tijger.

03634

03635 Donald Trump geeft nu nieuwe urgentie aan het streven naar een v2~

Europese defensiepijler. Evenals het Britse vertrek uit de EU. Het
veranderen dan wel onzeker worden van de betrekkingen met de grote
Angelsaksische bondgenoten maakt de Europese defensie-inspanningen

03636 Maar voorstellen alleen zijn niet genoeg. De EU moet over haar
03637 schaduw heen springen, en die is inzake defensie heel lang.

Staten geven hun macht niet graag op als het gaat om
verdediging van het grondgebied en bescherming van de burger.
In Navo-verband gebeurde dat wel vanwege de Sovjetdreiging
en de Amerikaanse druk, maar in de EU lag het moeilijk. De taaie
nationale sentimenten, het gebrek aan geld, de afwezigheid van
leiderschap en de angst de Navo te ondermijnen leidden ertoe
dat de

bijna
tot
een
existe
ntiële
nood
zaak.
'Het
ene
voors
tel
buitel

t over het

andere heen', zegt Clingendael-expert Margriet Drent.] VA~

- Europese defensiepolitiek niet van de grond kwam. Het gevolg:
- 03638 Het potentieel is er. Bij elkaar opgeteld beschikken de EU-staten
03639 over het op één na grootste defensiebudget in de wereld, ook als
je de Britten niet meer meerekent, zegt EU-buitenlandchef
Federica Mogherini. Maar door de versnippering levert het geld
te weinig op. 'De Europeanen besteden aan defensie 50 procent
van wat de Amerikanen uitgeven, maar de output van onze
03640 investeringen is 15 procent', aldus de Italiaanse. Het potentieel
03641 wordt verkwaanseld.
- Zo vliegen de luchtmachten van de EU-landen met twintig
verschillende types gevechtsvliegtuigen, de VS met zes. Veel
03642 Europese landen koesteren hun eigen wapenindustrie. Door
03643 meer samenwerking bij wapenproductie zouden ze jaarlijks
minimaal 30 miljard euro kunnen besparen.
- Allemaal punten die de commissie aankaart in haar
discussienota. In het minimale scenario is de samenwerking
tussen de lidstaten vrijwillig. In het
- 'grotere integratie' van de krijgsmachten. Aan de Europese regeringsleiders
de keus.
- 03644
- 03645 Duitsland en Frankrijk willen het leiderschap bieden dat in dit
dossier zo lang ontbrak. Een opvallende rol voor de Duitsers, die na
1945 hun best hebben gedaan zich te zuiveren van het laatste
restje Pruisisch militarisme. Maar politieke nood breekt wet.
Europa moet het lot in eigen hand nemen, gebiedt kanselier Angela
Merkel.
- 03646
- 03647 Het is gemakkelijker gezegd dan gedaan. De Europese Navo-landen
hebben afgesproken hun defensie-uitgaven te verhogen naar 2
procent van het bruto binnenlands product. Dat wordt moeilijk,
zelfs voor Duitsland en Nederland, twee van de rijkste EU-staten,
zegt Drent. Nederland heeft ook veel geld nodig voor bijvoorbeeld
de zorg. Hier wringt de oude Europese keus tussen veiligheid en
verzorgingsstaat.
- 03648
- 03649 'Er zal wel geld bijkomen, maar in kleine stappen. Daarnaast moet
het slimmer worden besteed', meent Drent. De Europese Commissie
stelt daarom voor een Europees Defensiefonds op te richten (zie
inzet). Meer
- v2~
verbrokk
eling,
geldversp
illing,
materieel
tekort.
tweede
scenario
wordt
samenwe
rking de
norm. In
het derde
scenario
v2~ wordt
de stap
gezet
naar

collectief doen, minder verkwisting. Dat biedt ruimte om transport- en tankvliegtuigen, satellieten, drones en precisiemunitie aan te schaffen. Alleen zo kan het vermogen worden geschapen om 'zo nodig alleen op te treden', zoals in de discussienota staat.

03650

03651 De weg daarheen is lang. 'Bijna alle middelen in het hogere geweldsspectrum zijn van de Amerikanen', aldus Drent. Waar staat Europa dan in de ontwikkeling van een autonomere defensie? 'Niet helemaal aan het begin', zegt Drent. Dat klinkt niet als heel ver. Vanaf vandaag is een planningseenheid operationeel voor drie EU-trainingsmisies in Afrika. Dit MPCC zou het embryo kunnen zijn van een heus hoofdkwartier, maar voorlopig telt het dertig man. Op het Navo-hoofdkwartier werken er tienduizend.

03652

03653 Mogherini beklemtoonde woensdag dat de EU de Navo niet wil vervangen of dubbelen. Zeker voor Polen en de Baltische staten geldt: er kunnen nog zoveel Europeanen aan oefeningen in hun landen meedoen, maar de enige die telt is de Texaan met cowboyhoed. Alleen daar is de Russische buurman beducht voor.

03654

03655 Drent verwacht een werkverdeling. 'De EU richt zich meer op nieuwe dreigingen, zoals cyberaanvallen, terrorisme, migratie en hybride gevaren; de Navo is er voor de verdediging van het grondgebied.' De taakverdeling is helder. Maar wat als Trump er geen trek meer in heeft de huidige Navo-gevechtsbataljons te handhaven in Polen en de Baltische landen? Drent:

'Dat zou een enorm signaal zijn. Dan zou Europa snappen dat het er alleen v5~ voor staat.'

03656

03657 Vooralsnog is dat een schrikbeeld. Mogelijk om die reden ontstak EU-president Donald Tusk na een top met China in een lofzang op de banden VA~

met Amerika en liet de Pool blijken hartgrondig te hopen dat Trump van voorbijgaande aard is.

03658 'De EU kan zich meer richten op nieuwe dreigingen, zoals cyberaanvallen en terrorisme'

03659

03660

03661 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

03662

03663 LOAD-DATE: 7 June 2017

03664

03665 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03666

03667 GRAPHIC: Zweedse saab gripen new generation, een in Zweden zelf
gebouwde straaljager.

03668 Nederlandse f-16, een van de twintig types gevechtsvliegtuigen in
de EU. Het is een Amerikaans toestel.

03669 Franse mirage 2000d, een gevechtsvliegtuig van het Franse Dassault.

03670

03671 PUBLICATION-TYPE: Krant

03672

03673

03674 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03675 All Rights Reserved

03676

03677

03678

03679

03680 70 of 195 DOCUMENTS

03681

03682

03683

03684 de Volkskrant

03685

03686 8 juni 2017 donderdag

03687

03688 Spaanse crisisbank voor 1 euro overgenomen

03689

03690 BYLINE: KOEN HAEGENS

03691

03692 SECTION: Ten Eerste; Blz. 16

03693

03694 LENGTH: 626 woorden

03695

03696 Voor 1 euro neemt Santander de noodlijdende rivaal Banco Popular over. Daarmee verlost de bank die tien jaar geleden ABN Amro mee opslokte, Europa van een heikel probleem: de vijfde bank van Spanje dreigde om te vallen.

03697

03698 De situatie bij Banco Popular was uiterst explosief geworden - ook voor de rest van de eurozone. De aandelenkoers halveerde en spaarders begonnen hun geld weg te halen. Dinsdag overlegde Banco Popular met de Europese Centrale Bank. Het omvallen van de bank zou risico's voor de financiële stabiliteit in Spanje en Portugal met zich meebrengen. Daarmee diende het sinds 2008 overbekende crisisscenario zich aan: private banken die met publiek geld moeten worden gered.

03699

03700

03701 Met de koop door Santander is dat gevaar afgewend. De grootste bank van Spanje zorgt voor een forse kapitaalinjectie. Santander wil daartoe de komende tijd 7 miljard euro ophalen op de financiële markten.

03702

03703 De Europese instituties claimden de overname woensdag als een bewijs dat hun nieuwe bankenaanpak werkt. Die moet voorkomen dat burgers nog langer opdraaien voor kwakkelende banken. Zelfs de kritische organisatie Finance Watch toonde zich gisteren voorzichtig positief. Europa kreeg zowaar felicitaties voor 'het beschermen van belastingbetalers tegen het dragen van de verliezen bij Banco Popular'.

03704

03705 Toch is het te vroeg voor de conclusie dat de bankenunie hiermee een succes is. Cruciaal onderdeel van dat project is namelijk de zogenoemde 'bail-in'. Niet de Europese burgers (een 'bail-out') maar de directe belanghebbenden van een bank moeten voortaan bloeden als het misgaat. De rekening gaat naar de aandeelhouders, schuldeisers en grote spaarders. Een nieuw

Europees agentschap, de Single Resolution Board, dient dit faillissement in goede banen te leiden.

03706

03707 Bij Banco Popular is het nieuwe systeem slechts beperkt op de proef gesteld. Omdat er met Santander een koper is, hoeft er geen volwaardige 'bail-in'-procedure te worden gevolgd. Alleen de aandeelhouders en een beperkt deel van de schuldeisers worden geschoren. Laat staan dat de complete Banco Popular-boedel moet worden afgewikkeld - een uiterst ingewikkeld en tijdrovend proces.

03708

03709 De vraag is of de nieuwe aanpak ook werkt als zich geen private redder meldt. Of als de problemen zich niet beperken tot één bank. Veel economen zijn sceptisch. Zij vrezen dat de Europese belastingbetaler dan alsnog opdraait voor een deel van de rekening.

03710

03711 De succesvolle overname van Banco Popular is dan ook niet de eerste, laat staan de laatste stresstest voor de kersverse bankenunie. Sinds eind vorig jaar steggelen de Italiaanse overheid en de verantwoordelijke Europese instituties over de redding van Monte dei Paschi di Siena. Pogingen om tot een private oplossing te komen, liepen spaak. Een kapitaalkrachtige koper, zoals bij Banco Popular, was er niet. Italië wil de oudste bank ter wereld daarom een kapitaalinjectie geven, en ondertussen de kleine obligatiehouders uit de wind houden. Europa is argwanend: dat riekt naar

publieke financiering.

03712

03713 Vorig week werd bekend dat overeenstemming ophanden is. Maar of die voldoet aan de torenhoge verwachtingen die geschapen zijn met de belofte van een nieuwe, zuivere bankenaanpak? Dat blijft nog even een vraagteken.

03714

03715 Banco popular

03716

03717 De Banco Popular heeft 12 duizend werknemers en een kleine 1.800 filialen. De problemen van de bank hebben te maken met de huizencrisis waar Spanje het afgelopen decennium onder gebukt ging: Banco Popular heeft voor 37 miljard euro aan problematische

vastgoedleningen. Om die reden was zij al langer op zoek naar een koper. De concurrentie toonde tot nog toe weinig belangstelling. Totdat de bank écht dreigde om te vallen en de aandeelhouders konden worden onteigend. Daarvan heeft Santander geprofiteerd.

03718

03719

03720 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03721

03722 LOAD-DATE: 7 June 2017

03723

03724 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03725

03726 PUBLICATION-TYPE: Krant

03727

03728

03729 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03730 All Rights Reserved

03731

03732

03733

03734

03735 71 of 195 DOCUMENTS

03736

03737

03738

03739 de Volkskrant

03740

03741 7 juni 2017 woensdag

03742

03743 Onbeperkte EU-transferunie vereist referendum

03744

03745 BYLINE: DERK JAN EPPINK

03746

03747 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 25

03748

03749 LENGTH: 786 woorden

03750

03751 DERK JAN EPPINK column

03752 Uit liefde voor Macron en afschuw over Trump begint Merkel te schuiven.

De 'verdiepte eurozone' moet de EU aaneensmeden: met v3~

transferunie via geldstromen van Noord naar Zuid. Dat installeert een permanent trekkingsrecht op de beurs van de Nederlandse burger.

eurozon
eparlem
ent, -
budget
en -
minister
van
Financië
n. De EU

Misschien vindt die burger daar zelf ook iets van?

03753 Experts zullen zeggen: de EU is al transferunie. Klopt, maar in
03754 beperkte mate en met veiligheidskleppen. De Europese
03755 begroting kent veel

wordt

transfermechanismen, zoals structuurfondsen. Deze hielpen Spanje en nu v2~

Polen. Het totale EU-budget is beperkt tot 1 procent van het Europees bbp. Vooral dankzij hardnekkige weerstand van de Britse premier achter wie Nederland zich verschuilt. De Britten gaan weg.

03756

03757 De eurocrisis werd de fuik naar een EU-transferunie. Nederland verstopte zich altijd achter Duitsland dat de laatste veiligheidsklep werd. Volgens het Duits Grondwettelijk Hof moet de Duitse Bondsdag elke transfer apart goedkeuren. Het Hof keerde zich tegen 'onbeperkte transfers'. Het begrotingsrecht van het parlement werd de laatste verdedigingslinie. Griekenland, Ierland en Portugal kregen leningen uit het tijdelijk euronoodfonds EFSM. Na instemming van de Bondsdag. Dat gold ook voor steun aan de Spaanse bankensector uit het permanent euro-noodfonds ESM. Het Nederlands parlement heeft bij ESM-steunverlening niets te zeggen.

03758

03759 Door Duitse halsstarrigheid ontwikkelde de EU een achterdeur. Om 'de euro te inkomsten doorgronden.

te
redden'

03760 Duitse professoren klaagden bij het Grondwettelijk Hof in

03761 Karlsruhe over het ruimgeldbeleid, maar vingen bot. De transferstroom verliep immers onder de noemer 'monetair beleid'. Karlsruhe verwees de kwestie door naar het Europees Hof van Justitie in Luxemburg dat rechtspreekt 'in de geest van de verdragen'. Dat betekent: meer Europa. Als Europees parlements lid diende ik bij het Hof van Justitie een klacht in tegen de ECB: direct afgewezen.

] lanceerde de ECB een 'ruim geldpolitiek'. De rente zak- te. De ECB kocht

massaal schulden en hield daarmee Italiaanse banken met 'slechte leningen' overeind en de Italiaanse staatsschuld van 132 procent houdbaar. De lage rente ging ten koste van Nederlandse spaarders en gepensioneerden. Het ECB-beleid is een enorme herverdeling van Noord €3~ naar Zuid. Maar zonder dat burgers de oorzaken van hun geringere

03762 v2~

03763 Nu komt de 'kwalitatieve sprong voorwaarts' op verzoek van Macron, met de zegen van Merkel en medewerking van EU-instellingen. Het eurosysteem heeft alle afspraken al geschonden. Toverwoord is nu 'verdieping van de eurozone': met parlement,

03764 De minister van Financiën zal landen met een groot
03765 handelsoverschot dwingen tot hogere uitgaven en hogere lonen. Nu al zegt de Europese Commissie: 'Het Duitse handelsoverschot is voor Duitsland niet gezond'. Nederland is ook kampioen exporteur en zit in dezelfde boot. Nederland en Duitsland doen het 'te goed'. Zij moeten afdragen aan 'arme landen'. Arm? Nederland gaat met 67 op pensioen; Fransen prefereren 60. Werkweek:

] begroting en minister van Financiën . In dat parlement zijn geld ontvange

35 uur. Gevolg: hoge pensioenlasten en een structurele werkloosheid van

nde landen ruim in de va~ meerderheid. De begroting wordt puur transfermechanisme. Macron wil een Europese regeling voor werkloosheidsuitkeringen. Dit betekent dat een c3~ land met een werkloosheid van 4 procent moet betalen voor een land met een jeugdwerkloosheid van 40 procent. Uit 'solidariteit'.

circa 10 procent. De Nederlandse zzp'er moet een tandje

03766 De Brusselse achterdeur is intussen voordeur. De Europese
03767 Commissie wil de schulden van euro-landen vermengen.
Date: 31-12-2011 12:31:00
Nederlandse en Duitse schuld wordt dan verpakt met Italiaanse
en Franse zodat deze als financieel product kunnen worden
03768 verhandeld op de markten. Einddoel: de volledige schuldenunie,
compleet met euro-obligaties. bijsteken
voor 'la
C3~
France
en vacances'.

03769 Cultuurverschillen nekken dat eurosysteem. De 'verduitsing' van Zuidc3~
Europa is mislukt. Nu begint de 'Italianisering' van Noord-Europa. De EU
De EU
wordt als Italië, met verbitterde ruzies over geld. De Europese
transferunie
is als een sprong in het diepe van iemand die niet kan zwemmen. CA~

03770

03771 Zodra Merkel overstag gaat, kan Nederland zich niet meer verstoppen
achter Duitsland. De beurs van de Nederlandse burger wordt
pinautomaat. De Staten-Generaal zijn al gebalkaniseerd. De nieuwe
regering wordt gefragmenteerd. Zodra wetgeving tot 'verdieping van
de eurozone' vanuit Brussel arriveert, moet de Nederlandse burger
de kans krijgen te beslissen over eigen beurs. Via een referendum.

03772 De Europese transferunie is als een sprong in het diepe van
iemand die niet kan zwemmen

03773

03774

03775 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

03776

03777 LOAD-DATE: 6 June 2017

03778

03779 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03780

03781 PUBLICATION-TYPE: Krant

03782

03783

03784 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03785 All Rights Reserved

03786

03787

03788

03789

03790 72 of 195 DOCUMENTS

03791

03792

03793

03794 de Volkskrant

03795

03796 3 juni 2017 zaterdag

03797

03798 Negatieve rente kruipt richting Nederland

03799

03800 SECTION: Economie; Blz. 17

03801

03802 LENGTH: 203 woorden

03803

03804 De negatieve rente komt angstig dicht bij de Nederlandse spaarders. De klanten van de Duitse Sparda Bank zullen vanaf september een negatieve rente van 0,4 procent in rekening worden gebracht op spaargeld boven een ton.

03805

03806 Deze negatieve rente zal elk einde van een kwartaal van het spaartegoed worden afgetrokken, zo maakte de bank vrijdag bekend. Zo'n vijfduizend tandenknarsende klanten van deze bank, 1 procent van de totale klandizie, zullen hierdoor getroffen worden. Twee kleine Duitse bankjes gingen de in Berlijn gevestigde Sparda al voor. Sparda behoort tot de vijftien grootste van het land.

03807

03808 De Sparda Bank zegt dat zij niet anders kan, omdat zij 0,4 procent moet toeleggen op deposito's die bij de Europese Centrale Bank (ECB) worden aangehouden. Hiermee probeert de ECB banken in de hele eurozone te stimuleren meer geld uit te lenen. De Duitse banken

hebben vorig jaar 1,1 miljard euro aan rente moeten toeleggen op geld dat ze tijdelijk hadden gestald bij de ECB.

03809

03810 In Nederland hebben enkele banken, zoals Triodos Bank, de rente op spaargeld wel al teruggebracht naar 0 procent. Maar de banken durven uit angst voor klantenverlies nog geen negatieve rente in rekening te brengen.

03811

03812

03813 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03814

03815 LOAD-DATE: 2 June 2017

03816

03817 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03818

03819 PUBLICATION-TYPE: Krant

03820

03821

03822 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03823 All Rights Reserved

03824

03825

03826

03827

03828 73 of 195 DOCUMENTS

03829

03830

03831

03832 de Volkskrant

03833

03834 3 juni 2017 zaterdag

03835

03836 Meer samenwerking moet, maar geen eigen Euro-leger

03837

03838 BYLINE: MARC PEEPERKORN

03839

03840 SECTION: Ten Eerste; Blz. 6

In een van de toekomstscenario's die ze volgende week presenteert, wordt de defensieplanning van de lidstaten 'gesynchroniseerd' en komen er gezamenlijke legereenheden. De oprichting van een Europees leger is geen optie.

03841

03842

L

ENGTH:
429

03846 Europese Commissie presenteert drie defensiescenario's

03847

03848 'Er staat erg veel op het spel voor Europa en haar burgers', schrijft de Commissie. 'Vrede en veiligheid thuis zijn niet langer verzekerd in een wereld waar grote en regionale machten zich herbewapenen, waar terroristen toeslaan in het hart van Europese steden en cyberaanvallen toenemen.'

]
woorden

03843

03849

03844

03850

03851 Om de burger te beschermen, is de Navo niet genoeg, zeker nu de VS

03845

H

IGHLIGH
T: De EU-

landen moeten militair veel meer gaan samenwerken. De traditionele 'soft power' (diplomatie, hulp) van de EU voldoet niet v5~ langer in een steeds gewelddadiger wereld, stelt de Europese Commissie.

openlijk twijfel zaaien over de omvang van hun bijdrage. 'Meer dan ooit v2~

]

moeten de Europeanen een grotere verantwoordelijkheid voor hun ontwerpnota.

veilig
heid

03852 Daarin staan drie toekomstscenario's voor de Europese defensie, neme

03853 variërend

n',
schrij

ft de Commissie in de zestien pagina's tellende

van voortmodderen zoals nu tot een serieus gemeenschappelijk v3~

]
]

defensiebeleid. Ook in het vergaandste scenario gaat het alleen om de

gezamenlijke inzet van nationale militairen, net als de Navo dat doet. De

Europese regeringsleiders willen eind dit jaar een keuze maken. vA~

03854

03855 Het minimale scenario (Samenwerking) is een bescheiden stap voorwaarts vergeleken met de huidige situatie. De samenwerking tussen de lidstaten blijft hierin op vrijwillige basis, de EU is alleen betrokken bij kleinschalige

civiele en humanitaire missies om crises elders te bezweren. Binnen Europa is de EU ondersteunend bij cyber- en terreuraanvallen. De defensie-industrie blijft nationaal en verdeeld, wat leidt tot onnodige overlap. Zo telt de EU 178 wapensystemen, tegen dertig in de VS. De EU-landen kunnen volgens de Commissie minimaal 30 miljard euro per jaar besparen als ze meer samenwerken bij de wapenproductie.

03856

03857 Dit minimale scenario biedt volgens de Commissie alleen onvoldoende antwoord op de nieuwe dreigingen. In haar tweede optie (Delen) is er dan ook sprake van een 'veel grotere financiële en operationele solidariteit'. Samenwerking wordt de norm, niet meer de uitzondering. Nationale defensieplannen worden op elkaar afgestemd.

03858

03859 De EU jaagt de ontwikkeling van drones en communicatiesatellieten aan met EU-geld. Gezamenlijke training en opleiding dragen bij aan een Europese militaire cultuur. Hierdoor kan de EU zowel binnen als buiten Europa bij serieuze crises optreden.

03860

03861 In de meest ambitieuze optie (Gezamenlijk) kan de EU de zwaarste operaties aan, met inzet van de marine in een vijandige omgeving. De militaire planning van de lidstaten is volledig gesynchroniseerd met het oog op integratie van legeronderdelen. De ontwikkeling aan aankoop van wapens wordt mede met Europees geld mogelijk gemaakt.

03862 Navo biedt burger te weinig bescherming

03863

03864

03865 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

03866

03867 LOAD-DATE: 2 June 2017

03868

03869 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03870

03871 PUBLICATION-TYPE: Krant

03872

03873

03874 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03875 All Rights Reserved

03876

03877

03878

03879

03880 74 of 195 DOCUMENTS

03881

03882

03883

03884 de Volkskrant

03885

03886 2 juni 2017 vrijdag

03887

03888 Discipline

03889

03890 BYLINE: PIETER KLOK

03891

03892 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 21

03893

03894 LENGTH: 371 woorden

03895

03896 Commentaar

03897 Als een euroland elke financiële afspraak schendt, moet het
tijdelijk buiten € de euro worden gezet.

03898

03899 Nu de rust in de eurozone lijkt te zijn weergekeerd, vindt de Europese commissie het hoog tijd om verder te sleutelen aan de euro. Dat is v5~ verstandig. De jarenlang voortetterende Griekse crisis die nu eindelijk lijkt te zijn bezworen, liet zien dat er nog veel aan de munt mankeert.

03900

03901

03902 De timing is ook goed, want er waait na de verkiezing van Macron ineens een pro-Europese wind door Europa. De gevreesde megawinst van de populistten is voornog uitgebleven en Trump duwt de Europese]

03903 Maar het is ook een risico. Bij de hervorming moeten landen in
03904 solidariteit en verantwoordelijkheid hand in hand gaan, elkaars armen.
stelt Eurocommissaris De nieuwe
Franse-Duitse-as
oogt net zo sterk als toen de v3~ euro werd ingevoerd.

Dombrovskis terecht. Noordelijke landen kunnen alleen solidair]
zijn met v3~ het zuiden als ze zeker weten dat hun geld niet in een
zwart gat verdwijnt, als ze weten dat de regeringen daar hun]
verantwoordelijkheid nemen, hun zieke banken beter maken en hun
begroting op orde brengen en houden. vA~

03905

03906 In de voorstellen legt Brussel de nadruk echter vooral op solidariteit. Er moeten gezamenlijke obligaties komen, een gezamenlijk garantiefonds voor spaarders en een gezamenlijke stabilisatiefonds tegen economische schokken. Hierdoor ontstaat het gevaar dat de eurozone ook in de toekomst een transferunie blijft waarin continu geld van het noorden naar het zuiden stroomt en waarin Zuid-Europa te weinig wordt geprikkeld om financieel orde op zaken te stellen. Dat zal de euro in Noord-Europa niet populairder maken en uiteindelijk wederom tot politieke instabiliteit leiden.

03907

03908 Om de Zuid-Europese landen financiële discipline bij te brengen, is het onvermijdelijk dat Europa ook nadenkt over automatische sancties. De eurolanden kunnen alleen maar nader tot elkaar komen als ze ook bereid zijn om landen die elke afspraak schenden tijdelijk buiten de euro te zetten, zodat hun munt kan worden gedevalueerd. Zo wordt voorkomen dat de Griekse crisis met zijn eindeloze, frustrerende onderhandelingen en verstikkende sancties zich herhaalt.

03909 Er moet niet continu geld naar Zuid-Europa stromen

03910

03911

03912 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

03913

03914 LOAD-DATE: 1 June 2017

03915

03916 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03917

03918 PUBLICATION-TYPE: Krant

03919

03920

03921 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

03922 All Rights Reserved

03923

03924

03925

03926

03927 75 of 195 DOCUMENTS

03928

03929

03930

03931 de Volkskrant

03932

03933 1 juni 2017 donderdag

03934

03935 'Uit de loopgraven, verbouw de euro'

03936

03937 BYLINE: MARC PEEPERKORN

03938

03939 SECTION: Ten Eerste; Blz. 15

03940

03941 LENGTH: 1186 woorden

03942

03943

03944 HIGHLIGHT: De Europese Commissie bepleit verdere eenwording van de eurozone. Ze kiest niet voor niets dit moment: ze haakt aan bij het hernieuwde Europese elan van Macron en Merkel. 'We moeten de impasse doorbreken.'

03945

03946 Interview -- Valdis Dombrovskis, Europees Commissaris voor de Euro

03947 Nu de eurocrisis over haar hoogtepunt heen is moet de eurozone volgens de Europese Commissie binnen acht jaar grondig verbouwd worden. Ze schuwt daarvoor controversiële ideeën niet als het bundelen,

herverpa

03948 De Commissie weet dat de discussienota die zij woensdag

03949 presenteerde op verzet zal stuiten in de lidstaten. 'Maar we

03950 kunnen en mogen niet op de volgende crisis wachten voor we de resterende gebreken in de eurozone rechtzetten', zegt Commissaris Valdis Dombrovskis (Euro) in een interview

kken v3~
en
doorverk

open van bestaande staatsleningen en op den duur de uitgifte van gemeenschappelijk schuld papier (eurobonds).

met de Volkskrant. Volgens Dombrovskis moeten de eurolanden uit hun v5~

loopgraven komen; zo niet, dan dreigt de burger het vertrouwen in de

03951 Geen Commissieplan was de laatste tijd met zo veel

euro

03952 geheimzinnigheid omgeven als de discussienota over 'het verdiepen van de economische en monetaire unie'. Tot het laatste moment circuleerden in kleine kring alleen

te

verlie

zen.

met een

watermerk beveiligde kopieën. De politieke gevoeligheid (en c1~ verdeeldheid) over de toekomst van de euro is groot, zowel in de lidstaten als in de Commissie.

03953

03954 'Het is tijd om de impasse te doorbreken', zegt Dombrovskis. Samen met v5~

zijn collega Pierre Moscovici (Economische en Financiële Zaken) heeft hij de afgelopen jaren ervaren hoe de Europese ministers van Financiën zich verschansten in hun loopgraven. Voorstellen om banken sterker te maken VA~

en het economisch bestuur van de eurozone efficiënter, om spaargeld beter te beschermen en het midden- en kleinbedrijf makkelijker van kapitaal te

voorzien: ze stuiten allemaal op onwil en wantrouwen. De c3~ noordelijke bewindslieden eisen dat hun zuidelijke collega's eerst financieel orde op zaken stellen (risicoreductie) voor er sprake kan zijn van solidariteit (risicodeling). 'Zuid' klaagt dat deze begrotingsknevel de hele eurozone schaadt. Dombrovskis: 'Het is duidelijk. Verantwoordelijkheid en solidariteit moeten hand in hand gaan.'

03955

03956 Hij erkent dat het een enorme opgave zal zijn om de lidstaten tot elkaar te c1~ brengen. Dombrovskis put echter hoop uit het Europese elan van de nieuwe Franse president Macron en de kans dat de voor de EU onmisbare Frans-Duitse motor daardoor weer aanslaat. Zijn collega Moscovici sprak

woensdag over een 'unieke kans' die de EU niet mag laten liggen.

'We

verkeren nu in een betere positie voor een offensieve strategie.'

v5~ 03957

03958 Dombrovskis en zijn collega's willen dat de lidstaten uiterlijk eind 2019 (als cA~ het mandaat eindigt van deze Commissie en het Europees Parlement) de reeds ingediende wetsvoorstellen aannemen en uitvoeren. 'Laaghangend fruit', zeggen betrokkenen, maar wel fruit dat sommige landen nu al zwaar op de maag ligt. Zoals de Europese garantie voor burgers dat hun spaargeld (tot 100 duizend euro) te allen tijde veilig is. Of het opruimen van de ruim 900 miljard euro aan rommelkredieten die de balansen van de Europese banken ondermijnen.

03959

03960 Controversiëler is het idee om bestaande staatsobligaties te bundelen en

vervolgens herverpakt weer in de markt te zetten. Zo'n nieuw financieel product vermindert de wurggreep tussen banken en hun thuisstaat - een e3~ groot probleem tijdens de eurocrisis - en helpt de zwakkere eurobroeders. Volgens Dombrovskis heeft deze financiële hightech niets te maken met het eindeloos

opknippen en wegmoffelen van slechte hypotheeklen, een praktijk die destijds aan de basis van de kredietcrisis lag.

- 03961 De uitgifte van gezamenlijk schuldpapier (eurobonds) is een
 03962 voorstel dat de Commissie heel voorzichtig in de week legt, voor
 na 2019. 'Politiek, juridisch en institutioneel zeer complex',
 beaamt Dombrovskis. En al jaren onderwerp van verhitte
 discussie: Nederland en Duitsland voelen vooralsnog niets voor
 zo'n verevening van de financiële risico's - sterke landen betalen
 dan meer voor hun leningen. Tegelijkertijd beschouwen de
 zuidelijke eurolanden het als een noodzakelijke aanvulling op het
 gecentraliseerde monetaire beleid van de ECB. De Commissie
 03963 belooft de verschillende mogelijkheden voor eurobonds op een
 03964 rijtje te zetten.
- Dombrovskis vindt het tevens tijd om het idee voor een speciaal
 stabilisatiefonds nieuw leven in te blazen. Het gaat om een fonds
 bedoeld om grote economische schokken in de eurolanden op te
 vangen. Het geld
- mijn voorkeur' - of om bij te dragen aan de snel oplopende
 kosten voor WW-uitkeringen. Of het geld uit het bestaande EU-
 budget komt of uit een nieuwe heffing, laat de Commissie nog in
 het midden.
- 03965 Vijftien jaar na de invoering van de euro is het tijd met een frisse
 03966 blik naar de eurozone te kijken, vindt Dombrovskis. Hij wijst erop
 dat de Brexit de EU-landen sowieso dichter tot elkaar brengt.
 'Als Groot-Brittannië is
- binnenlands product van de EU. De eurozone en de EU gaan steeds meer
 samenvallen.'
- 03967 Bovenal benadrukt Dombrovskis dat het een vergissing zou zijn
 03968 voort te modderen met een euro die niet de beloofde
 voorspoed bracht en steunt op crisislapmiddelen. Zonder
 veranderingen verliezen burgers hun
- winnen de populistten, waarschuwt de
 Commissie. 'De eurozone heeft niet alleen brandweerlieden nodig
 maar ook bouwvakkers en architecten.'
- 03969
- 03970 COMMISSIE GIET IDEEËN IN NOTA'S
- 03971 De discussienota over de eurozone is de derde in korte tijd van de
 Commissie. Eerder kwam ze met ideeën voor een socialer Europa
 en voorstellen om de scherpe kanten van de globalisering af te
 halen. Binnenkort komen er nog nota's over een Europese defensie
 en over de financiering van de EU. De discussiestukken moeten het
 debat over de toekomst van de EU aanwakkeren. In maart
 presenteerde de Commissie vijf scenario's voor de EU in 2025,
 variërend van minder Europa (alleen de markt) tot een bijna
 federale Europese staat. In september maakt de Commissie haar

Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 272/292

kan
gebruikt
worden
om de
investerin
gen op
peil te
houden -
'dat heeft

vertrokke
n zijn de
euroland
en goed
voor 85
procent
van het
bruto
binnenlands product van de EU. De eurozone en de EU gaan steeds meer
samenvallen.'

vertrouwe
n in de
munt en

voorkeur bekend, eind dit jaar moeten de Europese regeringleiders de koers uitzetten.

03972

03973 PEP VOOR DE EURO

03974 De belangrijkste voorstellen van de Europese Commissie voor een hechtere eurozone

03975

03976 2017-2019

03977 * aanpakken van rommelkredieten door ze te verkopen

03978

03979 * Europese verzekering voor spaargeld

03980

03981 * Europese financiële waarborg voor faillissementsfonds banken

03982

03983 * makkelijker beschikbaar maken van durfkapitaal

03984

03985 * EU-subsidies inzetten om hervormingen door te voeren

03986

03987 2019-2025

03988 * bundelen en herverpakken van staatsobligaties lidstaten

03989

03990 * opzet voor uitgifte gezamenlijke staatsleningen (eurobonds)

03991

03992 * stabilisatiefonds tegen economische schokken (investeringen op peil houden; bijdrage aan nationale werkloosheidsuitkeringen)

03993

03994 * nieuwe opzet Eurogroep: eventueel vaste voorzitter; meer taken; eigen budget; gesteund door Europees ministerie van Financiën; spreekt namens alle eurolanden in internationale organisaties als het IMF

03995

03996 * ombouw van Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM, huidige noodfonds) tot een Europees Monetair Fonds (EU-IMF)

03997 Groot-Brittannië vertrekt straks, dan komt van het bbp van de EU 85 procent uit de eurozone. De EU en de eurozone gaan steeds meer samenvallen

03998

03999

04000 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04001

04002 LOAD-DATE: 31 May 2017

04003

04004 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04005

04006 GRAPHIC: Valdis Dombrovskis in Brussel. Als er aan de euro niets verandert, vreest de Commissie, verliezen burgers hun vertrouwen in de munt.

04007

04008 PUBLICATION-TYPE: Krant

04009

04010

04011 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04012 All Rights Reserved

04013

04014

04015

04016

04017 76 of 195 DOCUMENTS

04018

04019

04020

04021 de Volkskrant

04022

04023 30 mei 2017 dinsdag

04024

04025 Trump als middel tot Europese integratie

04026

04027 BYLINE: ARIE ELSHOUT

04028

04029 SECTION: Ten Eerste; Blz. 4

04030

04031 LENGTH: 1274 woorden

04032

04033

04034 HIGHLIGHT: Angela Merkel sprak stevige woorden over het Amerika van Trump. Wat zijn de gevolgen van meer afstand tussen de continenten?

04035

04036 Analyse

- 04037 Europa wordt op zichzelf teruggeworpen. Het kan niet meer volledig
zei Angela Merkel zondag na een paar dagen in het gezelschap te
hebben verkeerd van Donald Trump. Wat de Amerikaanse
president allemaal niet losmaakt in de mensen; zelfs de immer
onverstoorbare Duitse kanselier heeft hij kennelijk zo getergd
dat ze besloot in Beieren de brandklok luiden.
- 04038 Het is een opmerkelijk moment in de geschiedenis van trans-
04039 Atlantische betrekkingen. Sinds het einde van de Tweede
04040 Wereldoorlog fungeren de Verenigde Staten als voogd en
beschermer van Europa. In die zeventig jaren zijn de continenten
nauw met elkaar verbonden geraakt. Dat nu een Duits kanselier
zegt dat ze niet meer helemaal durft te rekenen op de
Amerikanen, leidt daarom be- grijpelijkerwijs tot opwinding.
- 04041
- 04042 Maar het zou voorbarig zijn te denken dat dit het einde is van
het Westen zoals we het kennen. De politieke, militaire,
economische en culturele banden zijn zo sterk dat niemand die
zomaar kan doorsnijden. Ook Trump niet. 'Natuurlijk hebben we
04043 vriendschappelijke betrekkingen nodig met de VS en het
04044 Verenigd Koninkrijk', zei Merkel in een Beierse biertent.
- Toch is er wel iets fundamenteels aan de hand. Al sinds het
wegvallen van de Sovjet-Unie als gemeenschappelijke vijand is er
een sluipende verwijdering tussen Amerika en Europa. Clinton
hield zich lang afzijdig van de oorlog op de Balkan. Obama wilde
een 'draai naar Azië' maken en liet de oplossing van het
Oekraïne-conflict over aan Merkel. Europa bleek niet meer op
het eerste plan te staan bij Amerikaanse presidenten. Dat leidde
al eerder tot plannen om de Europeanen minder afhankelijk te
maken van
- heeft nu de noodzaak daarvan extra onderstreept en Merkel aangezet tot
haar hartekreet.
- vertrouw
en op
Amerika
en raakt
Groot-
Britannië
kwijt. Wij,
European
en, v5~
moeten
ons lot in
eigen
hand
nemen en
zelf
vechten
voor onze
toekomst
,
de VS,
bijvoorbe
eld op
defensieg
ebied.
Trump's
ruwe
optreden
jegens de
v5~
Europese
leiders

04045 In Brussel ziet een EU-bron haar uitspraken niet als primair
04046 gericht tegen Amerika. Natuurlijk is Merkel geschrokken van
Trumps weigering zijn steun uit te spreken voor Artikel V van het
Navo-handvest, dat de bondgenoten verplicht elkaar te helpen
als een van hen wordt aangevallen.

04047 Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 277/292

04048 Maar daar staat tegenover dat de Amerikaanse nationale
veiligheidsadviseur, generaal McMaster, zegt dat niet getwijfeld
hoeft te worden aan Trumps steun voor de wederzijdse
bijstandsverplichting. Trump heeft ook de uitgaven voor de
04049 Europese defensie met een paar miljard verhoogd.

Duits-
Franse as
in Europa
te doen
herleven.
Een
verdere
Europese
v3~
integrati
e is het

04050 Volgens de EU-bron heeft Merkel de gelegenheid vooral willen
aangrijpen om op te roepen tot een versterking van de Europese
integratie. 'Zij sprak zich niet zozeer uit tegen Trump maar voor
de EU.' Ook omdat ze in de nieuwe Franse president Emmanuel
Macron een goede partner ziet om de

doel, de zorg over Trumps onberekenbaarheid het middel.

04051

04052 Het moet leiden tot een Europa dat beter op eigen benen kan staan, op tal
van gebieden. Defensie, handel, klimaat. Maar dat is gemakkelijker gezegd
dan gedaan. Een Europa dat zich onder Duits-Frans leiderschap
losmaakt van de aloude Angelsaksische ankers zal continentaler
en dus Duitser worden. Dat kan nog wel eens gevoelig liggen bij
sommige lidstaten.

VA~

04053

04054 Defensie

04058

04055

Eur

04056 EUROPESE DEFENSIE UNIE: MONNIKENWERK

opa moet
zijn lot in
eigen

04057

handen nemen, vindt Merkel. Defensie komt v3~ daarvoor het meest
in aanmerking. Niet verwonderlijk met een assertief

Rusland aan de oostgrens, instabiliteit aan de zuidgrens en een
onvoorspelbaar geworden Amerikaanse beschermer aan de
andere van de Atlantische Oceaan. De EU moet meer zijn dan een
markt en een munt, het moet ook een militaire macht worden die
autonoom kan handelen, is het plan.

04059

04060 Maar de vorming van een Europese Defensie Unie blijkt
monnikenwerk. Het vergt meer tijd en geduld dan het verluchtigen
van een middeleeuwse Bijbelpagina. Al tien jaar bestaan er de EU
Battlegroups, de snel inzetbare gevechtstroepen, maar ze zijn
nooit ingezet bij conflicten omdat de lidstaten het niet eens zijn
over wie dat dan moet betalen. Twee weken geleden liet EU-
buitenlandchef Federica Mogherini weten dat er een besluit was
gevallen. De defensie ministers hadden een akkoord bereikt dat

een akkoord moet worden bereikt over het kostenmechanisme. De vooruitgang was niet met het blote oog waar te nemen.

04061

04062 Wel een duidelijke stap vooruit is de vorming van een gemeenschappelijke planningseenheid voor trainingsmissies van de EU in Mali, Somalië en de Centraal-Afrikaanse Republiek. Het kan het begin zijn van een eigen hoofdkwartier, maar die naam mag dan weer niet. Zoals het ook taboe is te spreken van een Europees leger. De meer Atlantische EU-staten zoals Groot-Brittannië en Nederland willen dat niet, uit angst dat de EU gaat concurreren met de Navo.

04063

04064 Maar de dagen van de Britten als hindermacht zijn geteld. De hoop is dat de Brexit en de opkomst van Trump urgentie geven aan de vorming van een defensiepoot. Het zou een terrein kunnen worden waarop een kopgroep van lidstaten voorgeeft in verdere integratie. Alleen: hoe komen de Europeanen aan de miljarden? Ze halen nu al niet de Navo-doelstelling van 2 procent van het bruto binnenlands product. Waarom zou dat wel in de EU kunnen?

04065

04066 Klimaat

04067

04068 BREUK MET 'PARIJS' IS GROTE KLAP

04069

04070 Een van de redenen waarom Merkel dit weekeinde afknapte op Trump was zijn weigering het klimaatakkoord van Parijs te omarmen. Komende week zal hij besluiten of Amerika zich eruit zal terugtrekken. Gebeurt dit, dan zal van Europa leiderschap worden gevraagd, meteen na Merkels oproep dat het zijn lot in eigen hand moet nemen. Kan de EU dat, en niet alleen haar eigen lot maar ook dat van de hele wereld?

04071

04072 Want als Amerika breekt met het verdrag, is dat een klap voor het eenheidsfront dat in de Franse hoofdstad werd gevormd in de strijd tegen de opwarming van de aarde. Europa zal samen met China moeten voorkomen dat de mondiale consensus verder afkalft, dat anderen het Amerikaanse vertrek zullen aangrijpen als excuus om ook onder het akkoord uit te komen.

04073

04074 Daarnaast is het de vraag of Europa het Amerikaanse wegvallen financieel kan compenseren. In het Klimaatfonds van de Verenigde Naties is afgesproken dat de rijke landen de arme landen zullen helpen de klimaatdoelen te halen. Heeft de EU het geld om dat te doen, boven op de extra miljarden voor een Europese defensie?

04075

04076 Handel

04077

04078 VAN PROTECTIONISME WORDT NIEMAND BETER

04079

04080 Trump mopperde vorige week tegenover Merkel volop over alle Duitse Mercedesen, Audi's en Volkswagens die door de Amerikanen worden gekocht. Slecht, slecht, zei hij. Om het Amerikaanse tekort in de handel

met Duitsland te lijf te gaan, heeft hij gedreigd met importheffingen, een vloek voor elke vrijhandelsgelovige. Als de Amerikaanse president moeite heeft met de import van zoveel Duitse auto's moeten de Amerikanen zelf maar betere wagens maken, heet het in Brussel.

04081

04082 Van protectionisme wordt niemand beter. Het leidt al snel tot vergeldingsmaatregelen over en weer, met alleen verliezers. In een handelsoorlog tussen Amerika en Europa zou het aantal slachtoffers aanzienlijk zijn, omdat het om het grootste handelsblok ter wereld gaat. Als Merkel zegt dat de Europeanen moeten vechten voor hun toekomst, zou dit wel eens het bitterste gevecht kunnen worden.

04083

04084 TTIP, het grote vrijhandelsakkoord waarover onder president Barack Obama werd onderhandeld, staat in de ijskast. Maar bij Donald Trumps bezoek aan de Europese leiders in Brussel werd verder praten niet uitgesloten. Anders moet de EU straks zaken gaan doen met Japan en China.

04085 'Merkel sprak zich niet zozeer uit tegen Trump maar voor de EU'

04086

04087

04088 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04089

04090 LOAD-DATE: 29 May 2017

04091

04092 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04093

04094 GRAPHIC: Merkel aan het bier tijdens de partijbijeenkomst zondag.

04095

04096 PUBLICATION-TYPE: Krant

04097

04098

04099 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04100 All Rights Reserved

04101

04102

04103

04104

04105 77 of 195 DOCUMENTS

04106

04107

04108

04109 de Volkskrant

04110

04111 29 mei 2017 maandag

04112

04113 Aimabele, maar ook meedogenloze bestuurder

04114

04115 BYLINE: PETER DE WAARD

04116

04117 SECTION: Ten Eerste; Blz. 16

04118

04119 LENGTH: 587 woorden

04120

04121

04122 HIGHLIGHT: Onder burgemeester Houben werd Maastricht een culturele metropool en de geboortestad van de euro. Na zijn vertrek wijdde hij zich aan de dichtkunst.

04123

04124 Het eeuwige leven philip houben 1941-2017

04125 Nadat hij hoorde dat Belgische boeren bij een protestactie het verkeer in Maastricht wilden blokkeren, liet Philip Houben de Koninklijke Marechaussee met tanks aanrukken om ze tegen te houden. Houben gold als een aimabele bestuurder, maar kon meedogenloos zijn als dat nodig

was.

04126

04127

04128 Hij was van 1985 tot 2002 burgemeester van Maastricht. In die tijd veranderde Maastricht van een slapend provinciestadje in een internationaal aansprekende culturele metropool en vooraanstaande winkel- en toeristenstad. Symbolisch daarvoor was de ondertekening in 1992 van het Verdrag van Maastricht dat de weg vrijmaakte voor de invoering van de euro. Houben overleed 23 april na een kort ziekbed aan de gevolgen van kanker.

04129

04130 Houben werd geboren in Den Haag, maar groeide na de oorlog op in Maastricht. Zijn vader, de katholieke magistraat Frans Houben, was van 1947 tot 1962 daar gouverneur van de provincie. Ook Philips broers PietHein (ambassadeur) en Frank Houben (burgemeester en commissaris van de koningin) werden belangrijke politieke bestuurders.

04131

04132 Ze studeerden ook alle drie in Nijmegen en waren lid van het sociëteitsdispuut De Hoek. Studiegenoot Jan-Willem Bertens: 'Daar bleek al de aanleg die Philip had voor theater. Hij maakte de teksten voor het studentencabaret'.

04133

04134 Houben werd in die tijd ook lid van de KVP die later opging in het CDA. In april 1972 werd hij benoemd tot burgemeester van de Friese gemeente Haskerland, nu de gemeente De Friese Meren, en

in 1979 voorzitter van het gewest Twente. Zes jaar later kwam hij naar Maastricht dat onder zijn regie een nieuwe strategie koos. Drie jaar na zijn komst ging daar de kunstbeurs Tefaf van start. Andere resultaten waren de opening van het MECC, het nieuwe Bonnefantenmuseum, het Centre Céramique en als kroon op het werk het Theater aan het Vrijthof.

04135

04136 Toon Hermans schreef daarover deze op een bronzen plaquette vereeuwigde tekst:

04137

04138 "Philip Houben zei : Het kan,

04139

04140 maakte van 'n droom een plan

04141

04142 en het lukte want nu staat er

04143

04144 op de 'Vrijthof' een theater.

04145

04146 En zoals het gaat, zo gaat het

04147

04148 nu roept iedereen : 'Hou-be-staat-het'."

04149

04150 Houben wist Den Haag over te halen de historische Europese topconferentie over de oprichting van de EMU met Kohl, Mitterrand en Lubbers in Maastricht te houden, hoewel de stad ook tien jaar eerder de top had georganiseerd. Daarnaast voerde hij een verbeterde strijd tegen de drugshandel in het zogenoemde junkenpark.

04151

04152 Na zijn vertrek in 2002 stortte hij zich op zijn grote hobby: het schrijven van poëzie. Zo maakte hij gedichten voor een aantal muren in het Kruisherhotel. Als waardering voor zijn belangeloze inzet voor Unicef schreef Houben voor Paul van Vliet het boek Koester de clown. En samen met componist Tonny Eyk maakte hij een stuk dat in 2005 op het zilveren regeringsjubileum van koningin Beatrix was te horen.

04153

04154 Het gevoel voor theater bewees hij ook bij zijn jaarlijkse conference tijdens de sleuteloverdracht op de zaterdag voor carnaval: een hot ticket in die tijd. Tijdens de begrafenisdienst omschreef zoon Roderick Houben zijn vader als een artiest vanwege zijn vele talenten, van bestuurder tot dichter.

04155

04156 Als dank voor zijn bijdrage aan de regionale blaasmuziek brachten zeventig muzikanten bij de uitvaart met Mie Lief Mestreech een muzikaal eerbetoon aan de oud-burgemeester. Bertens: 'Maastrichtenaren zijn heel chauvinistisch. Als er wat fout gaat krijgt of de pastoor of de burgemeester de schuld. Maar ik heb nooit iemand horen klagen over Philip Houben.'

04157

04158

04159 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04160

04161 LOAD-DATE: 28 May 2017

04162

04163 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04164

04165 GRAPHIC: Philip Houben

04166

04167 PUBLICATION-TYPE: Krant

04168

04169

04170 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04171 All Rights Reserved

04172

04173

04174

04175

04176 78 of 195 DOCUMENTS

04177

04178

04179

04180 de Volkskrant

04181

04182 26 mei 2017 vrijdag

04183

04184 Blootje

04185

04186 SECTION: Ten Eerste; Blz. 2

04187

04188 LENGTH: 575 woorden

04189

04190 sheila sitalsing column

04191 Ook een vorm van nepnieuws: de aanstaande benoeming van Ted Malloch tot EU-ambassadeur in Brussel namens de Verenigde Staten. Maandenlang trok de man langs Europese denktanks, televisiestudio's en hoofdsteden om namens zijn toekomstige baas Donald Trump aan te dringen op het opheffen van de euro en te waarschuwen voor een 'Europese superstaat'.

04192

04193

04194 Maandenlang probeerden Brusselse ambtenaren en eurocommissaris Mogherini bevestiging te krijgen uit Washington van Mallochs aanstaande benoeming. Ze kregen te horen dat er nog niets was besloten; niemand die de moeite nam de speculaties de kop in te drukken.

04195

04196 Woensdag gaf The Washington Post uitsluitsel: Malloch is nooit kandidaat geweest, aldus het Witte Huis. Hij is nooit in beeld geweest, nooit genoemd, nooit gepolst, nooit een optie geweest.

04197

04198 De prof. dr. ir. Akkermans van de internationale diplomatie moet een onvergetelijk voorjaar hebben gehad. Bedolven onder de belangstelling, enkel doordat hij wist vol te houden dat zijn

benoeming serieus werd 'overwogen', dat formalisering slechts een kwestie van tijd was.

04199

04200 Met het begrip 'overwegen' kan een mens ver komen in de berichtgeving.

Zo las ik laatst dat Fred Teeven juridische stappen tegen De Groene Amsterdammer 'overweegt' omdat het blad zijn interessante opmerkingen over de rechtsstaat niet binnenskamers heeft gehouden - ik denk dat we een langlopende serie kunnen vullen met dingen die Fred Teeven overweegt.

04201

04202 De Financial Times schreef in februari al over de talloze fantasiebeweringen op het cv van Malloch. Senior fellow zus, geridderd zo, iets hoogs bij het World Economic Forum: allemaal flauwekul. Niettemin bleven pers, politiek en ambtenarij de optie openhouden dat hij het worden zou. Zo slecht is kennelijk het contact op ambtelijk niveau tussen Europa en onze belangrijkste bondgenoot - anders zou de zonderling met zijn verzonnen geloofsbrieven veel eerder ontmaskerd zijn.

04203

04204 En zo groot is kennelijk de bereidheid om te geloven in de overwinning van de incompetentie, dat er in de hoogste echelons in Europa rekening mee wordt gehouden dat de Amerikaanse regering een cv-fraudeur zou afvaardigen. Vroeger viel een clown nog gevoeglijk te negeren, nu moet men erop bedacht zijn dat mensen met macht hem mogelijk serieus nemen. Het is een van de tragische gevolgen van de oorlog tegen deskundigen, types die zich bezighouden met elitaire genoegens zoals het verwerven van kennis om de kennis, zaken waar de hardwerkende man niks aan heeft omdat hij er geen frikadellen van kan kopen. Of fricadellen - vroeger hadden we het Groot Dictee om daar uitsluitel over te geven, maar ook dat is gesneuveld in de strijd tegen het elitarisme.

04205

04206 Toen de FT gaten had geschoten in Mallochs cv, sprak hij verbolgen van 'politieke moord' door de pers. De liegpers, het favoriete verweer van de ontmaskerde. Net als na het bericht dat 80 procent van de berichtgeving over Donald Trump negatief is; ook toen kon je verwarde geesten horen betogen dat dit ligt aan de pers. De campagnepers die uit is op het 'afzetten van de president'.

04207

04208 Naast het feit dat uit deze redenering een aandoenlijke overschatting van de macht van de pers blijkt, is het niet ondenkbaar dat het omgekeerd is. Dat het aan de man ligt. En aan al die andere mannen. En dat de pers weinig anders doet dan stuk voor stuk alle keizers aanwijzen die in hun blootje rond paraderen.

04209 Vroeger viel een clown nog gevoelig te negeren

04210

04211

04212 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04213

04214 LOAD-DATE: 25 May 2017

04215

04216 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04217

04218 PUBLICATION-TYPE: Krant

04219

04220

04221 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04222 All Rights Reserved

04223

04224

04225

04226

04227 79 of 195 DOCUMENTS

04228

04229

04230

04231 de Volkskrant

04232

04233 26 mei 2017 vrijdag

04234

04235 Moordaanslag op Griekse ex-premier

04236

04237 BYLINE: AP

04238

04239 SECTION: Ten Eerste; Blz. 4

04240

04241 LENGTH: 84 woorden

04242

04243

04244 HIGHLIGHT: Papademos

04245

04246 De voormalige Griekse premier Lucas Papademos is donderdag gewond geraakt bij een aanslag op zijn leven. Ook zijn chauffeur raakte gewond, toen een bombrief in hun auto ontplofte. Het is onduidelijk wie er achter de aanslag zat. Mogelijk houdt de aanslag verband met de bezuinigingen die hij afkondigde toen hij in 2011 als interimpremier aantrad. Hij zag het als de voornaamste taak van zijn kabinet Griekenland binnen de eurozone te houden. Na een half jaar trad hij al weer af.

04247

04248

04249 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04250

04251 LOAD-DATE: 25 May 2017

04252

04253 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04254

04255 PUBLICATION-TYPE: Krant

04256

04257

04258 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04259 All Rights Reserved

04260

04261

04262

04263

04264 80 of 195 DOCUMENTS

04265

04266

04267

04268 de Volkskrant

04269

04270 23 mei 2017 dinsdag

04271

04272 Portugal weer uit EU-straftankje

04273

04274 SECTION: Economie; Blz. 29

04275

04276 LENGTH: 194 woorden

04277

04278 Portugal en Kroatië hebben zich weer bevrijd van de bemoeienis van Brusselse boekhouders. De Europese Commissie heeft gesloten dat deze twee EU-lidstaten - de een is eurozonelid, de ander niet - het strafbankje mogen verlaten, waarin landen terecht komen die een hoger begrotingstekort hebben dan 3 procent van het bbp. In dat geval staan ze onder strikt toezicht van de commissie. Landen die ook lid zijn van de eurozone kunnen zelfs worden beboet als het tekort hoger uitvalt dan 3 procent.

04279

04280 Het tekort van Portugal is nu teruggebracht tot 2 procent. Frankrijk met een tekort van 3,4 procent en Spanje met een tekort van 4,5 procent blijven van de eurozonelanden nog op het strafbankje, samen met Groot-Brittannië. Pierre Moscovici noemde het besluit 'zeer goed nieuws voor

Portugal'. Portugal zelf klopte zich op borst.

04281

04282 Het land dat onder een rechtse regering fors bezuinigde, kan zich nu onder een socialistische regering weer het een en ander permitteren.

04283

04284 Overigens wordt verwacht dat ook Spanje dankzij een sterke groei dit jaar van het strafbankje zal komen. Frankrijk is het laatste jongetje in de euroklas dat in hoek blijft zitten.

04285

04286

04287 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04288

04289 LOAD-DATE: 22 May 2017

04290

04291 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04292

04293 PUBLICATION-TYPE: Krant

04294

04295

04296 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04297 All Rights Reserved

04298

04299

04300

04301

04302 81 of 195 DOCUMENTS

04303

04304

04305

04306 de Volkskrant

04307

04308 22 mei 2017 maandag

04309

04310 EU hoopt punt te zetten achter Griekse crisis...

04311

04312 BYLINE: MARC PEEPERKORN

04313

04314 SECTION: Ten Eerste; Blz. 4, 5

04315

04316 LENGTH: 854 woorden

04317

04318

04319 HIGHLIGHT: De ministers van Financiën van de eurozone proberen vandaag een akkoord te sluiten over schuldenverlichting voor Athene. De voortekenen zijn gunstig.

04320

04321 Nooit meer een 'hete Griekse zomer'. Brussel hoopt vanavond voor eens en altijd een punt te zetten achter de Griekse crisis die de eurolanden al zeven jaar in haar greep houdt met slepende onderhandelingen, nachtelijk crisisberaad en financiële cliffhangers. Of het lukt? 'Fiftyfifty', zegt een nauw betrokken EU-ambtenaar.

04322

04323

04324 De voortekenen zijn niettemin gunstig als de ministers van Financiën van de eurozone vanmiddag in Brussel bijeenkomen. Hun eis voor een nieuwe ronde van pensioen- en belastinghervorming in Griekenland werd eind vorige week, ondanks landelijke stakingen, door het Griekse parlement goedgekeurd. Alles bij elkaar gaat het om een bezuiniging van 2 procent (3,5 miljard euro) van het bruto binnenlands product, wat voor Nederland zou neerkomen op een ingreep van 13,5 miljard.

04325

04326 Minder hoopgevend is dat IMF-baas Christine Lagarde zelf de Eurogroepvergadering niet bijwoont. Ze laat het over aan haar Europadirecteur Poul Thomsen. Een politiek akkoord over Griekenland vergt echter dat het IMF betrokken blijft bij het Griekse hulpprogramma en Lagarde heeft de autoriteit om haar bestuur daarvan te overtuigen.

04327

04328 Eerst zullen de ministers van Financiën nagaan of Athene inderdaad alle gevraagde maatregelen (honderden pagina's Griekse wetstekst die in allerijl zijn vertaald naar het Engels) heeft overgenomen. Betrokken EUambtenaren en diplomaten verwachten hier geen problemen. De Griekse minister Efkliðis Tsakalotos toont zich een betrouwbare partner, in tegenstelling tot zijn voorganger Yanis Varoufakis die met gebroken beloften en manipulatief gedrag zijn EU-collega's tot woede en wanhoop dreef en zijn land naar de afgrond.

04329

04330 De 50 procent onzekerheid over een akkoord vanavond vloeit voort uit wat de geldschietters voor de komende jaren van Griekenland vragen. De leningen die de eurolanden en het IMF sinds 2010 aan Athene hebben verstrekt, bijna 260 miljard euro, hebben een looptijd tot 2058 en dus willen de crediteuren zekerheid dat Griekenland straks niet weer ontspoot.

04331

04332 Destijds (augustus 2015) is vastgelegd dat Athene 'voor de middellange termijn' een primair begrotingsoverschot (rentebetalingen niet meegerekend) van 3,5 procent per jaar moet hebben. Een enorme opgave, volgens het IMF een economische wurgafspraak, waarop met name de Duitse minister van Financiën Wolfgang Schäuble aandrong.

04333

04334 Eurogroepvoorzitter Jeroen Dijsselbloem stelt nu voor de 3,5-procentseis na vijf jaar los te laten. Hoewel Schäuble dit soort voorstellen eerder als veel te slap van tafel veegde, gaat hij volgens betrokkenen nu wel akkoord. Mits er voor de jaren na 2022 wel een Griekse overschot blijft: de discussie gaat over 1 of 2 procent per jaar.

04335

04336 Tweede moeilijke discussie is die over schuldverlichting voor Griekenland, dat met een staatsschuld van 178 procent (ruim drie keer het toegestane EU-maximum) de absolute koploper van de eurozone is. Van schulden kwijtschelden is geen sprake, dat stuit op een hard veto van Nederland, Duitsland en Oostenrijk. Maar (nog) langere looptijden van de reeds verstrekte leningen en een nog iets lagere rente - vorig jaar mei in principe aan Athene toegezegd - moeten vanavond nader worden ingevuld en vastgepind.

04337

04338 Of het IMF alsnog meedoet aan de derde noodlening voor Griekenland (86 miljard euro, besloten in 2015), hangt af van de uitkomst van de schuld- en overschotdiscussie. Het IMF vindt dat Griekenland economisch kapot wordt gesaneerd en dat de eurolanden ruimhartig de Griekse schulden moeten afschrijven. Deelname van het IMF aan het Griekse programma is vooral van politiek belang: Nederland en Duitsland zien het IMF als de waakhond tegen een lankmoedige Europese Commissie. Financieel is de bijdrage van het fonds in Washington niet nodig. Het zou om een paar miljard euro gaan, terwijl nu al vaststaat dat Griekenland de laatste noodlening niet helemaal zal gebruiken.

04339

04340 Als Lagarde morgenochtend een positief advies ontvangt van Thomsen dat ze voorlegt aan haar bestuur in Washington, slaakt Brussel een zucht van verlichting. Dan is een politiek akkoord op alle fronten (overschot, schuldverlichting, IMF aan boord) nabij en kan de volgende tranche (7,5 miljard) van de noodlening aan Griekenland worden overgemaakt waarmee het op tijd en zonder crisissfeer in juli aan zijn aflossingsverplichtingen kan voldoen.

04341

04342 'Dan verdwijnt Griekenland misschien eindelijk uit het nieuws', zegt een EU-ambtenaar. Het hulpprogramma eindigt sowieso volgend jaar augustus en van de laatste lening ligt nog 56 miljard euro op de plank. Alle zware en pijnlijke bezuinigingen die de crediteuren eisten, heeft Athene inmiddels in

gang gezet. En na jaren van economische krimp groeit de Griekse economie sneller dan die van veel andere eurolanden. Niet onbelangrijk bovendien: met een akkoord besluit de ECB mogelijk Griekenland te laten profiteren van haar ruimhartige geldbeleid. Rust rond Griekenland, een mooier afscheid als Eurogroepvoorzitter kan Dijsselbloem niet wensen.

04343 Het IMF vindt dat het land economisch kapot wordt gesaneerd

04344 260 miljard euro aan leningen hebben de eurolanden en het IMF sinds 2010 aan Athene verstrekt.

04345

04346

04347 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

04348

04349 LOAD-DATE: 21 May 2017

04350

04351 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04352

04353 GRAPHIC: Gemeentepersoneel breekt door een hek in Athene tijdens protesten tegen ontslagen, vorige week. Van de Griekse beroepsbevolking is 23 procent werkloos.

04354

04355 PUBLICATION-TYPE: Krant

04356

04357

04358 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04359 All Rights Reserved

04360

04361

04362

04363

04364 82 of 195 DOCUMENTS

04365

04366

04367

04368 de Volkskrant

04369

04370 17 mei 2017 woensdag

04371

04372 Beleggers twifelen aan Amerikaanse regering

04373

04374 SECTION: Economie; Blz. 31

04375

04376 LENGTH: 106 woorden

04377

04378

04379 HIGHLIGHT: euro versus dollar

04380

04381 Afgaande op de euro-dollar koers beginnen beleggers te twijfelen aan de nieuwe Amerikaanse regering. Na de Amerikaanse verkiezingen ruilden beleggers euro's in voor dollars. De verwachtingen rond Trumps belasting- en infrastructuurplannen waren hooggespannen. De euro zette sinds de verkiezingen van 8 november een daling in. Maar tegenvallende cijfers over de Amerikaanse economie volgden. De inflatie en detailhandelsverkoop vielen tegen. En gisteren kwamen daar zwakke huizen cijfers bij. Dus raakt de euro weer in trek. Gisteren tikte die bijna de 1,11 dollar aan. De hoogste stand sinds de verkiezingen.

04382

04383

04384 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04385

04386 LOAD-DATE: 16 May 2017

04387

04388 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04389

04390 PUBLICATION-TYPE: Krant

04391

04392

04393 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04394 All Rights Reserved

04395

04396

04397

04398

04399 83 of 195 DOCUMENTS

04400

04401

04402

04403 de Volkskrant

04404

04405 8 mei 2017 maandag

04406

04407 Frankrijk kiest voor pro-Europese koers

04408

04409 BYLINE: PETER GIESEN

04410

04411 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

04412

04413 LENGTH: 786 woorden

04414

04415

04416 HIGHLIGHT: Met Emmanuel Macron heeft Frankrijk zondag
gekozen voor c4~

een liberale, pro-Europese koers, tegen het verlaten van de euro en
tegen het protectionistische programma van zijn rivaal Marine Le Pen.
Maar het ging niet van harte.

04417

04418 Nieuwe president Macron vertrekt vanuit zwakke positie pagina 17

04419 De nieuwe president haalde volgens de prognose in de tweede
ronde van de verkiezingen 65,8 procent van de stemmen, Le Pen
34,2 procent. De opkomst bedroeg bijna 75 procent; het was de
laagste opkomst in de tweede ronde sinds 1969. Niet meegeteld in
de uitslag zijn 4,2 miljoen blanco stemmen - 8 procent van de
kiezers: bijna twee keer zoveel als in 2012. Het tekent het relatief
geringe enthousiasme voor beide kandidaten.

04420

04421

04422 De zege van Macron is het sluitstuk van een krankzinnige
verkiezingsrace vol schandalen en onverwachte ontwikkelingen.
Het was een strijd tussen 'twee Frankrijken'. De pro-Europeaan
Emmanuel Macron scoorde hoog in de steden en bij hoger
opgeleiden, het protectionistische programma van Marine Le Pen
was populair in kleinere steden en op het platteland, bij een
electoraat dat gemiddeld lager is opgeleid en een lager inkomen
heeft.

04423

04424 In zijn overwinningrede richtte Macron het woord tot de kiezers 'die op madame Le Pen hebben gestemd, vaak vanuit overtuiging, ik respecteer ze. Maar ik zal er de komende jaar alles aan doen om ervoor te zorgen dat er geen reden meer zal zijn om extreem te stemmen.'

04425

04426 Na de Brexit en de zege van Donald Trump in de VS geloofde Florian Philippot, tweede man van het Front National, in een overwinning van Le Pen. 'Hun wereld stort in, de onze wordt opgebouwd', twitterde hij. Het populisme leek als een stoomwals door de westerse wereld te rollen.

04427

04428 Le Pen blijft ver van het Elysée verwijderd. Wel haalde ze een recordaantal stemmen: bijna 11 miljoen, tegenover 6,8 miljoen bij de regionale verkiezingen van 2015. Jean-Marie Le Pen haalde in 2002 in de tweede ronde 5,5 miljoen stemmen, oftewel 18 procent.

04429

04430 De verkiezingen stonden in het teken van een afrekening met de politieke elite. Een generatie leiders sneuvelde: Sarkozy, Juppé, Fillon, Hollande, Valls. Voor het eerst in de geschiedenis van de Vijfde Republiek bleven beide grote regeringspartijen van links en rechts buiten de tweede ronde. Ironisch genoeg werd de strijd uiteindelijk gewonnen door een politicus die zich weliswaar op gedurfde wijze losmaakte van de gevestigde partijen, maar ook een onvervalst product van de Franse elite is, als voormalig zakenbankier en minister.

04431

04432 De keuze voor Macron ging niet van harte, getuige de relatief lage opkomst en het grote aantal blankostemmen. Volgens peilingen werd slechts 40 procent van de kiezers van Macron gemotiveerd door instemming met zijn persoon en programma. De overige 60 procent wilde vooral Le Pen tegenhouden. Onder hen bevonden zich de kiezers van de Republikein Fillon, die Macron cultureel te links vinden, en kiezers van de radicaal-linkse kandidaat Mélenchon, die hem economisch te rechts vinden.

04433

04434 Daarmee vertrekt Macron vanuit een tamelijk zwakke positie. De vergelijking met François Hollande dringt zich op. Zoals Hollande profiteerde van het seksschandaal rondom Dominique Strauss-

Kahn, zo profiteerde Macron van de affaires van Fran+ois Fillon. Zoals Hollande zijn verkiezing mede te danken had aan de afwijzing van Sarkozy, zo maakte Macron gebruik van de afwijzing van Le Pen.

04435

04436 De grote vraag is dan ook of het Macron beter zal vergaan dan Fran+ois Hollande, die in vijf jaar weinig voor elkaar kreeg. Hollande stuitte op de oppositie van de frondeurs, de socialistische rebellen in de Assembl)e Nationale, die zijn koers veel te rechts vonden. Voor Macron is het allerm minst zeker dat zijn beweging En Marche! bij de parlamentsverkiezingen van juni een meerderheid zal halen. Daarnaast moet blijken of hij meer dan Hollande bestand is tegen de confrontatie met het straatprotest, dat ongetwijfeld zal ontbranden als hij zijn liberale programma wil uitvoeren.

04437

04438 Marine Le Pen voerde een zwakke campagne, culminerend in een desastreus optreden tijdens het laatste tv-debat. Haar kandidatuur werd ernstig verzwakt door haar plan de euro te verlaten, een sprong in het duister waarvoor de meeste kiezers terugdeinsden. Niettemin zette de opmars van de partij gestaag door. Als Macron er niet in slaagt de stagnatie van Frankrijk te doorbreken, zal het populisme in 2022 waarschijnlijk nog harder aan de deur kloppen.

04439

04440 pagina 4-5

04441 Macron wacht als president een straatgevecht

04442 Commentaar: Le Pen schoot zwaar tekort

04443

04444 Macron de jongste

04445 Met 39 jaar is Emmanuel Macron de jongste president uit de Franse geschiedenis. Tot nu toe was Louis-Napol)on Bonaparte de jongste. In 1848 werd hij op 40-jarige leeftijd tot president gekozen. In 1852 liet hij zich na een staatsgreep uitroepen tot keizer Napoleon III. De jongste president van de Vijfde Republiek was tot dusverre Val)ry Giscard d'Estaing, die in 1974 als 48-jarige het Elys)e betrad.

04446

04447

04448 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

04449

04450 LOAD-DATE: 7 May 2017

04451

04452 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04453

04454 PUBLICATION-TYPE: Krant

04455

04456

04457 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04458 All Rights Reserved

04459

04460

04461

04462

04463 84 of 195 DOCUMENTS

04464

04465

04466

04467 de Volkskrant

04468

04469 6 mei 2017 zaterdag

04470

04471 De beslissende ronde

04472

04473 SECTION: Ten Eerste; Blz. 2, 3

04474

04475 LENGTH: 174 woorden

04476

04477 Franse verkiezingen

04478 In het stadhuis van Bayonne in het zuidwesten van Frankrijk worden, net als in de rest van het land, stembiljetten klaargelegd voor de tweede ronde van de presidentsverkiezingen. Zondag om acht uur 's ochtends gaan de stembureaus open. De kiezers nemen een stembriefje Emmanuel Macron en een stembriefje Marine Le Pen mee naar het stemhokje, doen het briefje van hun keuze in een enveloppe en deponeren die in de stembus. Het andere briefje wordt in de prullenbak gegooid. De stembureaus sluiten om zeven uur 's avonds, in de grote steden om acht uur. Kort na het sluiten van de laatste stembureaus zal een eerste prognose bekend worden gemaakt. Macron is veruit favoriet. Volgens de peilingen heeft hij geprofiteerd van het televisiedebat van woensdagavond, waarin Le Pen een zwakke indruk maakte. Door haar agressieve opstelling maakte ze geen presidentiële indruk. Bovendien liet

haar dossierkennis te wensen over en slaagde ze er niet in haar standpunt over de euro helder uit te leggen.

04479

04480

04481 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

04482

04483 LOAD-DATE: 5 May 2017

04484

04485 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04486

04487 PUBLICATION-TYPE: Krant

04488

04489

04490 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04491 All Rights Reserved

04492

04493

04494

04495

04496 85 of 195 DOCUMENTS

04497

04498

04499

04500 de Volkskrant

04501

04502 5 mei 2017 vrijdag

04503

04504 Schadenfreude

04505

04506 BYLINE: ARNOUT BROUWERS

04507

04508 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 21

04509

04510 LENGTH: 140 woorden

04511

04512

04513 HIGHLIGHT: stekel

04514

04515 Deze week begon met een golf misplaatste Europese Schadenfreude over die domme Britten die uit de Europese boot stappen en daarvoor een hoge prijs zullen betalen. Gisteren sloegen de Britten subtiel terug. De verzamelde pers werd opgetrommeld door Buckingham Palace. Waar ging het om? Oorlog om Gibraltar? Nope. Iemand ziek misschien? Ook niet. Wat dan wel? Prins Philip houdt op met werken! Op 95-jarige leeftijd. In grote delen van de eurozone, waar doorwerken na je 60ste een onbekende abstractie is, een neoliberal waanidee uit verre gebieden - vielen de monden open van verbazing. Die zat! Vooral in landen waar calvinistisch wordt doorgewerkt tot 67 jaar, terwijl de rest van de eurozone dan allang aan de sherry, port of pastis zit, zal menigeen zich afvragen: wie zit er nu eigenlijk in de verkeerde boot?

04516

04517

04518 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04519

04520 LOAD-DATE: 4 May 2017

04521

04522 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04523

04524 PUBLICATION-TYPE: Krant

04525

04526

04527 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04528 All Rights Reserved

04529

04530

04531

04532

04533 86 of 195 DOCUMENTS

04534

04535

04536

04537 de Volkskrant

04538

04539 5 mei 2017 vrijdag

04540

04541 Extreem-rechts kritisch op Le Pen

04542

04543 BYLINE: DOOR PETER GIESEN

04544

04545 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10

04546

04547 LENGTH: 98 woorden

04548

04549

04550 HIGHLIGHT: televisiedebat

04551

04552 de race naar het élysée

04553 63procent van de televisiekijkers wees Emmanuel Macron als winnaar van het televisiedebat aan, 34 procent vond Marine Le Pen het meest overtuigend. Zelfs in extreem-rechtse kringen werd een vernietigend oordeel over het optreden van Le Pen geveld. 'Agressief, honend als een slechte advocaat, slecht op haar gemak', oordeelde de site Boulevard

Voltaire. 'Warrig', vooral over de euro, stelde het weekblad Valeurs Actuelles, 'ze zei zelfs dat Groot-Brittannië de euro had verlaten.'
En de site

Fdesouche: 'Ze heeft ons te schande gemaakt.'

04554

04555

04556 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04557

04558 LOAD-DATE: 4 May 2017

04559

04560 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04561

04562 PUBLICATION-TYPE: Krant

04563

04564

04565 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04566 All Rights Reserved

04567

04568

04569

04570

04571 87 of 195 DOCUMENTS

04572

04573

04574

04575 de Volkskrant

04576

04577 4 mei 2017 donderdag

04578

04579 procent

04580

04581 SECTION: Economie; Blz. 31

04582

04583 LENGTH: 29 woorden

04584

04585 groeide de economie van de eurozone in het eerste kwartaal. Dat was meer dan in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk in dezelfde periode.

04586 0,5

04587

04588

04589 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04590

04591 LOAD-DATE: 3 May 2017

04592

04593 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04594

04595 PUBLICATION-TYPE: Krant

04596

04597

04598 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04599 All Rights Reserved

04600

04601

04602

04603

04604 88 of 195 DOCUMENTS

04605

04606

04607

04608 de Volkskrant

04609

04610 4 mei 2017 donderdag

04611

04612 Plofkraak bij de buren, doodeng

04613

04614 BYLINE: MAC VAN DINTHER EN LIVIA BENDERS

04615

04616 SECTION: Ten Eerste; Blz. 13

04617

04618 LENGTH: 757 woorden

04619

04620

04621 HIGHLIGHT: Bij overvallen op geldautomaten wordt steeds meer geweld gebruikt. Om het risico voor omwonenden en winkels te beperken, nemen banken nu maatregelen. Automaten worden gesloten of 's nachts bewaakt.

04622

04623 Reportage banken beschermen pinautomaten

04624 Tussen de jurkjes van kinderkledingwinkel JippieJee in Weurt (Gelderland) en de euro's van de Rabobank zit maar één muur. Winkelbediende Diederik Rakhorst wijst naar de zijwand achter een rek met zuurstokroze kinderbadmode. 'Aan de andere kant zit de pinautomaat.' Rakhorst wil maar zeggen: als criminelen een plofkraak plegen op de pinautomaat, gaat de winkel er ook aan.

04625

04626

04627 Sinds dit weekend laat de Rabobank de pinautomaat 's nachts extra bewaken. Voor de automaat is een mobiel toilet geplaatst waar beveiligers 's nachts hun behoefte kunnen doen.

04628

04629 Waar de plofkraak voorheen vooral een financieel probleem was voor banken, zijn de nieuwe maatregelen juist nodig om de omgeving te beschermen. De directe aanleiding was de plofkraak van vorige week in Doetinchem. Daar werden zes woningen ontruimd nadat een pinautomaat met grof geweld was opgeblazen.

04630

04631 Tot nu toe zijn er bij plokkraken geen gewonden gevallen, maar criminelen gebruiken steeds zwaardere explosieven, volgens de

banken, dus het risico voor omwonenden en bedrijven in de buurt wordt daardoor mogelijk groter.

04632

04633 Na de recente reeks plofkraken heeft de Rabobank een risicoanalyse laten uitvoeren voor alle tweeduizend pinautomaten die ze in het hele land heeft. Daarbij is met name gekeken naar de gevolgen van een plofkraak voor de directe omgeving, zoals winkels en woningen, aldus woordvoerder Margo van Wijgerden.

04634

04635 Bij een kwart van alle automaten zijn aanvullende beveiligingsmaatregelen nodig. Dat kan zijn in de vorm van nachtelijke bewaking of het 's nachts beveiligen van de automaat met een stalen rolgordijn of beschermende plaat. Ongeveer 35 automaten met een verhoogd risico zijn voorlopig helemaal dicht gegaan.

04636

04637 'Bij die automaten kijken we nog naar alternatieven', aldus Van Wijgerden. Dat kan betekenen dat die in de toekomst alleen nog maar overdag open zijn of worden vervangen door een vrijstaande pinbox.

04638

04639 Ook de ING heeft last van plofkraken. 'Pinautomaten op vijftien locaties worden nu met spoed gesloten', meldt een woordvoerder. 'Daarnaast zijn er eerder al maatregelen genomen om geldautomaten onaantrekkelijk te maken voor criminelen. Bijvoorbeeld door camera's, stevig materiaal dat bestand is tegen kraken en automatisch contact met de meldkamers van de politie bij kraakpogingen.'

04640

04641 ABN Amro vindt het onnodig om extra maatregelen tegen plofkraken te nemen. 'We hebben veel geïnvesteerd in zichtbare en onzichtbare veiligheidsmaatregelen, dus op grote schaal automaten sluiten of nachtbezoekers inzetten vinden wij niet nodig', laat een woordvoerder van ABN Amro weten. 'Als omwonenden angstig zijn gaan we met hen in gesprek en volgt er eventueel een herplaatsing van de geldautomaat.'

04642

04643 In de regio Nijmegen laat de Rabobank drie pinautomaten extra beveiligen. Die in Weurt is er een van. De andere staan in Beek en

aan de Groenestraat in Nijmegen. De automaat in Weurt zit in een klein winkelcentrum tussen JippieJee en een filiaal van supermarkt Coop. Boven de winkels bevinden zich vijf kamers die worden verhuurd. Drie daarvan zijn op dit moment bewoond, zegt eigenaar Necmettin Dagitan, die Eethuis 't Weurtse Hoekje drijft op de benedenverdieping. Dagitan haalt zijn schouders op over de extra maatregelen. 'Er is hier nog nooit wat gebeurd.'

04644

04645 Supermarkteigenaar Pieter Wouters is blij met de beveiliging. 'Vooral als je ziet wat voor gevolgen een plofkraak kan hebben.' De pinautomaat van de Rabobank zit pal naast de ingang van zijn winkel.

04646

04647 Mogelijk heeft een recent voorval ook een rol gespeeld bij het nemen van extra beveiligingsmaatregelen, zegt Rakhorst van JippieJee. Half april betrapte de politie twee mannen die voor het winkelcentrum rondhingen met een koevoet in de achterbak. Eén man werd gearresteerd. Vorig jaar is er bij kinderkledingzaak ook al eens ingebroken. 'Toen zijn twee rekken met kleding gestolen.'

04648

04649 De extra bewaking zal ook potentiële inbrekers afschrikken, hoopt Rakhorst. 'Het is wel jammer dat ze dat mobiele toilet pal voor de automaat hebben gezet. Die staat nu half voor onze etalage.' Lang zal dat niet duren: het toilet wordt woensdag verplaatst naar een parkeerterrein in de buurt, na klachten van de winkeliers.

04650

04651 Tot de opties van de Rabobank hoort ook dat pinautomaten met een te hoog risico helemaal worden weggehaald. Supermarkteigenaar Wouters zou er niet rouwig om zijn. 'Ik heb in de winkel ook een pinautomaat.' En die trekt tenminste klanten zijn winkel in.

04652 We gebruiken nu camera's, en er is automatisch contact met de meldkamers van de politie

04653

04654

04655 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04656

04657 LOAD-DATE: 3 May 2017

04658

04659 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04660

04661 GRAPHIC: Een mobiel toilet wordt op z'n plaats gezet bij een pinautomaat in Nijmegen, zodat de nachtelijke bewakers hun behoefte kunnen doen.

04662

04663 PUBLICATION-TYPE: Krant

04664

04665

04666 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04667 All Rights Reserved

04668

04669

04670

04671

04672 89 of 195 DOCUMENTS

04673

04674

04675

04676 de Volkskrant

04677

04678 2 mei 2017 dinsdag

04679

04680 Race naar het Elys)e

04681

04682 BYLINE: DOOR PETER GIESEN

04683

04684 SECTION: Ten Eerste; Blz. 6

04685

04686 LENGTH: 446 woorden

04687

04688 Macron toont zich van zijn eurokritische kant

04689 Terwijl Marine Le Pen dit weekend haar anti-Europese standpunten verzachtte, toonde Emmanuel Macron zich juist van een eurokritische kant c3~

in een interview met de BBC. 'Ik ben pro-Europees en ik heb de Europese gedachte voortdurend verdedigd', aldus Macron. 'Maar tegelijkertijd moeten we de situatie onder ogen zien, naar onze burgers luisteren die uitermate boos en ongeduldig zijn. Het disfunctioneren van de Europese Unie is niet houdbaar meer.' Als Macron gekozen zal worden, zal hij de Europese Unie diepgaand hervormen, beloofde hij. Als dat niet gebeurt, zal het Front National aan kracht winnen en een Frexit onvermijdelijk worden, aldus Macron. Wat Macron precies denkt te doen, werd uit het interview met de BBC niet duidelijk. In zijn programma pleit hij voor meer samenwerking en meer coördinatie in Europa, teneinde de slagkracht van de eurozone en de Europese Unie te versterken.

04690

04691 Mouterij in partij na toenadering Le Pen

04692 Het was een doorbraak voor het Front National: voor het eerst wilde een andere politieke partij met Marine Le Pen samenwerken. De 'sovereinist' Nicolas Dupont-Aignan doorbrak het taboe. In de eerste ronde van de verkiezingen haalde hij 4,7 procent van de stemmen. Of die allemaal naar Le Pen gaan, is zeer de vraag: in zijn partij Debout la France ('Frankrijk rechtop') brak meteen mouterij uit. Vicevoorzitter Dominique Jamet en zeker acht andere prominente partijleden legden hun functie neer.

04693

04694 59 / 41

04695 bedraagt de stand in de laatste peiling in het voordeel van Emmanuel Macron ten opzichte van Marine Le Pen. De maandag door Ifop-Fiducial gepubliceerde peiling betekent dat Le Pen een procentpunt van haar achterstand ingelopen. In de peiling van vrijdag was de stand nog 60-40.

04696

04697 Macron herinnert aan bruine wortels van FN

04698 Vorige week greep Marine Le Pen het initiatief in de verkiezingscampagne. Macron slaat op klassieke wijze terug: hij herinnert aan de bruine wortels van het Front National. Hij bezocht het dorpje Ouradour-sur-Glane, in 1944 uitgemoord door de SS, en het gedenkteken voor de Holocaust in

Parijs. Maandagochtend legde hij een krans bij het monument van Brahim Bouarram, een 29-jarige Marokkaan die op 1 mei 1995 werd gedood door aanhangers van extreem-rechts. Na de jaarlijkse herdenking van Jeanne d'Arc door het Front National gooiden ze Bouarram in de Seine. De vader van twee kinderen kon niet zwemmen en verdronk. De toenmalige leider van het FN, Jean-Marie Le Pen, sprak van een 'ongeluk': 'Ik betreur het dat een ongelukkige is verdronken', zei hij, 'maar in een agglomeratie van 10 miljoen mensen kunnen zulke faits divers nu eenmaal gebeuren.'

04699

04700

04701 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04702

04703 LOAD-DATE: 2 May 2017

04704

04705 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04706

04707 GRAPHIC: Franse jongeren bekogelden de oproerpolitie maandag met benzinebommen tijdens een 1-meimanifestatie in Parijs. De demonstranten

keerden zich tegen beide presidentskandidaten: 'Macron =
Lodewijk XVI, Le Pen = Le Pen.'

04708

04709 PUBLICATION-TYPE: Krant

04710

04711

04712 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04713 All Rights Reserved

04714

04715

04716

04717

04718 90 of 195 DOCUMENTS

04719

04720

04721

04722 de Volkskrant

04723

04724 1 mei 2017 maandag

04725

04726 De euro mag blijven, anders is Le Pen kansloos

04727

04728 BYLINE: DOOR PETER GIESEN

04729

04730 SECTION: Ten Eerste; Blz. 6, 7

04731

04732 LENGTH: 819 woorden

04733

04734

04735 HIGHLIGHT: Puur cijfermatig is de kans klein dat Marine Le Pen na
de tweede ronde van de Franse presidentsverkiezingen als winnaar

uit de bus komt. Maar uitgesloten is het niet. Zelf doet ze er alles aan om nieuwe kiezers te winnen. De Frexit is even in de ijskast gezet. 'Ik voel me Europese.'

04736

04737 Frankrijk Marine Le Pen doet concessies

04738 Marine Le Pen heeft een ommezwaai in haar campagne gemaakt: het verlaten van de euro is geen prioriteit meer. De terugkeer van de Franse €-franc is 'geen noodzakelijke voorwaarde' voor haar economisch beleid, aldus Le Pen.

04739

04740 Zondag 7 mei wordt de tweede ronde van de Franse presidentsverkiezingen gehouden. In de peilingen ligt Le Pen nog altijd ver achter op haar links-liberale tegenstrever Emmanuel Macron: 40 tot 41 procent tegenover 59 tot 60 procent. Maar in de campagne heeft Le Pen het initiatief gegrepen. Zaterdag sloot ze een akkoord met Nicolas Dupont-Aignan, een rechtse kandidaat die in de eerste ronde 4,7 procent van de stemmen haalde. Als Le Pen president wordt, zal Dupont-Aignan premier worden. Het effect van dit akkoord op de peilingen is nog niet bekend.

04741

04742

04743 Le Pen haalt alles uit de kast om van de verkiezingen alsnog een spannende race te maken. Wie het Elysée wil halen, moet de kiezers van de verliezers uit de eerste ronde zien te verleiden. Le Pen is tot de conclusie gekomen dat ze niet kan winnen met felle anti-Europese retoriek. Slechts 28 procent van de Fransen wil de euro kwijt. Vooral de kiezers van de rechtse kandidaat Fillon zijn er tegen, veel welgestelde ouderen die hun spaargeld in euro's niet graag zien omgezet in gedevalueerde nouveaux francs.

04744

04745 Het verlaten van de euro en de Europese Unie stond tot dusverre centraal in Le Pens programma. 'Als ik de Europese Unie niet verlaat, kan ik 70 procent van mijn programma niet uitvoeren', zei ze begin maart. Van een preference nationale zou niets terecht komen. Europa verbiedt het extra belastingen van importgoederen en buitenlandse werknemers, en het bevoordelen van Franse bedrijven bij het verlenen van overheidsopdrachten. Bovendien beschouwde Le Pen de euro als een van de oorzaken van de economische malheur van Frankrijk. De koers zou te hoog zijn, waardoor Franse bedrijven te duur zijn op de wereldmarkt.

04746

04747 Daarom wilde Le Pen een 'Frexit', die na een half jaar per referendum aan de Franse kiezer zou worden voorgelegd. Zowel de radicale toon als de haast zijn nu verdwenen. De onderhandelingen kunnen best een paar jaar duren, zei Le Pens nichtje Marion Mar)chal-Le Pen. In het Franse tvjournaal probeerde Marine Le Pen de kiezers gerust te stellen: 'Ik ben geen tegenstander van Europa. Ik voel me Europese.'

04748

04749 De franc kan worden heringevoerd voor het dagelijkse betaalverkeer, terwijl Europa een gemeenschappelijke munt handhaaft voor bedrijven die internationaal zaken doen, zei Le Pen gisteren in Le Parisien. Wat wil ze precies, vroeg de krant zich af. Eerst is de euro de bron van alle kwaad, nu wil ze de munt handhaven.

04750

04751 'De matrone van het populisme is een geducht politiek dier, maar dat kan de incoherenties van haar project niet altijd verbergen', schreef de krant.

04752

04753 Op de linkervleugel voert Le Pen een offensief dat gericht is op de kiezers van verliezer Jean-Luc M)lenchon. Ze verbreedde zich vorige week met de arbeiders van Whirlpool in Amiens, die staakten omdat hun fabriek naar Polen werd verplaatst. Even later werd haar rivaal Macron vijandig onthaald. Le Pen slaagde in haar opzet. Zij kwam in beeld als de vriendin van het volk, Macron als de kandidaat van de bazen.

04754

04755 Thuisblijven

04756 Toch is slechts een minderheid van de kiezers van M)lenchon van plan op Le Pen te stemmen. Een veel grotere groep wil thuisblijven. Het tekent de sfeer in Frankrijk. Toen Marines vader Jean-Marie in 2002 de tweede ronde haalde, veroorzaakte dat een enorme schok. Terstond werd een 'Republikeins Front' gevormd, van links tot rechts. Zelfs radicaal-linkse activisten stemden op Jacques Chirac, verwickeld in corruptiezaken, om Le Pen tegen te houden. 'Beter een oplichter dan een fascist', zeiden ze. Sommigen stemden op Chirac met handschoenen aan of een wasknijper op de neus.

04757

04758 Een soortgelijke reactie is nu uitgebleven. Politici weigeren een front te vormen. Verliezer M)lenchon heeft een enorme hekel aan de liberaal Macron en weigert te verklaren dat hij op hem zal stemmen. Verschillende kopstukken van de Republikeinen zeiden slechts dat zij 'niet op Le Pen' zouden stemmen. Met andere woorden: thuisblijven is ook een optie. In de peilingen steeg vorige week het aantal kiezers dat de stembus zondag zal mijden.

04759

04760 Vooral voor jongeren is het Front National niet meer de boeman. Marine Le Pen is een andere politica dan haar vader met zijn gaskamergrappen. Macron is impopulair. Links vindt hem te weinig sociaal, rechts te weinig nationalistisch.

04761

04762 Toch is de achterstand van Le Pen normaal gesproken niet meer in te lopen. Woensdag krijgt zij nog een kans in een televisiedebat. In vorige debatten presteerde ze zwak, maar nu is ze de underdog, een rol die haar goed ligt. Hoe dan ook koerst ze af op een score van rond de 40 procent die een jaar of tien geleden nog onbestaanbaar werd geacht. Jean-Marie haalde in 2002 nog geen 18 procent.

04763

04764

04765 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

04766

04767 LOAD-DATE: 30 April 2017

04768

04769 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04770

04771 GRAPHIC: Marine Le Pen op een campagnebijeenkomst vorige week in Nice.

04772 Macron staat de pers te woord in een boerderij bij Poitiers.

04773

04774 PUBLICATION-TYPE: Krant

04775

04776

04777 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04778 All Rights Reserved

04779

04780

04781

04782

04783 91 of 195 DOCUMENTS

04784

04785

04786

04787 de Volkskrant

04788

04789 29 april 2017 zaterdag

04790

04791 Altijd op zoek naar een streepje WiFi

04792

04793 BYLINE: DOOR SUSANNE GEUZE

04794

04795 SECTION: Economie; Blz. 14, 15

04796

04797 LENGTH: 1073 woorden

04798

04799

04800 HIGHLIGHT: Werken waar je maar wilt en intussen de mooiste plekken op aarde zien: het leven van een digitale nomade lijkt een paradijs. De perfecte baan, of helemaal niet zo leuk als het klinkt?

04801

04802 Stelt u zich eens voor: geen 9-tot-5-dagen in een saaie kantoortuin, maar mailtjes versturen vanuit een hangmat. Niet eindeloos in bedompte vergaderruimtes, maar Skypen in de jungle en deadlines halen met op de achtergrond een helderblauwe zee.

04803

04804 Een digitale nomade werkt vanaf zijn laptop en reist intussen de wereld over. Het zijn vaak jonge mensen met technische of creatieve beroepen: web- of softwareontwikkelaars, schrijvers, onlinemarketeers. Op het oog leiden ze een vrij en ongebonden leven in tropische oorden, terwijl de euro's binnenstromen. De perfecte baan? Of is de werkelijkheid weerbarstiger?

04805

04806 Levensstijl

04807

04808 Eén ding is duidelijk: locatieonafhankelijk werken is een trend. We moeten allemaal steeds langer door tot ons pensioen en een groeiend aantal mensen kiest er daarom voor om hun werkende leven anders vorm te geven. 'Digitale nomade is geen beroep, maar een levensstijl', zegt Steven Zwerink (34), nu zes jaar op reis. 'Mijn vrouw en ik hadden in Nederland mooie banen met een goed salaris, maar we verlangden ernaar om te

reizen en vrij te leven onder onze eigen voorwaarden.'

04809

04810 Steven en zijn vrouw Diana zijn in de digitalenomadengemeenschap bekende namen. Het grootste deel van het jaar reizen ze in hun Volkswagenbus door Midden-Amerika, inmiddels mét hun 1-jarige dochter.

Naast hun werk als websiteontwikkelaar runnen ze het platform Wonderlijk Werken, waarmee ze trainingen geven en andere nomaden-in-spe inspireren en op weg helpen. 'Wij willen nooit meer anders. Maar je moet wél voor jezelf duidelijk krijgen waarom je hiervoor kiest.'

04811

04812 Infrastructuur

04813 Onderweg heeft de digitale nomade in principe twee dingen nodig: een laptop met internet en een rustige plek. Soms nog een behoorlijke zoektocht, want op boekingssites valt lang niet altijd te zien of een accommodatie bijvoorbeeld wel een tafel heeft. En, belangrijker, of de WiFi het doet.

04814

04815 'Vooral dat laatste kan voor stress zorgen', vertelt Edith Huntink (34). Zij reisde met haar vriend anderhalf jaar de wereld over als freelance tekstschrijver. 'Kwamen we aan op een nieuwe plek, dan

checkte ik altijd eerst het internet. Werkte de WiFi niet, dan moesten we doorreizen. Al was de locatie nog zo mooi.'

04816

04817 Volgens NomadList.com, een platform voor digitale nomaden, is de Tsjechische hoofdstad Praag de beste plek om als digitale nomade te vertoeven. Verder in de top-10: Porto, Boedapest, Ho Chi Minh, Bangkok, Seoul en Miami. Ook Zuidoost-Azië is populair. Het internet is er goed, het leven goedkoop en het klimaat aangenaam.

04818

04819 Veel van deze steden hebben co-werkplekken, kantoor-achtige ruimtes waar digitale nomaden 24 uur per dag kunnen werken. Gratis zijn die digitale oases overigens niet. Om in de Balinese co-werkplek 'Hubud' onbeperkt te mogen werken, betaal je bijvoorbeeld 275 dollar (260 euro) per maand.

04820

04821 Klanten vinden

04822 Met een werkplek alleen ben je er nog niet. Verstopt in de rimboe gaan klanten je niet zomaar vinden. 'Acquisitie is pittig', vertelt Huntink. 'Sowieso: ik denk dat veel mensen zich erop verkijken hoe hard werken het is. Je bent dan wel op een exotische locatie, feitelijk zit je nog steeds dertig tot vijftig uur per week binnen achter je laptop.'

04823

04824 Een sterke ondernemersgeest is dan ook cruciaal om het te maken als digitale nomade. 'Het is niet zo van: weet je wat, ik ga op reis, neem mijn laptop mee en dan komt het wel goed', knikt pr-adviseur en reisblogger Suzanne van Duijn (28), die anderhalf jaar geleden haar kantoorbaan opzegde.

04825

04826 Met een collega-nomade organiseert Van Duijn 'De Reislustige Freelancer', een on- en offlineseminar over locatieonafhankelijk ondernemen. 'Ik zag mezelf al naast het zwembad zitten met m'n laptop, maar dat werkt niet. Na één dag heb je rugpijn en door de zon kun je je scherm niet zien. In de praktijk zit je met je verlengsnoer in de schaduw, op zoek naar een streepje WiFi.'

04827

04828 Vakantie vieren onder werktijd, dát is het digitalenomadenbestaan in elk geval niet, wil Van Duijn maar zeggen. Veel mensen verdelen hun tijd in blokken van werk- en reisdagen. Dat heeft ook een

andere noodzaak: als je je nomadenbestaan als een fulltime vakantie ziet, is het geld gauw op. 'Op vakantie ga je misschien drie keer per dag uit eten. Maar als je reizen als leefstijl wilt hebben, moet je het ook zo behandelen. Leef zoals je thuis zou leven. Anders wordt het een duur grapje.'

04829

04830 Werkgever

04831 Kan de Nederlandse arbeidsmarkt al overweg met deze werkende pioniers? Nauwelijks, zegt Van Duijn. 'Thuiswerken wordt nog niet echt aangemoedigd, laat staan werken vanaf andere locaties in de wereld.

Terwijl het vaak prima kan.'

04832

04833 Ook de overheid weet nog niet goed wat ze aan moet met reizende zzp'ers, blijkt uit het verhaal van Esther Jacobs. Als een van de eerste digitale nomaden reist en werkt Jacobs (46) al meer dan tien jaar over de hele wereld. In 2013 schreef de gemeente Amstelveen haar uit haar eigen koopwoning. Daardoor raakte ze onder meer haar stem- en pensioenrecht kwijt. Ook werd Jacobs' bedrijf - ze is motivational speaker, schrijft en geeft workshops - uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel. De reden:

ze slaapt minder dan vier maanden per jaar in Nederland.

04834

04835 Tegelijkertijd moest Jacobs hier nog jarenlang wél belasting betalen. Pas een maand geleden werd die kwestie beslecht, meldt de 'wereldburger' op haar blog. 'Mijn doel was nooit om belasting te ontduiken. Maar toen ik mijn rechten verloor, vond ik het niet fair om wel aan de verplichtingen te moeten voldoen. Resultaat is nu dat ik nergens belasting betaal - een bijwerking van een systeem dat nog geen raad weet met locatieafhankelijke ondernemers.'

04836

04837 Naar huis

04838 Is een leven als digitale nomade deze en andere ellende wel waard? Wat Steven van Wonderlijk Werken betreft wel. 'Natuurlijk gebeuren er soms dingen waar je mee moet omgaan. Maar ik realiseer me steeds vaker dat ik dat niet langer zie als iets negatiefs. Daar gaat het uiteindelijk om: dat je leert lol te hebben in de problemen die op je pad komen.'

04839

04840 Toch lijkt het digitalenomadenbestaan voor veel mensen een fase te zijn.

'Werken en reizen werd steeds meer een grote brij', vertelt Edith Huntink. 'Was ik op pad, dan had ik een schuldgevoel omdat er een deadline op me lag te wachten. En als ik werkte, dan knaagde het idee dat in m'n achtertuin een prachtige vulkaan lag.' Voor haar reden om naar huis te keren en weer een baan in loondienst te zoeken. 'Eigenlijk ben ik nu veel gelukkiger: met 30 échte vakantiedagen in een jaar.'

04841

04842

04843 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

04844

04845 LOAD-DATE: 28 April 2017

04846

04847 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04848

04849 PUBLICATION-TYPE: Krant

04850

04851

04852 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04853 All Rights Reserved

04854

04855

04856

04857

04858 92 of 195 DOCUMENTS

04859

04860

04861

04862 de Volkskrant

04863

04864 25 april 2017 dinsdag

04865

04866 Italië nadert status van junk

04867

04868 SECTION: Economie; Blz. 29

04869

04870 LENGTH: 330 woorden

04871

04872 De financiële markten vestigden maandag records in aansluiting op positief nieuws voor de eurozone. Pro-EU-kandidaat Emmanuel Macron lijkt de gedoodverfde winnaar van de Franse presidentsverkiezingen. Het Griekse primaire begrotingsoverschot komt in 2016 uit op 4,2 procent, een veel

beter cijfer dan de 0,5 procent waar de Europese Commissie tot gisteren mee rekende. Twee acute dreigingen voor de eurozone lijken daarmee v1~ voorlopig geweken.

04873

04874

04875 Met al dat goede nieuws sneeuwde een afwaardering van de kredietwaardigheid van Italië onder. Vrijdag verlaagde kredietbeoordelaar Fitch de kredietwaardigheid van BBB+ naar BBB. Italië is daarmee nog maar twee stappen verwijderd van de junkstatus. Is de feeststemming van beleggers daarom wel op zijn plaats? Olaf Penninga, portefeuillemanager voor staatsobligaties bij Robeco, sluit problemen niet uit: 'Beleggers waren even vergeten dat het in Italië helemaal niet goed gaat. De afwaardering van Fitch herinnert daar weer aan.'

04876

04877 Van de bekende kredietbeoordelaars was Fitch als enige nog redelijk positief over Italië. S&P en Moody's stelden de rating al eerder neerwaarts bij. Penninga: 'Italië kijkt tegen een staatsschuld aan van 133 procent van het bbp, in euro's is dat ongeveer 1.500 miljard. Alleen de markt voor Franse, Japanse en Amerikaanse staatsobligaties is groter. Als Italië de junkstatus krijgt, dan zijn de gevolgen enorm. Het betekent bijvoorbeeld dat pensioenfondsen en verzekeraars niet meer mogen beleggen in Italiaanse staatspapier.'

04878

04879 Zo ver zijn we echter nog niet, vertelt Penninga: 'Maar de kans dat kredietbeoordelaars hun vooruitzichten naar beneden bijstellen, blijft aanwezig. Dan gaan we weer forse turbulentie op de financiële markten tegemoetzien.' Penninga ziet de achterblijvende economische groei in Italië als grootste risico: 'Er is altijd vijftien jaar stilstand, daarom wil de staatsschuld maar niet dalen, is de werkloosheid hoog en zitten banken vol met problemleningen.'

04880

04881

04882 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04883

04884 LOAD-DATE: 24 April 2017

04885

04886 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04887

04888 PUBLICATION-TYPE: Krant

04889

04890

04891 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04892 All Rights Reserved

04893

04894

04895

04896

04897 93 of 195 DOCUMENTS

04898

04899

04900

04901 de Volkskrant

04902

04903 21 april 2017 vrijdag

04904

04905 VOETNOOT Frauke Petry

04906

04907 BYLINE: ARNON GRUNBERG

04908

04909 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

04910

04911 LENGTH: 158 woorden

04912

04913 Frauke Petry zal geen lijsttrekker worden van de AfD. Die partij begon onder leiding van de econoom Bernd Lucke als een partij tegen de euro en de EU. Van haat jegens de EU naar haat jegens de vreemdeling is een hinkstapsprong. Met hulp van Petry werd Lucke ten val gebracht; niet de euro was de vijand, maar de vreemdeling.

04914

04915 Sterre Lindhout schrijft donderdag in de Volkskrant dat Petry tot de 'conservatief-burgerlijke' richting in haar partij behoort.

04916

04917 Volgens Jens Schneider in de Süddeutsche Zeitung heeft Petry de spoken die zij nu zegt te bestrijden zelf opgeroepen. Zo gooide zij het in de strijd tegen Lucke op een akkoord met de neonazistische Björn Höcke.

04918

04919 Het extreem-rechtse populisme in Europa, of dat nu AfD heet of FN in Frankrijk is gelardeerd met het nationalisme, de xenofobie en het protectionisme van het neofascisme. Van die stroming bestaat geen fatsoenlijke, conservatief-burgerlijke versie.

04920

04921

04922 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

04923

04924 LOAD-DATE: 20 April 2017

04925

04926 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04927

04928 PUBLICATION-TYPE: Krant

04929

04930

04931 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04932 All Rights Reserved

04933

04934

04935

04936

04937 94 of 195 DOCUMENTS

04938

04939

04940

04941 de Volkskrant

04942

04943 20 april 2017 donderdag

04944

04945 brief van de dag jeroen dijssebloem heeft gelijk

04946

04947 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 26

04948

04949 LENGTH: 158 woorden

04950

04951 Brief van de dag

04952 De uitspraak van Jeroen Dijsselbloem was misschien wat onhandig, maar hij had wel gelijk. Mijn helaas veel te vroeg overleden collega Annelies Kappeyne van de Coppello, ondervoorzitter van de VVD-fractie, placht te zeggen: 'Als je tegenstander boos wordt, weet je dat je goed zit.'

04953

04954 Door de invoering van de euro konden de huidige tekortlanden tegen een veel lagere rente lenen dan daarvoor. Zij hebben dat in een waar bacchanaal (= drank + vrouwen) gedaan. Waar is dat geld gebleven? Wat is ermee gebeurd? En nu moeten ze terugbetalen. Dat valt niet mee. Dan

boffen ze nog dat de rente zo laag is. Straks loopt de rente op en dan wacht ons een waar gehuil van verontwaardiging.

04955

04956 Laten zij een voorbeeld nemen aan Ierland. Dat land heeft door de zure appel heen gebeten en verkeert nu weer in goede staat. Laat Portugal dat ook doen in plaats van boos te zijn op Dijsselbloem.

04957

04958 Frits Bolkestein, Amsterdam

04959

04960

04961 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

04962

04963 LOAD-DATE: 19 April 2017

04964

04965 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04966

04967 GRAPHIC: Jeroen Dijsselbloem komt aan op het Binnenhof voor
formatiebesprekingen.

04968

04969 PUBLICATION-TYPE: Krant

04970

04971

04972 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

04973 All Rights Reserved

04974

04975

04976

04977

04978 95 of 195 DOCUMENTS

04979

04980

04981

04982 de Volkskrant

04983

04984 18 april 2017 dinsdag

04985

04986 Pasen trekt dit jaar veel meer toeristen

04987

04988 BYLINE: TJERK GUALTHÉRIE VAN WEEZEL

04989

04990 SECTION: Ten Eerste; Blz. 19

04991

04992 LENGTH: 242 woorden

04993

04994

04995 HIGHLIGHT: Grote drukte in Amsterdam

04996

04997 Het Paasweekend - normaal toch al een lucratieve periode voor de toeristische sector - was dit jaar extra druk. Volgens het Nederlands Bureau voor Toerisme zijn 950 duizend buitenlanders naar Nederland afgereisd, 20 procent meer dan vorig jaar. Het hoge aantal bezoekers komt onder meer doordat Pasen dit jaar laat viel, waardoor de Keukenhof al open was. Ongeveer 150 duizend bezoekers kwamen daar dit weekend de bloemen bewonderen. Maar ook de aantrekkende economie en de lage koers van de euro maken dat veel toeristen voor Nederland kiezen. Het drukst was het in Amsterdam, waar de gemeente omwille van de leefbaarheid is gestopt met het actief lokken van toeristen naar de stad rondom vakanties. In hotels, verhuurde appartementen en soms ook gewoon in campers op straat brachten ongeveer 200 duizend buitenlanders er hun weekend door. Een aanzienlijke invasie op een bevolking van ruim 800 duizend inwoners. Voor alle musea in de stad stonden het hele weekend lange rijen, de wachttijd bedroeg vaak enkele uren.

04998

04999 Om de drukte in het Wallengebied het hoofd te bieden, probeerde de gemeente met matrixborden eenrichtingsverkeer voor voetgangers af te dwingen. Vooral op zaterdagavond bleek dat geen overbodige maatregel - voetje voor voetje perste de meute zich door de rood verlichte steegjes. Volgens de gemeente is het weekend goed verlopen. Ook de Amsterdamse politie heeft geen noemenswaardige incidenten te melden.

05000

05001

05002 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05003

05004 LOAD-DATE: 17 April 2017

05005

05006 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05007

05008 PUBLICATION-TYPE: Krant

05009

05010

05011 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05012 All Rights Reserved

05013

05014

05015

05016

05017 96 of 195 DOCUMENTS

05018

05019

05020

05021 de Volkskrant

05022

05023 18 april 2017 dinsdag

05024

05025 Oranje-Rood naar halve finale EHL

05026

05027 SECTION: Sport; Blz. 11

05028

05029 LENGTH: 61 woorden

05030

05031

05032 HIGHLIGHT: Hockey

05033

05034 De hockeyers van Oranje-Rood hebben zich maandag geplaatst voor de halve finale van de Euro Hockey League. Op het eigen sportpark won Oranje-Rood met 2-0 van het Spaanse Atlètic Terrassa. In de halve finale treft Oranje-Rood het Engelse Wimbledon. De andere halve finale gaat tussen KHC Dragons uit België en het Duitse Rot Weiss Köln.

05035

05036

05037 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05038

05039 LOAD-DATE: 17 April 2017

05040

05041 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05042

05043 PUBLICATION-TYPE: Krant

05044

05045

05046 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05047 All Rights Reserved

05048

05049

05050

05051

05052 97 of 195 DOCUMENTS

05053

05054

05055

05056 de Volkskrant

05057

05058 14 april 2017 vrijdag

05059

05060 Kroonjuweel

05061

05062 BYLINE: SHEILA SITALSING

05063

05064 SECTION: Ten Eerste; Blz. 2

05065

05066 LENGTH: 597 woorden

05067

05068 Sheila Sitalsing column

05069 Het is, zei Anthony Burgmans onlangs, de schuld van Donald Trump en de Europese Centrale Bank dat AkzoNobel dreigt te worden overgenomen door schimmige lui uit Amerika. Akzo is een fabrikant van verf en aanverwante zaken, Burgmans is daar president-commissaris en het aanwijzen van de schuldigen ging langs onnavolgbare weg - iets met dat de ECB door middel van flutbeleid de euro had verzwakt en dat dankzij een niet nader toegelicht 'Trump-effect' de dollar juist een sterke munt was geworden, waardoor het prachtbedrijf Akzo een koopje is voor gewetenloze Amerikaanse opkopers met waardeloze plannen. Zelf heeft Akzo niets fout gedaan, gewoon ijverig potten Flexa Hoogglans in Full Roze en Raspbery Swirl de bouwmarkten in gedragen.

05070

05071

05072 Als een buitenlandse partij interesse toont in een Nederlands bedrijf van enige omvang, treedt een interessant mechanisme in werking. Het topmanagement ziet de eigen ontslagbescherming in acuut gevaar komen, iemand krijgt 'barbaren aan de poort' en 'sprinkhanen' en

'werkgelegenheid' en 'de politiek moet wat doen', en voor je met de ogen kunt knippen heeft Pieter Omtzigt Kamervragen gesteld en is het belaagde bedrijf in kwestie opgewaardeerd tot parel in de Nederlandse kroon.

05073

05074 Ook als het geen cruciale, hypergevoelige producten of diensten levert, zoals de chipsmachines van ASML, maar gewoon verf en chemicaliën maakt. Ook als het zelf eerder op tamelijk agressieve

wijze buitenlandse bedrijven heeft belaagd. Ook als het zelf eerder bedrijfsonderdelen aan buitenlandse firma's heeft verpatst. En ook als de buitenlandse potentiële overnemer niet van plan is de boel kaal te plukken, uiteen te rijten en alle vestigingen alhier te sluiten, maar gewoon een branchegenoot is die door wil gaan met verf maken.

05075

05076 In een ingezonden brief aan de Volkskrant voorzag een voormalig Akzowerknemer de wankele basis onder de argumenten van het huidige Akzobestuur tegen een buitenlandse overname van historisch tegenbewijs: 'Eind jaren negentig heeft AkzoNobel zich op zeer 'elegante' wijze weten te ontdoen van duizenden werknemers en een handvol bedrijven in de zogenaamd noodlijdende vezeldivisie. De supervezel Twaron werd verkocht aan het Japanse Tejin. Aanvankelijk vreesden wij als werknemers voor de toekomst. Maar het pakte heel anders uit. Onder Japans bewind is fors geïnvesteerd en is de productie verviervoudigd.'

05077

05078 Ondertussen zwelt de opstand onder aandeelhouders aan en schieten grootaandeelhouders de Amerikaanse belager PPG te hulp. Die zien wel brood in een nieuwe eigenaar, die hebben wel oren naar een hoog bod voor hun aandelen. Hier en daar weerklinkt al de roep om de guillotine voor Burgmans.

05079

05080 Het heeft onmiskenbaar voordelen om een beursgenoteerd bedrijf te zijn; zo is het een efficiënte manier om kapitaal aan te trekken. Dat er een leuk salaris en optieprogramma voor het topmanagement bij hoort, is een aardige bijkomstigheid waar het bestuur zich uiteraard nooit door zal laten leiden.

05081

05082 Er hoort ook aandeelhoudersdemocratie bij. En bestuurders hebben net zo de ziekte aan assertieve aandeelhouders als politici hebben aan burgers die zich in referenda niet aan de voorgeschreven opvattingen houden. Net zoals politici geitenpaadjes weten te vinden om onwelgevallige uitkomsten van referenda te verwerpen, weten bestuurders beschermingswallen op te tuigen om aandeelhouders van hun stemrecht te beroven.

05083

05084 Soms wankelt zo'n beschermingswal en stormen de buitenlanders binnen. Wie daar geen zin in heeft, moet zich niet op de beurs begeven.

05085 Iemand krijgt: 'Barbaren aan de poort'

05086

05087

05088 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05089

05090 LOAD-DATE: 13 April 2017

05091

05092 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05093

05094 PUBLICATION-TYPE: Krant

05095

05096

05097 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05098 All Rights Reserved

05099

05100

05101

05102

05103 98 of 195 DOCUMENTS

05104

05105

05106

05107 de Volkskrant

05108

05109 13 april 2017 donderdag

05110

05111 Pandamania

05112

05113 BYLINE: BERT WAGENDORP

05114

05115 SECTION: Ten Eerste; Blz. 2

05116

05117 LENGTH: 557 woorden

05118

05119 Column

05120 Gisteravond arriveerden de leasepanda's Wu Wen (Krachtige Wolk) en Xing Ya (Elegante Ster) in Nederland. Beide waren in het bezit van een Schengen-visum. Zij kwamen met een speciale KLM-vlucht vanuit Chengdu aan op Schiphol, waar zij door de brandweer werden onthaald op een zogenoemde shower of affection. Hierna begaven zij zich, in het gezelschap van de nationale troetelpanda Marcel Boekhoorn, naar diens Ouwehands Dierenpark in Rhenen, waar voor hen een reuzenpandapaleis is neergezet.

05121

05122

05123 Vroeger dacht iedereen dat panda's speelgoedberen waren op plaatjes van het WNF. Maar in 2000 begon miljardair Boekhoorn zijn pandalobby en

bleken het echte dieren. De premiers Kok, Balkenende en Rutte gingen op verzoek van Boekhoorn bij de Chinezen om panda's bedelen, maar de Chinezen bleken de panda's in te zetten als diplomatiek ruilmiddel. Zo ging de deal een keer niet door nadat Nederland kritiek had uitgeoefend op de mensenrechtensituatie in China. Daarmee is het slechter gesteld dan met de pandarechtensituatie, maar dat vonden de Chinezen geen argument.

05124

05125 Dit zou Nederland niet zijn als er niet onmiddellijk een fel dispuut over de komst van de panda's was losgebroken. De ene partij vindt dat dieren niet in een dierentuin thuishoren, de andere ziet de dierentuin als de enige mogelijkheid panda's voor uitsterven te behoeden en filosoof Bas Haring, auteur van Plastic Panda's, ziet dierentuinen als musea van levende dieren en Wu Wen en Xing Ya als kunstwerken, een rijke gedachte.

05126

05127 Hoe dan ook, de komst van de panda's heeft voor een nationale pandamania gezorgd. 'Pandakoorts' stond er gisteren op de voorpagina van de Volkskrant en zo was het maar net. De

opwinding over de Groenlandse walvis voor de kust haalde het niet bij de pandakoorts.

05128

05129 Waarschijnlijk is er geen land ter wereld waar ze nu zoveel van panda's weten als Nederland. 'Ook panda's hebben last van jetlags', schreef De Telegraaf bijvoorbeeld, iets waarbij met al dat gesleep met de beren te weinig wordt stilgestaan. NRC Handelsblad had zaterdag zelfs een hele wetenschapsbijlage over de reuzenpanda, waaruit bleek dat veel van de vooroordelen (dom, lui, aseksueel, bamboeverslaafd, slechte moeder) niet kloppen. Zo nam een panda in Sichuan een keer een geit te grazen en zijn reuzenpanda's wel degelijk dol op seks, alleen niet in de dierentuin.

05130

05131 Panda-oppasser Brenda van Ekeren was de afgelopen tijd in China om de reuzenpanda's vast te laten wennen aan het Nederlands. Als we met alle immigranten zo zorgvuldig zouden omspringen als met Wu Wen en Xing Ya zou het er allemaal heel anders uitzien.

05132

05133 Boekhoorn heeft voor Krachtige Wolk en Elegante Ster een Chinese pagode van 7 miljoen neergezet met een vloeroppervlak van 3.400 vierkante meter, ruim voldoende voor honderd Chinese families. Een pandakraamkamer met pandacouveuse maakt deel uit van het complex. Eventuele kleine pandaatjes hebben automatisch een Chinees paspoort, dus een Hollandse pandatak zit er niet in. De dierentuin verwacht veel extra belangstelling, ook al valt er dus niet zo heel veel te zien aan de superrelaxte bamboeknagers.

05134

05135 Toch verwacht ik dat Wu Wen en Xing Ya heel snel Bokito in populariteit zullen overtreffen, onze nationale troetelberen zullen worden en dat John de Mol met de tv-format Pandamonium zal komen.

05136 Reuzenpanda's zijn wel degelijk dol op seks

05137

05138

05139 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05140

05141 LOAD-DATE: 12 April 2017

05142

05143 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05144

05145 PUBLICATION-TYPE: Krant

05146

05147

05148 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05149 All Rights Reserved

05150

05151

05152

05153

05154 99 of 195 DOCUMENTS

05155

05156

05157

05158 de Volkskrant

05159

05160 8 april 2017 zaterdag

05161

05162 Voor zo'n 15 miljard euro nog bij mensen thuis

05163

05164 BYLINE: ANP

05165

05166 SECTION: Economie; Blz. 32

05167

05168 LENGTH: 158 woorden

05169

05170

05171 HIGHLIGHT: in oude valuta's

05172

05173 In landen die hun eigen munt hebben ingeruild voor de euro ligt in totaal nog zo'n 15 miljard euro aan oude munten en bankbiljetten bij mensen thuis. Dat blijkt uit een rondgang van persbureau Bloomberg langs Europese nationale banken.

05174

05175 Bijna de helft van dat 'verdwenen' bedrag bestaat uit Duitse marken. Ook miljarden aan Franse francs, Spaanse peseta's en Italiaanse lira's zijn nog zoek. In Nederland gaat het om iets minder dan een miljard euro, waarvan bijna de helft bestaat uit papiergeld.

05176

05177 Nederlandse bankbiljetten kunnen nog tot 2032 worden ingewisselen bij De Nederlandsche Bank in Amsterdam. Munten zijn alleen van waarde voor verzamelaars.

05178

05179 Ongeveer eenderde van het verloren geld is inmiddels onbruikbaar.
Twaalf nationale banken accepteren geen munten meer en een aantal landen is helemaal gestopt met omwisselen van oud geld. De 6,5 miljard aan Duitse marken kunnen tot in de eeuwigheid worden omgewisseld.

05180

05181

05182 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05183

05184 LOAD-DATE: 7 April 2017

05185

05186 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05187

05188 PUBLICATION-TYPE: Krant

05189

05190

05191 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05192 All Rights Reserved

05193

05194

05195

05196

05197 100 of 195 DOCUMENTS

05198

05199

05200

05201 de Volkskrant

05202

05203 4 april 2017 dinsdag

05204

05205 Stalletjes zonder personeel

05206

05207 BYLINE: HANS AARSMAN

05208

05209 SECTION: Uitgelicht; Blz. 16, 17

05210

05211 LENGTH: 243 woorden

05212

05213

05214 HIGHLIGHT: Ze staan in het veld of op het woonerf. De stalletjes aan huis. Zie de foto's van Najib Nafid. Aardbeien, scharreleieren, jam... er is van alles te koop. 'Geld op het schoteltje, a.u.b.' Wat een vertrouwen. Nou ja, soms staat er een verankerd kluisje.

05215

05216 K en je het gevoel dat er iets van trots in je begint te gloeien? Heb ik bij

Max Verstappen, de durf en vindingrijkheid waarmee hij de pikorde in de Formule 1 aan zijn laars lapt. Bij stalletjes langs de weg heb ik het ook. Daar zie je de grondregels van het ondernemerschap. Wat kan het schelen dat de waar in een paar oude kistjes staat uitgesteld. Klein durven beginnen en risico nemen. Je hebt er die een bakje aardbeien meenemen zonder te betalen. Je hebt er zelfs die het geldkistje meenemen. De vindingrijkheid waarmee de stalletjeshouders dat proberen te voorkomen is groot. Van verankerde kluizen tot een pvc-buis die in huis uitkomt. En dan opeens kom je een schoteltje tegen waarop de euro's open en bloot liggen.

05217

05218

05219 Aan de hand van de kassa's bij de kraampjes zou je een staalkaart kunnen maken van hoe het vertrouwen in de medemens verspreid is over Nederland. We moeten even wachten op die kaart, fotograaf Najib Nafid heeft nog niet alle weggetjes gezien. Kan wel een paar jaar duren. Er zijn veel wegen in Nederland en veel stalletjes. Een dagje mocht ik met hem mee. Ik dacht dat ik goed kon kijken, maar Nafid zag het stalletje altijd het eerst. En dan moest hij ook nog sturen. Fotografisch is het een hele klus om het evenwicht te vinden tussen de ruimte om het stalletje heen en de zichtbaarheid van de waar die erin ligt. Om ze er zo vanzelfsprekend uit te laten zien moet je van goeden huize komen.

05220

05221

05222 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

05223

05224 LOAD-DATE: 3 April 2017

05225

05226 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05227

05228 GRAPHIC: Noordwijkerhout, april Tulpen en bloembollen.

05229 Houten, juni Appels.

05230 Lambertschaag, februari Scharreleieren.

05231 Buurmalsen, juli Kersen en pruimen.

05232 Broek in Waterland, oktober Scharreleieren.

05233 Kwintsheul, februari Buitenplanten.

05234 Vreeland, augustus Jam.

05235 Ursem, oktober Pompoenen.

05236 Utrecht, juni Aarbeien, jam en eieren.

05237 Den Burg, mei Komkommer- en tomatenplanten.

05238 Waddinxveen, juni Rabarber.

05239

05240 PUBLICATION-TYPE: Krant

05241

05242

05243 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05244 All Rights Reserved

05245

05246

05247

05248

05249 101 of 195 DOCUMENTS

05250

05251

05252

05253 de Volkskrant

05254

05255 4 april 2017 dinsdag

05256

05257 IJsland lonkt naar de euro

05258

05259 SECTION: Economie; Blz. 29

05260

05261 LENGTH: 336 woorden

05262

05263 In de eurozone zelf mag de munt met argusogen worden bekeken,
C4~

euro gaan koppelen. Er wordt ook gekeken naar een koppeling van de IJslandse kroon aan de dollar of het Britse pond, maar volgens de IJslandse minister van Financiën Benedikt Jóhannesson is de euro 'de enige realistische optie'.

daarb
uiten
kan de
euro
nog
rekenen
op
fans.
IJsland
wil zijn
munt
aan de

05264 Bijna tien jaar geleden kwam IJsland in financiële problemen

05265 vanwege de risico's die de relatief grote bankensector van het

05266 kleine land met ruim driehonderdduizend inwoners had genomen. Met name Nederland ondervond daar grote gevolgen van, omdat veel grote beleggers, waaronder overheidsorganisaties, en spaarders geld hadden ondergebracht bij Landsbanki en de online dochterbank Icesave, die hier bijzonder agressief aan de weg hadden getimmerd.

regering
de munt
nu een
andere
valuta
koppelen.
De euro
komt daar
het €3~

05267

05268 Inmiddels heeft IJsland zich weer van de crisis hersteld. De economie groeide in 2016 met 7,2 procent nog sterker dan die van China. De IJslandse kroon werd vorig jaar 15 procent meer waard. Vorige maand beëindigde de IJslandse regering de controle over het kapitaalverkeer, waardoor kapitaal vrij in en uit het land kan stromen. Hierdoor verzwakte de munt weer enigszins. Om speculatieve schommelingen, die de handel en het toerisme kunnen beïnvloeden, tegen te gaan wil de IJslandse

meest
voor in
aanme
rking

omdat IJsland de meeste handel drijft met landen uit de eurozone. IJsland volgt daarmee het voorbeeld van Denemarken, dat de eigen kroon ook aan de euro heeft gekoppeld.

05269

05270 Voor de crisis van 2008 was 1 euro 80 IJslandse kronen waard. Daarna stortte de koers volledig in tot 180 kronen voor 1 euro. Nadat het kapitaalverkeer werd vrijgegeven daalde de koers weer met 5 kroon van 115 tot 120 kronen voor een euro. De IJslandse centrale bank was niet ontevreden over deze zwakkere kroon, omdat ze vreesde dat IJsland zich uit de markt zou prijzen.

05271 IJsland volgt het voorbeeld van Dene- marken

05272

05273

05274 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

05275

05276 LOAD-DATE: 3 April 2017

05277

05278 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05279

05280 PUBLICATION-TYPE: Krant

05281

05282

05283 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05284 All Rights Reserved

05285

05286

05287

05288

05289 102 of 195 DOCUMENTS

05290

05291

05292

05293 de Volkskrant

05294

05295 25 maart 2017 zaterdag

05296

05297 60 jaar drank & vrouwen

05298

05299 BYLINE: MARTIN SOMMER

05300

05301 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

05302

05303 LENGTH: 936 woorden

05304

05305

05306 HIGHLIGHT: Europa sprong met de euro en Schengen verder dan de polsstok reikte.

05307

05308 Vrij zicht Martin Sommer

05309 Gisteravond waren de regeringsleiders van de EU op bezoek bij de paus.

Zestig jaar geleden tekenden ze plechtig het Verdrag van Rome, vandaar. Voor Nederland was destijds niet premier Drees present, maar KVPminister Luns. Drees vond in zijn hart het idee van een Europese

Gemeenschap een samenzwering van katholiek Europa tegen de

Reformatie. Zestig jaar later zijn de breuklijnen ruwweg nog dezelfde, met dien verstande dat de katholieke kerken nu leeg

zijn. De samenzwering H1~ heet nu drank en vrouwen.

05310 Het is dus feest, maar in Brussel lopen ze met hangende

05311 schouders rond. Bij de Europese Commissie stellen ze zich de

05312 vraag waarom ze op aarde zijn. In de aanloop naar deze Rome-top konden de lidstaten nauwelijks

kader van zestig jaar EU presenteerde commissie-voorzitter Juncker begin deze maand zijn vijf scenario's voor een Europese

- toekomst. Het loopt van voortmodderen tot schouders eronder en ferm vooruit.
- 05313 Dat de Commissie vooruitkijkt, is minder bijzonder dan de
05314 manier waarop. Met die scenario's zegt Juncker tegen de lidstaten: kies maar, zoek het lekker zelf uit. De Commissie is chagrijnig omdat ze altijd overal de schuld van krijgt. Terwijl het Europese malheur in Commissie-ogen juist aan de regeringsleiders ligt. Die zeggen ja en amen in Brussel, maar zijn
05315 hun afspraken vergeten zodra ze weer thuis zijn.
05316 Met dat geklaag moet de Commissie eens ophouden. 27 lidstaten werken intensief samen en dat is mooi. Tegelijk is het ouderwetse landsbelang
- est. De theorie heet Europese solidariteit, de praktijk is c3~ vluchtelingen doorschuiven als het even kan, of de euro door de buurman laten betalen. Het hemd is nu eenmaal nader dan de rok. Zo schijnt Duitsland verder te willen met de Europese integratie. Maar mevrouw Merkel heeft dat voornemen uitgesteld tot na de verkiezingen in september. Zelfs de leider van het meest Europegezinde land durft haar kiezers niet meer te confronteren met de gedachte aan een ever closer union.
- 05317
- 05318 De Commissie, dat zijn de ambtenaren. Zestig jaar EU is zestig jaar strijd

een
gezamenl
ijke
verklaring
opstellen.
Zo groot
is de
verdeeld
heid. In
het

] c1~

nooit
weggewe

tussen ambtenarij en politiek. De bedenkers, Monnet en Schuman, waren ambtenaren. Na twee vernietigende oorlogen moest Europa van zijn splijtende politiek af. Daarvoor in de plaats kwamen de instellingen en de arbitrage-hoven, en de plechtige afspraken om zich bij de uitspraken neer te leggen. Nederland was altijd van het recht en de commissie, en tegen het machtswoord van de groten. Dat is nog steeds zo. Minister

Dijsselbloem wordt niet moe te herhalen dat we ons aan de regels moeten houden, anders is het de bijl aan de wortel van de EU. CA~

05319

05320 Lang was de illusie dat de Brusselse tekentafels steeds meer Europese eenheid zouden opleveren. Inmiddels weten we dat de EU een statenbond is die door de Koude Oorlog bijeen werd gedreven. Juncker bezingt in zijn scenario's de unieke Europese diversiteit aan cultuur, ideeën en tradities. Dat klinkt fraaier dan verdeeldheid. Maar regels opleggen vanuit Brussel gaat niet of nauwelijks. Dat heeft commissaris Timmermans intussen knarsetandend ondervonden, bij conflicten met Polen en Hongarije.

05321

05322 Mijn Europese toekomstscenario is dan ook bescheiden. Europa is met de euro en Schengen eigenlijk al verder gesprongen dan zijn polsstok lang was. Europa moet zijn verdeeldheid onder ogen zien. Het is zinloos te blijven jammeren over de goede ratio die uit Brussel komt en de slechte emoties van de nationale politiek. Alles staat of valt met de wil om samen Europa te zijn. Die wil kan alleen van de lidstaten komen.

05323

05324 Sinds de geschiedenis terugkeerde, is het meest tastbare resultaat de Brexit. Nationale politiek won van Europese regels. Volgende week stelt premier May de echtscheidingsprocedure in werking. Voor de afwikkeling heeft ook Nederland bij Buitenlandse Zaken een war room met een dozijn ambtenaren ingericht. De stemming is zorgelijk maar vastberaden. Tot nu toe is het de perfide Britten niet gelukt de 27 uit elkaar te spelen. Ik ving de gedachte op dat de Brexit bewijst hoezeer de lidstaten vervlochten zijn, en dat anderen het nu wel uit hun hoofd zullen laten de Britten achterna te gaan. Armoediger argument voor de Europese eenheid heb ik niet gehoord.

05325

05326 Nederland heeft met de verkiezingen de kwartfinale overleefd, in de terminologie van Mark Rutte. Hij doelde op het gevaar van een Nexit. Ik heb nooit gedacht dat Nederland uit de euro zou stappen.

Een land dat extra gaat sparen als de rente de nul nadert, neemt geen risico's. Frankrijk is anders. Daar heerst de geest van la rupture. Het roer moet om. De Fransen zijn momenteel het op één na somberste volk ter wereld. Frankrijk is hét land van politiek en geschiedenis, en het is tussen de raderen van de globalisering geraakt. Marine Le Pen belooft de Fransen dat zij weer over hun eigen lot zullen beschikken.

05327

05328 Zij heeft een plan ontwikkeld om van de staatsschuld van 2.100 miljard af te komen. Het is niet alleen een plan, maar ook een bom. Le Pen wil voorlopig in de euro blijven en tegelijk voor binnenlands gebruik een tweede munt invoeren. Die gaat weer Franse franc heten. De staatsschuld wil ze in nieuwe francs terugbetalen. Dat zal gebeuren na devaluatie, zodat de schuld grotendeels verdampt. Het betekent dat de maandag na de overwinning van Le Pen zowel het Franse bankwezen als de euro instort.

05329

05330 Mark Rutte noemde de Franse verkiezingen de halve finale en de Duitse in september de finale. Het is andersom en van de Franse uitslag hangt alles af.

05331 Marine Le Pen belooft de Fransen dat zij weer over hun eigen lot zullen beschikken

05332

05333

05334 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05335

05336 LOAD-DATE: 24 March 2017

05337

05338 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05339

05340 GRAPHIC: Drees: katholieke samenzwering...

05341 Dijsselbloem: bijl aan de wortel...

05342 Rutte: halve of hele finale...

05343 Martin Sommer is politiek commentator van de Volkskrant.

05344

05345 PUBLICATION-TYPE: Krant

05346

05347

05348 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05349 All Rights Reserved

05350

05351

05352

05353

05354 103 of 195 DOCUMENTS

05355

05356

05357

05358 de Volkskrant

05359

05360 24 maart 2017 vrijdag

05361

05362 Jeroen en de euro

05363

05364 BYLINE: HANS WANSINK

05365

05366 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 21

05367

05368 LENGTH: 402 woorden

05369

05370 commentaar

05371 Onbekookte uitspraken van voorzitter Dijsselbloem van de
Eurogroep spelen zijn vijanden in de kaart.

05372

05373 Tijdens de vergadering van de Eurogroep van ministers van
Financiën van afgelopen maandag was er nog niets aan de hand.
Voorzitter Jeroen Dijsselbloem werd door zijn collega's alom

geprezen. Zij leken geen haast te willen maken met zijn opvolging. Ze wachten liever de uitslag van de verkiezingen in Duitsland en Frankrijk af - om vervolgens de balans op te maken inzake de krachtsverhoudingen in Europa.

05374

05375

05376 Dijsselbloem dwong respect af met zijn bijdrage aan het bezweren van de Griekse crisis. Hij oogstte veel bijval met zijn kritiek op de slechte gewoonte belastingbetalers te laten opdraaien voor failliete banken. Voortaan moeten eerst de aandeelhouders en de spaarders worden aangeslagen.

05377

05378 Dijsselbloem wil zelf zijn termijn tot januari 2018 uitdienen, hoewel zijn dagen als minister van Financiën zijn geteld. Het interview dat hij zondag c1~ gaf aan de Frankfurter Allgemeine Zeitung levert evenwel munitie op voor zijn tegenstanders in en buiten de Eurogroep.

05379

05380 Nadat hij had gewezen op de solidariteit in de eurocrisis van de noordelijke c3~ eurolanden met de 'crislanden' verklaarde Dijsselbloem: 'Wie een beroep doet op solidariteit, heeft ook verplichtingen. Ik kan niet al mijn geld uitgeven aan drank en vrouwen en vervolgens u om steun te vragen'.

05381

05382 Die laatste zin werd dinsdag als een onaanvaardbare belediging opgevat c3~ door de Spaanse en de Portugese regering, de Italiaanse ex-premier Renzi en de grootste fracties in het Europees parlement. Zij eisen het vertrek van Dijsselbloem. Die wilde zijn uitspraken niet terugnemen, maar verklaarde

woensdag wel de uitleg ervan te betreuren. Het was niet zijn bedoeling

┌

geweest de zuidelijke eurolanden te kwetsen. CA~

05383

05384 Dijsselbloem heeft zichzelf in een uiterst penibele positie gemanoevreerd. Hij weet als geen ander dat de verhoudingen in de landen van de eurozone zich de afgelopen jaren hebben verhard en dat hij niet door iedereen als een boven de partijen staande voorzitter wordt beschouwd. Het feit dat hij waarschijnlijk niet terugkeert als minister van Financiën in een nieuw kabinet maakt zijn zaak er niet sterker op.

05385

05386 De negentien ministers van Financiën maken zelf uit wie de voorzitter van hun Eurogroep is. Dijsselbloem kan niet anders dan zijn lot in hun handen leggen.

05387 Tegenstellingen in de Eurogroep zijn verhard

05388

05389

05390 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05391

05392 LOAD-DATE: 23 March 2017

05393

05394 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05395

05396 PUBLICATION-TYPE: Krant

05397

05398

05399 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05400 All Rights Reserved

05401

05402

05403

05404

05405 104 of 195 DOCUMENTS

05406

05407

05408

05409 de Volkskrant

05410

05411 24 maart 2017 vrijdag

05412

05413 geachte redactie

05414

05415 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 25

05416

05417 LENGTH: 826 woorden

05418

05419 Stoppen met sparen

05420 Eindelijk het is gelukt: sparen loont niet meer. Dat is al langer zo, maar met nul procent rente is het onafwendbaar (Triodos Bank, Ten eerste, 23 maart). Wat moet ik nu met de euro? Een Italiaanse ECB-directeur die 60 miljard per maand de markt in pompt, de spaarrente op nul zet en het allemaal nog niet voldoende vindt. Uitgeven moeten we, sparen is blijkbaar een slechte deugd.

05421

05422 Vervolgens heeft de voorzitter van de Eurogroep Dijsselbloem, een NoordEuropeaan, kritiek op de begrotingsdiscipline van bepaalde landen en wordt meteen door dezelfde landen de wacht aangezegd. De Spaanse minister van Financiën staat al te trappelen van ongeduld in de coulissen om hem op te volgen. Spanje staat vooralsnog niet bekend om zijn grote begrotingsdiscipline.

05423

05424 De euro verwordt (straks) tot een munt die aanzet tot overvloedig uitgeven, een boete op sparen en een beleid dat overheden aanzet tot het maken van onverantwoord hoge schulden.

05425

05426 Het wordt mij op deze manier wel erg moeilijk gemaakt om in de euro te blijven geloven.

05427

05428 Stijn Hemel, Leiden

05429

05430 Hoezo groen?

05431

05432 Triodos Bank is een bank die werkt aan een betere wereld. Rechtvaardiger, duurzamer en groener. Dat is allemaal heel mooi, maar 'eerlijker' komt in dit rijtje deugden niet voor. Want als mensen hun geld uitlenen aan de bank, dan krijgen ze er niets voor,

terwijl mensen de bank wel moeten betalen als zij geld van de bank willen lenen. Een klein beetje rente is al voldoende, maar helemaal niets, dat klopt van geen groene kant.

05433

05434 Eric Baars,

05435

05436 klant bij Triodos Bank, Haarlem

05437

05438 We zijn geen vulmiddel

05439 Sacha Kester schrijft in haar artikel 'De strijd om de beste bureaus op het

Binnenhof' over het deel Hotel van het gebouwencomplex van de Tweede Kamer der Staten-Generaal: 'Dit is het minst populaire deel van de Kamer: ver van de twee entrees en met het voorkomen van een goedkoop hotel langs de snelweg: smalle gangen, slechte airconditioning en lage plafonds.' Allereerst is het raar om binnen één zin twee keer een dubbele punt te schrijven, maar dit terzijde.

05440

05441 Als medewerker van de Kamer, gehuisvest in Hotel, kan ik melden dat de gangen 2 meter breed zijn en de plafonds 2,80 meter hoog. Misschien is Sacha's eigen woning ruimer bemeten en ervaart zij Hotel daarom als krap, maar mijn collega's en ik worden er niet claustrofobisch van. Verderop schrijft zij: 'De griffiers en stenografen van Tweede Kamer krijgen de kamertjes die overblijven.' Dit is simpelweg onjuist. De stenografen zitten al sinds april 1992 op dezelfde locatie: de eerste verdieping van Hotel, pal naast de Statenpassage en de plenaire zaal.

05442

05443 Wij worden dus niet na elke verkiezingen als een soort vulmiddel her en der in de overgebleven kamertjes gepropt.

05444

05445 Michiel Haanen,

05446

05447 Dienst Verslag en Redactie

05448

05449 Tweede Kamer der Staten-Generaal

05450

05451 'Okkie'

05452 Maar liefst drie tv-programma's besteedden op 21 maart uitgebreide aandacht aan 'Okkie'. Hij noemde zich daarin de beste inbreker van de wereld.

05453

05454 Daar heeft hij natuurlijk groot gelijk in. De allerbeste inbreker van de wereld laat natuurlijk nooit zijn petje achter nadat de inbraak heeft plaats gevonden. Iets wat 'Okkie' dus wel had gedaan. Zijn eigen dna zat er zelfs nog op. Wat dat betreft kan 'Okkie' nog wat leren. Succes ermee, zou ik zeggen.

05455

05456 Marcel van den Bos, Amsterdam

05457

05458 Turken in spagaat

05459 Het interview met Mustafa Aslan (Ten eerste, 23 maart) legt de spagaat bloot waarin veel Europese Turken zitten. Kritiek op uitspraken van Erdogan kan grote consequenties hebben.

05460

05461 Wil je je familie kunnen blijven bezoeken in Turkije of heb je daar bezittingen, dan kun je maar beter je woorden inslikken. In het ergste geval beland je namelijk in de gevangenis.

05462

05463 De harde kern die het met Erdogans beleid en uitspraken eens is, zou weleens veel kleiner kunnen zijn dan iedereen denkt. Wij daarentegen kunnen ons wel tegen zijn beleid en beschuldigingen keren, en moeten dat daarom duidelijk laten blijken.

05464

05465 Jurjen Huisman, Finsterwolde

05466

05467 Rouwende kippen

05468 Interessant artikel (Wetenschap, 22 maart) over rouwende chimpansees. Ook van sommige andere 'hogere' zoogdieren is rouw bekend, zoals van olifanten en honden.

05469

05470 Ik vestig graag de aandacht op rouw bij kippen. Ik ben met kippen opgegroeid. Ik stond ooit in de hal van een grote kippenboerderij. Vele honderden kippen scharrelden daar rond. Opeens viel één kip neer, morsdood.

05471

05472 Alle overige kippen maakten onmiddellijk plaats en bleven op meer dan een meter afstand in een grote kring rondom hun gestorven makker staan. Het tokken hield direct op. Ze maakten alleen nog zachte schorre geluiden, waarin bekommernis doorklonk. Dit duurde veel meer dan een minuut, waarna ze langzaam weer hun dagelijks leven hervatten.

05473

05474 Ik was er zo door getroffen dat het me altijd is bijgebleven.

05475

05476 Charles Boissevain, Leidschendam

05477

05478 (oud-student dierpsychologie)

05479

05480 Terreurdoden

05481 Van de voorpagina: 'Er vielen vier doden, onder wie de dader.'
Wanneer houdt de Volkskrant nou eens op de dader(s) mee te rekenen.

05482

05483 Peter van Lenth,

05484

05485 Haarlem

05486

05487

05488 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05489

05490 LOAD-DATE: 23 March 2017

05491

05492 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05493

05494 PUBLICATION-TYPE: Krant

05495

05496

05497 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05498 All Rights Reserved

05499

05500

05501

05502

05503 105 of 195 DOCUMENTS

05504

05505

05506

05507 de Volkskrant

05508

05509 22 maart 2017 woensdag

05510

05511 1,0799 dollar

05512

05513 SECTION: Economie; Blz. 31

05514

05515 LENGTH: 34 woorden

05516

05517 De koers van de euro steeg dinsdag nadat de gematigde Emmanuel Macron het Franse verkiezingsdebat had gewonnen. Vorige week won de munt al door de verkiezingsuitslag in Nederland.

05518

05519

05520 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05521

05522 LOAD-DATE: 21 March 2017

05523

05524 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05525

05526 PUBLICATION-TYPE: Krant

05527

05528

05529 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05530 All Rights Reserved

05531

05532

05533

05534

05535 106 of 195 DOCUMENTS

05536

05537

05538

05539 de Volkskrant

05540

05541 11 maart 2017 zaterdag

05542

05543 Samen tegen de euro, maar o zo verdeeld

05544

05545 BYLINE: DOOR KOEN HAEGENS

05546

05547 SECTION: Economie; Blz. 28, 29

05548

05549 LENGTH: 739 woorden

05550

05551

05552 HIGHLIGHT: Rechts-populistische partijen in Europa zijn tegen de euro en tegen immigratie. Maar hun economische programma's lopen verder wijd uiteen. Dat scheidt verwarring: want waarvoor kiezen Wilders-stemmers woensdag eigenlijk?

05553

05554 Het is een vreemde vraag, minder dan een week voor de verkiezingen.

Maar zij dringt zich onvermijdelijk op: wat wil de partij die samen met de PVV~VVD al maanden de peilingen aanvoert nou eigenlijk in sociaal-economisch opzicht? Wat mag de kiezer verwachten van een PVV-kabinet?

05555

05556

05557 Inspiratie zoeken bij zijn buitenlandse geestverwanten, zoals Wilders in het verleden vaak deed, biedt gezien de onderlinge verdeeldheid geen soelaas. Eerder dit jaar presenteerden zij zich op een bijeenkomst in het Duitse

Koblenz als 'de leiders van het nieuwe Europa'. De rechts-populistische partijen vinden elkaar in hun afkeer van immigratie, moslims en 'Brussel'. Maar economie? De één wil 'intelligent protectionisme', de ander is principieel voor vrijhandel.

05558

05559 Het meest in de buurt van een samenhangende economische ideologie komt het Front National. De partij van Marine Le Pen, de vrouw die in mei president van Frankrijk hoopt te worden, kiest consequent voor nationalisme. Dat betekent dus importtarieven, belasting op buitenlandse werknemers en een overheidsbeleid van 'koopt Franse waar'. Lijnrecht daartegenover staan de Duitse en Britse geestverwanten. Zij zijn veel liberaler.

05560

05561 Die tegenstelling speelt net zo goed binnen veel rechts-populistische partijen zelf. Zo pleiten ook sommige leden van UKIP en de Duitse AfD voor een meer sociaal-nationale koers als het om economie gaat. Het zijn precies de tegengestelde geluiden die de regering-Trump tot nog toe zo ongrijpbaar maken. Wordt het ouderwetse, liberale Reaganomics? Of leggen de belangen van het bedrijfsleven het straks af tegen een politiek van torenhoge importtarieven en muren langs de grens?

05562

05563 Voor dat dilemma staat ook de PVV. Op het eerste gezicht lijkt het simpel. Op haar verkiezings-A4'tje pleit de PVV voor het schrappen van het eigen risico in de zorg. Huren moeten omlaag, de AOW terug naar 65 en de bezuinigingen op de thuis- en ouderenzorg worden teruggedraaid. 'Nog linkser dan Emile Roemer van de SP', noemt premier Rutte Wilders dan ook. Dat is geen nieuw geluid. Als het om immigratie, veiligheid en minderheden gaat, luidt de gangbare analyse, staat de PVV uiterst rechts. Maar in sociaal-economisch opzicht is zij links.

05564

05565 Het probleem is: dat imago strookt niet met de feiten. Uit onderzoek van politicologen blijkt dat de PVV veel meer een traditioneel rechtse partij is dan gedacht. Ze stemt doorgaans mee met VVD, CDA en SGP. De verschillen zijn het grootst met die andere partij die vaak populistisch genoemd wordt: de SP.

05566

05567 Daarbij gaat het niet enkel om culturele thema's. De website De Correspondent wees vorige maand op het rechtse stemgedrag van de PVV.

Juist op sociaal-economische onderwerpen. Zo diende Tweede Kamerlid Machiel de Graaf een motie in tegen het algemeen bindend verklaren van cao's. Dat is een klassiek stokpaardje van werkgevers - en een klap in het gezicht van werknemers en vakbeweging. 'Een partij die cao's wil afschaffen', concludeerde de site, 'de hypotheekrenteaftrek wil behouden, om het minste of geringste de bijstand wil afpakken, schuldenaren het leven onmogelijk maakt - zo'n partij kunnen we niet 'links' noemen.'

05568

05569 Dat hoeft gezien de ontstaansgeschiedenis van de PVV niet te verbazen. Als VVD-Kamerlid volgde Geert Wilders zes jaar lang braaf de liberaaleconomische partijlijn. Die achtergrond is ook nog zichtbaar in het eerste verkiezingsprogramma van de PVV uit 2006. Daarin pleit zij voor 'een kleine, weerbare overheid' en flexibilisering van de arbeidsmarkt. Pas geleidelijk aan richtte Wilders zich tot zijn armere achterban als voorvechter van de verzorgingsstaat. Het wekt de indruk dat dit onderdeel van zijn politieke programma vooral voor de bühne is - als gedoogpartner van VVD en CDA liet Wilders in 2010 direct zijn eis vallen om de AOWleeftijd terug te draaien naar 65 jaar.

05570

05571 In datzelfde jaar schreef Martin Bosma, de ideoloog van de PVV: Ik lees liever Hayek en Ayn Rand dan Keynes en Etty'. De filosoof Friedrich Hayek

(1899-1992) is hét idool van economisch-liberale hardliners. De RussischAmerikaanse Ayn Rand schetste in haar romans een anarchokapitalistische utopie, waarin de vrije concurrentie boven alles gaat.

05572

05573 Waar kiezen PVV-stemmers op 15 maart voor? De waarheid is: ze kunnen het onmogelijk weten. In economisch opzicht blijkt het rechts-populisme een grabbelton. Dat is lastig, zeker bij een partij die bezweert als enige écht te luisteren naar het volk.

05574

05575

05576 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

05577

05578 LOAD-DATE: 10 March 2017

05579

05580 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05581

05582 GRAPHIC: Januari 2017, Koblenz. Geert Wilders (PVV) en Marine Le Pen (Front National) op een bijeenkomst van Europese populistische partijen.

05583

05584 PUBLICATION-TYPE: Krant

05585

05586

05587 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05588 All Rights Reserved

05589

05590

05591

05592

05593 107 of 195 DOCUMENTS

05594

05595

05596

05597 de Volkskrant

05598

05599 11 maart 2017 zaterdag

05600

05601 [Front National - Frankrijk Intelligent protectioni...]*

05602

05603 SECTION: Economie; Blz. 28, 29

05604

05605 LENGTH: 960 woorden

05606

05607 Front National - Frankrijk

05608 Intelligent protectionisme

05609 Als Marine Le Pen in mei tot president wordt gekozen, zal Frankrijk de euro €~ verlaten, mits de Fransen daar per referendum mee instemmen. Voorts wil ze 'de nationale voorrang' in de Grondwet laten opnemen. Werkgevers die

buitenlanders inhuren zullen extra belasting moeten betalen. Er komt een heffing van 3 procent op geïmporteerde goederen. De overheid zal haar €~ opdrachten alleen aan Franse bedrijven gunnen, op voorwaarde dat ze niet veel duurder zijn dan hun buitenlandse concurrenten. Om dit programma van 'intelligent protectionisme' te kunnen doorvoeren, zal Frankrijk €~ waarschijnlijk de Europese Unie moeten

05610

05611 Le Pen stelt economische globalisering vaak op een lijn met

05612 immigratie. Zij

verlaten.

hekelte de vrijhandel als een van buitenaf opgelegd systeem waarin 'slaven' EA~

uit de Derde Wereld goedkope producten maken voor 'werklozen' in het Westen.

05613

- 05614 Le Pen wil terug naar de gelukkige dagen van het gaullisme, de naoorlogse trente glorieuses, toen elke Fransman een fatsoenlijke boterham verdiende, door de staat beschermd tegen 'oneerlijke' concurrentie uit lage-lonenlanden.
- 05615
- 05616 Le Pens programma zal op een catastrofe uitdraaien, zeggen economen. Le Pen is daarvan niet onder de indruk. Economen behoren tot de 'ultraliberale' elite die de gewone man zo veel ellende heeft berokkend, stelt zij.
- 05617
- 05618 Peter Giesen
- 05619
- 05620 Vlaams belang - België
- 05621 Hogere pensioenen
- 05622 Niet links en niet rechts: dat is het sociaal-economische programma van het Vlaams Belang. Zo radicaal als de partij uit de hoek kan komen over migratie en islam, zo gematigd klinkt ze over de economie. 'We volgen een derde weg', aldus partijkopstuk Gerolf Annemans. 'Een tussenweg tussen neoliberale ideeën en het oude, vastgeroeste socialisme.'
- 05623
- 05624 De partij wil de belastingen voor bedrijven verlagen en tegelijk de pensioenen verhogen. Ze pleit voor soepeler arbeidstijden, maar verdedigt tegelijk een protectionistisch statuut voor havenarbeiders. Of zoals De Tijd schreef: 'De partij heeft nooit durven kiezen tussen werkgevers en werknemers.'
- 05625
- 05626 Als separatistische partij heeft het Belang natuurlijk een mirakeloplossing voor alle economische problemen: de Vlaamse onafhankelijkheid. De sociale zekerheid onbetaalbaar? De overheid te log? Dat wordt allemaal beter als de Vlamingen hun zaakjes zelf kunnen regelen. En met een immigratiestop worden nog eens miljarden bespaard.
- 05627
- 05628 Onlangs is het Vlaams Belang wel naar links opgeschoven, in het zog van Donald Trumps economisch nationalisme. Terwijl de partij in haar programma pleit voor 'optimale waarborgen voor de vrije

concurrentie', klinkt het op Twitter dat vrijhandel aan banden moet worden gelegd. Het toont dat economie bijzaak is voor de partij. Doe hun maar Trumps moslimban.

05629

05630 Leen Vervaeke

05631

05632 UKIP - Verenigd koninkrijk

05633 Gooi de mijnen weer open

05634 'UKIP is een partij die gelooft in lage belastingen, ondernemerschap en eerlijkheid.' De eerste zin van het manifest zet de toon van de partij die voor een Brexit heeft gezorgd. Margaret Thatcher had ermee kunnen leven.

05635

05636 UKIP, met Paul Nuttall aan het hoofd, wil de erfbelasting ('death tax') afschaffen, de belastingvrije voet verhogen en belastingvoordeel voor gehuwden uitbreiden. Bierdrinkers en rokers zullen niet langer worden uitgeknepen. Maar het heeft ook 'linkse' ideeën: er zal meer geld gaan naar zorg, naar pensioenen en naar de mensen die amper kunnen rondkomen.

05637

05638 De partij wil bedrijven aanpakken die misbruik maken van nulurencontracten. Ook dierenleed bestrijden staat hoog op UKIP's agenda, alsmede het versterken van het leger en het bouwen van een miljoen goedkope woningen.

05639

05640 Waar komt het geld vandaan voor al dit moois? Groene belastingen zullen verdwijnen, terwijl het winnen van schaliegas en het heropenen van koolmijnen oude industriegebieden een nieuw leven moeten geven en de schatkist moeten vullen.

05641

05642 Verder zal er worden gesneden in ontwikkelingshulp, zal er minder geld gaan naar Schotland en zal de aanleg van de peperdure hogesnelheidslijn worden geschrappt. UKIP belooft dat multinationals gaan betalen wat ze moeten betalen. En natuurlijk gaat er geen geld meer richting Brussel.

05643

05644 Patrick van IJzendoorn

05645

05646 AFD - Duitsland

05647 Weg met handelsverdragen

05648 De Alternative für Deutschland (AfD) met politiek leider Frauke Petry wil een eind maken aan de 'uitbuiting van de burger door de staat', klinkt het op elke partijbijeenkomst. Waarschijnlijk dankt de AfD aan deze uitspraken het imago van partij voor de kleine, minderbedeelde, man.

05649

05650 Maar juist die man moet stevig schrikken als hij het programma leest. Ja, de AfD wil het twee jaar geleden ingevoerde Duitse minimumloon handhaven. Maar verder is het programma minstens zo neoliberal als dat van de CDU of de liberale FDP. De AfD wil de inkomstenbelasting voor iedereen verlagen en de belastingvrije som verhogen. De in Duitsland lage belasting op erfenissen en vermogen houdt de AfD intact, terwijl er zelfs binnen de liberale FDP stemmen opgaan voor verhoging van deze belastingen.

05651

05652 Het bedrijfsleven belooft de AfD een gunstig investeringsklimaat door deregulering en 'kappen in de jungle van subsidies'. Handelsverdragen à la TTIP en CETA zijn uit den boze. Protectionistisch is de AfD alleen als het aankomt op het Duitse goud. De AfD wil 'al het geld van de Bundesbank in Duitsland bewaren'.

05653

05654 Het sociale gezicht richt zich vooral - of uitsluitend - op kinderrijke gezinnen met een werkende vader. De moeder past op de kinderen. Maar dankzij de AfD bouwt ze daarbij toch pensioen op. Daarbij geldt: hoe meer kinderen, hoe hoger moeders pensioen. Werklozen krijgen het onder de AfD zwaar. De partij wil het uitkeringsstelsel zo vormgeven 'dat nietwerkenden hoe dan ook minder geld te besteden hebben dan mensen met een baan'.

05655

05656 Sterre Lindhout

05657

05658

05659 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

05660

05661 LOAD-DATE: 10 March 2017

05662

05663 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05664

05665 PUBLICATION-TYPE: Krant

05666

05667

05668 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05669 All Rights Reserved

05670

05671

05672

05673

05674 108 of 195 DOCUMENTS

05675

05676

05677

05678 de Volkskrant

05679

05680 10 maart 2017 vrijdag

05681

05682 ECB zet geldpers nog niet uit

05683

05684 SECTION: Economie; Blz. 35

05685

05686 LENGTH: 359 woorden

05687

05688 'De euro is er om te blijven. Het is een onomkeerbaar proces', zo zei een krijgshaftige president Mario Draghi van de Europese Centrale Bank (ECB) die met het oog op de komende verkiezingen in Nederland en Frankrijk zijn tanden liet zien.

05689

05690

- 05691 De ECB geeft geen krimp. Hoewel de inflatie in de eurozone op 2
verandert niet, zo bleek donderdag na afloop van de zeswekelijkse
vergadering van het monetaire comité van de ECB. Er waren
analisten die hadden gehoopt dat de negatieve rente die banken
op bij de ECB gestalde overvloedige liquiditeiten met eentiende
procentpunt zou worden verlaagd tot -0,4 procent - al was het
maar als een symbolisch signaal. Maar zelfs dat gebeurde niet.
De ECB verwacht dat de rente voorlopig op het huidige lage
niveau zal blijven.
- 05692 Zoals gepland zal het opkoopprogramma vanaf april worden
05693 teruggebracht van 80- naar 60 miljard euro. Maar er zijn geen
voornemens die stop te zetten. De ECB houdt zich het recht voor
het opkoopprogramma ook in

]
procent
E3~ is
gekomen,
blijft de
ECB geld
pompen in
de
economie.
Ook de
rente

2018 te verlengen 'als dat nodig mocht zijn'. Draghi erkende wel dat het

gevaar van deflatie is geweken. De economie verbetert. 'Maar het
neerwaartse risico is groter dan het opwaartse.' De ECB gaat uit van
een groei van 1,8 procent in 2017, 1,7 procent in 2018 en 1,6
procent in 2019.

] E3~

05694

- 05695 De huidige de inflatie tot 2 procent ziet de ECB vooral als een
tijdelijk fenomeen, veroorzaakt door de duurdere olie. Draghi wil
zich met name richten op de zogenoemde kerninflatie, waaruit
moet blijken of de cirkel van stijgende lonen en stijgende prijzen
weer op gang komt. Daarvan is geen sprake. Pas als de lonen weer
stijgen, zal de ECB het beleid kunnen aanpassen. Carsten Brzeski,
analist van ING in Londen, zegt dat Draghi ook een paar kluisen
naar de haviken wierp. 'Opvallend was dat Draghi aarzelde bij het
geven van een antwoord of het mogelijk was dat de rente zou
worden verhoogd voordat het opkoopprogramma afloopt.'
Daarnaast was opvallend dat de ECB geen nieuwe afspraken had
gemaakt over zogenoemde TLTROs, die banken in staat stellen
goedkope kredieten te verlenen aan bedrijven.

05696

05697

05698 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05699

05700 LOAD-DATE: 9 March 2017

05701

05702 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05703

05704 PUBLICATION-TYPE: Krant

05705

05706

05707 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05708 All Rights Reserved

05709

05710

05711

05712

05713 109 of 195 DOCUMENTS

05714

05715

05716

05717 de Volkskrant

05718

05719 9 maart 2017 donderdag

05720

05721 Hoe betrouwbaar is inflatiecijfer nog?

05722

05723 BYLINE: KOEN HAEGENS

05724

05725 SECTION: Ten Eerste; Blz. 15

05726

05727 LENGTH: 829 woorden

05728

05729

05730 HIGHLIGHT: De druk groeit op de Europese Centrale Bank om vandaag ten minste te hinten op een einde aan haar omstreden goedkope geldpolitiek. Alle ogen zijn gericht op het normaal zo saaie inflatiecijfer.

05731

05732 vier vragen over de inflatiestrijd

05733

05734 De inflatie stijgt. Gaat de ECB nu stoppen met monetaire verruiming?

05735 Liefst 1,7 biljoen euro heeft de centrale bank in het financiële systeem gepompt. Haar belangrijkste rentetarief is inmiddels negatief. Alles om de inflatie in de eurozone op te stuwen tot 'dicht bij de 2 procent', zoals ECBpresident Mario Draghi telkens benadrukt. Die mijlpaal is afgelopen maand, veel sneller dan verwacht, bereikt. Vandaag meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek of dat ook voor Nederland geldt.

05736

05737

05738 De druk op ECB-president Mario Draghi om het roer om te gooien groeit v5~

hierdoor zienderogen. 'Het is de hoogste tijd om te stoppen met de ultrasossegeldpolitiek van de ECB', stelde de Duitse conservatieve politicus Markus Söder vorige week tegenover de Frankfurter Allgemeine Zeitung. In combinatie met stijgende inflatie kost de extreem lage rente spaarders

volgens hem alleen dit jaar al 100 miljard euro. Ook Nederlandse politici en centrale bankiers tonen zich bezorgd. Hoe langer de ECB doorgaat met v5~ haar beleid, hoe groter de kans op

05739 Toch achten ECB-watchers het onwaarschijnlijk dat Draghi

financiële

05740 vanmiddag, tijdens zijn zeswekelijkse persconferentie, zal aankondigen gas terug te nemen. Draghi hamert namelijk op een ander cijfer: de zogenoemde

zeepbellen - bijvoorbeeld op de huizenmarkt.

'kerninflatie'. Die blijft redelijk stabiel op 0,9 procent hangen. Logisch, v2~

want in deze statistiek blijven de sterk gestegen prijzen voor energie en voeding buiten beschouwing. Zo lag de benzineprijs in Nederland in januari

14 cent hoger dan een jaar eerder. Maar dat is het gevolg van kartelafspraken binnen de OPEC, redeneert de ECB, niet van een aantrekkende Europese economie. vA~

05741

05742 Als er verschillende manieren zijn om inflatie te meten, hoe betrouwbaar is dat cruciale cijfer dan?

05743 Het goede nieuws is dat de manier waarop de inflatie in de praktijk gemeten wordt, steeds nauwkeuriger is. In Nederland houdt het CBS elke maand een steekproef van wat producten en diensten kosten, van beenham tot het abonnement op de sportschool. Dit is het zogenaamde 'boodschappenmandje'.

05744

05745 Begin deze eeuw gingen CBS-medewerkers daarvoor nog ijverig zo'n 7.000 winkels langs met een vragenlijst. 'Dat zijn er nu nog maar ruim 1.150', vertelt CBS-hoofdeconoom Peter Hein van Mulligen. 'Het leeuwendeel van het inflatiecijfer is tegenwoordig gebaseerd op elektronische prijsinformatie: uit supermarktscanners bijvoorbeeld, of webrobots die alle prijzen van websites trekken.'

05746

05747 Toch zijn er twijfels over de werkelijke hoogte van de inflatie. Hoe kan dat?

05748 Je kunt nog zo nauwkeurig meten, alles valt of staat met je aannames. Des te saillant is het dat er eigenlijk geen consensus is over hoe je inflatie meet, zegt politiek econoom Daniël Mügge, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. 'Neem de enorm gestegen prijs van een kop

koffie. Is dat inflatie? Of is dat het gevolg van een kwaliteitsslag - omdat die dure koffie van Starbucks echt wat anders is dan wat er uit de automaat bij het tankstation komt? Dat is heel subjectief.'

05749

05750 Een ander heikel punt zijn de huizenprijzen. Hoewel een forse stijging daarvan kan duiden op een zeepbel - precies wat de ECB-critici vrezen - wordt dit niet meegenomen in het inflatiecijfer. Een eigen huis geldt namelijk als een investering, geen consumptie. Wel zijn er natuurlijk maandelijkse kosten voor woningbezitters voor hypotheek en onderhoud. 'In het Nederlandse inflatiecijfer, de consumentenprijsindex, worden die benaderd door naar de ontwikkeling van de huren te kijken', legt Mügge uit. 'Maar in

Europa kwamen de landen er niet uit. Dus worden huiseigenaren bij de berekening van de HICP-inflatie, waar ook de ECB naar kijkt, vooralsnog buiten beschouwing gelaten.' De inflatie lag daardoor de afgelopen tijd gemeten volgens de Nederlandse definitie iets hoger dan het Europese cijfer

05751

05752 Betekent dit dat de ECB de inflatie mogelijk onderschat, en daarom te lang doorgaat met haar goedkope geldpolitiek?

05753 Nee. 'De échte inflatie ligt eerder iets lager', zegt Van Mulligen van het CBS. 'Dat komt deels door de voortdurende kwaliteitsverbetering van bijvoorbeeld computers en mobiele telefoons, zonder dat ze veel duurder worden. En deels doordat consumenten overstappen op goedkopere producten en winkels.'

05754

05755 Beide fenomenen zijn moeilijk te vangen in een inflatiecijfer. Neem de nieuwste iPhone. Die kost grofweg hetzelfde als het meest moderne model vijf jaar geleden. Op het oog is de inflatie dan 0 procent. Maar voor hetzelfde bedrag krijg je als klant tegenwoordig méér rekenkracht, een betere camera, enzovoorts. Feitelijk is dan sprake van deflatie. Maar hoeveel, dat valt amper te bepalen.

05756

05757 Overigens houdt de ECB daar wel rekening mee, denkt Van Mulligen. 'Door te streven naar een inflatie van in de buurt van de 2 procent, en niet 0 procent, bouwt ze in feite een foutmarge in. Better safe than sorry.'

05758 Hoe langer de ECB doorgaat met haar beleid, hoe groter de kans op financiële zeepbellen

05759

05760

05761 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05762

05763 LOAD-DATE: 8 March 2017

05764

05765 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05766

05767 GRAPHIC: Consument bij de Maxis in Muiden. In de statistieken van ECBbaas Mario Draghi blijven de sterk gestegen prijzen voor energie en voeding buiten beschouwing.

05768

05769 PUBLICATION-TYPE: Krant

05770

05771

05772 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05773 All Rights Reserved

05774

05775

05776

05777

05778 110 of 195 DOCUMENTS

05779

05780

05781

05782 de Volkskrant

05783

05784 3 maart 2017 vrijdag

05785

05786 Inflatie in eurozone op 'ideaal' niveau

05787

05788 BYLINE: PETER DE WAARD

05789

05790 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10

05791

05792 LENGTH: 482 woorden

05793

05794

05795 HIGHLIGHT: Precies 2 procent bedraagt de inflatie nu en dat vindt de ECB goed nieuws. Maar helemaal uit de zorgen is de eurozone nog zeker niet.

05796

05797 Drie vragen over de inflatie

05798 De inflatie is in februari gestegen naar het niveau waar de Europese Centrale Bank (ECB) die zo graag wil hebben: exact 2 procent. De ECB meent dat een inflatie van 2 procent duidt op optimisme en stijging van de lonen. En omdat het geld minder waard wordt, neemt de schuldenberg in absolute termen af. Inflatie wordt daarom gezien als de noodzakelijke ϵ ~ smeerolie om de economie goed te laten draaien.]

05799

05800 Is het doemscenario van een negatieve spiraal van economische krimp, inzakkende huizenprijzen, dalende lonen en groeiende werkloosheid nu verdwenen?

05801 De angst daarvoor is enigszins weggeëbd. Het gaat al enige tijd veel beter met de economie in de hele eurozone. Het consumentenvertrouwen en de vraag trekken aan, de werkloosheid daalt en de huizenmarkt is in sommige gebieden zelfs overspannen te noemen.

05802

05803 Dat betekent niet dat alles meteen weer normaal is. In juli 2016 was er nog een deflatie van 0,3 procent in Nederland. De inflatie van nu komt voor een groot deel voor rekening van de energieprijzen. Die zijn op jaarbasis al 9 procent hoger geworden dankzij het akkoord over productiebeperking van de olieproducerende landen in de OPEC.

05804

05805 Als de inflatie echter wordt gecorrigeerd voor de altijd sterk wisselende prijzen van energie en voedingsmiddelen, is ze 0,9 procent, even hoog als in januari en december. Die zogeheten kerninflatie toont of ook de lonen weer stijgen. Dat is een veel belangrijker signaal om te beoordelen of er sprake is van een definitief herstel.

05806

05807 De ECB heeft haar doel dus nog niet bereikt?

05808 Nee. President Draghi van de Europese Centrale Bank wil een duurzaam herstel van de inflatie zien. Dat gaat verder dan alleen de stijging van de energieprijzen, zei hij nog in januari. Het is ook

niet te verwachten dat de ECB meteen de rente weer verhoogt. Ook de geldpers gaat niet meteen uit. De ECB is voornemens het lopende opkoopprogramma van obligaties nog zeker tot het einde van dit jaar voort te zetten.

05809

05810 Wel zal het totale bedrag met ingang van deze maand worden verlaagd van 80- naar 60 miljard euro. Een probleem is ook dat inflatie in de eurozone niet overal evenveel stijgt. In sterke eurolanden als Duitsland en Nederland stijgen de prijzen veel sneller dan in de zwakke.

05811

05812 Er kan nog niet worden gerekend op een hogere spaarrente of hypotheekrente?

05813 Nee. De banken reageren niet meteen op de inflatiecijfers. Die kijken wat de geld- en kapitaalmarkt doen. Als de vraag naar geld voor investeringen en kredieten snel toeneemt, zal de rente stijgen. Maar die blijft nog laag. Dat betekent dat de spaarrente nog wel even op het historisch lage niveau van minder dan 1 procent zal blijven. En ook de hypotheekrente zal niet

meteen stijgen. Maar het cijfer van donderdag zou een keerpunt kunnen zijn.

05814

05815 is de inflatie als die wordt gecorrigeerd voor de altijd sterk wisselende prijzen van energie en voedingsmiddelen

05816 0,9

05817

05818

05819 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05820

05821 LOAD-DATE: 2 March 2017

05822

05823 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05824

05825 PUBLICATION-TYPE: Krant

05826

05827

05828 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05829 All Rights Reserved

05830

05831

05832

05833

05834 111 of 195 DOCUMENTS

05835

05836

05837

05838 de Volkskrant

05839

05840 3 maart 2017 vrijdag

05841

05842 'Over de euro valt écht iets te kiezen binnen EU'

05843

05844 BYLINE: ARNOUW BROUWERS

05845

05846 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

05847

05848 LENGTH: 803 woorden

05849

05850 Interview Adriaan Schout

05851 Aan de vooravond van het zestigjarig bestaan van de EU presenteerde de

Europese Commissie woensdag vijf scenario's voor de toekomst van de Unie. Kort samengevat: voortmodderen, alleen interne markt, een kopgroep-Europa, 'minder maar beter' en ten slotte: de 'grote sprong voorwaarts'.

05852

05853 Europa-deskundige Adriaan Schout van Instituut Clingendael zegt dat de Commissie hiermee de discussie over de echte grote vragen - zoals het voortbestaan van de euro - uit de weg gaat tot na de verkiezingen dit jaar in onder meer Frankrijk en Duitsland.

05854

05855 Wat vindt u van de aanpak van de Commissie, om de regeringsleiders deze vijf scenario's toe te werpen?

05856 'Er was een debat aangekondigd over de toekomst van de Europese Unie. Dat moest ook omdat er een deadline is voor de eerder afgesproken verscherping van de begrotingsregels voor de eurolanden. En vanwege de Brexit zit verandering er sowieso aan te komen. Ook daarom moesten ze met iets komen.

05857

05858 'Maar nu valt dat samen met verkiezingen in Frankrijk, Duitsland, en misschien Italië. Niemand is het met elkaar eens over wat er moet gebeuren en de Commissie durfde in deze hele gevoelige situatie niet te doen wat ze eigenlijk had moeten doen: zeggen welke kant het opgaat.

Dus maken ze er, tot de verkiezingen voorbij zijn, een discussiestuk van:
we hebben vijf smaken.'

05859

05860 Best slim gedaan toch? Geen kiezers tegen de haren in strijken?

05861 'Ja, maar dat gaan ze dan wel doen nadat die belangrijke verkiezingen voorbij zijn.'

05862

05863 Niet zo democratisch dus?

05864 'Dat is de paradox van deze situatie. Er zijn geen vijf scenario's, het gaat eigenlijk alleen om scenario één en drie: voortmodderen en de kopgroepEU. Voortmodderen, dat is wat de EU natuurlijk altijd doet en wat ook zeer inherent is aan politieke besluitvorming - ook in Nederland. Maar waar gaat dat voortmodderen naar toe? Welke vragen zitten erin?

05865

05866 'De kopgroep, dat is de eurogroep. Er zijn een aantal grote vragen in Europa. Waar gaat het met de euro naar toe? En hoe zit het met de landen die niet in de euro zitten en waarschijnlijk op het tweede plan terecht gaan komen? Want veel vragen gaan alleen over de eurogroep: komt er een eurzonebudget, een eurozone-minister, een eurozone-parlement, komen er aparte belastingen (al noemen ze dat in Europa dan 'eigen middelen')?

Dat spanningsveld tussen eurolanden en niet-eurolanden kom je de hele c1~ tijd tegen. Beide groepen landen willen duidelijkheid.'

05867 Ze hadden de toekomst van de euro op tafel moeten leggen?

05868

05869 'Er ligt een aantal grote vragen voor de euro. Zoals: is het nu wel of niet goed wat de Europese Centrale Bank (ECB) doet? En voor welke landen is dat goed en voor welke niet? Maar de grootste

Date: 31-03-2015 13:41:31 Page: 373/292

05870

05871 'Er zijn twee scholen. In Nederland zit men tegenwoordig waarschijnlijk meer op de lijn dat de euro niet houdbaar is. De economieën lopen te ver uit elkaar. We hebben een groot probleem met drie of vier landen die de situatie voor 19 eurolanden bedreigen, zo niet verpesten: Portugal,

Griekenland, Italië en - altijd een vraagteken - Frankrijk. Maar eigenlijk ook België. Die landen zijn na 25 jaar euro-experiment nog steeds grote twijfelgevallen en zitten ook nog met - zoals Italië - grote schulden voor de overheid, grote schulden bij de banken en grote schulden bij het bedrijfsleven. Ze blijven achter in de groei, terwijl Nederland en Duitsland

het juist wel goed doen. Dan zie je dat die eurozone blijft splijten.'

☒ ☀ C1~

05872 Dat is de gedachte in de politiek-bestuurlijke klasse in Nederland?

05873

05874 'Ja, dit soort twijfels kom je met de nodige regelmaat tegen, en niet alleen in Nederland.'

05875 Maar niet erg in het openbaar.

05876

05877 'Meestal niet, al heeft op een bepaalde manier zeker de Duitse minister Schäuble het wel hardop gezegd. En de ECB heeft ook net een rapport uitgebracht waarin staat dat de eurozone divergeert. Dat is jargon voor: dit is moeilijk bij elkaar te houden. Dus dan moet je zeggen: we hebben twee smaken. Of je blijft bij elkaar door rigoureuus te gaan hervormen in lidstaten of je blijft

voor de EU te komen. Dat is voor Nederland een probleem: nu de Britten er niet meer zijn als tegenhanger voor

05878 bij elkaar door echt serieus door te gaan met verdiepte

05879 integratie. Dan moet er een overdrachtsunie komen.

'Het was beter geweest als de Commissie dit duidelijk op tafel had gelegd. Ze had het op scherp moeten zetten, ook omwille van democratische processen: dan had je tenminste een discussie gehad met de verkiezingen in aantocht. Want dit is hét moment waarop we wat te kiezen hebben: wat gaan we met die euro doen?

05880

05881

'De Commissie maakt geen keuzes - en daarmee spreidt Juncker het bed voor Frankrijk en Duitsland om na hun verkiezingen met een toekomstvisie

Frans-Duitse plannen, zit daar geen rem meer op.'

0588

2 In Nederland zit men tegenwoordig waarschijnlijk meer op de lijn dat de

euro niet houdbaar is CA~

☒

☒ ☀

☒ ☀

05883
05884
05885 Bekijk de oorspronkelijke pagina:
05886
05887
Date: 31-10-2017
05888
Page: 374/292

05889 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05890

05891 PUBLICATION-TYPE: Krant

05892

05893 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05894

05895 All Rights Reserved

05896

05897

05898

05899 112 of 195 DOCUMENTS

05900

05901

05902 de Volkskrant

05903

05904 22 februari 2017 woensdag

05905

05906 Fundamentele waarden, daar draait het om in EU

05907

05908 BYLINE: TON VAN DEN BRINK

05909

05910 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 24

05911

05912 LENGTH: 593 woorden

05913

05914

05915 HIGHLIGHT: EU en populisme

05916

05917 Populisten definiëren soevereiniteit als 'eenvormige volkswil'.

05918

05919 Dat staat haaks op fundamentele waarden.

05920

05921 In tijden van Brexit en nieuwe zorgen over de euro, wordt het
05922 hoog tijd om de populistische kritiek op de Europese Unie serieus
05923 te nemen. Pas dan krijgen we zicht op een overtuigend politiek
05924 antwoord.

05925

05926

05927 Ongecontroleerde immigratie, de euro, het associatieakkoord
05928 met

05929

05930 Oekraïne: populisten zien er fundamentele bedreigingen in voor

05931 onze

05932

05933 de

bevoegdheden van de EU krijgen we een beter systeem'). En zo blijven we
v2~

blind voor waar het populisten werkelijk om gaat. Daarvoor moeten we
zelfs dieper graven dan het beeld van de zakkenvullende elite waarmee

manier
van
leven.
Allemaal
veroorza
akt door
de EU.
De
reacties
daarop
v2~

kom
en
van
de
boek
houd
ers
('per
saldo
goed
voor
de
Nede
rland
se
econ
omie'
) of
van
de
ingen
ieurs
('met
een
beetj
e
sleut
elen
aan

de EU vaak wordt gelijkgesteld. Ook dat beeld is uiteindelijk maar een symptoom van de dieperliggende afkeer tegen de EU.

05924

05925 Populisten stellen de Nederlandse soevereiniteit voorop. Spitsvondig roepen velen, ikzelf inclusief, dat nationale soevereiniteit erom gaat dat je als volk je eigen lotsbestemming kunt bepalen. Lidmaatschap van de EU is beter, zeggen we dan, omdat je als klein land meer in huis hebt om grote problemen aan te pakken. Maar populistische hebben simpelweg een andere definitie van nationale soevereiniteit. Het gaat hen om het volk als speler

in het politieke bestel.

05926

05927 Populisten willen duidelijke geografische grenzen om het eigen volk af te bakenen. De EU breekt nationale grenzen juist af. Burgers van andere EU-landen moeten gelijk behandeld worden en hebben toegang tot onze arbeidsmarkt. Zelfs het gezag van andere EU-landen moeten we erkennen: diploma's die in een ander EU-land zijn uitgegeven, voedsel dat in een EU-land veilig is verklaard en rechterlijke vonnissen moeten we behandelen alsof ze van Nederlandse origine zijn. Wederkerigheid in plaats van isolatie.

05928

05929 Verder willen populistische de absolute macht in het politieke bestel toekennen aan het volk. Dus moet de 'volkswil', gebaseerd op een homogeen volk met gedeelde waarden (en liefst zelfs eenduidige opvattingen), soeverein en autonoom gemaakt worden. In de EU staat juist pluralisme van opvattingen en belangen voorop. Geen macht is volledig autonoom in het Europese systeem: de natiestaat niet, maar de v2~ EU ook niet. Beperking van staatsmacht is juist

het

05930 Dit maakt de EU soms minder effectief, maar die prijs nemen het uitgangspu

05931 we op de koop toe. Omgekeerd zijn ook de natiestaten niet nt.

autonoom. Zij zijn afhankelijk van elkaar, moeten EU wetgeving uitvoeren en leggen aan de EU verantwoording af over bijvoorbeeld hun economisch beleid. Dit garandeert een systeem van macht en tegenmacht. Dat moet ook binnen

de

lidstaten tot uitdrukking komen in bijvoorbeeld onafhankelijke] de rechtspraak en media.

05932

05933 Geen enkele hervorming van de EU (zelfs niet de ontmanteling van de euro) zal daarom voor populistten ooit genoeg zijn. Het gaat hun om de fundamenteën, de basiswaarden waarop de EU is gebouwd: open grenzen; geen eenvormige volkswil maar een pluralistische samenleving; en ingeperkte en gecontroleerde overheidsmacht in plaats van volksautonomie.

05934

05935 Die druisen in tegen alles waar zij voor staan. Het helpt dus niet om te schermen met de kosten van een eventuele Nexit, de noodzaak van samenwerking in de huidige onzekere mondiale verhoudingen of de voordelen van de interne markt. Het echte politieke antwoord begint eerder met de vraag waarom die fundamenteën cruciaal zijn. Zien we die vraag niet onder ogen, dan blijft niet alleen de EU zelf, maar ook de nationale pro-Europa politiek met 1-0 achter staan.

05936

05937

05938 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05939

05940 LOAD-DATE: 21 February 2017

05941

05942 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05943

05944 GRAPHIC: Ton van den Brink is associate professor EU Law aan de Universiteit Utrecht.

05945

05946 PUBLICATION-TYPE: Krant

05947

05948

05949 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

05950 All Rights Reserved

05951

05952

05953

05954

05955 113 of 195 DOCUMENTS

05956

05957

05958

05959 de Volkskrant

05960

05961 22 februari 2017 woensdag

05962

05963 Kan de euro ook een grote comeback maken?

05964

05965 BYLINE: PETER DE WAARD

05966

05967 SECTION: Economie; Blz. 31

05968

05969 LENGTH: 487 woorden

05970

05971 DE KWESTIE

05972 Bij alle scenario's die economen schetsen over het toekomstige lot van de euro, zit er nooit een waarin de muntunie gewoon intact blijft en zelfs sterker uit de crisis komt.

05973

05974

05975 Ze gaan allemaal uit van het einde van de munt: of door een plotselinge ineenstorting of door een lange lijdensweg van Grexit via Frexit tot Nexit. c1~ Misschien komen er, zoals zaterdag in de bijlage Vonk stond, eerst twee verschillende euro's (de noordelijke neuro en zuidelijke zeuro) of komen de c1~

ationale valuta terug als parallelmunten.

05976 Al deze scenario's zijn al zeven jaar oud - sinds het moment dat

05977 Griekenland in 2010 in problemen kwam - maar geen is

Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 379/292
bewaardheid. Tot nu toe is de euro weerbarstiger dan iedereen dacht. Of de politieke wil is sterker dan de economische realiteit.

Hedgfondsen die in 2010 en 2011 massaal speculeerden tegen de euro, zijn van een koude kermis thuisgekomen.

05978 05987

05979 Het is mogelijk dat de eurozone alsnog onder de druk bezwijkt

(bijvoorbeeld als Marine Le Pen president van Frankrijk wordt),

05980 maar het is ook mogelijk dat de eurozone een blijvertje is en dat

05981 er eerder een land bijkomt dan eruit stapt.

Zo staan de meeste economieën van de eurozonelanden er beter voor dan in 2010. Er is groei, de werkloosheid daalt en de

05982 eurozone heeft een handelsoverschot waarop iemand als Trump

05983 stikjaloers is. Er zijn problemen (jeugdwerkloosheid, zwakke banken en immigratie), maar die worden niet opgelost door elk land zijn eigen munt terug te geven.

Integendeel, eigenlijk zal iedereen slechter af zijn. Er zal een enorme kapitaalvlucht van Zuid-Europa naar de in ere herstelde gulden en mark komen, waardoor die valuta - net als eerder met

05984 de Zwitserse frank is gebeurd - met vele procenten in waarde

05985 stijgen. Daardoor prijzen de beide landen zich uit de markt. De Nederlandse export stort in en het Museumkwartier in

Amsterdam wordt weer een oase van rust omdat toeristen massaal wegblijven. Door het enorme geldaanbod zal de rente tot grote ergernis van de Boze Witte Man nog verder dalen.

05986 Voor landen als Griekenland en Italië lijkt het misschien wel

gunstiger. Die kunnen hun munten fors in waarde laten dalen, waardoor de export en het toerisme stijgen. Maar rijker zullen ze er niet van worden. Integendeel, devaluaties maken de landen

armer. Voordat Griekenland toetrad tot de EU, was de ezelkar nog het nationale transportmiddel. Nadat ze lid waren geworden,

reden alle Grieken een VW Golf. Als ze eruit treden, komt daar de ezelkar terug. Dat weten ook de populistische partijen van de regering

Syriza, die een Grexit willen vermijden.

Als de euro ophoudt, is dat niet het gevolg van de economische realiteit

maar van het wegvallen van de politieke wil. v3~

05990

05991 Reageren? p.dewaard@volkskrant.nl

05992

05993

05994 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

05995

D

e huidige transferu

nie (de noordelij

ke

landen

houden

de

zuidelijke

landen

CA~

overeind

met

krediete

n die een

keer

worden

kwijtgesc

houden)

is het

politiek

moeilijks

te maar

economi

sch

verstandi

gste

scenario.

CA~

0598

8

0598

9

05996 LOAD-DATE: 21 February 2017

05997

05998 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05999

06000 GRAPHIC: Peter de Waard

06001

06002 PUBLICATION-TYPE: Krant

06003

06004

06005 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06006 All Rights Reserved

06007

06008

06009

06010

06011 114 of 195 DOCUMENTS

06012

06013

06014

06015 de Volkskrant

06016

06017 22 februari 2017 woensdag

06018

06019 Alleen de modernste diesels straks nog welkom in autostad Stuttgart

06020

06021 BYLINE: BARD VAN DE WEIJER

06022

06023 SECTION: Economie; Blz. 29

06024

06025 LENGTH: 384 woorden

06026

06027 Stuttgart, thuisstad van Mercedes-Benz en Porsche, gaat vanaf volgend jaar dieselauto's verbieden die niet voldoen aan de euro-6-norm, de strengste norm voor de uitstoot van roet en stikstofoxiden. De stad gaat al jaren gebukt onder ernstige luchtvervuiling en wil op dagen dat de norm dreigt te worden overschreden oudere dieselveertuigen kunnen verbannen. Alleen diesels van na september 2014 zijn dan nog welkom.

06028

06029

06030 Inwoners van de stad werd bij ernstige smog tot nu toe op vrijwillige basis gevraagd hun auto's te laten staan, zoals afgelopen januari, toen de normen voor fijnstof in Stuttgart fiks werden overschreden. Maar daaraan werd volgens Der Spiegel nauwelijks gehoor gegeven. Ook deze maand gold enkele dagen een fijnstofalarm. Doordat Stuttgart in een kom tussen de heuvels ligt, blijft vervuiling relatief lang hangen.

06031

06032 De maatregel betekent dat veel automobilisten met een wat oudere diesel de stad een groot deel van het jaar niet meer in kunnen. Vorig jaar werd de Europese norm van maximaal 50 microgram fijnstof per kubieke meter lucht 91 keer overschreden. De Europese limiet staat op maximaal zeven overschrijdingen per jaar. Dit betekent dat diesels gemiddeld tachtig dagen per jaar niet meer welkom zijn in de binnenstad van Stuttgart. Leveranciers vallen vermoedelijk niet onder het verbod.

06033

06034 Ongeveer negentig andere Duitse steden worstelen met de luchtkwaliteit. Autostad Stuttgart is de eerste die voor een rigoureuze ban van diesels kiest. Andere Europese steden als Oslo en Parijs wren ook diesels als de luchtkwaliteit te wensen overlaat. In Nederland geldt in onder meer de binnenstad van Rotterdam en Utrecht een verbod op dieselauto's van voor 2001. Deze hebben doorgaans geen roetfilter, waardoor ze veel fijnstof uitstoten.

06035

06036 Naast fijnstof spelen ook stikstofoxiden (NOx) een rol bij luchtvervuiling in steden. Diesels vormen de belangrijkste bron. Hoewel de afgelopen jaren de NOx-normen steeds strenger zijn geworden, stoten zelfs de modernste dieselauto's vaak nog een factor vijf tot zeven keer meer uit dan de limiet. Vooral tijdens stadsritten, waarbij veel wordt opgetrokken en auto's vaak langere tijd stilstaan bij stoplichten, exploderen de emissies. Sinds het

sjoemelschandaal dat in 2015 uitbrak bij VW, ligt de dieselmotor onder vuur.

06037

06038

06039 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06040

06041 LOAD-DATE: 21 February 2017

06042

06043 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06044

06045 PUBLICATION-TYPE: Krant

06046

06047

06048 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06049 All Rights Reserved

06050

06051

06052

06053

06054 115 of 195 DOCUMENTS

06055

06056

06057

06058 de Volkskrant

06059

06060 18 februari 2017 zaterdag

06061

06062 Hoe je korte metten met de euro maakt

06063

06064 BYLINE: DOOR KOEN HAEGENS

06065

06066 SECTION: Vonk; Blz. 2, 3, 5

06067

06068 LENGTH: 2818 woorden

06069

06070

06071 HIGHLIGHT: Uit alle macht proberen de partijen deze verkiezingen het onderwerp te mijden. Maar veel economen zijn het erover eens: de euro heeft zijn langste tijd gehad. Op zoek naar de nooduitgang via vier exitroutes.

06072

06073 Vier scenario's -- De euro is een gevaarlijk sputterende motor geworden

06074 Het is november 2017 als Nederland met de euro stopt. Een maand eerder heeft de nieuwe Franse president Marine Le Pen aangekondigd zich aan

haar verkiezingsbeloften te houden en een punt te zetten achter de

eenheidsmunt. Het kabinet Wilders I volgt haar. 'Nederland weer e3~ onafhankelijk. Dus uit de EU', zo luidde de enige zin die de PVV hieraan vuil maakte in haar verkiezingsprogramma. Het begin is er nu. De 'nexit' is een feit. ┘

06075

06076

06077 Onwaarschijnlijk? Zeker. Maar dat geldt net zo goed voor het omgekeerde scenario: dat we voor eeuwig kunnen doormodderen met de euro. Veel economen, binnen én buiten Europa, zijn ervan overtuigd dat de Europese munt een aflopende zaak is. Sommigen uiten hun kritiek hardop. Veel anderen hangen hun zorgen liever niet aan de grote klok. Bang voor de chaos die de ondergang van een monetaire orde met zich meebrengt.

06078

06079 Dus lijkt het deze verkiezingscampagne alsof er nooit een eurocrisis is geweest. Vrijwel alle partijen, zelfs de eurosceptische, lopen in een grote boog om de kwestie heen. Maar doen alsof dit probleem zich de komende kabinetsperiode vanzelf oplost, grenst aan kiezersbedrog. De Europese munt is een verhaal geworden van 19 landen, 20 ongelukken. Zij moest

het naoorlogse Europese project in een stroomversnelling brengen. In c3~ plaats daarvan zet zij bevolkingen tegen elkaar op:

Had de Duitse economie in 2007 nog ruim tien keer de omvang van die van Griekenland, in 2015 was dat al vijftien maal.

Duitsers tegen Grieken, Nederlanders tegen Fransen. De economische kloof

06080 Vroeger, toen elk Europees land nog zijn eigen munt had, vingen de wisselkoersen de klap deels op. Verloor de drachme aan waarde ten opzichte van de D-Mark, dan werden Griekse olijven en vakanties

Nederlandse economen op de kop af twintig jaar geleden in deze krant, brengt de euro 'Europa nog verder in een neerwaartse spiraal van bezuinigingen en oplopende werkloosheid.'

wordt almaar groter.

06082 Zo geschiedde. De Griekse economie is de afgelopen jaren met 06083 een kwart gekrompen. De Italianen hebben sinds de invoering van de euro niks aan welvaart gewonnen. En zelfs Nederland, waar de economische problemen

goedkoper. De export steeg, de

handelsbalans herstelde zich. Weg crisis. v2~ Maar nu? 'In het niet denkbeeldige geval dat Europa de komende jaren opnieuw met een recessie te kampen zal hebben', voorspelden zeventig

als sneeuw voor de zon lijken verdwenen, heeft de eurocrisis gevoeld in de v2~

]

vorm van een veel te lange recessie. Weinig burgers staan bovendien te trappelen bij het vooruitzicht om nog vele jaren miljarden uit te moeten lenen aan Zuid-Europese crisislanden. Schulden die misschien wel nooit worden terugbetaald.

06084

motorblok het vroeg of laat zal begeven. En dan?

06086 I

06087

06088 Next: terug naar de gulden

06089 Het meest rechttoe, rechtaan is het 'Nexit-scenario'. Een lidstaat -

06090 in dit geval gaan we uit van Nederland - besluit uit de euro te treden. Dat lijkt op het eerste gezicht eenvoudig, want er zijn geen verdragswijzigingen of grootse blauwdrukken voor nodig. De oude, vertrouwde gulden kan terugkeren. De Nederlandsche Bank krijgt haar aan Frankfurt verloren bevoegdheden terug.

06091

Moderne technologie kan deze operatie vergemakkelijken.

06092 Vergeet de

06085

D

aarmee
is de
euro
verword
en tot
een
gevaarlij

k sputterende motor. Om v1~ die aan de praat te houden is veel meer Europese samenwerking nodig. Dat is niet onmogelijk, maar gezien het gebrek aan politiek enthousiasme hiervoor wel buitengewoon onwaarschijnlijk. Wat betekent dat het vA~

chaotische taferelen waarbij in sneltreinvaart nieuw geld gedrukt moet €3~ worden en door het hele land verspreid. De komst van een nieuwe gulden biedt een ideale kans om helemaal over te stappen op elektronisch geld. Iets soortgelijks stelt econoom Joseph Stiglitz voor als het om Griekenland gaat. 'Griekenland hoeft niet terug te keren naar het verleden. Het zou het financiële systeem van de toekomst kunnen creëren', schreef de

Nobelprijswinnaar in zijn vorig jaar verschenen boek De euro - Hoe de gemeenschappelijke munt de toekomst van Europa bedreigt. Wat Griekenland kan, moet Nederland al helemaal voor elkaar krijgen.

06093

06094 Maar hoewel relatief eenvoudig voor te stellen, zou een eenzijdige euroexit extreem disruptief zijn. Direct na die stap moet Nederland tijdelijke kapitaalcontroles instellen, om het over de grens heen en weer flitsende kapitaal in toom te houden. Lange, moeizame onderhandelingen volgen. Kan Nederland lid blijven van de Europese Unie? En zo ja, op welke voorwaarden? Het nationalisme leeft op, de Europese droom ligt aan E3~

diggelen, met alle politieke onrust en financieel-economische instabiliteit van dien.

06095

Nederland zich een cruciale reden herinneren waarom in de jaren negentig werkgevers én vakbonden eendrachtig voor de euro waren. De nieuwe gulden blijkt namelijk een wel heel sterke munt. Nederland dreigt een soort Zwitserland aan de Noordzee te worden. In eerste instantie is dat fijn voor de consument. Die ziet zijn koopkracht stijgen. Ook de import van belangrijke grondstoffen als olie wordt goedkoper. Maar de nadelen domineren. De pensioenfondsen moeten fors afboeken op hun bezittingen in de eurolanden. Onenigheid over wat de gevolgen zijn van de nieuwe munt voor bestaande contracten en waarderingen van ondernemingen kan tot een golf aan rechtszaken leiden.

06097 Het Nederlandse bedrijfsleven wordt duurder ten aanzien van de
06098 rest van de wereld. De concurrentiepositie verslechtert. In de ene
sector kost dat meer banen dan in de andere. Terwijl
machinebouwers als ASML weinig last hebben van een iets
duurdere gulden, telt bij snijbloemen en tomaten elke cent.

06099 Het doel van de Nexit is glashelder: take back control. Maar
06100 eenmaal uit de euro zal dat toch wat ingewikkelder blijken.
Overrompeld door alle rechtszaken en onderhandelingen, ten
prooi gevallen aan de grillen van de financiële markten, zal
06101 Nederland beseffen: echte economische soevereiniteit blijft voor
06102 een klein land een sprookje.

06103 MIN: Een sterke gulden maakt de Nederlandse export duurder.
06104 Dat kost banen.

06105 PLUS: Geen ingewikkelde blauwdrukken, een Nexit is rechttoe,

06106 rechtaan. II
06107

06108

06109 Een sterke neuro

Vergeet even de nationalistische sentimenten. Wat zou, puur
economisch gezien, de beste oplossing zijn voor Europa? In een
begin deze maand verschenen scenariostudie gaan onderzoekers
van de Rabobank onder

06110

06111 Daarop circuleren tal van varianten. De bekendste is het opsplitsen van
de euro in een Noord-Europese 'neuro' en een Zuid-Europese 'zeuro'.
'Die laatste zou onmiddellijk devalueren', legt Alfred Kleinknecht,
emeritus hoogleraar aan de TU Delft, uit. 'Precies zoals het voor de
invoering van de euro ging. Nu boeken Duitsland en Nederland jaarlijks
enorme handelsoverschotten. Die slaan neer als importoverschotten in
landen als

Italië en Griekenland, en worden overwegend met schulden gefinancierd.

€3~ Een zwakkere zeuro zou hun industrie weer goedkoper, en dus
concurrerender maken. Bovendien kan de centrale bank voor de

Europese landen dan de rente verlagen, terwijl die voor de neuro
omhoog gaat.'

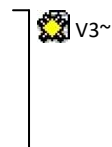
06112

06113 Kleinknecht pleitte al in 2008, ver voordat het grote publiek zelfs
maar gehoord had van een eurocrisis, voor een noordelijke en

06096 Nog
ingrijpender zijn
de gevolgen op de
langere termijn.
Plotseling zal EA~

andere in op de
variant van een
'unie met twee
snelheden'. 'Aan
de ene kant een
kernunie met de
euro en

verdergaande
economische en
politieke
integratie',
schrijven de
economen, 'en
aan de andere
kant een meer
vrijblijvende
periferie met als
gemeenschappelij
ke noemer alleen
nog de interne
markt.'

Zuid-

een zuidelijke munt. De economische ratio achter zo'n opsplitsing van de eurozone in twee (of drie) meer homogene gebieden is te vinden in een oude tekst van v2~

een Canadese Nobelprijswinnaar. In 1961 publiceerde de econoom Robert Mundell over 'optimale valutagebieden'. Zijn conclusie is nog altijd hoogst actueel: een eenheidsmunt zonder politieke unie is gedoemd te mislukken.

06114

06115 En het politieke voordeel van een neuro boven een eenzijdige, nationale exit? Dat zit hem erin dat de Europese monetaire samenwerking niet va~

Centrale Bank de geldstromen binnen Europa verrekent, kan de noordelijke landen miljarden kosten. Maar het doel van Europa was om de oude aartsvijanden Duitsland en Frankrijk economisch tot elkaar te veroordelen. Die vrede mag wat kosten.

helemaal
wordt
terugged
raaid.
Daar
hangt

06116 In de Frans-Duitse as ligt meteen ook het voornaamste bezwaar

06117 tegen het neuroplan. Want waar hoort Frankrijk thuis? Bij de neuro of de zeuro? Politiek gezien is het verstandiger om Frankrijk tot de 'Duitse euro' toe te laten. Frankrijk uitsluiten zou voor een diepe crisis in de EU zorgen. Maar in economisch opzicht is dat niet verstandig. Met Frankrijk erbij kan van

wel een
prij斯卡art
je aan.
Alleen al
de
afwikkeli
ng van

'Target 2', het systeem waarmee de Europese

een optimaal valutagebied geen sprake zijn. Zijn economie is

] CA~]

06118 Zelfs onderling lopen de Noord-Europese economieën soms

06119 zodanig uit de pas dat je je kunt afvragen of hier wel een eenheidsmunt op te bouwen valt. Duitsland heeft weinig last gehad van de crisis. Terwijl Nederland gebukt ging onder het uiteenspatten van de huizenzeepbel, denderde de

simpelweg te c1~
verschillend van de
Noord-Europese
landen.

Exportweltmeister door. Wie weet was met een noordelijke

06120 munt niet Griekenland, maar Nederland het zorgenkindje in een

06121 'neurocrisis' geweest.

06128
H

et is hier
en daar
'het beste
van twee
werelden'
genoemd.

06122 MIN: Ook binnen de neuro- en de zeurolanden zijn de

06123 economische verschillen (te) groot. En wat doen we met

06124 Frankrijk?

Wél de

06125 PLUS: De Europese samenwerking blijft (deels) behouden.

06126

06127 III

euro v3~
houden,
maar mét
de
flexibilitei

Twee euro's, hard en zacht

t van nationale munten. De Nederlandse onafhankelijke euro-onderzoeker André ten Dam bedacht het al in 2010, naar eigen zeggen 'in een minuut of 2'. Hij doopte zijn monetaire reddingsplan 'The Matheo Solution' (TMS). Genoemd naar zijn in datzelfde jaar geboren zoontje, Matheo, als representant van alle toekomstige generaties Europeanen.

06129 v3~

06130 Ten Dams oplossing bouwt voort op twee verschillende functies die geld heeft: betaalmiddel én rekeneenheid. Wat hem betreft blijft de euro het enige wettige betaalmiddel in Europa. Maar om de lonen en prijzen binnen elk afzonderlijk land te berekenen, kunnen zogenoemde 'nationale rekeneenheden' worden ingevoerd. Een soort van euroguldens en eurodrachmes dus. Het resultaat zal zijn een harde euro voor

grensoverschrijdende transacties, terwijl binnenlands zachtere

eurodrachmes en eurolires gebruikt worden. Dat maakt het landen als €~ Griekenland en Italië mogelijk om te devalueren. Zónder direct het hele Europese bouwwerk op te blazen. 06131

06132 Dat klinkt bijna te mooi om waar te zijn. 'Ik vind het verbazingwekkend dat dit systeem de afgelopen jaren nog niet is ingevoerd', beaamt Ten Dam desgevraagd. 'De economische, humanitaire én politieke schade van doormodderen is enorm. We zien daarom dat sommige politici in Europa nu zeggen: dan stoppen we er wel helemaal mee. Niet alleen met de euro, ook met de EU. Maar dan spoel je de succesvolle Europese interne markt weg met het eurobadwater.'

06133

06134 Een complicerende factor is dat, anders dan een Nexit, The Matheo Solution voor veel mensen een abstracte gedachtenoefening blijft. Ze

kunnen zich er weinig bij voorstellen. Ten onrechte, vindt Ten Dam. 'Er zijn nog steeds veel winkels in Frankrijk en Spanje die hun spullen in €~ francs of peseta beprijsen. Zoiets krijg je

06135 Eerlijk is eerlijk: dat dit alternatief voor de euro nog niet massaal
06136 omarmd is, zal ook iets met de bedenker te maken hebben. Hij is zelf de eerste om dat toe te geven: wie is André ten Dam nou helemaal? De Nederlander, van huis uit ingenieur en jurist, weet geen prestigieuze universiteit of onderzoeksinstituut achter zich, laat staan een machtige politieke partij. Desondanks nemen experts zijn voorstel inmiddels serieus.

wellicht ook bij de invoering van dit systeem: dubbele prijskaartjes. In ons geval dus euro's en

06137

06138 Er zijn bovendien diverse andere plannen in de richting van een

guldens.'

zogenoemde 'parallele munt' geopperd. Zoals de 'geuro' die Thomas]
v3~ Mayer, de toenmalige chef-econoom van Deutsche Bank, in 2012

06139 Een heikel punt in álle exit-scenario's is de Europese

06140 schuldenproblematiek. In het geval van Ten Dams plan zal
Griekenland belasting gaan innen in zachte eurodrachmes.

Maar als het zijn schulden moet blijven aflossen in harde euro's,
lijkt het einde zoek. Ten Dam voorziet niet al te veel problemen.
Zolang de schulden onder Grieks recht vallen, staat niks Athene
in de weg om deze om te zetten in

]
v
o
o
rstelde.
Nota bene
Marine Le
Pen leek
begin dit
jaar zo'n

oplossing te omarmen toen zij tegenover een gezelschap van journalisten
zei: 'Een nationale munt die co-existeert met een gemeenschappelijke
munteenheid vA~ zou geen enkele consequentie hebben voor het dagelijkse
leven in Frankrijk.'

eurodrachmes. En dat er íets met die Griekse schulden moeten]
gebeuren - v5~ wie twijfelt daar na de verbroken belofte van
Rutte nog aan?

06141

06142 Wat er gebeurt met schulden die onder Britse of Amerikaanse
wetgeving vallen, is minder zeker. Dat het hier geen theoretische
exercitie betreft, bleek eerder dit jaar. Een medewerker van het
Front National kondigde toen aan dat de partij, in het geval van
een verkiezingsoverwinning, de Franse staatsschuld wil omzetten
in nieuwe francs. Navraag van persbureau Reuters leerde dat
juristen hier inderdaad weinig problemen mee verwachten. Anders
ligt het voor de leningen van het Franse bedrijfsleven, die vaak
onder buitenlands recht vallen. Het zijn zulke schijnbare details die
een breuk met de oude euro buitengewoon netelig maken.

06143

06144 MIN: Wat gebeurt er met de schulden?

06145

06146 PLUS: De euro blijft, maar krijgt een broodnodige update.

06147

06148 IV

06149

06150 Lexit: eruit, en dan linksaf

06151 Een reden waarom veel progressieve economen hun kritiek op de euro liever voor zich houden, naast de vrees voor chaos, is dat ze bang zijn extreemrechts in de kaart te spelen. Hoe begrijpelijk dat ook is, op den duur valt zo iets niet vol te houden. Een mislukte munt laat zich niet negeren. Het geeft bovendien nationalistische schreeuwlelijken alle

gelegenheid om het debat te monopoliseren.

06152 v3~

06153 Is er geen Wilders-proof exitplan denkbaar? Heel voorzichtig

Inderdaad: een 'lexit'. Het idee is simpel. Voorkomen moet worden dat een land als Griekenland of Nederland uit de euro stapt, de wisselkoers eenmalig aanpast, om vervolgens over te gaan tot de neoliberale orde van de dag.

06154 Meer dan de precieze details van hoe een nieuwe munt in te

06155 voeren, kijken voorstanders van deze variant naar de randvoorwaarden. Het doel is niet de Europese samenwerking bij het grof vuil te zetten. Het doel is de droom

zich op zo'n linkse exit te beramen.

van een sociaal Europa te redden. Dat kan niet zonder te breken

Costas Lapavitsas en de Duitse econoom Heiner Flassbeck in hun boek Tegen de trojka.

06156 De twee sommen een reeks voorwaarden voor een lexit op.

06157 Zoals een

te kunnen, eerst een stapje terug doen', schrijven de Griekse dissidente Syriza-econoom

economisch beleid gericht op duurzame groei en investeringen, in plaats E3~

van bezuinigen en flexibiliseren. Ook pleiten ze voor een definitieve oplossing voor de Zuid-Europese schulden. Door die eenmalig weg te strepen, kan de navelstreng worden doorgeknipt die Zuid- en NoordEuropa nu tot elkaar veroordeelt. Een andere suggestie van de lexitaanhangers is om de centrale bank weer onder democratische controle te stellen. De huidige situatie, waarin een ongekozen ECB kan

beginnen door heel Europa kleine groeipjes critici

met de v3~ euro. 'Paradoxaal genoeg moet Europa, om weer vooruit

beslissen om maandelijks 80 miljard euro in de financiële sector te pompen, is onwenselijk.

06158

06159 Net als bij het Nexit-scenario lijkt ook hier het motto: take back control. Maar dan zonder nationalistische illusies. Het grote voordeel is dat het debat over het einde van de eenheidsmunt wordt uitgetild boven de technische haarkloverij. Uiteindelijk gaat het erom in wat voor economie we willen leven. Dáárover zouden Europeanen moeten kunnen beslissen.

06160

06161 De zwakte van dit 'plan B' ligt voor de hand. Niet alleen staat links er in vrijwel alle Europese landen beroerd voor. De grote meerderheid - zowel de groene partijen als sociaal-liberalen à la Dijsselbloem - blijft vasthouden aan de euro.

06162

06163 Erg realistisch oogt dat niet. De euro als motor van de Europese samenwerking rammelt en rookt. Dat blijven negeren lost niets op. Wie zichzelf en zijn kiezers serieus neemt, zorgt dat er een nieuw motorblok klaar staat voor als deze het definitief begeeft. Het minste wat we kunnen doen is hardop nadenken over hoe zo'n leven na de euro eruit moet zien.

06164

06165 MIN: De steun voor een lexit is vooralsnog beperkt, zelfs in linkse kringen.

06166

06167 PLUS: Brengt de discussie over de euro terug tot de kern: in wat voor maatschappij willen we leven?

06168 Wie zichzelf en zijn kiezers serieus neemt, zorgt dat er een nieuw motorblok klaar staat voor als de euro het definitief begeeft

06169

06170

06171 Bekijk de oorspronkelijke pagina: , ,

06172

06173 LOAD-DATE: 17 February 2017

06174

06175 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06176

06177 PUBLICATION-TYPE: Krant

06178

06179

06180 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06181 All Rights Reserved

06182

06183

06184

06185

06186 116 of 195 DOCUMENTS

06187

06188

06189

06190 de Volkskrant

06191

06192 11 februari 2017 zaterdag

06193

06194 Grieken uit de euro

06195

06196 BYLINE: PIETER KLOK

06197

06198 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

06199

06200 LENGTH: 381 woorden

06201

06202 commentaar

06203 Griekenland kan alleen opkrabbelen als het kan devalueren. Dat betekent een tijdelijk vertrek uit de euro.

06204

06205 Griekenland is nu al acht jaar een speelbal voor de Europese politiek. Keer op keer komen de Europese leiders in crisisberaad bijeen om te besluiten of Griekenland weer een lening moet krijgen. Keer op keer vallen de

prestaties van de Griekse economie tegen en toch strijkt Europa elke keer v1~ weer over haar hart.

verlies-situatie. Het IMF, dat tot nu toe royaal meehielp, overweegt de handdoek in de ring te gooien. 0620
6

06209 Voor de oplossing van de Griekse crisis moeten we naar het 06207 c4~

06210 Noorden kijken. Naar IJsland, dat zich razendsnel uit de financiële crisis werkte - dankzij een eigen munt. Na de crisis dook de 0620
8

IJslandse kroon omlaag, waardoor het eiland veel goedkoper werd voor toeristen. De import nam af en de binnenlandse productie groeide. IJsland kampt nog steeds met schulden, maar 06211 Het
resul
taat
is
de economie draait weer.

desastreus. De rekening voor Noord-Europa blijft groeien (schattingen lopen op tot duizenden euro's per inwoner). En ondertussen gaat de Griekse economie alleen maar verder achteruit. Het is een verlies-

06212 De Grieken hebben lucht nodig, lucht die alleen een devaluatie de v5~ munt hun kan geven. Griekenland moet tijdelijk de euro verlaten.] van

06213

06214 Lange tijd was dit onbespreekbaar. De angst was dat een Grexit Europa in een financiële chaos zou storten. Inmiddels leven we in een andere wereld. Mario Draghi van de Europese Centrale Bank smooit elke financiële crisis in de kiem met geldinjecties.

06215

06216 Het uittreden moet gepaard gaan met een omvangrijke schuldsanering. Ook dit was lange tijd een taboe. Het zou een slecht signaal zijn aan landen die eveneens met schulden kampten, zoals Portugal, Spanje, Ierland en Italië. Kwijtschelden was bovendien niet uit te leggen aan de Noord-Europese kiezer.

06217

06218 Politici moeten die kiezer nu uitleggen dat er geen andere oplossing is. Het is een illusie te denken dat het geleende geld nog terugkomt. Het verloren geld moet worden beschouwd als de prijs voor een eenheidsmunt die

Nederland ook veel voordelen heeft gebracht en nog steeds brengt. Voor de kiezer zal het gemakkelijker te verteren zijn als Griekenland

tegelijkertijd de euro verlaat. E3~

06220
06221
06222
06223
06224 [Bekijk de oorspronkelijke pagina:](#)
06225 PvdA-ideoloog en Volkskrantcolumnist René Cuperus vindt een
06226 enquête juist, wel zinnig. Die moet dan niet alleen over het
06227 verleden gaan, maar ook over de 'toekomstbestendigheid' van de
06228 **LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS**
06229 **PUBLICATION-TYPE: Krant**
06230
06231 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV
06232 All Rights Reserved
06233
06234
06235
06236 117 of 195 DOCUMENTS
06237
06238
06239 de Volkskrant
06240
06241 2 februari 2017 donderdag
06242
06243 'Schandalig hoe weinig debat er over de invoering van de
06244 euro was'
06245
06246 **SECTION: Opinie en Debat; Blz. 25**
06247 **LENGTH: 497 woorden**
06248
06249
06250
06251

06253 Interview René Cuperus

06254 Gisteren debatteerde de Tweede Kamer over de vraag of er een
06255 parlementaire enquête moet komen naar de invoering van de
euro. Het Forum voor Democratie van Thierry Baudet heeft 45
duizend handtekeningen opgehaald om deze kwestie bij de
Kamer aan te kaarten. Baudet meent dat opeenvolgende
regeringen de kiezers ten onrechte hebben voorgespiegeld dat
06256 de invoering van de euro geen overdracht van soevereiniteit en
06257 welvaart met zich mee zou brengen.

Politici als de toenmalige premiers Lubbers en Kok en de
ministers Ruding

van de euro.

en Zalm van Financiën zouden onder ede moeten worden
gehoord. FvD~

Betrokkenen als oud-president van de Europese Centrale Bank Jean-
Claude Trichet en oud-voorzitter van de Europese Commissie Romano
Prodi zouden volgens Baudet onder ede moeten getuigen.

06258

06259 Volgende week neemt de Kamer een definitief besluit over een
parlementaire enquête naar de invoering van de euro. PvdA-
ideoloog en Volkskrantcolumnist René Cuperus juicht het initiatief
toe.

06260

06261 Waarom wilt u na al die tijd nog zo'n zwaar geschut inzetten?

06262 'In de eerste plaats vanwege de democratische hygiëne. Omdat deelname
van Nederland aan de euro de meest ingrijpende beslissing is
geweest van de afgelopen decennia moet daarover alsnog
verantwoording worden afgelegd.'

06263

06264 'Het was schandalig hoe weinig debat erover was. Ook in de PvdA
was er sprake van tunneldenken: men had totaal geen aandacht
voor de argumenten van de tegenstanders. Er was veel te weinig
kennisoverdracht naar de burgers over de gevolgen van de euro. Die
kregen alleen maar te horen dat het zo makkelijk was dat je aan de
grens geen geld meer hoefde te wisselen.'

06265

06266 Geldt uw verwijt ook de leden van de Tweede Kamer?

06267 'Ook nu nog is het schokkend hoe weinig het gemiddelde Kamerlid van

06252

HIGHLI

GHT: Een
meerderheid in
de Tweede
Kamer voelt
weinig voor het
c1~ houden van
een
parlementaire
enquête over
de invoering

- Europa weet. Referenda en parlementaire enquêtes zijn belangrijke c1~ instrumenten om het falen van politici in de
- 06268 Een tweede reden voor het houden van een enquête ziet
- 06269 Cuperus in de geopolitieke dimensie van de invoering van de euro. Die was immers bedoeld om een verenigd Duitsland in Europa te integreren.
- 06270
- 06271 Cuperus: 'Indertijd waren met name de Britse premier Thatcher en onze premier Lubbers helemaal geen voorstander van een Duitse eenwording. En was de prijs voor die eenwording, namelijk verregaande economische en politieke integratie, niet te hoog?'
- 06272
- 06273
- 06274 Wat kunnen we voor de toekomst leren van een parlementair onderzoek?
- 'De enquête moet niet alleen gaan over het verleden, maar ook over de
- handhaven bij een nog diepere politieke integratie van de EU? Is het mogelijk om disfunctionerende landen als Italië en Griekenland te dwingen tot de nodige hervormingen?
- 06275
- 06276 'En wat gaat er met onze pensioenen gebeuren? Is de euro op termijn onhoudbaar vanwege de verschillen tussen Noord en Zuid? Ook daarover CA~ zou een parlementaire enquête moeten gaan.'
- 06277
- 06278 Met medewerking van Hans Wansink.
- 06279
- 06280
- 06281 Bekijk de oorspronkelijke pagina:
- 06282
- 06283 LOAD-DATE: 1 February 2017
- 06284
- 06285 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 06286
- 06287 GRAPHIC: Man op stelten viert feest in Parijs bij geboorte van euro.
- 06288
-]
- kennisoverdracht aan de burger te compenseren.'
- toekomstbestendigheid van de euro. Wat zijn de toekomstscenari's? c1~ Kunnen we de euro alleen
-]
-]

06289 PUBLICATION-TYPE: Krant

06290

06291

06292 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06293 All Rights Reserved

06294

06295

06296

06297

06298 118 of 195 DOCUMENTS

06299

06300

06301

06302 de Volkskrant

06303

06304 2 februari 2017 donderdag

06305

06306 Trump en de EU

06307

06308 BYLINE: ARNOUT BROUWERS

06309

06310 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

06311

06312 LENGTH: 382 woorden

06313

06314 Commentaar

06315 De Europese Unie moet zich niet laten wegblazen door nationalist
en buiten het Witte Huis.

06316

06317 Met Donald Trump in het Witte Huis rinkelen de alarmbellen
onafgebroken in veel Europese hoofdsteden. Dat EU-president

Donald Tusk diep verontrust is over signalen dat de regering-Trump 70 jaar Amerikaanse steun voor Europese integratie bij het oud vuil zet, is begrijpelijk en terecht.

06318

06319

'gelooft dat andere landen ook zullen vertrekken'. De Europese democratieën krijgen te maken met een president die liever met Vladimir Poetin keuvelt dan met Angela Merkel. Maar de andere bedreigingen die Tusk opsomde - 'assertief China', 'agressief Rusland' en naburige regio's die in brand staan - bestonden al. Dat geldt ook voor de opkomst van antiEU populistten in Europa - waaraan de vaak arrogante Praetoriaanse garde in Brussel zelf ook debet is.

06321

06322 In korte tijd is het beeld van de EU gekanteld van een groeiend

nu ook voor de EU zelf rinkelt. In deze omstandigheden is eurosceptis niet langer vrijblijvend, maar spelen met vuur. Toch blijven ook hier sommige politici hun eurosceptis uitventen als parmantige siervisjes die vrijwillig in een aquarium met haaien springen. De EU moet hervormd worden, maar zich niet laten verscheuren door externe machten of interne dwazen.

06323 De grootste interne markt van de wereld blijft de beste

06324 verdediging tegen economische stormen. En de EU moet vasthouden aan het signaal aan Rusland dat we hier in de 21ste eeuw niet meer aan landjepik doen. De

alarmbel

ruige omgeving noopt wel tot meer realisme: betere bewaking van de v3~ buitengrenzen, hogere defensie-uitgaven en een cultuuromslag inzake machtspolitiek.

06325

06326 Europa moet zich niet laten wegblazen door grote praters maar evenmin door mooipraters. Eurosceptis is niet gratis meer, maar postmoderne vA~ larioekoe evenmin. De op fatale illusies berustende anti-EU betogen van v5~ nationalistten moeten met meer zelfvertrouwen én meer realiteitszin worden bestreden. Juist met Trump in het Witte Huis, moet Europa zich v5~ onderscheiden met een eigen geluid.

06320 Trump heeft niks op met de bovennationale EU, hij omarmt de Brexit en

machtsblo
k en
bloeiende
waardeng
emeensch
ap tot een
teer, zielig
H5~

kaspl
antje.
Beide
beeld
en
zijn
overd
reven

-
maar
zeker
is dat
de

06327 Juist nu is eurosceptis spelen met vuur

06328

06329

06330 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06331

06332 LOAD-DATE: 1 February 2017

06333

06334 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06335

06336 PUBLICATION-TYPE: Krant

06337

06338

06339 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06340 All Rights Reserved

06341

06342

06343

06344

06345 119 of 195 DOCUMENTS

06346

06347

06348

06349 de Volkskrant

06350

06351 2 februari 2017 donderdag

06352

06353 Duitsland is geen echte valutaschurk

06354

06355 BYLINE: KOEN HAEGENS

06356

06357 SECTION: Ten Eerste; Blz. 8

06358

06359 LENGTH: 1238 woorden

06360

06361

06362 HIGHLIGHT: In een opmerkelijk felle uithaal richting Duitsland beschuldigt de regering-Trump de Exportweltmeister van monetaire manipulatie. Is dat terecht en dreigt er nu een valutaoorlog?

06363

06364 1 Valt Duitsland iets te verwijten? Dat China onder vuur ligt wegens manipulatie van zijn munt is sinds jaar en dag een feit. Maar de manier waarop de regering-Trump deze week Duitsland

de oren waste, geldt als volslagen nieuw. In de Financial Times noemde Peter Navarro, de belangrijkste handelsadviseur van de Amerikanen, de euro een 'impliciete Duitse mark' die 'fors ondergewaardeerd' is. De goedkope euro zou Duitse autoproducenten, machinefabrikanten en andere exporteurs in staat stellen de Amerikanen weg te concurreren.

06365

06366 Ook de president zelf liet zich niet onbetuigd. Trump richtte tegenover een gezelschap van Amerikaanse farmaceuten zijn pijlen vooral op de Chinezen en de Japanners. 'Ze bespelen de valutamarkt', klaagde hij, 'terwijl wij hier zitten als een stelletje sukkels.' De dollar verloor direct fors aan waarde ten opzichte van de andere toonaangevende internationale munten.

06367

06368 Het lijkt het openingssalvo in wat een nieuwe valutaoorlog kan worden. Dat neemt niet weg dat Navarro een punt heeft, reageert Alfred Kleinknecht, emeritus hoogleraar economie. 'Ze maken zich in Duitsland behoorlijk zorgen over de uitspraken van de regering-Trump', zeg hij. 'Maar eerlijk is eerlijk: zowel Duitsland als Nederland heeft er ontzettend veel profijt van dat landen als Griekenland en Italië in de euro zitten. Hun economische zwakte houdt de euro goedkoop. Met als gevolg dat Duitsland een gigantisch exportoverschot kan behalen.'

06369

06370 Die kritiek klinkt al langer. Uitgerekend de Europese Commissie ging Trumps adviseur voor. Vorig jaar nog werd in een rapport gewaarschuwd voor de gevolgen van het torenhoge handelsoverschot van Duitsland.

06371

06372 Voor werkgevers en vakbonden was dat in de jaren negentig juist een argument vóór de euro. Zowel het Duitse als het Nederlandse bedrijfsleven had veel last van de vele devaluaties door Zuid-Europese landen. Door bijvoorbeeld de waarde van de lire te verlagen, bleef de Italiaanse economie concurrerend. De euro maakte daar een einde aan. Om die reden moest het de zwakkere broeders ook niet te moeilijk worden gemaakt om mee te doen, betoogde een FNV-econoom in 1995 in de

Volkskrant: 'Het is immers in het belang van Nederland dat in de toekomst de voordelen van loonmatiging niet meer teniet worden gedaan door een steeds duurder wordende gulden.'

06373

06374 De vraag is wat Duitsland daar nu nog aan kan doen. Van doelbewuste wisselkoersmanipulatie door Duitsland is immers geen sprake. Wel is er het omstreden beleid van de Europese Centrale Bank. Haar monetaire verruiming, waarbij elke maand 80 miljard verse euro's in de economie gepompt worden, zet de koers van de euro onder druk. Maar uitgerekend Duitsland behoort tot de felste tegenstanders van deze aanpak. Een echte valutaschurk zou anders handelen.

06375

06376 2 Wordt valutaoorlog koud of warm? Voor economen is het een taboe:

valutamanipulatie. Sinds de jaren zeventig kent de wereldeconomie een systeem van vrije wisselkoersen. Daarin bepaalt in theorie 'de markt' hoeveel de dollar of euro waard is. In de wisselkoers van een munt komt de kracht van een economie tot uitdrukking.

06377 De praktijk is anders. Pogingen van overheden om 'hun' munt zwak te houden, zijn aan de orde van de dag. De reden ligt voor de hand. Een 10 procent goedkopere munt, zo berekenden onderzoekers van het Internationaal Monetair Fonds in 2015, doet de export groeien met gemiddeld 1,5 procent van het bbp. Om die reden heeft China jarenlang zijn handelsoverschot gebruikt om Amerikaanse valuta en obligaties te kopen. Zo hield het de dollar duur en de eigen exportindustrie concurrerend.

06378

06379 Het geruzie over zulke overheidsbemoeienis speelt al sinds het begin van de economische crisis in 2008. De term 'valutaoorlog' is daarbij naar verluidt in 2010 gemunt door een Braziliaanse minister. Toen waren de rollen omgekeerd: opkomende economieën klaagden over de te zwakke dollar. Dat was de schuld van de Federal Reserve, de Amerikaanse centrale bank. In een poging de economie aan te zwengelen, pompte zij honderden miljarden dollars in het systeem.

06380

06381 En wat er nu gebeurt? Noem het een koude valutaoorlog. Of, in de woorden van hoogleraar internationale economie Harry Garretsen, een 'conflict light'. 'Een valutaoorlog kan in het ergste geval betekenen dat landen hun eigen munt dumpen en tegelijkertijd buitenlandse valuta opkopen', legt hij uit. 'In de lichte variant blijft het bij woorden. Dat zien we nu bij de Verenigde Staten en Duitsland. Politici proberen in zo'n geval de

koers van hun munt naar beneden te praten. Precies wat Trump doet.'

06382

06383 De vraag is wat de Amerikaanse president op de langere termijn meent te bereiken met zijn strijdlustige taal. De vergelijking met eerdere valutaoorlogen dringt zich op, zoals in de jaren tachtig. Ook toen dreigden de Amerikanen met protectionistische maatregelen. Uiteindelijk wisten ze hun internationale concurrenten, Japan en Duitsland voorop, te dwingen de yen en de D-mark op te waarden. Die afspraak werd in 1985 vastgelegd in het Plaza-akkoord.

06384

06385 Het probleem is dat Duitsland, zelfs als zou het willen, onmogelijk zo'n gebaar kan maken. Garretsen: 'Duitsland is als onderdeel van de eurozone met handen en voeten gebonden. Jawel, als de euro er niet zou zijn, was een Duitse munt ongetwijfeld sterker geweest. Maar dat geldt bijvoorbeeld ook voor Californië. Had die sterke Amerikaanse staat een eigen, harde munt, dan zouden Europese producenten ook makkelijker kunnen concurreren met Silicon Valley.'

06386

06387 3 Kan Nederland afzijdig blijven? Wie Duitsland beschuldigt van rijk worden op kosten van het buitenland, kan Nederland eigenlijk niet ongenoemd laten. Als het om beggar thy neighbour gaat, steken we de oosterburen zelfs naar de kroon. Het overschot op de lopende rekening, een belangrijke indicator hiervoor, bedroeg in 2015 maar liefst 8,7 procent.

Voor Duitsland was dat 8,45 procent, blijkt uit cijfers van de OESO. Het levert Nederland, net als Duitsland, waarschuwendende woorden op van de Europese Commissie. Die noemde het Nederlandse overschot onlangs nog 'een groot probleem'.

06388 Waarom de Amerikanen zich dan enkel tegen de Duitsers keren?

'Nederland is een klein land, dat valt minder op', meent econoom Alfred Kleinknecht. 'Anders dan Duitsland heeft de Nederlandse export, met zijn kaas en snijbloempjes, niet de grote auto-industrie in Detroit weggeconcurrerd.'

06389

06390 Minstens zo belangrijk lijkt de aard van het Nederlandse handelsoverschot. Dat gaat vooral ten koste van de rest van de eurozone. Het zijn de zuidelijke Europese landen waarnaar Nederland veel meer exporteert dan het invoert. Slechts 4 procent van de uitvoer gaat naar de Verenigde Staten. Van een substantieel handelsoverschot met dat land is geen sprake.

06391

06392 Dit laat onverlet dat, mocht de valutaoorlog tussen Duitsland en de VS uit de hand lopen, Nederland getroffen wordt. Stijgt de euro flink in waarde, dan gaat dat onvermijdelijk ten koste van de Nederlandse export. Nog desastreuzer kan een ander scenario uitpakken. Wat als Trump prima weet dat Duitsland de euro niet kan devalueren? Wat als de kritiek van zijn regeringsploeg slechts bedoeld is als opmaat naar heel andere, drastischer maatregelen, zoals importtarieven op Duitse Volkswagens of Siemensapparatuur?

06393

06394 Werkgeversorganisatie VNO-NCW wenst vooralsnog niet te reageren op de Amerikaanse uitspraken. Maar één ding staat vast: ook al blijft Nederland neutraal in dit handelsconflict, de collateral damage voor het bedrijfsleven kan groot zijn.

06395

06396

06397 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06398

06399 LOAD-DATE: 1 February 2017

06400

06401 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06402

06403 PUBLICATION-TYPE: Krant

06404

06405

06406 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06407 All Rights Reserved

06408

06409

06410

06411

06412 120 of 195 DOCUMENTS

06413

06414

06415

06416 de Volkskrant

06417

06418 1 februari 2017 woensdag

06419

06420 Duitse werkloosheid op laagste punt sinds hereniging

06421

06422 SECTION: Economie; Blz. 31

06423

06424 LENGTH: 75 woorden

06425

06426

06427 HIGHLIGHT: gunstige cijfers eurostat

06428

06429 Goede cijfers van Eurostat over de werkloosheid. Die daalde in Duitsland in december naar 3,9 procent, het laagste percentage sinds de hereniging in 1990. In de hele eurozone liep de werkloosheid met 0,1 procent terug, tot

9,6 procent. Zo laag is dit percentage niet geweest sinds 2009, voor de Griekse crisis begon. EU-voorstanders hopen op meer goed nieuws, met verkiezingen in Nederland, Duitsland en Frankrijk in zicht.

06430

06431

06432 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06433

06434 LOAD-DATE: 31 January 2017

06435

06436 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06437

06438 PUBLICATION-TYPE: Krant

06439

06440

06441 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06442 All Rights Reserved

06443

06444

06445

06446

06447 121 of 195 DOCUMENTS

06448

06449

06450

06451 de Volkskrant

06452

06453 26 januari 2017 donderdag

06454

06455 Kan Italië in de euro blijven?

06456

06457 BYLINE: ADRIAAN SCHOUT

06458

06459 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 24

06460

06461 LENGTH: 903 woorden

06462

06463

06464 HIGHLIGHT: deelname aan de euro

06465

06466 De basis voor de euro is 25 jaar geleden gelegd. In dit jubileumjaar wordt gespeculeerd over de (on)houdbaarheid van onze eenheidsmunt. Deze discussie draait, net als 25 jaar geleden, voor een belangrijk deel om Italië.

06467

06468 Anders dan bij vorige eurocrises wordt nu al over Italië gesproken voordat de crisis echt uitbreekt. Deze discussie kan voorkomen dat de eurozone opnieuw wordt meegezogen in het oneerlijke spel van te kleine stappen die te laat worden gezet en die de crisis alleen maar verdiepen.]

06469

06470

06471 Vragen die spelen zijn: hoe staat Italië er eigenlijk voor, kunnen we geloven in de afdwingbaarheid van hervormingen, en durven Europese politici wel keuzes te maken? Als politici geen besluit durven te nemen, zullen schuldafschrijvingen volgen, met verklaringen dat het goed komt met Italië. De ECB zal Italië eindelijk redden.

06472

06473 De Europese Commissie is op de lange termijn optimistisch over Italiaanse hervormingen, hoewel ze de middellangetermijnsrisico's

inschat als hoog. Dit typeert de inzet van de afgelopen 25 jaar:
Italië is een probleem maar we geloven in een stabiele toekomst.

06474

06475 Het begrotingstekort is niet zo slecht, maar Italië heeft onlangs v2~

06476 Intussen roemt Italië zijn groeivoorzichten van 1 procent voor
06477 dit jaar.

Het probleem is echter dat groeivoorspellingen van Italië, net als van Frankrijk, vaak te hoog zijn ingeschat. Italië zal nog meer moeten devalueren binnen de euro wil het op een reëel concurrerend peil uitkomen. In deze situatie is daadkracht vereist, terwijl het land kampt met protestpartijen en politieke onzekerheid.

06478

06479

Op EU-niveau bestaat de nodige nervositeit. De ECB heeft geprobeerd de Europese en de Italiaanse groei aan te wakkeren door middel van geldverruiming. Verder heeft Commissiepresident Juncker een enorm

stijgen naar 2,3 procent. Met verkiezingen in het vooruitzicht is dit misschien nog te optimistisch. De serieuze problemen zitten in de permanent achterblijvende groei en de torenhoge staatsschuld. De staatsschuld van 133 procent is een fundamentele bedreiging voor de euro als de rente ook maar iets oploopt. De Commissie overweegt Italië een boete op te leggen wegens deze trends, maar vooralsnog heeft

06480 Perverse effecten zijn mede het gevolg geweest. Voor een

06481 belangrijk deel eindigen de investeringen in noordelijke landen omdat financiële instellingen daar meer vertrouwen in hebben. Daarbij, Italiaanse banken hebben de extra financiële middelen gestoken in nog meer

iteit gevraagd én gekregen.

investeringsfonds opgericht om groei in de kwakkelende Europese v1~ economieën te creëren.

overheidspapieren met twijfelachtige houdbaarheid.

Afschrijvingen op v3~

Italiaanse schulden lijken onvermijdelijk.

06482

06483 Binnen de Commissie wordt gewerkt aan een strategie om de stabiliteit va~

aang
egev
en
het
toch
weer
bew
ust
te
laten

Italië

elke
mogeli
jke
flexibil

van de euro te verstevigen. Een Europese minister van financiën en Europese belastingen behoren tot de mogelijkheden, zodat financiële en sociale onrusten makkelijker op EU-niveau opgevangen kunnen worden. In de financiële wereld wordt al gekeken naar de houdbaarheid van de Italiaanse financiële sector. Daarmee dreigt een geldstroom uit Italië. De

ECB kan, net als bij Griekenland, gedwongen worden tijdelijk geld in de Italiaanse banken te pompen. Dit betekent weinig goeds voor het Europese draagvlak in noordelijke landen.

06484

06485 Er wordt met zorg gekeken naar de blijvende dreigingen in de eurozone, maar er is grote onenigheid over wat er moet gebeuren. Met verkiezingen in Nederland, Frankrijk, Duitsland en Italië op komst willen gevestigde partijen geen nieuwe Europese onrust. Alle reden dus om problemen vooruit te schuiven.

06486

06487 Italië pleit nu in de EU voor flexibiliteit in de handhaving van de eisen aan eurolanden en het droomt ervan met een aantal eurolanden te kunnen beginnen met EU-belastingen. Uit de euro stappen is geen optie. Als founding father wil het geen twijfel aan zijn Europese status. Ook Frankrijk en andere eurolanden zullen om politieke redenen Italië niet willen verliezen. De symbolwerking van het onderuitgaan van Italië zal enorm zijn.

06488

06489 Velen hopen dus op politieke rust en op de langverwachte Italiaanse 'convergentie'. Het gevaar is dat dit, net als de afgelopen 25 jaar, een illusie blijft, zodat bevolkingen in Noord-Europa gevoed blijven worden in de afkeer van het Europese project. Italië speelt met vuur.

06490

06491 Gegeven deze economische en politieke gevaren is de stilte rond de Italiaanse dreiging onverantwoord. De vier scenario's zijn: Italië hervormt naar Noord-Europees model, Italië valt uit de euro, opnieuw een

doormodderproces van 'too little too late' tegen enorme politieke en economische kosten, of verdergaan met Europese integratie. Nu, met de viering van 25 jaar Italiaanse hervormingsbeloften, moet de vertrouwensvraag worden gesteld. Italië wilde per se in de euro, ondertekende de voorwaarden, maar houdt grote moeite met het naleven van de regels.

06492

06493 Het grootste risico is dat Duitsland, ondanks Merkels inzet op Europese v^s-eenheid, en andere Noord-Europese landen afhaken bij de volgende eurocrisis en bij verdiepte integratie. Afschrijving op Italiaanse schulden is onvermijdelijk. Een geloofwaardig verhaal om Italië duurzaam binnen de euro te houden is hard nodig.

06494

06495 Italië wil in de euro blijven, maar leeft de regels niet na. De vertrouwensvraag moet gesteld worden.

06496 Een geloofwaardig verhaal om Italië duurzaam binnen de euro te houden is hard nodig

06497

06498

06499 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06500

06501 LOAD-DATE: 25 January 2017

06502

06503 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06504

06505 PUBLICATION-TYPE: Krant

06506

06507

06508 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06509 All Rights Reserved

06510

06511

06512

06513

06514 122 of 195 DOCUMENTS

06515

06516

06517

06518 de Volkskrant

06519

06520 26 januari 2017 donderdag

06521

06522 Dijsselbloem wil aanblijven

06523

06524 BYLINE: ROBERT GIEBELS

06525

06526 SECTION: Ten Eerste; Blz. 16

06527

06528 LENGTH: 193 woorden

06529

06530 Ook als hij geen minister van Financiën meer is, wil Jeroen Dijsselbloem zijn termijn als voorzitter van de Eurogroep afmaken. Die loopt tot januari 2018. De Eurogroep is de club van ministers van Financiën van de negentien landen die de euro voeren.

06531

06532 Volgens een hoge EU-functionaris kan dit niet, tenzij Dijsselbloem begin volgend jaar nog minister van Financiën is, maar dan demissionair. Dat zou betekenen dat de formatie van het nieuwe kabinet, die na de verkiezingen van 15 maart begint, langer dan tien maanden zou gaan duren.

06533

06534 Vandaag komt de kwestie mogelijk aan de orde als de Eurogroep vanaf 1 uur 's middags vergadert in Brussel. Volgens Dijsselbloem is de afspraak niet in beton gegoten dat de voorzitter van de Eurogroep een zittende, al

dan niet demissionaire minister van Financiën moet zijn. De PvdA'er wil zijn termijn uitdienen, ook als hij niet terugkeert in het volgende kabinet. Maar, zegt hij, dat is 'onontgonnen terrein'. Dat een zittende

Financiënminister Eurogroep-voorzitter moet zijn, zou zijn vastgelegd in de 'werkwijze van de Eurogroep', een document dat niet openbaar is, als het al bestaat.

06535

06536

06537 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

06538

06539 LOAD-DATE: 25 January 2017

06540

06541 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06542

06543 PUBLICATION-TYPE: Krant

06544

06545

06546 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06547 All Rights Reserved

06548

06549

06550

06551

06552 123 of 195 DOCUMENTS

06553

06554

06555

06556 de Volkskrant

06557

06558 25 januari 2017 woensdag

06559

06560 Aanvullingen

06561

06562 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10, 11

06563

06564 LENGTH: 91 woorden

06565

06566 Bij de Pindakaastest (V, pag. 6, 23 januari) is de einduitslag verkeerd weergegeven. De juiste uitslag luidt: 1. Ekoplaza, 2. Calvé en AH Bio, 3. Vita D'or, 4. Pindakaaswinkel, 5. AH100%, 6. Horizon, 7. Jumbo Biologisch en lekker, 8. Terrasana crunchy.

06567

06568 In het bericht 'Bank voorziet meer exits uit de euro' (Ten Eerste, pag. 10, 23 januari) wordt de indruk gewekt dat ING-voorzitter Ralph Hamers zich zorgen maakt over de populariteit van het Front National en de PVV. Hij heeft zich hierover niet uitgelaten.

06569

06570

06571 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

06572

06573 LOAD-DATE: 24 January 2017

06574

06575 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06576

06577 PUBLICATION-TYPE: Krant

06578

06579

06580 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06581 All Rights Reserved

06582

06583

06584

06585

06586 124 of 195 DOCUMENTS

06587

06588

06589

06590 de Volkskrant

06591

06592 24 januari 2017 dinsdag

06593

06594 Trump overtuigt markten niet

06595

06596 SECTION: Economie; Blz. 29

06597

06598 LENGTH: 177 woorden

06599

06600 Sinds de inaugurele rede van Donald Trump daalt de dollar verder ten opzichte van de euro, het Britse pond en de Japanse yen. 'Er zat doom and gloom in Trumps verhaal van afgelopen vrijdag', zegt Bert Colijn, econoom bij de ING. 'We zagen eerder dat markten positief reageerden op de verkiezing van Trump. Zijn plannen zou je kunnen omschrijven als een interessant experiment. Met name het idee om flink te investeren in de Amerikaanse infrastructuur kan best nuttig blijken te zijn voor een structurele verbetering van de economie. Het ontbrak tijdens de rede aan concrete investeringsplannen. Misschien dat het realisme nu weer terugkeert in de markt. Het duurt namelijk nog wel een tijd eer een presidentieel plan daadwerkelijk is omgezet in een nieuwe snelweg.' Maar het blijft voor iedereen gissen, benadrukt Colijn. Maandag besprak Trump met topindustriëlen een verlaging van de Amerikaanse winstbelasting, meldde Reuters. Daarnaast deelde de president zijn voornemen om de regeldruk voor bedrijven met 75 procent te verminderen.

06601

06602

06603 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06604

06605 LOAD-DATE: 23 January 2017

06606

06607 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06608

06609 PUBLICATION-TYPE: Krant

06610

06611

06612 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06613 All Rights Reserved

06614

06615

06616

06617

06618 125 of 195 DOCUMENTS

06619

06620

06621

06622 de Volkskrant

06623

06624 23 januari 2017 maandag

06625

06626 Bank voorziet meer exits uit de euro

06627

06628 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10

06629

06630 LENGTH: 185 woorden

06631

06632 ING

06633 ING blijft voorbereid op het zwartste euro-scenario. De bank heeft haar leningen in een aantal lidstaten teruggeschroefd. Dit voor het geval zij

ervoor kiezen de gemeenschappelijke munt te verlaten. Dat zei topman Ralph Hamers van ING zaterdag in de Financial Times. De bank voert, net als andere kredietinstellingen, sinds enkele jaren

ook stresstests uit om de mogelijke gevolgen van een euro-exit in kaart te brengen. Als voorbeeld noemt Hamers Italië, waar waarschijnlijk later dit jaar verkiezingen worden gehouden. De eurosceptische Vijfsterrenbeweging staat hoog in de peilingen. Mocht het land de euro verlaten, dan kan dat serieuze problemen opleveren voor banken, stelt Hamers. Zo is het denkbaar dat leningen, bijvoorbeeld hypotheekleningen, in veel zwakkere lires worden omgezet. Dat leidt ertoe dat de waarde daalt van de rente en aflossing die ING ontvangt. Als ondertussen de financiering voor deze leningen wél in harde euro's genoteerd blijft, lopen de kosten voor ING op. Ook de populariteit van het Front National in Frankrijk en de PVV in Nederland baart Hamers zorgen.

06634

06635

06636 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06637

06638 LOAD-DATE: 22 January 2017

06639

06640 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06641

06642 PUBLICATION-TYPE: Krant

06643

06644

06645 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06646 All Rights Reserved

06647

06648

06649

06650

06651 126 of 195 DOCUMENTS

06652

06653

06654

06655 de Volkskrant

06656

06657 19 januari 2017 donderdag

06658

06659 Brexit-rede

06660

06661 BYLINE: ARNON GRUNBERG

06662

06663 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

06664

06665 LENGTH: 154 woorden

06666

06667 Voetnoot

06668 Nadat Trump had gezegd dat de EU 'een voertuig was voor Duitsland', was Theresa May wat liever voor de EU. Ze gaat de EU verlaten, maar het was in het belang van haar land dat de EU niet naar de knoppen gaat.

06669

06670 Haar rede was aangekondigd als een harde Brexit-rede. NRC kopte dinsdag: 'Premier May wil volledig breken met EU.' Zo moeten we haar toespraak dus niet begrijpen. Dat het Britse pond na haar rede steeg, is een veeg teken.

06671

06672 May wil een overeenkomst met de EU zoals Zwitserland die heeft. Zwitserland maakt weliswaar deel uit van Schengen, maar daar maakte het Verenigd Koninkrijk al geen deel van uit voor het referendum. Kortom vrijwel alles, behalve betalen en Schengen.

06673

06674 Herinnert u zich het Griekse referendum? Zomer 2015. Griekenland en de EU gingen verder alsof er geen referendum was geweest.

06675

06676 Ook het Brexit-referendum zal zich ontpoppen als een semantische kwestie.

06677

06678

06679 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

06680

06681 LOAD-DATE: 18 January 2017

06682

06683 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06684

06685 PUBLICATION-TYPE: Krant

06686

06687

06688 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06689 All Rights Reserved

06690

06691

06692

06693

06694 127 of 195 DOCUMENTS

06695

06696

06697

06698 de Volkskrant

06699

06700 18 januari 2017 woensdag

06701

06702 Verhofstadt en het einde van de EU

06703

06704 BYLINE: DERK JAN EPPINK

06705

06706 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 24

06707

06708 LENGTH: 782 woorden

06709

06710 derk jan eppink column

06711 Euroscepticus Nigel Farage werd de grootste fan van Guy Verhofstadt als mogelijk voorzitter van het Europees Parlement. Verhofstadt bepleit een v3~

'Verenigde Staten van Europa', zoals er al een Verenigde Staten van Amerika is. Zijn meest recente boek Europa's laatste kans is de blauwdruk.

Compleet met Europese belastingen en een Europees Leger. Farage, die de Brexit al op zijn naam zette, beseft dat de 'visie Verhofstadt' de snelweg is naar het einde van de EU.

06712

06713

06714 Veel Belgische ex-premiers belandden in het Europees Parlement. Leo Tindemans, Wilfried Martens, Jean-Luc Dehaene en Guy Verhofstadt. Ik heb ze allemaal ontmoet. Vurige pleitbezorgers van een federaal Europa. Na Vlaamse dorpspolitiek en Belgisch getouwtrek vonden ze in Europa hun idealisme. Zij zagen België als mini-Europa. 'Europa zal Belgisch zijn, of niet zijn.' Ik vroeg ze waarom ze het Europees federalisme tussen veel natiestaten aanprijzen, terwijl het Belgisch federalisme met twee deelstaten vastloopt. Zij ontweken die vraag met anekdotes.

06715

06716 Van het viertal is Verhofstadt ronduit onstuimig. Met passie wil hij altijd het beleidsniveau versterken waarop hij zelf zit. Toen hij Vlaams oppositieleider was moest Vlaanderen 'meer autonomie' krijgen. Hij schreef het boek De Belgische ziekte. Toen hij Belgisch premier werd, werd dat boek verbannen en riep hij de 'modelstaat België' uit. In Europa proclameerde hij meteen 'de Verenigde Staten van Europa'.

06717

06718 In Europa's laatste kans werpt hij zich op als een 'Europese' Alexander Hamilton, de Amerikaanse Founding Father die het vurigst een federaal machtscentrum bepleitte. Volgens Verhofstadt moet de EU nu doen wat de VS in 1788 deden: een federale staat voor een 'meer perfecte Unie'. Die exercitie lijkt op een samenzwering tegen de geschiedenis.

06719

06720 De VS kwamen voort uit dertien Britse kolonies die snel een eigen identiteit en belangenstructuur ontwikkelden. Ratificatie van de Amerikaanse grondwet was kantje boord. Het had weinig gescheeld of Amerika was niet een continentale natie geworden, maar een

bracht de schulden van de 13 kolonies samen in de federale pot.

Verhofstadt wil dat de eurozone gemeenschappelijk schulden aangaat, via euro-obligaties. Hij vergeet te vermelden dat het Amerikaans experiment niet vlekkeloos verliep. De staten

Date: 31-01-19 P3: ATLAS VK nr. Post: 421/209
begonnen na de federale bailout op nieuw zelfstandig schulden te maken. Door de financiële crisis van 1837 gingen er acht failliet. Dat zou de eurozone niet overleven.

06723 Verhofstadt overschat de hulp die de Amerikaanse regering geeft
06724 aan staten in geldnood. De VS kennen uiteraard geldtransfers via de federale begroting. Dat heeft de EU ook. Span-je en Portugal bouwden een infrastructuur met Europese subsidies. Polen is nu de grote ontvanger. Nederland nettobetaler.

06725 Maar Amerikaanse staten die er een potje van maken krijgen
06726 geen bailout. Vraag een Texaan om Californië uit de schulden te redden en hij trekt zijn pistool. Draagvlak voor transfers is binnen de staten al beperkt, maar nog beperkter tussen de staten. Een Nederlander trekt niet graag de beurs voor een Griek. Zie de

06727 Belgische politiek: permanent ruzie over geld wegens transfers
06728 van Vlaanderen naar Wallonië.

De Amerikaanse federatie is een evenwichtsoefening tussen vijftigstaten en Washington DC. Onder Obama nam de macht van het federale centrum toe; de staatsschuld steeg naar 104 procent van het bnp. Veel kiezers vonden Washington te gretig en kozen Trump. Gevolg: macht terug naar de staten. In de VS concurreren de staten onderling, bijvoorbeeld op

. De EU bestaat in meerderheid uit natiestaten met een eeuwenoude geschiedenis en uitgesproken identiteit. Verhofstadt noemt België, ten onrechte, een 'natie'. Het is eerder een onderhandelingszone van 600 fiere gemeenten, elk doordrenkt met dorpspatriottisme.

06721

06722 Hamilton was de drijvende kracht achter het Amerikaanse ministerie van Financiën. Verhofstadt wil een Europees ministerie van Financiën. Hamilton

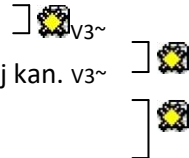
fiscaal gebied. De EU centraliseert waar zij kan. v3~

06729

06730 Verhofstadt zoekt geen evenwicht tussen beleidsterreinen voor 'meer of va~

minder Europa'. Hij decreteert eenrichtingsverkeer: 'meer Europa'. Hij wil Europese belastingen zodat Europese burgers 'zich beter vertegenwoordigd voelen'. Een onwerkelijke redenering. De EU-begroting moet van ruim 140 miljard euro naar 600 miljard. De eurozone wordt een onbeperkte transferunie en het Europees Leger staat paraat. Wie vragen stelt, is 'populist en anti-Europees'. De enige manier om de 'visie Verhofstadt' te realiseren is een Europese dictatuur.

I
a
p
p
e
n
d
e
k
e
n
z
o
a
l
s
E
u
r
o
p
a

Maar die mislukt onherroepelijk. Verhofstadt vernietigt zo wat hij nastreeft. Een lachende Farage schiet hem graag te hulp.

06731

06732

06733 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06734

06735 LOAD-DATE: 17 January 2017

06736

06737 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06738

06739 PUBLICATION-TYPE: Krant

06740

06741

06742 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06743 All Rights Reserved

06744

06745

06746

06747

06748 128 of 195 DOCUMENTS

06749

06750

06751

06752 de Volkskrant

06753

06754 17 januari 2017 dinsdag

06755

06756 Brexit maakt pond goedkoper

06757

06758 SECTION: Economie; Blz. 29

06759

06760 LENGTH: 96 woorden

06761

06762 Het pond sterling is maandag verder in waarde gedaald ten opzichte van de dollar en de euro. Het pond is nu 20 procent minder waard sinds er voor een Brexit werd gekozen. Gisteren kwam de koers van het pond onder de 1,20 dollar terecht. Ten opzichte van de euro is het pond nog maar 1,13 waard. Tot nu toe heeft de nieuwe premier Theresa May echter zo veel tegengestelde uitlatingen gedaan over het uittredingsproces dat ze de bijnaam Theresa Maybe heeft gekregen. Maar vandaag zou ze concreet willen aankondigen hoe het uittredingsproces zal verlopen.

06763

06764

06765 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06766

06767 LOAD-DATE: 16 January 2017

06768

06769 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06770

06771 PUBLICATION-TYPE: Krant

06772

06773

06774 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06775 All Rights Reserved

06776

06777

06778

06779

06780 129 of 195 DOCUMENTS

06781

06782

06783

06784 de Volkskrant

06785

06786 7 januari 2017 zaterdag

06787

06788 Denkend aan André Szász

06789

06790 BYLINE: MARTIN SOMMER

06791

06792 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

06793

06794 LENGTH: 900 woorden

06795

06796

06797 HIGHLIGHT: De invoering van de euro was een vroeg voorbeeld van posttruth politics.

06798

06799 Vrij zicht Martin Sommer

06800 Donderdag maakte De Nederlandsche Bank het overlijden bekend van oud-directeur André Szász. Boven zijn necrologie stond dat hij de 'architect

van de harde gulden' was. Voor mij was hij de man die de euro 'een mooiweermunt' noemde. Ik sprak hem wel eens, de eerste

06801 Szász was een kleine, charmante man, het tegendeel van een

06802 bullebak. Misschien dat zijn adviezen daarom in de wind werden

06803 geslagen. Hij vertelde hoe hij begin jaren negentig de ministerraad had gewaarschuwd voor de euro. De criteria waren boterzacht en de zuidelijke landen voldeden niet. Maar minister Kok mopperde dat er altijd Cassandra's zijn en premier Lubbers deed alsof hij niks hoorde. Het verhaal stemt overeen met wat een oud-topambtenaar me onlangs vertelde. CDA-minister Bert de Vries was de enige die begreep wat het gevolg was als landen niet langer konden devalueren: economische tegenwind kon alleen nog met loonsverlaging en bezuinigingen worden

06804 opgevangen - werkloosheid en ellende dus.

06805

Eigenlijk had ik dit stukje willen schrijven over de post-truth politics waarover nu zoveel te doen is. Maar wat is er eigenlijk nieuw of trumpiaans aan? De euro is een fraai voorbeeld. Feiten telden niet, wensdenken maakte de dienst uit. Het stabiliteitspact zou de boel bij elkaar houden, Griekenland trok wel bij, de Italianen lieten schitterende grafieken zien waarin de eurolanden vanzelf naar elkaar toegroeiden. Het omgekeerde gebeurde. Szász voorspelde eind jaren negentig al een

euro kopje-onder zou gaan als de Duitsers zich 'belazerd gaan voelen' door de tekorten van de landen waarvoor ze moeten opdraaien. 'Daar zou een populistische partij op kunnen inhaken c4~ en dat is het einde van de euro.'

CA~

06806

06807 We beginnen aan een jaar met verkiezingen in Nederland, Frankrijk, Duitsland en vermoedelijk Italië. In dat laatste land

] keer nog
c2~

] voordat
Griekenl
and de
euro in
crisis had
gestort.

] politieke
crisis die
zou
beginnen

] in
Griekenl
and en
eindigen
in
Duitsland
. In c3~ de
Volkskra
nt zei hij
dat de

bracht de Kerst een flinke portie staatssteun voor de bank Monte dei Paschi di Siena. Die bank was bezig ten onder te gaan aan miljarden slechte leningen. Spaarders en beleggers holden weg en het lukte niet nieuw geld aan te trekken. Maar oude zaken hebben altijd glans, en met de foto van een 15de-eeuwse poort was de neiging groot om aan monumentenzorg te doen. Dat is de bank gelukt. Er komt staatssteun en eurogroepvoorzitter Dijsselbloem liet weten dat een en ander ook nog volgens het boekje is verlopen. Ik ga u niet vermoeien met de regels van de nieuwe bankenunie en of hier sprake is van bail in of bail out. Het ministerie van Financiën verzekert ons dat noch Nederland noch de EU financieel hoeft bij te springen. En toch weet ik zeker dat André Szász dit toneel hoofdschuddend zou bekijken.

06808

06809 Italië heeft 20 miljard vrijgemaakt voor zieke banken, waaronder Monte dei Paschi. Dat geld komt boven op de gigantische staatsschuld, die momenteel 133 procent van het bbp belooft. Het streven voor de euro is 60 procent, minder dan de helft. Die Italiaanse staatsschuld is alleen draaglijk dankzij een zeer lage rente, en de lage rente is weer te danken aan de miljarden waarmee ECB-president Draghi maandelijks strooit. Hij zal daarmee voorlopig door moeten gaan, want zodra de rente stijgt, krijgt Italië het heel moeilijk en zullen de andere eurolanden moeten bijspringen op een schaal waarbij vergeleken Griekenland kinderspel is. Boze tongen zeggen dat de Italiaan Draghi zijn eigen land de hand boven het hoofd houdt. Ik doe daar niet aan mee, maar het geeft wel een indruk van het wantrouwen en de sfeerverpesting.

06810

06811 Voorlopig blijft de rente dus zeer laag. Met als gevolg, in de woorden van econoom Harald Benink, 'een enorme transfer van noord naar zuid'. Dat is wat Szász bedoelde en hij stond niet alleen. De oud-gouverneur van de Bank of England, Mervyn King, zei vorig jaar bijna woordelijk hetzelfde. 'Op een dag zullen de Duitse kiezers in opstand komen tegen de verliezen die hun worden opgelegd door de noodzaak hun zwakke broeders bij te staan, en zonder twijfel zal de gemakkelijkste weg zijn als Duitsland zelf uit de euro stapt.'

06812

06813 Dat laatste zie ik nog niet zo snel gebeuren, maar gisten doet het volop. In Nederland berekende CDA-Kamerlid en pensioenspecialist Pieter Omtzigt de verliezen voor de pensioenfondsen als gevolg van de lage rente op 100 à 200

miljard. Men lacht nu om de vele leugens van Henk Krol (50Plus), maar ik weet zeker dat de krantenberichten van de laatste weken werden gespeld waarin de grote pensioenfondsen lieten weten dat het weer kantje boord was met het korten op de uitkeringen. Gepensioneerden zijn weliswaar oud, maar ze gaan wel trouw naar de stembus. Let op 50Plus, schreef ik eerder.

06814

06815 Economen zijn het eens: een monetaire unie die geen transferunie is, bestaat niet. Na bijna zeven jaar bijspringen, bezuinigen en tevergeefs hervormen moet de slotsom zijn dat voortmodderen niet werkt. Het zuiden wordt er niet beter van, het noorden niet gelukkiger. Italianen worden geen Duitsers, Grieken geen Nederlanders. Wie verder wil met de euro,

moet eerlijk zijn: we krijgen het zuiden er als kostganger bij. Wie wil stoppen, moet rekening houden met financiële chaos. Daarover zou het bij v5~ de verkiezingen moeten gaan: het eerlijke verhaal over de euro.

06816 Na zeven jaar bijspringen en bezuinigen is de slotsom dat voortmodderen niet helpt

06817

06818

06819 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06820

06821 LOAD-DATE: 6 January 2017

06822

06823 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06824

06825 GRAPHIC: Italiaanse monumentenzorg...

06826 Draghi: strooien met miljarden...

06827 André Szász: mooiweermunt...

06828 Martin Sommer is politiek commentator van de Volkskrant.

06829

06830 PUBLICATION-TYPE: Krant

06831

06832

06833 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06834 All Rights Reserved

06835

06836

06837

06838

06839 130 of 195 DOCUMENTS

06840

06841

06842

06843 de Volkskrant

06844

06845 5 januari 2017 donderdag

06846

06847 Architect van de 'harde gulden'

06848

06849 BYLINE: PETER DE WAARD

06850

06851 SECTION: Ten Eerste; Blz. 20

06852

06853 LENGTH: 335 woorden

06854

06855

06856 HIGHLIGHT: André Szász (1932-2016)

06857 De voormalige directeur van De Nederlandsche Bank waarschuwde jaren geleden al voor Griekse deelname aan de Eurozone.

06858

06859 Postuum

06860 In 2000 was André Szász een roepende in de woestijn. De hoogleraar Europese integratie en voormalig directeur van De Nederlandsche Bank noemde in een interview met deze krant de

deelname van Griekenland aan de eurozone 'een gevaarlijke ontwikkeling'. 'De staatsschuld van Griekenland is met 103 procent hoger dan het nationaal inkomen. Het Verdrag van Maastricht eist duidelijk dat de staatsschuld beneden de 60 procent van het bruto nationaal product moet zijn. Dat is hij niet en dus mag Griekenland niet meedoen.' Europese politici zoals toenmalig minister Zalm riepen echter dat Griekenland zijn schuld zou terugbrengen. Het tegendeel gebeurde. De schuld liep in de jaren daarna op en Griekenland sjoemelde daarbij ook nog met de statistieken.

06861

06862

06863 Op 13 februari 2010 haalde Szász in deze krant zijn gelijk en riep de politici op Griekenland te laten vallen. 'De euro gaat niet ten onder door c1~

Griekenland. De euro gaat pas ten onder als de Duitse burgers zich belazerd gaan voelen door al die landen met tekorten waarvoor zij moeten opdraaien. Daar zou een populistische partij op kunnen inhaken en dat is het einde van de euro. Hopelijk komt het niet zover.'

06864

06865 Szász, die eind vorig jaar overleed, werd in 1932 in Nederlands-Indië geboren. Na de oorlog studeerde hij economische wetenschappen in Amsterdam, waarna hij bij de Studiedienst van De Nederlandsche Bank ging werken. Op 1 januari 1973 werd hij directeur. In de jaren zeventig en tachtig was hij een van de nauwste vertrouwelingen van de presidenten Jelle Zijlstra en Wim Duisenberg. Hij was de architect van het zogenoemde

'harde guldenbeleid'. De gulden werd gekoppeld aan de Duitse mark. Als in Duitsland de rente omhoog ging, volgde Nederland. Vanaf 1973 was hij plaatsvervangend lid van het comité van centrale gouverneurs van de EU.

06866

06867 Op 1 juli 1994 ging hij met pensioen en werd hoogleraar Europese studies in Amsterdam. In 2001 verscheen zijn publicatie De euro, politieke achtergronden van de wording van de munt.

06868

06869

06870 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06871

06872 LOAD-DATE: 4 January 2017

06873

06874 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06875

06876 GRAPHIC: André Szász

06877

06878 PUBLICATION-TYPE: Krant

06879

06880

06881 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06882 All Rights Reserved

06883

06884

06885

06886

06887 131 of 195 DOCUMENTS

06888

06889

06890

06891 de Volkskrant

06892

06893 5 januari 2017 donderdag

06894

06895 Hoogste Europese inflatie sinds 2013

06896

06897 SECTION: Economie; Blz. 31

06898

06899 LENGTH: 104 woorden

06900

06901 De inflatie in de Eurozone is de afgelopen maand fors gestegen, tot 1,1 procent. Dat is het hoogste niveau sinds september 2013. Is dit goed nieuws voor de ECB, die streeft naar een inflatieniveau dat in de buurt van (maar wel onder) de 2 procent ligt? 'We gaan de goeie kant op', laat econoom Bas van Geffen van de Rabobank telefonisch weten, 'maar de stijging komt voornamelijk door hogere energie- en voedselprijzen. De ECB wacht op een meer bestendige inflatie die bijvoorbeeld het gevolg is van stijgende loonkosten. Pas dan zal de ECB gaan denken aan het afbouwen van het opkoopprogramma.'

06902

06903

06904 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06905

06906 LOAD-DATE: 4 January 2017

06907

06908 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06909

06910 PUBLICATION-TYPE: Krant

06911

06912

06913 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06914 All Rights Reserved

06915

06916

06917

06918

06919 132 of 195 DOCUMENTS

06920

06921

06922

06923 de Volkskrant

06924

06925 5 januari 2017 donderdag

06926

06927 Marine le Pen: euro weg, ecu terug

06928

06929 BYLINE: ANP

06930

06931 SECTION: Ten Eerste; Blz. 4

06932

06933 LENGTH: 81 woorden

06934

06935

06936 HIGHLIGHT: Frankrijk

06937

06938 De Franse presidentskandidate Marine Le Pen wil terug naar de
ecu, een voorloper van de euro. Dat was een rekeneenheid voor
verschillende € Europese munten. Die werden in bepaalde
verhoudingen samengenomen in een stelsel dat moest voorkomen dat de
muntwaarden te veel

schommelden. Le Pen leidt het Front National, dat protectionisme nastreeft en dat al langer tegen de euro is. In peilingen heeft Le Pen momenteel circa een kwart van de ondervraagden achter zich.

06939

06940

06941 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06942

06943 LOAD-DATE: 4 January 2017

06944

06945 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06946

06947 PUBLICATION-TYPE: Krant

06948

06949

06950 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06951 All Rights Reserved

06952

06953

06954

06955

06956 133 of 195 DOCUMENTS

06957

06958

06959

06960 de Volkskrant

06961

06962 3 januari 2017 dinsdag

06963

06964 53,7 punten

06965

06966 SECTION: Economie; Blz. 29

06967

06968 LENGTH: 63 woorden

06969

06970 bedroeg de inkoopmanagersindex in december, hetgeen duidt op het verder aantrekken van de economie. De index weerspiegelt de bedrijvigheid en staat nu op het hoogste niveau sinds april 2011. Een stand boven de 50 duidt op groei, daaronder op krimp. Ook in andere landen van de eurozone, waaronder ook Spanje en Italië, was sprake van een forse groei.

06971

06972

06973 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

06974

06975 LOAD-DATE: 2 January 2017

06976

06977 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06978

06979 PUBLICATION-TYPE: Krant

06980

06981

06982 Copyright 2017 De Persgroep Nederland BV

06983 All Rights Reserved

06984

06985

06986

06987

06988 134 of 195 DOCUMENTS

06989

06990

06991

06992 de Volkskrant

06993

06994 30 december 2016 vrijdag

06995

06996 'Extra grenscontroles zijn vaak symbolisch'

06997

06998 BYLINE: KAYA BOUMA

06999

07000 SECTION: Ten Eerste; Blz. 11

07001

07002 LENGTH: 905 woorden

07003

07004

07005 HIGHLIGHT: Na de aanslag in Berlijn kon de vermoedelijke dader ongehinderd Nederland in- en weer uitreizen. Had de grens niet gewoon dicht gemoeten?

07006

07007 Vier vragen over grensbewaking na aanslagen

07008

07009 We doen toch niet meer aan grensbewaking met Duitsland en België?

07010 Klopt. In 1985 zetten de regeringsleden van de Benelux, Duitsland en Frankrijk hun handtekening onder het eerste verdrag van Schengen. Het was het startschot voor de inmiddels tot 22 landen uitgedijde Schengenzone waarbinnen vrij gereisd kan worden. Wie in Nederland de A1 richting het oosten volgt, hoeft onder normale omstandigheden zijn paspoort er pas bij te pakken als de grens van Wit-Rusland of Oekraïne in zicht is.

07011

07012 De marechaussee voert wel steekproefsgewijs controles uit bij de landsgrenzen, langs wegen en in treinen. Speerpunt is daarbij 'illegaal verblijf', zegt woordvoerder Dennis Muller. Toen de vluchtelingenstroom in 2015 tot een hoogtepunt kwam, controleerde de marechaussee extra op mensensmokkel.

07013

07014 Vanwege het Schengen-akkoord mag de grenscontrole niet permanent zijn: per grensovergang kan de marechaussee

maximaal 6 uur per dag en maximaal 90 uur per maand controleren.

07015

07016 De grens kan dus niet meer dicht?

07017

07018 Als de openbare veiligheid in het geding is, mag een land het Schengenakkoord tijdelijk overboord gooien en grenscontrole invoeren. Frankrijk maakte daar gebruik van na de aanslagen in Parijs. Toen werd de grens met België extra bewaakt, met kilometers file als het gevolg.

07019

07020 Het sluiten van de grens (dat wil zeggen: extra controle van de grensovergangen) heeft sinds Schengen wel wat meer voeten in aarde. 'Er staan geen slagbomen meer', zegt woordvoerder Dennis Muller van de marechaussee. 'Na de aanslagen in Brussel hebben we een aantal snelwegen aan de Belgische grens afgesloten: het verkeer kon er alleen stapvoets doorheen. Dat is een enorme operatie.'

07021

07022 Veelzeggend detail is dat zowel de marechaussee als de douane niet weet hoeveel grensovergangen Nederland telt. Een blik op de kaart leert dat er dertien snelwegen Nederland binnenkomen en tientallen provinciewegen en een groot aantal binnenwegen. Samen goed voor enkele honderden grensovergangen.

07023

07024 Na de aanslag in Berlijn bleven extra grenscontroles in Nederland uit. Had dat wel gemoeten?

07025 Ramses Wessel, hoogleraar internationaal en Europees recht aan de Universiteit Twente: 'Zulke maatregelen zijn vaak symbolisch. Het is onmogelijk om alle wegen, binnenweggetjes en smokkelpaden te bewaken. Dat zag je ook na de aanslagen in Parijs. Ik stak zelf rond die tijd de grens over van België naar Frankrijk. Op alle grote wegen stonden

files vanwege de controles, maar binnendoor kon je gewoon doorrijden.'

07026

07027 Duitsland had, toen bekend werd dat de dader voortvluchtig was, de grenzen met alle acht buurlanden kunnen sluiten. Wessel: 'Ook dat was zinloos geweest, denk ik. Die grens is enorm groot. Iemand

die op de vlucht is, neemt bovendien vaak niet de meest gebruikelijke routes.'

07028

07029 De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) gaat niet in op vragen over het opvoeren van de grenscontrole na Berlijn. 'Het is nou eenmaal een feit dat we in een Schengenland wonen', zegt een woordvoerder. Daarbinnen is het, zegt de NCTV, ook bij verhoogde alertheid na een aanslag 'altijd mogelijk ongemerkt de landsgrens te passeren'.

07030

07031 Als er een verdachte van een aanslag Nederland binnenkomt, wil je zo iemand toch kunnen oppakken?

07032 Het is een nadeel van het Schengen-akkoord: met het afschaffen van de grensposten kunnen voortvluchtige criminelen makkelijker van land naar land reizen. 'Dat nadeel vangen we op twee manieren op', zegt Wessel. 'Betere controles aan de buitengrenzen, zodat we weten wie er binnenkomt.' En vooral: een nauwe samenwerking tussen politie- en veiligheidsdiensten. Zo werken politie en justitie van Duitsland, Nederland, Frankrijk en Italië sinds vorige week intensief samen in het onderzoek naar de aanslag, zegt een woordvoerder van het Openbaar Ministerie.

07033

07034 Volgens Wessel verloopt de internationale samenwerking over het algemeen steeds beter: 'Je ziet dat de samenwerking echt is opgevoerd. Na Parijs kwam Abdeslam ook in beeld door het uitwisselen van gegevens.'

07035

07036 Van der Steur wist sinds dinsdag van Amri

07037 De ongestoorde reis van terrorismeverdachte Anis Amri door Nederland roept nieuwe vragen op in de Tweede Kamer. De oppositie vindt het niet geruststellend dat minister Van der Steur van Veiligheid en Justitie pas is ingelicht toen het spoor al vier dagen naar Nederland wees. Amri is de vermoedelijke dader van de aanslag met een vrachtwagen in Berlijn op 19 december. In antwoorden op Kamervragen schrijft Van der Steur donderdag dat de Nederlandse politie en het OM vorige week vrijdag al door de Italiaanse autoriteiten op de hoogte werden gesteld dat er een Nederlandse simkaart was aangetroffen op het lichaam van de in Italië doodgeschoten Amri. Daarop werden de camerabeelden opgevraagd van de stations in Zwolle en Nijmegen, waar Vodafone-medewerkers op 21 december soortgelijke simkaarten uitdeelden.

Dat was op de dag dat in Duitsland duidelijk werd dat Amri van de aanslag werd verdacht. Pas toen uit de camerabeelden bleek dat Amri waarschijnlijk in Nijmegen is geweest werd de minister op de hoogte gesteld. Maar dat was pas op dinsdag 27 december. 'Het strafrechtelijk onderzoek in Nederland richt zich op dit moment mede op het vaststellen van de route die Amri naar en vanaf Nijmegen heeft gevolgd', aldus Van der Steur donderdag. 'Ook wordt onderzocht of hij contact met anderen heeft gehad. Er is contact met de Duitse, Franse en Italiaanse autoriteiten.'

07038

07039

07040 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07041

07042 LOAD-DATE: 29 December 2016

07043

07044 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07045

07046 PUBLICATION-TYPE: Krant

07047

07048

07049 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07050 All Rights Reserved

07051

07052

07053

07054

07055 135 of 195 DOCUMENTS

07056

07057

07058

07059 de Volkskrant

07060

07061 29 december 2016 donderdag

07062

07063 De man die de eurozone haar keurslijf gaf

07064

07065 BYLINE: PETER DE WAARD

07066

07067 SECTION: Ten Eerste; Blz. 13

07068

07069 LENGTH: 543 woorden

07070

07071

07072 HIGHLIGHT: Als topman van de Bundesbank drukte Hans Tietmeyer zijn stempel op de Europese geldpolitiek. Zijn strikte eisen voor eurolanden zijn nog altijd van kracht. Dinsdag overleed hij op 85-jarige leeftijd.

07073

07074 postuum Hans Tietmeyer (1931-2016)

07075 De eurozone kampt nog altijd met het keurslijf dat de lidstaten door de voormalige Bundesbank-president Hans Tietmeyer kregen aangemeten. Wie meedoet, moet het begrotingstekort beperken tot 3 procent en de staatsschuld tot 60 procent van het bruto binnenlands product.

07076

07077

07078 'En als de landen daaraan niet voldoen, dan kunnen we de introductie van de monetaire unie nog altijd uitstellen', suggereerde hij in 1997 tot c3~

ontsteltenis van toenmalig bondskanselier Helmut Kohl en diens

Tietmeyer verdedigde zich fel: 'De trein van de monetaire eenheid mag niet ontsporen als die eenmaal in beweging is gekomen. Zo nodig levert een uitstel minder problemen op dan een ontsporing in een later stadium.'

minist
er van
Finan
ciën
Theo
Waig
el. En
tot
woed

07079 In die tijd klopte VVD-leider Frits Bolkestein bij hem aan in de

07080 hoop een

e van het Nederlandse kabinet.

bondgenoot te vinden die net als hij geen instabiele landen zoals Italië in

de euro wilde. Tietmeyer stuurde hem met een kluitje in het riet. 'Dat is een zaak voor politici, niet voor ambtenaren', gaf hij hem te kennen. En de politici wilden Italië erbij.

07081

07082 Hans Tietmeyer, die dinsdag op 85-jarige leeftijd overleed, was de laatste hoeder van de D-mark. Tussen 1993 en 1999 zwaaide hij de scepter bij de Bundesbank, waar hij gold als een havik. Dat betekende niet dat hij geen loyaal uitvoerder was van de plannen van zijn partijgenoot Kohl voor de vorming van een Europese muntunie.

07083

07084 Maar toen minister van Financiën Waigel bedacht de Duitse schuld, die door de eenwording enorm was opgelopen, in één keer te kunnen verlagen via een opwaardering van de goudvoorraad, ging Tietmeyer op zijn achterste benen staan. Dat was een onacceptabele aantasting van de onafhankelijkheid van de Bundesbank. Zijn standvastigheid verklaarde Tietmeyer als volgt: 'Ik ben een Westfaalse eik. En die houden het lang uit.'

07085

07086 Daarom was hij ook een van de architecten van het Stabiliteits- en Groeipact, dat strikte criteria eiste voor deelname aan de euro. Dat politici daar later mee gingen sjoemelen, speet hem enorm.

07087

07088 Tietmeyer werd geboren in het plaatsje Metelen, vlak bij de Nederlandse grens. Als jong gepromoveerd econoom kwam hij in dienst van het ministerie van Economische Zaken tijdens het Wirtschaftswunder. Hij werd lid van de CDU en was in 1982 nauw betrokken bij de val van de SPD-FDPcoalitie van Helmut Schmidt, waardoor Helmut Kohl zijn kans kreeg. Tietmeyer werd staatssecretaris in diens regering, waar hij later een belangrijke rol zou krijgen bij de hereniging. In 1988 mislukte een aanslag op hem door de Rote Armee Fraktion. In 1993 volgde hij Helmut Schlesinger op als topman van de Bundesbank.

07089

07090 Hij kreeg bijnamen als 'het Icoon van de Geldpolitiek' en 'de Greenspan van Europa'. Andere presidenten, zoals Wim Duisenberg, hoefden hem maar te volgen met de rentebeslissingen. Dat hij twee handen op één buik was met Duisenberg leidde ertoe dat die laatste de eerste president van de

Europese Centrale Bank (ECB) mocht worden. Tietmeyer zou nog lid zijn van het eerste bestuur van de ECB. Later had hij nog enige bijbaantjes bij Duitse banken.

07091 Zijn standvastigheid verklaarde hij als volgt: 'Ik ben een Westfaalse eik. En die houden het lang uit'

07092

07093

07094 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

07095

07096 LOAD-DATE: 28 December 2016

07097

07098 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07099

07100 GRAPHIC: Hans Tietmeyer in het hoofdkantoor van de Bundesbank in Frankfurt, 1999.

07101

07102 PUBLICATION-TYPE: Krant

07103

07104

07105 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07106 All Rights Reserved

07107

07108

07109

07110

07111 136 of 195 DOCUMENTS

07112

07113

07114

07115 de Volkskrant

07116

07117 17 december 2016 zaterdag

07118

07119 procent

07120

07121 SECTION: Economie; Blz. 35

07122

07123 LENGTH: 32 woorden

07124

07125 was de inflatie in de eurozone in november: 0,1 procentpunt hoger dan in oktober. Binnen de muntunie was de inflatie op jaarbasis het hoogst in België: 1,7 procent.

07126 0 , 6

07127

07128

07129 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07130

07131 LOAD-DATE: 16 December 2016

07132

07133 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07134

07135 PUBLICATION-TYPE: Krant

07136

07137

07138 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07139 All Rights Reserved

07140

07141

07142

07143

07144 137 of 195 DOCUMENTS

07145

07146

07147

07148 de Volkskrant

07149

07150 16 december 2016 vrijdag

07151

07152 Euro is nauwelijks meer waard dan dollar

07153

07154 SECTION: Economie; Blz. 28

07155

07156 LENGTH: 359 woorden

07157

07158 De euro is nog maar ruim één dollar waard. Gisteren zakte de koers naar 1,0385 dollar - het laagste niveau in veertien jaar. De euro begon in 1999 op 1,17 dollar, zakte daarna weg tot 0,82 dollarcent in 2000, klom boven 1,60 dollar in de kredietcrisiszomer van 2008 en zakte daarna door de daarop volgende eurocrisis weg naar onder de 1,30 in de zomer van 2012. Toen de crisis wat wegebde, herstelde de munt zich weer. Maar nu de

Amerikaanse rente de stijgende lijn te pakken heeft, zakt de euro weer.

07159

07160

07161 Eigenlijk heeft de daling van de eurokoers meer te maken met de sterkte van de dollar dan met de zwakte van de euro. De koers van de dollar is fors opgelopen tegen alle valuta sinds een president is gekozen die heeft aangekondigd de belastingen te verlagen en de uitgaven te verhogen.

07162

07163 Of Trump ook zal doen wat hij heeft beloofd is onduidelijk, maar de markt heeft er al een voorschot op genomen. De Fed, de Amerikaanse centrale banken, besloot woensdag hierop te anticiperen. Niet alleen werd de officiële rente met een kwart procentpunt verhoogd van 0,50 tot 0,75 procent, zoals de Fed op voorhand al aan de markt had laten weten. Ook werden voor 2017 drie nieuwe renteverhogingen in het vooruitzicht gesteld, waardoor de rente eind 2017 weer dichtbij de 2 procent zou kunnen liggen. Ter vergelijking: de officiële rente in de eurozone en

Japan is 0,00 procent en er is geen enkel zicht dat die ook zal gaan stijgen. Hierdoor verhuist veel beleggingskapitaal naar de VS.

07164

07165 Europese exporteurs wrijven zich in de handen omdat Europese producten in de VS goedkoper worden en Amerikaanse producten hier duurder. Of dat macro-economisch ook wenselijk is, valt te betwijfelen. De eurozone heeft een fiks handelsoverschot van ruim 200 miljard dollar in de eerste negen maanden van dit jaar, de VS hebben juist een enorm tekort van 300 miljard. Maandelijks exporteert de eurozone 10 miljard meer naar de VS dan het importeert.

07166

07167 Als de waarde van de euro kunstmatig zou worden teruggerekend naar de koersen van de euro-voorgangers zou de laagste koers 0,70 dollar zijn geweest in februari 1985 en de hoogste 1,87 dollar in juli 1973.

07168

07169

07170 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07171

07172 LOAD-DATE: 15 December 2016

07173

07174 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07175

07176 PUBLICATION-TYPE: Krant

07177

07178

07179 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07180 All Rights Reserved

07181

07182

07183

07184

07185 138 of 195 DOCUMENTS

07186

07187

07188

07189 de Volkskrant

07190

07191 16 december 2016 vrijdag

07192

07193 Loots stopt na dit seizoen als coach Amsterdam

07194

07195 BYLINE: ANP

07196

07197 SECTION: Sport; Blz. 29

07198

07199 LENGTH: 120 woorden

07200

07201

07202 HIGHLIGHT: Hockey

07203

07204 Dirk Loots (42) stopt na dit seizoen als coach van de hockeyers van Amsterdam. 'Het team en ik zijn supergemotiveerd voor de tweede helft van het seizoen, die we weer winnend willen afsluiten', zei de oudinternational donderdag op de site van zijn club. 'Daarna ga ik mijn tijd op een andere manier indelen.' Loots stopte in de zomer van 2015 als coach van HGC om meer tijd te kunnen besteden aan zijn gezin en bedrijf. Na een paar maanden stond hij weer op het veld als opvolger van Alyson Annan die bondscoach was geworden van de Nederlandse vrouwen. Onder leiding van Loots bereikte Amsterdam de finales om het landskampioenschap en van de Euro Hockey League, maar beide gingen verloren.

07205

07206

07207 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07208

07209 LOAD-DATE: 15 December 2016

07210

07211 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07212

07213 PUBLICATION-TYPE: Krant

07214

07215

07216 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07217 All Rights Reserved

07218

07219

07220

07221

07222 139 of 195 DOCUMENTS

07223

07224

07225

07226 de Volkskrant

07227

07228 8 december 2016 donderdag

07229

07230 Turkse lira zakt diep weg

07231

07232 SECTION: Economie; Blz. 31

07233

07234 LENGTH: 291 woorden

07235

07236 Sinds Donald Trump tot president is gekozen is de dollar skyhigh gegaan, zoals dat in beurstaal wordt genoemd, ten opzichte van bijna alle valuta's. De euro verloor in amper twee weken 5 cent en zakte van 1,10 naar 1,05 voor een dollar. Inmiddels heeft de koers zich weer hersteld tot 1,07 dollar.

07237

07238

07239 Veel erger is de schade in veel opkomende markten, waar de munten meer dan 10 procent hebben moeten prijsgeven ten opzichte van de dollar. Vooral de Mexicaanse peso staat sinds de verkiezing van Trump onder grote druk. Trump heeft aangekondigd hele bedrijfstakken uit Mexico te willen terughalen en Mexicaanse werknemers te weren. Maar ook de Braziliaanse real, de Argentijnse peso, de Maleisische ringgit en de Poolse zloty hebben meer dan 5 procent aan waarde verloren. Andere grote verliezers zijn de Chinese yuan en de Indiase roepie.

07240

07241 Deels wordt dat veroorzaakt door kapitaalvlucht. Naar verwachting zal de rente in de VS de komende tijd flink kunnen stijgen. De inflatie trekt daar aan en de werkloosheid daalt, waardoor de Fed volgende maand al vrijwel zeker de rente met een kwart procent verhoogt.

Trump wil daarnaast de staatsuitgaven fors opvoeren, waardoor het tekort op de begroting toeneemt. Ook dit leidt tot een hogere rente.

07242

07243 De grootste verliezer van de verkiezing van Trump lijkt vooralsnog de Turkse lira. Het land ondervindt niet alleen de weerslag van kapitaalvlucht, maar kampt ook met veel interne economische en politieke problemen, zoals de stijgende olieprijs, de vluchtelingencrisis en de angst voor aanslagen. In plaats van de rente te verhogen om kapitaalvlucht tegen te gaan besloot de Turkse centrale bank onlangs tot ieders verrassing de rente juist te verlagen om de economie te stimuleren.

07244

07245

07246 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07247

07248 LOAD-DATE: 7 December 2016

07249

07250 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07251

07252 PUBLICATION-TYPE: Krant

07253

07254

07255 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07256 All Rights Reserved

07257

07258

07259

07260

07261 140 of 195 DOCUMENTS

07262

07263

07264

07265 de Volkskrant

07266

07267 6 december 2016 dinsdag

07268

07269 Wij betalen onze eigen producenten

07270

07271 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 24

07272

07273 LENGTH: 277 woorden

07274

07275 Brief van de dag

07276 Mercedes SL 55 op een autobeurs in het Italiaanse Bologna, 2006.Foto Getty

07277

07278 Martin Sommer begint zijn interessante analyse 'Eindspel voor de euro'

(O&D, 3 december) met de beschrijving van de Target 2-balansen voor Italië. 'Je bestelt een Mercedes in Duitsland, maar de Duitse dealer vertrouwt jouw Italiaanse bank niet. Dan betaalt de ECB de rekening en krijgt een vordering op de Italiaanse bank retour. De kans dat het geld terugkomt, is behoorlijk theoretisch omdat de Italiaanse banken er zo slecht voorstaan.'

07279

07280

07281 Volgens Sommer zit het probleem kennelijk in het niet kunnen aflossen van de lening die als gevolg van de verkoop is ontstaan. En dat is het merkwaardige punt aan de basis van de eurocrisis. De meest logische reactie van de dealer had immers moeten zijn de transactie af te blazen omdat de aspirant-koper niet over de middelen beschikt om deze af te ronden.

07282

07283 Maar het Target 2-balansenstelsel biedt een uitweg: het garandeert de opbrengst. En daarvan hebben veel producenten gebruik gemaakt: zij verkochten hun product weliswaar in Italië (of Griekenland of elders), maar rekenden voor de betaling op een garantie van de Europese instellingen (ECB) of hun eigen land. Die daarvoor een vordering kregen op het land van de falende afnemer. En die schuld moeten zij aflossen, want wij willen niet

meer euro's aan de Italianen of de Grieken of anderen
kwijtschelden.

07284

07285 Maar feitelijk betalen wij onze eigen producenten, die hun verkopen
proberen op te drijven met partners die daarvoor eigenlijk
onvoldoende middelen hebben.

07286

07287 Het is jammer dat Sommer dit aspect niet in zijn analyse betreft.

07288

07289 Tjark Reininga, Utrecht

07290

07291

07292 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07293

07294 LOAD-DATE: 5 December 2016

07295

07296 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07297

07298 PUBLICATION-TYPE: Krant

07299

07300

07301 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07302 All Rights Reserved

07303

07304

07305

07306

07307 141 of 195 DOCUMENTS

07308

07309

07310

07311 de Volkskrant

07312

07313 6 december 2016 dinsdag

07314

07315 Nee, maar waartegen precies?

07316

07317 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

07318

07319 LENGTH: 27 woorden

07320

07321

07322 HIGHLIGHT: De Italiaanse nee-stem sneed zondag dwars door het gebruikelijke politieke landschap heen. Links, rechts, noord, zuid, anti- en pro-Europa stemden tegen. Maar wat willen de Italianen dan wél? Nieuwe verkiezingen lijken onvermijdelijk. pagina 6-7

07323

07324 pagina 4-5

07325 Populisme zeker niet gestuit

07326

07327 pagina 8

07328

07329 Eurozone nog altijd kwetsbaar

07330

07331 pagina 10-11

07332

07333 GeenPeil belooft niet te glibberen

07334

07335

07336 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

07337

07338 LOAD-DATE: 5 December 2016

07339

07340 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07341

07342 PUBLICATION-TYPE: Krant

07343

07344

07345 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07346 All Rights Reserved

07347

07348

07349

07350

07351 142 of 195 DOCUMENTS

07352

07353

07354

07355 de Volkskrant

07356

07357 5 december 2016 maandag

07358

07359 Italië zegt nee tegen hervorming en Renzi

07360

07361 BYLINE: JARL VAN DER PLOEG

07362

07363 SECTION: Ten Eerste; Blz. 1

07364

07365 LENGTH: 494 woorden

07366

07367

07368 HIGHLIGHT: Hij herhaalde het op tv, op Twitter, in het parlement en in werkelijk alle steden waar hij kwam: basta un sì - een ja is genoeg. Stem c1~

ja, beloofde premier Matteo Renzi zijn volk keer op keer, en ik geef u er

07369 Althans zo'n 60 procent van de Italianen luisterde niet. Zij
07370 stemden zondag tegen de wijzigingen van de Italiaanse grondwet en dus tegen hun premier, die eerder beloofde zijn functie neer te leggen bij een nederlaag.

een
gema
kelijk
ker
Italië
voor

terug. Maar zijn volk luisterde niet.

Politiek analisten vrezen niet alleen voor Italië, maar voor chaos in de hele c1~ eurozone.

07371

07372

07373 Matteo Renzi - de man die trots was op zijn bijnaam 'De Sloper', vanwege zijn drang de oude, stroperige politieke kaste te slopen - wilde via dit referendum in een klap de belangrijkste weeffouten uit het systeem halen. Veruit de belangrijkste van de in totaal 47 grondwetswijzigingen ging over het inperken van de Senaat, die in Italië buitengewoon veel macht heeft - alsof het land twee Tweede Kamers heeft. Vanwege dat systeem konden wetsvoorstellen soms eindeloos op en neer blijven pingpongen tussen beide Kamers. Zo staat het nationaal record op naam van een wetsvoorstel over het al dan niet toestaan van martelen in noodsituaties. Dat werd in 1989 voor het eerst besproken en heeft nu, 27 jaar later, nog altijd de status van voorstel. Dankzij de nee-stem van vannacht blijft dat systeem zoals het is.

07374

07375 Dat een meerderheid van de Italianen tegen deze wijzigingen heeft gestemd, betekent niet dat ze ook werkelijk tegen de wijzigingen zijn. Sterker nog: twee jaar geleden stond nog 70 procent van de Italianen positief tegenover een nieuwe Grondwet. Zelfs in het parlement was een meerderheid voor de plannen van Renzi. Maar toen maakte de 41-jarige premier de fout van zijn carrière door te zeggen dat 'wanneer ik verlies, ik niet alleen aftreed, maar ook de politiek verlaat'.

07376

07377 De oppositie, aangevoerd door de populistische Vijfsterrenbeweging, rook vanaf dat moment bloed en begon aan een vinnige anti-Renzi-campagne.

'Stem niet met je hoofd, maar gebruik je onderbuik', wakkerde Vijfsterrenvoorman Beppe Grillo de onvrede onder het electoraat meermaals aan. Met succes, zo bleek gisteren. Zondagnacht gaf premier Renzi een persconferentie. De verwachting is dat hij later deze week officieel zijn ontslag aanbiedt.

07378

07379 Oorspronkelijk zouden er pas in 2018 verkiezingen plaatsvinden, maar nu mogen de kiezers waarschijnlijk aanstaande zomer al opdruven. Bij die verkiezingen draait het op voorhand om één vraag: lukt het de almaar groeiende Vijfsterrenbeweging eindelijk om de macht te grijpen, of slaagt de rest van politiek Italië erin de populisten buiten de deur van het 16de- eeuwse Palazzo Chigi te houden, de ambtswoning van de premier?

07380

07381 Een ander mogelijk probleem dient zich al eerder aan, namelijk zodra de eerste gongslagen vandaag klinken op de Europese beurzen. Italië - dat na Duitsland en Frankrijk de belangrijkste economie van de eurozone is - worstelt met een van de grootste staatsschulden ter wereld en de banken hier staan al geruime tijd op omvallen. Het was een noodplan van Renzi dat die banken afgelopen zomer ternauwernood overeind hield. Maar als hij vertrekt, zo is de vrees, arriveert de onzekerheid.

07382

07383

07384 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07385

07386 LOAD-DATE: 4 December 2016

07387

07388 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07389

07390 PUBLICATION-TYPE: Krant

07391

07392

07393 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07394 All Rights Reserved

07395

07396

07397

07398

07399 143 of 195 DOCUMENTS

07400

07401

07402

07403 de Volkskrant

07404

07405 3 december 2016 zaterdag

07406

07407 Eindspel voor de euro

07408

07409 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

07410

07411 LENGTH: 900 woorden

07412

07413

07414 HIGHLIGHT: Zuiden komt in opstand, noorden heeft geen zin meer in ezeltje strek je.

07415

07416 Vrij zicht Martin Sommer

07418 Maar de eurogriep gaat niet over en het einde van de munt is

07419 ineens dichtbij. Morgen gaat Italië naar de stembus, voor een

07420 referendum over staatkundige hervorming. Dat is heel wat anders dan de euro, maar bij een nee is premier Renzi weg, heeft hij beloofd. Het is Italië, dus beloften zijn betrekkelijk. Maar na de Brexit en Trump zit ook in Rome en omstreken de opstandige stemming er goed in. De Italianen hebben er tabak van, van hun politieke klasse, van vijftien jaar euro zonder groei, van 40

07421 procent jeugdwerkloosheid. De oppositie wil af van de
gezamenlijke munt.

07417
I
n
Nederlan
d leven
we in de
zalige
gedachte
dat de

eurocrisis achter de rug is. Wat wil je, met een koppige optimist als premier. En een minister van Financiën, tevens voorzitter van de Eurogroep, die niets kan zeggen omdat de koersen al dalen als hij een mondhoek krult. En dan is er nog het gewone wishful thinking dat de eurogriep met uitzieken wel over gaat.] H1~

07422 Economisch is het vertrouwen onder het nulpunt gedaald. Bij ons eigen E3~ ministerie van Financiën, hier om de hoek aan het Korte Voorhout, staren ze naar de zogenoemde Target 2-balansen. Vrij vertaald kun je daarop zien hoeveel de Europese Centrale Bank voorschiet, als een euroland geen geld heeft om zelf zijn importen te betalen. Je bestelt een Mercedes in Duitsland, maar de Duitse dealer vertrouwt jouw Italiaanse bank niet. Dan betaalt de ECB de rekening, en krijgt ze een vordering op de Italiaanse centrale bank retour. De kans dat het geld terugkomt, is behoorlijk theoretisch omdat de Italiaanse banken er zo slecht voorstaan.]

07423

07424 In 2012 was de Target 2-balans een indicatie voor de diepte van de eurocrisis. Op dit moment zijn Italië en Spanje even ver weggezakt als toen. Vier jaar geleden liepen in Duitsland de emoties over Target 2 op, aangezien het voorgeschoten ECB-geld vooral Duits geld was. 'Ezeltje strek je', noemde de gezaghebbende econoom]

07425 We staan nu op een tweesprong. Voortmodderen met de euro, H
07426 het recept van Merkel, kan niet meer. Dat is nu zeven jaar a
geprobeerd. Het heeft niet geholpen. De zuurgraad tussen noord n
en zuid is alleen maar toegenomen. Het noorden vindt dat het s
zuiden zijn arbeidsmarkt niet heeft hervormd, -
W

erner Sinn het idee dat Zuid-Europa geen geld had maar toch kon kopen. Duitsland heeft net als E2~ in 2012 vorderingen van 700 miljard uitstaan, Nederland 100 miljard.

en daarom niet kan concurreren. Tijdens de vorige crisis sprak ik een c3~ staatssecretaris die schamperde dat er in Rome nog geen grote betogingen waren geweest. Hij concludeerde dat de bezuinigingen nog niet echt pijn hadden gedaan. Inmiddels is er aan betogingen geen gebrek. In het zuiden vinden ze dat het]

07427 De euro moest meer eenheid brengen en uiteindelijk een
07428 politieke unie. Nu wordt de munt alleen nog door angst overeind
gehouden. Inmiddels is iedereen het eens met de Amerikaanse
econoom Joe Stiglitz. Hij meent dat

plan van defensie-supermacht Europa lanceerde. In Den Haag
kon ik het hoongelach op het NAVO-hoofdkwartier bijna horen.
Twee dagen eerder zei ECB-president Draghi dat er een
gezamenlijke begroting moet komen, met een gezamenlijk
ministerie van Financiën. Dat staat in het plan uit

2015 van de zogenoemde 'vijf presidenten' van de Europese
instellingen.

07429 Eén van die presidenten is nog steeds Jeroen Dijsselbloem (van
07430 de Eurogroep). Zijn naam staat eronder maar in verder
federaliseren ziet hij niets. Deze week riep Dijsselbloem de
toorn van de Italianen over zich af, met zijn scepsis over een
nieuw stimuleringsplan voor de Europese economie. In de
praktijk betekent het Brusselse voorstel dat Duitsland en
Nederland meer moeten uitgeven, aangezien de anderen het
geld niet hebben. Dijsselbloem liet weten dat de commissie niet
over het geld gaat, en dat het officiële beleid hervormen is. Een
Italiaanse minister sprak van een 'gigantische blunder', premier
Renzi vroeg zich af of Dijsselbloem wel

onvermijdelijk is, federaliseren of uit elkaar. Bij de EU-instellingen v3~
kennen ze maar één smaak: de vlucht vooruit oftewel verder op weg naar de
politieke unie. Dat bleek deze week weer eens toen de
Commissie het

weet wat zich in Italië afspeelt. Zo loopt de spanning verder op.
Zuidelijke c2~

07431 Volgend jaar zijn er in Nederland en in Duitsland verkiezingen. De
07432 grote meerderheid wil beslist geen politieke unie. Ook Angela
Merkel kan zich weinig toegeeflijkheid naar de Italianen meer
veroorloven. Als de Italianen morgen nee zeggen en Renzi
vertrekt, is er een goede kans op een regering die de euro
vaarwel zegt. Dan varen we ineens in onontdekt gebied. Aan
voortmodderen waren we gewend. Zo heeft de EU altijd gewerkt
en dat is lang succesvol geweest. De invoering van de euro is de
belangrijkste naoorlogse beslissing geweest. Nederland stond
erbij en keek ernaar; nu doet dit land opnieuw alsof de neuzen

noorden
de
zuidelijke
economie
eën
kapot
maakt.
Beppe

Grillo, de
leider van
de
Vijfsterren
beweging,
heeft
gezegd
dat de
euro een
hele
generatie
twilligjari
gen heeft
vermoord.

de keuze

bloeden. Die houding

lande
n
wille
n
feder
aliser
en,
stimu

leren en vooral hun schulden delen met de noordelijken. Die hebben geen zin meer in ezeltje strek je.

van doorlopen-hier-is-niets-te-zien is nu nog veel riskanter dan toen. Het v5~

managen van de terugtocht is immers heel wat moeilijker dan leiding geven aan de vrolijke vooruitgang.

07433 Nederland kijkt toe, net als bij de invoering van de euro

07434

07435

07436 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07437

07438 LOAD-DATE: 2 December 2016

07439

07440 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07441

07442 PUBLICATION-TYPE: Krant

07443

07444

07445 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07446 All Rights Reserved

07447

07448

07449

07450

07451 144 of 195 DOCUMENTS

07452

07453

07454

07455 de Volkskrant

07456

07457 2 december 2016 vrijdag

07458

07459 Juncker knaagt aan macht EU-lidstaten

07460

07461 BYLINE: MARC PEEPERKORN

07462

07463 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10

07464

07465 LENGTH: 786 woorden

07466

07467

07468 HIGHLIGHT: Meer Europa biedt Brussel deze weken aan. Volop. Niks depressief treuren om het opkomende populisme maar de boer op voor Europese meerwaarde. Nederland moet zijn varkensvlees toch ergens kwijt.

07469

07470 Analyse plannen Europese Commissie

Date: 31-01-2015 15:01:53 Page: 46 of 46

onder de populistische kiezerschubbe in de lidstaten. Integendeel. Is het de laatste stuiptrekking van 'Brusselse technocraten' of is er sprake van een EU-blauw reveil?

0747

07472 De opeenstapeling van pro-Europese plannen oogt

07473 indrukwekkend, ook in omvang. Alleen al het energiepakket telt

07474 ruim duizend pagina's. Maar een verrassing is het blauwe beleids golfje niet: voorzitter Juncker van de Europese Commissie kondigde in september alle plannen publiekelijk aan in zijn jaarlijkse State of the Union in het Europees Parlement. Hij kreeg er applaus voor, van de parlementariërs tenminste.

07475

07476 In zijn 'Troonrede' maakte Juncker duidelijk niet als een geslagen hond te

1

De
EU
die
wapen
ns
gaat
ontwi

kkelen, een Europees energiebeleid én een

Europees Commissaris (Moscovici, van Economische en Financiële Zaken) v2~ die zich opwerpt als 'de Europese minister van Financiën'. Wie deze dagen in Brussel rondloopt, krijgt niet het idee dat de EU en de euro wankelen

zullen toekijken hoe de EU uiteenvalt. De hemdsmouwen werden opgerold, v5~

zei hij: 'De komende twaalf maanden zijn beslissend.' Juncker is de voorman van een 'politieke Commissie', niet de directeur-generaal van een ambtelijk apparaat. En zoals altijd zijn de voorstellen unaniem goedgekeurd door de Commissie waarin alle lidstaten een vertegenwoordiger hebben.

07477

07478 De kritiek op de plannen is er niet minder om. Neem het 'Schone energiepakket' dat woensdag werd gepresenteerd. Een pakket dat wezenlijke consequenties heeft voor het nationale energiebeleid. Dat dwingende doelstellingen oplegt voor energiebesparing en duurzaam opgewekte energie. Dat voorschrijft hoeveel biobrandstof in je tank gaat, dat woningen beter geïsoleerd worden en welk type handdroger een café kan plaatsen. Verantwoordelijk Commissaris Sefcovic (Energie Unie) beaamde dat de lidstaten hiermee een deel van hun soevereiniteit inleveren.

07479

07480 Hetzelfde geldt voor de militaire ambities van de Commissie. EU-geld voor onderzoek naar en de ontwikkeling van wapens en wapentechnologieën: honderden miljoenen euro's uit het EU-budget, miljarden in een nieuw fonds van de EU en de lidstaten samen. Dat dwingt tot afstemming tussen de lidstaten die mee willen doen. En dat beperkt hun keuzevrijheid. Een logische stap

overigens dit wapenfonds, nadat de lidstaten vorige maand akkoord gingen met vergaande samenwerking tussen hun legers om van de EU een 'supermacht' te maken.

07481

07482 Om de critici voor te zijn, benadrukt de Commissie stevast wat haar voorstellen niet zijn. De vergaande coördinatie tussen de legers en de inzet van EU-gevechtsbataljons vormen niet de opmaat naar een Europees leger; de 'permanente gestructureerde samenwerking' is geen Europees militair hoofdkwartier. Maar het knaagt aan de soevereiniteit.

07483

07484 Dat laatste is zeker het geval met de oproep van de Commissie aan Nederland en Duitsland om de begrotingsteugels te laten vieren. Omwille van meer groei in de hele eurozone. 'Wij treden hier op als Europees minister van Financiën', zei Moscovici triomfantelijk. Harder had hij niet op de tenen van minister Dijsselbloem en diens Duitse collega Schäuble kunnen trappen.

07485

07486 Of Moscovici helemaal van de lidstaten was losgezongen, vroeg Berlijn zich af in een vertrouwelijke mail aan de Eurogroep. Dijsselbloem zei deze week dat bij zijn weten de Eurogroep nog steeds negentien ministers uit de lidstaten telde en niet één van de Commissie. 50 miljard euro extra
c1~

uitgeven, waartoe Moscovici aanspoorde, wordt gezien als soevereiniteitsroof. Althans in Den Haag en Berlijn. In Rome, Parijs en Athene klonk er instemmend geroffel op de tafeltjes.

07487

07488 De doel van de 'blauwe golf' is volgens Juncker geen Europese federatie maar Europese meerwaarde. Het is goedkoper samen wapens te ontwikkelen of gezamenlijk een JSF bij de Amerikanen te bestellen. Volgens de Commissie verspillen de lidstaten tussen de 25 en 100 miljard euro per jaar door hun versnipperde militaire wapenbeleid. En dat in een tijd waarin verhoging van de Defensiebudget noodzakelijk wordt geacht om de aanvallende Poetin te weren en de afvallige Trump te compenseren.

07489

07490 Ook bij het energiebeleid zijn de voordelen van samenwerking moeilijk te missen. Ieder voor zich houdt de klimaatverandering niet tegen; ieder voor zich geeft geen machtspositie bij Gazprom;

ieder voor zich geeft 'gestekker' met niet-uniforme laadpalen voor elektrische auto's langs de snelwegen. En Dijsselbloem zal moeten toegeven dat het economische voordelen heeft de eurozone als één begrotingsblok benaderen, zoals de Commissie doet. Duitsland verkoopt immers graag zijn auto's in heel Europa en Nederland zijn varkensvlees.

07491 Harder had Moscovici niet op de tenen van Dijsselbloem en Schäuble kunnen trappen

07492

07493

07494 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07495

07496 LOAD-DATE: 1 December 2016

07497

07498 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07499

07500 PUBLICATION-TYPE: Krant

07501

07502

07503 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07504 All Rights Reserved

07505

07506

07507

07508

07509 145 of 195 DOCUMENTS

07510

07511

07512

07513 de Volkskrant

07514

07515 2 december 2016 vrijdag

07516

07517 Balanceren op de rand van het ravijn

07518

07519 BYLINE: DOOR KOEN HAEGENS

07520

07521 SECTION: Ten Eerste; Blz. 11

07522

07523 LENGTH: 1027 woorden

07524

07525

07526 HIGHLIGHT: Met het referendum in Italië en de presidentsverkiezingen in Oostenrijk gaat Europa een spannend weekend tegemoet. Breekt in Europa dankzij Italië vervolgens een nieuwe eurocrisis uit? En krijgt

Oostenrijk als eerste EU-lidstaat een rechtse populist als staatshoofd?

07527

07528 Ja Italië is de zieke man van de eurozone

07529 Slechts een klein zetje heeft de wankelende Italiaanse economie nog nodig. Al jaren balanceert ze op de rand van de afgrond. Italië worstelt met een van de grootste staatsschulden ter wereld: een onwaarschijnlijke 133 procent van het bbp. De bevolking is sinds eind jaren negentig niet meer rijker geworden. Maar het meeste zorgen baren de banken. Zij zagen dit jaar al de helft van hun beurswaarde verdampen.

07530

07531

07532 Hoe groot hun problemen zijn, wordt duidelijk uit één simpel getal: 16 procent. Dat is volgens de ECB het deel van de uitstaande leningen dat problematisch is. Op die honderden miljarden aan schulden wordt bijvoorbeeld slechts met grote vertraging afgelost. Of helemaal niet. Dat overleeft op termijn geen enkele bank. Ter vergelijking: de Nederlandse concurrenten hebben slechts 2,5 procent slechte leningen op de balans staan.

07533

07534 In zo'n licht ontvlambare situatie kan een verloren referendum al gauw onvoorziene gevolgen hebben. Een 'nee' leidt tot politieke én financiële onrust. Premier Renzi heeft gezegd dat hij in dat geval zal aftreden. Nieuwe verkiezingen kunnen uitmonden in een klinkende overwinning voor de Vijfsterrenbeweging van komiek Beppe Grillo. Een van zijn beloften:

een referendum over de euro.

07535

07536 Of dat tegen die tijd nog nodig zal zijn, is de vraag. Als de zwartste scenario's uitkomen, is de euro dan al geschiedenis.

07537

07538 Alle ogen zijn gericht op de zwakste schakel in het Italiaanse bankensysteem: Monte dei Paschi di Siena. Het referendum zet het reddingsplan voor de oudste bank ter wereld op losse schroeven. Een van de maatregelen, eerder dit jaar overeengekomen na eindeloze onderhandelingen, wil dat 'MPS' 5 miljard euro aan verse investeringen ophaalt. Maar buitenlandse beleggers zijn huiverig. Zo wacht Qatar, dat zou overwegen 1 miljard euro in het geldhuis te steken, naar verluidt de stemming zondag af. Lukt het de Toscaanse bank niet om voldoende kapitaal op te halen, dan moet de Italiaanse overheid bijspringen. In dat geval zal Europa eisen dat ook de talloze kleine Italiaanse obligatiehouders bloeden.

07539

07540 Soortgelijke problemen spelen bij tal van andere banken. Ook bij de allergrootste: UniCredit. Dat hoopt de komende tijd 10- tot 13 miljard euro op te halen. Maar als beleggers straks hun kaarten niet meer op Italië durven zetten, dreigen financieringsproblemen. Dat is precies waar sommige grote internationale investeerders op wedden. Zij hebben de afgelopen tijd aanzienlijke short-posities opgebouwd in Italiaanse aandelen en andere waardepapieren. Daarmee hopen zij te profiteren van een economische duikeling na een nee-stem.

07541 v1~

07542

Frankrijk ook de belangrijkste economie. Te groot om te redden - en dat weten beleggers dondersgoed. Het besmettingsgevaar moet daarom niet onderschat worden. Als een Italiaans 'nee' ook het laatste restje vertrouwen in zwakke banken in Portugal, Spanje en zelfs Deutsche Bank doet verdwijnen, is het einde zoek.

Italië mag de zieke man zijn van de eurozone, het is na Duitsland en

07543 Zondag het referendum. Maandag begint een nieuwe ronde van de eurocrisis.

07545 nee De Brexit- en Trump-crash bleken ook bangmakerij

07546 Dit referendum heeft net zoveel met economie te maken als
07547 bolognese saus met pannekoeken. Het was dom van premier Renzi om hier zijn lot aan te verbinden. Het helpt ook niet dat zijn minister van buitenlandse zaken, Paolo Gentiloni, er dinsdag in de Financial Times nog een schepje bovenop deed. Het referendum, schreef hij in een ingezonden artikel, is een keuze

07548 tussen Renzi of de chaos. 'Wat hier op het spel staat is veel
07549 groter en heeft gevolgen voor heel Europa'.

Reuters op gezag van anonieme centrale bankiers. Nu al koopt 'Frankfurt' E3~

07550 Onzin. Het enige wat op het spel staat zijn een reeks politieke hervormingen. Zelfs als de Italianen die niet blijven, is er geen man overboord. Renzi kan alsnog terugkomen op zijn eerdere belofte om op te stappen. Of anders neemt een zakenkabinet het stokje over. Italië heeft inmiddels ruime ervaring met
07551 technocraten aan de macht - denk aan de opvolger van Berlusconi, de bankier Mario Monti.

veel Italiaanse obligaties op.

Nog een geruststelling: de Europese Centrale Bank staat klaar om eventuele financiële onrust in de kiem te smoren. Dat meldt persbureau

Dat doet het overigens voor alle landen in de eurozone. Die steun kan tijdelijk worden uitgebreid. Die wetenschap vertaalt zich in de rentes op

Italiaans schuldpapier. Op het hoogtepunt van de eurocrisis betaalde het land bijna 7 procent over leningen met een looptijd van 10 jaar. Op dit moment is dat, alle onrust ten spijt, slechts 2 procent. Hoezo zijn beleggers zenuwachtig?

07552

07553 Wie goed kijkt, ontwaart een patroon. Of het nou het Brexit-referendum was of de Amerikaanse verkiezingen: in de daaraan voorafgaande weken sloegen economen, politici en journalisten steevast alarm. De meest angstaanjagende scenario's werden geschetst. Op een onverwachte uitslag zou onvermijdelijk een financieel bloedbad volgen. Een nieuwe crisis zelfs.

07554

07555 Achteraf bleek het allemaal schromelijk overdreven. Dit keer toont de financiële gemeenschap zich dan ook een stuk kalmer. The Economist schaarde zich in een hoofdcommentaar zelfs achter het nee-kamp. De constitutionele hervormingen die Renzi wenst, zouden het land een te makkelijke prooi maken voor een sterke man van het slag Mussolini. Ook kredietbeoordelaar S&P verwacht niet dat de uitslag van het referendum grote economische gevolgen zal hebben.

07556

07557 Met andere woorden: gaat u rustig slapen. Italië is niet de zoveelste dominosteen die omvalt onder druk van het oprukkende rechtspopulisme. Zondag stemmen de Italianen ja of nee. En maandag? Dan worden we

wakker in precies dezelfde wereld. Het is zoals een Italiaanse consultant opmerkte tegenover een journalist: 'Dit wordt geen chaos. Dit is gewoon democratie.'

07558

07559 Referendum Italië

07560

07561 oostenrijk

07562

07563 afrekenen met de weense kliekp12-13

07564

07565 Met angst en beven ziet Europa het Italiaanse referendum tegemoet. De grote vraag: overleven de banken een Italiaanse 'nee'? Zo niet, dan kan dat zelfs het einde van de euro betekenen.

07566 In zo'n licht ontvlambare situatie kan een verloren referendum al gauw onvoorziene gevolgen hebben

07567

07568

07569 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07570

07571 LOAD-DATE: 1 December 2016

07572

07573 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07574

07575 GRAPHIC: De zwakste schakel in het Italiaanse bankensysteem: de Banca Monte dei Paschi di Siena is naarstig op zoek naar kapitaal.

07576

07577 PUBLICATION-TYPE: Krant

07578

07579

07580 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07581 All Rights Reserved

07582

07583

07584

07585

07586 146 of 195 DOCUMENTS

07587

07588

07589

07590 de Volkskrant

07591

07592 1 december 2016 donderdag

07593

07594 Supermacht Europa

07595

07596 BYLINE: BERT WAGENDORP

07597

07598 SECTION: Ten Eerste; Blz. 2

07599

07600 LENGTH: 563 woorden

07601

07602 Column -- Bert Wagendorp

07603 De persoonlijke website van Federica Mogherini, in de Europese Commissie verantwoordelijk voor Buitenlandse Zaken en Veiligheid, opent prominent met dit citaat: 'Defensie is een van de geweldige bouwstenen om het proces van Europese integratie nieuw elan te geven. Europa is opgebouwd v1~

in golven (...). Het is nu tijd om de fundamenten te leggen voor een gemeenschappelijke defensie.' Ze zei dat begin september in de krant La Repubblica.

07604

07605

07606 Dat de commissie miljarden wil voor een Europees defensieproject kan dus alleen als een verrassing zijn gekomen voor de thierrybaudets die meenden dat op gebruik van de woorden 'Europese integratie' (anders dan in 'Weg met de - ') inmiddels een boete stond en op initiatieven in die richting algehele volksverachting.

07607

07608 'Brussel' is het favoriete aas geworden bij het gehengel naar de volksgunst, en niet alleen onder populisten. Ook politici die hopen dat ze er de populistische dreiging juist mee kunnen weerstaan gebruiken het, evenals media die zich zo denken te verweren tegen de beschuldiging dat ze tot het establishment behoren en journalisten die zo aansluiting denken te houden met een denkbeeldig samenraapsel, namelijk 'het volk'.

07609

07610 Te vrezen valt dat de Commissie met het voorstel voor meer gezamenlijke defensie-inspanningen nieuw vuur zal trekken - hoewel er veel voor is te zeggen.

07611

- 07612 In één ding ben ik het eens met Donald Trump: in Europa zijn ze
Dat de Amerikanen er genoeg van hebben daarvoor op te
draaien gaan we de komende jaren ondervinden; Trump heeft
het geld nodig om de highways op te knappen. te v2~
beroerd
om
verantwo
ordelijkh
eid te
nemen
voor hun
eigen
verdedigi
ng.
- 07613 Groot-Brittannië, in de EU het land met de hoogste
07614 defensiebegroting, is slachtoffer geworden van wensdenkers,
dagdromers en de wil van 'het volk'. Het is op weg naar een
Brexit en een toekomst vol weemoed. nemen
voor hun
eigen
verdedigi
ng.
- 07615
07616 En Vladimir Poetin, vriend en godfather van alle populisten
wereldwijd, maar lachen; alles valt zijn kant op. ng.
- 07617
07618 Maar elk nadeel heeft zijn voordeel, zelfs als het Trump, Brexit of heet. In
Poetin Brussel
wordt al
veel langer gelobbyd voor hechtere v1~
defensiesamenwerking, maar nu levert de boze buitenwereld nieuwe
argumenten. Duitsland en Frankrijk voelen er veel voor; het is efficiënter
en het bespaart miljarden. De totale defensiebegroting van de huidige
28 EU-landen is drie keer zo hoog als die van Rusland, maar het
rendement is lager.
- 07619
- 07620 Een Europees defensiebeleid is, gezien de recente ontwikkelingen,
noodzakelijk en volkomen logisch. Maar noodzaak en logica zijn in het va~
huidige Europa niet meer wat ze ooit waren en vervangen door
angst, twijfel en nostalgie. Nationalisten zijn de nieuwe
rattenvangers.
- 07621
- 07622 'Het wordt steeds moeilijker vooruitgang te boeken met de
integratie', zei Mario Draghi, voorzitter van de Europese Centrale
Bank, gisteren in de Spaanse krant El País, 'maar tegelijkertijd willen
de burgers Europese politiek op het terrein van veiligheid en
defensie. Dat is ook een manier om aan Europa te bouwen.'
- 07623
- 07624 Mogherini ziet een 'supermacht' Europa voor zich.
- 07625
- 07626 Het lijkt erop dat Draghi en Mogherini de ratio ook laten voor wat hij
is, en hopen op dreiging en militaire macht als de samenvoegende
krachten voor het oude, verdeelde continent: overigens een
beproefd recept.

07627

07628 Misschien hebben ze gelijk, en is er geen andere methode meer.

07629 De thierrybaudets en de boete op 'integratie'

07630

07631

07632 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07633

07634 LOAD-DATE: 30 November 2016

07635

07636 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07637

07638 PUBLICATION-TYPE: Krant

07639

07640

07641 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07642 All Rights Reserved

07643

07644

07645

07646

07647 147 of 195 DOCUMENTS

07648

07649

07650

07651 de Volkskrant

07652

07653 29 november 2016 dinsdag

07654

07655 Fillon vs. Le Pen

07656

07657 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 21

07658

07659 LENGTH: 392 woorden

07660

07661 Commentaar

07662 Te hopen valt dat François Fillon volgend jaar Marine Le Pen verslaat, maar zeker is het allerminst.

07663

07664 Wie gaat Marine Le Pen volgend jaar afhouden van het Franse presidentschap? De vraag is van eminent belang, want de leider van het extreemrechtse Front National wil haar land buiten de eurozone én de EU plaatsen. Dat zou de doodsteek zijn voor de naoorlogse Europese ordening. Dat rampscenario is niet langer onmogelijk, nu populistisch rechts aan kracht wint.

07665

07666

07667 Haar meest waarschijnlijke tegenstander in de tweede ronde van de presidentsverkiezingen is François Fillon. De 62-jarige oud-premier wist dit weekeinde met overmacht de voorverkiezingen van de rechtse

Republikeinen te winnen. Die voorsprong moet hem in staat stellen orde te houden in het doorgaans kibbelende rechtse kamp. Van linkse

tegenstanders heeft hij weinig te vrezen. Onderlinge verdeeldheid en de c4~

mateloze impopulariteit van president Hollande maken dat links volgend jaar geen kans maakt. Dus is de hamvraag hoe Fillon vs. Le Pen uitpakt.

07668

07669 Gaat het om kwesties als immigratie en islam dan is de conservatieve katholiek Fillon voorstander van de harde lijn. Een bovengrens voor het aantal immigranten en 'etnische statistieken' behoren tot zijn plannen. Le Pen zal hem een gebrek aan hardheid op dit vlak moeilijk kunnen verwijten, hooguit zal ze hem als krachteloos kunnen afschilderen tijdens zijn jaren als premier (2007-2012).

07670

07671 Kansrijker is zij op economisch vlak. Fillon wil de economie oppeppen met een hedendaagse variant van het Thatcherisme. De kasteelheer maakt zich daarmee kwetsbaar voor het verwijt een

wandelend anachronisme te zijn. Juist nu het neoliberale denken met zijn geloof in de vrije markt onder vuur ligt, komt Fillon met een economisch plan gecentreerd rond bezuinigingen, minder ambtenaren en fiscale hulp voor bedrijven. Voor de economie niet gek, maar op links Frankrijk werkt dit als een rode lap.

07672

07673 Politiek riskeert Fillon dus de steun van links te verliezen, terwijl hij die hard nodig heeft om de tweede ronde te kunnen winnen. De geruststellende peilingen die aangeven dat hij Le Pen zal verslaan, zeggen niets over wat er in die ronde werkelijk gaat gebeuren. Voor de toekomst

van Europa beloven de Franse verkiezingen ongekend spannend te worden.

07674

07675 Fokke Obbema

07676 Fillon riskeert de steun van links te verliezen

07677

07678

07679 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07680

07681 LOAD-DATE: 28 November 2016

07682

07683 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07684

07685 PUBLICATION-TYPE: Krant

07686

07687

07688 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07689 All Rights Reserved

07690

07691

07692

07693

07694 148 of 195 DOCUMENTS

07695

07696

07697

07698 de Volkskrant

07699

07700 26 november 2016 zaterdag

07701

07702 procent

07703

07704 SECTION: Economie; Blz. 37

07705

07706 LENGTH: 69 woorden

07707

07708 Japan heeft voor het eerst in acht maanden weer inflatie. In oktober stegen de prijzen met 0,1 procent, hetgeen een opluchting is voor de regering en centrale bank die alles in het werk stellen om uit de dodelijke deflatiespiraal te geraken. In september was er nog een prijsdaling van 0,5 procent. Japan streeft naar een inflatie van 2 procent per jaar, net als de VS en de eurozone.

07709 0,1

07710

07711

07712 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07713

07714 LOAD-DATE: 25 November 2016

07715

07716 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07717

07718 PUBLICATION-TYPE: Krant

07719

07720

07721 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07722 All Rights Reserved

07723

07724

07725

07726

07727 149 of 195 DOCUMENTS

07728

07729

07730

07731 de Volkskrant

07732

07733 23 november 2016 woensdag

07734

07735 Euro

07736

07737 SECTION: Economie; Blz. 35

07738

07739 LENGTH: 42 woorden

07740

07741 zal maart volgend jaar 1 dollar waard zijn, voorspelt de Franse bank Société Générale. Dit vanwege politieke onrust (Marine Le Pen) en voortgaande stimulering door de centrale banken. De euro was dinsdag 1,0636 dollar waard.

07742 1

07743

07744

07745 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07746

07747 LOAD-DATE: 22 November 2016

07748

07749 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07750

07751 PUBLICATION-TYPE: Krant

07752

07753

07754 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07755 All Rights Reserved

07756

07757

07758

07759

07760 150 of 195 DOCUMENTS

07761

07762

07763

07764 de Volkskrant

07765

07766 17 november 2016 donderdag

07767

07768 Van Brussel mag Nederland het breed laten hangen

07769

07770 BYLINE: MARC PEEPERKORN

07771

07772 SECTION: Ten Eerste; Blz. 2

07773

07774 LENGTH: 488 woorden

07775

07776

07777 HIGHLIGHT: De Europese Commissie acht de tijd rijp dat de 19 eurolanden de begrotingsteugels laten vieren. Volgens de Commissie is er €2~

volgend jaar ruimte voor zeker 50 miljard euro aan extra

er financieel beter voor staan.

07778

07779 Europese Commissie wil extra investeringen

07780 De extra uitgaven moeten het fragiele economische herstel in de eurozone bestendigen en versterken.

07781

Duitsland en Nederland, die

07782 Het is voor het eerst dat de Commissie de eurozone adviseert de

overh
eidsin
veste
ringe
n,
voora
l door
lande
n als

uitgaven €2~ op te voeren. Europees Commissaris Moscovici (economische en financiële zaken) sprak woensdag over een 'ambitieuze stap' op weg naar de eurozone als een echte begrotingsunie. 'Het is de Commissie die hier optreedt als Europese minister van Financiën', aldus Moscovici. De burgers vragen om meer sturing, aldus Moscovici. 'Zij voelen zich het slachtoffer van de globalisering en het jarenlange gebrek aan economische groei.'

07783

07784

07785 Verdere harmonisering van het begrotingsbeleid ligt politiek gevoelig in c1~

geven. Moscovici voorspelde 'een pittig debat' volgende maand als de ministers van Financiën de aanbeveling van de Commissie bespreken. Eurogroepvoorzitter Dijsselbloem wil voorafgaand aan dat debat niet reageren.

veel
eurol
ande
n. Die
willen
hun
finan
ciële
soeve
reinit
eit
niet
uit
hand
en

07786 De financiële ruimte voor de gehele eurozone bedraagt volgend
07787 jaar volgens de Commissie 0,5 van het bruto binnenlands product (bbp), wat overeenkomt met ruim 50 miljard euro. De begrotingstekorten in de eurolanden zijn gedaald van gemiddeld 6,1 procent in 2010 naar 1,8 procent dit jaar en ook de staatsschuld neemt langzaam iets af.

07788 Tegelijkertijd blijven de investeringen achter bij wat volgens de
07789 Commissie wenselijk is.

Omdat Nederland, Duitsland, Luxemburg en Slowakije er beter voor staan

dan de
andere
euroland

en, wordt vooral van deze landen verwacht dat ze c4~

extra uitgeven. Landen die er minder goed voor staan (Frankrijk, Spanje, Italië, België,

07790 De Commissie velde verder een mild oordeel over de
07791 ontwerpbegrotingen (2017) van de eurolanden met de hoogste tekorten. Hoewel Frankrijk het

Portug
al)
roept
de

Commissie op door te gaan met

tekortplafond van 3 procent raakt, dringt de Commissie niet aan op extra €2~ maatregelen. Spanje moet meer doen, maar de Commissie wacht op de aanvullende begroting van de nieuwe Spaanse regering. Ze ziet voorlopig ook af van het opschorten van

de EU-subsidies voor Spanje en Portugal. EA~ Dat dreigement lag op tafel om Madrid en Lissabon aan te sporen tot nieuwe hervormingen. Mede na overleg met het Europees Parlement (fel tegen) is deze sanctie van de baan.

07792

07793 België en Italië krijgen een waarschuwing omdat ze de regels van het Stabiliteitspact dreigen te overtreden. Beide landen ontvangen binnen een paar maanden een rapport van de Commissie over hoe ze hun hoge staatsschuld (Rome: 133 procent; Brussel: 107 procent) moeten verlagen.

07794

07795 De Commissie heeft geen kritiek op de begroting voor 2017 van Nederland. Wel wordt minister Dijsselbloem opnieuw op de vingers getikt voor het hoge handelsoverschot van Nederland en de grote private schulden (hypotheeken). De Commissie beschouwt beide als een risico voor duurzame economische groei.

07796

07797

07798 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07799

07800 LOAD-DATE: 16 November 2016

07801

07802 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07803

07804 PUBLICATION-TYPE: Krant

07805

07806

07807 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07808 All Rights Reserved

07809

07810

07811

07812

07813 151 of 195 DOCUMENTS

07814

07815

07816

07817 de Volkskrant

07818

07819 3 november 2016 donderdag

07820

07821 Toch minder Duits dan hij leek

07822

07823 BYLINE: KOEN HAEGENS

07824

07825 SECTION: Ten Eerste; Blz. 5

07826

07827 LENGTH: 904 woorden

07828

07829

07830 HIGHLIGHT: Mario Draghi viert zijn vijfde verjaardag als ECB-president. v1~ Aanvankelijk bejubeld als redder van de euro,

07831 analyse de gevolgen van 'whatever it takes'

07832 Toveraar, monetaire magiër, Super Mario: geen bijnaam leek de
07833 afgelopen jaren te vergezocht voor Mario Draghi. Vandaag
precies vijf jaar geleden

ontglippen.

stelde hij zijn eerste daad als president van de Europese Centrale
Bank. Hij €3~ verlaagde de rente gelijk met een kwart procent.

] dreigt de
centrale
bankier
nu
alsnog
alles te

07834 Achteraf gezien was dat slechts een voorbode van het vuurwerk
07835 dat komen zou. Het zit allemaal verstopt in de beroemde
uitspraak waarmee hij in 2012 de financiële paniek bezwoer.
'De ECB', stelde Draghi tijdens die speech, 'staat klaar om alles
te doen wat nodig is om de euro te behouden.' Whatever it
takes. Drie woorden, uitgesproken met charmant Italiaans
07836 accent, waarmee hij volgens vriend en vijand de euro heeft
behoed voor de ondergang.
hem het afgelopen jaar volgens menigeen doen uitgroeien tot
het grootste gevaar voor het continent.

07838 Het begint in 2011 zo goed. 'Mamma mia', kopt Bild aanvankelijk
07839 angstig over de Italiaan die de scheidende ECB-president Jean-
Claude Trichet wil opvolgen. 'Bij de Italianen hoort inflatie bij het
leven als tomatensaus bij pasta.'

07840 Inflatiebestrijder

07841

07842

07843 Zelfs de invloedrijke boulevardkrant blijkt in de daaropvolgende
maanden niet bestand tegen het charmeoffensief van Draghi. De
geboren Romein, hoofd van de Italiaanse centrale bank en
daarvoor onder meer werkzaam voor Goldman Sachs,
07844 presenteert zich als Duitser dan de Duitsers. Een
07845 inflatiebestrijder pur sang.

Met effect: zelfs bondskanselier Angela Merkel steunt zijn
kandidatuur.

07846

07847 Later dat jaar prijkt Draghi opnieuw op de cover van Bild. Dit keer
met Bismarck-helm. 'Eigenlijk is hij behoorlijk Duits. Zelfs een
echte Pruis', luidt de geruststellend bedoelde conclusie.

Niets blijkt minder waar. Vanaf zijn eerste werkdag in Frankfurt
heeft

Onder het vaandel van 'monetaire verruiming' koopt de ECB voor meer dan
1.000 miljard euro van aan staatsobligaties op. Zelfs bedrijven kunnen zich
dankzij die

onorthodoxe geldpolitiek sinds kort kostenloos in de schulden steken. Een
—enkele onderneming krijgt zelfs geld toe op haar obligaties.

07848

07849 Toegegeven, die ontwikkeling was al vóór Draghi gaande. In de
Verenigde Staten en Japan, maar ook in Europa. Zo werd
voorganger Trichet op de cover van een ander Duits medium, Die
Zeit, afgebeeld als de keizer van het continent. Inclusief mantel en
gouden kroon.

07850

07851 Draghi maakt de metamorfose compleet van centrale bankiers als
grijze technocraten tot supersterren. Hij wordt de machtigste

07837

Mario

Draghi
als

redder

van

Europa.

Maar
diezelfde

drie

woorden

hebben

]

Draghi

het ene

na het

andere

monetair

e heilige

huisje

gesloopt.

Hij v4~

verlaagt

de rente

niet

zomaar,

hij maakt

haar

negatief.

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

]

man van Europa. De laatste dijk tussen de burger en de financieel-economische zondvloed.

07852c1~

07853 Met zijn invloed groeit ook de kritiek. Eerst van Duitse en Nederlandse centrale bankiers, natuurlijk. Inmiddels lijkt zo'n beetje iedereen het gemunt te hebben op Draghi. Rechts ziet onder hem het inflatiegevaar oplaaien, links verwijt de Italiaan dat zijn beleid sociale ongelijkheid vergroot. Spaarders en gepensioneerden voelen zich de pineut, en zelfs vanuit de financiële markten zwelt de kritiek aan.

07854

07855 'De realiteit', schrijft hoofdeconoom David Folkerts-Landau van Deutsche Bank deze week, 'is dat sinds Draghi's fameuze 'whatever it takes'-speech in 2012, de eurozone amper groei heeft gekend, maar wel de slechtst presterende arbeidsmarkten van de industriële wereld, onhoudbare schuldenbergen en een inflatie die ver onder de eigen doelstelling van de centrale bank ligt.'

07856

07857 De conflicten sluipen ook het gloednieuwe hoofdkantoor van de ECB binnen. Draghi's twee belangrijkste medestanders in de leiding zetelen op de 38ste etage. Eén verdieping hoger zitten zijn twee gedoodverfde tegenstanders, een Duitse en een Luxemburger. Van de ooit zo discrete omgangsvormen van de centrale bankiers is weinig meer over. Geen gelegenheid wordt onbenut gelaten om kritiek te spuien. Meerdere Duitsers zijn de afgelopen jaren met ruzie vertrokken.

07858

07859 Stoïcijns

07860 Draghi blijft er ogenschijnlijk stoïcijns onder. Mensen om hem heen noemen de Italiaan een raadsel. Hij staat bekend als buitengewoon intelligent, afstandelijk en berekenend. Op persconferenties blijft hij de steeds kritischer vragen op de hem kenmerkende manier beantwoorden. Beleefd maar kortaf, op een toon waarin verbazing doorklinkt over zoveel onbegrip en stommititeit.

07861

07862 Toch moet zelfs bij hem de twijfel van tijd tot tijd toeslaan. De economische groei in de eurozone valt ook na vijf jaar Draghi tegen. De inflatie blijft nihil. Ondertussen nemen de risico's op de balans van de ECB met sprongen toe. In 2018 zullen die opgelopen

zijn tot het astronomische bedrag van 2.000 miljard euro, berekende Deutsche Bank.

07863

07864 In de verte pakken zich nog veel donkerder wolken samen. Na de Brexit dreigt een Italiaans vertrek uit de eurozone - veel zal afhangen van het referendum begin december. Het Portugese herstel hapert, de Griekse problemen etteren onverminderd door.

07865

07866 Het lijkt erop dat de eurocrisis te vroeg overwonnen is verklaard. Draghi's positie valt in dat geval niet te benijden. Zijn bewindsperiode duurt nog drie jaar. In die tijd kan de centrale bankier alsnog zijn reputatie als tovenaer redden. Maar het gevaar neemt zienderogen toe dat hij de geschiedenis heel anders zal ingaan. Als een dr. Faustus, de geleerde die een pact sloot met de duivel, maar wiens bovenmenselijke krachten zich uiteindelijk tegen hem keerden.

07867

07868

07869 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07870

07871 LOAD-DATE: 2 November 2016

07872

07873 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07874

07875 GRAPHIC: ECB-president Mario Draghi heeft nog drie jaar om zijn reputatie te redden.

07876 Met Bismarck-helm in Bild.

07877

07878 PUBLICATION-TYPE: Krant

07879

07880

07881 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07882 All Rights Reserved

07883

07884

07885

07886

07887 152 of 195 DOCUMENTS

07888

07889

07890

07891 de Volkskrant

07892

07893 2 november 2016 woensdag

07894

07895 Italexit boven Grexit

07896

07897 SECTION: Economie; Blz. 35

07898

07899 LENGTH: 308 woorden

07900

07901 Niet langer is Griekenland de grootste schlemiel van de eurozone.
Sinds c4~

Italië, een van de oprichters van de EU, binnen één jaar de muntunie verlaat dan dat Griekenland vertrekt. Dat is voor het eerst sinds het uitbreken van de eurocrisis zes jaar geleden.

07902 Dat blijkt uit het maandelijkse onderzoek van de Duitse denktank deze
07903 Sentix onder ruim duizend vooraanstaande beleggers. Eén op de maan
07904 tien beleggers - 10 procent - verwacht dat Italië nu als eerste de d is
eurozone verlaat. Voor Griekenland is dat 8,5 procent. het
Italië.

07905 Reden is het referendum dat Italië houdt op 4 december over Beleg
07906 grondwetswijzingen, waarbij de positie van de huidige regering gers
van premier Renzi op het spel staat. Als Renzi verliest, is de kans achte
groot dat bij nieuwe verkiezingen de eurosceptische n het
Vijfsterrenbeweging van de komiek Beppe Grillo de macht grijpt. nu
Daarnaast kampt Italië met een grote bankencrisis waar maar waar
geen oplossing voor wordt gevonden. Veel banken verkeren in schijn
07907 precaire staat. lijker
07908 Dat Griekenland geen acuut probleem meer lijkt, betekent niet dat
dat het daar ineens zoveel beter gaat. Nog altijd is er geen 07909 c4~
oplossing voor de enorme schulden die het land heeft en die 0791
Griekenland nooit zal kunnen terugbetalen. Niettemin denken 0
beleggers dat de kans dat Griekenland de eurozone als eerste
verlaat sterk is gedaald. In juli 2012 - vlak voordat Draghi riep dat Behal
'de ECB met alle middelen' de eurozone overeind zou houden - ve
was dat nog ruim 70 procent. voor
Italië

nemen ook voor Portugal de problemen toe. Ook daar is een duidelijke
stijging van de kans op een vertrek uit de eurozone. De schuld van
Portugal bedraagt nu 130 procent van het bbp - een van de
hoogste in de eurozone. Het land heeft de afgelopen maanden
hogere rentes moeten bieden om die schuld gefinancierd te krijgen.

07911
07912
07913 Bekijk de oorspronkelijke pagina:
07914
07915 LOAD-DATE: 1 November 2016
07916
07917 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
07918
07919 PUBLICATION-TYPE: Krant
07920
07921

07922 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07923 All Rights Reserved

07924

07925

07926

07927

07928 153 of 195 DOCUMENTS

07929

07930

07931

07932 de Volkskrant

07933

07934 1 november 2016 dinsdag

07935

07936 Monetaire zweep helpt nog weinig

07937

07938 BYLINE: PETER DE WAARD

07939

07940 SECTION: Economie; Blz. 29

07941

07942 LENGTH: 173 woorden

07943

07944 De monetaire zweep helpt nauwelijks. De Europese Centrale Bank (ECB)
v2~

slaagt er niet in de inflatie op te jagen naar 2 procent, zoals de grote wens is. In maart volgend jaar loopt het huidige monetaire stimuleringsplan af en er gaan geruchten dat de Centrale Bank onder druk van onder meer de Duitsers en Nederlanders het langzaam wil gaan afbouwen.

07945

07946 Maar tot nu toe heeft het geen zoden aan de dijk gezet. Maandag werd bekend dat het leven in de eurozone op jaarbasis 0,5 procent duurder is geworden. Vorige maand was dat 0,4 procent. Dat is

nog ver van de gewenste 2 procent ondanks het mini-loongolfje in landen als Nederland en Duitsland. Nu wordt voor 80 miljard euro per maand aan staats- en bedrijfsobligaties opgekocht om de inflatie omhoog te krijgen, maar de spoeling wordt steeds dunner.

07947

07948 Ook de effecten op de groei zijn nauwelijks merkbaar. De ECB meldde maandag dat de groei in de eurozone in het derde kwartaal 0,3 procent is geweest. Dat is hetzelfde cijfer als over het tweede kwartaal.

07949

07950

07951 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

07952

07953 LOAD-DATE: 1 November 2016

07954

07955 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07956

07957 PUBLICATION-TYPE: Krant

07958

07959

07960 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07961 All Rights Reserved

07962

07963

07964

07965

07966 154 of 195 DOCUMENTS

07967

07968

07969

07970 de Volkskrant

07971

07972 25 oktober 2016 dinsdag

07973

07974 [procent van het binnenlands product bedraagt de ov...]*

07975

07976 SECTION: Economie; Blz. 29

07977

07978 LENGTH: 77 woorden

07979

07980 procent van het binnenlands product bedraagt de overheidsschuld van de 19 landen van de eurozone op de helft van dit jaar.

07981

07982 In totaal hebben de eurolanden 9.779 miljard euro schuld. Griekenland heeft nog altijd de hoogste schuld met 179,2 procent van het binnenlands product, gevolgd door Italië (135,5 procent) en Portugal (131,7). De laagste schuld kent Estland, slechts 9,7 procent. Die van Nederland is gedaald tot 63,7 procent.

07983 91 , 2

07984

07985

07986 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

07987

07988 LOAD-DATE: 24 October 2016

07989

07990 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07991

07992 PUBLICATION-TYPE: Krant

07993

07994

07995 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

07996 All Rights Reserved

07997

07998

07999

08000

08001 155 of 195 DOCUMENTS

08002

08003

08004

08005 de Volkskrant

08006

08007 18 oktober 2016 dinsdag

08008

08009 Kosten arbeid binnen de EU blijven dalen

08010

08011 SECTION: Economie; Blz. 29

08012

08013 LENGTH: 206 woorden

08014

08015 Het is goed nieuws. Of slecht nieuws. Het is maar met welke blik ernaar wordt gekeken. De kosten van arbeid binnen de EU dalen steeds verder, aldus een onderzoek van vermogensbeheerder Standard Life Investments.

08016

08017 Het is goed voor de concurrentiepositie van de Europese landen in de wereld, waar een race to the bottom gaande is. Maar het is slecht voor de welvaart van Europese werknemers die minder geld in het loonzakje krijgen.

08018

08019 Stephanie Kelly van Standard Life concludeert hier alvast uit dat looninflatie verder uit zicht is dan ooit. Daardoor zullen ook de prijzen niet omhooggaan. 'En als de inflatie niet aantrekt, zal de Europese centrale bank het ruime monetaire beleid handhaven', zo voorspelt ze

08020

08021 Vooral in de landen van Zuid-Europa dalen de arbeidskosten drastisch. Hier zijn grote hervormingen gaande, waarbij het voor bedrijven veel gemakkelijker is geworden mensen aan te nemen en te ontslaan. In Frankrijk stijgen de arbeidskosten nog wel iets, maar veel minder snel. De arbeidsmarkt in Duitsland is het krapst van de hele eurozone. Maar ook daar vertraagt de loongroei. Kelly: 'Als Duitsland de lonen al niet kan laten stijgen, dan is het onmogelijk voor de ECB de inflatiedoelstelling te halen.'

08022

08023

08024 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08025

08026 LOAD-DATE: 17 October 2016

08027

08028 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08029

08030 PUBLICATION-TYPE: Krant

08031

08032

08033 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08034 All Rights Reserved

08035

08036

08037

08038

08039 156 of 195 DOCUMENTS

08040

08041

08042

08043 de Volkskrant

08044

08045 15 oktober 2016 zaterdag

08046

08047 Verbeter de wereld, begin bij het geld

08048

08049 BYLINE: KOEN HAEGENS

08050

08051 SECTION: Ten Eerste; Blz. 14

08052

08053 LENGTH: 733 woorden

08054

08055

08056 HIGHLIGHT: Plotseling is monetaire economie sexy, blijkt op een congres in de TU Delft. Weg met de euro en de dollar, bedenk wat nieuws!
v5~

08057

08058 Reportage 'Reinvent money'

08059 Hét probleem, dat zijn de schulden. En de banken die ze creëren, voegt Kees Koot eraan toe, want dat doen ze elke keer als ze een nieuwe lening verstrekken. 'Bij mensen in een uitkering wordt hun hele doen en laten gecontroleerd. Ik denk weleens: laat die ambtenaren zich met bankiers bezighouden. Die kunnen veel meer schade aanrichten.'

08060

08061

08062 De kwestie gaat hem ook persoonlijk aan. Na een brand moest hij zijn huis voor een habbekrats verkopen. Nu kampt hij naar eigen

zeggen met een forse schuld. 'De banken zijn gered. Maar de gewone burger? Die moet het zelf maar zien te bolwerken.'

08063

08064 Koot is één van de circa zeshonderd bezoekers van de aula van de TU Delft. Daar draait het deze vrijdagmiddag allemaal om geld. Niet om het te verdienen, zoals gebruikelijk. Het publiek van de conferentie Reinvent Money houdt er verhevener doelen op na. Drie uur lang luistert het naar lezingen en discussies over centrale banken, de euro, full-reserve banking en meer.

08065

08066 Het lijkt geen twijfel: geld is hip. Sterker nog: de ooit zo stoffige monetaire economie, exclusief domein van centrale bankiers en een handvol deskundigen, is sexy geworden. Tegelijkertijd worden de experts gewantrouwd. Dat bleek al eerder uit de ruim honderdduizend handtekeningen die burgerinitiatief Ons Geld ophaalde. Het doel was het onderwerp 'geldschepping' op de politieke agenda te zetten.

08067

08068 'Nu is het weer Deutsche Bank dat met zijn problemen het hele economische systeem gijzelt. Mensen zijn gewoon heel erg kwaad en gefrustreerd over wat er gebeurt', meent Paul Buitink. Hij organiseert het evenement voor het derde jaar op rij. De eerste editie trok zo'n 300 bezoekers. En nu dus het dubbele.

08069

08070 Het is een bont gezelschap. Op het podium staat de rechtse Thierry Baudet naast de linkse Paul Tang, leider van de PvdA in het Europees Parlement. In de zaal zijn de tegenstellingen zo mogelijk nog groter. Er zijn anarchisten, Bitcoin-techneuten, gold bugs die terug willen naar de gouden standaard en wereldverbeteraars die heilig geloven in lokale munten. 'We verschillen misschien over de diagnose en het juiste medicijn, maar we zijn het eens over de kwaal', zegt organisator Buitink. 'Het systeem moet écht veranderen.'

08071

08072 Hoe? In elk geval moet de geldpers worden heroverd op de banken. Nu wordt 97 procent van het geld nog gecreëerd door commerciële banken. Dat doen ze elke keer dat ze geld uitlenen, legt econoom Michael Kumhof, onderzoeker bij de Bank of England, uit in een lezing. En dat is gevaarlijk. Het geeft banken een financiële prikkel om te veel geld te scheppen. Het resultaat: crisis.

08073

08074 Buiten op straat rookt Jop (liever geen achternaam) na twee uur luisteren een sigaretje. Te veel politieke discussies, wat hem betreft. 'Persoonlijk ben ik meer geïnteresseerd in echte alternatieven.' Dat alternatief heet wat hem betreft Bitcoin, de cryptovaluta. 'Met zulk nieuw geld heb je geen overheid meer nodig. Daar heb je helemaal zelf grip op. Het zal blijven groeien. Geloof me, dat draaien ze niet meer terug.'

08075

08076 Gehoord: Drie wilde monetaire plannen

08078 Ons politieke systeem kent al een wetgevende, een uitvoerende
08079 en een rechtsprekende macht. Het is hoog tijd voor een vierde.
Die moet de controle krijgen over de geldpers. Hoeveel extra
geld moet er jaarlijks in de economie worden gepompt? Over
die vraag dient een democratisch gecontroleerd instituut zich te
buigen. Of, als de politiek niet vertrouwd kan worden:
08080 onafhankelijke experts. In alle gevallen wordt geldschepping
een publiek goed, net als onderwijs of de
drinkwatervoorziening.

08077

Voer een
vierde,
'geldsches-
pende'
macht in.
] 🌟v1~

08081 Strooi helikoptergeld uit over de economie.] 🌟v1~

08082

08083 Om uit de crisis te geraken, mag de Europese Centrale Bank de
geldpers flink laten draaien. Maar niet om staatsschulden of
bedrijfsobligaties mee

op te kopen, zoals nu het geval is. Het verse geld moet direct naar de mensen gaan. Bijvoorbeeld in de vorm van een eenmalig burgerdividend: vA~ 3.000 euro voor elke Europeaan.

08084

08085 Laat duizend monetaire bloemen bloeien.

08086

08087 Waarom kunnen we in Nederland alleen met euro's betalen? Vergelijk het met biodiversiteit: hoe meer munteenheden, hoe stabiel de economie. In tal van steden, van Nijmegen tot Rotterdam, wordt al geëxperimenteerd met lokale munten. Sommige mensen willen met goud betalen. En dan hebben we het nog niets eens over Bitcoin en de honderden andere digitale, alternatieve valuta.

08088

08089

08090 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

08091

08092 LOAD-DATE: 14 October 2016

08093

08094 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08095

08096 PUBLICATION-TYPE: Krant

08097

08098

08099 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08100 All Rights Reserved

08101

08102

08103

08104

08105 157 of 195 DOCUMENTS

08106

08107

08108

08109 de Volkskrant

08110

08111 8 oktober 2016 zaterdag

08112

08113 Arabesk

08114

08115 BYLINE: ERIK VAN DEN BERG

08116

08117 SECTION: Sir Edmund; Blz. 34

08118

08119 LENGTH: 289 woorden

08120

08121

08122 HIGHLIGHT: Hommage aan een grootse postzegel.

08123

08124 Omslag

08125 Waardepapieren, daar zijn Nederlandse ontwerpers goed in. Eigen bankbiljetten hebben we dankzij de euro niet meer (adieu, snippen en vuurtorens), eigen postzegels gelukkig nog wel.

08126

08127

08128 In 1851 verscheen de eerste Nederlandse zegel, naar een ontwerp van de graficus J.W. Kaiser. Met het portret van koning Willem III begon een bloeiende filatelistische traditie, waarin grote namen als Chris Lebeau, Wim Crouwel, Ootje Oxenaar en Jaap Drupsteen variatiekunst op de vierkante centimeter bedreven.

08129

08130 Fameus ook zijn de door Jan van Krimpen getekende zegels uit de jaren 1946-1962, met cijfers en verstrengelde arabesken in perfecte proporties.

Tijdloos mooi, zoals ook blijkt uit latere zegelontwerpers die rechtstreeks

bij Van Krimpens cijferzegels aanknopen: Piet Schreuders in 1999, Hansje van Halem in 2007, Ingmar Birza in 2014.

08131

08132 Mogen we het omslag van Victor Frölkes Dagboek van een postbode ook tot de Van Krimpen-hommages rekenen? 'Nou en of', zegt Eric Huysen van Moker Ontwerp, 'al dachten we aanvankelijk meer aan de fysieke kant van het post bestellen: iemand die in weer en wind de straat op moet.'

08133

08134 Een hint van de uitgever ('Frölke is een romanticus, met één been in het verleden') leidde vanzelf naar het historische voorbeeld uit 1946. Huysen schetste het basisontwerp, Moker-collega Henk van het Nederend tekende de arabesken. 'Henk is onze handletteraar, hij is heel goed in die flourishes.'

08135

08136 Met de felle dayglo kleur van het PostNL-logo wilde Huysen de klassieke belettering naar nu transporteren, maar dayglo drukken bleek te kostbaar. 'Jammer. Dus werd het het roodoranje van de PostNL-brievenbus, ook goed.'

08137

08138 Victor Frölke: Dagboek van een postbode

08139 Omslag Moker Ontwerp.

08140 Thomas Rap; € 19,99.

08141

08142

08143 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08144

08145 LOAD-DATE: 7 October 2016

08146

08147 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08148

08149 PUBLICATION-TYPE: Krant

08150

08151

08152 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08153 All Rights Reserved

08154

08155

08156

08157

08158 158 of 195 DOCUMENTS

08159

08160

08161

08162 de Volkskrant

08163

08164 8 oktober 2016 zaterdag

08165

08166 'Saaie bank' mag niet te groot worden

08167

08168 BYLINE: KOEN HAEGENS

08169

08170 SECTION: Economie; Blz. 28, 29

08171

08172 LENGTH: 674 woorden

08173

08174

08175 HIGHLIGHT: Nordea heeft om de hand van ABN Amro gevraagd.
Het toont een politiek ongemakkelijke waarheid: vroeg of laat
wordt de bank opnieuw tot prooi.

08176

08177 ABN Amro Staat houdt fusie af Vier vragen over overnamebescherming

08178

08179 Een Scandinavische zomerflirt, hoe serieus is dat?

08180 Het Zweedse Nordea blijkt begin juni zijn interesse kenbaar te
hebben gemaakt. Dat deed de bank tegenover NLF, de organisatie
die de aandelen namens de Nederlandse staat beheert. Nog op 19
september stond een gesprek gepland tussen Nordea en minister

Dijsselbloem van Financiën. Het is onduidelijk of die ontmoeting ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Alle betrokken partijen houden de kaken stijf op elkaar.

08181

08182 De Zweden hadden naar verluidt een aandelenruil voor ogen. Formeel zou sprake zijn van een fusie, maar Nordea is veel groter. De beurswaarde is met ruim 37 miljard euro meer dan het dubbele van die van ABN Amro. Door de nieuwe holding in Nederland te vestigen, zou Nordea betere toegang krijgen tot de eurozone.

08183

08184 Helaas voor Nordea: de zomerflirt is onbeantwoord gebleven. Dat bevestigt een anonieme bron. In een intern memo waaruit NRC Handelsblad citeert, noemde NFLI de fusie 'financieel onaantrekkelijk en uiterst risicovol, zo niet praktisch onuitvoerbaar'. Maar: zeg nooit nooit. In fusieland blijft het zelden bij een eerste afwijzing. De Zweden kunnen altijd terugkomen met een beter, zo niet onweerstaanbaar bod.

08185

08186 Een grote, buitenlandse bank jaagt op ABN Amro - dat is toch precies wat niemand wilde?

08187

08188 Klopt. Een combinatie van Nordea en ABN Amro zou tot de grootste banken in Europa behoren. Met andere woorden: too big to fail. Het risico is dan voor de belastingbetaler.

08189

08190 Daarbij ligt het trauma van 2007 nog vers in het geheugen. Toen kocht een consortium van drie buitenlandse banken ABN Amro op, om het vervolgens op te splitsen. Weg was de meest prestigieuze bank van Nederland. Veel plezier hadden de nieuwe eigenaren niet van hun acquisitie. RBS moest genationaliseerd worden, net als Fortis.

08191

08192 Onder de hoede van de Nederlandse staat is ABN Amro herboren. Maar het concern lijkt in niets op wat het was. Het nieuwe ABN Amro is kleiner, bescheidener en vooral minder risicovol. Het is op de eerste plaats een Nederlandse consumentenbank. Scheidend bestuursvoorzitter Gerrit Zalm verklaarde eerder al dat hij het best vindt als investeerders zijn bedrijf 'een beetje saai' vinden.

08193

08194 Om dat conservatieve karakter te waarborgen, heeft minister Dijsselbloem een stevige beschermingsconstructie opgetuigd, mede op verzoek van ABN Amro. Die juridische verdedigingsval dient om vijandelijke overnames af te weren.

08195

08196 Dus ABN Amro blijft Nederlands - en zonder risico's?

08197

08198 Nee. In het geval van Nordea kon Dijsselbloem nog zijn veto uitspreken. De Nederlandse staat bezit op dit moment 77 procent van de aandelen. Maar het kabinet heeft nu eenmaal besloten de bank helemaal naar de beurs te brengen. Zodra de meerderheid van de aandelen daar verhandeld wordt, kan elke geïnteresseerde partij die over voldoende middelen beschikt ABN Amro proberen in te lijven.

08199

08200 De beschermingsconstructie behoedt de bank alleen voor vijandige overnames. In zo'n geval kan de stichting administratiekantoor aandeelhouders tijdelijk het stemrecht ontnemen. Maar als de leiding van de bank een nieuwe eigenaar ziet zitten, kan Den Haag weinig uithalen. Of die koper nu klein of groot is, of hij Nederlands, Scandinavisch of Amerikaans is - het maakt weinig verschil.

08201

08202 Staat de politiek dan machteloos?

08203

08204 Het is geen fijne boodschap, zeker niet met landelijke verkiezingen in aantocht. Maar dat is nu eenmaal de consequentie van de prioriteiten die dit kabinet heeft gesteld. De redding van ABN Amro heeft de schatkist naar schatting zo'n 24 miljard euro gekost. Minister Dijsselbloem heeft bij herhaling laten weten dat hij zo'n groot mogelijk deel van dat bedrag wil terugverdienen. Vandaar de beursgang.

08205

08206 De enige echte, onneembare beschermingswal is de optie die de Nederlandse politiek al in een eerder stadium heeft verworpen: maak van ABN Amro een nutsbank die in handen van de staat blijft.

08207 Door de fusie zou ABN Amro too big to fail zijn geworden. Met alle risico's van dien voor de belastingbetaler

08208

08209

08210 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

08211

08212 LOAD-DATE: 7 October 2016

08213

08214 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08215

08216 GRAPHIC: Hoofdkantoor van ABN Amro.

08217

08218 PUBLICATION-TYPE: Krant

08219

08220

08221 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08222 All Rights Reserved

08223

08224

08225

08226

08227 159 of 195 DOCUMENTS

08228

08229

08230

08231 de Volkskrant

08232

08233 6 oktober 2016 donderdag

08234

08235 Duitse zwakte is serieus Europees probleem

08236

08237 BYLINE: TON NIJHUIS

08238

08239 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 23

08240

08241 LENGTH: 794 woorden

08242

08243

08244 HIGHLIGHT: De positie van Duitsland, en dus van Europa, is verzwakt, en Erdogan en Poetin maken er gebruik van.

08245

08246 Duitsland en Europa

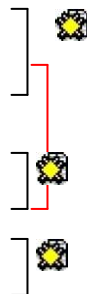
08247 Al zes jaar lang prijkt Angela Merkel op de eerste plaats in de Forbes-lijst van de machtigste vrouwen in de wereld. In Europa is ze, mede bij gebrek aan concurrentie, zonder twijfel de centrale persoon. Toch hoeft je geen groot politiek analist te zijn om te constateren dat haar macht in Europa op harde grenzen is gestuit en dat haar sturend vermogen inzake Europese integratie en de aanpak van de vele crises aanzienlijk is afgenomen. Werd tot voor kort de vraag bediscussieerd of Duitsland bereid is een leidende rol op zich te nemen, nu is de vraag veeleer of Duitsland nog in staat is om v1~ richting te geven aan de Europese politiek.

08248

08249

08250 In financieel en economisch opzicht is het Duitsland overduidelijk niet v2~

gelukt om vooral de mediterrane landen inclusief Frankrijk te overtuigen van de wenselijkheid van een strikte monetaire politiek, of deze via de Europese Commissie te laten afdwingen. En omdat er geen overeenstemming is over een alternatief economisch model, blijft het een eindeloos doormodderen met een hoog risico op nieuwe crises en zonder c1~ uitzicht op een betere toekomst in de zuidelijke landen.

08251

landen te overtuigen van haar aanpak en blijkt ze evenmin in staat deze met behulp van de Europese Commissie af te dwingen. En ook in dit geval ontbreekt het vooralsnog aan een alternatieve politiek. De betrekkelijke rust nu is wellicht slechts een stilte voor de volgende storm waar Europa wederom slecht op is voorbereid.

- 08253 Dat Duitsland ten aanzien van de vraag hoe de EU zich na de
08254 Brexit verder dient te ontwikkelen, het voortouw moet nemen,
wordt stilzwijgend algemeen gedeeld, maar Berlijn heeft
vooralsnog geen begin van een concept dat kans maakt op brede
instemming. Bovendien wordt de speelruimte van Merkel ernstig
08255 ingeperkt door de opkomst van de rechtspopulistische AfD en
een groeiende onvrede in grote delen van haar eigen partij en de
CSU.
- 08252 Ric
hting het
oosten
heeft
Merkels
invloed
door de
vluchteling
enpolitiek
- een c3~ gevoelige deuk opgelopen. Ook hier is ze er niet in geslaagd de
overige
- 08256 Zelfs de soft power van Duitsland heeft aan kracht ingeboet. Het
Duitse v2~ succesmodel is na de schandalen rond Volkswagen, de
problemen van Deutsche Bank en corruptie van Franz
Beckenbauer wat verbleekt.
- 08257
- 08258 De vraag is nu natuurlijk of, wanneer Duitsland aan macht heeft ingeboet,
ergens anders de macht is toegenomen? Eén ding is zeker. Binnen de EU vA~
is dit niet het geval. Er zijn geen andere regeringsleiders of nationale staten
die deze gelegenheid hebben aangegrepen om zelf het initiatief naar zich toe
te trekken en meer sturing te geven. En ook de Europese Commissie lijkt
eerder verzwakt door de Duitse onmacht. Jean-Claude Juncker slaagt er in
ieder geval niet in de regie in handen te nemen.
- Hetzelfde kan gezegd worden over de voorzitter van de Europese
Raad, Donald Tusk. De gouden regel in Europa is en blijft dat sterke
Europese instituties sterke landen nodig hebben. Het omgekeerde
dus van een zero sum game. Daarmee leidt een verzwakt Duitsland
onvermijdelijk tot een verzwakt Europa.
- 08259
- 08260 Een verzwakking van Europa betekent natuurlijk allereerst een
verminderd vermogen tot zelfsturing en tot het oplossen van de
problemen waarmee het continent zich geconfronteerd ziet. En dit
onvermogen leidt tot een verdere uitholling van Europa en van de
legitimiteit van of instemming met het integratieproject als zodanig.
Maar daar blijft het niet bij.
- 08261
- 08262 Er zijn aan de randen van Europa wel degelijk partijen die garen
spinnen bij het Europese machtsvacuüm. Dit zijn vooral Erdogan
en Poetin. Beiden buiten de zwakte en de verdeeldheid uit ten
behoefte van het eigen machtsstreven. Zij zijn het die steeds
opnieuw het initiatief naar zich toetrekken en de agenda bepalen.

Ze kunnen ook tamelijk ongestoord hun gang gaan in Syrië, Oekraïne of thuis, in de wetenschap dat dit toch niet wordt afgestraft.

08263

08264 En Moskou is vooralsnog ook niet bijzonder zenuwachtig over de druk die Nederland en Europa kunnen uitoefenen om de verantwoordelijken voor het afschieten van de MH17 voor de rechter te brengen. Kortom, Europa wordt meer en meer een speelbal van zijn omgeving dan dat het in staat is de omgeving zo veel mogelijk naar Europees model vorm te geven.

08265

08266 In die zin is de Duitse zwakte een serieus Europees probleem. Het is te hopen dat Angela Merkel in staat zal blijken om in het laatste jaar voor de verkiezingen het initiatief weer naar zich toe te trekken en met een concept voor in ieder geval de vluchtelingencrisis te komen dat de eigen bevolking weet te overtuigen en ook op Europees niveau op instemming kan rekenen. Het is echter allerminst zeker of dit ook gaat lukken.

08267

08268 Schadenfreude over de problemen in Duitsland en de verzwakte positie van Merkel is daarbij wel het laatste wat we kunnen gebruiken.

08269

08270

08271 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08272

08273 LOAD-DATE: 5 October 2016

08274

08275 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08276

08277 GRAPHIC: Angela Merkel, 19 september.

08278 Ton Nijhuis is directeur van het Duitsland Instituut.

08279

08280 PUBLICATION-TYPE: Krant

08281

08282

08283 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08284 All Rights Reserved

08285

08286

08287

08288

08289 160 of 195 DOCUMENTS

08290

08291

08292

08293 de Volkskrant

08294

08295 4 oktober 2016 dinsdag

08296

08297 ING ontslaat 7.000 man: worden banken servers?

08298

08299 BYLINE: DOOR PETER DE WAARD

08300

08301 SECTION: Ten Eerste; Blz. 10, 11

08302

08303 LENGTH: 742 woorden

08304

08305

08306 HIGHLIGHT: Vershuift het bankieren geheel naar internet? Nieuwe aanbieders van financiële diensten melden zich, de klant bestelt steeds vaker online. Daarop spelen banken als ING in. De aangekondigde forse ontslagronde komt vooral in België hard aan.

08307

08308 Banenverlies ING

08309 Of het eindigt met één ING'er achter een server is de vraag. Maar vaststaat dat ING de trend uitzet voor nieuwe reorganisaties bij het bankwezen waar in de afgelopen jaren al vijftigduizend banen in Nederland en 400 duizend in de eurozone zijn geschrapt. Van alle kanten liggen banken onder vuur.

08310

08311

08312 Hun verdienmodellen worden ondermijnd door start-ups als Adyen, die met zelf ontwikkelde apps nieuwe financiële diensten aanbieden, en door grote partijen als Google en grootwinkelbedrijven die zich op deze markten begeven.

08313

08314 Hoogleraar corporate finance Jaap Koelewijn denkt dat de tijd voorbij is dat mensen vaste klant zijn bij een bank. 'Ik heb drie kinderen van 20, 18 en 16 jaar en die zijn nog nooit van hun leven in een bankkantoor geweest. Ooit heb ik een rekening voor hen geopend bij de Rabobank. Jolly good. Maar ik betwijfel of ze bij die bank blijven. Loyaliteit is er niet meer. Er zijn zoveel andere aanbieders.'

08315

08316 De nieuwe generatie zal online shoppen naar financiële diensten, verwacht hij. De reorganisatie die ING maandag heeft aangekondigd is in zijn ogen nog maar een tussenstap. In de toekomst zullen in de financiële sector nog veel meer banen verdwijnen. 'Banken moeten verder krimpen. Het is zoals ING-topman Ralph Hamers zegt: als je niet nu daarop inspeelt, besta je in de toekomst niet meer.' Koelewijn verwacht dat banken in 2030 nog maar een handvol regiokantoren in Nederland hebben. 'En misschien wat servicepunten waar je een adviseur kunt spreken.'

08317

08318 Europa heeft al te veel banken en daar komen de digitalisering en automatisering bij. Dat leidt onvermijdelijk tot grootschalig banenverlies.

Willem Vermeend - 'ambassadeur fintech' voor het ministerie van Financiën - zegt dat een enorme slag gaande is op de markt voor financiële producten. 'Dan denk ik niet eens zo zeer aan de fintechbedrijfjes, omdat die nog vaak geen klanten hebben.' Bedreigender zijn in zijn ogen de Googles, Apples (Apple Pay), Facebooks (Paypal) en telecombedrijven van deze wereld die betaaldiensten en hypotheek aanbieden. 'Banken moeten

daarop inspelen door ook elke dag 24 uur bereikbaar te zijn. Dat wil de klant.'

08319

08320 Verdienmodel

08321 Vermeend zegt dat wat ooit vijfjarenplannen waren nu halfjaarplannen zijn. Veranderingen gaan snel, door vergaande digitalisering, gecombineerd met big data, kunstmatige intelligentie en robotisering. Computers kunnen al krediet- en hypotheekaanvragen beoordelen, soms beter dan mensen. Volgens een onderzoek van adviesbureau McKinsey zijn banken er nog te weinig mee bezig. '90 procent van de Europese banken steekt maar een half procent van de investeringen in digitale innovatie.'

08322

08323 Tegelijk zet de lage rente het verdienenmodel onder druk. En nieuwe, kleine aanbieders hoeven minder kosten te maken (die banken wel moeten doorberekenen). Op de internationale markt waarop grootbanken opereren kunnen bedrijven nu al in de hele wereld financiële diensten afnemen.

08324

08325 'Dat ligt op de retailmarkt ingewikkelder', zegt Vermeend, 'want banken hebben vergunningen van de centrale banken nodig en moeten aan allerlei voorwaarden voldoen.' Daardoor zal de krimp volgens hem misschien wat minder hard gaan dan in andere sectoren die lijden onder de digitalisering, zoals de pers en winkels.

08326

08327 'Maar er zijn wel al veel aanbieders met deelvergunningen. Die sluiten hypotheek af of handelen betalingen af', aldus Koelewijn. 'De hypotheekproductie is met 60 tot 70 procent gedaald.

Hypotheekmedewerkers zitten duimen te draaien. Banken houden dat op langere termijn niet vol.'

08328

08329 Hij verwacht een jaarlijks banenverlies van 2 tot 3 procent. 'Gerekend over zeven jaar kom je dan aan 20 procent verlies aan arbeidsplaatsen. Dat is een zeer reële verwachting.'

08330

08331 Vermeend vindt echter dat banken zich niet alleen met reorganiseren zouden moeten bezig houden, maar ook met het zoeken van nieuwe markten. 'Er liggen enorme markten,

bijvoorbeeld groene investeringen. De gevolgen van het klimaatakkoord worden zwaar onderschat. Daar zal

13 duizend miljard euro aan investeringen voor nodig zijn. Het Nederlandse bankwezen zou dat kunnen leiden. Het moet alleen out-ofthe-box durven te denken.'

08332

08333 Vermeend wil zich niet wagen aan voorspellingen over banenverlies in de sector. 'Er is ook een trend gaande naar mondiaal denken, maar lokaal handelen. Misschien doet Rabo het juist verkeerd door lokale kantoren te sluiten.'

08334 Mijn kinderen van 20, 18 en 16 zijn nog nooit in een bankkantoor geweest

08335

08336

08337 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

08338

08339 LOAD-DATE: 3 October 2016

08340

08341 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08342

08343 PUBLICATION-TYPE: Krant

08344

08345

08346 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08347 All Rights Reserved

08348

08349

08350

08351

08352 161 of 195 DOCUMENTS

08353

08354

08355

08356 de Volkskrant

08357

08358 4 oktober 2016 dinsdag

08359

08360 Heineken in trek; ING levert procent in

08361

08362 BYLINE: VAN ONZE ECONOMIEREDACTIE

08363

08364 SECTION: Economie; Blz. 28

08365

08366 LENGTH: 174 woorden

08367

08368

08369 HIGHLIGHT: De beurs in Amsterdam is maandag een tikkeltje hoger gesloten. Er werd flink gehandeld in ING-aandelen. De bank, die maandag een grootscheepse reorganisatie aankondigde, hoorde met een koersdaling van 1 procent tot de grootste dalers. ING schrapt 7.000 banen, vooral in Nederland en België.

08370

08371 De AEX sloot 0,2 procent hoger, de Midkap 0,3 procent. Ook Parijs en Londen registreerden een kleine plus voor hun beursbarometers. Frankfurt was dicht vanwege de Dag van de Duitse Eenheid.

08372

08373 Heineken was in Amsterdam met een koerswinst van 2,6 procent de winnaar onder de hoofdfondsen. KPN daalde 0,6 procent. Het telecomconcern probeert via de rechter tegen te houden dat Tele2 de komende vijf jaar de vaste telefonie voor de politie gaat verzorgen.

08374

08375 Philips leverde ook 0,6 procent in, na berichten dat investeerder Apollo Global Management mogelijk Philips ledlampendivisie Lumileds wil overnemen.

08376

08377 Bij de kleine fondsen viel Pharming op met een koerssprong van 8,7 procent. Het biotechnologiebedrijf kwam met cijfers over de eerste acht maanden en meldde een flinke verkoopstijging van zijn middel Ruconest.

08378

08379 De aankondiging van de Britse premier May dat uiterlijk in maart 2017 wordt gestart met de Brexitprocedure. duwde het pond naar

laagste niveau ten opzichte van de euro sinds ruim zeven weken:
1,1447 euro. (

08380

08381

08382 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08383

08384 LOAD-DATE: 3 October 2016

08385

08386 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08387

08388 PUBLICATION-TYPE: Krant

08389

08390

08391 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08392 All Rights Reserved

08393

08394

08395

08396

08397 162 of 195 DOCUMENTS

08398

08399

08400

08401 de Volkskrant

08402

08403 1 oktober 2016 zaterdag

08404 v5~

08405 Red Europa, vernietig de euro

08406 BYLINE: KOEN HAEGENS

08407

08408 SECTION: Vonk; Blz. 14, 15

08409

LENGTH: 1514 woorden

08410

Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 510/292

08411

08412 HIGHLIGHT: Straks kijken we op de euro terug als op een

08413 huwelijk dat

08414 niet kón standhouden. Aldus Joseph Stiglitz, econoom en
Nobelprijswinnaar.

08415

Muntunie - Een vechthuwelijk van negentien partners

08416

08417 Te verschillend zijn ze, de geliefden, schrijft Joseph Stiglitz (73) in
zijn nieuwe boek De euro - Hoe de gemeenschappelijke munt de
toekomst van Europa bedreigt. Vanaf het prille begin, in de jaren
negentig, was er het

enorme
ondersch
eid in
tempera
ment en
overtuigi
ngen. In
economis
che c1~
krach
t ook.
Dat

leidde tot afhankelijkheid, zo vaak fataal in relaties. In plaats van naar
elkaar toe te groeien lieten de geliefden de tegenstellingen door de
jaren heen alleen maar toenemen. Net als het gekibbel, de

irritaties, de ruzies.

08418 Om het nog ingewikkelder te maken: dit is een huwelijk tussen
08419 negentien uiteenlopende partners. Plus Amerikaanse economen,
die zich bevestigd zien in hun gelijk.

Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 511/292

08420 'Ik wil er niet triomfantelijk over doen, echt niet. Als econoom
beschouw ik de euro als een reusachtig experiment in de
werkelijkheid. Het is een test voor wat er gebeurt als je één munt
08421 invoert voor negentien verschillende landen. Hoe vaak krijg je de
08422 kans om zoiets van dichtbij te aanschouwen?

] kan
nooi
t werken.
Welnu,
Mundells
gedachte
nexperim
ent is
werkelijk
heid

'Mijn collega Robert Mundell publiceerde, lang voordat er ook
maar iemand nadacht over de euro, een belangrijke verhandeling
over optimale valutagebieden. Zijn conclusie: een eenheidsmunt
zonder politieke unie

v2~ geworden. En mijn conclusie is dat de muntunie nog veel
problematischer is dan voorspeld.'

08423

08424 Had dit boek niet een jaar eerder moeten verschijnen? Toen dreigde
Griekenland uit de euro te stappen. Inmiddels heerst in Nederland
het idee dat de eurocrisis voorbij is.

08425

08426 'De Griekse crisis laait binnenkort weer op. Buiten Brussel en Berlijn
gaan zo'n beetje alle economen daarvan uit. Om maar te zwijgen
van de Italiaanse bankencrisis. De vraag is dus wie mensen in
Nederland willen geloven. Het gelijk van ons, de critici, is sinds 2010
elk jaar opnieuw bewezen. De Europese Commissie bleek met haar
optimistische voorspellingen zes keer op rij verkeerd te zitten. Op
wie zou jij je geld zetten?'

08427

08428 De analyse is niet nieuw. Vroeger, toen elk Europees land nog zijn
eigen munt had, konden ze die in reactie op een crisis devalueren.
Griekse vakanties, olijven en feta werden daarmee goedkoper. De
export steeg, de concurrentiepositie en de handelsbalans herstelden
zich. Weg crisis.

08429

08430 Maar de euro is als een kruis waarop landen zich vrijwillig laten
vastnagelen. Griekenland kan zichzelf niet langer uit zijn crisis
devalueren. Blijft over de pijnlijkste oplossing: 'interne devaluatie',
economaal voor een radicale verlaging van de levensstandaard.
En zelfs dan is het de vraag of de economie zich herstelt. Het
Griekse bbp is een kwart kleiner dan voor de crisis.

08431

08432 Stiglitz wijst ook op de economische successen van landen buiten de euro,
zoals Zweden en de VS. De reden kan worden samengevat in vier
letters: euro. Die brengt het Europese project niet in een
stroomversnelling, zoals c3~ de bedoeling was, maar ondergraaft

de gedroomde eenheid. Bevolkingen komen tegenover elkaar te staan. Oude kloven worden vergroot. Was de Duitse economie in 2007 nog ruim 10 keer zo groot als de Griekse, in 2015 is dat al 15 maal.

08433

08434 Griekenland is niet Europa. Neem Ierland: dat is de crisis wél te boven gekomen.

08435 'Ik noem acht jaar stagnatie geen succes. Dat is de tijd die Ierland nodig heeft gehad om de crisis te boven te komen. Maar mijn belangrijkste bezwaar ligt elders. Laat ik zeggen waar het op staat: Ierland speelt vals met zijn belastingen. Op die manier steelt het bedrijven weg uit andere landen. Als kleine lidstaat komt het daarmee weg, maar dat is toch geen serieus economisch model voor de eurozone?'

08436

08437 Er zijn genoeg Nederlandse economen die uw analyse van het eurodebatte delen. Maar menigeen schrikt ervoor terug dit te hard te roepen; ze willen Geert Wilders niet in de kaart spelen.

08438 'Ik zou u dit waarschijnlijk niet moeten vertellen, maar in Frankrijk heeft Marine Le Pen van het Front National mijn boek uitgebreid aangeprezen.

Op televisie. Ik was laatst in Parijs, en dat bracht me in een lastige positie. Het verschil is dat politici als zij de Europese Unie willen vernietigen. Ik steun het Europese project juist! Daarom reik ik alternatieven aan waarmee we het project kunnen redden. Dat is een totaal andere motivatie.

08439

08440 'We moeten echt ophouden de eenheidsmunt te verwarren met het Europese project. Dat zijn wat mij betreft heel verschillende zaken. De waarheid is, dat als we de deze cruciale fout niet rechtzetten, je de Le Pens en Wildersen alleen maar in de kaart speelt. Zij zullen profiteren van het overduidelijke falen van de euro. Het is net als met Donald Trump. Zijn succes is mede het gevolg van het falen om grote delen van de bevolking te laten profiteren van de globalisering. Als je de zaken niet op tijd repareert, krijg je extremisme.'

08441

08442 Ter gelegenheid van uw boek treedt u in discussie met onze minister van Financiën, Jeroen Dijsselbloem. Hij noemt zich sociaal-democraat. Hij is intelligent. Als de europolitiek zo dom is, waarom volharden mensen als hij er dan in?

08443 'Ik vind dat raadselachtig. In de jaren negentig adviseerde ik de Amerikaanse regering. Daarna werd ik hoofdeconoom bij de Wereldbank. Overall kwam ik mensen tegen die jullie in Europa sociaal-democratisch zouden noemen. Het gekke was dat dat alleen hun eigen land betrof. Ging het om andere landen, dan veranderden ze in rechtse hardliners. Hoe kan dat? President Clinton vroeg me eens iets soortgelijks: waarom doet het IMF zulke slechte dingen? Ik moest hem uitleggen dat zijn eigen ministerie van Financiën dit beleid propageerde.

08444

08445 'Volgens mij heeft het te maken met democratische verantwoording. Of bestuurders die wel of niet moeten afleggen. De gewone mensen in je eigen land, dat zijn je kiezers. Die kunnen jouw beleid afstraffen. In het buitenland geldt dat niet.'

08446

08447 Zelf zullen mensen als hij en zijn Duitse collega Schäuble het anders zien.

Democratie betekent in hun ogen ook: regels zijn regels.

08448 (Kijkt voor het eerst geïrriteerd) Voor mij als Amerikaan roept dat herinneringen op aan de Tweede Wereldoorlog. Heeft het voor jullie dezelfde bijklank?'

08449

08450 Ik vermoed dat veel mensen eerder zullen denken: de Europese regels volgen is een kwestie van gezond economisch verstand.

08451 'Nou, ik denk aan de concentratiekampen. Aan degenen die hun rol verdedigden door te zeggen dat ze niks deden dan de regels gehoorzamen. Maar de economie verandert voortdurend. Dat kun je niet allemaal vastleggen in regels, daarin moet je pragmatisch zijn. Kijk naar wat werkt en wat niet. Daarop pas je de regels aan.'

08452

08453 Doormodderen, betoogt Stiglitz, van de ene naar de andere relatiecrisis, is het slechtste wat Europa kan doen. Aan het eind van zijn boek schetst hij twee oplossingen. De eerste is: alsnog werk maken van de broodnodige v4~ politieke eenwording. Een vlucht naar voren. Erg waarschijnlijk acht hij die niet in het huidige klimaat.

08454

08455 Rest die andere optie: scheiden. Hoe moeilijk het ook is, hoe eng ook om die deur achter je dicht te trekken. We weten immers wat we hebben, maar niet hoe het zal worden. Toch is het onontkoombaar, benadrukt

Stiglitz.

08456

08457 En heel misschien, laat hij doorschemeren, komen de eurolanden elkaar ver na die gruwelijke crisis ooit wel weer tegen. Wie weet kunnen ze het dan nog eens proberen, op basis van gelijkwaardigheid. Sadder but wiser.

08458

08459 Dat klinkt gezien de rest van uw betoog bijna naïef. Gaat de euro u als Amerikaan dan toch meer aan het hart dan een willekeurig economisch experiment?

08460 (Glimlachend) 'Het is een mooi idee, als de economieën gelijkwaardig zijn en er een politieke unie is. Dat is nu niet zo en dan brengt het Europa in gevaar. En Europa, dat betekent echt iets voor mij. Jullie beseffen in Nederland niet hoe gezegend jullie zijn met alle sociale verworvenheden.

Hoeveel slechter het kan. Kijk naar de enorme ongelijkheid in Amerika. Het Europese sociale model is voor mij altijd een voorbeeld geweest. Iets wat we in de VS moesten overnemen. Maar als door de eenheidsmunt Europa niet meer werkt, wordt dat wel heel moeilijk te verkopen.

08461

08462 'Daar komt bij dat Europa op het wereldtoneel vaak een koers voorstaat die ik de juiste acht. Denk aan klimaatverandering, of mensenrechten. Dus ja: het falen van Europa is voor mij een nachtmerrie. Als Europa niets

meer voorstelt, wie maakt zich dan hard voor deze waarden? Trump niet.'

08463

08464 HOE DAN WEL?

08465

08468

08469 - Weg met de huidige spelregels. Bijvoorbeeld dat het begrotingstekort maximaal 3 procent mag zijn.

08466

08470

08471 - Ruim baan voor de bankenunie, inclusief depositogarantiestelsel

De oplossingen van Stiglitz

08467 Wordt het meer Europa...

08472 VA~

08473 - Voer 'eurobonds' in, gezamenlijke Europese schuldobligaties

08474

08475 - Help Zuid-Europa de crisis door met een 21ste-eeuws Marshall-plan

08476

08477 - De ECB moet, behalve inflatie beteugelen, ook werkgelegenheid en groei gaan bevorderen.

08478

08480 of willen we minder 08479 - Nederland, en Duitsland: trakteer
jezelf op een loongolf.]

08481 Europa? 08483 - Splits de euro op in een sterke]

08482 noordelijke en een zwakkere zuidelijke
c1~ muntunie]

08484

08485 - Introduceer een flexibele euro

08486 'Alleen maar vasthouden aan de Europese regels? Voor mij als Amerikaan
CA~ roept dat herinneringen op aan de Tweede Wereldoorlog.'

08487

08488

08489 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

08490

08491 LOAD-DATE: 30 September 2016

08492

08493 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08494

08495 PUBLICATION-TYPE: Krant

08496

08497

08498 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08499 All Rights Reserved

08500

08501

08502

08503

08504 163 of 195 DOCUMENTS

08505

08506

08507

08508 de Volkskrant

08509

08510 1 oktober 2016 zaterdag

08511

08512 Werkloosheid in eurozone stabiel

08513

08514 BYLINE: ANP

08515

08516 SECTION: Economie; Blz. 30

08517

08518 LENGTH: 84 woorden

08519

08520 Laagste niveau

08521 De werkloosheid in de eurozone is in augustus opnieuw onveranderd gebleven op het laagste niveau in vijf jaar. Dat meldde het Europees statistiekbureau Eurostat vrijdag.

08522

08523 De werkloosheid bedroeg 10,1 procent van de beroepsbevolking, net als in juli. Dat is het laagste punt sinds juli 2011. Volgens Eurostat waren in het eurogebied 16,3 miljoen mensen werkloos. Voor de gehele Europese Unie werd een werkloosheid gemeten van 8,6 procent, hetgeen ook stabiel bleef.

08524

08525

08526 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08527

08528 LOAD-DATE: 30 September 2016

08529

08530 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08531

08532 PUBLICATION-TYPE: Krant

08533

08534

08535 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08536 All Rights Reserved

08537

08538

08539

08540

08541 164 of 195 DOCUMENTS

08542

08543

08544

08545 de Volkskrant

08546

08547 28 september 2016 woensdag

08548

08549 De herontdekking van Europa

08550

08551 BYLINE: DERK JAN EPPINK

08552

08553 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 26

08554

08555 LENGTH: 821 woorden

08556

08557 In Bratislava dobberden Europese regeringsleiders over de Donau in finde-siècle-stijl; het leven is goed, maar het einde nabij. Ook zonder Britten. Europese instellingen zijn waterhoofden op de automatische piloot. EU-

lidstaten blokkeren elkaar met regionale coalities: Noord-Europa (met c1~ Nederland), Centraal-Europa, Mediterraan Europa.

Duitsland

middelpunt, oogst electorale storm na 'Wir schaffen das'. Die Welt , het vroeg zich af: is er een 'Neuanfang'? Ja, waarom niet? Alvast een schets met lessen van 60 jaar Europese integratie.

08558

08559 Belangrijkste les: de droom van de 'steeds hechtere Unie' bleek

08560 zelfbedrog.

Pogingen
een
federaal

Europa te forceren leiden tot zijn ontrafeling.] c1~

Helaas, het 'Europese volk' ontbreekt. Daarom is een flexibeler constructie nodig: de Confederatie van Europese Staten. Europa telt immers vele volkeren met uiteenlopende identiteiten. Een confederatie verenigt

nationale soevereiniteit op afgesproken beleidsterreinen. Lidstaten blijven v3~

de spelbepalers; niet de Europese instellingen die dat vaak denken. Dit betekent dat de huidige Europese Raad van regeringsleiders op hoofdtaken een 'Europese Regering' kan worden. Voorbeelden: interne markt, eurosysteem, internationale handel, milieu, terreurbestrijding en veiligheid. Kunst is de juiste balans te vinden tussen meer integratie op hoofdtaken

en beleidsterreinen die terugkeren naar de lidstaten.

08561 v2~

08562

Commissie verliest het monopolie op het initiatiefrecht. Dat is toch al uitgehold. Het aantal Europese commissarissen kan van 28 naar 12. De Commissie heeft het beste ambtenarenkorps ter wereld. Zij moet zich richten op beleidsvoorbereiding, uitvoering en naleving van rechtsregels. Dat laatste gebeurt amper. Voorzitter Juncker gaat met de wijwaterkwast over alle begrotingstekorten.

Consequente is afslanking van ander

e Europese instellingen. De Europese

08564 Het Europees Parlement kan van 751 naar 450 leden zodat het verplicht is v3~ zich te richten op parlementair werk: medewetgeving, uitvoering van wetgeving en begrotingscontrole. Nu is het een hobbyparlement waarin

veel leden de hele wereld bereizen en beleren, terwijl voor controle van de VA~

EU-begroting amper animo is. Het is zelfs beter als Europese uitoefenen. Dat dwingt tot zelfbeperking en vermindert vervreemding van kiezers.

Parlement slede n een dubb elma ndaat met hun natio nale parle ment

08565 De EU neigt echter tot de 'vlucht vooruit': het Europees Leger.

08566 Een Europees leger mondt uit in een bureaucratie met goed gebuikte vergadergeneraals in Brussel. Resultaat: een paradeleger uit Habsburgse tijden. Het paard staat bovendien achter de wagen. Begin altijd met gemeenschappelijke belangen, zoals een Europese defensie-industrie. Construeer dan een Europese 'Snelle Interventiemacht' in samenwerking met de NAVO. Zonder Amerikaanse logistieke steun kan Europa

08567 overigens geen kruisraket afschieten. Bouw vooral iets dat functioneert, vanuit een gemeenschappelijk belang.

08568

Wie een Europa stoelt op 'solidariteit' bouwt het op drijfzand. Een

Europees immigratie- en asielbeleid kan niet zonder effectieve zuidgrens. Dat is voor Nederland niet Wuustwezel, maar de Middellandse Zee. De demografische druk uit Afrika wordt enorm. In 2050 heeft Nigeria meer inwoners dan de Verenigde Staten. Zonder 'effectieve zuidgrens' verdwijnt Europa. Dat betekent: asielverzoeken alleen behandelen in Afrika;

Europese grensbewaking is geen veerdienst maar terugsleepdienst. Een

opendeur politiek doet in Europa binnengrenzen herrijzen waarop ruzies c3~ tussen lidstaten Europese samenwe

rking vernietigen.

08569

08570 Groot zorgenkind is het eurosysteem. De euro leek ooit de economische ca~

viagrapil die Europa tot wereldleider zou maken, maar lijkt steeds meer op een pil van Drion voor een levensmoe continent. De EU is een schuldenunie; de eurozone een transferunie. Die trend is onhoudbaar. De Europese Centrale Bank (ECB) drukt maar geld bij. Slechts een enkele 'trigger' - een politieke of monetaire schok - en het eurosysteem kapseist. Het gaat dan als de Titanic loodrecht de kelder in. In aantocht zijn: een Italiaans referendum en Franse presidentsverkiezingen. Wat als?

08571

08572 Cruciaal is dat de 'Europese Regering' beter bindt dan nu de Europese Raad. Het blijft een onderhandelingslag tussen hoofdsteden, maar noodgedwongen hechter vastgeschroefd op gemeenschappelijke belangen dan op 'solidariteit'.

08573

08574 Duitsland zette Nederland ongevraagd in de 'Noordelijke coalitie'. Er is ook de Benelux. Vlaanderen wordt steeds eurokritischer: dat biedt kansen op Belgische koerscorrecties. Manoeuvreren via de Noordelijke coalitie en de

Benelux sluit elkaar niet uit. In eurokwesties is Nederland zelfs 'Duitser dan Duitsland'. Onderhandelen in Europa is een zaak van behendig simultaan schaken.

08575

08576 Niemand weet hoe Europa er in 2020 uitziet. Het is echter wat vroeg voor defin-de-siècletijdgeest in een eeuw die pas is begonnen.

08577 De euro leek ooit de economische viagra- pil, maar lijkt nu op een pil van Drion

08578

08579

08580 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08581

08582 LOAD-DATE: 27 September 2016

08583

08584 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08585

08586 PUBLICATION-TYPE: Krant

08587

08588

08589 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08590 All Rights Reserved

08591

08592

08593

08594

08595 165 of 195 DOCUMENTS

08596

08597

08598

08599 de Volkskrant

08600

08601 23 september 2016 vrijdag

08602

08603 Fed helpt beurzen aan flinke winsten

08604

08605 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER WILCO DEKKER

08606

08607 SECTION: Economie; Blz. 28

08608

08609 LENGTH: 193 woorden

08610

08611

08612 HIGHLIGHT: De beurzen hadden donderdag een profijtelijke dag met stevige winsten. Beleggers waren goedgehumt na het besluit van de Federal Reserve een dag eerder om de rente onveranderd te laten.

08613

08614 Dat Fed-preses Janet Yellen duidelijk hintte op een renteverhoging later dit jaar, mocht de pret niet drukken. De AEX sloot 1,8 procent hoger op 455,51 punten. De Midkap klom 1,2 procent tot 654,30 punten. In Londen, Parijs en Frankfurt werden winsten behaald van 1,1 tot 2,3 procent.

08615

08616 Opvallend waren de winsten bij grondstofbedrijven. ArcelorMittal was de sterkste stijger in de AEX, met een plus van 5,5 procent. In Londen behoorden de mijnbouwers BHP Billiton, Rio Tinto, Anglo American en Glencore bij de sterkste stijgers met plussen tot 5,5 procent. Het Duitse staalconcern ThyssenKrupp was in Frankfurt een winnaar met een plus van 2,8 procent, branchegeenoot Salzgitter won 2,7 procent.

08617

08618 De dollar leverde waarde in na het rentebesluit. Dat zorgt ervoor dat grondstoffen goedkoper worden voor investeerders die andere valuta's gebruiken en dat stuwt de grondstofprijzen. De euro noteerde donderdag 1,1236 dollar, tegen 1,1155 dollar aan het Europese slot op woensdag. De prijs van een vat Amerikaanse olie zette de opmars door en ging 2,3 procent vooruit tot 46,38 dollar. Brentolie steeg 1,8 procent tot 47,66 dollar per vat.

08619

08620

08621 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08622

08623 LOAD-DATE: 22 September 2016

08624

08625 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08626

08627 PUBLICATION-TYPE: Krant

08628

08629

08630 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08631 All Rights Reserved

08632

08633

08634

08635

08636 166 of 195 DOCUMENTS

08637

08638

08639

08640 de Volkskrant

08641

08642 23 september 2016 vrijdag

08643

08644 Draghi: eurozone heeft te veel banken

08645

08646 BYLINE: ANP

08647

08648 SECTION: Economie; Blz. 27

08649

08650 LENGTH: 78 woorden

08651

08652 Monetair beleid

08653 De eurozone telt te veel banken en dat is de belangrijkste oorzaak van hun lage winsten. Met woorden van die strekking counterde president Mario Draghi van de Europese Centrale Bank (ECB) donderdag kritiek, vooral van banken, op het ruimhartige monetaire beleid. Critici menen dat dit beleid de winstmarges van banken uitholt. Draghi zei eerder al dat banken de rente niet moeten aanmerken als de oorzaak van al hun problemen.

08654

08655

08656 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08657

08658 LOAD-DATE: 22 September 2016

08659

08660 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08661

08662 PUBLICATION-TYPE: Krant

08663

08664

08665 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08666 All Rights Reserved

08667

08668

08669

08670

08671 167 of 195 DOCUMENTS

08672

08673

08674

08675 de Volkskrant

08676

08677 19 september 2016 maandag

08678

08679 Nederland blijft na zege in groep 1 van Davis Cup

08680

08681 BYLINE: ANP

08682

08683 SECTION: Sport; Blz. 9

08684

08685 LENGTH: 85 woorden

08686

08687 Tennis

08688 De Nederlandse tennissers hebben Zweden in de Davis Cup met 5-0 verslagen. De ploeg handhaaft zich in groep 1, de eerste divisie van het internationale landentennis. Tot de wereldgroep behoren zestien landen. Groep 1 bestaat uit 24 landen, waarvan 12 in de Euro/Afrikaanse zone. Op de wereldranglijst bezetten de Nederlanders de 24ste plaats. 'We moeten nog beter kunnen. Ik hoop dat we volgend jaar een gooi kunnen doen naar een plaats in de wereldgroep', zei Robin Haase. ANP

08689

08690

08691 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08692

08693 LOAD-DATE: 18 September 2016

08694

08695 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08696

08697 PUBLICATION-TYPE: Krant

08698

08699

08700 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08701 All Rights Reserved

08702

08703

08704

08705

08706 168 of 195 DOCUMENTS

08707

08708

08709

08710 de Volkskrant

08711

08712 15 september 2016 donderdag

08713

08714 Stilte van banken domineert beursvloer

08715

08716 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

08717

08718 SECTION: Economie; Blz. 32

08719

08720 LENGTH: 162 woorden

08721

08722

08723 HIGHLIGHT: De AEX-index in Amsterdam is woensdag met verlies de handel uitgegaan. Daarmee kreeg de koersdaling van de afgelopen dagen een verder vervolg. Elders in Europa sloten graadmeters ook overwegend in het rood. Onzekerheid over het toekomstige beleid van centrale banken bleef de beurshandel domineren. De dalende olieprijs drukte daarbij het sentiment.

08724

08725 De AEX-index sloot na een relatief kalme sessie 0,4 procent lager op 441,03 punten. De Midkap verloor 0,3 procent en sloot op 633,91 punten. De graadmeters in Frankfurt en Parijs verloren tot 0,4 procent. De FTSE in Londen won 0,1 procent.

08726

08727 Bij de Amsterdamse hoofdfondsen was biotechbedrijf Galapagos veruit de sterkste stijger met een winst van 3,6 procent. Onderaan stond Altice met een min van 2,4 procent. Een Frans dochterbedrijf

van het kabelconcern hangt mogelijk een miljoenenboete boven het hoofd. Supermarktreus

Ahold Delhaize won 0,4 procent. Boeren in België dreigen met een boycot tegen Ahold Delhaize omdat ze vrezen dat de prijsdruk die het fusiebedrijf uitoefent, uiteindelijk door de boeren moet worden betaald.

08728

08729 De prijs van Amerikaanse olie daalde 2,2 procent tot 43,90 dollar per vat. Brentolie werd 2 procent goedkoper en bracht per vat 46,16 dollar op. De euro werd voor 1,1260 dollar verhandeld, tegen 1,1240 dollar dinsdag.

08730

08731

08732 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08733

08734 LOAD-DATE: 14 September 2016

08735

08736 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08737

08738 PUBLICATION-TYPE: Krant

08739

08740

08741 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08742 All Rights Reserved

08743

08744

08745

08746

08747 169 of 195 DOCUMENTS

08748

08749

08750

08751 de Volkskrant

08752

08753 10 september 2016 zaterdag

08754

08755 'Minder Europa? Succes'

08756

08757 BYLINE: DOOR MARC PEEPERKORN

08758

08759 SECTION: Ten Eerste; Blz. 4, 5

08760

08761 LENGTH: 2268 woorden

08762

08763

08764 HIGHLIGHT: Deze week komen de EU-leiders in Slowakije bijeen om te praten over de toekomst van Europa. Wat gaat daar gebeuren als de emotie regeert?

08765

08766 Interview Herman Van Rompuy, oud-EU-president

08767 Hij geniet van de koelte in de schaduw van de macht. Zijn bezoek haalt hij tegenwoordig zelf op en wuift het ook weer uit. 'Bij mijn vertrek voelde ik ook opluchting', zegt Herman Van Rompuy. Vijf jaar (2009-2014) leidde hij als eerste EU-president talloze tumultueuze en nachtelijke crisisberaden van de Europese regeringsleiders. Nu, op afstand en door zijn oogharen kijkend, concludeert hij: 'Mijn opvolger Donald Tusk heeft een veel zwaardere politieke agenda dan ik. Die is echt van een andere orde.'

08768

08769 Terwijl Van Rompuy toch ook te maken had met een existentiële crisis van de Europese Unie. De grootste economische recessie sinds de Tweede v1~

Wereldoorlog, Griekenland bungelend over de rand van de afgrond, Ierland, Portugal, Cyprus en Spanje bedelend bij het Europees noodfonds, het dreigde de Unie en de eurozone te verscheuren. 'Maar wat nu op ons afkomt, is veel groter.'

08770

08771 Geen wonder dus dat de 27 leiders volgende week voor een speciaal beraad in Bratislava bijeenkomen. Is er überhaupt nog toekomst voor de

EU na het aangekondigde vertrek van Groot-Brittannië; midden in de grootste vluchtelingenstroom sinds mensenheugenis; ten tijde van terreuraanslagen; en de anti-Europese populistten opstomend naar de hoofdsteden. 'Dit is uniek', zegt Van Rompuy. 'De EU is niet ontworpen om zulke majeure crises op te vangen.'

08772

08773 Is de huidige crisis groter dan de economische van 2011-2013?

08774

08775 'Ja. Er is sprake van een polycrisis, om maar eens een goed Grieks woord te gebruiken. Op zo korte termijn zo veel tegelijk, werkt heel

destabiliserend op burgers en politici. Niet alle crises komen uit de EU, maar ze moeten wel alle door de Unie beheerst worden. Hoe? Ik ken geen c1~

enkele crisis waar men in een handomdraai een antwoord vindt. En al

08776 Dat wil niet zeggen dat het allemaal chaos en depressie is, haast

helem
aal

08777 Van Rompuy zich te zeggen. 'Neem de vluchtelingen crisis. Ik weet dat er veel op aan te merken is, maar het EU-Turkije-akkoord uit maart functioneert. De stroom oorlogsvluchtelingen uit Syrië en Afghanistan is tot stilstand gebracht. Mijn broer is wethouder in Zaventem. Hij vertelde me over het asielcentrum daar, vorig jaar opgezet voor 250 mensen. Er zijn er nooit meer dan 150 gekomen en nu kan het dicht. Ik weet dat de woorden wir schaffen das besmet zijn, maar we hebben de ongekende migratie

niet
met
27 of
28
leiders
tezam
en.'

opgevang
n. De Unie
heeft

antwoord geboden.' v1~

08778

08779 Hetzelfde verhaal over de Grexit, stelt Van Rompuy. Athene heeft de v1~ saneringsvoorwaarden geaccepteerd, het besmettingsgevaar voor de hele eurozone is bezworen. 'Ik wil maar zeggen: er waren naast crises ook va~ antwoorden. Niet voldoende om de burger te overtuigen, maar u kunt niet zeggen dat de Unie met gekruiste armen heeft toegekeken.'

08780

08781 De EU is de magneet voor gevoelens van ongenoegen en onmacht:

antiglobalisering, anti-elite, antimigratie. En u zegt: lieve leiders, het valt wel mee. Is de Bratislava-top overbodig?

08782 'Als men tegenwoordig nuanceert, moet men zich al bijna excuseren. Het is politiek niet correct iets positiefs over de EU te zeggen. Onmiddellijk wordt een karikatuur van je gemaakt: 'Wereldvreemd!' 'Hij negeert het probleem!' Ik ken al die onnozele twittertaal.

08783

08784 'Na het Brexit-referendum kwam de terechte vraag: hoe nu verder met 27? Gaat men daar in Bratislava een definitief antwoord op geven? Natuurlijk niet! De discussie over de toekomst van de EU gaat jaren duren. Ik denk dat de leiders komende week de wijsheid zullen hebben niet over een verdragwijziging te beginnen. Die discussie leidt namelijk tot minder Europa, of nog erger. Ik heb aan begin van mijn mandaat als EU-voorzitter gezegd: ik ben verkozen onder het Verdrag van Lissabon en ik zal sterven onder het Verdrag van Lissabon. En ik heb niet de ambitie op vroege leeftijd heen te gaan.'

08785

08786 Wat moeten premier Rutte en zijn collega's dan wel afspreken in Bratislava?

08787 'Een aantal zaken staat sowieso op de agenda: de energie-unie, de digitale unie, de kapitaalunie. Dat is allemaal al in de steigers gezet. Degenen die nu 'minder Europa!' roepen, gaan die dat allemaal opgeven? Geen energiezekerheid voor de burgers? Geen digitale industrie en ontwikkeling? Geen goedkoper kapitaal voor het midden- en kleinbedrijf? Niemand die daaraan denkt. Dan is er de verdere harmonisering van het beleid in de eurolanden. De eurozone is solider dan voorheen, maar ze is niet af. Bij een volgende crisis zijn er niet genoeg instrumenten. Maar ik maak me geen illusies: vóór de Duitse en Franse verkiezingen gebeurt er niets op financieel-economisch terrein.'

08788

08789 Verdere integratie van de eurozone betekent een Europese minister van Financiën met een eigen begroting. Dat soort ideeën wekken grote woede op in Nederland en Duitsland.

08790 (Glimlachend) 'Ik zou ook minder ambitieus beginnen. Waar het mij om gaat is dat wie ideeën verzamelt voor de toekomst van Europa, niet ver hoeft te zoeken. Alles is al opgeschreven. Het is een kwestie van de juiste fasering. Beginnen met iets groots, helpt het proces om zeep. Waar de burger op wacht, is het Europa van de resultaten. De leiders zullen over banengroei spreken, over het tegengaan van de ongecontroleerde illegale migratie. Dan is er de

strijd tegen de toenemende ongelijkheid, tegen belastingontwijking en -fraude. Ze zullen aandacht besteden aan de sociale dumping. Ik weet dat de Oost-Europese lidstaten niets willen weten van het Commissievoorstel voor gelijk loon bij gelijk werk. Maar de Poolse en Bulgaarse werknemers in Europa zorgen voor concurrentievervalsing. De EU moet beschermen tegen de negatieve aspecten van mondialisering, die worden als heel bedreigend ervaren. De positieve hoeven we niet uit leggen: Nederland en België zijn nergens zonder globalisering. We leven van de rest van de wereld.'

08791

08792 Allemaal méér Europa. De Slowaakse premier Fico riep in juli op tot minder Europa en een vertrek uit het besmette Brussel. Hij staat niet alleen.

08793 'Ik ken Robert Fico goed. Hij is niet in zijn beste periode, hij heeft net twee verkiezingen verloren. Hij is ook niet de meest subtiële vertolker van ideeën. Belangrijker nog: hij zit de top in Bratislava niet voor, hij is de gastheer. De voorbereiding en leiding liggen bij Tusk. Herinnert u zich nog die Nederlandse studie over welke bevoegdheden gerepatriëerd konden worden uit Brussel?'

08794

08795 U bedoelt de befaamde subsidiariteitsbrief uit 2013 van toenmalig minister Timmermans?

08796 'Zeker. Ik heb daar niet veel meer over gehoord.'

08797

08798 Hoho, het ging om zware zaken als 'handen af van ons schoolfruit'.

08799 'Juist, dat bedoel ik. In Groot-Brittannië hebben ze nadien een soortgelijke oefening gedaan: welk macht kunnen we terug naar Londen halen? De conclusie van die studie was 'heel weinig'. In de loop van veertig jaar lidmaatschap is alles met alles gaan samenklitten. Dat zal de discussie over de Brexit enorm compliceren. Less Europe? Ik weet niet waarover het gaat. Gaat het om minder regels? Ik ben gans mijn leven nationaal politicus geweest. Ik ken de nationale regelgeving, de regionale en de lokale. Daarmee vergeleken is de Europese regelgeving klein bier, weet ge. Mijn eerste speech die ik in 1975 voor minister-president Tindemans schreef, luidde: Tegen de administratieve rompslomp. En ik kan u verzekeren, Europa was niet het eerste waar we toen aan dachten. Natuurlijk moet Timmermans werken aan minder regels, maar het zal het beeld van Europa niet veranderen.'

08800

08801 Zijn Fico, Le Pen en Wilders dan valse profeten: ze spiegelen de burger iets voor dat niet kan?

08802 'U hebt gezien, en u zult de komende maanden en jaren zien, hoe moeilijk het is om de klok terug te draaien. Het is niet omdat het Britse ondernemersvertrouwen in juli iets minder negatief was dan verwacht, dat de problemen van de Brexit verholpen zijn. Dat soort oppervlakkige analyses lees ik te vaak. En dan gaat de Brexit nog over een land dat steeds met één been buiten de Unie stond. Stelt u zich voor dat een euroland een referendum aankondigt over het EU-lidmaatschap. Op datzelfde moment is dat land een vogel voor de kat, een prooi voor speculanten.'

08803

08804 Vandaar mijn vraag: zijn het valse profeten?

08805 'Laat ik het zo zeggen: de dag dat Parijs een referendum lanceert over de EU zou ik niet graag president van Frankrijk zijn. De problemen van Europa zijn in de eerste plaats nationale problemen. België heeft het Vlaams Belang, een racistische partij die 25 procent van de stemmen haalde in

2004. Dat had niets met Europa te maken.

08806

08807 'Jullie hadden Fortuyn, de herschepper van het politieke landschap, ook dat stond los van Europa. In Oostenrijk won Haider (FPÖ) eind jaren negentig, Chirac won in 2002 maar nipt van Jean-Marie Le Pen. Allemaal ruim voor de grote euromisère.

08808

08809 'Kijk ook naar wat er nu in de Verenigde Staten gebeurt: zelfde thema's, zelfde discours en dat land staat toch echt los van de EU. Angst voor de globalisering, voor migratie, verlies van identiteit, groeiende ongelijkheid: de malaise in onze samenlevingen is niet specifiek Europees. Maar de EU is de zwakste schakel, de makkelijkste zondebok.'

08810

08811 Kunnen die nationale problemen de EU vermorzelen?

08812 'In eerste instantie worden de nationale structuren aangetast. Beeldt u in dat mevrouw Le Pen de volgende Franse president wordt. Wie is dan het eerste slachtoffer: Frankrijk! Natuurlijk werkt het door in Brussel. De EU is de optelsom van de lidstaten. Er wordt geen potlood verlegd in Brussel zonder de steun van de lidstaten, meestal unaniem.'

08813

08814 Het tekent de zwakte van de EU: als een of twee landen trillen, schudt de hele Unie.

08815 'Voor een slagvaardiger Unie hebben de Commissie en het Europees Parlement meer macht nodig, maar dat is onbespreekbaar. Liever zegt men: doek alles maar op, we gaan terug naar 'die goede oude tijd' van voor 1958. Wel: bonne chance!'

08816

08817 Regeringsleiders zijn ook vrijwel unaniem in hun gebrek aan enthousiasme om de EU te verdedigen.

08818 'Dat klopt. Als EU-voorzitter zag ik na afloop van een top hun verklaringen, dan vroeg ik me af of ik in dezelfde vergadering had gezeten. Al het goede komt dankzij hen, het minder aangename is de schuld van Brussel. Ik vraag geen euro-euforie van ze. 'Hup, hup Europa!' is niet geloofwaardig. Maar resultaten alleen, en God weet dat we die nodig hebben, voldoen evenmin. De leiders moeten de moed hebben de besluiten die ze in Brussel nemen te verdedigen. Gewoon nuchter en zakelijk uitleggen wat is overeengekomen, ook al was dat soms met à boire et à manger, met geven en nemen.

08819

08820 Wat je ziet is het tegenovergestelde. De Hongaarse premier Orbán die een referendum uitschrijft over een wettelijk genomen asielbesluit in Brussel, hij organiseert het verzet in eigen land. Fico die sneert naar Brussel, Renzi die afgelopen maanden een regelrechte aanval op de Commissie leidde. Dat is niet houdbaar. Als de leiders hun Brusselse besluiten niet verdedigen, haakt de burger af. Het ondermijnt de geloofwaardigheid van de EU.'

08821

08822 Waarom deinen leiders mee met het populisme?

08823 'De electorale verleiding bestaat uit boze kiezers. Politici staan voor moeilijke, zware keuzen. Soms vergt dat lijnrecht tegen de populistische golven in zwemmen, zoals bondskanselier Merkel heeft gedaan met haar asielbeleid. Dat loont als er resultaat is, maar dat resultaat laat soms lang op zich wachten. En die tijd hebben politici niet, de volgende verkiezingen beginnen vandaag. In Vlaanderen heeft het 10 jaar geduurd voordat het Vlaams Belang tot 6 procent van de stemmen was teruggedrongen.'

08824

08825 Is Merkel de enige leider met een rechte rug?

08826 'Van de grote leiders wel, hoewel de Franse president ook van nature sterk anti-Front National is. Maar Merkel heeft haar positie het duidelijkst verwoord, ze heeft de electorale risico's bewust genomen.'

08827

08828 Is zij de enige van de leiders die het Europees belang verdedigt?

08829 'Nee, dat is te kort door de bocht. Bij grote crises was de bereidheid tot een compromis bij allen aanwezig. Ik bespeur die wil echter steeds minder, vooral bij migratie dat het hart van de nationale politiek raakt. Compromisloosheid is dodelijk voor de EU.'

08830

08831 Een tinkelend alarm van zijn telefoon herinnert aan een volgende afspraak. 'Mijn politieke loopbaan zit erop', zegt een goedgeluimde Van Rompuy bij het vertrek. 'Het is conform mijn levensfilosofie: het is mooi geweest, nu keren we de pagina. Ik klamp me niet vast aan de macht.'

08832

08833 Hij wijst op een foto aan de muur, van zijn eerste EU-top in 2010. Van de 27 toenmalige regeringsleiders zijn er zes jaar later nog twee in functie. 'Dat is democratie.' Voormalig Commissievoorzitter Barroso prijkt ook op de foto, breed lachend.

08834

08835 U bent nu gastdocent aan de universiteit en onbetaald voorzitter van een Brusselse denktank. Barroso werkt sinds kort bij de Amerikaanse bank Goldman Sachs. Is dat gepast? Hij slaat in elk geval munt uit zijn Brusselse tijd.

08836 'Letterlijk zeker. Hij moet voor zichzelf uitmaken of die stap verantwoord is of niet. Ik wil mijn herinneringen over de uitstekende samenwerking die we hadden niet in gevaar brengen door te zeggen hoe ik erover denk.'

08837

08838 1947 geboren op 31 oktober in Etterbeek, België

08839

08840 1968 bachelor filosofie

08841

08842 1971 master economie

08843

08844 1973-1993 diverse functies bij de CVP (Christelijke Volkspartij)

08845

08846 1993-1999 minister van Begroting en vicepremier

08847

08848 1995-2009 lid Belgisch parlement

08849

08850 2007-2008 voorzitter Belgisch Parlement

08851

08852 2008-2009 premier van België

08853

08854 2009-2014 voorzitter van de Europese Raad, EU-president

08855

08856 2015 België verheft hem in de adelstand, hij mag zich graaf noemen.

08857

08858 Herman Van Rompuy is getrouwd en heeft vier kinderen en zeven kleinkinderen.

08859 De malaise in onze samenlevingen is niet specifiek Europees

08860 De dag dat Parijs een referendum lanceert over de EU zou ik niet graag president van Frankrijk zijn

08861

08862

08863 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

08864

08865 LOAD-DATE: 9 September 2016

08866

08867 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08868

08869 GRAPHIC: Herman Van Rompuy

08870

08871 PUBLICATION-TYPE: Krant

08872

08873

08874 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08875 All Rights Reserved

08876

08877

08878

08879

08880 170 of 195 DOCUMENTS

08881

08882

08883

08884 de Volkskrant

08885

08886 10 september 2016 zaterdag

08887

08888 Waardedaling pond is goed voor Britse export

08889

08890 BYLINE: ANP

08891

08892 SECTION: Economie; Blz. 28

08893

08894 LENGTH: 122 woorden

08895

08896 Brexit

08897 Britse exporteurs hebben in juli dit jaar geprofiteerd van de stevige waardedaling van het Britse pond die is ontstaan na het Brexitreferendum. De export van Groot-Brittannië steeg met ruim 3 procent ten opzichte van juni. Dat heeft het Britse statistiekbureau vrijdag bekendgemaakt. De keuze van de Britten om de Europese Unie te verlaten, zette de waarde van het pond ten opzichte van bijvoorbeeld de euro en de dollar de afgelopen tijd stevig onder druk. Dat is gunstig voor de export, omdat Britse producten daardoor goedkoper worden op buitenlandse markten. De keerzijde is tegelijkertijd dat de import van goederen duurder wordt. De invoer van Groot-Brittannië slonk in juli met bijna 1 procent.

08898

08899

08900 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08901

08902 LOAD-DATE: 9 September 2016

08903

08904 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08905

08906 PUBLICATION-TYPE: Krant

08907

08908

08909 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08910 All Rights Reserved

08911

08912

08913

08914

08915 171 of 195 DOCUMENTS

08916

08917

08918

08919 de Volkskrant

08920

08921 10 september 2016 zaterdag

08922

08923 Beurzen gaan zorgelijk weekend in

08924

08925 BYLINE: VAN ONZE ECONOMIEREDACTIE

08926

08927 SECTION: Economie; Blz. 32

08928

08929 LENGTH: 175 woorden

08930

08931

08932 HIGHLIGHT: De Europese aandelenmarkten zijn vrijdag met duidelijke verliezen het weekeinde in gegaan. Daags nadat president Mario Draghi

stimuleringsmaatregelen nu niet nodig zijn, kwamen uit Duitsland opnieuw tegenvallende economische cijfers.

08933 In Amsterdam sloot de AEX met een verlies van 1,4 procent op
08934 452,88 punten. De belangrijkste graadmeters in Frankfurt, Parijs
en Londen gingen 1 tot 1,2 procent lager de handel uit. Ook de
Amerikaanse beurzen stonden gisteravond op verlies.

08935 De export uit Duitsland is in juli fors gekrompen. Eerder deze
08936 week bleek al dat de industrie in de grootste euro-economie die
maand onder druk stond. De nieuwe tegenvaller volgt op
sombere prognoses van de ECB, die donderdag voorspelde dat de
economische groei in de eurolanden de komende twee jaar niet
08937 zal versnellen.

08938 Sterkste daler in de AEX was staalproducent ArcelorMittal, met
een verlies van 3,1 procent. Supermarktreus Ahold Delhaize deed
08939 het met een min van 3 procent niet veel beter. Analisten van ING
08940 zien weinig rek meer in het aandeel en hebben het geschrapt van
hun favorietenlijstje.

08941 Brentolie werd 2,4 procent goed- koper, bij 48,78 dollar per vat.
08942 De euro werd voor 1,1220 dollar verhandeld, tegen 1,1270 dollar
08943 bij het slot van de Europese beurzen op donderdag.

08944

08945 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

08946

08947 LOAD-DATE: 9 September 2016

08948

08949 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08950 PUBLICATION-TYPE: Krant

08951

08952

08953 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

08954 All Rights Reserved

08955

08956

08957

08958 172 of 195 DOCUMENTS

08959

08960

08961 de Volkskrant

08962

08963 10 september 2016 zaterdag

08964

08965 Europese Commissie wil aparte begroting voor de eurolanden

08966 BYLINE: VAN ONZE CORRESPONDENT MARC PEEPERKORN

08967

08968 SECTION: Economie; Blz. 31

08969

08970 LENGTH: 584 woorden

08971

De Europese Commissie komt in het voorjaar van 2017 met

08972

plannen voor

08973

08974

van de
Europes
e
Centrale
Bank
(ECB)
had
gezegd
dat meer

een
Europes
e
werkloos
heidsver
zekering
en een
aparte
begrotin
g voor
de v1~
eurozon
e. De
ministers
van
Financië
n
steunen
een
verdere
vervlecht
ing

van
de
eurol
ande
n,
maar
over
de

manier waarop en de snelheid waarmee bestaat grote verdeeldheid.

08975

- Kazimir vrijdagavond na afloop van de vergadering met zijn EU-collega's die hij voorzat. Zijn Duitse collega Wolfgang Schäuble had hem zelfs geadviseerd het onderwerp überhaupt niet ter sprake te brengen; minister Jeroen Dijsselbloem was evenmin erg enthousiast. Volgens Kazimir zit de architectuur van de eurozone echter 'vol met gaten' en is verdere integratie van de eurolanden 'onvermijdelijk.'
- 08977 Met een gewaagd discussiestuk bracht Kazimir het debat zeker
08978 op gang. Volgens Kazimir hebben de eurolanden behoefte aan een gezamenlijk bufferfonds om economische schokken op te vangen nu ze dat niet meer kunnen door de koers van hun munt te verlagen.
- 08979
08980 Vier jaar geleden presenteerden de 'vijf presidenten' (van de EU, de Europese Commissie, de Europese Centrale Bank, de Eurogroep en het Europees Parlement) minder vergaande voorstellen. Die sneuvelden op onwil en afkeer bij een flink deel van de eurolanden.
- 08981
08982
08983
- Allergie
- Kazimir onderkent 'de allergie tegen de term verdieping van de eurozone', maar voor hem wegen de financiële risico's van nietsdoen zwaarder. 'Desintegratie is geen optie.' In zijn voorstel krijgt de begroting van de eurozone de vorm van een werkloosheidsverzekering (de EU vult de nationale WW aan bij grote crises), van een 'slechtweerd' om klappen
- 08984 De ECB is een uitgesproken voorstander. ECB-bestuurder Vitor
08985 Constâncio benadrukte dat het monetaire beleid van zijn bank moet worden aangevuld
- n.
- met een gecoördineerde begrotingspolitiek van de eurolanden. Volgens c3~ Constâncio leidt de nieuwe buffer - gefinancierd door de lidstaten - niet tot een permanente transfer van miljarden van rijk naar arm.
- 08986
- 08987 Nederland, Duitsland en Finland vrezen daar wel voor. Zij hamerden vrijdag op naleving van het Stabiliteitspact (dat bepaalt dat het financieringstekort van de eurolanden niet hoger mag zijn dan 3 procent van het bruto binnenlands product). Dat zou een buffer overbodig maken. De Oostenrijkse minister Hans Jörg Schelling zei bij aankomst in Bratislava 'zeer pessimistisch' te zijn
- 08976 'Een zeer gevoelig onderwerp', concludeerde de Slowaakse minister Peter C1~ op te vangen of een speciaal investeringsfonds. De extra buffer moet v1~ voorkomen dat landen in grote problemen raken en de hele eurozone meeslepe

over de haalbaarheid van een buffer. De meeste eurolanden zijn echter wel te vinden voor een nieuw financieel instrument voor de eurozone. Ook niet-eurolanden kunnen eraan meedoen.

08988

08989 Brexit

08990 De regeringsleiders van zeven zuidelijke landen (Frankrijk, Spanje, Italië, Griekenland, Portugal, Cyprus, Malta) riepen vrijdag tijdens een topontmoeting in Athene eveneens op tot verdere integratie van de eurozone. Het is hun inbreng voor de aparte top van de Europese regeringsleiders volgende week over de toekomst van de EU zonder Groot-Brittannië.

08991

08992 Europees Commissaris Valdis Dombrovskis (euro) kondigde aan op korte termijn een groep experts bij elkaar te zetten die de plannen voor de eurozone moet uitwerken. Op basis daarvan presenteert de Commissie komend voorjaar een 'witboek', een reeks suggesties, waarna de lidstaten uiteindelijk een beslissing nemen.

08993 Nederland vreest dat een nieuwe buffer leidt tot transfer van miljarden van rijk naar arm

08994

08995

08996 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

08997

08998 LOAD-DATE: 9 September 2016

08999

09000 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09001

09002 PUBLICATION-TYPE: Krant

09003

09004

09005 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09006 All Rights Reserved

09007

09008

09009

09010

09011 173 of 195 DOCUMENTS

09012

09013

09014

09015 de Volkskrant

09016

09017 2 september 2016 vrijdag

09018

09019 Beurzen in dipje na domper uit VS

09020

09021 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09022

09023 SECTION: Economie; Blz. 28

09024

09025 LENGTH: 179 woorden

09026

09027

09028 **HIGHLIGHT:** De Europese aandelenmarkten zijn donderdag na een grotendeels positief verlopen handelssessie toch met overwegend verliezen gesloten. In de namiddag bedierf een tegenvallend cijfer over de ontwikkelingen in de Amerikaanse industrie de stemming onder beleggers.

09029

09030 In Amsterdam sloot de AEX 0,1 procent lager op 453,87 punten. Tussentijds leek de hoofdingex voor de tweede dag op rij op weg naar de hoogste slotstand tot dusver dit jaar, maar opnieuw werd die uiteindelijk niet overtroffen. De Midkap steeg 0,3 procent, tot 647,37 punten.

09031

09032 De hoofdgraadmeters in Parijs, Londen en Frankfurt gingen tot 0,6 procent lager de handel uit. Ook de olieprijsen stonden onder druk. Amerikaanse ruwe olie werd 2,6 procent goedkoper en kostte 43,54 dollar per vat, de prijs van Brentolie zakte 2,4 procent tot 45,74 dollar per vat.

09033

09034 Eerder op de dag zagen beleggers het allemaal zonniger in, mede dankzij de Chinese industrie. Die liet afgelopen maand de sterkste groei zien in bijna twee jaar. Maar de Amerikaanse industrie vertoonde in augustus onverwacht een lichte krimp.

09035

09036 Kabelaar Altice en verfproducent AkzoNobel waren de sterkste stijgers op de AEX, met elk 1,2 procent. Uitzendbureau Randstad verloor 2,1 procent.

09037

09038 De euro werd verhandeld voor 1,1195 dollar. Een dag eerder was de eenheidsmunt nog 1,1145 dollar waard.

09039

09040

09041 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09042

09043 LOAD-DATE: 1 September 2016

09044

09045 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09046

09047 PUBLICATION-TYPE: Krant

09048

09049

09050 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09051 All Rights Reserved

09052

09053

09054

09055

09056 174 of 195 DOCUMENTS

09057

09058

09059

09060 de Volkskrant

09061

09062 1 september 2016 donderdag

09063

09064 Beurzen sluiten met rode cijfers

09065

09066 BYLINE: VAN ONZE ECONOMIEREDACTIE

09067

09068 SECTION: Economie; Blz. 30

09069

09070 LENGTH: 180 woorden

09071

09072

09073 HIGHLIGHT: De Europese beurzen zijn woensdag met verlies gesloten. De AEX leek eerder op de dag nog af te stevenen op de hoogste slotstand van het jaar, maar de graadmeter eindigde toch in het rood.

09074

09075 De AEX sloot 0,3 procent lager op 454,38 punten. De hoogste slotstand dit jaar dateert van 19 april, toen de handelsdag werd afgesloten met 456,46 punten. De beurzen in Frankfurt, Londen en Parijs daalden tot 0,6 procent. Ook de Dow Jones sloot met rode cijfers.

09076

09077 De AEX werd aangevoerd door kabelaar Altice en verzekeraar Aegon, die 4,7 en 4 procent wonnen. ING, NN en ABN Amro tekenden winsten op tussen de 1,1 en 1,7 procent. Staalconcern ArcelorMittal stond onderaan de lijst met een min van 3,7 procent.

09078

09079 Philips eindigde 0,5 procent in het rood. Het technologieconcern heeft een overeenkomst gesloten met de Amerikaanse chipfabrikant Qualcomm over de onderlinge uitwisseling van medische data.

09080

09081 In Frankfurt was Commerzbank een opvallende stijger met een koerswinst van 3,4 procent. Deutsche Bank (plus 2,5 procent) zou volgens het Duitse blad Manager Magazin een fusie met zijn branchegenoot hebben overwogen. Daarbij zou het zijn gegaan om een theoretische exercitie.

09082

09083 De euro was 1,1145 dollar waard, tegen 1,1150 dollar bij het Europese slot dinsdag.

09084

09085

09086 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09087

09088 LOAD-DATE: 31 August 2016

09089

09090 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09091

09092 PUBLICATION-TYPE: Krant

09093

09094

09095 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09096 All Rights Reserved

09097

09098

09099

09100

09101 175 of 195 DOCUMENTS

09102

09103

09104

09105 de Volkskrant

09106

09107 27 augustus 2016 zaterdag

09108

09109 Beurs ziet hogere rente VS al zitten

09110

09111 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09112

09113 SECTION: Economie; Blz. 33

09114

09115 LENGTH: 174 woorden

09116

09117

09118 HIGHLIGHT: De Europese aandelenmarkten zijn vrijdag met winst het weekeinde ingegaan. De handel verliep rustig maar kreeg

tegen het einde een duwtje in de rug van Fed-president Janet Yellen. Zij zinspeelde op een spoedige renteverhoging in de Verenigde Staten, wat duidt op vertrouwen in de groei­kracht van 's werelds grootste economie.

09119

09120 In Amsterdam sloot de AEX-index 0,7 procent hoger op 453,01 punten. De Midkap eindigde nagenoeg vlak op 644,94 punten. De hoofdgraadmeters in Londen, Frankfurt en Parijs gingen 0,3 tot 0,8 procent hoger de handel uit.

09121

09122 In een toespraak bij de jaarlijkse top van centrale bankiers in Jackson Hole zei Yellen dat de Amerikaanse economie zich op vrijwel alle fronten goed blijft ontwikkelen. Dat verschaft de Fed steeds sterkere argumenten om de rente te verhogen, aldus Yellen.

09123

09124 Koploper op de AEX was Gemalto met een winst van 6,5 procent. De specialist in digitale beveiliging boekt in de eerste jaar­helft meer winst. Sterkste daler in de AEX was Ahold Delhaize met een min van 0,4 procent.

09125

09126 Door op een renteverhoging te zinspelen zette Yellen de euro wat onder druk. De euro werd verhandeld voor 1,1240 dollar, tegen 1,1280 aan het einde van de Europese beurshandel donderdag. De prijs van een vat Amerikaanse olie steeg 0,4 procent naar 47,55 dollar. Brentolie werd 0,1 procent duurder en kostte per vat 49,70 dollar.

09127

09128

09129 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09130

09131 LOAD-DATE: 26 August 2016

09132

09133 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09134

09135 PUBLICATION-TYPE: Krant

09136

09137

09138 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09139 All Rights Reserved

09140

09141

09142

09143

09144 176 of 195 DOCUMENTS

09145

09146

09147

09148 de Volkskrant

09149

09150 25 augustus 2016 donderdag

09151

09152 Verkoop nieuwe huizen VS in de lift

09153

09154 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09155

09156 SECTION: Economie; Blz. 24

09157

09158 LENGTH: 227 woorden

09159

09160 Wall Street was in de ban van het huis. Vlak na de openingsbel bleek dat de verkoop van nieuwbouwwoningen in de VS vorige maand met ruim 12 procent is gestegen naar het hoogste niveau sinds 2007. Dat overtrof de stoutste verwachtingen; er werd juist op krimp gerekend.

09161

09162 De aandelen van bouwbedrijven stegen, maar de rest van de beurs niet. Voor Amerikaanse beleggers is geen slechter nieuws denkbaar dan goed nieuws. De opmars van de huizenverkoop wordt gezien als een nieuw teken van kracht van de Amerikaanse economie. En als de economie aan kracht wint, vrezen beleggers een renteverhoging, en daarmee het einde van de stroom gratis geld naar de beurs.

09163

09164 In Europa werden de beurzen juist blij van de publicatie van nieuwe schattingen waaruit bleek dat de economische groei in de eurozone deze maand is aangetrokken ten opzichte van juli.

09165

09166 In Amsterdam sloot de AEX-index met 1 procent winst, de Midkap 0,6 procent en de beurzen in Londen, Parijs en Frankfurt 0,6 tot 0,9 procent. Wall Street bleef steken op 0,1 procent winst.

09167

09168 In Parijs raakte Renault 1,2 procent kwijt. Volgens de Financial Times heeft de Franse overheid mogelijk belangrijke details weggelaten over het emissie-onderzoek bij Renault. Volkswagen steeg in Frankfurt 2,4 procent na een overeenkomst met een leverancier, waarmee een einde komt aan de productieproblemen.

09169

09170

09171 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09172

09173 LOAD-DATE: 24 August 2016

09174

09175 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09176

09177 PUBLICATION-TYPE: Krant

09178

09179

09180 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09181 All Rights Reserved

09182

09183

09184

09185

09186 177 of 195 DOCUMENTS

09187

09188

09189

09190 de Volkskrant

09191

09192 24 augustus 2016 woensdag

09193

09194 Beleggers blij met positieve berichten

09195

09196 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09197

09198 SECTION: Economie; Blz. 26

09199

09200 LENGTH: 200 woorden

09201

09202

09203 HIGHLIGHT: De Europese aandelenbeurzen zijn dinsdag met winsten gesloten. Opbeurende berichten over de Europese economie stemden beleggers positief.

09204

09205 In Amsterdam sloot de AEX-index met een winst van 1 procent op 452,18 punten. De Midkap steeg 0,6 procent naar 647,80 punten. De beurzen in Londen, Parijs en Frankfurt wonnen 0,6 tot 0,9 procent.

09206

09207 Uit nieuwe schattingen bleek dinsdag dat de economische groei in de eurozone deze maand is aangetrokken ten opzichte van juli. Vooral bij dienstverleners groeide de activiteit, terwijl de toename van de bedrijvigheid in de industrie wat afzwakte. Per saldo was de vooruitgang sterker dan verwacht.

09208

09209 Uitzender Randstad voerde met een winst van bijna 5 procent de AEX aan, gevolgd door Altice, ING en Aegon die er 2,5 tot 3,4 procent bij kregen. Galapagos hoorde met een plus van 1,6 procent eveneens bij de grotere winnaars. Het biotechnologiebedrijf begint een belangrijke nieuwe studie,

waarin de werkzaamheid en veiligheid van een van zijn middelen wordt onderzocht bij reumapatiënten.

09210

09211 De aandelenbeurzen in New York stonden dinsdag in de middaghandel eveneens op winst. In de Verenigde Staten is de verkoop van nieuwbouwwoningen vorige maand met ruim 12 procent gestegen, naar het hoogste niveau sinds 2007. Die enorme toename oversteeg de meest optimistische voorspellingen.

09212

09213

09214 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09215

09216 LOAD-DATE: 23 August 2016

09217

09218 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09219

09220 PUBLICATION-TYPE: Krant

09221

09222

09223 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09224 All Rights Reserved

09225

09226

09227

09228

09229 178 of 195 DOCUMENTS

09230

09231

09232

09233 de Volkskrant

09234

09235 20 augustus 2016 zaterdag

09236

09237 Randstad in de min na hobbel overname

09238

09239 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09240

09241 SECTION: Economie; Blz. 37

09242

09243 LENGTH: 204 woorden

09244

09245

09246 HIGHLIGHT: De AEX in Amsterdam en andere hoofdgraadmeters in Europa zijn vrijdag lager gesloten.

09247

09248 Uitzender Randstad (min 2,1 procent) was een van de hoofdfondsen in Amsterdam die een stap terug moest doen. De grootste aandeelhouder van Monster Worldwide â het moederbedrijf van Monsterboard â ligt dwars bij de verkoop van het bedrijf aan Randstad. MediaNews Group kan zich onder meer niet vinden in de overeengekomen verkoopprijs. Randstad moet daardoor mogelijk meer betalen.

09249

09250 De AEX sloot uiteindelijk met een verlies van 0,7 procent op 448,72 punten. De Midkap sloot een fractie lager op 642,28 punten. De graadmeters in Londen, Frankfurt en Parijs leverden tot 0,8 procent in.

09251

09252 Randstads branchegenoot Brunel eindigde nog zwaarder in de min, met 7 procent. De specialist in hoogopgeleid personeel voor de olie- en gasector hield de afgelopen maanden flink last van de malaise in die branche en voorziet in de nabije toekomst geen verbetering. Volkswagen verloor in Frankfurt 1,5 procent. De productie bij vier fabrieken begint vast te lopen door een conflict met een leverancier.

09253

09254 De prijs van een vat Amerikaanse olie zakte 0,3 procent tot 48,11 dollar. Brent werd 0,8 procent goedkoper op 50,47 dollar per vat. De euro werd voor 1,1325 dollar verhandeld, tegen 1,1335 dollar donderdag.

09255

09256

09257 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09258

09259 LOAD-DATE: 19 August 2016

09260

09261 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09262

09263 PUBLICATION-TYPE: Krant

09264

09265

09266 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09267 All Rights Reserved

09268

09269

09270

09271

09272 179 of 195 DOCUMENTS

09273

09274

09275

09276 de Volkskrant

09277

09278 19 augustus 2016 vrijdag

09279

09280 Was Europa beter af zonder euro?

09281

09282 BYLINE: PETER DE WAARD

09283

09284 SECTION: Economie; Blz. 21

09285

09286 LENGTH: 492 woorden

09287

09288 De kwestie Peter de Waard

09289 Met de Brexit, de Griekse soap en de Italiaanse bankencrisis maken de Europeanen het zichzelf al moeilijk genoeg. Maar de komende weken zal een buitenstaander volop de gelegenheid krijgen meer zout te wrijven in de etterende wond die eurozone heet.

09290

09291

09292 De 73-jarige Amerikaanse econoom en Nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz gaat hier op oorlogspad. Of promotietour zoals het heet. Hij heeft een boek te verkopen dat gezien de titel *The Euro: And its Threat to the Future of Europe* in vruchtbare aarde zal vallen bij met name populistische groepen. Hij maakt gehakt van de eenheidsmunt op een manier waar Wilders en Farage een puntje aan kunnen zuigen.

09293

09294 Niet dat Stiglitz zelf tot die populistische groepen behoort of er enige sympathie voor koestert. Integendeel, hij is voorstander van een

V1~

transferunie, waarbij rijke landen als Nederland en Duitsland onbeperkt geld overmaken in wat populisten de bodemloze Griekse put noemen. Het grote probleem is in zijn ogen dat de rijke landen de probleemlanden in Zuid-Europa afknijpen. Ze dringen die landen bezuinigingen op en bizarre structurele hervormingen als liberalisering van de etikettering voor brood en melk.

Date: 31-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 559/292

- 09295 Deze bezuinigingen leiden tot vraaguitval in de probleemlanden, waardoor ze in een negatieve spiraal raken. Er had juist moeten worden geïnvesteerd in betere scholing en een nieuwe infrastructuur, zodat de landen zichzelf zouden kunnen opwerken en concurrerend kunnen worden.
- 09296
- 09297
- 09298 Helaas is het europroject gekaapt door de neoliberalen, waartoe Stiglitz nogal gemakkelijk de regering van Merkel rekent, die de rijken rijker maken en de armen armer. De Duitsers en Nederlanders vullen niet de bodemloze Griekse put, maar de Grieken moeten hun laatste centjes ophoesten om de landen in het noorden nog welvarender te maken. Daarom moet de euro maar worden ontmanteld, te beginnen door twee andere alternatieven aan voor een oplossing van de eurocrisis (alsnog een transferunie of een flexibele euro met een gerevalueerde neuro en gedevalueerde zeuro) maar die zijn in dit electorale klimaat even politiek onhaalbaar als een D66-regering in Parijs.
- 09301
- 09302 Of Europa in zijn geheel economisch beter af zou zijn geweest zonder euro is moeilijk te bewijzen. Dan was Ierland mogelijk een tweede IJsland geworden. Duitsland en Nederland zouden een groot-Zwitserland zijn geweest met peperdure munten en een zwaar negatieve rente. En de Grieken zouden zich nog op ezeltjes verplaatsten, als ze zich niet en masse voor de grens bij Hazeldonk in een jungle hadden verzameld.
- 09303
- 09304 Dat de euro een onding is zonder een Verenigde Staten van Europa met een president als Stiglitz is duidelijk. Dat die potentiële president voor het verkeerde karretje zal worden gespannen is even duidelijk.
- 09305
- 09306 Reageren?
- 09307
- 09308 p.dewaard@volkskrant.nl
- 09309 Ierland zou IJsland zijn en Nederland mogelijk Zwitserland 09310
- 09311
- 09312 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

Duitslan
d (en
Nederlan
d) als
hoofdsch
uldigen
eruit te
zetten.
Weliswa
ar v4~
draa
gt
Stigli
tz
ook
nog

09313

09314 LOAD-DATE: 18 August 2016

09315

09316 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09317

09318 GRAPHIC: Peter de Waard

09319

09320 PUBLICATION-TYPE: Krant

09321

09322

09323 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09324 All Rights Reserved

09325

09326

09327

09328

09329 180 of 195 DOCUMENTS

09330

09331

09332

09333 de Volkskrant

09334

09335 17 augustus 2016 woensdag

09336

09337 ABN Amro verliezer van de dag op Damrak

09338

09339 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09340

09341 SECTION: Economie; Blz. 24

09342

09343 LENGTH: 184 woorden

09344

09345

09346 HIGHLIGHT: Vooruitlopend op de publicatie van de halfjaarcijfers, vandaag, besloot ABN Amro gisteren de handelssessie aan de Amsterdamse beurs met een min van 2,1 procent als verliezer van de dag. De AEX eindigde 0,7 procent lager dan de dag ervoor.

09347

09348 Ook verzekeraar Aegon (min 1,7 procent) en ING (min 1 procent) behoorden dinsdag tot de verliezers op een Amsterdamse beurs waar beleggers somber gestemd raakten. Kleinere fondsen deden het amper beter dan die in de AEX genoteerd staan. De Midkap sloot 0,4 procent lager.

09349

09350 Elders in Europa lieten de beurzen een vrijwel identiek beeld zien. De graadmeters in Frankfurt, Londen en Parijs leverden 0,6 tot 0,8 procent in.

09351

09352 Grootste stijger in de AEX was ArcelorMittal. Het staalbedrijf boekte een plus van 3,2 procent. Ook maritiem oliedienstverlener SBM Offshore (plus 1,3 procent) beleefde een goede handelsdag. Voorbeurs berichtte de

Zweedse luchtzuiveringsproducent Blueair dat het is overgenomen door Unilever. Financiële details werden niet bekendgemaakt. De overname kon beleggers kennelijk niet bekoren. Unilever boekte dinsdag een verlies van 1,2 procent.

09353

09354 Beleggers hebben vandaag wereldwijd het oog gericht op de publicatie van de notulen van de laatste vergadering van de Fed, de Amerikaanse centrale bank. De euro werd dinsdag iets meer waard ten opzichte van de dollar.

09355

09356

09357 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09358

09359 LOAD-DATE: 16 August 2016

09360

09361 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09362

09363 PUBLICATION-TYPE: Krant

09364

09365

09366 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09367 All Rights Reserved

09368

09369

09370

09371

09372 181 of 195 DOCUMENTS

09373

09374

09375

09376 de Volkskrant

09377

09378 13 augustus 2016 zaterdag

09379

09380 Cijfers maken niet veel indruk

09381

09382 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09383

09384 SECTION: Economie; Blz. 37

09385

09386 LENGTH: 185 woorden

09387

09388

09389 HIGHLIGHT: De beurzen zijn vrijdag zonder opvallende koersbewegingen het weekeinde ingegaan. Er kwamen wat cijfers

over onder meer de Europese economie, maar die leidden niet tot veel reuring.

09390

09391 De AEX eindigde 0,3 procent lager op 454,09 punten. De Midkap steeg 0,3 procent naar 643,46 punten. De graadmeters in Parijs en Frankfurt leverden tot 0,3 procent in, de beurs in Londen sloot vlak.

09392

09393 De AEX werd aangevoerd door SBM Offshore. De maritiem oliedienstverlener won 1,7 procent, nadat positief ontvangen kwartaalcijfers donderdag al een fraaie koerswinst opleverden. Verzekeraar Aegon, die ook donderdag cijfers had, stond met een min van 3,4 procent onder aan de lijst met 25 hoofdfondsen.

09394

09395 Bij de kleinere bedrijven aan het Damrak viel Ctac op met een koersverlies van 9,6 procent. De automatiseerder wees bij de presentatie van zijn resultaten op problemen met een project in Frankrijk, waar onduidelijke afspraken tot onbetaald werk hebben geleid. Het bedrijf boekte vorig halfjaar wel meer winst dan een jaar eerder, op een stijgende omzet.

09396

09397 Amerikaanse olie werd vrijdag 1,8 procent duurder bij 44,30 dollar per vat. Brent steeg 1,5 procent naar 46,73 dollar per vat. De euro was 1,1172 dollar waard, tegen 1,1170 dollar bij het slot van de Europese beurzen op donderdag.

09398

09399

09400 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09401

09402 LOAD-DATE: 12 August 2016

09403

09404 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09405

09406 PUBLICATION-TYPE: Krant

09407

09408

09409 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09410 All Rights Reserved

09411

09412

09413

09414

09415 182 of 195 DOCUMENTS

09416

09417

09418

09419 de Volkskrant

09420

09421 5 augustus 2016 vrijdag

09422

09423 Beurzen in de plus door verlaging van rente

09424

09425 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09426

09427 SECTION: Economie; Blz. 22

09428

09429 LENGTH: 181 woorden

09430

09431

09432 HIGHLIGHT: De Europese beurzen zijn donderdag met winst gesloten.

Beleggers verwerkten de nieuwe stimuleringsmaatregelen die de Bank of England aankondigde. De Britse centrale bank verlaagde onder meer de rente om de economie na het Brexit-besluit een steuntje in de rug te geven.

09433

09434 De AEX-index in Amsterdam eindigde 0,9 procent hoger op 444,47 punten. De Midkap steeg 0,1 procent tot 619,93 punten. De FTSE in Londen sloot 1,6 procent in de plus. Parijs en Frankfurt klommen 0,6 procent.

09435

09436 In de AEX was biotechnologiebedrijf Galapagos donderdag de grootste stijger met een plus van 4 procent, gevolgd door staalfabrikant ArcelorMittal die 3 procent won. DSM was de grootste verliezer bij de hoofdfondsen met een min van 1,5 procent. In Frankfurt stond Siemens in de schijnwerpers met een plus van 4,5 procent. Het technologiebedrijf verhoogde zijn winstverwachting voor 2016 nadat het de afgelopen maanden een paar grote orders binnenhaalde. Resultaten van de Duitse sportartikelenfabrikant Adidas werden minder goed ontvangen. De aandelen daalden respectievelijk 2 procent in waarde.

09437

09438 De prijs van een vat Amerikaanse olie steeg donderdag 1,5 procent naar 41,44 dollar. Brentolie ging 0,9 procent omhoog tot 43,50 dollar per vat. De euro werd voor 1,1131 dollar verhandeld, tegen 1,1176 dollar bij het slot van de Europese beurzen op woensdag.

09439

09440

09441 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09442

09443 LOAD-DATE: 4 August 2016

09444

09445 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09446

09447 PUBLICATION-TYPE: Krant

09448

09449

09450 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09451 All Rights Reserved

09452

09453

09454

09455

09456 183 of 195 DOCUMENTS

09457

09458

09459

09460 de Volkskrant

09461

09462 30 juli 2016 zaterdag

09463

09464 Staal sluit in de plus, Shell weer onderuit

09465

09466 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09467

09468 SECTION: Economie; Blz. 37

09469

09470 LENGTH: 206 woorden

09471

09472

09473 HIGHLIGHT: De AEX-index in Amsterdam is vrijdag met winst de handel uitgegaan. Ook elders in Europa kleurden de koersborden groen.

09474

09475 Staalconcern ArcelorMittal werd bij de hoofdfondsen op Beursplein 5 beloond voor zijn kwartaalcijfers. Shell sloot opnieuw lager, nadat het oliebedrijf donderdag na de publicatie van de kwartaalcijfers al fors aan beurswaarde verloor.

09476

09477 De AEX-index sloot uiteindelijk met een winst van 0,5 procent op 449,83 punten. De Midkap daalde een fractie tot 630,72 punten. De beurzen in Frankfurt en Parijs wonnen tot 0,6 procent. De FTSE in Londen sloot een fractie hoger.

09478

09479 ArcelorMittal zag zijn beurswaarde 5,6 procent stijgen, waarmee het veruit de sterkste stijger was in de AEX. Het grootste staalconcern ter wereld heeft in het tweede kwartaal geprofiteerd van de aantrekkende prijzen op de internationale staalmarkt. Shell behoorde met een verlies van 1,6 procent opnieuw tot de grootste verliezers bij de hoofdfondsen. In de Midkap verloor ASMI 8

procent. De toeleverancier aan de chipindustrie zag zijn omzet en winst dalen en kwam volgens analisten met zwakke vooruitzichten.

09480

09481 De prijs van een vat Amerikaanse olie steeg bij de slotbel 0,3 procent naar 41,28 dollar per vat. Brent werd 0,9 procent goedkoper bij 42,32 dollar. De euro noteerde 1,1171 dollar, tegen 1,1085 dollar bij het Europese slot donderdag.

09482

09483

09484 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09485

09486 LOAD-DATE: 29 July 2016

09487

09488 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09489

09490 PUBLICATION-TYPE: Krant

09491

09492

09493 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09494 All Rights Reserved

09495

09496

09497

09498

09499 184 of 195 DOCUMENTS

09500

09501

09502

09503 de Volkskrant

09504

09505 28 juli 2016 donderdag

09506

09507 Geen boete

09508

09509 BYLINE: PIETER KLOK

09510

09511 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 19

09512

09513 LENGTH: 357 woorden

09514

09515 Commentaar

09516 Door de boete voor Spanje en Portugal te torpederen, heeft Schäuble de euro geen goede dienst bewezen.

09517

09518 Ook de Volkskrant schreef het gisteren. 'Het gaat er dan toch van komen. Voor het eerst krijgt een euroland een boete, omdat het de afgesproken begrotingsdiscipline negeert'.

09519

09520

09521 Dinsdag wees alles erop dat Spanje en Portugal een minieme boete zouden krijgen om hen te straffen voor het feit dat ze jarenlang te veel geld hebben uitgegeven. Een uitstekende maatregel, omdat de landen niet onnodig hard werden gestraft, maar tegelijkertijd wel duidelijk werd gemaakt dat er een grens is. Een mooi compromis tussen Noord- en ZuidEuropa.

09522 Op het allerlaatste moment werd de boete echter toch nog
09523 getorpedeerd, nota bene door de grootste bezuinigingshavig die
er in Europa rondloopt, de Duitse minister van Financiën
Wolfgang Schäuble. Hij belde JeanClaude Juncker dinsdagavond
om te zeggen dat het van hem niet hoefde.

09524 1-01-19 P 3: ATLAS-VK.txt Page: 569/292

09525 Wat Schäuble heeft bewogen, is vooralsnog onduidelijk - een
veelgehoorde theorie is dat hij zijn Spaanse mede-
christendemocraat Rajoy te hulp wilde komen - maar feit is dat hij
de euro geen goede dienst heeft bewezen. Europa straalt
opnieuw uit dat het Stabiliteitspact een wassen neus is. Dat
09526 landen die de begrotingsregels aan hun laars lappen er
09527 uiteindelijk altijd mee weg komen.

Op korte termijn is dat geen ramp. Het Stabiliteitspact is bedoeld
om te voorkomen dat rente en inflatie omhoog schieten, maar
beiden zijn nu eerder te laag en vertonen geen tekenen van
09528 stijging. Op lange termijn leiden de begrotingstekorten echter tot
09529 een kwetsbare Europese economie en een wankel financieel
stelsel. Een kwetsbaarheid die tot nu toe wordt gemaskeerd
doordat ECB-president Mario Draghi grote hoeveelheden geld in
de economie pompt.

Het is mooi dat Europa keer op keer mededogen toont met de
landen rond de Middellandse Zee. Maar het is nu tijd dat de
Europese Commissie zich drukker gaat maken over het draagvlak
voor de euro in Noord-Europa en

het
gevoel
wegnee
mt dat
de euro
er vooral
toe leidt
dat
Noord-
Europa
c1~ Zuid-
Europa
grootsch
alig
subsidie
ert.

09530

S
tabiliteit
spact

blijkt wassen neus

09531

09532

09533 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09534

09535 LOAD-DATE: 27 July 2016

09536

09537 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09538

09539 PUBLICATION-TYPE: Krant

09540

09541

09542 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09543 All Rights Reserved

09544

09545

09546

09547

09548 185 of 195 DOCUMENTS

09549

09550

09551

09552 de Volkskrant

09553

09554 26 juli 2016 dinsdag

09555

09556 Aandeel Philips hoger na winstgroei

09557

09558 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09559

09560 SECTION: Economie; Blz. 22

09561

09562 LENGTH: 175 woorden

09563

09564

09565 HIGHLIGHT: Philips zag de omzet vorig kwartaal met 2 procent dalen ten opzichte van een jaar eerder, naar 5,86 miljard euro. De nettowinst steeg van 274 miljoen naar 431 miljoen euro. Dit kwam vooral door de schadevergoeding die Philips ontving van het Japanse Funai.

09566

09567 De koers van het aandeel steeg met 2,1 procent. Het dit weekend gefuseerde Ahold Delhaize won 1,2 procent. Kabelaar Altice (plus 3,3 procent) was de sterkste stijger in de AEX. Ook Randstad deed het goed, met een winst van 3 procent. SBM Offshore sloot de rij met een verlies van 3,1 procent.

09568

09569 De AEX-index sloot uiteindelijk 0,1 procent lager op 452,84 punten. De Midkap klom 0,5 procent naar 628,21 punten. Parijs en Frankfurt gingen tot 0,5 procent omhoog.

09570

09571 In de Midkap bungelde Air France-KLM onderaan met een verlies van 2,3 procent. Société Générale heeft zijn beleggingsadvies voor het luchtvaartbedrijf verlaagd naar verkopen.

09572

09573 De Ierse concurrent Ryanair deed het een stuk beter in Dublin met een koersstijging van 6,1 procent. Beleggers leken echter opgelucht dat de huidige winstprognose nog gehandhaafd blijft.

09574

09575 De euro noteerde 1,0979 dollar, tegen 1,0972 dollar bij het Europese slot op vrijdag. De prijs van een vat Amerikaanse olie zakte 2,2 procent tot 43,22 dollar. Brent daalde 1,9 procent tot 44,83 dollar.

09576

09577

09578 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09579

09580 LOAD-DATE: 25 July 2016

09581

09582 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09583

09584 PUBLICATION-TYPE: Krant

09585

09586

09587 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09588 All Rights Reserved

09589

09590

09591

09592

09593 186 of 195 DOCUMENTS

09594

09595

09596

09597 de Volkskrant

09598

09599 26 juli 2016 dinsdag

09600

09601 De laatste dag van Michiel de Ruyter

09602

09603 SECTION: Ten Eerste; Blz. 8, 9

09604

09605 LENGTH: 316 woorden

09606

09607

09608 HIGHLIGHT: Een stuk of honderd mensen maakten maandag gebruik van de allerlaatste kans om het oude 100-guldenbiljet met de beeltenis van Michiel de Ruyter erop in te leveren. Dat kon tot vier uur 's middags bij De

Nederlandsche Bank (DNB) in Amsterdam. Voor elke Michiel de Ruyter gaf DNB de eigenaar 45,38 euro terug. Het bankbiljet met de zeeheld werd in 1986 uit roulatie gehaald. Daarna was het nog dertig jaar mogelijk het briefje om te ruilen.

09609

09610 Nicole Spermon (49) uit Amsterdam

09611 'Mijn broer vond dit biljet ooit tijdens het verhuizen van zijn schoonmoeder onder het tapijt. Dat was ongeveer tien jaar geleden, de euro was al ingevoerd. Zijn schoonmoeder zei toen: 'Hou maar, het is toch niets meer waard.' Nu blijkt het wel nog wat waard te zijn. We moeten het geld dat we ervoor krijgen maar teruggeven aan zijn schoonmoeder. Woensdag gaf mijn broer het biljet aan mij. Hij was eerst zelf van plan het in te leveren, maar hij woont in Appeltern, in de buurt van Nijmegen. Uiteindelijk had hij toch geen tijd voor de rit naar Amsterdam.'

09612

09613 Yvonne de Wilde-Hamelink (53) uit Amsterdam

09614 'Fotograaf Eric Hamelink, mijn overleden man, kreeg dit biljet ooit opgestuurd in een envelop met een lief kaartje erbij. Het kwam van een meisje. Eric had foto's voor haar dichtbundel gemaakt. Ik wist

dat het ergens in zijn archief lag. Toen ik hoorde dat maandag de laatste inleverdag van het briefje was, ben ik het gaan zoeken. De zoektocht door het archief kostte uren. Het biljet zat keurig in de oorspronkelijke envelop. Ik ga binnen vragen of ik het niet beter aan een munthandelaar kan verkopen. Als dat niet zo is, lever ik het niet in. Dan bewaar ik het gewoon voor de emotionele waarde.'

09615

09616 Fons van Dammen (61) uit Weesp

09617 'Op het journaal hoorde mijn vrouw dat maandag de laatste dag was dat je het De Ruyter-honderdje kon inleveren. Ze wist zeker dat we er nog ergens een hadden. Ze heeft het hele huis overhoop gehaald. Gelukkig heeft ze het briefje gevonden. Dat was voor mij gelijk een reden om met dit prachtige weer een ommetje op de motor naar Amsterdam te maken.

09618 Nu ik er toch ben lever ik gelijk een hele stapel in: geeltjes, joetjes, nog een snip. Ik vind het niet zo erg om De Ruyter in te leveren. Het honderdje

met de snip erop vond ik veel mooier. Misschien omdat ik iets met vogels heb.'

09619

09620

09621 Bekijk de oorspronkelijke pagina: , , ,

09622

09623 LOAD-DATE: 25 July 2016

09624

09625 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09626

09627 GRAPHIC: Nicole Spermon (49) uit Amsterdam

09628 Fons van Dammen (61) uit Weesp

09629 Yvonne de Wilde-Hamelink (53) uit Amsterdam

09630

09631 PUBLICATION-TYPE: Krant

09632

09633

09634 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09635 All Rights Reserved

09636

09637

09638

09639

09640 187 of 195 DOCUMENTS

09641

09642

09643

09644 de Volkskrant

09645

09646 25 juli 2016 maandag

09647

09648 Brexocalypse? Dat valt best mee

09649

09650 BYLINE: DOOR PATRICK VAN IJZENDOORN

09651

09652 SECTION: Economie; Blz. 21

09653

09654 LENGTH: 730 woorden

09655

09656

09657 HIGHLIGHT: Precies een maand na het Brexit-referendum is duidelijk dat de verwachte ineenstorting van de Britse economie is uitgebleven. Maar het is nog te vroeg voor overdadig optimisme.

09658

09659 ANALYSE Groot-Brittannië

09660 Brexocalypse Now. De ochtend na de stem voor een Brexit voorspelde weinig goeds. Paniek regeerde op de beurzen. Sommige aandelen, met name van bouwbedrijven, daalden 70 procent in waarde. Het pond bereikte de laagste stand tegenover de dollar sinds Easy Lover van Phil Collins in 1985 de hitlijsten aanvoerde. Ook tegenover de euro verloor het flink terrein. De donkere voorspellingen van IMF-bazin Christine Lagarde, de Bank of England en de inmiddels ontslagen minister van Financiën George Osborne leken uit te komen. Het leek die Zwarte Vrijdag, 24 juni, een kwestie van tijd voordat er weer rijen voor de pinautomaten zouden staan.

09661

09662

09663 Het is anders gelopen. Mede dankzij koopjesjagers en het zwakke pond herstelden de beurskoersen zich rap. De gemiddelde prijs van een aandeel uit de beursindex FTSE 100 is nu 6 procent hoger dan voor het referendum, terwijl de aandelen van de kleinere Britse bedrijven in de FTSE 250 bijna zijn hersteld. Het grote uitzendbureau Reed meldde dat het aantal vacatures in de weken na 23 juni 8 procent hoger lag dan in

dezelfde periode een jaar geleden. Eerder deze week oordeelde de Britse centrale bank, die tot verbazing van velen de rente nog

niet heeft verlaagd, dat er vooralsnog geen tekenen zijn van economische achteruitgang.

09664

09665 Het pond is echter niet van de Brexit-klap hersteld, wat de komende maanden waarschijnlijk zal leiden tot een hogere inflatie. De lagere koers van de Britse munt is evenwel goed voor de export. Het in evenwicht brengen van de handelsbalans - het VK is nu vooral een importland - was precies de reden dat de topondernemer John Mills de Brexit-campagne zo fanatiek steunde. De Britse economie zal profiteren van het aantal Britten dat in eigen land vakantie zal vieren. Niet alleen het zwakke pond maar ook de angst voor terreur speelt een rol bij de hervonden liefde voor 'staycations'.

09666

09667 Een van de regio's die van binnen- en buitenlandse toeristen zullen profiteren is Wales, maar de Brexit is geen goed nieuws gebleken voor de staalarbeiders in dat deel van het land. Zo heeft Tata Steel de reddingsplannen voor de staalfabriek Port Talbot uitgesteld tot er meer zekerheid is over toegang tot de Europese interne markt. Dat sluit aan bij zorgwekkende cijfers van onderzoeksbureau IHS Markit. De activiteiten in de dienstensector - goed voor driekwart van de Britse economie - zouden na het referendum zijn gedaald naar het laagste punt sinds 2009, het jaar na de crisis. Volgens de analisten remt de kwakkelende wereldeconomie de goedkoper geworden export.

09668

09669 Het snelle aantreden van de nieuwe premier heeft in ieder geval bijgedragen aan een 'kalm blijven & stug doorgaan'-stemming, net als de oproep van Boris Johnson om 'een waarlijk mondiaal Groot-Brittannië te scheppen'. Dat is een hele uitdaging, zo bleek donderdagavond in het Londense Chatham House bij een drukbezochte bijeenkomst van handelsdeskundigen. Wat betreft de onderhandelingen met de EU en potentiële handelspartners, viel vooral het woord 'complex'. Voormalig WTO-topeconoom Patrick Low had een tip voor zijn landgenoten: 'Roep tijdens onderhandelingen niet constant dat je de vijfde economie van de wereld bent.'

09670

09671 G20 zet alles op alles om economische groei te blijven bevorderen

09672 'Het wereldwijd economisch herstel zet door, maar blijft zwakker dan gewenst.' Dat stelden de economische grootmachten van de

G20 na afloop van hun top afgelopen weekend in de Chinese plaats Chengdu. Daadkrachtige maatregelen ter bevordering van economische groei moeten snel worden genomen, ook om de potentiële gevolgen van de Brexit en toenemend protectionisme tegen te gaan. Volgens de G20 moet de nadruk van economisch beleid meer komen te liggen op hervormingen, in plaats van stimuleringsmaatregelen die alleen op de korte termijn soelaas bieden.

09673

09674 IMF-directeur Christine Lagarde zei na afloop dat liberalisering van de wereldhandel de productiviteit en economische groei een zetje in de goede richting kan geven. Het IMF stelde deze week zijn mondiale groeiverwachtingen voor 2016 en 2017 iets naar beneden bij, als gevolg van de Brexit. De ministers van Financiën en centralebankpresidenten van de G20 zeiden er desondanks vertrouwen in te hebben dat de gevolgen van de Brexit beperkt kunnen worden, en spraken de hoop uit dat Groot-Brittannië nauw met de EU blijft samenwerken.

09675

09676 Remco Andersen

09677

09678

09679 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

09680

09681 LOAD-DATE: 24 July 2016

09682

09683 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09684

09685 GRAPHIC: Het Londense zakendistrict Canary Wharf. Na de Brexit herstelden de beurskoersen zich rap.

09686

09687 PUBLICATION-TYPE: Krant

09688

09689

09690 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09691 All Rights Reserved

09692

09693

09694

09695

09696 188 of 195 DOCUMENTS

09697

09698

09699

09700 de Volkskrant

09701

09702 23 juli 2016 zaterdag

09703

09704 'Ik moet hier blijven, om terug te slaan'

09705

09706 BYLINE: KAYA BOUMA

09707

09708 SECTION: Ten Eerste; Blz. 5

09709

09710 LENGTH: 219 woorden

09711

09712 de activist

09713 'Er is een heksenjacht gaande in het Turkse onderwijs', zegt Ersin Åženel (30). 'Het idee van academische vrijheid is verleden tijd, dat is wel duidelijk.' De politicoloog werkte afgelopen jaar aan Åžisli, een school in Istanbul waar jongeren na hun middelbare school in twee jaar tijd een beroep kunnen leren. Hij gaf onder andere het vak Europese integratie.

09714

09715

09716 'Maandag kreeg ik te horen dat mijn contract niet wordt verlengd. Vanaf augustus sta ik op straat.' Behalve Åženel moeten nog vijf van de circa zeventig docenten weg. Hij is een activist, zegt hij over de telefoon. 'Net als mijn ontslagen collega's.' Åženel heeft zich aangesloten bij de coalitie van linkse oppositiepartijen

BirleÅYik Haziran Hareketi. 'Ik ben het niet eens met de coupplegers, ik wil een democratische regering. Daarom ben ik ook tegen Erdogan die steeds meer weg heeft van een dictator. De mislukte coup is een excuus om zijn politieke vijanden uit te schakelen.'

09717

09718 De zuiveringen richten zich niet alleen op de Gülen-beweging, zegt hij. 'Ook seculiere activisten als ik worden buitenspel gezet.' Een baan in het onderwijs lijkt er niet meer in te zitten. Weg uit Turkije is geen optie. 'De situatie hier beangstigt me, maar ik mag niet bang zijn. Ik moet hier blijven als activist om terug te slaan.'

09719

09720

09721 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09722

09723 LOAD-DATE: 22 July 2016

09724

09725 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09726

09727 PUBLICATION-TYPE: Krant

09728

09729

09730 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09731 All Rights Reserved

09732

09733

09734

09735

09736 189 of 195 DOCUMENTS

09737

09738

09739

09740 de Volkskrant

09741

09742 15 juli 2016 vrijdag

09743

09744 Sanoma flink hoger na positief bericht

09745

09746 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09747

09748 SECTION: Economie; Blz. 26

09749

09750 LENGTH: 222 woorden

09751

09752 Na een adempauze van welgeteld één dag zijn de graadmeters in Europa donderdag overwegend met winsten de handel uitgegaan.

09753 De AEX sloot 0,8 procent hoger op 448,19 punten. De Midkap steeg 0,6 procent naar 622,11 punten. Parijs en Frankfurt gingen tot 1,4 procent omhoog.

09754

09755 ING was de sterkste stijger in de AEX met een koerswinst van 2,6 procent. Ook ArcelorMittal en ABN Amro deden het goed met

plussen tot 2,5 procent. Verliezers waren Altice, Galapagos, RELX, Wolters Kluwer en Unilever met minnen van 0,2 tot 2,1 procent.

09756

09757 Ahold en Delhaize verkopen in totaal 86 Amerikaanse supermarkten om goedkeuring te krijgen voor hun voorgenomen fusie. De winkels liggen in gebieden waar Ahold en het Belgische Delhaize beide actief zijn. Ahold won 1 procent in Amsterdam, net zoveel als Delhaize in Brussel.

09758

09759 Mediabedrijf Sanoma werd in Helsinki ruim eenvijfde meer waard. Het moederbedrijf van onder meer SBS, <http://Nu.nl> en de tijdschriften Donald Duck en Libelle heeft de winstverwachting van 2016 positief bijgesteld.

09760

09761 De olieprijs toonden wat herstel na de scherpe daling een dag eerder. Een vat Amerikaanse olie was bij de slotbel 2,2 procent meer waard op 45,72 dollar. Brent klom 2,4 procent tot 47,37 dollar. De euro was 1,1110 dollar waard, evenveel als bij het einde van de Europese handel op woensdag.

09762

09763

09764 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09765

09766 LOAD-DATE: 14 July 2016

09767

09768 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09769

09770 PUBLICATION-TYPE: Krant

09771

09772 JOURNAL-CODE: de Volkskrant

09773

09774

09775 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09776 All Rights Reserved

09777

09778

09779

09780

09781 190 of 195 DOCUMENTS

09782

09783

09784

09785 de Volkskrant

09786

09787 11 juli 2016 maandag

09788

09789 'Bankencrisis Italië explosief voor EU'

09790

09791 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER PETER DE WAARD

09792

09793 SECTION: Economie; Blz. 21

09794

09795 LENGTH: 766 woorden

09796

09797 Interview Harald Benink

09798 Als Italië zijn noodlijdende banken zelf mag steunen, slaat dat een enorme deuk in de geloofwaardigheid van de EU-bankenunie, aldus hoogleraar Benink.

09799 'De Italiaanse bankencrisis is explosiever voor de eurozone dan de Griekse schulden crisis of de ruzie met Spanje en Portugal.'
Hoogleraar banking en finance Harald Benink (1964) van de Universiteit van Tilburg zegt dat de eurozone nu voor de grote uitdaging staat. Als de Italiaanse regering haar zin krijgt en met belastinggeld zijn banken mag steunen, betekent dat een enorme deuk in de geloofwaardigheid van de bankenunie, terwijl die met zoveel pijn en moeite tot stand is gekomen. Dat Jeroen Dijsselbloem zich hier als voorzitter van de Eurogroep tot het laatste toe tegen verzet, is meer dan begrijpelijk, aldus Benink.

09800 Het was allang bekend dat de Italiaanse banken ondergekapitaliseerd waren. Waarom is dat probleem pas door de Brexit acuut geworden?

09801 'De verrassende Brexit heeft geleid tot nieuwe turbulentie op de financiële markten. Het kapitaal vliegt alle kanten op. Dat ondermijnt het vertrouwen in banken en verzekeraars wereldwijd. Hun aandelenkoersen zijn met 30 procent of meer gedaald en dan komen uiteraard de zwakste banken onder het vergrootglas te liggen. En die zitten in Italië.

09802

09803 'Het IMF heeft er vorig jaar al voor gewaarschuwd dat Europese banken 1.000 miljard euro aan leningen hebben waarop een betalingsachterstand is. Daarvan staat 360 miljard euro op de rekening van de Italiaanse banken.'

09804 Had de Italiaanse regering niet eerder moeten ingrijpen?

09805 'Zeker. Maar dat is niet gebeurd. De Italianen dachten dat het door v2~

economische groei vanzelf goed zou komen. Maar Italië is juist het land met de laagste groei en heeft na Griekenland de grootste staatsschuld (140 procent van het bbp). In tijden van optimisme kijkt iedereen daaroverheen, maar in slechte tijden gaat iedereen erop letten.' 09806 En de Italiaanse overheid mag niets doen.

09807 'In het kader van de nieuwe bankenunie hebben de eurolanden afgesproken dat de belastingbetaler niet meer mag opdraaien voor de ondergang van banken. Eerst moeten de aandeelhouders, obligatiehouders en depositohouders met meer dan 100 duizend euro bloeden: de bail-in. Daarna mag een land pas een beroep doen op Europese staatssteun via het Europese Stabiliteitsmechanisme (ESM), waarin geld is gereserveerd voor zulke bankensteun: de bail-out.'

09808 De Italiaanse banken beleggen vooral in elkaar. Als de een omvalt, wordt de ander meegezogen.

09809 'Dat kan zo zijn. En daar is de Italiaanse overheid ook bang voor. Die probeert daarom een uitzondering te bedingen met een beroep op het feit

dat in dat geval het hele financiële systeem op zijn grondvesten schudt.'

09810 In Italië staat in oktober een referendum gepland over het politieke systeem. Als banken omvallen en beleggers worden gedupeerd, kan dat de premier de kop kosten. Dan komen misschien de populistten aan de macht.

09811 'Daarom ligt het politiek ook zo moeilijk. Er vinden allerlei politieke interventies plaats. Dit is niets nieuws, want al in 2013 schreef ECBpresident Mario Draghi een brief waarin hij pleitte voor een preventieve bail-out: banken mogen met belastinggeld worden geholpen als ze nog niet geheel failliet zijn. Onduidelijk is of Draghi daarover nog hetzelfde denkt.'

09812 Kan een soort compromis worden gesloten: bail-in met bail-out? Dat is toch ook in Nederland gebeurd bij de redding van SNS Reaal in 2013?

09813 'Daarin voorziet de bankenunie. Stel dat de Italiaanse banken 90 miljard van die 360 miljard aan leningen met een betalingsachterstand moeten afschrijven. Dan moet er 90 miljard aan nieuw kapitaal bijkomen. Na de aandeelhouders en obligatiehouders kan de overheid inspringen. Niet de Italiaanse overheid, maar het ESM. De redding van SNS Reaal was nog ver voor de totstandkoming van de bankenunie.'

09814 Is een bankencrisis in Italië een groter probleem dan de schuldencrisis in Griekenland?

09815 'Ja. Italië is een veel grotere economie. En voor Griekenland ligt al een derde steunpakket klaar.'

09816 Noodpakket

09817 Niet alleen de Italiaanse banken hebben steun nodig, maar de hele Europese bankensector kan steun gebruiken. Een noodpakket van de Europese Unie van 150 miljard euro moet de banken eindelijk verlossen

van hun onderkapitalisatie. Dat zegt de hoofdeconoom van Deutsche

Bank, David Folkerts-Landau, tegen Welt am Sonntag. Alleen al de

Italiaanse banken zouden minstens 40 miljard euro nodig hebben, zegt hij.

V2~

09818 De eurolanden hebben afgesproken dat de belastingbetaler niet meer mag opdraaien voor de ondergang van banken (Harald Benink hoogleraar banking and finance)

09819

09820

09821 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09822

09823 LOAD-DATE: 10 July 2016

09824

09825 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09826

09827 GRAPHIC: Foto ANP

09828

09829 PUBLICATION-TYPE: Krant

09830

09831 JOURNAL-CODE: de Volkskrant

09832

09833

09834 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09835 All Rights Reserved

09836

09837

09838

09839

09840 191 of 195 DOCUMENTS

09841

09842

09843

09844 de Volkskrant

09845

09846 30 juni 2016 donderdag

09847

09848 Beurzen tonen opnieuw herstel

09849

09850 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER

09851

09852 SECTION: Economie; Blz. 30

09853

09854 LENGTH: 224 woorden

09855

09856 De Europese beurzen lijken van de schrik van de Brexit bekomen. Voor de tweede opeenvolgende dag toonden ze herstel. De Londense FTSE-index heeft zijn verliezen sinds de referendumuitslag zelfs al goedge maakt.

09857

09858 Dat de rust enigszins is weergekeerd op de financiële markten werd ook geïllustreerd door het oprabbelen van Britse pond. De munt, die de afgelopen dagen in waarde daalde, won terrein op zowel de euro als de dollar.

09859

09860 De AEX sloot woensdag met een winst van 3 procent. De hoofdgraadmeter kwam uit op 430,08 punten. De Midkap ging 2,2 procent hoger de handel uit. Elders in Europa behaalden de beurzen vergelijkbare winsten.

09861

09862 Ook de olieprijs steeg, een vat Amerikaanse olie met 2,6 procent en Brentolie met 2,5 procent. Oliegerelateerde aandelen deden er hun voordeel mee. Op het Damrak behoorde Shell tot de winnaars van de dag met een stijging van 4,7 procent. Nog beter deed Gemalto het: plus 5,8 procent.

09863

09864 Voor staalconcern ArcelorMittal was het gisteren eveneens een goede dag. Het aandeel steeg 4,6 procent in waarde. De enige verliezers in de AEX waren verzekeraar Aegon en ABN Amro. De bank verloor 1,4 procent. Branchegenoot ING kreeg wel het vertrouwen van beleggers en won 2,3 procent. Aan het eind van de handelsdag noteerde de euro 1,1105 dollar, drietiende procent hoger dan ervoor.

09865

09866

09867 Bekijk de oorspronkelijke pagina: ,

09868

09869 LOAD-DATE: 29 June 2016

09870

09871 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09872

09873 PUBLICATION-TYPE: Krant

09874

09875 JOURNAL-CODE: de Volkskrant

09876

09877

09878 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09879 All Rights Reserved

09880

09881

09882

09883

09884 192 of 195 DOCUMENTS

09885

09886

09887

09888 de Volkskrant

09889

09890 29 juni 2016 woensdag

09891

09892 Geachte redactie

09893

09894 SECTION: Opinie en Debat; Blz. 26

09895

09896 LENGTH: 691 woorden

09897

09898 Brexit

09899 Zal ik eens wat zeggen over die Brexit? Die gaat niet door! Geen schijn van kans.

09900

09901 Dick Betlem, Tilburg

09902 Die euro, zo gek nog niet

09903 Jort Kelder beweert dat geld schuift van Noord-Europa naar Zuid-Europa. (O&D, 28 juni) en dat Nederland 1 à 2 procent van zijn welvaart inlevert dankzij de euro. Dat is een volstrekt onbewijsbare stelling omdat we geen idee hebben wat het welvaartsniveau zou zijn als we geen euro zouden hebben.

09904

09905 Wel keihard bewijsbaar is het cijfer van het handelsoverschot van ons land. Dat handelsoverschot is sinds de invoering van de euro verdubbeld. Voor een niet onbelangrijk deel veroorzaakt door de export naar de landen in Zuid-Europa die dat moeten betalen met flinke tekorten op hun v4~ handelsbalansen. Vorig jaar bedroeg ons overschot liefst 10 procent van het bnp, dat gaat in de richting van 90 miljard euro. We verdienen ons scheel aan de euro.

09906

09907 Zelfs de president van De Nederlandsche Bank, Klaas Knot, vindt dat te veel van het goede en pleit voor loonsverhogingen. Met andere woorden:

er is ruimte voor een welvaartsverbetering. Dank zij de euro.

09908

09909 Cees de Groot, Amsterdam

09910 Pushende ouders

09911 Hulde voor de hockeyclubs die pushende ouders met verzamelde feiten laten zien dat hun kind nu eenmaal (nog) niet goed genoeg is voor de selectie (Ten eerste, 27 juni). Dáár zouden scholen van kunnen leren. Als kind uit een doorsneegezin - zonder hoogopgeleide ouders - heb ik me verbaasd over klasgenoten die het havo- of vwo-niveau niet haalden, maar het diploma wel.

09912

09913 Alles werd uit de kast getrokken, van intensieve huiswerkbegeleiding tot smeken in oudergesprekken, om toch maar door te stromen naar de

'selectie'. Het kan niet anders of dit heeft zijn weerslag op de selectie zelf: het hoger onderwijs gaat achteruit doordat er studenten bij zijn die er eigenlijk niet thuishoren.

09914

09915 Het probleem is niet dat kinderen van dubbeltjes moeizaam een kwartje worden, zoals betoogd in Volkskrant Magazine afgelopen

weekend, het is dat kwartjes niet kunnen accepteren dat hun kinderen een dubbeltje zijn.

09916

09917 Petra Kruijt, Meppel

09918 In de luchtrij

09919 Aleid Truijens schrijft in haar artikel over het CPB-rapport Kansrijk Onderwijsbeleid (O&D, 25 juni) over haar vader die in een dom rijtje werd geplaatst in de zesde klas van het lager onderwijs.

09920

09921 Er waren drie rijen: een rij voor toekomstige gymnasiasten/hbs'ers, een rijtje voor de mulo en een rijtje voor de ambachtsschool.

09922

09923 Op sommige scholen was het echter nog vernederender. In mijn zesde klas was er een vierde rij - de luchtrij - voor kinderen die nergens voor deugden of volgens de (hoofd)onderwijzer opgroeiden voor galg en rad.

09924

09925 Deze kinderen gingen aansluitend naar het voortgezet lager onderwijs (7de en 8ste klas). Ik zat ook in de luchtrij (mijn ouders hadden alleen lo). Wij waren lucht voor de onderwijzer, we kregen geen beurten en onze schriften werden niet altijd nagekeken.

09926

09927 Veel kinderen in de luchtrij waren al enkele keren blijven zitten en gingen op hun 15de verjaardag van school en naar een baas. Ik werd op mijn 45ste hoogleraar: het slimme rijtje ingehaald.

09928

09929 Jac Spaans (80), Haarlem

09930 Gezichtsbedrog

09931 In haar als altijd boeiende observatie van picturale details wijst Wieteke van Zeil zaterdag 25 juni op het gegeven dat er geen gelijkmatig licht bestond voor 1874 en schilders en publiek het moesten doen met beweeglijk daglicht en kaarsen.

09932

09933 Wat mij opviel, was dat ze niet van de trompe l'oeil-schilderijen uit de Gouden Eeuw rept. Beroemd was Samuel van Hoogstraten, leerling van

Rembrandt, met zijn 'betriegertjes'. Indrukwekkend waren die van Cornelis Gysbrechts, een Antwerpenaar die in diverse Duitse steden werkte en in 1670 de achterkant van een schilderij als onderwerp koos.

09934

09935 Eeuwen voor Vik Muniz' tentoonstelling Verso, die deze maanden in het Mauritshuis te zien valt. Een bijzonder fenomeen was de katholieke Amsterdammer Jacob de Wit met zijn plafondstukken en grisailles. En ieder besteedde aandacht aan een levensechte schaduw.

09936

09937 Dat wij hun kunstwerken desondanks nogal tweedimensionaal vinden, heeft alles te maken met Van Zeils daglicht en kaarsen.

09938

09939 Bij uitstek geschikt voor gezichtsbedrog.

09940

09941 August Hans den Boef, Vorden

09942

09943

09944 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09945

09946 LOAD-DATE: 28 June 2016

09947

09948 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09949

09950 PUBLICATION-TYPE: Krant

09951

09952 JOURNAL-CODE: de Volkskrant

09953

09954

09955 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

09956 All Rights Reserved

09957

09958

09959

09960

09961 193 of 195 DOCUMENTS

09962

09963

09964

09965 de Volkskrant

09966

09967 29 juni 2016 woensdag

09968

09969 Straatarme Italiaanse banken molensteen om nek Renzi

09970

09971 BYLINE: VAN ONZE VERSLAGGEVER PETER DE WAARD

09972

09973 SECTION: Economie; Blz. 30

09974

09975 LENGTH: 472 woorden

09976

09977 Als de Britten een tijdbom onder de Europese Unie hebben gelegd, dan hebben de Italianen er nog een boobytrap naast gelegd.

09978 In het najaar zal het land al een referendum houden over een nieuwe kieswet. Nu wil de populistische Vijfsterrenbeweging, die onlangs de burgemeestersverkiezingen in Rome en Turijn won, ook een referendum houden over deelname aan de euro.

09979

09980

09981 Als een van de aartsvaders van de EEG die nota bene tot stand kwam met het Verdrag van Rome, kan Italië de EU zelf onmogelijk verlaten zoals de Britten. Maar na de Grieken zijn de Italianen binnen Europa het meest ontstemd over het financiële beleid van Frankfurt en Brussel. Italië kampt c1~

met een belabberd banksysteem. Sinds de uitslag van het Britse referendum zijn de koersen van de bank aandelen met 30 tot 40 procent gekelderd. UniCredit SpA heeft alleen al dit jaar 60 procent van zijn

beurswaarde verloren en Intesa Sanpaolo SpA 45 procent. De Italiaanse banken kunnen een daling van het eigen vermogen niet dragen, omdat de solvabiliteit toch al onder grote druk staat door de molensteen van 360 miljard aan slechte leningen waarmee ze nog altijd zijn opgezadeld.

09982

09983 Tot nu toe is van een sanering van het veel te omvangrijke Italiaanse bankensysteem niets terechtgekomen, ondanks een dringend beroep van premier Matteo Renzi orde op zaken te stellen. Bijna alle banken zijn zwaar ondergekapitaliseerd, hetgeen betekent dat het water hun tot aan de lippen staat. De nieuwe koersdaling heeft ze daarom aan de rand van de afgrond gebracht.

09984

09985 Maandag meldde persbureau Bloomberg dat de Italiaanse regering 40 miljard euro opzij zou hebben gezet om de banken eventueel te hulp te schieten. Maar dat is ongeoorloofde staatssteun en zou tot een enorm conflict leiden met de Europese Unie. Als alternatief zou Italië een beroep kunnen doen op het officiële steunfonds van de EU, het zogenoemde EMS. Maar dat zou betekenen dat Italië, net als Griekenland, onder curatele zou komen te staan van de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank.

09986

09987 Premier Renzi heeft in eigen land niet veel krediet meer. Hij ligt onder vuur van de Vijfsterrenbeweging van de populist Beppe Grillo. Hij heeft al gezegd te zullen aftreden als hij in oktober het referendum verliest. Veel hangt er nu van af of Renzi hulp van Brussel kan krijgen voor de sanering van het bankwezen zonder dat hij zelf zijn gezicht verliest. De Europese Commissie moet er tegelijkertijd voor waken niet de indruk te geven Italië een voorkeursbehandeling te geven.

09988

09989 Vice-president Valdis Dombrovskis van de Europese Commissie zei dinsdag dat de commissie 'de situatie van het Italiaanse bankwezen nauwlettend in de gaten houdt' en daarbij 'nauwe contacten onderhoudt met de Italiaanse autoriteiten'. 'Verschillende opties staan ter discussie. Maar daar kan ik geen commentaar op geven.'

09990

09991

09992 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

09993

09994 LOAD-DATE: 28 June 2016

09995

09996 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09997

09998 PUBLICATION-TYPE: Krant

09999

10000 JOURNAL-CODE: de Volkskrant

10001

10002

10003 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

10004 All Rights Reserved

10005

10006

10007

10008

10009 194 of 195 DOCUMENTS

10010

10011

10012

10013 de Volkskrant

10014

10015 28 juni 2016 dinsdag

10016

10017 'Miljardensteun voor Italiaanse banken'

10018

10019 BYLINE: ANP

10020

10021 SECTION: Economie; Blz. 25

10022

10023 LENGTH: 169 woorden

10024

10025 Slechte leningen

10026 Italië steekt mogelijk 40 miljard euro in zijn bankensector. Dat hebben ingewijden maandag gezegd tegen persbureau Bloomberg. De Italiaanse overheid stelt mogelijk kapitaal beschikbaar of bankgaranties. Afgelopen weekend kwamen vertegenwoordigers van de overheid van de Italiaanse v1~

centrale bank bijeen om de opties te bespreken. Ook waren er informele gesprekken met de Europese Commissie. Over de hulp en de omvang van het mogelijke steunpakket zou in de komende dagen de knoop door worden gehakt.

10027

10028 Italiaanse banken torsen 360 miljard euro aan slechte leningen met zich mee en kampen met lage winsten als gevolg van de lage rentestanden. Italië is goed voor eenderde van de slechte leningen in de hele eurozone, waarschuwde het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in april.

10029

10030 Bij de beursdalingen vrijdag als gevolg van het brexitbesluit kregen Italiaanse banken stevige klappen met verliezen van meer dan 20 procent. Die verliezen kregen in de maandaghandel een vervolg.

10031

10032

10033 Bekijk de oorspronkelijke pagina:

10034

10035 LOAD-DATE: 27 June 2016

10036

10037 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

10038

10039 PUBLICATION-TYPE: Krant

10040

10041 JOURNAL-CODE: de Volkskrant

10042

10043

10044 Copyright 2016 De Persgroep Nederland BV

10045 All Rights Reserved

10046

10047

10048

10049

10050 195 of 195 DOCUMENTS

10051

10052

10053

10054 de Volkskrant

10055

10056 25 juni 2016 zaterdag

10057

10058 Kan ik nu goedkoper op vakantie?

10059

10060 SECTION: Ten Eerste; Blz. 5

10061

10062 LENGTH: 101 woorden

10063

10064 Ja, een weekendje Londen of een weekje Schotland is goedkoper geworden. Dat komt omdat het pond sterk in waarde is gedaald, waardoor je bij het boeken van een hotelletje of bij het omwisselen van je euro's voordeel hebt. Maar let op: de koers van het pond kan zich de komende dagen weer herstellen en dan is het effect tenietgedaan. Als het pond ook op de lange termijn goedkoop blijft ten opzichte van de euro, zullen vliegtickets eveneens goedkoper worden. Vliegtuigmaatschappijen zullen het voordeel dat ze hebben dan gaan doorberekenen aan de consument, zo is de verwachting.

10065

10066

0023

0024 1 of 45 DOCUMENTS

0025

0026

0027

0028 NRC Handelsblad

0029

0030 19 November 2016

0031 NH zaterdag

0032

0033 Droom! Maar wel in kleine stapjes graag

0034

0035 BYLINE: Caroline de Gruyter

0036

0037 SECTION: Buitenland; Blz. 12

0038

0039 LENGTH: 623 woorden

0040

0041 ABSTRACT

0042 Caroline de Gruyter

0043

0044 in europa

0045 De Ierse minister van Financiën Michael Noonan deed laatst mee aan een debat over Europa, in Bratislava. De meeste sprekers waren teleurgestelde Europeanen die gehakt maakten van de EU. De euro is een mislukking, de

buitenlandse politiek een blamage ,
Duitsland houdt Griekenland bezet ,
enzovoort. Je zag Noonan, een
doorgewinterde mopperpot van 73 die
sinds 2011 minister is, onrustig worden.
Zijn lijf schoof op het stoeltje heen en

weer. Toen hield hij het niet meer en vroeg het woord. Hij
beaamde dat de H1~

EU traag is en kwalen heeft. Daar kon
hij na het Ierse gedonder met de euro
en de trojka zeker van meepraten.
Inderdaad: Europa is een vlot, geen
speedboot. Maar: Eén ding lijken we
te vergeten: vloten hebben de neiging
niet te zinken.

0046 Noonan is een geslepen politicus
die alles al tien keer voorbij heeft
zien komen. Het beeld van dat
vlot was mooi. Wat hij bedoelde
was natuurlijk dat wij, burgers,
veel te hoge verwachtingen
hebben van de Europese Unie. Als
je focust op een speedboot, ben
je altijd gefrustreerd als je maar
een vlot ziet liggen.

0047 Dezelfde redenering gebruikt Pierre Vimont in een artikel voor de
denktank

Carnegie Europe. Vimont,
voormalig Frans ambassadeur in
Washington en oud-directeur-
generaal van de Europese
buitenlandse dienst, schrijft dat
de EU sinds het verdrag van
Maastricht in 1992 geen
ambitieuze projecten heeft gehad
die de publieke verbeelding
kietelen. De euro en de
uitbreiding met nieuwe landen,
die ná Maastricht vorm kregen,
waren eerder bedacht. Dus,
schrijft Vimont, werd de
hyperbool uit de kast gehaald om
het gebrek aan ambitie te
maskeren .

0048 Zo beloofden de regeringsleiders in 2000 dat de zogeheten Lissabonstrategie Europa in 2010 tot de meest competitieve economie ter wereld zou maken. Later werd de naam 2020-strategie : zelfde doel, maar dan voor 2020. Nu zwijgt iedereen er gegeneerd over. Nog een voorbeeld is de Europese buitenland- en veiligheidspolitiek die de EU tot global player moest maken die democratie en de beginselen van de rechtsstaat

wereldwijd zou verspreiden. Ook dit bleek een

overspannen verwachting: H1~

de EU importeert nu eerder chaos dan dat ze stabiliteit verspreidt.

De onderhandelingen over TTIP, het handelsverdrag met de VS, werden in 2013 gestart met onhaalbare deadlines en groei prognoses. En afgelopen jaar alleen al kregen we er een Europese Energie-unie en een Defensie-unie bij.

0049 Al deze beloftes leiden tot ontevredenheid en woede. Steeds verwachten burgers van alles, en komt er weinig van terecht. Tot ze op een dag, moegebeukt, niets meer van de Europese Unie willen horen. Vimont vermoedt dat deze desillusie al meespeelde bij het Franse en Nederlandse nee bij de referenda in 2005.

0050 Wat zou er gebeuren als iedereen wat bescheidener werd? Als politici met realistische inschattingen komen? Nu wil de een Europa uit de puree halen met verdragswijzigingen. Dream on. De ander eist, even onhaalbaar, een federaal Europa. Boris Johnson countert met zijn eigen fata

morgana: Brexit mét toegang tot de interne markt.

- 0051 De tijd is rijp voor iemand die kleine stapjes suggereert: Laten we een beetje minder aan landbouw doen en wat meer aan Europese defensie. Kleine stapjes zijn makkelijker te zetten, met zoveel landen. Het bijkomende voordeel is dat je, hoe traag ook, weer ergens heen gaat met zijn allen. Perspectief is het beste cadeau dat politici kiezers kunnen geven. De Amerikaanse filantroop en politiek adviseur Bernard Baruch zei eens: Stem op de politicus die het minst belooft; hij stelt het minst teleur.
- 0052 Een selectie van de In Europa - columns van Caroline de Gruyter is verschenen als Het vervloekte paradijs.15 euro
- 0053 Perspectief is het beste cadeau dat politici kiezers kunnen geven
- 0054
- 0055 LOAD-DATE: November 18, 2016
- 0056
- 0057 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 0058
- 0059 NOTES: Een selectie van de In Europa - columns van Caroline de Gruyter is verschenen als Het vervloekte paradijs.15 euro
- 0060
- 0061 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 0062
- 0063 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 0064
- 0065

0066 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0067 All Rights Reserved

0068

0069

0070

0071

0072 2 of 45 DOCUMENTS

0073

0074

0075

0076 NRC Handelsblad

0077

0078 19 November 2016

0079 NH zaterdag

0080

0081 Praten over Europees leger is recept voor mislukking

0082

0083 SECTION: Den Haag; Blz. 2

0084

0085 LENGTH: 570 woorden

0086

0087 Commentaar

0088 Gebabbel. Zo kwalificeerde minister Jeanine Hennis (Defensie, VVD) deze week in de Tweede Kamer de gesprekken tussen de Europese ministers van Defensie van de afgelopen twee jaar over nauwere samenwerking op hun werkterrein. Ze heeft gelijk. Het aantal notities en bijeenkomsten over een gezamenlijke Europese defensiepolitiek is eindeloos. Maar het nettoresultaat staat gelijk aan nul. Dat wil zeggen: zo lang het gaat over samenwerking langs de vaste Europese institutionele structuren met (nu nog) 28 lidstaten.

0089 Want buiten die kaders om weten lidstaten elkaar wel degelijk te vinden. De Nederlandse krijgsmacht werkt steeds meer en steeds intensiever samen met gelijkgezinde landen. De Nederlandse en Duitse landmachteenheden zijn verregaand geïntegreerd, Nederland is samen met België verantwoordelijk voor de bewaking van het luchtruim, er is nu ook sprake van dat beide landen samen fregatten en mijnenjagers gaan aanschaffen. Geschatte kosten voorlopig: 4 miljard euro. Als dit laatste doorgaat betreft het de grootste gezamenlijke materieelaanschaf uit de historie.

0090 Anders gezegd: wat van bovenaf blijft steken in gebabbel, lukt van onderop wel degelijk. Het theoretische vergezicht legt het af tegen de praktische invulling. In zekere zin is het de manier waarop de Europese Unie zich in zijn totaliteit aan het ontwikkelen is. Binnen het grote kader ontstaan op allerlei terrein kopgroepen tussen individuele lidstaten. Het is de enige werkbare manier om uiteindelijk tot echte Europese samenwerking te komen.

0091 Waarbij de vraag is wat hieronder moet worden verstaan. Voor de ware Europese federalisten is het einddoel helder: een Europese Defensie

Gemeenschap. De verkiezing van Donald Trump tot president van de Verenigde Staten was voor de fractievoorzitter van de liberalen in het Europees Parlement, de Belg Guy Verhofstadt, aanleiding om zijn pleidooi hiervoor nog eens te herhalen. Er dient volgens hem één Europees commando te komen met één gemeenschappelijk aanbestedingsplan.

0092 In de Tweede Kamer toonde minister Hennis zich deze week tijdens de behandeling van haar begroting gelukkig aanzienlijk nuchterder. Als van bovenaf een soort verstikkende opdracht wordt gegeven aan de lidstaten, komt er van die Europese defensiesamenwerking helemaal niets terecht, zei zij. En inderdaad, wensdenken over een Europees leger, voorzitter Juncker van de Europese Commissie bezondigde zich hier eerder ook al aan, staan de ambitie om praktisch samen te werken alleen maar in de weg.

0093 Een begrip als Europees leger vertroebelt de discussie nodeloos. In NAVOverband heeft de Nederlandse krijgsmacht de afgelopen jaren diverse keren operationeel samengewerkt, ook onder buitenlands commando. Toch spreekt terecht niemand over een NAVO-leger. Het past wellicht niet helemaal in het Defensie-jargon, maar de organische aanpak is hier toch het best.

0094 Begin deze week werden de Europese ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie het in Brussel eens over een implementatieplan om de defensiesamenwerking te verdiepen. Trumps waarschuwendende woorden tijdens de Amerikaanse verkiezingscampagne dat hij niet meer van plan is de defensierekening voor Europa te betalen, waren weliswaar niet de aanleiding, maar hebben wel momentum gecreëerd.

0095 Het komt er nu op aan dat er dat Europa zich voorbereidt op het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Dat kost geld en autonomie. Maar het vraagt allereerst om realisme.

0096

0097 LOAD-DATE: November 18, 2016

0098

0099 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0100

0101 PUBLICATION-TYPE: Krant

0102

0103 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0104

0105

0106 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0107 All Rights Reserved

0108

0109

0110

0111

0112 3 of 45 DOCUMENTS

0113

0114

0115

0116 NRC Handelsblad

0117

0118 19 November 2016

0119 NH zaterdag

0120

0121 Banktoezicht ECB schiet tekort

0122

0123 BYLINE: Chris Hensen

0124

0125 SECTION: Economie; Blz. 6

0126

0127 LENGTH: 721 woorden

0128

0129 DATELINE: Amsterdam.

0130

0131 ABSTRACT

0132 Europese Rekenkamer

0133 Het toezicht op banken door de ECB is onder de maat, zegt de Rekenkamer. De ECB werkte ook nog de onderzoekers tegen.

0134 De Europese Rekenkamer, het orgaan dat moet controleren of Europese instanties wel goed functioneren, heeft zware kritiek op de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB houdt sinds 2014 toezicht op alle grote banken in de eurozone, om te helpen voorkomen dat er opnieuw een bankencrisis uitbreekt zoals in 2008. Maar volgens de Rekenkamer is het toezicht vooralsnog door verschillende tekortkomingen niet volledig en doeltreffend. Volgens de Rekenkamer heeft de ECB haar taken onderschat.

Het huidige personeelsbestand is ontoereikend.

0135 Het onderzoek van de Rekenkamer is het eerste onafhankelijke onderzoek naar de doelmatigheid van de Europese banktoezichthouder. De uitkomsten publiceerde de Rekenkamer vrijdag in een lijvig rapport. Daarin hekelt de controleur dat de toezichthouder het onderzoek ernstig heeft belemmerd. De ECB hield veel documenten achter die wij voor deze controle noodzakelijk achtten, aldus Neven Mates, eindverantwoordelijke voor het rapport.

0136 De toezichthouder was volgens Mates van mening dat die documenten geen betrekking hadden op haar doelmatigheid. Hierdoor kon de Rekenkamer volgens hem zijn opdracht slechts gedeeltelijk uitvoeren.

0137 De kritiek is bijzonder pijnlijk omdat centraal Europees banktoezicht een cruciaal onderdeel was van de plannen om de bankensector veiliger te maken na de crisis. In 2012 namen Europese regeringsleiders het historische besluit tot oprichting van een bankenunie, die voor een belangrijk deel moest leunen op toezicht door de ECB. De ECB nam twee jaar later, eind november 2014, daadwerkelijk het toezicht over van nationale toezichthouders.

0138 Een van de meest heikele punten is volgens de Rekenkamer dat de ECB in haar toezicht te zwaar leunt op nationale toezichthouders. Hoewel de ECB belast is met het directe toezicht op grote banken, leidde ECB-personeel slechts 12 procent van de inspecties ter plaatse van deze banken, schrijft de Rekenkamer. In het algemeen waren die inspectieteams voornamelijk (92 procent) bemand door nationale toezichthouders.

0139 Bij andere teams die toezicht houden, wordt eveneens een groot beroep gedaan op personeel dat is aangewezen door nationale instanties. Dat zou voor een belangrijk deel te maken hebben met tekorten aan eigen personeel. De ECB, die op circa 120 banken toezicht houdt in 19 landen, heeft ongeveer 1.000 mensen in dienst.

- 0140 Een les van de crisis was juist dat nationale toezichthouders soms te close waren met de instellingen die ze moesten controleren, waardoor het toezicht niet altijd even scherp was. Die praktijk lijkt dus nog niet
- 0141 De Rekenkamer schrijft ook dat de ECB bij aanvang de behoeften aan toezichthoudend personeel niet gedetailleerd genoeg heeft geanalyseerd, ofwel heeft onderschat.
- 0142 De Rekenkamer wijst er bovendien op dat de ECB er niet in slaagt om haar verschillende taken goed gescheiden te houden, waardoor er een risico is v2~ inspecties aanzienlijk wordt versterkt . op belangenconflicten . De ECB is eveneens verantwoordelijk voor v2~ monetair beleid. Die twee taken moeten officieel strikt gescheiden blijven. Volgens de Rekenkamer is dat echter niet altijd het geval. Bepaalde diensten worden bijvoorbeeld door beide afdelingen (toezicht en monetair beleid) ingeschakeld.
- 0143 De Rekenkamer beveelt aan dat de ECB hiermee stopt, maar die weigert dat volgens de Rekenkamer omdat zij vindt dat dit wel is toegestaan.
- 0144 Mogelijk versterkt het rapport de kritiek op de ECB vanuit andere hoeken. De toezichthouder eist bijvoorbeeld enorme hoeveelheden gegevens op van banken die zij controleert, dit soms tot ergernis van banken omdat het veel tijd en geld zou kosten. Dat staat in contrast met haar eigen weigering om documenten aan de Rekenkamer te verstrekken.
- 0145 De ECB zegt in een reactie dat het kennis heeft genomen van het rapport en stelt dat zij volledige medewerking heeft verleend. In de aanloop naar het moment waarop de ECB toezicht ging houden, hebben wij stappen gezet om personeel te werven voor deze nieuwe functie en die te optimaliseren binnen het gestelde kader. Dat blijven we doen.
- 0146 De ECB hield veel documenten achter
- 0147 Onderzoeker Rekenkamer
- 0148
- 0149 LOAD-DATE: November 18, 2016
- 0150
- 0151 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- doorbrok en. De Rekenkamer wil dat de aanwezigheid van de ECB bij
-]
-]

0152

0153 PUBLICATION-TYPE: Krant

0154

0155 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0156

0157

0158 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0159 All Rights Reserved

0160

0161

0162

0163

0164 4 of 45 DOCUMENTS

0165

0166

0167

0168 NRC Handelsblad

0169

0170 19 November 2016

0171 NH zaterdag

0172

0173 Rente en inflatie stijgen al

0174

0175 SECTION: Economie; Blz. 13

0176

0177 LENGTH: 195 woorden

0178

0179 vraag aan het financiële panel: Zal de dollar weer evenveel waard worden als de euro?

0180 De verwachting dat de dollar in 2016 verder zou stijgen ten opzichte van de euro na renteverhogingen van de Federal Reserve tegenover verruimende maatregelen van de ECB is niet uitgekomen. De huidige ontwikkelingen wijzen echter op de mogelijkheid van euro-dollar pariteit. Het beleid van president Trump, stimuleringsmaatregelen zoals belastingverlaging en investeringen in infrastructuur, in combinatie met een navenant hogere staatsschuld, leidt waarschijnlijk tot hogere rentes. In afwachting hiervan zijn de rente en inflatie al gestegen. Ook zou Trump Amerikaanse multinationals kunnen aansporen buitenlandse winsten te repatriëren naar de VS, wat de koers van de dollar opstuwt. Als het Italiaanse referendum en verkiezingen in Nederland en Frankrijk voor beleggers ongunstige uitkomsten hebben, zou dat kunnen leiden tot een uitverkoop van Europese aandelen en obligaties, wat de koers van de euro verder onder druk zet. Wel heeft de eurozone een overschot op de betalingsbalans, wat de euro sterker maakt.

0181 Robert Rijlaarsdam, directeur Benelux State Street Global Advisors

0182

0183 LOAD-DATE: November 18, 2016

0184

0185 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0186

0187 PUBLICATION-TYPE: Krant

0188

0189 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0190

0191

0192 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0193 All Rights Reserved

0194

0195

0196

0197

0198 5 of 45 DOCUMENTS

0199

0200

0201

0202 NRC Handelsblad

0203

0204 19 November 2016

0205 NH zaterdag

0206

0207 Trump is niet de enige factor

0208

0209 SECTION: Economie; Blz. 13

0210

0211 LENGTH: 166 woorden

0212

0213 Vanuit de theoretische ivoren toren is de dollar te duur. Iets van 20 procent. Zoals de Big Mac-index illustreert. In een perfect evenwichtige wereld kost zo'n broodje overal hetzelfde. Betalen wij, Europeanen, onze snelle hap echter in dollars, dan betalen we te veel. Door de dure Amerikaanse munt. Toch duwde Trump de greenback verder omhoog.

Richting pariteit tegenover de euro. Of die er inderdaad komt, hangt onder meer af van het uiteindelijke beleid van president Trump. In hoeverre zal dat overeenkomen met de voorstellen van kandidaat Trump? Gaat de president voor een protectionistische koers, dan wordt pariteit twijfelachtig. Kan hij de groei aanzwengelen zonder al te forse inflatie, dan kan de dollar verder versterken. Hier doorheen komt ook nog het beleid van de ECB gefietst. Zal Draghi in 2017 héél geleidelijk gas terugnemen? Zo ja, dan ligt pariteit opnieuw wat verder weg. Slotsom: rekenen op een gelijke dollar aan de euro is voorbarig.

0214 Luc Aben, hoofdeconoom Van Lanschot

0215

0216 LOAD-DATE: November 18, 2016

0217

0218 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0219

0220 PUBLICATION-TYPE: Krant

0221

0222 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0223

0224

0225 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0226 All Rights Reserved

0227

0228

0229

0230

0231 6 of 45 DOCUMENTS

0232

0233

0234

0235 NRC Handelsblad

0236

0237 19 November 2016

0238 NH zaterdag

0239

0240 Sterke dollar kan tijdelijk zijn

0241

0242 SECTION: Economie; Blz. 13

0243

0244 LENGTH: 180 woorden

0245

0246 Sinds de verkiezingsoverwinning van Trump is de dollar snel in waarde opgelopen en dat kan nog even aanhouden. Het vooruitzicht van belastingverlagingen en hogere bestedingen en daardoor extra economische groei, zorgt mogelijk voor een oplopende inflatie en een hogere rente en is daardoor ondersteunend voor de dollar. Het voorstel om het terughalen van buitenlandse winsten minder fiscaal te belasten (bijvoorbeeld door Apple), zal ook een opwaarts effect hebben. Verder is het huidige renteverskil met de eurozone, het grootste sinds 27 jaar, in het voordeel van de dollar, terwijl de verkiezingen in meerdere Europese landen de euro kunnen verzwakken. Kortom, een één-op-één ruilverhouding is mogelijk.

0247 Op langere termijn is het de vraag of de dollar sterk kan blijven. Een hoge dollar zal de export op termijn negatief beïnvloeden, door handelsbarrières kan de import duurder worden en de ECB zal minder stimuleren. Veel hangt eveneens af van het uiteindelijke beleid van Trump. 0248 Heeft u ook een vraag? Mail naar beleggen@nrc.nl

0249 Ineke Valke, beleggingsstrateeg Theodoor Gilissen

0250

0251 LOAD-DATE: November 18, 2016

0252

0253 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0254

0255 PUBLICATION-TYPE: Krant

0256

0257 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0258

0259

0260 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0261 All Rights Reserved

0262

0263

0264

0265

0266 7 of 45 DOCUMENTS

0267

0268

0269

0270 NRC Handelsblad

0271

0272 17 November 2016

0273 NH donderda

0274

0275 Eurolanden moeten teugels laten vieren

0276

0277 BYLINE: Stéphane Alonso

0278

0279 SECTION: Economie; Blz. 6

0280

0281 LENGTH: 236 woorden

0282

0283 DATELINE: Brussel.

0284

0285 ABSTRACT

0286 oproep Moscovici

0287 De Europese Commissie heeft eurolanden woensdag opgeroepen om volgend jaar circa 50 miljard euro extra te besteden. Het is voor het eerst dat Brussel zo nadrukkelijk oproept om de teugels wat te laten vieren. Volgens begrotingstaar Pierre Moscovici is dat

nodig om banen te scheppen en de sociale ongelijkheid in de eurozone te verkleinen.

0288 Zijn boodschap lijkt vooral gericht aan landen met meer begrotingsruimte, zoals Duitsland en Nederland. Volgens de eurocommissaris is het in hun eigen belang en dat van anderen om meer uitgaven te doen. Voor dit jaar wordt voor de hele eurozone 1,7 procent groei voorspeld, vergeleken met 2 procent in 2015. In 2017 zal die naar verwachting verder afzwakken, naar 1,5 procent. Moscovici ziet zich genoodzaakt te handelen als de minister van Financiën van de eurozone , zei hij woensdag.

0289 Hij sprak zelfs van een cruciale stap naar een begrotingsunie in de eurozone . Dat ligt in veel landen erg gevoelig. Volgende maand komen ministers van Financiën uit de eurozone bijeen om de aanbevelingen van Moscovici te bespreken. De eurocommissaris zei dat het een pittig debat belooft te worden.

0290 De Europese Centrale Bank is met haar ruime monetaire beleid een van de belangrijkste aanjagers van de economische groei. Maar, zei Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker in een toelichting, dat instituut moet niet als enige de last dragen.

0291

0292 LOAD-DATE: November 17, 2016

0293

0294 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0295

0296 PUBLICATION-TYPE: Krant

0297

0298 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0299

0300

0301 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0302 All Rights Reserved

0303

0304

0305

0306

0307 8 of 45 DOCUMENTS

0308

0309

0310

0311 NRC Handelsblad

0312

0313 15 November 2016

0314 NH dinsdag

0315

0316 Beleggers zien hoger risico in Italië

0317

0318 BYLINE: Mark Beunderman

0319

0320 SECTION: Economie; Blz. 2

0321

0322 LENGTH: 561 woorden

0323

0324 DATELINE: Amsterdam.

0325

0326 ABSTRACT

0327 Eurozone

0328 Na Trump dient zich het volgende politieke risico alweer aan op de markten. Een referendum in Italië kan voor instabiliteit zorgen.

0329 Bij politieke schokken elders in de wereld duurt het niet lang voordat beleggers de aandacht vestigen op de zwakheden binnen de eurozone. Dat

☐ E3~

was zo na het Britse EU-referendum in juni en nu, na de schok van de verkiezing van Trump in de Verenigde Staten, is het weer het geval.

- 0330 Na de Brexit kregen Europese bank aandelen een forse klap vooral die in Italië. Ook in de nasleep van de verkiezingen in de VS staat Italië centraal, maar dan op een andere manier. De rente op Italiaanse tienjarige staatsleningen is opgelopen van 1,7 procent op verkiezingsdag naar bijna 2,2 procent op maandag, om dinsdag weer wat te zakken naar ruim 2 procent. Beleggers vragen een hogere risicovergoeding voor het lenen van geld aan het land.
- 0331 De rentes op alle Europese obligaties lopen op, in het kielzog van de stijgende obligatierentes in de VS. Beleggers gokken erop dat de inflatie die de aankomend president naar verwachting teweegbrengt, doorsijpelt naar Europa. Maar verhoudingsgewijs loopt de rente op Italiaanse obligaties het snelst op, sneller ook dan de Spaanse en Portugese rentes. Het renteverskil tussen Italiaans en Duits tienjarig staatspapier steeg sinds Trump met ruim 0,2 procentpunt naar bijna 1,8 procentpunt. Deze spread was in twee jaar niet zo hoog.
- 0332
- 0333 Grootste risico
- 0334 Als dat doet denken aan de eurocrisis, is dat niet toevallig. Het grootste politieke risico voor de eurozone ligt nu in Italië, het op twee na grootste euroland, dat 4 december een referendum houdt over constitutionele hervormingen. Dit dreigt uit te lopen op een fiasco voor premier Renzi, pleitbezorger van die hervormingen. Renzi zal hoogstwaarschijnlijk aftreden als premier als het referendum een nee oplevert, schrijft de krant Il Sole 24 Ore.
- 0335 Dat kan vervroegde verkiezingen betekenen, net nu de populistische Vijfsterrenbeweging van komiek Beppe Grillo in peilingen even populair is als Renzi's Democratische Partij. Grillo wil een referendum houden over de euro. Dat de Italiaanse bankensector wankelt, maakt beleggers nog nerveuzer. De Italiaanse spread met Duitsland is al een tijdje hoger dan die van Spanje met Duitsland. Spanje heeft zijn banken beter opgeschoond.
- 0336 De spreads zijn nog lang niet zo hoog als in 2011-2012, het hoogtepunt van de eurocrisis. Toen betaalde Italië 4 à 5 procentpunt meer aan rente dan Duitsland. Dat de renteverskillen zo veel lager zijn geworden, is grotendeels te danken aan de president van de Europese Centrale Bank (ECB), Mario Draghi, die in 2012 zei alles te zullen doen om de euro te redden.

0337 Het weer oplopen van de spreads maakt het waarschijnlijker dat de ECB haar huidige opkoopprogramma van staatsleningen na maart verlengt, zegt Frederik Ducrozet, analist bij vermogensbeheerder Pictet in Genève. De ECB zal dat overigens niet hardop zeggen, zegt hij, want officieel is het verlagen van rentespreads geen ECB-doel. Het gaat om de inflatie.

0338 Ondanks de verwachte inflatie door Trump blijft de verwachting voor de eurozone veel te laag, zei ECB-vice-president Vitor Constâncio maandag. Ook wees hij op het risico van politieke schokken, zonder Italië specifiek te noemen. Genoeg reden voor de ECB om nog even actief te blijven op de markt voor staatsleningen.

0339

0340 LOAD-DATE: November 15, 2016

0341

0342 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0343

0344 GRAPHIC: Risicopremie op Italiaanse schuld is opgelopen

0345 Een demonstrant spuit graffiti op een bank tijdens een studentenprotest, vorige maand in Milaan, tegen voorgenomen constitutionele hervormingen.

0346 Foto Luca Bruno/AP

0347

0348 PUBLICATION-TYPE: Krant

0349

0350 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0351

0352

0353 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0354 All Rights Reserved

0355

0356

0357

0358

0359 9 of 45 DOCUMENTS

0360

0361

0362

0363 NRC Handelsblad

0364

0365 08 November 2016

0366 NH Dinsdag

0367

0368 Eurogroep Nu geen kwijtschelding Griekse schuld

0369

0370 SECTION: Economie; Blz. 2

0371

0372 LENGTH: 128 woorden

0373

0374 DATELINE: Amsterdam.

0375

0376 De landen van de eurozone beslissen voorlopig niet over structurele verlichting van de Griekse staatsschuld. Dit zei Jeroen Dijsselbloem, voorzitter van de Eurogroep van ministers van Financiën van de eurolanden, maandag in Brussel. Het is onmogelijk hierover uitspraken te doen voordat het huidige steunprogramma in 2018 afloopt, zei

Dijsselbloem. Griekenland dringt sterk aan op verlichting van zijn schuld van 179 procent van het bruto binnenlands product. De eurolanden, de grootste schuldeiser van Griekenland, zijn wel bereid om kleine aanpassingen te doen om de Grieken te helpen. Zo kan de toch al lange gemiddelde looptijd van noodleningen (nu 28 jaar) verder worden verlengd. Hierover wil de Eurogroep voor het einde van het jaar beslissen. (NRC)

0377

0378 LOAD-DATE: November 8, 2016

0379

0380 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0381

0382 PUBLICATION-TYPE: Krant

0383

0384 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0385

0386

0387 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0388 All Rights Reserved

0389

0390

0391

0392

0393 10 of 45 DOCUMENTS

0394

0395

0396

0397 NRC Handelsblad

0398

0399 29 October 2016

0400 nh zaterdag

0401

0402 Het geld klotst weer, zoals voor de crisis

0403

0404 BYLINE: Maarten Schinkel

0405

0406 SECTION: Economie; Blz. 17

0407

0408 LENGTH: 861 woorden

0409

0410 DATELINE: Amsterdam.

0411

0412 ABSTRACT

0413 Geldgroei

0414 De hoeveelheid geld in omloop stijgt sterk en is nu zelfs groter dan vlak voor de Lehman-crisis. Is dat wel gezond?

0415 Is er te veel geld in omloop, en drijft dat nu wederom de prijzen van huizen, aandelen en andere bezittingen op? Niet zo heel erg lang geleden lieten centrale bankiers op het Europese continent sterk op de hoeveelheid geld die in de economie omloop was. De redenering was : hoe meer geld er relatief in de economie rond klotst, hoe groter de kans op inflatie. En inflatie was het monster dat voortdurend de kop moest worden ingedrukt. De hoeveelheid geld mocht wel groeien, maar in principe niet méér dan het nominale bruto binnenlands product. Dan bleef alles met elkaar in balans.

0416

0417 De kloon van Frankfurt

0418 Vóór de euro was de geldhoeveelheid, de M3, waarbij M staat voor money supply, het voornaamste richtpunt voor de Bundesbank. De Duitse centrale bank had niet alleen een vrij onberispelijke staat van dienst, maar was dermate dominant in Europa dat haar beleid in wezen de toon zette voor alle andere centrale banken.

0419 Het was dan ook geen toeval dat de M3 de belangrijkste pijler was onder het beleid van de Europese Centrale Bank, die in 1999 begon als een bijnakloon van het Duitse instituut. De richtlijn luidde: M3 moest over de langere termijn groeien met 4,5 procent. Waarom precies zoveel? Wel, de economie van de eurozone zou met zo'n 2 tot 2,25 procent in omvang toenemen. De inflatie mocht hooguit 2 procent zijn. Dat geeft samen tussen de 4 en 4,25 procent. Het resterende deel van de geldgroei van 4,5 procent

zou komen uit een lagere omloopsnelheid van geld, een restpost, waarover straks meer.

0420 Nu kennen we in de economie de wet van Goodhart die stelt dat als beleid zich richt op één indicator, die indicator zich onmiddellijk zal gaan misdragen. Dat bleek: de geldgroei, M3, nam vrijwel vanaf het begin sterk toe veel sterker dan de voorgeschreven 4,5 procent. Vanaf de invoering van de euro in 1999 tot vlak vóór de Lehman-crisis steeg de geldgroei jaarlijks gemiddeld met 7,6 procent, met een piek van 11 procent vlak voordat Lehman viel. De geldhoeveelheid bedroeg in 1996 nog 67 procent van de economie. In 2008 was dat gestegen tot maar liefst 101 procent.

0421

0422 Last van overtollige geldgroei

0423 Nu had je als centraal bankier kunnen concluderen dat er iets grondig mis was, en de rente fors kunnen opvoeren. Maar dat gebeurde niet. De inflatie bleef namelijk keurig onder controle. En dus werd in plaats daarvan de geldgroei zelf gaandeweg van het toneel afgeduwd. De daadwerkelijke inflatie, en de inflatieverwachtingen, de zogenoemde tweede pijler van het ECB-beleid, kregen voortaan de hoofdrol. En dus mocht de rente voortaan lager zijn dan de geldgroei zou hebben voorgeschreven.

0424 Over de reden van die lage inflatie verschillen de lezingen. Aanvankelijk schreven de centrale bankiers het succes vooral op hun eigen conto. Eén van hen, en niet de eerste de beste, ging als eerste de strijd aan: Paul Volcker, de Amerikaanse centrale bankier die begin jaren tachtig de economie met hoge rentes in een recessie dwong om de inflatiegolf van de jaren zeventig te temmen. Maar gaandeweg werd de succesvolle strijd tegen de inflatie het wapenfeit van allen.

0425

0426 Gandalf de Witte

0427 Centrale bankiers werden magiërs die een kwart eeuw lang schier bovennatuurlijke kwaliteiten werden toegedicht niet zelden ook door henzelf, met Fed-voorzitter Alan Greenspan als een monetaire versie van Gandalf de Witte. Maar de Grote Moderatie, zoals de inflatiedaling sinds 1980 werd genoemd, had vanaf de jaren negentig misschien wel meer te maken met de toetreding van China tot de wereldmarkt.

0428 Sinds Lehman is het aura van almacht de centrale bankiers ontvallen. Wat rest is een geschiedenis waarin economische tegenslag steevast te lijf werd gegaan met verdere monetaire verruiming (renteverlagingen), van de Aziëcrisis in 1997-1998 tot de dotcomcrisis van vier jaar daarna. Geholpen door de lage inflatie kon de rente steeds lager zijn dan de groei van de geldhoeveelheid impliceerde. Het gevolg: te veel geld in omloop, te veel speculatie, te hoge prijzen van huizen, aandelen en obligaties. De omloopsnelheid van geld nam af, waarschijnlijk omdat het niet circuleerde maar vastzat in al die activa.

0429

0430 Geldpakhuizen

0431 Woningen zijn een van de grootste categorieën. Het verloop van de geldhoeveelheid M3 als percentage van het bbp van de eurozone vertoont een sterke gelijkenis met het verloop van de huizenprijzen.

Hetgeen te zien is in bijgaande grafieken (de correlatie is vrijwel volledig: 0,88).

0432 En nu? Net als na vorige crises is door het ECB-beleid de geldhoeveelheid verruimd en lopen de prijzen van activa weer sterk op. M3 als percentage van het bbp is inmiddels op het record van 104 beland. Het geld klotst tegen de plinten en zoekt opnieuw zijn weg eerder in de prijzen van bezit dan in de werkelijke economie. Misschien kan het niet anders: de inflatie is zo laag dat alles uit de kast wordt gehaald om hem juist omhóóg te krijgen. Maar er is dat kleine stemmetje dat zegt dat de goede tijden op de huizen-, aandelen- en obligatiemarkt even kunstmatig zijn als in de aanloop naar Lehman. En dat is geen goed nieuws.

0433

0434 LOAD-DATE: October 28, 2016

0435

0436 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0437

0438 PUBLICATION-TYPE: Krant

0439

0440 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0441

0442

0443 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0444 All Rights Reserved

0445

0446

0447

0448

0449 11 of 45 DOCUMENTS

0450

0451

0452

0453 NRC Handelsblad

0454

0455 28 October 2016

0456 nh vrijdag

0457

0458 Het Waalse verzet is een Brexit van links

0459

0460 BYLINE: Luuk van Middelaar

0461

0462 SECTION: Opinie; Blz. 16

0463

0464 LENGTH: 619 woorden

0465

0466 column

0467 Drie miljoen Walen gijzelden het Europese handelsakkoord met Canada; minister-president Paul Magnette poserend als Asterix. Vanwege deze tragikomedie deed de internationale pers deze week haar best de ongerijmdheden van België's politieke stelsel te doorgronden. Maar het geharrewar over de CETA-ratificatie zegt meer over de toestand van de EU. België is enkel de zwakke plek, de barst die het vat doet springen. Je kunt de barst onder de loep leggen, maar dringender is te begrijpen waar de druk op het vat vandaan komt. Het verzet is de zoveelste uiting van onvrede over de globalisering; de opstand van groepen burgers in Europa (Brexit) en Amerika (Trump, Sanders) tegen open grenzen en open markten. Terwijl nationalistisch rechts zich keert tegen open grenzen, tegen migratie van moslims, Mexicanen of Polen, keert protectionistisch links zich tegen open markten, tegen vrijhandel en de euro. Het Waalse verzet is een Brexit van links.

0468 Het politieke midden is verlamd door onzekerheid. Meteen na de Britse referendum-schok begon in Brussel het getouwtrek over het Canadaakkoord: was het een EU-bevoegdheid, waarbij ratificatie door Europarlement en 28 regeringen volstaat, of een gemengd akkoord, dat een 28-voudige parlementaire ratificatie behoeft? Juridisch een twijfelgeval, dus een politiek oordeel besliste. De Commissie wilde de zaak procedureel doorduwen, maar de nationale regeringen, geschrokken van de Britse uitslag, trokken aan de rem. Vier maanden later zat alles klem. Wie had nu gelijk? Met doorduwen riskeer je een kiezersopstand en vertrouwensverlies in een EU die over ons maar zonder ons regeert. Maar de Unie laten verlammen door één lokale nee-stem

betekent machteloosheid, isolement in de wereldeconomie en dus welvaartsverlies ook geen goed vooruitzicht. Iedereen met trekken en duwen aan boord hijsen, zoals met de Walen op het nippertje lukte, heeft de voorkeur.

0469 De tijden dat handelsovereenkomsten binnen de besloten Brusselse regelfabriek ontstonden, zijn voorbij. De schijnwerpers staan erop, mensen willen weten wat TTIP of CETA betekenen voor hun baan, het milieu, hun leefomgeving en die schijnwerpers gaan niet meer uit. Dat maakt besluitvorming niet makkelijker, dus dat betekent hard werk voor de politici. Niet door verschansing achter procedures (het Europees Parlement deze week:

Dit nooit meer! Handel is een exclusieve EU-bevoegdheid!) maar met overtuigingskracht en aandacht voor reële zorgen. Waarom is handel goed voor banen, hoe beschermen we de belangen van consumenten, werknemers, bedrijven en het publieke goed? De hyperglobalisering remmen, om de globalisering te redden.

0470 De ontwrichtende krachten tegen de globalisering worden in Europa behoorlijk in toom gehouden door coalitieregeringen en partijsystemen. Dit absorbeert de schok, maar vertraagt het bijstellen van de koers. In de wispelturigere Amerikaanse democratie komen die tegenkrachten, boem, in het centrum binnen. Bernie Sanders, niet eens partijlid, die de Democratische Partij bestormt; Donald Trump die de Republikeinse Partij kaapt en tot de oprijlaan van het Witte Huis komt. Dus wordt razend belangrijk hoe establishment-kandidate Hillary Clinton, mocht zij op 8 november winnen, met de kiezerswoede omgaat. Haar man Bill omarmde de globalisering als de brug naar de 21e eeuw ; Hillary moet dealen met deze niet ingeloste belofte. Trumps kiezers gaan niet weg. Zij weet het. Tegen The New Yorker zei ze: If we don't get this right, what we're seeing with Trump now will just be the beginning.

0471 Luuk van Middelaar is politiek filosoof, en hoogleraar Europees recht en Europese studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

0472 Iedereen met trekken en duwen aan boord hijsen, heeft de voorkeur

0473

0474 LOAD-DATE: October 28, 2016

0475

0476 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0477

0478 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof, en hoogleraar
Europees recht en Europese studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

0479

0480 PUBLICATION-TYPE: Krant

0481

0482 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0483

0484

0485 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0486 All Rights Reserved

0487

0488

0489

0490

0491 12 of 45 DOCUMENTS

0492

0493

0494

0495 NRC Handelsblad

0496

0497 28 October 2016

0498 nh vrijdag

0499

0500 Frankrijk Franse economie groeit een beetje in derde kwartaal

0501

0502 SECTION: Economie; Blz. 1

0503

0504 LENGTH: 90 woorden

0505

0506 DATELINE: Parijs.

0507

0508 De Franse economie is in het derde kwartaal met 0,2 procent gegroeid ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Daarmee toonde de op een na grootste economie van de eurozone enig herstel na de kleine krimp van het tweede kwartaal, bleek vrijdag uit een schatting van het Franse statistiekbureau. Het herstel was minder krachtig dan verwacht. Economen voorspelden een plus van 0,3 procent in het derde kwartaal. De Franse

economie groeit dit jaar naar verwachting met 1,3 procent. De inflatie is gestabiliseerd op 0,4 procent. (ANP/Bloomberg)

0509

0510 LOAD-DATE: October 28, 2016

0511

0512 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0513

0514 PUBLICATION-TYPE: Krant

0515

0516 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0517

0518

0519 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0520 All Rights Reserved

0521

0522

0523

0524

0525 13 of 45 DOCUMENTS

0526

0527

0528

0529 NRC Handelsblad

0530

0531 19 October 2016

0532 NH Woensdag

0533

0534 Euro of geen euro, overal lage rentes

0535

0536 BYLINE: Mark Beunderman

0537

0538 SECTION: Economie; Blz. 6

0539

0540 LENGTH: 983 woorden

0541

0542 DATELINE: Amsterdam.

0543

0544 ABSTRACT

0545 Monetair beleid ECB-baas Draghi krijgt nogal wat kritiek, maar centrale € -banken in niet-eurolanden hebben eenzelfde beleid van lage rentes en opkopen.

0546 Wanneer voorzitter Mario Draghi donderdag de pers te woord staat na de vergadering van de Europese Centrale Bank (ECB), staat niet alleen bij beleggers en analisten de livestream aan. Ook centrale bankiers in Londen, Stockholm, Kopenhagen en Bern zullen meekijken.

0547 Wat de ECB beslist, heeft grote invloed op het monetaire beleid in de landen rond de eurozone. En omgekeerd wordt in Frankfurt nauwgezet gevolgd wat de centrale banken van landen als het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland doen.

0548 Niet toevallig vertoont het ECB-beleid grote gelijkenis met dat daar vlak buiten. Draghi krijgt nogal wat kritiek op zijn beleid van ultralage rentetarieven en massale opkoop van schuldpapier, onder meer van Duitse en Nederlandse politici. De lage rente, verder gedrukt door het opkoopprogramma, zou negatief uitpakken voor spaarders, pensioenfondsen en banken. Maar Draghi's critici hebben er niet veel aan om uit te wijken naar de buurlanden: die doen vrijwel hetzelfde.

0549 Het ECB-beleid is niet alledaags. De rentetarieven zijn historisch laag. Het hoofdtarief, voor banken die geld lenen, is nul en de depositorente staat zelfs op minus 0,4 procent. Bankers die geld stallen bij de ECB, moeten betalen. Maar hoe bijzonder is dit? Per centrale bank buiten de eurozone verschilt het welk rentetarief het belangrijkste is (het leentarief of de depositorente), maar hoe dan

ook staat er dikwijls een minus voor. Zweden: -0,5 procent.
Denemarken: -0,65 procent. En Zwitserland: -0,75 procent.

0550 De ECB is ook niet de enige centrale bank in Europa die staatsleningen opkoopt. Na het Britse EU-referendum was het antwoord van de Bank of England vrijwel meteen: we herstarten de aankoop van obligaties. Iets waarmee de bank in 2012 was gestopt. Ook de Zweedse Riksbank koopt leningen op.

0551 Het laat zien dat het ECB-beleid, soms gekenschetst als exotisch, niet zo raar is als je het internationaal vergelijkt. Zeker als je ook kijkt naar de Verenigde Staten (de Fed kocht al eerder obligaties) en Japan (daar is de rente -0,1 procent). Dat is ook niet zo gek, want overal in de geïndustrialiseerde wereld zijn er dezelfde economische trends. Overal daalt bijvoorbeeld al langer de marktrente, onder meer vanwege de vergrijzing. Mensen zetten meer opzij voor hun oude dag, waardoor er meer wordt gespaard. Meer aanbod van geld betekent een lagere prijs ervan (de rente).

Overal is ook de inflatie heel zwak, of zelfs negatief, zoals in Zwitserland.

0552 Dat wil niet zeggen dat alle centrale banken precies hetzelfde doen. Mark Carney, de baas van de Bank of England, is naar eigen zeggen geen fan van negatieve rentes. Hij verlaagde de rente na het Brexit-referendum, maar hield deze wel positief. De Zwitserse en de Deense centrale bank zien af van het kopen van obligaties, net als de centrale bank van booming Polen, die de rente ook positief houdt.

0553 Elke centrale bank kiest een eigen mix van maatregelen. Dat is omdat elk land, afgezien van de gemeenschappelijke trends, toch ook unieke economische en politieke omstandigheden kent. Centrale bankiers winkelen selectief in het aanbod van instrumenten dat vaak door collega's in andere landen is uitgetoet. De Zweden lieten in 2009 voor het eerst de depositorente onder de nul zakken, gevolgd door de Denen. De Bank of England was in Europa in 2009 de eerste die obligaties ging kopen. De ECB deed dit allemaal pas later, in 2014-2015.

0554 Vooral voor de centrale banken in Zweden, Denemarken en Zwitserland is wat de ECB doet bepalend. De economie van die landen is gezond en de €3~ centrale bankiers voelen er minder dan de ECB behoefte die te stimuleren.

En toch moeten de Denen, Zweden en Zwitsers in de pas blijven lopen met de ECB en zelfs verder gaan.

0555 Hoe lager namelijk de rente in de eurozone, hoe meer beleggers hun geld verplaatsen naar veilige havens in Scandinavië en

Date: 30 Zwitserland, Denemarken en Zweden. De rente is lager

0556 rendement. Maar bij zo'n kapitaalvlucht wordt ook de Deense kroon, de Zweedse kroon en de Zwitserse frank snel meer waard en dat kan de economie van die landen weer gaan raken.

Vandaar de paardenmiddelen die de Scandinavische en Zwitserse centrale banken toepassen. Meteen toen de ECB begin 2015 begon met het opkopen van obligaties, deden de Zweden dat ook.

0557 De Denen streven een stabiele wisselkoers van de kroon met de euro na en hanteren al jaren een negatieve rente. Daarnaast verkoopt de Deense centrale bank vaak kronen op de valutamarkt om de koers te drukken.

Dit laatste is ook de belangrijkste strategie van de Zwitserse centrale bank om de waarde van de frank in toom te houden, naast de negatieve rente. Zij heeft inmiddels zo veel franken verkocht (en buitenlandse valuta

ingekocht) dat haar balans inmiddels groter is dan het Zwitsers bbp.

E3~
0558

Zo

ver is de ECB, die een balans heeft van minder dan eenderde van het bbp, nog lang niet.

0559 Meteen toen de ECB obligaties ging kopen, nam Zweden hetzelfde besluit EA~

0560

0561 ECB-vergadering Bestuur praat over extra miljarden

0562 Het ECB-bestuur komt donderdag bijeen in Frankfurt. Beleggers zijn gespitst op signalen van ECB-baas Mario Draghi over verlenging van het opkoopprogramma van staats- en bedrijfsleningen.

Afgesproken is dat de ECB tot en met maart 2017 maandelijks voor 80 miljard euro aan obligaties koopt. De ECB hoeft nu nog geen besluit te nemen over verlenging van het programma. Dit kan ook in december.

0563 Als de ECB ook na maart leningen blijft kopen, is de vraag hoeveel. De centrale bank kan ook besluiten het maandelijkse opkoopbedrag te verlagen, naar bijvoorbeeld 60 miljard. Dit zou een manier zijn om de critici

van de obligatiekoop binnen het bestuur tegemoet te komen. De president van De Nederlandsche Bank, Klaas Knot, en zijn twee Duitse collega's binnen het bestuur wijzen het middel af.

0564

0565 LOAD-DATE: October 19, 2016

0566

0567 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0568

0569 GRAPHIC: Rente in Denemarken, Zweden en Zwitserland lager dan in de eurozone, ook Britten en Zweden kopen obligaties op

0570

0571 PUBLICATION-TYPE: Krant

0572

0573 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0574

0575

0576 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0577 All Rights Reserved

0578

0579

0580

0581

0582 14 of 45 DOCUMENTS

0583

0584

0585

0586 NRC Handelsblad

0587

0588 19 October 2016

0589 NH Woensdag

0590

0591 Brieven

0592

0593 BYLINE: Jan Poppens, Amsterdam; Peter Keuchenius, advocaat, Edam

0594

0595 SECTION: Opinie; Blz. 18

0596

0597 LENGTH: 296 woorden

0598

0599 Dijsselbloem en euro

0600

0601 Fiat wordt nooit BMW

0602 Jeroen Dijsselbloem miskent in zijn artikel over de euro (17/10) het belang van een eigen wisselkoers voor eurolanden die het moeten hebben van het devaluatie-instrument om concurrerend te blijven. Onderliggend aan deze miskenning is het onvermogen of de onwil van politici als Dijsselbloem om in te zien dat eurozonelanden te verschillend zijn en blijven om een munt te kunnen delen. Een Fiat was, is en wordt nooit een BMW. Erkennen dat je ernaast zat blijkt lastig te zijn voor politici. Doordat bijna alle partijen in Nederland het verkeerd zagen, wordt er hier geen politieke discussie gevoerd over de kosten van stoppen of doorgaan met de euro. Te pijnlijk.

0603 Het wachten is nu op politici die wel de moed hebben om de feiten onder ogen te zien.

0604 Tot die tijd lopen de kosten van het mislukte euro-experiment verder op.

0605 Jan Poppens, Amsterdam

0606 Belastingdienst

0607

0608 Geen visie, geen plan

0609 Het echte schandaal van de Belastingdienst is niet dat er overschreven is op de aangeboden regeling, waar de Tweede Kamer zich druk over maakt, maar de regeling zelf (12/10, 16/10).

0610 Geen normaal geleide onderneming bezuinigt immers door aanbidding, aan alle medewerkers, zonder onderscheid, van een financiële vertrekregeling.

0611 Een normaal geleide onderneming reorganiseert door middel van een plan, een visie op de eigen organisatie. Daaruit volgt dan een aantal specifieke functies die vervallen (of numeriek worden verminderd). Bezuinigen door een algemene vertrekregeling aan te bieden aan alle medewerkers zonder onderscheid is een zuiver brevet van onvermogen. Het getuigt van geen denkwerk, geen visie en geen plan. Dat zou het werkelijke schandaal moeten zijn.

0612 Peter Keuchenius, advocaat, Edam

0613 Erkennen dat je ernaast zat, blijkt lastig voor politici

0614

0615 LOAD-DATE: October 19, 2016

0616

0617 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0618

0619 PUBLICATION-TYPE: Krant

0620

0621 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0622

0623

0624 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0625 All Rights Reserved

0626

0627

0628

0629

0630 15 of 45 DOCUMENTS

0631

0632

0633

0634 NRC Handelsblad

0635

0636 17 October 2016

0637 NH Maandag

0638

0639 Zorgen genoeg, maar de euro blijft

0640

0641 SECTION: Opinie; Blz. 16

0642

0643 LENGTH: 1110 woorden

0644

0645 ABSTRACT

0646 De euro afschaffen, zoals Nobelprijswinnaar Stiglitz wil? Nee, zegt Jeroen
Dijsselbloem, het eurogebied staat er beter voor dan voor de crisis .

0647 Met belangstelling volg ik de tournee van professor en Nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz door Europa ter promotie van zijn nieuwe boek over de euro. Daarin beweert hij dat Europa ten onder gaat als we het huidige beleid met de gezamenlijke munt blijven volgen. Ik denk dat zijn analyse tekortschiet en zijn conclusie hierdoor niet klopt. Ik beweer niet dat alles soepel loopt in Europa, maar de oplossing is niet de euro afschaffen om de EU te behouden. De oplossing is de economische problemen in Europa aanpakken zodat het herstel van onze landen verder doorzet.

0648 De euro was uiteindelijk een keuze van politici. Begrijpelijk, gezien de behoefte aan politieke eenheid na de val van de Muur, maar er kleefden wel economische risico's aan de introductie van een gezamenlijke munt.

0649 Vaak wordt het verlies van het wisselkoersmechanisme gezien als het voornaamste risico van een muntunie. Ik deel deze mening niet. De wisselkoers is een nuttig aanpassingsmechanisme om conjunctuurschokken tussen landen op te vangen. Uit onderzoek blijkt echter dat de conjunctuur $E3$

in eurolanden nauwelijks uiteenloopt. Daarbij doen devaluaties niets aan structurele zwaktes in economieën van landen. Als er al een effect is, is het van korte duur.

0650 Als we teruggaan naar de introductie van de euro zien we dat het probleem niet lag bij het verlies van de wisselkoers. Het probleem was dat financiële

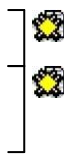
markten geen onderscheid maakten in risico's tussen lidstaten, terwijl het groeivermogen van lidstaten enorm uiteenliep. De beschikbaarheid van goedkoop krediet leidde in Ierland en Spanje tot opbouw van zeepbellen op de huizenmarkt. Ook in Griekenland en Portugal namen kredietverlening en $E3$ consumptie toe en stegen lonen sneller dan productiviteit. Rentever schillen

verdwenen, terwijl verschillen in concurrentievermogen toenamen. De lage rentes leidden tot veel krediet dat nauwelijks werd geïnvesteerd in productieve sectoren. Toen de financiële crisis uitbrak, explodeerden de rentes. Overheden zagen zich genoodzaakt banken te redden.

Date: 3 P-01-19 P-2: ATLAS-NRC2.txt Page: 633/76

- 0651 Stiglitz ziet de gunstige economische ontwikkeling van niet-euroland Zweden als bewijs voor zijn stelling dat juist de euro groei in de weg zou staan. De Zweedse economie deed het inderdaad goed, maar de economische ontwikkeling van niet-euroland Noorwegen is sinds 1999 vergelijkbaar met die van het eurogebied, terwijl de economische ontwikkeling in Denemarken zelfs achterblijft.
- 0652 Zweden is om nog een andere reden een interessant voorbeeld: het laat zien dat de schuldgedreven groei die zich voor de crisis in het eurogebied voordeed niet uitsluitend binnen muntunies plaatsvindt. Zweden kende begin jaren 90 ook een bubbel op de huizenmarkt die gevolgd werd door een financiële crisis. De overheid greep in om de Zweedse banken te redden. Hiermee laat dit voorbeeld zien dat de opbouw van financiële onevenwichtigheden ook buiten een muntunie kan plaatsvinden.
- 0653 De conclusie is daarom dat niet de gezamenlijke munt, maar nationale economische omstandigheden en instituties om opbouw van financiële onevenwichtigheden te beperken doorslaggevend zijn.
- 0654 De muntunie kon niet ingrijpen bij slecht nationaal beleid en was niet voorbereid op een zware crisis. Toezicht op de bankensector was inadequaat en er was geen goed raamwerk voor banken- en schuldencrisis. Toen banken in de problemen kwamen, werden ze gered met publieke middelen, waardoor de staatsschuld in verschillende landen sterk opliep.
- 0655 Sinds de crisis zijn echter belangrijke stappen gezet. Eerst met de Europese noodfondsen. Met de oprichting van de bankenunie is het banktoezicht aangescherpt om opbouw van kwetsbaarheden te voorkomen. Daarnaast is een raamwerk voor herstel en afwikkeling van banken in problemen opgebouwd. Sinds de bankencrisis in Cyprus is bail-in de norm: investeerders krijgen de rekening wanneer een bank in de problemen komt. Op die manier hebben zij een prikkel om risico's juist te beprijzen en hoeft de belastingbetaler niet op te draaien voor de kosten van het redden van een bank.
- 0656 Lidstaten hebben daarnaast voortgang geboekt met structurele hervormingen die het groei- en aanpassingsvermogen vergroten.
- 0657 Zo heeft Spanje arbeidsmarkthervormingen doorgevoerd die volgens de OESO resulteerden in 25.000 nieuwe banen per maand. Op de ranglijst van de Wereldbank van landen met een goed ondernemersklimaat steeg Griekenland van een 190e plek in 2010 naar een 60e in 2016.
- Overheidstekorten zijn daarnaast verder teruggebracht naar 1,6 procent dit jaar. Om begrotingen ook op langere termijn op orde te

krijgen en buffers op te bouwen voor nieuwe economische schokken zijn de begrotingsregels aangescherpt.

- 0658 Is alle kritiek dan ongegrond? Zeker niet. Er zijn fouten gemaakt bij het bestrijden van de crisis. We zijn niet goed omgegaan met het aanpakken van problemen in de financiële sector. Midden in een financiële orkaan was er onder beleidsmakers begrijpelijkerwijs grote bezorgdheid over besmettingseffecten op financiële markten. Maar we hadden de financiële sector toch voortvarender moeten aanpakken. Waar banken in de VS gedwongen werden om zich te herkapitaliseren stond herstel van de bankensector in Europa te laag op de agenda. En in Griekenland had de publieke schuld in private handen al in 2010 geherstructureerd kunnen worden. Nu vond pas in 2012 een herstructurering plaats. Hier zijn lessen geleerd, weeffouten in de muntunie zijn erkend en het eurogebied staat er sindsdien veel beter voor dan voor de crisis.
- 0659 De crisis heeft desondanks littekens nagelaten. Hoewel de werkloosheid in het eurogebied de afgelopen jaren is afgenomen, ligt deze in veel landen
nog op een te hoog niveau.
- 0660 En er wacht nog meer werk, nodig om de muntunie stabiel te maken en om verder de voorwaarden te scheppen voor groei en werkgelegenheid. Bij de banken zijn meer maatregelen nodig om risico's terug te dringen. We moeten de toegang tot financiering voor bedrijven verbeteren en belemmeringen voor investeringen wegnemen. Overheidsuitgaven moeten de groei versterken, vooral op die terreinen waar we gelijke kansen voor iedereen kunnen bevorderen, zoals in het onderwijs. En we dienen onze begrotingen op orde te brengen.
- 0661 Zo houden we ons unieke Europese sociale model overeind, met ook in de toekomst betaalbare zorg- en pensioenstelsels.
- 0662 Er ligt dus nog veel werk maar er is niettemin voldoende reden voor professor Stiglitz om met een vrolijker gemoed door Europa te reizen.
- 0663 Jeroen Dijsselbloem is minister van Financiën en voorzitter van de Eurogroep.
- 0664 De kritiek is niet ongegrond
- 0665 inzet Dijsselbloem
- 0666
- 0667 LOAD-DATE: October 17, 2016
- 0668

0669 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0670

0671 NOTES: Jeroen Dijsselbloem is minister van Financiën en voorzitter van de Eurogroep.

0672

0673 PUBLICATION-TYPE: Krant

0674

0675 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0676

0677

0678 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0679 All Rights Reserved

0680

0681

0682

0683

0684 16 of 45 DOCUMENTS

0685

0686

0687

0688 NRC Handelsblad

0689

0690 12 October 2016

0691 NH Woensdag

0692

0693 brieven

0694

0695 BYLINE: Siewert Ellens, Wassenaar; Frits Boersma, Groningen; Dr. Erik Sengers, Amsterdam; Cora Duin, Amsterdam; Prof. dr. Anton Kunst, AMC; Amsterdam

0696

0697 SECTION: Opinie; Blz. 18

0698

0699 LENGTH: 942 woorden

0700

0701 Europa en de euro

0702

0703 Denk aan Bolkestein

0704 In het treurige verhaal van Ben Knapen over de afkalving van Europa (8/10) miste ik één naam: die van Frits Bolkestein. Immers, hij was het die in de jaren negentig waarschuwde voor het opzetten van een Europese organisatie als niet eerst aan de eis van politieke eenheid zou zijn voldaan. Ik herinner me dat die waarschuwingen bijna even snel werden vergeten

als ze waren uitgesproken. Het invoeren van bijvoorbeeld een Europese munt zou een peuleschilletje zijn geweest als naar Bolkestein was geluisterd quod non, dus! Vooral dankzij het streven van Delors werd alvast begonnen met het invoeren van de euro. Hoe het daarmee ging en met Europa kunnen we vrijwel dagelijks in de krant lezen.

0705 Siewert Ellens, Wassenaar

0706 Nobelprijs economie

0707

0708 Er is hoop een beetje

0709 De kritiek van Joris Luyendijk (7/10) op de economie als wetenschap past helemaal in het economenbasher van de laatste tijd. Een trend die ook onder het economenvolk zelf zichtbaar is geworden. In het tijdschrift voor economiedocenten getuigen kritische artikelen van een voortdurende worsteling met het vak. Nog steeds is economie op de middelbare school afgeleid van een wetenschappelijke benadering die gestoeld is op een mate van wiskundige exactheid, die maar al te vaak leidt tot rekenkundige verdwazing. De wereld als getal. Leerlingen wordt een sprookje in de vorm van rekenkundige en grafische modellen aangereikt, die de werkelijkheid wel versimpelt, maar ook verschaalt. Resultaat is dat leerlingen nietszeggende exercities uitvoeren. Zogenaamd om analytisch te leren denken. Maar vaak zonder dieper liggende factoren te doorgronden.

Daarvoor zijn namelijk sociologische en psychologische factoren van belang. Het is moeilijk voor economen om dat bastion van modellen te verlaten. Nog steeds worden docenten economie in

hun opleiding overspoeld met nutteloze wiskundige exercities, die ze nooit zullen toepassen. Toch is er sprake van enige aanpassingen. Aandacht voor informatieasymmetrie (verklaring voor machtsverhoudingen) of het prisoner s dilemma (verklaring voor het conflict tussen het individuele en collectieve belang) zijn tekenen van hoop. Misschien dat dat Luyendijk weer een beetje geruststelt. En dat een Nobelprijs voor economie laten we zeggen een meer maatschappelijke status krijgt.

0710 Frits Boersma, Groningen

0711 Referendum

0712

0713 Opkomst als bij Kamer

0714 Steven de Winter stelt in zijn bijdrage (8/10) over het referendum de terechte vraag: met welk recht mag een meerderheid van 50 procent + 1 beslissingen nemen waar een minderheid zich naar heeft te voegen. Deze vraag stelt zich des te klemmender als slechts een absolute minderheid van de opgeroepen kiezers, zoals hij in het begin aangeeft, naar de stembus gaat. De oplossing lijkt me relatief eenvoudig. Aangezien het gaat om een corrigerend referendum, corrigerend op een reeds door het parlement genomen besluit, ligt het voor de hand een referendum pas geldig te verklaren als de opkomst minstens even hoog is als de opkomst bij de voorafgaande Tweede Kamerverkiezingen. Immers, de toen opgekomen kiezers hebben de vertegenwoordigers gekozen die namens alle kiezers een besluit hebben genomen. Als de kiezers vinden dat een door hun vertegenwoordigers genomen besluit teruggedraaid moet worden, dan dient minstens eenzelfde percentage bij het referendum op te komen. Elk referendum dat de opkomstdrempel lager legt, wordt gedegradeerd tot een simpele opiniepeiling die de mening van de kiezers slechts beperkt weergeeft, en dus in beperkte mate echt als correctie serieus genomen kan worden.

0715 Dr. Erik Sengers, Amsterdam

0716 De gids van Ikea

0717

0718 Hele dag naar de winkel

0719 Kersten Augustin schrijft aan de oprichter van Ikea, Ingvar Kamprad, over de Ikea-gids (8/10). Niet een briefje maar een krantenpagina waarop hij uitlegt waarom hij woedend werd bij het lezen van de nieuwe catalogus.

0720 Zijn boosheid gaat over de uitstekende reclame die Ikea maakt. Er zijn altijd rennende kinderen die in prachtige keukens zich gedragen zoals we zouden willen. Waar we nog een wereld zien waar we gelukkig kunnen zijn.

Niemand die het zo goed weet als de reclameboodschap.

0721 De werkelijkheid gooit altijd roet in het eten. Zo beschrijft Augustin dat er heus geen kinderen zijn die in een stronk broccoli bijten. Reclame zou je kunnen vergelijken met de illustraties uit een kinderboek. Het is het wegdromen in een wereld waarvan je zou willen dat het zo was. Het zijn light drugs om je in te verliezen. Dat moet je koesteren. Net als Augustin heb ik de Ikea-gids op de mat gekregen. Ik heb mijn man overgehaald een dag lang mee te gaan naar de winkel. Thuisgekomen had ik drie theedoeken gekocht. Ik heb met een glimlach geconstateerd wat een topmensen uit de reclame Ikea heeft.

0722 Cora Duin, Amsterdam

0723 Alcoholgebruik

0724

0725 Lage accijns, hoge prijs

0726 Het hoofdredactioneel commentaar van 8/10 erkent de hoge kosten van alcoholgebruik voor de samenleving, maar verwerpt accijnsverhoging, met verwijzing naar een bekend fabeltje.

0727 Namelijk dat in Scandinavische landen, ondanks een actief beleid van de overheid, alcoholmisbruik vaker zou voorkomen. De feiten zeggen anders. Bijvoorbeeld Zweden kent minder alcoholmisbruik dan Nederland. En daar sterven minder mensen aan drank.

0728 Finland is een uitzondering, maar wel een heel leerzame. Onder druk van de Europese interne markt werd in Finland in 2003 het accijns op alcohol met 33 procent verlaagd. Binnen twee jaar tijd was het aantal drankdoden met een kwart gestegen. Finland illustreert daarmee wat vele studies naar alcoholgebruik al hebben aangetoond: een lage accijns heeft een hoge prijs.

0729 Prof. dr. Anton Kunst, AMC
Amsterdam 0730 Luyendijk nu
misschien gerustgesteld?

0731

0732 LOAD-DATE: October 12, 2016

0733

0734 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0735

0736 PUBLICATION-TYPE: Krant

0737

0738 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0739

0740

0741 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0742 All Rights Reserved

0743

0744

0745

0746

0747 17 of 45 DOCUMENTS

0748

0749

0750

0751 NRC Handelsblad

0752

0753 12 October 2016

0754 NH Woensdag

0755

0756 Zuid-AfrikaBeurs en munt kelderenna dubieuze aanklacht

0757

0758 SECTION: Economie; Blz. 6

0759

0760 LENGTH: 140 woorden

0761

0762 DATELINE: Kaapstad.

0763

0764 Financiële markten zijn geschrokken van de dagvaarding van de gerespecteerde minister van Financiën, Pravin Gordhan, als gevolg van de felle strijd

om de macht binnen Zuid-Afrika s regeringspartij ANC. Het Openbaar Ministerie verwittigde de minister dinsdag dat hij op 2 november voor de rechter moet verschijnen op beschuldiging van fraude. Die beslissing is volgens Gordhan politiek gemotiveerd en het gevolg van de pogingen van president Jacob Zuma om het ministerie van Financiën onder controle te krijgen. De aandelenbeurs van Johannesburg verloor dinsdag 50 miljard rand (3 miljard euro) en de rand verloor binnen een paar minuten 3 procent van zijn waarde ten opzichte van de euro. De kans is groot dat Zuma Gordhan zal ontslaan en vervangen. Zuma moet zelf terechtstaan voor meer dan 700 aanklachten van fraude en corruptie. (NRC)

0765

0766 LOAD-DATE: October 12, 2016

0767

0768 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0769

0770 PUBLICATION-TYPE: Krant

0771

0772 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0773

0774

0775 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0776 All Rights Reserved

0777

0778

0779

0780

0781 18 of 45 DOCUMENTS

0782

0783

0784

0785 NRC Handelsblad

0786

0787 10 October 2016

0788 NH Maandag

0789

0790 Lehman-crisis vraagt geduld

0791

0792 SECTION: Opinie; Blz. 2

0793

0794 LENGTH: 463 woorden

0795

0796 nrc.vindt

0797 Acht jaar na de financiële crisis van 2008 gaat het beter met de wereldeconomie, maar de groei is broos. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) voorziet een wereldwijde groei van 3,1 procent dit jaar en 3,4 procent volgend jaar. Dat is nog steeds minder dan wat de wereld gewend was. Het weerspiegelt niet alleen de afkoeling van de Chinese economie, maar ook de mindere prestaties van de westerse economieën. In de Verenigde Staten schat de centrale bank de kruissnelheid van de economie op minder dan 2 procent groei. In de eurozone speelt op dit moment een opleving, maar ook hier is de piek voorlopig minder dan 2 procent.

0798 Zelfs deze beperkte prestaties worden bereikt met behulp van een ongekend ruim monetair beleid, met rentes die nagenoeg nul of zelfs negatief zijn. Inmiddels dringen het IMF, en vorige maand ook de G20, de groep van twintig belangrijkste economieën in de wereld, aan op extra uitgaven door overheden die daar de budgettaire ruimte voor hebben. Ook moeten hervormingen de dynamiek in de economie en de productiviteit vergroten.

0799 Tegelijk zijn de opties beperkt. Veel landen hebben de begrotingsruimte niet. De staatsschulden zijn al hoog.

0800 Verder is het de vraag in hoeverre meer economische hervormingen nog geaccepteerd worden door het publiek, dat in veel landen al veel veranderingen en bezuinigingen heeft moeten incasseren. De sluimerende onvrede lijkt zich te uiten in weerstand tegen verdere economische integratie en nieuwe vrijhandelsinitiatieven. De overheid wordt verzocht te beschermen, niet om bloot te stellen aan nog meer marktkrachten. En daarnaast: zeker niet alle maatschappelijke onvrede waarvan de oorzaak wordt gezocht in de globalisering, hangt samen met economie. Identiteit speelt een belangrijke rol.

0801 Beleidsmakers lijken soms te vergeten dat groei en herstel voor het grootste deel een zaak zijn van particuliere ondernemingszin. En die is vooral gebaat bij rust en bij voorspelbaarheid van beleid. Daadkracht, uit bezorgdheid over de opstand van de burger, lijkt op

dit moment de leidraad voor het economisch beleid. Maar haast kan een slechte raadgever zijn. Ook de economie kan wel wat rust gebruiken om te herstellen. Na een financiële crisis neemt het helingsproces tijd in beslag. Dat geldt met name voor de financiële sector: recent bleek nog bij Deutsche Bank hoe groot de fragiliteit is. In veel landen zijn de begrotingen nog lang niet genoeg op orde om bij een volgende recessie de klap op te vangen. Het ongeduld mag begrijpelijk zijn. Maar soms is het ook goed om de animal spirits hun werk te laten doen.

0802 Het is de vraag of het publiek economische hervorming pikt

0803 In nrc.vindt becommentarieert de krant het nieuws. De commentaren worden in samenspraak met de hoofdredactie geschreven.

0804

0805 LOAD-DATE: October 10, 2016

0806

0807 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0808

0809 PUBLICATION-TYPE: Krant

0810

0811 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0812

0813

0814 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0815 All Rights Reserved

0816

0817

0818

0819

0820 19 of 45 DOCUMENTS

0821

0822

0823

0824 NRC Handelsblad

0825

0826 08 October 2016

0827 NH Zaterdag

0828

0829 Pond doet pijn

0830

0831 SECTION: Economie; Blz. 15

0832

0833 LENGTH: 162 woorden

0834

0835 De bekende FTSE 100-index staat op een hoogtepunt en de brede MSCI UK-index staat ruim 16 procent hoger dan aan het begin van het jaar. Beide indices doen het daarmee duidelijk beter dan de brede MSCI Europeindex, die dit jaar met 3,3 procent is gedaald. Desondanks zijn beleggers beslist niet enthousiast over Brexit en de consequenties daarvan. De wisselkoers van het Britse pond bereikte vrijdag een 31-jarig dieptepunt ten opzichte van de Amerikaanse dollar en ook ten opzichte van de euro is de daling zeer fors. Uitgedrukt in euro is de MSCI UK-index dit jaar dan ook met iets meer dan 3 procent gedaald. Een zwakke valuta gaat het Verenigd Koninkrijk niet helpen aan een hernieuwde industrialisatie van zijn economie. Zij zorgt wel voor hogere inflatie en daarmee hogere rentevergoedingen op Britse leningen. Dat is bijzonder pijnlijk voor een land met een tekort van 5,6 procent op zijn lopende rekening.

0836 Lodewijk van der Kroft,

0837 vermogensbeheerder Comgest Benelux

0838

0839 LOAD-DATE: October 7, 2016

0840

0841 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0842

0843 PUBLICATION-TYPE: Krant

0844

0845 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0846

0847

0848 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0849 All Rights Reserved

0850

0851

0852

0853

0854 20 of 45 DOCUMENTS

0855

0856

0857

0858 NRC Handelsblad

0859

0860 08 October 2016

0861 NH Zaterdag

0862

0863 Er is nog vertrouwen. Vooralsnog

0864

0865 BYLINE: Melle Garschagen

0866

0867 SECTION: Economie; Blz. 15

0868

0869 LENGTH: 874 woorden

0870

0871 DATELINE: LONDEN.

0872

0873 ABSTRACT

0874 Koersval Britse pond

0875 Het pond zakt verder weg. Dat het VK de Europese interne markt na Brexit verlaat, leidt tot nieuwe onrust. Maar het is wel goed voor de Britse export.

- 0876 Verkeert het pond sterling in een crisis? Wie eind deze week de volatiele handel in de Britse munt bekeek, zou dat kunnen denken. Toegegeven, de daling donderdagnacht van ruim 6 procent binnen twee minuten was een flash crash. Maar zelfs zonder dit algoritmische foutje is het duidelijk: het pond zakt steeds verder weg ten opzichte van de dollar en euro vanwege zorgen over de gevolgen voor de Britse economie na Brexit.
- 0877 Gerekend in Amerikaanse dollars is het pond in geen drie decennia zo goedkoop geweest. En ook de koers van het pond ten opzichte van de euro is in geen vijf jaar zo laag geweest. Deze week daalde het pond met ruim 4 procent ten opzichte van de dollar, en ruim 3 procent ten opzichte van de euro.
- 0878 De aanleiding voor de hernieuwde onrust op de valutamarkt waren de stevige toespraken die premier Theresa May de afgelopen week hield op het jaarlijkse partijcongres van de Tories. May maakte bekend dat na het Britse uittreden uit de Europese Unie het Verenigd Koninkrijk niet binnen de Europese interne markt zal blijven. Ze sloot uit dat het VK vrij verkeer van personen en de erkenning van de rechtsmacht van het Europese Hof van Justitie na Brexit zal handhaven. Beide zijn vereist voor deelname aan de interne markt.
- 0879 Zonder interne markt moet het VK nieuwe handelsakkoorden afsluiten met Europa. Ook zal de omvangrijke bankensector in de City veel moeilijker toegang hebben tot de Europese markt. Minder toegang tot Europa, betekent minder inkomsten en meer economische problemen, denken beleggers en zij verkopen hun ponden.
- 0880 Vooralsnog wordt de koersval niet gezien als een gebrek aan internationaal vertrouwen in de Britse exitstrategie. Een goedkopere pond maakt Britse exportproducten aantrekkelijk en zorgt dus voor een economische impuls. Dit is een positieve ontwikkeling tenminste voor Britse exportbedrijven, schrijft econoom Julian Jessop van Capital Economics in een analyse. Dat het pond sinds 1985 niet meer zo goedkoop is geweest ten opzichte van de dollar heeft volgens Jessop meer te maken met de aantrekkende dollar, als gevolg van speculatie dat de Amerikaanse Federal Reserve wellicht in de komende maanden de rente weer verhoogt.
- 0881
- 0882 Bedrijvigheid zal toenemen
- 0883 Jessop ziet het zwakke pond niet zo zeer als wantrouwen in de Britse plannen, maar meer als een gevolg van de verwachting van

beleggers dat de Bank of England de komende tijd geld zo goedkoop mogelijk houdt en een zeer ruim monetair beleid voert om de Britse economie te steunen. Kort na het Brexit-referendum verlaagde de Bank of England de belangrijkste rentestand van 0,50 procent naar 0,25 procent. Ook pompte de centrale bank nog eens 60 miljard extra pond in het financiële stelsel, wat bovenop de honderden miljarden aan maatregelen komt die de bank de afgelopen jaren trof om na de financiële crisis de economie op gang te krijgen.

0884 Wie naar de Britse economie kijkt en doet alsof Brexit niet bestaat, ziet dat er veel vertrouwen is. Britse inkoopmanagers verwachten dat de economische bedrijvigheid zal toenemen. De index van inkoopmanagers bijgehouden door Markit stond in augustus op 52,3 en in september op 53,7, de hoogste stand in twee jaar. Bij een score van 50 of hoger verwachten managers groei.

0885 Het goedkope pond is eveneens goed voor toerisme. Of het nu voetbalfans zijn die een stedentripje Manchester doen of shoppers uit China en de Golfstaten die inslaan in de winkels aan Oxford Street: bezoekende buitenlanders geven meer uit. In juli spendeerden zij 1,79 miljard pond, 2 procent meer dan in dezelfde maand een jaar eerder. Ook zeggen projectontwikkelaars als Ballymore Group, die prestigieuze projecten doen in gewilde wijken als Canary Wharf, dat er meer interesse is uit Azië om luxueuze woningen te kopen.

0886

0887 IMF halveerde groeiverwachting

0888 Betekent dit dat Brexit louter positief is? Allerminst. Het Internationaal Monetair Fonds halveerde deze week de groeiverwachting voor het VK voor volgend jaar. Dit jaar zal de economie nog met 1,8 procent groeien, maar volgend jaar zal dat terugvallen naar 1,1 procent. Een goedkoop pond is funest voor een eiland economie, afhankelijk van invoer van voedsel, grondstoffen en bouwmaterialen. Economen waarschuwen voor inflatie, die schadelijk is voor het consumentenvertrouwen. Bovendien, door de lage rente verdienen spaarders nauwelijks. Dat is een zorg, erkende bankgouverneur Mark Carney deze week. Hij wees May op haar verantwoordelijkheid maatregelen te treffen.

0889 Eind november presenteert minister van Financiën Philip Hammond zijn plannen voor de komende tijd. Dan zal duidelijk worden wat voor stimuleringsmaatregelen de regering van May treft. Op het partijcongres van de Tories deze week werd in ieder geval al vooruit gelopen op wat komen gaat. Er werd een parallel getrokken met 1992. Ook toen kelderde het pond, trok het VK zich terug uit een

Europees samenwerkingsproject, toen het Europese Wisselkoersmechanisme. En in de jaren daarna volgde een economische hausse. Daar rekenen Brexiteers nu weer op. Het is de vraag of valutahandelaren in Singapore en New York dat ook zo zien.

0890

0891 LOAD-DATE: October 7, 2016

0892

0893 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0894

0895 PUBLICATION-TYPE: Krant

0896

0897 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0898

0899

0900 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0901 All Rights Reserved

0902

0903

0904

0905

0906 21 of 45 DOCUMENTS

0907

0908

0909

0910 NRC Handelsblad

0911

0912 05 October 2016

0913 NH Woensdag

0914

0915 Stijger van de dag Nederlandse Staatslening Obligatierente stijgt na geruchten

0916

0917 SECTION: Economie; Blz. 1

0918

0919 LENGTH: 72 woorden

0920

0921 DATELINE: Amsterdam.

0922

0923 Geruchten op de markt voor staatsleningen dinsdag en woensdag: gaat de Europese Centrale Bank het opkopen van deze leningen na maart afbouwen? Dat was de suggestie in een bericht van persbureau Bloomberg, dinsdagavond. Prompt steeg de rente op staatsleningen van de eurozone. De rente op Nederlands tienjarig papier was woensdagochtend 0,08 procent, tegen 0,03 procent dinsdag. Ook rentes op Duitse en Franse obligaties stegen.

0924

0925 LOAD-DATE: October 5, 2016

0926

0927 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

0928

0929 PUBLICATION-TYPE: Krant

0930

0931 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

0932

0933

0934 Copyright 2016 NRC Media B.V.

0935 All Rights Reserved

0936

0937

0938

0939

0940 22 of 45 DOCUMENTS

0941

0942

0943

0944 NRC Handelsblad

0945

0946 01 October 2016

0947 nh zaterdag

0948

0949 Europa moet worden herstart. Maar Nederland wacht mistroostig af

0950

0951 BYLINE: Ben Knapen

0952

0953 SECTION: Opinie; Blz. 8

0954

0955 LENGTH: 1492 woorden

0956

0957 ABSTRACT

0958 Nederland ondergaat de afkalving van Europa te zeer in
lijdzaamheid. Een H1~ pleister hier, een kram daar, constateert .
Maar wij kunnen ons geen time-

out veroorloven. We zijn Zwitserland niet.

0959 De Europese Unie verglijdt. Ogenschijnlijk draait de machinerie van de Brusselse instellingen als vanouds en in sommige delen ook nog onverstoort zoals bij de afdeling Mededinging waar commissaris Vestager belastingontwijkende multinationals doet huiveren. Maar op een aantal belangrijke terreinen zijn

0960 verbrokkeling en gezagsverlies onder een dun laagje routine overal grijpbaar.

Zo is het stabiliteitspact, dat de deugdelijkheid van de euro moet garanderen, een wassen neus geworden. Frankrijk heeft zich er bijna nooit aan gehouden. Boetes hoeft het land er niet voor te verwachten. Inmiddels mochten ook de overtreders Spanje en Portugal wederom zonder bekeuring de maximumsnelheid blijven overtreden. De Nederlandse eurogroepvoorzitter Dijsselbloem sloeg tandenknarsend gade hoe de commissie, dit keer nota bene aangemoedigd door de Duitse minister van Financiën Wolfgang Schäuble, het Iberische schiereiland vrijuit liet gaan. Die aanmoediging van Schäuble hoezeer ook tegen zijn eigen opvattingen in is alleszins begrijpelijk: Duitsland wil in die landen de anti-Europese sentimenten niet verder provoceren, laat staan, zichzelf verder profileren als de machtige boeman van Europa.

0961

0962

Dan is er de vluchtelingencrisis van vorig jaar. Die heeft diepe c1~ verd eeldh eid in de Unie bloot geleg

d en die is niet verdwenen. De herverdeling van vluchtelingen over Europa is mislukt. Een aantal MiddenEuropese landen lapt de besluiten hierover van de Europese Raad aan zijn laars. Premier Orban laat in Hongarije zondag per referendum deze politiek bevestigen. Een referendum dus om een EU-verplichting aan de laars te lappen.

0963 De Duitse regering accepteert inmiddels dat het zo loopt en wil zich niet profileren als de machtige boeman tegen Midden-Europa. Alleszins begrijpelijk.

0964 Een van de onbetwiste bevoegdheden van de Europese Unie volgens het Verdrag van Lissabon was internationale handel. De EU was een groot, collectief en machtig handelsblok. Kort voor de zomervakantie streek de Europese Commissie echter de vlag. Het handelsverdrag met Canada, zo werd bepaald, zal niet alleen door de drie Europese instellingen (Commissie, Raad, Parlement) maar ook door alle individuele lidstaten en hun parlementen moeten worden goedgekeurd.

0965 Het besluit van de Commissie was ook hier alleszins begrijpelijk, want de druk uit diverse lidstaten om meer greep te krijgen op zulke verdragen was groot en de sfeer is er niet naar om die druk lang te weerstaan. Maar feit is wel dat een aloude EU-kerncompetentie bezig is te verdampen.

0966 Dan is er de lange nasleep van de financiële crisis. Vanaf 2010 is in enkele jaren tijd op wonderbaarlijke wijze een reeks noodverbanden gelegd om een herhaling van zo n bijna meltdown in de eurozone te voorkomen. Maar het was plak- en knipwerk, kwetsbaar en tijdelijk, in afwachting van een hechter verdrag. Er wordt nu gewerkt aan een bankenunie. Maar die unie is onaf en

zelf uiterst kwetsbaar. Als de Italiaanse regering maatregelen gaat nemen die eigenlijk niet kloppen, dan zal Duitsland uiteindelijk slikken, want het wil niet het populisme in Italië voeden en tegelijk zelf als boze boeman van Europa optreden.

0967 En opnieuw: Alleszins begrijpelijk.

zich ook maar een seconde zoiets kunnen voorstellen, toen de euro werd opgericht.

0969 Het is een ongekend experiment, het gaat ten diepste tegen Duitse opvattingen over prudent beheer in, niemand weet hoe straks de remweg van deze geldlawine eruit zal zien. Maar Duitsland (en Nederland) wordt in de ECB inmiddels overstemd en het kan weinig anders doen dan tandenknarsend toekijken, wil het niet het hele euro-systeem opblazen. Wederom, alleszins begrijpelijk.

maand €3~

meer dan 60 miljard euro in het systeem om dreigende deflatie te bestrijden en landen met grote staatschulden te ontlasten. Niemand had

0971 De optelsom is er een van ernstig verlies aan gezag, relevantie en H1~

einde gemaakt aan de constructieve illusie dat je weliswaar in Europa hard met deuren kunt slaan, maar uiteindelijk altijd moet terugkeren. Dat is voorbij. Dat maakt ook de flirts van landen als Hongarije en Polen met autoritaire en populistische bestuursmodellen zo riskant: de Brexit heeft het gezag tot handelen van de Europese Unie ernstig in diskrediet gebracht en ondermijnt ook de mogelijkheden om rechtsstatelijkheid af te dwingen. Brussel kan simpelweg weinig meer afdwingen, want lidstaten doen daar niet meer aan mee. Rechts-populistische partijen die schreeuwen om minder Europa worden al veel meer op hun wenken bediend dan voor de bruikbaarheid van hun slogans eigenlijk goed is.

0968
Ondertuss
en pompt
een
andere
Europese
instelling,
de ECB,
elke

- 0972 Wat te doen? gelo
- 0973 Feit blijft dat de bedreigingen van buitenaf schreeuwen om een ofwa
sterker Europa. Voor Duitsland alleen of voor Frankrijk alleen zijn ardig
die te groot en te veelzijdig om in Alleingang het hoofd te kunnen heid.
bieden. De vertrouwde beschermengel Amerika is druk met Tot
andere dingen. Hoe de verkiezingen in Amerika ook aflopen, over
0974 Europeanen zullen aanzienlijk meer voor zichzelf moeten zorgen. maat
Feit blijft ook dat de twee kernlanden van Europa elk op eigen van
0975 houtje geen vuist in de wereldeconomie kunnen maken. ramp
Feit blijft tenslotte dat ze aan elkaar geklonken zitten in de euro, hebb
0976 die tot nader order niet zonder hoge wrijvingskosten kan worden en
verbouwd. dan
Primair blijven Frankrijk en Duitsland daarmee op elkaar de
aangewezen. Dat is moeilijk genoeg, want de twee landen zijn de
behoorlijk uit elkaar gegroeid. Duitsland is slechts uiterst Britt
0977 schoorvoetend tot leiderschap in Europa te bewegen, zeker op en
militair gebied. Frankrijk worstelt nog altijd met de nieuwe een
economische werkelijkheden in de wereld Franse stakers denken er moet
nog altijd de globalisering naar hun Franse hand te kunnen zetten. gebeure
0978 Toch moet het van deze twee landen komen. En het zal van n en dus
onderop moeten worden opgebouwd. Defensie, buitenlands de
beleid, immigratie, grensbewaking het zijn onderwerpen die om ruimte
0979 tempo schreeuwen en in kleinere kring van kernlanden kunnen tot
worden aangepakt. Als een informelere Unie binnen de Unie. handelen
0980 Hachelijker is het bij bestaande Unie-competenties, zoals handel, grijpen in
vrije personenverkeer, de euro, waar lidstaten elkaar eerder plaats
gijzelen dan samen iets opbouwen. van H1~
Een grondige verbouwing van de muntunie bijvoorbeeld is verkram
moeilijk voorstelbaar bij afwezigheid van een urgente crisis. pt in de
0981 Denkbaar is dat er helemaal geen regie is en dat er gewoonweg koplamp
een keer iets grondig misgaat met de euro, met verkiezingen en te
ergens, met een paar banken, met vluchtelingen, met een staren.
referendum, met Trump, met een recessie. De verhoudingen zijn HA~ 0982
simpelweg te labiel om geen rekening te houden met wat D
hoogleraar Luuk van Middelaar in zijn oratie aarover
gebeurtenissenpolitiek noemt. Het bouwwerk om zoiets te nadenke
weerstaan, is inmiddels veel brozer dan de façade suggereert. n is
Een ramp hoeft dat niet te zijn, maar dan wel op de uitdrukkelijke gewenst
voorwaarde dat er op zo n moment voldoende lidstaten zijn die en ook
een crisis aangrijpen voor een grondige herstart. Voldoende ons land
lidstaten die weten wat zou daar
best wat
- denkkracht in mogen steken in plaats van een beetje mistroostig te wachten op
dingen die kunnen komen. Want hoe het ook zij, een kleinere kern van
gelijkgezinde landen zal uiteindelijk het voortouw moeten nemen om Europese
waarden en belangen in het nieuwe tijdsgewricht te borgen. Ons land hoort bij zo

n kern. Geografie, economie en geschiedenis verbieden eentime-out. Wij zijn Zwitserland niet.

- 0983 Ons land ondergaat nu het Europese afkalvingsproces te zeer in lijdzaamheid. Te verdeeld als we ook intern zijn over Europa, proberen we op dagbasis voorliggende Brusselse sores aan te pakken. Een pleister hier, een kram daar. Dat is pragmatisch, en ook nodig, maar er schijnt zelfs enige heroïek te schuilen in het afzweren van visies. Dit verhult tegelijk ook dat we niet meer in staat zijn om aan een reconstructie van Europa bij te dragen, dat we slaapwandelen.
- 0984 Ondertussen hebben ook wij een Europees politiek centrum nodig dat macht heeft, dat voor onze veiligheid en onze waarden zorgt.
- 0985 Verkiezingstijd nadert, ook hier. Partijen zullen elkaar overschreeuwen met slogans als minder Europa , of een Europa dat werkt . In werkelijkheid dobberen we aldus een beetje met de stroom mee. Tot het moment van de reconstructie daar is goedschiks of kwaadschiks en iedereen wild om zich heen gaat slaan, omdat niemand weet wat ook alweer de bedoeling was.
- 0986 Pragmatisme is nodig, maar er schijnt zelfs enige heroïek te schuilen in het afzweren van visies
- 0987 Ben Knapen was recent directeur-generaal van Europese Investerings Bank en is nu lid van de senaat (CDA).
- 0988
- 0989 LOAD-DATE: September 30, 2016
- 0990
- 0991 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 0992
- 0993 GRAPHIC: Vluchtelingen op de grens tussen Hongarije en Servië,
- 0994 foto AFP
- 0995
- 0996 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 0997
- 0998 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 0999
- 1000

1001 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1002 All Rights Reserved

1003

1004

1005

1006

1007 23 of 45 DOCUMENTS

1008

1009

1010

1011 NRC Handelsblad

1012

1013 01 October 2016

1014 nh zaterdag

1015

1016 De euro is het probleem van Europa

1017

1018 BYLINE: Wouter van Noort; Maarten Schinkel

1019

1020 SECTION: Economie; Blz. 10

1021

1022 LENGTH: 1832 woorden

1023

1024 ABSTRACT

1025 Interview Joseph Stiglitz

1026 De Amerikaanse Nobelprijswinnaar en voormalig adviseur van de Griekse regering schreef een somber boek over de euro. Het is óf dramatisch hervormen óf ontmantelen.

1027

1028 Europa leeft in een fantasie

1029 Het was wel even slikken voor Joseph Stiglitz, vertelt hij. Recent verkondigde de nationalistische Franse politica Marine Le Pen met Stiglitz nieuwste boek in de hand dat de Nobelprijswinnaar het met haar eens is in haar kritiek op de euro. Dat was voor Stiglitz vooral slikken, omdat ze gelijk had.

1030 Mensen met totaal andere politieke motieven kunnen soms tot dezelfde beleidsoplossingen komen, zegt Stiglitz in het Amsterdamse hotel waar hij dit weekend logeert vanwege de publicatie van de Nederlandse vertaling

van zijn boek De Euro. Hoe de gemeenschappelijke munt de toekomst van v2~ Europa bedreigt. Ook ging hij vrijdagavond in

eurogroepvoorzitter en minister van Financiën Jeroen Dijsselbloem (PvdA).

1031 Het grootste probleem van Europa is de euro, zegt hij. Europeanen moeten wakker worden uit de fantasie dat het op deze manier verder kan gaan, want dat kan niet en als dat wel gebeurt zal het tot enorme

maar twee reële opties: óf de v2~

eurozone gaat schulden van landen onderling verdelen en veel nauwer samenwerken, óf de muntunie moet worden ontmanteld.

debat met
problemen
leiden.
Volgens
hem zijn er

- 1032 De hoogleraar economie van de Amerikaanse Columbia University hangt een beetje in zijn stoel, smakt hard als hij zijn koekje bij de koffie opeet en praat door een jetlag met een nog wat sterker dan gebruikelijk New Yorks accent. Zijn uiterlijke nonchalance vormt een contrast met zijn harde boodschap.
- 1033 In zijn boek *Krijgen Bezuinigingen de economie en* (2010) wijst Stiglitz er flink van langs. Volgens Stiglitz, die als links bekend staat en tijdens de eurocrisis de Griekse regering adviseerde, heeft de Europese reactie op de problemen na 2008 fundamentele fouten in de muntunie blootgelegd en verergerd.
- 1034 Russisch roulette
- 1035 De timing van Stiglitz' betoog lijkt wat vreemd, aangezien het nu juist economisch een stuk beter gaat in veel Europese landen.
- 1036 Maar dit is zeer urgent. Europa blijft structureel achter. Europa zoekt constant het randje van de afgrond op. Je weet nooit wanneer je precies over de rand gaat, maar je zou niet de hele tijd maar weer Russisch roulette moeten willen spelen. En dat is precies wat er gebeurt.
- 1037 Hij wijst op de onvrede die bij het Britse referendum over uitreding uit de Europese Unie bleek, en op het naderende Italiaanse referendum over politieke hervormingen. Ook die volksraadpleging in december dreigt uit te lopen op een stemming over onvrede over Europa.
- 1038 En dan is er ook nog steeds de Griekse crisis: die hebben jullie niet opgelost. Jullie hebben gewoon de volgende dosis bezuinigingen opgelegd, dat land. Dan zal de volgende dosis dat ook doen.
- 1039 Volgens Stiglitz is dit het recept voor een ramp. Financiële markten en analisten voorspellen dat de kans groter is dan 50 procent dat Griekenland binnen drie jaar de euro verlaat. Dus dat laat wel zien dat het probleem vrijwel zeker niet is opgelost.
- 1040 De crisis komt terug, die kans is ongeveer 100 procent. Je weet niet precies waar het volgende probleem opdoemt, maar wel dát er ergens een nieuw probleem ontstaat.
- 1041 Zijn centrale stelling is dat de manier waarop de eurozone nu functioneert ongelijkheid tussen landen verergerd. En een muntunie met blijvend grote verschillen tussen landen is tot mislukken gedoemd, zegt hij.
- 1042 De bedoeling van de euro is juist dat landen die het minder doen zich ontwikkelen in de richting van de sterkere landen. Wat is daar mis mee?
- 1043 Tussen landen met structurele verschillen moet je verschillen hebben in rentestanden en de waardering van hun valuta. Als het even minder gaat, kunnen landen zo hun munt goedkoper maken om beter te concurreren. Dat kan met de euro niet.
- 1044 Duitsland weigert ook nog om zijn prijzen te laten stijgen en daardoor dwingt het armere landen binnen de eurozone tot lagere lonen om met Duitsland te kunnen concurreren. De afgedwongen bezuinigingen veroorzaken daarbovenop werkloosheid, waardoor lonen verder dalen.

die de eerste keren ook al niet werkten. Die voedden toen alleen maar de politieke onvrede en de economische depressie in

1045 Op drie manieren verergert de muntunie deze situatie: er ontstaat in de armere landen grotere werkloosheid, de lonen gaan verder omlaag en getalenteerde inwoners trekken weg naar rijkere eurolanden.

1048 Daarom vraag ik aan Europeanen om heel goed na te denken. Er zijn twee keuzes. Mensen leven nu in de fantasie dat ze in deze halfbakken tussenoplossing kunnen doormodderen. Soms willen mensen nou eenmaal dingen die ze niet kunnen krijgen. Als de euro in de huidige vorm al overleeft, komen daar enorme kosten bij kijken: depressie in zuidelijke landen, instabiliteit, aanhoudend lage groei in grote delen van het continent. En waarschijnlijk overleeft de muntunie dan een tijdje, om vervolgens alsnog uit elkaar te vallen.

1046 H
et
eurosy
]
steem,
dat
bedoel
d is om
landen
naar

elkaar toe te laten groeien, zorgt nu juist voor een grotere kloof. De regels van het spel leiden ertoe dat verschillen groter worden, daarom moeten de spelregels worden veranderd.

1047 De eerste oplossing die u oppert, is uitbreiding van samenwerking: het v3~ verdelen van schulden, meer herverdeling van Noord naar Zuid. Dat lijkt politiek niet erg haalbaar.

1049 Wat als zo vergaand hervormen als u voorstelt niet lukt? v3~

1050 Dat is reëel en dan zou mijn voorkeur uitgaan naar een ontmanteling van de euro. Het beste scenario is dat Duitsland, met eventueel andere NoordEuropese landen zoals Nederland en Finland, uit de muntunie treedt, en een eigen, noordelijke euro begint. Het voordeel is dat de waarde van de zuidelijke euro dan zal dalen. Dat zorgt ervoor dat hun producten v3~ goedkoper en concurrerender worden, dat hun economieën weer kunnen groeien, en dat ze schulden beter kunnen dragen.

]
|
|
]

1051 Waarom zouden noordelijke landen een duurdere munt moeten willen? vA~

1052 Als jullie munt duurder wordt, worden jullie buitenlandse schulden goedkoper en zijn jullie beter af. De schuldenlast gaat aan beide kanten omlaag. Dan kan de groei overal weer omhoog. Natuurlijk, bij een transitie E2~

horen kosten. En natuurlijk komt er een reactie van de financiële markten als de eurozone wordt opgebroken. En natuurlijk overdrijven die de kosten van onzekerheid. Twee experimenten hebben de laatste tijd inzicht gegeven in wat we kunnen verwachten: de Europese reddingsactie voor Griekenland en de Brexit. De Brexit heeft niet de kosten meegebracht die sommigen voorspelden.

1053 Die heeft ook nog niet daadwerkelijk plaatsgevonden.

1054 Nee, maar je moet geloven dat markten ook weer niet zo stom zijn dat ze alle risico s zomaar verkeerd inprijzen. Maar goed, de Brexit

heeft zich nog niet voltrokken, dus de gevolgen daarvan zijn nog niet helemaal te overzien. Maar ook tijdens de afschrijving op Griekse schulden in 2012 werden er veel grotere schokken verwacht dan er daadwerkelijk op de financiële markten te zien waren. Het zou mayhem worden, en in plaats daarvan was het bijna saai.

- 1055 De kosten van uiteengaan worden ook vaak overdreven. Juist in het digitale tijdperk is het helemaal niet zo heel duur om over te stappen op een andere munt, omdat je echt niet meer zoveel nieuwe bankbiljetten en munten hoeft te drukken als vroeger.
- 1056 In de monetaire geschiedenis is het een komen en gaan van muntunies: als het niet lukt om de euro te hervormen, is het tijd om deze unie op te geven. Juist om de rest van het Europese project te redden.
- 1057 U krijgt tot nu toe bijna alleen bijval van vrij extreme en populistische partijen. Is dat zorgelijk?
- 1058 Wat ik al zei: mensen met totaal andere politieke motieven kunnen soms tot dezelfde oplossingen komen. Maar als mijn boek de hemel in wordt geprezen door iemand als Marine Le Pen, dan moet ik me verweren. Want zij probeert Europa te vernietigen en deelt mijn standpunt over de euro niet vanuit de noodzaak van solidariteit binnen Europa. Zij gebruikt het als argument voor het ondermijnen van het project, terwijl ik juist bezorgd ben over wat er gebeurt als de EU niet voortbestaat.
- 1059 Daarin zit wel een paradox: de gevestigde orde lijkt niet van plan om de maatregelen te nemen die u voorstelt. Maar tegelijkertijd wijst u de partijen die u omarmen ook hard af.
- 1060 Als de centropartijen niet snel realiseren dat de euro op deze manier gedoemd is tot falen, dan zullen mensen zoals Le Pen winnen, omdat kiezers zien dat de problemen alleen maar erger worden. Die kiezers begrijpen misschien de wiskunde achter mijn redeneringen niet, maar merken wel de gevolgen ervan.
- 1061 Dus mijn belangrijkste boodschap is: de centropartijen moeten hun beleid aanpassen als zij hun agenda van Europese harmonie en solidariteit willen blijven uitvoeren. Je moet die agenda niet laten kapen door extremisten en populistten. Jullie moeten het Europese project niet opofferen aan de euro.
- 1062 Als het niet lukt om de muntunie te hervormen, is het tijd om hem te verlaten
- 1063 Joseph Stiglitz (1943) is zonder twijfel een van de meest bekende economen van deze tijd. Dat heeft niet alleen te maken met de Nobelprijs voor de Economie die hij in 2000 won, maar zeker ook met de maatschappelijke en actuele thema's zoals armoede, ongelijkheid, de financiële crisis en de euro waarover hij publiceerde en waarin hij soms zelf een rol speelde.
- 1064 Stiglitz voltooide zijn studie economie aan het Massachusetts Institute of Technology, de Amerikaanse universiteit die tal van grote economen voortbracht. Hij werd in 1993 lid van de Raad van Economische Adviseurs tijdens de eerste termijn van president

Clinton en stapte in 1997 over naar de Wereldbank, waar hij hoofdeconoom werd. Stiglitz stapte daar voortijdig op uit onvrede met het beleid van IMF en Wereldbank ten tijde van de Aziëcrisis en de overgang van de voormalige Oostbloklanden naar een kapitalistisch systeem.

1065 De afgelopen tien jaar concentreerde Stiglitz, inmiddels hoogleraar aan de Amerikaanse Columbia Universiteit, zich op armoede, ongelijkheid en de schaduwkanten van een ongebreideld kapitalisme en borduurde daarmee voort op de beginjaren van zijn academische carrière, die in het teken stonden van de onvolkomenheden van een onbeperkte vrije markt. Hij was in 2010 ook adviseur van Griekenland tijdens de eerste fase van de crisis daar, een ervaring die zijn scepsis jegens de architectuur van de monetaire unie in Europa verder versterkte. De gezamenlijke bezuinigingen die eurolanden zichzelf en elkaar oplegden noemde hij al eens een zelfmoordpact. In het discours over de beste remedie voor de economische crisis en de nasleep sinds 2008, staat hij duidelijk in het kamp van de neoKeynesianen.

1066 Stiglitz publiceerde tientallen boeken over economie. De recente, los van boeken samen met andere auteurs, zijn Freefall: America, free markets, and the sinking of the world economy. (2010) The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future (2012) en The great divide: unequal societies and what we can do about them. (2015)

1067 Maarten Schinkel

1068

1069 LOAD-DATE: September 30, 2016

1070

1071 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1072

1073 GRAPHIC: Foto Olivier Middendorp

1074

1075 PUBLICATION-TYPE: Krant

1076

1077 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1078

1079

1080 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1081 All Rights Reserved

1082

1083

1084

1085

1086 24 of 45 DOCUMENTS

1087

1088

1089

1090 NRC Handelsblad

1091

1092 01 October 2016

1093 nh zaterdag

1094

1095 EurodebatDijsselbloem vs. Stiglitz: de strijd der titanen

1096

1097 BYLINE: Floor Rusman

1098

1099 SECTION: Binnenland; Blz. 4

1100

1101 LENGTH: 377 woorden

1102

1103 DATELINE: Amsterdam.

1104

1105 „We moeten erkennen dat de euro een politiek project was , zegt Jeroen Dijsselbloem vrijdagavond voor een volle zaal. „In de historische context van Europa na de val van de Muur is dat te begrijpen, maar er waren economische risico s aan verbonden. De minister van Financiën én Eurogroep-voorzitter reageert op de Nobelprijswinnende econoom Joseph Stiglitz, die zojuist heeft verkondigd dat de eurozone zich in de huidige vorm op een doodlopende weg bevindt.

1106 Voor wie zich druk maakt om de toekomst van de eurozone is de ontmoeting tussen Stiglitz en Dijsselbloem in Amsterdam, georganiseerd door het John Adams Institute, de Champions League-finale onder de debatten.

1107 Volgens Stiglitz, die vorige week een kritisch boek over de euro publiceerde (De Euro. Hoe de gemeenschappelijke munt de

toekomst van Europa bedreigt), zijn er voor de eurozone maar twee opties: verdere integratie v3~ met een herverdeling van de schulden tussen Noord en Zuid, of het ontmantelen van de euro.

1108 In het tweede scenario kunnen er een noordelijke en een zuidelijke moeten wakker worden uit de fantasie dat het op deze manier verder kan gaan , zegt hij vandaag in deze krant.

1109 Stiglitz, hoogleraar economie van de Amerikaanse Columbia University, brengt zijn these vrijdagavond op vrolijke toon, maar de alarmistische boodschap blijft staan: niet alleen het beleid van de afgelopen jaren is het

lijven bestaan. Voortmodderen is volgens hem geen optie: „Europeanen

probleem, maar de hele structuur van de eurozone. Die zorgt ervoor dat v4~ landen niet naar elkaar toe groeien, zoals de bedoeling was, maar dat de

v
a
r
i
a
n
t
v
3
~
b

ongelijkheid binnen Europa juist groeit. vA~

1110 Maar de discussie tussen de twee gaat uiteindelijk toch over beleid: Dijsselbloem denkt wél dat daar de oplossing ligt. Europa s probleem is dat het grote stappen neemt, maar die niet voltooit, zegt hij. De muntunie was niet bedoemd te mislukken, zoals Stiglitz betoogt, maar simpelweg nog niet af toen de financiële crisis uitbrak.

1111 De bankenunie is een voorbeeld van een stap die volgens Dijsselbloem veel onheil in de toekomst kan voorkomen. Voor Stiglitz valt zo n maatregel onder voortmodderen. Maar de zaal is optimistisch: op de vraag wie wil dat de eurozone blijft bestaan, steekt een grote meerderheid zijn hand op.

1112

1113 LOAD-DATE: September 30, 2016

1114

1115 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1116

1117 PUBLICATION-TYPE: Krant

1118

1119 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1120

1121

1122 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1123 All Rights Reserved

1124

1125

1126

1127

1128 25 of 45 DOCUMENTS

1129

1130

1131

1132 NRC Handelsblad

1133

1134 30 September 2016

1135 NH Vrijdag

1136

1137 Eurolanden betalen dankzij ECB 50 miljard minder rente

1138

1139 BYLINE: Mark Beunderman

1140

1141 SECTION: Economie; Blz. 4

1142

1143 LENGTH: 638 woorden

1144

1145 ABSTRACT

1146 Dit zei voorzitter Jean-Claude Juncker van de Europese Commissie.

1147

1148 nrc.checkt

1149

1150 De aanleiding

1151 Het is de hoogste tijd voor Europese regeringen om meer te gaan investeren, zei Jean-Claude Juncker op 14 september in zijn Staat van de Unie -rede. En daar is ook geld voor, aldus de voorzitter van de Europese Commissie. Want dankzij de Europese Centrale Bank zijn ze steeds minder kwijt aan hun staatsschuld. De landen van de eurozone hebben dit jaar 50 miljard euro aan rente uitgespaard dankzij het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank.

1152

1153 Waarop is het gebaseerd?

1154 De Commissie laat weten dat Juncker zich baseert op een vergelijking tussen 2012 en 2016 van de uitgaven aan rente op de staatsschuld door de $\text{€}2^{\sim}$ eurolanden. In 2012 gaven ze 3 procent van hun bruto binnenlands product (bbp) uit aan rente. In 2016 zal dit, volgens de Commissie, 2,2 procent zijn. Het verschil: 50 miljard euro.

1155 Dat moet haast wel komen door een daling van rente op staatsleningen, stelt de Commissie. Dat overheden goedkoper uit zijn, kan ook komen doordat hun schuld daalt. Maar dit is niet gebeurd.

1156 Bewijs dat de rente op staatsleningen lager ligt door het ECB-beleid, levert de Commissie niet.

1157

1158 En, klopt het?

1159 Het is correct dat eurolanden van 2012 tot 2016 minder rente op staatsschuld zijn gaan betalen. Data van het statistisch bureau Eurostat gaan tot en met 2015, dus voor 2016 moeten we het met de schattingen van de Commissie doen. Volgens Eurostat waren eurolanden in 2012 3 procent van het bbp kwijt aan rentelasten, tegen 2,4 procent in 2015. Verschil: 45,6 miljard euro, dichtbij de 50 miljard van Juncker. Het is aannemelijk dat die 50 miljard dit jaar in beeld komt. De rente is verder gedaald. De rente op 10-jaars staatsleningen ligt gemiddeld 1,5 procentpunt lager dan in 2012.

1160 De Commissie heeft ook gelijk dat de staatsschuld van de eurolanden (zo n 90 procent van het bbp) niet afnam tussen 2012 en 2015, hoewel we het cijfer voor 2016 moeten afwachten. Dat overheden minder rentelasten hebben, moet dus komen door de rentedaling.

1161 Maar hebben we dit laatste aan de ECB te danken? Sinds begin 2012 verlaagde de ECB haar belangrijkste renterarief stapsgewijs van 1 naar 0 procent. Ook begon de ECB in maart 2015 met de massale aankoop van staatsleningen. Dat dit beleid de rentes drukt,

geldt als onomstreden. Uit een recent artikel van ECB-economen blijkt dat overal ter wereld waar centrale banken staatsleningen kopen, de rente daalt. In de eurozone schatten ze het effect op 0,43 procentpunt voor tienjaars leningen.

1162 Zonder het ECB-beleid zou de rente op staatsleningen hoger zijn geweest, zegt Casper de Vries, monetair econoom in Rotterdam. Maar, zegt hij, de rente daalt zeker niet alleen door het monetaire beleid. Onder meer de vergrijzing zorgt ervoor dat de rente al veel langer structureel naar beneden gaat. Er is minder behoefte aan investeringen, terwijl de pot pensioenspaargeld groter wordt. Het aanbod aan geld neemt toe, waardoor de prijs om het geld te lenen (de rente) afneemt.

1163 Een woordvoerder van het ministerie van Financiën onderschrijft deze visie. Ook de lage vraag naar krediet na de crisis drukt de rente: burgers en bedrijven lossen schulden af in plaats van geld te lenen. Het is daardoor per saldo zeer lastig te bepalen hoe groot de invloed van de ECB op de rente is.

1164

1165 Conclusie

1166 Juncker heeft gelijk dat de rentelasten voor eurolanden zijn gedaald. Het ECB-beleid draagt hieraan bij. Alleen zijn er ook andere factoren waardoor de rente op staatsleningen daalt. Die laat Juncker volledig buiten beschouwing. We beoordelen de uitspraak daarom als grotendeels onwaar.

1167 Ook een bewering zien langskomen die je gecheckt wilt zien? Mail nrccheckt@nrc.nl of tip via Twitter met de hashtag #nrccheckt 1168 Deze rubriek beoordeelt een bewering op waarheidsgehalte.

1169

1170 LOAD-DATE: September 30, 2016

1171

1172 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1173

1174 NOTES: Ook een bewering zien langskomen die je gecheckt wilt zien? Mail nrccheckt@nrc.nl of tip via Twitter met de hashtag #nrccheckt

1175

1176 GRAPHIC: Geert Vanden Wijngaert / AP

1177

1178 PUBLICATION-TYPE: Krant

1179

1180 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1181

1182

1183 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1184 All Rights Reserved

1185

1186

1187

1188

1189 26 of 45 DOCUMENTS

1190

1191

1192

1193 NRC Handelsblad

1194

1195 29 September 2016

1196 NH Donderda

1197

1198 Draghi probeert de kribbige Duitsers in te palmen

1199

1200 BYLINE: Mark Beunderman

1201

1202 SECTION: Economie; Blz. 7

1203

1204 LENGTH: 825 woorden

1205

1206 DATELINE: Amsterdam.

1207

1208 ABSTRACT

1209 Europese Centrale Bank

1210 De baas van de Europese Centrale Bank kwam in de Bondsdag tekst en uitleg geven omdat in Duitsland veel kritiek is op zijn beleid.

1211 Mario Draghi bevond zich woensdag in het hol van de leeuw: de Duitse Bondsdag in Berlijn. De Bondsdag had de Italiaanse president

van de Europese Centrale Bank (ECB) uitgenodigd om tekst en uitleg te geven over zijn beleid. In Duitsland, het grootste land van de eurozone, is dat beleid steeds meer omstreden en het bezoek stelde Draghi's diplomatieke vaardigheden daarom danig op de proef.

- 1212 Na de bijeenkomst, die op verzoek van de Bondsdagleden achter gesloten deuren plaatsvond, liet Draghi zien dat hij die vaardigheden zeker bezit. Het gesprek was zeer bevredigend geweest, zei hij tegen de pers. Dit vlak nadat gastheer Gunther Krichbaum, voorzitter van de commissie Europese Zaken van de Bondsdag, een lijst dingen had opgenoemd waarover juist kritische dingen waren gezegd.
- 1213 Hoe komt de ECB bijvoorbeeld ooit weer af van haar beleid van lage rentes en miljardeninjecties in de economie, hadden de parlementariërs gevraagd. En spaarders kunnen door de lage rente niets meer opbouwen, was er gezegd, en levensverzekeringen komen erdoor onder druk te staan. En is het ECB-programma niet eigenlijk een verkapt hulpprogramma voor zwakke eurolanden?
- 1214 Ja, zei Krichbaum, we respecteren natuurlijk de onafhankelijkheid van de ECB, als zij tenminste binnen haar mandaat blijft. Met gevoel voor ironie sprak Draghi daarna zijn waardering uit voor het respect dat de Duitse parlementariërs hadden getoond voor de onafhankelijkheid van de ECB.
- 1215 Traditioneel hechten de Duitsers sterk aan de onafhankelijkheid van de centrale bank van de politiek. Maar nu de ECB een koers vaart die veel Duitsers niet zint, is dit principe minder heilig geworden. In de aanloop naar woensdag was de spanning opgevoerd. De krant Bild berichtte dat minister van Financiën Wolfgang Schäuble de parlementariërs binnenskamers had opgeroepen om Draghi flink aan te pakken.
- 1216 Maar die had zich goed voorbereid. Hij verdedigde zijn beleid met ronkende zinnen en met specifiek op Duitsland toegesneden argumenten. Al met al zijn spaarders, werknemers, ondernemers, gepensioneerden en belastingbetalers in de hele eurozone, inclusief Duitsland, beter af door onze maatregelen vandaag en morgen, zei hij in zijn inleiding die de ECB vrijgaf.
- 1217 De Bondsdagleden kregen eerst een college in de monetaire economie. Waarom is het ook alweer nodig dat de ECB een inflatie nastreeft van nabij de 2 procent? Waarom niet gewoon 0 procent? Als de inflatie (nu: 0,2 procent in de eurozone) negatief terrein nadert, kan dat gevaarlijk zijn voor de economie, zei Draghi. Consumenten en bedrijven gaan dan

beslissingen uitstellen en dan komt er een neerwaartse spiraal. E3~

- 1218 Vandaar, zei Draghi, dat de ECB de rente zo heeft verlaagd. Het belangrijkste tarief is 0 procent, het tarief voor banken die geld stallen bij de ECB -0,4 procent. En vandaar ook dat de ECB massaal obligaties opkoopt. Het geld dat de ECB hiervoor betaalt, moet in de

economie komen. Met het opkoopprogramma is de ECB geenszins uniek. zei Draghi. De Amerikaanse, Britse en Japanse centrale banken deden hetzelfde. Met andere woorden: wie het in Duitsland beter weet mag het zeggen.

1219 Wat betreft de lage rente: wat er écht toedoet voor burgers is de reële rente, ofwel de rente minus de inflatie, kreeg de Bondsdag te horen. Omdat de inflatie zo laag is, halen spaarders volgens Draghi wel degelijk rendement. Reële rentes liggen ook laag, gaf hij toe, maar dat was ook geregeld zo toen Duitsland nog de D-Mark had. Met andere woorden: geef alsjeblieft niet de ECB de schuld.

1220 Lage rentes zijn bovendien niet alleen maar slecht voor burgers, zo ging de ECB-president verder. Wat een huishouden verliest aan de lage rente op de bankrekening, bespaart het misschien weer door lagere hypotheekbetalingen. ECB-onderzoek zou er zelfs op wijzen dat Duitse huishoudens per saldo beter af zijn met de lage rentetarieven.

1221

1222 Draghi naar Den Haag

1223 Of dit soort argumenten indruk maken op de Duitse publieke opinie valt te bezien. Ze komen te midden van regelmatige aanvallen op de ECB, van politici, maar ook van bijvoorbeeld bankiers en verzekeraars.

1224 Dinsdag nog had de hoofdeconoom van Deutsche Bank, die nu zo in de problemen zit, het ECB-beleid agressief genoemd. Al langer klinkt het verwijt dat de ECB de winsten van banken drukt, door de negatieve depositorente die voor banken werkt als een boete. Na afloop van de bijeenkomst kreeg Draghi de vraag of de ECB zich verantwoordelijk voelt voor de problemen van Deutsche. Nee, zei hij, als een bank zo in het nauw zit, kan dat niet alleen komen door lage rentes.

1225 Ook de Nederlandse Tweede Kamer heeft Draghi uitgenodigd. Hij komt op 8 februari langs in Den Haag. Dit gesprek zal wel openbaar zijn.

1226 Draghi verdedigde zijn beleid met op Duitsland toegesneden argumenten

1227

1228 LOAD-DATE: September 29, 2016

1229

1230 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1231

1232 PUBLICATION-TYPE: Krant

1233

1234 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1235

1236

1237 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1238 All Rights Reserved

1239

1240

1241

1242

1243 27 of 45 DOCUMENTS

1244

1245

1246

1247 NRC Handelsblad

1248

1249 29 September 2016

1250 NH Donderda

1251

1252 Draghi probeert de kribbige Duitsers in te palmen

1253

1254 BYLINE: Mark Beunderman

1255

1256 SECTION: Economie; Blz. 7

1257

1258 LENGTH: 825 woorden

1259

1260 DATELINE: Amsterdam.

1261

1262 ABSTRACT

1263 Europese Centrale Bank De baas van de Europese Centrale Bank kwam in

de Bondsdag tekst en uitleg geven omdat in Duitsland veel kritiek is op zijn beleid.

- 1264 Mario Draghi bevond zich woensdag in het hol van de leeuw: de Duitse Bondsdag in Berlijn. De Bondsdag had de Italiaanse president van de Europese Centrale Bank (ECB) uitgenodigd om tekst en uitleg te geven over zijn beleid. In Duitsland, het grootste land van de eurozone, is dat beleid steeds meer omstreden en het bezoek stelde Draghi's diplomatieke vaardigheden daarom danig op de proef.
- 1265 Na de bijeenkomst, die op verzoek van de Bondsdagleden achter gesloten deuren plaatsvond, liet Draghi zien dat hij die vaardigheden zeker bezit. Het gesprek was zeer bevredigend geweest, zei hij tegen de pers. Dit vlak nadat gastheer Gunther Krichbaum, voorzitter van de commissie Europese Zaken van de Bondsdag, een lijst dingen had opgenoemd waarover juist kritische dingen waren gezegd.
- 1266 Hoe komt de ECB bijvoorbeeld ooit weer af van haar beleid van lage rentes en miljardeninjecties in de economie, hadden de parlementariërs gevraagd. En spaarders kunnen door de lage rente niets meer opbouwen, was er gezegd, en levensverzekeringen komen erdoor onder druk te staan. En is het ECB-programma niet eigenlijk een verkapt hulpprogramma voor zwakke eurolanden?
- 1267 Ja, zei Krichbaum, we respecteren natuurlijk de onafhankelijkheid van de ECB, als zij tenminste binnen haar mandaat blijft. Met gevoel voor ironie sprak Draghi daarna zijn waardering uit voor het respect dat de Duitse parlementariërs hadden getoond voor de onafhankelijkheid van de ECB.
- 1268 Traditioneel hechten de Duitsers sterk aan de onafhankelijkheid van de centrale bank van de politiek. Maar nu de ECB een koers vaart die veel Duitsers niet zint, is dit principe minder heilig geworden.
- 1269 In de aanloop naar woensdag was de spanning opgevoerd. De krant Bildberichtte dat minister van Financiën Wolfgang Schäuble de parlementariërs binnenskamers had opgeroepen om Draghi flink aan te pakken.
- 1270 Maar die had zich goed voorbereid. Hij verdedigde zijn beleid met ronkende zinnen en met specifiek op Duitsland toegesneden argumenten. Al met al zijn spaarders, werknemers, ondernemers, gepensioneerden en belastingbetalers in de hele eurozone, inclusief Duitsland, beter af door onze maatregelen vandaag en morgen, zei hij in zijn inleiding die de ECB vrijgaf.
- 1271 De Bondsdagleden kregen eerst een college in de monetaire economie. Waarom is het ook alweer nodig dat de ECB een inflatie nastreeft van nabij de 2 procent? Waarom niet gewoon 0 procent? Als de inflatie (nu: 0,2 procent in de eurozone) negatief terrein nadert, kan dat gevaarlijk zijn voor de economie, zei Draghi. Consumenten en bedrijven gaan dan beslissingen uitstellen en dan komt er een neerwaartse spiraal.

1272 Vandaar, zei Draghi, dat de ECB de rente zo heeft verlaagd. Het belangrijkste tarief is 0 procent, het tarief voor banken die geld stallen bij de ECB -0,4 procent. En vandaar ook dat de ECB massaal obligaties opkoopt. Het geld dat de ECB hiervoor betaalt, moet in de economie komen. Met het opkoopprogramma is de ECB geenszins uniek. zei Draghi. De Amerikaanse, Britse en Japanse centrale banken deden hetzelfde. Met andere woorden: wie het in Duitsland beter weet mag het zeggen.

1273 Wat betreft de lage rente: wat er écht toedoet voor burgers is de reële rente, ofwel de rente minus de inflatie, kreeg de Bondsdag te horen. Omdat de inflatie zo laag is, halen spaarders volgens Draghi wel degelijk rendement. Reële rentes liggen ook laag, gaf hij toe, maar dat was ook geregeld zo toen Duitsland nog de D-Mark had. Met andere woorden: geef alsjeblieft niet de ECB de schuld.

1274 Lage rentes zijn bovendien niet alleen maar slecht voor burgers, zo ging de ECB-president verder. Wat een huishouden verliest aan de lage rente op de bankrekening, bespaart het misschien weer door lagere hypotheekbetalingen. ECB-onderzoek zou er zelfs op wijzen dat Duitse huishoudens per saldo beter af zijn met de lage rentetarieven.

1275

1276 Draghi naar Den Haag

1277 Of dit soort argumenten indruk maakt op de Duitse publieke opinie valt te bezien. Ze komen te midden van regelmatige aanvallen op de ECB, van politici, maar ook van bijvoorbeeld bankiers en verzekeraars.

1278 Dinsdag nog had de hoofdeconoom van Deutsche Bank, die nu zo in de problemen zit, het ECB-beleid agressief genoemd. Al langer klinkt het verwijt dat de ECB de winsten van banken drukt door de negatieve depositorente die voor banken werkt als een boete.

1279 Na afloop van de bijeenkomst kreeg Draghi de vraag of de ECB zich verantwoordelijk voelt voor de problemen van Deutsche. Nee, zei hij, als een bank zo in het nauw zit, kan dat niet alleen komen door lage rentes.

1280 Ook de Nederlandse Tweede Kamer heeft Draghi uitgenodigd. Hij komt op 8 februari langs in Den Haag. Dit gesprek zal wel openbaar zijn.

1281 Draghi verdedigde zijn beleid met op Duitsland toegesneden argumenten

1282

1283 LOAD-DATE: September 29, 2016

1284

1285 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1286

1287 PUBLICATION-TYPE: Krant

1288

1289 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1290

1291

1292 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1293 All Rights Reserved

1294

1295

1296

1297

1298 28 of 45 DOCUMENTS

1299

1300

1301

1302 NRC Handelsblad

1303

1304 22 September 2016

1305 NH Donderda

1306

1307 vermogenNederland zakt op lijst van rijkste landen

1308

1309 SECTION: Economie; Blz. 6

1310

1311 LENGTH: 105 woorden

1312

1313 DATELINE: Amsterdam.

1314

1315 Nederland is drie plaatsen gezakt op de lijst van rijkste landen ter wereld, gemeten naar vermogen. Met een gemiddeld nettovermogen per hoofd van de bevolking van 80.180 euro in 2015 staat Nederland nu negende, zo blijkt uit het nieuwste Global Wealth Report van verzekeraar Allianz. Daarin worden het vermogen en de schulden van huishoudens in meer dan vijftig

landen geanalyseerd. Zwitserland is lijstaanvoerder, gevolgd door de VS en het Verenigd Koninkrijk. Als het om bruto financieel vermogen gaat, is Nederland het enige land in de eurozone in de top 10. Dat komt volgens de onderzoekers door het pensioenstelsel. (ANP)

1316

1317 LOAD-DATE: September 22, 2016

1318

1319 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1320

1321 PUBLICATION-TYPE: Krant

1322

1323 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1324

1325

1326 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1327 All Rights Reserved

1328

1329

1330

1331

1332 29 of 45 DOCUMENTS

1333

1334

1335

1336 NRC Handelsblad

1337

1338 20 September 2016

1339 NH Dinsdag

1340

1341 Kleine gigant Ciampi kreeg Italianen weer aan het volkslied

1342

1343 BYLINE: Marc Leijendekker

1344

1345 SECTION: Buitenland; Blz. 14

1346

1347 LENGTH: 816 woorden

1348

1349 DATELINE: Amsterdam.

1350

1351 ABSTRACT

1352 Necrologie

1353 Carlo Azeglio Ciampi (1920-2016)

1354 Voormalig premier en president

1355 Hij loodste zijn land de eurozone binnen, bracht rust in roerige tijden, wekte vertrouwen door zijn persoonlijke geloofwaardigheid.

1356 Hij was de man die de Italiaanse voetballers weer aan het zingen kreeg. Die, tegen Duits verzet in, zijn land met vaste hand richting euro heeft gestuurd. Een onwrikbaar baken van stabiliteit in de jaren negentig, de woeligste periode uit de recente Italiaanse geschiedenis.

1357 Carlo Azeglio Ciampi, een kleine, introverte man met een onverzettelijk karakter, was een gigant. Gouverneur van de centrale bank, de eerste nietpoliticus sinds de oorlog die premier werd, en later een president die, afkerig van iedere neiging tot populisme, zich verder ontwikkelde tot een van de populairste leiders. Daarom was maandag, toen hij werd begraven, een dag van nationale rouw in Italië.

1358 Toen zijn dood, op 95-jarige leeftijd, vrijdag bekend werd, overheerste het woord trots in de reacties. De president van de hervonden trots en van de soberheid, schreef de Corriere della Sera. En ook: de defibrillator van een land dat jarenlang bijna voortdurend in een staat van verhoogde agitatie verkeerde.

1359

1360 Nationale feestdag

1361 Ciampi was een technicus met grote aandacht voor symbolen. Om een land goed te laten functioneren is ook zelfvertrouwen nodig, vond hij. Decennialang was iedere vorm van nationalisme afgedaan als een oprisping van fascistisch gedweep met de grootsheid van Italië, zoals in de eerste helft van vorige eeuw onder Mussolini. Nadat Ciampi in 1999 tot president was gekozen, herstelde hij de nationale feestdag (2 juni) in ere en besteedde hij veel aandacht aan nationale symbolen als de vlag, het presidentiële paleis en de erflaters uit het verleden.

1362 Italië heeft meer zelfbewustzijn nodig, zei hij. Meer wij-gevoel in een land waar familie en vrienden meestal voorgaan en waar in het

noorden mensen om afscheiding riepen. Met die gedachte zorgde hij ervoor dat Italianen hun volkslied weer gingen zingen. De tekst, een bombastisch negentiende-eeuws gedicht, is volledig gedateerd. Maar het is wel óns volkslied, zei Ciampi. Het is aan hem te danken dat de meeste Italianen de tekst weer uit volle borst meezingen.

- 1363 In de drie topfuncties die hij heeft vervuld, heeft Ciampi zich steeds als een sobere maar rigoureuze dienaar van de staat opgesteld. Hij was van 1979 tot 1993 gouverneur van de Italiaanse centrale bank, een roerige periode met veel financiële schandalen bij banken en twee dramatische crises van de lire, in 1985 en 1992. Ciampi zorgde er in die jaren voor dat de banden tussen de centrale bank en het ministerie van Economische Zaken (lees: de politiek) werden doorgesneden.
- 1364 Toen in 1992 een reeks corruptie- en maffiaschandalen leidde tot de instorting van een politiek bestel dat een halve eeuw had standgehouden, was de centrale bank een van de weinige instituties waarin Italianen nog vertrouwen hadden. Daarom kreeg Ciampi in 1993, toen alles op losse schroeven leek te staan, het verzoek premier te worden, in een poging verdere chaos te voorkomen.
- 1365
- 1366 Eurobelasting als offer
- 1367 Ciampi deed dat uitstekend en begon aan een ingrijpend programma van privatisering een manier ook om de greep van politieke partijen op de economie te verslappen. Omdat links dacht bij verkiezingen te kunnen winnen, kwam er na ruim een jaar een einde aan zijn premierschap. Maar links liet zich verrassen door de rechtse mediamagnaat Silvio Berlusconi. Die werd premier, voor een paar maanden maar, en de politieke verwarring hield aan. Toen Romano Prodi in 1996 de verkiezingen won en het primaat van de politiek herstelde, was Ciampi de aangewezen persoon om minister van Financiën te worden.
- 1368 Hij stond voor de door velen onmogelijk geachte taak om Italië de eurozone binnen te loodsen. In harde onderhandelingen met de Duitsers vocht hij voor een haalbare koers van de lire in het Europees stelsel van wisselkoersen. Zijn landgenoten wist hij ervan te overtuigen dat het offer van een forse eurobelasting het waard was om monetair aansluiting te kunnen houden bij andere Europese landen. En als iemand aarzelde over de haalbaarheid, haalde hij een grafiekje uit zijn zak waarop te zien was hoe de rente die Italië moest betalen op zijn enorme staatsschuld het grootste blok aan het been daalde naarmate de geloofwaardigheid van de regering in Rome steeg.
- 1369 Dat was zijn grote forte: zijn persoonlijke geloofwaardigheid. De technicus Ciampi hield zich verre van politieke spelletjes, zette het algemeen belang voor alles, en koerste met een bijna on-Italiaanse

effectiviteit en onbuigzaamheid af op de doelen die hij zich stelde. Daarom werd hij in 1999 bijna bij acclamatie tot president gekozen. Dat hij toen al 79 was, vond vrijwel niemand een bezwaar. Deze dienaar van de staat bleek ongekend populair, want zoveel mensen van zijn kaliber heeft Italië niet gehad.

1370

1371 LOAD-DATE: September 20, 2016

1372

1373 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1374

1375 PUBLICATION-TYPE: Krant

1376

1377 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1378

1379

1380 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1381 All Rights Reserved

1382 1383

1384

1385

1386 30 of 45 DOCUMENTS

1387

1388

1389

1390 NRC Handelsblad

1391

1392 15 September 2016

1393 NH Donderda

1394 c3~

1395

1396

1397 BYLINE: Stéphane Alonso

1398

1399 SECTION: Buitenland; Blz. 1

1400

1401 LENGTH: 931 woorden

1402

1403 DATELINE: Brussel/Straatsburg.

1404 ABSTRACT

1405 AnalyseEuropa Voor het eerst na de Brexit komen de

1406 regeringsleiders van

Brexit,
econo
mie en
migrati
e
verdele
n
leiders
op
Euroto

p

1407 Europese regeringsleiders willen zich vrijdag tijdens een top
gaan herpakken na de schok van de Brexit-stem. De bijeenkomst,
de eerste zonder de Britten, heeft een informeel karakter,
beslissingen nemen is niet aan de orde en misschien is dat maar
goed ook. Het zou al geweldig zijn als de leiders er gewoon een
1408 leuke dag met elkaar van weten te maken , zegt een hoge EU-
ambtenaar.

Sinds het Britse besluit om op te stappen, is de al langer
sluimerende

overwinnen: rondom migratie, de rol en de macht van Brussel en het
begrotingsbeleid.

richtingenstrijd tussen EU-landen opgelaaid. De drie breuklijnen:
tussen c3~ landen die het vertrek van de altijd wat dwarse Britten
zien als een kans en pleiten voor méér Europese integratie, en
landen die terugverlangen naar CA~

worden nageleefd of moeten overheden juist investeren? En tot
slot tussen Oost en West, rondom migratie en de weigering van

- vooral Oost-Europese landen om vluchtelingen op te nemen.
- 1409 Wat de leiders die elkaar morgen treffen in het kasteel van Bratislava gemeen hebben: een haast panische angst voor oprukkend populisme en op drift geraakte kiezers. Nooit eerder heb ik nationale regeringen gezien die zo verlamd zijn door een mogelijke nederlaag bij de volgende verkiezingen , zei Jean-Claude Juncker, de voorzitter van de Europese Commissie, woensdagochtend in Straatsburg tijdens zijn jaarlijkse toespraak over de Staat van de Unie. En verkiezingen zijn er het komende
- 1410 jaar ten overvloede, onder meer in Frankrijk, Duitsland, Nederland en Oostenrijk.
- 1411 Gedoe in Europa kan niemand er echt bij hebben. Europees president Donald Tusk roept leiders en EU-instituties niet voor niets al weken op om het hoofd koel te houden en escalatie uit de weg gaan. Het doel van de top is om stabiliteit en hoop terug te brengen in een door vele crises geplaagde EU , zei een hoge EU-
- 1412 functionaris woensdag. Dat kan alleen als de 27 EU-leiders vrijdag eensgezind zijn en duidelijk maken dat er voor de EU ook leven is
- 1413 na de Brexit.
- Een heel andere Juncker
Aan Juncker zal het niet liggen. Hij stelde zich woensdag uitzonderlijk
els strikt
- constructief, zo niet nederig op. De Commissie doet meestal alleen maar v1~ wetsvoorstellen en neemt zelf geen besluiten dat doen landen zelf.
- 1414 Maar afgelopen jaar lag Juncker geregeld op ramkoers met hoofdsteden. Bijvoorbeeld tijdens de vluchtelingen crisis, toen hij eindeloos hamerde op de noodzaak van migratiequota en verplichte solidariteit . Dat mislukte niet alleen, het droeg ook bij aan de nu ontstane verdeeldheid.
- 1415 De Juncker die woensdag in het Europarlement stond was een hele andere:
hij zei dat solidariteit uit het hart moet komen en niet kan worden afgedwongen . En hij benadrukte dat het geenszins zijn bedoeling is om de natiestaten die samen de EU vormen te laten opgaan een kleurloze Europese smeltkroes .
- 1416 Een jaar geleden liet Juncker nog bozig zijn tekst varen, begon hij wild te improviseren en beperkte hij zich vooral tot één onderwerp: de vluchtelingen crisis. Ditmaal sprak hij kalm en beheerst, kort (minder dan een uur) en liet hij zijn niet altijd door iedereen begrepen cynische humor achterwege.
- nation
ale
soever
einiteit
. Tussen
Noord-
en
Zuid-
Europa
, op
het
gebied
van
econo
mische
vraagst
ukken:
moete
n de
Europe
se
begroti
ngsreg
-]

1417 Hij beloofde een positieve agenda te zullen voeren en lichtte vooral onderwerpen uit waarover wél overeenstemming bestaat, zoals de strijd tegen het terrorisme of de interne markt. Controversiële onderwerpen, zoals migratie, gaf hij minder aandacht.

1418

1419 Onderliggende boodschap

1420 Maar Juncker zou Juncker niet zijn als zijn speech niet ook een onderliggende boodschap zou hebben. Die was duidelijk gericht aan de EU-leiders die vrijdag bijeenkomen: we weten wat jullie niet willen, maar zeg dan ook eens keer wat je wél wil.

1421 Een boodschap die sterke overeenkomsten vertoont met die van Tusk. In een woensdag gelekte brief aan de leiders schrijft de Europees president dat nationale regeringen beter bij de vis moeten doen als ze inderdaad van mening zijn dat EU-instituties niet meer macht moeten krijgen.

1422 Vandaag de dag wordt de EU vaak behandeld als een noodzakelijk kwaad, en niet als een gemeenschappelijk goed, aldus Tusk. De constante aanvallen op de Unie, die soms gerechtvaardigd zijn, maar vaker dienen als een gemakkelijk excuus voor het eigen falen moeten ophouden. Roepen dat Brussel minder bevoegdheden moet krijgen, betekent zelf meer verantwoordelijkheid nemen.

1423 Jeane-Claude Juncker stelde zich woensdag uitzonderlijk constructief, zo niet nederig op

1424 Nederland reageert zuinig op het voorstel van voorzitter Juncker van de Europese Commissie om een eigen EU-Defensiehoofdkwartier op te richten. Minister Koenders (Buitenlandse Zaken, PvdA) zei woensdag in de Tweede Kamer dat de Europese Unie op dit punt niet moet gaan dubbelen met de NAVO.

1425 Koenders reageerde ook terughoudend op het idee van Juncker voor een apart Europees Defensiefonds. Wel is hij ervoor dat landen van de Unie op v1~ bepaalde terreinen intensiever gaan samenwerken zoals bij civiel-militaire missies.

1426 In hetzelfde debat in de Tweede Kamer bagatelliseerde premier Mark Rutte (VVD) de ideeën van Juncker zoals een verdubbeling van het Europees investeringsfonds of het introduceren van een volwaardige Europese minister van Buitenlandse Zaken. Rutte zei te wachten op concrete voorstellen. Volgens premier Rutte heeft Juncker het recht ideeën te lanceren. Dat is vrijheid van meningsuiting.

1427

1428 LOAD-DATE: September 15, 2016

1429

1430 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1431

1432 PUBLICATION-TYPE: Krant

1433

1434 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1435

1436

1437 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1438 All Rights Reserved

1439

1440

1441

1442

1443 31 of 45 DOCUMENTS

1444

1445

1446

1447 NRC Handelsblad

1448

1449 12 September 2016

1450 NH Maandag

1451

1452 De onbekende tijdbom van de monetaire unie

1453

1454 SECTION: Economie; Blz. 2

1455

1456 LENGTH: 427 woorden

1457

1458 Een oase van rust, die indruk maakt de eurozone na een extreem woelige periode waarin het bestaan van de euro soms op het spel stond. De jaren zijn voorbij dat een acute crisis de economie van Spanje, Ierland en Portugal ten onder dreigde te doen gaan. En het is nog maar ruim een jaar geleden dat de Griekse crisis had kunnen leiden tot een afscheid van de euro in dat land.

- 1459 Dat lot is de Europese munt tot nu toe bespaard gebleven. De Europese Centrale Bank heeft in de tussentijd alles uit de kast gehaald om de rust terug te brengen. De bezwering van topman Draghi om alles te doen wat E^3 nodig is, heeft effect gehad. Zo ook de Europese noodfondsen die
- 1460 Dat betekent niet dat de euro nu uit de gevarezone is. De Europese economie wordt op dit moment gesteund door een revolutionair monetair beleid, waarbij grote hoeveelheden liquiditeiten (geld) voornamelijk via het banksysteem in de economie worden gepompt. De rente is daarbij, en daardoor, extreem laag. Zulk beleid werkt wellicht helend, maar ook verhullend. Veel banken, vooral in het zuidelijk deel van de eurozone, zijn
- 1461 Intussen bouwt de onbalans in de eurozone zich bijna ongemerkt weer op. De monetaire hulp die naar het zuiden vloeit in de vorm van liquiditeiten, lekt voor een flink deel terug naar het noorden. De oude praktijk waarin banken elkaar door de gehele eurozone vonden op de interbancaire geldmarkt, is nog steeds niet volledig hersteld. Het verkeer loopt nog steeds hoofdzakelijk via de centrale banken.
- 1462 Dat is te zien aan het bij het publiek grotendeels onbekende systeem van vereffening tussen de centrale banken die samen onder leiding van de ECB het stelsel van centrale banken vormen.
- 1463 In dit Target2-systeem bouwen zich, net als op het hoogtepunt van de eurocrisis, grote tekorten op van zuidelijke landen, en forse vorderingen van de noordelijke. Daarbij gaat het om honderden miljarden euro's. De Nederlandse vordering is nu 82 miljard. Dit is een boekhoudkundige werkelijkheid, zolang de euro in zijn huidige vorm en samenstelling blijft bestaan. Maar het is óók een tijdbom.
- De E^A -schade bij een nieuwe crisis, wanneer de muntunie zou opbreken, zou E^3 onoverzienbaar zijn. Deze situatie mag niet blijven bestaan. Een onbalans in Target2 is soms onoverkomelijk. Maar een onevenwichtigheid van deze proporties is ontoelaatbaar.
- 1464
- 1465 LOAD-DATE: September 12, 2016
- 1466
- 1467 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

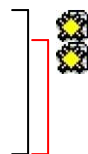

inmid
dels
zijn
opgeri
cht
om
nieuw
e
calami
teiten

door de
 E^3 lage
rentevoete
n op de
staatsschul
d. Maar de
lage
economisc
he groei
en

vorm en
samenstell
ing blijft
bestaan.
Maar het
is óók een
tijdbom.

1468

1469 PUBLICATION-TYPE: Krant

1470

1471 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1472

1473

1474 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1475 All Rights Reserved

1476

1477

1478

1479

1480 32 of 45 DOCUMENTS

1481

1482

1483

1484 NRC Handelsblad

1485

1486 10 September 2016

1487 NH Zaterdag

1488

1489 De verborgen eurocrisis

1490

1491 BYLINE: Mark Beunderman

1492

1493 SECTION: Economie; Blz. 8

1494

1495 LENGTH: 1788 woorden

1496

1497 ABSTRACT

1498 Monetaire unie

1504 De spanningen concentreren zich op een plek die maar weinig economen of beleggers dagelijks in de gaten houden. Het is een systeem voor overboekingen tussen banken uit de eurolanden, in jargon Target2. Als, bijvoorbeeld, Banco Santander in Madrid geld overmaakt naar ABN Amro in Amsterdam, dan loopt dat via Target2. Met Target2 willen de nationale centrale banken van de eurozone, zoals De Nederlandsche Bank (DNB),
1505 grensoverschrijdende betalingen soepel laten verlopen. Eindverantwoordelijke is de Europese Centrale Bank (ECB).
1506 Omdat de centrale banken garant staan voor de overboekingen tussen banken, hoeft ABN Amro zich geen zorgen te maken dat het geld uit Spanje volledig en op tijd aankomt: de Spaanse centrale bank en DNB zitten ertussen.

Die bemiddelingsrol van nationale centrale banken betekent wel dat ze, binnen Target2, bij elkaar in het krijt kunnen komen te staan. Als alle banken van één euroland, bijvoorbeeld Nederland, samen meer geld ontvangen dan ze betalen, dan komt dit te boek te staan als vordering, ofwel een claim, van DNB op de andere centrale banken in het eurosysteem, die samen de ECB vormen. Landen die juist meer geld overboeken dan ze ontvangen, bouwen een verplichting (ofwel een schuld) op bij de ECB. Elke nationale centrale bank krijgt zo een saldo in Target2:

1500

1501 Onveilige wateren voor de euro

1502 De eurocrisis, die is toch zo'n beetje voorbij? Griekenland zit nog gewoon in de muntunie, ondanks de heisa over een Grexit vorig jaar. En stress over oplopende rentes van staatsleningen van landen als Italië en Spanje is er ook niet meer.

1503 Schijn bedriegt. Onder de oppervlakte sluimert de eurocrisis door. En zoals vanouds gaat het over een groeiende kloof tussen noordelijke en zuidelijke landen.

positief voor crediteuren, negatief voor schuldenaars. E2~

1507 Idealiter zijn die saldi klein en tijdelijk. Target2 is een vloeiend systeem, waarin voortdurend veel geld omgaat (gemiddeld 1.900 miljard euro per dag). Als er een dagje veel geld van land A naar land B gaat, komt er normaal gesproken gauw weer een soortgelijk bedrag terug naar land A.

1508

1509 Claims van noord op zuid

1499 Onder de oppervlakte kraakt het weer in de eurozone. Beleggers verplaatsen

miljarden uit Zuid-Europa naar het veilige noorden. Bij de ECB lopen de rekeningen op.

- 1510 Maar de situatie is niet ideaal: de saldi lopen steeds verder uiteen. Duitsland, Nederland, Luxemburg en Finland bouwen claims op. In Spanje, Italië, Griekenland en Portugal groeien juist de verplichtingen. Hetzelfde gebeurde op het hoogtepunt van de eurocrisis, in de periode 2011-2012, voordat ECB-president Mario Draghi beloofde al het nodige te zullen doen om de euro te redden. Na Draghi's interventie werden de verschillen in Target2 kleiner, maar sinds 2015 lopen ze weer op.
- 1511 Italië heeft inmiddels een negatief saldo van 327 miljard euro méér dan in 2012. Duitsland heeft juist een gigantisch saldo in de plus: 677 miljard euro, bijna evenveel als in 2012. De Nederlandsche Bank heeft voor ruim 82,1 miljard claims op de ECB. Dat is nog ongeveer de helft minder dan het hoogtepunt in 2011, maar het stijgt wel.
- 1512 Wat betekent dit? Gaan Duitsland en Nederland al die miljarden opeisen in Rome, Madrid en Athene? In principe niet, als de eurozone bijeen blijft. Binnen die ene muntunie worden de rekeningen tussen de leden ervan gezien als puur boekhoudkundig. Het moment van afrekening is nooit voorzien, omdat de saldi in theorie vanzelf verdwijnen. De klok wordt niet stilgezet voor pay day.
- 1513 En toch zijn de oplopende verschillen tussen Noord en Zuid problematisch. ☹️ Positievare Noord-Europese saldi en negatievere Zuid-Europese saldi betekenen: geld stroomt van zuid naar noord. Economen van Rabobank stelden in mei nuchter: all's not well in de eurozone, niet alles is in orde. DNB signaleerde in juni een nog altijd aanwezige fragmentatie in het eurogebied. En Deutsche Bank schreef in augustus over de toenemende spanning in het systeem .
- 1514
- 1515 Vlucht uit Zuid-Europa
- 1516 Wat is er precies aan de hand? De situatie is niet helemaal dezelfde als in 2011-2012. Toen, schrijft DNB, waren marktspanningen de oorzaak van de oplopende Target2-kloof. Verlies van vertrouwen in banken uit kwetsbare eurolanden leidde tot kapitaaluitstroom uit die landen naar landen als Duitsland en Nederland. Destijds was er actieve kapitaalvlucht , zegt Elwin de Groot, econoom bij Rabobank. Nu is die kapitaalvlucht anders van aard. Het gaat om ní euw geld, gecreëerd door de ECB . DNB noemt de kapitaaluitstroom ditmaal aanbodsgedreven . Dat aanbod , dat zijn de ECB-miljarden die de ECB creëert met haar grootschalige opkoopprogramma van staatsleningen.
- 1517 Dit programma loopt sinds maart 2015, niet toevallig het moment dat de Target2-kloof begint te groeien. De ECB koopt de obligaties inmiddels 80 miljard euro per maand, inclusief bedrijfsobligaties veelal van grote beleggers, zoals vermogensbeheerders en pensioenfondsen. De aankopen worden namens de ECB verricht door de nationale centrale banken, die alleen obligaties van het eigen land kopen. DNB koopt Nederlandse obligaties, de Bundesbank Duitse, enzovoort. De nationale centrale banken betalen voor de obligaties met geld. En wat doen beleggers met dit geld?

Ze stallen het in de meest veilige, Noord-Europese eurolanden.

- 1518 Verkopende beleggers kiezen ervoor om deposito's aan te houden bij banken uit de eurolanden met de hoogst gepercipieerde kredietwaardigheid, schrijft DNB.
- 1519 Ook beleggers die Italiaanse staatsleningen aan de Italiaanse centrale bank verkopen (dat kunnen Italiaanse of andere beleggers zijn) sluiten het geld door naar het Noorden. Dit leidt tot extra bankdeposito's in landen als Duitsland en Nederland, schrijft DNB. En dus tot hogere Duitse en Nederlandse Target2-saldi en lagere Italiaanse. In een goed functionerende monetaire unie zonder fragmentatie zouden de ECBmiljarden min of meer pro rata in het bankwezen van alle eurolanden neerslaan, merkt DNB op. Maar dit gebeurt dus niet.
- 1520
- 1521 Draghi: niets aan de hand
- 1522 Blijkbaar hebben veel beleggers nog steeds weinig fiducia in Zuid-Europa. Ze halen er hun geld weg, of het nu bestaand geld is (zoals in 2011/2012), of nieuw geld (zoals nu). Dit ondanks alle maatregelen die het vertrouwen in de hele eurozone moesten herstellen: de ingrepen van de ECB en de recente oprichting van de bankenunie. De Groot van Rabo zegt: Er is wantrouwen. Beleggers zijn er niet zeker van dat ze in landen als Italië hun geld terugkrijgen. Dat ze in Duitsland en Nederland minder rente krijgen, of meer rente moeten betalen, nemen ze op de koop toe.
- 1523 Draghi daarentegen zegt: niets aan de hand. Hij kreeg afgelopen donderdag in Frankfurt de vraag van NRC of hij de analyse van DNB deelt. Nee, zei hij. Het heeft niets met fragmentatie te maken. Met andere woorden, het is een compleet ander fenomeen dan wat we in 2012 en 2011 waarnamen. Dat het opkoopprogramma tot grotere Target2-balansen leidt komt alleen omdat de bemiddelende partijen hij doelt waarschijnlijk op banken die de transacties met de obligaties afwikkelen dit geld dan opnieuw stallen in Duitsland of Nederland.
- 1524 Waarmee Draghi DNB in feite gelijk geeft, zegt de econoom Frank Westermann, hoogleraar aan de universiteit van Osnabrück, die Target2 al jaren volgt. Hoe dan ook is er kapitaalvlucht, aldus de econoom, of preciezer: een vlucht weg van riskante obligaties. Dit is ook problematisch omdat het opkoopprogramma blijkbaar niet het geld creëert waar het nodig is, in Zuid-Europa. In plaats daarvan lekken de miljarden weg naar het Noorden. Landen waar er al liquiditeit in overvloed is, krijgen nóg meer

1525

- 1526 En als de euro uiteenvalt?
- 1527 In de kern, schrijft Deutsche Bank, zijn beleggers nog steeds sceptisch of de euro altijd zal blijven bestaan. De twijfel van beleggers over de houdbaarheid van de eurozone op de langere termijn () zijn niet weggenomen .
- 1528 En als de eurocrisis weer oplaait, kan het toch nog spannend worden met die Target2-saldi. Want wat gebeurt er als een land de eurozone verlaat?
Dan komt pay day alsnog in zicht.
- 1529 Als bijvoorbeeld Italië uit de euro valt, blijven de claims van DNB staan.
Alleen kunnen die niet, of niet volledig, meer te gelde worden gemaakt.
Dan moeten centrale banken verliezen gaan nemen , zegt De Groot.
- 1530 Stel, er komt een Italiaanse exit uit de euro en DNB is de schuldeiser. DNB heeft een claim bij de ECB voor het Nederlandse deel van de Italiaanse schuld in Target2. Alleen is de ECB bij zo n Italexit dan niet meer de centrale bank van Italië. De instelling waar je de claim doet, is dan verdwenen , zegt hoogleraar Westermann. Een deal met de Italiaanse centrale bank is misschien wel mogelijk, maar krijgt DNB dan al haar geld? Italië krijgt een nieuwe munt, bijvoorbeeld de Nieuwe Lire. Maar deze munt zal ten opzichte van de euro in waarde dalen. Onwaarschijnlijk is dat Italië zo veel nieuwe lires zal drukken om de oorspronkelijke claim van DNB in euro s te betalen. Uiteindelijk zou een Target2-verlies van DNB voor rekening van de belastingbetaler komen, want de schatkist moet bijspringen als DNB rood komt te staan.
- 1531 Helemaal hypothetisch is deze situatie niet. Griekenland was in het voorjaar van 2015 (Target2-saldo destijds: minus 100 miljard) dichtbij een euroittreding. Potentiële verliezen via Target2 waren toen vast een overweging voor Europese beleidsmakers om Griekenland te helpen binnen de euro te blijven , zegt Westermann. Ofwel: hoe meer de Target2-saldi uiteenlopen, hoe hoger de kosten van het uiteenvallen van de muntunie. Als de eurozone niet verder integreert en hervormt, zal de kloof alleen maar groter worden, voorspelt hij, tot het systeem explodeert .
- 1532 Één ding is duidelijk, in rustige wateren is de euro nog niet.
- 1533
- 1534 Hoe werkt Target2Middelpunt van bancaire betalingen
- 1535 Target2 is het middelpunt van bancaire betalingen in de eurozone. Voluit heet het systeem: Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system. De 2 staat voor tweede generatie , in werking sinds 2007.
- 1536 Stel, je maakt 50 euro over naar een bedrijf in België. Je vult een IBANnummer in en het bedrag staat even later op de Belgische rekening. Maar achter de schermen is een hele keten aan het werk.

1537 Er ontstaat een reeks vorderingen. Het Belgische bedrijf claimt het geld van de eigen, particuliere bank. Die claimt het van de Belgische centrale bank. En die claimt het, binnen Target2, van De Nederlandsche Bank, totdat de claim via jouw bank bij jou komt. Ook bij grotere betalingen werkt het op dezelfde manier.

1538 Gemiddeld verwerkt het Target2-systeem 354.263 betalingen per dag, blijkt uit cijfers van de ECB. Tweederde daarvan heeft een waarde van minder dan 50.000 euro. 13 procent van de transacties is groter dan een miljoen.

1539

1540 LOAD-DATE: September 9, 2016

1541

1542 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1543

1544 PUBLICATION-TYPE: Krant

1545

1546 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1547

1548

1549 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1550 All Rights Reserved

1551

1552

1553

1554

1555 33 of 45 DOCUMENTS

1556

1557

1558

1559 NRC Handelsblad

1560

1561 13 August 2016

1562 NH zaterdag

1563

1564 Nulgroei in Italië probleem voor banken en voor premier Renzi

1565

1566 BYLINE: Mark Beunderman

1567

1568 SECTION: Economie; Blz. 4

1569

1570 LENGTH: 333 woorden

1571

1572 DATELINE: Amsterdam.

1573

1574 ABSTRACT

1575 Stagnatie

1576 De Italiaanse economische groei is in het tweede kwartaal stilgevallen. Het land presteert al een tijd beduidend slechter dan andere eurolanden.

1577 De economische groei in Italië, de derde economie van de eurozone, is in het tweede kwartaal van dit jaar volledig stilgevallen. Het Italiaanse bruto binnenlands product (bbp) nam niet toe in vergelijking met het voorgaande kwartaal, zo blijkt uit vrijdag gepubliceerde cijfers.

1578 In vergelijking met andere eurolanden, die vrijdag eveneens bbp-cijfers meldden, presteert Italië slecht. De Nederlandse economie blijft gestaag groeien, het afgelopen kwartaal met 0,6 procent, zo meldde het Centraal Bureau voor de Statistiek vrijdag. Het Duitse bbp groeide met 0,4 procent.

1579 Frankrijk noteerde in het tweede kwartaal net als Italië nulgroei, maar dit wel na enkele kwartalen waarin de Franse economie het redelijk deed (het laatste kwartaal was sprake van 0,7 procent groei). Italië geeft meer reden tot pessimisme. Daar kwam de bbp-groei de voorbije vijf kwartalen niet boven de 0,3 procent uit, dit na een drie recessies op rij. Terwijl de meeste eurolanden het bbp-niveau van voor de crisis alweer hebben bereikt, ligt het Italiaanse bbp, dat na de eeuwwisseling toch al nauwelijks was toegenomen, daar nog onder.

1580 De stagnatie vormt een belangrijke achtergrond bij de crisis rondom de slechte leningen op de balans van Italiaanse banken. Verarmde burgers en bedrijven kunnen de leningen niet terugbetalen of kunnen de rentelasten niet opbrengen. Onlangs kreeg proleembank Monte dei Paschi di Siena, een private kapitaalinjectie van 5 miljard euro. Maar onduidelijk blijft of de Italiaanse staat, die zelf kampt met een schuld van 133 procent van het bbp, zal moeten bijspringen.

1581 In november wil premier Matteo Renzi een referendum organiseren over constitutionele hervormingen. De kans bestaat dat kiezers zich, onder meer vanwege de teleurstellende economische cijfers, van Renzi zullen afkeren en nee zullen stemmen.

1582

1583 LOAD-DATE: August 12, 2016

1584

1585 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1586

1587 PUBLICATION-TYPE: Krant

1588

1589 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1590

1591

1592 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1593 All Rights Reserved

1594 1595

1596

1597

1598 3

4

o

f

4

5

D

O

C

U

M

E

N

T

S

1599 1

6

0

0

1601

1602 NRC Handelsblad

1603

1604 06 August 2016

1605 NH zaterdag

1606

1607 File aan Europese grenzen is terug

1608

1609 BYLINE: Maarten Huygen

1610

1611 SECTION: Binnenland; Blz. 9

1612

1613 LENGTH: 742 woorden

1614

1615 DATELINE: Amsterdam.

1616

1617 ABSTRACT

1618 Vakantieverkeer De grenscontroles binnen Europa dienen vooral het gevoel van veiligheid, maar leveren weinig op.

1619 Vergeten taferelen van vóór Schengen komen terug: files aan de Europese binnengrenzen. Het personenverkeer is niet meer zo vrij als het de afgelopen decennia was. Tot eind vorig jaar waren automobilisten gewend om langs lege douanehokjes te snellen. Nu worden ze door grensfunctionarissen regelmatig tot stoppen of vertragen gedwongen. Rond Duitsland en Oostenrijk is de controle op vluchtelingen opgevoerd, rond Frankrijk gaat het om terreurbestrijding. Soms moeten reizigers één tot anderhalf uur wachten voor ze de grens kunnen passeren.

1620 Files voor de grens kwamen tot 1995 regelmatig voor, vooral bij Duitsland.

In de huidige, drukke vakantietijd moet er ook weer vaak worden gewacht.

De politie deelde oververhitte passagiers soms water uit ter verkoeling.

1621 Drie kwartier wachten voor Schiphol, zodat vluchten worden gemist, anderhalf uur op de snelweg voor de grens van Frankrijk: het kan overal voorkomen. Tussen het Belgische Oostende en het Franse Duinkerken is een stukje snelweg afgezet met een hek. Autos moeten van de weg af om er via een rotonde weer op te komen. Puur om de snelheid eruit te krijgen en te controleren op verdachte kentekens, zegt Arnoud Broekhuis, manager verkeersinformatie bij de ANWB.

1622

1623 Zestien uur in de file in Dover

- 1624 Het doet hem denken aan zijn jeugd, toen hij met zijn ouders vanuit Haarlem op vakantie ging. File bij Hoevelaken en daarna voor Elten bij de Duitse grens.
- 1625 Het zwaarst hadden de afgelopen maand duizenden Britten het te verduren die op weg waren naar Frankrijk. Zestien uur lang stonden ze in de file voor de veerpont in Dover of de Kanaaltunnel. Zonder eten en drinken. Als afleiding speelden de kinderen op de autobaan en probeerden sommigen in een tankstation wat proviand te halen. In de vroege ochtend bracht de politie de wachtenden water. Er was slechts één Franse douanier om alle paspoorten te controleren voor ze aan boord zouden gaan. En dat moest goed gebeuren, want na de terreuraanslag in Nice was de noodtoestand verlengd.
- 1626 Dat wachten in Dover leek op pesten, denkt Adriaan Schout, hoofd EUstudies van Clingendael. Het was ook de eerste grote vakantie-golf na de jastem in het referendum over Brexit. Nu konden de Britten voelen hoe het zou worden, zonder EU. Er was maar één poortje open, zegt Schout. Er hadden gewoon meer Franse beambten kunnen zitten. Afgelopen weekeinde ging de afhandeling in Dover vlotter. Veel Franse controleurs, nauwelijks file. Ze controleren nu ook op de veerboten zelf.
- 1627 Volgens Reinier Bergema van het Haagse Centrum voor Strategische Studies hebben algemene controles niet veel zin, tenzij de autoriteiten weten waar ze naar zoeken. Dat weten ze bij de extra controles op Schiphol die er nu zijn. Na de aanslagen in Parijs werd er bij controles gericht gezocht naar verdachte Abdeslam, maar die werd bij grenscontroles niet gevonden.
- 1628 Terroristen en mensensmokkelaars proberen altijd de zwakke plekken te vinden en uit te buiten. Etnisch profileren heeft volgens hem weinig zin omdat het beeld van de bebaarde terrorist achterhaald is. Aanslagplegers proberen juist zo min mogelijk op te vallen en op te gaan in de grote massa. Bovendien zijn er ethische bezwaren aan, zegt Bergema. Maar, zegt hij door de huidige dreiging groeit het gevoel dat men maatregelen moet nemen. Je komt er niet mee weg als er wel iets gebeurt en je hebt geen voorzorgsmaatregelen genomen. Dat heeft politieke gevolgen.
- 1629
- 1630 Permanente grenscontroles
- 1631 De discussie binnen de politie en de marechaussee verkeert in een soort impasse, zegt Ko Colijn van Clingendael. Valt er nog veel winst te behalen in de werkelijke beveiliging, of moeten we inzetten op het veiligheidsgevoel van burgers?
- 1632 Schout denkt dat al die grenscontroles een meer permanent karakter kunnen krijgen en niet om terreur te bestrijden of vluchtelingen tegen te houden. Die noodtoestand gaat wel weer over, zegt hij. Maar overheden willen zelf meer gaan bepalen wie het land binnenkomt en waarom. De Britten hebben nu het gevoel om de grenzen beter te beheersen, to take back control. Dat gaat gewoon gebeuren. Ook in Duitsland wordt misschien anders

aangekeken tegen de uitgangspunten van Europa. Dat is een langetermijnontwikkeling. Er worden meer vraagtekens geplaatst bij het Europese vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal.

1633 Algemene controles hebben niet veel zin

1634

1635 LOAD-DATE: August 5, 2016

1636

1637 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1638

1639 GRAPHIC: Grenscontroles waarbij zich deze zomer files voordoen

1640

1641 PUBLICATION-TYPE: Krant

1642

1643 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1644

1645

1646 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1647 All Rights Reserved

1648

1649

1650

1651

1652 35 of 45 DOCUMENTS

1653

1654

1655

1656 NRC Handelsblad

1657

1658 04 August 2016

1659 NH donderda

1660

1661 Het einde van de globalisering

1662

1663 BYLINE: Caroline de Gruyter

1664

1665 SECTION: Buitenland; Blz. 14

1666

1667 LENGTH: 1590 woorden

1668

1669 ABSTRACT

1670 Democratie

1671 De euro zonder buffer, Schengen zonder grenswacht was vragen om ellende.
Politici keken de andere kant op en betalen nu de prijs.

1672

1673 Boze burgers In het Westen verliezen veel mensen vertrouwen in de
internationalisering van de economie en hun politici die niet leveren .
Staan we op een keerpunt?

1674 In een Parijs vergaderzaaltje schetste een van de grondleggers van de
euro, de Italiaan Tommaso Padoa Schioppa, eens het probleem van
Europa. Het is een bootje in het midden van een rivier. Op de ene
oever is alles nog nationaal. Op de andere zijn veel dingen
Europees geregeld. Halverwege steekt een storm op. Dat is de
crisis. Opvarenden raken in paniek. Iedereen wil vaste grond
onder de voeten. De ene helft zegt: snel, c1~ doorvaren! De andere
roept: terug!

1675 Padoa Schioppa vertelde dit in 2009. Zeven jaar zijn de Europeanen sindsdien van crisis naar crisis gegaan, het bootje dobert nog altijd rond. Het gevecht over doorvaren of terugvaren wordt steeds venijniger. De laatste tijd lijkt het alsof de terugvaarders het pleit aan het winnen zijn. Is dit een tipping

point? De Amerikaanse NRC doet pogingen om dit te bevestigen, waarop alles ineens anders wordt?

1677 De Britten kozen voor Brexit. Het economische, rationele argument dat een Europees land in zijn eentje geen hoofdrolspeler kan zijn in de globalisering, legde het af tegen romantische pleidooien over soevereiniteit en het primaat van de natiestaat. Uit andere lidstaten klonken als verwacht luide echo's. Marine Le Pen, Geert Wilders en andere rechtspopulisten wier partijen volgens peilingen de grootste zijn in hun land, willen óók zo'n referendum. Polen en Hongarije willen de EU omvormen tot los verbond van staten. Internationale handelsverdragen, waar nooit een haan naar kraaide, zijn ineens zo impopulair dat regeringen gretige opdrachtgevers van die verdragen ze niet meer durven verdedigen. Volgens premier Rutte moet Brussel dringend dingen beter maken en dan bedoel ik niet de neiging die je ziet bij sommige Europa-believers om elkaar nog steviger vast te pakken. Op zo'n moment is het verleidelijk te zeggen: de Europese Unie werkt niet,

want het volk vindt dit een ondemocratisch, neoliberal project. Dus weg met de EU. Maar verderop de rivier dobert nóg een

bootje. Vol

Amerikanen. Of Zwitsers. Daar hoor je hetzelfde discours: tegen handelsverdragen, globalisering, buitenlanders, elite. Het toont dat het probleem breder is dan de EU. Dat Europeanen zonder EU dit soort discussies niet zouden voeren, is een illusie.

1678

1679 Thatcher en Reagan

1680 Amerikanen en Europeanen begonnen in de jaren 80, onder de Britse premier Thatcher en de Amerikaanse president Reagan, met globaliseren. Steeds meer Amerikanen zien er geen heil meer in. Ze zeggen dat alleen grote bedrijven en de elite profiteren, sociale ongelijkheid groeit. Miljoenen Amerikanen veroordelen, precies als de Europeanen, multilateralisme en leggen hun lot in handen van een charismatische populist die het land great wil maken, en honderd procent soeverein.

1681 Het valt niet uit te sluiten dat Donald Trump president wordt. Oud-minister van Financiën Lawrence Summers, een van de aanjagers van deregulering en liberalisering van mondiale markten, bepleitte in de Financial Times een opmerkelijke U-bocht. Burgers zijn kwaad, stelt hij vast, en ze worden nog kwader als het land de koers niet wijzigt. Wat wij nodig hebben, is verantwoord nationalisme.

1682 Relevante vraag voor Summers en zijn toenmalige Europese collega's is waarom zij destijds, tussen de val van de Muur en die van Lehman Brothers (1989/2008), niet beter hebben nagedacht over effecten van globalisering op de democratie. Was er dan niemand bij al die vergaderingen die waarschuwde dat je door markten méér macht te geven, burgers macht afpakt? Het antwoord van deze oud-

ministers is, interessant genoeg, nee . Ze stapten op de boot en dachten dat ze onderweg de zeilen nog konden naaien. Aan zoveel storm dacht niemand.

1683

1684 Wereldbeelden

1685 Dertig jaar geleden maakte het voor Nederland veel uit of de PvdA of de VVD verkiezingen won. Links en rechts hadden verschillende sociaaleconomische programma s, waarachter verschillende wereldbeelden schuilgingen. Door te stemmen beïnvloedden burgers de koers van het land nog echt. In huiskamers en cafés woedden debatten. Zulk debat is door de globalisering weggevaagd. Het verschil tussen links en rechts is verdampt. Hun programma s zijn bijna identiek. Er is één wereldbeeld. De Britse premier Tony Blair privatiseerde niet minder hard dan Thatcher. In Oostenrijk regeren links en rechts al zo lang dat niemand het verschil meer ziet. Jean-Claude Juncker, Europees conservatief, zei eens tegen Jeroen Dijsselbloem: Ik ben de echte socialist!

1686 Hoe dat komt, heeft de Duitse socioloog Wolfgang Streeck mooi uitgelegd in zijn boek Gekaufte Zeit. De Amerikanen globaliseerden uit overtuiging, schrijft hij, maar de Europeanen deden vooral mee omdat het een manier was om hun verzorgingsstaten overeind te houden . Die werden te duur, maar politici, die allen de oorlog hadden meegemaakt, durfden niet te hakken in de verzorgingsstaat. Zonder sociale vangnetten en pensioenen zouden conflicten terugkeren. Dat wilde deze getraumatiseerde generatie absoluut voorkomen. Goedkope kredieten boden een uitweg uit dit dilemma. Overheden, en later burgers, hielden de verzorgingsstaat in leven met geleend geld. Zo begonnen ze langzaam de zeepbel te blazen die in 2008 spatte.

1687 Maar ze bliezen nog een bel: terwijl ze nationaal beleid internationaal maakten, vergaten ze hetzelfde te doen met de democratie. Fondsen op Wall Street hebben meer invloed op het nieuwe pensioenstelsel in Polen dan Poolse kiezers zelf: als die fondsen er niets in zien, trekken ze zich terug. Syriza won de Griekse verkiezingen, maar de troika Europese Commissie, IMF en Europese Centrale Bank beslist nog steeds over het Griekse financiële beleid. Dit frustriert kiezers mateloos: zij hebben een vote, geen voice. Waar is de democratie nog voor? Burgers hebben het gevoel dat iemand hen de macht heeft afgenomen. Regeringsleiders hadden dit onderweg naar die andere oever moeten regelen.

1688 Zo blijft het bootje dobberen. Nationale debatten, waar de economie uitgetild is, gaan over integratie, fat foods, homohuwelijk; thema s die

draaien om identiteit, religie en waarden. Ze lenen zich slecht voor compromissen, des te beter voor scheldpartijen. Zo polariseert de politiek.

Experts worden plat gescholden op social media.

Presidentskandidaten in Oostenrijk worden gecast als communist of fascist . Gematigde kandidaten hangen in de touwen. Al mijn studenten , zei een hoogleraar op Princeton laatst op een privé-etentje, waren voor Bernie Sanders! Een Franse vakbondsman constateert: Mijn hele achterban stemt op Le Pen.

1689

1690 Vertrappelen

1691 De politiek is, kortom, het noorden kwijt. Vroeger koos je links of rechts. Nu een open of gesloten maatschappij. De echte vraag is: doorvaren naar c3~
de Europese oever of terugvaren naar de nationale? Geen regering wil terug. Sommigen zijn bang dat er weer oorlog komt zonder EU. Anderen vrezen economische en politieke instabiliteit, als jaloerse natiestaten elkaar CA~ weer als vanouds hakken gaan zetten. Kleintjes zijn bang dat de groten hen weer vertrappelen.

1692 Sommigen landen kunnen uiteensparten. Maar overall beseffen politieke leiders hoe aantrekkelijk dat arcadische beeld van de natiestaat weer is, met zijn grensbomen en soevereine besluiten. En dus durven ook zij niet openlijk te pleiten voor doorvaren. Liefst modderen ze door, en vermijden inhoudelijke discussies.

Date: 30-01-2016 14:56:00
 Geen van de ATLAS-NRC2. globalisering zonder EU nog erger kan zijn. Of dat euro, banken en Schengen juist zo veel schade opleepen, omdat die projecten niet af waren. Schengen zonder gezamenlijke grenswacht, pan-Europese banken met alleen nationaal toezicht, één munt zonder noodfonds het was vragen om ellende. Daarom was Europa, midstream, zo kwetsbaar. Doorvaren zou helpen. Maar regeringsleiders willen de volgende verkiezingen winnen. Dus stellen ze voor een pauze te houden: geen nieuwe projecten meer. Het is een beetje wat Summers voorstelde: gematigd nationalisme . Of zoals Hillary Clinton die in 1693 ruil voor Bernie s steun, pleit voor een keihard no to bad trade deals waarbij ze het uitonderhandelde Trans-Pacific Partnership (TPP), waar ze vroeger vóór was, een dolkstoot gaf.

1694 Kan dat goed gaan? Sommigen zeggen: Europa moet zich concentreren op twee, drie aspecten veiligheid, interne markt en de rest vergeten. Die onderdelen moeten heel Europees worden georganiseerd: geen veto s, geen constant gekibbel. Zo kun je de boel min of meer bijeen houden. Anderen zijn zwartgalliger. Ze zeggen: als je wilt dat burgers in Europa geloven moet je ze juist méér politiek perspectief geven.

1695 In Le Monde vergeleek Jacques Attali, oud-adviseur van de Franse president Mitterrand, stilstand met achteruitgang. Tweemaal eerder in de historie zei hij, omarmde Europa globalisering. Tweemaal mislukte het omdat landen weigerden hun besluitvorming te bundelen 1780 en 1910. We zitten weer op zo n moment. We hebben alles om een democratische, gezonde globalisering te bouwen. Juist nu doet elk land weer zijn eigen, nationale ding. Europa moet doorvaren en niet naar de populistten luisteren, vindt hij

andere
 maken
 Poetin,
 jihadi s
 en
 woekerf
 ondsen
 het
 kapot.
 Als we
 blijven
 v5~
 stilstaan,
 voorspel
 ik een
 Derde
 Wereldo
 orlog.
 Ergens
 tussen
 2025 of
 2030.

1696 E
 uropa
 deed
 uit
 angst

voor nieuwe conflicten mee aan globalisering om met geleend geld de verzorgingsstaat te redden

1697 Wolfgang Streeck,socioloog

1698

1699 LOAD-DATE: August 4, 2016

1700

1701 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1702

1703 PUBLICATION-TYPE: Krant

1704

1705 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1706

1707

1708 Copyright 2016 NRC Media
B.V. 1709 All Rights Reserved

1710

1711

1712

1713

1714 36 of 45 DOCUMENTS

1715

1716

1717

1718 NRC Handelsblad

1719

1720 22 July 2016

1721 NH vrijdag

1722

1723 Take back control is niet per se irrationeel

1724

1725 BYLINE: Luuk van Middelaar

1726

1727 SECTION: Opinie; Blz. 16

1728

1729 LENGTH: 624 woorden

1730

1731 column

1732 Donald Trump weer een stap dichterbij het Witte Huis, de Britse keuze voor Brexit het is verleidelijk deze verschijnselen te verklaren vanuit de leugens, propaganda en haat die de winnende campagnes voortstuwden in een nieuw tijdperk van fact free politics. Deze analyse mag deels juist zijn, maar verlamt de tegenbeweging; ze leidt tot morele superioriteit en een geloof dat communicatie de sleutel is. Dit is te makkelijk. Met leugens en propaganda à la Farage kun je misschien een kwart van de kiezers overhalen tegen hun eigenbelang te stemmen, maar geen 52 procent (zoals in het Britse referendum). Het is verstandiger ervan uit te gaan dat Amerikaanse Trump-stemmers en Britse Leave-kiezers niet allemaal gek zijn geworden en behalve opgehitste

angsten ook reële ervaringen meewegen. Hun keuzes verraden een analyse die uiteraard wordt gemaakt onvrede in onze samenlevingen met de globaliseringslogica van open markten en open grenzen. Links richt het verzet tegen vrijhandel en economische interdependentie (TTIP, de euro); rechts vooral tegen immigratie (Mexicanen, moslims of Roemenen); het zijn keerzijden van dezelfde medaille. Overwegingen van soevereiniteit en identiteit zoals in de Brexitslogan Take back control winnen het van een paar procent hoger nationaal bruto product. Zulke motieven zijn niet per se irrationeel. Met die erkenning begint het nadenken over een politieke respons.

1733 Toch verkeren Europese kringen vier weken na het referendum nog in een staat halverwege ontkenning en radeloosheid. Niet vreemd. Dat identiteitspolitieke motieven het economisch eigenbelang kunnen overtroeven druist in tegen de Brusselse doctrine. Brexit was onbestaanbaar. Vanaf 1950 is de integratie gebouwd op de notie dat economische vervlechting leidt tot dankbare volkeren. Een geloof in eenrichtingsverkeer hoorde erbij: er kunnen enkel landen of beleidsterreinen bijkomen, niet erafgaan (ever closer union). Het referendum logenstraft deze dogma s. Die klap moet verwerkt, maar veel tijd is er niet. De kiezers deden het ondenkbare en kunnen dat opnieuw doen. Van alle aankomende Europese verkiezingen met referenda in Hongarije en Italië en onze verkiezingen in maart op ieders radar zijn de Franse presidentsverkiezingen van april mei 2017 het belangrijkste. Het land is groot en verkeert na Nice opnieuw in schok. Frankrijk is de volgende c4~

frontlijnstaat in de strijd tussen het nationalistisch-populisme van rechter- en linkerflank en een breed centrum dat inzet op Europese en internationale samenwerking. In het VK verloor het centrum de slag, in Frankrijk moet hij worden gewonnen.

1734 De Franse onvrede jegens Brussel is samengebald in het beeld van de EU als het Trojaanse paard van de globalisering . De EU produceert vrijheid en kansen en wordt omarmd door wie er economisch voordeel uit halen en beweging en openheid hoogschatten. Daarentegen wordt ze gewantrouwd door degenen die er een verstoring van de orde of buitenlandse concurrentie in zien. Deze kloof onderscheidt niet elite tegen volk maar snijdt onze samenlevingen in tweeën; zie de Brexit-stemming (48/52). De ernstigste fout die de EU kan maken is enkel doorgaan met het bedienen van de 50% die blij wordt van vrijheid en openheid. Nee, ook die andere 50% moet worden bediend en overtuigd. Dit betekent dat Europa moet beschermen (buitengrenzen bijvoorbeeld) alsook bestaande stelsels van bescherming (de welvaartsstaten) moet ontzien. Dit vraagt een beter evenwicht tussen vrijheid en orde. Als het uitmondt in een strijd van c4~ kosmopolieten tegen nationalisten weet ik wel wie er wint.

1735 Luuk van Middelaar is politiek filosoof in Brussel. Deze column is
wekelijks.

1736 Ook degenen die de EU wantrouwen, moeten worden bediend en
overtuigd

1737

1738 LOAD-DATE: July 22, 2016

1739

1740 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1741

1742 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof in Brussel. Deze column is
wekelijks.

1743

1744 PUBLICATION-TYPE: Krant

1745

1746 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1747

1748

1749 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1750 All Rights Reserved

1751

1752

1753

1754

1755 37 of 45 DOCUMENTS

1756

1757

1758

1759 NRC Handelsblad

1760

1761 22 July 2016

1762 NH vrijdag

1763

1764 Europa is als een huis zonder dak

1765

1766 BYLINE: Stéphane Alonso

1767

1768 SECTION: Economie; Blz. 6

1769

1770 LENGTH: 1463 woorden

1771

1772 ABSTRACT

1773 Interview Frank Vandenbroucke

1774 Een muntunie zonder sociale schokdempers loopt op den duur vast, voorspelt de Belgische oud-minister van Sociale Zaken.

1775

1776 Moet de EU in een crisis ook de armen voeden?

1777 Simplisme. Frank Vandenbroucke waarschuwt er herhaaldelijk voor. Het is het laatste wat de Europese Unie op dit moment gebruiken kan, maar het grijpt sinds het Brexit-referendum wel snel om zich heen. Europa moet een grote sprong voorwaarts maken, zegt de één. Nee, zegt de ander, Europa moet terug het hok in. Ik hoor menigeeen ook klagen over het democratisch tekort in Europa. Maar dit zit m vooral in doelstellingen en ideeën. In gezond boerenverstand, aldus de Belgische sociaal-democraat en oudminister van Sociale Zaken.

- 1778 Volgens Vandenbroucke, sinds eind vorig jaar hoogleraar in Amsterdam, is het niet allemaal kommer en kwel, maar dat neemt niet weg dat het Europese project aan renovatie toe is. De grote politieke onrust die overal de kop op lijkt te steken, is lastig eenduidig te verklaren, maar de Belg ziet een rode lijn: burgers zien de EU, ooit het vanzelfsprekende symbool van welvaart, vooruitgang en vrede, niet langer als een plek die bescherming biedt. De EU is synoniem geworden voor trammelant, of het nu gaat om de euro, Griekenland, terrorisme of immigranten.
- 1779 Europa krijgt soms wel erg gemakkelijk de schuld, vindt Vandenbroucke. In veel analyses van het referendum kwam de grote sociale ongelijkheid in het Verenigd Koninkrijk naar voren als sterke motivatie om tegen de EU te stemmen. Er zou te weinig oog zijn voor de verliezers van globalisering. Maar volgens de hoogleraar is die ongelijkheid in de eerste plaats vooral het resultaat van Brits beleid. Europa gaat niet over de inrichting van nationale welvaartsstaten.
- 1780 Toch ontwaart hij ook in de EU, en met name in de muntunie, een ernstige constructiefout die nationale sociale systemen nodeloos verzwakt, zo zette hij onlangs uiteen bij zijn benoeming aan de Universiteit van Amsterdam. Dat staat ook in een lijvig rapport dat binnenkort aan de Europese Commissie wordt overhandigd en waar hij aan meewerkte. Elk modern land heeft buffers en mechanismen om in tijden van crisis een minimum aan waardigheid en vertrouwen te garanderen. Op Europese schaal bestaan die niet. Elke grensoverschrijdende crisis bestaan er nog andere? hakt er daardoor snoeihard in.
- 1781 Met de bankenunie, een soort Europese, door de banken zelf gevulde verzekeringspot, kan dat deels worden verholpen. Banken vertrouwen elkaar weer meer dankzij deze schokdemper. Maar hoe zit het met vertrouwen tussen lidstaten? Dat is nog steeds erbarmelijk laag.

1782 Op sociaal gebied is het in Europa ieder voor zich. Er zijn geen schokdempers. Er is geen sociale unie. Voor mensen die de middelen v4~ hebben, en de opleiding, is dat misschien niet zo n

1783 Biedt Europa geen sociale bescherming?

1784 Alles wat te maken heeft met gezondheid en veiligheid op het werk is Europese regelgeving. Het reguleren van chemische stoffen of de veiligheidsvoorschriften voor bouwvakkers zijn misschien detailkwesties, maar wel echt belangrijke. Europa is daarin een hele positieve kracht. Op andere domeinen heeft het voor sociale spelregels gezorgd. Zo mag er niet worden gediscrimineerd tussen deeltijd- en voltijdwerkers. Dat is voor een arbeidsmarkt als die van Nederland, met veel deeltijdbanen, ontzettend belangrijk, en het is een goed principe, voor de

1785 betrokken mensen, maar ook omwille van eerlijke concurrentie: Nederlandse bedrijven worden niet oneerlijk beconcurrereerd door bedrijven die hun deeltijdwerkers slechter behandelen dan hun voltijdwerkers. Want dat mag dus niet.

1786 Dat neemt niet weg dat er door de muntunie grote groepen mensen tijdens de financiële crisis meer achteruit zijn gegaan in welvaart dan nodig was. Dat geldt voor Grieken, maar ook voor Spanjaarden en Portugezen. En dan gaat het dus niet om de verliezers van globalisering, maar gewoon over het feit dat we een huis hebben gebouwd waar geen dak op staat. Als je dat doet dan worden mensen nat bij onweer.

In uw oratie trok u de parallel met de Verenigde Staten.

1787 In de VS is de werkloosheidsverzekering primair de verantwoordelijkheid van de staten, maar toch zit daar ook een federaal kader omheen. Bij hele ernstige crises springt Washington tijdelijk bij; de staten kunnen ook lenen bij de federale overheid, onder strikte voorwaarden, om te voorkomen dat ze hun elementaire taak het opvangen van schokken niet meer kunnen

mpjes bij zit, is het bedreigend. Een recept, kortom, voor nog meer trammelant.

p
u
n
t
,
m
a
a
r

v
o
o
r

w
i
e

e
r

m
i
n
d
e
r

w
a
r

uitvoeren. In Europa ontbreekt zo n herverzekering. Tijdens de financiële
] 🌟 v4~ crisis verloren sommige landen al vrij snel toegang tot de
kapitaalmarkten. Tegelijk moesten ze flink gaan saneren vanwege de
Europese begrotingsregels. De schokdempers moesten al heel snel worden
uitgezet, terwijl het eigenlijk goed zou zijn geweest om die hun werk te laten
doen. Het resultaat: meer koopkrachtverlies en werkloosheid dan nodig zou
zijn

geweest.

1788 De kritiek op uw idee laat zich raden: wij willen Griekse werklozen
niet subsidiëren!

1789 We moeten zeker niet permanent gaan betalen voor de Grieken. Ik
pleit niet voor een Europese herverdelingsmachine of voor een
Europees werkloosheidssysteem. Het mag geen potje melk worden
waar de kat naartoe komt. Het is een beperkte verzekering tegen
ernstige schokken. Alleen het feit al dat je schokdempers installeert,
verkleint de kans dat je ze
ook echt nodig hebt. Omdat de verwachtingen dan anders
worden. Een

Europa dat anticipeert, en niet alleen maar reageert dat scheidt
v5~ vertrouwen. Natuurlijk moet de EU niet gaan bepalen hoe de
Nederlandse werkloosheidswet of het Nederlandse pensioenstelsel er
inhoudelijk uit moet zien. Dat is vaak een kwestie van cultuur en dus aan de
Nederlanders. Maar er zijn wisselwerkingen waarover je toch met elkaar
afspraken moet maken. Landen zouden moeten inzetten op kwaliteit van
elkaars bestel.] 🌟 vA~

1790 Vergelijk het met een brandverzekering voor je huis of met
vaccinaties: je verwacht dat je buurman dat ook allemaal heeft. Dat
heeft niks te maken met gemeenschappelijke identiteit, maar met
boerenverstand. Elke muntunie ter wereld kent zulke schokdempers,
behalve de onze. Waarom denken wij het ons te kunnen veroorloven
om ze niet te hebben? Ik vind het Amerikaanse systeem niet ideaal,
maar het illustreert dat je maatregelen moet nemen tegen
besmettingsgevaar. Dat wat we vanzelfsprekend vinden in onze
omgang met mensen in onze eigen samenleving, vinden we blijkbaar
moeilijk als we het op een grotere schaal doen. Dat is erg kortzichtig.

1791 Premier Rutte zei na de Brexit: het Nederlandse belang staat op
nummer één, twee en drie. U zegt: Rutte moet juist meer over de
grenzen kijken.

1792 Ja. Maar met oog op de lange termijn en welbegrepen eigenbelang
van de Nederlanders. Ik ben bang voor de buikreactie: minder
Europa! Dat zou verkeerd zijn. We moeten feitelijk de tekorten
vaststellen en die ondogmatisch aanpakken. Het betekent
waarschijnlijk wel meer Europa op bepaalde terreinen. We moeten
soevereiniteit en risico s beter met elkaar delen. Wie daar nu voor
achteruit deinst, die schrijft eigenlijk de volgende exit in de agenda.

Een sociale unie levert iedereen voordeel op, ook Nederland of Duitsland.

1793 Wat is dat voordeel?

1794 Het zou de bankenunie veel sterker en geloofwaardiger maken. We vinden het, terecht, belangrijk dat internationale krediet- en kapitaalmarkten hun rol als private verzekeraars van onze welvaart blijven spelen. Als je pensioenen voor een deel belegt in vermogen in China of India, dan beschermt dat jouw pensioenstelsel een beetje. Risicospreiding, heel goed, maar het werkt maar tot op zekere hoogte: je moet naast deze private verzekering ook een publieke hebben. Waarom zouden banken hun rol ten volle spelen als EU-lidstaten dat onderling kennelijk niet willen? Dat gebrek aan vertrouwen zet een rem op de economische groei. Je hoort mij niet zeggen dat we zonder sociale unie in elkaar zakken. Maar ik denk wel dat we leven met een risico. Het risico van degene die een buurman heeft zonder brandverzekering.

1795 Voor oratie van Frank Vandenbroucke zie:
www.frankvandenbroucke.uva.nl

1796 Elk modern land heeft buffers voor tijden van crisis. Op Europese schaal bestaan die niet

1797 Frank Vandenbroucke (Leuven, 1955) studeerde economie in Leuven, Cambridge en Oxford. Vervolgens werkte hij bij het wetenschappelijk bureau van de Socialistische Partij in Vlaanderen.

1798 Daarna bekleedde hij tal van functies in de SP, zowel in Vlaanderen als op federaal niveau, waaronder volksvertegenwoordiger, partijvoorzitter en diverse ministerschappen. In 2009 werd hij benoemd tot minister van Staat.

1799 Sinds 2011 is hij hoogleraar aan de KU Leuven en de universiteiten van Antwerpen en Amsterdam. De UvA benoemde hem vorig jaar tot universiteitshoogleraar.

1800

1801 LOAD-DATE: July 22, 2016

1802

1803 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1804

1805 NOTES: Voor oratie van Frank Vandenbroucke zie:

www.frankvandenbroucke.uva.nl

1806

1807 GRAPHIC: Een gaarkeuken in de Griekse hoofdstad Athene. Frank Vandenbroucke: Grote groepen Grieken zijn tijdens de crisis meer achteruitgegaan dan nodig was.

1808 Foto ANGELOS TZORTZINIS / AFP

1809

1810 PUBLICATION-TYPE: Krant

1811

1812 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1813

1814

1815 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1816 All Rights Reserved

1817 1818

1819

1820

1821 3

8

o

f

4

5

D

O

C

U

M

E

N

T

S

1822 1

8

2

3

1824

1825 NRC Handelsblad

1826

1827 16 July 2016

1828 nrc zaterda

1829

1830 Het weefsel van de Europese integratie kan ontrafelen

1831

1832 SECTION: Opinie; Blz. 2

1833

1834 LENGTH: 578 woorden

1835

1836 Is dit de tijd om Europa af te dwingen, of is pragmatisme het beste antwoord? Terwijl de Europese Unie nog natrilft van de schok van het Britse nee, doemen nieuwe problemen op. De Italiaanse banksector zucht onder het formidabele bedrag van 360 miljard euro aan slechte, oninbare leningen. Nieuwe Europese regels met betrekking tot de Bankenunie, die met grote moeite overeen zijn gekomen, vergen dat aandeelhouders en andere financieel betrokkenen het geld ophoesten dat nodig is voor een herkapitalisatie. Zo moet een herhaling van de eurocrisis worden voorkomen, toen staten zelf in problemen kwamen omdat zij hun banken reddden. Maar Italië ligt dwars: de regering-Renzi vreest een opstand als de c1~ Italiaanse burgers die aandelen en obligaties in hun banken bezitten, verlies lijden. In september is er in het land een referendum over de grondwet, dat makkelijk kan verkeren in een stem over de regering zelf, of zelfs de Europese Unie.

1837 De vraag is of deze nieuwe regels moeten worden afgedwongen. Dat geldt ook voor de begrotingsboetes die de Europese Commissie wil uitdelen aan Spanje en Portugal. Het zou de eerste keer zijn dat, in het kader van het Stabiliteitspact, daadwerkelijk sancties volgen. Maar het Pact sneuvelde in praktijk al tien jaar geleden, toen uitgerekend Duitsland en Frankrijk voor het eerst het Pact met een te hoog begrotingstekort aan de laars laptten. Sindsdien zijn er talloze gelegenheden geweest om de ultieme sanctie, de geldboete, aan lidstaten op te leggen. Als de Europese Commissie nu Spanje en Portugal voor het eerst een boete oplegt, riskeert zij een politieke en publieke tegenreactie, net als in Italië.

1838 Tegelijkertijd grijpen lidstaten de mogelijkheid aan om taken van Brussel terug te halen naar de nationale hoofdsteden. Dat gebeurt nu bijvoorbeeld met de onderhandelingen over het Ceta-vrijhandelsverdrag met Canada.

Daardoor dreigt dit verdrag, nu alle lidstaten zich er actief mee gaan bemoeien en er hun oordeel over uitspreken, er niet van te gaan komen. Hetzelfde geldt voor de veranderingen van de zogenaamde detacheringsrichtlijn. Die zijn er voor bedoeld om te voorkomen dat werknemers uit Oost-Europa ver onder het loonniveau aan de slag gaan in het Westen van de EU, zoals nu het geval is. De Oost-Europese lidstaten hebben echter al een gele kaart getrokken waarbij zij aangeven dat dit wetgeving is die in de hoofdsteden, hun hoofdsteden, thuishoort.

1839 Beide onderwerpen onderstrepen juist dat dit soort thema's bij uitstek op een communautair niveau thuishoort.

Handelsonderhandelingen zijn niet te voeren met 28 (of 27) verschillende deelnemers aan één kant. Arbeidsvoorwaarden in de gehele EU kunnen alleen gezamenlijk worden geformuleerd. Maar ook hier geldt: de burger dreigt zich tegen de EU te keren als hij er zelf geen zeggenschap in krijgt. Verdragen als TTIP (met de Verenigde Staten) en Ceta liggen zeer gevoelig. De concurrentie, danwel de ontplooiingsmogelijkheden van Oost-Europese werknemers ook.

1840 Het wordt uitermate ingewikkeld om bij deze vier onderwerpen, de banken, de begroting, de handel én het verkeer van werknemers, een koers te varen die zowel de competentie van Brussel waarborgt als de toenemende nationale gevoeligheden over Europese integratie erkent. Als de Commissie op haar strepen gaat staan, riskeert zij een heftige reactie op nationaal niveau. Geeft zij teveel toe, dan ontrafelt het weefsel van de Europese integratie. De crisis van Europa is nog lang niet over.

1841

1842 LOAD-DATE: July 16, 2016

1843

1844 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1845

1846 PUBLICATION-TYPE: Krant

1847

1848 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1849

1850

1851 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1852 All Rights Reserved

1853

1854

1855

1856

1857 39 of 45 DOCUMENTS

1858

1859

1860

1861 NRC Handelsblad

1862

1863 14 July 2016

1864 NH donderda

1865

1866 Monetaire unie Dijsselbloem: euro kwam democratisch tot stand

1867

1868 SECTION: Economie; Blz. 1

1869

1870 LENGTH: 89 woorden

1871

1872 DATELINE: Den Haag.

1873

1874 De invoering van de euro in 1999 is op democratische wijze tot stand gekomen , en de risico s die de gemeenschappelijke munt met zich mee zouden brengen, waren vanaf het begin duidelijk . Dat schrijft minister Dijsselbloem (Financiën, PvdA) in reactie op het burgerinitiatief Peuro , dat een parlementaire enquête wil naar de besluitvorming tot de euro. Dit initiatief van onder andere Thierry Baudet verzamelde voldoende handtekeningen op om het te agenderen in de Tweede Kamer. Er is alleen
nog geen datum voor een debat gepland. (NRC)

1875

1876 LOAD-DATE: July 14, 2016

1877

1878 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1879

1880 PUBLICATION-TYPE: Krant

1881

1882 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1883

1884

1885 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1886 All Rights Reserved

1887

1888

1889

1890

1891 40 of 45 DOCUMENTS

1892

1893

1894

1895 NRC Handelsblad

1896

1897 02 July 2016

1898 NH zaterdag

1899

1900 Baudet, Kelder & WellensKlein eerherstel van de deskundige elites
kan geen kwaad

1901

1902 BYLINE: Steven Brakman en Harry Garretsen; H. Albers Spierings; H.J.
van den Doel; Thijs Spigt

1903

1904 SECTION: Opinie; Blz. 1

1905

1906 LENGTH: 1243 woorden

1907

- 1908 Thierry Baudet, Jort Kelder en Arno Wellens schetsen (25/6) een somber beeld van de Nederlandse elites en nodigen deze uit tot zelfreflectie: Waarom zo slordig met de feiten, waarom manipuleert u rapporten, sjoemelt u met cijfertjes en marchandeert u met beloftes? Als argeloze krantenlezer blijk je ineens onderdeel van een heus complot te zijn. Deze elites vormen een omvangrijk gezelschap: de regering, deftige instituties, hoogleraren, journalisten, commentatoren, en politici en iedereen die voor Europa is of NRC leest.
- 1909 In tegenstelling tot hetgeen Baudet en de zijnen beweren, zijn de euro en andere onderwerpen die worden aangestipt zaken waar gewoon onderzoek naar wordt gedaan. Economen denken nu vrij aardig te weten wanneer een munt als de euro kan worden ingevoerd. Tijdens de eurocrisis is daar tot vervelens toe op gewezen; er ontbreekt nogal wat in en aan de eurozone. Wie hierover nadenkt en publiceert, pleegt zeker geen academische zelfmoord. Sterker nog, onderzoek naar voor- en nadelen van globalisering in brede zin is tegenwoordig toonaangevend in de wetenschappelijke toptijdschriften.
- 1910 Het venijn van het stuk zit in de staart als Baudet c.s. de elites aansporen te stoppen met dat machteloze gemopper op mensen die anders tegen de zaken aankijken. Dit verwijt snijdt hout, inderdaad blijken veel elites machteloos. Vlak voor het Brexitreferendum ondertekenden ongeveer 200 economen van naam en faam een ingezonden brief in The Times, waarin een Brexit sterk werd afgeraden. Dat zij van naam en faam waren, bleek eerder tegen dit initiatief te pleiten dan ervoor, want elitair, dus niet te vertrouwen. Hier ontvouwt zich een zeer serieus probleem; in toenemende mate wordt deskundigheid gewantrouwd en gezien als onderdeel van een complot tegen de niet-ingevoerde. De democratisering van de media werkt dit in de hand. Bij een succesvol programma als DWDD wordt iedereen gelijkgesteld. Als advocaat Gerard Spong wordt uitgenodigd om over een juridische kwestie te spreken, moet hij de discussie aan met iemand die is aangeschoven om een nieuwe film te promoten. Dit is goed en maakt het programma leuk en interessant. Wel is de mening van Spong relevanter dan die van de anderen aan tafel, niet omdat hij tot de elite behoort, maar omdat hij er zich een heel werkzaam leven in verdiept heeft en er meer vanaf weet.
- 1911 Iedereen moet zich zo nu en dan uitspreken over complexe kwesties bij referenda of verkiezingen. Het is onmogelijk om overal alles van te weten. Enige hulp van deskundigen is daarbij handig, zo niet noodzakelijk. Een klein eerherstel voor de elites kan geen kwaad; zodat niet elke uitspraak, van wie dan ook, wordt gelijkgesteld als ook maar een mening. Enige weging van de argumenten door deskundigen is nuttig en niet meteen een complot.

- 1912 Steven Brakman en Harry Garretsen
- 1913 Hoogleraren economie verbonden aan de RU Groningen.
- 1914
- 1915 Nieuwe elite ten voeten uit
- 1916 Baudet, Kelder en Wellens wassen de oren van de deftige NRC-lezer, wie dat ook moge zijn (Deftige elites van Nederland, u lokt een Nexit uit).
- 1917 Na lezing ervan ben ik begonnen aan een diepgaand zelfonderzoek: behoor ik misschien ook tot de deftige elites die hier zo karikaturaal worden neergezet? En zo ja, moet ik dan bang zijn voor de revoltes van hun nieuwe Franse Revolutie , ditmaal misschien wel de Europese Revolutie genoemd? Wat de heren met deze tirade denken te bereiken is mij onduidelijk; in ieder geval zullen ze op deze wijze de deftig NRC-lezer niet aan hun kant krijgen. Dus misschien is de guillotine wel mijn lot. Maar wat hier schrijnend duidelijk wordt, is dat zij zich ver boven de door hen zo verafschuwde elites verheven voelen, en dat ze tegelijkertijd niet beseffen hoe elitair ze inmiddels zelf zijn geworden. Hier staat de nieuwe elite klaar om de oude te vervangen, beledigend, belerend, liegend en niet gehinderd door enige vorm van zelfreflectie. De nieuwe elite ten voeten uit. De wereld is er vol mee.
- 1918 H. Albers Spierings
- 1919
- 1920 Grote onzin over de EU
- 1921 Baudet c.s. maken zich schuldig aan dezelfde misleiding als Verhofstadt en andere federalisten zij stellen het Europese project voor als een kwestie van alles of niets. Europa zal federaal zijn of het zal niet zijn . We moeten de EU niet hervormen, we moeten eruit.
- 1922 Er lijkt langzamerhand geen onderwerp te zijn waarover zoveel onzin wordt verkocht als over de EU. Zoals de stelling: Dankzij de Europese eenwording is er na 1945 geen oorlog meer geweest tussen Frankrijk en Duitsland . Groter onzin is er niet. Die twee landen waren totaal aan het eind van hun Latijn. Dat ze elkaar na een periode van revalidatie niet weer naar de keel zijn gevlogen, komt omdat er voor het eerst in de geschiedenis een gemeenschappelijke vijand was, die alleen in bedwang kon worden gehouden door een sterke bondgenoot.
- 1923 De EU grijpt steeds meer in in het leven van de burger. Even grote onzin. De enigen die tot nu toe echt iets van de EU hebben gemerkt, zijn overheden en bedrijven.
- 1924 De eerste omdat de EU-regelgeving hun belet het eigen bedrijfsleven kunstmatig te bevoordelen (zie de gele koplampen in Frankrijk), en hun verplicht hun opdrachten transparant aan te besteden. Het bedrijfsleven telt alleen zijn zegeningen. Als bedrijven al negatieve gevolgen ondervinden, gaat het om de

betere bescherming van de consument maar dat realiseert die consument zich weer niet. Rookverbod in openbare gelegenheden, plastic tasjes, opschriften op tabaksproducten? Die hebben evenveel winnaars als verliezers.

- 1925 Kunnen eindelijk de redelijke Europeanen het woord nemen (of de megafoon, om boven Verhofstadt uit te komen). Kunnen mensen met ervaring en gezag om de tafel gaan zitten en voorstellen doen om de EU effectiever en efficiënter en voor de burger minder geheimzinnig en dus minder bedreigend te maken? Om te zorgen dat de EU gaat doen waar ze goed in is, of zeker voor nodig is, om het subsidiariteitsbeginsel te redden en het palwiel (steeds een tandje verder, nooit een terug) van de sluipende federalisering stil te zetten?
- 1926 Van Rutte, Juncker en Timmermans hoeven we niets te verwachten.
- 1927 Toen er in de aanloop naar het Britse referendum staatslieden nodig waren, gedroegen ze zich als ambtenaren.
- 1928 H.J. van den Doel
- 1929
- 1930 Een fact check a.u.b.
- 1931 Over Baudet, Kelder en Wellens heb ik de volgende vraag: zou u als redactie voor mij en voor mijn vermogen om als deftige NRC-lezer op basis van de feiten een oordeel te vormen over de inhoud van dit stuk een fact check kunnen uitvoeren?
- 1932 Pas als de feiten zuiver op tafel liggen, kunnen we met elkaar in debat over de plussen en minnen van de integrerende en globaliserende EU. Zolang dat niet het geval is, zullen we een ongenueanceerd gesprek blijven voeren waarbij voor- en tegenstanders elkaar slechts met goedkope en ongecheckte oneliners blijven bestoken.
- 1933 Dat leidt nergens toe en speelt alleen maar demagogische volksmenners in de kaart.
- 1934 Thijs Spigt
- 1935 PhD
- 1936 Correcties en aanvullingen
- 1937
- 1938 Kees de jongen
- 1939 In het interview met Jenny Arean (NRC Weekend, 25/6, p. 30) is sprake van nostalgische Kees de Jonge-achtige beelden van Amsterdam . Bedoeld is niet een schilder of fotograaf Kees de Jonge, maar de roman Kees de jongen van Theo Thijssen uit 1923, over een Amsterdamse straatjongen aan het einde van de negentiende eeuw.
- 1940
- 1941 Onderschrift

1942 In de Boekenbijlage van 24 juni,pagina C10, stond een fout
onderschrift.

1943 Het juiste onderschrift moet zijn: 2012: een blanke boer
inspecteert het prikkeldraad om zijn boerderij in Zimbabwe .

1944

1945 LOAD-DATE: July 1, 2016

1946

1947 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

1948

1949 GRAPHIC: illustratie Cyprian Koscielniak

1950

1951 PUBLICATION-TYPE: Krant

1952

1953 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

1954

1955

1956 Copyright 2016 NRC Media B.V.

1957 All Rights Reserved

1958

1959

1960

1961

1962 41 of 45 DOCUMENTS

1963

1964

1965

1966 NRC Handelsblad

1967

1968 02 July 2016

1969 NH zaterdag

1970

1971 De tegenstander bedrijft politiek alsof het Twitter is.
Wat doe je als premier?

1972

1973 BYLINE: Tom-Jan Meeus / Illustratie Ruben L. Oppenheimer

1974

1975 SECTION: Binnenland; Blz. 1

1976

1977 LENGTH: 1314 woorden

1978

1979 ABSTRACT

1980 Op wie moet je letten om Den Haag te begrijpen? Deze week: welke opties heeft Rutte nu het Nexitspook een campagnethema dreigt te worden? Ofwel: contouren van een politieke strijd van de VVD tegen Wilders, GeenStijl en Jort Kelder.

1981

1982 Haagse Invloeden

1983 Binnen de VVD weten ze nog dat Stef Blok, destijds voorzitter van de Tweede Kamerfractie, tijdens Rutte I in kleine kring een neuro bepleitte. Een neuro: een euro voor alleen Noord-Europese landen, gewend aan solide begrotingen en saaie uitgavenschema's.

1984 Ik kreeg het deze week toegelicht door een liberaal die ermee wilde zeggen: ook wij hebben voldoende scepsis over de EU en de euro in huis om vanaf het najaar eventueel te anticiperen op pleidooien tegen de EU en vóór een Nexit.

1985 Want het heeft er veel van dat Brexit hét thema wordt dat ook de Haagse politiek zal definiëren. En aangezien het land maart 2017 gaat stemmen, staan er een paar dingen op het spel: het premierschap, bij voorbeeld.

1986 Dus ik vroeg me af: wat is voor Rutte en de VVD de intelligentste manier om die ontluikende Nexit-verlangens te pareren?

1987 Je kunt het dilemma nu al zien aankomen. Twee partijen, de PVV van Wilders en VNL van vooral oud-PVV'ers, die het onbehagen over de EU exploiteren met vurige pleidooien voor een Nexit, zodat alle andere partijen, de VVD voorop, het gevaar lopen te worden weggezet als vijanden van de massa.

- 1988 Zeker nu er een heel infrastructuurtje op rechts is ontstaan GeenStijl, het Burgercomité EU, Jan Roos, Thierry Baudet, Rutte s vriend Jort Kelder, etc. dat met veel gevoel voor medialogica het anti-EU-sentiment weet te voeden.
- 1989 Ik las de laatste dagen overal dat Rutte een geslaagd EU-voorzitterschap heeft afgesloten, en dit kwam me redelijk voor. Feit is evengoed dat een anti-EU-kamp nu twee referenda over het Oekraïne-verdrag hier, over Brexit in het VK heeft gewonnen. Dus voor Rutte ligt er een inhoudelijke en tactische vraag: hoe bestrijdt hij die mensen?
- 1990 De eerste aan wie ik hierbij moest denken was Joshua Livestro. Een aimabele en overtuigde conservatief: oud-medewerker van eurocommissaris Frits Bolkestein (VVD) en Tory-leider Iain Duncan-Smith; oprichter van de conservatieve Burkestichting; grondlegger van rechts-conservatieve websites als De Dagelijkse Standaard en Jalta.
- 1991 En: een man die in het Oekraïne- en Brexit-referendum het pro-EU-kamp steunde.
- 1992 Die campagnes lieten zien dat het speelveld verandert. Het is nu mogelijk politiek te bedrijven door Twitter te imiteren: een mix van statements, controversen en beschuldigingen is genoeg om als betekenisvol door het leven te gaan.
- 1993 Ik vroeg Livestro: wat hebben die nederlagen je geleerd over de techniek van nieuwe campagnes?
- 1994 Niet alleen dat mensen, zoals Michael Gove zei, genoeg van experts hebben, vertelde hij me telefonisch vanuit Guernsey, waar hij woont. Ook dat de bringers van die boodschap zélf de grootst mogelijke onzin uitkramen.
- 1995 Ik wierp op of de VVD hier uitwassen ervaart die ze zelf in de markt zetten.
Bedient die nieuwe rechtervleugel waartegen Livestro streed, zei ik, zich

niet van dezelfde methode waarmee zijn oud-baas en grote voorbeeld Bolkestein heilige huisjes omverwierp: forse uitspraken die de ban breken?
- 1996 „Frits , zei Livestro, permitteerde zich soms een soundbite: Suriname is een rovershol, of zo. Maar dat typeerde hem niet. Frits wist met intellectuele argumenten de nationale consensus aan het wankelen te brengen.

- 1997 Dat is, zei hij, onmogelijk te vergelijken met de nieuwe debatstijl van dagelijks ranzige theorieën de wereld in slingeren .
- 1998 Zoals? Ze vertellen steeds, zei Livestro, dat lidstaten hun soevereiniteit aan de EU hebben overgedragen. De onzin. Je zit in de EU omdat je het wilt. Je kunt er elk moment uit. Dit is vorige week wel gebleken, lijkt me.
- 1999 Evengoed kon je zeggen dat Livestro zelf, vooral bij De Dagelijkse Standaard, bloggers aan het werk had die het soort persoonlijke aanvallen deden die in de twee referenda standaard waren. Soms dacht hij inderdaad of ik niet heb meegeholpen aan een opinieklimaat dat winnen van het Oekraïne-referendum lastig maakte.
- 2000 Hij vindt evengoed dat je de invloed van die nieuwe rechterflank niet moet overschatten. GeenStijl mobiliseert een paar honderdduizend man, en zo n Baudet ook maar een beperkt publiek, hoor.
- 2001 Agitatie heeft een mobiliserend effect maar je bereikt niet veel. „Als het echt werkte was Wilders allang premier geweest.
- 2002 Hier is niet iedereen in de VVD zo ontspannen over. Je hebt strategen die zeggen: negeer die nieuwe rechterflank, dan blijven ze buiten de orde.
- 2003 Je hebt anderen, zoals oud-campagnestrategen Jan Driessen, die Rutte adviseren de strijd op basis van feiten aan te gaan: Nederland als beste plek van Europa. Leiderschap vergt lef.
- 2004 Sommige VVD ers zijn vooral beducht voor Jort Kelder, die in het Nexitkamp zitting heeft genomen. Kelders vriendschap met Rutte kan zich, denken zij, tegen de premier keren, ook al zal Rutte proberen het publicitair van zich te laten afglijden.
- 2005 Kay van de Linde, de oud-campagneleider van Fortuyn en Verdonk, vertelde me dat het een strategische blunder zou zijn als de VVD lankmoedig reageert.
- 2006 Ik zou Kelder, Baudet, GeenStijl en de hunnen framen als landverraders , zei hij. Mensen die, zoals Boris Johnson, zo ambitieus zijn dat ze desnoods het land kapot maken.
- 2007 Pardon? Jazeker , zei Van de Linde. Je moet emotie met emotie bestrijden; al die rationale NRC-nuances hebben geen enkele zin.
- 2008 Mensen voelen haarfijn aan, vertelde hij, dat zo n Jort Kelder zijn eigenbelang in plaats van het landsbelang op het oog heeft. Dus je zegt: die man met zijn kasteel aan de Vecht eist alleen een Nexit-referendum omdat hij in de talkshows wil. Bam.
- 2009 Door de telefoon hoorde ik hem glimlachen. Dan nodigt Pauw je uit, je houdt het daar met een stalen gezicht vol,

dus de volgende dag zit je in De Wereld Draait Door.
Bam!

- 2010 De VVD kan het Nexit-kamp ook bestrijden door mee te buigen. Zoals de partij via het plan-Azmani en de Turkije-deal impliciet het vluchtelingenstandpunt van Wilders overnam. Je oppert een neuro. Je noemt een Nexit als optie als de EU onvoldoende verandert. Je stelt, zoals een strateeg zei, allerlei EU-onzinmaatregelen aan de kaak .
- 2011 Oud-campagnestrateeg Jan Driessen vertelde me dat Wilders light nooit zal werken. Wilders zegt minder minder, Halbe Zijlstra zegt: maximaal 15.000 vluchtelingen: dat verlies je altijd. Je kunt beter, gebruikmakend van Rutte's optimisme, een positieve agenda van hoop omarmen. Zoals Justin Trudeau in Canada premier is geworden.
- 2012 Livestro denkt dat de VVD moet ophouden met meel in de mond over de EU vvd~ te praten .
- 2013 Staak het verzet tegen het plan nationale arbeidsvoorwaarden op te leggen aan Poolse metselaars, zodat zij niet langer Nederlanders wegconcurreren. Die referenda laten zien dat de onderste vijftig procent van de bevolking tegen de EU is, en daar moet je iets aan doen.
- 2014 Intussen kan die hele Brexit ook zeer voordelig voor traditioneel rechts uitpakken.
- 2015 Wilders is een meester in het formuleren van eisen die nooit kraakhelder zijn (de-islamiseren, grenzen dicht), zodat hij er ook nooit op af te rekenen is.
- 2016 Maar bij Brexit en Nexit heeft hij een einddoel omarmd, en inzake Brexit is het onverwacht concreet geworden. De chaos in de Britse politiek en het bestuur, de onzekerheid in de Britse economie, het gevaar van een recessie: allemaal ontwikkelingen waarop Wilders ineens, voor de verandering, persoonlijk afgerekend kan worden.
- 2017 Het ongelijk van Boris Johnson kan héél groot worden in Den Haag , zei een VVD-strateeg deze week tevreden.
- 2018 Het betekent, zei Livestro, dat de VVD zonder terughoudendheid vóór de EU moet kiezen.
- 2019 Je constateert dat de Britten hebben aangetoond dat Nexit een zelfmoordpoging is, dus en zegt: Keine Experimente, kies Rutte.
- 2020 'Ik zou Jort Kelder framen als - bam! - landverrader. Al die rationele NRCnuances zijn zinloos. In een campagne moet je emotie met emotie bestrijden.'
- 2021
- 2022 LOAD-DATE: July 1, 2016

2023
2024 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
2025
2026 PUBLICATION-TYPE: Krant
2027
2028 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
2029
2030
2031 Copyright 2016 NRC Media B.V.
2032 All Rights Reserved
2033
2034
2035
2036
2037 42 of 45 DOCUMENTS
2038
2039
2040
2041 NRC Handelsblad
2042
2043 28 juni 2016 dinsdag
2044
2045 Maastricht En toch wordt EU-verdrag groots herdacht
2046
2047 BYLINE: Door onze correspondent Paul van der Steen
2048
2049 SECTION: Binnenland; Blz. 1
2050
2051 LENGTH: 272 woorden
2052

- 2053 Maastricht. Vieren willen ze het niet noemen. Daar is het het moment niet naar. Het belet de gemeente Maastricht en de provincie Limburg niet om komend jaar op grootse wijze stil te staan bij het Verdrag van Maastricht. Dan is het 25 jaar geleden dat de lidstaten het eens werden over de oprichting van de Europese Unie en de invoering van de euro. Inspelend op de actualiteit heeft de Limburgse commissaris van de koning Theo Bovens de Britse premier David Cameron en Donald Tusk, voorzitter van de Europese Raad uitgenodigd de onderhandelingen over een Brexit op zijn minst deels in Maastricht te voeren.
- 2054 Maar ook als zij daar niet op ingaan - niet ondenkbaar - staan stad en streek een jaar lang volop stil bij Europa. Op 20 oktober congresseren de Europese christendemocratische partijen in Maastricht. Tusk en de Duitse bondskanselier Merkel zijn daar de belangrijkste sprekers. Verder spreken beslissers van 25 jaar geleden nu op 9 december over toekomstscenario's - onder anderen Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Europese Commissie en Jeroen Dijsselbloem, minister van Financiën en voorzitter van de Eurogroep. Op 7 februari aanstaande is de gemeente gastheer voor drie- tot vijfduizend jongeren uit alle EU-lidstaten die zullen praten over Europese samenwerking.
- 2055 Maar wordt er al niet genoeg gepraat over Europa? En is het niet een beetje megalomaan van een provinciestad in het zuiden van Nederland om zo uit te pakken? De Maastrichtse burgemeester Annemarie Penn-te Strake denkt van niet: „Elk vuur begint met een vonk. Waarom zouden we dan niet in Limburg het vuur van Europa opnieuw kunnen aanwakkeren?"
- 2056
- 2057 LOAD-DATE: 30 June 2016
- 2058
- 2059 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 2060
- 2061 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 2062
- 2063 JOURNAL-CODE: NH_ART
- 2064

2065

2066 Copyright 2016 NRC Media B.V.

2067 All Rights Reserved

2068

2

0

6

9

2

0

7

0

2071

2072 43 of 45 DOCUMENTS

2073

2074

2075

2076 NRC Handelsblad

2077

2078 25 juni 2016 zaterdag

2079

2080 Blair: treurige dag voor land en EU

2081

2082 BYLINE: Floris van Straaten

2083

2084 SECTION: In het nieuws; Blz. 8-9

2085

2086 LENGTH: 958 woorden

2087

2088 SAMENVATTING

2089 Interview

2090 Tony Blair

2091 Ex-premier: herstel van stabiliteit is essentieel. 2092 Niet te
snel met Brexit-proces 2093 Schots afscheid reëel.

2094

2095 VOLLEDIGE TEKST:

2096 Londen. Met een somber gezicht stapte oud-Labourpremier Tony Blair zijn kantoor aan het deftige Grosvenor Square binnen, enkele uren nadat zijn landgenoten bij referendum hebben besloten abrupt hun rug toe te keren aan ruim vier decennia Europese integratie.

2097 Dit is een treurige dag voor het land, een treurige dag voor Europa", zegt de man die in zijn drie termijnen - van 1997 tot 2007- vermoedelijk de meest eurofiele premier is geweest die de Britten ooit hebben gehad.

2098 De eerste taak voor de leidende politici van het land, zowel uit de regering als de oppositie, is volgens Blair nu de zeer belangrijke destabiliserende effecten" van dit besluit enigszins in de hand te houden. En hij wijst naar een groot televisiescherm in de kamer waarop te zien is hoe de Londense aandelenbeurs en het Britse pond aan een steile val naar beneden zijn begonnen.

2099 Demissionair premier Cameron heeft volgens hem volstrekt gelijk dat hij niet onmiddellijk de procedure ('artikel 50') wil invoeren om het lidmaatschap van de EU op te zeggen. Eerst moet de rust enigszins zijn hersteld. We gaan een periode meemaken van unieke onvoorspelbaarheid."

2100 Blair - 63, grijzer geworden en nog altijd charmant in de omgang - onthoudt zich tegenover een groepje buitenlandse journalisten op deze historische dag van zelfspot en grapjes, zoals hij anders vaak doet. Er zijn ook Britten die Blair zelf medeverantwoordelijk stellen voor de uitkomst van dit referendum. Kreeg het vertrouwen in politici immers niet juist onder zijn bewind een grote knauw door de omstreden manier waarop hij zijn land de Irakoorlog in loodste?

2101 Blair zelf lijkt nog niet helemaal bekomen van de voor hem onverwachte zege van de Brexiteers. Een paar maanden geleden zei ik nog dat het niet duidelijk was of zulke bewegingen het hele land voor zich konden winnen, maar dat kunnen ze dus wel", zegt hij. Dit heeft ook diepe gevolgen voor politieke groeperingen in het midden. Ook de Labourpartij zal hierover diep moeten nadenken."

2102 Waarom hebben de kiezers voor deze weg gekozen?

2103 Omdat ze zich erg ongerust maakten, met name over immigratie. We weten allemaal wat dat losmaakt bij het publiek. Ze stemden wegens de immigratie en uit een algemene afkeer van de regering. Er zat een sterk

element van protest bij. Maar ik geloof dat veel mensen zich onvoldoende de praktische gevolgen voor hun dagelijks leven van een vertrek uit de EU realiseren. Het is trouwens interessant dat bij de verkiezingscampagne van vorig jaar [waarbij Cameron werd herkozen] Europa geen enkele rol speelde."

- 2104 Hoe kan het dat het establishment, dat blijven in de EU bijna collectief steunde, kennelijk zo weinig voeling meer heeft met de meerderheid van de kiezers?
- 2105 Het is altijd mogelijk mensen tegen het establishment te laten stemmen. Ik durf niet te zeggen dat zo'n referendum onder mijn premierschap beter zou zijn afgelopen. Centrumpartijen moeten een manier vinden met dat gebrek aan vertrouwen in mainstreampolitici om te gaan. Het is precies hetzelfde wat je in de Verenigde Staten ziet met Donald Trump. Telkens wanneer we bij dit referendum waarschuwden voor de gevolgen van een vertrek, was het vaste antwoord van het Brexit-kamp dat we mensen alleen bang probeerden te maken. Maar we maakten heus geen deel uit van een soort samenzwering, zoals ze dachten. We geloofden echt dat het beter was voor het land om in de EU te blijven."
- 2106 Zal dit ook leiden tot het uiteenvallen van het Verenigd Koninkrijk?
- 2107 Er was een duidelijke keuze voor vertrek, maar 48 procent stemde ervoor om te blijven. Die zullen nu zeer bezorgd zijn. We hebben nu te maken met een erg verdeeld land. Dit referendum verandert bovendien het debat in Schotland volkomen. Ik zou graag willen dat dat onderdeel van ons land blijft, maar je moet erkennen dat door de uitkomst van het referendum een nieuwe situatie is ontstaan. Als Schotland in de EU wil blijven hebben de voorstanders van een nieuw referendum over Schotse onafhankelijkheid er nu een argument bij dat ze tot nu toe niet hadden." 2108 En Noord-Ierland?
- 2109 Als het ook maar even mogelijk is, moeten we het gebied waarin mensen vrij kunnen reizen bewaren. Dat moet op een creatieve manier wel lukken. Het is ook van het grootste belang het vredesproces gaande te houden." 2110 Wat moet Europa nu doen?
- 2111 Europa moet eerst goed nadenken en de zaak met elkaar bespreken. De komende dagen zal duidelijker worden wat dit alles betekent. Het heeft grote gevolgen, omdat het de internationale markten raakt maar ook omdat er verschillende van zulke opstandige bewegingen in andere landen bestaan."
- 2112 Veranderen uw eigen ideeën over Europa hierdoor?

2113 Ik heb altijd geloofd dat het concept van de Europese samenwerking het meest geschikt is voor de 21ste eeuw. Door de manier waarop het concept in Brussel is ingevuld, loopt dat model gevaar. Maar het Europese project speelt zich af in een wereld met de VS, China en India waar macht en niet alleen vrede bepalend is. In die zin wint het Europese project nog steeds aan kracht. Maar door de manier waarop de EU in de praktijk werkt, is er een kloof ontstaan tussen de politieke leiding en de burgers."

2114 Tony Blair en de EU Macht delen in EU

2115 De Tories worden sinds premier Thatcher door het onderwerp 'Europa' verdeeld. Labour, ooit eurosceptisch, werd langzaam pro-Europeser. De euro was een brug te ver. Maar onder premier Blair stond het vast dat het VK binnen de EU soevereine macht moest delen om collectieve macht te winnen. De ideale EU zag hij als 'supermacht, geen superstaat'. Dat laatste beeld domineert bij de Tories.

2116

2117 LOAD-DATE: 1 July 2016

2118

2119 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

2120

2121 GRAPHIC: Tony Blair vrijdagochtend

2122 Foto Tim Ireland/AP

2123

2124 PUBLICATION-TYPE: Krant

2125

2126 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

2127

2128

2129 Copyright 2016 NRC Media B.V.

2130 All Rights Reserved

2131

2132

2133

2134

2135 44 of 45 DOCUMENTS

2136

2137

2138

2139 NRC Handelsblad

2140

2141 25 juni 2016 zaterdag

2142

2143 Nexit? Wij zijn geen Britten

2144

2145 BYLINE: Joris Luyendijk

2146

2147 SECTION: Opinie; Blz. 1

2148

2149 LENGTH: 889 woorden

2150

2151 SAMENVATTING

2152 Wij denken aan Rotterdam, aan Schiphol, wij zijn realistischer, meent Joris Luyendijk.

2153

2154 VOLLEDIGE TEKST:

2155 Is Nexit Next? Duidelijk is dat Brexit de Nederlandse regering voor een dilemma plaatst. Geen land in de eurozone heeft zulke nauwe banden met het Verenigd Koninkrijk. Beiden zijn maritiem, voor vrijhandel en proAmerikaans. Nederland heeft flinke investeringen in Groot-Brittannië en het volgde de Britten bij hun oorlogen in Irak en Afghanistan. Royal Dutch Shell, Unilever en Elsevier zijn succesvolle Anglo-Nederlandse multinationals. Noem eens een Anglo-Duitse multinational.

2156 Nederland zal deze belangen willen verdedigen met de best mogelijke €3~ Brexit-deal voor het Verenigd Koninkrijk. Maar vergaat het de Britten na een Brexit straks super, dan zullen Nederlandse kiezers eerder denken: dat doen wij ook.

- 2157 Dat is het Dutch dilemma: hoe beter ons land de schade van Brexit voor het Verenigd Koninkrijk en onszelf beperkt, des te waarschijnlijker een Nexit.
- 2158 Juridische en politieke obstakels maken zo'n referendum nu onwaarschijnlijk. Maar Wilders was er in alle vroegte als de kippen bij - letterlijk - om het referendum op te eisen. „Hoera voor de Britten. Nu is het onze beurt”, meldde hij. Bij de verkiezingen zal hij zo'n referendum tot centraal punt verheffen.
- 2159 Maar wie scherp kijkt naar de verschillen tussen Groot-Brittannië en Nederland, ziet dat zelfs wanneer Brexit relatief pijnvrij verloopt, beide landen wezenlijk verschillende belangen hebben. Nederland zit ook in de euro - over springen in het diepe gesproken. Rotterdam is Europa's grootste haven en Schiphol een belangrijk vliegveld. Wij horen bij de grootste exporteurs ter wereld, met Duitsland als grootste partner.
- 2160 'Leave' scoorde enorm met fantasieën over 'making Great-Britain great again'. Het land zou zonder de EU weer een wereldmacht worden, zeiden Brexiteers en velen dronken het gulzig in. Nederland heeft een iets realistischer zelfbeeld en geen 'Lost Empire Complex'. Een Nederlandse politicus komt niet snel weg met de belofte dat andere landen in de rij zullen staan om met ons aparte handelsverdragen af te sluiten.
- 2161 Wij zijn ook geen eiland en snappen dat je met een tank vanuit Moskou of Berlijn zo naar Amsterdam rijdt. Vandaar dat onze geschiedenis anders is. De Tweede Wereldoorlog is geen bron van trots maar een trauma, en nationalisme blijft voor velen verdacht. De 'case' voor de EU begint bij de erkenning dat individuele Europese landen kwetsbaar, machteloos en zelfs irrelevant zijn geworden. Voor Nederlanders is dit een constatering maar in het Verenigd Koninkrijk een nationaal taboe. Een positieve 'case' voor Europa maakt bijna niemand en dus kwam Remain niet verder dan: 'Laten we blijven want Brexit maakt alles alleen maar erger.'
- 2162 Dit wil intussen niet zeggen dat eurosceptis in Nederland niet groeit. Maar PVV~ buiten de PVV lijkt het sceptis in de ware zin des woords: meer en meer Nederlanders weten niet meer zeker of het Europese Project haalbaar en wenselijk is. Vergelijk dat met Britse 'eurosceptis': de zekerheid dat de EU verschrikkelijk is. Zelfs bij 'Remain' staan 'hervormingen' voor het terugdraaien van gedeelde soevereiniteit. Voor Nederlandse politieke partijen behalve de PVV zijn hervormingen: zorgen dat de soevereiniteit op een meer transparante, effectieve, sociale en democratische wijze wordt gedeeld.

- 2163 Een Nexit-referendum, mocht het er komen, zal zeker hoge ogen gooien want met inhakken op 'de elite' kom je altijd een eind. Zo is het stuk van Thierry Baudet, Jort Kelder en Arno Wellens, hiernaast, een schitterend voorbeeld van mensen uit de deftige elite die zich opwerpen als een alternatief voor die deftige elite. Dit is hetzelfde spelletje dat de upper middle class Brexiteers speelden. Het grote verschil is dat Nederland geen tabloids heeft die decennialang de bevolking hebben bewerkt met leugens over de EU, en voorpagina's over 'EU-verkrachters' en een 'Gebroken, Stervend Europa'. Waarschuwingen van experts over de catastrofale risico's van Brexit werden in deze kranten niet alleen terzijde geschoven, maar leiden tot karaktermoord op die experts. Ook de BBC is schaamteloos geïntimideerd.
- 2164 Dit is misschien wel het belangrijkste verschil tussen de twee landen: Nederlands medialandschap en daarmee zelfreinigend vermogen. Anders dan the Sun, Daily Mail, Daily Express, Daily Telegraph en The Times zijn Nederlandse kranten niet in handen van cynische miljardairs met een eurofobe agenda. Nederlandse journalisten en columnisten mogen zelf nadenken, en dat opschrijven. Zie hoe de Volkskrant recent de linkse veren afschudde. Zo'n koerswijziging zou een Britse mediamogul nooit toelaten.
- 2165 Nederlandse journalisten kijken vaak met een minderwaardigheidscomplex naar Britse media. Voor The Financial Times en The Economist is dit terecht. Maar overigens zijn in Nederland de kansen op een rationeel debat over de dilemma's rond Europese samenwerking een stuk groter. Het delen van soevereiniteit heeft echte nadelen en wie weet besluit Nederland ooit dat deze niet langer opwegen tegen de voordelen. Maar een sprong in het duister op basis van waandenkbeelden zoals zojuist in het Verenigd Koninkrijk is gebeurd, is een stuk minder waarschijnlijk.
- 2166 Joris Luyendijk is schrijver en journalist. Hij onderzocht het leven in de Londense City en schreef daarover Dit kan niet waar zijn.

2167

2168 LOAD-DATE: 1 July 2016

2169

2170 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

2171

2172 PUBLICATION-TYPE: Krant

2173

2174 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

2175

2176

2177 Copyright 2016 NRC Media B.V.

2178 All Rights Reserved

2179

2180

2181

2182

2183 45 of 45 DOCUMENTS

2184

2185

2186

2187 NRC Handelsblad

2188

2189 24 juni 2016 vrijdag

2190

2191 Brexit betekent dat EU heeft gefaald Zes tips

2192

2193 BYLINE: Peter van DalenGert-Jan Segers

2194

2195 SECTION: Opinie; Blz. 1

2196

2197 LENGTH: 752 woorden

2198

2199 Dit referendum zorgde er niet alleen voor dat het VK in twee kampen uiteenviel. Ook de EU is verdeelder dan ooit, menen Peter van Dalen en Gert-Jan Segers. „Herstel de machtsbalans.”

2200 Het ene kamp bestaat uit voorstanders van een politieke unie. Zij geloven dat verdere overdracht van soevereiniteit alle weeffouten van de Europese integratie

- herstelt. Het andere kamp herbergt eurosceptici die samenwerking afwijzen en de vruchten ervan miskennen.
- 2201 Er loopt nu een breuklijn dwars door Europa. Een breuklijn die verlamdend werkt en de aandacht afleidt van het werkelijke probleem, namelijk dat de resultaten van Europa op de grote thema's te klein zijn en de inzet op kleine thema's te groot. Dit negeren is geen optie.
- 2202 De ChristenUnie heeft altijd gepleit voor Europese samenwerking. Deze samenwerking was op veel punten een zegen voor het continent. Het bracht ons vrede, veiligheid en welvaart. Maar de ChristenUnie heeft ook altijd gepleit voor beperkingen aan deze samenwerking.
- 2203 Europa slaagt er namelijk niet in om de grote problemen waar juist een Europese aanpak vereist is, effectief aan te pakken: de vluchtelingencrisis, het klimaat. Door gebrek aan solidariteit én daadkracht werd de EU vleugellam. De afgelopen jaren lag de nadruk op verdere integratie van de eurozone en moesten lidstaten steeds meer soevereiniteit inleveren om de Europese munt te redden. Maar alle nieuwe begrotingsafspraken ten spijt, komen landen als Frankrijk er nog steeds mee weg als ze zich niet aan de regels houden. Dit maakt de EU ongeloofwaardig. Ook kreeg de integratie van de lidstaten die sinds 2004 toetraden te weinig aandacht. Anti-Europese sentimenten konden er wortel schieten.
- 2204 Op andere punten sloeg de samenwerking juist door. Waarom bemoeit Europa zich met abortuswetgeving, gezondheid op het werk, de inrichting van universitaire studies of met gastronomisch toerisme? Dat kunnen lidstaten prima zelf regelen!
- 2205 Het is nu relevanter dan ooit om te kiezen voor Europese samenwerking, maar wel in een begrensde vorm. Dit gaat niet om een simpele voor- of tegenstem, dit vraagt om principiële keuzes. Ook onze kinderen en kleinkinderen moeten de vruchten van die samenwerking kunnen plukken. Tegelijk zijn alle 28 lidstaten uniek, dit mag gevoeld worden in de cultuur van een land. Grenzen stellen dus: samenwerking met landen die fundamentele vrijheden zoals godsdienstvrijheid aan hun laars lappen, moeten we niet eens willen bespreken.
- 2206 Zes suggesties voor een Europa dat wél kan werken]
VA~
- 2207 1 Voor alles moet de idee van een politieke unie worden losgelaten. De Brexit-discussie liet zien dat een 'ever closer union' hét recept is voor verwijdering, verdeeldheid en argwaan. Laten we nu zoeken naar wat ons werkelijk bindt en ons richten op versterking van de bestaande samenwerking binnen de EU-28.

- 2208 2 Herstel de machtsbalans binnen Europa. De Europese Commissie kreeg steeds meer macht ten opzichte van de lidstaten. De Commissie moet zich vooral richten op problemen waar een EU-aanpak toegevoegde waarde heeft. Andere onderwerpen moeten bij lidstaten blijven. Leg de verdeling van bevoegdheden tussen lidstaten en EU vast in een Kompetenzkatalog die wordt toegevoegd aan een nieuw Europees verdrag.
- 2209 3Op basis van deze Kompetenzkatalog moet ook de Europese begroting worden aangepast. Liever een kleinere, flexibelere begroting die kan inspelen op uitdagingen waar een Europese aanpak vereist is. En stop de discussie over Europese belastingen als nieuwe inkomstenbron. Belastingen zijn en blijven een soevereine competentie van lidstaten.
- 2210 4Bestaande afspraken binnen de EU, bijvoorbeeld begrotingsafspraken, moeten worden gehandhaafd, in plaats van dat er telkens nieuwe afspraken komen. Dit versterkt het vertrouwen in de daadkracht van de EU. Landen die zich niet aan de regels houden, mogen hier niet meer mee weggkomen. Nee is nee!
- 2211 5Landen als Turkije die consequent fundamentele vrijheden, zoals de vrijheid van godsdienst en meningsuiting, aan hun laars lappen, kunnen geen lid worden. Laten we dus stoppen met onderhandelen over toetreding!
- 2212 6Tot slot: vergroot de betrokkenheid van burgers bij Europese besluitvorming. Al jaren wordt er gepraat over meer democratische legitimiteit, maar dit leidde vooral tot getouwtrek tussen de nationale parlementen en het Europees Parlement. Wat ons betreft krijgt de burger via nationale parlementen een grotere stem in Europa.
- 2213 Peter van Dalen is Europarlementariër voor de ChristenUnie-SGP. Gert-Jan Segers is fractievoorzitter van de ChristenUnie in de Tweede Kamer.
- 2214

P 1: ATLAS-NRC1.txt

Path:

C:\Users\thoma\OneDrive\Documenten\Sollicitaties\Universitei...\ATLAS-NRC1.txt

Media: TEXT

Printed: 2019-01-31T14:24:46

By: Super

From HU: NRC-VK

HU-Path:

[C:\Users\thoma\OneDrive\Documenten\Sollicitaties\Unive...\NRC-VK.hpr5]

Codes: 34

Memos: 0

Quotations: 523

Families: < none >

Comment: < none >

Date: 31-01-19 P 1: ATLAS-NRC1.txt Page: 1/325

00001

00002

00003

00004

00005 Download Request: Selected Items: 1-200

00006 Time Of Request: Thursday, August 30, 2018 16:33:07

00007

00008 Send To:

00009

00010 UNIVERSITEIT VAN LEIDEN

00011 WITTE SINGEL 26-27

00012 LEIDEN, NLD 2311 BG

00013

00014

00015 Terms: ((HLEAD(De Euro) OR
HLEAD(eurozone) OR HLEAD(Schengen) OR
HLEAD(Europees leger) OR
HLEAD(Europese integratie)) and
Date(geq(236-2016) and leq (4-3-2018)))

00016

00017

0
0
0
1
8

S
o
u
r
c
e:
N
R
C
H
a
n
d
l
e
s
b
l
a
d
0
0
0
1
9

P
r
o
j
e
c
t
I
D
:

00020

0
0
0
2

1

0

0

0

2

2

00023

00024 1 of 200 DOCUMENTS

00025

00026

00027

00028 NRC Handelsblad

00029

00030 26 February 2018

00031 NH maandag

00032

00033 De medailles zijn er, nu de euro's nog ANR~

00034

00035 BYLINE: Henk Stouwdam

00036

00037 SECTION: Sport; Blz. 6

00038

00039 LENGTH: 960 woorden

00040

00041 DATELINE: Gangneung.

00042

00043 ABSTRACT

00044 Sponsormarkt

00045 TeamNL was met twintig medailles succesvol op de Spelen. Toch blijft commercieel succes achter. Het geld stroomt nog niet binnen.

00046 Pratend over TeamNL pakt Gerard Dielessen plotseling pen en papier, tekent een horizontale lijn, dan één schuin omlaag, weer één schuin omhoog om te eindigen met opnieuw een horizontale lijn. Halverwege de tweede schuine lijn zet de directeur van sportkoepel NOC*NSF een kruisje. Dáár ongeveer, zegt hij, bevindt zich TeamNL, zoals de olympische sportploeg tegenwoordig heet. Het door NOC*NSF bedachte concept van een sportploeg annex marketingmodel klimt na een moeizaam begin langzaam uit het dal, bedoelt Dielessen te zeggen. Omdat het commerciële succes nog niet parallel loopt met het sportieve succes. In tegenstelling tot medailles stromen de euro's nog niet binnen.

00047 Nederland bestaat niet meer in de olympische wereld. TeamNL is de naam, een model dat bedacht is vanwege de veranderende sponsormarkt. Jaarlijks een miljoen euro of meer storten voor een logo op een billboard of shirtje, zo zit de wereld niet meer in elkaar, zegt Dielessen. Serieuze sponsors verlangen in ruil voor hun investeringen rendement en betrokkenheid. Met TeamNL wil NOC*NSF aan die wens voldoen. Met minimaal zes hoofdsponsors die bereid zijn jaarlijks flink meer dan een miljoen - exacte bedragen wil Dielessen niet noemen - te doneren, aangevuld met subsponsors, moeten

Nederlandse sportsuccessen
gegarandeerd blijven.

00048 Aan de sporters ligt het niet. Die houden TeamNL glansrijk op de been, met veel medailles op zowel de Zomerspelen van Rio de Janeiro als de Winterspelen in Pyeongchang. Kwantitatief mag het met 20 tegen 24 medailles iets minder zijn gegaan dan vier jaar terug in Sotsji, kwalitatief waren er pareltjes van olympisch kampioenen met dubbel goud voor Kjeld Nuis en de ijzersterke overwinningen van Esmée Visser, Carlijn

Achtereekte en Suzanne Schulting. En dan waren er natuurlijk nog Ireen

Wüst, die zich na haar vijfde goud en vijfde zilver de succesvolste Nederlandse olympiër en de zevende succesvolste wintersporter aller tijden mag noemen. En Jorien ter Mors, die zowel op de langebaan als bij het shorttrack een medaille won - een unicum.

00049 Ambitie voorbijgestreefd

00050 Maar de marketingprestaties van TeamNL blijven vooralsnog achter bij de verwachtingen. NOC*NSF is zijn ambitie voorbijgestreefd, beweren critici, die menen dat TeamNL te nadrukkelijk als heilige graal van de sportmarketing is gepresenteerd. Zij vinden ook dat TeamNL te geforceerd is gelanceerd, zonder stevige, financiële basis. Dielessen: „Natuurlijk droomden we ervan TeamNL gelijk op orde te hebben, maar het is een proces

van trial-and-error. Een transformatie heeft tijd nodig."

00051 Die tijd heeft NOC*NSF zichzelf niet gegund, vindt sportmarketingdeskundige Frank van den Wall Bake. Hij bestempelt TeamNL als een prachtig concept, dat een valse start heeft gemaakt door de sportbonden te laat bij het project te betrekken. „NOC*NSF is te snel naar het bedrijfsleven gestapt en vergat eerst 100 procent medewerking van de bonden te vragen. Zodra alle bonden zich achter het plan opstellen, komt het vanzelf goed. Ik vind overigens dat TeamNL zich voortreffelijk en als collectief heeft gepresenteerd. Dat oranje ziet er strak en gelikt uit. De sporters hebben zich strikt aan de kledingvoorschriften gehouden. Dat is weleens anders geweest. De presentatie als team was krachtig, daarmee kun je de boer op."

00052 Sinds afgelopen herfst zijn er met dertig, overwegend olympische bonden afzonderlijk contracten gesloten over het afstaan van marketingrechten aan TeamNL. In ruil daarvoor kunnen zij rekenen op zowel financiële als materiële steun bij de organisatie van eigen evenementen of de uitzending van selecties naar grote toernooien. De exposure blijft voor sponsors van TeamNL op die manier niet beperkt tot de Olympische Spelen. Afgelopen zomer was het EK hockey in

Nederland een eerste voorbeeld van die wisselwerking.

- 00053 Maar hoe zit dat met de fondsenwerving? Oude hoofdsponsors als Randstad en EY, die jaarlijks goed waren voor 1,2 tot 1,6 miljoen euro, hebben zich van TeamNL afgekeerd en daarvoor zijn geen nieuwe namen in de plaats gekomen. Punt van kritiek is dat de Nederlandse Loterij, Heineken en KPN, drie van de vier hoofdsponsors, TeamNL alleen materieel steun geven. Rabobank zou de enige uitzondering zijn.
- 00054 Dat mag zo zijn, gaat Dielessen in de tegenaanval, „bij elkaar betalen die partners vele miljoenen en zijn ze het waard topsponsor genoemd te worden". De nieuwe lijn is dat hoofdsponsors hoe dan ook financieel bijdragen. Zelfs Heineken, waarmee NOC*NSF een nieuw contract rond het Holland House voor nog eens zes jaar hoopt af te sluiten. En onderhandeling met drie nieuwe partijen zijn in een vergevorderd stadium, zegt Dielessen. „Ja, dat gaat langzaam, omdat zo'n groot contract nu eenmaal niet voor morgenmiddag kwart over drie gefikst is."
- 00055 Hoewel, op de voetbalbond KNVB na, alle grote sportbonden zich aan TeamNL gecommitteerd hebben, is er ook scepsis. Marcel Wintels, voorzitter van de wielrenunie KNWU, moet het nog zien.

00056 Gevraagd naar pro's en contra's van TeamNL reageert hij in een e-mail: „Een mooi en ambitieus plan, maar lastig uitvoerbaar vanwege alle sponsordeelbelangen van bonden en individuele sporters. Of grote

bedrijven echt bereid zijn in TeamNL te investeren, moet de komende jaren blijken. Er is bijna geen sector die maatschappelijk zo veel moois creëert als sport en waarvoor relatief zo weinig middelen beschikbaar zijn. Dan bedoel ik meer dan alleen de medaillespiegel, waarin TeamNL de afgelopen weken wél succesvol was."

00057 Jaarlijks een miljoen voor een logo op een billboard of shirtje, zo zit de wereld niet meer in elkaar

00058 Gerard Dielessen directeur NOC*NSF

00059

00060 LOAD-DATE: March 28, 2018

00061

00062 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00063

00064 GRAPHIC: De Winterspelen in Pyeongchang werden zondag beëindigd met de sluitingsceremonie.

00065 Foto Ahn Young-joon/Pool/Reuters

00066 Olympisch schaatskampioen Esmee Visser op de tribune met presidentsdochter Ivanka Trump, zaterdag bij de massastart.

00067 Foto Damir Sagoli/Reuters

00068

00069 PUBLICATION-TYPE: Krant

00070

00071 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00072

00073

00074 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00075 All Rights Reserved

00076

00077

00078

00079

00080 2 of 200 DOCUMENTS

00081

00082

00083

00084 NRC Handelsblad

00085

00086 26 February 2018

00087 NH maandag

00088

00089 Werkt de charme van Noord-Korea?

00090

00091 BYLINE: Toef Jaeger

00092

00093 SECTION: Buitenland; Blz. 6

00094

00095 LENGTH: 791 woorden

00096

00097 DATELINE: Amsterdam.

00098

00099 ABSTRACT

00100 Diplomatie

00101 Noord-Korea stelde zich tijdens de Spelen charmant op. Geen
ANR~

raketproeven, maar de zus van Kim Jong-un kwam op bezoek. Wat levert dat op?

00102

00103 Winterspelen Na de medailles, nu de euro's

00104 Puckdiplomatie, lipstickdiplomatie, charme- en wanhoopsoffensief. Zie hier enkele van de vele kwalificaties die zijn gebruikt om de Noord-Koreaanse houding tijdens de Winterspelen te beschrijven. Nu de Spelen zijn afgelopen, is de vraag of ze op politiek vlak ook iets gaan opleveren. Wel kan al worden vastgesteld dat Noord-Korea zich opvallend charmant heeft opgesteld. In plaats van de aandacht op te eisen via raketproeven op

strategische momenten, kwam het zusje van de Noord-Koreaanse leider Kim Jong-un naar de opening met een uitnodiging voor een ontmoeting met de Zuid-Koreaanse president Moon Jae-in.

- 00105 Zus Kim Yo-jong werd enthousiast ontvangen en in de Zuid-Koreaanse pers omschreven als de 'Ivanka van de Noord-Koreanen' (waar het Witte Huis dan weer bezwaar tegen aantekende). Moon leek gehoor te willen geven aan de uitnodiging, maar verklaarde later dat het nog te vroeg was. „Ik denk dat de noodzaak voor een gesprek tussen de VS en Noord-Korea beide landen steeds duidelijker wordt.”
- 00106 Alle uitwisselingen deze twee weken zijn een flink contrast met drie maanden geleden, toen Noord-Korea nog raketproeven deed, die prompt een verscherping van de sancties tot gevolg hadden.
- 00107 De Zuid-Koreaanse krant Chosun Ilbo kwam aan het begin van de Spelen al met een antwoord op de vraag waarom Noord-Korea tot dit charme-offensief was overgegaan. Het redactioneel commentaar constateerde dat er met deze Spelen dingen leken te veranderen. Voorheen was het altijd Zuid-Korea die probeerde tot een ontmoeting te komen. Nu kwam dat voorstel van Kim Jong-un zelf.
- 00108
- 00109 Wanhopig
- 00110 Maar Chosun Ilbo concludeerde ook dat het vooral toont hoe wanhopig Noord-Korea is. „Experts zeggen dat de export van Noord-Korea met 90 procent zal terugvallen, een ongekende terugval. Met de deelname aan de Spelen probeert Noord-Korea het initiatief terug te pakken, door te laten zien dat zij de sleutel hebben als het gaat om de nucleaire impasse.”
- 00111 De kans dat Noord-Korea dit charme-offensief heeft ingezet om een wig te drijven in de verhouding tussen Zuid-Korea en Japan of China en de Verenigde Staten, is niet uit te sluiten. Volgens Remco Breuker, hoogleraar Koreastudies aan de Universiteit Leiden, spelen ook binnenlandse propaganda en buitenlands prestige een rol. Breuker: „Haal de sancties weg en wij praten, is de indruk die Pyongyang heeft achtergelaten.”
- 00112 Ook Sico van der Meer, Korea-deskundige van het Clingendael Instituut, stelt dat de sancties pijn gaan doen. „Dit is een beproefde tactiek”, zegt hij. „De ene keer zijn ze dreigend, dan weer poeslief om zo een wig te drijven tussen de landen die achter de sancties staan.”

- 00113 De verklaring die Chosun Ilbo achter de Noord-Koreaanse houding zoekt, is ook twijfelachtig omdat de kans klein is dat de Noord-Koreaanse export met 90 procent zal instorten. Eerder deze maand bleek al uit een VN-rapport dat Noord-Korea vorig jaar bijna 160 miljoen euro heeft verdiend aan de export van verboden goederen. China, Zuid-Korea, Rusland, Vietnam en Maleisië zouden ondanks de sancties nog steeds steenkool uit Noord-Korea importeren. Volgens Breuker lijkt de handel met China wel flink onderuit gezakt te zijn, maar daar zijn nog geen cijfers van, en er wordt geen rekening gehouden met zwarte handel. Ook Van der Meer bevestigt dat de sancties op steenkool en olie pijn gaan doen, maar volgens hem moet je je afvragen in hoeverre de Chinezen en de Russen zich eraan zullen houden: „Veel van de export betreft nu al illegale handel, en die gaat niet lijden onder de sancties.”
- 00114 Het is te vroeg om te constateren of Noord-Korea erin geslaagd is een wig te drijven opdat de sancties versoepeld worden. De Amerikaanse president Trump kondigde vrijdag nog zwaardere sancties aan. Volgens Van der Meer is de kans ook klein dat Noord-Korea de houding die het bij het begin van de Spelen had, zal vasthouden. Wel is duidelijk dat Noord-Korea de aandacht naar zichzelf heeft weten toe te trekken. Het charmeoffensief is niet minder effectief gebleken dan een raketproef geweest zou zijn.
- 00115
- 00116 Hoge generaal 'Noord-Korea wil wel met Amerika praten'
- 00117 President Moon Jae-in van Zuid-Korea heeft de VS en Noord-Korea maandag opgeroepen concessies te doen opdat beide landen met elkaar in gesprek kunnen komen over het Noord-Koreaanse nucleaire programma.
- 00118 De Noord-Koreaanse generaal Kim Jong-chol liet president Moon zondag weten dat zijn land bereid is met de VS te praten. Dat zeggen bronnen in
Seoul.
- 00119 Generaal Kim, die bekendstaat als een havik, was zondag aanwezig bij de afsluitende ceremonie van de Winterspelen.
- 00120
- 00121 LOAD-DATE: March 28, 2018
- 00122
- 00123 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 00124

00125 PUBLICATION-TYPE: Krant

00126

00127 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00128

00129

00130 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00131 All Rights Reserved

00132

00133

00134

00135

00136 3 of 200 DOCUMENTS

00137

00138

00139

00140 NRC Handelsblad

00141

00142 24 February 2018

00143 NH zaterdag

00144

00145 'Politici doen alsof Italië zo uit de euro kan stappen'

00146

00147 BYLINE: Marc Leijendekker

00148

00149 SECTION: Economie; Blz. 12

00150

00151 LENGTH: 1613 woorden

00152

00153 ABSTRACT

00154 Carlo CottarelliEconoom

00155 Over een week zijn er verkiezingen in Italië. Politieke partijen doen alsof de uitgaven fors omhoog kunnen. Maar econoom Cottarelli vreest dat de druk uit Brussel zal toenemen.

00156 Door onze redacteur Marc Leijendekker

00157 Italië heeft een enorme staatsschuld die als een molensteen om de nek van het land hangt, maar als je de programma's van de grootste politieke partijen doorrekent, lijkt die niet te bestaan. De regerende Democratische v2~

Partij heeft een gat van zeker 38 miljard euro, de populistische Vijfsterrenbeweging ook zoiets (maar met ook nog een veel te optimistische inschatting van de groei). En bij Forza Italia van Silvio Berlusconi, die Europa bezweert dat hij politieke en financiële chaos na de

verkiezingen van 4 maart zal voorkomen, ontbreken 54 miljard euro. v2~

00158 Begin deze week heeft de Milanese econoom Carlo Cottarelli deze cijfers gepubliceerd. „De berekeningen van de partijen kloppen niet“, zegt hij. „De arme kiezer staat in de supermarkt en heeft geen idee wat hij koopt met zijn stem.“ La Repubblica schrijft fel dat er altijd al een vage grens heeft bestaan tussen propaganda en realiteit, maar dat de politieke partijen, alle, nu zichzelf hebben overtroffen met hun beloftes voor een flat tax, terugdraaien van de pensioenhervorming of een basisinkomen. En de invloedrijke bisschoppen, die zich onder paus Franciscus veel meer dan in het verleden buiten de politiek houden, waarschuwen: „Het is immoreel beloftes te doen waarvan men weet dat men die niet kan houden.“

00159 Cottarelli weet waarover hij praat. Hij was van 2013 tot 2014 buitengewoon commissaris voor de Spending Review in een voorgaand kabinet en werkte van 1988 tot 2013 voor het Internationaal Monetair

Fonds. Mede op basis van die ervaringen heeft hij begin deze maand een boek gepubliceerd over de zeven hoofdproblemen van de Italiaanse economie. Dat is aangeslagen: zijn naam valt als mogelijke minister van Economie als het na de verkiezingen tot een brede centrumcoalitie zou komen.

00160 Buiten dat prioriteitenlijstje om zijn er drie zaken die Cottarelli in het gesprek wil onderstrepen. Zeker, het gaat iets beter met de Italiaanse economie, maar laat niemand zich illusies maken. „Als het een wielervedstrijd was, zou het zijn alsof we blij zijn dat we sneller gaan zonder dat we in de gaten hebben dat het parcours naar beneden gaat. In werkelijkheid wordt ook in de afdaling de afstand met de groep groter.“ Voor Italië wordt dit jaar met een

groei van 1,5 procent gerekend, voor de eurozone als geheel met ruim 2 procent.

- 00161 Het tweede punt: ook al heeft de Vijfsterrenbeweging wat gas teruggenomen en draait de anti-migratiepartij Lega om de hete brij heen, „De prijs zou enorm hoog zijn”, waarschuwt Cottarelli. veel politici doen alsof
- 00162 En het derde is het citaat waarmee hij zijn boek begint, van de Amerikaanse aartsbisschop Fulton Sheen: „In deze wereld is het een reële optie is om uit de euro te stappen. de euro te stappen.
- in hun programma's doen ze net

] v3~

- 00163 In uw boek waarschuwt u: 'We hebben niet veel tijd om de Italiaanse economie te hervormen voordat een internationale shock ons treft.' Wat vreest u? alsof de uitgaven onbekommerd verhoogd kunnen worden.
- 00164 „Ik geloof niet dat een geleidelijke verhoging van de rente zal leiden tot

]

VA~

een crisis. Waar ik bezorgd over ben, is dat Europa in een recessie komt. c1~ Als dat gebeurt terwijl Italië zijn overheidsfinanciën niet voldoende op orde heeft, daalt het bbp, stijgt de verhouding tussen schuld en bbp, en kan het idee groeien dat Italië om zijn problemen op te lossen, uit de euro moet c2~ stappen. Op dat moment begint, net als in 2011, de speculatie tegen Italië.

]

]

En dan stijgt de spread, het renteverval tussen Italiaanse en Duitse staatsleningen, weer naar 5 procentpunt."

00165 Sommigen zeggen: geen probleem. Italië heeft wel een schuld van 2.256 miljard euro, 134 procent van het bbp, maar het land

Date: 31-10-2011 16:46/325

00166 „Met de spread op een onhoudbare 5,5 procent zouden we hulp nodig hebben. Maar wie staat er dan aan het hoofd van de Europese Centrale Bank? Volgend jaar komt er een nieuwe president. Dan zal het gaan over het algemene mandaat van de Europese bank, maar de personen tellen. Als er dan een bankpresident is die zegt, ik zou jullie kunnen helpen, maar jullie hebben niets gedaan om orde op zaken te stellen, en ik doe het niet

nog een keer, wat dan? Als je in extreme situaties komt, kunnen er dingen c1~ gebeuren die niemand wil. Niemand wilde de Eerste Wereldoorlog." CA~

00167 Binnen Europa lijkt het soms strijd tussen de noordelijke en de zuidelijke landen, waarbij het zuiden meer ruimte vraagt en het noorden vasthoudt aan begrotingsdiscipline. Zit daar beweging in?

00168 „Veel politici zeggen: ja tegen Europa, maar niet dit Europa. Alle partijen willen dat Europa wordt zoals wij, niet dat wij ons aanpassen aan de eisen van Europa. De afgelopen zes jaar is Europa erg genereus geweest tegenover Italië. Het heeft geaccepteerd dat er geen enkele aanpassing is geweest in de overheidsfinanciën. Het primair overschot, wat in 2012 al 2,3 procent van het bbp was, is vorig jaar gedaald naar 1,7 procent en het volgend jaar wordt het 2 procent, terwijl de economie sterker is dan in 2012. Ik geloof dat Europa zo genereus is geweest omdat ze bang zijn dat

de verkiezingen worden gewonnen door een anti-Europese coalitie. Als er

☒ c4~ na de verkiezingen een regering komt die niet anti-Europees is, zal Europa meer druk uitoefenen om de overheidsfinanciën aan te passen."

00169 Er wordt al gesproken over een correctie van 3 à 4 miljard euro die Brussel zou willen.

00170 „Dat moeten we afwachten. Gelukkig gaat het op een aantal punten beter.

We hebben een overschot op de rekeningen met het buitenland. Italië is

na Duitsland het tweede industrieland van Europa, en in de c4~ concurrentiestrijd met Duitsland is de kloof kleiner geworden. Want daar zijn, net als in Nederland, door loonstijgingen de kosten per eenheid product aan het stijgen. Dat helpt. Maar ten opzichte van Spanje en Portugal hebben we wel competitiviteit verloren."

00171 U noemt een van de economische kernproblemen dat Italië
moeite heeft met de euro te leven. Wat bedoelt u daar precies
00172 mee?

„Wij zijn niet genetisch onverenigbaar met de euro. De crisis die
we in

Date: 31-01-19 P.1: ATLAS-NRC1.txt Page: 747/325
2010-2011 hebben doorgemaakt, is deels veroorzaakt door wat
er in

00173 Noord-Europa is gebeurd. Het doel was een inflatie van 2
procent, dus de Duitsers hadden de arbeidskosten met 2 procent
moeten laten stijgen, maar die zijn vlak gebleven. Maar we
kunnen niet ontkennen dat we zelf een grote
00174 verantwoordelijkheid hebben. Onze productiekosten zijn tussen
1999 en 2008 erg snel gestegen - zoals trouwens ook in Spanje,
Portugal, Griekenland is gebeurd. Het probleem van Italië is dat
niet alleen de arbeidsproductiviteit lager is, maar dat we toch
loonsverhogingen willen die niet in lijn zijn met die
00175 productiviteit."

geconsum
eerd; en
de
overheids
financiën
zijn niet
verder op
orde
gebracht.

] v2~

00176 Uw lijstje van kernproblemen leest als een apolitiek actieplan
voor een nieuw kabinet. Toch wordt hier in de campagne weinig
00177 over gesproken. Veel mensen zeggen ook dat ze het vertrouwen
00178 in de politiek zijn kwijtgeraakt.

00183 Kloof
Noord- en
Zuid-Italië
c1~

„Je moet je niet laten meeslepen door wantrouwen. Je moet je
gedragen als optimist. Als je denkt dat er niets aan te doen is,
verandert die land nooit."

00184

Verwacht u minister te worden?

H

Hij glimlacht vaag. „Laten we eerst de verkiezingen maar eens
afwachten."

et aantal
Italianen
daalt en
de
gemiddel
de leeftijd
is nu 46
jaar, bijna
net CA~ ZO
hoog als in
Duitsland
of Japan,
de meest
vergrijsde
grote
landen ter
wereld.

Europa is zes jaar lang heel genereus geweest

Italië heeft zich niet kunnen of willen' aanpassen aan de nieuwe
regels die gelden sinds de invoering van de euro. De loonkosten
zijn, gezien de lage arbeidsproductiviteit, te hoog geworden; er
is door de lage rente te veel

00179 Aanpassing aan de euro

00180 Ook in andere EU-landen zijn grote regionale verschillen in

00181 werkgelegenheid, arbeidsproductiviteit en sociaal kapitaal,
maar nergens zijn die zo in één macroregio geconcentreerd als
in de Mezzogiorno, het zuiden van Italië. Het bestuur en de
voorzieningen zijn er slechter dan in andere delen van het land,

00182 de investeringen lager.

Italië geeft een recordpercentage van 17 procent van zijn bbp uit aan
pensioenen.

00185

00186 Vergrijzing

00187 Processen duren veel langer dan in andere EU-landen. Voor een
uitspraak om een krediet terug te halen, zijn in Italië 1.120 dagen
nodig (499 in Duitsland, 437 in het Verenigd Koninkrijk, 395 in
Frankrijk). Oorzaken: weinig efficiënte rechters, erg veel
advocaten. De trage justitie is, met hoge belastingdruk, grote
bureaucratie en politieke instabiliteit, een belangrijke rem op
buitenlandse investeringen.

00188

00189 Trage justitie

00190 Italië heeft twee keer zo veel wetten als Frankrijk, vier keer zo veel als Duitsland. Dit leidt tot hogere kosten voor bedrijven en minder efficiëntie in de economie. Bovendien zijn er te veel topambtenaren die ook nog eens te veel verdienen.

00191

00192 Trage en dure bureaucratie

00193 Moeilijk te meten, maar een onmiskenbaar probleem, vooral bij grote overheidsopdrachten en -orders. Gevolgen: kosten openbare werken zijn onnodig hoog, oneerlijke concurrentie, meer regels nodig om corruptie te voorkomen.

00194

00195 Corruptie

00196 De belastingdruk is in Italië hoger dan in landen als Duitsland en Spanje, maar ook de belastingontduiking is veel groter dan in de meeste andere EU-landen. Gevolg: ongelijkheid tussen loontrekkers en mensen in vrije beroepen, en problemen bij het op orde brengen van de overheidsfinanciën.

00197

00198 LOAD-DATE: March 28, 2018

00199

00200 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00201

00202 PUBLICATION-TYPE: Krant

00203

00204 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00205

00206

00207 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00208 All Rights Reserved

00209

00210

00211

00212

00213 4 of 200 DOCUMENTS

00214

00215

00216

00217 NRC Handelsblad

00218

00219 10 February 2018

00220 NH zaterdag

00221

00222 Met de handrem op red je de euro niet

00223

00224 BYLINE: Maarten Schinkel

00225

00226 SECTION: Economie; Blz. 2

00227

00228 LENGTH: 538 woorden

00229

00230 ABSTRACT

00231 Maarten Schinkel

00232

00233 Column

stroomversnelling?

00235 Deze week zag de totstandkoming van Merkel IV, de Duitse coalitie van CDU/CSU en SPD. Daarmee kan de Duits-Franse tandem weer gaan rijden. Als het aan de Franse president Macron ligt, is weinig onbespreekbaar. Of dat nu ook voor

00236 Duitsland geldt is de vraag: het regeerakkoord ten spijt, mag niet automatisch een eurorevolutie worden verwacht in Berlijn. De week zag ook een symposium bij de Raad van State naar

aanleiding van een door de Raad opgesteld rapport met opties voor de toekomst van
00234
E
en
Europese
minister
van

Financiën, een Europees Monetair Fonds, een speciaal parlement voor de landen van de euro, een gemeenschappelijke staatslening (of een vorm daarvan): Europa wemelt van de ideeën om de v1~ euro beter bestand te maken tegen een volgende crisis. Komt er een

de euro dat de raad eind vorig jaar opstelde. Daar beten de aanwezige v1~ Kamerleden zich vooral vast in het naleven van de bestaande (begrotings) v4~ afspraken door andere eurolanden: hou je eerst maar eens aan de regels, dan praten we verder.

00237 Donderdag dienden CDA-Kamerlid Omtzigt (CDA), Bruins (ChristenUnie) en Hennis (VVD) een motie in waarin de regering wordt opgeroepen de

Kamer jaarlijks een overzicht te geven van de risico's in het bankstelsel, v2~

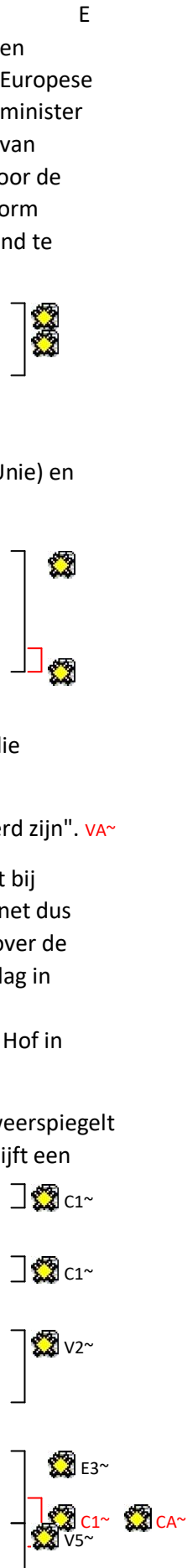
de overheidsschulden en het ruime monetaire beleid van de ECB. Het kabinet wordt opgeroepen „geen onomkeerbare stappen tot risicodeling te nemen voordat het parlement de mening deelt dat die risico's voldoende

gereduceerd zijn". vA~

00238 Losse samenvatting: doe geen gekke dingen in Brussel als wij er niet bij zijn. En dat afkomstig van drie regeringspartijen, die hun eigen kabinet dus goed in de gaten willen houden. Volgende week wordt op dinsdag over de motie gestemd. In de geest lijkt dit op de manier waarop de Bondsdag in Duitsland in veel eurodossiers eveneens het laatste woord heeft bedongen, vaak via de band van de grondwettelijke toetsing bij het Hof in Karlsruhe. Die weg kennen we hier niet.

00239 Het parlementaire wantrouwen is begrijpelijk na de eurocrisis, en weerspiegelt de scepsis bij een groot deel van het Nederlandse electoraat. Het blijft een schande dat één van Europa's belangrijkste projecten bij aanvang in 1999 zó slecht was vormgegeven dat de euro tijdens de crisis bijna de hele Unie uiteenscheurde.

00240 Maar komt hameren op het uitvoeren van de bestaande arrangementen, waaronder de begrotingsdiscipline, niet grotendeels neer op het accepteren van de euro zoals hij ontworpen was? Ook met méér discipline zou de munt in

problemen zijn gekomen, bijvoorbeeld omdat overheden door hun banken de diepte in werden gesleept.

00241 Zo kun je achteruit, of vooruit met euro. Maar je kunt niet stil blijven staan. Nu is er, bijvoorbeeld met de bankenunie en het ESM, al het een en ander gebeurd. Maar dat is nog lang niet af. Bedenk dat we nu in eensweet spot zitten: een economische hoogconjunctuur met kunstmatig lage rentes. De euro is nog steeds in crisis, maar we merken het nu even niet. Dit is dan ook de tijd om diepgaande maatregelen rond de architectuur van de munt te overwegen. Veel beter dan nu worden de omstandigheden niet.

00242 Marike Stellinga is afwezig.

00243 De Europese munt is nog steeds in crisis, maar door de hoogconjunctuur merken we dat nu even niet

00244

00245 LOAD-DATE: February 9, 2018

00246

00247 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00248

00249 NOTES: Marike Stellinga is afwezig.

00250

00251 PUBLICATION-TYPE: Krant

00252

00253 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00254

00255

00256 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00257 All Rights Reserved

00258

00259

00260

00261

00262 5 of 200 DOCUMENTS

00263

00264

00265

00266 NRC Handelsblad

00267

00268 10 February 2018

00269 NH zaterdag

00270

00271 Duitse ambities met Europa maken het voor Rutte lastiger 00272

00273 BYLINE: Stéphane Alonso; Mark Kranenburg

00274

00275 SECTION: Den Haag; Blz. 2

00276

00277 LENGTH: 1298 woorden

00278

00279 DATELINE: BRUSSEL/Den Haag.

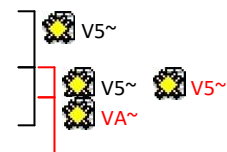
00280

00281 ABSTRACT

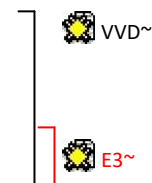
00282 Analyse Europa

00283 Door de ambitieuze Duitse Europa-agenda moet Nederland zich actiever met de EU gaan bemoeien.

00284 Het Europese speelkwartier is nu dan toch echt voorbij. Er moeten keuzes worden gemaakt. Over macht, geld, de toekomst. Moeilijke keuzes, electoraal uiterst gevoelige keuzes.

00285 De afgelopen maanden kon premier Rutte in Brussel onbekommerd de stijfkop spelen. Het imago van Nederland als de zeurende 'nee-zegger' koesteren. Duitsland had het te druk met coalitievorming. Frankrijk moest wachten op Duitsland. En Rutte kon rustig losgaan op de in zijn ogen vaak wilde Europese toekomstplannen die op tafel liggen.

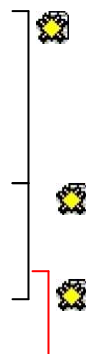
00286 Meer solidariteit tussen de landen in de eurozone? Liever niet. Een sterker Europees Parlement? No thanks. Meer geld naar de EU-begroting, om het door de Brexit geslagen gat te dichten? Pardon?

00287 Maar nu is Duitsland terug, met een regeerakkoord waarin Europa prominent wordt behandeld, in een zes pagina's tellend apart hoofdstuk. „Ik ken geen enkele andere regering die het woord

'Europa' 312 keer noemt in een regeerakkoord", merkte voorzitter Juncker van de Europese Commissie tevreden op.

- 00288 Voor Mark Rutte breekt nu een lastige periode aan. Met in Parijs een president die blaakt van het zelfvertrouwen en de EU wil uitbouwen tot grootmacht. Met in Berlijn een electoraal gehavende bondskanselier die bereid lijkt hier een heel eind in mee te gaan. Met Benelux-buren - België, Luxemburg - die Macron op handen dragen. En met in Brussel een Europese Commissie die veel wil, weinig mag, maar nu opeens volop kansen ziet die er tot voor kort niet waren.
- 00289 Het Europese spel was voor Rutte al veel lastiger geworden, door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk, dat traditioneel voor Nederland de kastanjes uit het vuur haalde. Mentaal wisten beide landen elkaar vaak te vinden met hun voorliefde voor vrijhandel en afkeer van staatsbemoeyenis. Comfortabel voelde Nederland zich ook bij het beleid van Duitsland. In de €3~ eurocrisis hamerde het net als Nederland op bezuinigingen. Maar 'das war einmal'. De aanstaande regering in Berlijn heeft een veel socialere en meer Europese agenda.
- 00290 Is Nederland dus wéér een bondgenoot kwijt? Nee. Niemand gelooft dat Merkel omwille van de nieuwe Frans-Duitse as Macron op elk terrein blindelings zal volgen. Maar Rutte zal het meer dan ooit ook moeten hebben van andere bondgenoten, in verder gelegen uithoeken van de EU: Scandinavië, Zuid-Europa, Oost-Europa. De aanbevelingen in het rapport dat de Adviesraad Internationale Vraagstukken vorig jaar maart schreef zijn opeens razend actueel: „Het is van belang dat Nederland actief op zoek gaat naar ad hoc-coalitiepartners in specifieke dossiers." Het was ook zeker niet alleen voor het traditionele Nieuwjaarsconcert dat Rutte begin dit jaar langs ging bij de Oostenrijkse premier Kurz.
- 00291 „We moeten actief worden in Europa", zegt het Tweede Kamerlid Anne v5~ Mulder (VVD) die namens zijn fractie het woord voert over Europese aangelegenheden. Het Duitse regeerakkoord is volgens hem op onderdelen nog vaag. Dat biedt in zijn ogen ruimte voor actieve bemoeienis van Nederland.
- 00292 Mulders collega van D66, Kees Verhoeven, ziet eveneens kansen voor Nederland. Hij ziet nog voldoende verschillen tussen Macrons schets van Europa en het Duitse regeerakkoord. Dat geeft Nederland de mogelijkheid een constructieve tussenpositie in te nemen. „Maar", zo waarschuwt hij, dan moeten we niet alleen maar nee zeggen. „Dan zet je jezelf buitenspel."

00293 Wat willen de Duitsers dat Rutte niet wil? Meer geld naar de EU-begroting €3~ om te beginnen, die de afgelopen jaren onvoldoende is meegegroeid met de uitdagingen, zoals migratie en globalisering. Het vertrek van de Britten betekent volgens de Commissie dat andere landen meer moeten bijdragen om de ambities te stutten. Duitsland is het met die analyse eens. Nederland is zo ver nog niet.

00294 Berlijn staat, anders dan Den Haag, ook open voor versterking van de €3~ eurozone met 'schokdempers': Europese geldpotjes waarmee onverwachte

economische klappen, bijvoorbeeld door Brexit of natuurrampen, kunnen worden opgevangen. Rutte vindt dat landen zich bovenal aan Europese EA~ begrotingsregels moeten houden. Dan ontstaan die reserves voor als het

tegenzit
volgens
hem
vanzelf.

00295 Als gebaar naar de Europese Commissie belooft Berlijn, dat in het geld zwemt, ook dat het meer gaat uitgeven en minder gaat oppotten. Dit is al jaren een grote ergernis in Brussel, omdat Duitsland de rest van Europa hiermee economische groei onthoudt. Het vervelende is: Nederland doet dat ook, en kan dat

00296 bij een koerswijziging in Duitsland straks minder goed
00297 verbergen.

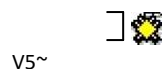
00298 Belastingmoraal

De Duitsers pleiten ook voor het versterken van de „handelingsbekwaamheid" van de EU, en van het Europees Parlement in het bijzonder, door Rutte in 2015 nog „een feestcommissie op zoek naar een feest" genoemd. Dat parlement is nu al moeilijk te negeren, zo weten de Nederlandse

00299 Ook qua belastingmoraal moet er flink wat veranderen, vindt Duitsland.

Het wil tech-reuzen als Google, Apple, Facebook en Amazon „eerlijk" belasting laten betalen, en dat betekent ook dat het mogelijk maken van belastingontwijking, door landen als Ierland, Luxemburg en Nederland, aan banden moet worden gelegd.

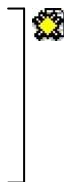
00300 Nederland vindt zelf dat het op dit vlak al beterschap toont, maar het

Europees
Parlement

ziet Nederland als een belastingparadijs. Minister CDA~

Wopke Hoekstra (Financiën, CDA) had donderdag in de Tweede Kamer veel woorden nodig om uit te leggen dat Nederland voorlopig op dit punt weinig wil bewegen. „Het is al decennialang een onderscheidend kenmerk van het Nederlandse beleid geweest om fiscaal ook aantrekkelijk te zijn voor bedrijven." Dit is precies het debat dat Europa

de komende tijd gaat beheersen: hoeveel onderscheid zal er nog worden toegestaan?

00301 Het Duitse akkoord noemt 'Europa' maar liefst 312 keer

00302 Berlijn staat open voor versterking eurozone, Den Haag is sceptisch

00303

00304 Broedertwist en chaos in SPD-top Partijvoorzitter Schulz toch niet naar Buitenlandse Zaken

00305 Martin Schulz, als SPD-voorzitter verantwoordelijk voor het woensdag gepresenteerde regeerakkoord met de christendemocraten wordt tóch geen minister van Buitenlandse Zaken. Woensdag maakte Schulz zelf zijn nieuwe functie bekend, vrijdagmiddag kondigde hij aan ervan af te zien.

00306 In de partij was veel verzet tegen een nieuw functie voor Schulz. Hij had na een teleurstellende verkiezingsuitslag gezegd nooit in een kabinet met Merkel zitting te zullen nemen. En nu deed hij dat toch. Dat viel verkeerd.

00307 Zelf zei Schulz snel een einde te willen maken aan debatten over zijn persoon. Dat is van groot belang omdat de SPD-top drie weken de tijd heeft om een sceptische basis ervan te overtuigen toch weer in zee te gaan met de CDU/CSU van Merkel. Regeren met Merkel heeft de SPD de afgelopen jaren alleen maar verlies opgeleverd. De partijleden mogen stemmen over het akkoord.

00308 Schulz was voorzitter van het Europees Parlement en werd begin vorig jaar kanselierskandidaat voor zijn partij en later ook voorzitter. Zijn politieke boezemvriend Sigmar Gabriel maakte plaats voor hem en schoof door naar het Auswärtiges Amt. Toen Schulz deze week aankondigde zelf naar Buitenlandse Zaken te gaan, ging Gabriel daar in het openbaar tegen tekeer. Het lijkt erop dat Schulz Gabriel had beloofd dat deze bij een

nieuwe coalitie op Buitenlandse Zaken zou mogen blijven. Gabriel groeide op die post uit tot de populairste politicus van Duitsland. Of Gabriel nu kan blijven, was vrijdagavond niet duidelijk. Schulz had eerder deze week ook al bekendgemaakt het voorzitterschap van de partij over te zullen dragen aan Andrea Nahles. (NRC)

00309 Duitse coalitie

00310 CDU/CSU en SPD bereikten een akkoord voor een nieuwe coalitie. In de SPD-top brak vervolgens chaos uit. Het akkoord heeft ook gevolgen voor Nederland.

00311

00312 LOAD-DATE: February 9, 2018

00313

00314 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00315

00316 PUBLICATION-TYPE: Krant

00317

00318 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00319

00320

00321 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00322 All Rights Reserved

00323

00324

00325

00326

00327 6 of 200 DOCUMENTS

00328

00329

00330

00331 NRC Handelsblad

00332

00333 09 February 2018

00334 NH-vrijdag

00335

00336 Houd Bulgarije buiten de euro-wachtkamer

00337

00338 BYLINE: Luuk van Middelaar

00339

00340 SECTION: Opinie; Blz. 18

00341

00342 LENGTH: 661 woorden

00343

00344 ABSTRACT

00345 Luuk van Middelaar

00346

00347 Column

00348 De deur open voor nieuwe leden: een teken van Europees zelfvertrouwen. Deze week noemde de Commissie 2025 als streefdatum voor toetreding van zes Balkanlanden - Servië, Montenegro, Kosovo, Albanië, Bosnië-

Herzegovina en 'Macedonië'. Bij zijn aantreden in 2014 beloofde

Commissievoorzitter Juncker de deur vijf jaar op slot te houden.

Hij kent immers het West-Europese chagrijn over snelle uitbreidingen, over Poolse vrachtwagenchauffeurs en Roemeense bedelaars.

00349 Het chagrijn is niet weg, maar de geopolitieke toestand wel veranderd. Op de Balkan nemen de etnische spanningen toe; het smeulende nationalisme dreigt op te flakkeren. Rusland, Turkije en Saoedi-Arabië zoeken invloed, terwijl Amerika onder Trump alle interesse verliest. De Europese Unie, continentale macht tegen wil en dank, met een grondgebied dat het Balkan-zestal omgeeft, is verplicht er hervormingszin te steunen, grensruzies te beslechten en bloedvergieten te voorkomen. Het zal nog veel inspanning van de kandidaten en veel politieke overtuigingskracht aan onze zijde vergen voor de zes binnen zijn maar het is goed dat de rest van Europa weer duidelijk aan de Balkan zegt: jullie plaats is bij ons.

00350 Toch moet Brussels zelfvertrouwen geen overmoed worden; zwaaien met toegangstickets geen vorm van traumaverwerking vanwege het Britse vertrek. Dit geldt zeker voor de eurozone, een eliteclub binnen de club. Op de drempel zijn zorgelijke bewegingen gaande. Bulgarije, EU-lid sinds 2007 maar buiten de euro, wil dolgraag de eurowachtkamer binnen. Het land is momenteel zes maanden Raadsvoorzitter en wil die positie uitbaten voor een aanvraag in juli. Riskant, want het arme en corrupte Bulgarije kan een 'nieuw Griekenland' worden, een eindeloos zorgenkind. Toch moedigt de Commissie-Juncker Sofia aan. Nu het Britse pond de Unie verlaat zegt de instelling tegen landen met kronen, zloty's of levs: de euro is de norm. Tevens hoopt Juncker de breuk tussen West- en Oost-Europa wat te helen, te midden van de conflicten over asielquota en de Poolse en Hongaarse rechtsstaat. Zulke kortzichtige, tactische manoeuvres bevallen niet

iedereen. Naar verluidt ziet de Europese Centrale Bank de stap richting euro voor Bulgarije niet zitten. Maar op welke grond houd je ze tegen?

00351 De Bulgaren zeggen slim: we willen alleen toetreden tot 'ERM-II' -

Date: 31 Oct 1998
Title: De Mechanisme NRC Handelsblad 758/305
Het In de Mechanisme NRC Handelsblad 758/305
De Bulgaren willen minimaliseren in de wisselkoersen tussen de euro en nationale munteenheden van Europese landen die nog niet tot de eurozone behoren - en daarna zien we wel. Maar na de verplichte twee jaar voorportaal voldoen ze waarschijnlijk aan alle criteria. Want Bulgarije kent een lage inflatie en staatsschuld, stabiele rentestand en wisselkoersen: de vier andere hokjes die je moet afvinken. Zo zou het land in 2020 of 2021 vrijwel vanzelf de muntunie

00352 binnenkomen; de laatste stap verloopt bij meerderheidsbesluit. Wie obstakels wil opwerpen moet dit dus nu doen; toegang tot de euro-wachtkamer vereist wel een akkoord van alle ministers van Financiën.

De miserie met Griekenland leert dat formele criteria niet alles zeggen. Voor lidmaatschap van de muntunie moet je ook iets kunnen. Belasting heffen, bijvoorbeeld. Dat wisten we nog niet toen de verdragscriteria werden opgesteld, maar nu wel. Voor Bulgarije zijn er zorgen over zwak

en blokkeren van beider Schengen-aanvraag speelde premier Rutte een hoofdrol; hij moest vervelend zijn, maar veel van zijn collega's waren hem in stilte dankbaar.

00353 Juist nu tussen Junckers Brussel, Macrons Parijs en GroKo-Berlijn wordt

sterke club begint bij c4~ sterke leden. CA~

00354 Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

00355 Eurolanden kunnen het beste nu streng zijn, anders wandelt Bulgarije vanzelf de euro in

00356

00357 LOAD-DATE: February 9, 2018

00358

00359 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00360

00361 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

00362

00363 PUBLICATION-TYPE: Krant

00364

00365 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00366

bestuur en corruptie.

Daarom is het land, net als

Roemenië, nog niet c3~

toegelaten tot die

andere Europese eliteclub, Schengen.

Bij het traineren

nagedacht over een

steviger eurozone geldt: een

00367

00368 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00369 All Rights Reserved

00370

00371

00372

00373

00374 7 of 200 DOCUMENTS

00375

00376

00377

00378 NRC Handelsblad

00379

00380 06 February 2018

00381 NH-dinsdag

00382

00383 Typisch Haagse grieven over de euro

00384

00385 BYLINE: Mark Beunderman; Philip de Witt Wijnen

00386

00387 SECTION: Economie; Blz. 2

00388

00389 LENGTH: 880 woorden

00390

00391 DATELINE: Den Haag.

00392

00393 ABSTRACT

00394 Toekomst monetaire unie

00395 De Raad van State nodigde (oud-)politici uit om te praten over de euro. Groot is de behoefte aan naleving van de begrotingscriteria.

00396

00397 Toekomst van de euro Een typisch Nederlandse grief: de begrotingsregels worden te slecht nageleefd

00398 Meer dan honderd pagina's aan beschouwingen over de toekomst van de euro leverde de Raad van State in november aan de Tweede Kamer.

„Opties" had de Kamer gevraagd voor een beter functionerende muntunie. v2~

debat, zo bleek maandag tijdens een symposium bij de Raad

- van State naar aanleiding van het rapport.
- 00399 Een waaier van ideeën is inmiddels de revue gepasseerd. Een Europese minister van Financiën. Een speciale begroting voor de eurozone. Een Europees Monetair Fonds. Een speciaal eurozoneparlement. Die kwamen
- Te midden van een lawine aan voorste
- llen, van onder meer de Franse president Macron en van de beoogde Duitse coalitie, groeit in Nederland het besef dat een nieuwe, mogelijk grote verbouwing van de euro aanstaande is. Maar politiek Den Haag zoekt nog tastend de weg in dit
- maandag ook allemaal langs in de imposante Gotische Zaal van de raad. €3~
- 00400 Maar over één ding maakten de aanwezigen zich het meest druk: de begrotingsregels en vooral de slechte naleving daarvan. Deze typisch Nederlandse grief wordt ook in het rapport van de Raad van State uitgebreid behandeld. De raad stelt dat met name de 'preventief' bedoelde begrotingsregels slecht worden nageleefd. Alle lidstaten, op Finland en Luxemburg na, hadden in de jaren 1999-2013 structurele begrotingstekorten die in strijd waren met de afspraken voor de middellange termijn.
- 00401 Jeanine Hennis, voormalig minister van Defensie en nu financieel woordvoerder voor de VVD-Kamerfractie, was het felst. „Ik erger me vD~ mateloos." Geen wonder, zei ze, dat het vertrouwen „ver te zoeken is". Wat Hennis betreft moet de handhaving van de begrotingsregels „gedepolitiseerd" worden. Dat wil zeggen: op afstand worden geplaatst van de Europese Commissie, die ze een „politiek" orgaan noemde.
- 00402 In die richting denkt ook Jeroen Dijsselbloem, tot vorige maand voorzitter PvdA~ van de Eurogroep, maar nog volop actief in het debat. De PvdA'er vindt dat in elk geval de vaststelling of een lidstaat de begrotingscriteria schendt
- zoals een staatsschuld van maximaal 60 procent van het bruto €3~ binnenlands product en een begrotingstekort van maximaal 3 procent -
- Europese Commissie moet dan maar bepalen wat de eventuele sancties zijn. Dijsselbloem sprak ontspannen over het thema waar hij vijf jaar lang een politieke hoofdrol in vervulde. „Een heerlijk gevoel", zei hij, „vrij van ministeriële verantwoordelijkheid".
- 00403 In tegenstelling tot Hennis en anderen vond Dijsselbloem dat de
- door een „onafhanke lijk orgaan objectief moet worden vastgesteld". De

Commissie speelruimte moet blijven houden om landen wel of niet te

E3~

straffen. Het gevaar van kapotbezuinigen van een broze economie ligt op

EA~

de loer bij strenge automatische sancties. Als de Commissie tijdens de crisis precies volgens het boekje had gehandeld, „dan was de boel op een andere manier weer ontploft.“

00404 Bart Snels, Tweede Kamerlid voor GroenLinks, hekelde de Nederlandse „preoccupatie met schuld en boete“ bij de begrotingsregels. „Het is beter

te kijken naar de onderliggende economische tekortkomingen van een

00405 Op veler verzoek kreeg een van de grondleggers van de Economische Monetaire Unie het woord: oud-premier Wim Kok (PvdA). Hij erkende, maar relativeerde ook, de weeffouten die in 1992 zijn gemaakt toen besloten werd de euro in te voeren. „De wereld zag er toen echt heel anders uit.“ Na de val van de Muur heerste „eenheidsgeloof“. Lang duurde dit niet. In 2003-2004

land,
en
dáár
wat
aan te
doen.
"

00406 waren het de „grote sterke jongens“ Duitsland en Frankrijk „die de regels aan hun laars laptten“. Dus ja, dachten de kleinere lidstaten volgens Kok, „waarom zouden wij ons er dan wel aan houden?“ Het Nederlandse ongemak over de euro als munt zonder harde regels is sindsdien niet meer echt gaan liggen. Andere landen maken zich meer zorgen over, bijvoorbeeld, de beperkte middelen van de eurozone om op economische schokken te reageren.

00407

H

et
kabinet-
Rutte III
wil geen
nieuwe
geldstrom
en van

noord naar zuid E3~ en ziet meer in marktdiscipline. Uit de klauwen gelopen staatschulden van crisisliden moeten voortaan worden geherstructureerd, zodat beleggers die de staatschuld in bezit hebben, verliezen nemen. Dan zou het euronoodfonds ESM, een pot geld van 500 miljard euro, minder hoeven uitkeren. Dijsselbloem gaf het kabinet „ter overweging“ om niet langer in te stemmen met ESM-leningen als niet eerst schulden worden geherstructureerd. „Dat is wel wat ruig, maar het is wel een manier om druk te zetten op de onderhandelingen.“

00408 De technische discussies leidden bijna af van de hoofdboodschap van het rapport van de Raad van State: de euro is van levensbelang voor Nederland en moet worden versterkt. Niemand in de Gotische Zaal wilde uit de euro stappen, alhoewel de Kamerleden Renske Leijten (SP) en Lammert van Raan (Partij voor de Dieren) wel wat zagen in „parallele munten“ voor landen die dat willen. De Kamerfracties die tegen de euro zijn, PVV en Forum voor Democratie, lieten bij de Raad van State verstek gaan.

00409 Andere eurolanden maken zich meer zorgen over ontbrekende schokdempers

00410

00411 LOAD-DATE: February 6, 2018

00412

00413 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00414

00415 PUBLICATION-TYPE: Krant

00416

00417 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00418

00419

00420 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00421 All Rights Reserved

00422

00423

00424

00425

00426 8 of 200 DOCUMENTS

00427

00428

00429

00430 NRC Handelsblad

00431

00432 03 February 2018

00433 NH-zaterdag

00434

00435 'Amerika eerst' raakt nu ook beurzen

00436

00437 BYLINE: Maarten Schinkel

00438

00439 SECTION: Economie; Blz. 7

00440

00441 LENGTH: 881 woorden

00442

00443 DATELINE: AMSTERDAM.

00444

00445 ABSTRACT

00446 Valutapolitiek

00447 Stijgende rentes, dalende dollars en ruzie tussen Frankfurt en Washington: er broeit iets naars op de financiële markten.

00448 Hogere rentes in de Verenigde Staten en een verzwakkende dollar: er broeit iets op de financiële markten, maar beleggers en analisten lijken het er nog niet over eens wát dan precies.

00449 Al enige weken is een verkoopgolf aan de gang van Amerikaanse staatsschuld. Daardoor gaat op de obligatiemarkt de effectieve rente op Amerikaanse staatsleningen omhoog. Vrijdag bereikte de rente op de tienjarige staatslening 2,83 procent. Dat is het hoogste in vier jaar. Nog begin januari stond deze rente op 2,40 procent.

00450 Tegelijk met die stijgende rente verliest de dollar aan kracht: tegenover de euro bereikte de Amerikaanse munt een koers van 1,25 dollar per euro, tegen 1,20 begin dit jaar. Een jaar geleden was dat nog 1,05 dollar.

00451 De combinatie van deze twee verschijnselen verraste veel beleggers. De wisselkoers tussen munten is vaak af te leiden uit renteverschillen. En nu de rente in de VS veel sneller stijgt dan de Europese, was juist een sterkere dollar verwacht. Dat geldt in iets mindere mate ook voor de reële rente, de rente gecorrigeerd voor inflatie.

00452

00453 Oorlog met andere middelen

00454 Wat is er aan de hand? Politiek speelt een rol. Vorige week sprak de Amerikaanse minister van Financiën Mnuchin zich in Davos uit voor een zwakkere dollar, en hij werd nauwelijks gecorrigeerd door president Trump.

00455 Een pleidooi voor een zwakkere dollar is een breuk met een kwart eeuw Amerikaanse beleid. Wisselkoersen worden normaal gezien als een gevolg van beleid, niet als een doel daarvan. Het touwtrekken om de waarde van dollar en euro werd de afgelopen

jaren dan ook gevoerd via de monetaire politiek: het wedijveren in een zo soepel mogelijk monetair beleid, waarbij de munten navenant zo onaantrekkelijk mogelijk werden. Maar bewindslieden noch centrale bankiers konden erop worden betrappt expliciete wensen voor de wisselkoers kenbaar te maken.

00456 Mnuchins stijlbreuk kan worden gezien als voortzetting van Trumps activistische handelspolitiek met andere middelen. Free trade moet, nu Amerika zijn eigenbelang gaat nastreven vooral fair trade worden - in de visie van het Witte Huis. Het omlaag praten van de dollar helpt daarbij.

00457 De beweging van de dollarkoers zorgt aan weerskanten van de Atlantische Oceaan voor ongewenste effecten. In Europa, waar de inflatie nog steeds maar 1,3 procent bedraagt en de kerninflatie (zonder energie en voeding) 1 procent, zorgt een duurdere euro ervoor dat de gewenste stijging van de

inflatie langer uitblijft. Dat betekent dat de Europese centrale Bank (ECB) zich gedwongen kan zien een normalisering van het beleid (het stoppen ϵ van aankopen van staatsleningen en het verhogen van de rente vanaf nul) langer uit te stellen.

00458

00459 Test voor de nieuwe Fed-topman

00460 In de VS zal de Federal Reserve door de lagere dollar juist gedwongen worden de rente sneller te verhogen - wellicht met driekwart procentpunt alleen al in 2018. De inflatie is daar al 2,1 procent, de kerninflatie 1,5 procent en de tekenen zijn dat dit verder oploopt. Vrijdag bleek dat de

lonen met 2,9 procent stegen in januari - het snelst sinds de financiële crisis.

00461 Het probleem is dat de Fed moet vechten tegen het beleid van het Witte Huis zelf. Het gaat al erg goed met de Amerikaanse economie, die al sinds 2010 bezig is aan een vrijwel onafgebroken expansie. Voor dit jaar verwachten veel economen opnieuw groei, tot wel 3 procent.

00462 Het was dus eigenlijk vrij laat in de conjunctuurcyclus dat president Trump vorig jaar december zijn grote belastingplan introduceerde. Dit plan stimuleert de economie nóg verder, en leidt tot een begrotingstekort van bijna 6 procent én een verder oplopende staatsschuld. Dat is in deze fase van de cyclus ongehoord.

00463 Daarin ligt wellicht de verklaring voor het tegelijk oplopen van de obligatierentes en het dalen van de dollar: de kans op oververhitting van de economie, met een centrale bank die achter

de feiten dreigt aan te lopen. Oplopende inflatie holt de dollar uit én de waarde van schulden. Dat is nogal een test voor de aantredende nieuwe Fed-voorzitter Jerome Powell.

00464

00465 Aandelen kunnen schrikken

00466 Op de aandelenmarkten zien beleggers de ontwikkelingen dan ook met enige zorg aan: het zag er vrijdag naar uit dat Wall Street met een totale koersdaling van 2,7 procent de slechtste week doormaakte sinds vlak voor de verkiezing van Trump in november 2016. Naarmate de rentes stijgen worden aandelen onaantrekkelijker.

00467 Ook in de eurozone lopen de rentes op staatsleningen nu op - zij het veel minder dan in de VS. Maar toch: in Nederland stijgt de tienjaarsrente nu naar 0,8 procent, en dat is het hoogst in twee jaar. Als dat aanhoudt, kan de hypotheekrente licht gaan stijgen. Indirect dankzij het Witte Huis.

00468 In Europa vallen de gevolgen van het Amerikaanse beleid slecht. Bestuurslid Benoît Coeuré van de ECB zei woensdag dat iedereen „zich zou moeten houden aan wat we overeen gekomen zijn, en dat is dat we niet sturen op wisselkoersen”.

00469 Deze onenigheid is niet zonder risico's. De laatste maal dat Frankfurt en Washington het zó oneens waren op monetair gebied was in de aanloop naar de krach van 1987.

00470 Het openlijk bespreken van wisselkoersen door regeringen was een kwart eeuw not done

00471

00472 LOAD-DATE: February 2, 2018

00473

00474 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00475

00476 PUBLICATION-TYPE: Krant

00477

00478 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00479

00480

00481 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00482 All Rights Reserved

00483

00484

00485

00486

00487 9 of 200 DOCUMENTS

00488

00489

00490

00491 NRC Handelsblad

00492

00493 23 January 2018

00494 NH Dinsdag

00495

00496 Klassieke West Wing-ambtenaar

00497

00498 BYLINE: Victor Pak; Philip de Witt Wijnen

00499

00500 SECTION: Den Haag; Blz. 4

00501

00502 LENGTH: 1436 woorden

00503

00504 ABSTRACT

00505 ProfielHans Vijlbrieftopambtenaar

00506 Dit is de man die voortaan de vergaderingen van de ministers van Financiën van de eurozone voorbereidt.

00507 Hans Vijlbrief is niet het type ambtenaar met de klassieke van negen-totvijf mentaliteit, maar eentje die er dag en nacht voor leeft. „Ik heb me nooit ambtenaar gevoeld“, zegt hij daar zelf over. Als kind uit een ondernemersfamilie - zijn vader had een frisdrankfabriek in Ter Aar - zegt hij „helemaal niks met ambtenarij“ te hebben.

00508 Toch koos Vijlbrief (54) voor een lange carrière bij de rijksoverheid. Vanaf 1992 vervulde hij verschillende functies in het intellectuele

hart van het ministerie van Economische Zaken (EZ), de directie Algemene Economische Politiek. De gepromoveerde arbeidsmarkteconoom - hij studeerde aan de Vrije Universiteit - schopte het tot directeur-generaal. De afgelopen zeven jaar was hij thesaurier-generaal op het Ministerie van Financiën, een van de belangrijkste en hoogste ambtenaren op het departement.

- 00509 Vijlbrief had net zo goed kunnen kiezen voor het onderwijs of de wetenschap. Tijdens zijn studie gaf hij een tijdje economieles op zijn oude middelbare school in Leiden - zijn latere vrouw zat in de klas. Hij promoveerde in 1992 op de invloed van werkloosheidsuitkeringen op de arbeidsmarkt en was van 2000 tot 2010 bijzonder hoogleraar economische politiek. In 1999 maakte hij een kort uitstapje naar de directie van het Centraal Planbureau.
- 00510 Binnen twee jaar was hij terug op EZ. Vijlbrief miste „de dynamiek van het Binnenhof". Want dat is zijn drijfveer geweest om al die jaren als topambtenaar ministers van diverse kabinetten bij te staan: „Ik wil midden in de beleidsdiscussies staan. Hoe flexibel moet de arbeidsmarkt zijn? Hoe hoog de belastingen? Dat is zo ongelooflijk interessant." Volgens zijn voormalige baas op EZ, Chris Buijink, wil Vijlbrief daar zijn „waar de actie is". „Hans is de ideale assistent to the president, zo'n klassieke West Wingambtenaar."
- 00511 Maandag is Vijlbrief geïnstalleerd als voorzitter van de Eurogroup Working Group(EWG), en daarmee de hoogste ambtenaar van de Eurogroep. De EWG is het ambtelijk orgaan dat de vergaderingen van de ministers van Financiën van de eurozone (de Eurogroep) voorbereidt.
- 00512 Na de kleine politieke stoelendans die volgde op het vertrek van Jeroen Dijsselbloem als voorzitter van de Eurogroep kandideerde Vijlbrief zich als opvolger van de Oostenrijker Thomas Wieser. Vijlbrief kent deze ambtelijke werkgroep al van binnen en van buiten want als thesaurier was hij vijf jaar lang de rechterhand van Dijsselbloem.
- 00513
- 00514 Ervaring met de eurocrisis
- 00515 Uit de omvangrijke portefeuille van de thesaurier-generaal was de eurocrisis met afstand het grootste dossier dat Vijlbrief heeft beziggehouden. En wakker - menig crisisvergadering ging tot diep in de nacht door. Volgens Dijsselbloem dreef hij dan op adrenaline, cola „en de M&M's van Christine Lagarde [directeur IMF, red]."
- 00516 Van de Griekse schuldencrisis tot het redden van Cyprus en het optuigen van de bankenunie, het was „een schot in de roos dat Hans in 2011

thesaurier werd", zegt Chris Buijink. „Hij leeft op bij ingewikkelde problemen."

- 00517 Volgens zijn voorganger Wieser is Vijlbrief geknipt voor het voorzitterschap. De laatste jaren trokken ze samen op om de negentien eurolanden op één lijn te krijgen.
- 00518 „Hans is altijd extreem goed voorbereid", zegt de Oostenrijker. „Voor cruciale vergaderingen is hij al uren, dagen en weken langs de verschillende leden geweest om over lastige kwesties te spreken. Hij is daarbij niet dogmatisch, die even zegt hoe het moet. Wel heeft hij altijd een strategie voor ogen: langs welke lijn en met welke meerderheid een compromis te vinden is."
- 00519 Het politieke gevoel dat hij in Brussel etaleerde, benutte hij bij de lobby in 2015 voor de herbenoeming van Dijsselbloem als eurogroepvoorzitter. Dijsselbloem: „'Never consider a defeat', is zijn motto. Dus werkten we door tot het was gelukt."
- 00520 In Den Haag diende Vijlbrief dertien ministers van vijf verschillende partijen, van Koos Andriessen tot Wopke Hoekstra. Volgens mensen die met hem hebben gewerkt kon hij het met iedereen goed vinden. Kajsja Ollongren, vicepremier voor D66 en tien jaar geleden naaste collega van Vijlbrief op EZ: „Hans kwam betrekkelijk laat uit de kast als D66'er. Dat was professioneel natuurlijk niet te merken. Hij was loyaal naar alle bewindspersonen voor wie hij werkte."
- 00521 Zijn grootste klik had Vijlbrief naar eigen zeggen wel met twee D66'ers: Hans Wijers, minister van Economische Zaken in Paars I, en Laurens Jan Brinkhorst, minister van Economische Zaken in Balkenende II. Voor Wijers viel de toen nog maar 31 jaar oude Vijlbrief direct op. „Een topper", zegt de voormalig topman van AkzoNobel. „Hans had veel energie, wilde hard werken. Hij had de nodige zelfrelativering en sprak de minister tegen als hij het ergens gewoon niet mee eens was."
- 00522
- 00523 De debatten tussen Wiegel en Den Uyl
- 00524 Volgens Ollongren heeft Vijlbrief een voor topambtenaren uitzonderlijke kwaliteit. „Als gepassioneerd econoom kan hij niet alleen goede oplossingen bedenken, hij is ook erg praktisch ingesteld en voelt de maatschappelijke en politieke context aan. Dat is heel fijn voor een bewindspersoon. Die krijgt zijn adviezen zo op een presenteerblaadje aangereikt."
- 00525 De sterke inhoud van Vijlbrief en zijn politieke gevoel was voor Laurens Jan Brinkhorst reden om hem in 2004 te promoveren tot

directeurgeneraal Economische Politiek. „Hij weet heel goed wat er wel en niet mogelijk is.“

- 00526 Voor Vijlbrief was Brinkhorst de minister die hem het meest heeft beïnvloed. „Hij heeft mij de ogen geopend voor het buitenland, voor Europa.“ En het was Brinkhorst die Vijlbrief ook bij de partij heeft betrokken. Hij stemde al D66 sinds hij met Wijers werkte en werd in 2008 lid.
- 00527 Belangstelling voor de politiek kreeg hij in zijn jeugd, toen hij samen met zijn vader de verhitte debatten tussen Joop den Uyl en Hans Wiegel volgde. Vijlbrief: „Mijn vader was als ondernemer natuurlijk fan van Wiegel. Hij zat steeds maar te schelden op Den Uyl. Ik was het eigenlijk meer met de PvdA-leider eens. Dat heeft me enigszins verscheurd want ik had ook een zekere loyaliteit naar m'n vader. Waarschijnlijk ben ik daardoor wel bij D66 terecht gekomen.“
- 00528 In zijn eigen gezin waait de politieke wind wel uit dezelfde hoek. Zowel Vijlbriefs vrouw Manouche als zoon Sam is actief voor de afdeling van D66 in de gemeente Kaag en Braassem. Van enige druk daarbij was geen sprake, bezweert Manouche Hetzler. „Dat soort beslissingen maken wij hier zelf. Sam moet zijn lidmaatschap ook zelf betalen.“
- 00529 Vanaf 2009 schreef Vijlbrief, op voorspraak van Brinkhorst, mee aan verschillende verkiezingsprogramma's. Volgens Brinkhorst was het mede daardoor dat D66 in die jaren „eindelijk“ goed doordachte economische ideeën ontwikkelde. Brinkhorst bedacht de slogan 'Sterke markt, sterke overheid', Vijlbrief droeg er de intellectuele onderbouwing voor aan.
- 00530 Aan publieke functies waagde Vijlbrief zich niet, al is het in Den Haag geen geheim dat hij beschikbaar was voor het ministerschap van Financiën. Hij ontkent dit niet, maar houdt het erop dat het niet aan de orde is geweest. De post ging naar het CDA. Teleurgesteld of niet, het maakte de weg vrij voor de Europese topfunctie die Vijlbrief de komende twee jaar zal bekleden.

00531 Volgens betrokkenen leeft Vijlbrief op bij ingewikkelde problemen en dreef hij tijdens de Griekse crisis op adrenaline, cola en de M&M's van Lagarde

00532

00533 Eurogroep Afvinklijst voor de komende jaren

00534 Nu de financiële crisis geluwd is zullen de vergaderingen van de eurogroep en de ambtelijke voorbereidingscommissie EWG allicht wat minder hectisch zijn. Toch staat er de komende jaren voor de nieuwe voorzitter Hans Vijlbrief het nodige op de agenda.

00535 Afwikkelen hulpprogramma voor Griekenland. Bij het toekennen van het derde steunpakket, in de zomer van 2015, heeft Griekenland toegezegd om dit jaar met nieuwe hervormingsmaatregelen op het gebied van pensioenen en belastinginning te komen. Het huidige steunpakket loopt medio dit jaar af.

00536 Vervolmaken van de Bankenunie. De eerste aanzet voor beter toezicht op de grote Europese banken is in 2013 tot stand gekomen. Nu gaat de discussie binnen de eurogroep nog over enkele netelige uitstaande kwesties, zoals het oprichten van een gezamenlijke depositoverzekering tot 100.000 euro.

00537 Verdieping EMU. Verdere Europese integratie is volgens sommige lidstaten gewenst om volgende crises in de eurozone beter op te kunnen vangen. Tot de ideeën behoren het oprichten van een Europees Monetair Fonds (als opvolger van het noodfonds ESM) en duidelijker afspraken over de naleving van Europese begrotingsregels.

00538

00539 LOAD-DATE: January 23, 2018

00540

00541 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00542

00543 PUBLICATION-TYPE: Krant

00544

00545 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00546

00547

00548 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00549 All Rights Reserved

00550

00551

00552

00553

00554 10 of 200 DOCUMENTS

00555

00556

00557

00558 NRC Handelsblad

00559

00560 23 January 2018

00561 NH Dinsdag

00562

00563 ESM-noodfonds Athene krijgt volgende maand de laatste miljarden uit Europa

00564

00565 SECTION: Buitenland; Blz. 2

00566

00567 LENGTH: 127 woorden

00568

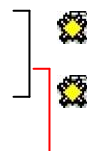
00569 DATELINE: Brussel.

00570v3~

00571 Griekenland krijgt in februari 5,7 miljard euro uit het Europese noodfonds ESM. In het voorjaar kan dan nog een laatste miljard volgen, hebben de ministers van Financiën van de eurozone in Brussel besloten. De Eurogroep riep Athene afgelopen maandag op nu vaart te zetten achter een aantal laatste maatregelen waarna het land uit het steunprogramma

kan. Dat begon in de zomer van 2015 en wordt naar verwachting in

augustus afgerond. Griekenland heeft dan talloze hervormingen v3~

doorgevoerd en zwaar bezuinigd. De Griekse begroting is nu op orde en de groeiverwachtingen zijn positief. De laatste gunstige lening is nodig om **VA** weer tegen normale tarieven op de financiële markten te kunnen lenen. Het land heeft sinds 2010 aan een financieel infuus gelegen. (ANP)

00572
00573
00574
00575 LOAD-DATE: January 23, 2018
00576 Date: 31-01-19 P 1: ATLAS-NRC1.txt Page: 774/325
00577 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
00578
00579 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL- scholen in
00580 het debat
00581 CODE: NRC Handelsblad over de
00582 toekomst
00583 van de euro.
00584 Copyright 2018 NRC Media B.V. De ene
00585 All Rights Reserved school, met
00586 C1~
00587 aanhang
00588 ers in
00589 11 of 200 DOCUMENTS vooral
00590 Zuid-
00591 Europa
00592 NRC Handelsblad en in de
00593 18 January 2018 Angelsa
00594 NH Donderda ksische
00595 wereld,
00596 Een compromis over de euro nieuwe stijl ziet het
00597 als
00598 BYLINE: Mark Beunderman onvermijdeli
00599 jk dat de
00600 SECTION: Economie; Blz. 2 eurolanden
00601 met elkaar
00602 LENGTH: 974 woorden gaan delen
00603 DATELINE: Amsterdam. en politiek
00604 integreren.
00605 ABSTRACT De andere,
00606 Euro De toekomst van de euro volgens Duitse en Franse 'Duits-
00607 economen: risicodeling op zijn Frans én marktdiscipline op zijn Nederlandse
00608 Duits. ' school
00609 Euro 2.0 Zo kan de euro nieuwe stijl eruit komen te zien: het hamert op
00610 plan van 14 Duitse en Franse economen Eurozone De euro 2.0 C3~
00611 volgens Fransen én Duitsers begroting
00612 Het lijkt een onmogelijke opgave: het verenigen van de twee sregels
00613 grote en
00614 marktdiscipline,
00615 bang als zij is voor permanente geldstromen naar Zuid-Europa.
00616 Onverenigbaar? Nee, menen veertien economen uit Duitsland en
00617 Frankrijk. Woensdag publiceerden ze een blauwdruk voor een 'eurozone
00618 nieuwe stijl', waarin ze de twee kampen willen „verzoenen”.
00619 De economen - uit elk land zeven - zijn niet de minsten. Clemens
00620 Fuest zit erbij, de baas van het gerenommeerde Duitse IFO-instituut,

en Markus Brunnermeier, hoogleraar aan Princeton. Aan Franse zijde schreef Jean Pisani-Ferry mee, adviseur van de Franse president Emmanuel Macron, evenals Nicolas Véron, van de denktank Bruegel.

00614 Het eerste wat opvalt aan het stuk is wat er ní[#xffd]et in staat: de veelbesproken ideeën die Franse en Duitse politici de laatste tijd hebben gelanceerd. De economen bepleiten géén Europese minister van Financiën en ook géén aparte begroting voor de eurozone, allebei stokpaardjes van Macron, waarvan Pisani-Ferry dus nu opvallend genoeg afstand neemt. De term 'Europees Monetair Fonds', die ook opduikt in het Duitse

coalitieakkoord, schuwen de economen. E3~

voorstellen zijn niet allemaal even nieuw, maar samen vormen ze wel een gedetailleerd Frans-Duits compromis waar de politiek met belangstelling naar zal kijken.

00615

00616

00617 Weg met de 3-procentsregel

pragmatische oplossingen die de „patstelling" doorbreken tussen de aanhangers van „risicodeling" en de fans van „marktdiscipline". Volgens de veertien economen kan het een niet zonder het ander. Hun

Ze zien meer in

00618 Misschien wel het meest in het oog springend is dat de economen af E1~

willen van de huidige begrotingsregels, waarin het overheidstekort (dat nu maximaal 3 procent van het binnenlands bruto product (bbp) van een land mag bedragen) centraal staat. De focus op het tekort betekent soms dat landen tijdens een recessie verder moeten bezuinigen. Ondertussen worden te hoge staatsschulden niet goed aangepakt, menen de

00618

economen. Daarom stellen ze voor elk land een afzonderlijk uitgavendoel E3~

vast, dat afhangt van de hoogte van de staatsschuld. Dat betekent: meer marktdiscipline tegenover. Een land met een te hoge schuld mag alleen nog maar lenen tegen speciale, extra dure voorwaarden. Dit is een idee van Fuest, dat hij kennelijk doorzette bij zijn Franse collega's.

flexibiliteit om met overheidsgeld

00619 Ook opvallend: een voorstel uit het Nederlandse regeerakkoord kan op

en. Maar daar staat

een crisis te bestrijd

steun rekenen in het Frans-Duitse artikel. Dit is het idee dat uit de klauwen € gelopen staatsschulden (denk aan de Griekse schuld van meer dan 180 procent van het bbp) in crisissituaties moeten worden geherstructureerd. Niet de andere eurolanden, maar beleggers die de staatsschuld in bezit hebben, moeten dan opdraaien voor de ellende. Dit zou de hulpprogramma's van noodfonds ESM moeten verkleinen. Een typisch voorbeeld van marktdiscipline op z'n Noord-Europees. Maar, zeggen de economen: om voortijdig onrust op de markten te voorkomen moet het mechanisme „geleidelijk" worden ingevoerd, het ESM moet worden versterkt voor als het echt mis gaat en er moeten tegelijkertijd maatregelen komen die zwakke landen helpen.

00620 Zo'n maatregel is een fonds om economische schokken in lidstaten op te vangen. Als de werkloosheid in een land een bepaalde grens overstijgt, zou dit land het fonds kunnen aanboren, staat in het stuk. Het is een miniversie van de 'begroting' voor de eurozone die Macron bepleit, en eentje waarin de zeven Duitse economen waarschijnlijk met de rode pen door de tekst zijn gegaan. Want, zo staat er, zo'n fonds mag niet leiden tot € „permanente transfers" naar zwakke landen. Daarom moeten landen die € van het fonds gebruik maken, ook meer inleggen.

00621

00622 Beste van twee werelden?

00623 Overall in het plan is zichtbaar dat het een (Frans-Duits) compromis is. Zo steunen de economen een Europees depositogarantiestelsel, maar alleen als banken (lees: vooral Italiaanse banken) minder staatsleningen van het eigen land op de balans hebben.

00624 Euro-obligaties worden niet genoemd, maar wel een afgeleide variant daarvan. De economen suggereren een nieuw financieel product ('synthetic euro area safe asset') dat 'doet alsof' het een eurobond is. Dit derivaat heeft namelijk als onderpand een mandje van staatsleningen uit de eurolanden.

00625 Steun voor (varianten van) eurobonds is er vooral in Frankrijk. Typisch Duits is dan weer het pleidooi van de economen voor onafhankelijker, minder politiek begrotingstoezicht.

00626 Wat betekent dit allemaal voor Nederland? In elk geval is duidelijk: een ontwerp voor een Frans-Duits compromis ligt nu op tafel. In de eurozone

zal niet alles bij het oude blijven. Nederlandse politici schieten bij voorstellen voor de eurozone vaak in een angstreflex, maar een misverstand is dat Nederland zelf niets wil.

00627 In het regeerakkoord van Rutte-III staat weliswaar dat „(vormen van) eurobonds" en het opvangen van economische schokken op eurozoneniveau worden afgewezen, maar het kabinet pleit ook vóór zaken die in het economenplan staan, zoals schuldherstructurering en een betere risicoweging van staatsleningen op bankbalansen. Voor die zaken is dus ruimte - maar alleen als deel van een compromis.

00628 Een fonds om economische schokken op te vangen, mag niet leiden tot 'permanente transfers'

00629

00630 LOAD-DATE: January 18, 2018

00631

00632 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00633

00634 PUBLICATION-TYPE: Krant

00635

00636 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00637

00638

00639 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00640 All Rights Reserved

00641

00642

00643

00644

00645 12 of 200 DOCUMENTS

00646

00647

00648

00649 NRC Handelsblad

00650

00651 16 January 2018

00652 NH Dinsdag

00653

00654 Radicaal Duits coalitie-akkoord: meer Europa

00655

00656 BYLINE: Wolfgang Münchau.

00657

00658 SECTION: Opinie; Blz. 18

00659

00660 LENGTH: 885 woorden

00661

00662 ABSTRACT

00663 Zal Nederland zijn mening over de versterking van de eurozone herzien als Duitsland dat doet, vraagt

00664 De twee grootste partijen in Duitsland hebben eindelijk een voorlopig akkoord over een grote coalitie bereikt. Of het standhoudt, moeten we afwachten. Er liggen nog tal van obstakels tussen het akkoord van vrijdag en het moment waarop Duitsland weer een nieuwe regering zal hebben.

00665 Maar als de christen-democraten onder bondskanselier Angela Merkel en de sociaal-democraten van Martin Schulz het voor elkaar krijgen, zou dit in één opzicht een echte doorbraak zijn: de paragraaf over de Europese Unie schetst de grootste impuls van Duitse zijde op weg naar Europese integratie sinds het Verdrag van Maastricht (1992).

00666 In het laatste akkoord over een 'grote coalitie', in 2013, werd amper iets gezegd over Europa buiten de gangbare clichés. Het grote thema van toen was het nationale minimumloon. Maar in het akkoord van afgelopen week is Europa het belangrijkste onderwerp. Deze paragraaf gaat veel verder dan een algemene bereidheid om met de Franse president Emmanuel Macron in gesprek te gaan over de hervorming van de eurozone. Hier wordt de bereidheid uitgesproken om de EU-begroting te verhogen met een grotere Duitse nettobijdrage. Met name is er steun voor een begroting €3~

- van de eurozone ter financiering van macro-economische stabilisatie,
- 00667 Zoals ik dit lees, zal de reddingsparaplu voor eurolanden in nood - het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) - onderdeel worden van een verhoogde EU-begroting en niet langer, zoals nu, door de lidstaten worden beheerd. Dit is precies de eis die Jean-Claude Juncker, de voorzitter van de Europese Commissie, heeft gesteld. Hij zal wel opgetogen zijn. Dit betekent een gedenkwaardige verschuiving van Merkels intergouvernementalisme naar een welwillender houding tegenover integratie. Ik vraag me alleen af wat de conservatieven in de CDU en hun Beierse bondgenoten van de CSU van haar jongste draai zullen vinden. Van het ESM wisten we wel dat Duitsland het wilde uitbreiden, maar niet dat het nu ook wil dat het binnen de EU wordt verankerd. Wolfgang Schäuble, de vorige minister van Financiën, wilde per se niet dat het onder de vleugels van de Commissie zou komen. Ook dit standpunt lijkt veranderd.
- 00668
- 00669 Het voorlopige regeerakkoord voorziet ook in een versterking van het Europees Parlement om het bestuur van de eurozone democratischer te
- social
e
conv
erge
ntie
en
struc
turel
e
herv
ormi
ngen.
maken.
Hierin zijn
de Duitse
partijen
het oneens
met
Macron,
die een c2~

apart parlement voor de eurozone wil. Duitsland steunt Frankrijk wel met een oproep het antidumpingbeleid te versterken en de vaststelling van een minimumtarief voor de vennootschapsbelasting in de hele EU. Het wachten c2~

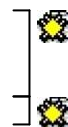
- 00670 De eerste pagina's van het akkoord zijn welkome leesstof voor de pleitbezorgers onder ons van meer maatregelen om de eurozone minder crisisgevoelig te maken.
- 00671 In het Europa-deel is duidelijk de hand te zien van Martin Schulz, die oudvoorzitter van het Europees Parlement is. Maar hoe valt dit bij de gemiddelde SPD-partijactivist? Weegt diens enthousiasme voor Europese integratie op tegen de vijandigheid jegens Merkel? De gewone SPD'er moet niets hebben van de leiderschapsstijl van de kanselier en is woedend over haar neiging om SPD-beleid over te nemen en naar zich toe te trekken. Binnen de SPD heerst de opvatting dat die relatie de partij de verkiezingen heeft gekost. Veel leden, en de jongerenorganisatie van de SPD, willen een termijn in de oppositie om zich te herstellen.
- 00672 Ik ben geen voorstander van grote coalities, die uiteindelijk extremistische partijen sterker maken. Bovendien zou een nieuwe 'GroKo' ook weer niet zó groot zijn, met 56 procent van de Bondsdagzetels, tegen zo'n 80 procent de vorige keer. Zo'n nieuwe coalitie zou weleens de laatste in deze vorm kunnen zijn.
- 00673

Duitsland zou net als Nederland kunnen worden, waar vier partijen nodig zijn om een regering te vormen. Is een Europese agenda met een onzekere uitkomst deze prijs waard? Er is geen garantie dat een gezamenlijk Frans-Duits voorstel voor de eurozone door alle EU-leden wordt aanvaard. Er zou een formele verdragwijziging vereist zijn, waarvoor unanieme steun nodig is. Frankrijk en Duitsland kunnen beginnen met een 'coalitie van welwillenden' en daarop

is op een harde botsing tussen Frankrijk en Duitsland en landen met lage

belastingen zoals Ierland.

voortbouwen. Het coalitieakkoord van de nieuwe Nederlandse regering c1~ vermeldt nu juist het tegenovergestelde doel: geen verdere versterking van de eurozone. Kunnen Frankrijk en Duitsland echt vooruit zonder

- 00674 Zeker is dat het een lastig parcours zal worden. Lastig om het SPD-partijcongres van 21 januari achter de formele coalitiebesprekingen te krijgen. Lastig om SPD-leden een coalitieakkoord te laten goedkeuren. En nog lastiger om alle 19 leden van de eurozone met hervormingen te laten instemmen.
- 00675 Het opmerkelijkste is misschien nog wel dat het voorlopig akkoord duidt op een verschuiving van Merkels vrijblijvende bestuursstijl naar een

Nederland ? Zal Nederland zijn mening herzien als Duitsland dat ook doet? CA~

programmatische politiek. Een nieuw tijdperk is aanstaande.] v5~ 00676

Is een Europese agenda met een onzekere uitkomst deze prijs waard?

- 00677 Wolfgang Münchau is commentator van de Financial Times, waarin dit artikel eerder verscheen.

00678

00679 LOAD-DATE: January 16, 2018

00680

00681 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00682

00683 PUBLICATION-TYPE: Krant

00684

00685 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00686

00687

00688 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00689 All Rights Reserved

00690

00691

00692

00693

00694 13 of 200 DOCUMENTS

00695

00696

00697

00698 NRC Handelsblad

00699

00700 13 January 2018

00701 NH zaterdag

00702

00703 Kijk die Zweden nu eens!

00704

00705 BYLINE: Caroline de Gruyter

00706

00707 SECTION: Buitenland; Blz. 17

00708

00709 LENGTH: 660 woorden

00710

00711 ABSTRACT

00712 Caroline de Gruyter

00713

00714 in europa

00715 In Zweden is iets merkwaardigs aan de gang: op scholen, bij vakbonden, werkgeversorganisaties en ngo's worden ineens Europacursussen gegeven. Ze discussiëren er over thema's die voor hen belangrijk zijn, en wat ze daar in Europa mee kunnen en willen. Dit is, zeggen de Zweden, een regelrecht gevolg van Brexit.

00716 Nederlanders denken soms dat zij van alle Europeanen het meest verweesd achterblijven als de Britten uit de EU vertrekken. Maar de Zweden voelen zich misschien wel meer verlaten. Nederland heeft de Britten bij de EU gehaald in 1973. Toen begon onze gelukkigste periode in de EU, waarin we enthousiast in nieuwe avonturen als de euro en Schengen sprongen. Maar wij waren één van de oprichters van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, in 1952. Lang vóór de Britse toetreding kenden wij de weg in Europa. Zweden kwam pas in 1995 bij de EU. De Britten zagen Zweden als liberale bondgenoot: vóór meer markt, vóór uitbreiding met nieuwe landen, tégen politieke verdieping. Britse ambtenaren maakten hun Zweedse collega's wegwijs in de EU.

00717 Nu komen diezelfde Britten waar ze destijds tegen opkeken - met de beste mensen in Brussel en de meest uitgekende strategieën - naar Stockholm met pathetische smeekbedes voor 'special deals' achter de ruggen van anderen om. De Britten hebben geen planning, geen kostenraming en nul kennis van Europa. Alles is emotie en drama. In Stockholm begint men te beseffen dat zí[#xffffd]j nu degenen zijn die de EU begrijpen, niet de Britten. En dat het roer om moet.

00718 Net als Nederlanders, Denen of Ieren kunnen de Zweden Europa niet door een Britse bril blijven bezien. Ze moeten in Brussel eigen keuzes maken, eigen accenten leggen. Als ze in Brussel gehoord willen worden, moeten ze

coalities sluiten met landen waar ze vroeger - schuilend achter de brede

Britse rug - weinig contact mee hadden. Zweden moet politiek meer in v~ Europa investeren. Uit eurobarometers blijkt dat de steun van burgers voor

de EU is gestegen, door Brexit en de verkiezing van Trump.
Angst voor chaos, plus een besef dat je als landje alleen niets
klaarspeelt, spelen daarbij mee.

00719 00719 Daarom begon de Zweedse minister voor EU-zaken, Ann Linde,
Date: 31-01-19 P I: ATLAS-NRC1.txt Page: 783/325
vorige maand met 'EU-handshakes': overall in het land bespreekt
ze Europa en vraagt ze wat burgers ermee willen en kunnen.
Elke instelling die ze bezoekt, discussieert zelf verder en komt
met een plan. Het klinkt klunzig en niemand weet wat het
oplevert. Maar voor Zweden is dit revolutionair. Europa was
lang taboe: alle politieke partijen waren diep verdeeld, dus
de EU", zegt Eva Sjögren, directeur van het Zweedse instituut
voor Europastudies (SIEPS), dat laatst een rapport uitbracht over
Brexit en de gevolgen voor Europa en Zweden. Nederlanders
zouden dat moeten lezen. Er staat in hoe de stemverhoudingen
in het Europees parlement veranderen, en toont de correlatie
tussen de invloed van een land en het aantal gedetacheerde
nationale ambtenaren bij de Europese Commissie. Het verkent
nieuwe machtsverhoudingen tussen EU-landen. En het voorspelt
dat regionale blokken - zoals het nordic blok waar Den Haag bij
lijkt te zweren - belangrijker worden, als tegenwicht tegen
Frankrijk en Duitsland.

iedereen
zweeg
liever. Er
waren
zelfs
leraren
die
Europa
niet
onderwezen
en c2~
omdat ze
'ertegen'
waren.
„Nu is het
alsof
Zweden
eindelijk
lid wordt
van
relaties
dan
Europaku

00720 Nederland staat meer in het Europese hart dan Zweden. Voor
ons is het extra belangrijk burgers te betrekken bij de
ommezwaai die komt als de Britten afhaken. Veel Nederlanders
weten het verschil tussen de Raad en de Commissie niet eens.
Ook wij onderwijzen liever transatlantische

nde. Dit is hét moment om daar, net als de Zweden, v5~ eens wat aan te
doen. Nederlandse handshakes, iemand?

00721 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

00722 De Zweden beseffen dat zij degenen zijn die de EU begrijpen, niet
de Britten

00723 In Zweden waren zelfs leraren die Europa niet onderwezen omdat ze
'ertegen' waren

00724

00725 LOAD-DATE: January 12, 2018

00726

00727 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00728

00729 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

00730

00731 PUBLICATION-TYPE: Krant

00732

00733 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00734

00735

00736 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00737 All Rights Reserved

00738

00739

00740

00741

00742 14 of 200 DOCUMENTS

00743

00744

00745

00746 NRC Handelsblad

00747

00748 12 January 2018

00749 NH vrijdag

00750

00751 Euro Mogelijke uitbreiding eurozone met Bulgarije

00752

00753 SECTION: Economie; Blz. 6

00754

00755 LENGTH: 129 woorden

00756

00757 DATELINE: Amsterdam.

00758

00759 Bulgarije wil binnen een half jaar beginnen met de toetredingsprocedure tot de eurozone. Dat heeft de regering in Sofia donderdag aangekondigd naar aanleiding van het eerste EU-voorzitterschap van het voormalige Oostblokland. „Bulgarije heeft een stabiele munt, een economische groei van 4 procent en een lage werkloosheid. Wij zijn klaar om plaats te nemen in de wachtkamer van de eurozone", aldus premier

Bojko Borisov. Volgens Sofia vormt toetreding „geen enkel risico" voor de eurozone. Met een €3~ staatsschuld van 26,8 procent voldoet Bulgarije -het armste EU-land- aan de voorwaarde voor de hoogte van de maximale staatsschuld van 60 procent van het bbp, ook is er geen begrotingstekort. De koers van de Bulgaarse lev is al jaren gekoppeld aan die van de euro. (ANP)

00760

00761 LOAD-DATE: January 12, 2018

00762

00763 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00764

00765 PUBLICATION-TYPE: Krant

00766

00767 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00768

00769

00770 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00771 All Rights Reserved

00772

00773

00774

00775

00776 15 of 200 DOCUMENTS

00777

00778

00779

00780 NRC Handelsblad

00781

00782 12 January 2018

00783 NH vrijdag

00784

00785 Euro 1,21 dollar / + 0,9 % Euro klimt door ECB en Duitse politiek

00786

00787 SECTION: Economie; Blz. 6

00788

00789 LENGTH: 51 woorden

00790

00791 De euro kreeg een dubbele zet omhoog. Donderdag publiceerde de Europese Centrale Bank notulen waaruit valt op te maken dat de ECB in september kan gaan stoppen met het kopen van staats- en bedrijfsleningen. En vrijdagochtend kwam het bericht van een doorbraak in de Duitse coalitie-onderhandelingen. (NRC)

00792

00793 LOAD-DATE: January 12, 2018

00794

00795 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00796

00797 PUBLICATION-TYPE: Krant

00798

00799 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00800

00801

00802 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00803 All Rights Reserved

00804

00805

00806

00807

00808 16 of 200 DOCUMENTS

00809

00810

00811

00812 NRC Handelsblad

00813

00814 06 January 2018

00815 NH-zaterdag

00816

00817 Stemmen voor een pan-Europese lijst

00818

00819 BYLINE: Caroline de Gruyter

00820

00821 SECTION: Buitenland; Blz. 12

00822

00823 LENGTH: 645 woorden

00824

00825 ABSTRACT

00826 Caroline de Gruyter

00827

00828 In Europa

00829 Een Franse europarlementariër, de socialist Gilles Parneaux, heeft laatst een groep opgericht van collega's die de ideeën van Emmanuel Macron in het parlement gaan pushen. Eind december had hij naar eigen zeggen al 70 europarlementariërs bij elkaar, uit 21 landen. Er zijn liberalen bij, socialisten, groenen en conservatieven. Het klinkt raar, omdat het zo logisch is - maar dit is volkomen nieuw.

00830 Europarlementariërs werken nu samen omdat ze uit hetzelfde land komen, of omdat ze dezelfde politieke kleur hebben. Zo is de Europese conservatieve 'familie' nu oppermachtig. Parlementariërs werken weleens samen rondom thema's, maar incidenteel. Parneaux wil dat meer structureel gaan doen, met thema's die Macron in zijn Sorbonne-speech noemde. In het tv-programma La Faute à l'Europe noemde de europarlementariër er laatst een paar: migratie, hervorming van de eurozone, veiligheid, klimaatbeheersing.

00831 In Brussel doen velen hier laatdunkend over. In het Europees parlement wordt al jaren geroepen dat dingen anders moeten. Maar werkgroepen komen en gaan, en er verandert zelden wat. Zo is het parlement al tijden bezig met de vraag: wat gebeurt er met

de 73 Britse zetels na Brexit? Sommigen willen die zetels schrappen, om te bezuinigen. Anderen willen een aantal van die zetels aan landen geven die zich na de vorige reshuffle benadeeld voelen en een deel reserveren voor een zogeheten panEuropese kieslijst. Er zijn er ook die alle 73 Britse zetels pan-Europees willen maken.

00832 Het idee van zo'n kieslijst is interessant. Het zou betekenen dat een Nederlander eindelijk op een Ier of Fin kan stemmen en andersom. Elke Europese kiezer zou twee stemmen mogen uitbrengen: één voor een nationale lijst, zoals nu, en één voor de pan-Europese lijst. Kennelijk hebben meerdere politici van gewicht al interesse getoond om zich te kandideren. Een Europese zetel heeft prestige.

00833 Hét probleem in de Europese politiek is dat beleid steeds meer Europese dimensies krijgt (klimaat, economie, terreurbestrijding) terwijl de v1~ democratie nationaal is gebleven. Een pan-Europese lijst zou die kloof een beetje dichten. Het zou de Europese politiek ook wat democratischer maken. Over zo'n lijst wordt al decennia gesproken; sinds het verdrag van Lissabon is het ook juridisch mogelijk.

00834 Brexit is een aanleiding om dit eindelijk in te voeren. Maar een v3~

parlementaire commissie onder leiding van de Poolse Danuta Hübner gaf in september negatief advies. Wat, zei Hübner, als Brexit niet doorgaat? Zij wil wachten tot Brexit zeker is. Maar dan is het al maart 2019, en de verkiezingen zijn in juni dat jaar. Dan is het te laat om kieslijsten op te stellen.

00835 De lidstaten beslissen er binnenkort over. Misschien komt er een doorbraak, misschien niet. In elk geval is het initiatief van Parneaux een stapje in de goede richting. Hij vergeleek de situatie met Eugène Ionesco's H1~

toneelstuk De Koning Sterft: als de koning blijft weigeren dood te gaan, blijft het koninkrijk in het verleden hangen. Hij moet zijn eigen dood erkennen, anders kan niemand vooruit. De koning, in dit geval, is het vastgeroeste Europese politieke systeem. Het systeem van de nationale partijen en eeuwig dezelfde politieke families. Maar de kloof in Europa is niet meer die tussen landen of politieke families, zegt Parneaux, maar tussen mensen die een modern, veilig, open Europa willen en nationalistische eurofoben die de EU kapot willen maken. Ongetwijfeld worden de nationalisten bij de komende verkiezingen sterker. Dat hoeft

geen ramp te zijn, mits constructieve Europeanen eindelijk hun krachten bundelen en thematisch gaan denken. Hetzelfde wat Macron in Frankrijk H3~ heeft gedaan, maar dan op Europees niveau. Uitstekend idee. HA~

00836 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

00837 Beleid krijgt steeds meer Europese dimensies terwijl de democratie nationaal is gebleven

00838

00839 LOAD-DATE: January 5, 2018

00840

00841 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00842

00843 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

00844

00845 PUBLICATION-TYPE: Krant

00846

00847 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00848

00849

00850 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00851 All Rights Reserved

00852

00853

00854

00855

00856 17 of 200 DOCUMENTS

00857

00858

00859

00860 NRC Handelsblad

00861

00862 06 January 2018

00863 NH-zaterdag

00864

00865 Schuld en boete in de eurozone

00866

00867 BYLINE: Maarten Schinkel

00868

00869 SECTION: Economie; Blz. 2

00870

00871 LENGTH: 608 woorden

00872

00873 ABSTRACT

00874 Maarten Schinkel

00875

00876 Column

00877 Een erg Duits feestje deze week: de nationale schuldklok, waarop de staatsschuld elke seconde verspringt, loopt terug. Er komt niet meer elke seconde een bedrag bij, maar er gaat nu elke tel wat af. Maar of

dat nu werkelijk goed nieuws is, daarover is de discussie nog niet besloten.

00878 Internationaal hebben Duitsers een vreemde, dubbele status. Enerzijds is er bewondering voor de hoogwaardige industrie en de exportmachine die op volle toeren draait. Er is het bejubelde gezelsysteem waarin jonge mensen in het vak worden opgeleid dat zij later zullen gaan uitvoeren. En de overheidsfinanciën zijn keurig op orde.

00879 Tegelijkertijd wordt gewezen op de schaduwkanten: achterblijvende investeringen in vooral infrastructuur, het enorme Duitse overschot op de handels- en betalingsbalans en de weigering om de overheidsfinanciën actief in te zetten als demper tijdens de grote financiële crisis. Is het niet treffend dat het woord voor 'schuld' in het Duits zowel een financiële als een morele betekenis heeft? In veel andere talen zijn daar twee verschillende woorden voor.

00880 Op reportage in Italië (debito, colpa) werd afgelopen zomer duidelijk dat dit verschil ook in de eurozone speelt: in Zuid-Europa, zei men daar, wordt c1~ iemand die aan schulden ten onder dreigt te gaan uiteindelijk geholpen. In het noorden niet: daar moet worden geleden tot er is afgelost, of tot de ondergang. Schuld maakt schuldig.

00881 De moraal: wij hebben het hier vaak over 'onder de rivieren', waar het m1~

grote ritselen begint en schaamte een grotere rol speelt dan schuld. Maar zij daar praten op hun beurt met evenveel recht over 'boven de rivieren', waar de onwrikbaarheid begint en het menselijk feilen onder het vloerkleed wordt geveegd.

00882 Misschien is dit wel de diepste groef die door de eurozone heen loopt. c1~ Moet je de schuld van Griekenland zonder genade opeisen (eigen schuld),

00883 Moraal speelt een rol in de economie, zo onderschreef ook Financial Times-columnist Gideon Rachman onlangs in een stuk waarin begrip doorklonk voor de Duitse opstelling. Maar in grote delen van de economische wetenschap stuit dat op een probleem. Daar is overheidsschuld geen moreel begrip, maar een instrument, dat moet worden ingezet bij het management van de conjunctuur. En volgens die of kwijtscheld en? Laat je als bank die kwakkelende cliënt kil failliet gaan, of verleng je die lening toch maar weer? Dat kan voor een deel het verschil €3~ verklaren in de hoeveelheid slechte leningen op de noordelijke of zuidelijke bankbalansen.

zienswijze is Duitsland schromelijk tekortgeschoten. Samen met Nederland c1~ overigens. Beide landen zouden, door hun weerzin tegen tekorten en CA~ schulden, de eurocrisis nodeloos hebben verdiept en verlengd.

00884 Nu de economie fors groeit, en de effectenbeurzen en woningprijzen opbloeien, lijkt die discussie achterhaald. Er bestaat geen parallel universum waarin een ander beleid had kunnen worden getest. Maar let wel: het inzetten van staatsschuld als instrument veronderstelt een beginsituatie waarin de schulden laag zijn en er dus ruimte is om dat te doen. Dat was niet het geval in 2008, en nu nog minder. Donderdag stelde het IIF, de internationale denktank van de banken, dat wereldwijd de schulden in de eerste drie kwartalen van 2017 met 16.000 miljard dollar zijn gegroeid naar het record van 230.000 miljard. Ook de overheidsschuld staat, volgens de OESO, op recordhoogte. Het teruglopen van de schuld klokken heeft prioriteit. Niet vanwege de moraal. Maar gewoon om de volgende recessie aan te kunnen.

00885 Maarten Schinkel vervangt Marike Stellinga.

00886 Misschien is een verschil in de visie op schuld de gevaarlijkste breuklijn in Europa

00887

00888 LOAD-DATE: January 5, 2018

00889

00890 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00891

00892 NOTES: Maarten Schinkel vervangt Marike Stellinga.

00893

00894 PUBLICATION-TYPE: Krant

00895

00896 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00897

00898

00899 Copyright 2018 NRC Media B.V.

00900 All Rights Reserved

00901

00902

00903

00904

00905 18 of 200 DOCUMENTS

00906

00907

00908

00909 NRC Handelsblad

00910

00911 30 December 2017

00912 NH Zaterdag

00913

00914 Twee stappen vooruit en één stap achteruit

00915

00916 BYLINE: Caroline de Gruyter

00917

00918 SECTION: Buitenland; Blz. 14

00919

00920 LENGTH: 619 woorden

00921

00922 ABSTRACT

00923 Caroline de Gruyter

00924

00925 In Europa

00926 Januari is genoemd naar Janus, de god met twee gezichten: een keek naar het verleden (het oude jaar, waarin dingen goed gingen, maar er ook van alles fout liep), de andere keek naar de toekomst, een toekomst waarin we de kans hebben opnieuw te beginnen en dingen beter te doen. „O januari," schreef Nietzsche in 1882, in Genua, in het boek Sanctus Januarius, „u bent de mooiste!" Als de eerste gedachte van het jaar een opbouwende is, bedacht hij, zeg je ja tegen het leven. Dan trek je je eigen pad. „Ik wil niet vechten tegen wat lelijk is. Ik wil geen beschuldigingen uiten; ik wil niet eens mensen beschuldigen die anderen wél beschuldigen."

- 00927 Dit is zeker geen oproep om Europa vanaf januari door een roze bril te bekijken. Wel een oproep om die zwarte bril eens af te zetten. Het eind van de euro en de nakende implosie van de Europese Unie worden al jaren voorspeld, vergeefs. De EU heeft vanaf dag één crises gehad. Die ging men dan te lijf. De instrumenten zijn beperkt, dus Europese oplossingen zijn nooit perfect. Daar kun je teleurgesteld om zijn. Maar die oplossingen houden wél. Daar gaat het om.
- 00928 2016 was het jaar van de populisten. Van Brexit, van Trump. Van mensen die als versteend voor de tv zaten, verbijsterd door het gescheld over en weer. Eind december, één jaar geleden, waren velen zo somber dat ze c4~
serieus dachten dat Marine Le Pen president zou worden en dat Geert Wilders de verkiezingen zou gaan winnen. De Russische ambassadeur in
Ankara werd doodgeschoten en mensen twitterden meteen: „Is dit het Frans Ferdinand-moment van de 21ste eeuw?“
- 00929 Het liep anders: 2017 werd het jaar waarin de antipopulisten terugvochten. Met succes. Het duurde even voor ze van de bank kwamen: huidige generaties Europeanen zijn opgegroeid zonder oorlog en zwaar afzien. Velen beseffen nu pas dat democratie en rechtsstaat niet vanzelfsprekend zijn en om zeep gebracht kunnen worden. Ze beseften ook dat je er wat voor moet doen, als je ze wilt behouden. Daarom werd c4~ dit het jaar van Emmanuel Macron, van de teruggang van de PVV, van
Varadkar, Pulse of Europe en Eurobarometers met de hoogste scores sinds tien jaar. O, en de economie trok aan en niet zo'n beetje ook. De EU groeide dit jaar 2,2 procent, harder dan Amerika - de Britten, die het gemiddelde omlaagtrekken, zijn keurig meegeteld.
- 00930 Om al die redenen kan 2018 een stuk opgeruimder beginnen dan 2016 of 2017. De populisten zijn niet verslagen, de antipopulisten hebben niet c4~ gewonnen. De democratie en de rechtsstaat staan in meerdere Europese CA~ landen onder druk. Maar als 2017 iets heeft laten zien, is het dat vechten lóónt.

00931 In Brussel trekken nationale regeringen steeds meer aan de
touwtjes. Dit zorgt ervoor dat Europese besluitvorming moeilijk
en complex blijft, al willen burgers transparantie en eenvoud: het
ene land wil dit, het andere dat. 'Brussel' is destijds uitgevonden
om hier, tot op grote hoogte, mouwen aan te passen. Zo zal het
Date: 31-12-2017 10:05:35
00932 behalve wat ultranationalisten die zo hard krijsen dat je haast
zou denken dat zij a) voor het 'gewone volk' spreken en b) ook
nog in de meerderheid zijn.
Verwacht dus in 2018 veel verhitte discussies over Europa: over
de
00933 meerjarenbegroting, Brexit, vluchtelingen en een nieuwe
president voor de ECB. Verwacht ook verkiezingen (Italië!),
00934 risico's en lastminutedeals. Als vanouds gaat Europa twee
00935 stappen vooruit, en dan één achteruit. Misschien wordt 2018
00936 eindelijk het jaar waarin Europeanen eens zonder overspannen
00937 verwachtingen naar hun eigen continent kunnen kijken.
00938 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.
00939 2017 werd het jaar waarin de antipopulisten terugvochten. Met
00940 succes
00941
00942 LOAD-DATE: December 29, 2017
00943
00944 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
00945
00946 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en
00947 Europa.
00948
00949 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-
00950
00951 CODE: NRC Handelsblad
00952
00953 Copyright 2017 NRC Media B.V.
00954 All Rights Reserved
00955
00956
00957
00958 19 of 200 DOCUMENTS
00959
00960
00961 NRC Handelsblad
00962
00963 27 December 2017
00964 NH-woensdag
00965 Koersdip euro vermoedelijk door automatisering handel
00966
00967 SECTION: Economie; Blz. 3
00968
00969 LENGTH: 217 woorden
00970
DATELINE: Amsterdam.

Handel was er nauwelijks op 25 december, net zo min als

economisch

nieuws.
Toch zakte
de euro op
Eerste
Kerstdag
plotseling
3 procent
ten €3~
opzichte
van de
dollar, om
het verlies
vervolgens
in een
mum van
tijd weer

goed
te
make
n.
Verm
oedel
ijk
ligt
de
oorza
ak
van
deze
flash
crash

,
zoals
beurs
hand
elare
n
zo'n

plotselinge koersval noemen, in de elektronische handel.

00971 De Britse zakenkrant Financial Times citeert verschillende
handelaren die de daling wijten aan geautomatiseerde
valutahandel (algorithmic trading) in €3~

combinatie met lage handelsvolumes. Eén order kan in zo'n geval

]

]

razendsnel een serie transacties ontketenen, die zelfs een wereldmunt als de euro flink in beweging brengen. Fundamentele oorzaken voor de koersbeweging waren niet aanwijsbaar.

00972 Het is zeker niet de eerste keer dat zoiets zich voordoet. De beroemdste flash crash vond plaats op 6 mei 2010, toen de belangrijkste Amerikaanse beursindices in een kwartier tijd met ruim 10 procent daalden. Levensmiddelenconcern Procter & Gamble verloor plots zelfs 37 procent van zijn waarde, terwijl de aandelen van adviesbureau Accenture korte tijd maar 1 cent kostten. Direct na de spectaculaire koersval maakten de beurzen het verlies weer goed. Eén handelaar zou destijds met gemanipuleerde orders de markt op hol hebben doen slaan.

00973

00974 LOAD-DATE: December 27, 2017

00975

00976 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

00977

00978 PUBLICATION-TYPE: Krant

00979

00980 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

00981

00982

00983 Copyright 2017 NRC Media B.V.

00984 All Rights Reserved

00985

00986

00987

00988

00989 20 of 200 DOCUMENTS

00990

00991

00992

00993 NRC Handelsblad

00994

00995 23 December 2017

00996 NH Zaterdag

00997

00998 Hij had de mooiste baan ter wereld

00999

01000 BYLINE: Marike Stellinga

01001

01002 SECTION: Binnenland; Blz. 18

01003

01004 LENGTH: 4268 woorden

01005

01006 ABSTRACT

01007 Jeroen Dijsselbloem

01008 Jeroen Dijsselbloem was vijf jaar voorzitter van de Eurogroep, een machtig beslisorgaan in Europa. Dit is zijn verhaal. „Ik ben geen diplomaat, ik ben een politicus.”

01009 Jeroen Dijsselbloem, nog maar net minister van Financiën, wist niet wat hij meemaakte. Vergaderingen van de Eurogroep duurden vaak tot drie, vier uur 's nachts. „Iedereen rende door elkaar. Er werd voortdurend geschorst.” Ministers verdwenen in kamers om apart met elkaar te overleggen. De Duitse minister van Financiën Wolfgang Schäuble ergerde zich openlijk. „Hij riep tegen zijn medewerkers: Wer macht denn einige Arbeit? So geht es nicht länger.”

01010 Dijsselbloem (PvdA) trof eind 2012 een club mensen aan die, zegt hij, getraumatiseerd was door de schulden crisis in Europa. Deze was begonnen in 2010

gewaarschuwd werd voor de financiële markten. Die waren hysterisch.”

toen
Griekenland zijn
schulden
niet meer
kon

01011 In de Eurogroep zaten de toen 17 ministers van Financiën van landen met de euro (nu zijn het er 19) en vertegenwoordigers van de Europese

herfinanciering

ren. Daarna hadden ook Ierland, Portugal en Spanje hulp van v1~ Europa nodig. „Er ging geen vergadering voorbij zonder dat er

Centrale Bank en de Europese Commissie. In Brussel hing in die jaren een c2~ crisissfeer: zou de eurozone uiteenvallen? In de loop van de schulden crisis

moest de Griekse regering opstappen, en ook de Italiaanse premier Silvio Berlusconi.

01012 Dat in die eerste vergaderingen het idee ontstond die nieuwe minister uit

Date: 31-01-19 P1: ATLAS NRC1 met Pagina: 709/325
Nederland voorzitter te maken, staat vast. De Duitse minister van Financiën Wolfgang Schäuble claimt het idee. „Een beetje vaderlijk is hij wel. Hij vindt dat hij mij heeft bedacht. De uitvinder van Jeroen

01013 Dijsselbloem als Eurogroepvoorzitter." Maar de Brusselse topambtenaren die altijd bij de Eurogroep zijn zeggen dat zij het waren. Lachend:

01014 „Zo zie je dat een goed idee soms meerdere vaders heeft." Waarom hij? Er was in elk geval een „element van wanhoop", zegt

Dijsselbloem. Jean-Claude Juncker, in die tijd voorzitter en premier van Luxemburg, had al 1,5 jaar eerder gezegd te willen stoppen. Maar de 17 ministers bleven bakkeleien wie hem moest opvolgen.

Mijn theorie, zegt Dijsselbloem, is dat Schäuble op een vergadering in december 2012 dacht: die kan wel deals maken.

01015 Op die vergadering verdwenen de belangrijkste hoofdrolspelers, onder wie de Franse en Duitse minister van Financiën en de baas van de Europese Centrale Bank, tijdens een schorsing in een kamertje om met elkaar verder te overleggen. Kan ik daar naar binnen? vroeg Dijsselbloem aan de Nederlandse ambtenaar die mee was. Probeer het, zei die. Dijsselbloem stond 1,5 uur tegen de muur geleund mee te onderhandelen en frustelde naar eigen zeggen nog wat Nederlandse wensen in het compromis. „Ik weet nog dat ik terugkwam in die zaal waar al die andere collega's uren hadden zitten wachten. Die waren bloedchagrijnig. Ik kreeg van één collega de wind van voren: dit kan toch niet! Ik zei: jij had ook naar binnen kunnen lopen."

Op 13 januari 2018, vijf jaar na zijn aantreden, stopt Dijsselbloem als Eurogroep-voorzitter. Hij maakte 51 ministers van Financiën mee, heeft hij zelf geteld. Drie Franse, vijf Griekse, twee Duitse, drie Italiaanse, om maar

. Zijn grootste trots zijn de afspraken over banken. De

een paar landen te noemen. Hij was een van de hoofdonderhandelaars bij v1~ de hulp aan Cyprus in 2013 en bij de derde lening met voorwaarde aan Griekenland in 2015

grootste banken vallen onder Europees toezicht en worden in elk land op dezelfde manier gered, in de regel zónder hoge kosten voor de overheid. „Je kan enorme sprongen maken in hoe je de banken aanpakt als je het samen doet."

01016 21-01-19 P1: ATLAS NRC1.txt Page: 800/325
Zijn taak was „de beel bij elkaar houden", zegt hij. Negentien ministers van

01017 Financiën uit heel Europa, van Portugal tot Finland, van Slovenië tot Oostenrijk, met uiteenlopende culturen, van verschillende politieke stromingen, die allemaal anders over de toekomst van Europa denken. Hij liet vergaderingen eerder beginnen en minder vaak schorsen door de teksten over besluiten zo veel mogelijk van tevoren te maken en ze ter plekke met de hele vergadering te veranderen.

01018 Een voorzitter moet in elk geval goed liggen bij de machtigste landen van

Europa, Duitsland en Frankrijk. „Het is heel eenvoudig voor een Nederlandse voorzitter om te begrijpen wat de Duitsers willen. We houden net als zij van regels, strengheid en zuinig begrotingsbeleid. Het vergt meer intellectuele lenigheid om de Fransen te begrijpen."

Hij heeft veel tijd geïnvesteerd in een goede relatie met de Fransen. Hij is Frans gaan leren, zijn Franse collega Michel Sapin leerde Engels.

Uiteindelijk konden ze elkaar zonder tolk verstaan. Dat maakt veel uit, zegt hij. „Frankrijk heeft de grote ideeën voor Europa. ┘

Duitsland brengt altijd een peloton juristen mee: hoe leggen we de afspraken vast?" Nederland ziet nog een derde dimensie: „Wij kijken naar perverse prikkels en

markten.
We zijn pragmatischer dan de Fransen.
De Nederlandse
c1~
nuchterheid
verdraagt die grote idealen slecht."

0
1
0
1

9 De Eurogroep is niet de plek voor bevlogen verhalen over de toekomst van Europa. „Ministers van Financiën weten dat er economisch en financieel een prijs te betalen is voor dat soort verhalen." Toch noemt hij het de mooiste baan ter wereld. „Je zit in een heksenketel van belangen. De mediadruk is gigantisch. Als je een steentje verlegt in die Europese rivier veranderen er grote dingen."

01020

01021 Verbale bom

01022 Dijsselbloem is nog maar net voorzitter als hij begin 2013 een golf van kritiek over zich heen krijgt. Cyprus heeft hulp nodig: het land kan geen geld meer lenen en de grote bankensector van het eiland staat op omvallen. Er staat ook spaargeld uit het buitenland op, bijvoorbeeld uit Rusland, omdat de banken een hoge rente betalen. Het eerste hulpplan dat Cyprus en de Eurogroep afspreken veroorzaakt ophef omdat alle

spaarders een heffing opgelegd krijgen. „Ik heb me totaal niet gerealiseerd dat dat zo'n schok zou veroorzaken. Iedereen riep: nu is spaargeld in v1~ Europa niet meer verzekerd." Het plan wordt na zware kritiek weggestemd vA~ door het Cypriotische parlement.

01023 Er komt een nieuw, tweede plan: nu betalen niet meer de kleine spaarders maar alleen grote spaarders en investeerders mee aan de redding van de banken. Ook dat veroorzaakt onrust omdat Dijsselbloem in een interview E2~

met zakenkrant Financial Times en persbureau Reuters zegt dat dit vanaf nu de nieuwe aanpak is in Europa. Geen bail-out van banken op kosten van de overheid maar een bail-in van investeerders in die banken, zodat de overheid niet alles betaalt.

01024 Commentatoren op de financiële markten, Dijsselbloems voorganger c1~

Juncker en Europees president Herman Van Rompuy vinden dat CA~

Dijsselbloem de hulp aan Cyprus verkeerd aanpakt of uitlegt. The Wall Street Journal noemt het een verbale bom op de markten. In alle talen worden varianten op Dijsselbloems naam verzonnen: Dijsselbourde, Dijsselblooper, Dijsseloen, Dijsselblowing it.

01025 Terugkijkend vindt Dijsselbloem dat hij het eerste plan beter had moeten uitleggen, maar van het tweede plan heeft hij geen spijt. Het is principieel juist dat investeerders verliezen nemen als banken gered worden. „We gaan niet met Europees geld Russische zwartgeldtegoeden in Cyprus redden. Het land was dan

Date: 31-10-2010 10:45:15 AM
01026 achter de bleven met de redeningsgroep. De Eurogroep waar ik binnenkwam was niet in staat te zeggen: de markten gaan dit niet leuk vinden maar we gaan toch die kant op. Zo'n koerswijziging moet je gewoon een keer durven."

Voordat hij minister van Financiën werd, had Dijsselbloem alleen oppervlakkig nagedacht over de reddingen van banken sinds 2008. „Van bail-in had ik nog nooit gehoord. Maar ik ben wel gewoon econoom." In Nederland kreeg hij direct na zijn aantreden te maken met het dreigende faillissement van SNS Reaal. „Ik had er helemaal geen trek in om weer met belastinggeld een bank te redden. Dat geeft beleggers zo'n perverse prikkel. Ik wilde die

01027 rekening terugduwen naar de private kant." Dezelfde gedachte was leidend bij de redding van Cyprus. „Ik was echt niet de enige die dit vond. Spanje was een van de steunpilaren voor deze aanpak, net als Duitsland." Beslissingen van de Eurogroep zijn altijd unaniem: de leden praten tot ze het eens zijn.

01028 Dijsselbloem is een geduldige uitlegger van alle besluiten die onder zijn voorzitterschap zijn genomen. Hij heeft veel argumenten om kritiek te pareren, je zal van hem niet snel horen dat hij ongelijk had. Van alle kritiek over Cyprus stoorde die uit 01029 Nederland hem het meest. „Daar ben ik toch gevoeliger voor. 01030 Bekende Nederlanders in talkshows hadden hier opeens verstand van. Ze zaten er inhoudelijk volkomen naast. Later in die week schreef de Financial Times dat ik gelijk had. Dat het de enige manier is om de banken weer gezond te maken."

Nooit slecht geslapen

Hij heeft zich nooit afgevraagd of hij het wel kon, dat eerste jaar met twee

nnetje dat op de rand van een immense afgrond staat - dat mannetje heeft hij zich nooit gevoeld. „Ik ben niet het type dat gaat zitten somberen."

01031 Hij heeft er nooit slecht van geslapen, zegt hij, ook niet als hij vanuit heel Europa en soms zelfs de Verenigde Staten kritiek kreeg. „Sommigen vinden dat je als voorzitter geen opvattingen mag hebben, dat je alleen foezelige dingen mag zeggen en dat ik mijn excuses moet aanbieden als ik wel wat zeg. Dat doe ik niet als het een diepgevoelde opvatting is. Ik laat niet over me heen lopen. Ik ben geen diplomaat, ik ben een politicus."

01032 Het dieptepunt uit die vijf jaar maakte Dijsselbloem dit jaar mee. Hij zei in een interview met een Duitse krant dat „in de eurocrisis noordelijke lidstaten zich solidair hebben getoond met de crisistanden. Als sociaaldemocraat vind ik solidariteit heel belangrijk. Maar wie die eist, heeft ook plichten. Ik kan niet al mijn geld uitgeven aan drank en vrouwen en u vervolgens om hulp vragen. Dat principe geldt op persoonlijk, lokaal, nationaal en ook op Europees niveau." Een belediging, vinden premiers en c2~

nieuwe banen en de ene na de andere crisis. Die bekende tekening over

H1~

d
e
e
ur
o
cr
isi
s
v
a
n
e
e
n
m
a

- ministers uit Zuid-Europa en Europarlementariërs. Een miskenning van
- 01033 Dijsselbloem weigert de uitspraak terug te nemen. „Ik meende de
wat ik zei." Bovendien: hij had het niet over Zuid- Europa maar in pijnlij
het algemeen over landen die om hulp vragen. Hij vindt dat zijn ke
uitspraken in de Spaanse en maat
01034 Portugese pers zijn verdraaid: „Alsof ik ze voor hoerenlopers had regel
uitgemaakt." en
Toch vond hij het moeilijk. „De storm na Cyprus raakte me niet die
persoonlijk. Men vond mij toen een geweldige amateur. Maar dit de
01035 keer werd mijn integriteit ter discussie gesteld. Ik werd door de crisisl
premier van Portugal uitgemaakt voor xenofob, racist en seksist. ande
In mijn kleine wereldje zijn dat best ruige dingen om te zeggen n
tegen een politicus." door
01036 Dijsselbloem belde veel collega's in de Eurogroep op om te horen voer
wat ze dachten. In de eerstvolgende Eurogroepvergadering stelde den.
hij het interview aan de orde. Niemand nam het woord. „Zelfs de
Portugese staatssecretaris niet."
De vraag is of het nodig was om de woorden 'drank en vrouwen'
te gebruiken. Dijsselbloem had zijn punt ook zonder die twee
woorden kunnen maken. Hij wekte er de indruk mee dat de
01037 crisislanden hun geld over de balk smeten. Fel: „Het is een
metafoor voor het voeren van slecht beleid. Ik zei het omdat dit
het hart raakt van het debat in de eurozone. Wie betaalt de
rekening? Waar houdt de nationale verantwoordelijkheid op en
begint de Europese? Het is totaal onhoudbaar om te verwachten
dat er in Europa een grote pot met geld staat als het fout gaat.
01038 Dat bedreigt het voortbestaan van de monetaire unie."
Dijsselbloem ziet nu de crisis voorbij is in Brussel een wat
laconieke sfeer ontstaan rond de budgettaire regels. De
Europese Commissie van Juncker is minder streng dan de vorige
als het gaat om landen die afspraken niet nakomen. „Juncker
vindt dat de Commissie niet alleen vervelende boodschappen
moet brengen. Dat is vanuit het oogpunt van draagvlak voor de
Europese Unie begrijpelijk. Maar de Unie is een op regels
gebaseerde gemeenschap."
Landen moeten er zelf voor zorgen dat ze een nieuwe
economische schok aankunnen. „Nog een keer een crisis van die
omvang trekken we politiek niet. De crisis was zó heftig, de schok
zó groot. Je moet voorkomen dat opnieuw door politieke
krachten vanuit het Europese centrum regeringen of premiers
moeten aftreden zoals die eerste jaren na 2010 gebeurde."
01039
Dijsselbloem botst nog een paar keer met collega's in Europa. Sorry zegt
☹️ hij maar één keer, tegen Jean-Claude Juncker. Voor zijn uitspraak
dat Juncker „een verstokte roker, en drinker overigens" is, in de talkshow
Knevel en Van den Brink begin 2014. „Ik weet niet waarom ik het zei. Het
was een lichtzinnig grapje, niet bedoeld om hem te beschadigen maar dat is

wel gebeurd. Hij kon geen glas water meer oppakken of hij werd door de Britse boulevardpers gefotografeerd en opgevoerd als 'aan de drank', met mij als character witness. Echt heel pijnlijk."

01040 Dijsselbloem heeft de afgelopen jaren intensief samengewerkt met Juncker, op een prettige manier, zegt hij. Ze hebben het uitgepraat. Maar als Juncker in 2014 voorzitter wordt van de Europese Commissie, wil hij Frans Timmermans wel en hem geen post geven in de Commissie. Dijsselbloem was dé kandidaat van de Nederlandse regering.

01041

01042 Met Varoufakis kan hij niet overweg

01043 Met de flamboyante Griekse minister van Financiën Yanis Varoufakis kan c2~ Dijsselbloem niet overweg. Zijn partij Syriza wint in

januari 2015 de CA~

verkiezingen met de boodschap: Brussel stelt te harde eisen bij de hulp aan Griekenland, dat moet anders. Vijf dagen later stapt Dijsselbloem op het vliegtuig naar Athene. „De kiezer heeft nou eenmaal deze mensen gekozen en ook al zijn ze nog zo agressief in hun retoriek, we gaan met ze samenwerken." Schäuble had de reis afgeraden. „Hij moet naar jou toe komen, vond hij. Hij zei er nog net niet bij: met de pet in de hand."

01044 Tijdens de persconferentie na afloop gaat het mis. Varoufakis zegt niet meer te willen samenwerken met de trojka. In de trojka zitten Europese vertegenwoordigers die controleren of de Griekse regering zich aan de afspraken houdt. Dijsselbloem krijgt de vertaling vertraagd te horen op zijn koptelefoon en kijkt

01045 ontzettend zuur. „Natuurlijk was ik chagrijnig. Hij had mijn uitgestoken hand in de fik gestoken tijdens die persconferentie." Dijsselbloem noemt het gesprek voorafgaand rationeel en rustig.

01046 Varoufakis schrijft in zijn boek Adults in the Room dat Dijsselbloem hem een ultimatum stelde. Dijsselbloem heeft passages in het boek gelezen omdat hij nieuwsgierig was naar hoe Varoufakis gebeurtenissen beschrijft.

„De paar dingen die ik heb opgezocht kloppen niet."

01047 Neem de titel van het boek. IMF-baas Christine Lagarde zei op een gegeven moment dat er „volwassenen in de kamer nodig waren" om tot een deal te komen met Griekenland. „Echt iedereen die ik ken, begreep dat Lagarde een tik uitdeelde aan Varoufakis, maar hij schrijft in zijn boek dat ze een tik uitdeelde aan iedereen in de Eurogroep.

01048 „In de Nederlandse pers is het beeld ontstaan dat dit een duel was tussen mijzelf en Varoufakis, maar hij had de hele Eurogroep tegen zich. Ik was eerder de vrede-stichter. Sommige collega's kwam stoom uit de oren van woede. Er zitten landen in de Eurogroep die een lager welvaartsniveau hebben dan Griekenland: Slowakije,

01049 Estland, Letland, Litouwen. Dat beseffen wij niet. Wij denken dat Griekenland het armste land is van Europa. Die landen moesten allemaal bijdragen aan de leningen voor Griekenland. Toen de

01050 Syriza-regering het minimumloon verhoogde, zeiden die collega's: verhogen? Bij ons is het lager! Hoe moet ik dat thuis uitleggen? Ik was voortdurend die ministers aan het kalmeren."

Varoufakis was een einzelgänger, zegt Dijsselbloem. Hij had geen mandaat in zijn partij. „Zijn eigen premier vertrouwde hem niet. Hij kreeg vaak een waakhond mee, bijvoorbeeld de vicepremier."

Uiteindelijk drong Dijsselbloem er bij de Griekse premier Tsipras op aan Varoufakis op een zijspoor te zetten. Ja, eigenlijk gaat hij daar niet over, maar „dat is allemaal achteraf. De crisis was zo groot."

Ook de onderhandelingen met Tsipras verliepen grillig. In juli dacht Dijsselbloem opnieuw bijna een deal te hebben. „We hadden nog twee kwesties waarover verder gepraat zou worden. Ze kwamen niet opdagen. Op Twitter zagen we waarom: ze hadden een referendum uitgeschreven met een oproep aan het volk tegen de dwingelandij uit Brussel te stemmen." De Grieken stemden tegen. „Een dag later wilden ze tóch onze voorwaarden accepteren. Waarop de Eurogroep en de regeringsleiders zeiden: die voorwaarden zijn niet meer beschikbaar, jullie hebben er zo'n rotzooi van gemaakt. Het was voor een rationeel mens

onnavolgbaar."

01051
Schäuble
vond dat
Griekenlan
d maar uit
de
eurozone
moet
vertrekken
.] c1~

D
i
j
s
s
e
l
b
l
o
e
m

i
s

d
o
o
r

Varoufakis verweten een schoothondje van Schäuble te zijn. „Op cruciale momenten heb ik besluiten doorgedruwd die niet populair waren in Duitsland. Zoals een bankenunie met een reddingsfonds waar ook Duitse banken aan mee betalen. Ik was niet voor een Grexit en heb ook in de Duitse pers gezegd dat Schäuble daar na de uiteindelijke deal over op moest houden."

01052 Toch vertrouwde Dijsselbloem Schäuble blind en heeft hij veel van hem geleerd. „Zijn stijl van onderhandelen is fascinerend." Hij gaf vaak toe aan

de wensen van zijn tegenstanders maar alleen als zij[#xffffd] met zijn verregaande voorwaarden akkoord gingen. „En dan keek hij met een voldane glimlach de groep rond wetende dat niemand daar trek in had."

01053 Uiteindelijk komt er een deal. Na de langste vergadering in Dijsselbloems leven, van zaterdagmiddag tot maandagochtend. „Ik

heb nog ergens drie uur geslapen geloof ik, op een bankje."
Dijsselbloem wordt diezelfde maandag herkozen als voorzitter. Hij beschouwt het als het hoogtepunt van zijn voorzitterschap.
„Resultaat na hard werken, dat is fijn."

- 01054 Daarna wordt het nog spannend in Nederland. De VVD-fractie wil tegen de Griekse deal stemmen, zegt Dijsselbloem. Ze hebben geen vertrouwen meer in de Griekse regering. „Als de fractie had doorgezet had dat een enorme crisis in de VVD gegeven, tot en met de val van het kabinet. Want Mark Rutte was in die lange nacht in een kabinetscrisis kwam Rutte II niet volgens Dijsselbloem. „Niet tijdens bed-bad-brood of de vrije artskenkeuze. Het was Griekenland."

Brussel
akkoord
gegaan."
Dichterbij

01055

01056 De technocraat

Europa van de cijfers, bezuinigingen, sancties en regels, in de wereld van de overheidsfinanciën verwoord met de term austerity. Dijsselbloem wás austerity, niet alleen in zijn boodschap, ook in zijn presentatie, zeggen critici in Brussel. Zelf zegt hij: „Ik kan natuurlijk heel zuinig kijken."

01057
Dijsselbloem werd door zijn optreden het strenge gezicht van Europa - het H2~

- 01058 Waren de voorwaarden aan de hulp aan Griekenland niet veel te hard? „Ja het was hard, maar nodig. De problemen zijn niet gecreëerd door de Europese hulp, die waren er al." En er wordt selectief gekeken. „Heel veel aandacht gaat naar de bezuiniging op de Griekse pensioenen. Die pensioenen waren absurd hoog in verhouding tot het welvaartsniveau. Dat we tegelijkertijd een bijstandsregeling creëren, lees je nergens. Die had Griekenland de toekomst toch niet kan aflossen, gaan we opnieuw kijken of we schuld moeten verlichten, hebben we gezegd."

- 01060 Dijsselbloem lijkt de ultieme technocraat maar hij zou zichzelf niet zo noemen. Daarvoor heeft hij te sterke opvattingen. Hij beschouwt het maar als een geuzennaam want hij heeft weinig op met heroïsche sprongen in Europa. „Politici besteden veel te weinig aandacht aan het langzaam bouwen van iets dat werkt. Daarom is Europa zo kwetsbaar. Omdat we met veel drama en grandes idées Europa vooruit brengen maar we maken het niet af."

- 01061 Dat is ook precies wat Nederland aan zijn voorzitterschap heeft gehad. „Wij Nederlanders zijn vaak zo bang voor lekken, gaten en perversiteiten dat we geen stap voorwaarts zetten. Ik heb als doel gehad vertrouwen te geven aan al die sceptici in

Nederland en Duitsland.

01059
Vo
lgens
Dijsselblo
em is de
Griekse
schuld nu
wel
draaglijk,

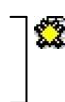

ook al zegt het c2~ IMF van niet. „Als Griekenland zich aan de afspraken houdt en de schuld in CA~

01062 „Natuurlijk heeft Mark Rutte wel een visie voor Europa, ik ook. Maar als je c3~ in Europa niet federalistisch bent, als je niet meer bevoegdheden, geld en macht naar Brussel wil brengen, dan heb je geen visie, vindt men daar. Maar ik geloof in goed functionerende nationale overheden, die soms supranationaal en soms intergouvernementeel samen werken. Dat is ook een visie."

01063 De recente opmerkingen van de Duitse sociaal-democraat Martin Schulz dat er een Verenigde Staten van Europa moet komen, vindt Dijsselbloem destructief. Landen die dat niet willen moeten wegwezen, zegt hij. „Als ik c2~

de stemming peil, blijven er dan weinig landen over. We moeten de

01064 „Ik kan me niet voorstellen dat we iemand aanwijzen in Brussel die doorzettingsmacht krijgt over pensioenen in Frankrijk en zzp'ers in Nederland. Dat is precies het verkeerde antwoord op het populisme. Populisten hebben heel erg goed in de gaten dat de verzorgingsstaat dictaten.

tegenstelli
ngen
tussen
landen
niet
overwinne
n met

onderdeel is van de nationale identiteit. Die kun je niet met een groot c3~ gebaar naar Europa brengen." CA~

01065 De nieuwe Nederlandse regering stelt zich harder op dan de vorige, ziet Dijsselbloem. Maar ook minister van Financiën Wopke Hoekstra (CDA) zal compromissen moeten sluiten. Dat gold voor Dijsselbloems voorganger Jan Kees de Jager (CDA) ook. „Hij heeft natuurlijk flink op de trom geroffeld in Europa. Dat vindt Nederland prachtig, maar De Jager is gewoon akkoord gegaan met het tweede hulppakket aan Griekenland."

01066 Waaraan kan je zien dat een sociaal-democraat vijf jaar leiding had over de Eurogroep? Zuid-Europeanen kunnen vaak niet geloven dat Dijsselbloem van de PvdA is. „Dat investeerders verliezen moeten nemen als banken worden gered, beschermt de publieke

zaak. We hebben begrotingsregels flexibeler gemaakt. Een van de vernieuwingen komt bij mij vandaan. Een land dat bezig is met hervormingen, krijgt meer tijd om zijn begrotingstekort te laten dalen. Daar maakt Italië nu gebruik van. Maar ik ga mensen er niet meer van overtuigen dat ik niet alleen van de strenge regels was. Ik wéét dat de fundamenten van de eurozone steviger zijn dan vijf jaar geleden."

01067

01068 Het einde

01069 Dijsselbloem had nog een half jaar langer kunnen blijven als voorzitter. De Duitse en de Franse regering wilden dat, maar zijn eigen Nederlandse regering niet. „Ik wilde niet voor een paar maanden de stoel warm houden, wel voor een half jaar." Het kabinet vond een half jaar te lang. Dat zou een opstap zijn naar een permanente voorzitter van de Eurogroep en daar is Nederland tegen. Een minister moet het erbij doen. „Ik snap het volledig. Dit is altijd het Nederlandse standpunt geweest, ik heb het zelf verdedigd."

01070 Die permanente voorzitter komt er uiteindelijk wél, schat Dijsselbloem in, maar wat die de hele week moet doen? Zoveel tijd kost het voorzitterschap nou ook weer niet als er geen crisis is.

01071 Dijsselbloem weet nog niet wat hij gaat doen. Misschien een boek schrijven over zijn voorzitterschap. „Maar de vraag is of het gepubliceerd wordt." Hij is in voor leuke, ingewikkelde functies.

01072 Diederik Samsom zei dat het moeilijk is na zo'n baan niet alles futiel te vinden.

01073 „Ik ben een ander type dan Samsom. Ik ben van plan een nieuw kippenhok te maken."

01074 Maar van een grote meneer wordt u weer een gewone meneer.

01075 „Ik ben gelukkiger als ik in een spijkerbroek kan rotzooien in Wageningen dan wanneer ik keurig in pak in de schijnwerpers sta en door honderd journalisten uit 24 landen word belaagd."

01076 Dat strookt niet met dat u het de mooiste baan ter wereld noemt.

01077 „Nee, oké, het was echt leuk."

01078 Bij zijn laatste vergadering met de 19 ministers van Financiën van de Eurogroep begin december krijgt hij een munt van de Letse minister van Financiën, een fles wijn van de Franse, een toespraakje van de Spaanse minister, een glas champagne. En een staande ovatie. Dijsselbloem schiet vol. „Heel even maar hoor."

01079 De betiteling 'technocraat' beschouwt hij als een geuzennaam

01080 Ik ga mensen er niet meer van overtuigen dat ik niet alleen van de strenge regels was

01081

01082 CV Jeroen Dijsselbloem

01083 Jeroen Dijsselloem (51) woont met zijn partner Gerdaen twee zoons in Wageningen op een terrein waar vroeger een steenfabriek stond. Hij houdt daar kippen. Dijsselbloem werd geboren in Eindhoven. Zijn vader was leraar Engels, zijn moeder onderwijzer op de basisschool. Dijsselbloem studeerde landbouweconomie aan de Universiteit van Wageningen en werd zo ingenieur.

01084 In 2000 werd hij lid van de Tweede Kamer. In 2003 voerde hij campagne met Staf Depla en Diederik Samsom, ze willen de PvdA minder zelfgenoegzaam maken. Ze noemen zich de Rode Ingenieurs. Dijsselbloem maakt als Kamerlid afkeurende opmerkingen over de seksualisering van de maatschappij. Het levert hem de bijnaam Rode Dominee op. In 2007 is hij voorzitter van de parlementaire onderzoekscommissie die hard oordeelt over decennia van onderwijsvernieuwing.

01085 In 2012 wordt hij minister van Financiën in het kabinet-Rutte II, een paar maanden later eurogroepvoorzitter. Hij saneert de overheidsfinanciën. Bij de Tweede Kamerverkiezingen afgelopen maart stond hij derde op de lijst van de PvdA. Bij het aantreden van Rutte III gaf hij zijn kamerzetel op. Ondanks het hoge aantal voorkeurstemmen dat hij kreeg, zegt hij zich verantwoordelijk te voelen voor de dramatische verkiezingsuitslag van de PvdA: 9 zetels. Hij heeft de vuurkracht niet meer voor deze rol in de oppositie, schrijft hij aan de kiezers.

01086

01087 LOAD-DATE: December 22, 2017

01088

01089 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01090

01091 GRAPHIC: Boven: Dijsselbloem zoent IMF-voorzitter Christine Lagarde, 2015; midden: Dijsselbloem telefonisch aan het werk in Den Haag, 2015; onder: met de Griekse minister van Financiën Yanis Varoufakis, 2015

01092 Foto's Philippe Wojazer/ Reuters; Bart Maat/ ANP; Virginia Mayo/ AP

01093

01094 PUBLICATION-TYPE: Krant

01095

01096 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01097

01098

01099 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01100 All Rights Reserved

01101

01102

01103

01104

01105 21 of 200 DOCUMENTS

01106

01107

01108

01109 NRC Handelsblad

01110

01111 23 December 2017

01112 NH Zaterdag

01113

01114 Pas op: de grenzen komen terug

01115

01116 BYLINE: Caroline de Gruyter

01117

01118 SECTION: Buitenland; Blz. 12

01119

01120 LENGTH: 639 woorden

01121

01122 ABSTRACT

01123 Caroline de Gruyter

01124

01125 In Europa

01126 De nieuwe regering in Oostenrijk, een coalitie van conservatieven en extreem-rechts die vorige week werd geïnstalleerd, komt meteen met het onzalige plan om sommige inwoners van Zuid-Tirol het Oostenrijkse staatsburgerschap aan te bieden. Daarmee rakelt ze een oud grensconflict c1~ met Italië op dat juist de laatste decennia langzaam was gesmoord. In een tijd waarin populistten alles doen om mensen tegen elkaar op te zetten, politieke gemeenschappen af te bakenen en afzonderlijke identiteiten op te fokken, is deze ontwikkeling ook voor de rest van Europa niet zonder belang. Overal in Europa staan 'grenzen' weer op de agenda.

01127 Zuid-Tirol, hoog in de Dolomieten, maakte eeuwenlang deel uit van het Habsburgse Rijk. In 1919, na het uiteenvallen van het keizerrijk, werd het toegewezen aan Italië. Decennialang klaagden de Duitssprekenden dat Italië geen consideratie had voor hun taal en cultuur en hen slecht

behandelde. In de jaren zestig leidde dit zelfs tot een serie

terreuraanslagen. Maar mede onder druk van de Europese Unie heeft Italië Zuid-Tirol verregaande autonomie verleend. Ook werd de grens tussen Italië en Oostenrijk uitgegumd, door Schengen, en maakte het wat minder uit in welk land de Zuid-Tirolers leefden. Hoe sterker Europa, hoe zwakker de natiestaat.

01128 De extreem-rechtse Oostenrijkse partij FPÖ heeft nooit verbloemd dat zij het zeer welvarende Zuid-Tirol dichter bij Oostenrijk wil halen. Norbert Hofer, nu minister, bepleitte in 2016 als presidentskandidaat „de inbedding van Oostenrijk in de Duitse cultuurgemeenschap" in Zuid-Tirol. Afgelopen zomer verspreidde de partij brochures onder scholieren, met landkaarten waarop Zuid-Tirol doodleuk bij Oostenrijk is getrokken. Praktisch gesproken heeft het plan, waarin gerept wordt van „Volksgroepen", weinig impact. Alle EU-staatsburgers, ook Italianen, kunnen naar Oostenrijk verhuizen als ze dat willen. Het venijnige is dat alleen Italianen wier families al vóór 1919 in Zuid-Tirol woonden, dit staatsburgerschap aangeboden krijgen. Wat dit dus vooral doet, is in een buurland etnische groepen tegen elkaar opzetten. Precies waar ze op de Balkan zo goed in zijn. De Italiaanse onderminister Sandro Gozi noemde het plan „willekeurig c3~ en zinloos".

01129 Na de Eerste Wereldoorlog werden overal in Europa grenzen veranderd. Daarna nauwelijks meer. Na de Tweede Wereldoorlog werd vooral met mensen geschoven om etnische homogeniteit te bereiken. Grenzen in Europa zijn een eeuw lang ongeveer gebleven waar ze waren. Tegenwoordig wordt er met kapitaal, goederen en ideeën geschoven, niet met grenzen. Francis Fukuyama voorspelde

dit, in zijn essay over het eind van de geschiedenis, in 1989. Maar bij Fukuyama bleven mensen thuis. Dat grenzen zo onbeduidend zouden worden dat ook mensen er vrijelijk overheen zouden gaan, of dat er migratiegolven zouden komen, voorzag hij niet. Veel Europeanen veranderen nu liever van land dan dat ze hun eigen regering veranderen. Doordat mensen makkelijk migreren, komt de roep naar duidelijke grenzen als een boemerang terug.

- 01130 Grenzen gaan over de afbakening van politieke gemeenschappen. Over identiteit. Over wie erbij hoort en wie niet. Dat tonen Catalonië, Schotland, Slovenië en Kroatië met hun grensgeschil, en nu Oostenrijk dat het vuurtje in Zuid-Tirol eens lekker oppooft. Is dit het Europa waarnaar we terug willen? Vol uitsluiting, hatelijkheden en opgefokte grensconflicten? Europees Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker zei dinsdag dat hij er „redelijk vertrouwen in heeft" dat de nieuwe Oostenrijkse regering proEuropees is. Waar haalt hij het vandaan?
- 01131 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.
- 01132 Veel Europeanen veranderen liever van land dan dat ze hun eigen regering veranderen
- 01133 Veel Europeanen veranderen nu liever van land dan dat ze hun eigen regering veranderen
- 01134
- 01135 LOAD-DATE: December 22, 2017
- 01136
- 01137 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 01138
- 01139 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.
- 01140
- 01141 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 01142
- 01143 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 01144
- 01145
- 01146 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 01147 All Rights Reserved
- 01148

01149

01150

01151

01152 22 of 200 DOCUMENTS

01153

01154

01155

01156 NRC Handelsblad

01157

01158 22 December 2017

01159 NH-vrijdag

01160

01161 Catalaanse politiek zit muurvastANR~

01162

01163 BYLINE: Koen Greven

01164

01165 SECTION: Buitenland; Blz. 1

01166

01167 LENGTH: 576 woorden

01168

01169 DATELINE: Barcelona

01170

01171 ABSTRACT

01172 AnalyseRegioverkiezingen

01173 Regeringsvorming in het verdeelde Catalonië wordt na de stembusgang een lastige klus.

01174 De Catalaanse verkiezingen hebben allesbehalve het door 'Madrid' gewenste effect gehad. De Spaanse premier Mariano Rajoy zag zijn hoop om in de autonome regio een nieuwe weg in te slaan met de uitkomst van donderdag vervliegen. Maar met een wankel parlementaire meerderheid vieren de separatisten bovenal een symbolische overwinning. De Madrileense beurs en de euro reageerden deze vrijdag negatief op de separatistische zege.

01175 Het was illustratief voor de toestand in Catalonië dat zowel het separatistische blok als de unionisten van Ciudadanos ('Burgers') op donderdagavond de zege opeisten. Ciudadanos is met 37 van de 135 zetels nu voor het eerst de grootste partij van Catalonië. Als 'de antiseparatisten' deelden ze daarmee een morele tik uit aan de independentistas, maar voor lijsttrekker Inès Arrimadas was de smaak van de victorie bitterzoet. Zij is er niet in geslaagd de separatisten te stoppen. Als hét gezicht van de unionisten zou zij om regiopresident te worden steun nodig hebben van het linkse Catalunya en Comú en van separatisten. Steun van beiden is uitgesloten.

01176

01177 Verkapt referendum

01178 De separatistische partijen JxC (34 zetels), ERC (32 zetels) en CUP (4 zetels) presenteerden de stembusgang als verkapt referendum over onafhankelijkheid. Dankzij het kiesstelsel krijgen ze met 47,5 procent van de stemmen 70 van de 135 zetels. Maar dit was niet de steun waarop ze écht gehoopt hadden: een meerderheid in stemmen.

01179 In de praktijk zal het vormen van een nieuwe separatistische regering een zeer lastige opgave worden. Al was het maar omdat Carles Puigdemont als lijsttrekker van JxC al enige tijd in 'ballingschap' in Brussel verblijft. Als hij één voet op Spaanse bodem zet, gaat de ex-president de cel in. De leider van de links ERC zit, net als een aantal andere separatisten, al vast.

01180 Bovendien zijn de twee grote gematigde separatistische partijen gedwongen een pact te sluiten met de CUP. Deze links-radicalen partij heeft op voorhand aangegeven alleen een regioregering te steunen die blijft aansturen op een eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring. De crisis van dit najaar heeft duidelijk gemaakt dat Puigdemont die koers niet meer kan volgen.

01181 Het was de Spaanse regering die op 28 oktober de derde regioverkiezingen in vijf jaar uitschreef. Dat deed premier Rajoy nadat de regioregering van Puigdemont de onafhankelijkheid had uitgeroepen. Hij zette diens bestuur af, nieuwe verkiezingen moesten een nieuwe etappe inluiden voor de totaal verdeelde regio. Een oplossing lijkt nu nog verder weg.

01182 Niet eerder verliep een Catalaanse verkiezingscampagne zo chaotisch, met een deel van de kandidaten op de vlucht voor justitie in België en anderen in een Spaanse cel. Bij de verkiezingen, die een recordopkomst van 82 procent kenden, deden zich geen incidenten voor. Een groot verschil met het illegale referendum

van 1 oktober, toen de politie ingreep tegen kiezers die ondanks het verbod wilden stemmen.

01183 De Catalaan Antoni[#xfffd] Rafel Guarro kijkt met wrok terug op die verboden volkspeiling. Hij werd zes weken geleden als een bezetter door de Spaanse politie uit het stemlokaal gegooid. „Beelden daarvan gingen de hele wereld over“, zei Rafel Guarro donderdag, in de rij voor het stembureau. „We hebben geen keus. Ik stem weer voor onafhankelijkheid. Maar die is nu veel verder weg.“

01184

01185 LOAD-DATE: December 22, 2017

01186

01187 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01188

01189 PUBLICATION-TYPE: Krant

01190

01191 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01192

01193

01194 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01195 All Rights Reserved

01196

01197

01198

01199

01200 23 of 200 DOCUMENTS

01201

01202

01203

01204 NRC Handelsblad

01205

01206 16 December 2017

01207 NH-zaterdag

01208

01209 Valse start voor Europese verbouwing

01210

01211 BYLINE: Stéphane Alonso; Tijn Sadée

01212

01213 SECTION: Buitenland; Blz. 8

01214

01215 LENGTH: 658 woorden

01216

01217 DATELINE: Brussel.

01218

01219 ABSTRACT

01220 EU-top

01221 Het moest een hoopvolle kersttop worden. Maar EU-leiders zijn

01222 Woorden als 'herboren' en 'nieuw elan' nemen de Europese regeringsleiders even niet meer in de mond. De EU-top van de afgelopen dagen werkte ontvondertend voor wie dacht dat het 'Macron-effect' verse lucht zou blazen in de Europese politiek.

van asielzoekers.

01223 Al bij aanvang was er ruzie - over de aanpak van migratie. West-verwijt c2~ Oost-Europa gebrek aan solidariteit, met de Hongaarse premier Orbán, die weigert vluchtelingen op te nemen, als gewillige boksbal. Na afloop was de stemming niet veel beter. Over ambitieuze plannen om de euro schokvrij te maken blijven de meningen sterk verdeeld. En het moest nog wel een hoopvolle kersttop worden. Op de toegangsbadges prijkte zelfs een vrolijke sneeuwpop.

01224 Sinds zijn aantreden als nieuwe Franse president heeft Macron ongeremd

de contouren geschetst van een zelfverzekerde EU 2.0 - en dat werkt aanstekelijk in Brussel. Op deze kersttop zou de aftrap worden gegeven van wat moet uitmonden in de verbouwing van het Europese huis. Maar het voelde als een valse start. Is de verdeeldheid structureel, of zijn de leiders gewoon moe na een slopend jaar van verkiezingen in heel Europa?

01225 Dat Duitsland nog steeds geen regering heeft, en zijn gebruikelijke leidersrol moeilijker kan spelen, helpt niet. Maar de EU-leiders hebben er

] hopeloos
c1~
verdeeld,
met name
over de
verdeling

ook zélf om gevraagd. In oktober werden ze het eens over een 'leaders agenda', een reeks thematische supertoppen om knopen door te hakken. Ook gaven ze Europees 'president' Donald Tusk opdracht om vóór elke top per onderwerp een 'discussienota' op te stellen: een overzicht van de belangrijkste struikelblokken. Tusk, zo blijkt na een paar nota's, doet dat graag kort en krachtig. Te krachtig, vinden sommigen.

- 01226 Zo stelde de Poolse oud-premier in zijn nota over migratie
01227 Eerlijke discussie
01228 In Tusks entourage wordt de kritiek maar moeilijk begrepen. „Het
01229 idee van de leaders agenda is dat er op een aantal cruciale terreinen een eerlijke discussie wordt aangewakkerd", zegt een ingewijde. „Nou, dat debat is er nu dus." Tusk zelf zei na afloop dat hij vooral het punt had willen maken dat „de herverdeling van migranten de illegale migratie niet gaat stoppen" en dat de sterke focus hierop intussen wel „heel veel tijd opslokt". Bovendien is hij niet alleen raadsvoorzitter „voor de grote, sterke landen" - lees: West-Europa - maar voor álle landen. „Ik kies geen kant."

onomwo
nden c3~
dat een
eerlijkere
verdeling
van
asielzoek
ers over
heel de

EU, middels CA~ verplichte quota, niet werkt en dus heroverwogen moet worden. Tot dikke tevredenheid Orbán, tot diepe ergernis van Rutte, die Oost-Europa 'selectief shoppen' verwijt. Tusk kreeg een stroom verwijten over de nota. Te Pools, te ondiplomatiek. Vanuit de Europese Commissie werd Tusk zelfs voor „anti-Europees" versleten.

- 01230 Het eurozone-debat belooft minstens zo splijtend te worden. Zuid-Europa, c1~ met Macron als woordvoerder, dringt aan op Europese 'schokdempers', vvd~ een gemeenschappelijk crisisfonds
01232 De grote vraag is of het Macron wel lukt om zaken te doen met de Duitse bondskanselier Merkel. Daar wordt hard aan gewerkt, verzekerde de Franse president vrijdag. Als duo kondigden Merkel en Macron samen aan dat er in maart opnieuw zal worden gesproken over de eurozone, en dat ze voor die tijd gaan proberen om tot „een gemeenschappelijk standpunt" te komen. „Onze methode is bekend", zei Macron. „We praten zonder taboe's over onderwerpen." Het doel: zorgen dat er drie maanden later, in juni 2018, ook echt besluiten genomen kunnen worden.

om
onverwach
te klappen
mee op te
vangen.

01231

Rutte
vindt

dat eurolanden zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen buffers, door hun begrotingen op orde te krijgen, zoals Nederland heeft gedaan. „Ieder moet zijn eigen dak repareren, en sámen de straat", zei Rutte.

- 01233 Rutte: „Het is duidelijk dat er twee scholen zijn, en ik zie die twee

c1~

voorlopig niet dichterbij elkaar komen."

01234

01235 LOAD-DATE: December 15, 2017

01236

01237 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01238

01239 PUBLICATION-TYPE: Krant

01240

01241 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01242

01243

01244 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01245 All Rights Reserved

01246

01247

01248

01249

01250 24 of 200 DOCUMENTS

01251

01252

01253

01254 NRC Handelsblad

01255

01256 15 December 2017

01257 NH-vrijdag

01258

01259 Democratie en euro, gaat dat samen?

01260

01261 BYLINE: Tijn Sadée

01262

01263 SECTION: Economie; Blz. 5

01264

01265 LENGTH: 725 woorden

01266

01267 DATELINE: Straatsburg/Brussel

01268

01269 ABSTRACT

01270 Eurogroep

01271 De Franse president Macron wil een speciaal parlement voor de eurogroep. Vrijdag staat zijn plan op de agenda van de EU-top.

01272

01273 Eurogroep Deze vrijdag op de agenda van de EU-top: moet de eurozone een parlement krijgen?

01274 Wie controleert de eurogroep? Aan wie legt dat machtige gremium van GL~ ministers van Financiën van de negentien eurolanden verantwoording af?

„We worden in het Europees parlement weleens door de

- 01275 Formeel heeft het Europees Parlement niets te zeggen over het eurobeleid en democratische controle is er daardoor nauwelijks. Maar de kritiek wordt luider, zeker nu bij verkiezingen in heel Europa de burger zich keer op keer beklaagt over het gebrek aan transparantie in 'Brussel'.
- 01276
01277 Schokdempers invoeren
- meer is het niet", zegt Bas Eickhout, Europarlementariër van GroenLinks. „Er gaapt een gigantisch democratisch gat."
- 01278 Hoog tijd voor een speciaal parlement voor de eurozone, vindt daarom de E3~
- Franse president Emmanuel Macron. Zijn plan, dat hij eerder dit jaar al lanceerde, staat vrijdag tijdens de tweede dag van de EU-top op de agenda van de regeringsleiders die zich buigen over de versterking van de euro. Alles ligt op tafel - van de oprichting van een Europees Monetair Fonds (EMF) tot en met de invoering van 'schokdempers' om bij 'schokken' - van de Brexit tot natuurramp - uit die EMF-pot snel krediet te kunnen geven.
- 01279 Maar durven de leiders het aan om Macrons 'eurozoneparlement' te omhelzen? Nog maar eens een nieuw parlement in het leven roepen? „We hebben er al één", zegt VVD'er Hans van Baalen in de wandelgangen van het Europees parlement in Straatsburg.
- 01280 Hij vertolkt daarmee de koers van zijn partijgenoot premier Mark Rutte die geen zin heeft in het optuigen van „nieuwe Europese instellingen." Als het om de eurozone gaat hanteert Rutte maar één richtlijn. „Als iedereen nou VVD~
- gewoon zorgt dat hij in eigen huis de zaken op orde heeft, dan worden we allemaal vanzelf schokbestendig", zei hij donderdag tegen de Duitse krant Frankfurter Allgemeine Zeitung.
- 01281 Van een eurozoneparlement zal het niet snel komen, zegt PvdAc1~ Europarlementariër Paul Tang. „Maar Rutte en zijn collega's kunnen niet PvdA~
- negeren dat Macron hiermee zijn nek uitsteekt. Een Franse president kun je niet met lege handen naar huis sturen. Ze zullen Macron op deze EU-top dus beloven er spoedig over verder te praten."
- 01282 „En dat zal moeten, want het democratisch gehalte van de eurozone is SP~ nul", zegt SP-eurofractieleider Dennis de Jong. Hij verwijst naar een uiterst kritisch rapport van de Europese Rekenkamer. „Conclusie van de Rekenkamer is dat de 'trojka', met eurogroepvoorzitter

eurog
roepv
oorzit
ter
bijgep
raat,
maar

Jeroen Dijsselbloem aan het stuur, er in Griekenland een rotzooitje van heeft gemaakt", zegt De Jong. „Het ging niet om Grieken helpen maar om banken helpen."

01283 Volgens de SP'er is meer transparantie nodig. „We weten niet welke rol Dijsselbloem heeft gespeeld. We weten eigenlijk niets."

01284 De euro moet een „sociale" munt worden, vindt Bas Eickhout van GroenLinks. En dan moet het eurozone-bestuur uit de

01285 Een nieuwe Europese superminister van Financiën, ook een idee van Macron, is volgens Eickhout een stap in de goede richting. „Die minister, die de eurogroep bestuurt, wordt dan onderdeel van de Europese Commissie waar wij als

achterk
amer
komen,
vindt
hij.
„Macro
n heeft
gelijk
dat hij
het

01286 Europarlement wél toezicht op houden. Dan is er eindelijk sprake van democratische controle."
Een nieuw eurozoneparlement hoef je dan niet per se in het leven te roepen. „Het bestaande Europarlement kan die taak op zich nemen."
eurozonebestuur wil politiseren."

01287 PvdA'er Tang sluit zich bij Eickhout aan. En hij heeft al een oplossing voor PvdA~ het probleem dat niet alle Europarlementariërs uit eurolanden komen. „Geef de parlementariërs uit eurolanden stémrecht en de anderen spreekrecht." Tang wil ook meer betrokkenheid van financiële experts uit nationale parlementen. „Die nemen dan meteen uit Brussel het eurodebat mee terug naar huis. En dat is precies wat nodig is."

01288 Maar VVD'er Van Baalen ziet het nut daar niet van in. „In de eurozone c1~ gelden simpelweg harde afspraken: over maximaal begrotingstekort en CA~ staatsschuld. Dat zijn democratisch tot stand gekomen afspraken, dus vvd~ waarom moeten zich daar nog Europarlementariërs over gaan buigen?"

01289 Nog een parlement in het leven roepen? We hébben er al één

01290 Hans van Baalen VVD-Europarlementariër

01291

01292 LOAD-DATE: December 15, 2017

01293

01294 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01295

01296 PUBLICATION-TYPE: Krant

01297

01298 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01299

01300

01301 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01302 All Rights Reserved

01303

01304

01305

01306

01307 25 of 200 DOCUMENTS

01308

01309

01310

01311 NRC Handelsblad

01312

01313 14 December 2017

01314 NH-donderdag

01315

01316 Europese Banken Rekenkamers: gebrekkige controle op toezicht banken

01317

01318 SECTION: Economie; Blz. 2

01319

01320 LENGTH: 199 woorden

01321

01322 DATELINE: Amsterdam.

01323

01324 De Rekenkamers van vijf Europese landen, waaronder de Nederlandse

Rekenkamer, maken zich zorgen over het toezicht op nationale banken. In een gezamenlijk rapport schrijven de toezichthouders dat de juiste controle op het publieke toezicht op banken in de eurozone ontbreekt.

- 01325 Deze lacune is ontstaan nadat het toezicht op de grote banken in 2014 is neergelegd bij de Europese Centrale Bank (ECB). De Europese Rekenkamers hebben toen niet de gebruikelijke controlebevoegdheden gekregen om het toezicht te kunnen controleren.
- 01326 Ook stellen de Rekenkamers dat ze hierdoor het toezicht op de middelgrote en kleine banken niet goed kunnen uitoefenen. Deze banken zijn meer volgens de methoden van de ECB gaan werken waardoor de nationale Rekenkamers „steeds vaker nul op het rekest krijgen als zij documenten ter inzage vragen”.
- 01327 De presidenten van het Duitse Bundesrechnungshof en de Nederlandse Algemene Rekenkamer Kay Scheller en Arno Visser waarschuwen dat dit gebrek aan toezicht nog gaat groeien en noemen deze ontwikkeling „onaanvaardbaar”.
- 01328 Vorig jaar november waren de Europese Rekenkamers zeer kritisch op het toezicht van de ECB op de banken. Ze noemden het toezicht niet „volledig en doeltreffend”.
- 01329
- 01330 LOAD-DATE: December 14, 2017
- 01331
- 01332 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 01333
- 01334 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 01335
- 01336 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 01337
- 01338
- 01339 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 01340 All Rights Reserved
- 01341
- 01342
- 01343
- 01344
- 01345 26 of 200 DOCUMENTS
- 01346

01347

01348

01349 NRC Handelsblad

01350

01351 13 December 2017

01352 NH-woensdag

01353

01354 documentaire De Europese droom NPO 2, 22.55-23.55u.

01355

01356 SECTION: Media; Blz. 14

01357

01358 LENGTH: 178 woordenANR~

01359

01360 Uitgelicht

01361 Met het vertrek van het Verenigd Koninkrijk wordt de Europese Unie voor het eerst kleiner. De Brexit is daarmee een kantelpunt in de Europese geschiedenis. De EU, de voortzetting van de EEG, begon met het Verdrag van Maastricht, 25 jaar geleden. Na lang onderhandelen besloten de leden tot invoering van de euro en stonden de lidstaten een deel van hun macht af aan Brussel. Het is deze stap die al in 1992 een breuklijn veroorzaakt tussen de voor- en tegenstanders van Europese samenwerking.

01362 Waarom wilden de politici van toen zo snel tot een unie komen? En leefde de 'Europese droom' wel onder de bevolking? De documentaire De Europese Droom van Misja Pekel laat zien hoe het Verdrag van Maastricht tot stand kwam en waar de eerste haarscheurtjes ontstonden.

01363 Met commentaar van Mathieu Segers, hoogleraar Europese Geschiedenis en medewerking van voormalige betrokken politici en diplomaten, onder wie de oud-ministers van Buitenlandse Zaken Uffe Ellemann-Jensen (Denemarken), Klaus Kinkel (Duitsland), Mark Eyskens (België) en oud-diplomaat John Kerr (VK).

01364

01365 LOAD-DATE: December 13, 2017

01366

01367 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01368

01369 PUBLICATION-TYPE: Krant

01370

01371 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01372

01373

01374 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01375 All Rights Reserved

01376

01377

01378

01379

01380 27 of 200 DOCUMENTS

01381

01382

01383

01384 NRC Handelsblad

01385

01386 09 December 2017

01387 NH zaterdag

01388

01389 De Europese reddingsbrigade van 500 miljard

01390

01391 BYLINE: Stéphane Alonso; Mark Beunderman

01392

01393 SECTION: Economie; Blz. 6

01394

01395 LENGTH: 2328 woorden

01396

01397 ABSTRACT

01398 ReportageNoodfonds

01399 Centraal in het toekomstdebat over de euro staat een club van 177 mensen in Luxemburg die landen als Griekenland helpt. Binnenkijken bij het Europees Monetair Fonds in wording.

01400

01401 5 jaar Europees noodfonds

01402 Door onze redacteuren en

01403 Een onopvallend kantoorpand in een buitenwijk van Luxemburg, met een sobere inrichting, veel schermen met financiële data en hier en daar een nepkerstboom. Zo ziet 500 miljard euro er uit.

01404 Vijf jaar waakt het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) nu over de eurozone. In ruil voor hervormingen leent het noodfonds tientallen €~

miljarden euro's aan wankelende eurolanden - Griekenland voorop - en behoedt het de hele muntunie voor onrust. Middenin de crisis werd het fonds haastig opgetuigd, toen eurolanden beseften dat hun munt geen achtervang bezat en dus erg kwetsbaar was. En nu het ESM zijn vijfjarige verjaardag viert - laatst was er taart in Luxemburg - staat het fonds in het middelpunt van de discussie over de toekomst van de euro.

01405 Dat die euro er nog is, wordt alom toegeschreven aan de geldinjecties van €~ de Europese Centrale Bank (ECB) in Frankfurt. Maar op de achtergrond is er ook die andere, minder bekende reddingsbrigade in Luxemburg. De vijf landen die het ESM te hulp schoot - Griekenland, Portugal, Ierland, Cyprus en Spanje - laten inmiddels allemaal economische groei zien. Komend jaar loopt het huidige en voorlopig laatste hulpprogramma voor Griekenland af.

01406 In het kleine kantoor van ESM-directeur Klaus Regling (67) hangt een schilderij met vurig gekleurde, woeste stieren uit Pamplona. „Zij staan symbool voor de markten. Die kunnen best gevaarlijk blijken." Aan de andere kant van zijn bureau hangt een antieke gravure uit Bali, met een vredige voorstelling van het dagelijkse leven. „Dat is waar we naartoe willen: het paradijs. En ik zit in het midden!"

01407 Regling zetelt al sinds 2010 tussen de stieren en het paradijs in. In dat jaar werd de Duitser, die eerder voor het IMF, het Duitse ministerie van

Financiën en de Europese Commissie werkte, belast met het opzetten van ϵ_3 het EFSF (European Financial Stability Facility), de voorloper van het ESM. ϵ_A Nu krijgt het ESM mogelijk zélf alweer een opvolger. Komende week geven EU-leiders op een top het startschot voor een groot eurozone-debat. Een van de ideeën: het ESM oppompen tot een Europees Monetair Fonds (EMF).

- 01408 Dat zou dan niet alleen zoals nu leningen verstrekken, maar ook hulpprogramma's moeten opzetten en uitvoeren. Zoals het IMF dat doet, maar dan alleen voor de eurozone. Nu het IMF zich steeds meer uit Europa terugtrekt, groeit de druk op de eurolanden om zelf meer te doen. Bovendien had Griekenland de afgelopen jaren te maken met een wel heel drukke onderhandelingstafel: Europese Commissie én IMF én ECB. Plus nog het ESM/EFSF zelf. Met een EMF, zonder IMF en zonder de toch al overbelaste ECB, zou het overzichtelijker worden.
- 01409 „Dat het allemaal hiertoe zou leiden, had ik nooit gedacht“, zegt Regling. „Toen het EFSF werd opgericht, hadden we negen mensen. Het moest een tijdelijke instelling worden, het zou zelfs nooit geld moeten uitlenen. Alleen al het bestaan ervan moest zo'n indruk maken op markten dat de crisis zou gaan liggen. Dat bleek niet te werken: al in 2011 moesten we Ierland helpen.“ Uiteindelijk zou onder de EFSF-programma's 185,5 miljard euro worden uitgeleend.
- 01410 Van een tijdelijk naar een permanent noodfonds - en nu naar een 'EMF'. Het zou een nieuwe transformatie betekenen voor een instelling die, als het even kan, graag een beetje kleinschalig blijft. Regling komt net uit de kantine waar de wekelijkse vergadering met alle medewerkers heeft plaatsgevonden. Welgeteld 177. „Iedereen past nog in één zaal. Dat is prettig.“ Bij de ECB (2.500 werknemers) kunnen ze hem dat „niet nadoen“, grapt hij.
- 01411
- 01412 Bestuur in de kantine
- 01413 Politici die langsgaan bij het ESM verbazen zich vaak over de bescheiden behuizing van het instituut, zeker in vergelijking met de topzware gebouwen van de ECB in Frankfurt of van de EU-instellingen in Brussel. Bij het ESM parkeer je in de garage van het aanpalende winkelcentrum. En als de raad van bestuur bijeenkomt - dat zijn de ministers van Financiën van de eurozone - dan worden de stoelen in de kantine opzij geschoven.
- 01414 Sinds kort heeft Jeroen Dijsselbloem een klein kamertje bij het ESM. Sinds hij geen minister van Financiën meer is, maar nog wel (tot 12 januari) voorzitter van de Eurogroep, heeft hij tijdelijk onderdak in Luxemburg. In deeltijd adviseert hij het noodfonds, onder meer over de toekomstige rol in een hervormde eurozone. Bij het ESM zouden

ze de Nederlander graag langer houden dan tot januari, vanwege zijn politieke ervaring en gewicht. Onduidelijk is hoe lang hij blijft.

- 01415 Wie door de ESM-gangen loopt ziet mensen uit de hele wereld. Het ESM is 'intergouvernamenteel' door eurolanden zelf opgezet, valt buiten het EUrecht en is daarom officieel geen Europese instelling. Daarom mag het fonds aannemen wie het wil: óók niet-Europeanen en óók mensen uit de particuliere sector die geen EU-ambtenarenexamen op zak hebben.
- 01416 Het ESM ademt de sfeer van een bank. De risicomangers zitten in een kamer met grote witte borden vol ingewikkelde formules. Een kamer verder zitten de beleggers, tussen de op elkaar gestapelde schermen met cijfers en grafieken. Een groep jonge, informeel geklede mensen staat geconcentreerd te overleggen. Zij beleggen de ruim 80 miljard euro die eurolanden eenmalig in het ESM hebben gestort. Nederland maakte 4,6 miljard over, in overeenstemming met de relatieve grootte van de Nederlandse economie.
- 01417 Die 80 miljard aan belastinggeld, dat is de kas van het ESM. Het fonds ontleent aan dit kapitaal zijn AAA-status, de hoogste kredietwaardigheid. Hier bovenop hebben lidstaten een in wetten verankerde 'supergarantie' afgegeven tot 620 miljard euro, méér dan het fonds maximaal mag uitlenen (500 miljard). Het stelt het fonds in staat om zelf goedkoop geld op te halen op de financiële markten - geld dat vervolgens goedkoop wordt doorgeleend aan hulpbehoevende landen. Het ESM-loket blijft open voor landen die zelf niet meer kunnen lenen op de markten.
- 01418 Griekenland werd via EFSF en ESM met tot nu toe meer dan 180 miljard euro gestut en betaalt nu iets meer dan 1 procent rente op ESM-leningen. Terugbetalen moet het land tussen 2023 en 2059; Spanje betaalt nu al vervroegd terug. Het kapitaal van de eurolanden wordt voor deze leningen niet gebruikt, alleen het geld dat het ESM zelf ophaalt met obligaties. Strikt genomen is er via het noodfonds dus nog nooit een cent belastinggeld naar Griekenland gegaan.
- 01419
- 01420 Beleggen met belastinggeld
- 01421 Sebastien Levy, die als hoofd beleggingen het basiskapitaal van 80 miljard op peil moet houden, komt aanlopen. „We beleggen heel conservatief“, zegt Levy, een Franse veertiger. „En dus heel veilig“. De beleggingen - vooral obligaties van binnen en buiten Europa - moeten het kredietstempel AA-min of hoger hebben en ze moeten ook nog iets opleveren. In de huidige tijd, met extreem lage rentes, is dat best lastig. Het ESM neemt al ietsje meer risico in de

beleggingen: in 2015 werd de minimumeis verlaagd van AA naar AA-min. „Een spannende uitdaging", noemt Levy dit. Tot dusver is

01423 „Beleggers in onze obligaties weten zeker dat hun geld altijd zal worden terugbetaald", zegt Kalin Anev Janse, een 35-jarige Nederlander die als secretaris-generaal verantwoordelijk is voor het ophalen van geld op de markten. Cruciaal, zegt hij, is dat er volledige garanties in zitten van de zes sterkste eurolanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland, Oostenrijk, Finland en Luxemburg).

01424 ESM-obligaties - zijn dat niet in wezen 'eurobonds'? De eurolanden delen immers de risico's op het schuldpapier. Maar zo wil Anev Janse ze niet noemen. „Eurobonds worden geassocieerd met een Europese schatkist.

01425 Wij zijn ní[#xffff]et de Europese schatkist." Anev Janse is voortdurend op roadshow om de bonds aan de man te brengen, dikwijls vergezeld door Regling zelf, en soms ook door Dijsselbloem. Ze gaan op bezoek bij banken en pensioenfondsen in Europa, maar ook bij beleggers in de Verenigde Staten en in Azië. Handig is daarbij dat veel ESM'ers zelf in de financiële sector hebben gewerkt.

h
i
j

 S
u
c
c

e
s
v
o
l
V
o
r
i
g

jaar maakte Levy's team ruim een half miljard euro winst, al maakte Regling in juni bekend dat een klein verlies dit jaar waarschijnlijk is.

01422 De lidstaten kunnen, als aandeelhouders van het ESM, die winst opeisen als dividend. Dat doen ze tot dusver niet: het geld gaat naar een E2~

reservepot, waar nu 2 miljard euro in zit. Mocht het ESM ooit verlies lijden op beleggingen of op hulpprogramma's, dan wordt die reservepot het eerst geleegd. Daarna wordt het kapitaal van 80 miljard aangeboord en tot slot gaat de supergarantie meespelen.

01426 „Dit jaar hebben we 60 miljard euro kunnen ophalen", zegt Anev Janse. E3~

Looptijden van 3 maanden tot wel veertig jaar - hij heeft het allemaal in de aanbieding en beleggers staan in de rij. „Na de verkiezingsnederlagen van eurosceptici in Nederland en Frankrijk dit jaar, geldt de eurozone als een veilige haven voor investeringen, terwijl er onzekerheid is over de VS en over het Verenigd Koninkrijk."

01427

01428 Nieuwe schokdempers

01429 Die gunstige economische omstandigheden geven EU-leiders na jaren van crises ook weer lucht om na te denken over versteviging

van de muntunie - en over de vraag of een 'Europees Monetair Fonds' hieraan kan bijdragen. Regling vindt institutionele discussies niet onbelangrijk, maar stelt zich vooral op als pragmatisch econoom. „Wij kunnen best meer doen, al dan niet in de vorm van een EMF”, zegt hij. „Maar belangrijker is

de vraag: wat is echt nodig in de eurozone? En wat niet?”

01430 Wél nodig is allereerst dat lidstaten hun financiële systemen meer samenvoegen, zegt de Duitser. De negentien kapitaalmarkten moeten één €~ kapitaalmarkt worden en er moet een Europese spaargeldgarantie komen - EA~ zaken waartoe de lidstaten in

01432 Tot zover is dat een lijn waarin Reglings eigen land en Nederland zich kunnen vinden: géén extra geld naar Zuid-Europa. Maar daar houdt Reglings verhaal zeker niet op. Want de eurozone moet zich wel beter wapenen tegen grote, onverwachte schokken die één land treffen. Aan zulke 'asymmetrische' schokken kunnen landen zelf niet veel doen, zegt Regling. „Denk aan Ierland dat als geen ander land schade kan gaan ondervinden van de Brexit”. Hulp moet dan bijna automatisch op gang komen, maar alleen als aan vooraf vastgelegde voorwaarden is voldaan.

p
ri
n
ciple al
hebben
besloten.
01431
Ní[#xffff
d]et
nodig is
volgens

de ESM-baas een nieuwe centrale begroting voor de eurozone, zoals onder meer de Franse president Macron bepleit. „Het is belangrijk om landen economisch naar elkaar toe te laten groeien. Maar we hebben al een EU-begroting, waaruit armere landen meer ontvangen dan ze inleggen.”

01433 Het is een controversieel voorstel. Premier Mark Rutte is fel tegen, omdat c1~ hij er toch de opmaat in ziet van een nieuwe geldstroom van rijke naar vvd~

arme eurolanden. Regling: „Dat zie ik wat genuanceerder. Landen die hieruit putten moeten het geld binnen één economische cyclus, zeg vijf of zes jaar, terugbetalen. Het is belangrijk om dat te hebben om in een vroeg stadium te voorkomen dat een schok leidt tot een echte crisis.” De crisisoplossing van weleer - de munt devalueren - kunnen individuele landen binnen de muntunie niet meer toepassen. De ECB kan alleen monetair beleid voor álle landen tegelijk maken, en dus geen maatwerk leveren. Regling: „We doen er goed aan om hier iets aan te doen.”

01434 Laatst zei Rutte dat asymmetrische schokken in zijn ogen niet bestaan. Regling kan er zo een handjevol opnoemen. De enorme kosten die

Duitsland had aan de hereniging. De crisis in Finland, doordat gelijktijdig Nokia inzakke, de papierindustrie wegviel en de handel met Rusland een klap kreeg door de sancties. De Duitser wijst op de Verenigde Staten, waar op federaal niveau allerlei gemeenschappelijke spaarpotjes bestaan om te voorkomen dat een crisis uit de hand loopt. Hij noemt een 'herverzekering' voor werkloosheid een andere optie. Landen waar de werkloosheid snel oploopt, zouden dan automatisch geld kunnen lenen uit een 'slechtweerfonds' en dit later weer terugbetalen.

- 01435 Zou zijn eigen instelling zulke zaken kunnen uitvoeren? Regling: „Ja, wij kunnen dat doen. Ons voordeel is: wij zijn er al en wij kosten de belastingbetaler verder niets meer, want we financieren onszelf." Het ESM betaalt zijn onderdak en personeelskosten uit een kleine marge bovenop de (verder zeer gunstige) leningen aan de Grieken, Spanjaarden en Cyprioten.
- 01436
- 01437 Democratisch tekort?
- 01438 In Brussel beziet de Europese Commissie deze open sollicitatie met wantrouwen. Zij wil het instituut in Luxemburg, toch een beetje een eigengereide club van de lidstaten, graag meer in de eigen invloedssfeer trekken. De Commissie deed deze week voorstellen in die richting.
- 01439 Het ESM geldt als slank en efficiënt - maar nadelen zijn er ook. Het is in feite een verlengstuk van de Eurogroep van ministers van Financiën. Zij vormen het bestuur van het fonds en hebben elk een veto. Critici wijzen op het gebrek aan democratische controle op het ESM. Als een toekomstig EMF onder EU-recht gaat vallen, kan het Europees Parlement er beter een oogje op houden.
- 01440 Een democratisch tekort? Regling ziet het niet. „Ik verschijn geregeld in het Europees Parlement. En verder zijn wij verantwoording verschuldigd aan de negentien nationale parlementen." Het liefst zou Regling voor zijn instituut dezelfde status krijgen als de Europese Investeringsbank. Binnen het EU-recht - maar op afstand van de Brusselse machinerie. Hiervoor zou het EU-verdrag moeten worden gewijzigd, wat nu kansloos lijkt. Regling is beducht voor een halfbakken structuur waarbij het fonds aan
- onafhankelijkheid inboet - en dus aan vertrouwen op de markten. „De status op de markten is het belangrijkste wat we hebben." Hij wil maar zeggen: je moet de stieren niet onrustig maken.
- 01441 Als de raad van bestuur bijeenkomt dan worden de stoelen in de kantine opzij geschoven

01442 Critici wijzen op het gebrek aan democratische controle op het Europese noodfonds ESM

01443

01444 LOAD-DATE: December 8, 2017

01445

01446 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01447

01448 GRAPHIC: Illustratie Pepijn Barnard

01449

01450 PUBLICATION-TYPE: Krant

01451

01452 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01453

01454

01455 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01456 All Rights Reserved

01457

01458

01459

01460

01461 28 of 200 DOCUMENTS

01462

01463

01464

01465 NRC Handelsblad

01466

01467 08 December 2017

01468 NH-vrijdag

01469

01470 Het raadselachtige offer van Dijsselbloem

01471

01472 BYLINE: Luuk van Middelaar

01473

01474 SECTION: Opinie; Blz. 18

01475

01476 LENGTH: 685 woorden

01477

01478 ABSTRACT

01479 Luuk van Middelaar

01480

01481 Column

01482 De Nederlandse regering heeft Jeroen Dijsselbloem als een baksteen laten vallen. Berlijn en Parijs hadden gevraagd of de gewaardeerde oud-PvdA-minister tot januari 2019 wilde bijtekenen als voorzitter van de eurogroep, de club van ministers van Financiën van de eurolanden. Daarmee lag de c1~ bal voor een topbenoeming op de stip, maar tot veler verrassing weigerde Den Haag zelf die erin te knallen, zoals NRC onthulde. Lekker eigenwijs.

Maar welk nationaal belang is hiermee gediend?

01483 Het verhaal luidt dat Den Haag het kruit droog wilde houden voor andere benoemingen. Bijvoorbeeld die van topambtenaar Hans Vijlbrief (D66) tot voorzitter van de werkgroep die de euro-ministerraden voorkookt; een grote scoringskans, maar wel in een lagere divisie. Voorts was sprake van het lanceren van bankpresident Klaas Knot richting Europese Centrale Bank - al is de opvolging van Mario Draghi, wiens termijn najaar 2019 afloopt, een long shot. En wie weet denkt Mark Rutte (VVD) zelf aan een Europese toekomst. Deze week belandde de premier met stip op vier op een Brussels roddellijstje van personen die 2018 gaan bepalen; politico.eu ziet hem als „toekomstige Europese Raadvoorzitter", dus opvolger van

Donald Tusk, eind 2019.

01484 Vast geen hoofdmotief om Dijsselbloem te offeren, maar allicht wel om als diens opvolger in de eurogroep niet de liberale Luxemburgse kandidaat te steunen (een partijgenoot en Beneluxpartner) maar nota bene een Portugese sociaaldemocraat, want dan kan volgend jaar niemand zeggen dat er te veel liberalen op topfuncties zitten.

01485 Dijsselbloems opvolger, Wopke Hoekstra (CDA) - die zichzelf zo verloor van iemand die in euroland de show zou stelen - kwam

met een inhoudelijk argument voor het offer: Nederland wil dat de Eurogroep wordt geleid door een zittende minister, „die het erbij doet”, dus geen 'voltijder'.

01486 Die vraag raakt de kern van de eurozone-hervorming. Parijs had wel oren naar verlenging van Dijsselbloem, juist omdat hij géén minister meer is; het scheiden van nationaal mandaat en Europese rol zou een precedent

scheppen, opstapje naar meer. Denk aan de 'superminister' van Financiën, waarvoor Commissievoorzitter Juncker deze week plannen presenteerde; c1~

Macron vindt dit interessant, terwijl Nederland (terecht) fel tegen is.

01487 Zo gezien was de Franse steun voor Dijsselbloem een lokkertje en allicht gniffelt Financiën nu dat het niet heeft toegehaapt. Toch is dat dan te vroeg gegniffeld, want niet alles kan bij het oude blijven. De eurocrisis (2010-12) heeft laten zien hoe politiek het runnen van de muntunie is. Want dat is niet alleen technocratisch regels toepassen maar ook: keuzes maken, handelen in het openbaar, het Europese publiek overtuigen. Juist daarom was er kritiek op de machtige maar ondoorzichtige eurogroep.

01488 Juncker gaat nu in de overdrive met zijn superminister: die zou vicevoorzitter van de Commissie zijn, eurogroepvoorzitter, plus internationaal 'euro-aanspreekpunt', reddingsfondsen beheren, ECBvergaderingen bijwonen, rekenschap afleggen aan het Europees Parlement en nationale parlementen bezoeken. Een machtsgreep, zonder oog voor evenwichten. En met zoveel taken ineen dat je kunt uittekenen wat er uit diens agenda zou wegvallen: juist de nationale parlementen.

01489 Daarentegen valt er veel voor te zeggen om de bijbaan van eurogroepvoorzitter op te waarderen tot een voltijdse. Die persoon zou niet alle sleutels in één hand hebben, maar wel zichtbare politieke verantwoordelijkheid dragen en eurobesluiten in Straatsburg en nationale hoofdsteden kunnen verdedigen. De herbenoemde Dijsselbloem had er prachtig mee kunnen beginnen; en onderweg het eurozonedebat kunnen sturen naar waar Den Haag het wil hebben: weg van de superminister. Nu krijgen we de Portugese minister Centenos, die op de vraag naar een toekomstige dubbele pet gretig 'ja' zei. Tel uit je winst.

01490 Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU studies (Leiden, Louvain-la-Neuve). Onlangs verscheen zijn boek De nieuwe politiek van Europa.

01491 Juist een Nederlandse eurogroepvoorzitter had Nederlandse belangen kunnen dienen.

01492

01493 LOAD-DATE: December 8, 2017

01494

01495 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01496

01497 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve). Onlangs verscheen zijn boek De nieuwe politiek van Europa.

01498

01499 PUBLICATION-TYPE: Krant

01500

01501 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01502

01503

01504 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01505 All Rights Reserved

01506

01507

01508

01509

01510 29 of 200 DOCUMENTS

01511

01512

01513

01514 NRC Handelsblad

01515

01516 07 December 2017

01517 NH-donderda

01518

01519 Europese Commissie laveert tussen Merkel en Macron

01520

01521 BYLINE: Stéphane Alonso

01522

01523 SECTION: Economie; Blz. 2

01524

01525 LENGTH: 590 woorden

01526

01527 DATELINE: Brussel

01528

01529 ABSTRACT

01530 AnalyseToekomstplannen Eurozone

01531 De toekomst van de eurozone ligt ergens tussen Frankrijk en Duitsland.

01532 Neigt het naar Macron of naar Merkel? Dat was de vraag die woensdag in Brussel in de lucht hing toen de Europese Commissie een reeks voorstellen deed om de eurozone te versterken. Waarbij de Franse president staat voor visie en de Duitse bondskanselier voor het pragmatisme.

01533 Eind volgende week geven EU-leiders in Brussel tijdens een top de aftrap voor een groot eurozone-debat, dat in juni volgend jaar hervormingen moet opleveren. De Commissie presenteerde woensdag haar eigen inbreng v5~

en stelt onder meer voor om een op het IMF geënt Europees Monetair Fonds (EMF) op te richten en daar het ultieme vangnet voor de

01534 Macron of Merkel? Het is duidelijk een vraag die de Commissie zichzelf heeft gesteld. Het pakket is een evenwichtsoefening geworden. Een poging om de twee dominante smaken in het debat nader tot elkaar te brengen.

eurozo
ne van
te
maken

01535 Neem het voorstel voor een 'Europese minister van Economische en Financiële Zaken'. Zijn bestaan moet „met volledige inachtneming van de nationale bevoegdheden" de besluitvorming minder complex en voor het

.
publiek
dus
begrijpelijk
er maken.

Vintage Macron - en zo'n radicaal voorstel dat het menig Noord-Europees land, Nederland inclusief, de haren te berge zal doen rijzen.

01536 Tegelijkertijd gaat de Commissie op andere vlakken juist niet mee met de Fransman. Diens ideeën om een voor de eurozone speciale begroting op te tuigen, en zelfs een eigen, apart parlement, ontbraken woensdag volledig.

01537 Eurocommissaris Pierre Moscovici (Financiële en Economische Zaken) legde uit waarom: het zou de - nu ook al best grote - institutionele warboel in Brussel vergroten en het verschil tussen eurolanden en niet-eurolanden slechts accentueren. De Commissie wil „het gevaar van twee snelheden" juist „uitbannen".

01538 Institutionele 'helderheid' is ook waarom de Commissie voor een Europees Monetair Fonds pleit. De rol van achtervang in de eurozone wordt op dit moment gespeeld door het Europese Stabiliteitsmechanisme (ESM). Maar dat noodfonds is 'intergouvernementeel' - door lidstaten zelf opgericht - en valt dus buiten het zicht van EU-instellingen.

01539 De Commissie wil het ESM omvormen tot een EMF en „verankeren in het rechtskader van de EU". Dat zou de besluitvorming sneller en efficiënter maken en ook democratische controle op Europees niveau mogelijk maken. De financiële vuurkracht van dat EMF zou tevens het „laatste redmiddel" moeten zijn als een ordelijke liquidatie van probleebanken hapert en er voor de eurozone levensbedreigende paniek dreigt uit te

breken.

01540 Ook pleit de Commissie voor een koppeling tussen de EU-begroting en E3~

structurele hervormingen: wie stevige plannen maakt en uitvoert, kan meer EU-geld tegemoet zien, en vice versa. Ook moeten er

'schokdempers' komen om bij grote, onverwachte schokken (van de Brexit tot natuurrampen) landen via dat nieuwe EMF kortlopende kredieten te kunnen geven. Investerings - waarop doorgaans het eerst wordt bezuinigd - kunnen zo worden 'gered' en dus ook banen.

Date: 31-01-19 P I: ATLAS-NRC1.txt Page: 839/325

01541 Volgens de Commissie is dit noodzakelijk om te voorkomen dat een schok kan uitgroeien tot een complete crisis. Zo'n schokdemper zou voorwaardelijk zijn: alleen landen die aantoonbaar verstandig begrotingsbeleid hebben gevoerd krijgen er toegang toe. Geen solidariteit zonder verantwoordelijkheid, benadrukt de Commissie. Of dat NoordEuropa over de streep trekt, zal de komende maanden moeten blijken.

01542 De euro moet verenigen en niet verdelen

01543 Pierre Moscovici EU-commissaris

01544

01545 LOAD-DATE: December 7, 2017

01546

01547 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01548

01549 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-

01550

01551 CODE: NRC Handelsblad

01552

01553

01554

01555

01556 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01557 All Rights Reserved

01558

01559

01560

01561 30 of 200 DOCUMENTS

01562

01563

01564 NRC Handelsblad

01565

01566 05 December 2017

01567 NH-dinsdag

01568 Kabinet houdt in Eurogroep handen vrij

01569

01570 BYLINE: Stéphane Alonso; Tijn Sadée

01571

01572 SECTION: Economie; Blz. 2

01573

01574 LENGTH: 876 woorden

01575

01576 DATELINE: Brussel

01577 ABSTRACT

01578 AnalyseHervorming eurozone Nederland wil na het vertrek van

01579 Dijsselbloem verder in de luwte de eurozone hervormen, maar

01580 zal dit moeten doen met een nieuwe voorzitter van de

Eurogroep, de Portugees

Mário Centeno. Zijn ideeën staan haaks op de wensen van het kabinet.

☐ 🇳🇱 c1~

01581

015

82

Analyse Het kabinet wil in de Eurogroep de handen vrijhouden om de eur

ozone te hervormen

01583 Voor wie heeft Nederland gestemd? Minister Wopke Hoekstra (Financiën, CDA) houdt de lippen stijf op elkaar, nadat bekend is geworden dat zijn

Portugese ambtgenoot Mário Centeno de nieuwe voorzitter wordt van de Eurogroep. Hoekstra vindt het niet netjes om hierover uit de school te klappen.

01584 De terughoudendheid van Hoekstra is begrijpelijk. Ondanks het geheime karakter van de stemming melden verschillende bronnen dat Nederland zich maandagmiddag sterk maakte voor Centeno. En dat is opmerkelijk: de Portugees zetelt in een socialistische regering en heeft ideeën die haaks staan op wat Hoekstra zelf de komende jaren wil met de Eurogroep, het machtige gremium van ministers van Financiën van de eurolanden.

01585 De inzet is duidelijk: Hoekstra wil de handen vrij hebben, nu de eurozone aan de vooravond staat van mogelijk ingrijpende hervormingen. In Brussel wordt volop gepraat over 'begrotingscapaciteit' en 'schokdempers': €~ Europese buffers om de gemeenschappelijke munt beter te beschermen en te voorkomen dat bij de eerstvolgende crisis landen opnieuw 'op slot' gaan en vooral proberen hun eigen hachje te redden, desnoods ten koste van elkaar.

aanleggen voor slechtere tijden. Dat debat over de eurozone baart hem grote zorgen. „In de fase die nu aanbreekt is het heel erg belangrijk dat ik in die Nederlandse stoel zit”, zegt hij maandag tijdens een persconferentie. Duidelijk, maar het verklaart nog steeds niet waarom een centrum-rechts Nederlands kabinet zou instemmen met een Portugese socialist. Het lijkt er zelfs volledig mee in strijd.

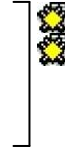
- 01587 Nederland wil andere toppositie 01586
- 01588 Nederland was maandag met heel iets anders bezig. Vrijdag Ho
- 01589 onthulde NRC dat de regering in Brussel aast op een andere ekstra is
toppositie, vlak onder die van de Eurogroep-baas. Topambtenaar daar niet
en D66'er Hans Vijlbrief, thesaurier-generaal bij het ministerie van van
Financiën, moet de Euro Working Group (EWG) gaan leiden, de gediend.
invloedrijke werkgroep die de Eurogroep ondersteunt. Om dat Net als
voor elkaar te krijgen kan de Eurogroep-voorzitter niet óók een premier
liberaal of een Noord-Europeaan zijn. Rutte
01590 Luxemburg heeft maandag zijn eigen ijzer in het vuur: de liberale hamert hij
minister op het
Pierre Gramegna. Ze presenteren hem als de 'Benelux-kandidaat'. CDA~
Maar belang van
Gramegna delft al snel het onderspit, tot groot verdriet van 'eigen
01591 Luxemburg en België, die van tevoren op de hoogte zijn gebracht verantwooo
van de Nederlandse strategie. Eerder op de dag laat de Belgische rdelijkheid
minister Johan Van Overtveldt er geen twijfel over bestaan hoe hij '. Landen
hiertegenaan kijkt. „Dat klinkt een beetje vreemd, hè, een moeten
Nederlandse liberaal met een Portugese socialist." zélf
De Luxemburgse premier Xavier Bettel deed zaterdag op het buffers
01592 partijcongres van de Europese liberalen in Amsterdam nog een
01593 laatste poging om de liberalen op één lijn te krijgen. In een Mede
01594 toespraak wees Bettel erop dat er zes liberale premiers in de dankzij
eurozone zijn en dat het in het algemeen goed gaat met het Centeno
liberale gedachtengoed. „Laten we ervoor zorgen dat dit tot uiting werd een
komt in Europese topposities!" Maandag herhaalt hij die zware
boodschap. Tevergeefs. crisis
omgebog
en tot
2,5
procent
E3~
verwacht
e
economi
sche
groei en
- Portugal is een succesverhaal
- Het is overigens de vraag of Gramegna het met een eensgezind
liberaal front wel zou hebben gered. Voor aanvang van de
Eurogroep-vergadering blijkt al dat grote landen als Frankrijk,
Italië en Duitsland van plan zijn om de Portugese socialist te
steunen. Zuid-Europa, vinden zij, is aan de beurt na vijf jaar Jeroen
Dijsselbloem. Portugal is bovendien een succesverhaal.
- wist Portugal, voor het eerst in acht jaar, een eind te maken aan een
excessief begrotingstekort.
- 01595 Hoe kansrijk Centeno is, blijkt als Dijsselbloem zich nog voor de
stemming tegenover journalisten verspreekt. „Ik ben tot 12 januari
voorzitter en dan Mário Centeno op 13 januari." Stilte. „Zei ik nou
Mário Centeno? Doe me een lol: citeer me even niet." Maar de
camera's draaien live mee. Het wordt hem niet kwalijk genomen.
Aan het einde van wat formeel zijn laatste Eurogroep-vergadering
is, wordt Dijsselbloem alom geprezen, voor zijn „leiderschap" en
„productieve werk" in soms extreem zware tijden, te

midden van de eurocrisis. Ook Hoekstra heeft alleen maar warme woorden voor Dijsselbloem. „Hij heeft het voortreffelijk gedaan."

01596 Centeno staat na afloop te glunderen op het podium. Hij zegt zich sterk te

willen maken voor een stabiele euro en voor minder grote E3~
welvaartsverschillen tussen eurolanden. „Elk land telt mee."

Dijsselbloem EA~

neemt afscheid met een waarschuwing aan alle ministers: „In deze economisch gunstige tijden is het heel gemakkelijk om achterover te leunen, maar er moeten echt nog stappen worden gezet."

01597 Zei ik nou Mário Centeno? Citeer me even niet

01598 Jeroen Dijsselbloem

01599 De ideeën van de Portugees staan haaks op wat Nederland wil

01600

01601 LOAD-DATE: December 5, 2017

01602

01603 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01604

01605 PUBLICATION-TYPE: Krant

01606

01607 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01608

01609

01610 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01611 All Rights Reserved

01612

01613

01614

01615

01616 31 of 200 DOCUMENTS

01617

01618

01619

01620 NRC Handelsblad

01621

01622 05 December 2017

01623 NH-dinsdag

01624

01625 Eurogroep Portugees is opvolger van Dijsselbloem

01626

01627 SECTION: Economie; Blz. 4

01628

01629 LENGTH: 122 woorden

01630

01631 DATELINE: Amsterdam.

01632

01633 Mário Centeno volgt Jeroen Dijsselbloem op als voorzitter van de Eurogroep. De Portugees kreeg maandag na twee rondes een meerderheid van de stemmen van de negentien leden van de Eurogroep, het belangrijke overlegorgaan van de ministers van Financiën van de eurozone. Hij werd verkozen boven drie andere kandidaten. Centeno (50) is net als de Nederlandse oud-minister van Financiën een sociaaldemocraat. Hij leidde Portugal de afgelopen jaren door de schulden crisis en wist de nationale economie weer gezond te maken. De Portugese economie had in 2017 de hoogste groeicijfers van de laatste tien jaar. Centeno werkte onder meer bij de Portugese centrale bank en staat bekend als iemand die impopulaire maatregelen niet uit de weg gaat.

01634

01635 LOAD-DATE: December 5, 2017

01636

01637 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01638

01639 PUBLICATION-TYPE: Krant

01640

01641 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01642

01643

01644 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01645 All Rights Reserved

01646

01647

01648

01649

01650 32 of 200 DOCUMENTS

01651

01652

01653

01654 NRC Handelsblad

01655

01656 04 December 2017

01657 NH-maandag

01658

01659 In het midden

01660

01661 SECTION: Media; Blz. 10

01662

01663 LENGTH: 251 woorden

01664

01665 Horizontaal: 1. Vruchtendrank? 5. Past bij de stampot 8.
Beelddrager ANR~

11. Storende presentator van weleer 12. Franse
(vrouwen)schilder 13. Meneer de ___ 14. Helt over 16. Werd
door de euro vervangen 17. Joods monster 19. Begint vanavond
weer 21. Boekafbeelding van een werknemer 24. Hangt verveeld
voor de drogist 28. Past na park of graf 29. Heroïsch verhaal 31.
Een ___ zomeravond 33. Tokkelinstrumenten 34. Franse film met
Jean Reno en Natalie Portman 35. Past voor leren of baren

01666 36 . Joegoslavisch staatsman 37. Beroep van Lydie van der Ploeg

01667 Verticaal: 1. Gymtoestel in je mond'2. Franse instemming 3. Heet ook wel salix 4. Beste lezer 5. Zit onder een bloem 6. Hevig 7. Aziatische saus 8. Ik zeg __ 9. Loco 10. 'Groeiende __ op politiek om vuurwerk te verbieden' 14. Stuurt vandaag om 12.00 een bericht 15.

Insectengedaante 18. __ Joop 20. Daarmee vangt men een koe 21. President van Egypte 22. 'Sylvie __ ontslagen door Duitse RTL' 23. Klaas __, No Surrender 25. __ Kalsbeek, PvdA 26. Zijrivier van de Maas 27. Sterveling 30. ? 32. Wordt met ballen bestreden

01668 Oplossing puzzel 1 december. Horizontaal: 1. STROOM 6. GEWIT 10. KAAL

11. EMOE 13. OLA 14. ABDIJ 15. PRIEEL 16. KARATE 23. LEMMET 24. ACTEUR 26. RAPE 29. KOT 30. REZA 31. ABEL 32. SCENE 33. LAKENS
Verticaal:1. SKA 2. TABOE 3. RAD 4. OLIJKE 5. MEERDERE 6. GEREDE 7.
WOERD 8. ILE 9. TALIG 12. OPTIMAAL 17. ALLURE 18. AAM 19. WAAKS
20. RUTTE 21. STRAK 22. APPEN 25. COC 27. ABE 28. ELS In het midden:
WERELDAIDSDAG

01669

01670 LOAD-DATE: December 4, 2017

01671

01672 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01673

01674 PUBLICATION-TYPE: Krant

01675

01676 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01677

01678

01679 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01680 All Rights Reserved

01681

01682

01683

01684

01685 33 of 200 DOCUMENTS

01686

01687

01688

01689 NRC Handelsblad

01690

01691 02 December 2017

01692 NH-zaterdag

01693

01694 Links moet het gevoel van 'thuis' herstellen

01695

01696 BYLINE: Caroline de Gruyter

01697

01698 SECTION: Buitenland; Blz. 13

01699

01700 LENGTH: 648 woorden

01701

01702 ABSTRACT

01703 Caroline de Gruyter

01704

01705 In Europa ANR~

01706 In een nieuw online tijdschrift over internationale thema's als sociale ongelijkheid, Europese integratie en globalisering, International Politics and Society, stond vorige week een opmerkelijk artikel van de zoon van een slager uit Sheffield. Zijn naam is Paul Collier. Als jongetje hielp hij zijn vader, die met 12 jaar van school ging, worsten maken. Collier zelf is intussen hoogleraar economie in Oxford, een tamelijk beroemde ook nog. Zijn specialisme is Afrika. Van zijn boeken, zoals The Bottom Billion en Exodus (dat voorstelt om werk naar Afrika te brengen in plaats van hulp), werden wereldwijd honderduizenden exemplaren verkocht.

01707 Collier mag een welvarend wereldburger zijn geworden, hij is Sheffield nooit vergeten. Zijn artikel, 'The importance of belonging', opent met de zin: „De meeste mensen voelen duidelijk dat ze op een bepaalde plek thuishoren." Het stuk is één felle aanklacht tegen de sociaal-democratische Labourpartij die zich

afgelopen decennia vooral is gaan richten op de emancipatie van de massa in grote steden en in andere werelddelen. Daarmee is zij haar eigen working class achterban uit de provincie, zoals Colliers ouders, spectaculair ontrouw geworden. Alle kwakkelende socialistische partijen in Europa zullen pas herstellen, waarschuwt Collier, „als ze terugkeren naar de wortels van de kleinere gemeenschappen" waar ze destijds vandaan kwamen. Ze moeten het web van lokale voorzieningen repareren dat ze destijds hadden geweven. Dat leverde hun het vertrouwen en de politieke steun van de arbeidersklasse op dat ze nu hebben verspeeld.

- 01708 In Sheffield was alles lokaal, herinnert Collier zich. De ziektekostenverzekering was afgestemd op de behoeften van een kleine groep. Lokale boerencoöperaties boden bescherming tegen de macht van de grootindustrie. Woningbouwverenigingen zorgden voor betaalbare woonruimte binnen de gemeenschap. Deze lokale netwerken vormden, ook elders in Europa, de basis voor de linkse politieke agenda op nationaal niveau. Maar hoe succesvoller socialistische partijen werden, hoe meer ambities ze kregen voor de maatschappij in zijn geheel. Dit trok intellectuelen uit de middenklasse aan, de utilitarians, die „the greatest happiness for the greatest number" wilden bereiken. Abstracte principes werden belangrijker dan de belangen van de achterban thuis. Deze nieuwe partij-elite, schrijft Collier, zag zichzelf als de politici van Plato: zij hadden het licht gezien en wisten beter wat goed was voor de burger dan de burger zelf. Zo ontstond het socialistische leiderschap dat we allemaal kennen: zonder veel sociale ankers, losgezongen van de lokale context.
- 01709 De globalisering raakte Sheffield hard. Hier werden sinds de dertiende eeuw messen en bestek gemaakt. De hele productie zit nu in Azië. De globalisering heeft miljoenen Aziaten en Afrikanen uit de armoede gehaald. Maar Colliers familielid, dat in Nederland ging werken, kreeg na terugkeer

geen huis of steun in Sheffield omdat migranten er erger aan toe waren dan hij. De utilitarianen in de partij die deze prioriteiten hadden opgesteld, hadden natuurlijk deels gelijk: het is belangrijk om mensen te redden uit uitzichtloze situaties, waar ook ter wereld. Maar tegelijkertijd degradeerden zij het gevoel van 'thuis'. Dat was een fout: niemand ontfermde zich meer over de achterblijvers. Dus zochten die achterblijvers, in Sheffield en elders in Europa, een politiek onderkomen bij extreem-rechts.

- 01710 Labour en andere sociaal-democratische partijen in Europa, schrijft Collier, moeten terug naar de basis: de lokale gemeenschap. Doen zij dit niet, dan geven zij extreemrechts de kans het gevoel van 'thuis' exclusief voor zichzelf te claimen. Met alle verschrikkelijke gevolgen van dien.
- 01711 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.
- 01712 Abstracte principes werden belangrijker dan de belangen van de achterban thuis
- 01713
- 01714 LOAD-DATE: December 1, 2017
- 01715
- 01716 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 01717
- 01718 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.
- 01719
- 01720 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 01721
- 01722 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 01723
- 01724
- 01725 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 01726 All Rights Reserved
- 01727
- 01728
- 01729
- 01730

01731 34 of 200 DOCUMENTS

01732

01733

01734

01735 NRC Handelsblad

01736

01737 27 November 2017

01738 NH-maandag

01739

01740 Voorbereiden op de volgende crisis

01741

01742 BYLINE: Stéphane Alonso

01743

01744 SECTION: Economie; Blz. 10

01745

01746 LENGTH: 976 woorden

01747

01748 DATELINE: Brussel

01749

01750 ABSTRACT

01751 Europese Unie

01752 Op een reeks supertoppen, tussen december en juni volgend jaar, willen EU-leiders de euro oppoetsen en versterken.

01753

01754 Europese Unie EU-leiders praten over maatregelen voor een nieuwe financiële crisis economie

01755 Hoe voorkom je dat de volgende financiële crisis - en die komt er vroeg of laat - net zo meedogenloos uitpakt als de vorige? Over die vraag gaan EU-leiders zich de komende maanden het hoofd breken. Tijdens een reeks supertoppen, tussen december en juni, moet de euro worden opgepoetst en versterkt.

01756 Een gezellig gesprek wordt het niet. Zo staan Nederland en Frankrijk nu al, nog voor het debat goed en wel is begonnen,

lijnrecht tegenover elkaar. c3~ Grote struikelblok: de vraag of er in Europees verband buffers moeten komen, om de grootste klappen tijdens een crisis op te kunnen vangen. Of moet het aanleggen daarvan, zoals nu, nationaal blijven? De Franse president Macron wil het eerste, premier Rutte het tweede. Duitsland weifelt.

01757 „In Nederland zijn we niet zo enthousiast over zulke dingen", zei Rutte vorige week op de EU-top in Zweden. Gemeenschappelijke schokdempers maken lui. „Het risico is dat het landen weghoudt van de dingen die ze zelf vvd~

moeten doen, namelijk hervormingen doorvoeren. Ja, sorry, maar dat is toch nodig." Hij hamert niet alleen op eigen verantwoordelijkheid, maar ziet in Europese solidariteitsmechanismen ook de kiem van een 'transferunie', een permanente geldstroom van sterkere naar zwakkere landen.

01758 Volgens economen is een gedeelde munt zonder Europese solidariteit op c3~

duidelijk: economisch sterkere landen wisten de financiële en sociale schade voor zichzelf binnen de perken te houden, terwijl zwakkere landen soms disproportioneel hard terug in de tijd werden geworpen. Een euro die verschillen niet verkleint, maar zelfs vergroot - dat is vragen om rampspoed.

termi
jn
echt
er
niet
leven
svatb
aar.

01759 Stereconoom Piketty

01760 In een recent artikel trekt de stereconoom Thomas Piketty een

01761 parallel met de Catalaanse kwestie. De zeer vergaande (financiële) autonomie van Spaanse regio's, stelt de Franse econoom, heeft de bereidheid om elkaar te helpen uitgehold en daarmee het Catalaanse onafhankelijkheidsstreven aangewakkerd. De EU dreigt diezelfde kant op te gaan door vast te houden aan „het idee dat je alles tegelijk kunt hebben:

De
euro
crisis
maak
te
dat
pijnlij
k

01762 echt verplicht te zijn om fiscale solidariteit en het publieke goed te waarborgen".

De Europese Commissie, die wetsvoorstellen kan doen, lijkt overtuigd van de noodzaak van meer solidariteit en onderzoekt drie opties, zoals een

'rainy day
fund' - een
sparpotje
voor
slechte

tijden - en een Europese E3~

'herverzekering' voor nationale werkloosheidsregelingen, voor als een land door een crisis opeens (te) hard in sociale opvangnetten moet snijden. De derde optie: een crisismechanisme om investeringen te

01763 Eurocommissaris Valdis Dombrovskis (Euro) vertelde vorige week in Zweden dat vooral die laatste optie momenteel verder wordt uitgewerkt door de Commissie. Het wegvallen van zulke grote investeringen „ondermijnt het herstel”, zo is volgens de Let ook tijdens de eurocrisis gebleken. De groeicijfers in de EU zijn nu weliswaar weer mooi, maar het herstel heeft lang op zich laten

01764 wachten. Zo lang dat in landen als Griekenland en Spanje 'verloren generaties' konden ontstaan.

Hoe zorg je ervoor dat de euro, voor iedereen, weer aantrekkelijk wordt?

besche
rmen,
bijvoor
beeld
in
publie
ke
werke
n
waarm
ee veel
werkg

elegenheid is gemoeid.

Volgens het European Policy Centre (EPC), een Brusselse denktank, kan dit E3~ alleen met wat het een „grote uitruil” noemt van nationale belangen en EA~ stellingnames. In een net verschenen rapport beschrijft EPC hoe deze 'winwin-deal' eruit zou kunnen zien. Simpel gezegd komt het erop neer dat sterkere landen garanties moeten krijgen dat zwakkere landen hun huiswerk doen, terwijl zwakkere landen de zekerheid moeten krijgen dat ze, als ze dat huiswerk doen, bij de volgende crisis niet weer harder worden getroffen worden dan sterkere landen.

01765 Zo zouden de nu nog moeilijk afdwingbare begrotingsregels uit het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) gekoppeld kunnen worden aan EUsubsidies. Wie werk maakt van hervormingen krijgt meer geld uit de structuur- en cohesiefondsen. Wie er een rommeltje van maakt, krijgt minder. Voor wanneer het toch misgaat, zou er een mechanisme moeten komen om landen op ordelijke wijze failliet te laten gaan en

'besmettingsgevaar' te voorkomen. Dit zijn allemaal zaken waar Rutte zich in kan vinden.

01766 Maar volgens het EPC zijn solidariteitsmechanismen onontbeerlijk, al is het maar als signaal naar markten dat de EU de landen die hun huiswerk doen niet laat vallen en actief beschermt. Dombrovskis benadrukt dat schokdempers nooit mogen leiden tot permanente transfers en strikt voorwaardelijk zouden zijn. Bovendien zouden ze alleen bedoeld zijn voor het opvangen van wat economen 'asymmetrische schokken' noemen - extreme gebeurtenissen waar een land zelf weinig schuld aan heeft.

01767

01768 Rutte wil niet hysterisch doen

01769 Rutte zegt de komende maanden tegen zijn collega-leiders „niet hysterisch" te willen doen, maar overtuigd is hij nog lang niet. Er is wat hem betreft maar één achtervang: het tijdens de eurocrisis door lidstaten opgetuigde noodfonds ESM (het Europees Stabiliteitsmechanisme). Dat wordt overigens pas van stal gehaald als een land al helemaal in de kreukels ligt.

01770 Dat iedereen het over asymmetrische schokken heeft, begrijpt Rutte niet. c3~ Die bestaan namelijk helemaal niet. „Ik heb ze tot nu toe niet gezien. Als ca~ het in de EU minder goed gaat, dan stijgt de werkloosheid in álle landen.

Wat Griekenland overkwam, was geen asymmetrische schok. Dat was vvd~ gewoon het gevolg van zwaar achterstallig onderhoud. Nou, en dan gaat het een keer mis."

01771 Grote struikelblok: de vraag of er in Europees verband buffers moeten komen

01772

01773

01774

01775

01776 LOAD-DATE: November 27, 2017
Date: 31-01-19 P.T: ATLAS-NRC1.txt Page: 854/325

01777

01778 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01804 ANR~

01779 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-

01780

01781 CODE: NRC Handelsblad

01782

01783

01784 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01785

01786 All Rights Reserved

01787

01788

01789

01790 35 of 200 DOCUMENTS

01791

01792

01793 NRC Handelsblad

01794

01795 25 November 2017

01796

01797

01798 Betaalmethodes Nederlanders pinnen het meest in eurozone

01799

01800 SECTION: Nieuwsdienst; Blz. 16

01801

01802 LENGTH: 201 woorden

01803

01803 DATELINE: Amsterdam.

01805 Van alle inwoners van de eurozone betalen Nederlanders het minste met contant geld. 45 procent van de geldtransacties bij verkooppunten in Nederland - bijvoorbeeld restaurants of supermarkten - gebeurt met contant geld, blijkt uit een onderzoek dat de Europese Centrale Bank (ECB) vrijdag publiceerde. Gemiddeld gebeurt dat in de eurozone veel vaker: bij 79 procent van de transacties. In Malta wordt het

meeste contant betaald:

bij 92 procent van de betalingen.

01806 De ECB-publicatie bevestigt de al langer zichtbare trend dat het gebruik van contant geld langzaam verdwijnt. Veel economen vinden dat een goede ontwikkeling, omdat het belastingontwijking, corruptie en criminaliteit moeilijker maakt. Vorig jaar besloot de Europese Commissie al om de productie van 500 eurobiljetten af te schaffen.

01807 Na Nederlanders trekken Esten het meest hun pinpas. In Duitsland wordt nog veel met contant geld betaald: bij 80 procent van de transacties. In België is dat 63 procent.

01808 Voor het ECB-onderzoek noteerden 65.000 respondenten in de negentien landen van de eurozone hoe ze betalingen deden. Gemiddeld hadden zij 65 euro in hun portemonnee. Ze gebruikten

briefjes en munten vooral voor betalingen onder de 45 euro. (NRC)

01809

01810 LOAD-DATE: November 24, 2017

01811

01812 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01813

01814 PUBLICATION-TYPE: Krant

01815

01816 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01817

01818

01819 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01820 All Rights Reserved

01821

01822

01823

01824

01825 36 of 200 DOCUMENTS

01826

01827

01828

01829 NRC Handelsblad

01830

01831 22 November 2017

01832 NH-woensdag

01833

01834 Het vingertje van Frits Bolkestein

01835

01836 BYLINE: Coen Teulings; Coen Teulings

01837

01838 SECTION: Opinie; Blz. 18

01839

01840 LENGTH: 646 woorden

01841

01842 ABSTRACT

01843 Coen Teulings

01844

01845 Column

01846 Het zou een mooie meerkeuzevraag zijn voor het eindexamen economie. Wat is het grootste probleem van de eurozone? A: te weinig R&Dinvesteringen; B: tekortschietend hoger onderwijs; C: te hoge financieringstekorten; of D: te hoge financieringstekorten bij de zuidelijke EU-lidstaten?

01847 Onlangs testte ik deze vraag bij een spreekbeurt. Een kwart koos C. Dat is opmerkelijk, want dit zijn de cijfers voor de overheidstekorten in 2017 voor de vijf grote monetaire blokken: Japan: 4,5 procent, China: 4,3, de VS: 3,5, het VK: 3,3 en met stip onderaan de eurozone met 1,3. Misschien denkt u: ja, maar het goede antwoord is D: te hoge tekorten van de zuidelijke EU-lidstaten. Eveneens een kwart koos dit antwoord. Opnieuw een paar cijfers: Duitsland heeft een overschot, Italië een tekort van 2,3 procent, Frankrijk: 2,9, Spanje: 3,3, allemaal lager dan het Verenigd

Koninkrijk, onze voormalige trouwe bondgenoot in de EU. Onze perceptie van de problemen van de eurozone heeft dus geen relatie met de realiteit. Dat knelt temeer omdat volgens IMF en OESO na de Grote Recessie er in veel landen te veel bezuinigd is.

01848 Hoe komen wij aan deze misperceptie? Dat is vooral het gevolg van onderling wantrouwen tussen lidstaten. Door de monetaire unie vonden de spaaroverschotten van het ene land makkelijker hun weg naar de tekorten elders. Dat strekte individuele spaarders tot voordeel (een hogere rente), maar voedde collectief het wantrouwen: gaan de tekortlanden ooit terugbetalen? Tijdens de eurocrisis kwam dit wantrouwen tot uitbarsting.

Ons land en Duitsland liepen daarbij voorop.

01849 Frits Bolkestein protesteerde in de jaren negentig tegen het opgeheven vingertje van Nederland als het ging om mensenrechten. Nederland moest niet het geweten van de wereld willen zijn, aldus Bolkestein: ons buitenlands beleid moest het

Nederlandse belang dienen. Ik heb wel enige sympathie voor die visie. Sinds 2010 heeft Nederland opnieuw het vingertje geheven, nu over de tekorten van andere lidstaten. Was dit in het Nederlandse belang?

01850 Neem Brexit als referentiepunt. Het ontluikende Britse drama laat zien hoe belangrijk Europese samenwerking is voor onze welvaart. Het Britse wantrouwen van de EU is met jarenlange desinformatie over Brussel gevoed. Wie jarenlang te horen krijgt dat alle kwaad uit Brussel komt, kiest vroeg of laat voor exit. Het voeden van het wantrouwen tegen andere lidstaten heeft dus bij tegenwind een hoge, ja zeer hoge prijs.

01851 Is dat wantrouwen op realiteit gestoeld? Laten we de grote zuidelijke staten langslopen. Italië is inderdaad aanleiding tot zorg. Het land is sinds de start van de euro in 2000 niet gegroeid. Spanje is, net als Ierland, juist veel harder gegroeid dan het Europese gemiddelde. Beide landen zijn hard geraakt door de huizen crisis, maar zijn daar inmiddels overheen. Kortom: goed nieuws. En dan Frankrijk. Dat land is sinds 2000 ongeveer evenveel gegroeid als ons land en Duitsland, net een beetje meer zelfs. Ja, de werkloosheid is hoog en de Parijse banlieues zijn er slecht aan toe. Maar ondertussen rijdt in Frankrijk de HSL wel op hoge snelheid.

01852 Het overheidstekort dan? Zoals gezegd, dan moeten we ons eerder zorgen maken over onze bondgenoot, Groot-Brittannië. Nederland heeft in Europa behoefte aan nieuwe bondgenoten. Dat begint bij een meer realistische beoordeling van Frankrijk en Spanje. Weg dus, dat opgestoken vingertje.

01853 Halbe Zijlstra kent de wijze woorden van Bolkestein ongetwijfeld goed. Afgaande op zijn recente speech als minister van Buitenlandse Zaken is hij bezig met een heroriëntatie op onze positie in Europa. Dat is verstandig.

Zoals wel vaker neemt het ministerie van Financiën als laatste de bocht.

Maar ook hier geldt: beter laat dan nooit.

01854 is econoom en hoogleraar in Cambridge en Amsterdam.

01855 Wie jarenlang te horen krijgt dat alle kwaad uit Brussel komt, kiest vroeg of laat voor exit

01856

01857 LOAD-DATE: November 22, 2017

01858

01859 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01860

01861 NOTES: is econoom en hoogleraar in Cambridge en Amsterdam.

01862

01863 PUBLICATION-TYPE: Krant

01864

01865 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01866

01867

01868 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01869 All Rights Reserved

01870

01871

01872

01873

01874 37 of 200 DOCUMENTS

01875

01876

01877

01878 NRC Handelsblad

01879

01880 18 November 2017

01881 NH Zaterdag

01882

01883 Inburgeren zonder Europa

01884

01885 BYLINE: Caroline de Gruyter

01886

01887 SECTION: Buitenland; Blz. 17

01888

01889 LENGTH: 634 woorden

01890

01891 ABSTRACT

01892 Caroline de Gruyter

01893

01894 In Europa

01895 In een opmerkelijke speech voor Europese ambassadeurs, vorige week, zei minister Halbe Zijlstra dat „wij het lef moeten hebben om dit ongelooflijke project Europa te verdedigen, te hervormen en uit te leggen". Hij noemde de EU een onmisbare structuur om mondiale problemen te tackelen, een gemeenschap van waarden, en (ten derde pas) een levendige markt die Nederlanders elk jaar acht procent extra welvaart biedt. Vanwege de Brexit is er nu een hernieuwde focus op Europa. „Dit biedt een kans voor ons

allen om beter te communiceren wat de voordelen van de Europese integratie zijn."

01896 Dat is klare taal. En een duidelijke breuk met het verleden. Niet lang geleden hadden we nog ministers die doodleuk uit EU-organisaties wilden stappen die ze niet zagen zitten. Maar als Zijlstra dit tijl wil keren, is er wel werk aan de winkel.

01897 Sla het boek Welkom in Nederland; Kennis van de Nederlandse Maatschappij voor het inburgeringsexamen maar eens open, bedoeld voor buitenlanders die Nederlander willen worden. In simpele taal wordt uitgelegd wat een BSN is, waarom Zwarte Piet „soms andere kleuren krijgt" en wat het verschil is tussen een voorschool en peuterspeelzaal.

01898 Heel nuttig. Maar na 200 van de 237 bladzijden krijg je het gevoel dat

Nederland in het luchtledige zweeft. Geen woord over de EU, VN, NAVO of Benelux. Alsof Nederland een eiland is, zonder burens, zonder context. Helemaal achterin staat eindelijk een paragraafje 'Samenwerken met andere landen'. In negen zinnnetjes wordt de internationale omgeving geschetst die verklaart waarom Nederland zo welvarend is en sinds 1945 geen oorlog heeft gehad. De eerste zes gaan over de NAVO en de transatlantische relaties. Dan volgens drie zinnnetjes over Europa: „Nederland ging ook economisch samenwerken met andere landen in Europa. Dat heet de Europese Unie. Sinds 2002 betalen de mensen in veel landen van de Europese Unie met hetzelfde geld: de euro."

01899 Ziehier waarom het Brexit-referendum in Nederland ook kan gebeuren. Informeer burgers decennialang nergens over, organiseer een referendum over uittreding, et voilà.

01900 Het allerlaatste hoofdstuk, 'Het bestuur van Nederland', bevat nóg vijf zinnnetjes over Europa: „Nederland hoort bij de Europese Unie. Dat zijn landen in Europa die samenwerken. De mensen in de Europese Unie mogen elke vijf jaar stemmen voor het Europees Parlement. Het Europees Parlement kan geen wetten maken voor de landen in Europa. Ze maken wel afspraken met elkaar, bijvoorbeeld over de economie of de veiligheid in Europa."

01901 Zo informeert een land dat in 1952 mede-oprichter was van wat nu de Europese Unie is, zijn burgers. Een land dat vanaf het eerste uur in de

'oksel' van de Frans-Duitse samenwerking zit. Een land dat aan alles in

Europa meedoet: Schengen, euro, bankenunie. Een land dat als geen ander weet dat de EU een politiek project is rondom de pacificatie van Duitsland, en niet een achteloos gevalletje van wat economische samenwerking „met andere landen". Ook het VK onderwees zijn scholieren vooral over de transatlantische relaties. Europakunde lieten ze over aan de Sun en de Daily Mail. De Britten staan buiten de euro, Schengen, justitiesamenwerking en al die andere dingen waar Nederland wél volop aan meedoet, maar moet je zien wat voor chaos het daar al is, nu. Het is niet duidelijk of er na eind maart 2019 vliegtuigen van Heathrow opstijgen, of kerncentrales dan nog kunnen draaien, of koelwagens vol vlees richting Dover niet wegrotten in dagenlange files voor de douane.

01902 Zijlstra heeft gelijk. Wat de Britten overkomt, kan ons ook overkomen: dat je weg wilt uit een club, zonder dat je eigenlijk weet wat voor club dat is.

01903 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa

01904 Na 200 bladzijden krijg je het gevoel dat Nederland in het luchtledige zweeft

01905

01906 LOAD-DATE: November 17, 2017

01907

01908 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01909

01910 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa

01911

01912 PUBLICATION-TYPE: Krant

01913

01914 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01915

01916

01917 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01918 All Rights Reserved

01919

01920

01921

01922

01923 38 of 200 DOCUMENTS

01924

01925

01926

01927 NRC Handelsblad

01928

01929 16 November 2017

01930 NH Donderda

01931

01932 Zelfbeheersing in een manische economie

01933

01934 BYLINE: Maarten Schinkel

01935

01936 SECTION: Economie; Blz. 2

01937

01938 LENGTH: 605 woorden

01939

01940 ABSTRACT

01941 Maarten Schinkel

01942

01943 Column De Nederlandse economie dendert door. Hoe staat het met de Nederlandse zelfbeheersing?

01944 Zo hoog als in Duitsland was het deze keer niet, maar de Nederlandse economie blijft doordenderen. In het derde kwartaal groeide het bruto €3~ binnenlands product met 0,4 procent van kwartaal op kwartaal, na in het tweede kwartaal met maar liefst 1,5 procent te zijn toegenomen. Ten opzichte van een jaar eerder bedraagt de groei nu 3 procent, en er is al berekend dat er in het vierde kwartaal niet eens meer kwartaalgroei hoeft te zijn om die jaargroei vol te houden. Zo stevenen we keurig af op de 3,3 procent groei die het Centraal Planbureau voor heel 2017 voorziet. ┘

01945 Dat krijg je er van, in ons noordwestelijke hoekje van de eurozone, met een monetaire stimulering die totaal niet bij ons past. Wat te doen? Op Europees niveau is het antwoord bekend. Als je één beleid voert voor achttien verschillende landen, dan kan dat onmogelijk bij iedereen passen - of je het nu eens bent met dat beleid of niet. En dus is het aan elk afzonderlijk land om zelf maatregelen te nemen. In het geval van Nederland is dat: nationaal op de rem gaan staan, terwijl de rest van de wereld synchroon gas geeft.

01946 De Verenigde Staten zijn op weg naar de meest langdurige economische expansie ooit: hij duurt nu al honderd maanden, en een recente poll van financieel persbureau Bloomberg onder economen liet zien dat zij gemiddeld nog twee jaar een groei verwachten. Opkomend Azië, en zelfs Japan, zetten door.

01947 Nog niet zo lang geleden braken economen zich het hoofd over de vraag waarom de wereldhandel minder toenam dan de mondiale economische groei. Argumenten volop: robots die dichterbij huis kunnen produceren, aanvoerketens die verkorten, een publieke weerzin tegen vrijhandel, toenemend protectionisme.

01948 Dat lijkt allemaal prematuur te zijn geweest. Onlangs zei de €2~

01949 Zijn we goed in de zelfbeheersing die nodig is om de zaak niet uit de hand te laten lopen? Nederland heeft een 'lange balans': veel vermogen, veel schulden. Dat maakt een economie manisch-depressief. In de boom-jaren aan het eind van de vorige eeuw groeide het pensioenvermogen zo hard, dat afdrachten werden verlicht of zelfs afgeschaft. Dat joeg de economie toen extra aan. Tijdens de afgelopen crisis, waarbij de financiële markten inzakten en de rentes recordlaagte bereikte, moest er juist middenin de misère op pensioenen worden gekort. Op de woningmarkt jagen stijgende huizenprijzen uitgaven en schulden

nu aan. Net zoals inzakkende huizenprijzen middenin de crisis de uitgaven drukten en voor extra aflossingen zorgden.

Wereldhandelsorganisatie een groei van de

wereldhandel van 3,6 procent te verwachten in 2017, tegen een mondiale economische groei van 2,8 procent (tegen heersende wisselkoersen). Groei van de wereldhandel werkt als doping voor Nederland. Welkom terug, globalisering.

01950 Dat alles vraagt om goed management van onze economie. Politiek is dat v5~ lastig. Er is voor een recordbedrag bezuinigd en omgebogen na de crisis. We veroveren nu de misgelopen welvaartsgroei enkel nog terug. De burger, eveneens kiezer, voelt dat aan. Zijn koopkracht in Nederland E3~ overschrijdt pas dit jaar werkelijk die van 2009, en dan nog met maar 0,3 EA~

procent. Dat is acht jaar stagnatie. Dat maakt de eis begrijpelijk dat wij ook eens ouderwets mogen meegenieten van de conjuncturele opleving. En toch: zelfbeheersing is geen luxe. Eens komt de volgende recessie. En niemand wil dat die ook maar in de verste verte lijkt op de vorige.

01951 Maarten Schinkelschrijft elke donderdag over financiële markten en economie.

01952 Alles op groen: zelfs de globalisering is terug van weggeweest

01953

01954 LOAD-DATE: November 16, 2017

01955

01956 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

01957

01958 NOTES: Maarten Schinkelschrijft elke donderdag over financiële markten en economie.

01959

01960 PUBLICATION-TYPE: Krant

01961

01962 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

01963

01964

01965 Copyright 2017 NRC Media B.V.

01966 All Rights Reserved

01967

01968

01969

01970

01971 39 of 200 DOCUMENTS

01972

01973

01974

01975 NRC Handelsblad

01976

01977 14 November 2017

01978 NH Dinsdag

01979

01980 De positie van Pieter Omtzigt is onhoudbaar geworden

01981

01982 SECTION: Opinie; Blz. 17

01983

01984 LENGTH: 576 woorden

01985

01986 Commentaar^{ANR}

01987 Het gebeurt niet vaak dat er vragen zijn over het Tweede Kamerlid Pieter Omtzigt (CDA). Meestal gaat het om vragen van Pieter Omtzigt. Vragen over van alles: pensioenen, de euro, belastingen, sociale zekerheid, Turkije, Rusland. Omtzigt is een alleseter. Bovendien iemand die geen genoeg neemt met het in Den Haag veel gehanteerde 'kir-antwoord':

'kluitje in het riet'.

01988 Zijn verbeterheid is Omtzigts handelsmerk. Het maakte hem tot een publiekslieveling. In 2012 werd hij door zijn eigen CDA op een onverkiesbare plaats op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer gezet, maar belandde hij met voorkeurstemmen toch in het parlement. De revanche volgde bij de verkiezingen van maart. Daar kwam de 'pitbull' van het CDA op een eervolle vierde plek terecht en behaalde hij bijna 98.000 voorkeurstemmen.

- 01989 Maar sinds dit weekeinde staat Omtzigt na een publicatie in NRC dus zelf ter discussie. En terecht. Door een Oekraïense zogenaamde getuige foute, door hem gedicteerde informatie te laten verspreiden op een bijeenkomst met nabestaanden van de aanslag op de MH17 heeft hij zichzelf in ernstig diskrediet gebracht. Met zijn handelwijze gedroeg het Tweede Kamerlid zich niet als controleur maar als intrigant. Omtzigts eigen verdediging dat hij in zijn „gedrevenheid op dit dossier om vragen beantwoord te krijgen" tijdens de bijeenkomst „onzorgvuldig" heeft gehandeld, voldoet in elk geval niet.
- 01990 Het neerschieten van de MH17 boven Oekraïne in de zomer van 2014 - waarbij alle 298 inzittenden waaronder 193 Nederlanders om het leven kwamen - heeft zwaar ingegrepen in het leven van de nabestaanden. Daarnaast zijn er nog de grote geopolitieke gevolgen als gevolg van betrokkenheid van Rusland bij het conflict in Oekraïne en de aanwijzingen dat het een Russische Boekraket was die de Boeing van Malaysia Airlines trof.
- 01991 Dit alles vergt van volksvertegenwoordigers die zich met deze kwestie bezighouden een zowel scherpe als prudente benadering. Scherp waar het gaat om het bevragen van de regering. Prudent als het kwesies betreft die de nabestaanden rechtstreeks raken. Op dit laatste punt heeft Omtzigt gefaald. Hij heeft zich niet alleen laten meeslepen door degenen die complottheorieën rond de werkelijke aanslagplegers koesteren, hij heeft er ook voeding aan gegeven.
- 01992 Hoe nu verder? CDA-fractieleider Sybrand Buma was maandagmiddag duidelijk toen hij zei dat zijn fractiegenoot Omtzigt een fout heeft gemaakt. Maar vervolgens is aan de orde wat de consequenties van deze fout moeten zijn. Omtzigt kwam zelf maandagmiddag met een verklaring waarin hij zei te hebben besloten de komende tijd in de Tweede Kamer niet het woord te zullen voeren over de MH17. Daarmee wil hij naar eigen zeggen de zoektocht naar de waarheid en de daders niet „belasten" met een debat over zijn handelen. Het is wel het minste dat hij kan doen.
- Voor
het behartigen van de MH17-portefeuille is Omtzigt totaal ongeloofwaardig geworden.
- 01993 Omtzigts positie kan niet los worden gezien van de minimale meerderheid waarover de pas net begonnen coalitie van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie beschikt. Rutte 3 kan zich geen uit-de-boot-vallers veroorloven. Zo bezien is het Kamerlidmaatschap van Omtzigt haast onaantastbaar.

01994 Maar dit neemt niet weg dat een volksvertegenwoordiger die in een uiterst gevoelige kwestie als de MH17 aantoonbaar desinformatie verspreidt nauwelijks is te handhaven.

01995 Het Tweede Kamerlid gedroeg zich niet als controleur maar als intrigan

01996

01997 LOAD-DATE: November 14, 2017

01998

01999 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02000

02001 PUBLICATION-TYPE: Krant

02002

02003 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02004

02005

02006 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02007 All Rights Reserved

02008

02009

02010

02011

02012 40 of 200 DOCUMENTS

02013

02014

02015

02016 NRC Handelsblad

02017

02018 09 November 2017

02019 NH Donderda

02020

02021 Raad van State daagt politici uit over euro

02022

02023 BYLINE: Mark Beunderman

02024

02025 SECTION: Economie; Blz. 2

02026

02027 LENGTH: 890 woorden

02028

02029 DATELINE: Amsterdam.

02030

02031 ABSTRACT

02032 Toekomst eurozone

02033 Nederlandse politici houden niet zo van 'vergezichten' over de monetaire unie. De Raad van State wil wel verdere stappen zetten.

02034

02035 Monetaire unie Aan 'vergezichten' over de euro is geen gebrek, alleen: politici houden daar niet zo van

02036 Uit de euro stappen betekent economische ellende, dus Nederlandse €-politici kunnen maar beter de „onomkeerbaarheid" van de Europese munt uitdragen. En, nu in Europa volop wordt nagedacht over de toekomst van de munt, is het aan Nederland om „medeverantwoordelijkheid" te nemen.

02037 Dit is, in het kort, de boodschap van de Raad van State aan Nederlandse politici in het woensdag verschenen rapport De staat van de euro. De adviestak van de Raad schreef het stuk op verzoek van de Tweede Kamer,

die in een motie in februari vroeg om „opties" voor een beter functionerende muntunie.

02038 Die motie, van Kamerlid Pieter Omtzigt (CDA), was weer een reactie op het burgerinitiatief 'Peuro' van onder anderen de anti-EU-activist en huidig Kamerlid Thierry Baudet (Forum voor Democratie). Baudet c.s. vroeg om een parlementaire enquête naar de invoering van de euro. Die kreeg hij niet. In plaats daarvan ontving het Kamerlid woensdag een pleidooi vóór de euro, van 's lands hoogste adviesorgaan.

02039 Niet dat de Raad van State onkritisch is over het functioneren van het eurogebied. Begrotingsregels worden gebrekkig nageleefd, eurolanden groeien nauwelijks naar elkaar toe en de crisisbestrijding schiet tekort, zo constateert de Raad. Ook na de recente oprichting van het noodfonds

ESM (leencapaciteit: 500 miljard euro) en het instellen van Europees banktoezicht, is er „twijfel" of de euro bestand is tegen nieuwe crises.

02041 Lastige keuzes

02042 Dat leest als een lesje aan Kamerleden die van de euro af willen.

02043 Maar ook voor de meerderheid van de Kamer die aan de munt wil vasthouden, is het rapport van de Raad van State geen comfortabele lectuur. Want, zo benadrukt het adviescollege, voor Nederland geldt een „plicht" om „bij te dragen" aan de monetaire unie.

02040

T

och is stoppen met de euro een

dom idee, stelt de Raad. „Door de euro wordt zo'n 60 procent van de Nederlandse handel met het buitenland zonder enig wisselkoersrisico afgehandeld", staat in het rapport. „Het uiteenvallen van de muntunie of een eenzijdige uitstap heeft hoge kosten en is niet in het Nederlands belang."

02044 Met andere woorden: Nederland kan zich niet onttrekken aan het debat v5~

over de euro, dat in een stroomversnelling is geraakt met de verkiezing van de Franse president Emmanuel Macron. Hij bepleit een speciale begroting voor de eurozone om economische schokken op te kunnen vangen, beheerd door een Europese 'minister van Financiën'. Uit Duitsland komen andere ideeën, zoals het omvormen van het ESM in een Europees Monetair Fonds (EMF), naar analogie van het IMF. Het IMF zelf trekt zich steeds meer terug uit Europa. EA~

02045 Het kabinet Rutte III lijkt weinig enthousiast over de meeste van deze ideeën. In het regeerakkoord worden ze ofwel afgewezen (begroting voor de eurozone) ofwel niet genoemd (EMF). Er bestaat in Den Haag nogal wat afkeer van wat geringschattend „vergezichten" worden genoemd.

02046 Wel pleit het kabinet, net als Duitse politici, voor „herstel" van het principe v3~ dat eurolidstaten elkaar ní[#xffffd]et redden in nood (de 'no bail out'clausule uit het Verdrag van Maastricht). Bij de miljardenhulp aan landen als Griekenland is dat principe overboord gegaan. Volgens Rutte III moet het voortaan als volgt gaan als de staatsschuld van een land onhoudbaar wordt. De schuld moet worden gehestructureerd, waarbij beleggers verliezen nemen. Andere eurolanden hoeven dan niet of nauwelijks bij te springen. Door marktdiscipline zouden landen vanzelf beter op de begrotingsregels gaan letten.

02047

02048 Risico voor Nederland

02049 De Raad van State noemt dit de „decentrale" richting voor de toekomst v3~ van de euro: landen moeten zelf de eigen broek ophouden. Dit in vA~

tegenstelling tot de „centrale" richting: verdergaande Europese integratie, zoals onder meer Macron bepleit.

02050 De Raad spreekt geen voorkeur uit voor „centraal" of „decentraal", maar zegt wel dat doormodderen geen optie is en dat alle oplossingen voor- én nadelen hebben. Dat geldt óók voor het door het kabinet bepleite herstel van 'no bail out': „Het grootste risico voor Nederland (...) is dat lidstaten door gebrekkige naleving en falende marktdiscipline toch in problemen komen, met negatieve gevolgen voor het gehele eurogebied."

02051 Vangnetten blijven nodig, meent de Raad van State - en moeten juist versterkt. Het adviescollege voelt wel voor een Europees Monetair Fonds als opvolger van het huidige ESM. Een EMF zou, meer dan het ESM, gaan lijken op het IMF. In het ESM moet elk krediet worden goedgekeurd door alle zeventien eurolanden. Binnen het IMF kan het bestuur zelfstandig beslissen over leningen. Lidstaten staan meer op afstand.

02052 De Raad van State erkent dat dit IMF-model de democratische controle door nationale regeringen en parlementen in de eurozone verkleint, maar ziet ook een groot voordeel. Een EMF kan sneller inspelen op crises en zo de druk van de Europese Centrale Bank (ECB) afhalen om als crisismanager op te treden. De ECB krijgt, zeker in Nederland, veel kritiek omdat ze, met massale geldinjecties, buiten haar mandaat zou zijn getreden. Een EMF kan de ECB ontlasten.

02053 Het adviescollege voelt wel voor een Europees Monetair Fonds

02054

02055 LOAD-DATE: November 9, 2017

02056

02057 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02058

02059 PUBLICATION-TYPE: Krant

02060

02061 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02062

02063

02064 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02065 All Rights Reserved

02066

02067

02068

02069

02070 41 of 200 DOCUMENTS

02071

02072

02073

02074 NRC Handelsblad

02075

02076 06 November 2017

02077 NH Maandag

02078

02079 Samenwerking in EU dwingt tot welkome militaire keuzes

02080

02081 BYLINE: Margriet Drent; Dick Zandee

02082

02083 SECTION: Opinie; Blz. 18

02084

02085 LENGTH: 948 woorden

02086

02087 ABSTRACT

02088 Er komt geen 'EU-leger', net zo min als er een 'NAVO-leger' bestaat. Wel is v3~ het van belang dat Europese krijgsmachten beter samenwerken, betogen onderzoekers van Clingendael en . Dan kan Nederland kiezen wat voor landmacht het wil.

02089 Ank Bijleveld, de nieuwe minister van Defensie, mag meteen naar Brussel.

Op 8 en 9 november ontmoet ze daar de collega's van de NAVO-landen.

Date: 31-01-19 P I: ATLAS-NRC1.txt Page: 872/325
02090 Een kleine week later, op 13 november, komen de EU-ministers van Defensie bijeen. Het belang van die vergadering ligt vooral in

de lancering van een nieuwe fase in de Europese defensiesamenwerking. Formeel heet dit 'permanente gestructureerde samenwerking' (Pesco), naar de bepaling in het EU-Verdrag. Ook Nederland doet mee.

Critici zien daarin een verdere stap naar een 'Europees leger'.

Maar voorstanders van een federaal Europa, zoals Guy Verhofstadt, de liberale fractieleider in het Europese Parlement, verwelkomen het om die reden

juist. Beide standpunten slaan de plank volledig mis. Er komt geen 'EU

☐ c1~ leger', net zo min als er een

02091 'NAVO-leger' bestaat. De lidstaten leveren de bouwstenen voor militaire operaties van deze organisaties. De krijgsmacht blijft een instrument in handen van de EU- en NAVO-lidstaten. Besluitvorming over de inzet van militairen - waarmee leven en dood gemoeid is - blijft eveneens een nationale verantwoordelijkheid.

02092 Pesco beoogt de samenwerking tussen de Europese landen een grote stap

vooruit te helpen. De deelnemende landen gaan verbintenissen aan, waarvan de naleving jaarlijks wordt getoetst. Geen loze beloften of papieren toezeggingen - zoals in het verleden vaak het geval was - maar juridisch bindende afspraken. Dat is het nieuwe van deze samenwerkingsvorm.

02093 De vergelijking met de zogeheten convergentiecriteria van de eurozone - die bepalen of een land klaar is om in de euro te stappen - dringt zich op. Ook bij Pesco krijgen de lidstaten jaarlijks een rapport. Bij slechte cijfers volgt een gele kaart. Dat kan niet al te vaak, dus een lidstaat zal dan maatregelen moeten nemen om de afspraken alsnog na te komen.

02094 Zo is er een norm om binnen het defensiebudget minimaal 2 procent uit te geven aan technologie en onderzoek - een post die in Nederland de afgelopen jaren bijna gehalveerd is. Maar het kan ook gaan om multinationale materieelprojecten of gemeenschappelijke logistiek. Standaardisatie en versterking van de 'interoperabiliteit' - het vlekkeloos militair samenwerken - zijn hierbij belangrijke doelstellingen. Buiten de eigen landgrenzen treden nationale krijgsmachten immers bijna uitsluitend op in multinationaal verband. Materieel, munitie, communicatiesystemen en ondersteuning moet dan zoveel mogelijk zijn afgestemd. Gezamenlijke planning zal de lidstaten zelf, de EU en de NAVO ten goede komen.

02095 Pesco zal geen helderheid brengen over wat Europa militair moet kunnen, desnoods zonder Amerikaanse deelname. Daarover lopen de meningen in c3~

Europa te ver uiteen. Frankrijk en Duitsland trekken het project, nu het Verenigd Koninkrijk zich na het Brexit-referendum al buiten het speelveld bevindt. Wel hebben Parijs en Berlijn uiteenlopende visies over de prioriteit van Europese defensiesamenwerking.

02096 Frankrijk wil dat de Europese bondgenoten meer bijdragen aan operaties in Afrika ter bestrijding van terrorisme en ter ondersteuning van Afrikaanse strijdkrachten. Frankrijk zet daarvoor al vele jaren duizenden soldaten in. c3~ Duitsland steunt Frankrijk hierin - zie de bijdrage van de Bundeswehr in cA~

Mali. Maar niet voor optreden 'hoog in het geweldsspectrum' (zoals in Libië, in 2011). De Duitse krijgsmacht wordt nu verder aangepast voor territoriale verdediging. Het accent ligt daar op versterking van gepantserde eenheden.

02097 Wat wil Nederland? Vorige kabinetten bleven inzetten op een 'veelzijdige krijgsmacht', geschikt voor deelname aan alle mogelijke operaties. Zelfs toen de bezuinigingen zich onder Rutte I en II opstapelden. Het resultaat was een steeds kleinere krijgsmacht, die nog wel veelzijdig kon worden ingezet, maar met

02098 De Nederlandse krijgsmacht moet kleiner worden. De Nederlandse krijgsmacht moet kleiner worden. De Nederlandse krijgsmacht moet kleiner worden.

02099 Bij de presentatie van Rutte III noemde minister van Defensie Bijleveld het noodzaak om de Nederlandse krijgsmacht weer op orde te brengen en te moderniseren. Ze sprak daarbij ook over keuzes. Die betreffen niet de marine of luchtmacht die in allerlei scenario's inzetbaar zijn. Het gaat vooral om de landmacht. Die hinkt nu op twee gedachten. Enerzijds: aansluiten bij de Duitsers met vergaande integratie van gepantserde eenheden. Anderzijds: lichtere en snel inzetbare eenheden in stand houden die geschikt zijn voor optreden zoals in Afrika. De huidige situatie komt neer op 'tweemaal te weinig' en ondanks een nieuwe financiële injectie niet vol te houden. Kiezen is nodig, maar het ligt niet zwart of wit. Snel inzetbare eenheden kunnen ook bijdragen aan territoriale verdediging, die immers verlegd is naar Oost-Europa. Zware eenheden zijn weliswaar niet geschikt voor spoedeisende interventies in Afrika, maar kunnen wel voor aflossing zorgen van de snel ingezette capaciteiten van andere landen. Een keuze brengt de landmacht in balans wat betreft structuur, materieel en opleidingen.

De Europese defensie kan met Pesco effectiever worden maar heeft niets te maken met één Europees leger. Nederland verleent hier terecht steun aan. Wel roept voortschrijdende Europese defensiesamenwerking vragen

haffen, ook naar onze EU- en NAVO-bondgenoten.

02100 De halfslachtige structuur van de landmacht - snel inzetbaar én 'zwaar' - is niet vol te houden

02101 Margriet Drent en Dick Zandee zijn als onderzoekers verbonden aan Instituut Clingendael.

02102

02103 LOAD-DATE: November 6, 2017

02104

02105 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02106

02107 PUBLICATION-TYPE: Krant

02108

02109 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02110

02111

02112 Copyright 2017 NRC Media B.V.

op over de manier waarop Nederland wil en kan bijdragen. De komende vijf~ defensieontwikkelingen moeten daardoor duidelijkheid verschaffen, ook naar onze EU- en NAVO-bondgenoten.

02113 All Rights Reserved

02114

02115

02116

02117

02118 42 of 200 DOCUMENTS

02119

02120

02121

02122 NRC Handelsblad

02123

02124 02 November 2017

02125 NH-donderda

02126

02127 Hoe Draghi het graf van de ECB delft

02128

02129 BYLINE: Maarten Schinkel

02130

02131 SECTION: Economie; Blz. 2

02132

02133 LENGTH: 603 woorden

02134

02135 ABSTRACT

02136 Maarten Schinkel

02137

02138 Column

02139 Zeventien jaar: zo lang is het geleden dat de stemming onder ondernemers in de eurozone zo goed was als nu. De euro-economie, zo maakte statistisch bureau Eurostat dinsdag bekend, groeide in het derde

kwartaal met 0,6 procent ten opzichte van het vorige. Minpuntje: ondanks E2~

een werkloosheid die daalde tot 8,9 procent wil het met de inflatie maar niet vlotten: die daalde van 1,5 procent naar 1,4 procent in oktober. En de kerninflatie, zonder wispelturige prijzen van voeding en energie, blijft steken op 1,1 procent.

02140 Zo lijken we af te stevenen op een monetair beleid dat voorlopig heel ruim blijft. Want de 2 procent waar de Europese Centrale Bank (ECB) naar

streeft, is er nog lang niet. De sfeer wordt venijniger. Het bestuur van de E3~ ECB vergaderde vorige week over de vraag hoe het aankoopbeleid van staatsleningen en andere leningen, dat inmiddels al 2.278 miljard euro aan de balans van de centrale bank heeft toegevoegd, moet worden afgebouwd.

02141 Die discussie was overbodig. Twee weken eerder lekte uit naar persbureau Bloomberg dat het dagelijks bestuur van de ECB, onder leiding van president Mario Draghi, dacht over het halveren van de maandelijkse aankopen van 60 miljard euro naar 30 miljard. Dat gebeurt over een periode van negen maanden, te beginnen in januari volgend jaar.

02142 Die verwachting nestelde zich vervolgens, voorspelbaar, op de financiële markten, waardoor elk ander besluit voor een schok zou zorgen. Daarmee schiep Draghi voor de zoveelste keer een voldongen feit voordat de vergadering begonnen was.

02143 60 miljard in november en december, 30 miljard in de eerste negen E3~ maanden van 2018: er wordt dus nog eens voor 390 miljard gekocht, en E4~ het einde is niet in zicht. Tot grote ergernis van de noordelijke eurolanden, een minderheid in het bestuur die zich voor de zoveelste maal op een zijspoor zag gezet. Het bericht dat het besluit een 'compromis' was, werd daar met een wrange, vermoeide glimlach beantwoord.

02144 Los van de discussie over het beleid, waar een heel bos over op te zetten valt, speelt er nog iets. Door te blijven kopen gaat de ECB langzamerhand over op wat ze in Japan al 'yield curve management' noemen. De centrale bank sleutelt dan niet langer alleen aan de rente op de geldmarkt, maar ook aan de rente voor de lange termijn.

02145 Frankfurt kan dan feitelijk vaststellen hoeveel rente overheden betalen, en beïnvloedt zo hun begroting en bestedingsruimte. Frankfurt bepaalt de hoogte van de hypotheekrente voor huizenbezitters. Bedrijfsleningen worden opgekocht en, als Japan

een voorbeeld is, straks ook aandelenfondsen. De centrale bank beheerst dan indirect het lot van individuele bedrijven.

02146 We hebben in het verleden afgesproken dat het bevechten van inflatie beter uit handen van politici kan blijven, en overgelaten moet worden aan technocraten. Daarom zijn centrale banken onafhankelijk. Maar als het mandaat van een centrale bank zo ruim wordt dat de bank een veel groter deel van de samenleving gaat beheersen dan oorspronkelijk was afgesproken? Moet dat dan nog steeds worden overgelaten aan onafhankelijke technocraten?

02147 Door het huidige opkoopbeleid te zwaar, te langdurig en te wijdlopig te maken, speelt ECB-topman Draghi met vuur. De ECB maakt toch al een gepolitiseerde indruk, door de tirannie van de meerderheid in het bestuur. Het zuiden vindt dat best. Maar het wachten is op de eerste politicus van betekenis, in welk euroland dan ook, die straks de onafhankelijkheid van de centrale bank ter discussie stelt.

02148 Maarten Schinkel schrijft over macro-economie en beurzen.

02149 Het uitdijende takenpakket kan schuren met de onafhankelijkheid

02150

02151 LOAD-DATE: November 2, 2017

02152

02153 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02154

02155 PUBLICATION-TYPE: Krant

02156

02157 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02158

02159

02160 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02161 All Rights Reserved

02162

02163

02164

02165

02166 43 of 200 DOCUMENTS

02167

02168

02169

02170 NRC Handelsblad

02171

02172 28 October 2017

02173 nh zaterdag

02174

02175 Teleurstellend vaag over rol Nederland

02176

02177 SECTION: Opinie; Blz. 2

02178

02179 LENGTH: 291 woorden

02180

02181 Buitenlandse zaken en Defensie

02182 In het regeerakkoord is een van de vier hoofdstukken gewijd aan Nederland in de wereld. Ruime aandacht voor het buitenland is terecht. De Nederlandse afhankelijkheid van het buitenland is groot, belangrijke machtsconstellaties ondergaan opzienbarende veranderingen. De verkiezing van president Trump heeft vragen opgeworpen over de rol van de VS. Met Brexit en de verkiezing van een gedreven Emmanuel Macron is een nieuw hoofdstuk in Europese integratie geopend. Russische assertiviteit dwong de NAVO-troepen te verhuizen naar de Oostflank.

02183 Het is daarom goed dat weer wordt geïnvesteerd in het diplomatieke netwerk, in Ontwikkelingssamenwerking en in Defensie. De uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking komen straks weer incidenteel in de buurt van de internationale norm. Voor een van rijkste landen ter wereld zou het eigenlijk vanzelfsprekend moeten zijn die norm structureel te halen.

02184 De Defensie-uitgaven gaan in de komende jaren substantieel omhoog, E2~

aan het eind van de regeerperiode met 1,5 miljard per jaar. Dat werd hoog tijd. Een krijgsmacht die slechte beoordelingen krijgt van de NAVO en waarvan de eigen minister zegt dat kerntaken niet meer goed uitgevoerd kunnen worden, is een blamage. Met de verhoging blijft Nederland achter bij de, zeer ambitieuze, NAVO-richtlijn. Maar de richting is goed. Europa zal - met of zonder Trump - meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor de eigen verdediging.

02185 De EU, een heikel dossier in de Nederlandse politiek, is door Brexit en Macron, veranderd in een immense bouwput. Het regeerakkoord is heel precies als het gaat over de Economische en Monetaire Unie, maar voor het overige is de nieuwe ploeg teleurstellend vaag over de Nederlandse inbreng in dat debat.

02186

02187 LOAD-DATE: October 27, 2017

02188

02189 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02190

02191 PUBLICATION-TYPE: Krant

02192

02193 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02194

02195

02196 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02197 All Rights Reserved

02198

02199

02200

02201

02202 44 of 200 DOCUMENTS

02203

02204

02205

02206 NRC Handelsblad

02207

02208 27 October 2017

02209 NH Vrijdag

02210

02211 De geldpers blijft voorlopig aan

02212

02213 BYLINE: Joost Pijpker

02214

02215 SECTION: Economie; Blz. 1

02216

02217 LENGTH: 636 woorden

02218

02219 DATELINE: Amsterdam.

02220

02221 ABSTRACT

02222 Monetair beleid

02223 De Europese Centrale Bank blijft volgend jaar euro's bijdrukken - zij het wat minder snel. Verder blijft de ECB vaag over het einde.

02224

02225 ECB Europese Centrale Bank halveert opkoopprogramma, maar laat einde open

02226 De landing is ingezet, maar de luchthaven is nog lang niet in zicht. Met een voorzichtige eerste stap is de Europese Centrale Bank (ECB) donderdag begonnen aan het afbouwen van zijn omvangrijke steunprogramma. In $\text{€}200$ plaats van 60 miljard euro gaat de ECB vanaf januari nog maar voor 30 miljard euro per maand aan obligaties inkopen. Het blijft onduidelijk wanneer het opkopen van de leningen helemaal ophoudt.

02227 Voorlopig verlengt de ECB het huidige programma met negen maanden, tot en met september 2018. Maar, zo herhaalde ECB-president Mario $\text{€}300$ Draghi nog maar eens, als de vooruitzichten voor de eurozone verslechteren, staat het bankbestuur klaar om langer door te gaan. In een toelichting stelde Draghi dat de ECB weinig ziet in een „plotseling einde" aan het opkoopprogramma. Volgens marktkenners suggereerde de Italiaan daarmee dat de centrale bank na afloop van die negen maanden niet meteen stopt, maar verder afbouwt richting de nul, een proces dat in jargon ook wel 'tapering' wordt genoemd.

02228 Het betekent dat de ECB het komende jaar nog minstens 270 miljard euro $\text{€}200$

02229 Dat eerste is inmiddels gelukt. Zowel in het eerste als het tweede kwartaal groeide de gezamenlijke economie van de eurolanden stevig en ook het vertrouwen van bedrijven en consumenten blijft toenemen. Steeds meer economen vinden het daarom tijd dat de ECB stopt met stimuleren. Zij vrezen dat zeepbellen ontstaan.

aan
staats- en
bedrijfsle
ningen
gaat
toevoege
n aan
haar toch
al $\text{€}A00$

02230

02231

Kerninflatie ver onder niveau

omvangrijke balans. Sinds het begin van het programma in 2015 kocht zij al voor meer dan 2.100 miljard euro aan schuld papier. Doel van die opkopen was het op gang helpen van de economie in de eurozone en het aanjagen van de vrijwel afwezige inflatie.

02232 Draghi houdt zijn ogen echter vooral gericht op het inflatiecijfer. Het $\text{€}200$ bewaken van de prijsstabiliteit is immers de voornaamste taak van de ECB. En de kerninflatie in de eurozone, waarin de onvoorspelbare prijzen van goederen als energie en voedsel niet zijn meegenomen, ligt met 1,1 procent nog altijd ver onder het niveau waar de bankiers naar streven (net onder de 2 procent).

02233 Bovendien moet Draghi rekening houden met de financiële markten, die inmiddels gewend zijn aan jaren van ruim monetair beleid. Een te snelle afbouw zou een schrikreactie teweeg kunnen

brenge: als de ECB minder geld in de markt pompt worden euro's schaarser en dus duurder. In dat geval zou de inflatiedoelstelling alleen maar verder uit zicht raken.

- 02234 De ECB kiest daarom nu voor een tamelijk zachte landing, in de hoop dat veiligheidsriemen niet nodig zijn. Door vaag te blijven over het einde van het opkoopprogramma geeft Draghi de markten namelijk nog een ander signaal: dat de rentetarieven voorlopig niet gaan stijgen. Daarover gaat de ECB pas „ver na het einde" van het opkoopprogramma nadenken, benadrukte de Italiaan.
- 02235 Economen die de ECB volgen, spreken van een zeer voorzichtig besluit. Volgens ING-hoofdeconoom Carsten Brzeski lijkt de ECB nog het meest op iemand „die stiekem een feestje probeert te verlaten via de achtertuin, in de hoop dat niemand ziet dat de grote ster op weg naar de uitgang is". Brzeski denkt dat Draghi „zo voorzichtig mogelijk wil beginnen met afbouwen, liefst zonder een stijging van de euro of een hogere rente op obligaties".
- 02236 In die zin is de bank „met vlag en wimpel geslaagd", vindt Nick Kounis, onderzoeker bij ABN Amro. In de uren na het ECB-besluit toonden beleggers zich eerder opgelucht dan bezorgd. De euro verloor ruim 1 procent aan waarde ten opzichte van de dollar en ook de rente op Europees staatspapier daalde.
- 02237
- 02238 LOAD-DATE: October 27, 2017
- 02239
- 02240 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 02241
- 02242 GRAPHIC: ECB kocht tot op heden voor ruim 2.100 miljard euro aan schuld papier
- 02243 ECB-president Mario Draghi benadrukte dat de ECB weinig ziet in een „plotseling einde" aan het opkoopprogramma.
- 02244 Foto Daniel Roland/AFP
- 02245
- 02246 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 02247
- 02248 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 02249

02250

02251 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02252 All Rights Reserved

02253

02254

02255

02256

02257 45 of 200 DOCUMENTS

02258

02259

02260

02261 NRC Handelsblad

02262

02263 24 October 2017

02264 NH Dinsdag

02265

02266 ECB, blijf kat en muis spelen met de markt

02267

02268 SECTION: Opinie; Blz. 18

02269

02270 LENGTH: 940 woorden

02271

02272 ABSTRACT

02273 De ECB moet voorlopig doorgaan met het opkopen van obligaties zoals Mario Draghi wil, zegt emeritus hoogleraar monetaire economie Melvyn Krauss aan de vooravond van een belangrijke ECB-vergadering. „Dat is ook goed voor Nederlandse spaarders en gepensioneerden.”

02274 Veel mensen in Nederland en Duitsland vinden het gekkenwerk dat de c1~

Europese Centrale Bank (ECB) obligaties blijft opkopen én vasthoudt aan haar negatieve rentebeleid terwijl de economie

van de eurozone zo goed draait. De patiënt is niet meer ziek, stellen ze, dus waarom nog doorgaan met het medicijn?

02275 Maar ze vergeten dat het medicijn waaraan het herstel te danken is heel €3~ zorgvuldig en voorzichtig moet worden afgebouwd, omdat anders een economische schokeffect kan volgen.

02276 Het opkopen van obligaties - de ECB koopt nu maandelijks voor 60 miljard euro aan staats- en bedrijfsobligaties op - zal in een reeks geleidelijke verlagingen over een langere periode moeten worden beëindigd. Anders wordt het herstel weer doorkruist door een sprong in de wisselkoers van de euro tegen de dollar en andere valuta die de groei stuiten. Dit dient de voornaamste zorg van Mario Draghi, Klaas Knot en

02277 Naast de trage inflatie, die achterblijft bij de ECB-doelstelling van iets onder de twee procent, zou ook de angst voor een terugslag de Raad van Bestuur moeten bewegen om het geldverruimingsprogramma te verlengen

hun
colleg
a's te
zijn
als ze
op 26

oktober bijeenkomen in Frankfurt voor hun cruciale vergadering van de Raad van Bestuur van de ECB.

tot na de huidige einddatum van 31 december 2017. En renteverhogingen €3~ uit te stellen tot ruim na de afbouw van de obligatie-opkoop.

02278 In de ECB-vergadering van september zijn twee voorstellen tot een verlenging van de duur besproken: van zes en van negen maanden tot na de huidige vervaldatum. De centrale bank lijkt op negen maanden af te koersen, omdat renteverhogingen bij deze keuze verder naar de toekomst verschuiven en de waarde van de euro - wezenlijk voor de export van de eurozone - dan beter in bedwang te houden is. De ECB gaat ervan uit dat een rentestijging naarmate ze verder weg ligt minder opwaartse druk op de gemeenschappelijke munt zal uitoefenen.

02279 Ook al zijn de haviken en duiven in de Raad van Bestuur het hierover eens, ze denken wel verschillend over de aanpak nadat de volgende fase van de obligatie-opkoop is afgerond, vermoedelijk in september 2018.

02280 Haviken als Bundesbankpresident Jens Weidmann en zijn collega Klaas Knot van De Nederlandsche Bank willen dat de obligatie-opkoop daarmee wordt afgesloten en dat de ECB deze beëindiging al aankondigt in de oktobervergadering; de duiven willen de opkoop openhouden, zodat ze met een 'fris oog' kunnen kijken als de nieuwe verlenging van de geldverruiming afloopt.

02281 Vermoedelijk zullen de duiven zegevieren - en

02282 wel met goede redenen: economisch en politiek kan er nog te veel gebeuren om de ECB nu al vast te leggen op een datum in de herfst van volgend jaar waarop ze de geldverruiming zou moeten staken. Wie heeft de Brexit, Macron en Trump zien aankomen? Deze tijd vraagt om flexibiliteit, niet om over een jaar op een vast tijdstip verplicht van een belangrijk monetaire beleidsmaatregel af te stappen.

02283 Bovendien zou zo'n afspraak nu onmiddellijk van invloed zijn op de wisselkoersen en de euro misschien naar een hoogte stuwende die het herstel weer kan bedreigen.

02284 Als de duur van de netto-ECB-opkoop nog eens met zes of negen maanden wordt verlengd, moet natuurlijk wel het maandelijkse tempo waarin de centrale bank nieuwe aankopen verricht naar beneden. Anders komt voor de bank snel de bodem in zicht van de obligaties die daarvoor in aanmerking komen.

02285 Als de netto-opkoop van de huidige 60 miljard euro per maand naar zo'n €25-30 miljard per maand zou worden verlaagd, moet het mogelijk zijn om EA~

bij een verlenging van de duur met negen maanden voldoende obligaties te vinden die voor opkoop in aanmerking komen.

02286 Dit zou ook moeten helpen om de markt ervan te overtuigen dat de ECB zo nodig ook na volgend jaar september weer genoeg gekwalificeerde obligaties zal vinden om de opkoop voort te zetten, zodat de markt in het ongewisse kan worden gehouden over het moment van een eventuele eerste renteverhoging. De angst in Frankfurt is dat de markt de euro onmiddellijk zal opstuwende bij de geringste aanwijzing dat de ECB door een tekort aan obligaties volgend jaar september de opkoop weleens noodgedwongen zou kunnen staken.

02287 Dit alles is onderdeel van het ingewikkelde kat- en muisspel dat de ECB met de markt speelt om de euro laag te houden terwijl de geldverruiming wordt gestaakt.

02288 Een afbouw van de geldverruiming in deze zin - 'lager voor langer' - zou moeten bijdragen tot een hogere winst bij de Sparkassen-banken in Duitsland, maar zeker ook bij de Nederlandse banken en pensioenfondsen, want hiermee verbetert de rentecurve - dat wil zeggen dat de langetermijnrente (beïnvloed door de scherpe daling van de maandelijkse ECB-aankopen) stijgt ten opzichte van de kortetermijnrente (gefixeerd door de verlegde duur).

02289 Aangezien het bedrijfsmodel van banken is om kortlopend te lenen en langlopend uit te lenen, stijgt de winst als de rentecurve verbetert. En

aangezien pensioenfondsen afhankelijk zijn van inkomsten uit langetermijnrente, zouden ook zij hierbij gebaat moeten zijn.

02290 Het paradoxale is dus dat een ogenschijnlijke concessie aan Draghi en de duiven feitelijk ten goede komt aan de Nederlandse en Duitse spaarders en gepensioneerden.

02291 Deze tijd vraagt om flexibiliteit, niet om een vast tijdstip om verplicht van een belangrijk monetaire beleidsmaatregel af te stappen.

02292 Melvyn Krauss is emeritus hoogleraar monetaire economie aan New York University.

02293

02294 LOAD-DATE: October 24, 2017

02295

02296 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02297

02298 GRAPHIC: foto iStock

02299

02300 PUBLICATION-TYPE: Krant

02301

02302 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02303

02304

02305 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02306 All Rights Reserved

02307

02308

02309

02310

02311 46 of 200 DOCUMENTS

02312

02313

02314

02315 NRC Handelsblad

02316

02317 13 October 2017

02318 NH-vrijdag

02319

02320 Na 'Catalexit' rest alleen verdwering] ANR~

02321

02322 BYLINE: Luuk van Middelaar

02323

02324 SECTION: Opinie; Blz. 18

02325

02326 LENGTH: 662 woorden

02327

02328 ABSTRACT

02329 Luuk van Middelaar

02330

02331 column

02332 Met uitspraken die nét opening voor dialoog bieden, hebben de Catalaanse president Carles Puigdemont en de Spaanse premier Mariano Rajoy een acute botsing en geweld voorkomen. De eerste riep dinsdag de onafhankelijkheid uit om inwerkingtreding binnen enkele seconden op te schorten, de tweede gaf de dag erna de Catalanen tot maandag om te zeggen wat ze bedoelen. Constructieve ambiguïteit. Tot teleurstelling van de hardliners deinsde elk van beiden terug voor de radicale opties: 'Nu onafhankelijk' (Barcelona) versus 'het leger eropaf' (Madrid). Beiden kopen tijd.

02333 De Catalaan heeft tijd nodig omdat acute onafhankelijkheid - behalve allicht tot geweld - tot economische chaos zou leiden. Het lijkt alsof praktische vervolgstappen volstrekt ondoordacht zijn. Een 'Catalexit' betekent vertrek uit Europese - markt én munt in één, dus alle onzekerheid van Brexit plus de catastrofe van Grexit. Misschien maakt het de ultralinkse nationalist van Puigdemonts coalitiepartner CUP weinig uit dat de eerste banken al uit Barcelona vertrekken en zijn ze de euro liever kwijt, maar denkt een meerderheid van Catalonië's inwoners ook zo?

02334 Madrid mag zich aanrekenen dat de stem van de gematigden niet hoorbaar en zichtbaar werd. Door hardnekkig elk debat buiten de orde te verklaren kregen separatistische illusies vrij spel. In internationale berichtgeving blijft onderbelicht dat de referendumopkomst maar 43 procent was. In een opiniepeiling van deze zomer was 41 procent van de Catalanen voor afscheiding, 49 procent tegen. Wie Spanje verkiest bleef op 1 oktober beter thuis, om niet een onwettig referendum politiek gezag te verlenen. Vandaar stemmen zoals van Barcelona's linkse burgemeester Ada Colau, die eerder een wettig referendum

bepleitte. Dit had klaarheid en rust kunnen brengen, zoals in Schotland gebeurde in 2014 (in een referendum dat Londen goedkeurde). De invloedrijke Colau zei deze week de uitslag van 1 oktober géén basis voor eenzijdige stappen te vinden.

- 02335 Madrid verloor in de stembusgang de slag om de beeldvorming en staat nog achter. Na de wapenstokken van de politie en beelden van vluchtende mensen, kantelde de sympathie van het internationale publiek. Van lastpakken werden de Catalanen slachtoffers. Een stommitieit van het centrale gezag. Politieke dialoog kan nu alleen slagen als ook de nietradicale opties en stemmen zichtbaar worden, in de publieke ruimte. Iets daarvan gebeurt. Demonstraties in Barcelona met de leuze „Catalonië ja, Spanje ook“. Betogingen van burgers in Madrid en andere steden die hun gehechtheid aan Spanjes eenheid betuigen.
- 02336 Volgende week donderdag is er een Europese top over Brexit, ook een afscheiding. Maar de Britse vindt plaats na een wettig referendum en betreft het vertrek uit een statenverband, niet uit een staat. Zelfs in die situatie blijkt het haast ondoenlijk. De lijdensweg van Theresa May zou de Catalanen te denken moeten geven. Merkel, Macron, Rutte, Tusk en Juncker moeten dus luid en duidelijk herhalen dat territoriale afscheiding uit een lidstaat het vertrek uit de Unie betekent.
- 02337 Met een 'Catalexit' verliezen Catalanen de euro, het EU-burgerschap (toegift op het burgerschap van een lidstaat) en deelname aan Schengen (dus invoering van grenscontroles en visa). Dit alles zonder uitzicht op terugkeer in de club, want dat mag Spanje vetoën. Deze harde boodschap klonk nooit helder door. Door de onzichtbare geborgenheid die ze biedt, voedt de Unie regionale afscheidingsbewegingen; voorbij illusies over een 'Europa van de regio's' droegen het hunne bij. Een Unie van zwakke staten is een zwakke Unie. De triomf van het separatisme leidt (met een term uit Die Zeit) tot 'zelf-verdwerging'. Niet tot een sprookje.
- 02338 Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU studies (Leiden, Louvain-la-Neuve). Vorige maand verscheen zijn boek De nieuwe politiek van Europa.
- 02339 De onzichtbare geborgenheid van de EU voedt regionale afscheidingsbewegingen
- 02340
- 02341 LOAD-DATE: October 13, 2017
- 02342
- 02343 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02344

02345 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve). Vorige maand verscheen zijn boek De nieuwe politiek van Europa.

02346

02347 PUBLICATION-TYPE: Krant

02348

02349 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02350

02351

02352 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02353 All Rights Reserved

02354

02355

02356

02357

02358 47 of 200 DOCUMENTS

02359

02360

02361

02362 NRC Handelsblad

02363

02364 11 October 2017

02365 NH-woensdag

02366

02367 Het wantrouwen heerst in de EU

02368

02369 SECTION: Opinie; Blz. 16

02370

02371 LENGTH: 246 woorden 02372v1~

02373 Het nieuwe kabinet ziet zich als „voortrekker in een

slagvaardigere Europese Unie" die burgers beschermt. Het zet vol in op een Europese aanpak van asiel, migratie en grensbewaking, inclusief het type deals met Turkije waardoor GroenLinks eerder afhaakte. Het besef is ingedaald dat onze zuidgrens loopt aan de Middellandse Zee.

Daarentegen trapt Rutte III flink op de rem van de financiële Europese plannen. Wantrouwen heerst. Herstel van no-bailout-clausule door meebetalen van private financiers bij

een staatsbankroet of kwijtschelding van schulden. Geen €3~

vergemeenschappelijking van schuld. Pas een gezamenlijk depositostelsel als banken in alle lidstaten gezond zijn. Dit laatste is tekenend. Toen de euro in 2012 bijna bezweek, vonden leiders een reddingsboei in de bouw van een 'bankenunie', die de vicieuze cirkel tussen zwakke banken en zwakke staten kon doorbreken. Kort erna stond de bankenunie ongeclausuleerd in het vorige regeerakkoord. Maar nu krabbelt Rutte III terug: de sluitsteen pas onder strikte voorwaarden. In Berlijn kunnen scheidend financiënminister Schäuble en de liberale FDP tevreden zijn: hun losse ideeën zijn alvast regeringsbeleid. Als onderhandelinzet is het begrijpelijk. Maar Rutte zet zichzelf vast. Duitse financiële linies sneuvelen steeds in de Frans-Duitse politieke dynamiek op 'chefniveau'. Achter het doctrinaire Nein is het niet goed schuilen. Teleurstelling is ingebouwd.

02374 Luuk van Middelaaris politiek filosoof en NRC- columnist.

02375

02376 LOAD-DATE: October 11, 2017

02377

02378 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02379

02380 PUBLICATION-TYPE: Krant

02381

02382 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02383

02384

02385 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02386 All Rights Reserved

02387

02388

02389

02390

02391 48 of 200 DOCUMENTS

02392

02393

02394

02395 NRC Handelsblad

02396

02397 10 October 2017

02398 NH-dinsdag

02399

02400 Het lot van Catalonië behoort toe aan het volk

02401

02402 BYLINE: Arnau Gonzàlez i Vilalta

02403

02404 SECTION: Opinie; Blz. 18

02405

02406 LENGTH: 895 woorden

02407

02408 ABSTRACT

02409 De soevereiniteit ligt niet bij de regeringen in Madrid of Barcelona, maar bij ANR~ de burgers, schrijft Arnau Gonzàlez i Vilalta.

02410 Een illegaal zelfbeschikkingsreferendum, politiegeweld, massale demonstraties van Catalaanse independentistas (voorzitters van onafhankelijkheid) en Spaanse unionistas (die tegen afscheiding zijn), een algemene staking. De Catalaanse regering die onwettig handelt, het Spaanse kabinet, het rechtssysteem en de politie die hun eigen grondwet aan de laars lappen. Het Catalaans-Spaanse conflict, waarvan de historische details de Europese lezer wellicht niet interesseren, schreeuwt om een oplossing waarmee het niet een groot probleem voor de Europese Unie wordt. We hoeven alleen maar te denken aan de gevolgen van de

Griekse en Cypriotische kwesties voor de economische stabiliteit van Europa en de chaos waartoe niet alleen een Catalaans maar zelfs een

Spaans bankroet zou leiden. Zonder het Verenigd Koninkrijk, dat na de Brexit bezig is uit de EU te stappen, is Spanje de vierde economie van de eurozone.

02411 Maar laten we naar de oplossingen kijken. De eerste, meest voor de hand liggende: een van de twee kampen geeft zich gewonnen. Het strijkt de vlag en erkent dat het de strijd heeft verloren. Hoogst onwaarschijnlijk. Tweede mogelijkheid: internationale bemiddeling, bijvoorbeeld door

Zwitserland - dat zich al heeft aangeboden - het Vaticaan of Kofi Annan en Ban Ki-moon. Deze optie, die de voorkeur van de Catalaanse regering heeft, zal vanuit Madrid afgewezen worden.

02412 En hier zit hem precies de crux van deze kwestie. Voor wie geldt de soevereiniteit? Hoe worden naties en staten gevormd? Voor de harde kern van de politieke, economische en academische macht is de Spaanse staat voor eeuwig en onbetwistbaar. Je kiest er niet voor om Spanjaard te zijn, je bent het en daarmee uit. Voor de voorstanders van onafhankelijkheid, onder wie zich eveneens essentialisten bevinden, is het heden ook van belang. Om het in Europees perspectief te plaatsen: in 1882 betwistte de

Franse filosoof Ernest Renan in zijn lezing 'Qu'est-ce qu'une nation?' de Duitse visie, waarin het verleden van een natie bepalend was. De geschiedenis, de taal, de mythen en de cultuur die eeuwenlang geworteld is in een land waren weliswaar belangrijk, maar volgens Renan was er nog een criterium: de consensus van de inwoners van dat moment. Dat is precies het conflict tussen de regeringen in Madrid en Barcelona. De Spaanse premier Mariano Rajoy spreekt over Spanje als de oudste natie van Europa - hij gaat voor het gemak voorbij aan bijvoorbeeld Griekenland en Baskenland - en gebruikt dat als argument, dat hij vervolgens van een grondwettelijk sausje voorziet.

02413 Toen de onafhankelijkheidsgezinde Catalanen hem keer op keer vroegen een referendum te organiseren, was het antwoord van Rajoys regering en de sociaaldemocratische PSOE steevast: „ik wil niet en ik kan niet". Terwijl David Cameron in 2014 ten aanzien van het Schotse referendum zei: „Ik ben in de eerste plaats democraat en in de tweede plaats Brit", zegt Rajoy nu „ik ben in de eerste plaats Spanjaard en in de tweede plaats democraat". De modellen Schotland-Groot Brittannië, Quebec-Canada, Aruba, Curaçao, Sint-Maarten-Nederland en Groenland-Denemarken werken niet voor de Iberiërs. Ook eenzijdige afscheiding is niet de ambitie van de Catalaanse independentistas, en zeker niet van de autodeterministas, degenen die zelfbeschikking voorstaan; zij staan de vreedzame weg voor en hebben een meerderheid in het Catalaanse parlement en in de Catalaanse afvaardiging in het

Spaanse parlement. Sinds 2012 hebben zij pogingen gedaan om toestemming te krijgen voor een referendum. Voor Madrid is dat onbespreekbaar; de nationale identiteit hangt immers niet af van een volksraadpleging hier en nu. Volgens de logica van het Spaanse nationalisme behoort Catalonië tot Spanje. De wil van het volk is daarin niet beslissend.

02414 Al met al is een vruchtbare dialoog zonder druk van buitenaf onmogelijk. In Nederland en de rest van Europa vraagt men zich waarschijnlijk af hoe dit is op te lossen. Wat er nu op tafel ligt - het is te bedroevend voor woorden - zijn de eenzijdige stappen van beide partijen met alle onzekere

gevolgen van dien. Het Catalaanse kabinet-Puigdemont heeft herhaaldelijk verzocht om een referendum, waarop steeds afwijzend werd gereageerd. In plaats van zich over te geven, heeft het eenzijdig besloten het volk zijn stem uit te laten brengen. Het referendum van 1 oktober mondt waarschijnlijk uit in een onafhankelijkheidsverklaring, naar het schijnt dinsdag of daags daarna. De regering-Rajoy lijkt op haar beurt bereid tot politie- en militair optreden om dit tegen te houden. De Catalaanse autonomie opschorten en de stem van de voorstanders van afscheiding negeren. Er zijn in feite evenveel argumenten om de eenheid van Spanje te verdedigen als om de onafhankelijkheid van Catalonië te willen. Minder argumenten zijn er voor of tegen de keus om burgers de definitieve beslissing te laten nemen. In een werkelijk open democratie past slechts Renan. Een ieder heeft zijn argumenten uit heden en verleden, maar laat de levenden de beslissing nemen.

02415 Vertaling Joke Mayer

02416 De burger moet de definitieve beslissing nemen of Catalonië al dan niet bij Spanje hoort

02417 Arnau Gonzàlez i Vilalta is docent Moderne en Contemporaine Geschiedenis aan de Autonome Universiteit van Barcelona

02418

02419 LOAD-DATE: October 10, 2017

02420

02421 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02422

02423 NOTES: Vertaling Joke Mayer

02424

02425 PUBLICATION-TYPE: Krant

02426

02427 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02428

02429

02430 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02431 All Rights Reserved

02432

02433

02434

02435

02436 49 of 200 DOCUMENTS

02437

02438

02439

02440 NRC Handelsblad

02441

02442 07 October 2017

02443 NH Zaterdag

02444

02445 Waarom Brexit de EU minder flexibel maakt

02446

02447 BYLINE: Caroline de Gruyter

02448

02449 SECTION: Buitenland; Blz. 10

02450

02451 LENGTH: 623 woorden

02452

02453 ABSTRACT

02454 Caroline de Gruyter

02455

02456 In Europa

02457 Altijd als er een diep, gecompliceerd probleem opduikt in Europa, roepen v2~ mensen: waar blijft de Europese Unie? Geen wonder dat dit ook gebeurt in het escalerende conflict tussen Catalonië en Spanje. Iedereen weet dat de EU weinig kan doen om de angel eruit te halen, behalve iedereen oproepen de regels van de rechtsstaat te respecteren en een oplossing te

zoeken via de dialoog. Brussel mag zich niet met binnenlandse politieke

aangelegenheden bemoeien. Soms wel, zoals bij begrotingen in de v1~ eurozone en dan is de wereld meteen te klein. Toen de Europese Commissie Nederland eens waarschuwde dat files in de Randstad economische groei belemmerden, en dat Nederland hier iets aan moest doen, reageerde Den Haag als door een wesp gestoken.

02458 Toch is de vraag 'waar blijft de EU?' een essentiële vraag. De EU is, als v5~ structurele poging om oorlogen op het continent te voorkomen, altijd een vA~

waardengemeenschap geweest. Landen met de doodstraf, bijvoorbeeld, kunnen geen lid worden. Komende jaren wordt het accent op Europese waarden waarschijnlijk sterker. Om twee redenen.

02459 01-19 P1: ATLAS-NBC1.txt Page: 897/325

- De eerste reden is dat die waarden overal onder druk staan. Europa raakt omringd door illiberale regimes, bestuurd door autocraten. De gevolgen, zoals migratie en terrorisme, raken ons direct. Als wij niet willen dat de Trumps en Poetins de wereldorde naar hun hand zetten, moeten wij daar iets tegenover stellen. Als Europa niet vecht voor politiek pluralisme, vrijheid van meningsuiting en multilateraal overleg, wie dan wel? Daarom heeft de EU hard getrokken aan de nucleaire deal met Iran en het vredesakkoord in Colombia. Hoge
- 02460 buitenlandvertegenwoordiger Federica Mogherini was terecht (mede-)genomineerd voor de Nobelprijs dit jaar. De Irandeal is een compromis, verre van ideaal. Maar het alternatief, een nucleaire wedloop in het tijdperk-Trump, is veel erger.
- 02461 Ander voorbeeld: laten wij Rusland stoken tot de Balkan weer ontploft, of proberen wij Balkanlanden, búurlanden, enigszins stabiel te houden? De vertrekkende EU-ambassadeur in Moskou, Vigaudas Usackas, pleitte deze week in diverse Europese kranten voor het laatste: Europa moet juist nu „de westerse waarden verdedigen“.
- 02462 De tweede reden dat de Europese waarden meer benadrukt zullen worden is, paradoxaal genoeg, de Brexit. Europa heeft jaren geprobeerd de Britten met speciale arrangementen, zoals extra kortingen op de begroting, binnenboord te houden. In 2016 boden we hun een vergaande, en juridisch discutabele, deal over vrij personenverkeer. Premier Cameron jubelde dat hij meer soevereiniteit kreeg en concessies die „geen ander land heeft“. Vier maanden later wezen de kiezers dit aanbod af en stemden ze voor de Brexit. Het gevolg is waarschijnlijk dat met de Britten ook flexibiliteit de EU verlaat.
- Brexit dwingt de Europeanen om de rijen te sluiten en meer verwatering en afbrokkeling te voorkomen. In het grimmige internationale klimaat van nu leidt dit onherroepelijk tot de vraag: gaan we elk ons weegs, of staan we gezamenlijk voor de rechtsstaat en de democratie? Die herbevestiging van dit soort basisbeginselen maakt de EU minder flexibel, als het om fundamentele zaken gaat. Voor wie alleen de kersen van de taart wil, is in de EU geen plek. Er ligt nu een precedent, de EU zal nu sneller zeggen:
- daar iets mee. Dat zal in etappes gaan. En het zal nieuwe crises geven, ook na Catalonië. Maar het is onvermijdelijk.
- 02463 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa
- 02464 Komende jaren wordt het accent op Europese waarden waarschijnlijk sterker
- 02465
- 02466 LOAD-DATE: October 6, 2017
- 02467
- tot hier en niet verder, gebruik artikel 50 maar. Alle aandacht zal zich nu v5~
- richte n op de democratische rot in Polen en Hongarije, die we al die tijd getolereerd hebben. Na de Brexit moeten we

02468 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02469

02470 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa

02471

02472 PUBLICATION-TYPE: Krant

02473

02474 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02475

02476

02477 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02478 All Rights Reserved

02479

02480

02481

02482

02483 50 of 200 DOCUMENTS

02484

02485

02486

02487 NRC Handelsblad

02488

02489 30 September 2017

02490 NH-zaterdag

02491

02492 Europese Unie Nu graag een bevlogen Nederlandse visie waarin
Macron landt in de realiteit

02493

02494 SECTION: Buitenland; Blz. 2

02495

02496 LENGTH: 746 woorden

02497

02498 Commentaar

02499 Voor premier Mark Rutte (VVD) moeten het zware dagen zijn. Wie

02501 De uitslag van de Duitse verkiezingen remt het Europa-debat n
vermoedelijk even af. De situatie in Berlijn is op dit moment i
ongewis omdat e

bondskanselier Angela Merkel haar overwinningsnederlaag t
moet vertalen naar een voor Duitse begrippen ongekend
gecompliceerde v

vierpartijencoalitie. Of Merkel het zetelverlies en de opkomst van a
de AfD zal omzetten in een behoedzamere koers in Europa moet n
worden afgewacht. Het is in elk geval prematuur om, zoals veel

02502 analisten deze week deden, te veronderstellen dat Merkel sinds ,
zondag over het hoogtepunt van haar internationale aanzien
heen is. Wel kan het nog even duren voordat ze een oplossing
heeft gevonden voor een weerspannige zusterpartij CSU en in
Europa volledig inzetbaar is.]

Het initiatief ligt voorlopig dus bij Macron. Wat wil hij eigenlijk? v

Hij wil vooral veel en op veel verschillende terreinen: valuta, i
defensie, terreurbestrijding, bestuur, handel, landbouw, s
rechtspraak. Macron wil bijvoorbeeld een gezamenlijke i
begroting voor eurolanden, een Europese interventiemacht met e
,

meer slagkracht en operationele snelheid dan de huidige
Battlegroups. Hij wil meer samenwerking bij h

terrorismebestrijding en voedselveiligheid en een openbaar o
aanklager die de Europese markt beschermt tegen (Chinese) u
dumping. Hij wil de Commissie verkleinen van 28 naar 15 leden, d

waardoor niet meer alle landen in het dagelijks bestuur van de t
Unie vertegenwoordigd zijn. e

n licht-allergisch is voor Europese vergezichten heeft het dezer
dagen niet eenvoudig. Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker
en de Franse president Emmanuel Macron probeerden elkaar in
recente toespraken te overtroeven in Europese bevoegenheid. Hun
pleidooien komen neer op een nieuwe fase in Europese integratie.

02500 Nu kan men van Juncker nog zeggen dat het einde van zijn ambtstermijn
(2019) in zicht raakt en dat het in zijn geval slechts gaat om de
vergezichten van een functionaris die vooral een uitvoerder behoort te
zijn. De Franse president daarentegen is net aangetreden met een groot

mandaat en zou zo maar eens tien jaar aan de macht kunnen zijn. De v4~
Franse voorziet verdient daarom veel aandacht en een Nederlands antwoord
- liever vroeger dan later.

02503 Voor veel plannen bestaan goede argumenten. Als de VS zich v3~
terughoudender opstellen in wereld, moet Europa meer aan defensie doen.

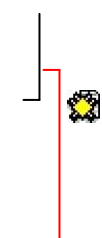
Als terroristen opsporingsautoriteiten te snel af zijn, ligt uitwisseling van v3~
informatie, en een versterking van Europol voor de hand. Als een dagelijks
bestuur zoveel leden telt dat van besturen niets meer komt, is afslanking

gebod

02505 Vraag is nu hoe een nieuw contract voor de Frans-Duitse as eruit
gaat zien. Het feit dat er überhaupt over wordt gesproken geeft
aan dat de twee landen serieus van plan zijn hun banden aan te
halen - en dat heeft altijd gevolgen voor machtsverhoudingen
binnen de Europese Unie én voor kleine lidstaten.

02506 De meeste Franse voorstellen zijn niet nieuw en sommige
bouwen voort op prille samenwerkingsvormen die al bestaan.
Sommige voorstellen betekenen machtsverlies voor lidstaten en
zijn daarom niet in een handomdraai gerealiseerd. Lidstaten zijn
vooral nog niet van plan de zeggenschap over hun soldaten af te

02507 staan. De belofte van een slankere Commissie ligt al sinds 2009
vast in een verdrag, maar is nooit uitgevoerd. Niet elke visie
wordt snel werkelijkheid en dat hoeft ook niet. Maar een politiek
project zonder visie is geen politiek, dat is
bestuurskunde. Zonder een minimum aan idealisme gaat het
niet. Laat de

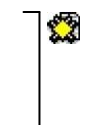

en.

02504 In
de
toespraak
zat nog
een
bijzonderh
eid die in
Den Haag
tot

verhoogde alertheid zou moeten leiden. Macron wil een nieuw,
gemoderniseerd Elysée-verdrag. In 1963 spraken Frankrijk en Duitsland in dat
verdrag af dat ze zouden samenwerken op het gebied van veiligheid en
buitenlands VA~

beleid en dat de parlementen regelmatig contact zouden hebben met
elkaar. Heel veel stond er verder niet in dat verdrag maar het had grote
symbolische waarde en leidde onder andere tot een permanente
uitwisseling van ambtenaren tussen Parijs en de Duitse
hoofdstad.

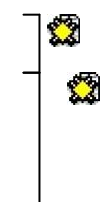

Fransen oreren en het hart sneller doen kloppen. Laat Nederland
er net zo v5~

bevlogen iets tegenover stellen dat bescheiden is, maar haalbaar en
rekening houdt met de scepsis tegenover Europa die er óók is. Na de
toespraak komt altijd de realiteit.

02508 Als Frankrijk en Duitsland serieus van plan zijn hun banden aan te
halen, heeft dat gevolgen voor de verhoudingen binnen de
Europese Unie

02509

02510 LOAD-DATE: September 29, 2017

02511

02512 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02513

02514 PUBLICATION-TYPE: Krant

02515

02516 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02517

02518

02519 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02520 All Rights Reserved

02521

02522

02523

02524

02525 51 of 200 DOCUMENTS

02526

02527

02528

02529 NRC Handelsblad

02530

02531 29 September 2017

02532 NH-vrijdag

02533

02534 De Koude Oorlog werkt nog steeds door

02535

02536 BYLINE: Ronald Havenaar

02537

02538 SECTION: Boeken; Blz. 10

02539

02540 LENGTH: 1067 woorden

02541

02542 ABSTRACT

02543 Koude Oorlog

02544 De huidige ontwrichting van de westerse samenlevingen is in hoge mate te danken aan het einde van de Koude Oorlog. Dat toont de Noorse historicus Odd Arne Westad overtuigend aan.

02545 Tien jaar voor zijn dood publiceerde NRC-commentator J.L. Heldring (1917-2013) een bundel columns met als titel Heel ons fundament kraakt. Hij stelde vast dat de oude orde van de Koude Oorlog - de combinatie van Atlantische samenwerking, Europese integratie, verzorgingsstaat en een stevig politiek centrum - aan slijtage onderhevig was. De ineenstorting van het Sovjetimperium in 1989 had het Westen van een tegenstander beroofd die een bindende en disciplinerende werking had. Het verdwijnen daarvan stemde Heldring tot pessimisme over de toekomst.

02546 Hoe belangrijk dit westerse bestel tijdens de Koude Oorlog was, maakt de Noor Odd Arne Westad, hoogleraar geschiedenis aan Harvard, duidelijk in *The Cold War. A World History*. Het is een gedegen boek van een historicus met een nuchtere en scherpe blik. Westad laat zien dat Stalin het grootste aandeel had in de vorming van een blok dat Amerikanen en West-Europeanen samenbracht.

02547 Het ontstaan van de Koude Oorlog was volgens de Noorse historicus zo goed als onvermijdelijk, doordat in 1945 het Sovjetleger halverwege Europa stond. De verleiding om in de bezette gebieden een dictatoriaal systeem volgens bolsjewistisch model te vestigen was simpelweg te groot voor Stalin, die iets dergelijks eerder in eigen land uit de grond had gestampt, met groot profijt voor zijn eigen machtspositie.

02548 De Amerikanen waren verontwaardigd en de West-Europeanen vreesden voor nog meer expansie van de Sovjet-Unie, die op dat moment een groot overwicht in vliegtuigen, tanks en soldaten had, wat de oorzaak van de Koude Oorlog was. Zo ontstond er een westers blok op grondslag van democratie en een markteconomie met sociale correcties. Het keerde zich tegen een Oostblok dat politieke dictatuur combineerde met economisch dirigisme.

02549 De Koude Oorlog begon op het Europese continent en leidde er tot een patstelling tussen twee nucleair bewapende mogendheden. De vrede was broos, maar een oorlog te riskant. Er stond te veel op het spel en een militaire confrontatie bleef dan ook uit. Maar, aldus Westad, het conflict waaierte uit over andere continenten,

waar het aanzienlijk minder vreedzaam verliep. De grootste crisis (Cuba, 1962) en de gewelddadigste confrontaties (Korea, Vietnam, Afghanistan) speelden zich af in wat toen de Derde Wereld heette. Het resultaat, inclusief de slachtpartijen in onder meer China en Cambodja, bestond uit tientallen miljoenen doden. In Europa werd geen schot gelost, maar in mondiaal opzicht was de Koude Oorlog zeker niet de periode van stabiliteit waar nostalgisch op kan worden teruggekeken.

02550 Ondanks de vele slachtoffers in de Derde Wereld was de strijd in die contreien niet beslissend. De Koude Oorlog begon niet alleen in Europa, maar eindigde daar ook, in 1989. Dat die afloop zich, net als het Europese verloop van het Oost-Westconflict, op vreedzame wijze voltrok, wordt door Westad op het conto van Gorbatsjov geschreven. In 1985 aangesteld als leider introduceerde hij het spectaculaire idee dat het communisme kon worden hervormd door het een dosis vrijheid toe te dienen. Dat bleek een vergissing, maar hij had de verdienste zijn fout niet te corrigeren met een gewelddadige ingreep.

02551

02552 Expansiedrang

02553 Een sleutelrol toekennen aan Stalin en Gorbatsjov, dat hebben we in de geschiedschrijving van de Koude Oorlog vaker gezien. Maar Westad komt in zijn boek ook met een paar nieuwigheden. Het minst geslaagd is zijn pleidooi om van de Koude Oorlog een honderdjarig conflict te maken. Eind negentiende eeuw raakten volgens hem Amerika en Rusland al in de greep van de expansiedrang die hen later lijnrecht tegenover elkaar zou plaatsen. Maar Amerika brak met deze ambitie door in de jaren twintig en dertig vast te houden aan politiek isolationisme. Rusland was eind negentiende eeuw te zwak om als aspirant-grootmacht in aanmerking te komen. Westad

schrijft terecht dat bipolariteit het meest opvallende en historisch bijna unieke kenmerk was van de Koude Oorlog. De twee blokken onder een sterke leiding kregen pas na 1945 duidelijke contouren.

02554 De nageschiedenis komt bij Westad beter uit de verf dan de voorgeschiedenis. Overtuigend beschrijft hij hoe ontwikkelingen die tijdens de Koude Oorlog op gang kwamen nog altijd doorwerken. Het Westen heeft dit conflict gewonnen doordat het politiek en sociaal-economisch een superieur bestel had. Begin jaren tachtig kwam de Sovjet-Unie volgens Westad onder verhoogde druk te staan, als gevolg van de neoliberale mondialisering die de westerse economieën een nieuwe dynamiek

gaf. Hervormingen in de Sovjet-Unie, concludeerde Gorbatsjov, werden nu onontkoombaar.

- 02555 Met veel gevoel voor dialectiek laat Westad zien dat dezelfde transformaties die bijdroegen aan de ondergang van het communisme in de daaropvolgende decennia ook het westerse bestel ondermijnden. Met het verdwijnen van de gemeenschappelijke vijand werden de samenbindende krachten aangetast. Duizelig van succes koos het Westen voor een vlucht naar voren in de neoliberale revolutie van deregulering, open markten en een mondialisering, die in het computertijdperk mogelijk werd.
- 02556 De gevolgen zijn ontwrichtend. De verzorgingsstaat ligt onder vuur van de marktwerking, de open grenzen hebben in Europa en Amerika tot een populistische opstand geleid, de IT-revolutie ondersteunt een mondiale handel in financiële diensten die ongrijpbaar is geworden en die fungeert als motor van een almaar doordenderende schuldeneconomie. De grootste profiteur van de open markten is niet het Westen, maar China, dat Europa en Amerika inmiddels in economische productie bijna heeft gepasseerd. Deze opkomende mogendheid, die massaal Amerikaanse overheidsobligaties opkoopt, is als kredietverlener voor het Westen onmisbaar geworden.
- 02557 Heldring had gelijk: heel ons fundament kraakt. Westad toont dat de overwinning van het Westen in de Koude Oorlog deels was toe te schrijven aan dezelfde ontwikkelingen die sindsdien het westerse bestel doen wankelen.
- 02558 Odd Arne Westad: The Cold War. A World History. Penguin, 720 blz. € 34 , 95
- 02559 4
- 02560 Helder en scherp laat historicus Westad zien hoe Stalin debet was aan het blok dat Amerikanen en West-Europeanen samenbracht. En hoe ontwikkelingen die tijdens de Koude Oorlog op gang kwamen nog doorwerken.
- 02561
- 02562 LOAD-DATE: September 29, 2017
- 02563
- 02564 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 02565
- 02566 NOTES: Odd Arne Westad: The Cold War. A World History. Penguin, 720 blz. € 34,95

02567

02568 PUBLICATION-TYPE: Krant

02569

02570 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02571

02572

02573 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02574 All Rights Reserved

02575

02576

02577

02578

02579 52 of 200 DOCUMENTS

02580

02581

02582

02583 NRC Handelsblad

02584

02585 29 September 2017

02586 NH-vrijdag

02587

02588 Macron zei Merkel na: neem lot in eigen hand

02589

02590 BYLINE: Luuk van Middelaar

02591

02592 SECTION: Opinie; Blz. 18

02593

02594 LENGTH: 649 woorden

02595

02596 ABSTRACT

02597 Luuk van Middelaar

02598

02599 column

02600 Veel commentaren op de Duitse Bondsdagverkiezingen focussen op de beperkte Europese speelruimte voor Angela Merkel. Dit is terecht wat betreft de plannen voor hervorming van de eurozone. De

sociaaldemocratische SPD - meer genegen de Fransen op dit vlak

tegemoet te komen - kiest de oppositierol. Dus moet Merkels CDU/CSU ^{E3~} een coalitie vormen met de Groenen en de liberale FDP. De liberalen eisen het machtige ministerie van Financiën op en lieten al weten: „Met ons geen eurozonebegroting". Opluchting in Den Haag; net als de Duitse

eurosceptische FDP wel voor vergaande integratie. Zo is de partij ^{V1~}

liberalen vreest Nederland in nieuwe geldpotjes of risicodeling
de kiem van ongewenste geldtransfers van Noord- naar Zuid-
Europa. Kan Rutte-III dus schuilen achter een Duits Nein

02601 Dat is niet het hele verhaal. Op andere fronten is de vermeend vlak van defensie en veiligheid. En juist daar heeft Frankrijk - kernmacht, lid van de VN-Veiligheidsraad, beschikkend over een sterke diplomatie en met de Britten veruit het beste Europese leger - iets te bieden.

voorzitter van
een Europees
leger (net als
CDU en
Groenen), iets
wat voor
zusterpartij VVD
en de rest van
de Nederlandse
politiek
onbespreekbaar

02602 In zijn grote Europese rede aan de Sorbonne moest Emmanuel Macron dinsdag zijn plannen voor de eurozone dus omzwachtelen en inslikken, om

is. Dit maakt Duitsland vragende partij in Europa op het

Merkels coalitiebouw niet nodeloos te belasten. Daarentegen bracht de v1~ Franse president een spervuur van Europese plannen op veiligheidsterrein: een gezamenlijke militaire interventiemacht, een defensiebegroting, werk aan gedeelde 'strategische cultuur', uitwisseling van personeel tussen nationale legers, een Europees Hof voor terroristen, Europese interventieteams in geval van natuurrampen, grenswachten, en meer. Het was te veel ineens en weinig concreet, maar wel een blijk van politieke wil en initiatief. Angela Merkel waardeert dit. Zij sprak eind mei de befaamde woorden dat met Trump in het Witte Huis en de instabiliteit aan onze oost- v1~ en zuidgrenzen „wij Europeanen" ons lot in eigen handen moeten nemen. Macron zegt het haar na. Naar de vorm zoekt men nog, maar er is beweging.

02603 Het kan zijn weerslag krijgen op het gesprek over de eurozone. Grote vA~ doorbraken in de naoorlogse Duits-Franse relatie zagen vaak een uitruil van monetaire en buitenlandspolitieke belangen. Denk aan de val van de Berlijnse Muur in 1989: kort erna steunden de Fransen de Duitse eenwording en stemde West-Duitsland in met de door Parijs gewenste muntuniegesprekken (afgerond in 1991 in Maastricht). Eenzelfde dynamiek was er in 1969, toen bondskanselier Brandt Duitse binnenlandse argwaan over Europese monetaire samenwerking terzijde schoof om zijn westerburen gerust te stellen over zijn Ostpolitik. Conclusie, ook anno 2017: als de Fransen hun troefkaart van veiligheidsleverancier spelen, klinkt het Duitse monetaire nein prompt veel minder hard.

02604 Van Nederland wordt in dit debat een actieve rol verwacht. Ook in Parijs.

Tussen de regels klinkt bij Macron een visie op een Europa in drie ringen. Een buitenring van markt en recht voor alle EU-lidstaten (en wellicht de Britten). Een middenring van de eurozone. En een binnenring van pioniers die op deelterreinen vooruit gaan - Macron noemt stichters Frankrijk, Duitsland, Italië en Benelux, plus Spanje en Portugal. Als terughoudendste van dit octet heeft de Nederlandse stem veel gewicht. Kan premier Rutte

ditmaal zeggen: niet precies genoeg, maar ik waardeer het initiatief en de richting, we gaan ernaar kijken? Een top in Tallinn, vrijdag, biedt een ^{va} eerste gelegenheid.

02605 Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EUstudies (Leiden, Louvain-la-Neuve). Deze week verschijnt zijn boek De nieuwe politiek van Europa.

02606 Franse ideeën voor Europese veiligheid kunnen troefkaart zijn bij eurozonedebat

02607

02608 LOAD-DATE: September 29, 2017

02609

02610 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02611

02612 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve). Deze week verschijnt zijn boek De nieuwe politiek van Europa.

02613

02614 PUBLICATION-TYPE: Krant

02615

02616 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02617

02618

02619 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02620 All Rights Reserved

02621

02622

02623

02624

02625 53 of 200 DOCUMENTS

02626

02627

02628

02629 NRC Handelsblad

02630

02631 27 September 2017

02632 NH-woensdag

02633

02634 Macron gaat Rutte net iets te snel

02635

02636 BYLINE: Mark Kranenburg; Tijn Sadée; Juurd Eijvoogel

02637

02638 SECTION: Den Haag; Blz. 4

02639

02640 LENGTH: 1115 woorden

02641

02642 DATELINE: Den Haag.

02643

02644 ABSTRACT

02645 Integratie

02646 Voor Nederland hoeft de macht over defensie en financiën niet zo nodig naar Brussel. Rutte: „Het Nederlands belang is leidend.”

02647

02648 Toekomst EU

02649 Visie. Het is een begrip waar premier Rutte van gruwt. Al helemaal als het over de toekomst van de Europese Unie gaat. En daar was dan weer een toespraak vol visie over Europa. Dit keer van de Franse president Macron. Twee weken geleden had voorzitter Juncker van de Europese Commissie

in zijn State of the Union voor de leden van het Europees Parlement ook al zo'n visionair verhaal. „Ik ben in de politiek niet zo'n romanticus”, reageerde Rutte toen.

02650 Rustig aan, vooral niet te veel overhoop halen, dat is de Europa-politiek van zijn demissionaire kabinet. „Wat Macron en Juncker willen is zeker geen pas op de plaats”, zegt Adriaan Schout, hoofd Europese Studies aan Instituut Clingendael in Den Haag. „Dit is een kant die Nederland niet op c1~ wil. Wij willen dat alle landen aan de]
begrotingsnormen voldoen en daarna pas eventueel verder praten over Europese integratie. Maar dat gebeurt

niet. Frankrijk en Duitsland gaan met elkaar compromissen sluiten."

02651 Het kabinet moet volgens Schout op die ontwikkeling zijn voorbereid, maar dat is door het PvdS-Duitse overwicht heel moeilijk. En dat terwijl Nederland toch al in „een lastig parket" zit door het aanstaande vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie. De Britten en Nederlanders waren vaak bondgenoten in het op afstand houden van al te rigoureuze integratie, straks zal Nederland meer op zichzelf zijn aangewezen.

02652 Macron noemde in zijn toespraak een aantal zaken waar Nederland c1~

helemaal niets voor voelt. Zo sprak hij van een Europese militaire interventiemacht die over een eigen budget en eigen beslissingsmacht zou moeten beschikken. Volgens Nederland moet de defensiesamenwerking in de Europese unie niet verder gaan dan gezamenlijk aanschaffen van materieel. Maar alles wat in de richting van een Europees leger gaat en afstaan van soevereiniteit is voor Nederland een brug te ver. Militaire samenwerking in de NAVO is voldoende.

02653 Dezelfde weerzin geldt Macrons idee voor een gezamenlijke Europese c1~ financieel-economische politiek die uiteindelijk weerspiegeld zou worden in CA~ een Europese minister van Financiën. Tevens zouden de eurolanden over een eigen budget moeten beschikken om economische schokken op te kunnen vangen. De vrees van Nederland is dat geld van landen die hun boekhouding op orde hebben, wegvloeit naar de op het terrein van belastinggeld uitgeven minder strenge landen. Tot nu toe trok Den Haag

hier altijd samen op met Duitsland. Maar als Duitsland en Frankrijk samen tot een hernieuwd Europees elan willen komen, dreigt Nederland een op c4~ dit punt trouwe bondgenoot te Nederland is hier niet op voorbereid", waarschuwt Europa-verliezen. kenner Schout.

02654 De vraag is of het kabinet in wording van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie zich assertiever zal tonen. Met Mark Rutte opnieuw aan de leiding zal het bestaande afwachtende Europese beleid waarschijnlijk zoveel mogelijk

een andere balans en

worden voortgezet. „Het Nederlandse belang is leidend", zegt Rutte keer vvd~

op keer. Daarvoor zal Nederland in zijn ogen coalities moeten bouwen met verschillende landen, afhankelijk van het onderwerp. Volop pragmatisch dus.

02655 Van het viertal aanstaande coalitiepartijen is D66 het meest uitgesproken

Europees. „Mooie speech Macron. Durft vol te kiezen voor sterke en betere D66~ EU", twitterde Tweede Kamerlid Kees Verhoeven van deze partij dan ook na de toespraak. Daartegenover staan VVD, CDA en ChristenUnie met een gereserveerder houding. Vooral de ChristenUnie staat uiterst sceptisch

tegen nadere Europese samenwerking. Zodoende ligt doorgaan op de huidige weg voor de hand.

02656 Macron noemt in zijn rede een aantal zaken waar Nederland niets voor voelt

02657 „Een zeer Europees verhaal van mijn vriend Emmanuel Macron", zegt Europees Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker over de toespraak van de Franse president. „Europa heeft moed nodig." De moed en de branie die Macron tentoonspreidt moeten jaloersmakend zijn voor Juncker die als Europees topambtenaar altijd de toon van consensus moet aanslaan.

Juncker dí[#xfff]ent de EU. Macron wil die Unie bezielen.

02658 Macron trekt alle registers open. De eurozone moet beter worden bestuurd en gecontroleerd, dus moeten er een speciale Europese financiënminister en een nieuw europarlement komen. Macron wil ook Europese agentschappen op terreinen als asielbeleid, economische en industriële innovatie, burgerbescherming (tegen natuurrampen) en

veiligheid (antiterreur en anticybermisdaad). Macron wil ook meer Europese defensiesamenwerking.

02659 Ook over het 'Europa van de kopgroepen' verschillen Macron en mogen de andere landen die vooruit willen niet blokkeren", zei Macron. „We hebben nu eenmaal een Europa van verschillende snelheden."

]
Juncker c3~
van
mening.„Lan
den die op
bepaalde
dossiers
minder snel
willen gaan

02660 Juncker is tegen dat kopgroepdenken. Toch zijn de overeenkomsten, qua ambitie, talrijker. Ook Junckers Commissie wil investeren in milieu, de digitale economie en in gezamenlijk asielbeleid. Dat zijn kwesties waar de Europese leiders donderdagavond op een top in Estland over spreken.

02661

02662 Tijn Sadée

02663

02664 Brussel Elan en bezielende ideeën van nieuwkomer Macron jaloersmakend In Berlijn heerste enige nervositeit, voorafgaand aan Macrons rede. Zou zijn presentatie van ambitieuze plannen voor de EU en de euro geen complicerende factor worden bij de

]
rede",
Zijn partij
was het
niet met
alle
punten
eens.
Met
name
verwacht
c1~

02665 amper begonnen Duitse formatie van een nieuwe regering? Gevreesd werd dat hij de liberale FDP, die Merkel niet kan missen in de beoogde coalitie, tegen de haren in zou strijken. Maar namens de FDP noemde Alexander Lambsdorff het „een moedige

Macr

on te veel van nieuwe belastingen, aldus de FDP. „Europa wordt niet sterker door nieuwe potten geld aan te spreken."

- 02666 Enthousiaster waren De Groenen, een andere potentiële coalitiepartner van Merkel. Ze noemden de speech „een belangrijk signaal aan Berlijn". De partij juichte toe dat Macron pleitte voor „een ecologische en sociale transformatie van Europa".
- 02667 Staatssecretaris van Europese Zaken Roth (SPD) prees de rede. Net als de voorzitter van het samenwerkingsverband van Duitse en Franse parlementariërs, Andreas Jung (CDU): „Hij denkt vooruit. We mogen blij zijn met een Franse president die het Duits-Franse partnerschap sterker en Europa meer tot handelen in staat wil maken."
- 02668 Bekend is dat Merkel beducht is voor plannen die ingrijpende hervormingen vereisen. Ze benadert de euro en de EU liever met praktische, gerichte stappen om problemen op te lossen dan met meeslepende visies, zoals die van Macron.
- 02669 Juurd Eijvoogel
- 02670
- 02671 LOAD-DATE: September 27, 2017
- 02672
- 02673 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 02674
- 02675 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 02676
- 02677 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 02678
- 02679
- 02680 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 02681 All Rights Reserved
- 02682
- 02683
- 02684
- 02685
- 02686 54 of 200 DOCUMENTS
- 02687
- 02688

02689

02690 NRC Handelsblad

02691

02692 27 September 2017

02693 NH-woensdag

02694

02695 Macron wil nieuwe fase in met EU

02696

02697 BYLINE: Peter Vermaas

02698

02699 SECTION: Buitenland; Blz. 1

02700

02701 LENGTH: 568 woorden

02702

02703 DATELINE: Parijs

02704

02705 ABSTRACT

02706 AnalyseDe toekomst van Europa

02707 Frankrijk wil snellere Europese integratie in én een nieuw Frans-Duits verdrag.

02708 De Franse president Emmanuel Macron wil de Europese Unie nieuwe energie geven. In een bevolgen toespraak voor internationale studenten aan de Sorbonne-universiteit in Parijs pleitte hij twee dagen na de Duitse verkiezingen voor een Europa dat „soeverein, verenigd en democratisch" is. Met zijn pleidooi voor verdere integratie en „meerdere snelheden" wil hij tot een „herstichting" van de EU komen.

02709 Dat hij voor de eurozone een gemeenschappelijke begroting, een minister van Financiën en betere democratische controle wil, was bekend. Maar v3~

die in Noord-Europa omstreden voorstellen voor de muntunie bleken slechts een ondergeschikt element in de veelheid aan plannen waarmee Macron het volgens hem nu te zwakke, te trage en te

al

inefficiënt
e Europa

02710 Zo gaf hij preciezere invulling aan ideeën over samenwerking op veiligheidsgebied. Macron wil een gezamenlijke interventiemacht met bijbehorend budget, een Europese opleiding voor

uit de impasse wil halen. Hij wil meer onderlinge solidariteit en een Europa dat beschermt.

inlichtingenfunctionarissen en een Europees terrorismeparket. Maar hij wil v3~ ook een EU-asielbeleid en grenspolitie om de buitengrenzen te beveiligen. Om de verbondenheid te

02711 Geen Europees thema, hoe heikel ook, bleef onbesproken. „Ik heb geen rode lijnen, maar alleen vergezichten“, zei hij in een poging het in de laatste jaren vaak moeizame Europese debat vlot te trekken. Op

natuurrampen als aardbevingen of overstromingen.

democratisch gebied: de Europese Commissie kan kleiner en er kunnen v3~ voor het Europese Parlement „transnationale“ lijsten komen. Economisch: VA~

02712 Om Europa „in de voorhoede“ te laten bij het halen van klimaatdoelstellingen moet er onder andere een Europese CO2-belasting komen. Macron leek zelfs bereid de voor Frankrijk voordelige Europese landbouwsubsidies te heroverwegen.

de hele EU moeten gelden.

02713 Enkele van de plannen zijn oude Franse wensen. Maar Macron stak ze in v3~ een nieuw jasje en wees op de onvermijdelijkheid van samenwerking. Daarbij leek hij zijn collega's aan te moedigen tegenover het opkomend populisme en nationalisme een optimistisch, bevlogen EU-verhaal te stellen. „Ik zeg tegen alle Europese leiders: kijk naar ons tijdperk en zie dat we geen keus hebben. (...) De tijd is gekomen om onze verantwoordelijkheid te nemen voor de jeugd.“

02714

02715 Frans-Duitse samenwerking

02716 Een Europa waarbij de ene lidstaat sneller gaat dan de andere is hierbij onontkoombaar. „Europa werkt al op twee snelheden, laten we geen angst hebben dat te zeggen en te doen.“ Hij richtte zich rechtstreeks tot bondskanselier Angela Merkel, met wie hij een nieuw verdrag naar het voorbeeld van het Élysée-verdrag uit 1963 wil sluiten. Zo wil hij dat Duitsland en Frankrijk de komende vier jaar dezelfde winstbelasting rekenen.

versterken
wil hij
grensoverschrijdende
hulpverleners bij

belasting op
financiële
transacties
zou in

02717 Macron, die zich opwerpt als de Europese leider die de oude EU-kloven tussen noord en zuid en west en oost kan overbruggen, zou volgens zijn entourage de toespraak in nauwe samenspraak met Merkel hebben

opgesteld. Een teken dat de nauwe Frans-Duitse samenwerking ook na de Duitse verkiezingen wordt voortgezet.

02718

02719 LOAD-DATE: September 27, 2017

02720

02721 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02722

02723 PUBLICATION-TYPE: Krant

02724

02725 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02726

02727

02728 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02729 All Rights Reserved

02730

02731

02732

02733

02734 55 of 200 DOCUMENTS

02735

02736

02737

02738 NRC Handelsblad

02739

02740 25 September 2017

02741 NH-maandag

02742

02743 Een ander land door de vluchtelingen

02744

02745 BYLINE: Juurd Eijvoogel

02746

02747 SECTION: Buitenland; Blz. 4

02748

02749 LENGTH: 833 woorden

02750

02751 DATELINE: Berlijn

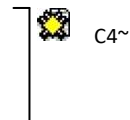
02752

02753 ABSTRACT

02754 AnalysePolitiek landschap De gegroeide tegenstellingen in de Duitse samenleving maken nu hun entree in de Bondsdag. Het debat zal fel en bitter worden.

02755 Het vluchtelingenbeleid van Angela Merkel is de bondskanselier niet fataal geworden, maar heeft het politieke landschap wel ingrijpend veranderd. De AfD, die groot geworden is met felle oppositie tegen dat beleid, tegen Merkel persoonlijk, tegen immigratie en tegen de islam, is nu de op twee na sterkste kracht in het Duitse parlement.

02756 Dat is een grote triomf voor een partij die vier jaar geleden door economen werd opgericht uit onvrede over de euro. De andere partijen, en ook veel media, hebben geprobeerd de AfD buiten de democratische orde te verklaren. Interne ruzies hebben de partij bovendien diep verdeeld. Voorzitter Frauke Petry is op een zijspoor gezet en wordt verdacht van meened. Keer op keer bleken prominente AfD'ers radicaler dan bekend.

02757 Ondanks dat alles heeft Duitsland nu, net als andere Europese landen, een radicale, nationalistische anti-immigratiepartij in het parlement. Een protestpartij die zich vooral profileert met provocaties. In Duitsland wordt dat als extra pijnlijk ervaren, vanwege de democratische en humanitaire opdracht die het land zich gesteld heeft na de misdaden van de nazi's in de Tweede Wereldoorlog. De AfD wil juist af van de 'schuldcultus' rond de periode van het nationaal-socialisme, zoals aanvoeders van de partij het vaak noemen.

02758 Bij velen in Duitsland mag de intrede van de AfD in het parlement tot schrik en grote nervositeit leiden, maar de democratische

instituties zijn sterk en de democratische beginselen die in de Grondwet zijn vastgelegd,

staan niet ter discussie. De reële politieke stabiliteit hangt meer af van het slagen van de vorming van een nieuwe coalitie dan van wat de AfDafgevaardigden met hun in veel gevallen radicale of zelfs racistische ideeën meebrengen.

02759

02760 Felle debatten

02761 Duitsland kan zich opmaken voor felle en vermoedelijk ook bittere debatten in het parlement. De afgelopen jaren werden de groeiende tegenstellingen in de samenleving niet weerspiegeld in de Bondsdag, waar de twee grote partijen in de regering zaten en de twee kleine oppositiepartijen vaak geen vuist konden of wilden maken. Dat wordt anders, nu de SPD vanaf de linkerkant de oppositie gaat leiden, en de AfD op uiterst rechts geen blad voor de mond zal nemen.

02762 De verkiezingsuitslag toont dat Duitsland sinds de komst van in totaal zo'n 1,2 miljoen vluchtelingen in 2015 en 2016 is veranderd. Ondanks de economische groei, de lage werkloosheid, en het grote vertrouwen in Merkel als ervaren leider op het wereldtoneel, heeft een aanzienlijk deel van de kiezers die vier jaar geleden nog op de CDU stemden, zich nu van haar afgekeerd. En rechts van de CDU/CSU is er een nieuwe politieke kracht in het parlement, wat de christen-democraten altijd hebben willen voorkomen.

02763 Onzekerheid over veiligheid en de toekomst van Duitsland en de Duitse cultuur is de afgelopen jaren gegroeid. Het aanvankelijke enthousiasme over de gastvrijheid jegens de vluchtelingen verdween snel toen bleek dat Duitsland slecht was voorbereid op de opvang van zo veel mensen, laat staan op hun integratie in de samenleving. Vooral in het oosten, maar niet alleen daar, liepen verontwaardigde mensen te hoop. Opvangcentra werden door boze menigten belaagd, en worden nog altijd besmeurd met racistische leuzen en bestookt met brandbommen.

02764 De regering, de Duitse staat als geheel, leek geen controle meer over de situatie te hebben - iets waar men in Duitsland altijd zeer beducht voor is. De massale aanrandingen van vrouwen in de Oudejaarsnacht van 2015 door mannen van vooral Noord-Afrikaanse afkomst verscherpten de ongerustheid onder grote delen van de bevolking nog. Opnieuw hadden de autoriteiten het laten afweten.

02765

02766 Bittere pil voor de SPD

- 02767 Merkel moet nu met een verzwakt mandaat een nieuwe regering vormen. In Beieren heeft de CSU, zusterpartij van Merkels CDU, dramatisch verloren. Dat komt extra hard aan, omdat er volgend jaar deelstaatverkiezingen zijn. CSU-voorman Seehofer, die het vluchtelingenbeleid van Merkel vaak bijna net zo hard hekelde als de AfD, kondigde zondag aan dat zijn partij naar rechts zal opschuiven om de kiezers terug te winnen.
- 02768 Niet alleen zal dat de vorming van een coalitie van CDU/CSU en de FDP met de Groenen bemoeilijken, maar ook is de vraag of Merkel zelf wil meegaan met zo'n ruk naar rechts. Haar campagne was gericht op het behouden van het politieke midden. Aan de andere kant heeft Merkel in haar politieke loopbaan ook steeds getoond een bijzonder pragmatische machtspoliticus te zijn, met een goed oog voor hoe ze politiek kan overleven.
- 02769 Voor de SPD is de uitslag extra bitter. De partij boekte onder Merkel belangrijke resultaten, van invoering van het minimumloon tot het homohuwelijk, maar heeft daarvoor geen krediet gekregen. SPD-leider Schulz greep zondag meteen de rol van oppositieleider en viel Merkel in het tv-debat aan het slot van de avond hard aan.
- 02770
- 02771 LOAD-DATE: September 25, 2017
- 02772
- 02773 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 02774
- 02775 GRAPHIC: De AfD wordt de derde partij
- 02776
- 02777 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 02778
- 02779 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 02780
- 02781
- 02782 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 02783 All Rights Reserved
- 02784
- 02785

02786

02787

02788 56 of 200 DOCUMENTS

02789

02790

02791

02792 NRC Handelsblad

02793

02794 20 September 2017

02795 NH-woensdag

02796

02797 Rutte moet inschikkelijke Merkel risico's van meer Europa tonen

02798

02799 BYLINE: Adriaan Schout

02800

02801 SECTION: Opinie; Blz. 18

02802

02803 LENGTH: 761 woorden

02804

02805 ABSTRACT

02806 De Duitse neiging compromissen in Europa te sluiten brengt risico's voor v5~ de eurozone mee die vaak onderbelicht blijven, schrijft . Het is de taak van een klein land als Nederland die helder te benoemen.

- 02807 Hoeveel invloed heeft Nederland in Europa? Een onderhandelaar in Brussel zei het eens zo: „Nederland onderhandelt goed mee tot tien minuten voor de wedstrijd, daarna tellen de echte machtsverhoudingen." Of we het willen of niet, het machtscentrum bestaat uit Duitsland en Frankrijk. En Nederland
- Date: 31-10-19
 02808 In de ERM van België en Nederland. Dat is des te prangender nu gesproken wordt over een window of opportunites om door te pakken en de eurozone te verdiepen.
- 02809 Wie niet sterk is moet slim zijn. Onze invloed hangt af van de mate waarin wij Europese politici, en vooral Duitsland, een spiegel kunnen voorhouden over wat er op het spel staat. Duitsland en Nederland delen belangen in de EU: een euro gebaseerd op regels, onafhankelijk toezicht, een onafhankelijke ECB en de no-bail-out-regel, die verbiedt dat landen elkaars schuld overnemen. Dit heet ook wel: het 'Duitse Europa'.
- 02810 De tragiek voor Nederland is echter dat Duitsland altijd compromissen sluit met Frankrijk, waar Nederland liever een rechte rug ziet. Duitsland voelt, terecht, verantwoordelijkheid om EU en eurozone bijeen te houden. Het heeft rationale overwegingen om inschikkelijk te zijn. En er is de schaduw van de wereldoorlogen. Maar het maakt Duitsland ook een wankelmoedige partner die een 'Europees Duitsland' wil zijn. Nederland wil echter het 'Duitse Europa', liever dan Duitsland zelf.
- Achteraf blijken Duitse compromissen soms behoorlijk naïef. De euro kwam er, zelfs voor landen die er niet rijp voor waren. De no-bail-out-regel
- opgerecht, en het onafhankelijke toezicht geldt volgens Europese Commissiepresident Juncker niet voor Frankrijk „omdat het Franrijk is". Tekenend: in 2010 zag Merkel na Franse druk af van automatische sancties bij het overtreden van de euroregels die Nederland én Duitsland wensten.
- 02811 Nu staat verdiepte integratie op het menu. Macron heeft al voorstellen v2~ gedaan en komt na de Duitse verkiezingen van 24 september met een nieuwe Europese agenda. Merkel heeft al aangegeven te willen instemmen
- met een Europese minister van Financiën. Benadrukt wordt dat 'minister' immers maar een naam is én dat dit juist ook is uit te leggen als versterking van het Europese toezicht. Maar het is niet vrijblijvend. Vooral als je het ziet in de context van andere ideeën die circuleren. Zoals het invoeren van specifieke Europese belastingen, het onderbrengen van het noodfonds bij de Europese Commissie en de Frans-Duitse gesprekken over belastingharmonisatie. Bij een volgende crisis wint zo'n ministerpost bovendien aan gewicht.
- 02812 De kans om de eurozone te verdiepen is onder meer ontstaan door economische groei, de dreiging van Poetin, gerommel rond Brexit en Amerikaans navelstaren onder Trump. De noodzaak daarbij compromissen te sluiten - ook Juncker benadrukte dat in zijn 'State of the Union' - kan grote gevolgen hebben. Voor de Europese financiën, voor de bevoegdheden van Commissie en

bleek erg rekbaar. Italië loopt decennia achter bij de doelen waarvoor het c3~ getekend heeft. De ECB heeft haar mandaat ver

Europees Parlement, en voor de positie van Nederland. Met de goedbedoelde Duitse inschikkelijkheid is het begrijpelijk dat Rutte liever niet praat over Europese vergezichten. Hij heeft slechts beperkte invloed op Duitse keuzes.

02813 Wat kan Nederland wel doen? Risico's van Europese compromissen blijven vaak sterk onderbelicht. Sluipende integratie en uitholling van het draagvlak liggen zo op de loer. We zien in de Duitse verkiezingsstrijd dat Merkel en Schulz niet bereid zijn om Europese keuzes te politiseren. Zo blijft onduidelijk wat de komende tijd op het spel staat. Mooi dat er kansen zijn voor het versterken van de euro, maar details moeten vooraf duidelijk zijn, risico's mogen niet worden weggemoffeld, financiële effecten moeten ingeschat worden. En de gevolgen voor de macht van Commissie en EP moeten worden gespecificeerd. Hierbij gaat het niet om een EU-kritische houding maar om uitgangspunten van goed beleid: duidelijkheid en transparantie. Van Duitsland zal dit niet komen, van de Europese Commissie evenmin. De Duitse verkiezingen, de Frans-Duitse verstrengeling en de Europese neiging om windows of opportunities te misbruiken, tonen dat Nederland een zelfstandige taak heeft: de noodzaak v5~ om gevolgen en gevaren van Europese compromissen inzichtelijk te vA~ maken.

02814 Adriaan Schout is hoofd Europese studies aan Instituut Clingendael.

02815

02816 LOAD-DATE: September 20, 2017

02817

02818 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02819

02820 PUBLICATION-TYPE: Krant

02821

02822 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02823

02824

02825 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02826 All Rights Reserved

02827

02828

02829

02830

02831 57 of 200 DOCUMENTS

02832

02833

02834

02835 NRC Handelsblad

02836

02837 16 September 2017

02838 NH-zaterdag

02839

02840 informatief Tegenlicht NPO 2, 21.05-22.00u.

02841

02842 SECTION: Media; Blz. 22

02843

02844 LENGTH: 40 woorden

02845

02846 Deze week in Tegenlichtde reportage Laatste kans voor de euro.
Na de golf van verkiezingen in Europa lijkt de euro anno 2017
gered. Maar is dat wel zo? NRC-journalist Maarten Schinkel
schetst de eerste contouren van een Nederland na de euro.

02847

02848 LOAD-DATE: September 15, 2017

02849

02850 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02851

02852 PUBLICATION-TYPE: Krant

02853

02854 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02855

02856

02857 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02858 All Rights Reserved

02859

02860

02861

02862

02863 58 of 200 DOCUMENTS

02864

02865

02866

02867 NRC Handelsblad

02868

02869 16 September 2017

02870 NH-zaterdag

02871

02872 ...en nu: de Kamer, het buitenland of de tuin

02873

02874 BYLINE: Marike Stellinga

02875

02876 SECTION: Binnenland; Blz. 4

02877

02878 LENGTH: 645 woorden

02879

02880 DATELINE: Den Haag.

02881

02882 ABSTRACT

02883 Ex-minister van Financiën

02884 Wat staat de minister en de voorzitter van de eurogroep nu te wachten?

02885 Wat te doen met Jeroen Dijsselbloem? De PvdA-minister van Financiën vroeg de Tweede Kamer deze week niet te veel te speculeren over zijn toekomst. „Het is allemaal zeer speculatief en ik vind het ongemakkelijk."

02886 Dijsselbloem is namelijk niet alleen demissionair minister van Financiën, maar ook voorzitter van de eurogroep, het belangrijke overlegorgaan van de ministers van Financiën van de eurozone. Dat zou hij graag blijven tot zijn termijn half januari afloopt.

02887 Maar kan dat als er straks een nieuw kabinet is met een nieuwe minister van Financiën? Het zou voor de gekke situatie zorgen dat een Tweede Kamerlid van een oppositiepartij een van de belangrijkste overlegorganen van de eurozone leidt, terwijl daar ook de nieuwe Nederlandse minister van Financiën zit.

02888 Stel dat het nieuwe kabinet het oneens is met wat de eurogroepvoorzitter zegt? „Moet het nieuwe kabinet dan het Kamerlid Dijsselbloem in zijn rol als eurogroepvoorzitter controleren?", vroeg Tweede Kamerlid Bart Snels van GroenLinks zich deze week af. Ook Pieter Omtzigt (CDA) vindt het een gekke situatie: „De rolvermenging kan moeilijke vormen aannemen. Als dat maanden duurt, vind ik dat onhandig."

02889

02890 Serieuze kandidaat

- 02891 Na bijna vijf jaar als minister en als eurogroepvoorzitter wordt Dijsselbloem weer gewoon lid van de Tweede Kamer. Maar met zijn staat van dienst lonkt ook een (internationale) topfunctie buiten de politiek. „Ik gok erop dat Jeroen een serieuze kandidaat is voor instellingen als het IMF, of investeringsbanken als de EBRD”, zegt partijgenoot en oudminister van Financiën Wouter Bos. „Zijn kinderen zijn het huis uit. Zijn optreden als eurogroepvoorzitter heeft hem veel punten opgeleverd.”
- 02892 Een succesvol ministerschap betekent niet dat het vinden van een mooie baan buiten Den Haag gemakkelijk is. Oud-minister van Financiën Onno Ruding (CDA) had na zijn aftreden in 1989 een vergelijkbaar cv als Dijsselbloem nu. Rudings ervaring is dat „er geen grote aantallen aanbiedingen op je afkomen”. Na anderhalf jaar werd hij gevraagd voor de raad van bestuur van de Amerikaanse Citibank. „Zoveel van dit soort posten zijn er niet. Het kost tijd, ik had geen haast.” Bovendien moet het nieuwe kabinet Dijsselbloems kandidatuur actief steunen.
- 02893 „Het vinden van een goede baan op niveau is moeilijk”, zegt ook Bos, die nu bestuursvoorzitter is van VU Medisch Centrum. „Men is vaak bang politici binnen te halen omdat er verhalen aan je hangen. Jeroen heeft op een veel technocratischer manier zijn portefeuille kunnen beheren dan ik, ik was ook nog politiek leider. Dat vergroot zijn kansen.”
- 02894 Volgens Bos is het voor de buitenwereld moeilijk te zien wat een ministerschap betekent. „Je kan enorm veel informatie snel verwerken, je zeer snel deskundig maken op een vreemd terrein. En je leert als bestuurder niet alleen inhoudelijk de goede dingen te doen, maar er ook nog draagvlak voor te vinden. Een kunst op zich.” Wat een bewindspersoon niet leert, zegt Wouter Bos, is het leiden van een grote organisatie. „Dat doen de hoogste ambtenaren.” Bos zelf geeft nu leiding aan zeventuizend mensen. Veel voorgangers vertrokken naar de financiële sector: Wim Duisenberg (PvdA) naar de Rabobank, Gerrit Zalm (VVD) naar DSB en later ABN Amro, maar Wouter Bos ziet Dijsselbloem niet snel die kant uit gaan. „Hij heeft zijn hart verpand aan de publieke sector.”
- 02895 Zelf heeft Dijsselbloem er ook al over nagedacht. In een interview met NRC, in juli vorig jaar, zei hij zich te hebben voorgenomen om de eerste twee jaar na zijn politieke loopbaan niet te werken „in een sector waar ik nu verantwoordelijk voor ben: banken, verzekeraars, accountants, toezichthouders, staatsbedrijven. In het bedrijfsleven heet dat garden leave. Dat spreekt me enorm aan: twee jaar in de tuin zitten.”

02896

02897 LOAD-DATE: September 15, 2017

02898

02899 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02900

02901 PUBLICATION-TYPE: Krant

02902

02903 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02904

02905

02906 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02907 All Rights Reserved

02908

02909

02910

02911

02912 59 of 200 DOCUMENTS

02913

02914

02915

02916 NRC Handelsblad

02917

02918 16 September 2017

02919 NH-zaterdag

02920

02921 Mark Rutte en zijn Europese 'vergezichten'

02922

02923 BYLINE: Caroline de Gruyter

02924

02925 SECTION: Buitenland; Blz. 16

02926

02927 LENGTH: 654 woorden

02928

02929 ABSTRACT

02930 Caroline de Gruyter

02931

02932 In Europa

02933 Mark Rutte noemde Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker een „romanticus" die „naar de oogarts" moet. Als Rutte zulke dingen zegt, moet iedereen wakker worden. Dit betekent dat er in Europa van alles gaat gebeuren, en dat hij zich daar terdege van bewust is, maar geen zin heeft om erover te praten. Dit is het moment waarop je moet gaan opletten wat Rutte in Brussel doet.

02934 Toen voormalig Europees president Herman Van Rompuy in 2012, op het hoogtepunt van de eurocrisis, voorstelde om een bankenunie op te richten, reageerde Rutte net zo. Hij haatte „Europese vergezichten", zei hij. Intussen is die Europese bankenunie grotendeels op poten gezet. Mede daardoor zit de euro in rustiger vaarwater. Dat is goed voor de Nederlandse economie, die groeit als kool. Nergens is de bankenunie zo populair als in Nederland.

02935 Voor het Nederlandse EU-voorzitterschap in 2016 herhaalde Rutte het mantra: „Wij gaan voor pragmatiek. Europa heeft geen behoefte aan grote visies." Daarna liep hij zich het vuur uit de sloffen voor de vluchtelingendeal met Turkije. Het plan kwam van Angela Merkel. Het is de eerste bouwsteen van een nieuw, Europees migratie- en vluchtelingenbeleid. Het verdient geen schoonheidsprijs, maar zonder „visie" op langere termijn had Berlijn dit nooit kunnen optuigen. Ook dit was goed voor Nederland. Eindelijk zagen burgers dat politici greep kregen op de situatie. Dat maakte hen minder angstig en de politiek minder woelig.

02936 Nu wil Juncker de eurozone verder versterken met een begroting en een minister van Financiën. Hij zei woensdag in Straatsburg ook dat meer landen de euro moeten nemen (wat gewoon in het Verdrag staat, dus dat is geen nieuws), en dat zijn functie moet fuseren met die van Europees president Donald Tusk. Hij had wel meer voorstellen, die lang niet allemaal uitgevoerd zullen worden. Dat is niet erg: het is Junckers taak om voorstellen te doen in het Europees belang. Daar wordt hij voor betaald. Niemand anders doet dit. De Europese Raad (waar Tusk werkt) verdedigt de belangen van de lidstaten, en het Europees parlement die van de

burgers. Zo heeft iedereen zijn rol. Als Commissievoorzitters stoppen met voorstellen doen, loopt Europa vast.

02937 Met welke plannen van Juncker wél iets gedaan wordt, beslissen de lidstaten. Nu de Britten de EU verlaten en de Franse president weer Europese ambities heeft, worden sommige van die plannen al besproken tussen Berlijn en Parijs. Juncker is, als Luxemburger, geboren op de FransDuitse as. Zijn speech hield het midden tussen de lyriek van president Emmanuel Macron en de voorzichtige, pragmatische aanpak van Merkel.

Maar de inhoud ligt dichterbij Berlijn. Hij omarmt het Duitse plan voor een Europees Monetair Fonds. Hij wil, net als Merkel, de 27 EU-landen zo min mogelijk splijten tussen eurolanden en niet-eurolanden, en geen aparte euro-instellingen opzetten. Merkels kabinetschef Peter Altmaier prees „deze belangrijke en grote rede" meteen op Twitter. Dat we dat weer eens zouden meemaken: het Bundeskanzleramt dat een Commissievoorzitter prijst! Het lijkt wel alsof Juncker voorlopig dezelfde oogarts frequenteert als Rutte: een Duitser die wat Frans spreekt.

02938 Rutes probleem is niet Juncker. De Commissie beschermt kleine landjes tegen grotere. Rutes probleem is dat Merkel uiteindelijk compromissen

moet sluiten met Macron. De raison d'être van Europa is het Frans-Duitse compromis. Bij zo'n compromis voelt Nederland zich altijd verraden.]
C4~

Verraden door Berlijn, waarmee we ons meer verwant voelen dan met Parijs. Alleen door mee te gaan praten over „vergezichten" kan Rutte de schade daarvan beperken. Dus dat doet hij.

02939 Het zou zo'n verademing zijn als hij dit eens uitlegde in Nederland. Jammer dat hij zich er weer vanaf maakt met een nummertje tegen de Commissie.

02940 Caroline de Gruyterschrijft over politiek en Europa.

02941 Het lijkt wel alsof Juncker voorlopig dezelfde oogarts frequenteert als Rutte

02942

02943 LOAD-DATE: September 15, 2017

02944

02945 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02946

02947 NOTES: Caroline de Gruyterschrijft over politiek en Europa.

02948

02949 PUBLICATION-TYPE: Krant

02950

02951 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

02952

02953

02954 Copyright 2017 NRC Media B.V.

02955 All Rights Reserved

02956

02957

02958

02959

02960 60 of 200 DOCUMENTS

02961

02962

02963

02964 NRC Handelsblad

02965

02966 15 September 2017

02967 NH-vrijdag

02968

02969 Institutionele meccano zal Europa niet helpen

02970

02971 BYLINE: Luuk van Middelaar

02972

02973 SECTION: Opinie; Blz. 18

02974

02975 LENGTH: 671 woorden

02976

02977 ABSTRACT

02978 Luuk van Middelaar

02979

02980 column

02981 Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Europese Commissie, zette zijn jaarlijkse 'State of the Union' in Straatsburg sterk in. Hij bracht woensdag overtuigende boodschappen over handelspolitiek en migratie - met oog voor zorgen van kiezers over Chinese dumping en chaos aan de buitengrenzen, zonder Europa's open economie en gastvrijheid te loochenen. Ook koos hij resoluut tegen een 'Unie van meerdere snelheden', met de wens alle lidstaten zo snel mogelijk in de euro en Schengen te halen. Dit was op zijn minst een welkome poging de breuk tussen Oost- en West-Europa te lijmen - een laatste appèl aan de opstandige regeringen in Boedapest en Warschau zich in de kring te scharen en zich geen tweederangs-lidstaat te voelen.

02982 Helaas kon hij het aan het slot van zijn rede niet nalaten een greep in de kist met institutionele meccano te doen. Zijn opvallendste voorstel was het „fuseren" van de voorzitterschappen van Commissie (Junckers rol) en

Europese Raad van regeringsleiders (Donald Tusk). In Brussels jargon: een dubbele hoed. Juncker noemt efficiëntie als argument. Dat het logischer zou lijken voor burgers en buitenlandse leiders geldt ook als pre. De persoon zou worden gekozen op basis van de Europese

Parlementsverkiezingen; Juncker deed alsof het - zonder

02983 Waarom is het zo'n slecht idee? Een Europese super-voorzitter zou een politieke revolutie betekenen en alle institutionele evenwichten in de Unie verstoren. De ambtelijke onafhankelijkheid van de Commissie, in haar oordelen over nationale begrotingen of mededingingszaken, komt in het geding. De Europese Raad, onmisbare gezagsbron als plotselinge gebeurtenissen om gezamenlijk optreden van regeringen en instellingen vragen, riskeert slagkracht te verliezen.

v
e
r
d
r

agswij
ziging

- al in 2019 zou kunnen. Premier Rutte schoot het idee prompt af als c3~

overbodige „visie"; de Deense premier Rasmussen twitterde dat we „niet competenties en rollen" moeten vermengen. Rond Macron en Merkel bleef het nog stil.

02984 De Commissie meent er sterker uit te komen; federalistische c4~

]

Europarlementariërs applaudisseren. Maar zoals oud-Raadsvoorzitter Van

Rompuy in zijn tijd zei: „Voorstanders gaan ervan uit dat de

Commissievoorzitter dan ook Europese-Raadsvoorzitter wordt; maar..." - en dan glimlachte de Belg malicieus - „wie zegt dat niet het omgekeerde gebeurt?"

02985 Als burgers dragen wij de Unie in onze nationale én EU-hoedanigheid. De twee executieve leiders weerspiegelen dat. De Commissievoorzitter ontleent zijn positie aan de uitslag van de Europese verkiezingen; de Europese Raadsvoorzitter, gekozen door nationale regeringsleiders, indirect aan de uitslag van de opgetelde nationale verkiezingen. Als je die constitutionele lijnen gaat kruisen, raken verantwoordelijkheden in de knoop. Wie spreekt namens wie?

02986 De 'dubbele hoed' is één keer geprobeerd - in de buitenlandpolitiek. Geen succes. Federica Mogherini is zowel Hoge Vertegenwoordiger bij de Raad als vicevoorzitter van de Commissie, net als Catherine Ashton eerder. In plaats van Brusselse en nationale middelen en bevoegdheden samen te brengen, zoals het doel was, valt ze er nu tussen en gaat vaak haar eigen gang.

Voor zover EU-landen meer samen doen dan tien jaar geleden, komt dit doordat geopolitieke crises om ons heen het besef van gedeelde belangen versterkten, niet dankzij de institutionele meccano.

02987 Het Europese politieke stelsel is met goede reden niet in één hand gelegd. Het weerspiegelt machtsevenwichten en cultuurverschillen, hervormt zich als het nodig is, waarborgt ieders inbreng en vrijheden. Het vraagt steeds om samenspel, zoals in elke westerse democratie gebruikelijk. Dit kan prima; het duo Van Rompuy-Barroso (2009-2014) werkte in tandem en ook Junckers grote voorbeeld, Jacques Delors, liet het in zijn beste dagen zien. Aan de slag met de instellingen die we hebben.

02988 Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EUstudies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

02989 Het Europese politieke stelsel is met goede reden niet in één hand gelegd

02990

02991 LOAD-DATE: September 15, 2017

02992

02993 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

02994

02995 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

02996

02997 PUBLICATION-TYPE: Krant

02998

02999 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03000

03001

03002 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03003 All Rights Reserved

03004

03005

03006

03007

03008 61 of 200 DOCUMENTS

03009

03010

03011

03012 NRC Handelsblad

03013

03014 14 September 2017

03015 NH-donderdag

03016

03017 Ambitieuze Juncker belooft veel. Té veel?

03018

03019 BYLINE: Stéphane Alonso; Tijn Sadée

03020

03021 SECTION: Buitenland; Blz. 4

03022

03023 LENGTH: 1346 woorden

03024

03025 DATELINE: BRUSSEL/STRAATSBURG.

03026

03027 ABSTRACT

03028 Analyse Vier ambities van de Europese Unie

03029 Jean-Claude Juncker wil een minder ingewikkelde en
transparantere EU, die haar rol in de wereld gaat opeisen. Wat zei
Juncker en wat bedoelde hij?

03030 Hij had een verrassing beloofd, en dat werd het. Met zijn 'State of the
Union' in het Straatsburgse Europarlement overviel
Commissievoorzitter

Jean-Claude Juncker woensdag vriend en vijand. Niet alleen
populisten c4~ kregen ervan langs in de belangrijkste Europese
toespraak van het jaar.

Ook Emmanuel Macron werd niet gespaard.

03031 Juncker twijfelt er niet aan dat de Franse president het beste
voorheeft met Europa. Maar in Macrons ideeën, zoals een apart

parlement voor de eurozone, ziet hij weinig. Net als Macron vindt ook Juncker dat de democratische controle op Europees niveau flink moet worden versterkt. Maar zijn we dan wel gebaat bij nóg een institutie erbij? Nee, vindt Juncker. Wil je de betrokkenheid van nationale parlementen en burgers vergroten, dan moet je de EU niet nóg ingewikkelder maken dan ze al is, maar juist vereenvoudigen.

03032 Ter illustratie deed hij het radicale voorstel om zijn eigen baan van Commissievoorzitter te fuseren met die van Donald Tusk, die de Europese

Raad van regeringsleiders leidt. „Dit is niet gericht tegen mijn goede vriend v1~

Donald, met wie ik in de laatste drie jaar naadloos heb samengewerkt", zei Juncker. Maar „Europa zou gemakkelijker te begrijpen zijn als er één

03033 Haalbaar of niet - Juncker legt de vinger op de zere plek: de EU kapitei
í[#xffffd]s ingewikkeld. n aan

03034 Om die reden ziet Juncker ook geen brood in een apart het
parlement of een aparte begroting voor de eurozone, zoals roer
Macron gepassioneerd bepleit. zou
staan"

.
En een Europese minister voor Financiën? Goed idee, vindt Juncker, maar c3~ dan wel ingebed in bestaande structuren. Hij wil dat zo'n minister tevens ca~ lid is van de Commissie. „We hebben geen parallelle structuren nodig", aldus Juncker.

03035 Ook het idee van 'kopgroepen', waarbij sommige landen meer samenwerken dan andere, ziet Juncker niet zitten. Want de kloven binnen de EU, tussen oost en west, noord en zuid, landen mét en zonder euro, moeten worden gedicht. Hij stelt daarom voor om (Oost-Europese) nieteurolanden aan te moedigen om de Europese munt in te voeren.

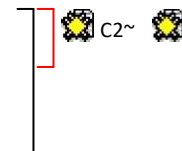
03036 Een minder ingewikkelde en transparantere EU wil Juncker dus. En een EU die haar rol opeist in de wereld - onder meer door nieuwe internationale handelsverdragen te sluiten en meer te investeren in een gezamenlijke defensie-infrastructuur.

03037 De kansen in de EU liggen „voor í[#xffffd]edereen" voor het oprapen in deze „unie van vrijheid". Een vrijheid, zei Juncker, die we soms als iets te vanzelfsprekend beschouwen. „Voor die vrijheid moeten we blijven strijden."

03038 Demissionair premier Rutte zei dat hij niet zo'n „romanticus" is en citeerde c2~ de vroegere Duitse bondskanselier Helmut Schmidt, die ooit opmerkte dat iemand die visie zoekt naar de oogarts moet.

- 03039 Demissionair minister Koenders(Buitenlandse Zaken, PvdA) relativeerde de ambities van Juncker met de woorden dat 80 tot 90 procent van de ideeën over verdere Europese samenwerking nooit tot besluitvorming komt. „Er is geen sprake van een stiekeme staatsgreep om tot een Europese federatie te komen", aldus Koenders.
- 03040 PvdA-Europarlementariër Kati Piri heeft twijfels over de haalbaarheid van Junckers plannen voor legale migratiekanalen. Ze vraagt zich af of die weerklink vinden bij de Europese regeringsleiders.
- 03041
- 03042 Hervorming EU-bestuur
- 03043 'Europa functioneert beter als we de voorzitter van de Europese Commissie en de president van de Europese Raad fuseren tot één president. Dit is niet omdat ik iets tegen mijn vriend Donald Tusk heb, met wie ik al drie jaar goed samenwerk'
- 03044 Jean-Claude Juncker vindt het dubbele voorzitterschap van de EU onduidelijk voor de burger. Trouwens ook voor buitenlandse regeringsleiders. Zo dacht Donald Trump in gesprek met Europees Raadsresident Donald Tusk dat hij met Juncker zaken deed - een gênante en veel voorkomende fout.
- 03045 De voorzitter van de Europese Commissie stelt daarom voor om zijn eigen baan te fuseren met die van 'president' Donald Tusk. Volgens Juncker zou het samenvoegen efficiënter zijn.
- 03046 Haalbaar lijkt zijn voorstel niet. Tijdens de eurocrisis groeide het gremium van EU-leiders, aangestuurd door Raadsresident Tusk, uit tot de belangrijkste politieke machtsfactor in Brussel, vaak ten koste van de Europese Commissie, maar ook noodgedwongen: de Europese Raad bleek in crisissituaties sneller te kunnen schakelen dan de ambtelijk ingestelde Commissie. Europese hoofdsteden zullen hun machtspositie niet snel willen afstaan of delen.
- 03047 „Levensgevaarlijk", vindt VVD-europarlementariër Hans van Baalen het **VVD~** voorstel. „Eén president, voor Commissie en Raad, maakt de lidstaten monddood." Ook Junckers voorstel om een aparte Europese minister van Financiën te installeren „zet lidstaten, waaronder Nederland, volledig buitenspel", aldus de VVD'er.
- 03048
- 03049 Reacties 'Te ver voor de troepen uit'
- 03050 Het debat over de manier waarop Juncker de toekomst van de EU wil vormgeven is al losgebarsten.

- 03051 Nederlandse politici bijvoorbeeld hebben overwegend al zuinig gereageerd. Zelfs D66, de meest uitgesproken pro-Europese partij, vindt dat Juncker soms erg voor de troepen uitloopt.
- 03052 Vooral de federale vergezichten die Juncker schetste, zoals één Europese minister van Financiën, kunnen in Den Haag op weinig sympathie rekenen.
- 03053
- 03054 Allemaal aan de euro
- 03055 'Als we willen dat de euro ons verenigt, mag het niet langer de munt zijn van een select gezelschap van landen'
- 03056 Ook als het gaat om de euro is de Europese Unie een onoverzichtelijk geheel, met landen die de Europese munt wel hebben en een groep, vooral in Oost-Europa, die nog niet zo ver is. Die fragmentatie maakt de Unie kwetsbaar, betoogde Juncker woensdag. Hij pleit daarom voor invoering van de euro in alle lidstaten. Wettelijk moet dat overigens ook - het EU-lidmaatschap houdt in principe ook de verplichting in om op termijn de Europese munt over te nemen. Maar het moet sneller, wat Juncker betreft. Om landen te helpen aan de eurocriteria te voldoen, wil hij daarom extra geld en technische assistentie beschikbaar stellen, een soort bonus

die weifelaars - en die zijn er sinds de eurocrisis genoeg - over de streep moet trekken. Juncker brak ook een lans voor 'de Europese pijler van sociale rechten' en een grotere consensus over wat sociaal rechtvaardig is en wat niet. Hierover zal in november een top plaatsvinden in het Zweedse Gothenburg.

03057

03058 Legale routes voor vluchtelingen naar Europa

03059 'Legale migratie

03060 is een noodzaak'

03061 Juncker toonde zich trots dat de EU - dankzij de Turkije-deal - „de instroom van migranten weer onder controle heeft". Maar hij ergert zich aan sommige lidstaten, zoals Hongarije, die weigeren om vluchtelingen op te nemen. „Europa moet het continent blijven dat solidair is met mensen die op de vlucht zijn voor vervolging."

03062 Juncker roept op - in de strijd tegen mensensmokkelaars - om legale vluchtroutes voor migranten naar Europa te openen. Vanuit humanitair oogpunt. Maar ook, zegt Juncker, omdat legale migratie een noodzaak is in Europa, dat snel vergrijst. Juncker wil daarom dat de EU ijvert voor het opnemen van „capabele" migranten die nodig zijn op de Europese arbeidsmarkt.

03063 Juncker hield het bij dit warme pleidooi; concrete voorstellen had hij niet. Hoe wil Juncker die legale migratie dan voor elkaar krijgen?

03064

03065 Kloten overbruggen

03066 'In een Unie van gelijken kan geen sprake zijn van tweederangsburgers'

03067 Juncker wil de kloven in de EU dichten, tussen oost en west, noord en zuid, landen mét en zonder euro. Hij ziet daarom ook niks in een Europa van 'kopgroepen', waarbij sommige landen een voorhoede zouden vormen, een populair idee in West-Europa. „Europa moet ademen met beide longen. Anders zal ons continent naar adem happen." De EU, zei hij, is „een Unie". Probleem is alleen: het geduld met sommige Oost-Europese lidstaten is bijna op. Eerst deden ze moeilijk tijdens de migratiecrisis toen ze weigerden vluchtelingen op te nemen. Recent zijn er aan de lopende band problemen rondom de rechtsstaat in Hongarije en Polen. Juncker zei:

„De rechtsstaat is niet optioneel in de EU, het is een must."

03068

03069 LOAD-DATE: September 14, 2017

03070

03071 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03072

03073 PUBLICATION-TYPE: Krant

03074

03075 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03076

03077

03078 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03079 All Rights Reserved

03080

03081

03082

03083

03084 62 of 200 DOCUMENTS

03085

03086

03087

03088 NRC Handelsblad

03089

03090 08 September 2017

03091 NH-vrijdag

03092

03093 ECB worstelt met euro-paradox

03094

03095 BYLINE: Maarten Schinkel

03096

03097 SECTION: Economie; Blz. 2

03098

03099 LENGTH: 893 woorden

03100

03101 DATELINE: Frankfurt.

03102

03103 ABSTRACT

03104 Opkoopbeleid

03105 Een besluit over de afbouw van het opkoopbeleid van de ECB zal in oktober plaatsvinden. De eurokoers compliceert de zaak.

03106 Mocht het Mario Draghi, de topman van de Europese Centrale Bank, er donderdag om te doen geweest zijn de euro wat naar beneden te praten, €1~ dan is dat hem niet gelukt. Al tijdens zijn persconferentie steeg de munt juist met een procent. De euro, die eind 2016 nog onder de 1,04 dollar per euro dook, bereikte

03107 Eind dit jaar loopt de afspraak binnen het bestuur af waaronder de ECB maandelijks 60 miljard euro aan leningen opkoopt. Deze 'kwantitatieve versoepeling', bedoeld om de economie van de eurozone vlot te trekken en de inflatie omhoog te tillen, zal moeten worden afgebouwd. Het effect wordt allengs minder, veel economen vrezen voor het ontstaan van

een niveau van boven de 1,20 dollar. Daarmee

is de munt in nog geen jaar tijd met een zevende in koers gestegen. En dat compliceert de lastige taak waar de centrale bank zich toe moet zetten, nog meer dan al het geval is.

03108 Maar wat er na december van dit jaar gebeurt, is nog onduidelijk. De bestuursvergadering van donderdag had duidelijkheid kunnen geven over de manier waarop Draghi zijn opkoopbeleid afbouwt. Maar de beslissing is doorgeschoven naar oktober. In hoge financiële kringen zijn de opties en

zeepbellen. De ECB bereikt de limieten

die zijn afgesproken en riskeert zo €3~ een te groot deel van de staatsschuld van de eurolanden op de balans te krijgen.

de voorkeuren bekend. De ECB kan besluiten vanaf januari bijvoorbeeld €3~

naar 30 miljard of 40 miljard per maand te gaan, maar daar geen eindtijd aan te verbinden. Veel noordelijke landen, toch al niet blij met de omvang die de opkoop-politiek heeft aangenomen, zien liever een structurele vermindering, met bijvoorbeeld tien miljard euro per maand, mét een vooraf vastgesteld einde.

03109

03111 Hoe die discussie uitpakt, zal pas in oktober blijken - al hield

Date: 31-01-19 P I: ATLAS-NRC1.txt Page: 941/325

Draghi zelfs nog een kiertje open voor de vergadering van december. Wat de kwestie onzeker maakt, is de wisselkoers van de euro. Op de valutamarkt wordt de Europese munt omhooggedreven, vooral door de verwachting dat het opkoopbeleid stopt en de rentes op de kapitaalmarkt daarna wat gaan oplopen.

03110

Infl
atie te laag
EA~

03112 Dat

veroorzaakt een paradox. Een duurdere euro zorgt voor lagere E3~

03113 De ECB verhoogde donderdag de prognose voor groei van de eurozone van 1,9 procent naar 2,2 procent in 2017. De groeiprognose blijft 1,8 procent in 2018 en 1,7 procent in 2019. De inflatie zal aanvankelijk iets lager uitpakken dan gedacht, en daarna tot in 2019 1,5 procent bedragen. Dat is te laag voor het doel van de ECB, dat 'dichtbij de 2 procent' bedraagt.

invloe
rprijs
en. En
die
werke
n
door
in een

lagere inflatie. Omdat het juist die, in de ogen van de ECB, te lage inflatie is die met het opkopen van staatsleningen te lijf wordt gegaan, bijt de strategie zich nu in zijn eigen staart.

03114 Draghi maakte donderdag duidelijk dat de kortetermijnrente die de ECB E3~

hanteert - nul procent voor het belangrijkste tarief en -0,4 procent voor banken die deposito's stallen bij de ECB - nog zeer lang op dat niveau zal blijven. Eerst moet het beleid van 'kwalitatieve versoepeling' worden afgerond, pas daarna zal er nagedacht worden over een renteverhoging.

03115 De ECB-topman zei geen tekenen te zien van zeepbellen als gevolg van de E3~

vloed van liquiditeiten die de centrale bank over de eurozone blijft

uitstorten. Hooguit, zei hij, is het te zien bij de stijgende prijzen van commercieel vastgoed. En in sommige steden gaat de huizenprijs sterk omhoog. Omdat dit lokale verschijnselen zijn, moeten die ook door lokale maatregelen tegen worden gegaan. De ECB is er voor generiek beleid voor de hele eurozone.

03116

03117 'Geduld nodig' EA~

03118 De vraag werpt zich op of de lage inflatie in de eurozone (en in veel andere westerse landen) geen incidenteel maar een structureel verschijnsel is. Normaal zou er een uitruil moeten zijn tussen inflatie en werkloosheid, de zogenoemde 'Phillips-curve'. Bij een lage werkloosheid gaan de lonen omhoog, en daarmee de inflatie. Dat lijkt ditmaal niet het geval te zijn. Sinds 2015 kwamen er 6 miljoen banen bij in de eurozone, de werkloosheid daalt vrijwel overal en toch vertaalt dit zich niet in een versnelling van de loongroei.

03119 Draghi noemde gisteren twee belangrijke verklaringen. Allereerst hebben vakbonden volgens hem de laatste jaren meer ingezet op behoud van werkgelegenheid dan op hogere lonen. En de werkloosheid, of de arbeidsreserve, in de eurozone is nog steeds erg groot. Er is volgens hem nog een fors gat tussen wat de economie zou kunnen produceren en wat zij daadwerkelijk produceert, een zogenaemde 'output gap'. Dat gat loopt vanzelf dicht, als de economische groei maar lang genoeg voortduurt. „We hebben vertrouwen nodig in het monetaire beleid, geduld en hardnekkigheid”, aldus de ECB-topman.

03120 Dat laatste zou gelezen kunnen worden als een pleidooi om het opkoopbeleid lang niet zo snel af te bouwen als veel noordelijke eurolanden willen. Draghi leek daar op te hinten: „Een substantiële mate van monetaire accommodatie is nog steeds nodig”, zei hij, vooral als mede door een sterkere euro de financiële omstandigheden in de eurozone verkrappen. „Dan staan wij klaar om de aankopen weer op te voeren.” Dat belooft, gezien de weerstand van landen als Nederland en Duitsland, een interessante volgende bijeenkomst in oktober op te leveren.

03121

03122 LOAD-DATE: September 8, 2017

03123

03124 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03125

03126 PUBLICATION-TYPE: Krant

03127

03128 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03129

03130

03131 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03132 All Rights Reserved

03133

03134

03135

03136

03137 63 of 200 DOCUMENTS

03138

03139

03140

03141 NRC Handelsblad

03142

03143 04 September 2017

03144 NH-maandag

03145

03146 De ongunstige gevolgen van een dure euro

03147

03148 BYLINE: Joost Pijpker

03149

03150 SECTION: Economie; Blz. 10

03151

03152 LENGTH: 655 woorden

03153

03154 ABSTRACT

03155 Deze rubriek gaat over beleggingen en de actualiteit. Deze maandag: de stijgende eurokoers.

03156 Een duurdere euro is doorgaans slecht nieuws voor Europese beleggers. ^{E3} Alle aandelen die zij bezitten in buitenlandse valuta worden immers spontaan minder waard zodra de euro in prijs stijgt. En ook veel van hun Europese aandelen renderen minder, aangezien bedrijven die ook buiten de eurozone actief zijn door een dure munt minder goed kunnen concurreren met Amerikaanse en Aziatische rivalen.

03157 Toen de euro dinsdagmorgen tot boven de 1,20 dollar steeg - het hoogste niveau in ruim tweeënhalft jaar tijd - was dat dan ook ogenblikkelijk te zien op de Europese aandelenmarkten. De Amsterdamse AEX-index verloor in het eerste uur handelen bijna 1,6 procent. De Duitse DAX dook zelfs 1,9 procent in het rood.

03158 Directe aanleiding voor die piek was de rakettest die Noord-Korea maandagnacht uitvoerde, stelden kenners tegenover Reuters. Uit angst voor een confrontatie wilden investeerders hun geld op een veilige plek onderbrengen. Voorheen werd dan onder meer gekozen voor de dollar, maar aangezien de Verenigde Staten zich volop mengen in het conflict kiezen handelaren nu eerder voor de euro als 'veilige haven'.

03159 Noord-Korea is echter niet de enige oorzaak voor de dure euro, voegden de deskundigen toe. De koers van de munt stijgt namelijk al maanden, omdat investeerders verwachten dat de Europese Centrale Bank ergens in de nabije toekomst begint met het afbouwen van zijn steunprogramma. In zo'n geval worden er minder nieuwe euro's de economie ingepompt, waardoor de waarde van de munt zelf toeneemt.

03160 Het roept de vraag op hoe beleggers zich het best kunnen indekken tegen de ongunstige gevolgen van een dure euro. De mogelijkheden om zulke tegenvallers te verzachten zijn namelijk talrijk. Onder meer via opties, hefboomproducten en termijncontracten is het mogelijk om geld te verdienen aan een stijgende euro en zo de verliezen op aandelen op te vangen.

03161 Maar moet de particuliere belegger zich wel wagen aan zulke complexe en vaak risicovolle producten? Bob Jolly, fondsmanager van vermogensbeheerder Schroders, vindt van niet. Speculeren op schommelingen in wisselkoersen is volgens hem alleen interessant

voor wie voor de korte termijn belegt. Op lange termijn is het niet zo dat de euro het structureel beter doet dan de dollar, of andersom. In dat geval vormen wisselkoersen eigenlijk alleen „ruis“, meent Jolly.

- 03162 Dat het 'hedgen' van valutarisico's op de lange termijn minder zinvol is, concludeerde ook Morningstar al eens. Het Amerikaanse onderzoeksbureau vergeleek het rendement van ingedekte en niet-ingedekte indices over verschillende periodes, van één tot tien jaar. En hoe langer de periode, hoe beperkter het verschil in rendement was.
- 03163 Daar komt bij dat verdienen via zulke constructies alleen weggelegd is voor beleggers die heel veel kennis en inzicht in de situatie hebben, stelt Jolly. Opties en termijncontracten sluit je immers voor een bepaalde periode af. „In feite ben je dan dus aan het speculeren op het moment dat Noord-Korea weer een raket afschiet. Daarvoor moet je heel veel kennis van zaken hebben. Want als dat pas is nadat je dat contract afloopt, dan verlies je juist geld.“
- 03164 Veel beter is daarom, zo vindt vermogensbeheerder Wilfried Steentjes, gewoon te accepteren dat je een wisselkoersrisico loopt zodra je jezelf blootstelt aan de dollar. „Je kunt je namelijk wel tegen zulke risico's verzekeren, maar dat kost een hoop geld. En het is maar de vraag of dat opweegt tegen het extra rendement dat je ontvangt.“
- 03165 En als je de ruis van wisselkoersen toch een beetje wilt filteren? Dan kun je volgens fondsbeheerder Bob Jolly beter je portefeuille spreiden en geld steken in Europese obligaties. Zo heb je, als je aandelen het even minder doen, altijd nog een belegging om die tegenvaller te verzachten.
- 03166 Joost Pijpker
- 03167 De mogelijkheden om tegenvallers te verzachten zijn talrijk, maar ook complex
- 03168
- 03169 LOAD-DATE: September 4, 2017
- 03170
- 03171 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 03172
- 03173 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 03174
- 03175 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03176

03177

03178 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03179 All Rights Reserved

03180

03181

03182

03183

03184 64 of 200 DOCUMENTS

03185

03186

03187

03188 NRC Handelsblad

03189

03190 01 September 2017

03191 NH Vrijdag

03192

03193 Frankrijk Macrons meesterplan: laat, maar gunstig voor Frankrijk en eurozone

03194

03195 SECTION: Opinie; Blz. 17

03196

03197 LENGTH: 589 woorden 03198^{ANR~}

03199 Commentaar

03200 De zon draait dus niet om Frankrijk, het is andersom. Dat zal de Franse president Macron donderdag hebben bedoeld met de „Copernicaanse revolutie" die hij aankondigde voor de economie. De vergaande hervormingsplannen die de president ontvouwde, concentreren zich op de arbeidsmarkt. Ontslag moet bijvoorbeeld soepeler, het keurslijf voor middelgrote ondernemingen minder strak en loonvorming minder dwingend. Zodoende volgt Frankrijk, zeer laat, Duitsland. Daar werd, vanaf begin deze eeuw tot en met 2004, een reeks grootscheepse hervormingen doorgevoerd onder

bondskanselier Schröder, die bekend zijn geworden door de naamgever, het directielid van Volkswagen Peter Hartz.

- 03201 De Duitse hervormingen hebben een forse rol gespeeld in het herstel van de concurrentiekracht van dat land. Frankrijk is daar pas nu, onder Macron, aan toe. Er is een groot verschil tussen de comfortabele, ingekapselde positie van vaste werknemers en flexwerkers die moeten zien te overleven in de wildernis van de arbeidsmarkt. Een scala aan strikte regels maakt concurrentie met het buitenland lastig, en bemoeilijkt ook binnenslands kleinere bedrijven het op te nemen tegen grote, gevestigde ondernemingen.
- 03202 Het siert Macron dat hij dit schip los wil trekken. Dat is niet alleen van belang voor de Fransen zelf, die nog steeds kampen met een werkloosheid van meer dan 9 procent. Het is ook van grote betekenis voor de eurozone.
- 03203 Sinds de invoering van de euro loopt de productiviteit in de verschillende deelnemende landen verder uiteen. Dat is een proces dat centrifugaal kan werken. Het lijkt er op dit moment op dat Frankrijk en Duitsland elkaar naderen bij het herinrichten van de eurozone. Hoewel onder die gezamenlijkheid nog steeds grote verschillen van inzicht schuilgaan, kan Macron zijn goede wil en overtuiging tonen door het grote onderliggende probleem in de eurozone aan te pakken en het Frans-Duitse verschil in concurrentiekracht te verminderen.
- 03204 Toch is enige voorzichtigheid geboden. Macron bedient met zijn plannen vooral zijn hoogopgeleide, kosmopolitische en relatief welvarende achterban. Maar zijn huidige, lage populariteit onder de Fransen, nog maar 40 procent toont zich instemmend tegen bijna tweederde vlak na de verkiezingen, weerspiegelt dat de grote meerderheid waarmee hij werd gekozen vooral een stem was tegen zijn rivale Marine le Pen.
- 03205 Draagvlak is dus belangrijk voor de grootscheepse hervormingen die de Franse president heeft ontvouwd. Dat de vakbonden in de plannen zijn gekend, hoeft niet te betekenen dat die zich daar uiteindelijk ook achter scharen. Frankrijk blijft bovendien in de eurozone het land waar de staat de allergrootste rol speelt. Macrons recente ingreep begin augustus, om automakers Renault en PSA te bewegen onderdelen af te nemen van de wankelende auto-onderdelenmaker GM&S kan zonder veel fantasie worden uitgelegd als een oude Franse reflex.
- 03206 Het gaat dan ook te ver om te constateren dat het Frankrijk van Macron de globalisering plots omarmt. Het kan snel gaan, niet in de laatste plaats omdat Macron het parlement goeddeels omzeilt.

Maar naast de Franse staat is er ook de Franse 'straat'. Het publiek, de oppositie en de vakbonden die alsnog nattigheid voelen, weten dat toneel doorgaans goed en effectief te bespelen. Want dat Frankrijk gewoon rond de zon draait, mag dan Macrons overtuiging zijn, het wordt de vraag hoe breed dat revolutionaire inzicht gedeeld wordt.

03207 Hervormingen zijn niet alleen belangrijk voor Frankrijk, maar ook essentieel voor het overleven van de eurozone

03208

03209 LOAD-DATE: September 1, 2017

03210

03211 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03212

03213 PUBLICATION-TYPE: Krant

03214

03215 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03216

03217

03218 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03219 All Rights Reserved

03220

03221

03222

03223

03224 65 of 200 DOCUMENTS

03225

03226

03227

03228 NRC Handelsblad

03229

03230 01 September 2017

03231 NH Vrijdag

03232

03233 Piketty wil meer democratie met eurozoneparlement

03234

03235 BYLINE: Mark Beunderman

03236

03237 SECTION: Economie; Blz. 2

03238

03239 LENGTH: 372 woorden

03240

03241 DATELINE: Amsterdam.

03242

03243 President Emmanuel Macron is niet de enige Fransman die nu vergezichten over de euro ontvouwt. Ook Thomas Piketty, de econoom die bekend werd met zijn boek Kapitaal in de 21ste eeuw, zoekt de aandacht

met een visie op de muntunie.

03244 Donderdag verscheen de Nederlandse vertaling van Piketty's pamflet Naar een democratischer Europa. Voorstel voor een

03245 Dat moet een einde maken aan het „democratische zwarte gat" dat zou zijn ontstaan in de eurozone. Daar heeft zich een „nieuw Europees machtscentrum" gevestigd: een „ongrijpbaar" bestuur, schrijven Piketty c.s., in de inleiding. De Eurogroep van ministers van Financiën van de eurozone, met daaromheen hoge Europese en nationale ambtenaren, opereren „in de dode hoek van de politieke controle". Nationale parlementen controleren hooguit de eigen regering, het Europees Parlement (dat voor de héle EU is bedoeld) staat „aan de zijlijn".

ni
e
u
w
v
e
r
d
r
a

g. Samen

met twee politicologen en een jurist presenteert Piketty een kant-en-klaarverdrag voor de oprichting van een nieuw orgaan: een E3~ eurozoneparlement.

03246 En dus moet er een apart parlement komen voor de eurozone. Nieuw is E3~

dit idee niet, maar de vier Fransen werken het wel tot in detail uit. In een parlement met 130 leden (105 afkomstig uit nationale

parlementen, 25 uit het Europees Parlement) zouden vijf Nederlandse Tweede

Kamerleden zitten, gebaseerd op de grootte van de bevolking per land.

03247 Het eurozoneparlement zou in alles gelijkwaardig worden aan de Eurogroep. Het zou stemmen over noodsteun aan eurolanden, maar ook over de begroting voor de eurozone die Piketty bepleit. Ook over belastingen op bedrijven, die het eurobudget moeten financieren, zou het parlement beslissen.

03248 Hoewel de plannen van president Macron sterk lijken op die van Piketty - Macron wil eveneens een eurozoneparlement en een eurozonebegroting - zal hij het pamflet niet snel meenemen naar Brussel. Piketty en de andere drie schreven het pamflet begin dit jaar namelijk voor een andere presidentskandidaat, de socialist Benoît Hamon. Dat is te merken ook. Zo voorspellen de auteurs dat de samenstelling van het eurozoneparlement „duidelijk naar links" zal neigen.

03249 Eurozoneparlement van 130 leden zou 5 Tweede Kamerleden tellen

03250

03251 LOAD-DATE: September 1, 2017

03252

03253 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03254

03255 PUBLICATION-TYPE: Krant

03256

03257 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03258

03259

03260 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03261 All Rights Reserved

03262

03263

03264

03265

03266 66 of 200 DOCUMENTS

03267

03268

03269

03270 NRC Handelsblad

03271

03272 31 August 2017

03273 NH Donderda

03274

03275 Merkel houdt boot af bij plannen Macron voor euro

03276

03277 BYLINE: Mark Beunderman

03278

03279 SECTION: Economie; Blz. 6

03280

03281 LENGTH: 942 woorden

03282

03283 DATELINE: Amsterdam.

03284

03285 ABSTRACT

03286 Toekomst eurozone

03287 Verdere integratie van de eurozone: Duitsland en Frankrijk willen het allebei. Maar ze bedoelen er andere dingen mee.

03288

03289 Eurozone 2.0 Verdere integratie is nodig, maar Macron en Merkel verschillen over het hoe

03290 Meer integratie van de eurozone. Als de leiders van de twee grootste Europese landen daar op dezelfde dag over praten, lijkt het wel alsof de integratietrein al is vertrokken. Zowel de Duitse bondskanselier Angela Merkel als de Franse president Emmanuel Macron sprak zich deze week uit voor sterkere gemeenschappelijke instituties van de negentien landen in de muntunie.

03291 Tijdens haar jaarlijkse zomerpersconferentie in Berlijn sprak Merkel over een begroting voor de eurozone, over een Europese minister van Financiën en over een Europees Monetair Fonds. In Parijs

pleitte Macron voor een gezelschap van ambassadeurs voor een Europa van meerdere snelheden. Hij suggereerde dat de eurolanden verder moeten integreren, ook als de overige EU-landen niet mee willen.

03292 Het klinkt allemaal als een nieuwe sprong voorwaarts in de verbouwing van de muntunie, die na de eurocrisis al onder meer een noodfonds voor eurolanden kreeg (het ESM), strengere begrotingsregels en Europees banktoezicht. Maar is dat het ook? Voorlopig blijft veel onduidelijk. En achter de eenheid die de Frans-Duitse as wil uitstralen, gaat als vanouds ook veel onenigheid schuil.

03293 Het debat over de toekomst van de eurozone is opgelaaid met de verkiezing van de pro-Europese Macron in mei. Twee van de punten uit zijn programma: „het creëren van een begroting voor de eurozone" en het creëren van een „positie van minister van Economische Zaken en Financiën".

03294 Twee van Macrons woorden, 'begroting' en 'minister', noemde Merkel dinsdag ook. Maar daarmee hebben de twee elkaar nog niet gevonden. Bovenal omdat ook Duitsland nog naar de stembus moet, op 24 september. Daarnaast hebben woorden als 'begroting' en 'minister' weinig betekenis als ze niet worden ingevuld. Vooralsnog worden er in Berlijn en Parijs verschillende dingen mee bedoeld.

03295

03296 Eigen pot met geld

03297 In Macrons verkiezingsprogramma staat dat de nieuwe begroting van de €~ eurozone drie functies zou moeten hebben: investeren in de toekomst, reageren op economische crises en financiële noodhulp aan lidstaten. Momenteel komen investeringen (denk aan infrastructuur of onderzoek) uit nationale begrotingen en in mindere mate uit de EU-begroting en van de Europese Investeringsbank. De eurozone, waarbinnen lidstaten sterker op elkaar zijn aangewezen, heeft geen eigen pot geld. Daarom kan de eurozone ook niet gezamenlijk en snel reageren op recessies door de uitgaven op te voeren en zo de groei aan te jagen. Dat is iets wat Frankrijk €~ wenselijk acht, net als de Europese Commissie en veel economen overigens.

03299 In een interview met het tijdschrift Le Point, woensdag, gaf Macron meer details over de omvang en de financiering van de eurobegroting. Deze moet „meerdere procentpunten" van het

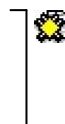
bruto binnenlands product (bbp)

0329

8

Voor noodhulp aan lidstaten is er het fonds ESM, waaruit Griekenland bijvoorbeeld vele miljarden leent. Onduidelijk is wat Macron daaraan in een eurobegroting wil toevoegen.

van de eurozone beslaan. Het geld ervoor moet „geleidelijk" worden E3~

opgebouwd uit „bijdragen" uit nationale begrotingen. De schatkist van de eurozone moet geld kunnen lenen op de financiële markten. Dat is een verregaande, federale oplossing.

03300 En Merkel? Haar precieze uitlatingen over de eurobegroting zijn zuinigjes. Jaren geleden had ze zelf al voor zoiets gepleit, zei ze. „Geen honderden miljarden euro's", moet erin zitten, maar „kleine bedragen". Daarmee moeten landen die hervormingen doorvoeren, maar die vanwege de EUBegrotingsregels financieel in de knel zitten, geholpen kunnen worden, bijvoorbeeld bij het op peil houden van uitgaven voor onderzoek.

03301 Het is een typisch Duits standpunt. De hand blijft op de knip. En: voor wat hoort wat. Alleen landen die hervormen én die voldoende bezuinigen, krijgen (een beetje) steun. Over investeringen of

03302 Daar zit de angst in besloten dat een forse begroting voor de eurozone uitloopt op permanente Duitse betalingen aan Zuid-Europa. In Nederland leeft die angst zeker ook.

03303 Macron wil zijn eurominister van Financiën de verantwoordelijkheid geven over de eurobegroting. De minister moet worden gecontroleerd door een „parlement" bestaande uit Europarlementariërs uit alleen de eurolanden.

03304 Over dit voorstel was Merkel nog terughoudender. „Tegen het begrip 'Europese minister van Financiën' heb ik op zich niets", zei ze. Alleen: „Je moet dan wel duidelijk maken (...) wat deze minister van Financiën dan zou moeten doen."

03305

03306

Europees Monetair Fonds

Merkel ziet wél heil in het uitbouwen van het ESM tot een Europees

Monetair Fonds (EMF), naar analogie van het Internationaal Monetair

Fonds (IMF). Ze zei een voorstel hiertoe van haar minister van Financiën Wolfgang Schäuble „een zeer goed idee" te vinden.

Maar ook hier is de vraag: wat moet zo'n fonds doen?

correcties

bij crises

spreekt

Merkel

niet. Bij de

eurobegro

ting à la

française

blijft ze

dus ver

c1~ weg.

03307

Schäuble

wil een

EMF niet

alleen de

taken van

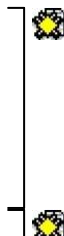
het IMF in

landen als

E3~

Griekenla

nd laten overnemen, maar ook toezicht laten houden op de financiën van alle eurolanden. Al langer is Duitsland ontevreden over het vermeende

slappe huidige begrotingstoezicht door de Europese Commissie. De Commissie heeft het voorstel al afgewezen, want ze dreigt macht te verliezen. Maar zij voelt dan wél weer voor een EMF als ultieme noodpot voor bankenreddingen.

03308 Zo ziet iedereen zijn eigen eurozone 2.0 voor zich. EA~

03309 Macron wil een federale eurobegroting, Merkel blijft daarvan weg

03310

03311 LOAD-DATE: August 31, 2017

03312

03313 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03314

03315 PUBLICATION-TYPE: Krant

03316

03317 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03318

03319

03320 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03321 All Rights Reserved

03322

03323

03324

03325

03326 67 of 200 DOCUMENTS

03327

03328

03329

03330 NRC Handelsblad

03331

03332 30 August 2017

03333 NH Woensdag

03334

03335 Eurofiel complot? Nee, gewoon goede raad

03336

03337 BYLINE: Coen Teulings

03338

03339 SECTION: Opinie; Blz. 18

03340

03341 LENGTH: 657 woorden

03342

03343 ABSTRACT

03344 Coen Teulings

03345

03346 column

03347 Goed, Brexit blijkt een drama. Engeland is verdeeld en onzeker over zijn toekomst, om over Schotland en Noord-Ierland maar te zwijgen. Mij lijkt het onwaarschijnlijk dat Brexit nog kan worden afgewend. De doodlopende steeg die Engeland insloeg is te smal om in te keren. Geen politicus wil zijn kiezers voorstellen opnieuw in Brussel aan te kloppen. Bovendien: hoe zou Brussel reageren? „Vanzelfsprekend, welkom! Je was altijd zo'n constructieve partner." De andere lidstaten waren bezorgd over de collateral damage van Brexit. Dat viel erg mee. Sterker nog, de rest van Europa heeft na Brexit zijn conclusie getrokken: zonder Europa gaat het niet. Dus zullen er initiatieven komen om de problemen van de eurozone op te lossen. Soms is dat minder Europa, maar vaak juist wat meer. Engeland is bij dergelijke discussies een stoorzender die men liever kwijt dan rijk is. Corbyns Labour zal dus gelijk krijgen: Brexit komt er, maar van een zachte soort. Engeland wordt als Noorwegen of Zwitserland: wel meebetalen, wel het gezag van het Europees Gerechtshof erkennen, wel deel van de handelsunie, maar niet mogen meebeslissen over de regels. Tel uit je winst.

beschouwden Engeland altijd als onze trouwe bondgenoot, bezorgd als we waren voor een te snel draaiende Frans-Duitse as die onze belangen in de Europese Unie zou vermalen. Brexit heeft ons van die bondgenoot beroofd en dus moeten wij opnieuw nadenken, over hoe Europa zich in onze visie verder moet ontwikkelen en wie onze bondgenoten zijn om dat te realiseren.

03349 In dat opzicht komt het rapport Is de eurozone stormbestendig? van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV, een raad voor de regering onder voorzitterschap van Jaap de Hoop Scheffer) als geroepen. Hoe moet Nederland reageren in de nieuwe omstandigheden na Brexit, de verkiezingsoverwinning van Macron en de verwachte hervkiezing van r academische beschouwing over het lot van onze westerburen.

0334
8

Dit is
niet
een
loute

verschillend besproken: het Financieele Dagblad gaf het advies ruim aandacht met een groot interview met de voorzitter van de schrijfcommissie, deze krant en de Volkskrant besteedden er niet of nauwelijks aandacht aan, terwijl columnisten uiteenlopend van uiterst links (Ewald Engelen) tot uiterst rechts (Derk Jan Eppink) het bespraken als een eurofiel complot.

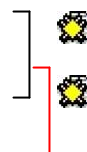
Integ
ende
el,
het
heeft
direc
te
gevol

03350 Toch lijkt het me verstandig als Nederland de vragen van het AIV-rapport onder ogen ziet. Het fiasco van Brexit heeft duidelijk gemaakt dat voor een klein handelsland als Nederland er geen

geen voor Nederland. Wij

Angela Merkel? De AIV onderscheidt drie mogelijke scenario's, ruwweg: de E3~ grote sprong voorwaarts, een geleidelijke versterking van de eurozone, of een scenario waarbij al dan niet geleidelijk landen de eurozone verlaten. De AIV spreekt zich uit voor het tweede scenario, de geleidelijke versterking van de eurozone. Diverse media hebben het advies zeer

Unie is: bloeiende handel vereist Europese regels. De geschiedenis heeft E3~ geleerd dat een muntunie zonder een gemeenschappelijk begrotingsbeleid op termijn onhoudbaar is. Angela Merkel heeft duidelijk gemaakt dat de EA~

euro wat haar betreft onomkeerbaar is, meer nog vanuit politieke dan vanuit economische overwegingen. Ons land zal dat politieke feit niet kunnen negeren. In geen enkel euroland is het vertrouwen in Merkel zo groot als hier (80 procent). En dus zullen er discussies komen over onvermijdelijke hervormingen van de EMU: over het stabiliteits- en groeipact en over de invoering van eurobonds. Die onderwerpen zijn hier niet populair. Overigens geldt hetzelfde voor Duitsland, zij het in mindere mate. Als we de eurozone gezond willen maken dan is discussie daarover echter onvermijdelijk. En dus ook in Nederland.

03351 Coen Teulings is econoom en hoogleraar in Cambridge en Amsterdam.

03352 Brexit komt er, maar van de zachte soort. Engeland wordt als Noorwegen, Zwitserland

03353

03354 LOAD-DATE: August 30, 2017

03355

03356 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03357

03358 NOTES: Coen Teulings is econoom en hoogleraar in Cambridge en Amsterdam.

03359

03360 PUBLICATION-TYPE: Krant

03361

03362 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03363

03364

03365 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03366 All Rights Reserved

03367

03368

03369

03370

03371 68 of 200 DOCUMENTS

03372

03373

03374

03375 NRC Handelsblad

03376

03377 30 August 2017

03378 NH Woensdag

03379

03380 Euro op zijn sterkst sinds begin 2015

03381

03382 SECTION: Economie; Blz. 2

03383

03384 LENGTH: 406 woorden

03385

03386 DATELINE: amsterdam.

03387

03388 ABSTRACT

03389 Wisselkoers ANR~

03390 De orkaan Harvey, een Noord-Koreaanse raket en twijfels over het tempo van de Amerikaanse centrale bank verzwakken de dollar.

03391 De koers van de Amerikaanse dollar is dinsdag door 1,20 dollar per euro gebroken. Daarmee is de Amerikaanse munt het zwakste tegenover de euro sinds begin 2015. Op 20 december 2016 piekte de dollar nog tegenover de euro, op een koers van 1,0388 dollar per euro.

03392 De directe reden voor de daling is de orkaan Harvey, die forse schade aanricht in de Amerikaanse staat Texas.

03393 Belangrijker lijken de gevolgen op de middellange termijn voor het Amerikaanse monetaire beleid. De Amerikaanse centrale bank, de Federal reserve, leek al te twijfelen over het tempo waarmee zij het beleid normaliseert. Dat normaliseren houdt in dat de rente wordt verhoogd, en een begin wordt gemaakt met het verkleinen van de balans. Die balans is enorm opgeblazen door de grootscheepse aankoop van staatsleningen en andere leningen, en wordt ook nu met die aankopen is gestopt, nog steeds op peil gehouden.

03394 De impact van Harvey kan de Fed doen besluiten om beslissingen daarover nog wat uit te stellen. Dat maakt de dollar minder aantrekkelijk.

Daarbovenop kwam het nieuws over de raket die Noord-Korea over Japan afvuurde. De typische schrikreactie op de financiële markten is het zoeken van een veilig heenkomen in Amerikaanse staatsobligaties. Ook dat drukt de rente. Woensdagochtend herstelde de dollar enigszins, tot 1,1950 dollar per euro. De piek, dinsdag, lag op 1,2065.

03395 De zwakte van de dollar kan gevolgen hebben voor het Europese monetaire beleid. De sterke euro kan, via de invoerprijzen, de inflatie drukken. Dat betekent dat de Europese Centrale Bank (ECB), die donderdag 7 september vergadert, de vooruitzichten voor de inflatie naar beneden bijstelt. Op basis daarvan kan dan ook in Europa een besluit over het beleid worden uitgesteld.

03396 De ECB wil in de komende maanden de knoop doorhakken over het afbouwen van de inkoop van staatsleningen en andere leningen waarmee de centrale bank nog steeds bezig is. Op de financiële markten wordt verwacht dat die aankopen, nu nog 60 miljard euro per maand, worden verminderd.

03397 De zwakte van de dollar is overigens niet beperkt tot de wisselkoers tegenover de euro. De zogenoemde dollar-index, waarin de munt is gewogen tegen een mandje van de belangrijkste valuta in de wereldeconomie, stond woensdagochtend op 92,52. Ook dat is de zwakste stand sinds begin 2015.

03398

03399 LOAD-DATE: August 30, 2017

03400

03401 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03402

03403 PUBLICATION-TYPE: Krant

03404

03405 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03406

03407

03408 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03409 All Rights Reserved

03410

03411

03412

03413

03414 69 of 200 DOCUMENTS

03415

03416

03417

03418 NRC Handelsblad

03419

03420 29 August 2017

03421 NH dinsdag

03422^{ANR~}

03423 Euro 1,2045 dollar / + 0,5 % Euro wint weer terrein op de dollar

03424

03425 SECTION: Economie; Blz. 6

03426

03427 LENGTH: 51 woorden

03428

03429 Voor het eerst in 2,5 jaar is de euro weer meer dan 1,20 dollar waard. Als oorzaak van de stijging worden de spanningen rond Noord-Korea genoemd en de bijeenkomst van de Europese Centrale Bank volgende week. Het is de derde achtereenvolgende dag dat de euro terrein wint ten opzichte van de dollar. (NRC)

03430

03431 LOAD-DATE: August 29, 2017

03432

03433 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03434

03435 PUBLICATION-TYPE: Krant

03436

03437 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03438

03439

03440 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03441 All Rights Reserved

03442

03443

03444

03445

03446 70 of 200 DOCUMENTS

03447

03448

03449

03450 NRC Handelsblad

03451

03452 26 August 2017

03453 NH Zaterdag

03454

03455 Iedereen wordt Europeser door Brexit

03456

03457 BYLINE: Caroline de Gruyter

03458

03459 SECTION: Buitenland; Blz. 14

03460

03461 LENGTH: 635 woorden

03462

03463 ABSTRACT

03464 Caroline de Gruyter

03465

03466 In Europa

03467 Toen de Franse president Emmanuel Macron deze week in Salzburg de regeringsleiders van Oostenrijk, Tsjechië en Slowakije ontmoette, hadden ze het niet alleen over de Europese detachingsrichtlijn die Macron zo graag wil wijzigen. Die richtlijn, hoe belangrijk ook, was vooral een handige politieke cover voor Macron en zijn Oostenrijkse collega Christian Kern, omdat laagbetaalde Oost-Europese werknemers in Frankrijk een groot probleem zijn. Macron moet de vakbonden laten zien dat hij dit serieus neemt. Ook voor de Tsjechische en Slowaakse premiers, Bohuslav Sobotka en Robert Fico, kwam een gesprek over de detachingsrichtlijn goed uit: zij kunnen thuis tonen dat Midden- en Oost-Europeanen niet over zich heen laten lopen.

03468 Maar het échte issue in Salzburg was verdere Europese integratie na de Brexit. Frankrijk en Duitsland werken daar keihard aan. De Tsjechen en Slowaken willen aanhaken. Niet uit eurofilie, maar omdat het alternatief erger is: splendid isolation, en permanente marginalisatie aan de rand van Europa.

03469 De EU is afgelopen jaren bijna omgeblazen door crises waar ze niet op voorbereid was: bankencrisis, eurocrisis, de komst van vluchtelingen en migranten, islamitische terreur, een belligerent Rusland, en een Amerikaanse beschermheer die ineens in alle opzichten onberekenbaar wordt. Parijs en Berlijn trekken één conclusie: Europa moet meer solide worden, financieel, economisch, politiek en militair. De Britten hielden een sterker Europa op veel terreinen tegen. Nu zij afzwaaien, is de weg ineens vrij. Macron en bondskanselier Angela Merkel hebben al duidelijk gemaakt: v4~

dit gaat er sowieso komen, desnoods alleen met een harde kern van EUlanden ('multispeed Europe'). Niemand wil tweede garnituur zijn.

03470 In Tsjechië en Slowakije, maar ook in Zweden en Denemarken, zijn er daarom fundamentele discussies losgebarsten over hun toekomstige plek in de EU. Zo overwegen Zweden en Denemarken alsnog lid te worden van de Europese bankenunie. De Scandinavische bankgigant Nordea Bank AB wil zijn hoofdkwartier van Stockholm verhuizen naar een euroland dat in de bankenunie zit. Nordea, dat filialen heeft in meerdere landen, moet nu

aan twee regelsystemen voldoen: het Zweedse en dat van de bankenunie. De Brexit heeft dit probleem voor Denemarken en Zweden verergerd.

Want het VK, evenmin lid van de bankenunie, verdedigde tot nog toe (vanwege de Londense City) keihard de belangen van alle outs met Nordea-achtige problemen. Maar na de Brexit wordt de groep

outs een stuk kleiner én zitten ze zonder grote Britse toeter. De beste manier om dan nog gehoord te worden, is misschien maar gewoon lid worden.

03471 Om dezelfde reden heeft Tsjechië, een niet-euroland, nu aangekondigd dat het een 'waarnemersstatus' wil bij de eurogroep. Of dat lukt, is twijfelachtig. Tsjechië vormt met Polen, Hongarije en Slowakije de Visegradgroep. Maar de politieke ramkoers van Polen en Hongarije tegen Brussel bevalt de twee kleintjes steeds minder. Zij zijn economisch vervlochten met Duitsland, bijvoorbeeld door hun autofabrieken. Hun belangen liggen in euroland, niet bij illiberale regimes die de politieke kantjes eraf lopen en straks geheid minder Brusselse subsidie krijgen. Vandaar dat zij manieren zoeken om dichtbij dat toekomstige kern-Europa te blijven. Slowakije nam laatst ineens toch zijn quotum van zestien vluchtelingen op - en doorbrak zo de Visegrad-consensus. In ruil toonde Brussel begrip voor premier Fico's ergernis over tweederangs vissticks en potten Nutella die in Slowakije verkocht worden.

03472 Het is eerder gezegd: de Brexit maakt EU-landen, zeker de kleintjes, meer Europees. Dat het zo hard zou gaan, hadden weinigen verwacht. 03473 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over poitiek en Europa.

03474 Niemand wil tweede garnituur zijn in een 'multispeed Europe'

03475

03476 LOAD-DATE: August 25, 2017

03477

03478 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03479

03480 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over poitiek en Europa.

03481

03482 PUBLICATION-TYPE: Krant

03483

03484 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03485

03486

03487 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03488 All Rights Reserved

03489

03490

03491

03492

03493 71 of 200 DOCUMENTS

03494

03495

03496

03497 NRC Handelsblad

03498

03499 23 August 2017

03500 NH Woensdag

03501

03502 De almacht dreigt voor de centrale bankiers

03503

03504 BYLINE: Mark Beunderman; Maarten Schinkel

03505

03506 SECTION: Economie; Blz. 4

03507

03508 LENGTH: 1346 woorden

03509

03510 DATELINE: Amsterdam.

03511

03512 ABSTRACT

03513 Geldbeleid

03514 Als centrale banken hun duizenden miljarden aan opgekochte leningen niet op tijd afbouwen, blijven ze voor altijd in hun huidige, almachtige rol. Of ze willen, of niet.

03515

03516 Wordt monetair beleid ooit weer normaal?

- 03517 Wat heeft sushi te maken met de conferentie van centrale bankiers in het Amerikaanse Jackson Hole, deze week? De Bank van Japan heeft zo'n 5 procent van de aandelen in bezit van Kikkoman, de maker van sojasaus, berekende persbureau Bloomberg vorig jaar. In bijna alle fondsen in de Nikkei-index behoort de Japanse centrale bank in de toptien van aandeelhouders.
- 03518 De centrale bank als deelnemer in bedrijven - het is een uitwas van het grote, wereldwijde monetaire beleidsexperiment van de afgelopen jaren. De Amerikaanse Fed en de Europese Centrale Bank hebben weliswaar geen aandelenfondsen in portefeuille. Maar de cijfers zijn na negen jaar crisisbeleid hoe dan ook verbluffend. Ruim 1.600 miljard euro aan staatsleningen staat nu op de balans van de ECB, ongeveer 16 procent van de totaal uitstaande staatsschuld in de eurozone. De hele balans van de ECB is nu 4.256 miljard euro groot, ofwel krap 40 procent van de economie van de eurozone. Samen bedragen de balansen van ECB, Fed, Bank van Japan en Bank of England nu 14.736 miljard dollar (12.525 miljard euro). Dat is ruim viermaal zoveel als voor de crisis.
- 03519 Wie van die cijfers niet al te duizelig wil worden, heeft frisse lucht nodig. De vallei van Jackson Hole, in de Amerikaanse staat Wyoming, is wat dat betreft een prima plek voor het monetaire symposium dat donderdag aanvangt. Het hotel heeft een adembenemend uitzicht, goed voor reflectie en vergezichten. De vraag die zich in het conferentieoord opdringt: wordt monetair beleid ooit weer 'normaal' - dus meer zoals vóór de crisis?
- 03520
- 03521 De Fed loopt voorop
- 03522 De ogen van beleggers zijn vooral gericht op Mario Draghi, de ECBpresident, die vrijdag spreekt. Het was in Jackson Hole, drie jaar geleden, dat Draghi zinspeelde op een grote ingreep van de ECB om de inflatie aan te jagen. Dat werd het opkoopprogramma van staats- en bedrijfsleningen, dat begin 2015 begon. Nu staat het einde van dat programma ter discussie. Wil de ECB ooit weer terug naar een kleinere balans, dan zou zij eerst moeten stoppen met haar maandelijkse opkopen (nu nog: 60 miljard euro per maand).
- 03523 De Fed stopte eind 2014 al met het kopen van, in haar geval, staats- en hypotheekleningen en verhoogde daarna ook de rente. De Fed is van de vier banken het verst op het pad van 'normalisatie': ze wil haar opgeblazen balans nu dan echt gaan verkleinen. Leningen die de Fed in haar bezit heeft en die aflopen, worden dan niet meer vervangen, waardoor de balans vanzelf moet gaan krimpen. Wanneer de Fed hiermee begint, is nog

onduidelijk. Mede daarom zal ook de speech van Fed-baas Janet Yellen op vrijdag aandacht krijgen.

- 03524 Er zijn redenen genoeg voor centrale bankiers om, na jaren van activisme, weer stappen terug te zetten. Niet omdat ze hun officiële doel bereikt hebben. Overal geldt een streefcijfer van 2 procent inflatie op de middellange termijn, maar dat blijkt lastig te bereiken. Behalve dan voor de Bank of England, maar daar komt de inflatie vooral door het Brexitreferendum.
- 03525 Wél omdat overal de economie groeit terwijl de langetermijnrentes eigenlijk nog op recessieniveau staan (in de VS ruim 2 procent, in Duitsland en Japan zo'n 0,4 procent). De perverse effecten van de opkoopprogramma's nemen toe, van kunstmatig hoge beurskoersen en exorbitante woningprijzen tot extreem lage kosten voor bedrijven die zich op de obligatiemarkt financieren.
- 03526
- 03527 Riskante exit
- 03528 En, nog belangrijker: er moet ruimte zijn voor de centrale banken om de teugels weer te laten vieren als het economisch gaat tegenzitten. Traditioneel verlagen centrale bankiers dan de kortlopende rente, maar
- dan moet die ultralage rente nú eerst omhoog. En dat heeft alleen zin als opkoopprogramma's, die de lange rente drukken, worden beëindigd. Volgens de normale conjunctuurcyclus lijkt een recessie over een aantal jaren logisch, dus de tijd dringt.
- 03529 Tegelijkertijd is de 'exit' uiterst lastig en riskant, misschien wel riskanter dan het ultraruime monetaire beleid zelf. Want hoe snel keldert de waarde van beleggingen die de voorbije jaren alleen maar de hoogte in gingen? Kunnen huishoudens hypotheek nog wel herfinancieren als de langetermijnrente weer gaat oplopen? Niet ondenkbaar is dat centrale banken te laat zijn met normaliseren en dat ze nog lang niet klaar zijn als er een recessie komt. Met als gevolg dat de balansen nooit meer terugkeren naar het niveau van voor de crisis.
- 03530 Het voorland voor centrale banken ligt dan in Japan. Dat land maakte in de jaren negentig grotendeels door wat de rest van de westerse wereld pas na 2008 overkwam: het risico op deflatie, een langdurige periode van ondermaatse groei en een financieel systeem dat wankelde. Hoewel de weifelende aanpak van deze crisis door Japan veel kritiek kreeg, is het niet ondenkbaar dat het Japanse monetaire beleid uiteindelijk een mal wordt voor de rest - of zij nu willen of niet.

- 03531 De Bank van Japan kocht al staats- en bedrijfsleningen en aandelen- en vastgoedfondsen en voegde daar in 2016 nog iets aan toe: negatieve rentes en yield curve control, het expliciet beïnvloeden van de hele rentestructuur, van kort tot langlopend. Normaal beïnvloeden centrale banken alleen de geldmarkt: de kosten (rente) van contanten en kortlopende leningen worden door hen bepaald. Toen zij begonnen langlopende leningen op te kopen, waaronder vooral staatsleningen, begonnen zij ook de kosten van 'kapitaal' te bepalen, oftewel de langetermijnrente. De Bank van Japan zegt nu: daaraan willen we vasthouden.
- 03532 Wat ooit was bedoeld als een tijdelijke maatregel - het opkopen van leningen en het zo drukken van de langetermijnrente - wordt dan een permanente situatie. Een situatie die ook voor andere centrale banken in het verschiet kan liggen, al zullen ze dat misschien niet snel toegeven. Want wat als de duizenden miljarden dollars en euro's aan opgekochte leningen die nu op de balansen staan niet tijdig kunnen worden afgewikkeld? Als een volgende recessie vergt dat er juist moet worden bijgekocht?
- 03533
- 03534 Uitzondering wordt regel
- 03535 Dan wordt het beïnvloeden van de rente op langlopende leningen een normale manier van opereren. In dat geval krijgen centrale bankiers structureel invloed op een baaiend aan economische grootheden. Via de markt voor staatsleningen beïnvloeden zij dan direct de leenkosten van de staat. Omdat de rentevoet op staatsleningen verbonden is met de rente op hypotheekleningen, bepalen centrale banken dan ook de lotgevallen van de woningmarkt. En omdat de kapitaalmarktrente een belangrijke rol speelt in de waarderingen op de aandelenmarkt, beïnvloeden centrale banken ook de beurzen.
- 03536 Nu was het ouderwetse geldbeleid óók indirect van invloed op de rentes op de kapitaalmarkt. Maar als het kapitaalmarktbeleid blijft, bezorgt dit de centrale bank een permanente almacht. Het uitzonderlijke beleid wordt regel. Zo komt de Bank van Japan aan zijn 5 procent in sojasausmaker Kikkoman. Ziehier de werkelijke opdracht voor de andere centrale bankiers in Jackson Hole: voorkomen dat je in die positie terechtkomt.
- 03537 De ogen tijdens de conferentie zijn gericht op Mario Draghi: hoe snel gaat de ECB haar beleid afbouwen?
- 03538 Wat als een volgende recessie een nieuwe ingreep vergt? Japan wordt voor centrale banken het voorland

- 03539 Een van de grote vragen in Jackson Hole gaat over de toekomst Janet Yellen, de huidige voorzitter van de Amerikaanse centrale bank. Haar termijn loopt in februari af.
- 03540 Het is niet onmogelijk dat president Trump haar een vervolg gunt, maar intussen zoekt een team van Trumps economisch adviseur, de oud-topman van Goldman Sachs, Gary Cohn, naar een opvolger. Er worden veel namen van bekende economen genoemd.
- 03541 Maar in het geruchtencircuit duikt een opmerkelijk alternatief op: Gary Cohn zelf. Hij zou Yellens functie niet alleen ambiëren, een overgang naar de Fed zou ook een eervolle aftocht betekenen uit het steeds wankeler wordende Witte Huis.
- 03542
- 03543 LOAD-DATE: August 23, 2017
- 03544
- 03545 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 03546
- 03547 GRAPHIC: Foto Daniel Acker/Bloomberg
- 03548 Balansen centrale banken opgeblazen na crisis
- 03549
- 03550 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 03551
- 03552 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 03553
- 03554
- 03555 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 03556 All Rights Reserved
- 03557
- 03558
- 03559
- 03560
- 03561 72 of 200 DOCUMENTS
- 03562
- 03563

03564

03565 NRC Handelsblad

03566

03567 18 August 2017

03568 NH vrijdag

03569

03570 Wedijveren in de monetaire politiek

03571

03572 BYLINE: Maarten Schinkel

03573

03574 SECTION: Economie; Blz. 5

03575

03576 LENGTH: 974 woorden

03577

03578 DATELINE: amsterdam.

03579

03580 ABSTRACT

03581 Wisselkoersbeleid

03582 De wisselkoers was voor centrale bankiers altijd een bijverschijnsel van hun monetaire beleid. Nu lijkt hij een van de doeleinden.

03583

03584 Monetair beleid Zwak is het nieuwe sterk, hoog is het nieuwe laag: de economie bevindt zich in Wonderland

03585 Een sterke en stabiele munt, dat is officieel het streven van de meeste volwassen industrielanden. Of het nu een strong dollar of een strong euro is, het is sinds jaar en dag in the interest of the United States of van de eurozone.

03586 De redenering daarachter is helder. Een zwakke munt geeft even lucht, €3~ wakkert de export aan en bevordert daarmee de economische groei. Maar niet lang daarna bijt de inflatie terug: hogere invoerprijzen knabbelen aan de binnenlandse koopkracht. En een hogere rente om de inflatie te lijf te gaan doet de voordelen van de lagere wisselkoers al snel teniet. Het enige wat je eraan overhoudt is een bedenkelijke reputatie op de financiële markten. Voor je het weet is je rente

- structureel hoger, omdat beleggers het risico op nog een verzwakking van de valuta
- 03590 Woensdag bleek uit de notulen van van de ECB van juli dat er gaan
„bezorgdheid werd geuit over het risico dat de wisselkoers (van incalculeren. Een
de euro) in de toekomst te ver doorschiet". Op dezelfde dag ren. Een
publiceerde ook de Amerikaanse centrale bank de notulen van de d
vergadering in juli. Daarin worden de risico's voor de e
Amerikaanse economie geschetst: met name het aantrekken van p
03591 de wisselkoers van de dollar. Zo maken allebei de centrale
banken zich druk over een te sterke munt.]
- 03592 Vóór de crisis hadden centrale bankiers twee principes. Eén: je
sprak niet over de wisselkoers, tenzij er zeer heftige bewegingen r
03593 waren op de valutamarkt. Twee: de wisselkoers was een
bijverschijnsel van het rentebeleid. En zeker geen doel. e
03594 c
Hoog is het nieuwe laag i
Maar dat hoorde vooral bij een tijdperk waarin centrale banken a
als voorname taak hadden om te hoge inflatie te voorkomen. Nu t
zijn ze al geruime tijd bezig om te voorkomen dat de inflatie juist i
te laag wordt. e
- van de munt als een makkelijke, en verleidelijke, politieke uitweg.
Zie de Zuid-Europese landen vóór de invoering van de euro.
- 03587
- 03588 Zwak is het nieuwe sterk
- 03589 Een sterke munt is een duurzamer strategie. Tenminste dat is hoe het zou $\text{E}3^{\sim}$
gaan in normale tijden. Maar in het Alice in Wonderland-tijdperk waarin we
de afgelopen tien jaar verzeild zijn geraakt, is alles anders.
- Nulrentes werden normaal. Negatieve rentes werden doorgevoerd, onder $\text{E}3^{\sim}$]
meer in de eurozone. En er werden, eerst in de Verenigde Staten
en daarna in de eurozone, massale aankopen gedaan van]
staatsleningen en andere leningen, om ook de lange-
termijnrentes omlaag te krijgen. Alles om de inflatie aan te jagen.
- 03595 Daarmee veranderde ook de visie ten aanzien van de wisselkoers. Een $\text{E}A^{\sim}$
verzwakkende munt gaf, en geeft, opeens een dubbele beloning. Je jaagt
er de economie mee aan én je veroorzaakt de felbegeerde stijging van
de inflatie.
- 03596 De lotgevallen van de wisselkoers tussen de dollar en de euro, die
zeker niet de enige belangrijke is, maar nog steeds doorslaggevend
voor zowel Europa als de VS, laten dat zien. Wisselkoersen worden
voor een belangrijk deel gestuurd (hoewel zeker niet geheel) door
rentever schillen. De wisselkoers van dollar en euro toont dat de

Amerikaanse centrale bank veel vroeger optrad dan de ECB. Het renteververschil tussen de eurozone en de VS lijkt niet toevallig sterk op de koers tussen dollar en euro.

- 03597 Rentes in de VS werden eerder verlaagd en het opkopen van staatsschuld, hetgeen ook de langetermijnrentes drukte, gebeurde jaren eerder dan in Europa. Terwijl de VS aanvankelijk genoten van een ultralage wisselkoers van soms meer dan 1,50 dollar per euro, worstelde de eurozone met een veel te dure munt.
- 03598 Het stopzetten van de opkopen in de VS en het begin, in 2015, van het Europese opkoopbeleid markeert de grote ommekeer. Sindsdien is de euro in rap tempo verzwakt, tot rond de 1,05 eerder dit jaar. Sommige monetaire kringen zijn ervan overtuigd dat het verlagen van de wisselkoers van de euro een van de voornaamste doelen was van dat ECBbeleid. Wat voorheen een doodzonde zou zijn geweest, is nu juist een streven.
- 03599
- 03600 Treuzelen is het nieuwe handelen
- 03601 De verzwakking van de euro, en dus de versterking van de dollar, markeert weer het begin van Amerikaanse twijfel over het 'normaliseren' van het rentebeleid - het geleidelijk verhogen van de rente en het afbouwen van de duizenden miljarden dollars aan opgekochte leningen. De ECB begint inmiddels pas op zijn snelst in januari aan het alleen nog afbouwen van het aankoopbeleid.
- 03602 En zo lijken de Amerikaanse en Europese centrale bank, én die van Japan overigens, nu op baanwielrenners die in surplace wedijveren wie het langste treuzelt, om zo maar niet aan kop te liggen. En niet zonder reden: degene met de stijgende munt maakt kans op dalende inflatie. En dat is ongewenst.
- 03603 En zo zijn we verzeild geraakt in een variant op de jaren dertig. Destijds werd de crisis uitgevochten met 'concurrerende devaluaties': het actief in waarde laten dalen van de eigen munt, ten koste van de anderen. Nu wordt al enige jaren gesproken van 'concurrerend monetair beleid': soepel beleid met drukkende gevolgen voor de wisselkoers.
- 03604 En toch zal de verlangde normalisering van het rentebeleid ervan moeten komen. Dat vergt niet alleen coördinatie, maar vooral ook een gezamenlijke analyse. Moet de inflatie per se naar 2 procent, zoals het streven sinds jaar en dag is? Waarom blijven de lonen relatief achter nu de economie al geruime tijd aantrekt? Is het verband tussen werkloosheid en inflatie stuk? Hoe gevaarlijk is die andere inflatie - die van aandelen, huizen en andere bezittingen? Genoeg om over te praten, volgende week, als de centrale

bankiers voor een jaarlijks symposium neerstrijken in het Amerikaanse plaatsje Jackson Hole.

03605 In het huidige Alice in Wonderland-tijdperk is alles anders

03606

03607 LOAD-DATE: August 18, 2017

03608

03609 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03610

03611 PUBLICATION-TYPE: Krant

03612

03613 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03614

03615

03616 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03617 All Rights Reserved

03618

03619

03620

03621

03622 73 of 200 DOCUMENTS

03623

03624

03625

03626 NRC Handelsblad

03627

03628 16 August 2017

03629 NH woensdag

03630

03631 Groeispurt helpt nieuw kabinet

03632

03633 BYLINE: Mark Beunderman; Philip de Witt Wijnen

03634

03635 SECTION: Economie; Blz. 1

03636

03637 LENGTH: 703 woorden

03638

03639 DATELINE: Amsterdam/Den Haag.

03640

03641 ABSTRACT

03642 kabinetsformatie

03643 Voor het volgende kabinet ontwikkelen de overheidsfinanciën zich ANR~ uitermate gunstig: nagenoeg alle cijfers zijn positief.

03644 Zo veel goede economische cijfers in één keer, dat is sinds de crisis eigenlijk niet meer voorgekomen. De Nederlandse economische groei versnelt. Daarvan zal een nieuw kabinet profiteren - en nu al profiteren de meeste burgers. Het blijkt allemaal uit een reeks ramingen die het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Centraal Planbureau woensdag presenteerden.

03645 Het bruto binnenlands product (bbp) is in het tweede kwartaal van dit jaar met 1,5 procent gegroeid ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Dat is

een uitzonderlijk hoog cijfer. Het groeicijfer in het eerste kwartaal van 2017 was met 0,4 procent nog geen derde daarvan. Het bbp van de eurozone als geheel nam in het tweede kwartaal met 0,6 procent toe.

03646 De Nederlandse economie groeit nu dertien kwartalen achter elkaar. De export blijft een groeimotor: bedrijven voerden vooral meer chemische producten, machines en apparaten uit. Het volume van de goederenexport was in juni 11 procent hoger dan in juni 2016, de grootste stijging in ruim zes jaar.

03647 Ook consumenten dragen bij aan de bbp-groei door meer te besteden aan kleding, elektronica, woninginrichting, eten en horeca. Daarbij helpt het dat de werkloosheid, nu 5 procent, daalt. Vergeleken met een jaar eerder kwamen er 199.000 banen bij, de sterkste groei sinds de periode van hoogconjunctuur in 2007-2008.

03648

03649 Miljarden meer beschikbaar

- 03650 Het CPB presenteerde zijn concept-Macro Economische Verkenning, een bouwsteen voor de Miljoenennota die op Prinsjesdag verschijnt. Volgende week begint het demissionaire kabinet van VVD en PvdA het begrotingsoverleg voor volgend jaar. De ramingen zijn bepalend bij de onderhandelingen over een nieuw kabinet. Het CPB actualiseerde ze op verzoek van informateur Gerrit Zalm.
- 03651 Het CPB voorspelt dat de economische groei in het jaar 2017 uitkomt op 3,3 procent en in 2018 op 2,5 procent. In de vorige prognose van juni, ging het CPB nog uit van 2,4 procent groei in 2017 en 2 procent groei in 2018. In 2007, het jaar waarin de financiële crisis uitbrak, kwam de groei voor het laatst boven de 3 procent uit.
- 03652 Politiek gezien een heikel onderdeel van de CPB-ramingen is de verwachte ontwikkeling van het begrotingsoverschot. Ook dat komt volgens het CPB hoger uit dan in juni voorspeld: 0,6 procent dit jaar en 0,9 procent in 2018. Omgerekend levert dat voor de begroting van volgend jaar een financiële ruimte op van bijna 7 miljard euro. Ook voor het volgende kabinet ontwikkelen de overheidsfinanciën zich zodoende uitermate gunstig. Bij ongewijzigd beleid zal het begrotingsoverschot in 2021 1,6 procent bedragen. Dat komt neer op 13,5 miljard euro. Bij een vorige raming, in maart, schatte het CPB het overschot in op 1,3 procent in 2021.
- 03653 Toch bevat het CPB niet alleen maar goed nieuws. Als de vier partijen aan de formatietafel behoedzamer willen zijn, zouden ze strikter dan het huidige kabinet moeten letten op het zogeheten houdbaarheidssaldo. Dit drukt de betaalbaarheid uit van de sociale voorzieningen (uitkeringen, zorg) voor toekomstige generaties. Daarin zijn factoren als vergrijzing meegenomen. Dit saldo is niet verbeterd, maar juist verslechterd. Ging het CPB in maart nog uit van een positief houdbaarheidssaldo van 0,5 procent in 2021, nu verwacht het CPB in dit jaar nog 0,2 procent. Dat is vooral veroorzaakt door de vermoedelijk laatste grote beslissing van het huidige kabinet: de miljardeninvesteringen in de verpleeghuiszorg. Als het nieuwe kabinet het houdbaarheidssaldo in 2021 niet negatief wil laten worden is er uiteindelijk maar 1,7 miljard euro beschikbaar voor nieuwe uitgaven.
- 03654
- 03655 Koopkracht: niemand achteruit
- 03656 Bij de begrotingsonderhandelingen zullen de twee scheidende coalitiepartners VVD en PvdA traditioneel botsen over een eerlijke koopkrachtverdeling. Vorig jaar trok het kabinet nog ruim 1 miljard uit om groepen die er op achteruit zouden gaan te compenseren. Dit

jaar lijkt de noodzaak daarvoor minder groot, want uit de CPB-cijfers blijkt dat vrijwel alle inkomensgroepen profiteren van de economische groei. Alleen uitkeringsgerechtigden blijven op nul staan.

03657

03658 LOAD-DATE: August 16, 2017

03659

03660 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03661

03662 GRAPHIC: Sterkste groei sinds de periode van hoogconjunctuur in 20072008

03663

03664 PUBLICATION-TYPE: Krant

03665

03666 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03667

03668

03669 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03670 All Rights Reserved

03671

03672

03673

03674

03675 74 of 200 DOCUMENTS

03676

03677

03678

03679 NRC Handelsblad

03680

03681 15 August 2017

03682 NH dinsdag

03683

03684 Japan groeit weer, maar wel op krediet

03685

03686 BYLINE: Mark Beunderman

03687

03688 SECTION: Economie; Blz. 5

03689

03690 LENGTH: 637 woorden

03691

03692 DATELINE: Amsterdam.

03693

03694 ABSTRACT

03695 Abenomics

03696 Na een paar jaar agressief stimuleringsbeleid laat Japan goede economische cijfers zien. Maar hoe houdbaar is de opleving?

03697 Japan als groeiland - het is even wennen. Het Aziatische land is de laatste jaren niet echt het toonbeeld van dynamiek. Vergrijzing, stagnatie, deflatie: nogal eens wordt Japan genoemd als schrikbeeld voor Europa. En toch: maandag presenteerde de derde economie van de wereld (na de Verenigde Staten en China) goede cijfers. Het Japanse bruto binnenlands product (bbp) groeide in het tweede kwartaal met 1 procent ten opzichte van het kwartaal ervoor. Een stuk meer dan de 0,6 procent waarvan professionele voorspellers gemiddeld waren uitgegaan. Japan groeide zelfs het snelst van de G7-groep van industrielanden.

03698 Het bbp nam voornamelijk toe door particuliere consumptie, door bedrijfsinvesteringen en door uitgaven van de overheid. Tot voor kort was vooral de export de motor achter het prille herstel in Japan. Economische groei is er nu zes kwartalen onafgebroken op rij. Dat is niet erg lang, bijvoorbeeld in vergelijking met de eurozone, waar het bbp al zeventien kwartalen in de plus zit.

03699

03700 Verreikend programma

03701 Je zou bijna zeggen: het wordt ook tijd dat in Japan de groei aantrekt. Vierenhalf jaar geleden, begin 2013, kondigde de toen net aangetreden premier Shinzo Abe een verreikend programma aan dat een eind moest maken aan twee decennia stagnatie. Het programma kreeg van economen de naam 'Abenomics', een term die de regering inmiddels heeft omarmd omdat ze meent dat het programma zijn vruchten begint af te werpen.

03702 Het beleid bestaat uit drie zogenoemde 'pijlen' die allemaal wijzen naar een einddoel: een bbp van 600.000 miljard yen (4.680 miljard euro). Nu is het bbp nog 537.000 miljard yen, bij Abes aantreden 495.000 miljard. De eerste pijl is, zegt de Japanse regering zelf, een „agressief" monetair beleid. De tweede een „flexibel" begrotingsbeleid en de derde een reeks

structurele hervormingen. Westerse economen soebatten nogal eens welk van die drie instrumenten het beste werkt, Abe doet het gewoon allemaal tegelijk, en plakt er ook nog eens een meetbaar bbp-doel aan vast, zonder daarvoor overigens een moment te noemen.

03703 Effect van Abenomics is er zeker, maar dan vooral op de balans van de Japanse centrale bank. Die is sinds 2012 meer dan verdrievoudigd. Van een onafhankelijke centrale bank is in Tokio eigenlijk geen sprake meer, sinds Abe de bank voor zijn beleidsdoelen heeft gewonnen. 85 procent van de uitgedijde balans van de bank bestaat uit schuld papier van de staat. De staatsschuld bedraagt inmiddels 239 procent van het bbp (ter vergelijking: Griekenland komt niet verder dan 179 procent). De schuld leidt (nog) niet tot onrust op de financiële markten, omdat deze goeddeels in binnenlandse handen is en omdat Japanners tegelijkertijd veel sparen.

03704

03705 Zorg en pensioenen

03706 Organisaties als het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de OESO, de club van industrielanden, zijn gematigd positief over Abenomics. De economische „omstandigheden" zijn erdoor verbeterd, schreef het IMF in juli in een rapport. Er is meer binnenlandse vraag, de bedrijfswinsten nemen toe en de werkloosheid is zeer laag (3,1 procent). Aan hervormingen heeft Abe nog veel te weinig gedaan, meent het IMF, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt, waar grote groepen geen contracten hebben, weinig verdienen en weinig productief zijn. Het schuldniveau noemt het IMF „onhoudbaar".

03707 De OESO waarschuwt dat de staatsschuld verder kan gaan stijgen door extra overheidsuitgaven aan zorg en pensioenen. Japan vergrijst verder, ook in tijden van Abenomics. Onlangs nog werd bekend dat de Japanse bevolking, nu bijna 127 miljoen, vorig jaar is gekrompen met een recordaantal van ruim 300.000 mensen.

03708 De Japanse staatsschuld bedraagt inmiddels 239 procent van het bbp

03709

03710 LOAD-DATE: August 15, 2017

03711

03712 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03713

03714 PUBLICATION-TYPE: Krant

03715

03716 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03717

03718

03719 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03720 All Rights Reserved

03721

03722

03723

03724

03725 75 of 200 DOCUMENTS

03726

03727

03728

03729 NRC Handelsblad

03730

03731 09 August 2017

03732 NH Woensdag

03733

03734 Banken Nederland is niet zo aantrekkelijk voor banken, maar is dat erg?

03735

03736 SECTION: Opinie; Blz. 15

03737

03738 LENGTH: 583 woorden

03739

03740 Commentaar

03741 Tien jaar geleden injecteerde de Europese Centrale Bank een kleine 100 miljard euro in de geldmarkt van de eurozone, om een dreigend geldtekort ϵ ~ bij banken tegen te gaan. Die banken konden altijd bij elkaar terecht op de geldmarkt, een vloeiend systeem waar overschotten en tekorten bij verschillende banken elkaar moeiteloos ontmoetten. De plotselinge droogte kwam als een schok. De ingreep van de ECB was zonder precedent.

03742 Wat niemand toen nog wist is hoeveel er nog zou volgen. De maatregel markeerde slechts het begin van de financiële crisis, die ruim een jaar later pas goed om zich heen greep na de val van de Amerikaanse Lehmanbank. De rest is geschiedenis: een infarct van het financiële systeem, de grootste schok voor de westerse economie sinds de jaren dertig, enorme financiële schade en vele

verloren jaren voor de welvaart. De zwakte van de euro werd blootgelegd, en leidde in Europa tot extra schade.

- 03743 Tien jaar geleden was ook de overname van ABN Amro door het Belgische Fortis, het Spaanse Santander en de Britse Royal Bank of Scotland (RBS) in volle gang. Zij scheurden de Nederlandse bank in drieën, waarbij RBS de internationale tak in handen kreeg. Die overname was een teken van de hoogmoed die de financiële sector in zijn greep had. De crisis leidde daarna tot grote problemen bij de overnemers, waarvan Fortis goeddeels ophield te bestaan en RBS, mede door het pas verworven deel van ABN Amro, het grootste verlies in de Britse geschiedenis moest rapporteren.
- 03744 Een van de conclusies van de crisis van destijds was dat een grote financiële bedrijfstak lang niet altijd een zegen is. Als de economie te afhankelijk is van de handel in geld en kapitaal, krijgt zij ook de grootste schok als de zaken fout lopen. Het Verenigd Koninkrijk werd destijds zwaar getroffen, maar het waren vooral Ierland en IJsland, kleine landen met een verhoudingsgewijs enorme banksector, die er bijna aan onderdoor gingen. De burgers betaalden uiteindelijk de prijs.
- 03745 Tien jaar later maken diverse Europese financiële centra zich sterk om financiële instellingen uit de Britse City naar zich toe te halen, mocht Londen zich straks niet meer in de EU bevinden. Amsterdam boekt, in tegenstelling tot Frankfurt en Parijs, matig succes.
- 03746 Nu blijkt dat RBS van plan is om, voor een klein deel, naar de Nederlandse hoofdstad te verhuizen. Zo zou, tien jaar nadat de Britse bank zich via ABN Amro inkocht en twee jaar nadat twee jaar nadat hij Nederland zo goed als verliet, RBS zijn rentree maken. Ook een aantal kleinere financiële handelshuizen strijkt neer of versterken hun aanwezigheid.
- 03747 Dat is allemaal toe te juichen, maar laten we de lessen van 2007 en daarna niet vergeten. Ja, er is flinke vooruitgang geboekt bij het toezicht op de financiële sector, zowel op bedrijfsniveau als op macro-economisch niveau. Europa heeft zijn bankenunie, waar de afwikkeling van wankelende instellingen wordt geregeld. Maar zoals bij veel vormen van regelgeving en toezicht lopen praktijk, innovatie en schaal vaak ver vooruit op wat de toezichthouder weet, kan en mag. In de VS worden, onder Republikeinse druk, de teugels van het toezicht overigens al weer gevierd.
- 03748 Nederland heeft, met zijn strakke bonusregels, aan aantrekkelijkheid ingeboet voor de vestiging van buitenlandse financiële instellingen. Bij het lustrum van de crisis is het de vraag is of we daar heel rouwig om moeten zijn.

03749 Prima dat Amsterdam toch financiële bedrijven uit de City aantrekt,
maar een onverdeelde zegen is dat niet

03750

03751 LOAD-DATE: August 9, 2017

03752

03753 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03754

03755 PUBLICATION-TYPE: Krant

03756

03757 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03758

03759

03760 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03761 All Rights Reserved

03762

03763

03764

03765

03766 76 of 200 DOCUMENTS

03767

03768

03769

03770 NRC Handelsblad

03771

03772 29 July 2017

03773 NH Zaterdag

03774

03775 Herstel Economische groei in VS en in eurolanden trekt aan

03776

03777 SECTION: Economie; Blz. 11

03778

03779 LENGTH: 136 woorden

03780

03781 DATELINE: Amsterdam.

03782

03783 Zowel de Verenigde Staten als enkele landen in de eurozone hebben vrijdag goede economische cijfers gepresenteerd. De Amerikaanse economie groeide in het tweede kwartaal met 0,6 procent ten opzichte van het kwartaal ervoor, dubbel zoveel als in het eerste kwartaal. Het Franse groeicijfer in het tweede kwartaal kwam uit op 0,5 procent, evenveel als in het eerste kwartaal. Binnen de eurozone deden Oostenrijk (0,8 procent) en Spanje (0,9 procent) het nog beter. Cijfers voor Duitsland en Nederland volgen in augustus. De groei in het Verenigd Koninkrijk blijft achter, met 0,3 procent in het tweede kwartaal. De Britse Minister van Financiën Philip Hammond zei woensdag dat de Brexit „pijnlijke" gevolgen heeft. De daling van het pond heeft voor inflatie gezorgd, waardoor consumenten minder te besteden hebben. (NRC) 03784

03785 LOAD-DATE: August 1, 2017

03786

03787 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03788

03789 PUBLICATION-TYPE: Krant

03790

03791 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03792

03793

03794 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03795 All Rights Reserved

03796

03797

03798

03799

03800 77 of 200 DOCUMENTS

03801

03802

03803

03804 NRC Handelsblad

03805

03806 28 July 2017

03807 NH Vrijdag

03808

03809 Kan Europa een volgende crisis aan?

03810

03811 BYLINE: Maarten Schinkel

03812

03813 SECTION: Economie; Blz. 4

03814

03815 LENGTH: 1099 woorden

03816

03817 DATELINE: AMSTERDAM.

03818

03819 ABSTRACT

03820 AnalyseHoogconjunctuur

03821 Het gaat laaiend goed met Duitsland. Maar dat geldt nog niet voor de hele eurozone. En de inhaalslag met de VS duurt nog lang.

03822

03823 Europa groeit, maar is er nog lang niet

03824 Mooi nieuws uit Duitsland: deze week bleek dat het bedrijfsleven daar nog nooit optimistischer was dan nu. De zogenoemde Ifo-indicator, bijgehouden door het gelijknamige wetenschappelijke instituut in München, bereikte de recordwaarde van 116. Alles boven de 100 betekent economische expansie, dus 116 is inderdaad uitzonderlijk goed.

03825 Reden voor het Ifo om de Duitse stemming 'euforisch' te noemen. Bouw en industrie doen het uitstekend, consumptie en investeringen lopen op en de export loopt als een trein. Dat geldt, in zekere zin, ook voor Nederland. Hier keert het producentenvertrouwen terug naar de recordwaarden van vlak

voor de financiële crisis. En ook voor de rest van de eurozone ziet het er, in grote lijnen, goed uit.

03826 Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) liet deze week, na een periodiek onderzoek van de Europese economie, weten een groei te verwachten van 1,9 procent dit jaar, gevolgd door 1,7 procent in 2018. Het jaar daarop is de zogenoemde 'output gap' in de eurozone dicht. Dat betekent, grof gezegd, dat alle productiefactoren in de economie dan volledig worden benut.

03827

03828 Europa versus Amerika

03829 De stemming in Europa staat ogenschijnlijk in contrast met die in de Verenigde Staten. Daar heerste begin dit jaar nog een groot optimisme over de 'Trump bump': de combinatie van grootscheepse lastenverlichting en enorme investeringen in de infrastructuur. Die zouden de economie een forse impuls gaan geven - al draagt lastenverlichting voor rijke Amerikanen daar in werkelijkheid weinig toe bij.

03830 Nu blijkt dat er van alle plannen voorlopig niets komt. Het droeg eraan bij dat het IMF maandag zijn prognoses voor de Amerikaanse economische groei flink terugschroefde, met 0,2 procentpunt voor 2017 en 0,4 procentpunt voor 2018. Die voor de eurozone gingen juist omhoog, met respectievelijk 0,2 en 0,1 procentpunt.

03831 Draaien de rollen nu om? Uit de verwachtingen mag niet de conclusie worden getrokken dat 'Europa' het nu beter doet dan 'Amerika'. Want nog steeds is de Amerikaanse groei dit jaar hoger dan de Europese: 2,1 procent tegen 1,9 procent. Volgend jaar wordt het gat zelfs iets groter: 2,1 procent tegen 1,7 procent. Bovendien heeft Europa nog wat in te halen. De economische schade van de financiële crisis was hier veel groter, en het herstel duurde langer dan in de VS. Gerekend vanaf 2007 is er nu een 'groeigat' van maar liefst 8 procent in Europees nadeel.

03832

03833 Groeigat

03834 Een inhaalslag is dan ook een betere definitie van waar de eurozone mee bezig is, dan een demarrage. Dat is ook te zien aan de aandelenbeurzen, waar het winstniveau van Amerikaanse ondernemingen, mede dankzij het groeigat, al lang hoger ligt dan dat van Europese. Hoewel een begrip als 'winst per aandeel' zijn manipulatieve kanten heeft, verklaart dat voor een deel waarom Amerikaanse aandelenindices de records aaneenrijgen, en de

Europese nog lang niet. De Eurostoxx noteerde donderdag 3489 punten - 22 procent onder zijn piek van vóór de crisis.

03835 De juichstemming staat niet helemaal in verhouding tot de realiteit. De huidige hoogconjunctuur in het Westen kenmerkt zich door zeer lage groeicijfers. Duitsland liet vóór de crisis regelmatig groeicijfers zien van

boven de 3 procent, de Verenigde Staten nog veel vaker: tussen 1992 en 2002 bedroeg de gemiddelde economische groei daar 3,4 procent.

03836 Wat zegt het als het Duitse bedrijfsleven 'euforisch' is, de indicatoren op recordniveau staan, maar de verwachte economische groei in het land nog geen 2 procent bedraagt? Dat geldt ook voor de eurozone als geheel.

03837

03838 De grote verwarring

03839 De kennelijke stroperigheid, die terug te vinden is in een zeer bescheiden groei van de productiviteit, openbaart zich ook in de inflatie. Die is, ondanks ongebruikelijk lage rentes en door steunaankopen opgeblazen balansen van de centrale banken, nog steeds niet waar de centrale bankiers haar willen hebben: slechts 1,3 procent in de eurozone en 1,4 procent in de Verenigde Staten. Het resulteert in grote verwarring over het te voeren monetaire beleid.

03840 Moet het inflatiedoel van centrale banken worden verhoogd van de huidige 2 procent naar 4 procent? Zo kan worden voorkomen dat centrale banken bij een volgende recessie meteen weer in het domein verzeild raken van nulrentes, of negatieve rentes. Het geeft ze dan meer bewegingsvrijheid voor later.

03841 Of moeten we accepteren dat de inflatie laag blijft? Dat daardoor soms negatieve rentes zouden voorkomen, zou dan een normaal verschijnsel worden. Of moeten centrale banken sturen op de 'nominale groei' van de economie: volumegroei plus inflatie, dus? Dat zou ze een zeer actieve rol geven in het management van de macro-economie, dat wellicht strijdig is met hun officiële taakomschrijving (prijsstabiliteit).

03842 Het probleem is dat centrale bankiers eigenlijk niet weten of de uitzonderlijke situatie waarin de economie verzeild is geraakt, tijdelijk is of permanent.

03843

03844 Worden we sterk genoeg?

03845 Er zijn meer onopgeloste problemen. De werkloosheid staat nu in de Verenigde Staten officieel op 4,4 procent van de beroepsbevolking. Maar schijn kan bedriegen: de participatiegraad van de volwassen bevolking is slechts 62,8 procent, terwijl die voor de crisis boven de 66 procent was. Dat wijst op een verborgen pool van potentiële werknemers die ontmoedigd zijn.

03846 In de eurozone lopen de werkloosheidscijfers sterk uiteen. Duitsland heeft een werkloosheid van nog maar 3,8 procent gemiddeld in 2017, voorspelt de OESO. In Nederland is dat 5,2 procent. Maar in Frankrijk bedraagt de c4~

werkloosheid 9,7 procent, in Italië 11,5, in Spanje 17,5 en in Griekenland meer dan 22 procent. Niet alleen is de hoogconjunctuur in de eurozone niet zo hoog als voorheen normaal was. De hoop dat de huidige gunstige periode ervoor zorgt dat de eurolanden naar elkaar toegroeien, lijkt vooralsnog tevergeefs.

03847 Dat is ook te zien bij de staatsschuld, die in het noorden van de eurozone c4~ alweer neigt naar 60 procent of minder, terwijl in het zuiden de schulden onverminderd hoog zijn, met 100 procent (of veel meer). Dat laatste geldt overigens ook voor de Verenigde Staten.

03848 En dat terwijl er van deze periode van gunstige economische groei nogal veel af hangt. Want bij elke hoogconjunctuur dient te worden gevraagd of zij fors en lang genoeg is om de economie afdoende voor te bereiden op de neergang die onvermijdelijk komt. Het antwoord op die vraag is vooralsnog: nauwelijks.

03849 Het is geen demarrage waar de eurozone mee bezig is, maar een inhaalslag

03850

03851 LOAD-DATE: July 28, 2017

03852

03853 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03854

03855 PUBLICATION-TYPE: Krant

03856

03857 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03858

03859

03860 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03861 All Rights Reserved

03862

03863

03864

03865

03866 78 of 200 DOCUMENTS

03867

03868

03869

03870 NRC Handelsblad

03871

03872 27 July 2017

03873 NH Donderda

03874

03875 Denk nog eens aan Yanis Varoufakis

03876

03877 BYLINE: Maarten Schinkel

03878

03879 SECTION: Economie; Blz. 2

03880

03881 LENGTH: 616 woorden

03882

03883 ABSTRACT

03884 Maarten Schinkel

03885

03886 Column

- 03887 Geld lenen aan een technisch failliet land dat aan een financieel infuus ligt? Beleggers stonden dinsdag in de rij. Griekenland betrad voor het eerst in drie jaar de obligatiemarkt, met de uitgifte van een vijfjarige staatslening. Beleggers leenden 3 miljard, maar gezien het enthousiasme had dat het dubbele kunnen zijn. De Griekse overheid betaalt 4,62 procent rente.
- 03888 De zoektocht naar rendement onder beleggers heeft dusdanige vormen aangenomen dat 4,62 procent rente te mooi was om te laten liggen. Ga maar na: bij de meest kredietwaardige landen in de eurozone valt niets meer te halen. Wie aan Duitsland wil lenen krijgt geen rente, maar betaalt: het rendement op de vijfjarige Duitse staatslening bedraagt 0,16 procent. Dat op Nederlandse vijfjarige leningen is nóg lager, 0,23 procent, maar dat komt doordat de vijfjarige lening die voor Nederland in de statistieken staat, eigenlijk nog maar 4,5 jaar te gaan heeft. Hoe lager die looptijd, hoe lager de effectieve rente is. Vandaar dat we technisch even onder Duitsland terecht zijn gekomen.
- 03889 Maar waarom zouden beleggers dit allemaal willen? Op het pr-vlak speelt misschien mee dat het woensdag vijf jaar geleden was dat topman Mario Draghi van de Europese Centrale Bank zijn fameuze 'whatever it takes' speech gaf, en daarmee de eurocrisis, voorlopig, bezwoer. Belangrijker is de tactiek van beleggers. Vorige maand gaven de ministers van Financiën het groene licht voor de uitkering van een bedrag van 8,5 miljard euro aan financiële steun aan de Grieken. Een maand later is ook het Internationaal Monetair Fonds om, met een tranche van 1,8 miljard.
- 03890 Zo kan de regering-Tsipras weer een eind vooruit, en is Griekenland een beetje kredietwaardiger geworden, al is dat nogal relatief. En de kans neemt toe dat door de terugkeer van Griekenland op de financiële markten de Europese Centrale Bank het land gaat betrekken bij haar lopende steunaankopen op de markt voor staatsleningen. Dan kan er dikke winst €1~ worden gemaakt.
- 03891 En dan te bedenken dat het allemaal veel eerder had kunnen gebeuren, en veel goedkoper. Eind 2014 stapte Griekenland ook al terug in de obligatiemarkt, na daar vier jaar afwezig te zijn geweest, levend op de financiële steun van de andere eurolanden. Maar de Grieken werden de bezuinigings- en hervormingseisen moe. Zij bezorgden de Syriza-partij de macht, de jonge Alexis Tsipras werd premier en die stelde de onstuimige econoom Yanis Varoufakis aan als minister van Financiën. De nodeloze puinhoop die de twee vervolgens maakten (hip, disruptie!) zette Griekenland jaren terug in de tijd en vergde vermoedelijk zo'n 80 miljard euro aan extra steun. De heroïsche versie die Varoufakis ervan geeft in zijn memoires Adults in the

Room schijnt het inmiddels uitstekend te doen in zijn eigen filterbubbel.

- 03892 Net als destijds is de terugkeer van Griekenland op de financiële markt geen garantie voor definitief herstel. Daar is meer voor nodig, vooral het openlijk erkennen van de Europese partners dat veel van het geld dat aan Griekenland is geleend moet worden afgeschreven. Dat is boekhoudkundig allang het geval, gezien de ultralage rentes en extreem lange looptijden tot in de jaren vijftig van deze eeuw.
- 03893 Misschien dat de politici in de noordelijke landen er na de Duitse verkiezingen aan toe durven te komen. Dan wordt de schade, die er in wezen allang is, concreet. Ook voor Nederland. Dus als uw kind in een iets te grote klas zit, of uw oude vader wat langer moet wachten op zijn zorg, denk dan aan Yanis Varoufakis, de hippe rockster-econoom.
- 03894 Maarten Schinkel schrijft over economie en financiële markten.
- 03895 De Griekse terugkeer op de financiële markten had veel eerder kunnen gebeuren
- 03896
- 03897 LOAD-DATE: July 27, 2017
- 03898
- 03899 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 03900
- 03901 NOTES: Maarten Schinkel schrijft over economie en financiële markten.
- 03902
- 03903 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 03904
- 03905 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 03906
- 03907
- 03908 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 03909 All Rights Reserved
- 03910
- 03911
- 03912

03913

03914 79 of 200 DOCUMENTS

03915

03916

03917

03918 NRC Handelsblad

03919

03920 24 July 2017

03921 NH Maandag

03922

03923 Groei IMF stelt prognose voor VS en VK aan

03924

03925 SECTION: Economie; Blz. 10

03926

03927 LENGTH: 110 woorden

03928

03929 DATELINE: Amsterdam.

03930

03931 De economieën van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zullen dit jaar en volgend jaar minder hard groeien dan aanvankelijk de verwachting was. Dat voorspelt het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Over de groei in de eurozone heeft de organisatie daarentegen juist positievere verwachtingen dan voorheen. Voor de VS stelde het IMF de $\text{€}2\sim$ groeiverwachting voor dit jaar bij van 2,3 naar 2,1 procent. Dat komt deels doordat de groei in de eerste drie maanden van 2017 tegenviel, maar

vooral doordat het Fonds er niet meer vanuit gaat dat het beleid van president Donald Trump op korte termijn een stimulans gaat vormen voor de Amerikaanse economie. (NRC)

03932

03933 LOAD-DATE: July 24, 2017

03934

03935 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03936

03937 PUBLICATION-TYPE: Krant

03938

03939 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03940

03941

03942 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03943 All Rights Reserved

03944

03945

03946

03947

03948 80 of 200 DOCUMENTS

03949

03950

03951

03952 NRC Handelsblad

03953

03954 07 July 2017

03955 NH vrijdag

03956

03957 Rambo in Bailout-land

03958

03959 BYLINE: Luuk van Middelaar

03960

03961 SECTION: Opinie; Blz. 18

03962

03963 LENGTH: 656 woorden

03964

03965 ABSTRACT

03966 Luuk van Middelaar

03967

03968 column

03969 Twee jaar geleden - in de enerverende zomercrisis van 2015 - kreeg de Griekse premier Alexis Tsipras per referendum overweldigende steun om de voorwaarden van 's lands geldschieters te verwerpen. Op 5 juli stemde c4~

61,3 procent van de Grieken 'nee'; opkomst 62 procent. Boem! De sfeer op straat was: erger kan het toch niet worden. Liever waardig in armoede, dan een strafkolonie van Europa. Uittreding uit de eurozone leek nabij. Maar Tsipras schrok van de uitkomst. Hij had het volk achter zich, maar

beet niet door. Een 'Grexit' betekende dichte banken, onbetaalde E3~

pensioenen, chaos. Een week later capituleerde hij in een nachtelijke denkend dat we dezelfde wapens hadden als zij", aldus een insider van Syriza, de partij van Tsipras, destijds tegen de website Mediapart. „We onderschatten hun macht."

Eurot
op,
na
bera

03970 Wie 'hun' tegenkracht niet onderschatte was Yanis Varoufakis, van februari

ad
met
Merk

el en Hollande. „We begonnen de oorlog

tot juli 2015 als Grieks minister van Financiën voor Tsipras aan het front. H2~ Zijn leren jas en charismatische kop, zijn glasheldere en uitdagende taal en zijn academische outsider-status maakten hem in een mum van tijd een bekend personage op het Europese toneel. Onlangs publiceerde hij memoires over deze ministertijd: Adults in the Room- My Battle with Europe's Deep Establishment. Fascinerende lectuur. De ondertitel geeft de plot: verteller in heroïsch gevecht met financiële en bureaucratische krachten. Varoufakis wilde Griekenland bevrijden uit de 'schuldengevangenis'. Stop met de fictie dat het land niet failliet is; weg

met Bailoutistan. Hij wist dat Athene weinig wapens had en zich geen bluf kon veroorloven (default op de 30 miljard euro die de ECB opkocht was zo'n wapen). Dreigen met bankroet mocht alleen als je een Plan B had. Daartoe ontwierp de econoom een parallelle munt die in roulatie zou komen terwijl Athene onderhandelde over échte schuldverlichting - niet met hoofd op het hakblok maar in waardigheid. Een onwaarschijnlijke bondgenoot vond hij in Larry Summers, de Amerikaanse oud-minister, econoom en ultieme insider; ze spraken elkaars taal. Bad guys zijn de Duitse minister Schäuble (al respecteert hij diens politieke statuur) en

Eurogroepvoorzitter Jeroen Dijsselbloem (geportretteerd als harde technocraat en zetbaas van de Duitser). Dieptepunt is een roerig treffen in

Riga, april 2015, waar de eurofinanciënministers, moe van lessen in

Keynes, hun Griekse collega buiten de deur zetten. 'Hinderlaag' en 'karaktermoord' noemt Varoufakis het. Venijnig tekent hij de sociaaldemocraten in Parijs, Berlijn en Brussel: amicaal 'helemaal met je eens,

kameraad' zeggen, maar als het erom spant voeren ze de bezuinigingsdoctrine trouw uit.

03971 Aan het Atheense thuisfront ontbreken lafheid en sabotage evenmin. Zo blijft in dit ijdele en breed uitgesponnen boek het beeld hangen van één man (met liefhebbende echtgenote) tegen de rest van de wereld: Rambo in Bailout-land.

03972 Pertinent blijft Varoufakis' strijd voor meer openbaarheid. Vanaf het begin was hij verontwaardigd over het informele en gesloten karakter van de Eurogroep. Een gezelschap dat in zijn hoedanigheid van noodfondsenbestuur vergaande executieve besluiten neemt, maar onder het mom van technocratie slechts beperkt publieke verantwoording aflegt. In de strijd om de openbaarheid, waar de ex-minister inmiddels ook met zijn Europese beweging 'DiEM25' aan meedoet, is dit boek een sterke zet. We krijgen zo tenminste één versie van het Grexit-spel om macht en geld

te lezen. Het wachten is op de versies van Lagarde, Draghi, Tsipras,

Dijsselbloem en de rest. Wie weet, als D66 en CU elkaar deze zomer vinden, heeft de demissionaire Dijsselbloem spoedig tijd voor een stevige repliek.

03973 Luuk van Middelaaris politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

03974 Varoufakis' boek geeft in elk geval één versie van het Grexit-spel om macht en geld

03975

03976 LOAD-DATE: July 7, 2017

03977

03978 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

03979

03980 NOTES: Luuk van Middelaaris politiek filosoof en hoogleraar
Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

03981

03982 PUBLICATION-TYPE: Krant

03983

03984 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

03985

03986

03987 Copyright 2017 NRC Media B.V.

03988 All Rights Reserved

03989

03990

03991

03992

03993 81 of 200 DOCUMENTS

03994

03995

03996

03997 NRC Handelsblad

03998

03999 06 July 2017

04000 NH donderda

04001

04002 Emmanuel de Eerste ontmoet de economie

04003

04004 BYLINE: Maarten Schinkel

04005

04006 SECTION: Economie; Blz. 2

04007

04008 LENGTH: 617 woorden

04009

04010 ABSTRACT

04011 Maarten Schinkel

04012

04013 Column

04014 Champagne! Emmanuel Macron, de nieuwe Franse president, kan eind dit jaar een jubileum vieren. Het zal dan het tiende achtereenvolgende jaar zijn dat Frankrijk de begrotingsregels van de Europese Unie aan de laars lapt met een tekort van meer dan 3 procent van het bbp. Eind vorige week liet de Franse rekenkamer, de Cour des Comptes, weten dat Frankrijk afstevent op een begrotingstekort van 3,2 procent in 2017.

04015 Omdat de officiële prognose 2,8 procent is, betekent dit dat er bezuinigd zal moeten worden: in ieder geval zo'n 4,5 miljard euro om op 3 procent uit te komen. En het dubbele om weer op die gewenste 2,8 procent uit te komen. En zelfs dan wordt het hakken over de sloot, zonder veiligheidsmarge, mocht de economie in de rest van dit jaar tegenvallen. Die marge is geen luxe. In de achttien jaar dat de eurozone bestaat wist Frankrijk maar vijf jaar onder de 3 procent te blijven, waarvan driemaal in de eerste drie jaar.

04016 Er wordt op dit moment veel verwacht van een opleving van de FransDuitse samenwerking - de motor achter de EU. En het klimaat is er goed (of beter: slecht) genoeg voor. De wereld verandert snel. Brexit zorgt voor nieuwe saamhorigheid op het continent. Daarbuiten heerst een ongekende dynamiek en onberekenbaarheid van de grote spelers in de wereldeconomie en -politiek. De G20 die plaatsvindt in Hamburg wordt buitengewoon interessant.

04017 Zelfs op de financiële markten wordt veel verwacht van de herstart van de Frans-Duitse motor. De 'spread', het renteverskil, tussen Duitse en Franse staatsleningen is nog maar 0,34 procentpunt, nadat die vóór Macrons verkiezing nog het dubbele was.

04018 Macrons nieuwe premier Édouard Philippe kondigde dinsdag een uitstel ϵ_3 van de door nieuwe president beloofde belastingverlagingen aan om het begrotingsdoel voor 2017 en 2018 alsnog te halen, en bevroor de overheidsuitgaven op het huidige niveau. Hij zal wel moeten. Macrons vergezicht van een sterkere integratie in de eurozone, met grote gezamenlijke budgetten en uiteindelijk een heuse minister van Financiën

moet aan Duitsland worden verkocht. En dat kan alleen door te laten zien dat Parijs verantwoordelijk, Duits, begrotingsgedrag kan vertonen.

ϵ_3

04019 Gaat dat lukken? Frankrijk is een geval apart. De rol van de staat is overweldigend, veel groter dan die in Italië of Spanje. Overheidsuitgaven zijn in Frankrijk volgens de OESO maar liefst 56,1 procent van de omvang van de economie - in Duitsland is dat 44,5 procent (Nederland 42,7 procent, Italië 49 procent en in Spanje maar 41,4 procent). De Franse staatsschuld is inmiddels opgelopen tot 98 procent van het bbp, tegen 65,3 procent voor Duitsland (en nog geen 60 procent voor Nederland). En hervormingen zijn er notoir lastig door te voeren. De Duitsers deden dat meer dan tien jaar geleden al, onder bondskanselier Schröder. Maar die had te maken met andersoortige, meedenkende vakbonden. De organisatiegraad in Frankrijk is opvallend laag, maar 8 procent van de werknemers aangesloten bij een bond. Maar die bonden zijn dan ook zeer assertief en wars van verandering. Vraag het maar na bij KLM.

Date: 31-01-19 P I: ATLAS-NRC1.txt Page: 997/325

04020 En zo vergaand zijn Macrons hervormingen nu ook weer niet. Een van zijn

E3~ beloften aan zijn kiezers: het handhaven van de pensioenleeftijd op slechts 62 jaar. Kan je op die basis samen met Berlijn de EU nieuw leven inblazen?

We bevinden ons nog in de wittebroodsweken. Maar wie nu meteen verwacht dat de Europese integratie een nieuwe horizon tegemoet gaat, verwacht misschien iets te veel van Macrons 'monarchale presidentschap'.

EA~ Eerst zien, dus.

04021 Maarten Schinkel schrijft over economie en financiële markten.

04022 Tien jaar lang de regels schenden en dan een grote mond over Europees begrotingsbeleid?

04023

04024 LOAD-DATE: July 6, 2017

04025

04026 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04027

04028 NOTES: Maarten Schinkel schrijft over economie en financiële markten.

04029

04030 PUBLICATION-TYPE: Krant

04031

04032 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04033

04034

04035 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04036 All Rights Reserved

04037

04038

04039

04040

04041 82 of 200 DOCUMENTS

04042

04043

04044

04045 NRC Handelsblad

04046

04047 05 July 2017

04048 NH woensdag

04049

04050 Frankrijk moet voor 60 miljard euro bezuinigen

04051

04052 BYLINE: Peter Vermaas

04053

04054 SECTION: Economie; Blz. 2

04055

04056 LENGTH: 445 woorden

04057

04058 DATELINE: Parijs

04059

04060 ABSTRACT

04061 OverheidsFinanciën

04062 Premier Philippe laakt „onacceptabele" overschrijdingen onder Hollande.

04063 Frankrijk „danst op de rand van een vulkaan die steeds harder rommelt". Tot die conclusie over de overheidsfinanciën kwam de nieuwe Franse premier Édouard Philippe dinsdag in zijn eerste optreden in de Assemblée Nationale. Om aansluiting te vinden bij andere EU-landen, beloofde hij in zijn regeringsverklaring de komende vijf jaar de Franse publieke uitgaven, de hoogste in de eurozone, terug te brengen van de huidige 55 procent van het bruto binnenlands product naar 52 procent.

- 04064 Daarvoor moet hij op zoek naar zo'n 60 miljard euro aan bezuinigingen. Maar waar hij die besparingen gaat vinden, bleef in zijn anderszins tamelijk concrete toespraak onduidelijk. Philippe en president Emmanuel Macron hopen bovenal dat na liberalisering van de arbeidswetgeving, deze zomer, de Franse economie sneller gaat groeien. De Franse staatsschuld nadert de 100 procent van het bbp. Dat kost het land dit jaar 42 miljard euro, zei de premier. „Er bestaat een Franse verslaving aan publieke uitgaven. Zoals bij elke verslaving is er wil en moed voor nodig om af te kicken.”
- 04065 Hij heeft eerder gezegd al dit jaar, in 2017, het Franse begrotingstekort onder de Europese norm van 3 procent te willen krijgen. Dat lukte het land voor het laatst in 2007. Eurocommissaris en 'begrotingtsaar' Pierre Moscovici, zelf minister van Financiën onder Macrons voorganger François Hollande, meldde vorige week dat Frankrijk niet nogmaals uitstel krijgt.
- 04066 Een aantal belastingverlagingen waar Macron tijdens de campagnes mee schermde is daarom vooruit geschoven. Aan de inkomstenkant viel vooral op dat Philippe de prijs van een pakje sigaretten „progressief” wil verhogen tot 10 euro (bijna een verdubbeling) en dat de accijnzen op diesel op hetzelfde niveau komen te liggen als die voor benzine.
- 04067 Dat de broekriem verder aangetrokken moet worden, wijt Philippe aan „onacceptabele” overschrijdingen onder de in mei afgezwaide Hollande. De Franse rekenkamer rapporteerde vorige week dat de socialistische regering in zijn laatste jaar voor 8 miljard euro aan uitgaven geen financiering bleek te hebben. Het merendeel van dat geld ging naar herkapitalisatie van kernenergiegigant Areva.
- 04068 Nadat Macron maandag in Versailles de koers voor de komende vijf jaar uitstippelde, leverde Philippe dinsdag de politieke vertaling. Na zijn toespraak volgde, zoals gebruikelijk bij een nieuwe regering, een vertrouwensstem. Macrons eerste regering kon rekenen op de steun van 370 van de 577 parlementariërs. Niet eerder sinds 1959 was de oppositie zo gering: tegen: 67 leden van de Assemblée stemden tegen.
- 04069
- 04070 LOAD-DATE: July 5, 2017
- 04071
- 04072 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 04073

04074 GRAPHIC: Premier Édouard Philippe gaf dinsdag zijn toespraak in de
Assemblée.

04075 Foto Reuters

04076

04077 PUBLICATION-TYPE: Krant

04078

04079 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04080

04081

04082 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04083 All Rights Reserved

04084

04085

04086

04087

04088 83 of 200 DOCUMENTS

04089

04090

04091

04092 NRC Handelsblad

04093

04094 01 July 2017

04095 nh zaterdag

04096

04097 Zenuwen alom om hogere rentes

04098

04099 BYLINE: Mark Beunderman

04100

04101 SECTION: Economie; Blz. 5

04102

04103 LENGTH: 867 woorden

04104

04105 DATELINE: Amsterdam.

04106

04107 ABSTRACT

04108 Financiële markten

04109 Een paar woorden van centrale bankiers waren genoeg om de euro, het

04112 Op dat scenario kregen de valuta-en obligatiemarkten afgelopen pond en week een voorproefje. De euro zat in een achtbaan. Dinsdag, na de een speech van Europese Centrale Bank-president Mario Draghi, obligatier schoot de koers van de munt tegenover de dollar met ruim 2 entes cent omhoog, dook weer met een halve cent op woensdag, zette deze daarna zijn opmars voort en stond vrijdag rond 1,14 dollar, week op tegen minder dan 1,12 aan het begin van de week. Het te Britse pond maakte een dubbele klim omhoog na uitlatingen van stuwen.

04113 Mark Carney, de baas van de Bank of England, en van Andy Haldane, de hoofdeconoom van de Britse centrale bank. Het pond begon de week op ruim 1,27 dollar en steeg naar 1,30 dollar op vrijdagmiddag.

04114 Ook de obligatierentes veerden omhoog. De rente op tienjarige

0

04115 Duitse, Nederlandse en Britse staatsleningen stond vrijdag rond

4

04116 de 0,2 procentpunt hoger dan maandag, op respectievelijk 0,45, 0,65 en 1,25 procent.

1

1

0

Lastig communiceren

Een paar woorden van centrale bankiers waren genoeg om beleggers in beroering te brengen. Draghi had het voor het eerst over „reflatie“, het

E

e

n

„best enerverende“ week was het op de financiële markten, zegt Jeroen Blokland, portfoliomanager bij Robeco. „Hoogtevrees“, neemt

Carsten Brzeski, econoom bij ING, bij beleggers waar. „Nervositeit“ ziet

Lodewijk van der Kroft, partner bij vermogensbeheerder Comgest Benelux.

04111 De zenuwen gaan over een scenario dat door analisten al veel langer wordt voorspeld, maar nu dan echt dichterbij lijkt te komen: centrale banken gaan minder geld in de economie pompen. Dat betekent dat ze €3~ minder staats- en bedrijfsleningen gaan opkopen en de ultralage rente weer gaan verhogen.

herstel van prijsstijgingen door economische groei. Hij suggereerde ook €2~

dat het huidige monetaire beleid - de ECB koopt maandelijks 60 miljard eurozone het zo goed doet.

euro
aan
staat
s-en
bedri
jfslen
ingen

04117 Dat klonk beleggers begrijpelijkerwijs in de oren als: dat opkoopbeleid zal worden afgebouwd. Want de obligatiekoop is bedoeld om de inflatie aan te jagen. Als de ECB straks echt de voet van het gaspedaal haalt, zullen er

op - te ruim is, nu de economie in de

minder euro's in de markten komen, waardoor de euro relatief schaarser ϵ^3

wordt en in waarde stijgt. Obligaties worden juist minder schaars (de ECB koopt minder op) en daardoor goedkoper. De prijs van obligaties is

omgekeerd evenredig aan de rente. „Draghi's speech bevestigt voor ons dat ook de ECB, die van de centrale banken het laatst begon met EA^{\sim}

stimuleringsbeleid, in elk geval nu aan het nadenken is over afbouw ervan", zegt Blokland van Robeco.

04118 Toen de euro woensdag wel erg hard in waarde steeg, lieten anonieme bronnen vanuit de ECB weten dat Draghi's toespraak ook weer niet als koerswending bedoeld was, waarna de eurokoers weer tijdelijk daalde. Communiceren blijkt lastig voor centrale banken, zegt Blokland, zeker nu de boodschap van de ECB is dat ze minder gaat doen, niet méér. „Hoe ze die boodschap precies gaan verpakken, daar zijn ze nog niet uit."

04119 Ook de Bank of England communiceert niet eenduidig, vooral omdat bestuursleden het oneens zijn over een renteverhoging om de hoge Britse inflatie (2,9 procent, tegen 1,3 procent in de eurozone) in te dammen. Wat het pond afgelopen week een duw omhoog gaf, was vooral de opmerking van Carney dat de „tolerantie" voor de hoge inflatie op haar einde loopt.

04120

04121 De vin van de haai

04122 Financiële instellingen hollen achter de centrale banken aan. Veel valutastrategen voorspelden eind vorig jaar nog 'pariteit' tussen euro en dollar (1 dollar = 1 euro). Afgelopen week gooiden ze hun prognoses van de eurokoers omhoog, ABN Amro bijvoorbeeld van 1,10 naar 1,15 dollar. Veel beleggers vrezen nu hogere rentes, dalende obligatieprijzen en in het kielzog daarvan ook dalende aandelenkoersen. De Europese beurzen verloren deze week rond de 2 procent van hun waarde.

- 04123 „Er heerst nervositeit dat de rentestand toch een beetje te laag is geweest", zegt Van der Kroft van Comgest. „Ik moet denken aan de poster van de film Jaws", zegt hij. Op die poster staat een vrouw die in zee zwemt, zonder dat ze de grote haai onder haar lijkt te zien. „Boven water H2~ zag het er lang allemaal prima uit", zegt Van der Kroft. „Maar deze week zagen we misschien even de vin van de haai boven water komen."
- 04124 Veel van de onzekerheid, zegt Van der Kroft, komt door de rare situatie waarin de ECB zich bevindt. De economische groei gaat in de eurozone nauwelijks gepaard met hogere inflatie. Daarom is ook moeilijk te voorspellen wanneer en hoe snel de ECB haar opkoopbeleid gaat afbouwen.
- 04125 De „hoogtevrees" die Brzeski noemde gaat over hetzelfde. Beleggers zijn gewend aan een omgeving waarin de lage rente zorgt voor steeds maar hogere obligatie- en aandelenkoersen. „Eigenlijk past Draghi's speech volledig in de verwachting die wij toch al hadden, dat de ECB in september aankondigt dat ze het beleid gaat afbouwen. Maar in deze tijd kan een kleine verandering in de woorden van centrale bankiers al meteen een grote marktbeving veroorzaken."
- 04126 Even kwam de vin van de haai boven water
- 04127 Lodewijk van der Kroft,
- 04128 Comgest
- 04129
- 04130 LOAD-DATE: June 30, 2017
- 04131
- 04132 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 04133
- 04134 GRAPHIC: Toen de euro woensdag wel erg hard in waarde steeg, lieten anonieme ECB-bronnen weten dat Draghi's toespraak ook weer niet als koerswending bedoeld was.
- 04135 Foto Bloomberg
- 04136 Week van stijgende lijnen: de eurokoers en de obligatierentes tonen opwaartse trend
- 04137
- 04138 PUBLICATION-TYPE: Krant

04139

04140 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04141

04142

04143 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04144 All Rights Reserved

04145

04146

04147

04148

04149 84 of 200 DOCUMENTS

04150

04151

04152

04153 NRC Handelsblad

04154

04155 01 July 2017

04156 nh zaterdag

04157

04158 Aandelenbeurzen Europese aandelenmarkt opnieuw lager door vrees van beleggers voor hogere rente

04159

04160 SECTION: Economie; Blz. 5

04161

04162 LENGTH: 175 woorden

04163

04164 DATELINE: Amsterdam.

04165

04166 De Europese aandelenmarkten gingen vrijdag voor de vierde handelsdag op rij omlaag. Aanhoudende speculatie over het naderende einde van het stimuleringsdijkperk van de centrale

banken zorgde daarbij opnieuw voor terughoudendheid bij beleggers. De AEX-index in Amsterdam eindigde met een min van 0,3 procent op 507,15 punten. Over de hele week verloor de toonaangevende beursgraadmeter 2 procent. De effectenbeurzen in

Londen, Parijs en Frankfurt leverden vrijdag tot 0,7 procent in. In Frankfurt verloor Bayer meer dan 4 procent na een winstwaarschuwing. Het Duitse chemieconcern verwacht dat de winst negatief zal worden beïnvloed door de hoge voorraden bij de Braziliaanse Crop Scienceactiviteiten en nadelige wisselkoerseffecten bij de gezondheidszorgdivisie. Maaltijdbezorger Delivery Hero werd op zijn eerste beursdag in Frankfurt verwelkomd met een koerswinst van 9 procent. De euro was vrijdagavond 1,1414 dollar waard, tegen 1,1429 dollar dezelfde tijd een dag eerder. De prijs van Brentolie steeg met 0,8 procent naar 47,78 dollar per vat. (ANP)

04167

04168 LOAD-DATE: June 30, 2017

04169

04170 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04171

04172 PUBLICATION-TYPE: Krant

04173

04174 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04175

04176

04177 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04178 All Rights Reserved

04179

04180

04181

04182

04183 85 of 200 DOCUMENTS

04184

04185

04186

04187 NRC Handelsblad

04188

04189 28 June 2017

04190 NH-woensdag

04191

04192 euro 1,1362 dollar / + 0,95 % Draghi stuwt eurokoers

04193

04194 SECTION: Economie; Blz. 6

04195

04196 LENGTH: 54 woorden

04197

04198 De eurokoers kreeg een flinke duw naar boven na een toespraak van ECBpresident Mario Draghi. Hij zinspeelde, duidelijker dan hij eerder had gedaan, op een geleidelijke afbouw van het ultraruime monetaire beleid van de Europese Centrale Bank. Ook zei hij dat de inflatie in de eurozone ϵ_3 weer wat lijkt aan te trekken. (NRC)

04199

04200 LOAD-DATE: June 28, 2017

04201

04202 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04203

04204 PUBLICATION-TYPE: Krant

04205

04206 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04207

04208

04209 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04210 All Rights Reserved

04211

04212

04213

04214

04215 86 of 200 DOCUMENTS

04216

04217

04218

04219 NRC Handelsblad

04220

04221 20 June 2017

04222 NH-dinsdag

04223

04224 Frans-Duitse EU-tandem zet Nederland voor het blok

04225

04226 BYLINE: Adriaan Schout

04227

04228 SECTION: Opinie; Blz. 18

04229

04230 LENGTH: 968 woorden

04231

04232 ABSTRACT

04233 Met een veeleisende Macron en een gewillige Merkel komt een Europese

gaan, schrijft . Nu maar hopen dat Duitsland niet al te inschikkelijk
is richting Frankrijk.

politieke
én

04234 Een groot leider van de Europese Unie, Helmut Kohl, is ons
ontvallen. Maar een nieuwe leider van formaat, Emmanuel
Macron, is opgestaan.

economi
sche unie
dichterbij
die

04235 Gezamenlijk typeren ze de gestage erosie van de Nederlandse
positie in de EU.

Nederlan
d veel te
ver vindt

In zijn drang om Frankrijk te behagen na de Duitse eenwording
stemde

Kohl in met de monetaire eenwording - een Franse wens - hoewel
duidelijk

] c1~

was dat
de

eurolanden er niet klaar voor waren. Waarschijnlijk wilden de c3~

Nederlandse burgers de eenheidsmunt niet, en zeker niet in deze vorm
zich in een referendum uit te spreken.

04236 Inmiddels stuwt de euro het Europese integratieproject richting
een politieke unie waarvan de invulling steeds duidelijker
wordt. Macron is nu de staatsman die het politieke draagvlak
voor de verdere Europese
destijds niet de mogelijkheid om

of met
deze
groep
landen
, maar
hadde
n ze

integratie moet creëren, een project dat Nederland steeds geschuwd heeft.

04237 Om niet opgesloten te raken in een door Frankrijk en Duitsland
gedomineerd Europees blok met (Franse) protectionistische
trekken, heeft Nederland altijd geprobeerd om banden buiten de
EU aan te halen. Den
Haag vocht voor Amerikaanse betrokkenheid om te voorkomen
dat Europa

 c1~
zou
uitgroeie

n tot een politieke unie met een militaire macht. En het CA~
bepleitte een Brits EU-lidmaatschap om vergaande Frans-Duitse

04238 Met Trump en Brexit ziet de Europese toekomst van Nederland
er zorgwekkend uit en daar komen nu de hernieuwde Frans-
Duitse aspiraties bij.

04239 Ongeacht of de hervormingen van Macron slagen of niet, de
kans is groot dat zijn verkiezing zal bijdragen aan het uitbouwen
van de politieke unie

integr
atiea
mbitie
s in
toom
te
houde

n.

die Nederland wilde voorkomen. Frankrijk zal aansturen op
verdiepte v3~

integratie, en het Duitsland van Merkel zal opnieuw gedwongen
zijn om concessies te doen. Bijvoorbeeld door soepeler begrotingsregels

04240 Zulke toezeggingen heeft Macron nodig om thuis draagvlak te
krijgen voor zijn hervormingen. Zo helpt Europa om
economische bescherming te bieden aan de verliezers van
globalisering, modernisering en

of het
toew
erken
naar
een
Europ

ees sociaal beleid.

automatisering. Zo pleit Macron ook voor 'Koop Europese waar'.
Precies de v3~ geur van protectionisme waar Nederland beducht
voor is geweest.

04241 Waarschijnlijk zal Merkel instemmen met zulke investeringsplannen. Of extra Duitse, en dus ook Nederlandse, uitgaven zullen leiden tot groei in Frankrijk en andere zuidelijke landen is twijfelachtig, maar het gaat om de symboliek van het 'Europa dat beschermt' en die van een 'minder Duits-Europa'.

04242 Verder wenst Macron een extra begroting voor de eurozone en wil hij v3~

stappen zetten richting een Europees leger. Met Macron stevig in het zadel durfde de Europese Commissie het aan een beleidsnota te publiceren over de toekomst van de euro die aansluit bij de Franse agenda. Het kabinetvA~ Rutte bepleitte juist een pas op de plaats. Nederland staat hierin echter vrij c3~ alleen.

04243 De grote landen Spanje en Italië, maar ook kleine landen zoals Portugal, c3~ Commissie. De traditionele vrienden van Nederland zitten niet in de euro (zoals Denemarken en Zweden) of zijn erg klein (bijvoorbeeld Finland). En na de Brexit vallen de Britten als bondgenoot tegen Frans-Duitse integratieplannen af.

Griekenland en België, steunen de

04244 Als Macron erin slaagt zijn land te hervormen, wint Frankrijk aan macht en invloed en wordt het moeilijker zijn plannen voor een meer 'Franse' EU af te houden. Het verzwakte Frankrijk onder president Hollande was geen partner voor Duitsland; een sterk Frankrijk met Macron zal meer gezag hebben. Maar als Macron, net als Hollande, Sarkozy en Chirac, er ní [xffffd]ét in slaagt zijn beloftes waar te maken, dan zit de euro sowieso in de problemen met een reeks landen - Frankrijk, Italië, Portugal en België - die hun staatsschuld hebben laten oplopen tot 100 procent van het bruto

plannen van Macron en de Europese binnenlands product, of ver daarover heen.

Europese reddingsoperaties zijn v5~ dan onvermijdelijk. Linksom of rechtsom: met Macron krijgt Europese

integratie een duw in een richting die hier politiek moeilijk te verkopen zal zijn.

04245 Nederland kan hier weinig tegen doen. De Tweede Kamer heeft gevraagd of Nederland misschien via slim coalitiespel medestanders kan mobiliseren om Duitsland uit te oefenen zodat het 'onze lijn' niet verlaat. Dit zal moeilijk worden.

Date: 31-05-2017 10:00:00

04246 Om enig gewicht in de schaal te leggen zijn veel kleine landen nodig, variërend van Slowakije tot Zweden. Maar deze landen zijn sterk verschillend en makkelijk uit elkaar te spelen door de grote landen. In een kruiwagen met kikkers die alle kanten op springen, is het moeilijk stabiele coalities aan te gaan.

04247 Waarschijnlijk is het voor de komende Nederlandse regering veel makkelijker om vooral géén posities in te nemen. Traumatisch voor het laatste kabinet-Rutte was de verkiezingsbelofte dat er geen geld meer naar Griekenland zou gaan. Het breken ervan kwam Rutte duur te staan. De les

was om duidelijke standpunten te vermijden. Dan hoeft in de Kamer of de c4~

medi

a ook niet te worden uitgelegd dat het kabinet verloren heeft in de Europese onderhandelingen.

04248 Uiteindelijk kan Nederland alleen maar hopen dat de volgende Duitse regering niet al te inschikkelijk zal zijn richting Frankrijk. Echter, Duitsland is voor Nederland veelal een onbetrouwbare partner geweest die om heel eigenzinnige redenen de Frans-Duitse as boven alles heeft gesteld. Dat is de les van Kohl voor het tijdperk Macron.

04249 Na de Brexit vallen de Britten af als bondgenoot tegen Frans-Duitse plannen voor een diepere integratie

04250 Adriaan Schout is hoofd European Studies van het Instituut Clingendaal.

04251

04252 LOAD-DATE: June 20, 2017

04253

04254 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04255

04256 PUBLICATION-TYPE: Krant

04257

04258 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04259

04260

04261 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04262 All Rights Reserved

04263

04264

04265

04266

04267 87 of 200 DOCUMENTS

04268

04269

04270

04271 NRC Handelsblad

04272

04273 17 June 2017

04274 NH-zaterdag

04275

04276 'Dictator' die de euro afdwong

04277

04278 BYLINE: Mark Kranenburg

04279

04280 SECTION: Buitenland; Blz. 6

04281

04282 LENGTH: 781 woorden

04283

04284 ABSTRACT

04285 Eén Europese munt

04286 Hij is de man die de D-mark afschafte. De euro was van groot belang voor een herenigd Duitsland. Tijdens de eurocrisis is dit aan hem gaan kleven.

04287 Eenheidskanselier, luidt het predikaat dat Helmut Kohl al kreeg toen hij nog kanselier was. Maar ook staat hij voor de man die de D-mark, dé identiteit van het naoorlogse Duitsland, heeft afgeschaft. Een daad die ten tijde van de eurocrisis een negatievere betekenis kreeg, en ook nu door nog weinig Duitsers als een verdienste wordt gezien.

04288 Dat was trouwens ook al de overheersende stemming in Duitsland toen de euro in 2002 in twaalf EU-lidstaten werd ingevoerd. In een in 2002 afgenomen interview met Kohl dat pas elf jaar later, in 2013, werd gepubliceerd zei de voormalige bondskanselier dat hij

om de euro er in eigen land doorheen te krijgen zich „als een dictator" had moeten opstellen.

04289 Kohl was ervan overtuigd dat als hij de invoering van de euro tot onderwerp van een referendum had gemaakt, hij grandioos zou hebben verloren. Hij verwachtte, zo zei hij in het vraaggesprek, dat 70 procent tegen zou stemmen.

04290 Maar de euro moest en zou er komen. Omdat de euro stond voor zijn ideaal: de Europese eenwording. Landen die dezelfde munt hebben, v3~ voeren geen oorlog met elkaar , aldus Kohls filosofie.

04291

04292 Een Europees Duitsland

04293 Hans-Peter Schwarz schreef in 2012 een biografie over Helmut Kohl. Daarin stelt hij dat de monetaire eenwording in de ogen van Kohl in de eerste plaats een politiek project was dat moest bijdragen aan de externe stabiliteit van een herenigd Duitsland. Oftewel, zoals de bekende uitdrukking zegt: geen Duits Europa, maar een Europees Duitsland. Een monetair stelsel waar de D-mark als onderdeel in figureerde samen met andere Europese munten was een bewijs van die intentie.

04294 De Franse president Mitterrand zag de munt juist als een garantie. Het herenigde Duitsland moest worden opgenomen in een verenigd Europa. Een monetaire unie met één munt was de meest geëigende manier om Duitsland in te kapselen. Dat was dan ook in 1989 het grote compromis. West-en Oost Duitsland mochten herenigd worden, maar Duitsland leverde wel zijn nationale munt in.

04295 Het gebeurde in december van dat jaar, anderhalve maand na de val van de Muur tijdens de top van de Europese regeringsleiders en ministers van Buitenlandse Zaken in Straatsburg van de toen nog twaalf EU-lidstaten. De Belgische minister Mark Eijskens was één van de deelnemers en publiceerde in 2013 er een verslag van:

04296 Het was een gespannen bijeenkomst waarbij vooral van Britse en Nederlandse zijde bedenkingen werden uitgesproken tegen een snelle hereniging van beide Duitslanden. Kohl was diep gegriefd. Reden voor gastheer Mitterrand om te schorsen en Kohl apart te nemen.

04297 Drie kwartier later keerden beide leiders terug en zei Mitterrand met een plechtige stem dat hij een historisch compromis wilde voorstellen. De EUlidstaten zouden de hereniging van Duitsland met alle middelen op diplomatiek, politiek, budgettair en economisch gebied bevorderen. Toen hield hij op en vroeg een

geëmotioneerde, snikkende Kohl het woord. Die bedankte de collega's voor het realiseren van zijn droom en wilde een gebaar maken door een economische en monetaire unie en een gemeenschappelijke munt te aanvaarden. „Dat betekent in concreto dat ik verzaak aan het voortbestaan van de Duitse mark, de sterkste munt in de wereld en dat de Deutsche Bundesbank voor mij mag worden gedegradeerd tot een filiaalbedrijf van een te creëren Europese Centrale Bank", zei Kohl volgens het verslag van Eijsskens.

- 04298 De EU-landen gingen razendsnel aan de slag. In 1992 was het Verdrag van Maastricht waarin de economische en monetaire unie en de gemeenschappelijke munt werden geregeld een feit. Daarbij was het vooral Kohl die snelheid maakte en ook hamerde op een invoeringsdatum. Het leverde hem in 2012 met terugwerkende kracht kritiek op van zijn partijgenoot Kurt Biedenkopf, die ten tijde van de totstandkoming van de EMU minister-president was van deelstaat Sachsen. Kohl was volgens hem zo geobsedeerd door de muntunie dat hij zich meer zorgen maakte over het tijdschema voor de invoering dan over de stabiliteit ervan.
- 04299 De zaak werd eind 1991 in Maastricht beklonken tijdens een top van regeringsleiders toen Nederland roulerend EU-voorzitter was. Wim Kok was daar bij als minister van Financiën. De bijeenkomst in Maastricht staat hem nog levendig bij: „Ik herinner me dat Kohl toen zei dat we ervoor moesten zorgen dat het een onomkeerbaar proces zou worden. Hij zei letterlijk: we moeten voorkomen dat onze opvolgers de gemeenschappelijke munt ongedaan kunnen maken."
- 04300 Landen die dezelfde munt hebben, voeren geen oorlog met elkaar, was zijn filosofie
- 04301
- 04302 LOAD-DATE: June 16, 2017
- 04303
- 04304 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 04305
- 04306 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 04307
- 04308 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 04309
- 04310

04311 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04312 All Rights Reserved

04313

04314

04315

04316

04317 88 of 200 DOCUMENTS

04318

04319

04320

04321 NRC Handelsblad

04322

04323 16 June 2017

04324 NH-vrijdag

04325

04326 Het makkelijke morele gelijk van Jesse Klaver

04327

04328 BYLINE: Luuk van Middelaar

04329

04330 SECTION: Opinie; Blz. 18

04331

04332 LENGTH: 672 woorden

04333

04334 ABSTRACT

04335 Luuk van Middelaar

04336

04337 column

04338 Doodzonde voor het klimaat, de breuk van Jesse Klaver op migratie, vindt zelfs een deel van zijn eigen kiezers. Ironie: zonder de versmadede Turkijedeal zou GroenLinks niet eens aan tafel hebben gezeten. Grote kans dat de PVV dan de verkiezingen had gewonnen; de sfeer in Den Haag zou grimmiger zijn, niet zo tergend snuffelig als nu. Voor de bouwers uit Berlijn, Den Haag en Brussel - Merkel, Rutte, Samsom - diende de dam tegen de vluchtelingenstroom vanuit Turkije ook als dam tegen het nationaal-populisme. Als vorig voorjaar de dramatische situatie niet onder controle was gekomen, als wekelijks nog tientallen mensen verdronken in de Egeïsche Zee en honderdduizenden van Griekenland over de Balkan naar West-Europa doorliepen, zouden chaos en controleverlies compleet zijn, spanningen toegenomen, 'Schengen' bezwaken - en was Front-

National-voorzitter Marine Le Pen wie weet hoever gekomen richting Élysée. In de noodsituatie trok men een streep.

04339 De Turkijedeal was geen „detail”, maar een vernuftig compromis

buitengrenzen en het recht doen aan Europa's humanitaire roeping, uitgedrukt in het één-op-één-beginsel (voor elke teruggestuurde vluchteling de opname van één Syriër uit de Turkse kampen). Compromis in Den Haag, tussen Ruttés VVD en Samsoms PvdA, en een vergelijk voor Europa als geheel, tussen de lijn-Orbán en de lijn-Merkel. Met een inhoudelijke logica: volgens bedenker Gerald Knaus kun je massale illegale mensensmokkel enkel stoppen met een smal pad voor legale migratie.

]
en een
v2~
doorbraa
k. Een
compromi
s tussen
het
herwinne
n van
controle
op onze

04340 Maar de deal was ook een realpolitieke doorbraak. De EU deed iets

handen maken. Toen Italië nog schimmige deals sloot met v2~

de Libische dictator Gaddafi keken Brusselse instellingen en andere lidstaten liever kuis weg: „Als jullie het oplossen, hoeven wij het niet te weten.” Idem voor de zaakjes die Spanje doet met Marokko. Maar met

nieuws:
vuile

Turkije kon dit weggijken niet; grensland Griekenland was voor Ankara geen partij en de hele Unie moest de verantwoordelijkheid dragen. In levensnood ging men tot aan de juridische rand, zelfs erover. Dezelfde kritiek uit

Date: 31-01-19 P1: ATLAS-NRC1.txt Page: 1016/325
mensenrechtenkring die toen prompt klonk, klinkt nu weer, ter verdediging van Klaver. Het weerwoord is niet: geen zorgen, alles deugt juridisch. Dat is ongeloofwaardig en gaf Klaver zijn haakje om eruit te stappen („Het gaat ons niet alleen om de juridische werkelijkheid, maar ook om de weerbarstige praktijk.") We leren bij en doen ons best, zoals bij Tjeenk Willink tussen de regels stond, is beter maar blijft een schuldigverklaring. Nog sterker is: soms zijn hogere politieke waarden in het geding. Europa, dus Nederland, staat voor tragische dilemma's. Willen wij met burens als Poetin, Assad en Al-Sisi, met oorlogen en armoede om ons heen, onze vrijheid, rechtsstaat en waarden bewaren, dan moeten we natuurlijk dag-in-dag-uit het goede doen, maar soms ook een grens trekken, nee zeggen, macht met macht beantwoorden. Ergens moeten we verlies nemen op ons zuivere zelfbeeld. De werkelijkheid, beste Jesse, is inderdaad weerbarstig.

sociaal-
democrat
en
terugslaa
n. Het
thema
„groen"
ligt voor
het
grijpen.
v5~

04341 Met GroenLinks van tafel, en de religieuze twist tussen D66 en CU, nadert de dans onontkoombaar de PvdA. Niet vreemd dat Lodewijk Asscher in de Kamer hard uitviel tegen Klaver. De PvdA staat aan de wieg van de Turkijedeal: leider Diederik Samsom bracht hem naar Den Haag, als vicepremier tekende Asscher mee, in Brussel sleurt Frans Timmermans aan de uitvoering. Storend dus dat de linkse rivaal op migratie het makkelijke morele gelijk claimt. Maar met GroenLinks in de oppositie kunnen de

Dus
nu
gedul
dig
die 9
zetel
s
uitsp
elen
richti
ng
Rutte
-III,
met

Diederik

Samsom - van Greenpeace-activist tot realpoliticus - als klimaatminister en vA~ gezicht van het milieu.

04342 Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

04343 Met GroenLinks in de oppositie kan de PvdA terugslaan - Samsom als klimaatminister

04344

04345 LOAD-DATE: June 16, 2017

04346

04347 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04348

04349 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

04350

04351 PUBLICATION-TYPE: Krant

04352

04353 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04354

04355

04356 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04357 All Rights Reserved

04358

04359

04360

04361

04362 89 of 200 DOCUMENTS

04363

04364

04365

04366 NRC Handelsblad

04367

04368 16 June 2017

04369 NH-vrijdag

04370

04371 Revolutionair ontwerper met humor

04372

04373 BYLINE: Arjen Ribbens

04374

04375 SECTION: Economie; Blz. 1

04376

04377 LENGTH: 482 woorden

04378

04379 DATELINE: Amsterdam.

04380

04381 ABSTRACT

04382 Overleden Robert 'Ootje' Oxenaar 1929-2017

04383 Ootje Oxenaar gaat de geschiedenis in als bedenker van legendarische guldenbiljetten. Zo droeg hij bij aan het beeld van Nederland Designland.

04384 De euro-biljetten vond hij maar niks. Direct na de eerste presentatie van het bankpapier dat in 2002 in de Europese monetaire unie in omloop zou worden gebracht, veroordeelde Robert 'Ootje' Oxenaar de ontwerpen van zijn Oostenrijkse collega Robert Kalina in scherpe bewoordingen. „Europa heeft geen gezicht, daarom zijn deze biljetten ook geen gezicht.”

04385 Oxenaar, die dinsdag op 87-jarige leeftijd in zijn Amerikaanse woonplaats Manomet in Massachusetts overleed, had recht van spreken. Hij zal de geschiedenis ingaan als de ontwerper van twee series legendarische bankbiljetten, die vanaf de jaren zestig internationaal sterk hebben bijgedragen aan het beeld van Nederland Designland.

04386 Eerst maakte Oxenaar in opdracht van de Nederlandsche Bank de 'erflaters'-serie. Daarop stonden de beeltenissen van Vondel (5 gulden), Hals (10 gulden), Sweelinck (25 gulden), De Ruyter (100 gulden) en Spinoza (1.000 gulden). Later ontwierp hij een serie biljetten zonder portretten: de Zonnebloem (50 gulden), de Snip (100 gulden) en de Vuurtoren (250 gulden).

04387 Vooral deze laatste serie staat door zijn optimistische uitstraling als revolutionair te boek, de inspiratiebron voor vele ontwerpers. Door die

biljetten werd geld opeens een culturele boodschapper, zegt ontwerper Julius Vermeulen, die lang met Oxenaar samenwerkte. Neem de Zonnebloem, het biljet van 50 gulden, zegt Vermeulen. „Dat biljet had opeens niet meer de uitstraling van geld. Het had iets anti-bureaucratisch, het haalde de formele kant van het bankwezen onderuit.”

04388 Die biljetten waren ook uit veiligheidsoogpunt revolutionair, zegt ontwerper Gert Dumbar, die regelmatig opdrachten voor postzegels kreeg in de tijd dat Oxenaar directeur was van de Dienst Esthetische Vormgeving bij de PTT. „Op de Vuurtoren staat in heel kleine lettertjes een gedicht afgedrukt. In andere biljetten had hij een duimafdruk verwerkt, of een afbeelding van een konijntje dat in zijn tuin rondhuppelde.”

04389 Een briljant ontwerper en een innemend mens, noemt Dumbar zijn voormalig opdrachtgever. „Vergelijk Ootjes ontwerpen eens met de eurobiljetten. Dat is toch humor tegen een Kafka-achtige wereld?"

04390 Behalve een buitengewoon ontwerper noemt Vermeulen zijn oud-collega ook een „charmeur en een strateeg, met licht machiavellistische trekjes". Vermeulen: „Ootje kreeg alles voor elkaar. Hij ging ook vaak langs bij koningin Beatrix om nieuwe ontwerpen te tonen. Er is nooit een ontwerp geweigerd."

04391 Vermeulen herinnert zich ook hoe zijn oud-directeur bij de PTT medewerkers aan zich bond. Lachend: „Ootje zei vaak: 'Ik maak jou straks tot mijn adjunct. Nog even geduld; ik denk echt aan je.' Op een gegeven moment ontdekten we dat hij dat tegen veel collega's zei."

04392

04393 LOAD-DATE: June 16, 2017

04394

04395 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04396

04397 PUBLICATION-TYPE: Krant

04398

04399 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04400

04401

04402 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04403 All Rights Reserved

04404

04405

04406

04407

04408 90 of 200 DOCUMENTS

04409

04410

04411

04412 NRC Handelsblad

04413

04414 14 June 2017

04415 NH-woensdag

04416

04417 Ook Yellen krijgt geen vat op lage inflatie

04418

04419 BYLINE: Mark Beunderman

04420

04421 SECTION: Economie; Blz. 5

04422

04423 LENGTH: 851 woorden

04424

04425 DATELINE: Amsterdam.

04426

04427 ABSTRACT

04428 Drie kopzorgen voorDe Federal Reserve

04429 De werkloosheid in de VS is laag, dus zouden de lonen moeten stijgen en daarmee de inflatie ook. Maar na de crisis blijkt alles anders.

04430 Voor Europese centrale bankiers is het bijna om jaloers van te worden.

Hun collega's bij de Amerikaanse Federal Reserve staan aan de vooravond van de vierde renteverhoging op rij, terwijl in de eurozone het einde van het tijdperk van ultralage rentes nog lang niet in zicht is.

04431 Alom wordt verwacht dat de Fed deze woensdag de rente verhoogt met een kwart procentpunt, naar een bandbreedte van tussen de 1,25 en 1,5 procent. Dan drijft de Fed verder af van de Europese Centrale Bank, die vorige week niet verder kwam dan voorlopig af te zweren dat de rente nóg lager kan worden dan hij nu al is (min 0,4 procent). De Amerikanen gingen Europa voor in de 'grote recessie' na de financiële crisis, de Fed greep eerder in dan de ECB en maakt ook weer als eerste een pas op de plaats.

04432 Toch valt het de Fed niet makkelijk het monetair beleid weer te 'normaliseren', zoals centrale bankiers dat noemen. In december 2015, toen de Fed voor het eerst sinds de crisis de rente een beetje verhoogde, verwachtten Fed-bestuurders nog dat de rente dit jaar

tussen de 2 en 3 procent zou uitkomen. Dat wordt niet gehaald.
Fed-voorzitter Janet Yellen heeft zeker drie kopzorgen.

- 04433 1 Economische groei hapert, de arbeidsmarkt blijft ruim
- 04434 Tot voor kort was het beeld steeds: de dynamische Amerikaanse economie laat die van de almaar ploeterende eurozone achter zich. Maar de laatste tijd gaat het in de VS niet meer zo fantastisch. In het eerste kwartaal groeide het bbp van de eurozone tweemaal zo hard als het Amerikaanse: 0,6 procent versus 0,3 procent. Amerikaanse consumenten zijn verre van kooplustig en bedrijven investeren weinig.
- 04435 Het valt nog te bezien of deze trend doorzet, maar het is in elk geval niet wat president Donald Trump graag wil horen. Hij twitterde laatst over al het „fantastische economische nieuws" van na zijn verkiezing in november dat de media zouden negeren. Trump zelf negeerde de bbp-cijfers en wees op de gestegen beurskoersen en op de gedaalde werkloosheid (nu 4,3 procent). Er komen elke maand vele tienduizenden banen bij, zoals overigens al jaren.
- 04436 Dat de werkloosheid nu zo laag is, zou eigenlijk simpelweg goed nieuws moeten zijn voor de Fed. 4,3 procent werkloosheid is heel laag, eigenlijk correspondeert het met de „maximale werkgelegenheid" die de Fed nastreeft.
- 04437 Toch zijn er steeds meer aanwijzingen dat de daadwerkelijke werkloosheid hoger ligt. Het percentage van de bevolking dat deelneemt aan de arbeidsmarkt (bijna 63 procent) ligt lager dan voor de crisis (ruim 66 procent). Fed-bestuurslid Lael Brainard zei onlangs dat veel mensen die in deeltijd werken, fulltime aan de slag zouden willen. Het suggereert dat er, ondanks het lage werkloosheidscijfer, nog ruimte op de arbeidsmarkt bestaat. En dát bezorgt de Fed hoofdbrekens voor het tweede doel dat zij nastreeft: een inflatie van 2 procent.
- 04438 2 Inflatie blijft maar onder streefniveau
- 04439 Normaliter trekt de inflatie aan als de werkloosheid zo laag is als nu. Dat is omdat bij een lage werkloosheid de lonen stijgen. En dat werkt door in de prijzen. Maar nu gebeurt dat allemaal nauwelijks. De loongroei in de VS ligt nu op 2 à 2,5 procent per jaar, tegen 3,5 procent voor de crisis. De 'kerninflatie' (waarvan de wispelturige energie-en voedselprijzen zijn uitgezonderd) is dit voorjaar weer gedaald, van vlak onder de 2 procent in februari naar 1,5 procent in april. Het geeft de sceptici over renteverhogingen binnen het Fed-bestuur, vaak 'duiven' genoemd, de nodige ammunisie.

04440 De Fed stuit op een inflatieprobleem dat wereldwijd speelt. De economische logica van vóór de crisis gaat niet meer op, zo merken ook de centrale bankiers in Europa. Zowel De Nederlandsche Bank (DNB) als de Europese Centrale Bank liet zich er de voorbije dagen over uit. Er komen ook in de eurozone veel banen bij. Maar dat zijn voor een belangrijk deel flex- en deeltijdbanen, die minder goed worden betaald dan vast werk. Het is geen omgeving waarin werkenden hoge looneisen kunnen stellen [#xffffd]'^' met een lage inflatie tot gevolg.

04441 3 Wat te doen met de berg leningen op de balans?

04442 De Fed probeerde de voorbije jaren de inflatie niet alleen op te krikken met een lage rente, ook kocht zij massaal staatsleningen en hypotheekleningen op. De balans zwol aan tot 4.500 miljard dollar (4.000 miljard euro). Die balans groeit nu niet meer, want de Fed vervangt alleen bestaande leningen en koopt netto geen nieuwe meer. Maar krimpen deed de balans tot nu toe evenmin.

04443 Daar kan, bij de vergadering van woensdag, voorzichtig verandering in komen. Mogelijk geeft de Fed wat meer inzicht in hoe zij de balans wil gaan afbouwen, door aflopende leningen niet meer te vervangen. Dan 'normaliseert' het monetaire beleid pas echt. Het probleem: dat komt neer op een renteverhoging, want nu nog tempert de Fed de langetermijnrente door leningen te kopen. En gezien de hardnekkig lage inflatie is het de vraag hoeveel extra rente de economie nu kan verdragen.

04444

04445 LOAD-DATE: June 14, 2017

04446

04447 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04448

04449 PUBLICATION-TYPE: Krant

04450

04451 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04452

04453

04454 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04455 All Rights Reserved

04456

04457

04458

04459

04460 91 of 200 DOCUMENTS

04461

04462

04463

04464 NRC Handelsblad

04465

04466 10 June 2017

04467 NH Zaterdag

04468

04469 'Duitsland moet de kritiek van andere landen serieuzer nemen'

04470

04471 BYLINE: Juurd Eijvoogel

04472

04473 SECTION: Economie; Blz. 2

04474

04475 LENGTH: 1419 woorden

04476

04477 ABSTRACT

04478 InterviewMartin Hellwigeconoom

04479 Als Donald Trump beweert dat Duitsland een veel te groot handelsoverschot heeft, halen veel Duitsers hun schouders op. Maar Duitsland is economisch zó machtig, dat andere landen er bang voor zijn, betoogt econoom Hellwig.

04480 Duitsland moet beter luisteren naar de kritiek van andere landen, zegt de c2~ gezaghebbende Duitse econoom Martin Hellwig. President Trump hekelt het grote Duitse handelsoverschot, maar hij staat daarin niet alleen. „Ook Christine Lagarde, directeur van het IMF, en Emmanuel Macron, de nieuwe Franse president, hebben Duitsland hierover bekritiseerd“, zegt Hellwig.

04481 Hellwig maakt zich grote zorgen: over de manier waarop Duitsland door andere landen wordt gezien én over de ongevoeligheid van de

Duitsers daarvoor. „Er zijn mensen in Europa die denken dat het Duitse gedrag uitloopt op een dictaat." En dat zijn niet de minsten.

04483 „Ik vind dat we dat soort zorgen serieus moeten nemen", zegt Hellwig (68), die tot zijn pensionering directeur was van het Max Planck Instituut voor onderzoek naar collectieve goederen. „Letta zei in 2013/2014 al: de vluchtelingencrisis vraagt om een Europese aanpak. Maar daar wilde men in Berlijn helemaal niet over praten. Met een zekere bitterheid schrijft Letta nu dat

04484 Merkel de kwestie pas waarnam toen het een Duits probleem werd."

„Ook het voorstel van de Duitse minister van Financiën Schäuble, in de zomer van 2015, dat Griekenland de eurozone maar moest verlaten, kwam opeens op tafel. De Fransen waren woedend. Of kijk hoe er bij Merkels christen-democraten, zodra Macron was gekozen, stemmen opgingen die zeiden: mooi dat hij heeft gewonnen, maar een Europese minister van

nancial Times betoogde commentator Martin Wolf dat Duitsland van de eurozone een 'Greater Germany' wil maken, zo waarschuwde Hellwig zijn landgenoten onlangs in een spraakmakend artikel in de

Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung. In hetzelfde stuk verwees Hellwig naar een recent verschenen boek van Enrico Letta, de voormalige premier van Italië: „een hartstochtelijk pleidooi voor Europa - en tégen de c3~ hegemonie van Duitsland".

Financiën, daar willen we het helemaal niet over hebben. c1~

niet duidelijk is wat zijn opdracht is, wat de mogelijkheden zijn, welke democratische controle er is. Maar je kan niet bij voorbaat tegen de president van Frankrijk zeggen: over uw ideeën willen we helemaal niet praten. In Duitsland is er een heel sterke tendens om de eigen positie te verabsoluteren. Maar je moet met elkaar in gesprek zijn, en elkaars gevoeligheden zien. Gelukkig heeft Merkel zélf zich constructief opgesteld."

0
4
4
8
2

]
l
n
d
e
F
i

]

- 04486 In de discussie over het omstreden Duitse overschot op de lopende rekening, zegt Hellwig, zie je in Duitsland de gedachte opduiken dat andere landen Duitsland onder controle willen krijgen. „Je kan zeggen: Duitsland is onafhankelijk, wat andere landen van ons vragen is een inperking van onze soevereiniteit - dan moet je over de kritiek op ons overschot dus verontwaardigd zijn. Maar als je erkent dat Duitsland zó groot is dat veel landen er bang voor zijn - niet voor onze militaire, maar wel voor onze economische macht - dan kan onderwerping aan controle in ons eigen belang zijn."
- 04487
- 04488 Is de Duitse bevolking nu bereid tot het opgeven van meer soevereiniteit om buurlanden tegemoet te komen en Europa te versterken?
„Als je het maar duidelijk uitlegt en gedreven verdedigt - zoals Macron over de Europese Unie spreekt - dan kan je het overbrengen. Ik ben alleen
- 04485 „Ik ben óók sceptisch over een Europese minister van Financiën, zolang CA~ bang dat men zich overgeeft aan illusies: een Europese minister van €3~ Financiën, Europese obligaties, een begrotingsunie ... Dan leg je de kiem

voor nieuwe spanningen. Bij een Europese minister van Financiën moet je bijvoorbeeld niet de illusie hebben dat hij de nationale politiek van landen kan disciplineren.

04489 „Ik zou willen dat het uitgangspunt is: wat zijn de concrete
Date: 31-01-1999 11:45:26 AM
04490 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04491 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04492 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:

04491 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04492 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04493 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04494 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04495 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04496 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04497 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:
04498 „Ik vind dat Schäuble zich er te makkelijk vanaf maakt. Hij zegt:

zi
jn
verdwen
en. Er is
een
grote
behoefte
aan
binnenla
ndse
investeri
ngen."
] E2~
04493

Maar helpt dat andere landen ook?

04494 „Voor een deel hangt het af van de omvang van je investeringen.
Maar vaak is in de omgang met andere landen de stijl belangrijker
dan de details.

04495 „Veel hangt ervan af hoe de Bondsdagverkiezingen in september verlopen.
Vóór die tijd kan zich nog een grote gebeurtenis in de wereld
voordoen, die het stemmenaandeel van de [anti-immigratiepartij]
AfD weer omhoog stuwt. Als de AfD meer dan 10 procent krijgt,
dan zal dat invloed hebben op wat de nieuwe regering kan of wil
doen. Belangrijk is natuurlijk ook wat voor coalitie er na de
verkiezingen tot stand komt."

04496 Komt het onbegrip voor de buurlanden vooral van de AfD?

04497 „Het is breder. Nog altijd bestaat er in Duitsland een D-Mark-
nostalgie. Wat was dat fijn, dat je je iedere drie jaar kon verheugen
in een opwaardering van onze munt. En dan amuseerde je je over
de niet-solide buurlanden, die er maar niet in slaagden hun munt
stabiel te houden. Daar kon je meer van op aan dan op het WK-
voetbal: de wisselkoers als prestige-object.

04498 „Dat soort denken mondt uit in rivaliteit en negatieve propaganda over de
Europese Centrale Bank (ECB). Ik vind het huidige beleid van de
ECB problematisch, omdat het grote risico's voor de financiële
sector met zich $\text{€}3^{\sim}$

]

meebrengt. Maar ik geloof ook dat veel kritische commentaren over de
ECB berusten op een combinatie van hysterie, onwetendheid en
nationalisme."

- 04499 Merkel zei na teleurstellende ervaringen met Trump op de G7: we moeten ons lot nu in eigen hand nemen. Is dat realistisch?
- 04500 „Ik weet niet goed wat ze daarmee bedoelt. Zolang de Europese defensiepolitiek afhankelijk is van de Verenigde Staten, is die Europese onafhankelijkheid een moeilijke zaak. Als je haar formulering serieus neemt, dan moet je ook de vraag stellen of we bereid zijn onze militaire uitgaven zo te verhogen dat Europa qua defensie op eigen benen kan staan.“
- 04501 En wat betreft handelspolitiek?
- 04502 „Economisten denken in termen van internationale akkoorden, van handelspolitiek in het kader van de rule of law, internationaal recht. Maar wat doe je als een van de deelnemers, in veel opzichten de belangrijkste, aan dat hele concept geen boodschap heeft?“ 04503 U bedoelt de VS?
- 04504 „Niet de VS als land, de Verenigde Staten hebben ons dat concept van rule of law in het internationale economische systeem bijgebracht. Maar de huidige president gelooft er niet in. Dan rest de andere landen niets anders dan zich af te vragen: hoe gaan we hiermee om? Wat kunnen we zelf doen? Je kunt niet simpelweg zeggen: dan laten we iedere internationale economische politiek maar varen.“
- 04505 Moet Duitsland nu een centrale rol gaan spelen?
- 04506 „Natuurlijk, maar tegelijk: het moet een kwestie van samenwerking zijn. Met Frankrijk in de eerste plaats. Maar toen Frankrijk in de jaren vijftig de Europese Defensiegemeenschap blokkeerde, waren het de Benelux en Italië die het Europese project weer vlot trokken. Zo zie je, ook kleine landen kunnen een belangrijke, historische rol spelen.“
- 04507 De economische macht van Duitsland ligt steeds vaker onder vuur
- 04508
- 04509 cv Martin Hellwig
- 04510 De Duitse econoom Martin Hellwig (1949) is niet alleen een gezaghebbende wetenschapper, hij levert ook belangrijke bijdragen aan het maatschappelijke debat. Met zijn Amerikaanse collega Anat Admati schreef hij in 2013 een kritiek op banken en de regulering van de sector, *The Bankers' New Clothes* (De nieuwe kleren van de bankiers).

04511 Hellwig studeerde in Heidelberg en promoveerde aan het MIT in de VS. Hij werkte aan een reeks universiteiten, van Stanford en Princeton tot Bonn,

Basel en Harvard. In Duitsland was hij voorzitter van de Monopolkommission (2000-2004) en directeur van het Max Planck Instituut voor onderzoek naar collectieve goederen.

04512

04513 LOAD-DATE: June 9, 2017

04514

04515 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04516

04517 GRAPHIC: Martin Hellwig: „Je kan niet bij voorbaat tegen de president van Frankrijk zeggen: over uw ideeën willen we helemaal niet praten."

04518 Foto Christoph Papsch/laif/HH

04519

04520 PUBLICATION-TYPE: Krant

04521

04522 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04523

04524

04525 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04526 All Rights Reserved

04527

04528

04529

04530

04531 92 of 200 DOCUMENTS

04532

04533

04534

04535 NRC Handelsblad

04536

04537 07 June 2017

04538 NH Woensdag

04539

04540 Stiekem gaat het om de eurokoers

04541

04542 BYLINE: Mark Beunderman

04543

04544 SECTION: Economie; Blz. 2

04545

04546 LENGTH: 959 woorden

04547

04548 DATELINE: Amsterdam.

04549

04550 ABSTRACT

04551 ECB-vergadering

04552 Wanneer stopt de ECB met het opkopen van leningen? De euro zal dan duurder worden. Sommigen willen dat, anderen niet. Donderdag is er overleg.

04553 Als een hogesnelheidstrein zoekt de economie van de eurozone voort. Erachter sukkelde een Britse stoptrein, gevolgd door een Amerikaans golfkarretje. Zo ongeveer verhouden zich nu de prestaties van de drie grote westerse economieën. Deze week wordt het toch al sterke groei cijfer van de eurozone in het eerste kwartaal, 0,5 procent, mogelijk naar boven ϵ^3 bijgesteld, na positieve aanpassingen in onder meer Italië en Frankrijk. Het Verenigd Koninkrijk (0,2 procent kwartaalgroei) en de Verenigde Staten (0,17 procent) kunnen daar niet aan tippen.

04554 Fijn nieuws voor de Europese Centrale Bank (ECB), zou je zeggen.

Eindelijk kan de centrale bank de voet een beetje van het gaspedaal halen.

De ECB, die donderdag vergadert in Tallinn, koopt nog steeds maandelijks ϵ^2

voor 60 miljard euro aan staats- en bedrijfsleningen op. Het geld dat zij hiervoor betaalt, aan banken en beleggers, moet in de economie komen.

De Amerikaanse Fed en de Bank of England, waarvan de ECB dit

paardenmiddel heeft afgekeken, kopen geen nieuwe leningen meer, ze vervangen alleen nog leningen op hun balansen die aflopen. Hun balansen blijven gelijk - en die van de ECB zwelt verder aan.

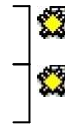
04555 Afgelopen week was de balans van de ECB, gemeten in de huidige eurodollarkoers, voor het eerst in vier jaar groter dan die van de Amerikaanse Fed. Bijna 4.200 miljard euro staat er nu op de topzware ECB-balans, ofwel zo'n zes keer de omvang van de Nederlandse economie. Zo'n 1.600 miljard daarvan bestaat uit staats-en bedrijfsleningen. Daar komt tot eind dit jaar nog 420 miljard euro bij.

04556

04557 Groeiend onbehagen

04558 Nu de economie op volle toeren draait, neemt het onbehagen over die ECB-koopdrift toe. Centraal staat in Tallinn de vraag of de ECB volgend jaar de maandelijkse opkopen stapsgewijs moet terugschroeven naar de nul (in jargon 'tapering', ofwel verminderen). Dit is wat de Fed eerder deed. Het 25-koppige ECB-bestuur is diep verdeeld. Officieel spitsen de discussies zich toe op de inflatie. In wekelijkheid gaat het om veel meer.

04559 Mario Draghi, de baas van de ECB, kreeg eind 2014 een meerderheid voor het opkoopprogramma omdat de inflatie onder de nul zakte. Deflatie dreigde, meenden de meeste bestuursleden. Dat is een negatieve prijs-spiraal die de economie kan ruïneren. Door miljarden in de financiële $\epsilon 3$ ~ markten te pompen wilde de ECB het prijspeil weer aanjagen.

04560 Die angst voor deflatie vonden Klaas Knot, de president van De ϵA ~

overdreven. Inmiddels is de inflatie weer een stuk hoger: sinds eind vorig jaar schommelt die tussen de 1 en 2 procent. Dat is zo ongeveer het inflatiedoel dat de ECB nastreeft, van vlak onder de 2 procent. Dat geldt onder centrale bankiers als ideaal percentage, waarbij de economie gezond kan groeien zonder dat de prijzen door het dak schieten.

- 04561 Missie geslaagd dus? Niet volgens Draghi. Hij heeft de voorbije maanden een aantal eisen toegevoegd aan het inflatiedoel. De inflatie moet bijvoorbeeld niet van „voorbijgaande" aard zijn, dus niet meteen weer inzakken als de ECB geen leningen meer koopt.
- 04562 Het zijn extra argumenten voor Draghi om de ECB-balans verder te laten aanzwellen. Daarbij gaat het óók, - en misschien wel vooral - om iets dat de ECB nooit openlijk als doelstelling noemt, maar waar zij binnenskamers wel voortdurend over praat: de koers van de euro. Het opkoopprogramma heeft een sterk drukkend effect gehad op de eurokoers. Die daalde van 1,38 dollar medio 2014, toen de ECB voor het eerst over het opkoopprogramma begon te praten, naar 1,05 dollar in maart 2015, toen het opkopen begon. Nu staat de euro op zo'n 1,12 dollar.
- 04563 Eurolanden hebben flink van de goedkope euro geprofiteerd. Producten uit Nederland of Italië werden voor buitenlandse afnemers goedkoper.
- de motoren achter het economisch herstel van de
- eurozone. Het maandelijks handelsoverschot van de muntunie lag in maart op 23 miljard euro. Dat is zo'n 10 miljard euro meer dan toen de ECB begon met opkopen. Ook het maar weinig concurrerende Italië voert weer meer uit dan het invoert.
- 04564
- 04565 Merkel verliest geduld
- 04566 Maar het gemor in het grootste en meest concurrerende exportland van de muntunie, Duitsland, neemt toe. Het heeft een enorm handelsoverschot, terwijl de Duitse spaarders, zo klinkt het in politiek en media, lijden onder de lage rentes die deels het gevolg zijn van het ECB-beleid. De euro is „te zwak", zei bondskanselier Angela Merkel onlangs, „vanwege het ECBbeleid".
- 04567 Dat was een opmerkelijke uitspraak. Merkel heeft openlijke kritiek op Draghi tot dusver altijd vermeden. Haar boodschap lijkt duidelijk: het is tijd dat de ECB het roer omgooit. Het zou Merkel niet slecht uitkomen als de ECB vóór de Duitse verkiezingen van september aankondigt dat ze gaat stoppen met opkopen.
- 04568 Maar de Italiaanse verkiezingen, in ieder geval in mei 2018 of al in de herfst, spelen evenzeer mee. Daar kunnen eurosceptici gaan doorbreken. Het derde land van de eurozone, waar het economisch herstel nog heel pril is, kan nog wel even een zwakke euro gebruiken.
- 04569 Analisten verwachten dat ECB-president Draghi donderdag de verklaring die hij altijd geeft na vergaderingen, minimaal wijzigt. Bij

een latere vergadering, waarschijnlijk pas in september of nog later, kan de ECB gaan aankondigen dat ze het opkoopprogramma gaat afbouwen.

04570 Mogelijk zal Draghi de risico's voor het economisch herstel in de eurozone, die nu nog „neerwaarts" worden genoemd, nu als neutraal inschatten. Ook kan een zin waarin staat dat de ECB nóg meer leningen kan gaan opkopen dan ze nu al doet, gaan sneuvelen. 04571

04572 LOAD-DATE: June 7, 2017

04573

04574 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04575

04576 GRAPHIC: Zwakke euro drijft handelsoverschot op

04577 De inflatie mag niet direct weer inzakken als de ECB geen leningen meer koopt, vindt ECB-baas Mario Draghi.

04578 Foto Kai Pfaffenbach / Reuters

04579

04580 PUBLICATION-TYPE: Krant

04581

04582 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04583

04584

04585 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04586 All Rights Reserved

04587

04588

04589

04590

04591 93 of 200 DOCUMENTS

04592

04593

04594

04595 NRC Handelsblad

04596

04597 01 June 2017

04598 NH donderda

04599

04600 De struikelende reis naar een federale EU

04601

04602 BYLINE: Maarten Schinkel

04603

04604 SECTION: Economie; Blz. 2

04605

04606 LENGTH: 613 woorden

04607

04608 ABSTRACT

04609 Maarten Schinkel

04610

04611 Column

04612 Gaat het weer lopen in Europa? Europese integratie is weleens H1~

omschreven als de menselijke voortbeweging. Het lichaam helt naar voren, en één been schiet voorwaarts om een val te

] voor komen. Het zwaartepunt van het lijf

04613 Zo is het in Europa zo'n zestig jaar lang gegaan. Neem een televisie. Als die overal in de EU mag worden verkocht (stap), dan moet hij overal kunnen worden geleverd (volgende stap). En overal gerepareerd (stap) en verzekerd (stap). En het zou best handig zijn als de stekker ook overal past (stap). Zo struikelen het vrije verkeer van goederen, diensten en personen en gemeenschappelijke standaarden naar het mededingingsrecht (stap):

verplaatst zich vervolgens, waardoor het andere been te hulp moet komen. Lopen is, in die zin, een gecontroleerde val voorwaarts.

want we moeten voorkomen dat één fabrikant van televisies de hele markt H3~ in handen krijgt.

04614 De euro is een logisch gevolg geweest van de Europese integratie. Sinds het wegvallen van de vaste koppeling van alle munten aan de Amerikaanse dollar is de EU op zoek geweest naar een alternatief, dat rust in de wisselkoersen kan brengen.

04615 Na veel mislukkingen - de laatste was met de val van het Britse pond én de Italiaanse lire in 1992 nogal gênant en kostbaar - moest de euro rust in de tent brengen. Eén gemeenschappelijke munt dus (stap). Maar die vergde dan wel regels voor het begrotingsbeleid van de deelnemers, opdat niemand de gemeenschappelijke munt zou ondergraven met veel te hoge overheidsuitgaven en een groeiende staatsschuld. Stap en stap. Maar kan een munt wel zonder toezicht daarop, en liet de financiële crisis niet zien dat een bankenunie met gemeenschappelijk toezicht nodig is? De stappen volgden elkaar in snel tempo op. Telkens richting diepere integratie die noodzakelijk werd door de vorige integratie.

04616 Het is begrijpelijk dat het publiek op een gegeven moment 'ho' zei. Maar het mechanisme is onverbiddelijk. Woensdag kwam de Europese Commissie met nieuwe schetsen voor de euro. Neem er één:

gemeenschappelijke staatsleningen. Stel dat je zegt: alle staatsschuld onder de 60 procent van het bruto binnenlands product (de Maastrichtnorm) gooien we in één spreekwoordelijke pot en we

04617 Dat lijkt een goed plan. Maar gemeenschappelijke leningen vergen gemeenschappelijk management (stap) en ontslaan ook in de hier voorgestelde vorm de lidstaten niet van het nog strikter bewaken van elkaars begrotingsbeleid (stap). Het zal op den duur écht alleen maar werken met een dynamische herverdeling van middelen over de lidstaten (stap). Dat vergt een budget en centrale (federale) inkomsten van

financieren dat met

gemeenschappelijke leningen, eurobonds.

Alle schuld daarboven is voor c3~ rekening en risico van de afzonderlijke lidstaten.

voldoende omvang. En dan groeit een permanente voorzitter van de E3~

Eurogroep al snel uit tot een gezamenlijke minister van Financiën (stap,

04618 De verkiezing van Emmanuel Macron tot Franse president, de revitalisering van de Frans-Duitse as, de gemeenschappelijke antagonisten (het VK, de VS, Rusland): er is heel veel dat op dit moment bijdraagt aan de Europese dynamiek. Of dat ergens toe gaat leiden? Onbekend. Als maatregelen dichtbij komen, afspraken concreet worden en concessies onvermijdelijk,

stap en stap).

dan steken nationale belangen

vaak toch weer de kop op. Maar als de v5~

dynamiek dan toch hervonden wordt? Bereid je voor op een lange wandeling, stap voor stap, onvermijdelijk naar een meer federaal Europa.

Wenselijk? Kijk naar het alternatief. Haalbaar? Dat is een ander verhaal.

04619 Maarten Schinkel schrijft over economie en financiële markten.

04620 Diepere integratie is noodzakelijk geworden door de vorige integratie

04621

04622 LOAD-DATE: June 1, 2017

04623

04624 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04625

04626 NOTES: Maarten Schinkel schrijft over economie en financiële markten.

04627

04628 PUBLICATION-TYPE: Krant

04629

04630 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04631

04632

04633 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04634 All Rights Reserved

04635

04636

04637

04638

04639 94 of 200 DOCUMENTS

04640

04641

04642

04643 NRC Handelsblad

04644

04645 01 June 2017

04646 NH donderda

04647

04648 De toekomst van de euro: beter bestand tegen schokken

04649

04650 BYLINE: Stéphane Alonso

04651

04652 SECTION: Economie; Blz. 7

04653

04654 LENGTH: 874 woorden

04655

04656 DATELINE: Brussel.

04657

04658 ABSTRACT

04659 Scenario's voor Europa

04660 Bij een muntunie zonder schokdempers hakt elke crisis er keihard in.
Dat kan en moet anders, vindt de Europese Commissie.

04661 De euro weer begeerlijk maken. Daar draait het om in een woensdag door de Europese Commissie gelanceerd discussiestuk, met een overzicht van mogelijke hervormingen. Die moeten een herhaling

op vakantie, moet de Europese munt ook een veilige thuishaven worden, voor burgers en bedrijven.

04662 Het sleutelwoord: schokdempers. Elke muntunie heeft ze, behalve de Europese. Elke crisis hakt er daardoor snoeihard in. En hoe groter de sociale en economische schade, hoe moeilijker het is om er daarna weer bovenop te komen. „De status quo is geen optie”, zei eurocommissaris voor Economische Zaken en

04663 Belastingen Pierre Moscovici woensdag tijdens een persconferentie. Als de EU het „gevaarlijke populisme” vóór wil blijven, moet de euro weer snel „een vehikel van gedeelde welvaart” worden. Om te beginnen moeten staatsleningen volgens de Commissie veiliger worden gemaakt. Nu heeft een bank doorgaans veel obligaties van het eigen thuisland op de balans staan. Maar wat als nou net dát land in de

Behalve een handig betaalmiddel voor

problemen komt? Door in navolging van de Amerikaanse 'treasury bonds' €3~ Europese 'safe assets' in het leven te roepen, waarbij schuld papier uit economisch sterkere landen wordt vermengd met obligaties uit zwakkere landen, kunnen financiële instellingen risico's beter spreiden.

] van de eurocrisis, die H3~ banken en zelfs complete samenlevingen deed wankelen, voorkomen, of in elk geval een stuk moeilijker maken.

]

04664 Moscovici benadrukte dat het hier niet gaat om het elkaar verantwoordelijk maken voor elkaars schulden, een concept dat heel gevoelig ligt, vooral in rijkere, Noord-Europese landen als Nederland en Duitsland. Het doel is voorkomen dat het lot van een bank te veel aan dat van één land verbonden is - en dat voor een giftige dynamiek.

04665 19-01-2010
04666
04667 Bijspringen in tijden van crisis
Behalve zo'n financiële schokdemper bepleit de Commissie ook sociaaleconomische 'stabilisatoren'. Zo moet er volgens Moscovici worden nagedacht over een Europees mechanisme om investeringen in de publieke sector te beschermen. Bij een crisis wordt er volgens hem vaak €3~

„als eerste" gesneden in publieke werken, juist op een moment dat een economie beter gestimuleerd kan worden. Met een Europees noodfonds, waaruit alleen onder strikte voorwaarden geleend zou kunnen worden, kan die klap op een cruciaal moment worden uitgesteld - en dat kan economisch herstel weer bespoedigen.

04668 Ook een optie: een Europese 'herverzekering' voor nationale werkloosheidssystemen, waarbij landen, ook weer voorwaardelijk, in noodsituaties toch een minimum aan sociale bescherming in stand kunnen houden. In crisistijd wordt er een zwaarder beroep gedaan op uitkeringen, terwijl de middelen hiervoor juist ineen schrompelen. Deze 'kortsluiting' trok tijdens de eurocrisis een spoor van vernieling, vooral door ZuidEuropese samenlevingen. De geldkraan moest resoluut dicht. De schade - 50 procent jeugdwerkloosheid, verloren generaties - is moeilijk te herstellen.

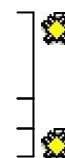
04669 Moscovici wond er geen doekjes om: zulke schokdempers vereisen dat de eurozone over eigen middelen beschikt. Ook is er vanuit Brussel meer dwingende coördinatie nodig, en misschien ook een Europese minister van Financiën. Bovendien kan Europa niet altijd blijven kijken naar Mario

Draghi, de voorzitter van de Europese Centrale Bank, en diens monetaire krachttoer om de motor aan de praat te krijgen. De grens daarvan is bereikt, zei Moscovici.

04670

04671 Historische kans

04672 De hervormingen mogen niet leiden tot permanente 'transfers', waarbij de €3~ beste jongetjes van de klas opdraaien voor de slechtste - een in NoordEuropa populair angstbeeld. Maar als het 'ieder voor zich' blijft, zullen

04673 Zijn collega Valdis Dombrovskis (Euro en Sociale Dialoog) erkende dat het geen makkelijk debat wordt, omdat landen elkaar meer zullen moeten vertrouwen. Tegelijkertijd is dit wel het beste moment om het te voeren, omdat het weer beter gaat

met de Europese economie en er niet onder hoge druk of in
paniek gehandeld hoeft te worden, zoals zeven jaar

eurola
nden
verder
uit

elkaar groeien. „We moeten vooral op langere

termijn veel ambitieuzer zijn", zei Moscovici. EA~

geleden. „Laten we niet wachten op de volgende crisis", zei de
Letse oudv~ premier.

- 04674 Bovendien is het politieke klimaat ernaar. Door de Brexit zijn lidstaten dichter tegen elkaar aan gekropen. En de recente verkiezingsoverwinning van Macron in Frankrijk heeft pro-Europese krachten een belangrijke impuls geven. „We kunnen deze historische kans niet laten liggen", aldus Moscovici. „We zitten in een nieuwe fase, die zonder meer positiever is."
- 04675 De Europese Commissie presenteerde in maart vijf toekomstscenario's voor de EU. Het debat hierover moet in december, tijdens een top van EULEiders, leiden tot een langjarige visie, tot 2025. De Commissie levert hiervoor extra bouwstenen aan, middels 'reflectiestukken', vijf in totaal.
- 04676 Eerder waren er al papers over de (behoefte aan een) sociale unie en (de kwalijke gevolgen van) globalisering. Woensdag was de eurozone aan de beurt. In juni volgen nog stukken over de Europese defensie en de financiering van de Europese Unie.
- 04677
- 04678 LOAD-DATE: June 1, 2017
- 04679
- 04680 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 04681
- 04682 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 04683
- 04684 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 04685
- 04686
- 04687 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 04688 All Rights Reserved
- 04689

04690

04691

04692

04693 95 of 200 DOCUMENTS

04694

04695

04696

04697 NRC Handelsblad

04698

04699 31 May 2017

04700 NH woensdag

04701

04702 In Brussel gaan de ramen open

04703

04704 BYLINE: Stéphane Alonso

04705

04706 SECTION: Buitenland; Blz. 1

04707

04708 LENGTH: 879 woorden

04709

04710 DATELINE: Brussel

04711

04712 ABSTRACT

04713 Nieuwe stappen

04714 Door de overwinning van Emmanuel Macron komt er ruimte voor hervormingen die lange tijd onhaalbaar leken.

04715 Het mag weer: nadenken over diepere, vergaande Europese integratie. De verkramptheid waarmee de laatste jaren over de Europese Unie werd gesproken, waarbij de angst voor de kiezer het vaak won van de noodzaak tot hervormen, is niet weg. Maar sinds de verkiezingszege in Frankrijk van de ongegeneerd pro-Europese Emmanuel Macron lijkt het denken bevrijd.

- 04716 Vandaag sneuvelen er opnieuw taboes. De Europese Commissie komt met een 'reflectiestuk' over de eurozone. Het zijn vaak al wat oudere ideeën, maar ze komen overeen met die van Macron en sinds zijn verkiezing worden ze niet bij voorbaat als politiek onhaalbaar afgedaan.
- 04717 „Je ziet dat er in hoofden ruimte aan het ontstaan is voor nieuwe stappen", zegt Europarlementariër Bas Eickhout (GroenLinks). „Er zit weer meer zuurstof in het debat." De kentering begon met de Brexit en Trump - gebeurtenissen waardoor Europa „zijn lot in eigen handen" moet nemen, zoals de Duitse bondskanselier Merkel het zondag zei. Maar door Macron durft Europa ook weer te dromen, waar het gevoel in 2015 nog was dat het „weleens echt zou kunnen stranden", aldus Frans Timmermans toen.
- 04718 „Het proces van Europese integratie heeft een boostgekregen van al die negativiteit van afgelopen jaar", zegt Janis Emmanouilidis van denktank European Policy Centre (EPC). „Mensen lijken meer te beseffen hoe veel er op het spel staat."

hechten aan nationale soevereiniteit en lezen elkaar niet graag de les, ook uit vrees dat dit koren op de molen zou zijn van Europese populistten. Maar nu die radicale krachten niet onoverwinnelijk blijken te zijn, vonden EU-leden de moed het eens een keer wél te doen.

04720 Politieke opportuniteit

04721 Horden zijn er nog genoeg. Allereerst de Franse

04722 parlamentsverkiezingen over tien dagen: lukt het Macron zijn presidentschap om te zetten in échte macht? En dan de Duitse verkiezingen, op 24 september: kan de FransDuitse as, de al jaren haperende motor van de EU, inderdaad herleven?

Maar toch: „De politieke opportuniteit voor Europa is echt enorm", zegt Frank Vandenbroucke, de Belgische ex-minister van

04723 Sociale Zaken, nu hoogleraar in Amsterdam.

Eveneens enorm is de uitdaging. De economische coördinatie in de eurozone is gebrekkig, waardoor landen die meer zouden kunnen uitgeven

(Duitsland, Nederland) dit niet doen, en landen met een al krappe begroting (Zuid-Europa) nog meer moeten bezuinigen.

04724 Schending van begrotingsregels leidt tot bestraffende woorden, maar nooit tot sancties. De bankenunie, de aanleg van een brede 'brandgang' rondom de financiële sector, is niet voltooid. De sociale dimensie van de EU is zwak.

„Dit ga je niet morgen allemaal oplossen", zegt Vandenbroucke.

„Maar het is essentieel dat er intellectuele ruimte wordt

gecreëerd om aan deze kwesties te kunnen blijven werken."
Behalve over de eurozone kwam de Commissie eerder met twee
andere reflectiepapers, over een sociale unie en over
globalisering - met ideeën die tot voor kort, in minder gunstige
omstandigheden, zouden zijn gesneuveld.

04719
V
eelzegge
nd was
de
schrobbe
ring die
Warscha
u twee
weken
geleden
kreeg.
Lidstaten
spraken
de Poolse
regering
aan op

haar aanhoudende pogingen de rechterlijke macht te beïnvloeden.
Bijzonder, want lidstaten

04725 Wat Eickhout betreft wordt de ruimte die er onmiskenbaar is
gebruikt voor een aantal cruciale dossiers. Om te beginnen de
begrotingspolitiek, die veel te rigide zou zijn en te weinig gericht
op investeringen en banen. Eickhout: „Krijgt Macron de Duitsers af van hun
eenzijdige, dogmatische agenda? Dat wordt de grote test.”

04726 Behalve ruimte ziet Vandenbroucke meteen een nieuw gevaar:
Europa zelf. Zijn grote angst is dat EU-leiders zelfgenoegzaam
worden. „We mogen nu niet gaan denken dat we de agenda die
voor ons ligt kunnen negeren omdat het nu beter gaat.”

04727

04728 Reflectiestuk van de Europese Commissie Deze ideeën waren tot voor
kort taboe:

04729 Economisch bestuur

lidstaten blekendoor samenwerking niet 'vanzelf' naar elkaar toe
te groeien. Het idee is nu de eurozone een eigen begroting te
geven en een eigen minister van Financiën. Dat zou de eurozone
in theorie ook minder afhankelijk maken van nationale,
partijpolitieke grillen. Mede door gebrek aan slagvaardigheid
duurde de eurocrisis langer dan nodig was.

04731 Europese democratie versterken 04730
04732 Over de eurozone wordt besloten door de Eurogroep, het Door de
gremium van ministers van Financiën uit eurolanden. Maar de eurocrisis
controle hierop gebeurt in de nationale parlementen, en is in de is de
praktijk gebrekkig. De Commissie wil daarom het Europees kloof
Parlement, dat deel althans dat uit eurolanden komt, een grotere tussen
04733 verantwoordelijkheid geven. Dat zou ook het gevoel dat de noord en
04734 'achterkamertjes' in Brussel regeren kunnen wegnemen. zuid in de
Werkloosheidsverzekering EU
Amerikaanse staten kunnen bij ernstige crises geld lenen bij de gegroeid,
federale overheid. In Europa ontbreken zulke 'herverzekeringen',] c1~
waardoor landen tijdens de financiële crisis al vrij snel vol op de zelfmoor
rem moesten staan, met enorme en langdurige sociale schade tot den).
gevolg (jeugdwerkloosheid, Zo'n
system
ligt gevoelig, omdat het riekt naar een c3~
'transferunie', waarbij rijke landen moeten 'opdraaien' voor armere. ca~

04735

04736 LOAD-DATE: May 31, 2017

04737

04738 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04739

04740 PUBLICATION-TYPE: Krant

04741

04742 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04743

04744

04745 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04746 All Rights Reserved

04747

04748

04749

04750

04751 96 of 200 DOCUMENTS

04752

04753

04754

04755 NRC Handelsblad

04756

04757 27 May 2017

04758 nh zaterdag

04759

04760 Eurozone moet op eigen kracht verder in omgeving die niet vriendelijker wordt

04761

04762 SECTION: Opinie; Blz. 2

04763

04764 LENGTH: 512 woorden

04765

04766 Commentaar

04767 Het zal even wennen zijn, na een klein decennium van zwaarmoedigheid, maar het gaat best goed met Europa. Het vertrouwen van het bedrijfsleven is terug, de banengroei is het grootst sinds de crisis van 2008. Consumenten hebben er weer zin in. En in Duitsland staat de voorspeller van de bedrijvigheid, de zogenoemde Ifo-indicator, op de hoogste stand sinds de jaren tachtig. De economische groei in de eurozone

was in het eerste kwartaal beter dan die in de VS en in het VK.

04768 De begin dit jaar gevreesde populistische revolutie is vooralsnog uitgebleven, gezien de verkiezingsuitslagen in achtereenvolgens Oostenrijk, Nederland en Frankrijk. Ook Bondskanselier Merkel lijkt stevig in het zadel te zitten in de aanloop naar de Duitse verkiezingen van september. Het continent kiest intussen gezamenlijk positie in de onderhandelingen over de Britse uittreding uit de EU - ook dat verbreedert.

En rond de euro heerst een rust die jarenlang ongebruikelijk was.

04769 Zoals dat vaak gaat met economische succesverhalen, hoe pril ook, nu lijkt het wachten op een herwaardering van het Europese, of Rijnlands, model. Zo'n 'model' is een narratief dat de kop pleegt op te steken als een land of regio het een tijdje beter doet dan de rest. Dat zou voorbarig zijn. De groeispurt van nu is voor een groot deel een inhaalslag, waarin het verlies van de magere crisisjaren moet worden goedgeemaakt. Er is nog sprake van forse ongebruikte capaciteit in de economie van de eurozone. De werkloosheid daalt weliswaar, maar bedraagt nog steeds 9,5 procent van de beroepsbevolking in de eurozone. En niet vergeten moet worden dat het economisch herstel wordt gesteund door een uitzonderlijk monetair beleid. De Europese Centrale Bank hanteert negatieve rentes en koopt nog €2~

steeds 60 miljard euro aan staatsleningen en andere leningen per maand voor een beduidende verbetering van de positie van exporteurs.

04770 Die wind in de rug zal afnemen. De economie van de eurozone zal het op eigen kracht moeten gaan doen, in een internationale omgeving die er niet vriendelijker op wordt.

04771 In de afgelopen jaren is er bezuinigd, omgebogen en hervormd in economisch klimaat dat tegen zat. Dat was niet ideaal. Nu zit de economie

op.
De
koers
dalin
g van
de
euro,
die
daar

het effect van was, heeft gezorgd

in de lift en lijkt de Frans-Duitse samenwerking te herleven. Dit zijn de vs~ betere omstandigheden om het continent bestendiger te maken tegen de nadelen van de globalisering en tegelijk beter gebruik te maken van de mogelijkheden die de wereldmarkt biedt. Dit is eveneens een beter klimaat om het grootse, maar onvoltooide project van de euro af te maken.

04772 Welke vorm die architectuur van de euro moet krijgen, zal
Date: 31-01-19 P I: ATLAS-NRC1.txt Page: 1046/325
onderwerp moeten worden van diepgaand debat. Maar het
kunst- en vliegwerk waarmee de munt de afgelopen jaren
overeind werd gehouden, kan bij een volgende crisis wellicht
niet meer worden herhaald. Het zou daarom
hoogtij niet werd benut. Kortom: de zon schijnt v5~ over het continent. Tijd
voor de reparatie van het dak.

zonde zijn
als het
huidige

04773 De euro zal crisisbestendiger moeten worden

04774

04775 LOAD-DATE: May 27, 2017

04776

04777 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04778

04779 PUBLICATION-TYPE: Krant

04780

04781 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04782

04783

04784 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04785 All Rights Reserved

04786

04787

04788

04789

04790 97 of 200 DOCUMENTS

04791

04792

04793

04794 NRC Handelsblad

04795

04796 26 May 2017

04797 NH Vrijdag

04798

04799 SECTION: Economie; Blz. 1

04800

04801 LENGTH: 14 woorden

04802

04803 Valuta

04804 Trumps dollar verliest terrein, terwijl de populariteit van de euro toeneemt

04805

04806 LOAD-DATE: May 26, 2017

04807

04808 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04809

04810 PUBLICATION-TYPE: Krant

04811

04812 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04813

04814

04815 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04816 All Rights Reserved

04817

04818

04819

04820

04821 98 of 200 DOCUMENTS

04822

04823

04824

04825 NRC Handelsblad

04826

04827 26 May 2017

04828 NH Vrijdag

04829

04830 Trumps dollar: van opmars naar aftocht

04831

04832 BYLINE: Maarten Schinkel

04833

04834 SECTION: Economie; Blz. 2

04835

04836 LENGTH: 1002 woorden

04837

04838 DATELINE: amsterdam.

04839

04840 ABSTRACT

04841 Valutamarkt

04842 Terwijl de Amerikaanse dollar terrein begint te verliezen, mede door de chaos in de regering-Trump, beleeft de euro een onverwachte renaissance.

04843 Het jaar van de dollar zou het worden, 2017. Toen Donald Trump op 8 november vorig jaar de Amerikaanse verkiezingen won, was de reactie op de financiële markten verrassend positief. Als president zou hij de economie aanjagen met grootscheepse investeringen in de infrastructuur, en via belastingverlagingen de bestedingen aanjagen.

04844 De handel die op de beurzen op gang kwam, kreeg al snel een naam: Trump trade of, feitelijker, de 'reflation trade'. Een aantrekkende economie zou een eind maken aan de structureel lage inflatie. De centrale bank zou daarop antwoorden met een veel snellere verhoging van de rente dan gedacht. En die rente zou, voor Amerikaanse staatsleningen, waarschijnlijk toch al gaan stijgen omdat de ploeg van Trump zich geen overmatige zorgen leek te maken over de gevolgen van alle plannen voor de staatshuishouding. Kort gezegd: dat het begrotingstekort zou oplopen namen de nieuwelingen in het Witte Huis op de koop toe.

04845

04846 Juichend voor Trump...

04847 De beurskoersen stegen na Trumps zege fors, en ze staan nog steeds op recordhoogte. Ook alle onthullingen, controverses en mogelijke schandalen, waarvan het tempo vorige week een crescendo bereikte, leidden achteraf niet tot een al te grote nervositeit op Wall Street. Er klotst zoveel geld ('liquiditeit') tegen de

beursplinten, op zoek naar rendement, dat elke koersdaling wordt aangegrepen om bij te kopen. Buy on the dips, heet dat in beursjargon.

04848 Op de valutamarkt zit dat anders. In zekere zin is die de liquiditeit zelf. Dagelijks wordt er 5.100 miljard dollar aan valuta verhandeld. De dollar zelf is betrokken bij 88 procent van alle wereldwijde transacties. En de combinatie euro-dollar is van alle verhandelde valutaparen de dominante, met 24 procent van alle transacties.

04849 Op de valutamarkt worden andere conclusies getrokken dan op de rest van de financiële markten. De dollar won fors op andere munten na Trumps zege. De combinatie van flinke economische stimulering en oplopende rentes deed sterk denken aan de eerste termijn van president Reagan in de jaren tachtig. Toen vloog de waarde van de dollar omhoog. Terugrekenen is lastig, maar de hoogste koers van de dollar zou destijds zo'n 0,64 dollar per euro geweest zijn - als de Europese munt die dinsdag 26 februari 1985 al had bestaan.

04850 Ook eind 2016 ging het best hard: van meer dan 1,10 dollar per euro op verkiezingsdag naar onder de 1,04 anderhalve maand later (het getal neemt af als de dollar sterker wordt). Daarmee trok de dollar een eindsprint, na een koers die al sinds begin 2014 verbeterde.

04851 Dat lag ook aan, nog steeds, de belangrijkste tegenhanger van de dollar in de internationale economie: de euro. Van de eurozone werd weinig verwacht. Het zou doormodderen in een licht economisch herstel. Er waren verkiezingen op komst in Nederland en Frankrijk, die het gevreesde populisme meer macht zouden opleveren. En de Europese Centrale Bank zou, om al deze redenen, geen aanleiding zien om het buitengewoon ruime monetaire beleid in te nemen.

04852

04853 ...maar nu wat bedroefd

04854 Het bleek allemaal anders uit te pakken. Zowel in Nederland als in Frankrijk viel de verkiezingsuitslag uit in het voordeel van gematigde politieke stromingen. Op de financiële markten wordt van de nieuwe Franse president Emmanuel Macron een initiatief verwacht dat de FransDuitse samenwerking sterker maakt, en daarmee ook de euro.

04855 Maar daarvóór al versterkte de Europese economie zienderogen. Alsof Brexit noch populisme een rol speelde, stooft de eurozone vooruit. Deze week bereikte de Duitse Ifo-index een waarde van 114,6, nipt hoger zelfs dan vlak voor de financiële crisis van 2008.

Analisten moesten tot in de jaren tachtig terug om zo'n piek te vinden in de indicator, die doorgaans een goede voorspeller is van de Duitse bedrijvigheid.

- 04856 De zogenoemde PMI-index voor de gehele eurozone, die internationaal de bekendste voorlopende indicator is voor de bedrijvigheid, bedroeg in mei 56,9. Dat is zeer hoog, en veel hoger dan de 53,9 die de VS lieten noteren.
- 04857 Andere verwachtingen passen zich daaraan aan: de Europese Centrale Bank zou sneller dan gedacht zijn uitzonderlijke stimuleringsmaatregelen kunnen afbouwen, al is nog onduidelijk in welke mate dit een verhoging van de rente betreft en in welke mate het zou gaan om het sneller afbouwen van de maandelijkse steunaankopen van staatsleningen en andere leningen, die nu nog steeds 60 miljard euro per maand bedragen. Juist dat beleid van steunaankopen, door 'geld bij te drukken', droeg sterk bij aan de daling van de eurokoers in de afgelopen jaren.
- 04858 In de Verenigde Staten is de centrale bank al veel verder met het normaliseren van dat beleid. Maar op de financiële markten treedt een aarzeling in. De regering-Trump blijkt niet of nauwelijks in staat om te leveren. De belofde 1.000 miljard dollar aan investeringen blijven uit. En de dinsdag gepubliceerde begrotingsvoorstellen worden ongeloofwaardig bevonden. Dat belastingverlagingen zowel voor 3 procent duurzame economische groei zorgen als dat zij zichzelf via hogere economische groei terugbetalen is al weggehoond als budgettaire dubbeltelling en een beginnersfout. De vermaarde econoom Larry Summers, zelf ooit minister

van Financiën onder president Clinton, zei dat hij er een eerstejaarsstudent om zou wegsturen. De kans dat dit plan ongeschonden door het Congres komt is vooralsnog klein.

04859 De euro steeg deze week naar 1,12 dollar, de hoogste stand sinds oktober vorig jaar. De munt mag zich verheugen in toenemende populariteit, zeker omdat het existentiële debat - bestaat de euro over een paar jaar nog wel? - is verstomd.

04860 Of dat terecht is? De meewind die de economie van de eurozone jarenlang $\text{E}\text{3}$ door de sterk gedaalde munt genoot, gaat nu langzaam liggen. Straks moet blijken of de Europese renaissance ook standhoudt bij valutaire tegenwind.

04861 De existentiële vraag over de euro verdwijnt langzaam van de

04862 agenda

04863

04864 LOAD-DATE: May 26, 2017

04865 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
Date: 31-05-2017 10:52/325

04866

04867 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-

04868

04869 CODE: NRC Handelsblad

04870

04871

04872 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04873 All Rights Reserved

04874

04875

04876

04877 99 of 200 DOCUMENTS

04878

04879

04880 NRC Handelsblad

04881

04882 23 May 2017

04883 NH Dinsdag

04884

04885 Griekse schulden Nog geen akkoord Eurogroep over nieuwe
04886 lening voor Grieken

04887 SECTION: Economie; Blz. 2

04888 LENGTH: 113 woorden

04889

04890 DATELINE: Amsterdam.

04891

04892 Een nieuw deel van de Europese lening aan Griekenland wordt
04893 uitgesteld.

04894

04895

De
ministers
van
Financiën
van de
eurolande
n werden
het
maandag
niet c1~

eens
over
de
voorw
aarde
n voor
de
lening,
deel
van
een
steunp
akket
van 86
miljar
d
euro.
De
eurozo
ne
houdt
vast

aan eerder gestelde voorwaarden. Ook konden de EU en het IMF het niet eens worden over schuldenverlichting. Griekenland heeft een nieuwe lening nodig omdat het in juli ruim 7 miljard euro moet aflossen. Het parlement ging vorige week akkoord met belastingverhogingen en bezuinigingen op pensioenen, maar andere maatregelen werden niet aangenomen. Naar verwachting worden de ministers van Financiën het volgende maand wel eens.

04896

04897 LOAD-DATE: May 23, 2017

04898

04899 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04900

04901 PUBLICATION-TYPE: Krant

04902

04903 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04904

04905

04906 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04907 All Rights Reserved

04908

04909

04910

04911

04912 100 of 200 DOCUMENTS

04913

04914

04915

04916 NRC Handelsblad

04917

04918 22 May 2017

04919 NH Maandag

04920

04922 BYLINE: Melvyn Krauss.

04923

04924 SECTION: Opinie; Blz. 18

04925 LENGTH: 802 woorden

04926

04927 ABSTRACT

04928 President Trump ziet Europa liefst uiteenvallen. Een herlevende

04929 Frans-

04930 Duitse as is dus slecht nieuws voor hem, schrijft

Na de spectaculaire overwinning van Emmanuel Macron in de

04931 Franse presidentsverkiezingen zal het Europese populisme
misschien nooit meer hetzelfde zijn. Natuurlijk, de populisten

gaan niet weg, zoals de
gebruikelijke commentatoren ons onvermoeibaar - en vermoeiend
- blijven

04921 Zo
krijgt
Trump
klop van
Macron &
Merkel
] c4~
voorhoud
en. Maar
wat wel

sterk in de verdediging is gedrukt, en dat is c4~ heel belangrijk, is het anti-
euro-, anti-EU-element van het populisme. Daarom zijn de hoera's terecht,
ook al weten we nog niets over hoe doeltreffend Macron in de praktijk zal
regeren.

- 04932 De Nederlandse verkiezingen waren ook al een aanwijzing van het
kerend tij ten gunste van de EU en de euro. Maar de Franse
stembus heeft echt duidelijkheid gebracht: de Europeanen
houden van de euro, houden van de EU en zijn niet van plan om
een van beide op te geven. Volgens persbureau Reuters wijzen
opiniepeilingen uit dat driekwart van de Franse kiezers de euro wil
behouden, terwijl ook is gebleken dat de Europese Unie voor de
Franse kiezers de op één na belangrijkste kwestie was.
- 04933 Een van de twee grote factoren die de anti-euro-populisten
verzwakken is het krachtige economische herstel in Europa. In de
week na Macrons overwinning pompten beleggers een
recordbedrag van 6 miljard dollar in de Europese aandelenmarkten
en onderstreepten daarmee de verbeterde Europese
vooruitzichten op groei en afgenomen politieke risico's. Als de euro
zo'n rem op de Europese economie zou zijn, hoe komt het dan dat
er zoveel beleggersgeld in euro-effecten wordt gestoken?
- 04934 Brussel heeft kort geleden zijn prognose voor de Europese groei in
2017 tot 1,7 procent verhoogd en uit toonaangevende cijfers blijkt
dat de productie-activiteit in Europa sneller groeit dan in de VS.
Ook heeft de opkomst van Trump de gedachten over de euro en
de EU veranderd. De Amerikaanse president jaagt de Europeanen
de stuipen op het lijf, en daardoor krijgen zij nieuwe waardering
voor regionalisme als afschrikking tegen protectionistische druk
vanuit het Witte Huis.
- 04935 Gelet op de huidige (protectionistische) agenda van Trump zou het
voor de Europeanen volstrekt onzinnig zijn om van de EU en de euro
af te stappen. De EU vergroot de macht van elke afzonderlijke
lidstaat om Trumps protectionisme te vergelden en dus af te
schrikken. De Amerikaanse president ziet Europa bij voorkeur
uiteenvallen, want in een Europa van

nationale staten kan hij ze gemakkelijker een voor een te pakken nemen en onder de duim houden. Daarom bevalt de Brexit hem zo.

04936 Sneu voor die arme Britse premier Theresa May dat ze met de hoed in de hand naar Washington moet om met Trump een zo goed mogelijk handelsakkoord te sluiten; ik had met haar te doen. De Amerikaanse protectionist heeft het duidelijk liever zo dan dat hij zaken moet doen met een herlevende Frans-Duitse as die het volle gewicht van de hele EU achter zich heeft. Als Macron wetgeving voorstelt om „Europese waar te kopen" en de Duitse kanselier Angela Merkel in dat kader van wederkerigheid spreekt, dan bedoelt ze dat Europa misschien wel terug zal moeten slaan om het Trumps protectionisme aan te pakken.

04937 Trump koos bij de Franse verkiezingen openlijk de kant van Le Pen. Deels c2~

wilde hij hiermee laten zien dat hij niet de enige leider is die bereid was strenge beperkende maatregelen tegen immigranten te nemen. Maar evenals de Russische president Vladimir Poetin steunde Trump ook de antiEU- en anti-eurohouding van Le Pen, en wel om dezelfde reden: deze bevordert de Europese disintegratie.

04938 Met Trump aan de ene en Poetin aan de andere kant wordt het tijd dat Europa zijn regionale instellingen versterkt, en zeker niet afbreekt. Daarom is het een goede politieke zet dat Macron heeft opgeroepen tot maatregelen om door verdergaande economische integratie het Europese blok te versterken. Afgaand op de enthousiaste ontvangst die hij vorige week in Berlijn op de Frans-Duitse top kreeg, heeft hij hiermee een redelijke kans op succes.

04939 Een Duits compromis over de integratie van de eurozone hangt in de lucht. Op de Frans-Duitse top heeft kanselier Merkel gezegd niet afwijzend tegenover een uiteindelijke wijziging van het EU-Verdrag te staan. Er klinken bovendien optimistische geluiden over een mogelijk 'alomvattend akkoord' over Franse hervormingen en een fiscale unie tussen Parijs en Berlijn.

04940 Door toedoen van Trump en Poetin wordt het voor de Duitsers, en eigenlijk voor alle Europeanen, te duur - zo niet regelrecht roekeloos - om te doen of er niets aan de hand is. Toen Merkel tegen Macron zei dat de wereld verandert en dat het EU-Verdrag misschien ook wel moet veranderen, gingen haar gedachten ongetwijfeld uit naar Washington en Moskou.

04941 Melvyn Krauss is emeritus hoog-leraar monetaire economie aan New York University.

04942

04943 LOAD-DATE: May 22, 2017

04944

04945 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04946

04947 PUBLICATION-TYPE: Krant

04948

04949 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04950

04951

04952 Copyright 2017 NRC Media B.V.

04953 All Rights Reserved

04954

04955

04956

04957

04958 101 of 200 DOCUMENTS

04959

04960

04961

04962 NRC Handelsblad

04963

04964 22 May 2017

04965 NH Maandag

04966

04967 ChristenUnie twijfelt over coalitierol

04968

04969 BYLINE: Petra de Koning

04970

04971 SECTION: Den Haag; Blz. 4

04972

04973 LENGTH: 343 woorden

04974

04975 DATELINE: Lunteren.

04976

04977 ABSTRACT

04978 ReportagePartijcongres

04979 Het kwetst leden van de ChristenUnie dat D66 hun partij als coalitiepartner 'onwenselijk' noemt. „D66 speelt een spelletje.”

04980

04981 Kabinetsformatie

04982 Op hun congres in Lunteren, afgelopen zaterdag, moeten de meeste

ChristenUnie-leden een beetje lachen om D66-leider Alexander Pechtold die zegt dat hun partij tegen de euro is. „Ik wist het zelf nog niet”, zegt ChristenUnie-leider Gert-Jan Segers in zijn speech.

04983 Buiten de zaal noemt Henry Buitenhuis (58), gemeenteraadslid in

Barneveld, die uitspraak van Pechtold 'fake news'. En grappig vindt hij het helemaal niet. „D66 is bezig met een spelletje om ons buiten de onderhandelingen te houden over een nieuwe regering.”

04984 D66 wil liever niet met de ChristenUnie. „Onwenselijk”, noemde Pechtold gesprekken met de partij. Daarin zou je kunnen horen: niet onmogelijk. Bij de ChristenUnie-leden valt het anders. „Zulke woorden kruipen diep je hart in”, zegt Arie de Groot (64), gemeenteraadslid in Bodegraven. „Dat je ongewenst bent als je christelijke standpunten gebruikt.”

04985 Partijleider Segers zegt wat hij ook de afgelopen dagen zei: „De verschillen zijn groot, maar wij beginnen er in alle openheid aan.”

04986 Jaap van Ginkel, waterschapsbestuurder in Zeeland, twijfelt. Als D66 niet echt wil, vindt hij, dan moet de ChristenUnie ook niet willen. „Je gaat toch ook niet trouwen met iemand die jou niet echt wil?” En een

'voltooidlevenwet' zoals D66 wil, die regelt dat mensen worden geholpen met sterven als ze vinden dat het genoeg is geweest, zal de ChristenUnie volgens Van Ginkel nooit accepteren.

04987 Segers zelf zegt dat nu niet. Op elke vraag over breekpunten zegt hij: „Als we praten, praten we over alles.”

04988 D66 en de ChristenUnie werkten de afgelopen jaren, onder Rutte II, nauw met elkaar samen bij allerlei akkoorden. Pechtold zei daar vorige week over: „Toen ging het over het kasboek, nu over de Bijbel.”

04989 In Lunteren zegt Segers: „Ik hoor dat hij dat vaker heeft gezegd.” Hij zucht even. En lacht. „Oké, als ik toch één breekpunt moet noemen: over de Bijbel zelf gaan we nooit onderhandelen.”

04990

04991 LOAD-DATE: May 22, 2017

04992

04993 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

04994

04995 PUBLICATION-TYPE: Krant

04996

04997 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

04998

04999

05000 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05001 All Rights Reserved

05002

05003

05004

05005

05006 102 of 200 DOCUMENTS

05007

05008

05009

05010 NRC Handelsblad

05011

05012 20 May 2017

05013 nh zaterdag

05014

05015 Europa ziet weer blauwe lucht

05016

05017 BYLINE: Caroline de Gruyter

05018

05019 SECTION: Buitenland; Blz. 16

05020

05021 LENGTH: 622 woorden

05022

05023 ABSTRACT

05024 Caroline de Gruyter

05025

05026 In europa

05027 Een jaar of vijf geleden, toen de eurozone in diepe somberheid was gedompeld, was een trip naar Londen nog een opkikker. Daar zaten de mensen die wisten hoe het moest. Daar zaten de mensen die na een H3~

meewarig 'I told you so' nooit te beroerd waren om uit te leggen hoe wij, desperado's op het vasteland, uit de economische, financiële en politieke impasses konden komen. De bankiers, de politici, de commentatoren, de academici, zelfs de man in de straat die elke avond op tv uitgebreid verslag kreeg van de malaise op het continent: allen waren het erover eens dat de H3~ Europeanen, waar zij zichzelf zoals bekend zelden toe rekenen, er een rotzooi van maakten. Als je na een paar dagen het Kanaal weer overstak, de zompige eurozone in, was het soms met lood in de schoenen. Het was moeilijk om dat recalcitrante volk niet te benijden. Om hun optimisme. Om hun positie als outsiders - zonder ECB, eurogroepen, Wolfgang Schäubles en Griekse tragedies. En om het feit, vooral, dat zí[#xffd]j een

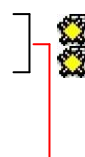
05028 Als je nu naar het VK gaat, kun je je moeilijk aan de indruk

onttrekken dat de rollen een beetje zijn omgedraaid. Vier jonge mensen in Londen vertellen op één dag dat ze het land willen verlaten: te veel negativisme, teveel navelstaren, teveel politieke stupiditeiten. Een econoom was in Azië en kreeg daar in elke hoofdstad te horen dat bilaterale handelsverdragen met landen afzonderlijk, zoals Londen voor ogen heeft, er niet inzitten: „Je kunt alleen een deal krijgen met ons allemaal tegelijk, als groep - en

toekomst
perspecti
ef leken
te
hebben.
Wij
hadden
dat
perspecti

ef niet. Wij zaten in een mist die enkel dikker leek te worden. Niemand wist waar het H2~ heen ging met de euro, met Europa, met de democratie - met alles eigenlijk.

sommigen van ons zijn niet geïnteresseerd. Dus good luck!" Een ander E3~ rekt een wijs maar mistroostig gezelschap in Oxford droogjes voor: „We H3~

verliezen straks toegang tot de markt in de EU én de 55 landen waar de EU verdragen mee heeft. Dit gaat over ruim 60 procent van al onze handel." Overall woeden eindeloze, oeverloze discussies over de achterhaalde vraag of dat Brexit-referendum wel gehouden had moeten worden. Over de grenzen met Schotland en Ierland, en hoe dat in de toekomst in vredesnaam moet. Veel Britten zijn ervan overtuigd dat de Duitsers en de Fransen het VK willen „straffen". De opmerking dat dit een club is met regels waar het VK zélf vanaf wilde, leidt meteen tot een vinnige opsomming van rampspoed in de EU: het 'debacle' met de euro, schandelijke gesol met vluchtelingen, antidemocraten in Boedapest en Warschau. Zoveel bitterheid. Zoveel vijandigheid. Zoveel thema's, enkel nog gezien door een nauw Brits prisma.

05029 Op het vasteland gebeurt het omgekeerde. Daar lijkt de mist juist voor het eerst in tien jaar - de bankencrisis begon in 2007 - enigszins op te trekken. Soms zie je ineens een flard blauwe lucht. De economische groei zet door. De werkloosheid is gezakt naar het niveau van 2008. Democraten uit het midden hebben in Frankrijk, Nederland en Oostenrijk laten zien dat het

politieke momentum bij hén ligt, niet meer bij de populisten. Frankrijk en Duitsland willen Europa een nieuwe doorstart geven, en daarmee nieuw zelfvertrouwen. Orban en Kaczynski raken ineens geïsoleerd. Dat al deze dingen tegelijk gebeuren, zegt iets. Het een versterkt het ander. Het fatalisme lijkt weg te ebben. Europa zit vol problemen, inderdaad. Maar het geloof groeit dat het de moeite waard is om te proberen die op te lossen. Dat zal lastig zijn en succes is niet verzekerd. Maar het geeft hoop. En dat werd hoog tijd.

05030 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa

05031 In het VK woeden oeverloze discussies: had dat Brexit-referendum wel
gemoeten?

05032

05033 LOAD-DATE: May 19, 2017

05034

05035 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05036

05037 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa

05038

05039 PUBLICATION-TYPE: Krant

05040

05041 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05042

05043

05044 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05045 All Rights Reserved

05046

05047

05048

05049

05050 103 of 200 DOCUMENTS

05051

05052

05053

05054 NRC Handelsblad

05055

05056 13 May 2017

05057 NH Zaterdag

05058

05059 Help! Frankrijk en Duitsland praten

05060

05061 BYLINE: Caroline de Gruyter

05062

05063 SECTION: Buitenland; Blz. 16

05064

05065 LENGTH: 621 woorden

05066

05067 ABSTRACT

05068 Caroline de Gruyter

05069

05070 In Europa

05071 Oef, de Nederlanders worden weer benauwd over de euro. Of liever, over de een-tweetjes die Frankrijk en Duitsland gaan houden over een beter beheer van de eurozone. Wat ECB-president Mario Draghi deze week in de Tweede Kamer over zich heen kreeg, ging allemaal dáárover.

05072 Draghi wist van tevoren dat hij kon worden gemangeld. Hij heeft goede adviseurs, onder wie enige Nederlanders - de ECB is de enige Europese instelling waar de lidstaten consequent hun beste mensen heen sturen, geen rotte appels waar ze zelf vanaf willen. Draghi kent ook zijn klassiekers. Als Frankrijk en Duitsland sleutelen aan Europa en de euro, zijn Nederlanders altijd zenuwachtig. Als klein, betrokken land kun je de beste vrienden zijn met Duitsland, uiteindelijk word je altijd geofferd aan de Frans-Duitse entente.

05073 De reden is dat Frankrijk en Duitsland, zodra ze aan de knoppen van de euro draaien, compromissen moeten sluiten. Per definitie, want ze komen uit andere culturele en politieke windrichtingen. Compromissen tussen die twee, daar draait alles in Europa om. Ook de euro, die - het kan niet vaak genoeg worden gezegd - geen monetair project is maar een politiek project.

05074 Eerst klimmen de Fransen en Duitsers hoog in de boom. Je moet altijd méér vragen dan je redelijkerwijs binnen kunt halen. Zo heb je straks ruimte om de ander wat te geven, zodat hij óók wat geeft. Die voorsorteerfase gaan Frankrijk en Duitsland nu in. Sinds Emmanuel Macron de verkiezingen won, regent het weer statements en plannen: van Macron, Commissievoorzitter Juncker, minister Schäuble. Dadelijk zwelt ook het koor aan van specialisten en autoriteiten die iets wel of niet willen. Meestal zijn dat eindeloze herhalingen van zetten. Frankrijk wil altijd een

Europees ministerie van Financiën, een eurozone-budget, eurobonds, enzovoort - als signaal dat de eurozone groot en sterk en solidair is, en € dat aanvallen van beleggers op één euroland zinloos zijn omdat achttien andere landen keihard terugslaan. De Duitsers willen juist meer € begrotingsdiscipline verankeren in het euroreglement en die koppelen aan harde sancties.

Langzaamaan naderen ze elkaar wel. Door de crisis kwam er een noodfonds, maar ook meer nadruk op nationale begrotingsdiscipline. Berlijn en Parijs geven elk wat, en nemen elk wat. Elk stapje is een stuitbevaling. Steeds baart de olifant een muis.

05076 Nu Nederland. Als Duitsland en Frankrijk zich opmaken voor onderhandelingen over beter beheer van de euro, proberen ongeruste functionarissen op Financiën altijd garanties te krijgen van collega's in Berlijn: dit of dat wordt niet weggegeven, daar en daar trekken we één lijn. Dat afstemmen gebeurt nu, as we speak. Deals over de euro worden echter niet door de Franse en Duitse ministers van Financiën beklonken, maar door de regeringsleiders. Alleen de twee regeringsleiders kunnen de politieke bruggen slaan. Dan overrulen ze dus hun eigen ministers. Zo gaan, onvermijdelijk, ook de Duits-Nederlandse afspraken eraan.

05077 Dit gebeurde bij onderhandelingen voor het verdrag van Maastricht, bij het opstellen van het Stabiliteitspact, en in 2010 weer toen bondskanselier Merkel haar eis voor volautomatische sancties voor 'eurozondaars' introk.

was toevallig de eerste die langskwam. Zonder hem was de euro er niet meer geweest. Terwijl eurolanden

kibbelden, vocht hij met de enige bazooka die de euro heeft de belagers

weg. Ironisch, dat juist hij de volle laag kreeg. CA~

05078 Caroline de Gruyter schrijft elke week over politiek en Europa

05079 Onvermijdelijk gaan ook de Duits-Nederlandse afspraken eraan

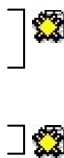
05080

05081 LOAD-DATE: May 12, 2017

05082

05083 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05075
Sinds de jaren tachtig zijn deze opvattingen weinig veranderd. C1~
Weer vreest Nederland het ergste. Weer gaat het er, in een reflex, met C1~ twee gestrekte benen in. Draghi

05084

05085 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft elke week over politiek en Europa

05086

05087 PUBLICATION-TYPE: Krant

05088

05089 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05090

05091

05092 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05093 All Rights Reserved

05094

05095

05096

05097

05098 104 of 200 DOCUMENTS

05099

05100

05101

05102 NRC Handelsblad

05103

05104 11 May 2017

05105 NH Donderda

05106

05107 Kalme Draghi is even van zijn stuk

05108

05109 BYLINE: Mark Beunderman; Philip de Witt Wijnen

05110

05111 SECTION: Economie; Blz. 2

05112

05113 LENGTH: 754 woorden

05114

05115 DATELINE: Den Haag.

05116

05117 ABSTRACT

05118 Monetair beleid

05119 Veel lof kreeg ECB-president Draghi niet, in zijn gesprek met de Tweede Kamer. De meestal zo kalme Italiaan werd zelfs een beetje boos.

05120 Slechts twee Tweede Kamerfracties hadden een complimentje voor hem over, D66 en GroenLinks. Het draconische opkoopprogramma van staatsen bedrijfsleningen door de Europese Centrale Bank (ECB) heeft de eurozone immers behoed voor een diepere recessie. „Thank you for that”, zei GroenLinks-Kamerlid Bart Snels.

05121 Voor het overige kreeg ECB-president Mario Draghi woensdagmiddag tijdens zijn twee uur durende bezoek aan de vaste Kamercommissie voor Financiën vooral kritiek over zich heen - vooral over het opkopen van leningen voor 60 miljard euro per maand, tot eind dit jaar. Er was zo veel kritiek dat de Italiaan, die bekendstaat om zijn kalmte en politieke handigheid, zich op de kast liet jagen.

- 05122 Pieter Omtzigt (CDA), luis in de pels van de centrale bank, benadrukte dat de ECB in zijn ogen niet handelt in overeenstemming met haar mandaat. In het EU-verdrag staat dat de bank niet mag doen aan „monetaire financiering", het financieren van overheden. Maar door honderden miljarden aan staatsleningen op te kopen, zou dat wel het geval zijn.
- 05123 Wat gebeurt er als er een euroland failliet gaat door zijn schulden, vroeg Omtzigt aan Draghi. Moet de ECB dan verliezen nemen op de miljarden aan staatsleningen die zij van zo'n land in bezit heeft? Dát is dan monetaire financiering. Nee, zei Draghi, want er zijn regels die zo iets in de weg staan. „En daar houden we ons aan." Zoals de regel dat de ECB niet meer dan 33 procent van één type staatslening in haar bezit mag hebben. Juridisch hoeft de ECB dan niet betrokken te raken bij herstructurering van de schulden. Toen Omtzigt hier vraagtekens bij plaatste, raakte Draghi zichtbaar geïrriteerd. Wat nog erger werd toen toen Renske Leijten (SP) hem verweet de vraag niet te willen beantwoorden. „Ik reageer niet op onrealistische hypothesen."

05124 Omtzigt bleef bijten. Straks valt een land om en moeten de c2~
„belastingbetalers" ervoor opdraaien, want verliezen van
centrale banken komen uiteindelijk voor rekening van de schatkist.
Draghi, boos: „De belastingbetaler heeft tot dusver geen enkele
rekening betaald. Wat ik zie, is dat ons monetair beleid het economisch
herstel in de eurozone heeft gesteund en 4,5 miljoen banen heeft
gecreëerd. Dat is de realiteit. De rest is speculatie."

05125 Mark Harbers van de VVD wees op een ander potentieel gevaar voor de belastingbetaler: dat als straks de rente weer oploopt, de nationale centrale banken die het opkoopprogramma van de ECB financieren hun opgelopen schulden alleen tegen grote verliezen kunnen doorverkopen.

Uiteindelijk zijn die verliezen dan voor de schatkist. Geen probleem, zei Draghi monter. „Voor zover ik weet, houden alle centrale banken voorzieningen aan voor toekomstige verliezen, dus ik verwacht op dit punt geen rampen."

05126 Meerdere parlementariërs uitten hun zorgen over het effect van het ECBbeleid - dat de rentes drukt - op Nederlandse pensioenfondsen. Die E3~

moeten pensioenen blijven uitbetalen, maar verdienen veel minder aan rente op hun beleggingen in obligaties. Daardoor staan hun dekkingsgraden onder druk. Draghi erkende: „zonder twijfel" zijn lage rentes niet goed voor pensioenfondsen. Maar, vulde hij aan, die lage rentes zijn ook nodig voor het economisch herstel. „Ik denk niet dat pensioenfondsen zouden profiteren van een recessie."

05127 Ook de kritiek van anti-europoliticus Thierry Baudet (Forum voor
c3~

Democratie) probeerde Draghi op laconieke wijze af te wimpelen.
Volgens Baudet zou een meerderheid van de Nederlandse
bevolking uit de euro willen stappen. Draghi kwam met andere
statistieken. Uit een reguliere enquête door de Europese Commissie
blijkt dat 70 procent van de Europeanen de muntunie steunen. „De

05128 De Kamerleden zeiden steeds beleefd vereerd te zijn met het
bezoekje van de ECB-president, maar over veel van zijn
gewiekste antwoorden konden ze niet echt tevreden zijn.

ander
e 30

05129 Carola Schouten van de ChristenUnie vatte dat gevoel adequaat
samen.

„Ik blijf met het gevoel zitten dat [volgens u, red.] alle positieve
punten

proce
nt
zullen

het succes van de euro binnenkort ook erkennen."

door uw monetaire beleid zijn veroorzaakt, en dat alle negatieve effecten c1~

de schuld zijn van nationale overheden." Landen hervormen minder snel

omdat de ECB hen helpt met lage rentes op staatsschuld, voegde

Schouten toe. „No", zei Draghi. „Absolutely no!" CA~

05130 Volgens CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt gaat de ECB haar boekje te buiten

05131

05132 LOAD-DATE: May 11, 2017

05133

05134 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05135

05136 GRAPHIC: ECB-president Mario Draghi (midden) wimpelde kritische
vragen van Kamerleden laconiek én met irritatie weg.

05137 Foto Remko de Waal/ANP

05138

05139 PUBLICATION-TYPE: Krant

05140

05141 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05142

05143

05144 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05145 All Rights Reserved

05146

05147

05148

05149

05150 105 of 200 DOCUMENTS

05151

05152

05153

05154 NRC Handelsblad

05155

05156 11 May 2017

05157 NH Donderda

05158

05159 Verbeter de euro, begin bij jezelf

05160

05161 BYLINE: Maarten Schinkel

05162

05163 SECTION: Economie; Blz. 2

05164

05165 LENGTH: 610 woorden

05166

05167 ABSTRACT

05168 Maarten Schinkel

05169

05170 Column

05171 En zo brak zondag de zon door in de eurozone. De voormalige Rothschildbankier Emmanuel Macron won de Franse presidentsverkiezingen met een moderne, kosmopolitische agenda. Maandag werd een dag waarop Europa, eindelijk, weer eens met goede moed vooruit kon kijken.

- 05172 De sfeer was toch al niet slecht. De euro-economie groeide in het eerste kwartaal harder dan die in de Verenigde Staten, en de stemming onder consumenten en ondernemers loopt zelfs vooruit op nog betere cijfers. Het continent lijkt ook een nieuwe gezamenlijke vastberadenheid te hebben gevonden in de steeds bitterder onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk over de Brexit.
- 05173 Is dit het einde van de eurocrisis? Het is een grijsgedraaide plaat, de redenering dat een monetaire unie niet kan zonder politieke unie, maar het is daardoor niet minder waar. De muntunie is in 1999 onaf gestart, in de verwachting dat de voltooiing pas plaats zou vinden onder de dwang van crises. Die zijn er geweest, in 2008 (Lehman), vanaf 2010 (de euro) en anno nu (het opkomende populisme).
- 05174 Macrons agenda geeft een goede inkijk in wat er nodig zal zijn. Een veel v1~ groter federaal budget, dat bijvoorbeeld bestaat uit de afdracht van de nationale btw-inkomsten aan het Brusselse centrum. Als die via een vaste verdeelsleutel weer worden uitgekeerd aan de deelstaten, krijg je iets wat het huidige Amerikaanse systeem benadert: automatische stabilisatoren, ϵ ~ die dempend werken.
- 05175 Daarbij hoort een centrale thesaurie, en dus een eurominister van Financiën. En gemeenschappelijke financiering op de kapitaalmarkt, door middel van 'eurobonds' die dan de standaardobligaties worden voor het eurogebied op de financiële markten. En een noodfonds dat kan ontstaan uit het huidige ESM-fonds, waar deelstaten snel en goedkoop terecht kunnen in tijden van crisis - een soort Europees IMF dus.
- haalbaarheid vergt zo'n nieuwe architectuur wel dat de deelstaten veel sterker op elkaar gaan lijken. En daar zal de nieuwe Franse president zelf behoorlijk aan moeten werken. Klein voorbeeld: zijn beslissing om de pensioenleeftijd te handhaven op 62 jaar getuigt misschien van realiteitszin in de Franse nationale politieke verhoudingen, maar dit soort zaken zal toch echt rechtgetrokken moeten worden om een gemeenschappelijk financieel beleid te kunnen gaan voeren.
- 05177 Dat geldt afgezien van vele, vele andere voorbeelden ook voor nationale schulden, die sterk in hoogte verschillen. De staatsschuld van Frankrijk is 97 procent van het bbp, de Italiaanse 133 procent, de Spaanse 98 procent, de Duitse 64 procent en de Nederlandse 60 procent. Er is geen Europese Alexander Hamilton. Deze minister van Financiën overtuigde de afzonderlijke Amerikaanse staten er in 1790 van dat de 'verenigde' staten met een schone lei moest beginnen. Dus moesten alle schulden ondanks onderlinge verschillen (en protesten) op één federale
- 05178

hoop.
Dat lijkt allemaal uitermate lastig, zeer pijnlijk en politiek
buitengewoon

05176
Macron
heeft
daarin
volkome
n gelijk.
Maar nog

los van de politieke v1~

ongewis - of gewoon onhaalbaar. En toch is dit de architectuur
waar de v1~

euro uiteindelijk naartoe moet. Want het gaat nu goed, de
conjunctuur

zingt en kwinkleert zo luid dat we bijna zouden vergeten dat er nog
steeds uitzonderlijke monetaire noodsteun plaatsvindt door de Europese vA~
Centrale Bank. Maar bij de volgende grote tegenslag manifesteren alle
breuklijnen zich weer. Je zou denken dat er nóg een crisis nodig is om de
euro te vervolmaken. Of te breken.

05179 Maarten Schinkel schrijft elke donderdag over economie en de
financiële markten.

05180 Macrons vergezicht klopt: de euro vergt vergaande politieke
integratie. Maar wil je dat?

05181

05182 LOAD-DATE: May 11, 2017

05183

05184 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05185

05186 PUBLICATION-TYPE: Krant

05187

05188 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05189

05190

05191 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05192 All Rights Reserved

05193

05194

05195

05196

05197 106 of 200 DOCUMENTS

05198

05199

05200

05201 NRC Handelsblad

05202

05203 10 May 2017

05204 NH Woensdag

05205

05206 Leg rode loper uit voor held Mario Draghi

05207

05208 BYLINE: Marieke Blom; Bert Colijn

05209

05210 SECTION: Opinie; Blz. 18

05211

05212 LENGTH: 381 woorden

05213

05214 ABSTRACT

05215 Prijs ECB-chef als redder van de euro, schrijven en .

05216 Mario Draghi, president van de Europese Centrale Bank, is vandaag naar de Tweede Kamer gekomen. Draghi, de man van de kwantitatieve geldverruiming, van de negatieve rente, maar vooral ook de man die alles zou doen om de euro te redden. Het lijkt erop dat we met z'n allen een c1~ appeltje te schillen hebben met Mario. Wij maken ons zorgen om de lage

spaarrente, onze pensioenen en de oververhitting op de huizenmarkt. En natuurlijk is het belangrijk om de ECB kritisch te volgen, maar er zijn ook - onderbelichte - redenen om Draghi juist te prijzen.

Date: 21-01-19 P1: ATLAS-NBC1.txt Page: 1073/325

- 05217 Eerste reden is dat wij als volk eigenlijk niet zulke grote spaarders zijn als we denken. De Duitsers, ook tegenstanders van Draghi's beleid en inderdaad spaarders in hart en nieren, hebben reden tot klagen, maar wij juist niet. Als wij sparen, doen we dat in pensioenpotten die belegd worden. Het ruime monetair beleid van Draghi heeft die beleggingen spectaculair in waarde doen stijgen. Belangrijker: wij Nederlanders lenen veel, we hebben zo'n beetje de hoogste private schuld van de eurozone.
- 05218 Ten tweede is Draghi verantwoordelijk voor het sussen van de eurocrisis. Zijn „we zullen binnen ons mandaat alles doen om de euro te redden" uit 2012 gaat de boeken in als de opmerking die rentes naar beneden bracht en de economie op adem deed komen. Het was cruciaal voor beëindiging van de crisis. Daarna heeft het ruime monetair beleid - inclusief de opkoop hypotheekens besparen er jaarlijks honderden euro's door. van obligaties - het herstel in de zuidelijke landen bevorderd. Nederland heeft veel te verliezen bij een uiteenspattende euro, en een florerende
- 05219 Iedere Nederlandse volksvertegenwoordiger die na Macrons zege opgelucht reageerde dat een 'Frexit' afgewend is, moet ook Draghi - die de euro redde - tot zijn helden rekenen.
- 05220 Draghi op het matje roepen om de lage spaarrente is als klagen tegen de voor ons belangrijk.
- brandweer over je natte broek als net je brandende huis is geblust. In plaats van verantwoording afleggen, moeten we hem prijzen voor zijn kalmte in deze voor Europa woelige tijd.
- 05221 Marieke Blomen Bert Colijn zijn econoom bij ING.
- 05222
- 05223 LOAD-DATE: May 10, 2017
- 05224
- 05225 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 05226
- 05227 NOTES: Marieke Blomen Bert Colijn zijn econoom bij ING.
- 05228
- 05229 PUBLICATION-TYPE: Krant

Dat betekent dat de lage rente van Draghi ons financieel voordeel oplevert. Het c3~ Jonge huishoudens met

c3~ Jonge huishoudens met

Zuid-Europese economie is ook

05230

05231 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05232

05233

05234 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05235 All Rights Reserved

05236

05237

05238

05239

05240 107 of 200 DOCUMENTS

05241

05242

05243

05244 NRC Handelsblad

05245

05246 09 May 2017

05247 NH Dinsdag

05248

05249 Waarom ligt Europa nog niet op de formatietafel?

05250

05251 BYLINE: Paul Tang

05252

05253 SECTION: Opinie; Blz. 18

05254

05255 LENGTH: 682 woorden

05256

05257 ABSTRACT

05258 Na Macrons winst komt Europese integratie dichterbij, maar welk Europa zien VVD, CDA, D66 en GroenLinks, vraagt .

- 05259 De formatie kan al achterhaald zijn voor hij klaar is. Met een EU-hervormer in het Elysée en een onverminderd Europees Duitsland, is de toekomst van Europa voorlopig hét thema. Nederland is niet voorbereid op een Europa met Emmanuel Macron, zeker niet als oud-Europarlementsvoorzitter Martin Schulz in september zijn collega zou worden.
- 05260 Na Brexit en de verkiezing van Trump vreesde Europa de destructieve kracht van populistten. Wilders' bescheiden winst is ook buiten onze grenzen met opluchting ontvangen, en de nederlaag van Le Pen in de slotronde laat zien dat de populistische revolte zich niet doorzet. Niet nu. Met deze uitslagen verdwijnen populisme en de onderliggende zorgen niet. Ze scheppen wel ruimte voor Europese landen voor een fundamentele bezinning op de toekomst.
- 05261 Macron is duidelijk: Europa moet radicaal hervormen om te overleven. Om dat te bereiken wil hij een sterke Frans-Duitse as. Nederland zou daarbij nog wel een wenkbrauw kunnen optrekken: met een Duitse collegaminister pleitte hij in 2015 voor euro-obligaties, een Europese belasting, een gezamenlijke schatkist voor de eurozone en convergentie van minimumlonen. Zulke ideeën komen nu dichterbij.
- 05262 Formateur Edith Schippers werkt aan een groenrechtse formatie, van VVD, CDA GroenLinks en D66. Op tafel liggen de moeilijke en grote dossiers van klimaatverandering, migratie en inkomensverschillen. Maar Europa niet, hoewel dat de conservatieve en de progressieve partijen evenzeer splitst. Dat is slechts uitstel. Als de Frans-Duitse motor weer op gang gekomen is,

- is een botsing van twee wereldbeelden met deze partijen aan
- 05263 CDA en VVD zeggen: Den Haag eerst, Europa moet slechts
'nachtwakerstaat' zijn, die marktbelemmeringen weghaalt en
ongewenste invloeden van buitenaf aan de grens tegenhoudt.
- 05264 Drie instituties - het Parlement, de Raad en de Europese
Commissie - worden beheerst door christendemocraten, maar
Buma laakt zowat alles
- om veiligheid, de beperking van cDA~ immigratie en om een geopolitieke
speler te zijn in een heel onrustig deel van de wereld", zei hij in Het
Financieele Dagblad
- 05265 VVD en CDA blokkeren voorstellen die niet in hun nauwe kijk op Europa c1~
passen. Beschermen van spaargeld via een bankensplitsing? Maatregelen
tegen belastingontwijking? Beschermen van belastinggeld met een
bankenunie? Het is makkelijk klagen over een disfunctioneel
Europa als je geen deel van de oplossing wil zijn.
- 05266 GroenLinks en D66 zeggen daarentegen nog net niet met zoveel
woorden: GL~
- Brussels first. Zo stemden de beide partijen in het Europees
Parlement
- voor het Verhofstadt-rapport, een onversneden federalistische
verhandeling die de natiestaten op vele vlakken aan de kant zet.
Dat de D66~
- aanbevelingen van de Commissie over nationale sociale
welvaartstaten bindend wil maken. Brussel bepaalt dan de duur
van de WW voor Parijs en Den Haag.
- 05267 Terwijl de Frans-Duitse motor wordt aangezwengeld, is totaal onduidelijk
c1~ welk Europa-beeld een groenrechts kabinet zou uitdragen. De PvdA wil
dat Europa een schild is tegen geopolitieke bedreigingen, machtsspelletjes
van multinationals en economische schokken. En ter bescherming van
democratie, rechtsstaat en verzorgingsstaat. Daarvoor zijn radicale
hervormingen en democratisering nodig.
- 05268 Buma en Rutte liggen daar niet wakker van. Zij zien liever een Europa dat
je kenteken opschrijft en je gezicht opslaat als je gaat tanken over de
grens, maar dat grote bedrijven ongemoeid laat. Zijn GroenLinks en D66 echt
- 05269 Dus daarom: agendeer Europa! Een nieuwe coalitie verdient een
helder, bij voorkeur vooruitstrevend verhaal over de Europese
toekomst. Omdat Nederland anders geen invloed heeft op wat in
Duitsland en Frankrijk
-] tafel
c1~
onvermijdelij
k.
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]

geofferd mag worden? ca~

gebeurt. Maar ook omdat het onderwerp een potentiële
splitszwam is die v5~ maanden van zorgvuldige toenadering op het
Haagse Binnenhof ongedaan kan maken.

05270 Paul Tang is lid van het Europees Parlement namens de PvdA.

05271

05272 LOAD-DATE: May 9, 2017

05273

05274 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05275

05276 PUBLICATION-TYPE: Krant

05277

05278 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05279

05280

05281 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05282 All Rights Reserved

05283

05284

05285

05286

05287 108 of 200 DOCUMENTS

05288

05289

05290

05291 NRC Handelsblad

05292

05293 08 May 2017

05294 NH Maandag

05295

05296 De sluwe sfinx die de euro bijeen houdt

05297

05298 BYLINE: Mark Beunderman

05299

05300 SECTION: Economie; Blz. 6

05301

05302 LENGTH: 1264 woorden

05303

05304 ABSTRACT

05305 Voor een Italiaan is hij gereserveerd, de baas van de centrale bank. Zijn politieke handigheid wekt wrevel én bewondering.

05306

05307 MaandagProfiel Mario Draghi ECB-president

05308 Nadat Mario Draghi vorig jaar een vertrouwelijk gesprek had gehad met Duitse parlementariërs in Berlijn, verscheen hij voor de pers, op de voor hem zo kenmerkende wijze. Rustig. Heel precies zijn woorden kiezend. Het gesprek was „zeer bevredigend" geweest, zei de president van de Europese Centrale Bank. Hij sprak zijn „waardering" uit voor het „respect" dat de Bondsdag had getoond voor de onafhankelijkheid van zijn instelling.

05309 Dit vlak nadat Bondsdaglid Gunther Krichbaum, naast Draghi staand, juist een reeks kritiekpunten had opgenoemd die de parlementariërs richting Draghi hadden geuit. Spaarders lijden onder de lage rente van de ECB, bijvoorbeeld. En de honderden miljarden euro's die de ECB aan staatsleningen koopt, zijn een verkapt hulpprogramma voor zwakke eurolanden.

05310 Dit is de politicus Mario Draghi in actie. Na een confrontatie in het hol van de leeuw - de Duitse Bondsdag, die weinig van zijn beleid moet hebben - komt de Italiaan onverstoord naar buiten. En straalt uit dat hí[#xffffd]j de overhand heeft.

05311 Vijfentwintig jaar leidt Mario Draghi nu de centrale bank in Frankfurt, hij heeft nog tot eind 2019 te gaan. Duidelijk is nu al dat het tijdperk-Draghi diepe sporen nalaat in de monetaire unie. Onder Draghi's voorgangers Wim Duisenberg en Jean-Claude Trichet was consensus de norm in het ECBbestuur, dat gold als voorzichtig en bescheiden. Onder Draghi is de ECB een soort Europese 'Fed' geworden. Een centrale bank die, net als haar Amerikaanse evenknie, massaal geld creëert om de crisis te bestrijden. En die vaker per meerderheid besluit, soms tegen het Duitse en Nederlandse standpunt in.

- 05312 Draghi (69) valt zijn hele leven al op door zijn ambitie. Melvyn Krauss, emeritus hoogleraar economie aan New York University, hoorde vakgenoten al over hem praten in de jaren zeventig, toen de twintiger Draghi promoveerde aan het Amerikaanse topinstituut MIT. Krauss herinnert zich hoe een Finse econoom zei: „Mario Draghi, dat is de toekomstige president van Europa." Krauss leerde Draghi later zelf kennen en beschrijft hem als „zeer intelligent". Draghi kreeg aan MIT college van vijf Nobelprijswinnaars, een van zijn begeleiders was de huidige Fedvicepresident Stanley Fischer.
- 05313 Door zijn MIT-ervaring ontsteeg Draghi Italië. Aan het hoofd van de ECB staat een Angelsaksisch geschoolde econoom met een groot internationaal netwerk. Zijn periodes bij de Wereldbank (1984-1990) en bij zakenbank Goldman Sachs (2002-2005) versterkten dit profiel verder.
- 05314
- 05315 Erfenis verdampt
- 05316 Een kille econoom is Draghi echter niet. Hij is ook een intellectueel, iemand die zich in soms opvallend politiek getinte speeches ontpopt als hartstochtelijk aanhanger van de Europese gedachte. In zijn vrije tijd leest Draghi veel: Engelstalige, Franstalige en Italiaanstalige literatuur en nonfictie. Hij blijft ook diep verbonden met Italië. Geregeld verblijft hij in het H4~ weekend in Rome, de stad waar hij in 1947 werd geboren. Hij leerde er zijn vrouw Serena in zijn studententijd kennen. Het paar heeft twee kinderen.
- 05317 Draghi komt uit de gegoede middenklasse. Zijn vader was ambtenaar bij de Italiaanse centrale bank, zijn moeder apotheker. Hij kreeg al vroeg, op 15-jarige leeftijd, grote verantwoordelijkheden, toen zijn beide ouders kort na elkaar overleden. Als oudste van drie kinderen moest hij opeens de gezinsadministratie doen, beschrijft Draghi in een interview met het Duitse weekblad Die Zeit. Over de erfenis van zijn ouders beschikte hij niet: een voogd had die belegd in obligaties, totdat het jongste kind volwassen was. Toen Draghi in 1975 terugkwam uit de VS, was de erfenis verdampt
- door inflatie. Ik ben niet zomaar een Italiaan die een beetje geldontwaarding wel prima vindt, is zijn boodschap in het interview.
- 05318 Veel meer persoonlijk geeft Draghi niet prijs, ook niet aan mensen die met hem werken. De ECB-president staat bekend als gereserveerd, zeker in vergelijking met de meer joviale Duisenberg en de meer emotionele Trichet. „In de omgang is hij eigenlijk niet zo Italiaans, eerder Brits", zegt H4~ Alessandro Leipold, een landgenoot en

- 05319 Toen Draghi later de hoogste ambtenaar was op het Italiaanse ministerie van Financiën (1991-2001) en president van de Italiaanse centrale bank (2006-2011), leidde Leipold de IMF-missie in Italië. Hij beschrijft Draghi als een geslepen strateeg, gepokt en gemazeld in de chaotische Italiaanse generatie genoot van Draghi. Hij raakte met Draghi bevriend in de jaren tachtig in Washington, waar Draghi toen werkte voor de Wereldbank en Leipold voor het IMF.
- politiek. „De ene na de andere Italiaanse regering viel in die jaren H4~ en
- Draghi overleefde ze allemaal", zegt Leipold. „Hij delegeert onbelangrijke dingen en richt zich op de grote kwesties en op het onderhouden van essentiële contacten. Daarin is hij een meester."
- 05320 Stil, slim, strategisch. De Nederlander Lex Hoogduin wil het nog wel wat HA~ scherper zeggen: „sluw". Hoogduin verving als directielid van De Nederlandsche Bank (DNB) regelmatig oud-DNB-president Nout Wellink in het ECB-bestuur en zag Draghi daar aan het werk, toen hij daar nog zat als Italiaans bestuurslid. „Je kunt heel moeilijk hoogte van hem krijgen. Hij is een beetje een sfinx", zegt Hoogduin.
- 05321
- 05322 Solist met vertrouwelingen
- 05323 „Solistisch", zeggen bronnen die anoniem willen blijven. ECBbestuursleden voelen zich soms in het ongewisse gelaten door Draghi en zijn overvallen door zijn speeches. Trichet belde vaak rond, wat het clubgevoel in het bestuur ten goede kwam. Draghi steunt meer op een groepje vertrouwelingen in de ECB-toren, onder wie de Belgische hoofdeconoom Peter Praet, en haalt advies bij economen uit zijn Amerikaanse tijd. De Italiaan forceert soms besluiten door in speeches verwachtingen te wekken op de financiële markten. Daarna kan het bestuur eigenlijk nog maar één kant op: die van Draghi.
- 05324 Zijn inmiddels befaamde speech in juli 2012, het hoogtepunt van de eurocrisis, is illustratief. In Londen, voor een gezelschap van beleggers, zei Draghi: „Binnen haar mandaat staat de ECB paraat om al het nodige te doen om de euro te behouden." En, na een kleine pauze: „En geloof me, dat zal genoeg zijn." De stress op de markten over Zuid-Europese staatsschulden ging abrupt liggen, maar een deel van het bestuur was verrast. Het was het startschot van een (uiteindelijk nooit uitgevoerd) besluit om uitsluitend staatsschuld van wankele landen te kopen.

- 05325 Die ferme bestuursstijl wekt wrevel, maar ook bewondering. Want heeft Draghi's optreden niet de euro gered? „In deze tijden heb je misschien wel een echte leider nodig", zegt een oud-ECB'er. Het is misschien ook waarom hij de zo cruciale steun geniet steun van de Duitse bondskanselier Angela Merkel. Hij bezoekt haar elk jaar wel een keer in Berlijn. Misschien lijken ze wel een beetje op elkaar, de twee machtigste mensen van Europa. Sober, gereserveerd. En alle anderen te slim af.
- 05326 ECB-president Mario Draghi komt woensdag op bezoek in de Tweede Kamer. Op initiatief van Arnold Merkies (SP) nodigde de Kamer Draghi vorig jaar uit.
- 05327 Het gesprek met de vaste commissies Financiën en Europese Zaken is openbaar, anders dan het geval was bij Draghi's recente bezoek aan de Duitse Bondsdag. Zowel de Kamer als Draghi wilde openbaarheid.
- 05328 Kamerleden hebben steeds meer kritiek op de ECB, die formeel

onafhankelijk is van de politiek. Nederlandse pensioenfondsen
lijden onder $\epsilon_{3\sim}$ de lage rente die het gevolg is van het ECB-beleid,

05329
05330
05331 LOAD-DATE: May 8, 2017
05332
05333 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
05334 GRAPHIC: Foto Michael Probst / AP
05335
05336 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-
05337
05338 CODE: NRC Handelsblad
05339
05340
05341 Copyright 2017 NRC Media B.V.
05342 All Rights Reserved
05343
05344
05345
05346 109 of 200 DOCUMENTS
05347
05348
05349 NRC Handelsblad
05350
05351 04 May 2017
05352 NH-donderdag
05353
05354 Groei Economie van de eurozone snelt de Britse en Amerikaanse
05355 voorbij
05356 SECTION: Economie; Blz. 5
05357
05358 LENGTH: 352 woorden
05359
05360 DATELINE: Amsterdam.
05361
05362 ABSTRACT
05363 Optimisme
05364 Van politieke onzekerheid heeft de eurozone weinig last, blijkt
05365 uit groeicijfers over het eerste kwartaal. De inflatie kruipt ook
05366 omhoog. De economie van de eurozone laat de Amerikaanse
en Britse economieën achter zich. Dat bleek woensdag uit een
05367 raming van EU-statistiekbureau

zo klinkt
het onder
meer.

Eurostat.
Het bruto
binnenlan
ds
product
(bbp) van
het
eurogebie
d nam $\epsilon_{3\sim}$
met 0,5
procent
toe in het
eerste
kwartaal
van dit
jaar, ten
opzichte
van
kwartaal
daarvoor.
In de
Verenigde
Staten
was dit
cijfer 0,17
procent,
in het
Verenigd
Koninkrijk
0,3
procent.

05368 De eurozone blijft analisten positief verrassen. „De groei wordt tot dusver niet geraakt door de politieke onzekerheid", schrijft ING-econoom Bert Colijn in een notitie, verwijzend naar het risico dat euroscepticus Marine Le Pen zondag de Franse

05369 01-19-21-ATLAS-NBC1.txt Page: 1082/325
Date: 31-01-2021 10:10:00
presidentsverkiezingen wint.

Vorige week bereikte de economische vertrouwensindicator voor de eurozone van de Europese Commissie het hoogste niveau sinds 2007. Zowel consumenten als bedrijven zijn optimistisch. Het groeicijfer van Eurostat is een gemiddelde. Later deze maand maken afzonderlijke

euroland
en hun
groeicijfers
voor het
eerste
kwartaal

bekend. Tot dusver ϵ_3 lopen deze cijfers nogal uiteen. Met name Italië blijft achter.

05370 De kwartaalgroei in de Verenigde Staten bleef achter bij de verwachtingen. Beleggers speculeren op extra welvaart door de plannen van president Donald Trump, getuige de beursrecords na zijn verkiezing.

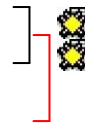
Maar consumenten kijken vooralsnog de kat uit de boom.

05371 In het Verenigd Koninkrijk worden consumenten pessimistischer. Daar

daalden in het eerste kwartaal de winkelverkopen met 1,4 procent. Huishoudens voelen de gestegen kosten voor levensonderhoud. Dat heeft te maken met de Brexit. Het Britse pond heeft na het EU-referendum aan waarde verloren. Daardoor zijn importproducten voor de Britten duurder geworden.

05372 Eurostat maakte woensdag ook inflatiecijfers bekend. De prijzen lagen in ϵ_3 het eurogebied in april 1,9 procent hoger dan een jaar eerder.

Het is de EA_{t-1}

vierde maand op rij dat de inflatie overeenkomt met het doel van de
 05373 Europe
 05374 se
 05375 Central
 05376 LOAD-DATE: May 4, 2017 e Bank
 05377 (vlak
 05378 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS onder
 05379 de 2
 05380 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL- procent
 05381 CODE: NRC Handelsblad t).
 05382 (NRC)
 05383 recordlaagt
 05384 e en de
 05385 Copyright 2017 NRC Media B.V. centrale
 05386 All Rights Reserved bank koopt
 05387 nog altijd
 05388 maandelijk
 05389 s voor 60
 05390 110 of 200 DOCUMENTS E2~ miljard
 05391 euro aan
 05392 staatslenin
 05393 gen op.
 05394 NRC Handelsblad
 05395 NRC Handelsblad
 05396 NRC Handelsblad
 05397 NRC Handelsblad
 05398 NRC Handelsblad
 05399 BYLINE: Mark Beunderman
 05400 SECTION: Economie; Blz. 2
 05401
 05402 LENGTH: 575 woorden
 05403] E1~
 05404 DATELINE: Frankfurt. 0
 05405 5
 05406 ABSTRACT 4
 05407 Drie redenen waaromde ECB weifelt 1
 05408 De economie van de eurozone doet het goed en toch is de 3
 05409 centrale bank bang om minder actief te worden. Waarom?
 05410 Waar wacht Mario Draghi nog op? Het goede economische M
 05411 rentetarieven staan nog steeds op a
 a
 r

deze cijfers zeggen niet alles. Uit Draghi's persconferentie na de

ECB-vergadering van donderdag bleek nog eens hoe huiverig de centrale bank is om de miljardeninjecties in de economie af te bouwen. Daarvoor zijn zeker drie redenen.

05414 1De inflatie loopt op, maar niet iedereen is onder de indruk

05415 De ECB streeft naar inflatie van „onder maar nabij" de 2 procent op de

„middellange termijn". Die laatste toevoeging is belangrijk, want alleen de laatste drie maanden kwam de inflatie overeen met dit doel. Daarvoor was er lange tijd nauwelijks inflatie. Draghi en de meeste andere bestuursleden zijn er vooralsnog niet van overtuigd dat de inflatie op peil blijft. Draghi noemde de onderliggende inflatiedruk „laag". Cruciaal wordt de vraag wat de inflatieverwachting op de „middellange termijn" (niet gedefinieerd) zal zijn in de prognoses die de ECB bij haar vergadering in juni presentert. Mogelijk geeft het bestuur dan een signaal dat het opkoopprogramma van obligaties zal worden afgebouwd na december, zoals Knot en zijn Duitse collega's willen. Of hiervoor een meerderheid zal bestaan, is allerminst zeker.

05416 2De economische prestaties van de eurolanden lopen uiteen

05417 Economische groei is alleen een secundair doel van de ECB, minder belangrijk dan het inflatiedoel. Niettemin speelt groei een wezenlijke rol in de overwegingen van het ECB-bestuur, alleen al omdat meer groei doorgaans meer inflatie betekent. Draghi noemde het economisch herstel „steeds sterker". Maar hoe groot zijn de risico's voor dit herstel? Daarover was „discussie" geweest, zei hij. Sommige bestuursleden schatten de risico's voor de economie hoger in dan andere. Dat is niet verwonderlijk: sommige eurolanden doen het veel beter dan andere. De groei in Italië (0,2 procent in het vierde kwartaal) is al jaren zwak. Als de ECB het opkoopprogramma afbouwt, zal dit waarschijnlijk leiden tot hogere leenkosten. Dit kan het prille herstel in kwetsbare landen als Italië schaden.

05418 3 Ook na de Franse eerste ronde is er politiek risico

05419 Hoe goed de economie het ook doet, de politiek kan altijd roet in het eten gooien. Over de Franse presidentsverkiezingen wilde Draghi niet veel zeggen, behalve dat „we geen monetair beleid voeren op basis van waarschijnlijke verkiezingsuitslagen". Maar hij zei ook dat de ECB politiek risico meeneemt in haar bredere risicoanalyse voor de economie. Hij noemde de Brexit als voorbeeld.

05420 Italië noemde hij niet. Juist in Draghi's eigen land winnen politieke partijen die zich tegen de euro keren terrein. De Italianen gaan in mei 2018 naar de stembus, of eerder. Het maakt een 'exit' uit het ruime monetaire beleid niet makkelijker.

05421

05422 LOAD-DATE: April 28, 2017

05423

05424 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05425

05426 PUBLICATION-TYPE: Krant

05427

05428 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05429

05430

05431 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05432 All Rights Reserved

05433

05434

05435

05436

05437 111 of 200 DOCUMENTS

05438

05439

05440

05441 NRC Handelsblad

05442

05443 28 April 2017

05444 NH Vrijdag

05445

05446 EU biedt 'valse hoop' op de Balkan

05447

05448 BYLINE: Tijn Sadée

05449

05450 SECTION: Buitenland; Blz. 14

05451

05452 LENGTH: 768 woorden

05453

05454 DATELINE: Brussel

05455

05456 ABSTRACT

05457 Europese Integratie

05458 Corruptie, armoede, Russisch gestook en woedende jongeren - het

05459 Toen de oorlogen uitbraken keek Europa toe. „Nu, bijna twintig jaar later, weet Europa opnieuw niet wat het met de Balkan aan moet." De Bulgaarse Vessela Tsjerneva, verbonden aan denktank European Council on Foreign

spoo
kt

weer op
de
Balkan.

Wanneer komt de EU in actie?] v5~

Relations, is net terug van een rondreis door de Balkan. Ze is zich verzet tegen „de corrupte politici" groeit.

]

rot v5~
geschrokke
n. Het is er
geen
oorlog,
maar de
sociale
onrust is
groot en

05460 Ruim 140.000 doden vielen er tijdens de Joegoslavische oorlogen in de jaren negentig. De naoorlogse generatie klampte zich vast aan de belofte dat ze ooit deel zou uitmaken van de EU. „Maar inmiddels weten jongeren dat dit valse hoop is."

05461 Bij de aanhoudende protesten in Servië tegen president Aleksandar Vucic, een voormalige ultranationalist, „houdt niemand een blauwe EU-vlag in de

het

lucht". Volgens Tsjerneva is dat een teken aan de wand. „De EU verliest v2~ politieke invloed in de regio en dat is levensgevaarlijk. Er ontstaat weer ruimte voor nationalist. En Rusland, dat streeft naar meer armslag op de Balkan, duikt dankbaar in het gat."

]

]

05462 Veel Serviërs zien Moskou inmiddels als de belangrijkste economische donor, zegt Tsjerneva. „In werkelijkheid staat Rusland niet eens in de

donoroptien, maar de propaganda werkt zolang Europa steken laat va~ vallen."

05463

05464 'Potentiële kandidaten'

05465 De EU en de Balkan: op papier is het een succesverhaal. Vier westelijke Balkan-landen - Albanië, Macedonië, Montenegro en Servië - zijn officieel kandidaat-toetreders. Alleen Kosovo en Bosnië-Herzegovina moeten het doen met hun status als 'potentiële kandidaat'. Duizenden ambtenaren buigen zich dagelijks over juridische documenten en voortgangsrapportages. Maar in de praktijk „verliest de EU in rap tempo haar geloofwaardigheid”, zegt Tsjerneva. „Aan beide zijden geloven politici niet meer in uitbreiding, maar ze blijven mooi weer spelen. Dat cynisme jaagt woedende jongeren de straat op.”

05466 Volgens PvdA-Europarlementariër Kati Piri, die de ontwikkelingen in de regio nauwgezet volgt, heeft „de EU gekozen voor de politieke elites” in de Balkanhoofdsteden. „In verdere EU-uitbreiding heeft niemand in Europa nog zin, dus heeft men nog maar één motief: stabiliteit.” Zolang regeringsleiders op de Balkan zorgen dat de nationalistische geest in de fles blijft, is de EU tevreden. „Het dramatische gevolg van dat opportunisme is dat niemand op de Balkan zich nog geroepen voelt om te hervormen en om corruptie te bestrijden. Hoe lang nog kunnen wij als Europa daarvan wegkijken?”

05467 Piri waarschuwt voor oplopende etnische spanningen in Bosnië waar moslims, katholieken en Servisch-orthodoxen sinds de oorlog proberen samen te werken. „De situatie verslechtert er snel, de instabiliteit neemt toe in Europa's achtertuin. En we laten het gewoon gebeuren.”

05468

05469 Rem op uitbreiding

05470 Bij zijn aantreden in 2014 als Europees Commissievoorzitter zette Jean-Claude Juncker de rem op verdere uitbreiding van de Europese Unie. „Dat had desastreuze gevolgen”, meent de Zweedse oud-topdiplomaat en voormalig Balkan gezant Carl Bildt. Als onafhankelijk analist is hij ontgoocheld dat de EU zich afzijdig houdt. Volgens hem is de situatie ontvlambaar en moet de EU militairen naar de regio sturen. „Om te laten zien dat onze betrokkenheid niet alleen een papieren tijger is.”

05471 „Natuurlijk zijn we bezorgd”, zegt James Mackey, bij de NAVO verantwoordelijk voor het 'Balkandossier'. Albanië is inmiddels NAVO-lid, Montenegro treedt mogelijk in juni toe en in Kosovo is de NAVO met een missie aanwezig. „Wij vrezen voor de gevolgen van het uitblijven van hervormingen”, zegt Mackey. „We móéten

regeringsleiders onder druk blijven zetten, anders riskeren we terugval."

- 05472 Kati Piri ziet daar weinig van terecht komen. „Neem Kosovo. We laten politici daar hun corrupte gangetje gaan. De positie van de EU is: bewaar de vrede in jouw Balkanland en val ons verder niet lastig."
- 05473 Veelzeggend is volgens Piri het Berlijn Proces, een Duits initiatief uit 2014. In een poging de Balkanlanden gerust te stellen wordt er tijdens een jaarlijkse conferentie gesproken over integratie van de Balkan. Een schrale troost, vindt Piri. „Het proces is hiermee geparkeerd búi[#xffff]ten de EUinstellingen."
- 05474 Concrete projecten - Balkan-expert Tsjerneva heeft er wel oren naar. „Nu speelt iedereen het spel van Balkan-bij-de-EU mee, maar aan het eind van dat gevaarlijke spel staat iedereen met lege handen. Hoog tijd om met die hypocrisie te stoppen."
- 05475 De naoorlogse generatie klampte zich vast aan de belofte tot de EU te gaan behoren
- 05476
- 05477 LOAD-DATE: April 28, 2017
- 05478
- 05479 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 05480
- 05481 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 05482
- 05483 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 05484
- 05485
- 05486 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 05487 All Rights Reserved
- 05488
- 05489
- 05490
- 05491
- 05492 112 of 200 DOCUMENTS

05493

05494

05495

05496 NRC Handelsblad

05497

05498 28 April 2017

05499 NH Vrijdag

05500

05501 Eurogroep Drank en vrouwen horen bij het leven, vindt Dijsselbloem

05502

05503 SECTION: Economie; Blz. 2

05504

05505 LENGTH: 125 woorden

05506

05507 DATELINE: Brussel.

05508

05509 ABSTRACT

05510 Dijsselbloem in Brussel

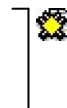
05511 Jeroen Dijsselbloem sprak donderdag met het Europees Parlement over zijn omstreden uitspraak over 'drank en vrouwen'.

05512 Jeroen Dijsselbloem, voorzitter van de Eurogroep, betreurt het dat Zuid-Europeanen zich aangesproken voelen door zijn uitspraak over 'drank en vrouwen', maar heeft geen spijt. „Drank en vrouwen behoren toch tot het
c2~

leven, dus ik kan niet helemaal uitsluiten dat het nog een keer voorbij komt", zei hij donderdag na afloop van een debat in het Europees Parlement. Dijsselbloem sprak eerder in een Duitse krant over de eurozone: „Ik kan niet al mijn geld aan drank en vrouwen uitgeven en vervolgens om uw hulp vragen". Zuid-Europese landen reageerden woest en eisten zijn ontslag als Eurogroep-baas.
(NRC)

05513

05514 LOAD-DATE: April 28, 2017

05515

05516 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05517

05518 PUBLICATION-TYPE: Krant

05519

05520 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05521

05522

05523 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05524 All Rights Reserved

05525

05526

05527

05528

05529 113 of 200 DOCUMENTS

05530

05531

05532

05533 NRC Handelsblad

05534

05535 25 April 2017

05536 NH Dinsdag

05537

05538 Financiële markt De Amerikaanse risico's blijven levensgroot

05539

05540 SECTION: Opinie; Blz. 17

05541

05542 LENGTH: 494 woorden

05543

05544 Commentaar

05545 Is de euro gered na de uitslag van de eerste ronde van de Franse presidentsverkiezingen? Op de wereldwijde financiële markten is sprake van grote opluchting nu de tweede ronde, over krap twee weken, neerkomt op een eindstrijd tussen Marine Le Pen en Emmanuel Macron.

Daarbij worden laatstgenoemde de grootste kansen toegedicht.

05546 De euro is opgeveerd, de aandelenbeurzen maakten een sprong. Het renteverskil tussen Franse en Duitse staatsleningen, altijd een goede maatstaf voor stress, is verminderd. Hoewel het, gezien de ervaringen met Brexit en de winst van Donald Trump vorig jaar, riskant is om op de zaken vooruit te lopen, trekken de financiële markten toch al hun conclusies. Nu een van de twee onbekende variabelen in de politieke economie goeddeels zou zijn weggefallen, kan het economische herstel van de eurozone verder zijn beslag krijgen.

05547 Maar er is nog altijd die tweede onbekende. Dat is het verwachte beleid van de Amerikaanse regering-Trump, waarover vriend en vijand - en wellicht ook het Witte Huis zelf - nog goeddeels in het duister tasten.

05548 Deze week zal Trump, naar eigen zeggen, een „reusachtig“ belastingplan ontvouwen. Maar hoe concreet dat zal zijn, weet nog niemand. Voor hetzelfde geld bestaat het uit een symbolisch gebaar om nog vóór het einde van de eerste honderd dagen van zijn beleid iets te kunnen laten zien.

05549 Hetzelfde geldt voor de plannen met de Amerikaanse infrastructuur, waarbij enig gegoochel nodig blijkt om zelfs maar in theorie bij het beloofde bedrag van 1.000 miljard dollar (922 miljard euro) te komen. Laat staan dat er al echte plannen zijn. De financiële dekking voor dit alles viel weg met de ondoordachte en mislukte poging om het door Trumps voorganger Obama geïntroduceerde ziektekostenstelsel te hervormen.

05550 Dit alles gaat de rest van de wereld, en zeker de eurozone, alleen indirect aan. Veel dichterbij komen de plannen op het gebied van vrijhandel, klimaatbeheersing en financiële regulering. Deze drie zijn te beschouwen als internationale publieke goederen, waar iedereen ter wereld baat bij heeft. Maar vrijhandel en klimaatbeheersing sneuvelen onder Amerikaanse druk in rap tempo bij de slotverklaringen van belangrijke gremia als het Internationaal Monetair Fonds, de Wereldbank en de G20. En wat financiële regulering betreft, de Amerikaanse voornemens om die, moeizaam opgetuigd na de financiële crisis, weer te versoepelen, breken de gemeenschappelijke verdediging tegen een herhaling van die crisis.

05551 De vaart van het wereldwijde economische herstel is nu zo groot, dat al deze gebeurtenissen en onzekerheden gelukkig niet in staat zullen zijn de hoogconjunctuur van de rails te laten lopen. Over twee weken is bekend of het huidige optimisme over Frankrijk terecht was. Maar de risico's en onzekerheden rond het grillige Amerikaanse beleid zullen niet zo snel verdwijnen.

05552 Hoe riskant het ook is op de zaken vooruit te lopen, de financiële markten trekken toch al hun conclusies.

05553

05554 LOAD-DATE: April 25, 2017

05555

05556 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05557

05558 PUBLICATION-TYPE: Krant

05559

05560 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05561

05562

05563 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05564 All Rights Reserved

05565

05566

05567

05568

05569 114 of 200 DOCUMENTS

05570

05571

05572

05573 NRC Handelsblad

05574

05575 24 April 2017

05576 NH Maandag

05577

05578 BYLINE: Juurd Eijvoogel

05579

05580 SECTION: Buitenland; Blz. 14

05581

05582 LENGTH: 350 woorden

05583

05584 DATELINE: Keulen

05585

05586 Alexander Gauland was decennia actief binnen de CDU, onder meer als woordvoerder en als staatssecretaris van Justitie in de deelstaat Hessen. In 2013 brak hij met de christen-democraten en werd hij een van de oprichters werd van de Alternative für Deutschland. De AfD was toen vooral gericht tegen de euro en werd gedomineerd door economen, maar voor Gauland speelde een veel bredere onvrede over Merkel en haar beleid, dat volgens haar 'zonder alternatief' was alternatieflos.

05587 De gepromoveerde jurist Gauland (76) is vicevoorzitter en nestor van de partij. Hij verzette zich eerder dit jaar tegen het initiatief van Frauke Petry de radicaal-nationale Björn Höcke uit de partij te zetten, om retoriek verwant met die van nazi's.

05588 Volgens Gauland is binnen de AfD geen fundamenteel meningsverschil over de strategie of politieke koers, hooguit een verschil in toon en presentatie. Na het partijcongres zei hij: „We zijn niet naar links gegaan, we zijn niet naar rechts gegaan, we zijn een partij van het midden en we willen iedereen meenemen.”

05589 De welbespraakte Gauland is een bekende verschijning op tv. Buiten de AfD is hij felomstreden. Vorig jaar maakte hij een golf van verontwaardiging los, toen hij over de zwarte topvoetballer Jérôme Boateng zei: „De mensen vinden hem als voetballer goed. Maar ze willen een Boateng niet als buurman hebben.” Later zei hij dat de huidskleur van Boateng, een van de populairste voetballers van Duitsland, hem onbekend was.

05590 Veel kritiek kreeg hij in 2015 toen hij de ophef in Duitsland over de vluchtelingenstroom „een geschenk” noemde. Het klopte dat de partij sterk groeide door crisis - de AfD viel het beleid van Merkel als enige partij van het begin af aan hard aan.

05591 Gauland werd in 1941 geboren in Saksen, in het oosten van Duitsland. Hij is genoemd naar de Russische tsaar Alexander I. Toen hij 18 jaar was, ontvluchtte Gauland de DDR, waar hij niet mocht studeren. Hij schreef boeken over de geschiedenis van het conservatisme. Hij is getrouwd en heeft één dochter - die zich vorig jaar in het openbaar distantieerde van zijn uitspraken over vluchtelingen.

05592

05593 LOAD-DATE: April 24, 2017

05594

05595 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05596

05597 PUBLICATION-TYPE: Krant

05598

05599 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05600

05601

05602 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05603 All Rights Reserved

05604

05605

05606

05607

05608 115 of 200 DOCUMENTS

05609

05610

05611

05612 NRC Handelsblad

05613

05614 22 April 2017

05615 NH-zaterdag

05616

05617 Een revolte sluimert in het land van de Revolutie

05618

05619 BYLINE: Luuk van Middelaar

05620

05621 SECTION: Opinie; Blz. 4

05622

05623 LENGTH: 2066 woorden

05624

05625 ABSTRACT

05626 President Hollande vernietigde in vijf jaar zijn partij. Nu ligt het Franse politieke speelveld geheel open. over de vier presidentskandidaten die zondag kans maken te winnen, en het diepe malheur van Frankrijk.

05627

05628 Het malheur van Frankrijk

05629 De ontwrichtende kracht van Brexit is een zomerbries, vergeleken bij de storm die zou opsteken met een voorvechter van Frexit in het Elysée. Aan de vooravond van de eerste ronde van de Franse presidentsverkiezingen,

zondag, durven opiniepeilers niet te voorspellen welke twee kandidaten zullen doordringen tot de slotronde op zondag 7 mei. Vier van hen scoren tussen 19 en 23 procent, dus binnen de foutenmarge: nationaal-populist Marine Le Pen, sociaal-liberaal Emmanuel Macron, conservatief François Fillon en linkse antikapitalist Jean-Luc Mélenchon. Van geen van hen valt de overwinning uit te sluiten. Twee van de vier, Le Pen en Mélenchon, willen dat Frankrijk uit de eurozone en de Unie stapt, wat tot ongekende chaos zou leiden. Alleen al daarom houdt de rest van Europa zijn hart vast.

05630 Verkiezingen hebben een groot verduidelijkend vermogen, zeker met een kiesstelsel als het Franse, dat uitmondt in een duel. De zwerm keuzes inzake waarden, wereldbeeld, beleid, personen en toon herleid tot een simpele keuze: oud of nieuw, A of B, rood of blauw? Zulke 'leesbaarheid' dient het democratische leven, geeft richting en houvast.

05631 Maar de campagne van 2017 bracht tot nu toe geen verheldering, enkel een potpourri aan opties. Onzekerheid en verwarring bij

Franse kiezers én experts spreekt uit alle reportages van Calais tot Nice, van Parijs tot de Pyreneeën.

05632 Vertrouwde structuren ontbreken. Om te beginnen de basale keuze tussen continuïteit en verandering, tussen zittende macht en uitdagers. President François Hollande stelde zich vanwege zijn geringe populariteit geen kandidaat. Zijn premier Manuel Valls sneuvelde in de socialistische voorronde. De uiteindelijke PS-partijkandidaat, ex-dissident Benoît Hamon, raakte achterop bij de kopgroep van vier. Dus legt niemand rekenschap af voor het sinds 2012 gevoerde beleid. En daarmee verdween ook de werkelijkheid van cijfers, groei, schuld, handel, werkloosheid - het gebruikelijke vertrekpunt van programma's voor of tegen. Het geeft het

debat iets onwerkelijks; bizarre claims blijven onweersproken. (Le Pen,

met droge ogen: „Een vertrek uit de euro zal geen invloed op de €~ pensioenen hebben.”)

05633 Behalve de keuze voor continuïteit of verandering ontbreekt ook de houvast van het vertrouwde schema links-rechts. Die tegenstelling, door de Fransen uitgevonden tijdens hun Revolutie van 1789, klieft het veld scherper in tweeën dan we in Nederland gewend zijn. Gewoonlijk volgen de Franse kiezers in de eerste ronde hun hart, om in de eindronde een 'nuttige stem' uit te brengen op de grote partij aan hun kant van de linksrechtsstreep. Dus bijvoorbeeld eerst flirten met een groene of trotskistische kandidaat en dan alsnog gaan voor de socialist van dienst.

05634 Dit ging al eens flink mis in 2002, toen linkse kiezers hun stemmen zo onhandig verdeelden dat PS-kandidaat Lionel Jospin in de eerste ronde werd voorbijgestoken door de extreem-rechtse Jean-Marie Le Pen (en rechtse voorman Jacques Chirac won). In 2007 en 2012, de les geleerd, ging de shoot-out weer vertrouwd tussen beide grote partijen (eerst won rechts met Sarkozy, toen links met Hollande).

05635 Maar dan 2017. Niet alleen is de Parti Socialiste geïmplodeerd, ook schoten de rechtse Republikeinen zichzelf in de voet met hun kandidaat Fillon. Na de voorverkiezing op rechts leek hij het beste in staat Le Pen af te stoppen (dat dacht ik vorig najaar zelf ook). Maar Fillon raakte verstrikt in schandalen over nepbaantjes van zijn vrouw en hem door louche figuren geschonken dure pakken. Weg zijn imago van onberispelijk staatsman. Maar ook Fillon heeft nog niet verloren.

05636 Toch zit het malheur van beide grote partijen dieper dan een schandaaltje hier en een incidentje daar, dieper ook dan onverwacht charisma bij de tegenstander. Het hele links-rechts-

systeem staat onder druk, omdat het de politieke tegenstellingen niet langer goed uitdrukt. Net als het Britse Labour, de Duitse SPD en onze PvdA raakte de Parti Socialiste gespleten tussen een hervormingsgezinde en een linksradicale vleugel, tussen twee groepen kiezers.

05637 De besluiteloze Hollande wilde beide blijven bedienen, kool en geit sparen; zo vernietigde hij in vijf jaar presidentschap zijn partij. Uit beide PSvleugels ontsnapte een politicus die een eigen beweging begon met wel een eenduidig geluid: start-up Macron aan de sociaal-liberale, proEuropese kant; veteraan Mélenchon aan de antikapitalistische, anti-

Europese kant. Hij verliet de partij in 2008, niet lang nadat zijn generatiegenoot Oskar Lafontaine de SPD inruilde voor Die Linke.

05638 Ook rechts heeft moeite om oude kiezersgroepen te verenigen: bij hen botst een (naar Franse standaard) economisch liberaal verhaal op de roep om gesloten grenzen en het beschermen van identiteit.

05639 Als links-rechts niet meer past, wat dan? Het is in om het politieke landschap te duiden als open versus gesloten, globaliseringswinnaars versus -verliezers. Dat zagen we vorig jaar in de Amerikaanse tweestrijd Clinton-Trump, en in het Britse referendum met Blijven tegen Vertrekken. Als het in Frankrijk zondag uitdraait op Macron tegen Le Pen (beide koplopers) zal deze open-dicht-retoriek het debat structureren.

05640 Voorsortend op die uitkomst sprak Le Pen in Le Figaro van een „beschavingsstrijd tussen patriotten en globalisten“. Voor haar is Macron de ideale tegenstander. Zij positioneert zich als verdediger van Frankrijks c1~

soevereiniteit, van dichte grenzen en immigratiestop; ze kan het ressentiment van take back control niet overtuigender vertolken dan met tegenover haar de jonge, pro-Europese, met alle talenten gezegende voormalige Rothschild-bankier en economisch hervormer.

05641 Als het daarentegen - niet plausibel, wel denkbaar - de nachtmerrie Le Pen tegen Mélenchon zou worden, krijg je alsnog een rechts-links-duel, maar dan in radicale variant; de media zouden er 'bruin' tegen 'rood' van maken, Hitlersnorren tegen Stalinvlaggen.

05642 Zowel Le Pen als Macron beweren „rechts noch links" te zijn. Zij komt van extreemrechts maar lonkt naar het door de PS in de steek gelaten industrieproletariaat. Hij zoekt de winst in het centrum. Geen toeval dat beiden zich beroepen op de grote iconen van nationale, partijoverstijgende verbinding: Jeanne d'Arc en

Charles De Gaulle. De claim op Jeanne d'Arc door de familie Le Pen gaat terug op vader Jean-Marie; geestig dus dat ook Emmanuel Macron - in een opmerkelijke toespraak uit mei 2016 in Orléans, de stad die zij wist te ontzetten - de heldin inlijfde: „Zij weet dat ze niet is geboren om te leven, maar om het onmogelijke te proberen. Zoals een pijl, met een scherpe baan. Jeanne doorklieft het systeem.”

- 05643 De symboliek is duidelijk: het onmogelijke proberen, het systeem klieven, deze opdrachten stelt Macron zichzelf.
- 05644 Wat de situatie in Frankrijk extra onder druk zet is het diepe wantrouwen van de bevolking jegens de politieke klasse en de media, jegens een elite die à la Fillon meent overal mee weg te komen. Er sluimert een revolte tegen „het systeem”, niet alleen bij de onderklasse maar ook hogerop; het gevoel dat het toch niet erger kan worden. En dat in een land waar revoltes kunnen eindigen in revolutie.
- 05645 Behalve Le Pen eigent vooral de linkse populist Jean-Luc Mélenchon zich dit thema toe, met zijn beweging La France insoumise (Opstandig Frankrijk). Zijn fans uit de ex-marxistische intelligentsia - in Parijs nog immer prominent - theoretiseren over omverwerping van „de oligarchie”, een schimmige vijand van bureaucraten, bankiers, politici en mediamagnaten. Deze twee antisysteemkandidaten zijn anti-Amerikaans en dus pro-Poetin (Le Pen mocht bij hem op bezoek) - dat is klassiek.
- 05646 Nieuw en zorgwekkender is het sterke anti-Duitse sentiment, dat zich vertaalt als anti-Europa, anti-euro en pro-geldkraan. Le Pen en Mélenchon beloven elk de pensioenleeftijd naar zestig jaar te brengen. Dat is volstrekt onbetaalbaar gezien de torenhoge staatsschuld (ruim 2.000 miljard euro), overheidsuitgaven van 56 procent van het bruto binnenlands product en, na een euro-exit, de waardedaling van spaargeld en steil oplopende rentelasten. Toch trekken ze samen vier op de tien kiezers.
- 05647 Emmanuel Macron surft niet op ressentiment tegen verandering; hij wil de energie opwekken die Frankrijk een rol geeft in Europa en de wereld. Hij wil de brug slaan van het oude landschap naar het nieuwe. Velen hebben hem onderschat - om te beginnen slangenkuil-expert Hollande, die zijn beschermeling tot killer zag uitgroeien. Alleen al hoe Macron het veld openbreekt vanuit het midden is een kunststukje; voorheen werden alle centrum-avonturiers verplet tussen rechts en links. De man is jong, intelligent en ongemeen charmant; „ambitie met hertenogen”, typeerde iemand.

- 05648 Om hem in Haagse termen neer te zetten als „een soort D66" doet Macron geen recht. Hoe anders is de context! In Frankrijk weken tienduizenden jongeren - niet alleen bankiers of advocaten maar ook architecten en kunstenaars - uit naar Londen, New York of China, uit frustratie met de staat die elk initiatief fnuikt. In zo'n land maakt een scheut liberalisme veel verschil.
- 05649 Macron heeft evenzeer iets van het verheffings-socialisme, met cultuur voor elke arbeider, als van het VVD-optimisme: hij is een ontplooiingsliberaal. En marche!, Vooruit!, heet zijn beweging. Verstarring is zijn vijand; innovatie, elan en initiatief de trefwoorden. Hij wil de outsiders op de arbeidsmarkt helpen - de jongeren, migranten en laaggeschoolden - en niet de insiders, vakbonden en ouderen. Filosofisch geschoold (Macron was assistent van denker Paul Ricoeur) gelooft hij in de macht van het pedagogische woord, in een verhaal dat perspectief biedt en zo verandering mogelijk maakt.
- 05650 Als hij Frankrijk in beweging trekt, zou het een zegen zijn voor het land en Europa. Zal het hem lukken? Macrons sterke verhaal mist een keerzijde. Wil iedereen wel worden verheven en in beweging gebracht? Welk verhaal heeft de man zonder tegenslagen voor mensen op zoek naar rust, bescherming, een nest? Zijn Máxima-achtige opmerking „de Franse cultuur bestaat niet" streek velen tegen de haren, ook op links, waar cultuur en Frankrijk zowat synoniem zijn.
- 05651 Over veiligheid, terreur of migratie klinkt Macron plichtmatig; hij mist voeling met de 'monarchale' taken van een president. Op die punten probeert Fillon tegen Macron te scoren; na het nieuws van de aanslag op de Champs-Élysées, donderdag, schortte hij prompt zijn campagne op (zijn rivaal besloot pas na een paar uur hetzelfde).
- 05652 Ook Fillon heeft een serieuze economische hervormingsagenda, maar wil deze Thatcheriaans doordrukken, terwijl zijn schandalen hem van publiek gezag en geloofwaardigheid hebben beroofd. Het is geen toeval dat Angela Merkel in Duitsland, waar men de verwickelingen bij de burens nauwlettend volgt, meer verwacht van Macron als partner dan van haar partijgenoot Fillon: ze ontving de nieuwkomer in Berlijn.
- 05653 Mijn voornaamste zorg is dat Macrons verhaal te laat komt; dat de revolutie van ressentiment en desillusie inmiddels te sterk is. Als hij het morgen haalt en op 7 mei wint, resten hem nog vele obstakels - zijn voorbeeld Obama kan erover meepraten. Maar vanuit het Elysée klinkt dan tenminste een verhaal van verandering en hoop. En heeft hij vijf jaar om woorden te verbinden met handelingen.

- 05654 Het hangt deze zondag mogelijk op een paar tienden van procenten. Met vier kanshebbers zijn zes slotduels denkbaar, inclusief het rampscenario Le Pen tegen Mélenchon. Wat doen de zwevers, de mokkers? Hoevelen blijven thuis omdat ze de politiek hebben opgegeven? Hoe diep zit het gevoel van genoeg-ervan, de beuk erin? Wie krijgt van wie de stemmen in de tweede ronde? Volgen nog meer aanslagen, na de net-niet in Marseille en de Champs-Élysées? Zal Poetin nog streken uithalen? Vrouwe Fortuna liet haar gezicht deze campagne al veelvuldig zien. Dus houdt ook Europa de adem in, wachtend welk pad Frankrijk zich naar de toekomst breekt.
- 05655 Mijn voornaamste zorg is dat Macrons verhaal te laat komt
- 05656 Het nachtmerrie- scenario Le Pen- Mélenchon zou 'bruin' tegen 'rood' zijn
- 05657 Luuk van Middelaar is politiek filosoof. Hij bekleedt de leerstoel 'Grondslagen en praktijk van de Europese Unie en haar instellingen' aan de Universiteit Leiden en is columnist van NRC.
- 05658
- 05659 LOAD-DATE: April 21, 2017
- 05660
- 05661 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 05662
- 05663 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 05664
- 05665 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 05666
- 05667
- 05668 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 05669 All Rights Reserved
- 05670
- 05671
- 05672
- 05673
- 05674 116 of 200 DOCUMENTS
- 05675
- 05676

05677

05678 NRC Handelsblad

05679

05680 22 April 2017

05681 NH-zaterdag

05682

05683 presidentsverkiezingen Fransen stemmen over hun eigen toekomst én over de onze

05684

05685 SECTION: Buitenland; Blz. 2

05686

05687 LENGTH: 704 woorden

05688

05689 Commentaar

05690 Heel Europa kijkt mee als zondagavond de eerste prognoses van de uitslag binnenkomen van de eerste ronde in de Franse presidentsverkiezingen.

Verkiezingen in Frankrijk waren al lang niet meer zó spannend, de v4~ uitkomst al lang niet meer van zo'n groot belang voor de toekomst van de Europese Unie, en mogelijk zelfs voor de atlantische samenwerking.

05691 Twee van de vier kanshebbers voor het presidentschap willen Frankrijk eventueel uit de EU, uit 'Schengen', uit de eurozone én uit de NAVO tillen. Dat zou neerkomen op de derde politieke aardverschuiving in korte tijd, na de Britse keuze voor Brexit en de Amerikaanse keuze voor Donald Trump. De Franse verkiezingen zouden wel eens een van de beslissende momenten van 2017 kunnen worden, het begin van een nieuwe politieke episode in Europa.

05692 Het is een gespannen land dat naar de stembus gaat. Een land dat werd geteisterd door terroristische aanslagen met veel slachtoffers, een land waar al sinds november 2015 de noodtoestand van kracht is. Donderdagavond nog stierf een agent tijdens een aanslag op de ChampsÉlysées, de boulevard der boulevards en het décor van de jaarlijkse militaire parade op nationale feestdag 14 juli.

- 05693 Het is ook een door en door verdeeld land. Na jaren van felle debatten over migratie en integratie. Na jaren van lage economische groei en hoge werkloosheid. Na jaren van teleurstelling in een politieke kaste die keer op keer verweekeld raakte in schandalen, een klik die vasthield aan het pluche en weinig plaats liet voor nieuw talent.
- 05694 Als de Franse kiezer zondag het stemhokje instapt, betreedt hij een politiek landschap dat in korte tijd radicaal is veranderd. Frankrijk koesterde altijd vele kleine partijen, maar in wezen kozen de Fransen veelal tussen een conservatieve kandidaat en een progressieve. Kandidaten die steunden op grote partijen met een lange staat van dienst. Nu domineren vier kandidaten de eindstrijd en wordt één traditionele grote partij, de Parti Socialiste van vertrekkend president François Hollande, al niet meer tot de kanshebbers gerekend.
- 05695 De pro-Europese sociaal-liberaal Emmanuel Macron leunt op een gloednieuwe politieke beweging: En Marche! Hij wil de economie vergaand hervormen om Frankrijk weer langs zij Duitsland te brengen. De nationaalpopulistische Marine Le Pen komt uit voor het Front National, een gemoderniseerde versie van de extreem-rechtse club van haar vader. Zij wil een andere relatie met Europa, uit het NAVO-commando stappen en de Franse industrie beschermen door middel van protectionisme.
- 05696 De uiterst linkse Jean-Luc Mélenchon wordt gedragen door La France Insoumise, een linkse beweging die een jaar geleden met het oog op de verkiezingen werd opgericht. Hij wil de pensioenleeftijd verlagen, de werkweek inkorten tot 32 uur en privatiseringen terugdraaien. De conservatief François Fillon tot slot, is kandidaat voor de centrumrechtse Les Républicains. Hij wil de Franse overheid saneren en de pensioenleeftijd verhogen. Hij gooide hoge ogen, totdat hij beschuldigd werd van nepotisme.
- 05697 Macron en Le Pen hebben in de peilingen, met 24 en 23 procent een lichte voorsprong op Fillon en Mélenchon, die beiden op 19 procent stonden. De kandidaten met de meeste stemmen op zondag gaan door naar de tweede, beslissende, ronde op 7 mei. De cijfers moeten overigens met argwaan bekeken worden: de helft van de Franse volwassenen had nog geen keuze gemaakt of zei niet te gaan stemmen. Het kan kortom nog veel kanten op.
- 05698 Eén ding staat wel vast. De Fransen hebben echte keuzes. Ze kunnen kiezen voor linkse romantiek met Mélenchon, maar die luxe permitteren ze zich doorgaans alleen in de eerste ronde van de verkiezingen. Ze kunnen kiezen voor Fillon, de oud-premier met conservatieve sociale opvattingen en een zeer liberaal economisch

program. Aan hem kleeft de odeur van de oude kaste, maar hij heeft wel ervaring.

05699 De twee koplopers staan voor volstrekt andere werelden. Het regressief nationalisme van Le Pen, een Trumpiaans France First, aan de ene kant. Een optimistisch, modern, geïntegreerd en open Frankrijk onder aanvoering van de jeugdig ogende voormalig bankier Macron aan de andere kant.

05700 Wellicht markeren de Franse verkiezingen het begin van een nieuwe politieke episode in Europa 05701

05702 LOAD-DATE: April 21, 2017

05703

05704 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05705

05706 PUBLICATION-TYPE: Krant

05707

05708 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05709

05710

05711 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05712 All Rights Reserved

05713

05714

05715

05716

05717 117 of 200 DOCUMENTS

05718

05719

05720

05721 NRC Handelsblad

05722

05723 19 April 2017

05724 NH-woensdag

05725

05726 IMF ziet dageraad gloren na de financiële crisis

05727

05728 BYLINE: Maarten Schinkel

05729

05730 SECTION: Economie; Blz. 4

05731

05732 LENGTH: 858 woorden

05733

05734 DATELINE: Washington.

05735

05736 ABSTRACT

05737 Wereldeconomie

05738 Het gaat veel beter met de wereldeconomie, stelt het Internationaal Monetair Fonds. Op de korte termijn, dat wel.

05739 De wereldeconomie staat er dit en volgend jaar beter voor, met aantrekkende economische groei in zowel de gevestigde industrielanden, de opkomende landen als ontwikkelingslanden. Dit stelde het Internationaal Monetair Fonds (IMF) dinsdag in zijn World Economic Outlook. Ten opzichte van een half jaar geleden stelde het IMF zijn prognoses voor de wereldwijde economische groei licht naar boven bij, een fenomeen dat sinds het uitbreken van de financiële crisis zelden voorkwam. De wereldeconomie groeide vorig jaar met 3,1 procent, dat wordt dit jaar 3,5 procent en volgend jaar 3,6 procent, berekende het IMF.

05740 Het optimisme heeft postgevat nadat er in de tweede helft van vorig jaar een versnelling van de economische groei plaatsvond. De verbeteringen zijn vooral zichtbaar in Europa en Azië, en daar dan vooral in China en Japan. De economie van de eurozone - de negentien landen met de euro als munteenheid - groeit overigens nog steeds mondjesmaat, met respectievelijk 1,7 procent en 1,6 procent in 2017 en 2018.

05741

05742 Momentum

05743 Het is volgens het IMF wel de vraag of het huidige momentum voortduurt. De stemming onder producenten en consumenten is

sterk verbeterd, maar bevindt zich nu wel al op een relatief hoog niveau. Stemningsindicatoren blijken bovendien niet zaligmakend.

- 05744 China verraste maandag analisten, die een inzakkend momentum meenden waar te nemen, met een economische groei van 6,9 procent in het eerste kwartaal van 2017. Andersom zijn peilingen onder Amerikaanse consumenten en bedrijven positief, maar een van de twaalf afdelingen van de Amerikaanse centrale bank, gevestigd in Atlanta, zei vrijdag te verwachten dat de economische groei in de VS over het eerste kwartaal niet veel hoger uit zal komen dan 0,5 procent.
- 05745 En mogelijke tegenwind voor de wereldeconomie kan volgens het IMF vooral komen van de nog steeds lage productiviteitsgroei. Uit de prognoses van dinsdag kan worden afgeleid dat de huidige groeiversnelling nog steeds een inhaalslag is ten opzichte van de schade die door de financiële crisis is opgetreden.
- 05746 De meeste economieën hebben een gat te dichten ten opzichte van wat hun economische groei had kunnen zijn. Is dat proces eenmaal voltooid, dan hangen de vooruitzichten vooral af van de ontwikkeling van de productiviteit van kapitaal en arbeid. De groei daarvan blijft ondermaats, en is voor geavanceerde landen volgens het IMF gemiddeld niet meer dan 0,7 procent op de middellange termijn. Mede hierdoor blijft de potentiële groei, de 'kruissnelheid' van westerse economieën, relatief laag.
- 05747
- 05748 Gangbaar verschijnsel
- 05749 Maurice Obstfeld, de hoofdeconoom van het IMF, verwees dinsdag naar een eerder rapport over de ondermaatse productiviteitsgroei. De financiële crisis heeft die overal ter wereld gedrukt. Voor een deel is dat een gangbaar verschijnsel na een zware recessie.
- 05750 Daarbovenop komt dat veel bedrijven al een zwakke balans hadden, en de kredietverlening achterbleef. Dat heeft een negatieve invloed gehad op investeringen in met name kennis, die juist productiviteitsgroei op de langere termijn hadden moet verhogen. Daarnaast zijn vooraf aan de crisis veel speculatieve investeringen gedaan in sectoren of activiteiten die geen productiviteitswinst opleverden.
- 05751 Na de crisis heeft de inzakkende vraag in de economie vervolgens gezorgd voor een neergaande spiraal, waarbij investeringen werden teruggeschroefd, hetgeen weer ten koste ging van de vraag. Bovendien was er grote terughoudendheid om risico's te nemen.

05752 Daarbij, stelt het IMF, vervaagt de impuls van de grootschalige toepassing van informatietechnologie, die rond de eeuwwisseling optrad. De globalisering staat op een lager pitje, en het schokeffect van de introductie van China in het wereldhandelssysteem neemt af.

05753 Hervormingen zijn in veel landen nodig om de productiviteit op te schroeven, maar omdat de omstandigheden zo wisselend zijn per land, geeft de organisaties daar geen algemene suggesties voor.

05754

05755 Lichtpuntje en risico's

05756 Een lichtpuntje is wel dat volgens de IMF-prognoses voor het eerst in lange tijd het volume van de wereldhandel weer iets sneller toeneemt, met respectievelijk 3,8 procent in 2017 en 3,9 procent in 2018, dan de groei van de wereldeconomie zelf.

05757 Dat neemt niet weg dat het IMF protectionisme ziet als een van de grootste risico's voor de wereldeconomie. Dat maakt deel uit van 'een naar binnen gericht beleid' in veel landen, met beperkte internationale handel en minder grensoverschrijdende investeringen.

05758 Nog vorige week waarschuwde IMF-directeur Christine Lagarde daar in Berlijn voor. Dat kwam Lagarde op een felle reactie te staan van de Amerikaanse minister van handel, Wilbur Ross. Hij noemde de waarschuwing een verkapt signaal aan de regering-Trump en hij typeerde Lagardes woorden als 'rommel'.

05759 De uitval van Ross draagt bij aan de onzekerheid die bij zowel het IMF als de Wereldbank bestaat over de plannen van het Witte Huis met beide organisaties. De VS zijn de grootste aandeelhouder in de twee in Washington gevestigde organisaties, met een blokkerende minderheid.

05760

05761 LOAD-DATE: April 19, 2017

05762

05763 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05764

05765 PUBLICATION-TYPE: Krant

05766

05767 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05768

05769

05770 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05771 All Rights Reserved

05772

05773

05774

05775

05776 118 of 200 DOCUMENTS

05777

05778

05779

05780 NRC Handelsblad

05781

05782 18 April 2017

05783 NH-dinsdag

05784

05785 Hockey Oranje-Rood in halve finale van Euro Hockey League ANR~05786

05787 SECTION: Sport; Blz. 9

05788

05789 LENGTH: 211 woorden

05790

05791 DATELINE: EINDHOVEN.

05792

05793 De hockeyers van Oranje-Rood hebben zich maandag geplaatst voor de halve finale van de Euro Hockey League. Voor volle tribunes op het eigen sportpark won Oranje-Rood met 2-0 van het Spaanse Atlètic Terrassa.

05794 Mink van der Weerden maakte aan het eind van het eerste kwart de openingstreffer. Hij scoorde uit een strafcorner, die werd gegeven na een videobeslissing. Terrassa beet zich stuk op de sterke verdediging van Oranje-Rood, dat zelf de grootste kansen kreeg. In het derde kwart besliste Niek van der Schoot het duel, nadat hij vanuit lastige positie in de verre hoek mikte.

05795 In de 'Final Four', in juni in het Belgische Brasschaat, is Wimbledon de tegenstander. De Britten plaatsten zich verrassend voor de halve finale, door via shoot-outs de Duitse topclub Mannheimer HC opzij te zetten (53). De wedstrijd was in reguliere speeltijd in 2-2 geëindigd. Voor Wimbledon was de Nederlander Steven Ebbers, oud-speler van Hurley en Amsterdam, trefzeker in de shoot-outs.

05796 De andere halve finale gaat tussen KHC Dragons uit België en het Duitse Rot Weiss Köln. De ploeg uit Keulen, die vrijdag in de achtste finales titelhouder Kampong uitschakelde, won zondag van Real Club de Polo (21).

05797 Amsterdam sneuvelde zaterdag in de achtste finale tegen Oranje-Rood (32). (ANP)

05798

05799 LOAD-DATE: April 18, 2017

05800

05801 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05802

05803 PUBLICATION-TYPE: Krant

05804

05805 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05806

05807

05808 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05809 All Rights Reserved

05810

05811

05812

05813

05814 119 of 200 DOCUMENTS

05815

05816

05817

05818 NRC Handelsblad

05819

05820 15 April 2017

05821 NH zaterdag

05822

05823 Frankrijk moet zijn stal schoonvegen

05824

05825 BYLINE: Caroline de Gruyter

05826

05827 SECTION: Buitenland; Blz. 14

05828

05829 LENGTH: 627 woorden

05830

05831 ABSTRACT

05832 Caroline de Gruyter

05833

05834 In Europa

05835 Van de elf kandidaten bij de Franse presidentsverkiezingen willen er tien dat Frankrijk in Europa meer soevereiniteit krijgt. Neem de euro, zeggen zij: die wordt door Duitsland gedomineerd, waardoor Frankrijk weinig

austerity. Anders gaat Frankrijk de eurozone uit. Het moet afgelopen zijn met de Duitse dominantie in Europa!

05836 Hoe ironisch. De euro kwam er destijds op aandringen van Frankrijk. Om een eenvoudige reden: Parijs wilde soevereiniteit terug.

hen moet Berlijn een c1~ radicale koerswijziging in de eurozone accepteren. Meer solidariteit, minder

05837 De Duitse mark was vóór de euro veel sterker dan de Franse frank. Dat c4~ kwam onder meer doordat Duitsland een gedisciplineerde economische en monetaire politiek voerde, en Frankrijk niet. De mark was zo hard en stabiel, dat veel buurlanden van Duitsland blind de beslissingen van de Bundesbank volgden. Als de Bundesbank de rente verhoogde of verlaagde,

deden nationale banken in de buurlanden een dag later hetzelfde. De facto regeerde de Bundesbank ook Nederland, Luxemburg,

] over het beleid in de eurozone te zeggen heeft. Volgens

België, Frankrijk en Oostenrijk. Die landen zaten in de D-markzone, zoals Denemarken nu zonder euro de eurozone volgt. Zo profiteerden ze van de stabiliteit van de mark. Voor Belgen of Nederlanders was die monetaire afhankelijkheid geen probleem. Voor Frankrijk wel. De Duitsers waren niet tegen een Europese munt. Maar ze wilden eerst de economieën en begrotingspolitiek van de deelnemende landen langzaam laten integreren, in een soort politieke unie met gezamenlijke besluitvorming. Zolang elk land een andere begrotings- en economische politiek had, dacht Berlijn, zou de euro op drijfzand zijn gebouwd.

05838 En toen, in 1989, viel de Muur. Ineens was de hereniging van de twee Duitslanden hét thema in Europa. De Fransen waren daar niet blij mee. Maar ze snapten dat ze de hereniging ook niet konden tegenhouden. Dus zeiden ze ja, op één voorwaarde: dat de euro werd ingevoerd. Voor de Duitsers was dit een hoge prijs - maar ze waren bereid die te betalen, mits er dan parallel aan de politieke unie zou worden gewerkt. Zo gaf de Duitse eenwording de Fransen de kans om monetaire macht terug te krijgen zónder (wat ze natuurlijk eigenlijk hadden moeten doen) hun economie te hervormen. De euro is de voortzetting van de D-mark. De Europese Centrale Bank is opgezet naar model van de Bundesbank. Maar er is één belangrijk verschil: de Duitsers gaan niet meer in hun eentje over de munt. Daar gaat de ECB over en Frankrijk heeft daar een sterke stem in.

Ofwel: Duitsland heeft soevereiniteit verloren bij de introductie van de c4~ euro, Frankrijk heeft soevereiniteit gewonnen.

05839 De eerste tien jaar van de euro keek niemand naar de politieke unie om. CA~ Toen Frankrijk en Duitsland hoge begrotingstekorten hadden, veranderden ze de regels. Elk euroland bleef doen wat het wilde met zijn begroting. Niemand wilde pottenkijkers, Parijs al helemaal niet. Daarom sloeg de eurocrisis zo hard in: de euro had geen back-up. Daarom ook werd Duitsland economisch nóg sterker en Frankrijk nóg zwakker.

05840 Weer voelt Frankrijk zich kwetsbaar en machteloos in Europa. Weer is de oorzaak dat Frankrijk het in allerlei opzichten minder goed doet dan Duitsland. Maar wéér is de Franse reflex dat Duitsland dan maar moet bewegen, en Frankrijk meer macht moet geven. Er is maar één kandidaat, Emmanuel Macron, die zegt dat Frankrijk zijn stal moet schoonvegen en eindelijk met Duitsland de politieke unie moet bouwen. Alleen zo krijgen de Fransen weer invloed in Europa. Als Macron verliest, heeft Europa een groot probleem.

05841 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa

05842 Weer voelt Frankrijk zich kwetsbaar. Weer is de reflex dat Duitsland dus moet bewegen

05843

05844 LOAD-DATE: April 14, 2017

05845

05846 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05847

05848 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa

05849

05850 PUBLICATION-TYPE: Krant

05851

05852 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05853

05854

05855 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05856 All Rights Reserved

05857

05858

05859

05860

05861 120 of 200 DOCUMENTS

05862

05863

05864

05865 NRC Handelsblad

05866

05867 13 April 2017

05868 NH donderda

05869

05870 Dollar0.94 / -0,5 % Trump praat de dollar naar beneden

05871

05872 SECTION: Economie; Blz. 6

05873

05874 LENGTH: 55 woorden

05875

05876 In navolging van de Japanse yen steeg ook de euro donderdag ten opzichte van de dollar na opmerkingen van de Amerikaanse president Trump dat de dollar te duur is geworden. Tegenover de Wall Street Journal zei hij dat de dure dollar slecht is voor de Amerikaanse economie. Ook zei hij voorstander te zijn van een lage rente. (NRC)

05877

05878 LOAD-DATE: April 13, 2017

05879

05880 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05881

05882 PUBLICATION-TYPE: Krant

05883

05884 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05885

05886

05887 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05888 All Rights Reserved

05889

05890

05891

05892

05893 121 of 200 DOCUMENTS

05894

05895

05896

05897 NRC Handelsblad

05898

05899 12 April 2017

05900 NH woensdag

05901

05902 Nervositeit over Frankrijk op markten neemt toe

05903

05904 BYLINE: Mark Beunderman

05905

05906 SECTION: Economie; Blz. 4

05907

05908 LENGTH: 448 woorden

05909

05910 DATELINE: Amsterdam.

05911

05912 ABSTRACT

05913 Presidentsverkiezingen

05914 De populariteit van de uiterst linkse kandidaat Mélenchon maakt beleggers

ongerust. Net als Le Pen bedreigt hij de euro. c1~

05915 Het Franse gevaar voor de euro komt niet alleen van populistisch rechts, maar ook van populistisch links. Tot deze conclusie komen beleggers op grond van nieuwe peilingen waarin de uiterst linkse presidentskandidaat Jean-Luc Mélenchon een snelle opmars heeft gemaakt.

05916 Mélenchon, die heeft gedreigd uit de eurozone te zullen stappen, zou volgens twee peilingen 18 à 19 procent van de stemmen krijgen en zo in de buurt komen van de twee koplopers Marine Le Pen (uiterst rechts) en Emmanuel Macron (midden), die elk op zo'n 24 procent staan. Op zondag 23 april vindt de eerste ronde van de presidentsverkiezingen plaats.

05917 De extra rentevergoeding die beleggers vragen voor de aankoop van Franse staatsleningen, bovenop de rente op Duitse staatsleningen, steeg dinsdag tot 0,73 procentpunt. Deze zogeheten spread is bijna zo hoog als in februari, toen de centrum-rechtse kandidaat François Fillon in de problemen kwam. De spread daalde in maart door de opkomst van de proEuropese Macron. Maar nu Mélenchon wel eens de tweede ronde van de verkiezingen zou kunnen halen, stijgt de nervositeit weer.

05918 Mélenchon staat radicale hervormingen van de eurozone voor.
Met de €3~

onafhankelijkheid van de Europese Centrale Bank (ECB) moet het afgelopen zijn. De ECB moet direct de staatsschuld van regeringen gaan opkopen, niet pas als die schuld op de markten wordt verhandeld, zoals nu. Zo wil Mélenchon de euro devalueren. In feite wil hij de zwakke Franse franc van weleer terugbrengen. Als de andere eurolanden niet akkoord gaan met deze plannen - wat zo goed als zeker is - „stappen we eruit”, zei de aanvoerder van radicaal-links onlangs. Het schrikbeeld op de markten is een duel Le Pen-Mélenchon in de tweede ronde. Le Pen heeft een referendum over EU-uittrekking beloofd.

05919 Slecht voor het sentiment op de markten over Frankrijk was het bericht maandag dat Japanse fondsen in februari 13,4 miljard euro aan Franse staatsschuld hebben gedumpt. Japanse beleggers staan bekend als risicoavers.

05920 Financiële instellingen houden rekening met een forse koersval van de euro als Le Pen of Mélenchon president wordt, zo valt op te maken uit gegevens van databank Bloomberg. De koers van de euro ten opzichte van de dollar kan binnen een maand een klap maken van zo'n 12 procent, zo is de verwachting die besloten ligt in valutacontracten. Meer beleggers proberen zich daarnaast in te dekken tegen een crash van de Europese aandelenbeurzen. De prijs van beleggingsconstructies die tegen zo'n crash bescherming moeten bieden, loopt op.

05921

05922 LOAD-DATE: April 12, 2017

05923

05924 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05925

05926 PUBLICATION-TYPE: Krant

05927

05928 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05929

05930

05931 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05932 All Rights Reserved

05933

05934

05935

05936

05937 122 of 200 DOCUMENTS

05938

05939

05940

05941 NRC Handelsblad

05942

05943 11 April 2017

05944 NH dinsdag

05945

05946 Oeso Economische groei eurozone blijft komende tijd stabiel

05947

05948 SECTION: Economie; Blz. 2

05949

05950 LENGTH: 121 woorden

05951

05952 DATELINE: Parijs.

05953

05954 De economische groei in de eurozone blijft de komende tijd naar verwachting min of meer stabiel. Dat heeft de Organisatie voor Economische Ontwikkeling en Samenwerking (OESO) maandag voorspeld op basis van haar eigen index van zogeheten leidende economische indicatoren.

05955 De index wijst op een stabiele ontwikkeling van de economie in de eurolanden, met name in Frankrijk en Italië. In Duitsland trekt de groei de komende tijd waarschijnlijk nog wel iets aan. Dat geldt buiten de muntunie ook voor het Verenigd Koninkrijk.

05956 In de VS zijn de economische vooruitzichten afgelopen tijd ook verbeterd, aldus de OESO. Dat geldt eveneens voor China, Brazilië en Rusland, terwijl de groei in India naar verwachting enigszins afzwakt. (ANP)

05957

05958 LOAD-DATE: April 11, 2017

05959

05960 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

05961

05962 PUBLICATION-TYPE: Krant

05963

05964 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

05965

05966

05967 Copyright 2017 NRC Media B.V.

05968 All Rights Reserved

05969

05970

05971

05972

05973 123 of 200 DOCUMENTS

05974

05975

05976

05977 NRC Handelsblad

05978

05979 07 April 2017

05980 nh vrijdag

05981

05982 Fed zinspeelt voor het eerst op afbouw van zijn reuzenbalans

05983

05984 BYLINE: Maarten Schinkel

05985

05986 SECTION: Economie; Blz. 6

05987

05988 LENGTH: 852 woorden

05989

05990 DATELINE: amsterdam.

05991

05992 ABSTRACT

05993 Monetair beleid

05994 De Amerikaanse centrale bank wil haar uitzonderlijke monetaire beleid dit jaar terugdraaien. Dat gaat in de eurozone nog jaren duren.

05995 Terwijl de Europese Centrale Bank zijn balans nog volop aan het vergroten is met de aankoop van staatsleningen, denkt de Amerikaanse centrale bank, de Federal Reserve, aan afbouwen. Woensdag bleek uit de notulen van de 'Fed'-vergadering in maart dat er over wordt gedacht de balans vanaf eind dit jaar te laten krimpen.

05996 Daarmee zou langzamerhand een einde komen aan het uitzonderlijke monetaire beleid dat sinds de Lehman-crisis in de Verenigde Staten is gevoerd, maar dat in de eurozone nog in volle gang is. Kort na de Lehman-crisis in 2008 begon de Amerikaanse centrale bank met steunaankopen van vooral gebundelde hypotheekleningen (mortgage backed securities) en staatsleningen, in drie rondes die duurden tot eind oktober 2014.

05997

05998 Opgeblazen balans

05999 Tegen die tijd was het balanstotaal van de centrale bank gegroeid van rond 900 miljard dollar begin 2008, tot 4.500 miljard nu, waarvan een deel bestaat uit staatsleningen. Sindsdien wordt de balans op peil gehouden. Staatsleningen die aflopen worden vervangen door nieuwe.

Daarmee is maandelijks nog steeds rond 18 miljard dollar gemoeid.

06000 Woensdag bleek uit de notulen van de Fed-vergadering van maart dat overwogen wordt daar 'in de loop van het jaar' mee te stoppen. Omdat aflopende staatsleningen dan niet langer worden vervangen, krimpt de balans dan vanzelf, zij het geleidelijk. Gebundelde hypotheekleningen hebben doorgaans echter een zeer lange looptijd. Het kan dat deze daarom wél actief zullen worden verkocht, zij het dat vervroegde aflossingen van huizenbezitters de looptijd in de praktijk al wel kunnen verkorten.

06001 Op de financiële markten werd de boodschap gematigd ontvangen. De beurskoersen daalden licht, maar de koersen van staatsleningen trokken juist aan, waardoor de effectieve rente daalde. Beleggers verklaarden deze laatste, op het oog tegenstrijdige, reactie door erop te wijzen dat het afbouwen van de balans van de Fed ervoor kan zorgen dat de officiële rente voor de geldmarkt minder snel zal worden verhoogd. Vorige maand schroefde de Fed dit tarief opnieuw op, tot tussen 0,75 procent en 1 procent.

06002

06003 Antwoord op de crisis

06004 Het monetaire beleid is er, zowel in de VS als Europa en landen als Japan en het Verenigd Koninkrijk, sinds de financiële crisis op gericht de rentes voor de korte én de lange termijn laag te houden. Voor de korte termijn kunnen centrale banken dat zelf direct bepalen: zij stellen de rentes voor de geldmarkt vast. Voor de lange termijn moet die beïnvloeding via de band: centrale banken kochten, en kopen in veel gevallen nog, staatsleningen, bedrijfsleningen en hypotheekleningen op. Zo drijven zij de koersen van die leningen op, en gaat de effectieve rente op die leningen navenant naar beneden.

06005

06006 VS liggen een paar jaar voor

06007 De Amerikaanse plannen om de balans af te bouwen contrasteren met die in de eurozone. De Europese Centrale Bank begon later dan de Fed met het verlagen van de rente, en ging pas in maart 2015 over op de grootscheepse aankoop van staatsleningen. Vanaf die maand kocht de ECB maandelijks voor 60 miljard euro, en

voerde dat bedrag maart 2016 op naar 80 miljard euro. Vanaf april dit jaar wordt het bedrag weer teruggebracht naar 60 miljard, op zijn minst tot en met december van dit jaar. Door de aankopen is de balans van de ECB inmiddels, gecorrigeerd voor de wisselkoers van euro en dollar, groter geworden dan die van de Fed: 4.100 miljard euro. Als het opkoopprogramma volgens plan wordt uitgevoerd dan zal dit bedrag eind dit jaar de 4.600 miljard overschrijden.

06008 Vervolgens moeten die aankopen dan voorzichtig worden verminderd, waardoor het totale bedrag nog verder oploopt. Hoe voorzichtig dat moet, heeft de Fed al ondervonden. De verwachting van zo'n matiging (tapering, in het Engels) van de aankopen leidde in het najaar van 2013 tot grote onrust op de Amerikaanse financiële markten.

06009

06010 En dat zal zo blijven

06011 Of de ECB zich inderdaad aan dit tijdpad houdt, valt te bezien. Er gaan stemmen op, vorige week nog die van president Klaas Knot van De Nederlandsche Bank, om al vóór het einde van dit jaar de aankopen door de ECB terug te brengen. Dat zou een breuk betekenen met de toezegging er op zijn minst tot en met december mee door te gaan. Maar het Europese economische herstel en de wat oplevende inflatie kunnen dat wellicht rechtvaardigen.

06012 De Fed noemt deze twee factoren zelf nadrukkelijk in de notulen van de

vergadering in maart. Het mandaat van de Amerikaanse centrale bank is dubbel: zorgen voor prijsstabiliteit én streven naar een maximale werkgelegenheid. Met een inflatie van rond 2 procent en een werkloosheid van onder de 5 procent lijken die doelen bereikt.

06013 Zo ver is de ECB nog niet: zelfs als de opkopen al eerder worden afgebouwd, kunnen zij zo maar tot begin volgend jaar doorgaan. En dan moeten de volgende stappen nog worden genomen: het verhogen van de rente én het afbouwen van de balans. De VS was de ECB tot toe een paar jaar voor. En dat zal, zo te zien, nog wel een tijd zo blijven.

06014

06015 LOAD-DATE: April 7, 2017

06016

06017 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06018

06019 PUBLICATION-TYPE: Krant

06020

06021 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06022

06023

06024 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06025 All Rights Reserved

06026

06027

06028

06029

06030 124 of 200 DOCUMENTS

06031

06032

06033

06034 NRC Handelsblad

06035

06036 04 April 2017

06037 nh dinsdag

06038

06039 Lijft Spanje straks Gibraltar in? Never

06040

06041 BYLINE: Koen Greven

06042

06043 SECTION: Buitenland; Blz. 6

06044

06045 LENGTH: 836 woorden

06046

06047 DATELINE: Gibraltar

06048

06049 ABSTRACT

06050 Ruzie om de Rots

06051 Inwoners van Gibraltar reageren gelaten op de oorlogstaal over het Britse gebied naar aanleiding van de Brexit-onderhandelingen.

06052 Bij de grensovergang van het Spaanse La Línea naar Gibraltar vragen Spaanse beambten iedere bezoeker een paspoort te tonen. Nog geen twintig meter verder staat een Britse douanier die hetzelfde doet. Van een vrij verkeer van personen en goederen was in dit deel van de

Europese Unie al geen sprake omdat de Britten niet in 'Schengen' zaten.

06053 En nu het Verenigd Koninkrijk de EU gaat verlaten zal alles op scherp komen te staan. Sterker nog: Spanje wil The Rock het liefste inlijven. „Dat zal nooit gebeuren“, zegt de Engelsman John Horn (48), die een bed and breakfast runt op een kleine boot in Marina Bay. „We zullen tot de laatste snik vechten voor Gibraltar.“

06054 Het contrast tussen La Línea en Gibraltar is groot. Tegen het armste deel van Spanje ligt bijna zeven vierkante kilometer grond, die sinds de Vrede van Utrecht van 1713 in Britse handen is. Spanje is daar nooit blij mee geweest. Dictator Francisco Franco sloot de grens in het verleden hermetisch af en liet telefoonlijnen doorknippen. Pas nadat

Spanje in 1985 tot de EU toetrad, ging de landverbinding met Gibraltar weer open. Maar de Brexit maakt mogelijk een einde aan

de huidige situatie. 'Gibraltar' maakt in elk geval onderdeel uit van de onderhandelingen tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU.

- 06055 Vandaag de dag is 'de apenrots' een geliefde vakantiebestemming voor vele Britten die willen genieten van een kopje thee in de Zuid-Europese zon. Anderen slaan er goedkoop drank en sigaretten in. In straten met namen als Westside Road, Winston Churchill Avenue en Fish Market Lane hangt een speciale sfeer. Een aangeharkt stukje Engeland compleet met rode telefooncellen en dubbeldekkers en Britse banken. Alleen rijdt het verkeer hier rechts.
- 06056
- 06057 Strategisch belang
- 06058 „Ik ben er trots op dat dit van ons is”, zegt de Britse toerist Dan Burnett uit Pilton. Hij geniet van de ondergaande zon in de moderne jachthaven. „Het is een hele prettige plek om op vakantie te gaan. Ik voel me hier thuis. Toch voel je onder de mensen hier wel een beetje angst. Niemand weet wat er precies gaat gebeuren. Maar ik geloof niet dat dit ooit in Spaanse handen zal komen. Daarvoor is het strategische belang van Gibraltar veel te groot. Ook de Amerikanen zouden dat nooit willen.”
- 06059 Volgens Michael Howard, voormalig voorzitter van de Conservatieve Partij, zou de Britse premier Theresa May bereid zijn zeer ver te gaan om het Britse territorium te verdedigen. Zelf lachte May vragen over een mogelijke oorlog weg. Toch is de toon wel gezet.
- 06060 De Britten zijn de oorlog met Argentinië om de Falkland-eilanden niet vergeten. Horn gaat in zijn gedachten terug naar 1982. Destijds viel Argentinië de Britse eilanden binnen, waarna een oorlog losbarstte. De Falklands bleven Brits. „Ik was destijds nog te jong om het leger in te gaan, maar ik had toen al wel mee willen doen aan de strijd. Dus als Spanje nu hier binnen komt vallen ben ik er klaar voor”, zegt Horn met een glimlach op zijn gezicht. Maar als hem daarna wordt gevraagd of hij geen Spanjaard wil worden vertrekt zijn gelaat. „Nee, dat wil niemand hier in Gibraltar. We willen dat alles blijft zoals het nu is.”
- 06061 Dat lijkt een utopie. Het was voor de dertigduizend inwoners van Gibraltar een shock toen op 23 juni 2016 een meerderheid van de Britse kiezers voor een Brexit koos. Hoe anders was dat op het stukje land in het zuiden van het Iberisch Schiereiland. De bestuurder van Gibraltar, Fabian Picardo, voerde fel campagne tegen de Brexit. Slechts 4 procent van de Gibraltaren wilde de EU verlaten.

06062

06063 Oorlogsschip

06064 „Het was vooral een stem tegen de grote stroom aan immigranten. Vele Britten willen de grenzen voor buitenlanders sluiten", stelt Tracy Brown in Ocean Village. „Voor ons in Gibraltar heeft dit totaal andere gevolgen. Voor ons gaat de poort naar Spanje nu veel moeilijker open."

06065 Van een gespannen sfeer is in Gibraltar geen sprake. Het oorlogsschip in de haven ligt er standaard. Zwaar bewapende militairen lopen rond om terroristische aanslagen te voorkomen. De luchtvaart lijdt wel voelbaar onder het nooit echt opgeloste conflict tussen het Verenigd Koninkrijk en Spanje, waardoor de vorming van een collectief Europees luchtruim wordt gefrustreerd. Dat kost miljarden euro's aan inefficiënte vluchtroutes en talloze tonnen aan CO2-uitstoot.

06066 „De discussie over de toekomst van Gibraltar komt eens in de zoveel tijd terug", zegt John Tompson, terwijl hij zijn hond uitlaat op Queensway. „Nu staan we weer op de voorpagina's." De badkamerverkoper verwacht dat het allemaal niet zo'n vaart zal lopen. „Vergeet niet dat hier dagelijks tienduizend Spanjaarden en andere buitenlanders de grens oversteken om te werken. Ik denk niet dat ze zoveel banen zomaar op het spel zullen zetten. Gibraltar zal vast een speelbal worden in de onderhandelingen over de Brexit. Maar Spaans zal hier nooit de voertaal worden. Never."

06067

06068 LOAD-DATE: April 4, 2017

06069

06070 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06071

06072 GRAPHIC: Aan Spaanse zuidgrens

06073

06074 PUBLICATION-TYPE: Krant

06075

06076 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06077

06078

06079 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06080 All Rights Reserved

06081

06082

06083

06084

06085 125 of 200 DOCUMENTS

06086

06087

06088

06089 NRC Handelsblad

06090

06091 30 March 2017

06092 NH donderda

06093

06094 'Als het zo doorgaat, mislukt de euro'

06095

06096 BYLINE: Mark Beunderman

06097

06098 SECTION: Economie; Blz. 2

06099

06100 LENGTH: 908 woorden

06101

06102 DATELINE: Amsterdam.

06103

06104 ABSTRACT

06105 InterviewClemens FuestDuitse econom

06106 Goede economische cijfers in de eurozone verhullen ernstige problemen, zegt de directeur van het gezaghebbende Ifo-instituut.

06107 Het lijkt haast wel lente in de economie van de eurozone. De groei trekt eindelijk aan, de werkloosheid daalt. Maar een zonnige blik is niet

gerechtvaardigd, zegt een van de topeconomen van Europa. Zijn

- 06108 Clemens Fuest leidt het gezaghebbende Ifo-instituut in München. Deze week was hij te gast op het Duitsland Instituut in Amsterdam. Achter de gunstige economische vooruitzichten - Ifo verwacht voor de eurozone dit jaar 1,6 procent bbp-groei -
06109 gaan enorme problemen schuil, meent de Duitser. De eurolanden zijn sinds de oprichting van de monetaire unie in 1999 uit

ongemakkelijke boodschap: „Als de dingen zo doorgaan, is de euro v5~gedoemd

te mislukken."

elkaar gegroeid. De gemiddelde Duitser werd rijker, de gemiddelde c4~Nederlander ook. De gemiddelde Griek is armer dan voor de crisis én armer dan in 2000. En Italië? Daar ligt het inkomen per hoofd van de bevolking nu 7 procent lágér dan toen de euro werd ingevoerd. „Dat is voor een westers industrieland uniek", aldus Fuest.

- 06110 Daarbovenop komen de staatsschulden. De Italiaanse schuld (nu 133 procent van het bbp) en de Franse (98 procent) zijn de voorbije jaren verder opgelopen. Fuest: „Hier moet dringend wat aan gedaan worden

voordat er een nieuwe crisis uitbreekt."

- 06111 Waar bent u het meest bezorgd over?

- 06112 „Over Italië. Daar was Europa altijd heel populair, maar door de euro is dat veranderd. Nu zeggen de meeste mensen daar in peilingen de euro geen goede zaak meer te vinden. Als de populistische Vijfsterrenbeweging aan de macht komt, kan uittreding uit de euro op de agenda komen. Of de

economische malaise echt door de euro komt, waag ik trouwens te betwijfelen. Die komt eerder door te hoge loonkosten, lage arbeidsproductiviteit, bureaucratie. De Italianen hervormen te weinig. Maar Europa is nu de zondebok." 06113 Wat gaat er mis in de eurozone?

- 06114 „De muntunie is nu gestoeld op beloftes. Beloftes die landen doen om zich te houden aan afspraken: we brengen tekorten naar beneden, we gaan hervormen. Maar niemand houdt zich aan zijn beloftes. Ook Duitsland niet. Het stabiliteitspact met de EU-begrotingsregels werd in zeventien jaar euro 168 keer geschonden."

- 06115 In zijn recent verschenen boek Der Odysseus-Komplex doet Fuest samen met collega-econoom Johannes Becker voorstellen voor een anders georganiseerde muntunie. De Griekse held Odysseus slaagde erin om de verleiding van de gevaarlijke Sirenen te weerstaan. Ook

de eurolanden moeten verleidingen weerstaan: schulden maken en pijnlijke hervormingen steeds uitstellen.

06116 Een van Fuests voorstellen is een automatische schuldenlimiet. Als een regering een hoger 'structureel' begrotingstekort (gecorrigeerd voor conjuncturele schommelingen) wil hebben dan 0,5 procent van het bbp, €3~

mag ze geen 'normale' staatsleningen meer uitgeven. Lenen gaat alleen nog met een nieuw type staatslening, die Fuest accountability bond noemt ('verantwoordingsobligatie'). Die leningen zijn achtergesteld: beleggers zijn hun geld kwijt als een land failliet gaat. Andere eurolanden draaien er niet voor op. De Europese Centrale Bank (ECB) mag dit type risicoschuld niet opkopen.

06117 Het hogere risico betekent een hogere rente, en dus hogere leenkosten voor regeringen. „Dat kan procenten extra rente gaan kosten, afhankelijk van het land”, zegt Fuest.

06118 Het moet voor landen lastiger worden om zich in de schulden te steken?

06119 „Ja. Er zal in nationale parlementen een debat worden gevoerd: willen we meer lenen? Oké, maar dat zal dan heel duur zijn. En soms zal extra lenen helemaal niet meer kunnen, omdat niemand die obligaties van schuldenlanden nog wil kopen.”

06120 Waarom zouden lidstaten zich hier opeens wel aan houden? Ze kunnen toch ook gewone leningen uitgeven?

06121 „Dat gaat niet zomaar. Het toezicht wordt volledig Europees. Je haalt het weg uit de sfeer van beloftes tussen landen. Elke obligatie heeft een nummer. In het vervolg zie je dan of het zo'n achtergestelde bond is of niet. Europese instellingen, zoals de ECB, kunnen precies zien wat er gebeurt.”

06122 Zullen Zuid-Europese landen hier zomaar mee akkoord gaan?

06123 „Noord-Europese landen kunnen er in onderhandelingen iets tegenover stellen. Je kunt bijvoorbeeld iets doen aan de huidige schuldenberg van Zuid-Europese landen. Die hoge schulden kunnen in een fonds worden gestopt, dat door meer solide eurolanden wordt gegarandeerd. Het compromis is dan: nieuwe schulden maken gaat niet zomaar meer.” 06124 Hoe komen in uw voorstel de hervormingen op gang?

06125 „Dit voorstel is bedoeld om te voorkomen dat we verder afglijden in een schuldenunie, die door landen als Duitsland en Nederland wordt betaald. Hervormen, dat is een beslissing van landen zelf. Het is een illusie dat we vanuit Brussel tegen Italië of Griekenland kunnen zeggen hoe ze moeten hervormen.”

06126 Kunnen we niet beter de eurozone ontmantelen?

06127 „Natuurlijk kunnen we dat doen. Maar dat zou goed gepland moeten worden en alle lidstaten zouden akkoord moeten gaan. Dat het zo zal gaan, is niet erg waarschijnlijk. Waarschijnlijker is dan dat de zaak op een niet-geordende, chaotische manier uiteenvalt. En dat is riskant. Voordat we dit risico aangaan, moeten we proberen de eurozone zo te hervormen dat ze wél functioneert."

06128 Hoogleraar economie Clemens Fuest (1968) volgde in 2016 Hans-Werner Sinn op als directeur van het Ifo-instituut in München.

06129

06130 LOAD-DATE: March 30, 2017

06131

06132 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06133

06134 PUBLICATION-TYPE: Krant

06135

06136 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06137

06138

06139 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06140 All Rights Reserved

06141

06142

06143

06144

06145 126 of 200 DOCUMENTS

06146

06147

06148

06149 NRC Handelsblad

06150

06151 28 March 2017

06152 NH dinsdag

06153

06154 'De ECB moet transparanter worden'

06155

06156 BYLINE: Mark Beunderman

06157

06158 SECTION: Economie; Blz. 1

06159

06160 LENGTH: 587 woorden

06161

06162 DATELINE: Amsterdam.

06163

06164 ABSTRACT

06165 Transparency International

06166 De Europese Centrale Bank opereert zó politiek dat ze opener moet zijn over haar handel en wandel, vindt een anti-corruptie-organisatie.

06167 Nu de Europese Centrale Bank (ECB) de belangrijkste instelling is geworden die de eurozone bijeen houdt, moet zij burgers ook International (TI), de organisatie die wereldwijd strijdt tegen corruptie en achterkamertjespolitiek.

meer
inzicht
v5~ geven

06168 Deze dinsdag publiceert de actiegroep haar eerste rapport ooit over een centrale bank. Centrale banken en openheid - dat gaat niet erg goed samen. Tot in 2011 bijvoorbeeld gaf de Amerikaanse Federal Reserve geeneens persconferenties.

in wat ze
precies
allemaal
doet. Dat

06169 Toch waagt de openheidswaakhond zich nu op dit terrein. De keuze viel op

vindt
Transpar

06170 De ECB is formeel onafhankelijk van de politiek, staat in de EU-verdragen. Maar na de financiële crisis is de centrale bank „de dominerende kracht in het Europese economische bestuur”
06171 geworden, meent TI.

ency
de ECB,
omdat
deze
centrale
bank bij
uitstek
een
steeds
„politiek
ere” rol

ECB-president Mario Draghi beloofde in 2012 „al het nodige” te zullen doen om de euro bijeen te houden en toonde zich bereid om staatsleningen van wankele eurolanden op te kopen.

Uiteindelijk is dit programma nooit uitgevoerd, maar Draghi had zich al diep in het beleid van regeringen gemengd. In „geheime” brieven, zo benadrukt TI, schreef Draghi aan de premiers van Italië en Spanje dat ze alleen op steun konden rekenen als ze specifieke hervormingen zouden doorvoeren. De Ierse regering kreeg ook

is v4~ gaan innemen, zegt Leo Hoffmann-Axthelm, onderzoeker bij de organisatie, aan de telefoon.

zo'n geheime brief: de ECB houdt de Ierse banken alleen op de been als v2~ jullie gaan hervormen.

06172 Dat is puur politiek, zegt TI. „In elk van die gevallen had de ECB de sleutel vA~ in handen om landen in de euro te houden.” In het vervolg moet de ECB niet meer doen alsof ze puur „technisch” bezig is. Correspondentie moet openbaar gemaakt worden.

- 06173 Transparency International, bekend om zijn harde oordelen over regeringen en bedrijven, kan wel wat begrip opbrengen voor de ECB. De centrale bank móést zich wel op politiek terrein begeven, omdat de politiek zelf te weinig deed in de crisis. En vaak staan verouderde, onduidelijke regels transparantie in de weg. De Griekse banken bijvoorbeeld krijgen noodleningen van de Griekse centrale bank, met toestemming van het ECB-bestuur. Beslissingen hierover maakt de ECB nooit publiek, omdat de Griekse centrale bank formeel verantwoordelijk is.
- 06174 Toch moet de ECB het tot „regel" maken „al haar beslissingen, aanbevelingen en zienswijzen te publiceren", vindt TI. Ook op het gevoelige terrein van het banktoezicht, dat de ECB sinds kort als extra taak heeft gekregen, mag het allemaal wel wat opener, stelt het rapport. De Amerikaanse Fed en de Bank of England zijn ruimhartiger met informatie.
- 06175 De financiële sector moet duidelijker op afstand worden geplaatst van de centrale bank, zegt de actiegroep. De ECB moet deelnemen aan het openbare EU-lobbyregister, waarin afspraken van lobbyisten met EU-instellingen staan vermeld. En er moet een afkoelperiode van twee jaar komen voor oud-ECB'ers die in de financiële sector willen gaan werken.
- 06176 Corruptie heeft TI niet aangetroffen in Frankfurt. Wel moet de klokkenluidersregeling „dringend" worden aangepast én publiek gemaakt, zodat medewerkers van de bank zich „veilig" voelen om eventuele corruptie te melden.
- 06177 'In het vervolg moet de ECB niet meer doen alsof ze puur technisch bezig is'
- 06178
- 06179 LOAD-DATE: March 28, 2017
- 06180
- 06181 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 06182
- 06183 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 06184
- 06185 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 06186
- 06187
- 06188 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06189 All Rights Reserved

06190

06191

06192

06193

06194 127 of 200 DOCUMENTS

06195

06196

06197

06198 NRC Handelsblad

06199

06200 25 March 2017

06201 NH Zaterdag

06202

06203 Enthousiasme over Europa. Het kan

06204

06205 BYLINE: Caroline de Gruyter

06206

06207 SECTION: Buitenland; Blz. 12

06208

06209 LENGTH: 628 woorden

06210

06211 ABSTRACT

06212 Caroline de Gruyter

06213

06214 In Europa

06215 In mei 1990 werd in Zagreb, in wat toen Joegoslavië was, het 35ste Eurovisie Songfestival gehouden. Er was gedoe over de puntentelling. De namen van inbellende hoofdsteden werden verhaspeld. De Spaanse deelnemers liepen vanwege technische mankementen kwaad van het podium. Maar over de winnaar kon geen enkel misverstand bestaan. Het was een Italiaan, Salvatore

'Toto' Cotugno. Zijn lied 'Insieme: 1992' kreeg de meeste punten. 'Insieme' betekent 'samen'. En 1992 verwees naar het jaar waarin de Europese interne markt zou worden opgericht. Cotugno zong over de verbroedering van Europese naties, over wat voor schitterend project de Europese Unie wel niet was. De mensen vonden het prachtig. Zo was de tijdgeest. De Muur was net gevallen. Grote projecten werden op de rails gezet: de markt, de euro, Schengen. Europa leefde daarnaartoe en blaakte van optimisme. Toto Cotugno was niet de enige die in Zagreb over de Europese eenwording zong. Na hem kwam de Oostenrijkse Simone met een dramatische, meertalige ballade over de hernieuwde vrijheid in Europa. Die inzending heette: 'Keine Mauer Mehr'.

- 06216 Het lijkt een eeuwigheid geleden. Je kunt je zoveel geestdrift over Europa bijna niet meer voorstellen. Veel Oostenrijkers pleiten nu voor muren. Sommige Europese regeringsleiders, die dit weekend in Rome vierden dat het eerste echte Europese verdrag zestig jaar geleden daar werd gesloten, trekken intussen een van de basisbeginselen van de interne markt - vrij personenverkeer - in twijfel. Anderen maken er een sport van om een sleutelwoord in dat verdrag van Rome, 'solidariteit', uit gezamenlijke verklaringen te schrappen.
- 06217 Iedereen zit een beetje bij de EU voor zichzelf, lijkt het wel. De kunst is niet meer, zoals in 1957 en 1990, om er samen de schouders onder te zetten en aan een betere toekomst te werken. Nee, nu stop je als land zo weinig mogelijk in de gezamenlijke pot, om te proberen er zo veel mogelijk uit te halen. Francis Fukuyama, die in 1990 betoogde dat de liberale democratie in de laatste rechte lijn naar perfectie zat, gaf laatst in de Neue Zürcher Zeitung toe dat hij zich had vergist. Zelfs Europeanen, zei hij, worden nationalistisch en egocentrisch. „Alleen een grote buitenlandspolitieke crisis kan deze trend nog stoppen. Niets anders kan de mensen weer bij elkaar brengen en zover krijgen dat ze weer compromissen sluiten.”
- 06218 Wat een somberheid zeg. Alsof Europa niets heeft opgeleverd en niets presteert. De hele week al lees je, vanwege de top in Rome, deprimerende artikelen waarin het woord 'crisis' centraal staat. Iedereen vertelt wat Brussel allemaal wel of niet moet doen. Kan het zijn dat we lijden aan declinitis? Waarom hoor je nauwelijks wat zestig jaar Europese eenwording aan positiefs heeft opgeleverd? De Duitse bankengroep KfW heeft het laatst op een rij gezet. Sinds Napoleon hebben we het niet meegemaakt: zeventig jaar lang geen oorlog in Europa. Ons bbp is sinds 1958 verdrievoudigd. In de vijftien 'oude' EU-landen ligt het nog altijd hoger dan in overige OECD-landen, de club van rijke

industrielanden waaronder Noorwegen en Zwitserland. In weinig delen van de wereld is zoveel respect voor mensenrechten als hier.

06219 Karel Schwarzenberg, de Tsjechische oud-minister, werd laatst gevraagd hoe we Europa vlot kunnen trekken. Wat moet Brussel doen? Hij antwoordde: „De oplossing ligt niet in Brussel, maar bij onszelf. In de lidstaten. Als we allemaal wat minder op onze strepen staan en iets flexibeler worden, zul je zien hoeveel dingen er in Europa mogelijk worden die nu niet mogelijk zijn. Zo eenvoudig is het."

06220 Dank meneer Schwarzenberg, u krijgt douze points.

06221 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

06222 Iedereen zit een beetje bij de EU voor zichzelf, lijkt het wel

06223

06224 LOAD-DATE: March 24, 2017

06225

06226 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06227

06228 NOTES: Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

06229

06230 PUBLICATION-TYPE: Krant

06231

06232 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06233

06234

06235 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06236 All Rights Reserved

06237

06238

06239

06240

06241 128 of 200 DOCUMENTS

06242

06243

06244

06245 NRC Handelsblad

06246

06247 24 March 2017

06248 NH-vrijdag

06249

06250 Euro 1,08 dollar / + 0,24 % Optimisme over economie eurozone

06251

06252 SECTION: Economie; Blz. 6

06253

06254 LENGTH: 52 woorden

06255

06256 Gunstige economische vertrouwenscijfers in de eurozone gaven vrijdag de waarde van de euro een zet. De inkoopmanagersindex (PMI) voor de eurozone, een enquête onder producenten, steeg in februari onverwacht naar 56,7 punten, van 56 punten in januari. Een waarde boven de 50 duidt op economische groei. (NRC)

06257

06258 LOAD-DATE: March 24, 2017

06259

06260 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06261

06262 PUBLICATION-TYPE: Krant

06263

06264 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06265

06266

06267 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06268 All Rights Reserved

06269

06270

06271

06272

06273 129 of 200 DOCUMENTS

06274

06275

06276

06277 NRC Handelsblad

06278

06279 23 March 2017

06280 NH-donderda

06281

06282 Eurogroep Met 'drank en vrouwen'-parabel geeft Dijsselbloem Zuid-Europa een stok

06283

06284 SECTION: Opinie; Blz. 17

06285

06286 LENGTH: 429 woorden

06287

06288 Drank en vrouwen. Dat uitgerekend demissionair minister Jeroen Dijsselbloem (Financiën, PvdA) daar zelf ooit aan ten onder zou gaan, grenst aan het onwaarschijnlijke. Toch bedreigt dit onderwerp zijn voortbestaan als voorzitter van de Eurogroep van ministers van Financiën van de eurozone. In een vraaggesprek met een Duitse krant over de begrotingsdiscipline binnen de monetaire unie zei de minister dat hij niet c2~

kon verwachten dat hij kon aankloppen voor financiële steun als hij al

06289 Nederlandse directheid noemde hij dat later en een typisch calvinistische opmerking. En bovendien had hij het slechts over zichzelf. Maar het kwaad was al geschied. In Spanje, Portugal en Italië werd de opmerking opgevat

zijn
geld
opma
akte
aan
drank

en vrouwen.

06290 Dijsselbloem heeft aangegeven zijn termijn uit te willen dienen als voorzitter van de Eurogroep. Officieel duurt die termijn tot januari volgend jaar. Uitdienen was al ongewis, omdat er geen duidelijke regels zijn voor voorzitters die geen minister meer zijn. Maar er was een gereede kans dat dit alsnog zou lukken. De Nederlandse minister heeft een zeer goede staat van dienst,

als een
sneer
aan het
adres van
Zuid-
Europa.

06291 zowel in het nu demissionaire kabinet, maar zeker ook in Europa, waar hij luttele maanden na zijn aantreden tot voorzitter van de Eurogroep gekozen werd en zijn termijn tussentijds verlengd zag. Dat Dijsselbloems opmerking dit alles nu dreigt te doen

Europa
een
teken zijn
van
steeds
grotere
gevoeligh
eid en c3~
kortaang
ebonden
heid in
de
internati

06292 ontsporen, heeft allereerst te maken met een inschattingfout. Gewend als hij is zijn woorden op een goudschaaltje te wegen, zeker in Europese financiële en monetaire zaken waarbij de financiële markten in elke komma betekenis zien, moet de minister weten dat elke metafoor een potentiële valkuil is. Er spelen echter andere zaken mee. Er is al langer Spaanse belangstelling voor het voorzitterschap en wellicht kan de felheid van de Spaanse reactie mede in dit licht worden gezien. Maar bovenal kunnen de reacties uit Zuid-

onale én Europese verhoudingen.

06293 Hoe dit verder zal aflopen, is de vraag. Wellicht waait het incident snel over. Maar mocht de uitglijder van Dijsselbloem mede aanleiding zijn voor cA~

een wisseling van het voorzitterschap, dan zou het onterecht zijn als dit hem bij eventuele volgende belangrijke internationale functies wordt nagedragen. Beter zou zijn hem te handhaven. Gezien de mogelijke onrust in de eurozone in de loop van dit jaar, met Franse en Duitse verkiezingen, is een ervaren hand aan het roer van de eurozone te verkiezen.

06294

06295 LOAD-DATE: March 23, 2017

06296

06297 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06298

06299 PUBLICATION-TYPE: Krant

06300

06301 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06302

06303

06304 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06305 All Rights Reserved

06306

06307

06308

06309

06310 130 of 200 DOCUMENTS

06311

06312

06313

06314 NRC Handelsblad

06315

06316 16 March 2017

06317 NH donderda

06318

06319 Euro 1,07 dollar / + 1,06 % Nederland en Fed stuwen euro op

06320

06321 SECTION: Economie; Blz. 4

06322

06323 LENGTH: 55 woorden

06324

06325 Een dubbele zet voor de koers van de euro: de uitslag van de Nederlandse verkiezingen en het rentebesluit van de Amerikaanse centrale bank, de Fed. De PVV werd niet de grootste, dus beleggers zien minder gevaar voor de eurozone. De Fed temperde de verwachting van nieuwe

renteverhogingen in de VS. Dat drukte de dollarkoers. (NRC)

06326

06327 LOAD-DATE: March 16, 2017

06328

06329 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06330

06331 PUBLICATION-TYPE: Krant

06332

06333 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06334

06335

06336 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06337 All Rights Reserved

06338

06339

06340

06341

06342 131 of 200 DOCUMENTS

06343

06344

06345

06346 NRC Handelsblad

06347

06348 14 March 2017

06349 NRC dinsdag

06350

06351 verkiezingen De échte revolutie broeit in Frankrijk met keuze tussen
Le Pen of Macron

06352

06353 SECTION: Buitenland; Blz. 20

06354

06355 LENGTH: 444 woorden

06356

06357 Commentaar

06358 Voor de toekomst van Europa is zetelwinst voor Wilders bij de Tweede Kamerverkiezingen slechts van bescheiden belang. Het ware revolutionaire potentieel ligt in Frankrijk. Marine Le Pen heeft haar weerzin tegen de Europese Unie en de euro nooit verhuld. Nu de Franse presidentsverkiezingen (eind april/begin mei) dichterbij komen wordt ze steeds stelliger in haar anti-europeanisme. In een vraaggesprek met NRC liet ze afgelopen weekend geen enkele twijfel bestaan over haar bedoelingen. De euro is „dood" en de „politieke constructie" Europese Unie moet vervangen worden door een Europa van natiestaten. Le Pen wil de klok in Europa snel teruggedraaien, vredig en harmonieus, dat wel.

06359 De aanvoerder van het Front National wil de franc terug én vrijwel alle soevereiniteit die Frankrijk ooit aan de Europese Unie heeft overgedragen. Zo niet, dan wil ze via een referendum een Frexit afdwingen. De eisen die ze aan de Europese Unie stelt, zijn zó buitenissig, dat een referendum onontkoombaar wordt. Als ze wint.

06360 Als Frankrijk daadwerkelijk de Unie vaarwel zegt en de euro weer inruilt tegen de franc, betekent dat de doodsteek voor het Europese project en

begint Europa aan een nieuw, zeer ongewis tijdperk. Sleurt Frankrijk Europa mee in een revolutie?

06361 De Franse politiek biedt nu al een revolutionaire aanblik. Decennialang wisselden links en rechts elkaar af, zonder dat er politiek of economisch veel veranderde. In weinig Europese landen zijn klachten over stagnatie zó hardnekkig als in Frankrijk.

06362 Dit jaar is er een gereede kans dat de socialisten noch de republikeinen, aan de macht sinds 1958, de eerste ronde van de presidentsverkiezingen overleven. De kans is niet gering dat de Franse kiezer straks een nieuwe politieke wereld betreedt. Met een keuze tussen het anti-Europese, proFranse populisme van Le Pen en het pro-Europese liberalisme van nieuwkomer Emmanuel Macron, voormalig minister van economie en financiën, nu aanvoerder van beweging En Marche!

06363 Voilà, de nieuwe Franse politiek. Een keuze tussen een gemoderniseerde variant van een oude splinterbeweging, het Front National van vader Le Pen, en een nieuwe politieke beweging die pas vorig jaar werd opgericht.

De Fransen kunnen kiezen tussen twee outsiders, oftewel oetsidère.

06364 Het is een nieuwe keuze, maar wel een échte keuze. Tussen een open Europees land met een gematigd liberaal economisch beleid en een protectionistisch, Frans Frankrijk, op afstand van Europa.

06365 De Fransen kunnen de EU dus een nieuwe impuls geven óf haar in v4~ hopeloze verwarring storten.

06366 François Fillon moest een conservatief reveil inluiden, hij werd het symbool van een arrogante en verdorven elite

06367

06368 LOAD-DATE: March 14, 2017

06369

06370 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06371

06372 PUBLICATION-TYPE: Krant

06373

06374 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06375

06376

06377 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06378 All Rights Reserved

06379

06380

06381

06382

06383 132 of 200 DOCUMENTS

06384

06385

06386

06387 NRC Handelsblad

06388

06389 11 March 2017

06390 NH Zaterdag

06391

06392 Tegen de tweedeling, voor de kwetsbaren

06393

06394 BYLINE: Arjo Klamer; Monique Snoeijen

06395

06396 SECTION: Opinie; Blz. 2

06397

06398 LENGTH: 997 woorden

06399

06400 ABSTRACT

06401 Waarom wordt een keurige professor wethouder voor de SP? legt uit waarom hij op die partij stemt: de nuchterheid en de betrouwbaarheid bevalen hem.

06402

06403 29 stemadviezen van lezers en andere deskundigen

06404 Waarom zou een econoom, en nog wel een hoogleraar, met een mooi huis in het Gooi, voor de SP zijn? En hoe komt hij erbij om namens de SP wethouder te zijn? Bij die club pas je toch niet?

06405 Ik zou niet voor de SP kiezen als ik me niet in standpunten van die partij zou herkennen, zoals een eerlijke beloning voor werk, goede en toegankelijke zorg voor iedereen, goed onderwijs, inzet voor een duurzaam milieu en de oproep om alternatieven voor de euro te bespreken. Mijn standpunt dat de EU met de euro het paard van Troje binnenhaalde, vond aanvankelijk alleen weerklank bij Jan Marijnissen en de zijnen. Dat, en de campagne voor het

behoud van onze beschaving en tegen een doorgeslagen marktwerking - in gang gezet in 2001 en inmiddels breed gedragen - maakte dat ik in het kamp van de SP terecht kwam. Maar dat is maar een deel van het verhaal.

06406 In verkiezingstijd gaat het om standpunten van partijen. De stemwijzer geeft aan met welke partij je de meeste standpunten gemeen hebt. Dan blijkt dat die partij de jouwe niet is. En die standpunten doen er in de politieke werkelijkheid van alledag maar weinig toe. Het gaat daarom niet zozeer om standpunten, maar om de waarden waarvoor een partij staat; de cultuur die ze uitdraagt.

06407 Dan zie ik de joviale en welvarende cultuur van VVD, de redelijkheid en bestuurlijke verantwoordelijkheid die D66'ers uitstralen, de degelijkheid en christelijke waarden van de CDA, de verontwaardiging en de hardheid van de PVV, de bestuurlijke en in maatschappelijke instituties verankerde cultuur van de PvdA en de enthousiaste jongerencultuur van GroenLinks. De mensen in mijn omgeving herkennen zich in de culturen van D66 (vooral economen doen dat), GroenLinks (lekker fris), het CDA soms (stabiel) en de VVD (opkomen voor privileges). Omdat ik veel omga met wetenschappers en goed verdienende professionals, zou ik dat ook moeten doen. Maar het gaat mij om iets anders.

06408 Nu kan ik grote woorden gebruiken om de SP-waarden te belichten - zoals solidariteit en gelijkwaardigheid. Maar het gaat mij vooral om wat ik dagelijks beleef. Neem de bijeenkomsten van SP-wethouders. Allereerst valt me de nuchterheid op. En de bescheidenheid. SP'ers zijn praktische mensen die - gedreven door idealen - een klus doen. Alles straalt betrouwbaarheid uit, waarvoor Emile Roemer zo vaak geprezen wordt. Opvallend vond ik de keer dat er kritiek was op het beleid van een SPwethouder die er niet was. Een paar collegas grepen in: „We spreken niet over een collega die geen weerwoord kan geven." Toen Agnes Kant, die als opvolger van Jan Marijnissen terugtrad, laatst op het partijcongres sprak, kreeg ze een lange en staande ovatie. Het overgrote deel van de SP'ers blijft loyaal aan Roemer, ook al zit het soms niet mee in de peilingen. Ik waardeer dat in de cultuur van de SP.

06409 Wat ik ook waardeer zijn de leden van de SP. Als wethouder ben ik verantwoordelijk voor de toegang tot de bijstand en de arbeidsbemiddeling. De SP-leden zijn voor mij een belangrijke bron van informatie om de eenvoudige reden dat een aantal van hen een uitkering heeft en op zoek is naar werk. Gaat iets niet goed bij de gemeente, dan krijg ik dat van hen te horen. Is het ergens in een buurt hommeles, dan vertellen de SP'ers uit die buurt mij wat

er aan de hand is. Wil ik de schuldhulpverlening verbeteren, dan heb ik veel aan ervaringen die SP'ers met schulden met mij delen. Komen de statushouders aan de orde aan de bestuurstafel, dan ben ik mij er inmiddels van bewust dat de lasten terecht komen bij de bewoners van problematische wijken waar ook SP'ers wonen. Gaat het bijvoorbeeld over bestuurlijke fusies dan vraag ik ze wat zij ervan vinden.

06410 Politiek in Nederland is in veel teveel gevallen een zaak van hoger opgeleiden met een leuke baan en een dito inkomen. Vaak staan die volksvertegenwoordigers en bestuurders op grote afstand van mensen die moeten knokken om het hoofd boven water te houden. Wat ik goed vind van de SP is dat de partij die mensen de kans geeft politieke verantwoordelijkheid te nemen. Daarom zijn SP'ers, die een redelijke dwarsdoorsnede van de samenleving vormen, zo actief. Dat is lastig voor bestuurders, maar juist nu de nadelen van de tweedeling zo pijnlijk

zichtbaar zijn met een toenemend isolement van de zogenaamde bestuurlijke elite, is het belangrijk partij te kiezen voor de mensen die sociaal en financieel kwetsbaar zijn. Daarom kies ik voor de SP.

06411

06412 29 stemadviezen Voor de zwevende kiezer - of de kiezer die zijn gelijk bevestigd wil zien

06413 Arjo Klamer is hoogleraar culturele economie, wethouder voor de SP in Hilversum en auteur van het onlangs verschenen Doing the Right Thing: A Value Based Economy.

06414 Twee van de drie kiezers weten nog niet op welke partij ze gaan stemmen. Daarom deze speciale bijlage van Opinie & Debat met stemadviezen van lezers, columnisten en deskundigen. Als de rechtsstaat u lief is, kunt u het advies overwegen van Maxim Februari (pag. 4/5) en Folkert Jensma (pag. 7):stem op de ChristenUnie. Maar u kunt u ook laten overtuigen door Ymo Wiersma (pag. 10), de vader van Dennis Wiersma, nummer 11 op de VVDlijst. Met hem heeft Nederland - en dat zegt hij niet omdat het zijn zoon is - „een goede opvolger van Rutte”.

06415 Of laat u bang maken door het sciencefictionverhaal (Als iGod in 2025 de baas is, pag 8-9) over democratie in het digitale tijdperk van hoogleraar Dirk Helbingen bestuurskundige Willemijn Dicke.

06416 Bij de verkiezingen van 1994 schreef oud-hoofdredacteur en oudcolumnist J.L. Heldring dat hij tegen stemadviezen was (hij gaf wel een stemverklaring). „Lezers van deze rubriek”, schreef hij, „worden geacht volwassen te zijn, dus in staat zelfstandig conclusies te trekken uit de hun voorgelegde feiten en analyses.”

06417 We wensen u opwoensdag 15 maartveel volwassenheid toe.

06418 Chef opinie

06419

06420 LOAD-DATE: March 10, 2017

06421

06422 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06423

06424 PUBLICATION-TYPE: Krant

06425

06426 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06427

06428

06429 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06430 All Rights Reserved

06431

06432

06433

06434

06435 133 of 200 DOCUMENTS

06436

06437

06438

06439 NRC Handelsblad

06440

06441 07 March 2017

06442 nh dinsdag

06443

06444 EU krijgt eigen militair hoofdkwartier

06445

06446 BYLINE: Stéphane Alonso

06447

06448 SECTION: Buitenland; Blz. 12

06449

06450 LENGTH: 520 woorden

06451

06452 DATELINE: Brussel.

06453

06454 ABSTRACT

06455 Vredesmissies

06456 Een Europees leger is er nog lang niet. Maar nu de relatie met de VS lijkt te bekoelen, is er meer bereidheid tot militaire samenwerking.

06457 De EU krijgt een eigen militair hoofdkwartier, in eerste instantie om trainingsmissies in Afrika te coördineren, maar later mogelijk met grotere verantwoordelijkheden. Europese lidstaten zijn het daarover maandag in Brussel eens geworden.

06458 De Europese buitenlandcoördinator Federica Mogherini benadrukte na afloop van de vergadering dat het hoofdkwartier geen opmaat is naar een „Europees leger“. Maar „dit is een effectievere manier om ons militaire werk te organiseren“, zei ze. Brussel klaagt al langer dat zelfs relatief kleine EU-missies slechts langzaam van de grond komen, omdat centrale coördinatie ontbreekt.

06459 Op dit moment zijn de bevelhebbers van missies ook buitensporig veel tijd kwijt met overleg in Brussel. Die taak, het briefen van nationale regeringen en diplomaten, zal het straks in Brussel gevestigde hoofdkwartier op zich nemen. Het Europese commandocentrum zal aanvankelijk bestaan uit dertig mensen, die van andere afdelingen binnen de EU-administratie worden afgesnoept. De Finse luitenant-generaal Esa Pulkkinen krijgt de leiding.

06460 Het centrum neemt de komende maanden de coördinatie op zich van bestaande EU-trainingsmissies, in Mali, Somalië en de Democratische Republiek Congo. Volgend jaar wordt het nieuwe concept geëvalueerd en gekeken of het centrum ook zwaardere missies op zich kan nemen, zoals Sophia, de onder meer tegen mensensmokkelaars gerichte operatie in de Middellandse Zee.

06461 Mogherini zei maandag „een zekere trots“ te voelen voor het feit dat de EU voor het eerst in jaren concrete beslissingen neemt op

defensiegebied, een terrein „waarop we traditioneel in de historie van de EU meer verdeelde stappen hebben gezet". Dat gebeurde bovendien „unaniem", dankzij „een zeer constructieve en actieve benadering" van alle 28 lidstaten, ook het Verenigd Koninkrijk.

- 06462 De Britten zijn doorgaans tegen meer EU-samenwerking op defensiegebied, omdat ze dit zien als concurrentie voor het transatlantische bondgenootschap NAVO met de Amerikanen. Maar het geplande Britse vertrek uit de EU en de verkiezing van Donald Trump in de VS heeft veel veranderd. Door Trumps schijnbare desinteresse in de NAVO staan EU-landen onder druk om een eigen defensiebeleid te ontwikkelen.
- 06463 „We moeten duidelijk benadrukken dat de EU, ondanks de Brexit en andere bedreigingen, niet alleen blijft bestaan maar zich ook aan het versterken is", aldus de Franse minister van Buitenlandse Zaken Jean-Marc Ayrault.
- 06464 De Poolse regering heeft maandag weer duidelijk gemaakt dat het de kandidatuur van landgenoot Donald Tusk, voor een tweede termijn als Europees 'president', niet steunt. Tusk is de aartsrivaal van de sterke man in Polen, Jaroslaw Kaczynski, sinds eind 2015 aan de macht. Warschau kwam dit weekeinde met een eigen kandidaat, Jacek Saryusz-Wolski, de buiten Polen weinig bekende Europarlementariër. „Ik heb nooit van hem gehoord", zei minister Bert Koenders van Buitenlandse Zaken. Koenders prees Tusk juist. Eind deze week valt het besluit.
- 06465
- 06466 LOAD-DATE: March 7, 2017
- 06467
- 06468 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 06469
- 06470 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 06471
- 06472 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 06473
- 06474
- 06475 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 06476 All Rights Reserved
- 06477

06478

06479

06480

06481 134 of 200 DOCUMENTS

06482

06483

06484

06485 NRC Handelsblad

06486

06487 04 March 2017

06488 nh zaterdag

06489

06490 Niemand valt het Front National aan

06491

06492 BYLINE: Caroline de Gruyter

06493

06494 SECTION: Buitenland; Blz. 14

06495

06496 LENGTH: 627 woorden

06497

06498 ABSTRACT

06499 Caroline de Gruyter

06500

06501 In Europa

06502 Een goede kennis moest vorige week voor haar werk naar een gevangenis in Frankrijk. Ze zag er tegenop. Van gesprekken met mensen achter de tralies word je zelden vrolijk. Maar ze produceerde toch een kleine grijns bij terugkeer: „Ik heb in lange tijd mensen niet zó positief over Europa horen praten! Ze hebben nauwelijks kranten of wifi daarbinnen. Nieuws bereikt hen niet. Wat hen wél bereikt, is dat het Europese Hof voor de Mensenrechten in Straatsburg Frankrijk keer op keer op de vingers

tikt wegens overvolle gevangenissen en zijn slechte behandeling van gevangenen."

06503 Dat Europa nog iemand hoop biedt dezer dagen mag een wonder heten.

Andere Europeanen - diegenen die wel kranten en wifi hebben - krijgen dag in, dag uit slecht nieuws over zich heen. Alles lijkt een flop: Schengen, v2~ de euro, de buitenlandpolitiek. Deze projecten begonnen ooit zo veelbelovend. De verwachtingen waren zo hoog. Nu hebben weinigen er één goed woord voor over. Structuurfondsen? „Verspilling!“ Europees parlement? „Corrupt!“ Europese Commissie? „Arrogant!“

06504 De eurocommissaris is een held als hij Griekenland op zijn donder geeft, maar de hel barst los als hij óns land bekritiseert. Op social media zijn legioenen burgers actief die de EU stelselmatig met de Sovjet-Unie vergelijken: ook een dictatuur die miljoenen over de kling jaagt, nietwaar.

06505 Het staat iedereen vrij om alles wat Europees is af te kraken. In één adem door mag je als burger ook pleiten voor het opdoeken van Schengen, de euro of desnoods de hele EU. We hebben vrijheid van meningsuiting, nog wel.

06506 Maar wat begint op te vallen, is dat zo ontzettend weinig mensen hier tegenin gaan. Behalve een haastig opgerichte 'Operatie Libero' geeft bijna niemand antwoord. Zelfs politici die het hier helemaal niet mee eens zijn, doen hun mond hierover nauwelijks open. Geert Wilders zegt dat hij de eurozone uit wil, en D66 voert campagne voor kleinere schoolklassen. Marine Le Pen wil de Franse soevereiniteit persoonlijk terughalen uit Brussel, en de Fransen roddelen gewoon door over Penelopegate.

06507 Le Monde wijdde dinsdag een paginagroot artikel aan deze luide stilte. Waarom, vraagt de krant zich af, vechten alle partijen elkaar de tent uit maar valt niemand het Front National aan? In 2002, toen vader Le Pen kandidaat was, deed iedereen dat. Nu lijkt men zich er bij voorbaat bij neer te leggen dat Marine de tweede ronde haalt. Emmanuel Macron, de man van het midden die haar belangrijkste rivaal lijkt te worden, noemt dit „une défaite morale et politique complète“.

06508 Dat Macron er í[#xffff]s, en goed scoort, is al heel wat. Een politicus die pleit voor een sterker Europa en uitlegt waarom dat beter is, kom daar in Nederland eens om. Maar zelfs Macron, die een gereede kans maakt om president te worden, gaat nooit in op de vraag wat het voor Frankrijk zou betekenen als het land de eurozone of Schengen verlaat.

06509 Waarom vinden veel politici het zo moeilijk om publiekelijk te zeggen dat de Europese integratie ons vrede en voorspoed heeft

gebracht? Waarom beuken ze in op de EU, terwijl ze weten dat de kern van het probleem is dat lidstaten Europese afspraken niet uitvoeren en dat zij Brusselse besluitvorming verlammen met hun veto's? De Amerikaanse filosoof Cornel West zei eens dat er twee soorten politici zijn: thermometer-politici (die eerst de stemming peilen en dan pas zeggen wat ze vinden) en thermostaat-politici (die een visie neerleggen en ervoor gaan). Juist nu, in een roerig jaar vol verkiezingen, na Brexit en de winst van Donald Trump, zou je willen dat we wat meer thermostaat-politici hadden. Ook in Nederland.

06510 Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

06511 Wilders wil eurozone uit, Le Pen de Franse soevereiniteit terug. En niemand zegt wat

06512

06513 LOAD-DATE: March 3, 2017

06514

06515 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06516

06517 PUBLICATION-TYPE: Krant

06518

06519 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06520

06521

06522 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06523 All Rights Reserved

06524

06525

06526

06527

06528 135 of 200 DOCUMENTS

06529

06530

06531

06532 NRC Handelsblad

06533

06534 04 March 2017

06535 nh zaterdag

06536

06537 Waar blijft het pittige debat over Europa?

06538

06539 BYLINE: Marike Stellinga

06540

06541 SECTION: Economie; Blz. 2

06542

06543 LENGTH: 644 woorden

06544

06545 ABSTRACT

06546 Marike Stellinga

06547

06548 Column

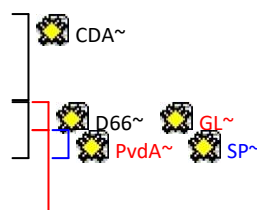
06549 Zeg, heren lijsttrekkers en Marianne Thieme, wanneer gaan we een v5~

knetterend debat voeren over Europa? Ons is beloofd dat 2017 een bloedstollend spannend jaar voor de Europese Unie wordt. Dat was ongeveer in elke vooruitblik op het jaar te lezen. Niet gek met een Brexit in wording en een Franse presidentsverkiezing waar Marine Le Pen, die uit de euro wil, hoge ogen gooit. Het zou zomaar kunnen dat wij op 8 mei wakker worden in een andere wereld. Als de Fransen eruit willen, dan zal alles in Europa zich herschikken.

06550 Ik weet niet hoe het met uw bloed gesteld is, maar dat van mij is onze eigen verkiezingscampagne nog geen momentje gestold als het om Europa gaat. Dat is toch gek? Of het nou gaat over migranten, werk, economie, soevereiniteit, defensie, Trump, Poetin - Europa heeft er mee te maken. Willen we erin blijven, eruit stappen en als we blijven, wat voor Europa willen we dan? Een interne markt, of meer?

06551 Nou zal een deel van de reden voor de eurolauwheid zijn dat Geert 'Ik wil pvv~ uit de EU' Wilders niet meedoet aan tv-debatten, en dat Mark Rutte zondag voor het eerst aantreedt. Beiden willen nog wel eens een euroincorrect standpunt in de debat-arena werpen. En Rutte wil

nog wel eens iets roepen als „Geen geld meer naar de Grieken.“ (Dat gebeurde wel.)

06552 Maar ook onder de partijen die afgelopen zondag bij RTLdebatteerden zit euro-venijn. Zo zei Sybrand Buma (CDA) in Het Financieele Dagblad: „Het Europa dat we kenden, werkt niet meer. De koers moet radicaal veranderen.“ Dat vinden SP, PvdA, GroenLinks en D66 ook, maar die koers gaat heel verschillende kanten op. GroenLinks en D66 willen meer Europa. De SP wil minder. De PvdA zegt: dit is niet het moment voor veel meer Europa. Toch willen beide partijen dat Europa meer doet voor de werkgelegenheid, iets wat VVD en CDA niet willen. Interessant toch?

06553 Wat mij opvalt aan hoe we praten over Europa: de paniekerige hitte die vier jaar geleden ten tijde van de campagne om elk gesprek over de euro hing, is verdwenen. Toen was het: ssst, pas op, straks komt er opnieuw een vreselijke financiële crisis! Nu is het: 'Ja de eurozone kan scheuren, niet fijn, niet wat we willen, maar daar gaan we niet aan ten onder.' Niet alleen onder politici. Grote Europese banken bereiden zich voor op een scheuring, schreef de Financial Times eind januari. ING-baas Ralph Hamers vertelde aan de krant dat ING zijn leningen en spaargelden per euroland gelijk trekt, om te voorkomen dat de bank grote risico's loopt bij een breuk.

06554 De SP en de Partij voor de Dieren schrijven het heel droog in hun verkiezingsprogramma op: de regering moet zich voorbereiden op een opsplitsing van de eurozone. Niet dat ze het willen, maar je kan maar beter realistisch zijn. De ChristenUnie wil de euro opgeven als dat nodig is om de Unie te redden. De SGP wil de euro splitsen. 50Plus kiest voor een sterke euro, desnoods met minder landen.

 SP~ PvdA~

 CU~ SGP~

 C3~

06555 Je hoort het ook buiten Nederland: de Duitse vice-kanselier Sigmar Gabriel zei begin dit jaar: opbreken is niet ondenkbaar. We hebben inmiddels zelfs een voorzitter van de Europese Commissie die deze week zegt: hier heeft u de scenario's voor de toekomst van de EU: meer, minder, en veel minder, kiest u maar. Jean-Claude Juncker, de favoriete krabpaal van elke EU-hater!

06556 We kunnen het nu dus echt over de inhoud hebben zonder elkaar om de oren te slaan met doembeelden van een economische afgrond. Wat voor Europa willen wij? In het Carrédebat zondag is een van de stellingen voor VVD, CDA, D66 en SP: 'Een sterkere EU is meer dan ooit noodzakelijk'. Nou, heren politici en Marianne Thieme, ik zit er helemaal, met stollend bloed en al, klaar voor!

06557 Marike Stellinga is econoom en schrijft elke zaterdag op deze plek over politiek en economie

06558 Ik weet niet hoe het met uw bloed gaat, maar dat van mij is nog geen momentje gestold

06559

06560 LOAD-DATE: March 3, 2017

06561

06562 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06563

06564 PUBLICATION-TYPE: Krant

06565

06566 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06567

06568

06569 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06570 All Rights Reserved

06571

06572

06573

06574

06575 136 of 200 DOCUMENTS

06576

06577

06578

06579 NRC Handelsblad

06580

06581 04 March 2017

06582 nh zaterdag

06583

06584 Waar blijft het pittige debat over Europa?

06585

06586 BYLINE: Marike Stellinga

06587

06588 SECTION: Economie; Blz. 2

06589

06590 LENGTH: 644 woorden

06591

06592 ABSTRACT

06593 Marike Stellinga

06594

06595 Column

06596 Zeg, heren politici en Marianne Thieme, wanneer gaan we een knetterend debat voeren over Europa? Ons is beloofd dat 2017 een bloedstollend spannend jaar voor de Europese Unie wordt. Dat was ongeveer in elke vooruitblik op het jaar te lezen. Niet gek met een Brexit in wording en een Franse presidentsverkiezing waar Marine Le Pen, die uit de euro wil, hoge ogen gooit. Het zou zomaar kunnen dat wij op 8 mei wakker worden in een andere wereld. Als de Fransen eruit willen, dan zal alles in Europa zich herschikken.

- 06597 Ik weet niet hoe het met uw bloed gesteld is, maar dat van mij is onze eigen verkiezingscampagne nog geen momentje gesteld als het om Europa gaat. Dat is toch gek? Of het nou gaat over migranten, werk, economie, soevereiniteit, defensie, Trump, Poetin - Europa heeft er mee te maken. Willen we erin blijven, eruit stappen en als we blijven, wat voor Europa willen we dan? Een interne markt, of meer?
- 06598 Nou zal een deel van de reden voor de eurolauwheid zijn dat Geert 'Ik wil uit de EU' Wilders niet meedoet aan tv-debatten, en dat Mark Rutte zondag voor het eerst aantreedt. Beiden willen nog wel eens een euroincorrect standpunt in de debat-arena werpen. En Rutte wil nog wel eens iets roepen als „Geen geld meer naar de Grieken." (Dat gebeurde wel.)
- 06599 Maar ook onder de partijen die afgelopen zondag bij RTLdebatteerden zit euro-venijn. Zo zei Sybrand Buma (CDA) in Het Financieele Dagblad: „Het Europa dat we kenden, werkt niet meer. De koers moet radicaal veranderen." Dat vinden SP, PvdA, GroenLinks en D66 ook, maar die koers gaat heel verschillende kanten op. GroenLinks en D66 willen meer Europa. De SP wil minder. De PvdA zegt: dit is niet het moment voor veel meer Europa. Toch willen beide partijen dat Europa meer doet voor de werkgelegenheid, iets wat VVD en CDA niet willen. Interessant toch?
- 06600 Wat mij opvalt aan hoe we praten over Europa: de paniekerige hitte die vier jaar geleden ten tijde van de campagne om elk gesprek over de euro hing, is verdwenen. Toen was het: ssst, pas op, straks komt er opnieuw een vreselijke financiële crisis! Nu is het: 'Ja de eurozone kan scheuren, niet fijn, niet wat we willen, maar daar gaan we niet aan ten onder.' Niet alleen onder politici. Grote Europese banken bereiden zich voor op een scheuring, schreef de Financial Times eind januari. ING-baas Ralph Hamers vertelde aan de krant dat ING zijn leningen en spaargelden per euroland gelijk trekt, om te voorkomen dat de bank grote risico's loopt bij een breuk.
- 06601 De SP en de Partij voor de Dieren schrijven het heel droog in hun verkiezingsprogramma op: de regering moet zich voorbereiden op een opsplitsing van de eurozone. Niet dat ze het willen, maar je kan maar beter realistisch zijn. De ChristenUnie wil de euro opgeven als dat nodig is om de Unie te redden. De SGP wil de euro splitsen. 50Plus kiest voor een sterke euro, desnoods met minder landen.
- 06602 Je hoort het ook buiten Nederland: de Duitse vice-kanselier Sigmar Gabriel zei begin dit jaar: opbreken is niet ondenkbaar. We hebben inmiddels zelfs een voorzitter van de Europese Commissie die deze week zegt: hier heeft u de scenario's voor de toekomst van

de EU: meer, minder, en veel minder, kiest u maar. Jean-Claude Juncker, de favoriete krabpaal van elke EU-hater!

06603 We kunnen het nu dus echt over de inhoud hebben zonder elkaar om de oren te slaan met doembeelden van een economische afgrond. Wat voor Europa willen wij? In het Carrédebat zondag is een van de stellingen voor VVD, CDA, D66 en SP: 'Een sterkere EU is meer dan ooit noodzakelijk'. Nou, heren politici en Marianne Thieme, ik zit er helemaal, met stollend bloed en al, klaar voor!

06604 Marike Stellinga is econoom en schrijft elke zaterdag op deze plek over politiek en economie

06605 Ik weet niet hoe het met uw bloed gaat, maar dat van mij is nog geen momentje gestold

06606

06607 LOAD-DATE: March 3, 2017

06608

06609 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06610

06611 PUBLICATION-TYPE: Krant

06612

06613 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06614

06615

06616 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06617 All Rights Reserved

06618

06619

06620

06621

06622 137 of 200 DOCUMENTS

06623

06624

06625

06626 NRC Handelsblad

06627

06628 02 March 2017

06629 NH Donderda

06630

06631 Eurostat Na vier jaar 'haalt' eurozone weer haar inflatiedoel van 2 procent

06632

06633 SECTION: Economie; Blz. 2

06634

06635 LENGTH: 120 woorden

06636

06637 DATELINE: Luxemburg.

06638

06639 De inflatie in de eurozone is in februari opgelopen tot 2 procent op jaarbasis. Daarmee voldoet de stijging van het prijspeil voor het eerst in vier jaar aan de doelstelling van de Europese Centrale Bank, bleek donderdag uit een eerste schatting van statistiekbureau Eurostat. De inflatie zit sinds eind vorig jaar duidelijk in de lift, na drie jaar waarin de geldontwaarding onafgebroken onder de 1 procent bleef. De oplopende inflatie komt voor een groot deel door het herstel van de olieprijs, die begin vorig jaar het dieptepunt bereikte van de lange daling die in de zomer van 2014 werd ingezet. Afgezien van de sterk wisselende prijzen

van energie en voedsel kwam de inflatie vorige maand uit op 0,9 procent. (ANP)

06640

06641 LOAD-DATE: March 2, 2017

06642

06643 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06644

06645 PUBLICATION-TYPE: Krant

06646

06647 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06648

06649

06650 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06651 All Rights Reserved

06652

06653

06654

06655

06656 138 of 200 DOCUMENTS

06657

06658

06659

06660 NRC Handelsblad

06661

06662 01 March 2017

06663 nh woensdag

06664

06665 'Nederland uit de euro' zegt buitenlandse pers, maar Nederland zelf
weet van niks

06666

06667 BYLINE: Mark Kranenburg

06668

06669 SECTION: Den Haag; Blz. 8

06670

06671 LENGTH: 325 woorden

06672

06673 DATELINE: Den Haag.

06674

06675 Groot nieuws in de buitenlandse pers. Nederland stelt euro ter
discussie. The Daily Telegraph, The Sun, Bild Zeitung en de
Frankfurter Allgemeine

Zeitung kwamen de afgelopen dagen allemaal met berichten dat het Nederlandse parlement in de aanloop naar de verkiezingen unaniem had ingestemd met een onderzoek naar de mogelijkheid om de euro vaarwel te zeggen. Komt na de Brexit de Nexit, vroeg Bild zich af. Alleen in Nederland zelf bleef het opvallend stil.

- 06676 De verhalen kloppen dan ook niet. Het Tweede Kamerlid Pieter Omtzigt (CDA), die als bron figureert, zei dinsdag nog nooit zoveel media-aandacht in het buitenland te hebben gehad naar aanleiding van een motie. „Dat krijg je als één journalist zich verschrijft en andere journalisten elkaar dan gaan kopiëren", aldus Omtzigt.
- 06677 Het begon vrijdag aan het eind van de middag met een bericht van het Britse persbureau Reuters. Daarin werd gezegd dat het Nederlandse parlement had opgeroepen tot een alomvattend debat na de verkiezingen over de toekomstige relatie met de euro. Dat zou dan gebeuren op basis van een onderzoek waar de Raad van State om was gevraagd.
- 06678 In het bericht werd Omtzigt opgevoerd met de woorden dat „onderzocht zal worden of en op welke manier Nederland de euro kan verlaten." Alleen heeft hij zich naar eigen zeggen nooit zo stellig uitgelaten. In een motie van zijn hand die de Tweede Kamer met algemene stemmen aanvaardde, staat slechts dat de Raad van State wordt gevraagd „de voor- en nadelen van verschillende politieke en institutionele opties voor de toekomst van de euro in kaart te brengen". Volgens Omtzigt moet de euro namelijk schokbestendiger worden.
- 06679 Er werd nog even gedacht dat wellicht Thierry Baudet van het Forum voor FVD Democratie - verklaard tegenstander van de euro - de informatie subjectief

zou hebben verspreid. „Nee hoor", zegt die lachend, „dit is niet afkomstig van mijn snode hand en ik heb het ook niet aan de Russische president Poetin doorgegeven."

06680

Date: 2017-01-19 P 1: ATLAS-NRC1.txt Page: 1159/325

06681

06682

06683 LOAD-DATE: March 1, 2017

06716

06684

Column

06685 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06686 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-

06687

06688 CODE: NRC Handelsblad

0

06689

6

06690

7

06691 Copyright 2017 NRC Media B.V.

1

06692 All Rights Reserved

7

06693

H

06694

o

06695 139 of 200 DOCUMENTS

e

06696

r

06697

a

06698 NRC Handelsblad

,

06700

h

06701 23 February 2017

i

06702 NH donderda

j

06703

i

06704 Amsterdam kan niet zonder beursindex

s

06705

d

06706 BYLINE: Maarten Schinkel

o

06707 SECTION: Buitenland; Blz. 2

o

06708

r

06709 LENGTH: 617 woorden

d

06710

e

06711 ABSTRACT

5

06712 Maarten Schinkel

0

06713

0

06714

.

06715

W

o

e

nsdag stak de AEX-index voor het eerst in bijna twee jaar zijn kop weer boven deze grens. Dat feestje is de afgelopen jaren iets te vaak gevierd. Er lopen op dit moment eerstejaars economie rond die geboren werden toen de index voor het eerst door de 500 ging: in maart 1998, al was de AEX toen nog in guldens. Nog geen jaar later, bij de invoering van de euro werd de index omgerekend naar euro's, en was toen al 538 punten. Ruim anderhalf jaar daarna bereikte hij een record van 701,56 punten, dat nimmer meer is geëvenaard.

- 06718 De index is niet zonder symboliek. Vanaf eind jaren zestig tot begin jaren tachtig stonden de aandelenkoersen ook al zeer lang stil. De geboorte van de index in 1983, die toen nog EOE heette, viel samen met de wederopstanding van het kapitalisme na de jaren zeventig. EOE stond voor European Options Exchange, de optiebeurs die destijds werd geopend. Deze column is overigens geschreven in hetzelfde gebouw aan het Amsterdamse Rokin als waar die beurs gevestigd was.
- 06719 Is de index ditmaal langzaam aan het sterven? Het ziet er niet goed uit. Hoewel de samenstelling van de AEX, die volgende maand zijn jaarlijkse wijziging ondergaat, de laatste jaren weer best een aardig beeld geeft van het beursgenoteerde Nederlandse bedrijfsleven, lijkt de behoefte aan de AEX af te nemen. Grote Nederlandse beleggers zijn te omvangrijk om enkel in Nederlandse fondsen te investeren, en ook kleinere spreiden liever buiten de grens. Zij kijken naar regionale indices, of naar sectoren, en die vind je bij Eurostoxx of FTSE.
- 06720 Buitenlandse huizen hebben op hun beurt weinig aan een puur Nederlandse index. En de genoteerde bedrijven zijn zelf in de regel ook veel te groot voor Nederland. De grootste fondsen, Unilever en Shell, zijn half Brits en halen hun omzet en winst van over de hele wereld. Zij maken samen al bijna 30 procent van de AEX-uit. Tel ING en ASML erbij op, en straks een geheel beursgenoteerd ABN Amro, en meer dan de helft van de index bestaat uit vijf bedrijven.
- 06721 En zo is de AEX langzaam aan het verpieteren. Ook in het oog van de internationale financiële sector. Beursanalist Corné van Zeijl was er vorig jaar als eerste bij. „Bloomberg belde: de #AEX is zo onbelangrijk geworden dat het van het standaard aandelenschermb (WEI) gaat verdwijnen.
- Euronext let op uw zaak", twitterde hij eind april.
- 06722 Dit behoeft enige uitleg. Zoals veel mensen die hun muziekinstrument pakken vaak beginnen met hetzelfde riedeltje, roepen veel Bloomberggebruikers als ze de dag beginnen altijd hetzelfde scherm op. Vaak is dat één van deze drie: WB staat voor world bonds, en geeft een overzicht van staatsleningen van belangrijke landen en de rentever verschillen daartussen. TOP is gewoon al het belangrijkste nieuws. En WEI staat voor world equity indices. Daar staan achtereenvolgend de Amerikaanse (Dow, S&P), de Europese en de Aziatische.
- 06723 Op een kwade dag vorig jaar was de AEX, die daar altijd prominent tussen stond, dus verdwenen. Nu moet je eerst doorklikken op de Europese indices, en vervolgens drie pagina's naar beneden scrollen

tot je hem tegenkomt. Hij staat nu tussen de indices van IJsland en België.

- 06724 Van de Eredivisie naar de Jupiler League, zagezegd. Dat is best
pijnlijk voor het land waar de moderne effectenbeurs zo'n beetje
is uitgevonden. Moet de AEX-index dan maar weg? Tradities zijn
ook belangrijk. Het is een relatief kleine moeite de index te
onderhouden. En, het is niet te hopen, maar misschien komt in de
toekomst een nationale beursindex wel weer van pas.
- 06725 Maarten Schinkel schrijft over economie en financiële markten
- 06726 Er zijn eerstejaars die geboren werden toen de AEX voor het eerst door de
500 ging
- 06727
- 06728 LOAD-DATE: February 23, 2017
- 06729
- 06730 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 06731
- 06732 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 06733
- 06734 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 06735
- 06736
- 06737 Copyright 2017 NRC Media B.V.
- 06738 All Rights Reserved
- 06739
- 06740
- 06741
- 06742
- 06743 140 of 200 DOCUMENTS
- 06744
- 06745
- 06746
- 06747 NRC Handelsblad
- 06748

06749 20 February 2017

06750 NH maandag

06751

06752 Grieken zijn koppig, maar EU ook

06753

06754 BYLINE: Stéphane Alonso

06755

06756 SECTION: Economie; Blz. 6

06757

06758 LENGTH: 881 woorden

06759

06760 DATELINE: Brussel

06761

06762 ABSTRACT

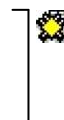
06763 Griekse schulden

06764 Deze maandag praat de Eurogroep verder over de financiële steun aan Griekenland. De inzet is minimaal.

06765 'Jezus Christus', verzucht een hoge EU-functionaris, na een uiteenzetting van wat nodig is om te voorkomen dat de Griekse schuldkwesitie wéér ontspoord. „Rode wijn wordt beter naarmate je die langer laat liggen. Dat gaat hier niet op.”

06766 Tien dagen terug hielden eurolanden spoedberaad over Griekenland.

Maandag praten de ministers van Financiën verder. De crisis sleept zich al
C1~

zeven jaar voort, duwde Griekenland vorig jaar bijna uit de eurozone (Grexit) en zit in een nieuwe impasse, nu de onderhandelingen tussen

06767 De timing is ongelukkig. De bijeenkomst van de 'Eurogroep' maandag is de laatste voor een reeks belangrijke verkiezingen - om te beginnen in

Nederland - en gedoe in verkiezingstijd ziet niemand zitten. Minister Jeroen Dijsselbloem is extra gemotiveerd, omdat het

06768 mogelijk zijn 'afscheidsklus' is als Eurogroep-voorzitter. Na de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen is het onwaarschijnlijk dat de PvdA'er kan aanblijven.

Zonder akkoord kan Griekenland in juli niet aan zijn financiële verplichtingen voldoen. De Duitse minister en hardliner Wolfgang Schäuble suggereerde vorige week dat Grexit wat hem betreft nog steeds een optie

Athe
ne en
inter
natio
nale
gelds
chiet
ers
zijn
vastg
elope
n.

is. Stoere
taal, maar het zou ook een gigantische afgang zijn voor de c3~

Europese desintegratie verpletterend zijn.

- 06769 Beleidsmakers benadrukken graag dat Griekenland een 'speciaal geval' is, maar het is moeilijk nuchter blijven als de geldschieters het behalve met Griekenland ook met elkaar niet makkelijk eens worden. Eurolanden, de Europese Centrale Bank (ECB) en het Internationale Monetair Fonds (IMF) kwamen eind 2015 een derde hulppakket overeen, van 86 miljard euro. Het IMF heeft
- 06770 nog steeds niet besloten of het meedoet, omdat het de bezuinigingen die overige geldschieters eisen volstrekt onrealistisch vindt. De inzet maandag is minimaal, klinkt het kalmerend in Brussel: het zou al heel wat zijn als er
- 06771 overeenstemming komt over het hervatten van de EU-missies
- 06772 naar Athene, waarmee om de drie maanden wordt gecontroleerd
- 06773 of de Grieken opschieten.
- Cruciaal argument
- 06774 Financieel is het IMF niet nodig: de eurozone is ondanks de economische misère van de afgelopen jaren draagkrachtig genoeg. Maar voor Duitsland en Nederland was deelname van het instituut een cruciaal argument bij het overhalen van nationale parlementen om Griekenland te helpen. Soms gaat snoeihard bezuinigen zelfs het IMF kennelijk te ver. Eurolanden willen dat Athene in 2018 een 'primaire begrotingsoverschot' (zonder rentelasten) laat zien van 3,5 procent. Dat is onhaalbaar met wat nu aan maatregelen op tafel ligt, aldus het IMF. Om aan de kritiek tegemoet te komen, willen eurolanden met Athene praten over het 'voorprogrammeren' van extra bezuinigingen, die 'actief' worden zodra het begrotingsdoel inderdaad dreigt te worden gemist.
- Britten, zou het gevoel van
- 06775 De Grieken zijn razend. Ook naar het IMF toe, omdat het de discussie over extra bezuinigingen heeft losgemaakt. Zelf zegt het fonds nooit om die extra bezuinigingen gevraagd te hebben. Tegelijk heeft het wel statuten die verhinderen dat het programma's steunt die stoelen op „onrealistische aannames“.
- 06776 Het IMF verwijt de Grieken overigens óók gebrek aan realisme. Zo willen die niet verder tornen aan pensioenen. Die zijn al vaak verlaagd, maar slokken nog steeds 11 procent op van het jaarlijkse bruto nationaal product (bnp). Het gemiddelde in de eurozone: 2,2 procent. Volgens de Grieken is verder ingrijpen niet nodig, omdat de inkomsten door een beter belastingregime zullen toenemen. Maar volgens het IMF kent de bestrijding van „de notoire belastingontduiking“ tot dusverre maar „een zeer beperkt succes“.
- 06777 Griekenland moet dus meer doen, zegt het IMF. Maar het moet tegelijk meer gematst worden. De Griekse staatsschuld is met bijna

eurozone, na alle energie die is gestoken in het bij elkaar houden van de club. Met die andere exit erbij, de Brexit van de

180 procent van het bnp zó groot, dat geen enkele groei dit zal kunnen goedmaken. „We kunnen zeker een programma ondersteunen met minder ambitieuze hervormingen, maar onvermijdelijk zal dit gepaard moeten gaan met meer schuldverlichting", aldus Poul Thomsen van het IMF.

06778 Schuldverlichting is echter weer tegen het zere been van eurolanden die kiezers hebben beloofd dat elke cent vroeg of laat terugkomt. De Eurogroep ging wel akkoord met het dragelijker maken van de schuld (lagere renterisico's, langere looptijd), maar kwijtschelden blijft taboe. „Ze moeten hem wel terugbetalen", zei Dijsselbloem begin deze maand.

06779

06780 Amper herstel

06781 Het IMF is „te somber", zei Dijsselbloem toen ook. Het gaat „veel beter" met Griekenland, het zag vorig jaar „het hele jaar economische groei". Hij had het nog niet gezegd of het Griekse statistische bureau kwam met onverwacht slecht nieuws: in het vierde kwartaal van 2016 kromp de economie. De groei over héél het jaar viel daardoor ook tegen: 0,3 procent.

06782 Dat is amper herstel te noemen, maar het zal eurolanden er niet milder op maken. Daarvoor is Griekenland teveel een principekwestie geworden, die tot het bittere eind wordt uitgevochten.

06783 Griekenland moet meer doen, zegt het IMF, maar ook meer gematst worden

06784

06785 LOAD-DATE: February 20, 2017

06786

06787 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06788

06789 PUBLICATION-TYPE: Krant

06790

06791 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06792

06793

06794 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06795 All Rights Reserved

06796

06797

06798

06799

06800 141 of 200 DOCUMENTS

06801

06802

06803

06804 NRC Handelsblad

06805

06806 17 February 2017

06807 nh vrijdag

06808

06809 Franse staatsleningen 0,7 procentpunt boven D'land Marine Le Pen
zorgt voor onrust

06810

06811 SECTION: Economie; Blz. 4

06812

06813 LENGTH: 56 woorden

06814

06816 LOAD-DATE: February 17, 2017
06817
06818 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
06819 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-
06820
06821 CODE: NRC Handelsblad
06822
06823
06824 Copyright 2017 NRC Media B.V.
06825 All Rights Reserved
06826
06827
06828
06829 142 of 200 DOCUMENTS
06830
06831
06832 NRC Handelsblad
06833
06834 16 February 2017
06835 nh donderda
06836
06837 Nederlandse gezondheidszorg is ondermaats
06838
06839 BYLINE: Frans Rampen
06840 SECTION: Opinie; Blz. 18
06841
06842 LENGTH: 618 woorden
06843
06844 ABSTRACT
06845 De poortwachtersfunctie van de huisarts staat goede zorg in de
06846 weg, vindt
06847
06848 De Euro Health Consumer Index (EHCI) wordt vaak gezien als de
06849 Europese barometer voor de kwaliteit van de gezondheidszorg. Al
06850 jarenlang staat ons land fier bovenaan. In het zojuist verschenen
rapport over 2016 zijn wij wederom koploper.
06851 Een veelgehoorde kritiek op deze index betreft de
onderzoeksmethoden. Zo wordt grotendeels gebruikgemaakt van
patiëntenquêtes, een nogal subjectieve informatiebron. Tevens
worden parameters die verband houden met de organisatie van
het zorgstelsel overgewaardeerd, en de zorgresultaten, uitgedrukt

06852 in sterftcijfers, ondergewaardeerd. Bij een meer evenwichtige
weging zou de rangorde van de landen er totaal anders uitzien.
Voor deze discussie is uitgegaan van de gegevens van de vijftien
landen die tot 2004 de EU vormden. Griekenland is daarvan
uitgesloten vanwege zijn deplorabele zorgpeil. Toegevoegd zijn
06853 Zwitserland, Noorwegen en IJsland. Totaal zeventien landen,
kortweg de EU17.
Het blijkt dat Nederland op onderdelen ondermaats presteert.
Wat de

06854

06815
B
eleggers
worden
steeds
nerveuze
r over
Frankrijk,
waar
Front
Nationalf
rontvrou
w Marine
Le Pen,
die uit de
euro wil,
de eerste
ronde
van de
verkiezin
gen kan
winnen.
Sinds de
crisis
werd niet
meer
zoveel
gehandel
d in
Franse
staatsleni
ngen,
meldt de
Financial
Times.
Het
rentevers
chil c1~
tussen

Franse en Duitse staatsleningen loopt op. (NRC)

levensverwachting betreft scoren wij op deze ranglijst een
magere 8ste c4~ plaats. Volgens de WHO boekte ons land sinds
1980 de geringste groei van de levensverwachting vanaf de
geboorte van alle EU17-landen! Er zijn aanwijzingen dat vooral de
sterfte onder ouderen hier buitenproportioneel hoog is.

06855 Ook wat de sterfte door astmatische aandoeningen betreft bungelt

Nederland ergens onderaan (12de plaats). Ten aanzien van de kindersterfte tijdens het eerste levensjaar bezet ons land de 15de plaats. Uit meerdere bronnen blijkt dat wij over de kinderperiode tot 5 jaar opvallend lage overlevingscijfers halen (OESO, WHO).

06856 De EHCI geeft Nederland een 13de plaats binnen de EU17 op het gebied van de kankersterfte. Volgens een meer recent bulletin van Eurostat zijn wij inmiddels hekkensluiter! Onze positie in de achterhoede geldt voor vrijwel alle kankersoorten. Alleen voor borst- en baarmoederhalskanker presteren wij in de middenmoot. Laten dit de tumortypen zijn, toevallig of niet, waarvoor bevolkingsonderzoek wordt aangeboden en waarbij de inbreng van de huisartsen beperkt is.

06857 Dit brengt ons bij de rode draad door de EHCI-statistieken: de poortwachtersfunctie van de huisarts. In alle landen waar een streng poortwachterssysteem geldt, zien we dezelfde teleurstellende uitkomsten. De meest fanatieke poortwachterslanden binnen de EU17 zijn - naast Nederland - Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en Ierland. De scores van deze landen op het terrein van levensverwachting, astmatische aandoeningen, kindersterfte en kankersterfte zijn navenant: op zijn best in de middenmoot, meestal in de staart. Dat kan niet toevallig zijn. Huisartsen doen tegenwoordig veel specialistisch werk, ofschoon ze daarin onvoldoende zijn geschoold.

06858 Eind 2015 bracht Arne Björnberg, de voorzitter van de EHCI, een bezoek aan onze Tweede Kamer. Toen hem werd gevraagd hoe wij ons zorgstelsel nog kunnen verbeteren, was zijn resolute antwoord: 'Schaf het poortwachterssysteem af!' Minister Schippers (Volksgezondheid, VVD) heeft het advies achteloos terzijde geschoven

06859 Aan de gouden medaille bij de EHCI-competitie zit een zwarte rand. Ons totale zorgbudget als percentage van het bbp is ongeveer het grootste in Europa, ondanks veertig jaar poortwachterschap. Onze rapportcijfers qua zorgprestaties zijn daarentegen bedroevend. Wij geven te veel geld uit aan een inferieur product. Het is zaak dat de politiek helderheid verschaft over de discrepantie tussen de nog steeds torenhoge zorgkosten en de naar Europese maatstaven schamele overlevingsstatistieken.

06860 Frans Rampen, oud-dermatoloog met persoonlijke belangstelling voor Europese zorgpolitiek

06861

06862 LOAD-DATE: February 16, 2017

06863

06864 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06865

06866 PUBLICATION-TYPE: Krant

06867

06868 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06869

06870

06871 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06872 All Rights Reserved

06873

06874

06875

06876

06877 143 of 200 DOCUMENTS

06878

06879

06880

06881 NRC Handelsblad

06882

06883 15 February 2017

06884 nh woensdag

06885

06886 De CPB-doorrekening komt eraan: waarop te letten?

06887

06888 SECTION: Den Haag; Blz. 2

06889

06890 LENGTH: 712 woorden

06891

06892 ABSTRACT

06893 Uitkomsten

06894 Mooi plan, wat kost dat? En wie betaalt? Het CPB geeft uitsluitel.

06895

06896 De verrassing

06897 Soms zit er een verrassing in de doorrekening: een nieuw standpunt van een partij ten opzichte van het verkiezingsprogramma. Vaak genoeg staat die verrassing ergens achter in het dikke boekwerk, bij de hoofdstukken per partij. Het Centraal Planbureau (CPB) ziet het niet als zijn taak te wijzen op de verschillen tussen de programma's van de partijen en de doorrekening. Dus vaak duurt het enige dagen voor de verrassing wordt ontdekt. Zo bleek in 2006 bij de doorrekening dat het CDA het ontslagrecht forser wilde aanpassen dan tot dan toe duidelijk was. In 2012 bleek de SP in de doorrekening via een ingewikkeld plan de AOW-leeftijd toch ook deels te verhogen.

06898 Een partij hoeft een plan dat in haar verkiezingsprogramma staat niet in te dienen bij het CPB. Geert Wilders pronkte in 2012 met het gunstige effect van de eigen plannen op de werkgelegenheid en de groei, maar de PVV liet toen een belangrijk economisch plan niet doorrekenen door het CPB:

uittreden uit de euro.

06899

06900 Nieuw: ongelijkheid

06901 Voor het eerst berekent het CPB het effect van de plannen van de partijen op de inkomensongelijkheid. Dat is een reactie op de vaak gehoorde kritiek op de economische modellen van het CPB: die zouden te weinig oog hebben voor de kosten van hard sociaal beleid. Een partij kan goed scoren op werkgelegenheid en groei door de uitkeringen te verlagen. Maar de kosten daarvan - risico op armoede en ongelijkheid - komen niet in beeld. Het Planbureau berekent daarom nu in hoeverre de Gini-coëfficiënt verandert door de plannen van de partijen. Neemt die toe, dan neemt de inkomensongelijkheid toe, neemt die af: vice versa. De Gini-coëfficiënt in Nederland is, met 0,286 in 2014, internationaal gezien laag.

06902

06903 Vergroenen

06904 Opvallend aan de verkiezingsprogramma's is dat veel partijen grootse plannen hebben als het om een groenere economie gaat: de energietransitie, een groener belastingstelsel en een circulaire

economie. Donderdag rekent het Planbureau voor de Leefomgeving de plannen door op de klimaateffecten en de kosten. Zijn de partijen zo groen als ze zich voordoen?

06905

06906 Geef de economie een zet

06907 Veel partijen vinden dat het na jaren van bezuinigen tijd is om te investeren in de economie. De vraag is in hoeverre de partijen de economie de komende jaren ook echt een zet geven in de ogen van het CPB. De economische groei die het CPB nu voorziet voor het einde van de kabinetsperiode in 2021 is 1,7 procent. Wie komt daarboven?

06908

06909 Wat kosten de dure plannen?

06910 Een basisinkomen voor iedereen (Vrijzinnige Partij). Een vlaktaks (VNL). Een groen belastingstelsel (GroenLinks). Een plan voor 100.000 banen bij de overheid (PvdA). De AOW-leeftijd terug naar 65, geen eigen risico meer in de gezondheidszorg, en hogere uitkeringen (SP). Diverse partijen hebben plannen die de overheid veel geld kosten. De vraag die donderdag duidelijk wordt is wie daarvoor de rekening betaalt. Gaan de belastingen voor bedrijven fors omhoog? Of op vermogen? Stijgt het begrotingstekort? Gaat het ten koste van ontwikkelingshulp of defensie? Of dalen de uitkeringen?

06911

06912 Neem de cijfers niet letterlijk

06913 Het is telkens weer raak na de doorrekening: politici schermen met de hun welgevallige cijfers van het CPB. Bij de ene partij klinkt dat zo: wij creëren 320.000 banen! Bij de andere zo: bij ons gaat de koopkracht er 3,2 procent op vooruit. Ook al berekent het CPB dit soort precieze getallen, ze zouden niet zo letterlijk moeten worden genomen. Het CPB berekent het effect van de plannen van partijen alsof ze alleen zouden regeren en dus volledig worden uitgevoerd. Dat gebeurt in een coalitieland als Nederland nooit. Bovendien berekent het CPB dat ten opzichte van een raming van de economie uit september die inmiddels alweer is achterhaald. De werkloosheid staat, met 5,5 procent van de beroepsbevolking, nu al op het hetzelfde niveau als het CPB voor 2021 heeft voorspeld. Andere belangrijke relativering: er zijn allerlei effecten van de plannen die wel bestaan maar die het CPB niet doorrekent of kan doorrekenen. Neem investeringen in onderwijs. De doorrekening

zet vooral partijen tegen elkaar af en laat zien welke harde keuzes zij maken: wie krijgt een financieel voordeel en wie een extra last?

06914

06915 LOAD-DATE: February 15, 2017

06916

06917 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06918

06919 PUBLICATION-TYPE: Krant

06920

06921 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06922

06923

06924 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06925 All Rights Reserved

06926

06927

06928

06929

06930 144 of 200 DOCUMENTS

06931

06932

06933

06934 NRC Handelsblad

06935

06936 14 February 2017

06937 nh dinsdag

06938

06939 Nervositeit over Le Pen neemt toe

06940

06941 BYLINE: Peter Vermaas

06942

06943 SECTION: Economie; Blz. 2

06944

06945 LENGTH: 942 woorden

06946

06947 DATELINE: Parijs

06948

06949 ABSTRACT

06950 Franse presidentsverkiezingen

06951 De toenemende kans op een presidentschap van Le Pen schept economische onzekerheid. En daar houden markten niet van.

06952 Binnen maar vooral ook buiten Frankrijk nemen de zorgen toe over de economische gevolgen van de Franse presidentsverkiezingen van dit voorjaar. Geen opiniepeiler twijfelt nog of de eurosceptische nationaal-E3~

populist Marine Le Pen eind april de eerste kiesronde kan winnen. En hoewel het voor haar lastig blijft om twee weken later een absolute meerderheid te halen, zijn volgens de logica van de markten haar kansen toegenomen.

06953 Dat is het best te zien aan de duurdere rente op tienjarige staatsleningen

voor Frankrijk ten opzichte van Duitsland. Die spread is sinds 2012, het —jaar dat president Hollande aantrad, niet zo groot geweest. Dat heeft in de eerste plaats te maken met de val van de door affaires geplaagde centrum-rechtse kandidaat François Fillon. Daarvan profiteert Le Pen. Haar plannen voor staatsdirigisme en een terugkeer van de frank maken beleggers onrustig. Winst van Le Pen zou volgens zakenbank JP Morgan „in enkele weken" tot een val de euro met 10 procent leiden.

06954 Tijdens een partijcongres in Lyon ontvouwde Le Pen vorige week haar programma van „144 engagements présidentiels". Centraal staat het „teruggeven van de soevereiniteit aan het Franse volk". Dat gebeurt niet alleen door het zoveel mogelijk sluiten van grenzen, maar ook door Frankrijk los te koppelen van globalisering.

06956 Na haar verkiezing wil Le Pen onderhandelen „met onze Europese partners" over „monetaire zelfstandigheid". Komt binnen zes maanden geen overeenstemming, dan schrijft ze een

06957 referendum uit over vertrek uit de Europese Unie en de euro. Zelf zal ze dan de 'Frexit'-campagne leiden. „Maar ik denk niet dat het zover hoeft te komen", sust haar economisch adviseur en europarlementslid Bernard Monot. „Als Frankrijk uit de EU stapt is dat het eind van de EU. Dan kunnen ze beter Frankrijk wat meer monetaire vrijheid geven", zegt hij. Hij wil dat de „nieuwe Franse franc"

procent importheffing, E3~ belasting op niet-Franse werknemers, uitsluitend Franse bedrijven voor publieke aanbestedingen) wil ze de eigen industrie aanzwengelen. „Ik zou hetzelfde doen als Monsieur Trump die erin geslaagd is Amerikaanse bedrijven te laten terugkeren", zei ze op tv.

gekoppeld wordt aan de euro via het EU-wisselkoersmechanisme ('ERM II') E3~

zoals nu al gebeurt met de Deense kroon. Die mag tegenover de euro tot 15 procent fluctueren. Monot hoopt daarbij op steun uit landen als Italië en Griekenland. Dat zijn, zegt hij verwijzend naar IMF-berekeningen, „allemaal landen die lijden onder Duits concurrentievoordeel" doordat de euro voor Duitsland „ondergewaardeerd" is.

06955

Vi

a
„intelligente
protectio-
nisme"
(onder
andere 3

06958 Om de export te bevorderen bepleitte Marine Le Pen tot nu ook een devaluatie van 20 tot 25 procent". Maar dat is niet meer aan de orde, zegt Monot, omdat de euro de laatste jaren al veel waarde heeft verloren. Om kapitaalvlucht (en door de Franse pers gevreesde „Argentijnse toestanden") te voorkomen rekent hij op „een stabiele Franse munt".

Naast de franc zou voor het bedrijfsle

ven een Europese rekenmunt moeten EA~ blijven bestaan, zoals de 'ecu' voorafgaand aan het invoeren van de euro.

06959 Maar kunnen de Fransen hun euroschulden (97,6 procent van het bbp) wel in francs terugbetalen? Nee, schreef hoofd Moritz Kraemer van kredietbeoordelaar Standard & Poor's onlangs „zonder enige aarzeling" in een ingezonden brief in The Economist. Als een land zich bij terugbetaling niet aan de in het contract afgesproken munteenheid houdt, dan is er volgens S&P automatisch sprake van een default.

06960 Onzin, denkt Monot. „97 procent van de Franse schuld is onder Frans recht afgesproken. Dus daar hebben anderen niets over te zeggen. Wij willen die gewoon terugbetalen, maar we doen dat met onze nieuwe eigen munt. En zolang er geen devaluatie komt, merkt niemand daar iets van."

06961 Door stijgende rentetarieven, waarschuwde de Franse bankpresident François Villeroy de Galhau maandag, zal de Franse schuld bij vertrek uit de euro jaarlijks wel 30 miljard euro meer kosten.

06962

06963 Risicopremies Ook in Italië zien beleggers politiek risico

06964 Als beleggers nerveus worden over de stabiliteit van de eurozone, dan uit zich dat vaakin een typisch Europese stressindicator: het verschil in de rentes die eurolanden betalen op hun staatsschuld. De spanning neemt de laatste weken weer toe. Niet alleen Frankrijk, ook Italië wordt minder vertrouwd.

06965 Obligatiehandelaren vragen meer rendement (effectieve rente) ter compensatie van het risico dat ze lopen op de staatsleningen. IJkpunt is de rente op staatsleningen van Duitsland, het grootste en meest solide land van de muntunie. De extra rente die andere landen daarbovenop betalen (risicopremies of spreads), lopen nu op. Frankrijk betaalt bijna driekwart procentpunt meer rente op tienjarige staatsleningen dan Duitsland. Op 1 januari was dat nog krap een half procentpunt. Sinds de jaarwisseling steeg de Italiaanse spread van anderhalf naar bijna 2 procentpunt. De Spaanse risicopremie stijgt ook, maar minder snel.

06966 Politiek risico is de belangrijkste reden van de oplopende spreads. Beleggers vragen zich af: wordt Marine Le Pen president van Frankrijk? Krijgt Italië vervroegde verkiezingen en wint de

Vijfsterrenbeweging? In Italië komt daarbij de sluimerende crisis in de bankensector die, anders dan in Spanje, niet is opgeschoond. Op de achtergrond speelt daarnaast dat de ECB mogelijk volgend jaar haar opkoopprogramma van staatsleningen gaat afbouwen. Met de massale opkopen drukte de ECB de voorbije twee jaar niet alleen de rentes, maar ook de spreads.

06967

06968 LOAD-DATE: February 14, 2017

06969

06970 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

06971

06972 PUBLICATION-TYPE: Krant

06973

06974 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

06975

06976

06977 Copyright 2017 NRC Media B.V.

06978 All Rights Reserved

06979

06980

06981

06982

06983 145 of 200 DOCUMENTS

06984

06985

06986

06987 NRC Handelsblad

06988

06989 11 February 2017

06990 nh zaterdag

06991

06992 Status quo is beter dan chaos en destructie

06993

06994 BYLINE: Caroline de Gruyter

06995

06996 SECTION: Buitenland; Blz. 13

06997

06998 LENGTH: 678 woorden

06999

07000 ABSTRACT

07001 Caroline de Gruyter

07002

07003 In Europa

07004 Het jaar 2017 zal in geschiedenisboeken als een keerpunt worden gemarkeerd. Net als 1945 of 1989. Sleutelwoord zal zijn, als je het zo min mogelijk apocalyptisch formuleert: de 'decentralisering' van de wereld. Europa staat op een kruispunt. Na 1945 namen de Verenigde Staten de mondiale heerschappij van de Britten over. Het geruïneerde West-Europa werd onder Amerikaanse militaire paraplu geplaatst, en bouwde verzorgingsstaten op. Washington stimuleerde dat: een sterk, sociaal stabiel Europa was een dam tegen het communisme. Mede daarom hebben de Amerikanen de Europese integratie gestimuleerd. Maar na 1989 verloren zij hun strategische interesse in Europa, omdat het Sovjet-gevaar verdampte. Amerika bleef de grootste supermacht, maar anderen kwamen op: China, India, Brazilië. De wereld werd 'multipolair'.

07005 Afgelopen jaren hebben deze machtscentra geprobeerd een soort 'global governance' op te zetten. Ze probeerden de wereld stabiel te houden en gemeenschappelijke problemen op te lossen - terrorisme, cybercriminaliteit, klimaatverandering en belastingontduiking. Dat liep niet denderend. Nu Donald Trump president is, krijgt dit multilateralisme grotendeels de doodsteek. Trump houdt niet van consensus. De Amerikaanse hegemonie wordt nu beëindigd door een president die Amerika 'groot' wil maken. Internationale mensenrechtenwetten en handelsakkoorden worden verfrommeld. De VN worden gekort. Rusland krijgt militair de vrije hand rondom Europa, inclusief de Balkan, Syrië en Libië - zelfs de vredesbesprekingen op Cyprus worden gesaboteerd. Azië hoort van Washington dat het verder zelf alles maar moet uitzoeken.

China krijgt daarmee, zonder één schot te lossen, heerschappij in de regio.

De G20 is in een paar weken tijd gereduceerd tot G-nul.

- 07006 Welke gevolgen heeft dit voor Europa? Velen voorspellen dat Europa versplintert, net als de wereld om haar heen. Kijk maar naar Brexit, de eeuwig Griekse crisis, de renationalisatie van de Europese handelspolitiek, het geruzie over migranten, het succes van eurosceptische populistten - de lijst is lang. Europeanen zijn extreem defaitistisch. Velen denken dat extreemrechts dit jaar bij de verkiezingen in Frankrijk, Nederland en Duitsland goed gaat scoren. Wie parallellen zoekt met de opkomst van de nationaalsocialisten in de jaren dertig - óók gesteund door een gebutste, opgehitste, angstige middenklasse - , vindt er ontmoedigend veel.
- 07007 In dit klimaat is een herlancering van de Europese Unie, beloofd voor volgende maand in Rome, te hoog gegrepen. 28 leiders kunnen geen toekomstvisie ontwikkelen. Maar een klein groepje kan dat wel. De kans dat de rest dan volgt, is aanzienlijk: weinig keus. De basis voor de EU is ooit gelegd door Duitsland en Frankrijk. De 'as' Parijs-Berlijn, de steunpilaar van de EU, heeft afgelopen jaren slecht gefunctioneerd. Maar sinds de Amerikaanse verkiezingen is er weer druk verkeer. Bondskanselier Merkel was dinsdag ook in Polen. Lang was ze er nauwelijks welkom. Maar de Polen hebben zich naar een uithoek van de EU gemanoeuvreerd en zoeken weer toenadering: het Russische gegrom en het gezwabber van Amerika geeft hen een onveilig gevoel. Ook de Benelux, waakvlammetje tussen grote landen, is weer geactiveerd. Merkel spreekt over een harde kern die Europa uit de modder moet halen. De eurogroep blijft volgens haar intact.
- 07008 Waarom een kerngroep dit zou doen? Omdat er niets anders opzit in tijden van de G-nul. Omdat het repareren van de status quo duizendmaal beter is dan chaos en destructie. Jean-Luc Sauron, auteur van het boek *Faites l'Europe, pas la Guerre*, zei laatst tegen *Libération*: „Als we de Europese machine niet weer aan de gang krijgen, worden we het speelveld waarop de rest van de wereld zijn tegenstrijdige belangen uitvecht.” In die zin blijft Europa het centrum van de wereld: grootmachten roeren van oudsher in de Europese pot. De vraag is dus wie hier de baas wordt: zij, of Europeanen zelf?
- 07009 Caroline de Gruyterschrijft over politiek en Europa.
- 07010 Merkel spreekt over een harde kern die Europa uit de modder moet halen
- 07011
- 07012 LOAD-DATE: February 10, 2017
- 07013
- 07014 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 07015

07016 NOTES: Caroline de Gruyterschrijft over politiek en Europa.

07017

07018 PUBLICATION-TYPE: Krant

07019

07020 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07021

07022

07023 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07024 All Rights Reserved

07025

07026

07027

07028

07029 146 of 200 DOCUMENTS

07030

07031

07032

07033 NRC Handelsblad

07034

07035 11 February 2017

07036 nh zaterdag

07037

07038 De euro kan zichzelf uit elkaar scheuren

07039

07040 BYLINE: Maarten Schinkel

07041

07042 SECTION: Economie; Blz. 13

07043

07044 LENGTH: 809 woorden

07045

07046 DATELINE: AMSTERDAM.

07047

07048 ABSTRACT

07049 Valuta

07050 De Amerikaanse president Donald Trump won deze week valuta-advies in.

Europa zou hetzelfde moeten doen. v5~

07051 Mooi verhaal van The Huffington Post: Donald Trump vroeg zich, in zijn vertrekken in het Witte Huis, af hoe het ook alweer zat. Was nou een zwakke dollar goed voor de Amerikaanse economie, of een juist sterke? Hij pakte de telefoon en belde zijn veiligheidsadviseur, oud-generaal Michael Flynn, voor advies. Flynn wist niet anders te antwoorden dan dat dit niet zijn expertise

is, en dat Trump beter een econoom kon bellen. De president zou misschien wel even moeten wachten, want het was op dat moment 3.00 uur 's nachts.

- 07052 Er is deze week veel vertier geweest om dit relaas. Maar de vraag zelf is helemaal zo slecht nog niet, en het antwoord is verre van eenvoudig. De simpele versie is: op de langere termijn is een sterke munt superieur. Er horen lage rentes bij, bescheiden inflatie en een goede buitenlandse koopkracht. Een sterke munt dwingt ook tot aanpassingen om concurrerend te blijven, de productiviteit te verhogen en te innoveren.
- 07053 Eigenlijk ging Trumps overpeinzing over welke koers voor de dollar 'eerlijk' is - een woord dat veel van zijn overpeinzingen en impulsieve reacties kenmerkt. In een wereldbeeld waarbij handel een vorm van zakendoen is waarbij de winst van de één het verlies is van de ander, is de verdenking van valutamanipulatie nooit ver. Japan kreeg er al van langs, China ook. En de aanval van Peter Navarro, Trumps handelsvertegenwoordiger, vorige week op Duitsland, ging er ook over.
- 07054 En daarmee betreedt het team van Trump een veld van de economische wetenschap dat grenst aan de alchemie: de zoektocht naar de 'evenwichtskoers' van valuta's. In theorie wordt de waarde van een munt uitgehold door inflatie: je kunt er binnenlands minder voor kopen. Die uitholling vindt ook plaats bij de extreme waarde van de munt: de wisselkoers. Een land met een hoge inflatie zal de waarde van zijn valuta zien dalen ten opzichte van een land met een lage inflatie. Zo zou de wisselkoers in wezen het verschil in binnenlandse koopkracht moeten weerspiegelen. Statistici hanteren een 'reële effectieve wisselkoers', zoals te zien is in bijgaande grafieken. Het gaat hier om de wisselkoers van een munt ten opzichte van de belangrijkste handelspartners, gecorrigeerd voor verschillen in inflatie.
- 07055
- 07056 Veel 'eerlijke' eurokoersen
- 07057 Maar deze 'koopkrachtpariteit' op basis van de prijzen van goederen en diensten is slechts één gereedschap. Er is ook een andere prijs: die van arbeid. Als de lonen in een land relatief minder stijgen of de productiviteit sneller toeneemt dan in andere landen, dan dalen de relatieve loonkosten per eenheid product. De munt van zo'n land zal willen aansterken. Dat is wat er gebeurt in de eurozone. In de grafiek is het verloop van de loonkosten weergegeven. Duitsland doet het daarin veel beter dan de rest c3~ van de eurozone. Zuidelijke landen doen het minder.

- 07058 Er zijn dus eigenlijk verschillende nationale 'euro's' in omloop. De Duitse euro zou willen stijgen, maar kan dat niet, want er is nu eenmaal slechts één echte euro. Een Italiaanse euro had willen dalen, maar dat mag ook niet. Nogmaals, een wetenschap is het niet, maar er valt wel zo'n beetje te becijferen wat de dollarkoers van een Duitse euro op dit moment zou moeten zijn.
- 07059 In 1999, toen de muntunie van start ging, rekende het IMF uit wat de 'evenwichtskoers' van de euro had moeten zijn ten opzichte van de dollar: 1,26 dollar per euro (in plaats van de 1,17 dollar die het officieel werd). Als we dat als uitgangspunt nemen voor het verdere verloop van de verschillende nationale loonkosten sindsdien, dan valt er wel een slag te slaan naar de 'eerlijke' dollarkoers van de verschillende euro's. Een Italiaanse euro zou nu 1,11 dollar moeten zijn - niet zo gek ver verwijderd van de huidige echte euro-dollar koers van 1,06. Spaanse en Belgische euro's zouden iets boven de 1,20 dollar zitten. Franse, Oostenrijkse en Finse euro's rond de 1,26. De Nederlandse zou een wisselkoers moeten hebben van 1,28. En de Duitse maar liefst 1,41 dollar.
- 07060 Zo gezien is de Duitse euro op dit moment inderdaad zwaar ondergewaardeerd, en Berlijn zelf bevestigt dat ook.
- 07061
- 07062 Centrifugale krachten
- 07063 Is dit een Amerikaans probleem? Nauwelijks, want wisselkoersen deinen over de tijd op en neer, gedreven door geld- en kapitaalstromen. Vijf jaar geleden was de euro-dollar koers nog ver boven de 1,40.
- 07064 Maar waar Trump en Navarro, al dan niet per ongeluk, wel de vinger op legden, is de gegroeide wanverhouding tussen de verschillende 'nationale' euro's binnen de muntunie. Dit is een middelpuntvliedende kracht die de eurozone, zonder intern herverdelingsmechanisme en met grote verschillen in nationaal beleid, uiteindelijk uit elkaar kan scheuren. Dat probleem gaat niet weg. Sterker: het is groot genoeg om iemand om 3 uur 's nachts voor uit zijn bed te bellen.
- 07065
- 07066 LOAD-DATE: February 10, 2017
- 07067
- 07068 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 07069
- 07070 GRAPHIC: Laatste jaren verzwakt de euro en sterkt de dollar aan

07071

07072 PUBLICATION-TYPE: Krant

07073

07074 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07075

07076

07077 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07078 All Rights Reserved

07079

07080

07081

07082

07083 147 of 200 DOCUMENTS

07084

07085

07086

07087 NRC Handelsblad

07088

07089 11 February 2017

07090 nh zaterdag

07091

07092 Amerikaans probleem

07093

07094 SECTION: Economie; Blz. 13

07095

07096 LENGTH: 184 woorden

07097

07098 Vraag aan het financiële panel: Is de euro te goedkoop?

07099 De euro is in een jaar tijd met ruim 5,5 procent in waarde gedaald ten opzichte van de Amerikaanse dollar en daar waren goede redenen voor.

Daar komt dit jaar weinig verandering in. In de eerste plaats omdat het Europese project onder druk blijft staan. Verschillende parlementsverkiezingen dit jaar maken beleggers nerveus. In de tweede plaats omdat het rentever verschil tussen Amerika en Europa verder oploopt. De Amerikaanse centrale bank zal dit jaar de korte rente mogelijk zelfs drie

keer verhogen. Tegen de zin van Duitsland en Nederland blijft het c3~]

monetaire beleid van de ECB dit jaar nog zeer ruim. Dit zorgt ervoor dat het rentever verschil met de Eurozone verder toeneemt. Door zich openlijk negatief uit te laten over Europa, draagt president Trump persoonlijk bij aan de huidige wisselkoers. De 'goedkope' euro stimuleert de Europese export en ondergraaft de Amerikaanse concurrentiekracht. De boodschap aan Trump zou moeten zijn: de euro is onze valuta, maak het niet jullie probleem.

07100 Lodewijk van der Kroft, vermogensbeheerder Comgest Benelux

07101

07102 LOAD-DATE: February 10, 2017

07103

07104 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07105

07106 PUBLICATION-TYPE: Krant

07107

07108 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07109

07110

07111 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07112 All Rights Reserved

07113

07114

07115

07116

07117 148 of 200 DOCUMENTS

07118

07119

07120

07121 NRC Handelsblad

07122

07123 11 February 2017

07124 nh zaterdag

07125

07126 Schommelingen horen erbij

07127

07128 SECTION: Economie; Blz. 13

07129

07130 LENGTH: 140 woorden

07131

07132 It is in the eye of the beholder of de euro te goedkoop is of juist te duur. De nieuwe regering van de Verenigde Staten vindt uit opportunisme dat hun economie om te groeien last heeft van een goedkope euro. En dat met een toon alsof alleen de politiek bepaalt hoe een valuta, of misschien wel een hele economie, zich gedraagt ten opzichte van andere valuta's. Politiek en centrale bank hebben wel invloed, maar zij zijn zeker niet de enige factor. Vergeet niet dat bijvoorbeeld een (regelmatig terugkerende) recessie ook ondanks hun beleid zal optreden. Daar komt bij dat het manipuleren ten eigen bate van een valuta meestal veel geld kost.

Schommelingen in economieën, valuta, grondstoffen en kosten van arbeid horen bij het ondernemersrisico, zowel bij een negatieve als bij een positieve invloed.

07133 Rob Labadie, adviseur Momentum Capital

07134

07135 LOAD-DATE: February 10, 2017

07136

07137 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07138

07139 PUBLICATION-TYPE: Krant

07140

07141 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07142

07143

07144 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07145 All Rights Reserved

07146

07147

07148

07149

07150 149 of 200 DOCUMENTS

07151

07152

07153

07154 NRC Handelsblad

07155

07156 11 February 2017

07157 nh zaterdag

07158

07159 Stemming kan snel omslaan

07160

07161 SECTION: Economie; Blz. 13

07162

07163 LENGTH: 189 woorden

07164

07165 De euro is volgens een aantal maatstaven te duur. De belangrijkste is het renteverskil tussen 10-jarige Duitse staatsleningen en 10-jarige Amerikaanse obligaties. Vrijdag was dat verschil 2,1 procentpunt (0,3 versus 2,4). Oftewel: de Europese belegger krijgt 700 procent meer rendement in dollars dan in euro's. De tweede reden om een nog

goedkopere euro te verwachten is de politiek. Het is wel duidelijk hoe de

E3~

komende vier jaar de politieke situatie in de VS is. In de komende vier maanden kan er in Europa veel veranderen. Dat geeft onzekerheid en

dat zal er niet voor zorgen dat de Europese munt direct massaal zal worden gekocht. Het grootste probleem met het voorspellen van de wisselkoers is dat op dit moment alle grote instituten in dezelfde richting denken. Die posities zijn ingenomen en dan kan de stemming snel omslaan. Daarnaast geeft de beroemde Big Mac index van The Economist aan dat de euro 10 procent te goedkoop is. Maar de ervaring heeft bewezen dat dit soort onderwaarderingen lang kunnen standhouden.

07166 Dit was de laatste aflevering van het financiële panel.

07167 Wilfried Steentjes, eigenaar Steentjes Vermogensbeheer

07168

07169 LOAD-DATE: February 10, 2017

07170

07171 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07172

07173 NOTES: Dit was de laatste aflevering van het financiële panel.

07174

07175 PUBLICATION-TYPE: Krant

07176

07177 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07178

07179

07180 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07181 All Rights Reserved

07182

07183

07184

07185

07186 150 of 200 DOCUMENTS

07187

07188

07189

07190 NRC Handelsblad

07191

07192 10 February 2017

07193 nh vrijdag

07194

07195 Initiatief van Dijsselbloem Spoedberaad over Griekse geldcrisis

07196

07197 SECTION: Buitenland; Blz. 2

07198

07199 LENGTH: 251 woorden

07200

07201 DATELINE: Brussel.

07202

07203 De Griekse geldcrisis blijft Europa achtervolgen. Na een week vol
c2~

verwijten over en weer houden de Griekse minister van Financiën

Doel: voorkomen dat het geruzie uitmondt in een nieuwe
periode van onzekerheid en paniek over Griekenlands toekomst
in de eurozone.

Tsako
lotos
en
Europ

07204 Volgens het Griekse dagblad Kathimerini kwam het initiatief voor
de bijeenkomst van Jeroen Dijsselbloem. De minister en
voorzitter van de Eurogroep wil niet dat Griekenland weer een
probleem wordt, zo vlak voor de Nederlandse verkiezingen van
15 maart. Op 20 februari vergaderen de ministers van Financiën

ese
gelds
chiete
rs
vrijda

07205 uit de eurozone en dit wordt gezien als de laatste mogelijkheid
om eruit te komen.

g in
Bruss

De discussie gaat over het (derde) leningenprogramma ter
waarde van 86 miljard euro. Zonder een nieuwe tranche kan
Griekenland in juli niet aan zijn aflossingsverplichtingen voldoen.
Een tussentijdse evaluatie moet uitsluitend bieden, maar de
gesprekken zijn vastgelopen. De geldschieters

el
spoed
beraa
d.

eisen dat
extra

bezuinigingsmaatregelen wettelijk worden c3~

'voorgeprogrammeerd'. De Grieken weigeren dat.

07206 Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) publiceerde deze week
een rapport waarin het oordeelt dat de Griekse staatsschuld
onhoudbaar is. Het IMF mag volgens zijn statuten niet meebetalen
aan reddingsprogramma's die op termijn onhoudbaar zijn en pleit

voor vergaande schuldverlichting. Landen als Duitsland en Nederland dreigen hun steun aan het programma in te trekken als het fonds niet meedoet.

07207

07208 LOAD-DATE: February 10, 2017

07209

07210 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07211

07212 PUBLICATION-TYPE: Krant

07213

07214 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07215

07216

07217 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07218 All Rights Reserved

07219

07220

07221

07222

07223 151 of 200 DOCUMENTS

07224

07225

07226

07227 NRC Handelsblad

07228

07229 07 February 2017

07230 nh dinsdag

07231

07232 De te zwakke Duitse mark

07233

07234 SECTION: Buitenland; Blz. 2

07235

07236 LENGTH: 443 woorden

07237

07238 De euro is een „grof ondergewaardeerde munt. Een impliciete Duitse mark" waarvan de lage koers Duitsland een onterecht voordeel geeft tegenover de Verenigde Staten én de andere landen van de eurozone. Deze beschuldiging kreeg Berlijn vorige week van Peter Navarro, de voorzitter van de nieuw opgezette nationale handelsraad van de Amerikaanse president Trump.

07239 De aantijging past in een patroon. De regering-Trump, sceptisch over de voordelen van internationale handel, lijkt erop gericht een wig te drijven in de Europese Unie. En dan is er weinig effectiever dan de Europese integratie neer te zetten als een project dat vooral de belangen van Duitsland dient. Dat resoneert uitstekend in de opvattingen van eurosceptici in grote delen van het continent.

07240 De vraag is of Navarro's beschuldiging hout snijdt. De euro staat laag, met een koers van rond de 1,08 per dollar. Dat was drie jaar geleden nog rond de 1,40. Zo gaat dat in een stelsel van zwevende wisselkoersen: kort voor en in de jaren na de Lehman-crisis was juist de dollar zwak, met een koers van soms boven de 1,50 euro. Daarmee weerspiegelt de verhouding tussen euro en dollar niet alleen, zoals topman Draghi van de Europese Centrale Bank gisteren zei, de verschillen in economische conjunctuur. De euro is ook laag door het expansieve monetaire beleid van de ECB, zoals daarvóór de dollar zwak was door soortgelijk beleid van de Amerikaanse centrale bank. Zo gaat het. En zo hoort het te gaan.

07241 De kwestie speelt echter niet alleen tussen de VS en de eurozone. Navarro raakte een teer punt door Duitsland ook te beschuldigen van het „uitbuiten" van de eigen partners in de eurozone. Het was, zondag, de Duitse minister van Financiën Schäuble zelf die dat in zekere zin beaamde. De euro staat inderdaad te laag voor Duitsland, en Schäuble zou liever een hogere wisselkoers zien. Maar invloed op het monetaire beleid dat de lage koers mede veroorzaakt heeft Duitsland niet. Bondskanselier Merkel zei dat vorige week eveneens. Maar dat is iets te makkelijk.

07242 De euro en het daarmee samenhangende beleid is, noodzakelijk, een gemiddelde. Dat betekent dat individuele landen zich moeten aanpassen. Duitsland, en ook Nederland, hebben lang benadrukt dat daarom met name de zuidelijke landen hun concurrentiepositie moeten verbeteren. Maar andersom ligt er nu eveneens een taak: het stimuleren van de binnenlandse vraag in landen met een te groot handelsoverschot. Daar hebben Berlijn,

en in mindere mate ook Den Haag, nu de ruimte voor. Met handelsoverschotten die zo enorm zijn als het Duitse en het Nederlandse, is het anders wachten op nog meer kritiek. En die is niet altijd onterecht.

07243

07244 LOAD-DATE: February 7, 2017

07245

07246 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07247

07248 PUBLICATION-TYPE: Krant

07249

07250 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07251

07252

07253 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07254 All Rights Reserved

07255

07256

07257

07258

07259 152 of 200 DOCUMENTS

07260

07261

07262

07263 NRC Handelsblad

07264

07265 06 February 2017

07266 nh maandag

07267

07268 Euro Schäuble: lage koers euro is schuld van ECB

07269

07270 SECTION: Economie; Blz. 10

07271

07272 LENGTH: 130 woorden

07273

07274 DATELINE: Amsterdam.

07275

07276 De huidige lage waarde van de euro is het gevolg van het
monetaire c1~

beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Dat zei de Duitse
minister van Financiën Wolfgang Schäuble in een interview met

de krant Tagesspiegel. Hij reageerde daarmee op kritiek van Peter Navarro, voorzitter van de Nationale Handelsraad van de Amerikaanse president Donald Trump.

07277 Volgens Navarro zou Duitsland de zwaar ondergewaardeerde euro gebruiken om de Verenigde Staten en andere Europese landen uit te buiten. Schäuble wijst erop dat Duitsland juist tegenstander is van de stimuleringsmaatregelen van de ECB. „Het huidige beleid van de ECB is te ruim voor Duitsland", aldus Schäuble. Ook zegt hij de ECB te hebben gewaarschuwd dat door dat beleid het handelsoverschot van Duitsland hoger zou uitvallen. (ANP)

07278

07279 LOAD-DATE: February 6, 2017

07280

07281 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07282

07283 PUBLICATION-TYPE: Krant

07284

07285 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07286

07287

07288 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07289 All Rights Reserved

07290

07291

07292

07293

07294 153 of 200 DOCUMENTS

07295

07296

07297

07298 NRC Handelsblad

07299

07300 04 February 2017

07301 nh zaterdag

07302

07303 BYLINE: Joop Klinkhamer; Marjo Janssen; Floris van den Berg

07304

07305 SECTION: Opinie; Blz. 10

07306

07307 LENGTH: 551 woorden

07308

07309 Baudet en de euro

07310

07311 Gebruik niet zomaar 'ons'

07312 „De euro bracht ons niets, enkel schulden", schrijven Baudet cs. Maar 'ons', wie zijn dat? Een belangrijk deel van de Nederlandse welvaart wordt gegenereerd door uitvoer binnen de EU. Exporteurs (groot en klein!) werden voor de euro-invoering vaak geconfronteerd met plotselinge devaluaties van zuidelijke EU-landen, die roet in het eten konden gooien, dan wel een concurrentiepositie onverwacht aantastten. Die devaluaties kunnen gezien worden als vals spelen.

07313 Het is dus niet onlogisch dat men in EU-verband heeft geprobeerd dit uit te sluiten. Dat men niet tegelijk een uniform systeem van vennootschapsbelasting invoerde, zie ik als het falen waarvoor nu de rekening wordt gepresenteerd. Aan 'ons' allemaal, dat klopt.

07314 Joop Klinkhamer

07315 Alzheimer

07316

07317 Ervaringsfeit? Bakerpraat!

07318 „Hoe iemand wordt, wordt bepaald door wie je echt bent", stelt Alzheimerspecialist Philip Scheltens in het Lunchinterview (28/1).

07319 Alsof het ware karakter zich door de ziekte openbaart. Een 'ervaringsfeit', voegt hij eraan toe. Scheltens heeft - gelukkig voor hem - genoeg aan een paar glazen Viognier-wijn (getuige het bij het interview afgedrukte bonnetje) en het luisterend oor van de interviewer om ons zijn ware aard te laten zien.

- 07320 Van een wetenschapper verwacht ik dat hij zich onthoudt van dergelijke onzin. Het is kwetsend voor iedere getroffene die als tierende patiënt de afdeling terroriseert, pijnlijk voor naasten die hun moeder alleen nog stuurs en grommend aantreffen. Zij waren niet altijd al zo. Ze zijn getroffen door een ziekte die hen verandert. Dat is iets anders dan de ware aard blootleggen.
- 07321 Ervaringsfeit is een duur woord voor bakerpraatje.
- 07322 Marjo Janssen
- 07323 Vrijheid
- 07324
- 07325 Intolerant met een reden
- 07326 In Oud verhaal, nieuwe vormen (1/2) wordt mijn bijdrage aan het EOprogramma Rot op met je Religie als volgt getypeerd: „Vooraf de atheïst met het sjajltje blonk uit in botte intolerantie." Verderop wordt het Facebook-protest aangehaald waar EO-leden hun verontwaardiging uiten over de programmering, die in hun ogen islam, euthanasie, lesbische en biseksuele vrouwen promoot. Dat is nog 'ns een staaltje van botte intolerantie! Christelijke intolerantie welteverstaan. De door mij in het programma geuite kritiek komt voort uit het scherp stellen van grenzen aan tolerantie en het niet tolereren van intolerantie waarmee de vrijheid en lichamelijk integriteit van anderen geschaad wordt. Mijn 'botte intolerantie' betrof onder meer jongensbesnijdenis, verdediging van het recht op abortus en euthanasie, opkomen voor de vrijheid van kinderen om niet op school geïndoctrineerd te worden en voor acceptatie van homoseksualiteit en transgenders.
- 07327 Floris van den Berg woordvoerder van het Atheïstisch Verbond
- 07328 Correcties/aanvullingen
- 07329
- 07330 Roshan Cools 2
- 07331 In de correctie van Roshan Cools (1/2, p. 19) werd Cools aangeduid met 'hij'. Cools is een vrouw.
- 07332
- 07333 Nasoetion
- 07334 In Staat al 50 jaar aansprakelijk voor excessen (28/1, p. 2) moest in de kop en tekst niet vijftig jaar maar ruim zestig jaar staan: zoveel jaren zijn verstreken sinds het vonnis uit 1953.

07335 In het artikel waarna dit bericht verwijst: Hoe een weduwe de Nederlandse staat deed buigen (p. 26-29), wordt in de laatste alinea's abusievelijk de Koperen Leeuw genoemd als een na hoogste onderscheiding. Dat moet zijn de Bronzen Leeuw.

07336

07337 LOAD-DATE: February 3, 2017

07338

07339 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07340

07341 PUBLICATION-TYPE: Krant

07342

07343 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07344

07345

07346 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07347 All Rights Reserved

07348

07349

07350

07351

07352 154 of 200 DOCUMENTS

07353

07354

07355

07356 NRC Handelsblad

07357

07358 04 February 2017

07359 nh zaterdag

07360

07361 Onderzoek naar de euro Mitterrand nam Kohl op sleeptouw

07362

07363 BYLINE: Aysso Reudink

07364

07365 SECTION: Opinie; Blz. 10

07366

07367 LENGTH: 226 woorden

07368

07369 In zijn antwoord op het opiniestuk van Thierry Baudet over de euro (NRC 31/01) schrijft Coen Teulings: „Het is echt niet louter economie wat de klok slaat. Kohl en Mitterrand keken in 1990 aan tegen een ellendige geschiedenis van bloedige conflicten tussen Duitsland en Frankrijk. Mitterrands angst was dat Duitsland opnieuw zijn eigen weg zou kiezen.

(...) En dus werd besloten tot de invoering van de euro."

07370 Het door Teulings gebruikte argument is bezijden de waarheid en getuigt van hineininterpretieren.

07371 Allereerst was Duitsland, 45 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, politiek en economisch al sterk verankerd in Europa. Het was de Franse president François Mitterrand die in 1990 de Duits bondskanselier Helmut Kohl onder druk zette om de sterke D-mark op te geven voor de euro, om zodoende de structureel zwakke Franse franc blijvend te verdoezelen, in ruil voor de medewerking van Frankrijk aan de Duitse hereniging.

07372 Het economisch machtige Duitsland was immers mordicus tegen een gemeenschappelijke munt. Frankrijk wierp zich in die tijd op als politiek leider van Europa maar kon niet zonder de economische locomotief Duitsland.

07373 Mitterrand maakte handig gebruik van de door sentimenten gedreven scepsis over de Duitse hereniging in onder andere het Verenigd Koninkrijk en Nederland.

07374 Aysso Reudink

07375 Publicist en oud-uitgever van European Affairs

07376

07377 LOAD-DATE: February 3, 2017

07378

07379 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07380

07381 PUBLICATION-TYPE: Krant

07382

07383 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07384

07385

07386 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07387 All Rights Reserved

07388

07389

07390

07391

07392 155 of 200 DOCUMENTS

07393

07394

07395

07396 NRC Handelsblad

07397

07398 04 February 2017

07399 nh zaterdag

07400

07401 Budgettaire orthodoxie

07402

07403 SECTION: Economie; Blz. 13

07404

07405 LENGTH: 183 woorden

07406

07407 Vraag aan het financiële panel: Is Donald Trump een gevaar voor de euro?

07408 Is de euro eigenlijk te zwak voor een economie als de Duitse? Ja. Maar is dat dan bewuste muntmanipulatie? Nee. Duitsland kiest voor de euro omwille van het bredere Europese project. Niet om te profiteren van een goedkope eenheidsmunt. Bovendien is de kritiek op het Duitse handelsoverschot niet nieuw. Sterker, zelfs de Europese Commissie spoort onze oosterburen regelmatig aan om meer in te zetten op binnenlandse vraag. Waardoor de invoer zou toenemen en het handelsoverschot met het buitenland vanzelf krimpt. De budgettaire orthodoxie van Finanzminister Schäuble houdt dergelijk beleid echter tegen. Misschien verandert dat onder Amerikaanse druk. Of na de Franse presidentsverkiezingen. Mocht daar een winnaar uit de bus komen die eindelijk hervormt, dan zou het de Duitsers kunnen aanzetten tot enige budgettaire soepelheid. Als steuntje voor het Europese belang. De groei in de eurozone zou er wel bij varen. Zodat de kritiek die zone uiteindelijk juist sterker maakt en niet zwakker.

07409 Luc Aben, hoofdeconoom Van Lanschot

07410

07411 LOAD-DATE: February 3, 2017

07412

07413 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07414

07415 PUBLICATION-TYPE: Krant

07416

07417 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07418

07419

07420 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07421 All Rights Reserved

07422

07423

07424

07425

07426 156 of 200 DOCUMENTS

07427

07428

07429

07430 NRC Handelsblad

07431

07432 04 February 2017

07433 nh zaterdag

07434

07435 Onderlinge verschillen

07436

07437 SECTION: Economie; Blz. 13

07438

07439 LENGTH: 182 woorden

07440

07441 Nee, het gevaar voor Europa komt van binnenuit. Pak de langetermijngrafiek van de industriële productie van Italië, Frankrijk en Duitsland er maar bij. Tot de euro beweegden deze lijnen gelijk. Na de invoering van de euro gaat de Duitse lijn sterk omhoog en storten de lijnen van Italië en Frankrijk het ravijn in. Dit komt omdat de Italianen en de Fransen hun gebrek aan productiviteitsgroei vroeger compenseerden door de munt te devalueren. Dit kan niet meer en dat betekent dat de voorsprong van Duitsland op de rest van de landen verder toeneemt. Duitsland heeft als bonus dat het een exportgedreven economie heeft. De zwakke landen zorgen ervoor dat de euro in de afgelopen drie jaar gedaald is met ruim 20 procent. Het gevolg is dat de Duitse goederen voor de rest van de wereld ruim 20 procent goedkoper zijn geworden. Dit stuwt de Duitse economische groei. Of de industriële productie van de verschillende landen komt weer in de pas of de eurozone valt uit elkaar. De divergentie is een groter gevaar dan de acties van Donald Trump.

07442 Karel Mercx, beleggingsspecialist Beleggers Belangen

07443

07444 LOAD-DATE: February 3, 2017

07445

07446 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07447

07448 PUBLICATION-TYPE: Krant

07449

07450 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07451

07452

07453 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07454 All Rights Reserved

07455

07456

07457

07458

07459 157 of 200 DOCUMENTS

07460

07461

07462

07463 NRC Handelsblad

07464

07465 04 February 2017

07466 nh zaterdag

07467

07468 Europese eenheid verstoord

07469

07470 SECTION: Economie; Blz. 13

07471

07472 LENGTH: 185 woorden

07473

07474 Trump beïnvloedt de Europese verhoudingen. Door de relaties met Rusland en de Britten aan te halen, ondermijnt hij de Europese belangen. Trumps mening dat Duitsland een valutamanipulator is en te veel exporteert, ligt eveneens gevoelig. Zuid-Europese landen willen immers ook dat Duitsland meer gaat besteden. Met zijn opmerkingen kan Trump de eenheid binnen Europa verstoren. Daarnaast is de Europese economie door de hoge export naar de VS kwetsbaar voor Amerikaanse maatregelen. De repatriëring van buitenlandse winsten zal vooral Ierland en Nederland treffen. Al deze argumenten kunnen de euro onder druk zetten. De recente zwakte van de dollar lijkt dan ook meer een gevolg van de uitspraken en acties van Trump, die de internationale verhoudingen op scherp zetten. Hoe landen zullen reageren is nog onduidelijk. Een beleid van fiscale stimulering en protectionisme gaat echter meestal niet samen met een zwakkere munt, terwijl ook het grote renteverval tussen de VS en Europa de dollar voorlopig steunt.

07475 Heeft u ook een vraag? Mail naar beleggen@nrc.nl

07476 Ineke Valke, beleggingsstrateeg Theodoor Gilissen

07477

07478 LOAD-DATE: February 3, 2017

07479

07480 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07481

07482 NOTES: Heeft u ook een vraag? Mail naar beleggen@nrc.nl

07483

07484 PUBLICATION-TYPE: Krant

07485

07486 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07487

07488

07489 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07490 All Rights Reserved

07491

07492

07493

07494

07495 158 of 200 DOCUMENTS

07496

07497

07498

07499 NRC Handelsblad

07500

07501 02 February 2017

07502 nh donderda

07503

07504 Kamer ziet niets in Baudets 'Peuro'

07505

07506 BYLINE: Floor Rusman

07507

07508 SECTION: Economie; Blz. 6

07509

07510 LENGTH: 561 woorden

07511

07512 DATELINE: Den Haag.

07513

07514 ABSTRACT

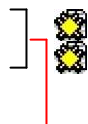
07515 EURO

07516 Er komt geen parlementaire enquête naar de invoering van de euro. „Het enquêterecht is niet voor een politieke agenda.”

07517 De Tweede Kamer heeft geen behoefte aan een parlementaire enquête naar de invoering van de euro. Het burgerinitiatief 'Peuro' van Thierry Baudet, dat de Kamer vroeg om zo'n enquête, kreeg geen steun van VVD, CDA, PvdA en D66 tijdens een debat woensdagmiddag.

07518 De lange weg naar dit debat begon bijna twee jaar geleden, toen Baudet met een aantal andere publicisten begon met het verzamelen van de benodigde 40.000 handtekeningen. Inmiddels leidt Baudet de nieuwe partij Forum voor Democratie, die zeer kritisch is over de EU. Het debat viel dus op een voor hem handig

moment. De speech waarmee Baudet opende bevatte dan ook typische FvD-woorden als 'het partijkartel'.

- 07519 Om deze reden reageerde Wouter Koolmees (D66) fel op het burgerinitiatief: „Het gaat deze heren niet om waarheidsvinding, maar om een politieke agenda. D66 laat het enquêterecht daar niet voor misbruiken." Met 'deze heren' doelde hij op Baudet en zijn nummer twee Theo Hiddema, die het debat van achterin de zaal gadesloeg.
- 07520 Twee jaar geleden kon men ook niet weten in welke context dit debat zou belanden. Trump en zijn geestverwanten waren nu niet ver weg. „Het spook van het nationalisme is onder andere door de euro wakker gekust", zei Carola Schouten (ChristenUnie). Volgens Wouter Koolmees was juist nu „een sterk Europa belangrijker dan ooit", waarop Marianne Thieme (PvdD) zei dat ze het „onsmakelijk" vond „Trump en Poetin te betrekken bij de Europese integratie".
- 07521 SP, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, SGP, PVV en Bontes/Van Klaveren (samen 39 zetels, voor een meerderheid waren nog 37 zetels nodig) steunden het initiatief. Dat is niet verrassend: SP, SGP en de voorgangers van de ChristenUnie stemden destijds tegen de invoering van de euro, de andere drie bestonden toen nog niet. Over de euro is begin jaren negentig te weinig debat gevoerd, stelden SP en ChristenUnie: de meerderheid van de partijen was toen in de ban van „wishful thinking", in de woorden van Carola Schouten. Volgens haar zou een parlementaire enquête een goed idee zijn „om ons te behoeden voor there is no alternative-denken in de toekomst".
- 07522 CDA en VVD toonden zich woensdag ook niet helemaal content met de gang van zaken rondom de euro. Volgens Mark Harbers (VVD) had de vvd~ muntunie met de kennis van nu „anders ingericht moeten worden". Pieter CDA~ Omtzigt (CDA) was kritisch over onder andere het Stabiliteits- en Groeipact en de rol van de ECB. Maar een enquête zagen ze niet zitten.
- 07523 Volgens Harbers is zo'n onderzoek helemaal niet nodig: „Er zijn al heel veel feiten bekend. Er zijn geen vragen die met een parlementaire enquête te beantwoorden zijn." Ook Henk Nijboer (PvdA) vond dat er helemaal geen geheimzinnigheid bestaat rondom de invoering van de muntunie: „De euro wás een politiek project, dat was toen al duidelijk in die debatten."
- 07524 Minister Jeroen Dijsselbloem (Financiën, PvdA) zei dat ook tijdens zijn beantwoording van de vragen. „Er werd al vanaf midden jaren tachtig geanticipeerd op monetaire eenwording. Daar werd ook gesproken over de risico's."

07525 Toch zei Dijsselbloem na afloop naast de plenaire zaal tegen Schouten dat hij zelf, in tegenstelling tot de PvdA-fractie een parlementaire enquête prima zou vinden: dan is er tenminste voor iedereen duidelijkheid.

07526

07527 LOAD-DATE: February 2, 2017

07528

07529 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07530

07531 PUBLICATION-TYPE: Krant

07532

07533 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07534

07535

07536 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07537 All Rights Reserved

07538

07539

07540

07541

07542 159 of 200 DOCUMENTS

07543

07544

07545

07546 NRC Handelsblad

07547

07548 01 February 2017

07549 nh woensdag

07550

07551 Aanval 'D-mark' nieuwe stap in offensief Trump

07552

07553 BYLINE: Mark Beunderman; Maarten Schinkel

07554

07555 SECTION: Economie; Blz. 2

07556

07557 LENGTH: 887 woorden

07558

07559 DATELINE: amsterdam.

07560

07561 ABSTRACT

07562 Valutamanipulatie

07563 Met verwijten aan Duitsland, dat met een zwakke munt zou profiteren van anderen, drijft het Witte Huis niet alleen een wig tussen de EU en de VS, maar ook tussen de eurolanden.

07564

07565 Economisch beleid VS

07566 Duitsland gebruikt een „grof ondergewaardeerde" munt om de Verenigde Staten en zijn Europese partners uit te buiten, zei Peter Navarro dinsdag tegen de Britse krant Financial Times. Daarmee ontketent het Witte Huis, waar Navarro de voorzitter is van de nieuwe National Trade Council (Nationale Handelsraad) onder president Trump, een nieuwe ronde in de handelsoorlog die meteen na Trumps inauguratie is begonnen.

07567 Volgens Navarro is de euro een „impliciete Duitse mark", waarvan de lage koers Duitsland een kunstmatig voordeel geeft. Zo drijft de regering Trump nu niet alleen een nieuwe wig tussen de VS en de EU, maar verdeelt hij ook de eurozone zelf.

07568 Binnen korte tijd heeft zich een patroon ontwikkeld waarin Trump en leden van zijn regering openlijk speculeren over het uiteenvallen van de EU en de eurozone. Met felle kritiek op het machtigste en economisch sterkste land van de EU, Duitsland, lijkt de regering in Washington dit scenario zelf kracht bij te willen zetten.

07569 In een interview met de Duitse krant Bild zei Trump vlak voor zijn inauguratie: „Als je naar de Europese Unie kijkt, is dat Duitsland. Eigenlijk gewoon een vehikel voor Duitsland. Daarom vond ik dat het Verenigd Koninkrijk zo slim was om eruit te stappen."

- 07570 Het is een argument dat eurosceptici in onder meer Frankrijk (Front National) en Italië (Lega Nord) ook vaak gebruiken: de EU is een Duits project, waar we weg moeten wezen. Zij voelen zich nu gesterkt door de Amerikaanse president.
- 07571 De beoogde Amerikaanse ambassadeur bij de EU, Ted Malloch, herhaalde vorige week in een interview met de BBC nog eens dat Trump gelooft dat de EU zijn oren laat hangen naar de Duitsers. Malloch schetste ook met genoeg een scenario van Europese desintegratie. „Wat ik zou doen is speculeren tegen de euro”, zei hij.
- 07572 Maar hebben Trumps vertegenwoordigers inhoudelijk een punt met hun verwijt van valutamanipulatie? Dat heeft te maken met de wisselkoers tussen de VS en de eurozone én met de verhoudingen binnen de eurozone zelf.
- 07573 Om met dat eerste te beginnen: er is sinds ruim veertig jaar formeel een stelsel van vrij zwevende wisselkoersen tussen de westerse economieën. Munten deinen over de tijd op en neer. Verschillen in rente, verschillen in de kosten van arbeid, producten en diensten en in economische vooruitzichten domineren gewoonlijk de wisselkoers.
- 07574 Maar zo soepel gaat het lang niet altijd. In de jaren dertig waren concurrerende devaluaties van de eigen munt de manier om een voordeel op andere landen te halen. Er is wel beweerd dat dit na de Lehman-crisis eveneens is gedaan, maar dan via het monetaire beleid van de centrale banken. Hoe lager de rente en hoe soepeler het monetaire beleid, hoe onaantrekkelijker voor beleggers, en dus goedkoper, de munt.
- 07575 De VS lieten in aanloop naar 'Lehman' en in de jaren daarna, toe dat de dollar zeer ver wegzakte, tot zelfs 1,60 dollar per euro. Dat hielp de Amerikaanse economie er mede bovenop. Sinds de Europese Centrale Bank op haar beurt de geldpers aanzette, nu twee jaar geleden, is de euro sterk gedaald. Als dat 'manipulatie' wordt genoemd, dan is daar aan weerskanten van de Atlantische Oceaan aan meegedaan.
- 07576 De ironie is hier bovendien dat juist Duitsland de grootste tegenstander was, en is, van het zeer ruime geldbeleid van de ECB, maar nu dus in de VS wordt aangewezen als de kwade genius die de euro kunstmatig heeft laten dalen. Merkel zei dinsdag dan ook dat Duitsland de koers van de v2~ euro niet kan beïnvloeden.]

- 07577 Splijtender is in wezen Navarro's beschuldiging dat Duitsland ook zijn euro-partners benadeelt. Daar heeft Trumps tophandelsman ogenschijnlijk wel een punt. Duitsland heeft een enorm overschot op de betalingsbalans van, volgens de OESO, 9,2 procent van het bruto binnenlands product. Dat is mede afkomstig van handels- en geldstromen binnen de eurozone.
- 07578 Berlijn heeft, zeker in de eerste jaren van deze eeuw, de loonkosten fors naar beneden geduwd, waardoor Duitsland veel concurrerender werd dan de meeste andere eurolanden. En doordat dit verschil niet langer kon worden weerspiegeld in de wisselkoers van de D-mark, is het gestold in een concurrentieverhouding die de Duitse voorsprong bestendigt.
- 07579 In de praktijk is Duitsland dus gedevalueerd binnen de eurozone. Berlijn kan daarop antwoorden dat het een beleid heeft gevoerd om concurrerend te worden, wat de anderen hebben nagelaten. Duitsland zou kunnen stellen dat het nu wordt 'gestraft' voor goed gedrag.
- 07580 Anderzijds is Berlijn er herhaaldelijk op aangesproken zijn economie, de binnenlandse vraag, te stimuleren in plaats van zich alleen maar op de export te richten. Daarop is de regering-Merkel lange tijd niet ingegaan omdat het bereiken van een begrotingsoverschot de voorrang kreeg.
- 07581 Zo ontspint zich nu niet alleen een discussie tussen Europa en de VS, maar ook binnen Europa zelf. Niet onbelangrijke vraag in dit verband: hoe lang kan Nederland, dat eveneens een enorm overschot (8,1 procent) heeft op de betalingsbalans, zich nog verschuilen achter de brede, Duitse rug?
- 07582 Handeloorlog Witte Huis kan, via aantijgingen tegen Berlijn, nu ook de eurozone splijten
- 07583
- 07584 LOAD-DATE: February 1, 2017
- 07585
- 07586 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 07587
- 07588 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 07589
- 07590 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 07591

07592

07593 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07594 All Rights Reserved

07595

07596

07597

07598

07599 160 of 200 DOCUMENTS

07600

07601

07602

07603 NRC Handelsblad

07604

07605 01 February 2017

07606 nh woensdag

07607

07608 Trumps visie vrijhandel is riskant en destabiliserend

07609

07610 SECTION: Opinie; Blz. 2

07611

07612 LENGTH: 442 woorden

07613

07614 Commentaar

07615 Internationale handel als een oorlog van allen tegen allen. Deze doctrine lijkt in snel tempo te worden toegepast door de nieuwe Amerikaanse regering-Trump. Het handelspact TPP is inmiddels zo goed als opgezegd. NAFTA, het verdrag dat de vrijhandel tussen de VS, Mexico en Canada regelt, wankelt. Het TTIP-verdrag met de Europese Unie sneuvelt in de laatste stadia van onderhandeling. China wordt de wacht aangezegd. Amerikaanse bedrijven die buitengaats, met name in Mexico, opereren om van daaruit naar de VS te exporteren, kregen een tik op de vingers. En nu is ook de Europese Unie aan de beurt. Dinsdag beschuldigde Peter Navarro, de topadviseur voor internationale handel onder Trump, Duitsland van valutamanipulatie. Het zou oneerlijk profiteren van de lage euro en niet alleen de Verenigde Staten maar ook zijn partners binnen de eurozone benadelen.

07616 Het motief achter al deze uitspraken en beleidsvoornemens is de overtuiging dat de VS, en dan met name de Amerikaanse arbeidersklasse, een slachtoffer zijn vrijhandel. Daarmee nemen de VS een radicaal andere houding aan dan sinds de Tweede Wereldoorlog gebruikelijk was. Onder Amerikaanse leiding werd de internationale handel vrijgemaakt, tarieven verlaagd en barrières geslecht. Internationale economische integratie was een van de belangrijkste fundamenten voor de 'Pax Americana'.

07617 Dat alles wankelt nu. De realistische kijk op de internationale betrekkingen wint onder Trump snel veld. Dat geldt evenzeer voor de visie op de Europese Unie. Voor het Europese project is weinig begrip in een wereldbeeld waar de natiestaat de enige actor is en waar de winst van de een het verlies is van de ander.]

07618 De klachten over het tempo van de globalisering zijn niet allemaal ongegrond. Er zijn grote onevenwichtigheden in de wereldeconomie. De toetreding van China tot de wereldmarkt was en is een schok waar de gevestigde westerse economieën nog

steeds van nabevan. De internationale financiële sector was een bron van instabiliteit en het is nog de vraag of dat afdoende is geadresseerd.

07619 Veel van de bezwaren zijn niet te herleiden tot vrijhandel maar tot de oprukkende technologie die veel banen overbodig maakt. Het zorgen voor de verliezers is van groot belang, net als goede scholing en een rechtvaardige verdeling van de welvaart.

07620 Economische onveiligheid is een belangrijk thema voor de burger, niet alleen in de VS maar ook in Europa. Maar radicale oplossingen, met een handelsoorlog als mogelijk gevolg, zijn het antwoord niet. Pas als de vrijhandel wordt afgebroken, zal blijken hoe groot de schade is. En hoe groot de voordelen zijn die deze ons, vaak ongezien, heeft gebracht.

07621

07622 LOAD-DATE: February 1, 2017

07623

07624 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07625

07626 PUBLICATION-TYPE: Krant

07627

07628 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07629

07630

07631 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07632 All Rights Reserved

07633

07634

07635

07636

07637 161 of 200 DOCUMENTS

07638

07639

07640

07641 NRC Handelsblad

07642

07643 31 January 2017

07644 nh dinsdag

07645

07646 Geen weg terug, ga door met die euro

07647

07648 BYLINE: Coen Teulings. Maar politieke motieven zijn ook goede motieven.

07649

07650 SECTION: Opinie; Blz. 16

07651

07652 LENGTH: 804 woorden

07653

07654 ABSTRACT

07655 Problemen door invoering van de euro zijn al langer bekend. De eenheidsmunt is vooral een politiek project, aldus

07656 De initiatiefnemers van het burgerinitiatief naar de invoering van de euro willen weten of politici zich, bij de besluitvorming over het Verdrag van Maastricht, bewust waren van de risico's en of zij de burger een verkeerd beeld hebben voorgespiegeld. Is zo'n enquête een goede zaak?

07657 Deze enquête lijkt me verspilde energie. Het is vragen naar de bekende weg, we weten het antwoord al. Bijna op het moment van de ondertekening van het Maastrichtverdrag schreef Barry Eichengreen, een bekend economisch historicus, een artikel met de veelzeggende titel: 'Should the Maastricht Treaty Be Saved?' Daarin beschreef hij in detail waarom het verdrag niet kon functioneren. Nagenoeg al zijn zorgen bleken bij de eurocrisis terecht. Een monetaire unie kan niet goed functioneren zonder een gemeenschappelijk begrotingsbeleid, maar de lidstaten waren toen niet bereid om dat te accepteren. Dat wisten de verantwoordelijke politici destijds donders goed. Zij gokten erop dat die ontbrekende bouwstenen later zouden worden toegevoegd, zodra zou blijken dat dit onvermijdelijk was. Zo is dat in de geschiedenis van de EU immers steeds gegaan: alleen onder druk worden politieke verhoudingen vloeibaar.

07658 Waren deze problemen echt breed bekend? Waarom hebben politici het project dan toch doorgezet?

07659 Alle problemen zijn uitgebreid in de krant besproken en ook daarna is de geschiedenis veelvuldig in detail beschreven. André Szász, de onlangs overleden oud-directeur van De Nederlandsche Bank, heeft er in 1999 een prachtig boek over geschreven, The Road to European Monetary Union. Het Centraal Planbureau heeft het in het boek Euro(pa) in Crisis (2011) ook allemaal uit de doeken gedaan. De verantwoordelijke politici, met name Mitterrand en Kohl, waren zich van de risico's bewust. Zij beschouwden de invoering van de euro echter niet als een economisch maar als een politiek project.

07660 Wat was het politieke belang?

07661 De discussie over de invoering van de euro speelde na de val van de Muur in 1989. Daardoor ontstond voor Kohl plotseling de mogelijkheid om Duitsland te herenigen. Hij had daar echter de instemming van andere landen voor nodig, met name van Frankrijk, liefst ook van Engeland. Thatcher wilde de hereniging van Duitsland voorkomen. Ze probeerde het vooroorlogse bondgenootschap tussen Frankrijk en Engeland nieuw leven in te blazen om zo samen de Duitse hereniging te blokkeren. Onze premier Lubbers had sympathie voor dit idee. President Mitterrand voelde er echter niets voor. Hij zag de Duitse hereniging als onontkoombaar. Terecht lijkt me, en hij wilde koste wat kost de Frans-Duitse as in stand houden. Die as was de drijvende kracht achter het EU-succes. Mitterrand stelde Kohl één voorwaarde die Duitsland voor altijd aan het Europese project moest binden: invoering van de euro.

07662 Maar ons zijn toch altijd enorme economische voordelen van Europa voorgespiegeld?

07663 Nee. De veelbesproken voordelen kwamen voort uit de invoering van de €³

07664 Was de euro daarmee louter een politiek project? Had de munt dan maar beter niet kunnen worden ingevoerd?

07665 Nee, zo is het niet. Politieke motieven zijn ook goede motieven. Het is echt niet louter economie wat de klok slaat. Kohl en Mitterrand keken in 1990 aan tegen een ellendige geschiedenis van bloedige conflicten tussen Duitsland en Frankrijk. Mitterrands angst was dat Duitsland opnieuw zijn eigen weg zou kiezen. Het schrikbeeld van een herhaling van de geschiedenis kon herleven. Kohl was voor die angst niet ongevoelig. En dus werd besloten tot de invoering van de euro. Of die keuze toen

juist was, daarover kun je van mening verschillen. Maar over de motieven die

inter
ne
mark
t,
niet
uit de
invoe
ring

van de euro. De voordelen zijn eerder beschreven in een rapport van de Italiaanse econoom Paolo Cecchini, in 1988. Die voordelen - vooral meer handel - zijn ook gerealiseerd. De voordelen van de invoering van de euro waren minder duidelijk.

doorslaggevend waren, daarover bestaat geen misverstand.

Baudet c.s. FVD~ suggereren dat een parlementaire enquête een groot geheim zal onthullen. Dat is niet waar. Dat de euro vooral een politiek project was, was bij de ondertekening van het Verdrag van Maastricht al breed bekend.

07666 Als de euro dan weinig voordelen heeft gehad, kunnen we er dan niet beter mee stoppen?

07667 Dat is niet goed mogelijk. Het is als het bakken van een omelet: als je de eieren gebroken en door elkaar hebt geklutst, kun je daar niet weer ongebroken eieren van maken. Met de euro is

Date: 31-01-2017 10:19 P L: ATLAS NRC Handelsblad 1216/325

07668 Het met anders. Als je er eenmaal aan begonnen bent, is er nauwelijks meer een weg terug. Mitterrand wilde koste wat kost de Frans-Duitse as in stand houden
07669 Coen Teulings, NRC-columnnist, is econoom en hoogleraar aan de universiteiten van Cambridge en Amsterdam.

07670
07671
07672 LOAD-DATE: January 31, 2017

07673
07674 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07675 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-

07676
07677 CODE: NRC Handelsblad

07678
07679
07680 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07681 All Rights Reserved

07682
07683
07684
07685 162 of 200 DOCUMENTS

07686
07687
07688 NRC Handelsblad

07689
07690 31 January 2017

07691 nh dinsdag

07692
07693
07694

ABSTRACT

07704 Er moet dringend een parlementair onderzoek komen naar de invoering van de euro, vinden cum suis. „Ons is destijds een rad voor ogen gedraaid."

07705

07706 De euro

07707 Woensdag 1 februari gaan we naar de Tweede Kamer om in de plenaire zaal de minister van Financiën en Eurogroepvoorzitter Jeroen Dijsselbloem, en ook de 150 leden van het parlement, ter verantwoording te roepen. Twee jaar geleden startte Forum voor Democratie een burgerinitiatief waarmee we in korte tijd meer dan de benodigde 40.000 handtekeningen verzamelden om een onderwerp op de politieke agenda te kunnen zetten. Onder de strijdleus 'Peuro' eisten wij een parlementaire enquête naar de besluitvorming rondom de invoering van de euro.

07695 De euro bracht ons niets, alleen maar schulden
FVD~

07696

07697

BYLI
NE: Thierry Baudet

07698

07699

SEC
TION:

Opinie; Blz. 16

07700

07701

LEN

GTH: 744 woorden

07702

07703

07708 Het doen opgaan van de gulden in een Europese eenheidsmunt vond plaats in een periode van ongeveer tien jaar, van 1992 tot 2002. Opeenvolgende regeringen en politici verklaarden dat de euro ons geen soevereiniteits- en welvaartsoverdracht zou kosten. Diverse kabinetten en hun ministers van Financiën (Lubbers, Kok, Zalm) bezwoeren ons dat het economisch leven in Nederland vrijwel ongewijzigd zou voortgaan - met slechts wat meer betaalgemak voor toeristen en ondernemers, en een verplichting voor de zuidelijke landen om een gezonder monetair beleid te gaan voeren.

07709 Een win-winsituatie dus, ja: volgens de leidende politici lag voor ons een rooskleurige toekomst in het verschiet. Naar economen die goed onderbouwde bezwaren formuleerden (zoals Arjo Klamer) werd niet serieus geluisterd, ook niet door de media.

07710 Was dat maar wel gebeurd. Want inmiddels staat elke werkende Nederlander voor ruim 20.000 euro garant voor schulden in zuidelijke E3~ eurolanden. ECB-president Draghi drukt nog altijd maandelijks 80 miljard euro aan nieuw geld bij, zodat het bedrag aan

(grot
ende
els
waar
deloz
e)
staat
sleni

07711 Door de kunstmatig lage rente - opnieuw om de zuidelijke landen te ontzien - zijn onze pensioengerechtigden, premiebetalers en spaarders ook al tientallen (zo niet honderden) miljarden aan rente-inkomsten misgelopen. Met een forse koopkrachtvermindering tot gevolg die mede verantwoordelijk is voor de stagnerende economische groei.

ngen waarvoor wij mede aansprakelijk kunnen worden gehouden almaar verder groeit.

07712 Maar het gaat niet om geld alleen. De euro heeft ons ook soevereiniteit FVD~ gekost - en daarmee democratische zeggenschap. Denk aan de 3procentnorm en de controle op onze nationale begroting die nu in handen is van een Brusselse 'supercommissaris'. IJverig wordt door de eurocraten ondertussen verder gewerkt aan een Europese bankenunie met beoogde onderlinge aansprakelijkheid, aan collectivisering van de verschillende staatschulden via eurobonds, en aan het onder Brussels toezicht stellen van onze in vijftig jaar opgebouwde pensioentegoeden.

07713 Wist men dit alles nu werkelijk niet? Kon men dit nu echt niet voorzien? Het lijkt er zeer op dat onze politici ons een rad voor ogen hebben gedraaid. Want op bestuurlijk topniveau waren deze dramatische gevolgen van invoering van de euro zeer wel bekend. Zo klapte Romano Prodi uit de school dat hij met bondskanselier Kohl „en alle andere regeringsleiders" destijds besproken heeft dat

er crises zouden volgen, en dat grote soevereiniteits- en welvaartsoverdrachten vervolgens noodzakelijk (en dus onvermijdelijk) zouden zijn.

07714 Waren Lubbers, Kok en Zalm extreem onnozel? Of nalatig? Of hebben ze moedwillig zaken verzwegen? Voor de democratische integriteit van ons land is het essentieel dat we een antwoord krijgen op deze vragen. De enorme risico's die de invoering van de euro voor onze toekomstige generaties met zich meebrengt, moeten nu duidelijk in kaart worden gebracht. Een parlementaire enquête is de enige manier waarop dat kan, omdat de betrokkenen van toen daarmee onder ede kunnen worden gehoord. En dat dient nu te geschieden - want nu leven de meeste

betrokkenen nog.

07715 Geen enkel besluit is ingrijpender geweest voor ons land, onze economie, onze welvaart en onze democratische vrijheden. Geen enkel besluit heeft

ons meer geld en soevereiniteit gekost dan dit. Er moet een parlementaire

enquête komen. We moeten weten wat zich hier heeft afgespeeld. FvD~

07717 Thierry Baudet (Forum voor Democratie) is initiatiefnemer van
'Peuro, Burgerinitiatief voor een parlementaire enquête over de
invoering van de euro'. Medeondertekenaars zijn: Frank
07718 Ankersmit, Paul Cliteur, Paul Frentrop, Robert de Haze
07719 Winkelman, Theo Hiddemaen Henk Otten.

07720 LOAD-DATE: January 31, 2017
07721
07722 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
07723 PUBLICATION-TYPE: Krant JOURNAL-
07724
07725 CODE: NRC Handelsblad
07726
07727
07728 Copyright 2017 NRC Media B.V.
07729 All Rights Reserved
07730
07731
07732
07733 163 of 200 DOCUMENTS
07734
07735
07736 NRC Handelsblad
07737
07738 30 January 2017
07739 nh maandag
07740
07741 Er is inflatie, maar Draghi wil graag meer
07742
07743 BYLINE: Mark Beunderman
07744 SECTION: Economie; Blz. 10
07745
07746 LENGTH: 907 woorden
07747
07748 DATELINE: Amsterdam.

07749 ABSTRACT
07750 Geldpolitiek
07751 Al jaren probeert de ECB de inflatie aan te jagen. Dat lukt nog
07752 niet overal in de eurozone.
07753 Is eindelijk de inflatie terug in Europa? Tekenen zijn er volop.
07754 Vorige week deed de Bundesbank, de Duitse centrale bank, een
07755 opvallende prognose: deze maand wordt in Duitsland 2 procent
inflatie gehaald. Dat is al iets bóven de doelstelling van de
Europese Centrale Bank (ECB): „onder, maar nabij" 2 procent.

07756 De ECB probeert al zeker drie jaar de ultralage inflatie in de eurozone op dit niveau te krijgen.
Onlangs bleek uit cijfers van Eurostat, het statistische bureau van de EU, dat de inflatie eind 2016 in vrijwel alle eurolanden omhoog is geschoten.

07757

07716

En dat dient nu te geschieden - want nu leven de meeste betrokkenen nog

Gemiddeld lagen de prijzen in december 1,1 procent hoger dan een jaar geleden. In november was dat nog 0,6 procent. Duitsland loopt voorop. Daar steeg de inflatie van 0,8 naar 1,7

procent. Sommige economen voorzien een verdere stijging van de prijzen, omdat de verwachte inflatie in de Verenigde Staten onder president Trump kan doorsijpelen naar Europa.

07758 Goed nieuws voor de ECB, zou je zeggen. Met de inflatie van rond 0 procent van de afgelopen jaren is de ECB niet tevreden. Nul-inflatie ligt dicht bij negatieve inflatie. En dat kan, in een zwart scenario, ontaarden in deflatie, een economisch verwoestende spiraal van kelderende prijzen.

07759

07760 Draghi is nog niet tevreden

07761 Deflatierisico was begin 2015 reden voor de ECB om in te grijpen. Zij heeft sindsdien voor honderden miljarden aan staatsleningen

07762 Dat lijkt nu te gebeuren - maar schijn bedriegt. De prijsstijgingen in december komen vrijwel alleen door duurdere energie. Energie- en voedselprijzen zijn notoir wispelturig. Al jaren trekken de energieprijzen het inflatiecijfer omlaag, en nu voor het eerst weer wat omhoog. Sluit je energie en ook voedsel en tabak (eveneens wispelturig) uit van het inflatiecijfer, dan krijg je de 'kerninflatie'. Die steeg maar een klein beetje: van 0,8 naar 0,9 procent. Al maanden ligt de kerninflatie op ongeveer dit

opgekocht
. Het €3~
geld dat
zij
hiervoor
betaalt
moet in
de
economie
komen en

zo moeten de prijzen weer gaan stijgen.

niveau. Alleen diensten worden een klein beetje duurder, producten niet of €3~ nauwelijks.

07763 Het officiële inflatiedoel van de ECB gaat over de inflatie als geheel. Omdat de kerninflatie niet stijgt, is ECB-baas Mario Draghi nog niet tevreden. Want juist die kerninflatie is een maatstaf voor de gezondheid van de economie. Autofabrikanten

07764 Er valt nog iets op in de Eurostat-data. De inflatiecijfers van de eurolanden lopen sterk uiteen. In Duitsland (1,7 procent), maar ook in België (2,2 procent) ligt die een stuk hoger dan in Nederland (0,7 procent)

bijvo
orbee
ld
verho
gen
de

prijzen als er veel vraag is van consumenten. Draghi ziet „nog geen overtuigende tekenen" van sterkere kerninflatie, zei hij vorige week.

of Italië (0,5 procent). Ook in de kerninflatie zijn er verschillen. Die is €A~ bijvoorbeeld 1,4 procent in Duitsland en 0,6 procent in Nederland.

07765

07766 Op ramkoers

07767 Vanwaar die verschillen? Deels worden ze veroorzaakt door statistische effecten, deels gaat het over uiteenlopende economische prestaties. België is al een tijdje koploper van de inflatie, maar dat komt door (eenmalige) verhoging van belastingen op elektriciteit. In Nederland hanteert het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een eigen inflatie-index, die afwijkt van die van Eurostat. Het CBS telt bij de inflatie ook de huren van

woningen mee. Dan komt de inflatie een stukje hoger uit, op 1 procent (totale inflatie) of 0,9 procent (kerninflatie). Dat is ongeveer het gemiddelde in de eurozone.

- 07768 Hoe dan ook blijft de inflatie in Nederland - ook hier goeddeels veroorzaakt door hogere energieprijzen - onder die van Duitsland liggen. Volgens Carsten Brzeski, analist bij ING, loopt Duitsland in Europa voorop in het economisch herstel. „Er is bijna volledige werkgelegenheid en de lonen stijgen." Vanwege de opwaartse druk op de lonen is ook de Duitse kerninflatie wat hoger dan elders in Europa. De Nederlandse economie is meer recentelijk gaan groeien en de lonen stijgen maar matig. ING gaat er, net als de Bundesbank, van uit dat de inflatie in Duitsland dit jaar 2 procent raakt en in Nederland op krap 1 procent blijft steken.
- 07769 Dat brengt Duitsland op ramkoers met Draghi. Oplopende inflatie ligt in het land heel gevoelig: de Duitsers hebben een trauma overgehouden aan de hyperinflatie in het interbellum. Bild, de grootste krant van Duitsland, sloeg vorige week alarm over de „grootste stijging van de prijzen in drie jaar". Dat het ook hier vooral gaat om duurdere energie, doet daar in de Duitse beleving niets aan af.
- 07770
- 07771 Duidelijkheid vóór verkiezingen
- 07772 Ondertussen blijft de ECB doorgaan met het aanjagen van de inflatie. Draghi onderstreepte onlangs dat de ECB haar inflatiedoel moet bereiken in „de eurozone als geheel". De inflatie in economisch zwakke landen als Italië blijft achter. Aline Schuiling, econoom bij ABN Amro, noemt het „onvermijdelijk dat de inflatie in Duitsland een tijd boven 2 procent komt te liggen, zodat de ECB in de eurozone als geheel haar doel haalt".
- 07773 Het valt moeilijk uit te leggen aan de inflatieschuwe Duitsers, die in september bovendien naar de stembus gaan. Zowel Brzeski als Schuiling verwacht dat de druk op Draghi zal toenemen om vóór de verkiezingen uitzicht te geven op afbouw van het opkoopprogramma van staatsleningen.
- 07774 Duitsland heeft straks 2 procent inflatie, Nederland blijft steken op de helft
- 07775
- 07776 LOAD-DATE: January 30, 2017
- 07777
- 07778 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07779

07780 PUBLICATION-TYPE: Krant

07781

07782 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07783

07784

07785 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07786 All Rights Reserved

07787

07788

07789

07790

07791 164 of 200 DOCUMENTS

07792

07793

07794

07795 NRC Handelsblad

07796

07797 28 January 2017

07798 NH Zaterdag

07799

07800 Dollar blijft 'onze munt, jullie probleem'

07801

07802 BYLINE: Maarten Schinkel

07803

07804 SECTION: Buitenland; Blz. 15

07805

07806 LENGTH: 815 woorden

07807

07808 DATELINE: AMSTERDAM.

07809

07810 ABSTRACT

07811 Valutamarkt

07812 De dollar zou door het dak gaan onder het bewind van Donald Trump. Dat is nog niet gebeurd, en zou wellicht ook onlogisch zijn.

07813 Dat was een mooie binnenkomer van Ted Malloch, de beoogde nieuwe Amerikaanse ambassadeur bij de Europese Unie. „Wat ik zou doen in 2017, is short gaan op de euro", zei hij tegen de BBC. „Ik denk dat het een munt is die niet alleen in neergang is, maar een echt probleem krijgt in de komende een tot anderhalf jaar."

07814 Nu heeft Malloch wel een beetje een punt: er zijn drie, en mogelijk vier, cruciale verkiezingen in de eurozone dit jaar. Maar de eerste, in Nederland, kunnen onmogelijk leiden tot een bedreiging voor de euro. Daarvoor is de omvang van eurosceptische partijen te klein. De Franse presidentsverkiezingen in mei, met in de hoofdrol Marine Le Pen, zijn veel belangrijker.

07815 Beleggers zijn eraan gewend geraakt dat allerlei zaken die beter niet zouden gebeuren (de Brexit, Trump) in 2016 toch plaatsvonden. Evengoed kan 2017 precies andersom uitpakken: de zaken waarvoor nu gevreesd wordt, gebeuren allemaal juist niet. Ook bij de derde belangrijke verkiezingen, komend najaar in Duitsland. In wezen lijkt er vooralsnog maar één echte wild card: vervroegde verkiezingen in Italië.

07816

07817 Let op de Belgen-spread

07818 En dan is er nog de oploeiende strijd rond het monetaire beleid. Na Jens Weidmann (Duitsland), Yves Mersch (Luxemburg) en Klaas Knot (Nederland) riep afgelopen week ook het vaste Duitse bestuurslid Sabine Lautenschläger op tot een snellere beëindiging van het opkoopbeleid van de Europese Centrale Bank.

07819 Al die aankopen van staatsschuld door de ECB houden tot nu toe de renteversillen tussen staatsleningen van de eurolanden redelijk in toom. Maar recent beginnen deze 'spreads' wat op te lopen. Met name het verschil tussen Duitsland en Frankrijk wordt groter. En, opvallend, België lijkt (even) te zijn verhuisd van het veilige 'Duitse' kamp (waar Nederland en Oostenrijk bij horen) naar het Franse. Je kunt dit lezen als een eerste, kleine, breuklijn in het eurogebied. Of gewoon als een effect van een sneller dan voorzien einde van het ECB-opkoopbeleid.

07820

07821 Trumps 'sterke' dollarpolitiek

07822 In de VS waait nu een eurosceptische wind. Maar het opbreken van de euro lijkt niet in het Amerikaanse belang. De nieuwe regering-Trump hecht veel waarde aan 'eerlijke handel', in plaats van vrijhandel. Deze week kwam, naast het kraken van handelsverdragen en het voorstellen van invoerheffingen, daar ook de ontbrekende schakel bij: de dollarpolitiek.

07823 Trump zei al eerder invoerheffingen op Chinese producten niet los te zien van een te sterke dollar tegenover de Chinese yuan. Zijn beoogde minister van Financiën, Steve Mnuchin, zwakte dat deze week af door te benadrukken dat de VS een belang hadden bij een sterke, stabiele dollar. Precair was alleen zijn tussenzinnetje: 'op de lange termijn'. Dat laat ruimte over voor een zwakkere dollar op de korte termijn. Het zou niet de eerste maal zijn dat de VS geen probleem maken van een zwakke dollar om hun moeilijkheden op te lossen. En hoewel de dollar verreweg de belangrijkste wereldmunt blijft (zie onderste grafiek): tegenover de belangrijkste munten ter wereld is de dollar grosso modo aan het verzwakken in de afgelopen decennia (zie bovenste grafiek).

07824 Nu waren economen aanvankelijk eensgezind over de vooruitzichten van de dollar onder Trump. De economische stimulering door het Witte Huis zou een reactie uitlokken van de Fed, de centrale bank, die de rente sneller zou gaan verhogen. Die economische impuls, gepaard aan een hogere rente, zou de dollar opjagen. .

07825 Maar is dat logisch voor een nieuwe president die de lijnen op het speelveld voor internationale handel opnieuw wil trekken in zijn eigen voordeel? Nauwelijks. De centrale bank zou behoorlijk onder druk kunnen worden gezet om al te snelle rentestappen achterwege te laten, wellicht in de vorm van de benoeming van nieuwe Trumpgezinde bestuursleden. Er zijn al twee vacatures in het bestuur, en in de komende twee jaar kunnen er nog vijf (inclusief de voorzitter) bijkomen.

07826

07827 Weg met de euro? Onlogisch

07828 Het toejuichen van het opbreken van de euro kan nauwelijks voordeel v4~

opleveren voor een zwakke-dollarstrategie. Van de euro-restanten zou een Duits blok waarschijnlijk fors in wisselkoers stijgen. Maar de rest zou kelderden. Nog afgezien van de puinhoop die dit, ook in de Amerikaanse financiële sector, zou veroorzaken.

07829 De dollar, intussen, is gestopt met zijn opmars. Vrijdag stond hij op 1,07 dollar per euro. Dat is nog geen drie procent sterker dan tijdens op Trumps verkiezingsdag.

07830 Hoe verder? De valutamarkt is onvoorspelbaar. Maar als Ted Malloch, Trumps nieuwe man bij de EU, zou willen inzetten op de gevolgen van het nieuwe beleid van zijn baas, dan zou hij niet short moeten gaan op de euro, maar op de dollar. Maar goed: coherentie is dezer dagen in Washington misschien iets te veel gevraagd.

07831

07832 LOAD-DATE: January 27, 2017

07833

07834 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07835

07836 PUBLICATION-TYPE: Krant

07837

07838 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07839

07840

07841 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07842 All Rights Reserved

07843

07844

07845

07846

07847 165 of 200 DOCUMENTS

07848

07849

07850

07851 NRC Handelsblad

07852

07853 28 January 2017

07854 NH Zaterdag

07855

07856 Wordt Europa de verrassing?

07857

07858 SECTION: Economie; Blz. 15

07859

07860 LENGTH: 197 woorden

07861

07862 Vraag aan het financiële panel: Waarom boekt de Nederlandse beurs geen records zoals de Dow Jones?

07863 De rally op de Amerikaanse beurs kan nog wel even doorgaan. Met het Witte Huis en het Congres in Republikeinse handen bestaat de kans dat belastingen worden verlaagd, deregulering wordt ingezet en er fors wordt geïnvesteerd in infrastructuur. Europa ziet er in vergelijking ietwat bleek uit. De economische groei is minder dan in de VS en met Brexit en verkiezingen in een aantal kernlanden in de eurozone zijn er risico's. Beleggers houden niet van onzekerheid, maar die is er in de VS zeker ook. Er is nogal wat onenigheid binnen de Republikeinse partij en als de VS protectionistische maatregelen nemen, kan dit leiden tot een handelsoorlog. Deze onzekerheid, plus het feit dat Amerikaanse aandelen al tegen historisch hoge waarderingen aanzitten, kan er wel eens voor zorgen dat de Europese markten uiteindelijk de verrassing worden van 2017. Beleggers doen er in deze onzekere situatie goed aan hun portefeuille geografisch te spreiden en, ongeacht welke regio, aandacht te houden voor dividendaandelen met een hoge kwaliteit.

07864 Pieter Furnée

07865 Directeur Deutsche Asset Management Benelux

07866

07867 LOAD-DATE: January 27, 2017

07868

07869 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07870

07871 PUBLICATION-TYPE: Krant

07872

07873 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07874

07875

07876 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07877 All Rights Reserved

07878

07879

07880

07881

07882 166 of 200 DOCUMENTS

07883

07884

07885

07886 NRC Handelsblad

07887

07888 28 January 2017

07889 NH Zaterdag

07890

07891 Achterstand opgelopen

07892

07893 SECTION: Economie; Blz. 15

07894

07895 LENGTH: 186 woorden

07896

07897 De AEX presteerde de afgelopen vier jaar gelijkwaardig aan de Dow Jonesindex. Dat hier nog geen hoogterecords worden gebroken, komt door opgelopen achterstand in drie crisisperiodes. De AEX deed het relatief beroerd in 2000-2002 (na de internetbubbel), vervolgens in 2007-2008 (financiële crisis) en tot slot tijdens de eurocrisis in 2011-2012. De AEX blijft cumulatief ongeveer 150 procent achter. Zal dit tij keren? Historisch zijn Europese aandelen (en ook de AEX) relatief sterk na een periode van eurozwakte. Nu is er echter de laatste twee jaar al sprake van enige eurozwakte, maar Europese aandelen blijven nog steeds achter. Marges in Europa worden nog steeds gedrukt door de malaise in de financiële sector en de relatief cyclische samenstelling van Europese beurzen (energie en basisindustrie). Amerika is én sneller hersteld én waarderingen zijn er verder opgelopen door optimisme. Ik denk dat Amerika niet verder zal uitlopen, maar dat de euro nog wel verder moet verzwakken om het relatieve tij echt significant te keren.

07898 Heeft u ook een vraag? Mail naar beleggen@nrc.nl

07899 Ivan Moen, hoofd beleggingen Optimix

07900

07901 LOAD-DATE: January 27, 2017

07902

07903 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07904

07905 NOTES: Heeft u ook een vraag? Mail naar beleggen@nrc.nl

07906

07907 PUBLICATION-TYPE: Krant

07908

07909 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07910

07911

07912 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07913 All Rights Reserved

07914

07915

07916

07917

07918 167 of 200 DOCUMENTS

07919

07920

07921

07922 NRC Handelsblad

07923

07924 21 January 2017

07925 NH Zaterdag

07926

07927 SECTION: Economie; Blz. 11

07928

07929 LENGTH: 1752 woorden

07930

07931 Behalve GroenLinks en D66 bepleit geen partij van harte meer Europa: het uitbreiden van de bevoegdheden van de Europese Unie is impopulair. PvdA en CDA

vinden wel dat Europa zich sterker moet maken, maar op haar kerntaken. Van de PvdA moet de EU werkgelegenheid en goed werk bevorderen, het vluchtelingenvraagstuk en migratie beheersbaar maken en belastingontwijking aanpakken. Maar: dit is geen tijd voor grote federalistische stappen. Volgens het CDA is er dringend een gezamenlijke aanpak nodig als het gaat om veiligheid en economische stabiliteit.

 GL~ D66~

07932 Diverse programma's sommen op waar Europa zich vooral niet mee mag bemoeien. Bij de VVD is dat een hele lijst: geen Europese vennootschapsbelasting, geen Europese financiële transactiebelasting, geen Europese belastingen. Niet bemoeien met pensioenen, zorg, wonen, ruimtelijke ordening, belastingen en uitkeringen. Waar dan wel mee? Het versterken van de interne markt en het klimaatbeleid, energie en migratie.

 PvdA~

 CDA~

 VVD~

De Partij voor de Dieren heeft ook een lijst met verboden.

07933 ChristenUnie, SGP en DENK leggen duidelijk beperkingen op aan uitdijende EU. De ChristenUnie is bereid de euro op te geven als nodig ^{cu~} is om de EU te redden. 50plus is tegen uittreden uit de maar voor een **50 PLUS~**

  de
 dat
 EU

sterke stabiele euro, desnoods met minder landen. De SP wil een afgeslankte EU, een nieuw Europees verdrag en een referendum daarover. ^{sp~} Ook wil de SP dat we ons voorbereiden op een ontvlechting van de euro.

07934 Alleen GroenLinks en D66 gaan vol voor meer Europa. GroenLinks wil dat ^{GL~} de EU groener, socialer en democratischer wordt, dat er euro-obligaties komen en gezamenlijk belastingbeleid. Dat moet worden vastgelegd in een nieuw Europees verdrag dat in een referendum wordt voorgelegd aan alle burgers van de Unie. VNL wil een Nexit-referendum. VNL wil de EU terugbrengen tot economische samenwerking. De partij streeft op termijn

naar een Noord-Europese eenheidsmunt. De PVV wil uit de EU.

PVV~

07935 Opvallend aan de paragrafen over de EU is dat diverse partijen hun ongenoegen uiten over het opkoopbeleid van de Europese Centrale Bank, te weten de SP, CDA, PvdD, SGP.

07936

07937 Twistpunt 5 Europa

07938 In de belastingplannen zitten drie grote twistpunten. Eén: moet de winstbelasting voor bedrijven omhoog of omlaag? Omlaag vinden VNL en VVD. Dat is goed voor het vestigingsklimaat in Nederland en anders verliezen we de concurrentie met andere landen.

- 07939 Omhoog, vindt de PvdA, SP en GroenLinks schrijven: multinationals gaan gewoon belasting betalen. De belastingdruk op bedrijven is te laag en die op burgers is te hoog in hun analyse. Vooral multinationals moeten meer belasting betalen.
- 07940 Om belastingontwijking tegen te gaan moet er een minimumtarief voor de vennootschapsbelasting komen in Europa, vinden D66, PvdA, GroenLinks en ChristenUnie. De VVD is daar tegen.
- 07941 Een ander twistpunt is de belastingdruk op tweeverdieners versus kostwinners. De christelijke partijen, CDA, SGP en ChristenUnie, vinden het onrechtvaardig dat de belastingdruk op kostwinners zoveel hoger is dan die op tweeverdieners. Zij willen dat meer gelijk trekken. De VVD, PvdA en GroenLinks willen tweeverdieners juist nog meer belastingvoordelen geven.
- 07942
- 07943 Twistpunt 4 Belastingen
- 07944 Alleen de VVD, SGP en D66 kunnen in grote lijnen leven met de gezondheidszorg zoals die is. Natuurlijk zien zij ook verbeterpunten: zo moeten patiënten informatie krijgen over de kwaliteit van de zorg die ze kiezen. Maar ingrijpende wijzigingen willen ze niet. Rust, schrijft D66.
- 07945 Alle andere partijen willen de gezondheidszorg (drastisch) anders organiseren. Allereerst moet het eigen risico omlaag (VNL, CDA, SGP, ChristenUnie) of worden afgeschaft (PvdA, PVV, SP, GroenLinks, Partij voor de Dieren, 50plus, DENK).
- 07946 Daar houdt het niet op. Veel partijen willen de macht van de zorgverzekeraars beperken (50plus, GroenLinks, VNL). Bijvoorbeeld door het aantal polissen drastisch in te perken (ChristenUnie). Of door een standaardpolis voor het basispakket in te voeren en zorgverzekeraars alleen nog te laten concurreren op aanvullende verzekeringen (PvdA, CDA, GroenLinks, 50plus).
- 07947 De SP en de Partij voor de Dieren willen een nationaal zorgfonds dat de rol van zorgverzekeraars overneemt.
- 07948 Veel partijen willen meer geld uitgeven aan de ouderenzorg en de thuiszorg. Bij de doorrekeningen van het CPB moet blijken hoeveel.
- 07949
- 07950 Twistpunt 3 Zorg
- 07951 Verrassend terug als campagnethema: eerder met pensioen.
- 07952 Eigenlijk was de grote verrassing van de vorige verkiezingen dat de plotse verhoging van de pensioenleeftijd géén verkiezingsthema

werd. Die verhoging naar 67 in 2023 was door VVD, CDA, GroenLinks, D66 en ChristenUnie afgesproken in het Lenteakkoord dat haastig in elkaar werd geknutseld na de val van het kabinet Rutte I. PvdA, SP en PVV hadden daar veel kritiek op, zeker ook omdat al direct in 2013 de pensioenleeftijd elk jaar met stapjes omhoog ging. Hier hadden ouderen zich toch niet op kunnen voorbereiden.

07953 Maar het terugdraaien van die verhoging kostte de kritische partijen simpelweg te veel geld in de doorrekening door het Centraal Planbureau.

De overheidsbegroting kende al een groot tekort.

07954 De partijen die nu de pensioenleeftijd willen verlagen naar 65, PVV en SP, hielden het in 2012 dus op een bescheiden verlaging naar 66 (PVV) en een langzamere verhoging van de pensioenleeftijd plus een inkomensafhankelijke AOW (SP). In de verkiezingsdebatten werd er nauwelijks over gesproken.

07955 Nu is de pensioenleeftijd toch terug als verkiezingsthema. PVV en 50Plus willen de pensioenleeftijd weer op 65 jaar zetten. VNL, de partij van Jan Roos, wil niet hoger dan 67. Nu stijgt de pensioenleeftijd mee met de gemiddelde levensverwachting.

07956 Bij de PvdA, SP, Partij voor de Dieren en D66 mag je vanaf 65 jaar met pensioen. Dat merk je dan wel in de vorm van een lager pensioen, behalve bij de SP. Die verhoogt de AOW met 10 procent.

07957 VVD, D66, ChristenUnie en SGP willen de pensioenfondsen hervormen:

werknemers krijgen meer keuzevrijheid en een persoonlijk pensioenpotje.

07958

07959 Twistpunt 2 Pensioen

07960 Alle partijen willen meer zekerheid voor wie werkt, de meningsverschillen gaan over hoe je dat het beste doet.

07961 Eigenlijk lijken de analyses van de partijen over de problemen op de arbeidsmarkt sprekend op die van vier jaar geleden. Het probleem is dat te weinig mensen vaste banen krijgen. Dat vinden ook regeringspartijen VVD en PvdA. Het aantal flexwerkers groeit te snel, schrijft de PvdA. Werk biedt te weinig zekerheid en dat vreet aan mensen. Die analyse is opmerkelijk, want PvdA-leider Lodewijk Asscher voerde als minister de Wet Werk en Zekerheid in, een grote hervorming van de regels rond ontslag en flexwerk. Het doel van die wet was: meer zekerheid bieden aan werknemers. Dat is niet gelukt, kan je uit het PvdA-programma concluderen.

- 07962 Alle grotere partijen behalve de PVV en 50plus die er niks of weinig over zeggen vinden dat er opnieuw veel moet veranderen aan de regels rond ontslag, tijdelijke en vaste contracten en zelfstandigen zonder personeel. Werknemers in loondienst met vaste contracten moeten meer gaan lijken op flexwerkers en zzp'ers.
- 07963 De oplossingen zijn net als vier jaar geleden zeer verschillend. Want moet de werknemer met een vast contract minder beschermd worden om dit te bereiken? Of de flexwerker juist meer? Grof samengevat vinden rechtse partijen als de VVD dat vaste werknemers minder beschermd moeten worden. Bijvoorbeeld door ontslag goedkoper en soepeler te maken. Linkse partijen vinden juist dat flexwerkers meer beschermd moeten worden. Bijvoorbeeld door minimumtarieven voor zzp'ers te verplichten, door flexwerkers vanaf dag 1 recht te geven op een ontslagvergoeding, door werkgevers hogere werkloosheidspremies te laten betalen voor

flexwerkers of door meer collectieve verzekeringen voor zzp'ers (arbeidsongeschiktheid en pensioen). D66 valt op met een verregaand plan: als de partij het voor het zeggen had, zouden tijdelijke contracten geheel verdwijnen.

07964 Er bestaan dan alleen nog maar contracten voor onbepaalde tijd. Werkgevers kunnen die mensen in vaste dienst dan wel sneller en goedkoper ontslaan.

07965

07966 Twistpunt 1 Zeker werk

07967 De meeste kans op cadeaus maken ouderen, kleine ondernemers, kleine spaarders en werkende mensen.

07968 Sinterklaas bestaat en hij wil dat u 15 maart op hem stemt. Er is geen partij die geen cadeaus uitdeelt in zijn verkiezingsprogramma. Het liefst aan zoveel mogelijk soorten stemmers, maar de traditionele achterban wordt zeker niet vergeten.

07969 De Christelijke partijen geven in elk geval voordelen aan gezinnen, de linkse partijen aan lagere inkomens, de rechtse partijen aan ondernemers

en werkende Nederlanders, DENK aan mensen met een migrantenachtergrond en 50plus aan ouderen.

07970 Elke partij lokt stemmers door voordeeltjes te geven aan de eigen achterban. Dat zijn zeer vaak belastingvoordelen, maar ook concrete voordelen. Zo wil 50plus speciale zitplaatsen voor ouderen op alle perrons, bus- en tramhaltes. En DENK wil de halahypotheek aftrekbaar maken, dat is een hypotheek zonder rente. Ook wil de partij een diversiteitsquotum van 10 procent voor mensen met een migrantenachtergrond in de top van grote ondernemingen in Nederland.

07971 Van cadeaus voor de eigen achterban is maar de vraag wat er van terecht komt: die moeten in een formatie worden afgewogen tegen de achterban van de andere partijen.

07972 Maar bepaalde groepen Nederlanders zijn bijna bij alle partijen in trek en maken dus grote kans op een cadeau. In de verkiezingsprogramma's zijn dat dit keer: ouderen, werkende Nederlanders, kleine bedrijven en bescheiden spaarders.

07973 Vrijwel elke partij wil dat ouderen er de komende regeerperiode op vooruit gaan. Elke partij wil dat werknemers minder belasting betalen. En vrijwel elke partij (PVV zegt er niks over) wil dat spaarders geen belasting meer betalen over een fictief rendement

van 4 procent, maar over het daadwerkelijk behaalde rendement op spaargeld en beleggingen. Vooral voor kleine spaarders die veel minder rente ontvangen dan 4 procent betekent dit een verlichting.

07974 Kleine bedrijven zijn een politieke lieveling van veel partijen (de ruggengraat van de economie). Voor hen is het nog altijd riskant en duur om mensen in vaste dienst te nemen, is de analyse van veel partijen.

07975 Daarom zouden kleine bedrijven voor een zieke werknemer niet meer verplicht moeten worden om gedurende de eerste twee jaar ziekte het loon door te betalen. Dat moet omlaag naar één jaar. Het tweede jaar betaalt de overheid, zo is bij veel partijen te lezen. Volgens veel ondernemers zijn ze door die twee jaar doorbetaling bij ziekte huiverig om personeel aan te nemen.

07976

07977 LOAD-DATE: January 20, 2017

07978

07979 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

07980

07981 GRAPHIC: Illustraties Pepijn Barnard

07982

07983 PUBLICATION-TYPE: Krant

07984

07985 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

07986

07987

07988 Copyright 2017 NRC Media B.V.

07989 All Rights Reserved

07990

07991

07992

07993

07994 168 of 200 DOCUMENTS

07995

07996

07997

07998 NRC Handelsblad

07999

08000 20 January 2017

08001 NH Vrijdag

08002

08003 Monetair beleid Draghi vindt stijging inflatie in eurozone nog niet voldoende

08004

08005 SECTION: Economie; Blz. 4

08006

08007 LENGTH: 156 woorden

08008

08009 DATELINE: Amsterdam.

08010

08011 ABSTRACT

08012 ECB-president houdt vast aan monetair beleid, inflatie in Duitsland loopt op.

08013 Mario Draghi, de president van de Europese Centrale Bank (ECB), vindt dat de inflatie in de eurozone nog niet voldoende aantrekt om de miljardeninjecties van de ECB in de economie te verminderen. Dat zei Draghi donderdag na een vergadering van het ECB-bestuur. In december liep de inflatie in de eurozone op van 0,6 naar 1,1 procent. Draghi noemde die stijging opvallend, maar hij wil meer tekenen zien van herstel. Vooral de energieprijzen lopen op, de overige prijzen nog niet. De ECB streeft naar een inflatie van vlak onder de 2 procent. In Duitsland bedraagt de inflatie nu 1,7 procent. Om historische redenen is het land sterk beducht voor inflatie. Maar Draghi benadrukte dat de ECB zijn inflatiedoel moet bereiken in de hele eurozone. In Nederland is de inflatie

1 procent, in Frankrijk 0,6 procent en in Italië 0,5 procent. (NRC)

08014

08015 LOAD-DATE: January 20, 2017

08016

08017 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08018

08019 PUBLICATION-TYPE: Krant

08020

08021 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08022

08023

08024 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08025 All Rights Reserved

08026

08027

08028

08029

08030 169 of 200 DOCUMENTS

08031

08032

08033

08034 NRC Handelsblad

08035

08036 17 January 2017

08037 NH Dinsdag

08038

08039 Verkiezingen, de euro en de staatsschuld

08040

08041 BYLINE: Maarten Schinkel

08042

08043 SECTION: Economie; Blz. 2

08044

08045 LENGTH: 577 woorden

08046

08047 ABSTRACT

08048 Maarten Schinkel

08049

08050 Column

08051 Verhoogt een succes voor de PVV straks de leenkosten voor de Nederlandse staat? Langzaam komen de verkiezingen van 15 maart in het vizier van de financiële markten. Waarom? Zo belangrijk is Nederland niet. Het monetaire en financiële beleid is voorspelbaar, op het saaie af. De missie: volg Duitsland, waar het ook gaat. Dat is al een kleine veertig jaar het geval, sinds de deze maand overleden centrale bankier André Százs dit beleid eind jaren zeventig in gang zette.

08052 Slechts drie keer rommelde het sindsdien. In 1983, toen het kabinet Lubbers een revaluatie van de Duitse mark slechts gedeeltelijk wilde volgen. Dat leidde tot een vertrouwensbreuk op de financiële markten, waardoor de staat jarenlang meer rente betaalde dan nodig. De tweede keer was in 1996. Toen zat de gulden al meer dan tien jaar muurvast aan de D-mark. Maar omdat Nederland het economisch beter deed dan Duitsland, raakte de gulden langzaam overgewaardeerd tegenover de Duitse munt. De onthulling daarvan, in deze krant trouwens, zorgde voor een kortstondig hobbeltje, maar uiteindelijk ging de Nederlandse munt onveranderd de euro in. De derde en laatste keer was in 2012, toen het kabinet Rutte-1 viel en er geen begrotingsakkoord was. Het gekoesterde kleine renteverskil met Duitsland liep meteen op, paniek in de tent en een dag later was er het zogenoemde Lenteakkoord.

08053 Of er nu een vierde keer komt zal nauwelijks aan Nederland zelf liggen. De staatsschuld is relatief laag. Het begrotingstekort is vrijwel weg, volgens het CPB. En wie het emissieplan voor de staatsschuld in 2017 bekijkt, gaat bijna denken dat het ministerie van Financiën al rekening houdt met een begrotingsoverschotje. Bovendien is er altijd nog de ECB. Haar opkoopbeleid wringt al in landen als Nederland en Duitsland, waar al bijna niet genoeg staatsschuld meer is om in te kopen. Vandaar dat nu ook kortere looptijden dan 2 jaar mogen worden opgekocht en er, daarmee samenhangend, ook schuld mag worden gekocht met een rente die lager is dan de ondergrens van -0,4 procent van de ECB zelf.

08054 Probeer onder die omstandigheden maar eens paniek te zaaien: het kán bijna niet eens. Een verhoging van de rente op de staatsschuld met 0,1 procent ten opzichte van Duitsland al een hele sprong kost ons land na zeven jaar 363 miljoen euro. Altijd geld natuurlijk, maar niet iets om wakker van te liggen. Nog vorige

week haalde de staat 940 miljoen op bij beleggers voor een al lopende dertigjarige staatslening. Effectieve rente:

een fooi van 1,145 procent.

08055 Alles rustig dus? Niets is onmogelijk. De Financial Timesbesteedde maandag aandacht aan Nederland, de verkiezingen en de markten. En dan kun je net zo snel wegduiken als je wil, het Oog van Sauron heeft je gevonden. De verkiezingen in Nederland worden vooral gezien als een proef voor veel belangrijker gebeurtenissen later in het jaar: de Franse presidentsverkiezingen in mei en de Duitse Bondsdagverkiezingen in het najaar. Mocht de PVV het heel goed doen, dan is dat een teken. Maar dan nog: stel dat zich in Europa een dynamiek ontwikkelt die het bestaan van de euro bedreigt. Het einde van de munt kan zorgen voor een ongekenne economische ramp. Maar in welk kamp zou Nederland, mocht de euro uiteenvallen, uiteindelijk terechtkomen? Precies: het Duitse. En wees gerust, dat weten beleggers ook.

08056 Maarten Schinkel schrijft over macro-economie en de financiële markten.

08057 Wees gerust: we zaten en zitten muurvast aan Duitsland 08058

08059 LOAD-DATE: January 17, 2017

08060

08061 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08062

08063 NOTES: Maarten Schinkel schrijft over macro-economie en de financiële markten.

08064

08065 PUBLICATION-TYPE: Krant

08066

08067 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08068

08069

08070 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08071 All Rights Reserved

08072

08073

08074

08075

08076 170 of 200 DOCUMENTS

08077

08078

08079

08080 NRC Handelsblad

08081

08082 14 January 2017

08083 nh zaterdag

08084

08085 Het nieuwe onderscheid: constructief versus destructief

08086

08087 BYLINE: Caroline de Gruyter

08088

08089 SECTION: Buitenland; Blz. 14

08090

08091 LENGTH: 657 woorden

08092

08093 ABSTRACT

08094 Caroline de Gruyter

08095

08096 In Europa

08097 Rond de jaarwisseling kon je overal pessimistische, fatalistische voorspellingen over Europa in 2017 lezen. Over populisten die verkiezingen c4~

winnen, de euro en Schengen afschaffen en de EU verlaten. Nu is het tijd om naar Frankrijk te kijken. Daar is iemand opgestaan die een ander geluid laat horen. Iemand die in april president wil worden met een opbouwend, positief verhaal over Europa. En het bijzondere is: Emmanuel Macron, 39 en partijloos, schiet omhoog in de peilingen.

08098 Wie weet staat Macron, een oud-bankier die minister van Economie was onder president Hollande en hem adviseerde over

de euro, wel voor een nieuwe trend in de Europese politiek. Het verschil tussen links en rechts is verdwenen. Nu ontstaat een nieuw politiek onderscheid: constructief versus destructief.

08099 Constructieve decente politici onderscheiden zich door onbesproken gedrag en het vermogen om een positieve toekomstvisie te ontwikkelen. Ze proberen burgers daarvoor warm te krijgen, zelfs al suggereren peilingen dat die visie impopulair is. Deze politici komen met realistische analyses en plannen. Ze spelen op de bal, niet op de man.

08100 Negativistische politici werken andersom: ze maken mensen bang en beloven hen dan gouden bergen die natuurlijk niet bestaan. Zij schelden opponenten uit, gebruiken termen als kotsbeu en worden zelden betrap op ethische en democratische principes. Ze zullen nooit een idee verdedigen als ze denken dat het volk het niet wil horen.

08101 Populisten, die de rechtsstaat als obstakel zien en hun grootmoeder zouden verkopen om aan de macht te komen (of blijven), zijn er in Europa

meer dan genoeg. Veel burgers vragen zich af: waar blijven de politici die geen sprookjes vertellen over nationale soevereiniteit als oplossing voor alle problemen, maar voort willen bouwen op het goede dat we in Europa hebben opgebouwd sinds de verschrikkingen van twee wereldoorlogen?

08102 Iedereen wacht tot een ander opstaat. Niemand wil platgescholden of bedreigd worden, als hij zegt dat het probleem van Europa juist is dat we het geen kans van slagen geven. En dat we méér Europa nodig hebben om het weer succesvol te maken.

08103 Maar dit is exact wat Macron dinsdag in Berlijn zei, tijdens de Humboldttoespraak. Hij zei dat Europa, dankzij een sterke Duits-Franse as, het beste v1~ is dat ons ooit is overkomen: vroeger beschoten we elkaar, nu werken we samen. Dat heeft ons ongekende vrede en welvaart bezorgd. Recentelijk kwam er de klad in, door de crisis met de banken, euro, economie, migratie en veiligheid. Op Europese toppen willen regeringsleiders winnen van hun collega s. Lidstaten concurreren zich suf. Zeggen dat je Europees bent klinkt

08104 Macron wil Europa weer opbouwen door het meer soevereiniteit te geven op terreinen als veiligheid, de euro, migratie en defensie. We gommen landsgrenzen uit, maar bewaken onze gemeenschappelijke buitengrens

bijna als
provocatie

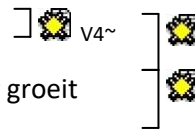
Idem dito met de euro en defensie. Ik accepteer niet dat we het idee van soevereiniteit hebben overgelaten aan extreemrechtse

of extreemlinkse populisten.

08105 Macron toont wat de conservatief Fillon al eerder toonde: dat je populisten niet bestrijdt door ook eurosceptisch en anti-elitair te doen, maar door je eigen verhaal neer te zetten. Alexander Van der Bellen deed hetzelfde in Oostenrijk en won. Zij zijn geen charismatische sprekers. Anders dan Le Pen, Sarkozy of Hofer zwepen ze de zaai niet op met toverformules, eindeloos herhaald. Constructieve politici staan voor hun principes en zeggen wat ze denken. Geen wonder dat zoveel prominenten van links én

niet. Als dit fout loopt daar kun je op wachten krijgt Europa de schuld.

rechts voor Macron gaan werken. Hier gebeurt iets. Hier groeit politiek v5~ perspectief.

08106 Caroline de Gruyter is columnist in Wenen en schrijft wekelijks een column vA~ over politiek en Europa.

08107 Vertel geen sprookjes over nationale soevereiniteit als oplossing, maar bouw voort op het goede van Europa

08108

08109 LOAD-DATE: January 13, 2017

08110

08111 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08112

08113 NOTES: Caroline de Gruyter is columnist in Wenen en schrijft wekelijks een column over politiek en Europa.

08114

08115 PUBLICATION-TYPE: Krant

08116

08117 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08118

08119

08120 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08121 All Rights Reserved

08122

08123

08124

08125

08126 171 of 200 DOCUMENTS

08127

08128

08129

08130 NRC Handelsblad

08131

08132 11 January 2017

08133 NH-woensdag

08134

08135 Daler van de dagTurkse Lira Onrust drukt munteenheid

08136

08137 SECTION: Economie; Blz. 1

08138

08139 LENGTH: 77 woorden

08140

08141 DATELINE: Amsterdam.

08142

08143 De Turkse lira is de afgelopen drie dagen met ruim 5 procent gedaald ten opzichte van de euro. Vergeleken met half december is de lira al bijna 10 procent goedkoper geworden. Volgens persbureauBloomberg is het de slechtst presterende munteenheid van de wereld in 2017 tot nu toe. Investeerders zijn bezorgd over de economische toekomst van Turkije vanwege politieke onrust en aanslagen. Ook is er kritiek op vermeende politieke inmenging in de centrale bank. (NRC)

08144

08145 LOAD-DATE: January 11, 2017

08146

08147 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08148

08149 PUBLICATION-TYPE: Krant

08150

08151 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08152

08153

08154 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08155 All Rights Reserved

08156

08157

08158

08159

08160 172 of 200 DOCUMENTS

08161

08162

08163

08164 NRC Handelsblad

08165

08166 10 January 2017

08167 NH-dinsdag

08168

08169 Benoeming Kees Vendrik van Rekenkamer naar bank

08170

08171 SECTION: Economie; Blz. 1

08172

08173 LENGTH: 81 woorden

08174

08175 DATELINE: Amsterdam.

08176

08177 Kees Vendrik, de huidige vice-voorzitter van de Algemene Rekenkamer, wordt hoofdeconoom bij Triodos. Dat maakte de bank dinsdagochtend bekend in een persbericht. In de functie van hoofdeconoom rapporteert hij aan de raad van bestuur. Triodos is een bank die zich profileert op zaken als duurzaamheid en dierenwelzijn. Vendrik begint op 1 april in zijn nieuwe functie. Hij was eerder onder meer Tweede Kamerlid voor GroenLinks en schreef boeken over de financiële crisis en de euro. (NRC)

08178

08179 LOAD-DATE: January 10, 2017

08180

08181 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08182

08183 PUBLICATION-TYPE: Krant

08184

08185 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08186

08187

08188 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08189 All Rights Reserved

08190

08191

08192

08193

08194 173 of 200 DOCUMENTS

08195

08196

08197

08198 NRC Handelsblad

08199

08200 09 January 2017

08201 NH-maandag

08202

08203 Toename van cyberaanvallen op systemen van Europese Unie

08204

08205 BYLINE: Wouter van Noort

08206

08207 SECTION: Economie; Blz. 1

08208

08209 LENGTH: 852 woorden

08210

08211 DATELINE: Amsterdam.

08212

08213 ABSTRACT

08214 Internetveiligheid

- 08215 Eurocommissaris voor Veiligheid waarschuwt voor groeiend aantal hacks, terwijl zorgen over Russische inmenging groeien.
- 08216 Hoeveel cyberaanvallen moeten er plaatsvinden voordat ze bij elkaar optellen tot een cyberoorlog? Die vraag dringt zich op na verschillende recente aanvallen waarvan sterke vermoedens bestaan dat die politiek gemotiveerd zijn.
- 08217 Het is duidelijk dat veel instituties in Europa, ook de Europese Commissie, slachtoffer zijn van een telkens toenemend aantal cyberaanvallen uit verschillende bronnen, zei Eurocommissaris voor veiligheid, de Brit Julian King, maandag in The Financial Times.
- 08218 Hij reageerde op berichtgeving van die krant dat er in 2016 in totaal 110 verschillende hackpogingen zijn gedaan op systemen van de Europese Unie, 20 procent meer dan in 2015. Het zou gaan om servers waarop gevoelige informatie staat over lidstaten en de euro.
- 08219 Bewijzen voor wie er precies achter cyberaanvallen zit, zijn lastig hard te maken. Woordvoerders van de Europese Commissie wilden maandagochtend nog geen uitspraken doen over hoeveel aanvallen succesvol waren, en wat daarbij precies is gebeurd.
- 08220 Omdat veel daders dezelfde methodes gebruiken en weinig sporen nalaten is het lastig om aanvallen toe te schrijven aan individuele daders. Veiligheidsdiensten geven bovendien zelden openheid van zaken over hun bewijzen. King wil geen uitspraken doen over specifieke schuldigen.
- 08221 Amerikaanse veiligheids- en inlichtendiensten NSA, CIA en FBI brachten vrijdag rapporten naar buiten over hacks en digitale inmenging bij de Amerikaanse verkiezingen van Russische geheime diensten. Die zouden in opdracht van president Vladimir Poetin hebben plaatsgevonden.
- 08222 Door die beschuldigingen zijn ook wat betreft aanvallen in Europa de ogen van veel media en politici gericht op Rusland, al is daarvoor geen hard bewijs publiek gemaakt. De Russische overheid ontkent betrokkenheid stelselmatig, en de Engelstalige staatsnieuwszender Russia Today publiceerde dit weekend een stroom berichten waarin het de Amerikaanse rapporten in twijfel trekt. 08223 Een oorlogsdaad
- 08224 De Amerikaanse Republikeinse senator John McCain noemde de vermeende Russische inmenging in de Amerikaanse verkiezingen vrijdag onomwonden een oorlogsdaad. Europese politici en beleidsmakers zijn voorzichtiger. Jean-Yves Le Drian, minister van Defensie van Frankrijk, zei zondag wel dat hij bezorgd is over

hacks, cyberaanvallen en beïnvloedingscampagnes tijdens de aankomende verkiezingen in zijn land.

- 08225 Niet alleen cyberaanvallen waarbij politieke motieven worden vermoed nemen de laatste jaren toe; ook hacks met een commercieel of crimineel doel worden populairder. Bijvoorbeeld voor het ontvreemden van concurrentiegevoelige informatie of informatie over belangrijke politieke onderhandelingen. De Russische en Chinese overheden investeren fors in expertise voor cyberaanvallen, maar ook criminele organisaties doen dat.
- 08226 Westerse overheden en geheime diensten voeren bovendien op diverse manieren zelf cyberoperaties uit. In Nederland wordt later dit jaar een offensieve legereenheid operationeel die zich specialiseert in cyberaanvallen, de NAVO richt zich al langer op offensieve handelingen online.
- 08227 De vraag of er inmiddels niet sprake is van een oorlogachtige situatie tussen de NAVO en Rusland is lastig te beantwoorden, zegt Jelle van Buuren van het Institute of Security and Global Affairs van de Universiteit Leiden. We krijgen steeds meer een situatie van zogeheten hybride oorlogsvoering, waarbij de juridische grens tussen vrede en oorlog onduidelijker is dan vroeger. Hoe moet je vergelden? Hoe hard kun je terugslaan? Dat zijn vragen waarop we snel antwoord moeten vinden. Ook Van Buuren wijst op het gebrek aan harde bewijzen om daders te identificeren.
- 08228 Maar dat maakt de zorgen, en de verdenkingen richting Rusland er niet minder om. Afgelopen weekend werd Baltic News Service (BNS), een persbureau voor nieuws uit Letland, Estland en Litouwen, slachtoffer van een grootschalige cyberaanval waardoor het urenlang geen verslag kon doen. BNS deed geen uitspraken over wie er verantwoordelijk zou zijn geweest voor de hack. Rusland zou volgens diverse Europese veiligheidsdiensten eerder achter een grootschalige aanval op belangrijke computersystemen in Estland hebben gezeten.
- 08229
- 08230 Nederland Russische activisten vergezelden SP'er
- 08231 SP-Tweede Kamerlid Harry van Bommel werd tijdens zijn campagne tournee voor het Oekraïnerereferendum vorig jaar vergezeld door een clubje pro-Russische activisten. Deels ging het om pro-Russische Oekraïners die in Nederland wonen, maar in enkele gevallen ook om Nederlanders van Russische afkomst.
- 08232 Van Bommel zegt in een reactie in de veronderstelling te zijn geweest dat het allemaal om Nederlanders van Oekraïense

afkomst ging. Het clubje activisten organiseert regelmatig kleinschalige protesten om tegen het vermeende anti-Russische klimaat in Nederland te ageren. Een van hen is voorzitter van de Russische studentenvereniging in Nederland. Allemaal zijn ze op sociale media actief met het bekritisieren van de EU en de VS en het steunen van president Poetin.

08233

08234 LOAD-DATE: January 9, 2017

08235

08236 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08237

08238 PUBLICATION-TYPE: Krant

08239

08240 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08241

08242

08243 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08244 All Rights Reserved

08245

08246

08247

08248

08249 174 of 200 DOCUMENTS

08250

08251

08252

08253 NRC Handelsblad

08254

08255 07 January 2017

08256 nh zaterdag

08257

08258 Degelijk, kritisch, maar vooral overtuigd Europeaan

08259

08260 BYLINE: Renée Postma

08261

08262 SECTION: Economie; Blz. 7

08263

08264 LENGTH: 673 woorden

08265

08266 DATELINE: Amsterdam.

08267

08268 ABSTRACT

08269 Necrologie André Szász (1932-2016)

08270 Deze week werd het overlijden bekend van André Szász, oud-directielid van DNB. De euro was zijn grootste zorgenkind.

08271 Zijn woonkamer zag eruit als werkkamer. Overvolle boekenkasten die het hele Europese verleden herbergden, naast dikke delen over economie. Ook na zijn werkzame leven als directeur bij De Nederlandsche Bank, verloor de eind december overleden André Szász het Europese project geen moment uit het oog.

08272 De euro was zijn grote zorgenkind. Een kind van ouders die het oneens

H2~

waren over de opvoeding , schreef hij in 2011 in deze krant. Tijdens een interview met NRC bij hem thuis in datzelfde jaar legde hij uit: Europa ging

aan het einde van de vorige eeuw op weg naar een gemeenschappelijke munt, met twee verschillende modellen in het hoofd. Het Duitse (en het Nederlandse) met keiharde criteria van een begrotingstekort van niet meer dan 3 procent, en een nationale schuld van niet meer dan 60 procent. En het Franse model waarin de politiek

uiteindelijk altijd het laatste woord zou hebben. Het probleem was van tevoren ingebakken. Het gemeenschappelijke monetaire beleid was bij voorbaat ondergeschikt gemaakt aan de nationale politiek, in plaats van andersom. En toen moest de Griekse crisis nog losbarsten.

- 08273 Degelijk, scherp, kritisch, maar vooral overtuigd Europeaan. Szász (1932) werd geboren in het toenmalige Nederlands-Indië. Zijn Hongaarse ouders waren na de Eerste Wereldoorlog uit de puinhopen van het Habsburgse Rijk vertrokken om in de tropen een nieuw bestaan op te bouwen.
- 08274 De vader van Szász vond als arts een betrekking in Djokjakarta. Na de oorlog, waarbij het gezin aan Japanse internering ontkwam omdat ze Hongaarse staatsburgers waren, ging de jonge André Szász in Nederland economische wetenschappen studeren. En groeide hij uit tot een van de markante gezichten van DNB.
- 08275 André Szász kwam in 1960 in dienst bij de centrale bank. Vanaf 1973 was hij ruim twintig jaar lid van de directie, waar hij nauw betrokken was bij het zogeheten harde-guldenbeleid. Koppeling aan de Duitse mark moest voorkomen dat de Nederlandse munt te veel speelbal werd van valutaschommelingen. Door met de harde Duitse munt mee te bewegen, wist de Nederlandse gulden zijn eigen hardheid te behouden. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de Franse franc en de Italiaanse lire, waarbij devaluaties aan de orde van de dag waren.
- 08276 DNB noemt Szász in het bericht van zijn overlijden de monetair diplomaat van de bank. Hij was nauw betrokken bij de vorming van de Economische en Monetaire Unie in 1992, de EMU, opmaat naar de invoering van de euro in 2001. In zijn boek *De Euro (2001)* beschreef Szász in detail hoe de gemeenschappelijke munt van zijn strikte koers raakte toen Frankrijk en Duitsland het uiteindelijk op een akkoord gooiden: Duitse steun voor de Franse visie op een monetaire unie in ruil voor Franse steun voor de Duitse hereniging.
- 08277 Ook over de Nederlandse politiek had hij trouwens het nodige te melden. Zoals over de onverhoedse manier waarop premier Lubbers in 1983 tegen het advies van DNB in de gulden niet volledig liet meerevalueren met de Dmark, en daarmee de schatkist voor jaren flink benadeelde. De belangrijkste kritiek van Szász betrof het uitblijven van verdere

politieke integratie in Europa. Verder hobbelen zonder politieke visie is een recept v3~ voor rampspoed , schreef hij in 2011.

08278 Tien jaar eerder concludeerde hij nog in zijn boek dat die politieke visie automatisch zou volgen. Deze grote stap in het integratieproces valt in een periode waarin na de beëindiging van de Koude Oorlog in Europa nieuwe verhoudingen ontstaan. Verdieping en verbreding gaan in de richting van een nieuwe ordening van Europa als geheel in het kader van de Europese Unie. Een dergelijke ordening, min of meer bewust ontworpen en vrijwillig aangegaan, is als zij lukt uniek in de Europese geschiedenis. Of zij slaagt, hangt er vooral vanaf of oude en nieuwe lidstaten zullen leren Europees te denken.

08279 De Nederlandsche Bank: André Szász was onze monetair diplomaat

08280

08281 LOAD-DATE: January 6, 2017

08282

08283 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08284

08285 GRAPHIC: Szász (rechts, zittend) samen met generatiegenoten van de Nederlandsche Bank, zoals Wim Duisenberg en Nout Wellink.

08286 Foto ANP

08287

08288 PUBLICATION-TYPE: Krant

08289

08290 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08291

08292

08293 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08294 All Rights Reserved

08295

08296

08297

08298

08299 175 of 200 DOCUMENTS

08300

08301

08302

08303 NRC Handelsblad

08304

08305 06 January 2017

08306 NH Vrijdag

08307

08308 Schengen wordt een illusie met nieuwe reiscontroles

08309

08310 SECTION: Den Haag; Blz. 2

08311

08312 LENGTH: 461 woorden

08313

08314 Commentaar

08315 Komt er binnenkort een definitief einde aan vrij reizen binnen de Europese Unie, zoals we dat sinds het Verdrag van Schengen (1985) hebben leren kennen? Destijds werd de personencontrole aan de binnengrenzen van Frankrijk, Duitsland, Luxemburg, België en Nederland afgeschaft. En vervuuld voor controle aan de buitengrenzen, een gezamenlijk visumbeleid en onderlinge samenwerking. Het was de opmaat voor de Europese Akte en het Verdrag van Maastricht waarin vrij verkeer van personen, goederen

en diensten werd gerealiseerd.

08316 Schengen omvat nu 22 EU-landen en 4 niet EU-landen. Het was en is een verworvenheid vrij verkeer als een stap naar grotere welvaart, mogelijk gemaakt door het einde van de Koude Oorlog, detente en de ontgooijing van Oost-Europa.

08317 Deze week werd bekend dat België met dezelfde eerste generatie Schengenlanden nu spreekt over een verplichte persoonscontrole bij het onderlinge trein-, boot- en scheepsverkeer. Die zo te zien zelfs scherper is dan vóór 1985 gebruikelijk was. Niemand zou in dit Europese kerngebied meer een binnengrens met deze vervoermiddelen mogen kruisen zónder een sluitende voorafgaande controle van zijn legitimatie, inclusief opslag van reisgegevens. Geen ticket meer zonder registratie en

identiteitscontrole dus. Dit naar het voorbeeld van passagiers die per vliegtuig de EU binnenkomen.

- 08318 Daarmee komt dus een einde aan het vrije personenverkeer, met deze vervoermiddelen. Ieders reisgegevens met trein, bus of boot worden in dit vrije Europa gecontroleerd en opgeslagen, voor latere referentie. Directe aanleiding is de vluchtroute van de dader van de terreuraanslag in Berlijn die per trein en snelbus onopgemerkt Italië kon bereiken. Staat deze oplossing in redelijke verhouding tot dit probleem? Het antwoord is vooralsnog nee.
- 08319 Feitelijk betekent deze nieuwe controle een einde aan de mogelijkheid om de laatste trein naar Parijs of bus naar Berlijn te halen. Bus-, trein- en bootmaatschappijen zullen Schipholachtige terminals moeten installeren, met balies, poortjes, schermen en detectors. Graag anderhalf uur van tevoren aanwezig zijn, dus.
- 08320 Wie zich daarna vrij en anoniem binnen Europa wil blijven verplaatsen zal voor eigen vervoer gaan kiezen - auto, motor, fiets of te voet. Het zou dan onlogisch zijn om deze mogelijkheid van ongecontroleerd reizen te laten voortbestaan dat vraagt dus om binnengrenzen met slagbomen en grensbewaking. En parkeerplaatsen voor het vrachtverkeer, dat ook gecontroleerd moet worden, al was het maar op anonieme meereizigers.
- 08321 Zo zijn we terug bij af. Of beter gezegd zo geven we de v5~
verworvenheden van een vrij Europa op, die we juist tegen de terreur proberen te beschermen.
- 08322 Wie zich vrij binnen Europa wil blijven verplaatsen, zal voor eigen vervoer kiezen
- 08323
- 08324 LOAD-DATE: January 6, 2017
- 08325
- 08326 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS
- 08327
- 08328 PUBLICATION-TYPE: Krant
- 08329
- 08330 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad
- 08331
- 08332
- 08333 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08334 All Rights Reserved

08335

08336

08337

08338

08339 176 of 200 DOCUMENTS

08340

08341

08342

08343 NRC Handelsblad

08344

08345 06 January 2017

08346 NH Vrijdag

08347

08348 Nauw betrokken bij het harde-guldenbeleid

08349

08350 SECTION: Economie; Blz. 7

08351

08352 LENGTH: 124 woorden

08353

08354 DATELINE: Amsterdam.

08355

08356 ABSTRACT

08357 Overleden André Szász, oud-directeur DNB

08358 Econoom en voormalig directielid van De Nederlandsche Bank (DNB) André Szász is overleden. Dat heeft DNB donderdag bekendgemaakt.

Szász is 84 jaar geworden. Na zijn studie economie in Amsterdam trad

Szász in 1960 in dienst van DNB. Van 1973 tot aan zijn pensionering in 1994 maakte hij deel uit van de directie, waar hij met name verantwoordelijk was voor het buitenlands beleid. Szász was in de jaren 70 nauw betrokken bij het zogenoemde

harde-guldenbeleid. Daarbij werd de waarde van de gulden gekoppeld aan die van de Duitse mark, en het beleid van DNB aan de Bundesbank. Hij was ook betrokken bij de totstandkoming van de Europese Monetaire Unie (EMU), die in 1999 leidde tot de euro. (ANP)

08359

08360 LOAD-DATE: January 6, 2017

08361

08362 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08363

08364 PUBLICATION-TYPE: Krant

08365

08366 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08367

08368

08369 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08370 All Rights Reserved

08371

08372

08373

08374

08375 177 of 200 DOCUMENTS

08376

08377

08378

08379 NRC Handelsblad

08380

08381 05 January 2017

08382 NH Donderda

08383

08384 SECTION: Binnenland; Blz. 1

08385

08386 LENGTH: 11 woorden

08387

08388 Overleeft de euro?

08389 Nogal wat Europese kiezers hebben zo hun twijfels

08390

08391 LOAD-DATE: January 5, 2017

08392

08393 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08394

08395 PUBLICATION-TYPE: Krant

08396

08397 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08398

08399

08400 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08401 All Rights Reserved

08402

08403

08404

08405

08406 178 of 200 DOCUMENTS

08407

08408

08409

08410 NRC Handelsblad

08411

08412 05 January 2017

08413 NH Donderda

08414

08415 Hoe overleeft de euro 2017?

08416

08417 BYLINE: Maarten Schinkel

08418

08419 SECTION: Economie; Blz. 8

08420

08421 LENGTH: 850 woorden

08422

08423 DATELINE: AMSTERDAM.

08424

08425 ABSTRACT

08426 Muntunie

08427 In 2017 zijn de acute risico's vooral politiek, maar de economische onderstroom is net zo gevaarlijk.

08428 Overleeft de euro 2017? Het antwoord op die vraag is politiek én economisch. De eenheidsmunt lijkt steeds minder populair onder de Europese kiezers. Het experimentele geldbeleid van de Europese Centrale Bank, die massaal staatsleningen opkoopt, kan rekenen op groeiende scepsis.

08429 De toon van het publieke debat kan misleidend zijn. Ondanks alles zijn de inwoners van de eurozone nog steeds in ruime meerderheid vóór de euro. Volgens de jongste peilingen van de Eurobarometer, een voortdurende peiling over Europa van de Europese Commissie, staat 70 procent achter de ene munt. Dat is meer dan de 62 procent van eind 2012, het jaar waarin de eurocrisis op zijn hevigst was.

08430 Het neemt niet weg dat er politieke risico's bestaan. Marine Le Pen, de rechtse kandidaat voor de Franse presidentsverkiezingen in mei, wil van de munt af. Dat zij naast de franc wel een Europese rekenmunt zoals de oude Ecu wil houden, doet daar weinig aan af. Een land kan maar één functionerende munt hebben.

08431

08432 Politieke risico's...

08433 Het komende jaar zal laten zien hoe de publieke steun voor de euro zich verhoudt tot de uitslagen van de verschillende verkiezingen. Niet alleen in Frankrijk staat afwijzing van de euro op het program van een belangrijke verkiezingsdeelnemer. De Alternative für Deutschland (AfD), een opkomende macht bij de Bondsdagverkiezingen in het najaar, zijn

eveneens tegen. En in Nederland willen verschillende partijen, waaronder PVV~

met name de PVV, van de munt af. Onze verkiezingen zullen in maart op de financiële markten dan ook met extra aandacht worden gevolgd.

08434 Nu is steun voor de euro in Duitsland (81 procent) en Nederland (77 procent) zeer groot. En zelfs in Frankrijk (68 procent) is een ruime meerderheid vóór. Maar de ene munt kan makkelijk worden meegesleept in een algemene stem tégen het establishment en vóór wat in die context als het nationale belang wordt gezien.

08435 Dat risico is extra groot in Italië. Daar is de steun voor de euro, met slechts 53 procent, toch al het kleinst van de gehele eurozone. In het niet ondenkbare geval dat er vervroegde parlementsverkiezingen plaatsvinden kan de Europese munt daar inzet worden. De Vijfsterrenbeweging van Beppe Grillo, in de peilingen goed voor bijna eenderde van de stemmen, is

- dit jaar door. Landen die een gemeenschappelijke munt delen, zonder dat zij een gemeenschappelijke politiek voeren waarbij zij hun welvaart onderling verdelen, hebben geen andere keus dan even concurrerend te blijven als de rest.
- 08439 Doen zij dit niet, dan raken de zwakke landen in een spiraal naar beneden. Sterke landen worden juist steeds sterker.
- 08440 Dat is te zien: Ierland zag zijn welvaart met meer dan 80 procent stijgen sinds de invoering van de euro. En dat ondanks een zeer zware economische crisis. Duitsland is tweede, met ruim een kwart. De minste welvaartsgroei vond plaats in het zuiden. Italië maakte in de periode van achttien jaar per saldo zelfs een krimp door.
- risico voor de euro: de economische divergentie. De eurolanden drijven langzaam uit elkaar, en dat proces gaat c1~
- 08441 De verschillen tussen de eurolanden slaan neer in de hoogte van de c1~
- staatsschuld, in de concurrentiekracht, in de werkloosheid, in de bijdrage van de buitenlandse handel aan de welvaart. Noord-zuid is deze verdeling c1~
- niet altijd strikt: Spanje scoort naar omstandigheden soms verrassend goed, Finland juist slecht.
- 08442 Toch: de voren in de eurozone worden dieper. Het wantrouwen stolt in CA~ een systeem waarvan de Europese burger moet hopen dat hij er nimmer veel van verneemt: Target2. Dat is de riolering van de centrale banken van de eurozone. Het geldt dat daar, tussen die centrale banken, soepel doorheen hoort te vloeien hoopt zich juist op. Duitsland heeft een recordvordering van 754 miljard euro op de anderen. Italië heeft juist een recordtekort van 357 miljard. Dat is een strikt theoretisch probleem tot de muziek van de euro stopt.
- 08443
- 08444 ...en een grote bazooka
- 08445 En dan is er nog de slechte toestand van een groot deel van het Italiaanse banksysteem, waar zich 360 miljard aan slechte leningen heeft verzameld.
- De redding van de bank Monte dei Paschi di Siena is nog in volle gang.
- 08446 Gaan al deze spanningen naar een hoogtepunt in 2017? De ECB is een belangrijke demper. Het aankoopbeleid van nu, voor nog steeds 80 miljard euro per maand, zorgt ervoor dat de financiële markten niet echt functioneren en dat speculeren tegen de

euroseptisch.

08436

08437

...e

conomisch

e kloven...

08438

Ital

ië speelt

ook een rol

bij het

andere

staatsschuld van zwakke landen zeer lastig is. En mocht dat toch geprobeerd worden, dan is er nog de grote bazooka van onbeperkte steunaankopen die ECB-president Mario Draghi in 2012 te voorschijn haalde, maar die nog niet is gebruikt.

08447 Het acute risico voor de euro in 2017 wordt zo alsnog politiek.

08448 Maar wordt het Frans? Het risico van de euro is als een Brit die op het continent de straat oversteekt: hij kijkt naar rechts om te zien of Marine Le Pen er aan komt, om vervolgens van links door Beppe Grillo te worden overreden.

08449

08450 LOAD-DATE: January 5, 2017

08451

08452 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08453

08454 GRAPHIC: Kloof tussen noord en zuid verdeelt in grote lijnen de eurozone

08455 Illustratie Anne van Wieren

08456

08457 PUBLICATION-TYPE: Krant

08458

08459 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08460

08461

08462 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08463 All Rights Reserved

08464

08465

08466

08467

08468 179 of 200 DOCUMENTS

08469

08470

08471

08472 NRC Handelsblad

08473

08474 04 January 2017

08475 NH Woensdag

08476

08477 De Griekse crisis kan in 2017 zomaar weer oplaaien

08478

08479 BYLINE: Mark Beunderman

08480

08481 SECTION: Economie; Blz. 6

08482

08483 LENGTH: 915 woorden

08484

08485 DATELINE: Amsterdam.

08486

08487 ABSTRACT

08488 Vier problemen voorGriekenland

08489 Ingrediënten voor nieuwe onrust rondom Griekenland zijn er genoeg dit jaar. Er zijn spanningen mét, maar ook tússeen de schuldeisers.

08490 Wordt 2017 voor Griekenland een beetje zoals 2016, of meer zoals 2015? 2015, dat was het jaar waarin de Grexit, de uittreding uit de eurozone, ternauwernood werd afgewend. Kapitaal stroomde het land uit, er klonk een luid nee bij het referendum over de eisen die Europa aan Griekenland stelde, er waren vervroegde verkiezingen. 2016 was wat rustiger. Er waren weliswaar de nodige aanvaringen tussen de Grieken en hun internationale schuldeisers, en er werd gestaakt en geprotesteerd in Griekenland, maar de regering van de linkse premier Alexis Tsipras kon doorregeren.

08491 Hoe dit jaar zal uitpakken voor het geplaagde land kan niemand voorspellen. Griekenland verkeert sinds 2009 in een permanente crisis, die zomaar weer tot een nieuwe uitbarsting kan komen. De Grieken zelf willen na medio 2018, wanneer het huidige Europese hulpprogramma afloopt,

weer gaan lenen op de financiële markten. Maar dan moet dit jaar wel zo
n

beetje alles goed gaan. Er zijn zeker vier obstakels.

08492 1 De Grieken moeten een tussentijds examen afleggen

08493 Tsipras begint het jaar al met een achterstand. De regering had vorig jaar al willen slagen voor een tussenevaluatie van de schuldeisers. Dat zijn bij dit programma de eurolanden. Zij hebben Griekenland in totaal 86 miljard euro aan noodleningen in het vooruitzicht gesteld uit het noodfonds ESM. Tot nu toe is krap 32 miljard euro uitgekeerd. Alleen als de Grieken goed uit de evaluatie komen, krijgen ze meer geld.

08494 Volgens Manos Giakoumis, analist bij de Griekse economische website Macropolis, zijn de eurolanden nog niet tevreden. Dit geldt ook voor het Internationaal Monetair Fonds (IMF), dat toezicht houdt op de Griekse hervormingen en bezuinigingen.

08495 Het meest heikele punt betreft de gaten in de begroting, zegt Giakoumis. De Grieken moeten in elk geval voldoende bezuinigen om in 2018 een primair overschot op de begroting te halen van 3,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dat wil zeggen dat ze, afgezien van de rentebetalingen voor het noodkrediet, geld moeten overhouden op de begroting, zodat ze vanaf 2018 op eigen benen kunnen staan. Volgens het

IMF moet er veel meer gebeuren om dit doel te halen. Giakoumis: Het IMF voorziet dat het primaire overschot met de huidige begrotingsmaatregelen in 2018 uitkomt op slechts 1,5 procent.

08496 Tsipras geeft voorlopig alleen maar meer geld uit. Zónder overleg met de eurolanden en het IMF deelde hij vlak voor Kerst nog een bonus uit aan arme gepensioneerden. Kosten voor de Griekse staat: 617 miljoen euro.

08497 2Verkiezingen in belangrijke eurolanden compliceren de zaak

08498 De geldschieters, wier geduld toch al lang op de proef wordt gesteld, zullen dit jaar niet geneigd zijn tot veel inschikkelijkheid jegens de Grieken. 2017 is een verkiezingsjaar en bij kiezers is hulp aan de Grieken impopulair. In Nederland gaat de kiezer op 15 maart naar de stembus. Daarna volgen verkiezingen in Frankrijk in mei en in Duitsland in september. Hoe de stemming over Griekenland nu in Duitsland is, bleek uit de gepeperde reactie van minister van Financiën Wolfgang Schäuble op de kerstbonus van Tsipras. Als we ons niet aan de regels houden, vliegt de eurozone uit elkaar, zei hij, half dreigend met een Grexit.

08499 3 Griekenland moet veel geld terugbetalen in de zomer

08500 De regering in Athene, geleid door de radicaal-linkse partij Syriza, wil de sociale pijn verzachten in het land waar de werkloosheid nog steeds 23 procent bedraagt. Maar veel ruimte op de begroting is er niet, want schulden moeten worden afbetaald. In juli moet Griekenland twee grote bedragen overmaken: 3,9 miljard euro aan de Europese Centrale Bank (ECB) en 2,1 miljard euro aan particuliere beleggers. Zowel ECB als beleggers hebben Griekse staatsleningen die dan aflopen. Tot die tijd, zegt analist Giakoumis, kan Griekenland het in principe wel uithouden, maar met moeite. Het wordt krap. De regering kan betalingen aan het bedrijfsleven gaan uitstellen, maar dit zal de economie weer gaan raken.

08501 4 De schuldeisers liggen onderling in de clinch

08502 Vlak voor de jaarwisseling kwam het tot een rel binnen het kamp van de geldschieters. In een blog stelde de hoofdeconoom van het IMF, Maurice Obstfeld, dat de Grieken niet langer overheidspensioenen kunnen betalen op het niveau van de rijkste Europese landen. Het lokte een ongekend felle reactie uit van de Franse Eurocommissaris Pierre Moscovici (Economische en Financiële Zaken), die het in een opiniestuk in de

Financial Times opnam voor de Grieken. Volgens Moscovici liggen de Griekse pensioenen veel lager dan die in bijvoorbeeld Duitsland. Hij beschuldigde het IMF ervan een loopje te nemen met de waarheid (post truth politics).

08503 Het IMF betaalt, anders dan het geval was bij de eerste twee hulppakketten voor Griekenland, niet mee aan het huidige programma. Het fonds eist ditmaal niet alleen dat Griekenland meer bezuinigt, maar ook dat de eurolanden de Griekse staatsschuld (315 miljard euro, ofwel 179,2 procent van het bbp) verlichten. In december kreeg Griekenland al wat meer tijd om Europese noodleningen af te lossen. Ook kregen de Grieken bescherming tegen het risico dat de rente op sommige van die leningen weer gaat stijgen. Onduidelijk is of het IMF deze maatregelen voldoende vindt.

08504 Vlak voor Kerst deelde Tsipras opeens een bonus uit aan gepensioneerden

08505

08506 LOAD-DATE: January 4, 2017

08507

08508 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08509

08510 GRAPHIC: Foto Alkis Konstantinidis/ Reuters

08511

08512 PUBLICATION-TYPE: Krant

08513

08514 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08515

08516

08517 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08518 All Rights Reserved

08519

08520

08521

08522

08523 180 of 200 DOCUMENTS

08524

08525

08526

08527 NRC Handelsblad

08528

08529 03 January 2017

08530 NH Dinsdag

08531

08532 Inkoopmanagersindex Bedrijvigheid industrie kent sterkste stijging in
bijna zes jaar

08533

08534 SECTION: Economie; Blz. 2

08535

08536 LENGTH: 116 woorden

08537

08538 DATELINE: Amsterdam.

08539

08540 De bedrijvigheid in de Nederlandse industrie is in december in het sterkste tempo gegroeid sinds april 2011. Dat blijkt uit cijfers die de Nederlandse Vereniging van Inkoopmanagers (Nevi) maandag heeft bekendgemaakt. De inkoopmanagersindex die de bedrijvigheid weerspiegelt, klom naar een niveau van 57,3, van 57 in november. Een stand boven de 50 duidt op groei, daaronder op krimp. Volgens de Nevi nam het aantal nieuwe orders aanzienlijk toe. Verder liep de vraag uit het buitenland in de grootste mate sinds juli 2015 op. Ook in de rest van de eurozone ging de industrie vorige maand sterk vooruit. Het gemiddelde voor de eurolanden steeg eveneens naar het hoogste peil sinds april 2011. (ANP)

08541

08542 LOAD-DATE: January 3, 2017

08543

08544 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08545

08546 PUBLICATION-TYPE: Krant

08547

08548 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08549

08550

08551 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08552 All Rights Reserved

08553

08554

08555

08556

08557 181 of 200 DOCUMENTS

08558

08559

08560

08561 NRC Handelsblad

08562

08563 02 January 2017

08564 NH Maandag

08565

08566 Thierry Baudet Forum voor Democratie in programma: laat Kamer hoofdelijk en digitaal stemmen

08567

08568 SECTION: Binnenland; Blz. 4

08569

08570 LENGTH: 320 woorden

08571

08572 DATELINE: Den Haag.

08573

08574 ABSTRACT

08575 Politiek

08576 Met bindende referenda en e-democracy wil Forum voor Democratie een eind maken aan de existentiële crisis in Nederland.

08577 Stemming via stemkastjes in de Tweede Kamer, bindende referenda, een direct gekozen minister-president en een referendum over de euro en over de open grenzen. Dat stelt het Forum voor Democratie, de politieke partij van Thierry Baudet, voor in het zaterdag verschenen programma voor de komende Tweede Kamerverkiezingen. De maatregelen moeten een eind maken aan de existentiële crisis in Nederland.

08578 En die crisis is volgens de partij, een van de initiatiefnemers van het referendum over het verdrag met Oekraïne, een feit, hoewel de gevestigde media en de gevestigde politieke partijen anders beweren. Grenzen worden niet langer verdedigd, we staan bloot aan massale immigratie en de terreurdreiging neemt steeds verder toe. Verder holt de kwaliteit van het onderwijs achteruit en gaat de zorg gebukt onder managementlagen.

08579 Forum voor Democratie (FvD) wil de crisis onder meer bestrijden met zogeheten e-democracy, waarbij de kiezer zoveel mogelijk betrokken wordt. Door de kiezers het heft in handen te geven moet het bestaande partijkartel in de politiek worden doorbroken. Een hoofdelijke en digitale stemming in de Kamer moet ervoor zorgen dat kartelleden individueel voor hun stemgedrag ter verantwoording kunnen worden geroepen. En net als in de Verenigde Staten moeten topambtenaren bij het aantreden van een nieuw kabinet opnieuw solliciteren.

08580 Los van de bestuurlijke vernieuwing pleit FvD ervoor te stoppen met de FvD~ euro en met de open grenzen en daarna de Europese Unie te verlaten.

Daarover moet via een referendum worden besloten.

08581 Andere voornemens: basis- en middelbaar onderwijs verbeteren door investeringen (en niet door nieuwe hervormingen), het promoten van de Nederlandse geschiedenis en cultuur, veel strenger immigratiebeleid en sanering van de publieke omroep.

08582

08583 LOAD-DATE: January 2, 2017

08584

08585 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08586

08587 PUBLICATION-TYPE: Krant

08588

08589 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08590

08591

08592 Copyright 2017 NRC Media B.V.

08593 All Rights Reserved

08594

08595

08596

08597

08598 182 of 200 DOCUMENTS

08599

08600

08601

08602 NRC Handelsblad

08603

08604 30 December 2016

08605 nh vrijdag

08606

08607 Cultuurstrijd in Europa over lot van Italiaanse bank

08608

08609 BYLINE: Mark Beunderman

08610

08611 SECTION: Economie; Blz. 7

08612

08613 LENGTH: 549 woorden

08614

08615 DATELINE: Amsterdam.

08616

08617 ABSTRACT

08618 Monte dei Paschi

08619 De redding van een Italiaanse bank roept andere reflexen op in Italië dan in Duitsland. En de ECB, die krijgt van alle kanten kritiek.

08620 De saga rond de Italiaanse probleembank Monte dei Paschi di Siena gaat niet alleen over die bank zelf. De redding van de bank door de Italiaanse staat heeft een klassiek conflict binnen de eurozone aan de oppervlakte c1~

gebracht, tussen Zuid en Noord. Aan de ene kant staan de rekkelijke Italianen, die aandringen op clementie. En aan de andere kant staan de

precieze Duitsers, die zich opwerpen als verdediger van de regels die in Europa zijn afgesproken voor wankele banken. Tussen beide kampen c3~ bevinden zich nu óók klassiek de Europese instituties, in dit geval

08621 Hoewel de Italiaanse staat miljarden euro s moet steken in Monte dei Paschi, nadat een eigen poging van de bank om kapitaal aan te trekken was mislukt, heeft de Italiaanse minister van Financiën Pier Carlo Padoan niets dan lof voor de bank. In een interview met zakenkrant Il Sole 24 Ore zei Padoan

08622 donderdag dat het bestuur van de bank heel goed werk heeft geleverd. De bank is in uitstekende conditie en zal zeer succesvol zijn. De ECB krijgt van Padoan juist een veeg uit de pan, omdat de banktoezichthouder begin deze week onverwacht besloot dat Monte dei Paschi niet 5, maar 8,8

08623 miljard euro aan kapitaal nodig heeft. De politiek maakt altijd deel uit van zulke beslissingen en de ECB koos voor een heel rigide aanpak. Padoan beschuldigt de ECB ook van ontransparant gedrag. De boodschap die het Italiaanse publiek meekrijgt: de bank uit Siena doet het uitstekend, de regering in Rome staat vierkant achter de bank, en de toezichthouder in (het Duitse) Frankfurt is onnodig streng. In een commentaar noemde dezelfde krant de ECB zelfs calvinistisch. Sinds kort is de ECB, en niet meer de Italiaanse centrale bank, de bankenwaakhond.

Daar werd wel eens wat onder het tapijt geschoven .

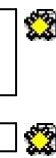
08624

08625 Duitse politieagent cA~

08626 In Duitsland leeft de zorg dat precies dit nu weer gebeurt. Want waarom wordt Monte dei Paschi met belastinggeld gered, terwijl

voora
l de
Europ
ese
Centr
ale
Bank
(ECB).

De
Italiaanse
toezichth
ouder
ging
vroeger
heel
anders
om met
dit soort
c3~ crises,
schrijft de
krant.

nieuwe EU-regels voorschrijven dat beleggers hiervoor de rekening moeten betalen? Een woordvoerder van minister van Financiën Wolfgang Schäuble zei woensdag: De ECB en de Europese Commissie moeten consequent controleren en waarborgen dat de Europese regels door de Italiaanse autoriteiten in acht worden genomen.

08627 Het is de taal van de politieman uit Berlijn die telkens weer klinkt in de eurozone, en die eerder in Griekenland en Portugal tot irritatie leidde. Toen ging het over overheidsbegrotingen, nu dus over bankenreddingen.

08628 Binnen de ECB komt het allemaal samen. Want in het bestuur van de afdeling banktoezicht in Frankfurt zitten Duitsers én Italianen. Volgens Il Sole 24 Ore werd de ECB-beslissing om de vereiste kapitaalinjectie voor Monte dei Paschi op te hogen niet unaniem genomen. Onduidelijk is of de Italianen tegen stemden.

08629 Eindverantwoordelijk is de ECB-bestuursraad waarin de president van de Duitse Bundesbank zit, Jens Weidmann. Ook hij zei deze week dat er zorgvuldig moet worden gecontroleerd of Italië de regels wel volgt.

08630

08631 LOAD-DATE: December 30, 2016

08632

08633 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08634

08635 PUBLICATION-TYPE: Krant

08636

08637 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08638

08639

08640 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08641 All Rights Reserved

08642

08643

08644

08645

08646 183 of 200 DOCUMENTS

08647

08648

08649

08650 NRC Handelsblad

08651

08652 29 December 2016

08653 NH Donderda

08654

08655 De laatste hoeder van de Duitse mark

08656

08657 SECTION: Economie; Blz. 2

08658

08659 LENGTH: 250 woorden

08660

08661 DATELINE: Amsterdam.

08662

08663 ABSTRACT

08664 NecrologieHans Tietmeyer(1931-2016)

08665 Als president van de Bundesbank loodste Hans Tietmeyer Duitsland de eurozone in. Hij bewaakte boven alles de financiële stabiliteit.

08666 Oud-president van de Duitse Bundesbank Hans Tietmeyer, die dinsdag op 85-jarige leeftijd overleed, was de laatste hogepriester van de D-Mark ; de hoeder par excellence van een munt die bij de meeste Duitsers tot de komst van de euro zeer geliefd was. Hij gaf leiding aan de Duitse centrale bank van 1993 tot 1999.

08667 Tietmeyer was daarmee de laatste centrale bankier van de Bondsrepubliek die over de D-Mark troonde, en de eerste die de zwaarwegende belangen van zijn land in de Europese Centrale Bank mocht verdedigen. In die zin is hij een historische figuur. Hij noemde zichzelf eens gekscherend aartsbisschop van Frankfurt ; een aanduiding die doel trof omdat in Frankfurt zetel van de Duitse centrale bank met haast religieuze ernst en dito bevoegenheid het monetaire erfgoed van Europa s economisch sterkste land wordt bewaakt.

08668 Hogepriester, aartsbisschop het waren woorden die goed bij de katholieke Tietmeyer pasten. Voordat hij in Keulen economie ging studeren, was hij van plan theoloog en priester te worden. In zijn beleid als chef van de Duitse centrale bank ontpopte Tietmeyer zich als een echte monetarist en representant van restrictieve geldpolitiek. Zijn doel: financiële stabiliteit voor Duitsland en Europa. Hij was een belangrijk adviseur van bondskanselier Helmut Kohl bij de totstandkoming van de euro.

08669

08670 LOAD-DATE: December 29, 2016

08671

08672 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08673

08674 GRAPHIC: Foto AFP

08675

08676 PUBLICATION-TYPE: Krant

08677

08678 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08679

08680

08681 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08682 All Rights Reserved

08683

08684

08685

08686

08687 184 of 200 DOCUMENTS

08688

08689

08690

08691 NRC Handelsblad

08692

08693 23 December 2016

08694 nrc vrijdag

08695

08696 Meedoen in Europa mag niet gratis zijn

08697

08698 BYLINE: Luuk van Middelaar

08699

08700 SECTION: Opinie; Blz. 16

08701

08702 LENGTH: 661 woorden

08703

08704 ABSTRACT

08705 Luuk van Middelaar

08706

08707 column

08708 Vorige winter bezweek het paspoortvrije reizen binnen Europa bijna onder de vluchtelingenstroom. Zelfs het gastvrije Zweden sloot in januari de grens met Denemarken. Even dreigde chaos. Sindsdien kwam de situatie min of meer onder controle. We ontdekten dat de Grieks-Turkse grens in feite een Europese buitengrens is, die dus ook inspanning van Nederland vraagt. Toch zou grote druk op de buitengrenzen het komende jaar weer kunnen resulteren in dichte binnengrenzen. Schengen is nog niet stabiel. Het lukt nog niet de ontdekking van een gedeelde verantwoordelijkheid

voor de ene buitengrens te vertalen in nieuwe politieke en institutionele evenwichten, tussen het Noorden (bestemmingslanden), het Zuiden (aankomst) en het Oosten (dat niet met asiel wil meedoen). Waarom niet? Onder meer omdat de lasten van de gezamenlijke buitengrenzen onvoldoende zijn gekoppeld aan de lusten van geen binnengrenzen. Zorg om de buitengrens is corvee, ondankbaar rotwerk, terwijl de prijs van plichtsverzaking veel te laag is. Dit leidde tot free-riders-gedrag, eerst van Griekenland en Italië die jarenlang migranten lieten doorlopen en daarna van Hongarije c.s. die geen vluchtelingen willen. Dus moet de prijs van niet-meedoen omhoog.

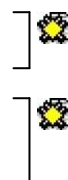

08709 De EU moet de zorg om de gezamenlijke buitengrens politiek en juridisch koppelen aan het profijt van open binnengrenzen. In de publieke opinie zal zo'n koppeling op begrip kunnen rekenen. Rechten en plichten. Vertaald in beleidstermen betekent het een verbinding tussen Dublin en Schengen.

Weliswaar juridisch niet eenvoudig de stelsels hebben niet dezelfde lidstaten maar het moet in deze richting worden gezocht. Wie zijn plicht voor de buitengrens verzaakt moet het voelen in uitsluiting uit Schengen.

08710 Fascinerend in dit verband is een verstopte bepaling in de verordening die in september 2016 de Europese grens- en kustwacht oprichtte. Die helpt lidstaten met bewakings-, opvang- en terugkeertaken en beschikt over eigen materieel en een pool van 1.500 man oproepbaar personeel. Mag dit agentschap, wanneer een lidstaat zijn grens verwaarloost en zo de veiligheid van allen in gevaar brengt, ook tegen de zin van de betrokken regering op dat grondgebied ingrijpen? Constitutioneel een spannende vraag: wie heeft in een noodsituatie de macht, het centrum of de constituerende delen? (In de beruchte formulering van Carl Schmitt: Soeverein is, wie over de uitzonderingstoestand beslist.) Zoals te verwachten, wilden Commissie en Parlement in nood kunnen ingrijpen, terwijl lidstaten met kwetsbare buitengrenzen dit onaantvaardbaar vonden. De Polen zien liever geen Duitse douaniers aan de Pools-Russische grens, zelfs niet in EU-uniform, de Spanjaarden liever geen Franse (kennelijk is

behalve Hitler ook Napoleon in de beleving nog eergisteren). De uitkomst is een staaltje evenwichtskunst. Wanneer een land niet binnen dertig dagen meewerkt aan een noodplan voor de eigen grens, kan het uit Schengen worden gezet. Dus de EU mag niet tegen de zin van, zeg, Athene de Griekse grens komen bewaken, maar het land in laatste instantie wel uitsluiten van het vrije personenverkeer. Deze defensieve oplossing dicht een mogelijk gat in de grens.

08711 Het ligt voor de hand te proberen ook zo'n noodclausule in te bouwen in de nieuwe afspraken over asiel. Het argument: je brengt Schengen niet

alleen in gevaar door verwaarlozing van je buitengrenzen, maar ook wanneer je je asielstelsel niet op orde hebt of niet meewerkt aan een verenigde inspanning bij een hoge vluchtelingeninstroom. Alleen zo kunnen dwarsliggers Hongarije, Polen en Slowakije worden gedwongen tot een keuze. Europa is niet gratis. Geen open binnengrenzen zonder gezamenlijke zorg om alle aspecten van de gezamenlijke buitengrens: veiligheid én gastvrijheid.

08712 Luuk van Middelaar is politiek filosoof, en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

08713 Zorg om de buitengrens is corvee, en de prijs voor verzaken is te laag

08714

08715 LOAD-DATE: December 23, 2016

08716

08717 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08718

08719 NOTES: Luuk van Middelaar is politiek filosoof, en hoogleraar Europees recht en EU-studies (Leiden, Louvain-la-Neuve).

08720

08721 PUBLICATION-TYPE: Krant

08722

08723 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08724

08725

08726 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08727 All Rights Reserved

08728

08729

08730

08731

08732 185 of 200 DOCUMENTS

08733

08734

08735

08736 NRC Handelsblad

08737

08738 23 December 2016

08739 nrc vrijdag

08740

08741 Italië zelf, en niet alleen de banken, wordt een probleem voor de euro

08742

08743 SECTION: Economie; Blz. 2

08744

08745 LENGTH: 453 woorden

08746

08747 Commentaar

08748 Het hoge woord is er uit: de Italiaanse bank Monte dei Paschi di Siena wordt gered door de Italiaanse staat. De bank, de oudste ter wereld en de op twee na grootste van Italië, wankelt onder slechte leningen en kampt met weglappende rekeninghouders. Een sanering is van cruciaal belang. Maar die kon niet plaatsvinden volgens het ideale scenario van het nieuwe Europese banktoezicht.

08749 Tijdens de kredietcrisis kwamen overheden in Europa hun instortende banken te hulp met staatssteun en nationalisering. Daarmee werd de financiële nood van die banken afgewenteld op de overheidsfinanciën die

onder grote druk kwamen. Het acute karakter van de eurocrisis die volgde is hier voor een belangrijk deel op terug te voeren.

08750 Het nieuwe bankenbeleid in de eurozone is er op gericht zulke overheid, maar alle andere betrokkenen bij de bank zullen de pijn moeten voelen: vooral de beleggers en de crediteuren. Dit is een juist uitgangspunt. Maar de ravage die Monte dei Paschi heeft veroorzaakt staat niet op zichzelf. Tal van andere Italiaanse banken zijn wankel. Het risico bestaat dat via de onderlinge banden die in de bankensector bestaan, ook de rest van de sector in Italië wordt meegesleurd.

]
bail-outs
c1~ te
voorkomen
. Het gaat
in plaats
daarvan uit
van bail-
ins : niet de

08751 Diverse pogingen om Monte dei Paschi met een bail-in uit het slop te halen, zijn inmiddels gesneuveld. Er zijn niet genoeg investeerders te vinden die het risico willen nemen deel uit te maken van de redding. En de Italiaanse regering wil zo n 40.000

08753
D
e

08752 Italianen ontzien die dachten risicovrij te hebben geleend aan de bank maar nu toch blijken te moeten bloeden. En dus zal de sanering van Monte dei Paschi meteen al gebruik moeten maken van een uitzonderingsregel bij het nieuwe Europese bankenbeleid. De Italiaanse overheid wordt alsnog ingeschakeld, door middel van het ophogen van de staatsschuld met 20 miljard euro. Daarmee moet niet alleen Monte dei Paschi worden gesteund, maar ook de andere banken die zuchten onder slechte leningen. Op de financiële markten wordt overigens geschat dat het dubbele van die 20 miljard nodig zal zijn.

Italiaanse
staatssch
uld, toch
al de
grootste
van de
eurozone
, wordt
zo c1~
nog wat
groter.
Die
omvang

van de staatsschuld hangt direct samen met het bankenprobleem: beide zijn het resultaat van een langdurig onvermogen om de economie te hervormen, de aanvechting om harde beslissingen te vermijden en toevlucht te zoeken tot lapmiddelen in de hoop dat de storm overwaait. Zo zijn niet alleen de Italiaanse banken een c3~ probleem, maar kan Italië zelf langzamerhand een bedreiging worden

voor de stabiliteit van de gehele eurozone. ca~

08754 Noodzaak redding Monte dei Paschi kenmerkt gebrek aan hervormingen

08755

08756 LOAD-DATE: December 23, 2016

08757

08758 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08759

08760 PUBLICATION-TYPE: Krant

08761

08762 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08763

08764

08765 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08766 All Rights Reserved

08767

08768

08769

08770

08771 186 of 200 DOCUMENTS

08772

08773

08774

08775 NRC Handelsblad

08776

08777 16 December 2016

08778 NH vrijdag

08779

08780 Maak een einde aan Schengen

08781

08782 BYLINE: Melle Garschagen

08783

08784 SECTION: Buitenland; Blz. 14

08785

08786 LENGTH: 1651 woorden

08787

08788 DATELINE: LONDEN

08789

08790 ABSTRACT

08791 Interview Matthew Goodwin

08792 Lang voor de Brexit en de verkiezing van Trump waarschuwde hij voor de kracht van populisme. Centrum-politici in Europa moeten migratie v5~ beperken, zegt de bekende politicoloog Goodwin nu. Anders is de radicaalrechtse golf niet te stuiten.

personen aan banden gelegd moet worden? Slaat zo n boodschap aan? Boeiend , zegt Goodwin, 34 jaar en al hoogleraar aan de universiteit van Kent en associate fellow bij Chatham House.

08794 In de bibliotheek van het gerenommeerde onderzoeksinstituut legt Goodwin net uit dat sociaal-democraten gedoemd zijn in het huidige politieke klimaat. Zij hebben sinds de jaren negentig de arbeidersklasse verwaarloosd door zich te richten op de universitair opgeleide

politicoloog. A-S-S-C-H-E-R. Hij schrijft het in de bovenhoek van een notitieblok en trekt drie strepen onder de naam van de aanstaande lijsttrekker van de PvdA. Heeft hij echt gezegd dat vrij verkeer van

middenklasse met zijn internationale denkbeelden. Blair deed het in het c4~

VK, Clinton in de VS en Schröder in Duitsland. Geen toeval, volgens

08795 Sociaal-democraten faalden in de ogen van armere, lager opgeleide kiezers in gebieden waar fabrieken sloten, werk verdween en weinig werd geïnvesteerd, zegt hij. Zij hadden niet door dat immigratie en het behoud van identiteit de belangrijkste thema s zijn geworden. In 2004 gaf Blair

rechts-populistische opmarsen gaande zijn.

Polen en Hongaren direct toegang tot de Britse arbeidsmarkt. Je kan c1~

08796 Goodwin speurt Europa af op zoek naar centrum-linkse politici die hun boodschap veranderen. Juist daarom slaat hij aan op het pleidooi van Asscher om vrij verkeer van personen binnen de EU te beperken. In Denemarken is links zeer kritisch over migratie, weliswaar om de rechtspopulistische Volkspartij van zich af te

08793
Geïntrigeerd
buigt
Matthew
Goodwin
naar voren.
Hoe spel je
zijn naam? ,
PvdA~ vraagt
de

Good
win,
dat
in al
die
lande
n

houden. Misschien is dat een model

Tony
Blair
met
recht

zien als een architect van de Brexit. De gevolgen zijn pijnlijk, oordeelt Goodwin. Linkse politici zoals François Hollande en Jeremy Corbyn zijn met hun kosmopolitische opvattingen en verdediging van vrij verkeer van personen onverkiesbaar geworden.

waar links in Europa mee kan werken. Vrij verkeer als basis voor een c1~

liberaal en eerlijk Europa, vindt Goodwin sowieso vreemd. Een op de vier Roemeense artsen is inmiddels naar het VK. Ik zie, vanuit Roemeens perspectief, niet hoe dat wenselijk of liberaal is.

08797 Op de ochtend van het interview sprak Goodwin met afgevaardigden van CA~

Labour. Als Labour geen nieuw beleid formuleert, zal de partij nooit meer aan de macht komen. Een deel begint te accepteren dat vrij verkeer in de huidige vorm niet houdbaar is.

08798 Begrijpen andere centrum-politici in Europa dit wel?

08799 Theresa May doet wat Britse kiezers verlangen. Zij wil immigratie beperken. Afgelopen kwartaal kwamen er netto 350.000 migranten bij. Dat is ongeveer een record. Het zal drie of vier jaar duren voordat het VK uit de EU is gestapt en werkelijk eigen beleid kan voeren. Dat is politiek dynamiet. May zegt Brexit betekent Brexit en dat is precies wat Britten willen horen.

08800 Voor het eindeloos herhalen van die holle frase wordt May belachelijk gemaakt.

08801 Brussel, Berlijn, Parijs en Amsterdam mogen lachen om wat er gaande is in het VK; politici in Europa onderschatten de kracht van de Conservatieve partij en de boodschap van May. De Europese hoofdsteden hopen dat uiteindelijk de Britten bereid zijn de prijs voor toegang tot de interne markt te betalen en een vorm van vrij verkeer van personen zullen accepteren.

Dat is een fundamenteel foute analyse van wat er op 23 juni gebeurde.

08802 Wat is de juiste analyse?

08803 Kiezers willen geen zachte Brexit. Anders hadden ze wel gestemd om in de EU te blijven onder de voorwaarden die Cameron had onderhandeld.

Pleidooien voor een zachte Brexit en pogingen om te vertragen, via bijvoorbeeld rechtszaken, zie ik als olie op een populistisch vuur. Brexitstemmers vinden dit verraad.

- 08804 Het gaat wel ver om de rechters in die zaak uit te maken voor volksvijanden, zoals de Daily Maildeed.
- 08805 Die krant heeft altijd xenofobe trekjes gehad. Dit is de krant die in 1934 de British Union of Fascists steunde.
- 08806 Maar het is wel de best gelezen krant van het land.
- 08807 De rechterlijke macht ondermijnen is altijd zorgelijk. Dat rechters nu moeten oordelen wie de bevoegdheid heeft Brexit in gang te zetten, is de schuld van de politiek. Deze kwestie had besloten moeten zijn voor het referendum. Bovendien had May net na het referendum toestemming van het parlement kunnen vragen. Vergeet niet dat circa tweederde van de Lagerhuisleden verkozen zijn in een district waar het electoraat voor Brexit is.
- 08808 Gaat het aforisme it s the economy stupid niet meer op?
- 08809 Oostenrijk en Nederland hebben ongeveer de laagste werkloosheid van c1~
- Europa, maar hebben radicaal-rechtse bewegingen die al jaren succesvol zijn. De economie van het VK groeit het snelst van alle grote en ontwikkelde landen, maar toch koos men voor Brexit. Iedere bankier, belangrijke zakenman en zelfs Barack Obama waarschuwde voor de economische gevolgen, maar de kiezers trokken zich er niks van aan. De wens immigratie te beperken om zo de Britse culturele identiteit te waarborgen, sprak meer aan.
- 08810 Goodwin is een moderne academicus. Dagelijks stuurt hij tien tot vijftien tweets de wereld in. In 140 tekens of minder de uitslag van de tussentijdse verkiezingen in Sleaford analyseren. Snel het boerkaverbod in de Tweede Kamer van commentaar voorzien: Populisten hoeven de macht niet te hebben om te winnen.
- 08811 Goodwin is een rijzende ster. Zijn boek Revolt on the Right, samen met Robert Ford, uit 2014 leest als een analyse van Brexit, geschreven twee jaar voor het referendum. Voor zijn opiniestuk op Politico, drie weken voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen, toen zelfs de meeste Republikeinen de moed hadden opgegeven, kreeg hij veel kritiek. Hij vergeleek Brexit met de Amerikaanse verkiezingen. Onderschat de kracht van populisme niet, schreef Goodwin.
- 08812 Al tijdens zijn studie raakte hij gefascineerd door de spanning die migratie in de samenleving veroorzaakt. Hij zag de rassenrellen in Burnley en Oldham in 2001. Ik merkte dat het maatschappelijke klimaat veranderde, zegt Goodwin.
- 08813 Eerst onderzocht hij extreemrechts. Pas tijdens zijn promotie verlegde hij zijn aandacht naar radicaal-rechts. Extreemrechts

verwerpt democratie en is biologisch racistisch. Radicaal-rechts, zoals Le Pen en Wilders, omhelst cultureel racisme. Het verschil is dat Wilders zegt dat moslims vanwege hun geloof een bedreiging vormen, niet omdat ze bijvoorbeeld kleinere hersenen hebben.

- 08814 Extreemrechts speelt nu een marginale rol, zegt Goodwin. Sommige partijen zoals UKIP verbieden leden van extreemrechtse organisaties als de British National Party lid te worden. Maar het Front National kent wel een extreme onderstroom, met fascistische en fundamentalistisch katholieke elementen.
- 08815 Goodwin is niet bang dat als radicaal-rechts aan de macht komt, dit de democratie in Europa doet wankelen. Verwachten wij echt dat zij het nationaal-socialisme nieuw leven gaan inblazen? Dat gaat niet gebeuren. De PVV, het Front National en Alternative für Deutschland willen meer directe vertegenwoordiging, maar ze onderschrijven de beginselen van de democratie. Wat er wel gebeurt als radicaal rechts aan de macht komt? In dorpen bestuurd door het Front National zie je veel symbolische daden, zoals een feest van het varken organiseren om bewust moslims te sarren.
- 08816 Waar Goodwin wel voor vreest, is een man als Anders Breivik, eenlone wolf. Dit zijn mannen die de boodschap van Wilders over de snelgroeiende moslimbevolking in Europa letterlijk nemen, vinden dat radicaal-rechts daar te weinig aan doet en in plaats van hun stemrecht te

gebruiken een wapen pakken.

08817 Denkt u dat de ruk naar rechts in Europa te stuiten is?

08818 In 2002 kreeg Jean-Marie Le Pen 17 procent van de stemmen en drong daarmee door tot de tweede ronde van de presidentsverkiezingen. Dat was voorpaginanieuws over de hele wereld. In 2016 kreeg een radicaal-rechtse kandidaat 46 procent van de stemmen in de Oostenrijkse presidentsverkiezingen en liberalen doen alsof zij gewonnen hebben. Als je afstand neemt, zie je dat de opkomst van radicaal-rechts is als een opkomende vloed. Iedere golf spoelt hoger aan op het strand. Tegen de tijd dat Europa in 2019 bij de verkiezingen voor het Europees Parlement is beland, verwacht ik significante aanhang voor eurosceptische partijen die terug willen naar nationale munten, die meer protectionistisch zijn en die controle verlangen over hun eigen landgrenzen.

08819 Eurosceptische, radicaal-rechtse partijen kunnen volgens Goodwin gedijen omdat het electoraat verandert. Alleen als de Europese instellingen zichzelf snel opnieuw uitvinden, valt het Europese project te redden. De EU moet in zijn ogen echte groei creëren om vergeten regio's te helpen. De EU moet veiligheid en houvast bieden in plaats van grenzeloze vrijheid. Maak een einde aan Schengen, adviseert Goodwin.

08820 Minder kiezers hebben de Tweede Wereldoorlog meegemaakt, evenals de wederopbouw, de jaren waarin Europese eenwording tot leven kwam. Dat heeft gevolgen voor het stemgedrag in Europa. Goodwin: Sociale normen tegen extremisme, fascisme en xenofobie verliezen aan kracht. Sinds de oorlog had Duitsland nooit een succesvolle radicaal-rechtse partij. Na de verkiezingen zal AfD in de Bundestag zitten. Wij zien dingen, die wij nooit eerder zagen.

08821 Extreemrechts verwerpt democratie en is biologisch racistisch. Radicaalrechts, zoals Le Pen en Wilders, omhelst cultureel racisme

08822 Sociale normen tegen extremisme, fascisme en xenofobie verliezen aan kracht

08823

08824 Beste boek van het jaar

08825 Matthew Goodwin(34) is hoogleraar aan de universiteit Kent en associate fellow bij onderzoeksinstituut Chatham House. Zijn Revolt on the Right werd in 2015 gekozen tot beste politieke boek.

08826

08827 LOAD-DATE: December 16, 2016

08828

08829 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08830

08831 GRAPHIC: Het gevecht over Brexit, vervat in vele dozen met dossiers, verplaatste zich begin december vijf dagen naar het Supreme Court. De hoogste rechters van het land moeten zich uitspreken over de vraag of het parlement moet beslissen over een Brexit.

08832 Foto Ben Stansall/AFP

08833

08834 PUBLICATION-TYPE: Krant

08835

08836 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08837

08838

08839 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08840 All Rights Reserved

08841

08842

08843

08844

08845 187 of 200 DOCUMENTS

08846

08847

08848

08849 NRC Handelsblad

08850

08851 10 December 2016

08852 NH zaterdag

08853

08854 Hoe vier je de verjaardag van een zieke EU?

08855

08856 BYLINE: Mark Kranenburg

08857

08858 SECTION: Den Haag; Blz. 8

08859

08860 LENGTH: 504 woorden

08861

08862 DATELINE: Maastricht.

08863

08864 ABSTRACT

08865 25 jaar Verdrag van Maastricht

08866 EU-leiders van toen en nu kwamen samen om het jubileum te vieren. Ze begrijpen critici van de EU maar zien geen weg terug.

08867 De glans is er vanaf, we moeten vertrouwen herstellen, we dreigen de burgers te verliezen. Weinig opwekkende woorden vrijdag in Maastricht ter ere van het 25-jarig bestaan van het naar die stad genoemde verdrag van de Europese Unie. Het verdrag dat in 2002 leidde tot de invoering van de euro. Maar ook het verdrag dat een forse impuls gaf aan de tegenwoordig zo onder druk staande Europese integratie.

08869 Dat was de opdracht van de Europese leiders van nu, de leiders van toen en een groot aantal studenten uit diverse lidstaten. Zij waren vrijdag in Maastricht voor een conferentie op dezelfde plek bijeen als waar 25 jaar geleden regeringsleiders van de toen nog maar twaalf lidstaten bestaande Europese Gemeenschap, na dertig uur onderhandelen een akkoord bereikten over een grote stap in het Europese eenwordingsproces. Maastricht stond vanaf dat moment voor één gezamenlijke munt, nieuwe samenwerkingsterreinen, meer democratische controle. De Duitse bondskanselier Helmut Kohl had het over een onomkeerbare weg die was ingeslagen. De Franse president Mitterrand sprak over de geboorte van een heel grote macht die minstens even sterk als de Verenigde Staten en Japan zou worden .

Ongrijpbare macht

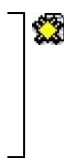
Europa is tegenwoordig voor veel mensen synoniem voor een ongrijpbare macht die het leven niet beter maakt maar slechter. In Groot-Brittannië leidde dit ertoe dat dit voorjaar een meerderheid van de kiezers bij een referendum voor vertrek uit de Europese Unie stemde. Elders in Europa

08868

Hoe de verjaardag te vieren van een ernstig zieke patiënt?

 H1~

rukken de partijen die het Europese project willen opblazen op. Vol angst c1~

wordt gekeken naar het verkiezings thrillerjaar 2017 , zoals één van de aanwezigen op de Europe Calling conferentie vrijdag zei. De uitslag van verkiezingen in Frankrijk, Duitsland en Nederland kan de Europese Unie verder in een crisis storten.

08874 De aanwezige leden van de Europese top op het verjaarsfeest gaven allemaal toe dat Europa met een probleem zit, maar lieten tevens blijken dat er geen weg terug is: Zij die menen dat de tijd is aangebroken om de Europese Unie maar weer uit elkaar te halen en nationale scheidslijnen te herstellen zien het totaal verkeerd. Zonder de Europese Unie zullen de afzonderlijke lidstaten niet meer kunnen bestaan , aldus voorzitter Juncker van de Europese Commissie.

08875 Maar hoe dan het vertrouwen terug te winnen? In elk geval niet door de Europese Unie nog meer instrumenten te geven vond de overgrote meerderheid van de aanwezigen, zo bleek uit een peiling. Wel zou de Unie zich meer moeten richten op hoofdzaken. En verder toch maar blijven uitleggen waar het ooit om begonnen was. In de woorden van de Belgische oud-minister van Buitenlandse Zaken Marc Eyskens: Wie weet nog dat de landen van de Europese Unie voor het eerst sinds Julius Caesar geen onderlinge oorlog meer kennen? 08876

08877 LOAD-DATE: December 9, 2016

08878

08879 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08880

08881 PUBLICATION-TYPE: Krant

08882

08883 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08884

08885

08886 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08887 All Rights Reserved

08888

08889

08890

08891

08892 188 of 200 DOCUMENTS

08893

08894

08895

08896 NRC Handelsblad

08897

08898 09 December 2016

08899 NH vrijdag

08900

08901 Europa. Leeft dat nog een beetje, in Maastricht?

08902

08903 BYLINE: Paul van der Steen Foto s John van Hamond

08904

08905 SECTION: Binnenland; Blz. 14

08906

08907 LENGTH: 1540 woorden

08908

08909 ABSTRACT

08910 25 jaar Maastricht

08911 Deze vrijdag 25 jaar geleden werd Europa het eens over het Verdrag van Maastricht. Wat is er nog over van de Europese gedachte en hoe denkt de Maastrichtenaar nu over de waarde van de Unie?

08912 Het is misschien wel het winkelcentrum met de meest eurofiele naam van Nederland: Brusselse Poort in Maastricht. Maar op veel warme gevoelens voor de Europese Unie of het 25 jaar geleden gesloten Verdrag van Maastricht valt hier in de westelijke buitenwijken van de stad, vlakbij de

landsgrens, niet te rekenen. Janny Bringmans en Roland Smets komen c1~ vanuit het naburige Belgische Bilzen boodschappen doen. Het stel klaagt over de euro. Bringmans: Brood en kipfilet voor prijzen waar je ze in de tijd van de franc voor had laten liggen.

08913 Op de open grenzen hebben ze het ook niet. Steeds meer huizen worden c1~ overgenomen door niet-Belgen. Aan onze wegen wordt gewerkt door Nederlandse firma s, terwijl die van ons doppen [een uitkering hebben, red.].

08914 Karel Coppes (81) zegt als Maastrichtenaar te zijn meegegroeid met de internationalisering van zijn stad. Toen ik zelf nog op de operatiekamer werkte, was het meeste personeel van het ziekenhuis al Belgisch. Wel houdt hij de Europese Unie medeverantwoordelijk voor het verloren gaan van de gemoedelijkheid van voorheen. De internationale samenwerking gaat volgens hem te veel over het kapitaal. Maar ja, daar doe je niks aan. Het draait in de wereld maar om twee dingen: geld en de vrouwenkont.

08915

08916 Maastricht kreeg Europese allure

08917 Vandaag is het 25 jaar geleden dat de toenmalige twaalf lidstaten van de Europese Gemeenschap (EG) het in Maastricht eens werden over de toekomst van hun Europese en monetaire unie. De stad staat er dezer dagen uitgebreid bij stil. Donderdagavond liet de in Maastricht geboren

Frans Timmermans, eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie, zich bevragen in een plaatselijke theaterzaal. Deze vrijdag confereren in het Limburgse provinciehuis, destijds ook vergaderoord, onder anderen

Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker, Martin Schulz, voorzitter van het Europees Parlement, Jeroen Dijsselbloem, minister van Financiën en voorzitter van de eurogroep, met politici en wetenschappers over de toekomst van Europa.

08918 Veel mensen in de stad zijn wel trots dat er in 1991 op hun grondgebied geschiedenis werd geschreven. De gemiddelde Maastrichtenaar houdt wel van enige allure, constateert Mathieu Segers, hoogleraar eigentijdse Europese geschiedenis en decaan van het University College Maastricht (UCM). Het verdrag geeft de stad internationaal status en bekendheid, meer dan waar een plaats met net iets meer dan 120.000 inwoners normaal recht op heeft. Het heeft Maastricht een groot aantal Europese instituten bezorgd. De universiteit is de meest internationale van Nederland. Segers: Op het UCM alleen al hebben we 55 nationaliteiten in huis en is slechts 40 procent van de studenten Nederlands.

08919

08920 De cultuur verwatert

08921 De hoogleraar keerde een half jaar geleden na ruim twee decennia in onder meer Nijmegen, Den Haag, Oxford en het Amerikaanse Cambridge (Harvard) terug in de stad waar hij werd geboren en opgroeide. Segers schrok een beetje van wat hij aantrof. Deze stad herbergt twee werelden. Een Maastricht dat op zichzelf is, dat

hecht aan de traditie en de folklore. Dat ziet die cultuur carnaval, harmonie en fanfare, processies en nog veel meer verwateren, ook omdat de verenigingen steunen op een afnemend deel van de bevolking. Om hen heen horen ze steeds vaker vreemde talen spreken. Dat is het andere kosmopolitische Maastricht. Daar wordt geprofiteerd van de interne markt, de internationale universiteit.

- 08922 Voor veel inwoners van de stad is dat Europa onbereikbaar. Eigenlijk is er sinds de top van 25 jaar geleden niet eens zoveel veranderd, constateert Segers. Ik was veertien en geïnteresseerd in internationale politiek. Dagenlang heb ik lopend en per fiets geprobeerd om dichtbij de plekken te komen waar het gebeurde. Dat lukte niet. Zelfs niet bij Kohl, die in een hotel vlakbij ons huis logeerde. Europa heeft iets geslotens.
- 08923 Europa is ook bedreven in bijna abstracte regels en het schetsen van vergezichten, vindt Segers. Een concreter Europa blijkt een stuk lastiger te realiseren.
- 08924 Ongeveer de helft van Maastricht grenst aan België, Zuid-Limburg grenst voor ruim 97 procent aan dat land en Duitsland en slechts met het overgebleven deel aan Nederland. Maar grensoverschrijdend werken levert nog altijd tal van fiscale en andere problemen op. De kennis over elkaar is beperkt: de gemiddelde Maastrichtenaar is beter geïnformeerd over het wel en wee in het 200 kilometer verderop gelegen Amsterdam dan over de actualiteit in nabije steden als Hasselt, Luik en Aken.
- 08925 Menig grensoverschrijdend project sterft na aanvankelijk enthousiasme een stille dood. In 2011 ging een nieuwe spoorlijn open tussen Maastricht en de Belgische buurgemeente Lanaken. Kosten: ruim 33 miljoen euro (Nederlands, Vlaams en Europees geld). Er reed een handvol goederentreinen over. Inmiddels heeft de Belgische spoorbeheerder het onderhoud opgegeven en heeft het onkruid vrij spel.
- 08926 Het Academisch Ziekenhuis Maastricht en het Akense Klinikum zouden voor 200 miljoen euro een gezamenlijk hart- en vaatziekenhuis gaan bouwen op het grensoverschrijdende bedrijventerrein Avantis bij Heerlen. Samen naar de absolute wereldtop. Na vijf jaar trokken de twee de stekker eruit: financieel te riskant.
- 08927
- 08928 Brexit en eurosceptis
- 08929 Het stilstaan bij de top van 1991 is onderdeel van een maandenlange herdenking van de gebeurtenissen van toen, geïnitieerd door de gemeente Maastricht en de provincie Limburg.

Geen viering in deze tijden van Brexit en eurosceptis. De twee overheden willen onder het motto Europe Calling vooral het debat gaande houden.

- 08930 Bijvoorbeeld door op een zaterdagmiddag burgers vanuit een foodtruck van koffie en koekjes te voorzien. Die krijgen daarbij het verzoek een vragenlijst in te vullen. Het trekt op het naar het verdrag genoemde Plein 1992 (bronzen plaquettes met het euroteken in het plaveisel), in het meer kosmopolitische deel van de stad, nauwelijks echte eurocritici.
- 08931 Paul-Jan Heynen is een van de mensen die zich aan een statafel over de enquête buigen. Een kwart eeuw geleden was hij als student internationaal recht en bedrijfswetenschappen aanwezig bij de ondertekening van het verdrag. Toen was ik erg pro-Europees. Nu ben ik evenwichtiger, zegt de innovatie-adviseur. De EU blijft hem te abstract. De mensen voelen het niet. Juist in een grensregio als hier valt er nog zoveel te doen. Alleen al door de zippers aan weerszijden van de grenzen meer kennis van elkaar te laten nemen. En zorg voor meer uitwisselingen, bijvoorbeeld op sportgebied. Al ga je met elkaar zaklopen of koekhapen. Als het onderlinge gesprek maar op gang komt.
- 08932 Segers ziet ook heil in uitwisselingen en in het graven van kleine onderlinge gangetjes. Geen grote beloftes met veel onzekerheid, maar concrete zaken aanpakken. Dat spreekt misschien ook de nu zo teleurgestelde Maastrichtenaren aan bij wie je veel van de Europese oerkenmerken terugvindt. Het kleinschalige, het lokaal georiënteerde, de viering van het verleden, de rijkdom aan cafés: dat is Europa. Het oude idee van de natie is stilaan een illusie. De federatie is dat ook. Zoek het in de kracht van grensregio's, die daar nu de dupe van zijn.
- 08933 De EU is mij te abstract. De mensen voelen het niet. Juist in een grensregio als hier valt er nog zoveel te doen
- 08934 Paul-Jan Heynen, innovatie-adviseur
- 08935
- 08936 Verdrag Geschreven, maar niet getekend in Maastricht
- 08937 Dat Maastricht eind 1991 gastheer mocht zijn van de Europese Raad was geen vanzelfsprekendheid. Een top in dezelfde stad tien jaar eerder was rampzalig verlopen, onder meer dankzij salmonellabacteriën die de magen van de aanwezige journalisten overstuur maakten.
- 08938 Dankzij een stevige lobby vanuit het zuiden lukte het bij dit nieuwe Nederlandse voorzitterschap om een revanchepoging te mogen

doen. Tijdens de top op 9 december 1991 bereikten Europese leiders (onder meer de Franse president François Mitterand, de Duitse bondskanselier Helmut Kohl, de Britse premier John Major en de Nederlandse ministerpresident Ruud Lubbers) een akkoord over onder meer de omvorming van de Europese Gemeenschap in de Europese Unie en de invoering van een gemeenschappelijke munt.

08939 Het bijbehorende verdrag werd pas begin 1992 getekend, tijdens het EGvoorzitterschap van Portugal. Dat land had die eer voor de eerste keer, vond dat al ingewikkeld genoeg en liet het organiseren van de ondertekening van de overeenkomst graag over aan Nederland. Zo ging het verdrag de geschiedenisboeken in als het Verdrag van Maastricht en niet als het Verdrag van Lissabon of Porto.

08940

08941 Exposities Origineel in Parijs, kopie in Maastricht

08942 Wie het verdrag wil bewonderen kan op verschillende plekken terecht. Bij de viering van de 15de verjaardag van Maastricht werd het verdrag door toenmalig burgemeester Gerd Leers nog opgehaald in Rome voor een expositie in Maastricht. Bij de viering van de 25ste verjaardag is alleen een kopie van het verdrag te zien in het gebouw van het Limburgse gouvernement (provincie). Het origineel is momenteel tentoongesteld in Parijs op de expositie L'Art de la paix, in het Petit Palais.

08943

08944 LOAD-DATE: December 9, 2016

08945

08946 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08947

08948 GRAPHIC: In de Hoofdwacht aan het Vrijthof in Maastricht liggen de geboorteakte van de Europese Unie en de Euro in een vitrine. Het zijn overigens niet de originelen.

08949

08950 PUBLICATION-TYPE: Krant

08951

08952 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08953

08954

08955 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08956 All Rights Reserved

08957

08958

08959

08960

08961 189 of 200 DOCUMENTS

08962

08963

08964

08965 NRC Handelsblad

08966

08967 07 December 2016

08968 NH woensdag

08969

08970 Euribor EU beboet drie banken voor rente-gesjoemel

08971

08972 SECTION: Economie; Blz. 1

08973

08974 LENGTH: 82 woorden

08975

08976 DATELINE: Brussel.

08977

08978 De Franse bank Crédit Agricole, de Britse HSBC en het Amerikaanse JPMorgan moeten een boete van in totaal 485 miljoen euro betalen voor het manipuleren van de rentetarieven Euribor. Daarmee sluit EUcommissaris Vestager (Mededinging) een vijfjarig onderzoek naar een kartel van zes banken af. Brussel bestraft de banken omdat ze ongeoorloofd afspraken hadden gemaakt over de prijzen van rentederivaten in de eurozone. Deze producten worden gebruikt om renteschommelingen op te vangen. (ANP)

08979

08980 LOAD-DATE: December 7, 2016

08981

08982 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

08983

08984 PUBLICATION-TYPE: Krant

08985

08986 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

08987

08988

08989 Copyright 2016 NRC Media B.V.

08990 All Rights Reserved

08991

08992

08993

08994

08995 190 of 200 DOCUMENTS

08996

08997

08998

08999 NRC Handelsblad

09000

09001 06 December 2016

09002 NH dinsdag

09003

09004 Wanbestuur en slecht krediet recept voor bankencrisis

09005

09006 BYLINE: Mark Beunderman

09007

09008 SECTION: Economie; Blz. 8

09009

09010 LENGTH: 581 woorden

09011

09012 DATELINE: Amsterdam.

09013

09014 ABSTRACT

09015 Bankensector

09016 De politieke instabiliteit maakt herkapitalisatie van de derde bank van Italië, Monte dei Paschi di Siena, lastiger. Als de bank omvalt, dreigt besmetting.

09017

09018 Referendum Italië

09019 Paniek was er niet te bespeuren op de financiële markten, na het Italiaanse referendum van zondag. De beurs in Milaan sloot maandag maar een fractie lager en liet dinsdagochtend weinig beweging zien. Dat wil niet zeggen dat het derde land van de eurozone zich nu in veilige wateren bevindt. De risico's zijn groot, vooral in de bankensector.

09020 Het meest acuut zijn de problemen bij de oudste nog bestaande bank ter wereld, Monte dei Paschi, in 1472 opgericht in de stadsstaat Siena. Deze bank, gehavend door jaren van wanbestuur, zakte in de zomer voor een Europese stresstest en heeft dringend behoefte aan kapitaal. De Italiaanse overheid staat klaar voor een reddingsactie.

09021 De vraag is of het zover komt. De laatste in een reeks pogingen van de bank om zichzelf opnieuw te financieren, dreigt te mislukken. Eind oktober kondigde Monte dei Paschi een plan aan waarmee de bank 5 miljard euro moet ophalen. Topman Marco Morelli vloog de wereld over op zoek naar een nieuwe grootaandeelhouder die voor stabiliteit moet zorgen.

09022 Vlak voor het referendum leek Morelli er een te hebben gevonden: het staatsfonds van Qatar. Maar dinsdagochtend bleef onduidelijk of de deal rond is. Anonieme betrokkenen lieten aan persbureau Reuters weten dat de Qatarezen eerst duidelijkheid willen over hoe de nieuwe Italiaanse regering eruit zal zien. Het tekent de politieke onzekerheid die het referendum heeft gecreëerd.

09023 Volgende week wil de bank met een aandelenemissie de rest van de 5 miljard genereren, maar zonder de Qatarezen is het onwaarschijnlijk dat dit lukt. 5 miljard euro is bijna tien keer de beurswaarde van Monte dei Paschi (zo'n 600 miljoen).

09024 Als het plan van Morelli mislukt, zal de Italiaanse (overgangs-)regering onrust op de markten over het héle Italiaanse bankensysteem willen voorkomen. Mogelijk zal zij Monte dei Paschi dan nationaliseren. Recent ingevoerde Europese regels zitten daarbij wel in de weg. Alleen onder strikte voorwaarden mag belastinggeld worden gebruikt om banken te redden. In principe moeten aandeelhouders en obligatiebezitters verliezen nemen als een bank omvalt. Probleem is dat veel obligatiebezitters van banken in Italië gewone spaarders zijn, die ooit veilig dachten te beleggen voor de oude dag door schuld van de eigen bank te kopen. Verhalen over bejaarden die hun pensioen verliezen, wil geen politicus nu in de krant zien.

09025

09026 Hoofdpijndossier

09027 Zakenkrant Il Sole 24 schreef dinsdag dat de regering in Rome met de Europese Commissie een plan klaar heeft uitgedokterd voor een herkapitalisatie door de staat uit voorzorg, een juridische variant waarmee de meest lastige Europese regels kunnen worden omzeild. Maar ook in dat geval zullen aandeelhouders en obligatiebezitters worden aangeslagen.

09028 De Italiaanse banken zijn meer met elkaar verbonden dan met buitenlandse banken. Bij een crisis rondom Monte dei Paschi is besmetting reëel. Het grote hoofdpijndossier in de Italiaanse bankensector is de

enorme berg slechte leningen. Dat is het krediet dat burgers en bedrijven niet of niet volledig kunnen terugbetalen. Volgens schattingen gaat het nu om 360 miljard euro, ofwel viermaal zoveel als voor de crisis. De FTSEindex van Italiaanse banken, die al een tijd onder druk staat, sloot maandag ruim 2 procent lager.

09029

09030 LOAD-DATE: December 6, 2016

09031

09032 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09033

09034 GRAPHIC: Italianen kunnen krediet niet meer terugbetalen

09035

09036 PUBLICATION-TYPE: Krant

09037

09038 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09039

09040

09041 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09042 All Rights Reserved

09043

09044

09045

09046

09047 191 of 200 DOCUMENTS

09048

09049

09050

09051 NRC Handelsblad

09052

09053 06 December 2016

09054 NH dinsdag

09055

09056 Italië is nu de sluimerende vulkaan onder de eurozone

09057

09058 BYLINE: Maarten Schinkel

09059

09060 SECTION: Economie; Blz. 8

09061

09062 LENGTH: 756 woorden

09063

09064 DATELINE: Amsterdam.

09065

09066 ABSTRACT

09067 stagnerende economie

09068 De Italiaanse economie strompelt voort, de productiviteit stijgt niet, de staatsschuld is enorm en een uitweg is er nauwelijks.

09069 Ooit zaken gedaan in Kazachstan? Of in Azerbajdzjan of Indonesië? Het kan een stuk profijtelijker zijn, en gemakkelijker, dan in Italië. Begin dit jaar zette het World Economic Forum het zuidelijke euroland op een 43ste plaats op de jaarlijkse World Competitiveness Index onder de hierboven genoemde landen.

09070 Van alle oorspronkelijke eurolanden staat Italië verreweg het laagst.

Nederland prijkt op een vijfde plek, Duitsland op een vierde. Dat c1~

concurrentieposities in de eurozone sterk verschillen is misschien onoverkomelijk. Ook binnen de VS bestaan forse verschillen, bijvoorbeeld tussen Massachusetts en Mississippi. Maar het gat tussen Italië en de rest van de oprichters van de euro is wel erg groot. En het is sinds 1999 alleen maar gegroeid.

09071 Neem de toename van de arbeidsproductiviteit, de basis voor de groei van welvaart. In de eurozone steeg deze gemiddeld met ruim 11 procent over de periode 1999-2016. Dat is al niet erg veel. Maar in Italië is als enige de arbeidsproductiviteit sinds 1999 niet eens toe- maar zelfs afgenomen. 09072 Het resultaat van terughollende concurrentiekracht en dalende

productiviteit is een buitengewoon lage economische groei. Tussen 1999 en 2016 wist de Italiaanse economie jaarlijks gemiddeld met maar 0,2 procent te expanderen. Het resultaat, welhaast onvoorstelbaar, is dat de economie nu nauwelijks groter is dan toen. De magere 3,9 procent aan groei over die zeventien jaar sinds de euro bestaat is evenveel als van de Nederlandse economie wordt verwacht in slechts twee jaar: 2016 en 2017. En volgens economen van ABN Amro is de potentiële groei van Italië, de kruissnelheid van de economie, op dit moment zelfs negatief. Dat komt zelden voor.

- 09073 Het gevolg van dit alles is een relatieve krimp van de baten en een relatieve groei van de lasten, ten opzichte van andere eurolanden. Dat maakt Italië een voorbeeld van het risico dat in een monetaire unie landen in een neerwaartse spiraal terecht kunnen komen als zij geen maatregelen nemen om concurrerend te blijven.
- 09074 Die ingrepen zijn grotendeels uitgebleven. De Italiaanse economie is in omvang nog maar 55 procent van de Duitse, terwijl dat bij de invoering van de euro nog 66 procent was. Toch is de Italiaanse staatsschuld in absolute omvang groter dan die van Duitsland: de 2.211 miljard euro die uitstaan aan Italiaans overheidskrediet vormen de grootste schuldenberg van de hele eurozone. Van alle euroleden betaalt Rome dan ook de meeste rente: 3,9 procent van het bruto binnenlands product (bbp), en dat terwijl de rente ook voor Italië historisch laag is.
- 09075 Hoe dat verder moet? ABN Amro rekende maandag een basisscenario waarbij de staatsschuld over de eerstvolgende jaren lichtjes daalt, vanaf de huidige 132 procent van het bbp. Maar dat veronderstelt wél economische groei en een rentevoet die even historisch laag blijft als nu. Wordt in het scenario de groei verlaagd met 1 procentpunt en de rente verhoogd met 1 procentpunt zeker geen ondenkbaar scenario, dan blaast de staatsschuld op tot 160 procent van het bbp. Dat zijn Griekse verhoudingen.
- 09076 Italiaanse banken zijn in deze omstandigheden nauwelijks winstgevend en gaan gebukt onder grote bedragen aan oninbare leningen. Alles bij elkaar is het dus niet verwonderlijk dat veel andere eurolanden Italië zien als de grootste en gevaarlijkste tijdbom van de eurozone.
- 09077 Om die onschadelijk te maken zal er fors hervormd moeten worden. Maar net als in de rest van Europa is er publiek verzet tegen hervormingen die de dynamiek in de economie moeten bevorderen en de arbeidsmarkt flexibeler moeten maken. Het verschil met de rest van Europa is dat de burger dáár al veel veranderingen en verslechtingen voor de kiezen heeft gehad sinds de economische crisis, maar de Italiaanse burger nog nauwelijks.

09078 Het alternatief is om overheidsgeld in te zetten om mee te investeren.
v1~

Maar dat geld is er niet. De OESO, de club van rijke industrielanden, riep Rome vorige week nog op om het door de lage rente uitgespaarde geld (1 procent van het bbp) in te zetten als investering in de infrastructuur, maar dat geld is al verdwenen in het begrotingsgat van 2,4 procent van het bbp.

09079 Zo stemt de huidige toestand van de Italiaanse economie somber. Even somber als die van de Griekse een jaar of vijf geleden? De klap zou onnoemelijk veel groter zijn.

09080 De Italiaanse staatsschuld (2.211 miljard euro) is de grootste van de eurozone

09081

09082 LOAD-DATE: December 6, 2016

09083

09084 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09085

09086 GRAPHIC: In de spiegel van een scooter is de reflectie van een stem
nee poster te zien met daarop premier Matteo Renzi, die
zondagnacht zijn aftreden bekendmaakte.

09087 Foto s Gregorio Borgia / AP, Max Rossi / Reuters

09088

09089 PUBLICATION-TYPE: Krant

09090

09091 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09092

09093

09094 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09095 All Rights Reserved

09096

09097

09098

09099

09100 192 of 200 DOCUMENTS

09101

09102

09103

09104 NRC Handelsblad

09105

09106 06 December 2016

09107 NH dinsdag

09108

09109 Dijsselbloem: Dit is niet het begin van een nieuwe crisis

09110

09111 BYLINE: Stéphane Alonso

09112

09113 SECTION: Economie; Blz. 8

09114

09115 LENGTH: 430 woorden

09116

09117 DATELINE: Brussel.

09118

09119 ABSTRACT

09120 Eurozone

09121 De eurozone is niet in gevaar, verzekerden de Europese ministers van Financiën maandag. Maar hoe maak je de euro geloofwaardiger?

09122 Geen paniek! Dat was maandag de boodschap van Europese ministers van v1~

ontwikkelingen in Italië, waar een referendum zondag leidde tot het vertrek van premier Renzi en opnieuw twijfel zaait over de weerbaarheid van Italiaanse banken, en mogelijk die van de eurozone.

09123 Italië is een sterke economie , zei minister Dijsselbloem, Finan
voorzitter van de Eurogroep, het gremium van lidstaten uit de ciën,
eurozone. Dit is niet het begin van een nieuwe crisis. Het bijee
referendum ging over Italië, de uitkomst is niet een anti- n in
Europese stem. De markten hebben kalm gereageerd. En een Bruss
09124 systeemgevaar voor de euro was er zeker niet, voegde zijn el. De
Franse collega Sapin daaraan toe. euroz
Eurocommissaris Pierre Moscovici (Economische Zaken) leek one
minder gerust. Hij had er het volste vertrouwen in dat Italië de is
crisis te boven komt en dat de eurozone allerhande schokken niet
aankan , maar zag in het referendum ook nieuw bewijs dat de in
gemeenschappelijke munt verder moet worden versterkt . Een geva
09125 deel van de vergadering maandag ging over Griekenland: de ar
zwaar drukkende schulden van dat land worden op korte termijn door
een beetje verlicht, onder meer door de looptijd van de
09126 schuldpapier met enkele jaren te verlengen.
09127 Maar Italië domineerde de gesprekken. Hoe maak je de euro, 09128
waarvan het bestaansrecht bij elke electorale storm weer in het O
geding lijkt, geloofwaardiger?

Uit de droom helpen

eurolanden op om volgend jaar circa 50 miljard v1~ euro extra te besteden.
Een boodschap vooral gericht aan Duitsland, Nederland en Luxemburg
landen die meer kunnen uitgeven, maar de hand op de knip houden. Tot
grote ergernis van andere eurolanden, die wel wat stimulans kunnen
gebruiken, maar er de middelen niet voor hebben. Een paradox die volgens
de Commissie kan worden opgelost met meer centrale sturing. Dus niet
alleen maar adviezen uit Brussel over het terugdringen van
begrotingstekorten, maar óók aansporingen om de
teugels juist te laten vieren.

09129 Dijsselbloem hielp hem maandag uit die droom. Hij ziet óók dat er een
geografische mismatch is binnen de eurozone, en dat die alleen]
kan worden opgelost door verdieping van de monetaire unie .
Maar dat is v1~ voor de toekomst . Nederland wil hier pas over praten als er
méér landen vA~

hun zaakjes op orde hebben - en het stond niet alleen: het

Commissievoorstel om meer te investeren bleek na afloop volledig te zijn
uitgekleed.

09130

09131 LOAD-DATE: December 6, 2016

09132

09133 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09134

09135 PUBLICATION-TYPE: Krant

09136

09137 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09138

09139

09140 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09141 All Rights Reserved

09142

09143

09144

09145

09146 193 of 200 DOCUMENTS

09147

09148

09149

09150 NRC Handelsblad

09151

09152 06 December 2016

09153 NH dinsdag

09154

09155 Noodleningen Beperkte schuldverlichting voor Grieken

09156

09157 SECTION: Economie; Blz. 2

09158

09159 LENGTH: 250 woorden

09160

09161 DATELINE: Amsterdam.

09162

- 09163 Griekenland krijgt beperkte verlichting van de lasten die het land op zijn staatsschuld heeft. Dit hebben de andere landen van de eurozone maandag besloten in Brussel. Daar waren de ministers van Financiën van de eurolanden bijeen.
- 09164 De nominale waarde van de staatsschuld, 316 miljard euro, wordt niet verkleind. Een groot deel van de schuld is in handen van de eurolanden, die Griekenland op de been houden met noodleningen. Griekenland krijgt wel meer tijd om de Europese noodleningen af te lossen en krijgt rentevoordeel. De toch al heel lange gemiddelde looptijd van de leningen uit het noodfonds ESM (28 jaar) wordt voor sommige leningen nog verder verlengd, naar 32,5 jaar. Ook worden de Grieken beschermd tegen renterisico, het risico dat de rente weer gaat stijgen.
- 09165 Volgens Klaus Regling, directeur van het noodfonds ESM, stelde dat de maatregelen de schuldenlast van Griekenland met 20 procent verlagen rond 2060. Volgens de Griekse premier Tsipras, die sterk aandringt op schuldverlichting, zal Griekenland 45 jaar miljard euro goedkoper af zijn. 09166 Tot 2060 is het nog een hele tijd. Het is de vraag of het Internationaal Monetair Fonds (IMF) de maatregelen voldoende zal vinden. Het IMF wil dat de eurolanden de Griekse schuld substantieel verlichten. Alleen dan is het fonds bereid mee te betalen aan het huidige, derde reddingspakket van 86 miljard euro dat tot dusver alleen door de eurolanden wordt opgehoest. Het IMF wil zo snel mogelijk beslissen of het gaat

meebetalen. (Reuters)

09167

09168 LOAD-DATE: December 6, 2016

09169

09170 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09171

09172 PUBLICATION-TYPE: Krant

09173

09174 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09175

09176

09177 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09178 All Rights Reserved

09179

09180

09181

09182

09183 194 of 200 DOCUMENTS

09184

09185

09186

09187 NRC Handelsblad

09188

09189 03 December 2016

09190 NH Zaterdag

09191

09192 De euro is een succes, de eurozone helaas niet

09193

09194 BYLINE: Mark Beunderman

09195

09196 SECTION: Economie; Blz. 2

09197

09198 LENGTH: 1741 woorden

09199

09200 ABSTRACT

09201 Interview Otmar Issing, oud-hoofdeconoom ECB

09202 Hij is één van de architecten van de Europese muntunie en werkte bij de ECB. Hij heeft veel kritiek op zijn oude werkgever. De eurozone zal er over vijftien of twintig jaar anders uitzien.

09203 Trots, maar ook teleurstelling. En zorgen. Grote zorgen. Het komt v4~

allemaal langs wanneer Otmar Issing (80) praat over de Europese muntunie. De Duitser is een van de mannen van het eerste uur van de euro. Hij was hoofdeconoom onder Wim Duisenberg, de eerste voorzitter van de in 1998 opgerichte Europese Centrale Bank. Issing bedacht onder meer het inflatiedoel van dichtbij maar onder de 2 procent dat huidig ECB-baas Mario Draghi altijd noemt.

09204 Anno 2016 is de monetaire unie een ongemakkelijk samenzijn van landen met heel uiteenlopende ideeën over wat zo'n unie eigenlijk moet zijn. In een gesprek in Frankfurt vertolkt Issing het Duitse onbehagen over hoe de eurozone zich heeft ontwikkeld.

09205 Met energieke tred komt Issing aangelopen om de glazen deur te openen naar zijn werkkamer in het House of Finance, een chique gebouw van de Goethe Universiteit. Hij is niet met pensioen gegaan nadat hij tien jaar geleden afscheid had genomen bij de ECB. Hij noemt het een groot geluk om door te werken als wetenschapper. Issing publiceert, houdt lezingen, geeft advies. En hij mengt zich in het niet aflatende debat over de eurozone.

09206 Daar blijft het gisten. Zondag beslissen de Italianen in een referendum over constitutionele hervormingen die het land beter bestuurbaar moeten maken. Bij een nee dreigt nieuwe politieke instabiliteit in de derde economie van de eurozone. Een paar dagen later, donderdag, beslist de ECB over verlenging van haar omstreden opkoopprogramma van staatsleningen.

09207 Issing is zichtbaar trots als hij praat over wat er góéd is gegaan met de euro. Rimpelloos ging de invoering van de munt. En de euro is ondanks alle kritiek een stabiele munt: de inflatie is laag, de wisselkoers solide.

09208 Maar over het beleid van de landen in de eurozone is Issing uitgesproken kritisch. Ook de keuzes van de ECB kunnen niet op

zijn instemming rekenen. De euro als zodanig is een succesverhaal.
Van de eurozone kan je dat helaas niet zeggen .

09209 Hoe beziet u het Italiaanse referendum?

09210 Dat is voor Italië heel belangrijk. Als de voorstellen het niet halen, is dat verder bewijs dat Italië niet in staat is tot hervormingen. Italië is een land

met zó veel potentieel, maar het presteert al sinds het begin van de v4~

monetaire unie slecht. Waarom? De instituties zijn inefficiënt, het nemen van beslissingen duurt lang. Alles verstikt in regulering.

09211 Als Italië inderdaad niet in staat blijkt tot hervormingen, zoals u zegt, heeft het dan nog wel een plek in de eurozone?

09212 Als Italië uit de euro stapt, zal het dan wél hervormen? Het probleem is v4~ niet de euro. In de jaren negentig zeiden hooggeplaatste Italianen tegen mij: wij moeten in de euro, zodat we worden gedwóngen om te hervormen. Ik zei toen: hopelijk gaat dat goed, maar ik denk dat jullie op een gegeven moment de Duitsers zullen uitschelden, met hun hang naar regels en stabiliteit. En dat gebeurt nu. Er doen in Italië ideeën de ronde v4~ dat Duitsland Italië de euro in heeft geduwd. Maar dat klopt volstrekt niet. Italië wilde er zélf bij zijn.

komiek Beppe Grillo, red.] zegt: we gaan uit de euro, om te hervormen. Maar hoe moet dat dan? Als je uittreedt, word je geconfronteerd met nieuwe, gigantische problemen: een zwakke lire, instabiliteit, inflatie.

09214 Issing is teleurgesteld, zegt hij, over het gebrekkige beleid van ZuidEuropese regeringen. In een gebied met een sterke munt als de euro hadden ze de loonkosten moeten matigen om concurrerend te blijven. In plaats daarvan lieten landen als Italië en Portugal de lonen stijgen, terwijl de productiviteit niet toenam. Dat ging vanaf het begin mis. Nog een grote teleurstelling van Issing: de teloorgang van de begrotingsregels

09215 van de EU, het stabiliteitspact, dat nota bene zijn eigen land ook volstrekt negeerde toen het in 2003 een te hoog begrotingstekort

09216 had. De euro bestaat nu bijna 18 jaar. Zal die over nog eens 18 jaar nog bestaan ?

Ik ben er vast van overtuigd dat de euro nog heel lang zal bestaan. Veel wijst erop dat de eurozone er over vijftien of

09217 twintig jaar anders uit zal zien. Als de crisis wordt overwonnen, krijgen we waarschijnlijk nieuwe leden, zoals Polen of Tsjechië. Maar of een land als Griekenland er dan nog bij is? Daarbij plaats ik drie vraagtekens.

De eurozone blijft wankel en daarom bepleiten onder meer de

Europese

09213

Nu hoor je het omgekeerde argument: de Vijfsterre nbeweging [van VA~

Krachtig spreekt Issing zich uit tegen dit soort pleidooien voor centralisatie . Dat is volstrekt het verkeerde antwoord. De democratische legitimering daarvoor ontbreekt en dat betekent een enorm risico. De burgers zullen zich daarvan bewust zijn en ertegen rebelleren.

Commissie en de ECB verdere politieke integratie. Zij willen een meer v2~

09218 Issing wil een heel andere kant op. Hij wil niet verder integreren, maar

gezamenlijk economisch bestuur van de eurozone, met eigen schatkist.

eigenlijk terug, naar wat volgens veel Duitsers ooit de kern van de v1~

monetaire unie was: landen moeten hun eigen broek ophouden. Dit principe is vertolkt in de no bail out -clausule in het Verdrag van Maastricht (1992), dat de basis legde voor de euro. Het komt erop neer dat landen nooit elkaars schulden mogen overnemen. Door de miljardenhulp aan onder meer Griekenland is de clausule onder druk komen te staan. Issing: No bail out is een wezenlijk element van de monetaire unie. De Nederlanders, de Finnen vanwege de geschiedenis misschien niet zozeer de Duitsers moeten zeggen: we moeten ons er nog eens op bezinnen op welke basis we destijds eigenlijk het verdrag van Maastricht hebben ondertekend.

09219 Geen miljardenleningen meer voor Griekenland dus?

09220 Ik was er voorstander van geweest de Grieken geen leningen meer te geven binnen de muntunie. En ze de kans te geven uit de euro te stappen, de zaken thuis op orde te brengen. Tegelijkertijd moet je ze dan flink steunen, dus niet zeggen: sorry, dat was het dan.

09221 Issing aarzelt altijd , zegt hij, om zijn oude werkgever, de ECB, te bekritisieren. Toch kan hij het niet laten. De ECB beslist donderdag of zij het opkopen van staats-en bedrijfsleningen (80 miljard euro

per maand) zal voortzetten na maart. Met het opkopen wil de ECB geld in de economie pompen, zodat de zeer lage inflatie (nu 0,6 procent) weer stijgt richting het gewenste niveau van vlak onder de 2 procent.

09222 Issing is zeer bezorgd over de bijwerkingen van het ECB-beleid. De opkoop drukt de rente waardoor banken en verzekeraars in de problemen komen. Verlenging van het programma zou deze risico's verder verhogen.

09223 De ECB meent dat zij met het miljardenprogramma een gevaarlijke situatie van deflatie heeft afgewend. Dat is een negatieve prijs-spiraal waarbij mensen aankopen uitstellen. Ik zie dat niet, zegt Issing. Volgens hem komt de lage inflatie vooral door de gedaalde energieprijzen. Dat is juist een economisch cadeau, zegt hij. Alsof elk huishouden een cheque krijgt

.

09224 De ECB moet daarom volgens hem kalmer zijn over het feit dat het inflatiedoel nog niet is bereikt. Dit getal, onder de 2 procent, is op mijn voorstel gebaseerd. In 1998 hebben we gezegd: onder de 2 procent, maar op de middellange termijn. We hebben nooit gezegd: dat betekent binnen 1 of 2 jaar. Dat was onbepaald.

09225 De president van de Duitse Bundesbank, Jens Weidmann, is het met u eens. Maar hij is in het ECB-bestuur in de minderheid. Daar geldt: one man, one vote. Moet Duitsland, als grootste euroland, meer stemgewicht krijgen?

09226 In de jaren 90 was dat in de discussies onder de nationale centrale banken een heel omstreden punt. De toenmalige president van de Bundesbank, Karl Otto Pöhl, zei toen tegen mij: het kan toch niet zo zijn dat Luxemburg één stem krijgt en Duitsland ook maar één? Het beslissende argument om toen iedereen één stem te geven, was dat iedereen niet in het ECB-bestuur zit als vertegenwoordiger van zijn of haar land, maar als lid van een groep die gemeenschappelijk besluit over het beste monetaire beleid voor het hele eurogebied. Toen ik in de ECB-directie zat, was dat ook het leidende principe. Daarna is nationaal denken ontstaan, niet toevallig op het moment dat de ECB in 2010 begon met de aankoop van schuld papier van afzonderlijke landen, van Griekenland, van Italië. Als de ECB min of meer de plaats inneemt van de financiële politiek, is het onvermijdelijk dat de Italiaan Italiaans gaat denken en de Nederlander Nederlands. Maar het is niet de juiste weg om de stemverhoudingen dan maar te veranderen. We moeten juist terug naar een monetair beleid dat niet is gebaseerd op nationale overwegingen.

09227 U bent in 1936 geboren, u bent nog steeds zeer actief. Wat zijn uw drijfveren?

09228 Ten eerste blijf ik de wetenschap heel spannend vinden. Als ik terugkom van conferenties en gesprekken denk ik altijd: ik heb weer een boel opgestoken. Mijn tweede drijfveer is: Europa. Ik ben na het einde van de oorlog in mijn compleet verwoeste geboortestad Würzburg naar school gegaan. Op school hadden we een leraar die echt een nazi was. Hij zei: aan de andere kant van de Rijn woont onze aartsvijand: Frankrijk. En aan de andere kant van het Kanaal is het allemaal nog erger. In 1954 heb ik eindexamen gedaan en toen kon ik meteen in Europa gaan reizen. Meteen heb ik overal vrienden gemaakt. Onze kinderen en kleinkinderen kunnen studeren in Amsterdam, Parijs, of Londen. Dat is voor mij Europa.

09229 De bezorgdheid om Europa, die veel verder gaat dan alleen de economie, drijft mij evenzeer. Ik ben alleen niet van mening dat het volstaat om te v4~ zeggen: hoera, Europa, we moeten nog meer centraliseren, nog meer bureaucratie scheppen .

09230 ECB neemt de plaats in van de politiek

09231 Otmar Issing (Würzburg, 1936) was tussen 1998 en 2006 hoofdeconoom en directielid van de ECB. Daarvoor bekleedde hij dezelfde functie bij de vA~ Duitse Bundesbank.

09232 Issing is tegenwoordig directeur van het Center for Financial Studies, een onderzoeksinstituut van de Goethe Universiteit. Hij begon zijn carrière eveneens in de wetenschap. Hij was hoogleraar Economie aan de universiteiten van Erlangen-Nürnberg en Würzburg. Issing adviseerde onder meer de Duitse regering en de Europese Commissie. Nog steeds is hij adviseur van zakenbank Goldman Sachs.

09233 Issing schreef het boekThe Birth of the Euro (2008).

09234

09235 LOAD-DATE: December 2, 2016

09236

09237 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09238

09239 GRAPHIC: Otmar Issing: Een nazi-leraar vertelde ons dat Frankrijk onze aartsvijand was. .

09240 foto Felix Schmitt

09241

09242 PUBLICATION-TYPE: Krant

09243

09244 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09245

09246

09247 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09248 All Rights Reserved

09249

09250

09251

09252

09253 195 of 200 DOCUMENTS

09254

09255

09256

09257 NRC Handelsblad

09258

09259 03 December 2016

09260 NH Zaterdag

09261

09262 De stabiliteit van Italië staat op het spel

09263

09264 BYLINE: Marc Leijendekker

09265

09266 SECTION: Buitenland; Blz. 4

09267

09268 LENGTH: 499 woorden

09269

09270 ABSTRACT

09271 Vijf vragen overReferendum Italië

09272 Over het referendum dat zondag in Italië plaatsvindt, wordt veel gezegd. Waar gaat het eigenlijk om? 5 vragen en antwoorden.

09273

09274 Italië stemt over grondwetswijzigingen

09275 1 Waarom is dit een belangrijk weekend voor de EU?

09276 Zondag zijn in twee Europese landen stemmingen waar eurosceptische partijen hun hoop op gevestigd hebben. In Oostenrijk kan de extreemrechtse kandidaat Norbert Höfer tot president worden gekozen.

Zijn partij FPÖ is tegen de Europese Unie. Italië houdt een referendum c4~

waar premier Renzi zijn lot aan verbonden heeft. Mocht hij aftreden, dan kunnen nieuwe verkiezingen leiden tot een zege van de eurosceptische en populistische Vijfsterrenbeweging, die een referendum over de euro wil.

09277 2 Waarover stemt Italië?

09278 Over een reeks grondwetswijzigingen, onder meer over de Senaat en de verhouding tussen nationale en regionale overheid. De Senaat heeft in Italië dezelfde bevoegdheden als de Kamer van Afgevaardigden. Het voorstel behelst: minder senatoren (100 in plaats van 315) en andere

selectie (niet direct maar getraptd gekozen). Verder zou de nationale overheid bevoegdheden (infrastructuur, energie) overnemen van regionale overheden, in het streven naar uniforme regels. Renzi moest dit referendum uitschrijven omdat hij in het parlement geen tweederde meerderheid haalde. De uitslag is bindend, ongeacht de opkomst.

09279 3 Wat zijn de bezwaren?

09280 Een deel van het nee kamp zegt simpelweg nee tegen premier Renzi. De kritiek op het plan voor de nieuwe Senaat luidt vooral dat het getraptd kiezen, zoals ook in Nederland wordt gedaan, niet democratisch is. Bovendien bestaat de vrees dat één partij met een relatief klein aantal stemmen, zeg tussen de 30 en 35 procent, onevenredig grote macht krijgt. Deze zomer werd namelijk al een nieuwe kieswet voor het Huis van Afgevaardigden aangenomen. Die geeft een zetelmeerderheid aan de grootste partij door een zetelbonus. Een minder sterke controlerende macht voor de Senaat zou voor nog minder checks en balances zorgen.

09281 4 Wat vrezen de financiële markten?

09282 Op de korte termijn politieke instabiliteit. De spread, de renteopslag in vergelijking met Duitsland, is al opgelopen tot tegen de 200 punten, meer dan die voor Spanje. Rome vertrouwt erop dat de Europese Centrale Bank zal helpen de spread onder controle te houden. Er is ook zorg over een aantal Italiaanse banken. Die hebben forse kapitaalinjecties nodig. Vooral de Monte dei Paschi di Siena, de derde bank van het land, wankelt.

Bovendien vrezen de financiële markten nieuwe verkiezingen.

09283 5 Moet Renzi weg als het nee wint?

09284 Nee. maar bij een duidelijke nederlaag is politiek niet voorstelbaar dat hij aanblijft. Als het nee met een miniem verschil wint, zou Renzi zijn ontslag kunnen aanbieden aan de president en zou die dat kunnen weigeren de meerderheid van Renzi s Democratische Partij in de Kamer staat bij dit referendum niet op het spel, en zijn tegenstanders zijn verdeeld en hebben geen alternatief plan opgesteld.

09285 Marc Leijendekker

09286

09287 LOAD-DATE: December 2, 2016

09288

09289 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09290

09291 PUBLICATION-TYPE: Krant

09292

09293 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09294

09295

09296 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09297 All Rights Reserved

09298

09299

09300

09301

09302 196 of 200 DOCUMENTS

09303

09304

09305

09306 NRC Handelsblad

09307

09308 03 December 2016

09309 NH Zaterdag

09310

09311 Schaduwen vallen over Europa

09312

09313 SECTION: Boeken; Blz. 32

09314

09315 LENGTH: 880 woorden

09316

09317 ABSTRACT

09318 Elsbeth Etty grasduint door een stapel nieuwe boeken en geeft haar eerste indruk. Alexander Roose schreef een boek over de essayist Montaigne: Hij hield zich ver van fanatiek geraas.

09319

09320 voorproef

09321 De Maastrichtse hoogleraar Mathieu Segers tekent in zijn recente bundel commentaren over de problemen van de Europese Unie, Europa en de terugkeer van de geschiedenis[1], een zwart scenario: het voortbestaan van het breekbare Europa van nu is zeer onzeker. Niet alleen leert de geschiedenis dat onderlinge Europese strijd reëel is als de Amerikaanse geopolitieke regie verdwijnt, de mise-en-scène op het Europese toneel richt zich steeds nadrukkelijker naar een duistere ontknoping.

09322 Verwijzend naar de Brexit-chaos, het Turkse pandemonium en de hel van recente terreuraanslagen in Duitsland en Frankrijk betoogt hij: Samen vormen deze tragedies een decor van opvlammende opwindende, zo fel dat zij kwetsbare idealen dreigt te verschroeien. Hoe bloedlink dit kan zijn, weet Europa uit zijn eigen verleden. De in de inleiding bij deze bundel gestelde vragen Wat is Europese integratie? Wat zou het moeten zijn? worden door de auteur niet helder beantwoord, en dat lijkt in dit bestek ook onmogelijk.

- 09323 In een afsluitend opstel over Europa in de ideeëngeschiedenis luidt de conclusie dat Europa niet kan zonder historische zelfkennis. Samengevat in de woorden van François Mitterrand: Le nationalisme c est la guerre .
- 09324 Waarom zou men als er sprake is van een morele, politieke en religieuze crisis niet ook teruggrijpen op het werk van een andere, vroegere Fransman, Michel de Montaigne (1533-1592), wiens Essais eveneens ontstonden in een tijdperk van onrust en angst? Dat is precies wat de Belgische Montaignekenner Alexander Roose doet in De vrolijke wijsheid [2]. Montaigne helpt ons bij het nadenken over radicalisering en godsdienstvrijheid, over de vermenging van politiek en religie, over de aanwezigheid van het kwade in de wereld , schrijft Roose.
- 09325 De Essais blijven een onuitputtelijke bron van commentaar en bespiegelingen over vrijwel elk onderwerp. Centraal staat daarbij de sceptische levenshouding van de Franse filosoof, die schreef in reactie op de wrede godsdienstoorlogen van zijn tijd. Dat scepticisme had volgens Roose ook politieke implicaties en maakte Montaigne tot een wegbereider van het humanisme. Hij hield zich ver van fanatiek geraas. Zijn scepticisme was ook een belangrijke inspiratiebron voor zowel conservatieve als liberale filosofen.
- 09326 In dit verband besteedt Roose aandacht aan de Amerikaanse filosofe Judith Shklar (1928-1992). Zij sloot aan bij Montaignes stelling dat wreedheid het absolute kwaad is, een seculier humanistische keuze die volgens Shklar en Roose volgt haar hierin vooruit wees naar het liberalisme, al lijkt dit een nogal verwarrend anachronisme.
- 09327 Het openings- en titelverhaal van de uit het Slowaaks vertaalde bundel Het graf en 13 andere verhalen[3] is een surrealistische short story over een mannenverslindster van Balla (1967), hier bijna even onbekend als de overige dertien auteurs. Wat de schrijvers gemeen hebben, is dat ze allemaal debuteerden na 1989, het jaar van de Fluwelen Revolutie , die in het toenmalige Tsjechoslowakije een einde maakte aan het communistische regime. De jongste was toen zeven, de oudste 32. Van de vier vrouwelijke auteurs is vooral Zuska Kepplová (1982) veelbelovend. Haar verhaal Mika, Helsinki , gaat over een jonge Slowaakse immigrant in Finland die van Turkse collega s te horen krijgt: Finse meisjes zijn feministisch. Ze sleuren jou het bed in. Vertaler Abram Muller geeft in een kort nawoord een overzicht van het bloeiende postcommunistische literaire leven in Slowakije en kondigt meer vertalingen aan.
- 09328 Elizabeth Lesser (1953), een Amerikaanse bestsellerauteur van spirituele geschriften, heeft met Zusjes[4] haar eerste

autobiografische boek geschreven: een memoir over haar jongere zus Maggie die op 52-jarige leeftijd gediagnosticeerd wordt met een zeldzame vorm van kanker. Zonder beenmergtransplantatie kan ze niet overleven en wanneer

Elizabeth de geschikte donor blijkt te zijn, meent ze niet alleen haar merg

maar ook haar ziel te moeten afstaan. Wat ik van deze twee transplantaties de beenmergtransplantatie en de zielmergtransplantatie heb geleerd, is dat het merg van de botten en het merg van het zelf heel veel op elkaar lijken. () Diep in de kern van het zelf zitten de zielcellen van wie je echt bent. Graaf ernaar, geloof erin en bied ze een ander aan, dan kun je elkaars hart helen en de liefde voor eeuwig in stand houden.

09329 Lesser schrijft dat ze de enige zwever was in een atheïstisch gezin. Haar moeder, cum laude afgestudeerd in de Engelse taal- en letterkunde en inmiddels overleden, gaf als commentaar op het manuscript van een vorig boek dat ze het woord ziel graag geschapt wilde zien. Dat advies heeft de schrijfster aan haar laars gelapt.

09330 Mathieu Segers: Europa en de terugkeer van de geschiedenis. Prometheus, 170 blz., 17,95

09331 Alexander Roose: De vrolijke wijsheid. Zoeken, denken en leven met Michel de Montaigne. Polis, 240 blz, 19,95

09332 Het graf en 13 andere verhalen. Vert. Abram Muller. Douane. Slowaakse Bibliotheek. 355 blz. 19,50

09333 Elizabeth Lesser: Zusjes. Vert. Marianne Palm en Nicole Seegers. Boekerij, 334 blz. 19,99

09334

09335 LOAD-DATE: December 2, 2016

09336

09337 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09338

09339 NOTES: Mathieu Segers: Europa en de terugkeer van de geschiedenis.

Prometheus, 170 blz., 17,95; Alexander Roose: De vrolijke wijsheid.

Zoeken, denken en leven met Michel de Montaigne. Polis, 240 blz, 19,95;

Het graf en 13 andere verhalen. Vert. Abram Muller. Douane.

Slowaakse Bibliotheek. 355 blz. 19,50; Elizabeth Lesser: Zusjes.

Vert. Marianne Palm en Nicole Seegers. Boekerij, 334 blz. 19,99

09340

09341 PUBLICATION-TYPE: Krant

09342

09343 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09344

09345

09346 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09347 All Rights Reserved

09348

09349

09350

09351

09352 197 of 200 DOCUMENTS

09353

09354

09355

09356 NRC Handelsblad

09357

09358 01 December 2016

09359 NH Donderda

09360

09361 Met zo n establishment heb je geen populist meer nodig

09362

09363 BYLINE: Dirk-Jan van Baar

09364

09365 SECTION: Opinie; Blz. 16

09366

09367 LENGTH: 779 woorden

09368

09369 ABSTRACT

09370 De nieuwe patriotten kraaien victorie en de rest staat erbij en kijkt ernaar. Zo komt het nooit goed, betoogt .

09371 Met Donald Trump heeft Amerika een man tot president gekozen die als eerste buitenlandse machthebber de teruggetreden UKIP-leider Nigel Farage ontvangt. Zelfs de Britse regering, die zich op Brexit voorbereidt, wasnot amused. In Europa blijft het establishment hopen dat dit slechts een voorfilm is en dat de hoofdfilm beter zal zijn. De nieuwe patriotten kraaien victorie en je hebt allerlei eurosceptici die vaststellen dat zij dit allemaal al hebben voorzien en dat ook de euro niet zal overleven.

09372 Let wel, deze geluiden komen uit rechts-conservatieve hoek, dat vroeger voor een eensgezind Westen pleitte. De NAVO gold als de kern van de Europese veiligheid, wat ook door Moskou zo wordt gezien. Niet voor niets maakt Poetin zich druk over het opschuiven van het bondgenootschap in oostelijke richting en wilden de Oost-Europese landen graag NAVO-lid zijn. Dat ging aan hun EU-lidmaatschap vooraf. Maar de bordjes zijn verhangen. Binnen een half jaar kozen de Britten voor vertrek uit de EU, was er een (mislukte) coup in Turkije en stemde boos Amerika voor een bewonderaar van Poetin die het Westen moet gaan leiden. Je zou denken dat atlantici in de hoogste staat van paraatheid verkeren.

09373 Bij een bezoek aan het NAVO-hoofdkwartier in Brussel was daar weinig van te merken. Er zijn wel zorgen, maar die gaan over budgetkwesties, niet over de vraag of de NAVO na de koerswijzigingen in VK, Turkije en VS nog een geloofwaardig bondgenootschap is. Eerder bestaat er meewarigheid over de EU, waar alleen Belgen en Luxemburgers plannen maken voor een Europees leger. Op nieuwe hoofdkwartieren zit niemand te wachten. Overigens komt er in Brussel wel een nieuw hoofdkantoor, van de NAVO, aan de andere kant van de straat, dat in het komende crisisjaar 2017 feestelijk in gebruik genomen moet worden.

09374 Het bondgenootschap bestaat dan 68 jaar, wat doet denken aan de nooit voltooide roman Mann ohne Eigenschaften, waarin Robert Musil de toestand van het Habsburgse rijk beschrijft dat zich op het zeventigjarig jubileum van keizer Franz-Joseph voorbereidt. Het is bijna een cliché om in de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie een proefstation te zien voor het Europa van nu, maar de parallellen dringen zich op. Merkel schijnt onder de indruk te zijn van The Sleepwalkers, een bestseller waarin historicus Christopher Clark de opmaat naar 1914 schetst. Tegelijk lijkt Angela de enige die niet slaapwandelt; de rest van de westerse leiders wil van geen apocalyps weten en ook voor vertrekkend president Obama gaat morgen weer de zon op. Maar het Westen zoals we dat kenden, bestaat niet meer, een constatering die na 8 november

ook alweer cliché is. Het gaat hard met de wereldondergang, alsof we die beter de baas kunnen door er alvast aan voorbij te denken.

09375 Zo meent Frits Bolkestein dat het huidige Europa onhoudbaar is. Hij ziet de euro als mislukt en wil ermee kappen. Menigeen prijst zijn realisme. Bolkestein steekt zijn kop tenminste niet in het zand. Toch heb ik moeite met zijn analyse, niet alleen omdat hijzelf met de komst van de euro heeft ingestemd en dat onomkeerbare besluit nooit werkelijk heeft verdedigd, maar ook omdat de euro pas echt is mislukt als Frankrijk of Duitsland ermee stoppen. Het is de vraag of je moet speculeren op het einde van een muntunie waarvan vaststaat dat die met megaonzekerheden gepaard zal gaan. Een nieuwe monetaire storm, wie zit daar nu op te wachten? Vooralsnog hebben alle kiezers in de eurozone, zelfs de Griekse, zich aan de euro vastgeklampt, wat ook voor Nederlandse, Franse en Duitse kiezers in 2017 een strohalm mag zijn.

09376 Ik zie niet wat er realistisch aan is om nu al een voorschot te nemen op een ramp die nog kan worden afgewend. Nog minder begrijp ik al die realisten die doen alsof de verkiezing van Trump, de vervreemding van Turkije, en de Brexit de NAVO niet raken. Menigeen staat sceptisch tegenover Merkel, die haar houdbaarheidsdatum zou hebben overschreden. Maar was verankering van Duitsland binnen stevige westerse instituties geen geloofsartikel in de Nederlandse politiek? Was balkanisering van Europa niet de grote schrik? Nu lijkt ook bij ons de Sinatra-doctrine te gelden, waarbij iedereen zijn eigen weg gaat. Fijn voor het geknechte Oostblok in de jaren tachtig, een ernstig dwaalspoor voor het vrije Westen in het hier en nu. Hoog tijd voor morele herbewapening, waarbij het democratische kamp herontdekt waartoe het op aarde is.

09377 Eerst Brexit, toen Trump. Je zou denken dat atlantici in de hoogste staat van paraatheid verkeren

09378 Dirk-Jan van Baar is historicus en publicist.

09379

09380 LOAD-DATE: December 1, 2016

09381

09382 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09383

09384 PUBLICATION-TYPE: Krant

09385

09386 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09387

09388

09389 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09390 All Rights Reserved

09391

09392

09393

09394

09395 198 of 200 DOCUMENTS

09396

09397

09398

09399 NRC Handelsblad

09400

09401 30 November 2016

09402 NH Woensdag

09403

09404 Woningmarkt nog steeds gekkenhuis

09405

09406 BYLINE: Maarten Schinkel

09407

09408 SECTION: Economie; Blz. 2

09409

09410 LENGTH: 709 woorden

09411

09412 DATELINE: amsterdam.

09413

09414 ABSTRACT

09415 Huizenmarkt

09416 De woningmarkt in Nederland is nog steeds een risico, zegt de Europese toezichthouder. Er zou meer aan gedaan moeten worden.

09417

09418 Riskant, al die huizen onder water

09419 De huizenmarkt in Nederland is nog steeds niet zonder risico's voor de economie. Dit geldt ook voor zeven andere landen in de Europese Unie. Dit schrijft het Europees Comité voor Systeemrisico's (ESRB), een organisatie die in 2010 is opgezet om risico's in het financiële systeem tijdig te signaleren. Hoewel deze organisatie over de EU gaat, en niet enkel over de eurozone, is president Mario Draghi van de Europese Centrale Bank er wel de voorzitter van.

09420 De landen waar de huizenmarkt riskant begint te worden zijn Oostenrijk, België, Denemarken, Finland, Luxemburg, Nederland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk. In deze landen zijn de prijzen van woningen erg snel gestegen, of is de hoeveelheid schuld waarmee de huizen zijn gefinancierd erg groot. Daarom kan dit op termijn een risico vormen voor het financiële systeem. Banken in deze landen lopen nog niet direct een risico, aldus het ESRB.

09421 Het gezamenlijke zogenoemde macroprudentiële toezicht in de EU is in werking gesteld na de Lehman-crisis van 2008, die leidde tot een grote recessie. Destijds waren bijvoorbeeld de Spaanse en Ierse vastgoedmarkt dermate oververhit, dat het knappen van die zeepbel ook de banken raakte. Vervolgens moesten overheden

financieel bijspringen om deze banken te helpen, en raakten daarop zelf in financiële problemen. Sindsdien zijn verschillende initiatieven genomen om een herhaling te voorkomen en problemen vroeg in kaart te brengen. Het ESRB is daar, naast gemeenschappelijk banktoezicht en afspraken over een gemeenschappelijk financieel steunfonds in de EU, een exponent van.

09422 Voor Nederland signaleert het ESRB dat de schulden van huishoudens nog steeds zeer hoog zijn, terwijl de hoeveelheid eigen kapitaal dat in het huis zit, klein is.

09423 Een kwart van alle Nederlandse koophuizen heeft, door de gedaalde prijzen sinds de crisis, nog steeds een waarde die lager is dan de hypotheek. Dat geldt voor de helft van alle huishoudens met een koophuis die voor het eerst een huis hebben gekocht, en dus vaak aanschaften vlak voor de crisis van 2008. Schulden staan op 231 procent van het gemiddelde gezinsinkomen in Nederland, en dat is Europees gezien nog steeds zeer hoog, aldus het ESRB.

- 09424 De huizenprijzen herstellen wel in Nederland, maar dat beperkt zich vooral tot de grote steden, met name Amsterdam. Daarbuiten liggen de prijzen nog onder hun piekniveau. Hoewel de situatie al wel wat verbeterd is, is de verhouding tussen schuld en huizenwaarde nog steeds een van de hoogste van de EU, en geldt dit ook voor de totale schuld ten opzichte van het bruto binnenlands product.
- 09425 Genomen maatregelen, waaronder het terugbrengen van de maximale hypotheekschuld van 106 procent in 2012 tot 100 procent van de woningwaarde in 2018, en verplichte aflossing bij nieuwe hypotheekleningen zijn volgens het ESRB passend. Maar de invoering is zo geleidelijk dat de maatregelen op dit moment onvoldoende zijn om de risico's op de huizenmarkt afdoende weg te nemen.
- 09426 Na het knappen van de zeepbel op de huizenmarkt is gepleit om de zogenoemde loan-to-value-ratio veel forser terug te brengen, tot 90 procent. De Nederlandsche Bank is daar ook voorstander van.
- 09427
- 09428 Sinds de crisis heeft de overheid de hypotheekregels al flink aangescherpt
- 09429 Door strengere regels (en het aantrekken van de markt) blijft het aantal huizen onder water dalen:
- 09430 De hypotheekrenteaf trek wordt ieder jaar met 0,5 procent verlaagd. Vroeger gold de aftrek tot de hoogste belastingschijf van 52 procent, in 2028 moet dat plafond verlaagd zijn tot 38 procent.
- 09431 Om in aanmerking te komen voor hypotheekrenteaf trek moeten nieuwe huizenkopers sinds 2013 hun hypotheeklening geheel aflossen in dertig jaar tijd.
- 09432 De beruchte top hypotheekleningen zijn niet meer mogelijk. De maximale hypotheeklening wordt sinds 2012 stapsgewijs beperkt van 106 procent tot 100 procent van de woningwaarde in 2018.
- 09433 Op advies van budgetinstituut Nibud zijn de inkomensnormen voor hypotheekleningen aangescherpt.
- 09434 De ruimte om fiscaal vriendelijk geld te schenken om een huis te kopen wordt volgend jaar verruimd naar 100.000 euro. Zo hoeven starters minder te lenen.
- 09435
- 09436 LOAD-DATE: November 30, 2016
- 09437
- 09438 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09439

09440 PUBLICATION-TYPE: Krant

09441

09442 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09443

09444

09445 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09446 All Rights Reserved

09447

09448

09449

09450

09451 199 of 200 DOCUMENTS

09452

09453

09454

09455 NRC Handelsblad

09456

09457 26 November 2016

09458 NH Zaterdag

09459

09460 De geldscheppers van Frankfurt

09461

09462 BYLINE: Maarten Schinkel

09463

09464 SECTION: Economie; Blz. 12

09465

09466 LENGTH: 1563 woorden

09467

09468 ABSTRACT

09469 Monetair experiment

09470 De Europese Centrale Bank scheidt maandelijks 80 miljard aan verse euro's om daar vooral staatsleningen mee op te kopen. Het is de ultieme poging om de inflatie en groei in de eurozone op te krikken. Maar werkt het wel?

En hoe gevaarlijk is deze strategie?

09471 Het gaat prima met de economie: in Nederland bedraagt de groei nu iets boven de 2 procent, de werkloosheid daalt en de huizenprijzen stijgen snel. In de grote steden ontstaat een sellers market, waarbij huizenkopers verhit tegen elkaar opbieden.

09472 Maar tegelijkertijd ligt de economie aan een geld-infuus. Elke maand spuit de Europese Centrale Bank het formidabele bedrag van 80 miljard euro in het financiële stelsel van de eurozone. Voor dat bedrag koopt de ECB staatsleningen, bedrijfsleningen en verpakte hypotheekleningen. Het geld daarvoor creëert Frankfurt

uit het niets. Dat is het privilege van een centrale bank: ongelimiteerde hoeveelheden euro s.

- 09473 Sinds de ECB met dit opkoopbeleid begon, in maart 2015, is nu al meer dan 1.400 miljard euro geschapen. En prijken alle daarvoor gekochte staatsleningen en andere leningen op haar balans. Die bedraagt inmiddels meer dan 3.500 miljard euro, een ongekend groot bedrag. De eurozone is de jongste deelnemer aan dit monetaire experiment, dat zijn weerga in de geschiedenis niet kent. Japan, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk gingen haar voor. Al zijn de VS er al twee jaar geleden mee gestopt, de ECB gaat door.
- 09474 Op 8 december vindt de eerstvolgende vergadering van de centrale bank plaats in Frankfurt. Waarschijnlijk wordt dan besloten over de voortzetting van het opkoopprogramma. De huidige afspraak loopt tot maart volgend jaar. Maar het moet vreemd lopen wil het beleid daarna niet worden voortgezet.
- 09475 Dat betekent minstens nog eens zes maanden aankopen van 80 miljard euro per maand. Tegen september volgend jaar zal er dan 2.200 miljard euro in de euro-zone zijn gepompt. Dat is vergelijkbaar met de totale Italiaanse staatsschuld, die op afstand de grootste is van alle eurolanden.
- 2.200 miljard betekent, omgerekend, dat er dan in 2,5 jaar een bedrag van 6.500 euro per inwoner van de eurozone aan geld is bijgedrukt.
- 09476
- 09477 Werkt het?
- 09478 Het bedrag begint dusdanig op te lopen dat vragen die al bij aanvang werden gesteld, steeds prangender worden.
- 09479 De belangrijkste vraag is: werkt het? Dat is in de economie altijd een lastige: er is geen parallel universum waarin het beleid niet is gevoerd, en dus hangt het antwoord af van ervaringen en interpretaties. Het oogmerk van het opkoopbeleid is het volgende: de ECB koopt staatsleningen en andere leningen. Die zijn in het bezit van beleggers en banken. Het geld dat zij ontvangen bij hun verkoop aan de ECB komt via investeringen en kredieten terecht in de échte economie. Daar stimuleert het de groei en de inflatie.
- 09480 Nog deze week noemde Mario Draghi, de topman van de ECB, de effectiviteit van dit transmissiemechanisme opmerkelijk. Volgens hem zijn de rentetarieven die banken aan kleine ondernemingen

rekenen met 1,7 procentpunt gedaald, en aan middelgrote bedrijven met 1 procentpunt.

- 09481 Er zijn ook andere zienswijzen. Joop van de Groep van vermogensbeheerder Antaurus schat dat 90 procent van al het geschapen geld binnen het financiële systeem blijft en niet in de economie terechtkomt. Probleem blijft dat banken dan misschien wel verleid kunnen worden krediet te verlenen, maar dat de vraag naar krediet door bedrijven natuurlijk niet door de ECB kan worden beïnvloed. Of bedrijven plannen maken en daarin willen investeren, hangt af van de toestand van de economie, de innovatie en het ontstaan van nieuwe markten. Als daar niets gebeurt, dan duwt de centrale bank tegen een draadje .
- 09482
- 09483 Past het?
- 09484 De Duitse en de Nederlandse centrale banken waren van begin af aan tegen dit opkoopbeleid. Zij voeren het trouw uit, want elke nationale centrale bank neemt een deel van de aankopen voor zijn rekening. Maar dat gaat met tegenzin. Duitsland en Nederland hebben wel bedongen dat centrale banken de staatsleningen van hun eigen overheid inkopen, en daar ook het risico op lopen.
- 09485 Een uniform monetair beleid past uiteraard nooit bij alle aangesloten eurolanden. Duitsland, en vooral Nederland, gaan economisch veel te hard om het experimentele opkoopbeleid te rechtvaardigen, en het risico is dan ook dat zij oververhitten. Dat is niet zozeer terug te zien in de inflatie, maar bijvoorbeeld wel in de huizenprijzen, die in beide landen hard omhoog gaan. 09486
- 09487 Mag het?
- 09488 De regels voor de ECB verbieden dit beleid niet. Maar er zijn wel grenzen. Het risico bestaat dat de centrale bank, door staatsleningen op te kopen, de nationale overheden van de eurozone financiert met de geldpers. Deze monetaire financiering is volgens de Europese verdragen uit den boze. De centrale bank mag geen geld drukken dat vervolgens door de overheid wordt uitgegeven.
- 09489 Maar, zoals de Britse econoom Adair Turner, oud-toezichthouder, werkgeversvoorzitter en auteur van het vorig jaar verschenen *Between Debt and the Devil* zegt: het gebeurt eigenlijk al. De Nederlandse overheid betaalt nu rente over staatsleningen die zijn opgekocht door De Nederlandsche Bank. Die rente-inkomsten worden als dividend weer uitgekeerd. En dus betaalt de overheid nu rente aan zichzelf: dat is dus gratis. Hetzelfde geldt voor alle andere eurolanden en hun centrale banken.

- 09490 En bovendien: hoe lang blijven die staatsleningen op de balans staan van de Europese Centrale Bank, waar al die nationale centrale banken deel van uitmaken? Komen zij er ooit weer vanaf? De Amerikanen, de Japanners en de Britten zijn nog lang niet begonnen met het afbouwen van al de staatsleningen op hun balans. Sterker nog: ze houden ze op peil en kopen nieuwe als de oude aflopen.
- 09491 Als een staatslening voor altijd op de balans van de centrale bank zou blijven staan, dan is dat in de praktijk monetaire financiering. Turner is daar overigens zelf een voorstander van. Sterker nog: hij vindt dat dit ook aan de bevolking moet worden verteld. Die weet dan dat een deel van de staatsschuld in wezen wordt afgeschreven, en zal zich daar met hogere consumptie en meer optimisme naar gaan gedragen.
- 09492 Deze kruising van helikoptergeld en monetaire financiering gaat de meeste betrokkenen veel te ver. Jens Weidmann, de president van de Bundesbank, de Duitse centrale bank, zei vrijdag nog in het Duitse Handelsblatt dat wat hem betreft de grens tussen de overheidsfinanciën en de centrale bank nu al overschreden is. En die vermenging is, zeker in Duitsland, een doodzonde. President Klaas Knot van De Nederlandsche Bank is minder luidruchtig. Hij lijkt er tot nu toe voor te kiezen in gesprek te blijven met zijn tegenstanders in het bestuur van de ECB.
- 09493
- 09494 Morrelen aan de onafhankelijkheid
- 09495 Door het opkoopbeleid komt de ECB, of zij wil of niet, in een politieke rol terecht. Nu zijn centrale banken onafhankelijk gemaakt van de politiek omdat zij de inflatie bestrijden en dat het beste kunnen doen zonder politieke inmenging. Maar dit beleid gaat veel verder.
- 09496 Peter Praet, ECB-bestuurder en hoofd-econoom van de bank, stelt dat de ECB zelf niet om deze rol gevraagd heeft. Hij constateert dat de centrale bank betrokken werd bij het in stand houden van de bancaire sector tijdens de Lehman-crisis en later bij de eurocrisis. De ECB heeft een rol gekregen bij de redding van Griekenland. Zij heeft het Europese banktoezicht toegeschoven gekregen.
- 09497 Tegelijkertijd, zegt hij, zouden regeringen maatregelen moeten nemen om de economie van de eurozone te verbeteren. Omdat die uitblijven, is de ECB gedwongen tot de extreme maatregelen van nu. Vervolgens klagen dat de bank te machtig is en zijn

mandaat overschrijdt, is dubbelhartig, vindt hij. Frankfurt heeft hier niet om gevraagd. Het neemt niet weg dat de aard en omvang van het opkoopbeleid natuurlijk wel keuzes zijn geweest van Frankfurt. En dat niemand weet hoe en waar het eindigt.

09498

09499 Terra incognita

09500 Het kan zijn dat we in een periode terecht zijn gekomen waarin de productiviteit, bijvoorbeeld door tegenvallende technologische ontwikkeling en vergrijzing, nog maar mondjesmaat stijgt. En productiviteitsstijging is de weg naar welvaarts-groei. Dan heeft monetaire stimulering weinig zin en zijn we misschien bezig een financiële zeepbel op te blazen.

09501 Het alternatief: maatregelen om de economie flexibeler te maken, de zogenoemde structurele hervormingen zijn steeds moeilijk te verkopen aan de kiezer, die zich toch al kwetsbaarder waant dan ooit. Stimuleren, door overheden méér geld uit te laten geven, wordt beperkt door de staatsschulden die in de meeste landen van de eurozone al torenhoog zijn. De vraag is dus: wat te doen? Intussen vaart de ECB maar door, op volle kracht door onbekende wateren.

09502 Het VPRO-programma Tegenlicht maakte, met medewerking van Maarten Schinkel, de aflevering Geldscheppers, over de maandelijkse creatie van 80 miljard euro door de ECB (zondag, NPO2, 21.05 uur).

09503 De grafiek toont de omvang van de balans van de Europese Centrale Bank. Door noodleningen aan banken in verband met de eurocrisis groeide de balans aanvankelijk tot ruim 3.000 euro in 2012, om daarna weer te krimpen. Door de grootscheepse geldschepping sinds maart 2015, nu 80 miljard euro per maand, neemt de balans opnieuw toe. Hij zal over een half jaar de 4.000 miljard euro passeren. Naar verwachting neemt het bedrag ook daarna nog fors toe.

09504

09505 Geldcreatie blaast de balans van de ECB op tot enorme omvang

09506

09507 LOAD-DATE: November 25, 2016

09508

09509 LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

09510

09511 NOTES: Het VPRO-programma Tegenlicht maakte, met medewerking van Maarten Schinkel, de aflevering Geldscheppers , over de maandelijkse creatie van 80 miljard euro door de ECB (zondag, NPO2, 21.05 uur).

09512

09513 PUBLICATION-TYPE: Krant

09514

09515 JOURNAL-CODE: NRC Handelsblad

09516

09517

09518 Copyright 2016 NRC Media B.V.

09519 All Rights Reserved

09520

09521

09522

09523

09524 200 of 200 DOCUMENTS

09525

09526

09527

09528 NRC Handelsblad

09529

09530 19 November 2016

09531 NH zaterdag

09532

09533 1 dollar = 1 euro, komt die tijd weer?

09534

09535 BYLINE: Mark Beunderman

09536

09537 SECTION: Economie; Blz. 13

09538

09539 LENGTH: 826 woorden

09540

09541 DATELINE: Amsterdam.

09542

09543 ABSTRACT

09544 Valutahandel

09545 Het populisme in de Verenigde Staten én in Europa duwt de koersen van de dollar en de euro naar elkaar toe.

09546 Vóór de terugvlucht uit New York nog even een laptop aanschaffen, wordt steeds minder aantrekkelijk. Spullen die je als Europeaan in de Verenigde Staten koopt worden duurder met dank aan Donald Trump.

09547 De koers van de euro ten opzichte van de dollar is met meer dan 3 procent gedaald sinds de zege van Trump op 9 november. Een euro was vlak daarvoor tegen de 1,11 dollar waard. Na

de verkiezingsuitslag schoot de koers heel kort de hoogte in, maar zette daarna een daling in. Vrijdag was de euro ruim 1,06 dollar waard.

09548 De val van de euro ging zo snel dat op de markten weer het woord pariteit rondzoemt. Pariteit, 1 euro = 1 dollar, kwam twee keer eerder voor: kort na de introductie van de euro in 1999 en ook weer even eind 2002. Eddy Markus, directeur van ICC in Utrecht, een consultancy op het gebied van valutarisico, voorziet pariteit al binnen een paar maanden, zegt hij aan de telefoon. De kans is zelfs groot dat de dollar de euro in waarde inhaalt.

09549

09550 Amerikaanse inflatie

09551 Dit soort voorspellingen is met onzekerheid omgeven. Begin 2015 gingen veel analisten eveneens uit van pariteit, ergens in 2016. Zo voorspelde ABN Amro een gelijke euro-dollar koers in het eerste kwartaal van dit jaar. Het liep allemaal anders.

09552 Waarom verwachten analisten nu wéér pariteit?

09553 Trump betekent inflatie, is de verwachting van beleggers. Hij heeft grootschalige investeringen aangekondigd en hij wil de belastingen verlagen. De economische impuls die daarvan uitgaat, kan de prijzen opstuwen. Om de inflatie te beteugelen zal de Amerikaanse centrale bank, de Fed, de nog steeds zeer lage rente van tussen de 0,25 en 0,50 procent mogelijk sneller en verder verhogen dan al werd verwacht. We krijgen een periode van hogere rentes in de VS, zegt Markus. Dat betekent hogere rendementen op beleggingen in de VS, wat de dollar gewilder en daarom duurder maakt.

09554

09555 ECB verder weg van Fed

09556 Dan de euro. Een miljardeninjectie à la Trump is in het eurogebied niet aan de orde. De Europese Commissie hield afgelopen week weliswaar een vurig pleidooi voor meer overheidsuitgaven in lidstaten die ruimte hebben

op de begroting, zoals Duitsland en Nederland. De eurozone als geheel zou 50 miljard euro extra moeten besteden. Maar dit is niet meer dan een voorstel (de lidstaten kunnen het negeren) en het staat niet in verhouding tot de meer dan 500 miljard dollar (467 miljard euro) die Trump wil besteden aan alleen al infrastructuur.

09557 Omdat de inflatieverwachting in de eurozone heel laag blijft, zal de ECB in december vrijwel zeker besluiten door te gaan met het opkopen van staatsleningen, waarmee de ECB de rente drukt en daarmee de koers van de euro. Het monetaire beleid van de Fed en dat van de ECB lopen totaal uiteen, zegt Markus.

09558 Er is nóg meer neerwaartse druk op de euro, en die is van politieke aard. Het populisme van Trump leidt tot een duurdere dollar, maar het populisme in Europa veroorzaakt juist een minder dure euro. De anti-EU partijen die mogelijk verkiezingswinst gaan boeken, willen niet alleen meer uitgeven, maar ook de eurozone of de hele EU ontmantelen. Georgette Boele, valutastrategus bij ABN Amro, zegt dat de euro nu al in waarde is gedaald is door het populistisch risico. Er is bezorgdheid dat in Europa populistische partijen aan de macht komen.

- 09559 Op naar de 1 euro = 1 dollar, dus, geholpen door het populisme aan beide zijden van de Oceaan?
- 09560
- 09561 Veel onzekerheid
- 09562 Voorspellen blijft moeilijk , zegt Boele. De bank zal komende week een nieuwe prognose doen over de euro-dollar koers. De vorige keer dat pariteit in zicht was, onderschatte ABN net als de meeste financiële instellingen het tempo waarin de Fed de rente verhoogde. Bij elke Fedvergadering bleek dat de meeste bestuursleden de inflatiedruk te laag vonden of de economische risico's te hoog.
- 09563 Ook ditmaal is de Fed een onzekere factor. Mogelijk probeert Trump Fedvoorzitter Janet Yellen, wier termijn in 2018 afloopt, (vroegtijdig) te vervangen door iemand die de rente niet te veel verhoogt. Een dure dollar treft namelijk de Amerikaanse export, en daarmee ook industriële staten als Ohio waar Trump veel steun heeft.
- 09564 Op de langere termijn is de opmars van de dollar helemaal onzeker, zegt Markus. In 2017 voorzie ik weliswaar dat de dollar de euro inhaalt, maar daarna wordt het interessant. Als de Amerikaanse export inderdaad schade lijdt door Trumponomics (niet alleen door de dure dollar, maar ook omdat Trump handelsverdragen wil opzeggen) zal het toch al hoge Amerikaanse handelstekort oplopen. In combinatie met een stijgend begrotingstekort en een hoge inflatie kan dit het vertrouwen van beleggers in de Amerikaanse economie ondergraven. Markus: Dan kunnen beleggers hun geld uit de VS weghalen en gaat de dollarkoers weer naar beneden .
- 09565 Kortom, als er al pariteit komt, zal het in die opinie maar voor even zijn.
- 09566